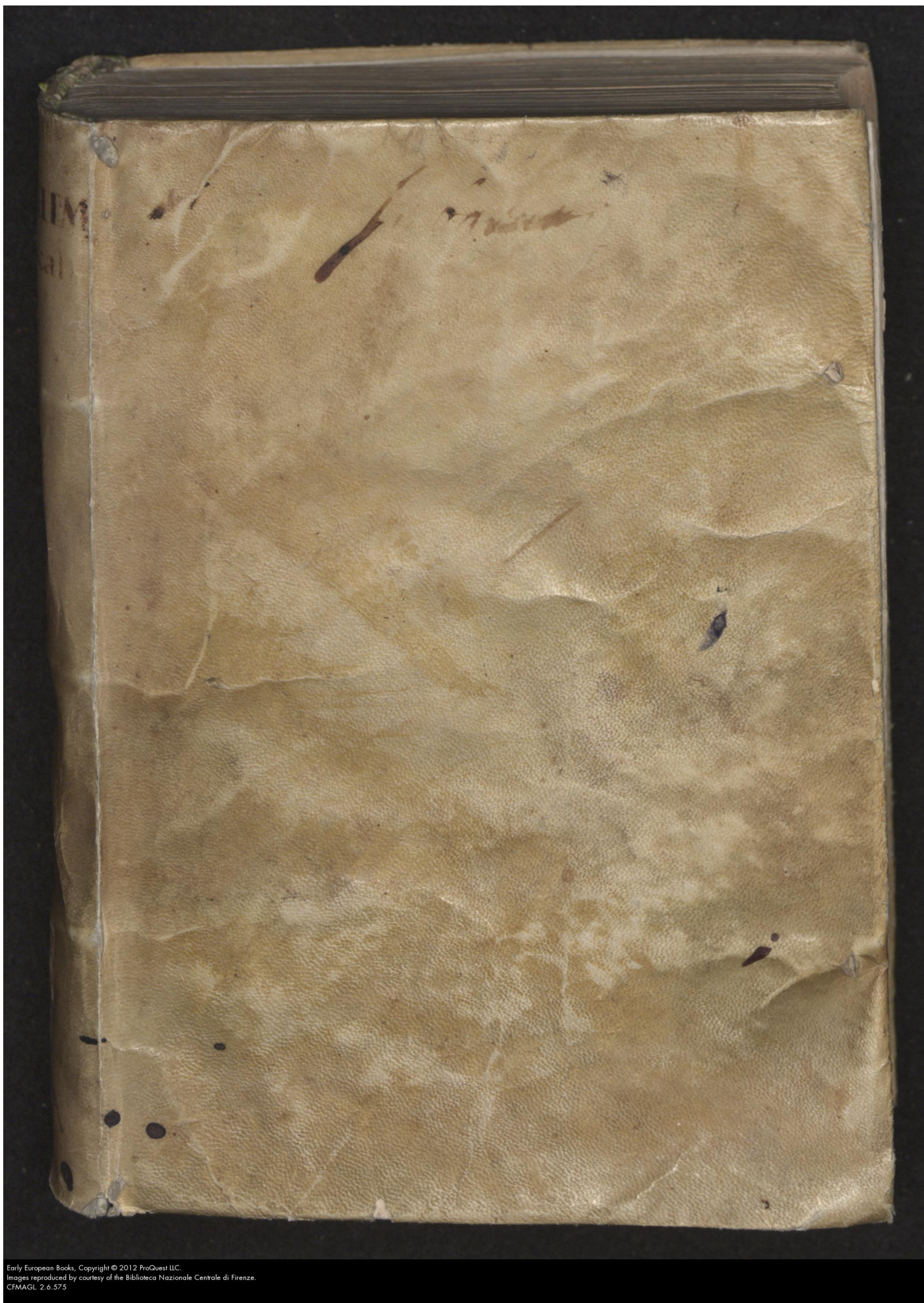



1527.
IOACHI IN A

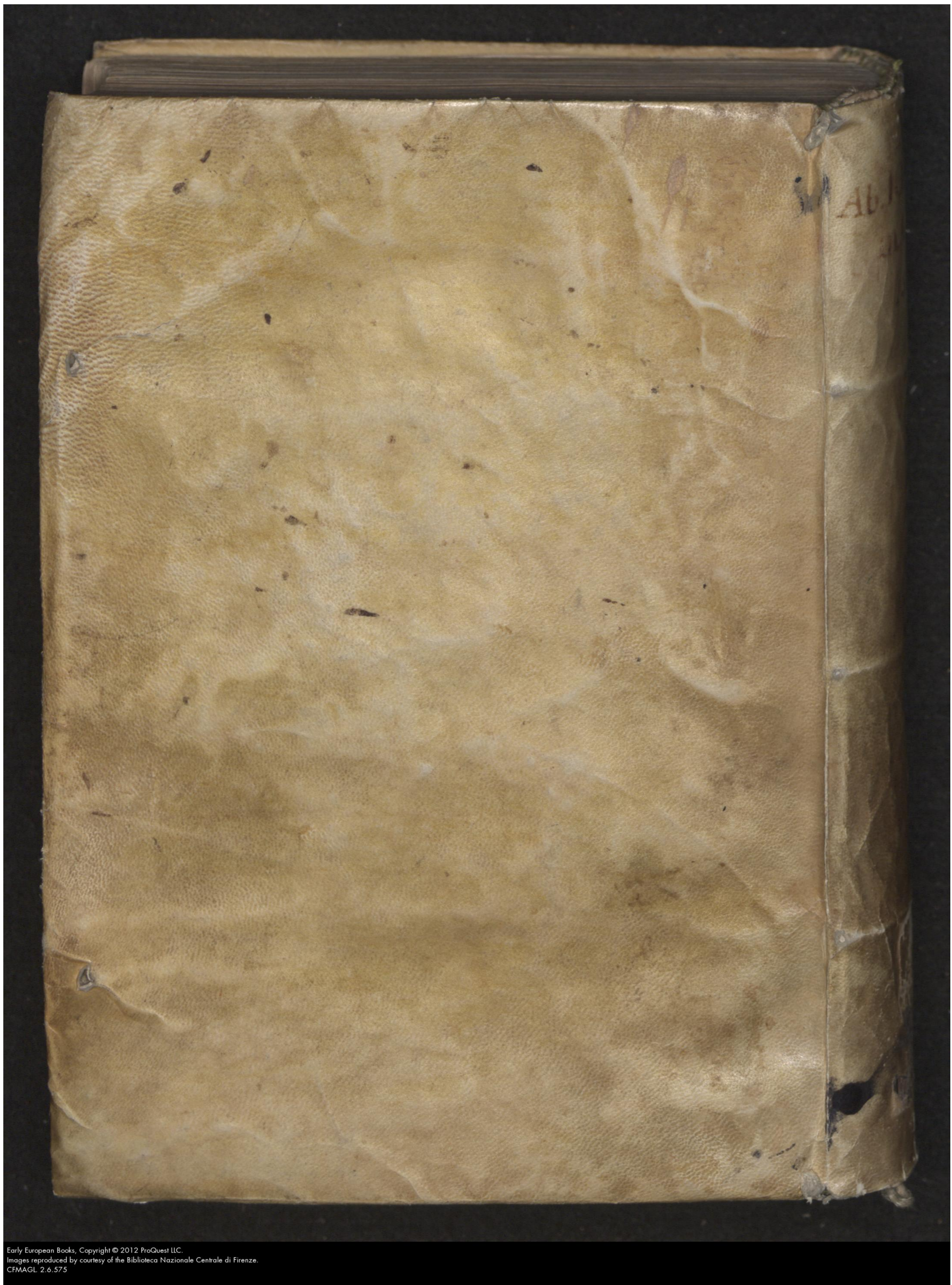
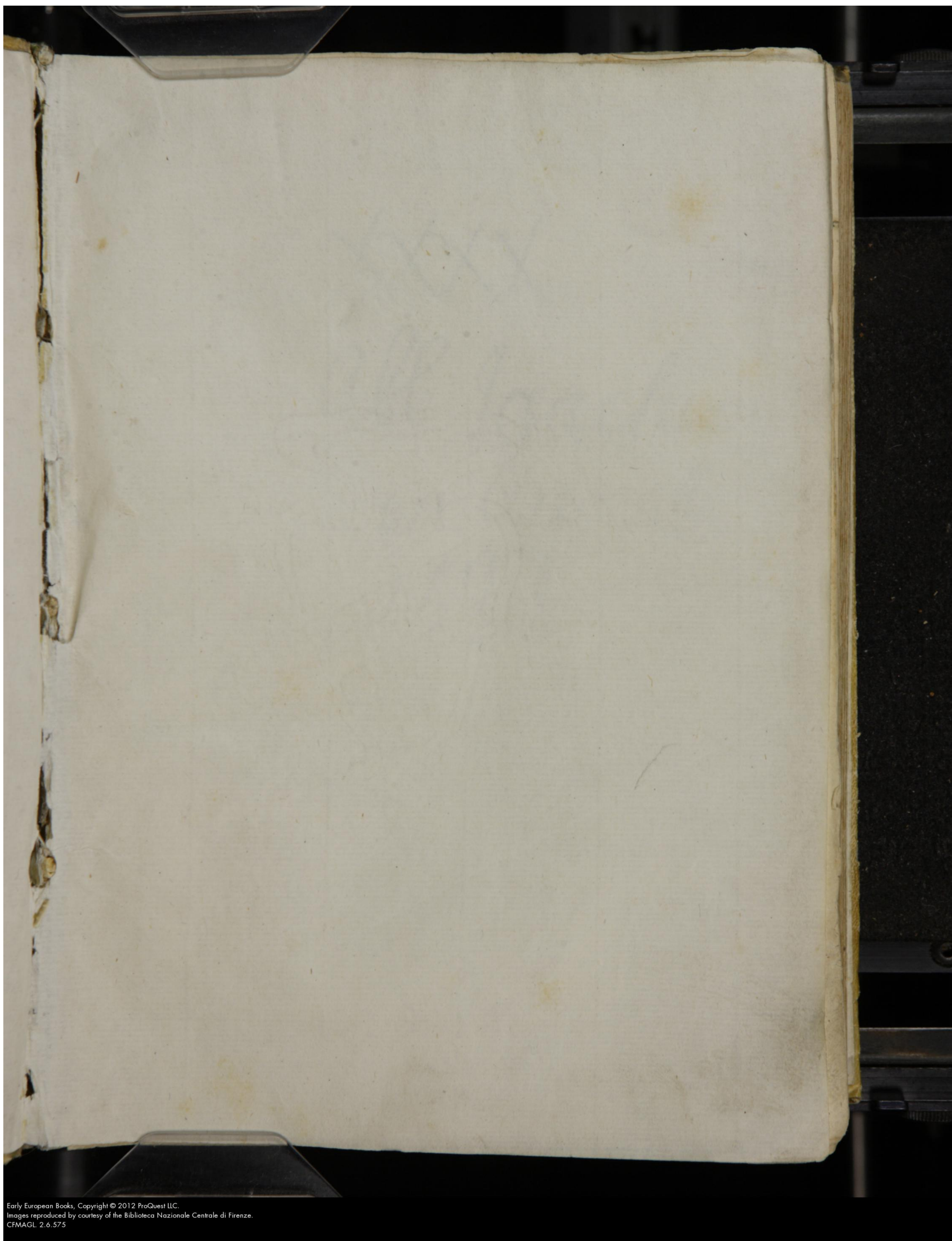




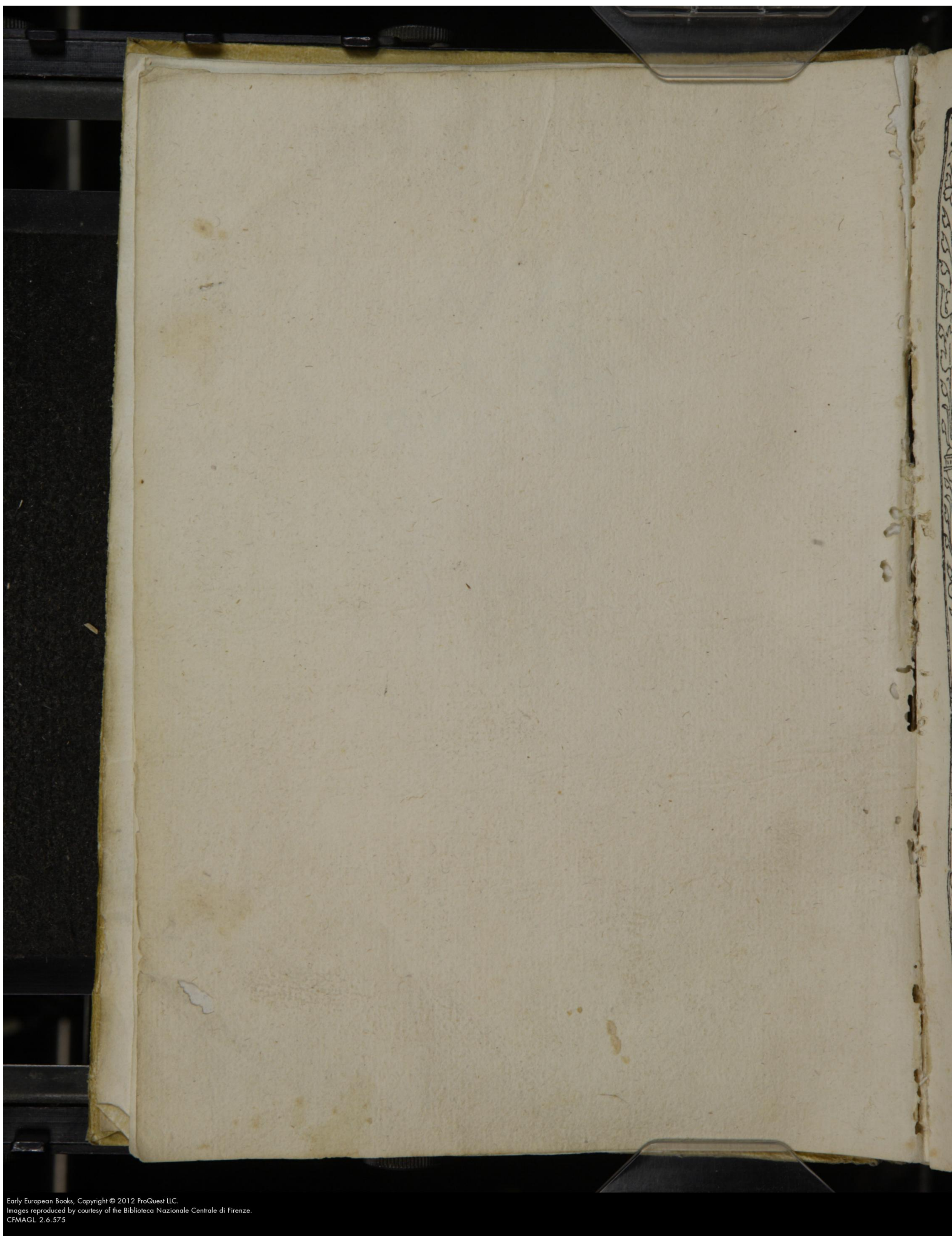

Abb: Joachi: in Apocalypsi





XXXX

Abb. Joachim
in Apocal
1527



Expositio magni prophete Abbatis Joachim in Apocalipsim.

Opus illud celebre: Aurea: vz: ac pre ceteris longe altior & profundior explanatio in Apocalipsim Abbatis Joachim de statu vniuersali reipublice christiane. Deqz ecclesia carnali in proximo reformanda atqz in primeuam sui etatem redigenda: tri plici prius tñ ꝑcutienda flagello: Morqz omniuz infideliū (ad Christi fidem conuersione) iā multis sepulta seculis: sz ad implēdi tpe in stāte) ad vtilitatez & ꝯsolationem fideliū) (nutu diuino detecta atqz reserata) in lucem primo venit.

Cui adiecta sunt.

¶ Eiusdē psalteriū decē cordarū opus ꝓpe diuinū.

¶ Lectura itē ꝑlucida in Apocalipsiz Reuerēdi magistri Philippi de Mantua Augustiniane Eremiticeqz familie Doctoris clarissimi.

Index quoqz sūmarius pulchriora vniuersa deflorās.

Cum gratia & priuilegio.



81.

J B.

¶ Reuerēdissimo in Christo Dño. D. Egydio, Tituli sancti Mathei: Presbytero Cardinali. Eiusdem deuotus filius frater Siluester Meuccius de Castilione Aretino (Augustinianæ familiæ professor Eremita) commendationem perpetuam.



Vum superioribus annis (functa legatione Yspaniæ aliarūq; multaꝝ prouinciarum) contigerit: vt tua Reuerendissima Dominatio per Venetias (vbi ab hoc Illustrissimo Senatu plurimum: ac benemerito) venerata est (ad vrbem rediret) visendi eam affectus desiderio:) ad ipsam me contuli. Cui (vt valui) exhibita reuerentia: mox a me petiit sibi quædam afferri opuscula Abbatis Ioachim: quæ mei cura impressa audierat. Quibus allatis, plectisq; aliquantisper: non parum delectata est. Sibiq; rem mirum immodum gratam me facturū: si alia (eiusdem auctoris opera: & præ cæteris sup Apocalipsi) excudenda curarem) hortata est. Quod quum animaduerterem (vtpote) qui Dominationi tuæ Reuerendissimæ rem gratam facere: die ac nocte studeo) mediusfidius q̄primum egissem si Calchographi id præstitissent. Nunc vero (cum facultas opportunæ euenerit) id ædi ac præclaro tuo sub nomine: armisq; tuæ in fronte munitum: tuæq; Reuerendissimæ Dñationi dicatum: in lucem prodire volui. Tum enim quia idem a me Dominatio tua Reuerendissima: deposcebat opus. Tum vt meam in te beniuolētiam amplius declararem. Tum vt honestius sic in publicū presens opus exiret: & cum nouitatis gratia: auctoritatem quoq; apud lectorem haberet. Tum etiam q̄m nemo profecto te alter mihi visus est dignior cui præclaꝝ hoc adiiceretur opus. Nam (vt innumeras sapientis animi tui virtutes omittam) tu optimis bonaꝝ disciplinaꝝ studiis: ante omnes alios longe excellis. Tu nō in humanis modo: veꝝ & in diuinis: lumen euasisti præfulgidum. Quid dicam? quum nō solum latinis litteris (quaꝝ culmen egregie attigisti:) verum & peregrinis nō minus (vtpote) Hæbraycis: Græcis: Caldayeis atq; Arabicis splendescere dicaris: ita vt non facile tui pat: (nostra hac ætate) qs inueniatur? Tu quoq; sanctam veræ nostræ fidei religionem: puro seruas corde. Tu maximam in omnes pietatem: ꝓbatos mores: summam æquitatem: iustitiam ac diuinam quādam animi clementiam semp præstas. Tu demum is es qui Platonici præcepti retinentissimus studiosos oīs diligis singulari atq; amplo ꝓtegis patrocinio. Tum præcipue q; nostram hanc oēm Eremi taꝝ familiam (te protectore, te duce, in melius in dies reformari nō dubitem. Adde q; hanc idem met Abbas Ioachim: & piis celebret honoribus laudeq; augeat præ cæteris: ita vt in extrema mundi ætate, ordi-

nem ipsum Eremitarum viribus diuinæ gratiæ fulcitum: in zelo ac dei amore veluti inardescentem ignem) Christi fidem: eiusq; ecclesiæ collapsa reformaturum: ac vniuersa restauraturum: fore asserat. Sic enim ait cap. xiiii. in huius operis explanatione. Surget ordo qui videtur nouus: & nō est. Induti nigris vestibus & desup accincti zona pellicea. Hi crescent & fama eorum diuulgabitur: & prædicabunt fidem: quam & defendent vsq; ad mundi consumationem: in spiritu & virtute Helyæ. Qui erit ordo Eremitarum æmulantium vitam angelorum. Quorum vita erit quasi ignis ardens in amore & zelo dei ad comburēdum spinas & tribulos (hoc est) ad consumendum & extinguendum pniciosam vitam prauorum: ne mali amplius abutantur dei patientia. Hæc ibi: Et hoc idem ad litteram recitat Dñs Archieps Florentinus: titulo vltimo tertiæ suæ partis hystorialis: vbi de præfato nostro ordine ptractat. Idem quoq; memorans Dñs Vlricus de Vrimaria: & ipse nostræ religionis doctor egregius: in tractatu de ipsius ordinis origine: adiecit. Et qa virtute radicis: rami in altū & in lōgum naturalr pducunt. Ideo virtute Institutoris ac Fūdatoris: aliorūq; successorum patrū (qui fuerūt sctitatis eximiæ ac huius ordinis primarii fundatores) verisilr præsumēdum est, q sup eorum filios & posteros per diuinam clemētiam: bñdictio copiosa descēdet. Hæc ille. Ipse enī ordo a parēte nostro btō Augustino fundatus extitit: a quo regulā viuendiq; formā accepit: nec in dubiū verti pōt. Qd & idē Ioachim hic in parte phemiali testat dicens. Ordo Eremitarum fundatus fuit a btō Augustino in Aphrica. Ordo vero Canonicorum regulariū in partibus occiduis a btō Rufo: qūis & ipsi teneant regulā ipsius Augustini. Itē sup Hieremia cap. i. sic inqt. Licet nouus ordo prædicātium tunc. i. in ipsa tribulatione futura: videat oriri ipsi ecclīæ: nihilominus ipse fuit initiatus prio a pphetis: deinde ab aplīs: postremo a doctoribus tertii tpis ecclesiastici: charus: cognitus & electus a deo, signatus in Ysaac & Ioāne Baptista. A quo qdē ordine pdiit ordo Monachorum ac ex his duobus: cæteri postmodū pdierūt ordines. Qui duo ordines iterum reuelādi sunt: p eorum nouā ac obstupēdam reformationē: ita vt nouiter oriri videant. Nā sicut Helyas fuit qrta ætate mūdi: ducēs vitā eremiticā: (quo tpe filr Helysei & filii pphetarum: eremos īcolebāt) & iterum sexta ætate est reuelādus) ita & Eremitæ (qui p cōcordiā: & typū ei correspōdētes) fuerūt & floruerūt qrto tpe ecclesiastico: iterum vētuti & reuelādi sunt (mō pdicto) & ppagandi vsq; in finē sæculi: igressuri tpa iustitiæ & pacis abūdantiā: visuriq; statuæ cōfractionē: atq; supaturi gladio diuini verbi: gētes & regna (agnita v3 fidei veritate. Vñ & ipse Ioachim eodē. xiiii. cap. psequtur dicens. Puto q in tpe illo post ruinā Babylōis (. s. ecclīæ carnalis) vita monachorum erit qsi ymber ad irrigādā supficiē terræ in oī pfectione & iustitia fraternæ charitatis. Vita vero Eremitarum qsi ignis ardēs in dei amore & zelo ad cōburēdos tribulos



& spinas: vt nec bonis desit gratia dei ad salutẽ: nec impii abutanꝶ amplius
dei patiẽtia. Qui (suggerẽte spũ) pctã delinquẽtiũ: durius increpabũt ac
si in spũ & virtute Helyæ. His dictis ac sı̃libus (de duobus præfatis ordini
bus) plena sunt vniuersa eius opuscula: vti cũctis ea legẽtibus, pspicuum
esse põt. Hæc pauca ex multis, mi Dñe. R. (de ipso Eremitaꝝ ordine) me
hic adducere ac iserere cõpulerũt. Primũ eqdẽ: qdã nostri moderni amici
opinãtes & asserẽtes, ꝙ vbicũqꝫ hic auctor loqꝶ de duobus ordinibus (tot
ac tãta ꝑ fide Xpi facturis magnalia) itelligi vult de suis ordinibus. Q̃d
q̃ũ distet a veritate: ex adductis apparet. Alia ad hoc, me pellẽs rõ fuit, ne
lateret. R. D. tuam. Quid de Eremitaꝝ nostro ordine senserit iste auctor.
Quẽ, quũ afferatꝶ donũ ac spũm habuisse ꝓphetiæ: nõ est ei modica fides
adhibẽda. Adieci & eiusdẽ Psalteriũ decẽ cordaꝝ. In quo de summa Tri-
nitate eiusqꝫ distinctione ꝑpulchre idagatꝶ. De numero psalmoꝝ & eoꝝ ar
chanis & mysticis sensibus. De psalmodia. De mõ & vsu psallendi simul &
psaltẽriũ. Quoꝝ oĩum vsus & mysteria: post Babylonis ruinã: iam data vn
diqꝫ pace Xpi amatoribus: ac eius ecclia inouata (vt aqlæ iuuẽtute) ma-
xime florebũt. Addidi & ꝑlucidã lecturã in ipsam Apocalipsim nostri sacri
ordinis doctoris clarissimi. Magistri vꝫ Philippi de Mãtua. Qui ita docte
clareqꝫ dixit: vt ei parẽ viderim neminẽ. Postremo nõ ambigo apud tuam
R. D. me excusatũ iri ex iperitia in dicendi scribẽdiqꝫ facultate: quũ ferme
ab ineũte ætate nouerit eiusmodi artis nesciẽtiam meã. Quocirca præsul
optime, hoc (iure ipso) sese tibi & adiicit & vouet opus. Ipsum ergo acci-
pe: Ipsumqꝫ lege grato aĩo. Et me tibi de pauculis hisce laboribus addictũ:
foue & ama. Vale religiõis ĩ.ſæꝑ ꝑ ĩ & decus clarissimũ. Apd̃ Venetias in Lo
cello nostro isulari diui Christophori a pace, Kalendis Februarii. 1527.

PRo maiori intelligẽtia mysterioꝝ q̃ in hoc ⁊ aliis opusculis (huius auctoris) ↄti
nentꝶ ꝑmittẽda sunt q̃ ⁊ ipse auctor ꝑmittit i expõne sup Esayã: vꝫ: i ꝑmis ꝑmittit
de trib⁹ seculi statib⁹: icipiẽs ab Adã: ⁊ ꝓcedẽs vsqꝫ in finẽ seculi. Deinde q̃sdã ↄcordias
⁊ conuenientias seu combinationes. Et significãtia ⁊ significata tempoꝝ cum diuersoꝝ.
¶ Premittit ⁊ mysterium ecclesie: qḋ annuatim reuoluitur (in dracone inferium) in-
cipiẽs a capite eius: ⁊ a septuagesima: per qḋ declaranꝶ ⁊ significanꝶ tribulationes ⁊ pres
sure q̃s passa passuraqꝫ est eccl̃ia vsqꝫ in mũdi finẽ. Et silr ↄsolationes ⁊ diuina auxilia.
¶ Premittit tempus ante legẽ: ⁊ tempus sub lege: ⁊ tempus gratie ⁊ eoꝝ sacramẽta.
¶ Tubam ⁊ eius figuram ac significatum: Sigilla ⁊ apertiones eorum.
¶ Premittit draconẽ alterius figure: hñtẽ. s. capita. 7. desígnãtia pressuras seu ꝑlia. 7.
vniuerse: vꝫ: mala que passa passuraqꝫ silr est ipsa eccl̃ia ⁊ eius mẽbra per septem tpa.
¶ Premittit psalteriũ. x. cordaꝝ: i quo istruitur fugare: vicere ⁊ supare isidias ipius spẽ
tis ⁊ antiq hostis: qḋ figuratũ est in David q psallẽs spũꝫ malũ agitãtẽꝫ Saulẽ fugauit.
¶ Premittit ⁊ mysteriũ rotaꝝ: per qḋ miro modo ac ingeniose distinguit multiplices
sensus ⁊ intellectus diuine scripture lꝫ specialiter: longeqꝫ subtilius ⁊ clarius hoc diluci
det in ipso psalterij decem cordaꝝ tractatu: vbi ponit duodecim sensus sacre pagine.
¶ Hec diximus fore q̃dam ẽnalia ad itelligẽtiã multoꝝ mysterioꝝ ⁊ dictoꝝ huius au
ctoris: ea (ꝑfecto de cã: qm̃ in oĩbus suis fere opibus: eiusmodi: figuris ⁊ terminis vtitꝶ
sine quorum notitia: plurima ipsius dicta) intelligi nequeunt.

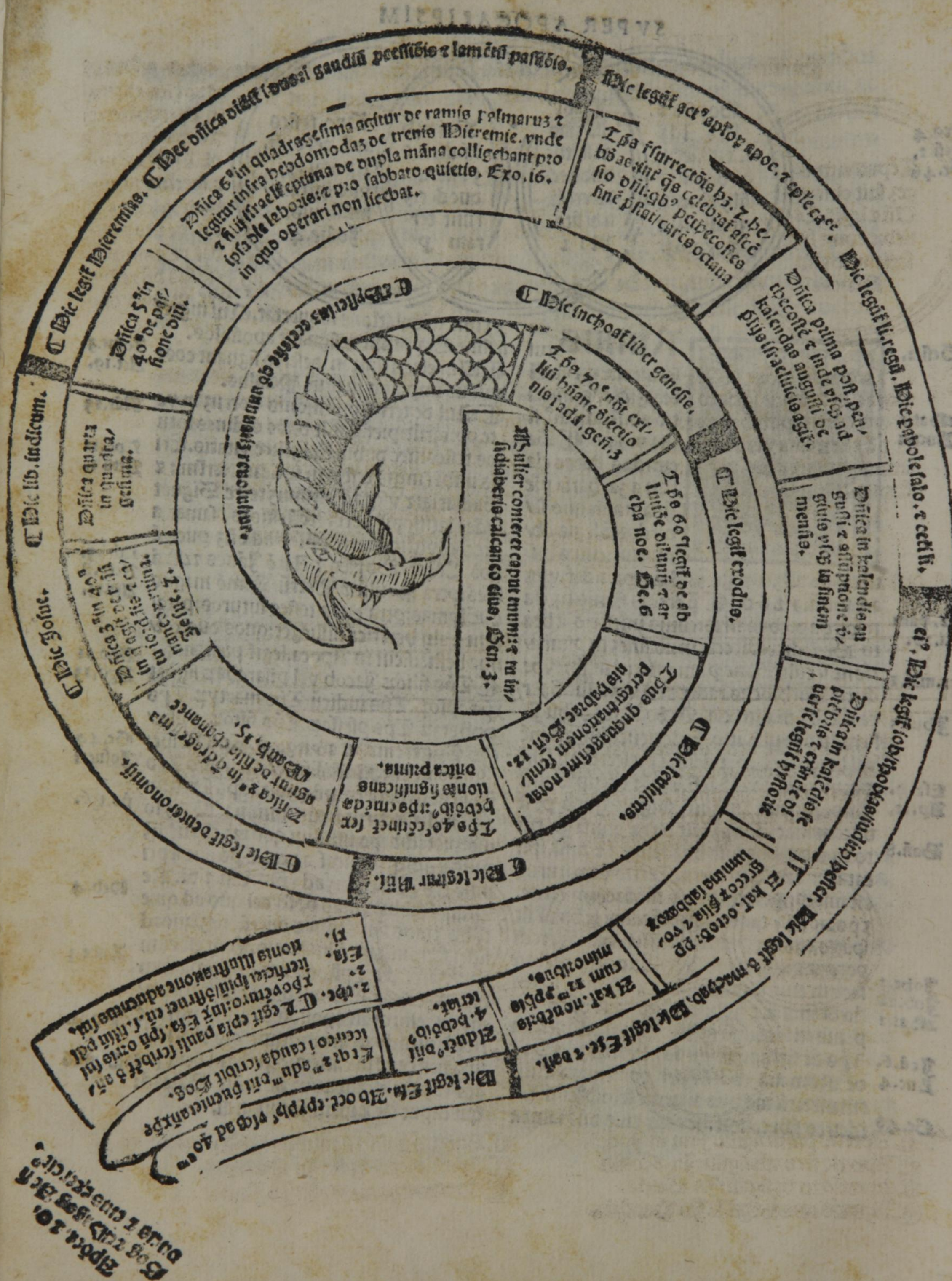
Exo.4
Geñ.2.
Ge.46





Deũ.2. Rimus status seculi claruit ab A
braaz: cuius initia
Mat.1 tio ab Adã: cuiº fi
Luce.1 nis in xpo. ¶ Se
cundus status cla
ruit a zacharia pr̃e
Joãnis: in quo sa
cerdotiũ legis ob
mutuit: cuius ini
tiatio ab Ozia rege Juda: z ptendet vsqz
ad annũ. 1260. ¶ Tertius status hz cla
2. paralí.26. rescere a diebus nr̃is: cuius initiatio a bea
to Benedicto: accepturus finez in ↄsuma
1.mac.1 tione seculi. Sane primo statui in finez de
ducit Anthiocus radix peti: egressus ð ter
Ibidez ra Cethym. i. grecia. Scd̃o statui dabit il
la radicum plãtatio Federici: cuius germẽ
vel brachia ex eo pdeũtia prefecturaꝝ fasti
Esa.9. gia: vt in libro Mach. legit: occupabunt.
Ap.12. Imposuerunt (inquit) singuli qbus post
ducem mac. domuz fuit terra diuisa gratui
Dañ.8 to in capitibus suis dyademata z multipli
cata sunt mala in terra. Tertio vo daturus
est finem: ppheta docẽs mẽdacium Ante
xp̃s: ac si in cauda draconis: qui lz breui sit
spatio tpis regnaturus; tñ supra q̃z credi
poterit vniuersa vastabit. Unde Johel añ
Johe.2 faciem eius ignis vorãs: z post eum solitu
Job.28 do deserti. Et Job. Terra de qua oriebatur
Mat.2 panis in loco suo igne subuersa est: lz enim
Icã.6. Xp̃s de synagoga ortus sit verus panis: z
Luc.4 de Romana ecclesia per doctrinam semp
emanet: tñ magnis auaritie febribº estuat: z
Ge.46 idcirco sibi caueat: ne eam eius dñs iam in

prima tribulatione subuertat. Qui ingres
si sunt Egyptum designant apostolos. Josue.3
¶ Qui electi sunt in deserto signant eos: Act.19.
quibus imposuit manus Paulus.
¶ Qui de terra pmissionis botruz in ve Nũe.13
cte portarũt: prefigurãt duos ordines futu
ros testes: nec dubiũ euãgelice v̄itatis. Eri Apo.11
tis mihi (inqt) testes in iudea: Hierlm: z Actu 1.
Samaria: z vsqz ad vltimuz terre Signat
iudea latinos: Hierlz eccliasticos: samar a
grecos: vltimũ terre ppl̃os ad dñz ↄuertẽ
dos. Cõtra Moysen z Aarõ Jãnes z Mã 2.thi.3.
bres: ↄtra Paulũ z Petrũ Simõ magus Actu.8
z Elymas: ↄtra duos testes futuros: pata Act.13.
reni z alij heretici insurgẽt: quos duo co
nua bestie: sicut in Apoca. legit prefignat. Apo.11
¶ Tp̃s filioꝝ Jacob vel patriarchaꝝ signat Apo.13
tp̃s aploꝝ. Tp̃s iudicũ. Tp̃s martyꝝ. Tp̃s
pphetaꝝ. Tp̃s ↄfessoꝝ. Tp̃s filioꝝ pphe
taꝝ. Tp̃s eremitaꝝ z virginũ. Tp̃s Josue: Ge.49
idolatriã extirpãtis. Tp̃s ecclĩe: in quo Leo Josue 1
pp̃ siculus hereses pfligauit. Tp̃s sextũ: in
quo iudei sederũt secus flumina Babylo Ps.136.
nis: pretẽdit tp̃s istud: in quo taz clerus q̃z
ppl̃s vndiqz fornicat a deo. Tp̃s aũt septi
mus erit ↄuertẽtiuz ad xp̃m. Unde z di. Re Heb.4
linquet sabbatismus ppl̃o dei quo ad quie
tẽ libertatis ſm spũm z ↄuersionez quoad
fidei sacramẽtuz. Unde Lucas. Fcm̃ est cum Luce.3
baptizaret oĩs ppl̃s: qd̃ nec duz cõpletum
fuit in ecclesia. Complebitur aũt sub septi
mo angelo: vt ait apostolus. Cum intrauerit Ro.11.
rit plenitudo gentium: tunc oĩs israel sal
uus fiet: huic in cãticis: capilli tui sicut gre Canti.6
ges capraꝝ ascẽdentiuz de mõte Galaad:
qui caput est Libani. s. vuizandi.


Dnica 6a in quadragesima agitur de ramis palmarum z legitur infra hebdomodas de trenis Hieremie.
in quo operari non licebat.
Hic inchoat liber genesis.
Mulier conteret caput tuum: z tu insidiaberis calcaneo eius. Gen. 3.
Hic legit exodus.
Hic legit Iosue.
Hic lib. iudicum.
Hic legit Hieremias.
Hic legit deuteronomiu.

Passim per tempora velamen littere sublatum est.

Tẽpus ante legez fuit obscurū. Uñ ꝛ legit. Tenebre erant sup faciem abyssi. Gene. 1.

Tẽpus sub lege fuit vtcunqz lucidū: vn̄de splẽdida facta est facies Moysi. Exo. 34.

Tẽpus sub gr̃a fuit in claritate: vñ facies xp̄i fulsit vt sol lucens in virtute sua. Ap. 1 Mat. 17

¶ Nota paulum respicere Moysen ex ꝑtu cherubi tertij Reg. 8. ꝛ de illo di. Uidem⁹ nūc p speculū in enigmate. 1. cor. 13. Et de isto ponebat velamē in facie sua dū respiceret in eum dn̄s. 2. ad cor. 3.

Ro. 5 ¶ Regnauit mors ab Abraz
Ro. 7 vsqz ad moysen: ꝛ idcirco peccatum non imputabat quum lex nõ esset: data vero lege peccatum reuixit quasi per mandatum.

¶ Scd̄m rõnem predictā adhuc manēt tenebre lr̄e: ꝛ enigmata figurarū in cordibus clericorū: que ex maiori parte remouebunt: quū angelus in sexta parte libri de celo descēderit ꝛ illuminauerit terrā gl̃ia ꝑtātis sue. Et iterū in septima parte. Joãnes vidit angelū stātem in sole: quē putamus Helyā: in cuius aduētu scripturarū mysteria cõplebunt. Unde ꝛ sub sexto tp̄e angelus amictus nube iurauit q̄ in diebus septimi angeli quum tuba canere ceperit: diuine pagine sacramenta in expositoribus finientur. Apoc. 10. Ap. 19 Ap. 10 Ap. 11

ADAM. 2. paral. 62. OZIAS. CHRISTVS.



Quasi tuba exalta vocez tuā Esaye 58.

¶ Figura tube litteram prenotat veteris testamēti: que incepit ab arto: sed dilatata est in predicatione ap̄loꝝ: quoꝝ in oēm terram sonus exiuit. Modus vo a quo tuba grossescere habuit: significat insertionem noui ꝛ veteris testamēti: in quo missus est Esayas: qui fuit altera vox dei de paradiso Adam redarguens de transgressione mandati. Psal. 18. Gen. 3 Ap. 6.

¶ Hic notantur septem signacula libri signati.



Ap. 6. ¶ Apertio primi sigilli: Fuit in Judea.
¶ Apertio secundi sigilli: In Roma.
¶ Apertio tertij sigilli: In Grecia.
¶ Apertio quarti sigilli: In Parthia.
¶ Apertio quinti sigilli: In Theoronia. Ap. 7
¶ Apertio sexti sigilli: In Soldano.
¶ Apertio septimi sigilli: In Italia.

Singuli hoꝝ accipiendi sunt cum successoribus suis.

¶ Primum caput draconis cepit ab herode p̄secuto ꝛ p̄seuerauit vsq̄ ad Neronē ip̄sū: ꝛ ab eo vsq̄ ad p̄stātinū arrianū. 3. ab ipso vsq̄ ad cosdroe regē p̄saꝝ: sub quo p̄dictus maometus inualuit. 4. sub illo vsq̄ ad hēricū primū regē alemanoꝝ. 5. ab ipso vsq̄ ad saladinū soldanū babylōis. 6. ab eo vsq̄ ad Federicū primuȝ. 7. ab eo vsq̄ ad Antexp̄ȝ cū successiōe sua.

¶ Et notādū q̄ sub septimo capite q̄daȝ p̄mixtio tp̄is ꝯfusibilis incrit: vt inantea mūdi huius palea simul cū tritico solito fortius ventilata mō qꝫ fessis arrideat: mō labor quiescentibus indicatur.

¶ Sȝ sciēdū liā esse draconis capita alia bestie de abysso īfidelis popul: salīctis q̄ illa ceperūt ab eo herode q̄ p̄sequutus est xp̄ȝ ista a cosdroe mouēte p̄ iū ꝯtra filios ecclesie virginalis: ꝫ n. sint mēbra dyaboli hoīes huiuscemodi pestilētes ꝛ in corpus vnū trāsciūt ante xp̄i. Capita tn̄ bestie q̄d. īformis referēda sunt ad sextū solda noꝝ ī secta saracēica vsq̄ ad ea tp̄a profectura. Ubi oīa regna seculi aduersantia sceptro xp̄i: ac si in pedibus statue babyloni cē ꝯterent. Sane decē cornua bestie ī hoc sexto tp̄e vniēda sunt quodāmō ad vulgus gētiū īmūdaꝝ vt ꝛ bestiā iusto iudicio ꝯterāt ꝛ opl'ȝ mabometti eū de terra disperdāt



Duo capita. 6. ꝛ. 7. sīl ꝯiūcta sunt pp̄. 6. tp̄s q̄d ē duplex. Apo. 17.

Herodes.

Nero.

Constantinus.

Cosdroe.

Hēricus p̄mus

Apoc. 17. Quinq̄ ceciderūt singuli p̄ singula tp̄a.

Saladin⁹ vnus est. x. cornua q̄ vidisti. x. reges sūt. Federicus. 2. vēit ī p̄xio cornu tue: ꝛ alius nōduȝ venit. Apo. 5. ꝛ. 17.

Apoc. 12.

¶ Primū bellū draconis fuit Judeoꝝ: scd̄ȝ paganoꝝ: tertiū arrianoꝝ: q̄rtuȝ sarracenoꝝ: q̄ntū alemanoꝝ: sextū itē sarracenoꝝ: septimū principū italoꝝ ꝛ hereticoꝝ. Octauo loco in cauda draconis erit ꝯflictus cuȝ ꝯp̄anis a sequacibus Antexp̄i.

Apo. 12.

¶ Quia caude draconis est tortura: sic stellaȝ celi in terrā ī tertia parte sui ad erud itos referēdum est ad terrena ꝛ carnal a desideria prolapsuros.

¶ Incipit Tabula principalium dictorū venerabilis Abbatis Joabiꝫ i expositionē super Apocalypsim.

Quod Abbas Joachiꝫ mādat vt oia opuscula sua examini ecclesie: saltem post eius obitum presentētur: si ante nō poterit. folio primo. colōna secunda.
Q; breue admonitoriū Clemētis pape: vt q̄ citius ipse Joachim compleuerit expositionem super Apocalypsim velit ei presentare: vt sit ad vtilitatem fidelium. fo.1.co.2.
Q; rebeccha typū ecclīe gerebat: fo.2.c.1
Q; auctor dicit se auctoritate pōtificis abstrictum exponere velle Apocalypsis librum. fo.2.co.2.
Q; dicit se certis ꝛ necessarijs documētis posse ondere adesse ꝑssuras. fo.2.co.2.
Q; nō vsq; in fineꝫ mundi clausos ꝛ signatos esse sermones ꝑdixit angelus danieli: s; vsq; ad tēpus prefinitū: fo.2.co.3.
Q; qui non potest credere: intelligere nequit. fo.2.co.4.
Q; primū librum vocat: introductoriū auctor in quo totius libri ꝛ operis continetur materia. fo.2.co.4.
Q; diuiduntur Libri totius veteris testamenti. fo.2.co.4.
Quare dicatur liber Apocalypsis septenarius ꝛ de eius prerogatiua. fo.3.co.2.
Quomodo sacra scriptura dicitur aque viue. fo.3.co.2.
Q; apocalypsis est omnium alıarū prophetiarum prophetia ꝛ omnes alias compbendens. fo.3.co.2.
Qualiter in singulis partibus semper fiat recapitulatio. fo.3.co.3.
Q; Joannes euangelista dicitur camerarius celi. fo.3.co.2.
Q; erat vetus testamentum ab Abraam vsq; ad Christum: septem signaculis in uolutum. fo.4.co.1.
Q; notant septē bella hebreoꝝ. fo.4.co.1.
Q; libri Machabeorum non sunt in canone. fo.4.co.2.
Qualiter sextum tempus videatur in duobus diuisum. fo.4.co.2.
Q; tribus horis cum dimidia stetit Christus in cruce suspensus. fo.4.co.3
Q; iudei ad Christuꝫ conuersi cantabunt ꝛ laudabunt dominuꝫ. fo.4.co.1.
Qualiter in sexto tēpore esse debent due ꝑsecutiones. fo.5.co.1.
Qualiter habent intelligi tres status mūdi seu ecclesie. fo.5.co.2.
Quomodo precellens claritas sancti Benedicti expectanda est circa finem mundi: tempore. s. Enoch ꝛ Helye: ꝛ populus iudaicus conuertetur. fo.5.co.2.
Quomodo videtur litera prioris testamēti pertinere ad patrem: noui ad filium ꝛ spiritualis intelligentia que ex vtraq; ꝓcedit litera pertinere ad spiritum scīꝫ ꝑ quandam similitudinem. fo.5.co.2.
Qualiter sicut ordo coniugatorum videt pertinere ad patrem: ꝛ ordo predicatoꝝ ad filium: ita ordo monachorum cui extrema tempora data sunt: ad spiritum sanctum. fo.5.co.3.
Quid sit tempus sub litera euangelij: spiritualis intelligentie ꝛ manifeste visionis: ꝛ qūo oia tpa sūt qnq;. fo.5.co.3.
Q; declaratur mysterium trinitatis in patriarchis. fo.5.co.3.
Qualiter ab Adam vsq; ad Moysen peccatum non imputabatur pp carentiā legis ꝛ quomodo itelligatur. fo.5.co.4.
Qualiter tria tempora ascribuntur: diuersimode pr̄i ꝛ filio ꝛ spūi scō. fo.5.co.4.
Q; post resurrectionē corpora nostra erūt spiritualia ꝛ tēplū spūs sci: q̄r nihil corruptibile in eis remanebit. fo.6.co.1.
Quomodo a patribus siue sacris doctoribus hmōi regula mysteriorum in diuina scriptura frequēter vtat. fo.6.co.2.

Tabula in expōnē super Apocal.

Diuisio statuum quo ad extensionem temporum. fo.6.co.2
De cōcordia & aspectu ad alterutrum duorum testamentorum. fo.6.co.3
De apertione sigillorum in priori siue veteri testamento. fo.6.co.3
Item de apertione sigillorum noui testamenti. fo.6.co.3
Quomodo comparatur ecclesia orietalis decem tribus israel. fo.7.co.3
Imperium Romanorum assimilatur imperio chaldeorum & illud egypti impio constantinopolitano. fo.7.co.3
In regno grecorū cōtinetur in spiritu samaria & Egyptus. Et in regno latinorū Hierusalem & Babylon. fo.7.co.4
Quomodo sitiatur imperatores alamanorum auferre libertatē ecclesie presertim in temporalibus. fo.7.co.4
Assimilatur destructio Babylonis destructioni Rome. fo.7.co.4
Declaratur illud dictum de septem regibus in Apoca. quorum quinqȝ iam ceciderunt &c. & qualiter adhuc existēte sexto veniet septimus. Item de decē regibus & qui post eos venturus est omniū pessimus. fo.8.co.1
Qualiter cito percutiēda est noua Babylon: & hoc a pluribus regibꝰ. fo.8.co.2
Qualiter gens mahumeth pugnabit contra nouā Babylonem. fo.8.co.3
Qꝫ mahumeth cū suis dicitur. Bestia que fuit & non est & quomodo illa bestia iterum ascensura est de abysso. i. populo infidelis hoc faciet maxime ad suggestionem alterius bestie ascendētis de terra & de pseudo ꝓpheta: post quod infideles conuertentur. fo.8.co.3
Quod sub sexta apertione percutienda est noua Babylon: & sicut post anthiocū datus est finis veteri testamento ita & post gog erit ꝯsumatio seculi. fo.9.c.1
Quod anno.1200. finis fuit quadragita generationum. fo.9.co.3
Quod finis seculi in sacra pagina largo & stricto modo accipitur. fo.9.co.3
Quod tempore ꝑmi status fuit ab habraā vsqȝ ad Joānem baptistā: secūdi ab eo vsqȝ in presens: tertiū a pn̄ti tpe vsqȝ in finem mundi. fo.9.co.4.
Qualiter cōsumatis ab infidelibus pressuris que cito venture sunt: erit tempus beatū: & erit terra plena scientia dei: ita vt vix vllus audeat negare xp̄m: nō esse verum filium dei exceptis dumtaxat qbusdā gētibus quas in fine producturus est diabolus contra fideles scilicet: gog. fo.9.col.4
Sicut in fine ꝑmi status vltimus rex. s. anthiochus ceteris immanior fuit: ita in fine secūdi qui erit in proximo septimus rex ille venturus est de quo dicitur hic: & vnus nondū venit. fo.10.la.1.
Quod in fine tertiū status. s. in fine mūdi venturus est alius oium pessimus. s. gog qui & ipse antixp̄s erit. s. de quo dicitur principaliter. fo.10.la.1
Que fuerunt & erunt septem capita draconis & quod fuit primum secundum &c. folio. 10.la.1.
Quomodo intelligēdum est illud quinqȝ reges ceciderunt: & vnus est & vnus nōdum venit. fo.10.la.1.
Quomodo concordant Daniel & Joānes in apocalipsi & de bestia: cornibus & regibus &c. fo.10.la.1
Quod erit septimum caput draconis & de cauda eius quod erit alius & vltimus rex veniens in virtute & spiritu prioris: ac si Joannes in spiritu & virtute Helye. fo.10.la.2
Quod nihil tam affectat Diabolus quam inueniri per omnia contrarius operibus creatori: & exemplificatur. folio 10.la.2.
Quod ille qui dicitur in Apoca. rex & caput septimum: erit ille antichristus magnus qui decipiet infinitam multitudinem iudeorum & gentium: ita vt pauci euadant astutiam: nequitie & calliditatis illius: & sicut christus dictus est rex & pontifex & propheta: ita & ipse se men-

tetur esse. fo.10.la.2.

Quod predictus Antichristus taz magna signa falsa ⁊ plena mendacijs faciet: vt nulla extimētur signa Christi in comparatione illorum. fo.10.la.2.

Quid opinentur aliqui de Gog an sit Antichristus verus. fo.10.la.2.

Opinio de Antixp̄o q͞p nimium coartatus potētia Christi se retrahet ad barbaras nationes per aliquod tp̄s ⁊ postea ibidē seductū Gog ⁊ exercitū eius: veniat cōtra ecclesiam. fo.11.la.1.

Quod tempore Gog in capite draconis.s. septem iam contrita erunt ipse aūt cauda erit: que tribulatio erit articulo extremo: ⁊ fine mundi. fo.11.la.1.

Quod notitia de apertionibus signaculorum necessaria sit ad intelligentiam huius libri: sine quorum notitia ambulare per librum istum: deuiare est: ⁊ aliquid in eo diffinire temeritas fo.11.la.1.

Q; partes generales pertinentes ad secundum statum sunt sex: ⁊ quelibet diuiditur ⁊ distinguitur in septem distinctiones. fo.11.la.1.

Sexta pars est duplex propter duplicem tribulationem: septima autem pars pertinet ad tertium statum mundi: in quo erit pax ⁊ sabbatismus in ecclesia Dei ⁊ otium. fo.11.la.1.

Sensus mysticus de Lya cum septē filijs suis ⁊ Rachele cum vnico in vita: q2 aliū moriendo parturijt. fo.11.la.1.

Q; iste liber habet octo partes: ⁊ quomodo. folio 11.la.2.

Liber iste etiam distinguitur in tribus decisionibus: prima pertinet ad secunduz statum: secunda ad tertium: tertia ad futurum seculum. fo.11.la.2.

Quando Christus incarnatus est: tunc cōpleuerunt quinq3 etates mundi: ⁊ sexta ichoauit ⁊ p̄seuerat i laborē. fo.11.la.2.

Qualiter vniuersa scriptura noui testamēti: sic partim pertinet ad secundum statum vt non transeat ad tertium: vt est illud. Petre sequere me: ⁊ econtra: vt illud de Gog. fo.11.la.2.

Q; beata virgo significat ecclesiam contemplantium: ⁊ Helisabeth predicatorum. fo.11.la.2.

Q; secundus status h3 sex tp̄a sicut mundus sex etates. fo.11.la.2.

Q; in exordio tertij status debēt in spiritu renouari multa: ac si iterū Christus nasceref: p̄dicaret: pateref ⁊c. fo.12.la.1.

Q; inconcusse tenendum est: ⁊ credenduz esse in patre filium: ⁊ spiritum sanctum esse in filio patrem ⁊ spiritum: esse i spiritu sancto patrem simul ⁊ filium: ⁊ hij tres simul vnus deus sunt. fo.12.la.2.

Q; in Agar designatur tota presens vita.s. tres status mundi: ⁊ in Sarra futura vita ⁊c. fo.12.la.2.

Qualiter oportet lectorem scripture sacre habere discretionem ⁊ intelligere: cum quid asseritur aut negatur vtrum s3 totum aut s̄m partem ⁊c. fo.12.la.2.

Qualiter id quod operatus est Moyses in exordio veteris testamenti: illud operatus est Joannes Baptista in exordio noui. fo.13.la.1.

Q; Enoch ⁊ Helyas venturi sunt in fine secūdi status.s. sexte etatis. fo.13.la.1.

Q; quedam in diuinis personis propter p̄prietatem earum attribuuntur, cuilibet de per se: que tamen eadem propter vnitatem essentie communiter referuntur ad omnes personas. fo.13.la.1.

Quare non sint tria testamenta: propter aliqua attributa diuinis personis: sed tātum duo. fo.13.la.2.

Q; Anthiochus concordat cum Gog ex fine vtriusq3 testamenti. fo.13.la.2.

Q; mystica expositio est: cum per minima intelliguntur maiora: vel per modica multa: siue in bona siue in mala parte: vt cum per regem Hyerusalem intelligitur Deus: ⁊ per regem babylonis diabolus. fo.13.la.2.

Q; multa occulta ⁊ precipue ventura: si essent omnino ante tempus denudata vilescerent. fo.13.la.2.

Qꝫ in sensu literali aliqñ maior est difficultas quam in intellectu spirituali ꝛ mystico. fo.13.la.2.
Qꝫ tres sunt modi generales quibus deus loquitur in scripturis. fo.14.la.1.
Qꝫ in verbis hystoricis noui testamenti inueniūt duo itellect⁹ mistici.fo.14.la.2.
Qꝫ ad octauā partem huius libri: nullus alius intellectus pertinet preter anagogicus. fo.14.la.2.
Quare Joannes in octaua parte huius libri vsus est tā nobilibus imaginibus: vt sunt aurum: lapides pciosi.fo.14.la.2.
De diuersitate acceptionis sabbatorum: folio.14. latere secūdo.
Qꝫ in tribus statibus mundi fuerunt sua sabbata.s.ante legē: sub lege: ꝛ tempore gratie. fo.14.la.2.
Qꝫ assimilatur silentium noue babylonis: silentio veteris. fo.15.la.1.
Qꝫ opꝫ q̄ꝫ cito destrui nouam babylonē: ꝛ reedificari nouam Hyerusalem de lapidibus viuis a filijs transmigrationis noue: ꝛ cantabitur illud magnum Alleluia. fo.15.la.2.
Qꝫ nō simul totus incarceratus est sathanas ſꝫ p singulum quinqꝫ temporum secundi status: singulum draconis caput incarceratum est: ꝛ in sexto tempoꝛ duo simul. fo.15.la.2.
Quid per mille anni incarcerationis Sathane intelligatur. fo.16.la.1.
Qꝫ septem tempora sunt ab aduentu saluatoris vsqꝫ ad extremum iudicium: in sexto vero tempore iudicabitur babylō noua ꝛ deinde bestia ꝛ pseudo propheta: ꝛ postea erit sabbatum populo dei: vsqꝫ in finem ipsius sexti temporis: in quo iteꝝ soluet sathanas. fo.16.la.1.
Qꝫ beatus Joannes inuitatus fuit ab vno septem angelorum habentium phialas iracundie dei: ad contemplandam claritatem superne Hyerusaleꝫ matris nostre. fo.16.la.1.
Quare quelibet quinqꝫ partium generalium huius libri in septem distinguitur portionibus assignat̄ causa.fo.16.la.1.
Quomodo omnes ordines sanctorum cōtra hostes confligentium in omni tempore subueniunt alter alteri ꝛ ferunt solamen. fo.16.la.1.
Qꝫ datur de predictis subsidio ꝛ solamine exemplum nota. fo.16.la.1.
Qꝫ liber iste cōrespondet veteribus mysterijs.s.veteris testamenti ꝛ plurimuꝫ cū eis habet concordiam. fo.16.la.2.
Qꝫ quiqꝫ primi panes quos benedixit dominus fuerunt ordeaci ꝛ septem vltimi triticei ꝛ quid significent. fo.16.la.2.
Qꝫ nūerus duodenarius iter psectos ꝛ solēnes nūeros psectissim⁹ ē. fo.16.la.2.
Qꝫ in quinqꝫ corporis sensibus ꝛ septē virtutibus anime perfectio hominis ꝑtinetur.s.hō exterior ꝛ iterior. fo.16.la.2.
Quare voluit deus ponere i ecclesia diuersos ordines vt sūt presbiteri: diacones: episcopi: ꝛ qd significent. fo.16.la.2.
Qꝫ natiuitas christi attribuitur sacerdotibus: passio diaconibus: resurrectio episcopis: ascensio contemplatoribus: aduētus spūs sci: in cōi vita seruētibus: ꝛ hi sūt qnqꝫ ordines generales.fo.17.la.1.
Qꝫ liber iste sacramentis spiritualibus plenus. Uiris spiritualibus ꝛ valedicentibus curis seculi principaliter datus est. folio 17.la.1.
Qꝫ liber iste agit de septem ordinibus designatis in septem tribubus israel ꝛ in septē ecclesijs q̄ sunt in Asia.fo.17.la.1.
Qꝫ septem partes huius libri nihil sonant hystoricum: sicut quinqꝫ libri hystorici: sed totuꝫ pene quod in eis intelligitur: spiritus ꝛ vita est. fo.17.la.1.
Qꝫ tribus vicibus datus est apostolis spiritus sanctus: primo datus est qñ crediderunt in Christum: secundo in die Pasce: tertio in die penthecostes: primo datus est vt preueniret: secundo vt cooperaretur: tertio vt perficeret.fo.17.la.2.
Qꝫ qui sic (vt dictum est:) non accipit spiritum sanctum perfectus christianus esse non potest. fo.17.la.2.

Q̃ Petrus significat vitam activã ⁊ Joãnes contemplatiuam. fo.17.la.2

Q̃ quinq; sensus corporis ad activaz: ⁊ septẽ virtutes animi ad cõteplatiuaz vitã pertinent. fo.17.la.2.

Q̃ Petrus prefuit quinq; ecclesijs: Joannes autem septem. fo.17.la.2.

Q̃ ecclesie quibus prefuit: Petrus apostolus fuerunt. Hyerosolimitana: Anthiochena: Romana: Alexandrina: ⁊ cõstãtinopolitana: ⁊ qualiter quatuor animalibus assimilantur. fo.17.la.2

Quomodo ecclesia dicta est Hyerusalem in triplici statu: ⁊ prima assimilata est ⁊ designata in Sarra: secunda in Rebeccha: tertia in Rachele: prima per timorem iuncta est patri: secunda per humilitatem copulata est filio: tertia per devotionem vnita est spiritui sancto: folio. 18.la.2.

Q̃ in exordio secundi status: filius ⁊ spiritus sanctus missi sunt. fo.18.la.2.

Q̃ genus humanum in tres status distinctum est. s. coniugatorum primus creatus ad imaginem patris: secundus clericorum institutus ad imaginem filij: tertius monachorum ad similitudinem spũs sancti: vide exemplicationẽ. fo.18.la.2

Q̃ ordo coniugatorum perseuerauit ab Adã vsq; ad Christũ: ⁊ dicitur primus status mundi: secundus a Christo i quo ordo clericorum: tertius post destructionem noue babylonis in quo ordo monachorum: appropriatus Spiritui sancto. fo.19.la.1

Q̃ duplex spiritus quez Helyseus ab Helya postulauit significat vitam activam ⁊ contẽplatiuam. fo.19.la.1

Qualiter assignãt̃ singuli ordines singulis filijs Jacob. fo.19.la.1

Q̃ ordo primus religiosorum institutus ẽ ab apl̃is in ecclesia ꝓmitiua. fo.19.la.1

Q̃ quartus ordo. s. heremitarum ⁊ virginum institutus est a beato Augustino i Affrica. fo.19.la.2

Q̃ quintus ordo sunt canonici regulares qui quamuis teneant regulaz beati Augustini: sunt tamẽ instituti a sancto Ruffo in occiduis partibus. fo.19.la.2

Qualiter fertur quasdam mulieres emulatas esse vitam illam ⁊ ad formam canonicorum regularium conuenisse in vnũ que vtinam non sicut dina corruptionis macula deperirent. fo.19.la.2

Qualiter instituta sunt a doctoribus sanctis monasteria virginum: cui religioni significate sunt in Bala ancille Rachelis: natus est in filium ordo monachorũ grecorũ: designatus in Dan. fo.19.la.2

Q̃ occidentalis ordo monachorum designatus est in Neptalim: ⁊ ordines fratrum: hospitalis ⁊ militum templi designati sunt in Gad ⁊ Asser. fo.19.la.2

Qualis erit ordo significatus in Joseph. folio. 19.la.2

Q̃ populus iudeorum significatur in Beniamin qui natus est in obitu matris: quia conuertetur in fine mundi. i. secundi status ⁊ non in fine tertij status: folio. 20.la.1

Quid designet q̃ beata virgo prius obijt: q̃ Joannes. fo.20.la.1

Q̃ religionem significatam in Rachele siue in matre domini Maria: oportet in fine secundi status clarificataz prius in domino consumationem acciperevt stat̃ ordo ille qui significatus est in Joseph. fo.20.la.2

Q̃ Joannes concordat in mysterio cũ Josue ⁊ etiam Joseph. fo.20.la.2

Q̃ Moyses designat Christuz ⁊ Joseph spiritum sanctum. fo.20.la.2

Q̃ Petrus Paulus ⁊ Joannes gerunt mysteriuz trinitatis: quod Paulus predicauit in Asia ponens ibi fundamentum fidei: ibidem postea Joannes superedificauit: ⁊ quare hoc. fo.21.la.1

Q̃ lz carnalis ille populus hebreorum nõ intelligeret veritatẽ de filio ⁊ spiritu sancto: in diuinis scripturis tamen crebra erat ⁊ aperta mẽtio de spiritu sancto: de filio vero rara ⁊ occulta ⁊ hoc: q: occul-

tatio plerũq; humilitatis est: reuelatio
libertatis. fo.21.la.1
Qualiter Joannes accepit aliquid de do/
ctrina Pauli: ꝛ quomodo. fo.21.la.2
Q; septem ecclesie Asie dissimilantur filijs
Jacob. fo.21.la.1
Q; qui emulantur virginitatem ꝛ non vi
tam contemplatiuam iunguntur quidẽ
contemplatoribus sed non perueniunt
vsq; ad illam munditiam ꝛ de qua dici/
tur. Beati mundo corde quoniam ipsi
deum videbunt. fo.21.la.2
Q; ordo ille qui creatus est ad imaginem
spiritus sancti significatus in Joseph ꝛ
Joanne: sicut spiritus sanctus habet se/
ptem dona: ita ille ordo septem specia/
les ordines ex eo procedentes habitu/
rus est. fo.22.la.1
Q; conuersio populi iudaismi post conuer
sionem oĩu; gentiũ: seu plenitudinẽ gẽ
tium ptinet ad tertiũ statũ. fo.22.la.1
Q; tempore secundi status ꝓprie attribui/
tur vita actiua ꝛ in parte contemplati/
ua: sed tempore tertij status solum con/
templatiua datur. fo.22.la.1
Q; sitiet primus status proprie attribui/
tur patri: secundus communiter filio ꝛ
spiritui sancto: tertius solum spirituisan
cto: ita intellectus secundi status com/
munis est actiue ꝛ contemplatiue vite:
ꝛ tñ magis ꝯuenit actiue. fo.22.la.2
Q; id quod animale est pertinet ad vitam
actiuam quam pro nobis filius Dei su
bire dignatus est: spirituale vero ad cõ/
templatiua; qḋ proprium est Spiritus
sci: nã vbi spũs ibi libertas. fo.22.la.2
Q; tempus quadragesime significat ꝛ acci
pitur pro secundo statu: tempus vero
paschale vsq; ad Ascensionem siue Pẽ/
the. pro tertio. fo.23.la.1
Qualiter datur vna regula expositionum
laboriose inquisita: ꝛ tam fructuose di/
scussa est: vt absq; ipsa frustra quis se pos
se assignare speret scripturarum thro/
pos. fo.23.la.1
Q; ex octo partibus huius libri sex ꝓprie
ascribunt secũdo statui: ꝛ septima tertio:
octaua vero vite future. fo.23.la.1
Q; omnis fere scriptura que iuxta spiri/
tualem intellectum ꝓprie respicit Chri
stum in secundo statu consumanda est:
que autem respicit spiritum sanctu;: in
secundo ꝛ tertio. fo.23.la.1
Q; sex sunt tempora laboris secũdi status
ꝛ sextum tempus duplex est: quia due
in eo sunt ecclesie: septimũ vero tps erit
in qete ꝛ octauũ in patria. fo.23.la.2
Qualiter datur regula valde notabilis: vt
sine magna dificultate cum dei auxilio:
circa septẽ ptes huius libri. fo.23.la.2
Q; summa partium huius libri: declarãs
cuiuslibet earum materiam ꝛ quibus
ascribantur singule partes. fo.23.la.2
Q; Babylon dicitur regnum Diaboli: ꝛ
ꝛ Hyerusalem regnum dei. fo.23.la.2
Q; Hyerusalem habet quatuor animalia:
scilicet ordines pro ea pugnantes: ꝛ ba/
bylon quatuor bestias que pugnant pro
ea quantum iubet deus ꝛ pugnant sin/
gule contra singulas. fo.23.la.2
Q; quatuor bestias a Daniele descriptas:
Joãnes sub vna ꝯphẽdit: que ex ips q̃/
tuor videtur esse cõposita. fo.24.la.1
Q; premissis quatuor prelijs specialibus:
quinto loco ꝛ tempore hierusalem ꝛ ba
bylon ambe simul ꝯfligent. fo.24.la.1
Q; in primo tempore sexte etatis confli/
xit ordo apostolicus assimilatus leoni:
cum synagoga iudeorum: quã designat
leenas. fo.24.la.1
Q; in secundo tempore cõflixit ordo mar
tyrum: in tertio doctorũ: in quarto vir
ginum ꝛ heremitaru; in partibus Afri
ce vigentium. fo.24.la.1
Q; quinque certamina sunt vsq; modo
commissa inter milites Hyerusalem: ꝛ
milites Babylonis in campo huius
mundi. fo.24.la.1
Q; illud dictum apostoli. s. Nos sumus in
quos fines seculorum deuenerunt: ter
dicendum est anteq̃ finat mundus: pri
mo consumatis seculis hebreorum; secũ.

do hoc est in proximo: consumatis seculis plenitudinis gentium: tertio consumatis quasi in fine mundi seculis reliquiarum israelis: et gentiū. fo.24.la.1

Q; oportet miro modo in sexto tempore omnia confundi: vt.s. omnes reprobi cōtra omnes electos videantur conspirare in vnum: siue iudei: siue gentiles: siue heretici: siue sarraceni: siue superbi et maligni christiani: vt ventilent eos cornibus suis: vt si fieri posset: deleantur de terra. fo.24.la.1

Q; sicut separatis reliquijs fidelium a synagoga reproba: tam ipsam q̄ filios suos Deus tradidit in manibus romanorū: ita et nunc erit de babylone in spiritu dicta idem iudicium. fo.24.la.1

Qualiter exponitur illud.s. Vidi vnum de capitibus bestie occisum: quas ad mortem et plaga eius curata est. fo.24.la.2

Qualiter in fine secundi status destruetur noua babylon. fo.24.la.2

Q; sexto tempore Diabolus incarcerandus est in abysso.i. in reliquis gentium: vnde exibit Gog et Magog ex angulis terre. fo.24.la.2

Q; Gog veniet tēpore tertij status in Joanne designatus quem ignis de celo cōburret: et ita erit consumatio mundi: folio. 24.la.2

Q; sub breuitate compilata sūt de vniuersa proprietate multiformis intelligentie libri huius: que sub cortice figurarum et occulto nimis velamine multipliciter latebant. fo.24.la.2.

Q; non sunt semper attendende figure in varietatibus scripture: sed magis ipse res quia non propter mysteria res: sed econtra: non enim credimus Deum esse tres personas: quia mysteria docent sed quia ipse filius dei venit in mundū apertissime hoc docuit: et post ipsum testes plurimi. fo.25.la.2

Quomodo adhuc maneat velamen ne apte intelligere valeamus: quousque aperiatur sigillum septimum quādo in voce septimi angeli tuba canentis consumabitur mysterium dei. fo.25.la.1

Q; illi duo testes venturi sint Enoc et Helias: est opinio et non certitudo: sed potius coniectura. fo.25.la.2

Q; in spirituali intelligētia in qua veritas est soli spiritui sancto est honor et gloria exibenda qui fugatis tenebris ignorātie docet electos suos omnem certitudinē veritatis. fo.25.la.2

Q; siquis nos interrogaret: qd actū sit de corpore Moysi: de corpore matris dñi: de corpore Joannis ꝑ certo nihil aliud respōdere possumus: nisi q nescimus sed quare voluerit Deus ipsa occultare assignatur causa. fo.25.la.2

Quomodo Aaron accipitur loco corporis qui hominibus loqueretur: et Moyses loco aie: q deo loqueretur. fo.26.la.1

Qualiter ex supradictis exēplis apte monstratur esse vitā post mortē corpis.s. aiam viuere eternaliter. fo.26.la.1

Qualiter multotiens ignorātia litere q̄ occidit fit ad sapiam dei volēte.f.26.la.1

Q; q̄uis intellectus spiritualis sacre scripture sit in se vnus eius tamen plures sunt species. fo.26.la.2

Q; gñales differētie spūalis itellctus q̄ ꝓcedūt ex vno fonte lr̄e sūt.4. vz typica: hystorica: moralis et allegorica: et quelibz eaꝝ diuidit i diuersas spēs. fo.26.la.2

Q; typica itelligētia diuidit in.7.spēs sub ipso noie de qua auctor ꝑ optie tractat in libro scdo psalterij decē cordaꝝ q̄ referūt ad diuersos mūdi stat⁹. fo.26.la.2

Q; allegorica diuidit i tres hoc ē i tropologicā ꝯtēplatiuā et anagogicā. fo.26.l.2

Q; q̄nq3 sūt itelligētie generales q̄ ꝓprijs noibus distinguūt: vz historica moralis tropologica: ꝯtēplatiua et anagogica: et cuiuz assignatur diffinitio. fo.26.la.2

Q; nequaq̄ veritas mysterijs: sed veritati mysteria subiecta sunt. fo.26.la.2

Explicit tabula primi libri.s. pemialis. Et incipit peima pars libri.

Quod quotienscunqꝫ xp̄s Jesus aliquid a patre ex tempore accepisse: siue aliquid in forma serui peregisse narratur illius mox apostolici memorari debemus: vz. Qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est. fo. 26. la. 2
Q. Christus Jesus inquantum homo accepit a patre hunc librum. s. Apocalipsiꝫ ⁊ non inq̄ꝫtum deus. fo. 26. la. 2
Q. Dei filius homo factus est nascendo. Uitulus in patibulo moriendo. Leo ex mortuis resurgendo: ⁊ aquila ad supos ascendendo. fo. 26. la. 2
Q. non malis ⁊ impijs fienda sit hec reuelatio: sed bonis ⁊ seruis Dei: quia boni ⁊ electi audiunt verbum Dei ad salutem: impij autem ad maiorem eoruꝫ dānationem: ita vt non possint se excusare. fo. 27. la. 1
Q. in hoc libro non introducitur nomen angeli simpliciter: sed nomine angeli: semper mystice intelligitur aliquis sanctus aut ordo: aut aliquid ad rem pertinens designatur. fo. 27. la. 1
Q. vsus est scripturarum sanctaruꝫ vt homines missi diuinitus angeli nominentur: vt dicitur de Joanne baptista. Ecce ego mitto ⁊c. fo. 27. la. 1
Q. ministri altaris dicuntur Angeli: folio. fo. 27. la. 1
Q. qui nesciens testimonium perhibet: aut falsidicus aut adulator est: etiaꝫ si verum sit quod dicit. fo. 27. la. 1
Q. lectio ad literatos pertinet: auditus āt ad idiotas. fo. 27. la. 2
Q. iste liber non solum specialiter sicut ceteri: dicitur prophetia: verum etiam generaliter: quia que larga prophetarum volumina sparsim ⁊ confuse protulerūt in summa libri huius ꝓphetie spūs: sanctus coartauit. fo. 27. la. 2
Q. dum plures falsos incurrimus quos putamus veraces: contigit vt indifferēter tam bonos q̄ꝫ malos suspectos habeamus: ⁊ plerunqꝫ mendaces credimus eos qui Deo familiarius adherent. fo. 27. la. 2
Q. tunc in tante necessitatis articulo: nullum melius haberi potest consilium: q̄ꝫ quisqꝫ se deo omnipotenti cum magno compunctionis gemitū cōtinue cōmēdare: vt illuminetur. fo. 27. la. 2
Qualiter beatus Joannes voluit superedificare iam a Paulo fundatas septem ecclesias in Asia: ⁊ cur librum Apocalypsim eisdē spāliter delegauit. fo. 27. la. 2
Q. quinqꝫ sunt principales ecclesie. s. Hyerosolimitana: Anthiochena: Alexandrina: Constantinopolitana: Romana: folio. 28. la. 1
Q. propter principatum Petri Romana ecclesia extollit omnes alias. folio. 28. la. 1
Quomodo in filijs israel figurantur duodecim ecclesie: ⁊ quare ostenditur: folio. 28. la. 1
Qualiter tribus Juda coaptatur Romane ecclesie: iuxta illud. Repulit autem Dominus tribus decem: ⁊ tribus Effraim: non elegit: sed elegit tribus Juda ⁊c. fo. 28. la. 1
Qualiter duodecim reperiuntur ecclesie: que tribubus duodecim sigillatim conueniunt: ⁊ adaptatur illud psalmi. Constituit terminos gentiū. fo. 28. la. 2
Qualiter adaptantur mundi etates filijs Jsrael. fo. 28. la. 2
Quare Adam non est appellatus patriarcha sicut Abraam cum subsequentibus ⁊ similiter pater Christi sicut Abraam ⁊ Dauid dicti sunt. fo. 28. la. 2
Q. due etates cum dimidia fuerunt ante legem ⁊ due alie cum dimidia fuerunt sub lege. fo. 29. la. 1
Q. in sexta etate in qua sumus: ab initio eius vsqꝫ in initium tertij status: septeꝫ temporum distinctiones institute sunt. folio. 29. la. 1
Quare dominus pasciturus populum fide miraculorum: primo quinque ordeaceis: ⁊ postremo septem: turbas satiare dignatus est. fo. 29. la. 1

Qꝛ assignatur causa cur beatus Joannes scripsit septem ecclesijs. fo.29.la.2
Qꝛ non dicitur pacificus ille qui cum cũcta que lib3 licent: sed ille qui scãdali tẽpore perseuerat illesus. fo.29.la.2
Qꝛ verbum hoc substantiuum: scilicet est diuina sibi maiestas: in nomen sibi vendicauit eternum. fo.30.la.1
Qꝛ solus Deus habet incommutabiliter esse: a quo & quicquid est: accepit esse. folio. 30.la.1
Quomodo dicit deus venire & esse in homine: per gratiam & presentiam: folio. 30.la.1
Qualiter exponitur illud scilicet qui est & qui erat & qui venturus est: pro singula personarum in tribus statibus: folio. 30.la.1
Quare dicitur notanter. Qui est & q erat & non qui fuit & qui erit: assignatur ratio. fo.30.la.1
Quomodo est eternitas in Deo exemplificatur. fo.30.la.1
Qꝛ duo tempora scilicet preteritum: & futurum que nobis presentia esse non possunt: simul presentia sunt ipsi Deo: folio. 30.la.1
Qualiter anima ad Dei imaginem creata: hec tria tempus in memoria retinere dinoscitur. fo.30.la.1
Quomodo exemplificatur de sancta Trinitate. fo.30.la.2
Qꝛ septẽ dona spiritus sancti mystice sunt hi septem spiritus. fo.30.la.2
Qꝛ sunt preter septem dona spiritualia spiritus sancti: alia infinita. fo.30.la.2
Qꝛ patres & filij seu nati hominum: in hoc q̄ illi gignunt: & isti geniti sunt: ad imaginem Dei patris & filij specialiter habent: angeli autem spetialius imaginem spiritus sancti. fo.31.la.1
Qꝛ patres testamenti veteris: (in hoc q̄ patres dicti sunt:) imaginem dei patris consecuti quodammodo consecuti sunt Et filij testamenti noui: qui & proprie filij hominum dicti sunt: imaginem filij angeli: qui neq3 patres neq3 filij: imaginem spiritus sancti. fo.31.la.1
De septem angelis qui assistunt ante Dominum: & operibus earum in hominibus. fo.31.la.1
Qꝛ duo magna opera spiritus sanctus operatus est: vt nihil in creatis rebus Deo charius & vicinius ac hominibꝰ magis necessarium esset. fo.32.la.1
Qꝛ nemo potest fieri filius Dei nisi accipiendo spiritum sanctum neq3 datur alicui spiritus sanctus cui non dentur virtutes eius. fo.32.la.1
Qꝛ sicut summa cura est sponso ornare monilibus sponsam suam: ita Christo ecclesiam suam. fo.32.la.1
Qualiter Christus accepit de natura nostra: sensus & infirmitates & ex opposito dedit nobis dona: exemplificat de septem donis spiritus sancti correspondẽtibus. fo.32.la.1
Qꝛ naturaliter ab omni carne timet mors & ratio assignatur. fo.32.la.2
Qꝛ non sunt due charitates. s. qua diligimus deum: & alia qua diligimus proximum: sed diuersi affectus quibus deũ & hominem diligimus. fo.32.la.2
Qd benedictio Manasse & Effraim ab Iacob figurabat populum gentilem & iudaicũ & quomodo declarat. fo.32.la.2
Que sit causa q̄ in hoc libro prescribũtur septem spiritus: & eisdem subscribitur homo christus iesus. fo.32.la.2
Qꝛ in die iudicij cum homines viderunt Christum magnus erit planctus: tum timore tum amore: & presertim de ingratitudine redemptionis humane: folio. 33.la.2
Quare cum nos respondendo solemus in fine locare. Etiam vel Amẽ. Xp̄s autem in princi. io? fo.33.la.2
Qꝛ hic dicitur. Qui est & qui erat & qui vẽturus est: vt ostendatur tota simul Trinitas operari. fo.34.la.1
Qꝛ primo se agnosci fecit pater: postea filius: & vltimo venturus est spiritus san

ctus vt se a mūdo ⁊ precipue ab electis specialius agnosci faciat: docendo omnē veritatem ⁊ sic pariter ipsi requiescant a laboribus suis. fo. 34. la. 1

Quod non sufficit mundo credere tres personas in diuinis nisi credat distinctas ⁊ q̄liter distinguatur. fo. 34. la. 1

Qualiter ex ignorantia distinctionis in diuinis accidat aliquando: vt adoretur vnum quoddam idolum. fo. 34. la. 1

Quod archanum mysterium trinitatis ⁊ vnitatis non potest aperiri animalibus hominibus: ⁊ quomodo apparuit Abraaz Isaac ⁊ Jacob in deo omnipotente: qd significat. fo. 34. la. 2

Quod quamuis Deus tribus modis in lege veteri patribus apparuerit: ostendens se esse Deum trinuz ⁊ vnum: nomen tamen suum Jeue: quod Hebrei legunt Adonay: non indicauit eis nec aperuit per spiritualem intellectuz. fo. 35. la. 1

Quod hominibus animalibus sufficit eis simpliciter credere quod audietur: de nomine autem Dei quod est Adonay melius reticere lz. fo. 35. la. 2

Qualiter hoc nomen Adonai dicitur ineffabile tam a latinis q̄z ab Hebreis: a quibus non pronuntiatur eisdem literis q bus scriptum est. fo. 35. la. 2

Quod istud nomen in greco dicitur Thethagramaton: ⁊ tradunt peritissimi hebreorum: q est tante virtutis: vt si distinguatur in tribus dictionibus: ad hoc vt sigillatim proferatur: JE: EU: UE. singula dictio seu syllaba: integritatem sui nominis habeat: ac si totum nomen proferatur. fo. 35. la. 2

Quod mira est profunditas contecta que in illo pr. fato nomine: scilicet Jeue: quod quatuor literis scribitur: ⁊ non immerito ab hebreis scribitur ⁊ non profertur propter ineffabilitatem suam. Et hoc contemplabatur beatus Augustinus in libro de Trinitate: cum dicebat. Cum coartaret humana inopia. fo. 36. la. 1

Qualiter pro declaratione nominis Trinitatis: vnitatis: ⁊ essentie: assummitur in exemplum illud. s. Pater de celis deus: fili. ⁊c. fo. 36. la. 1

Quod si in rebus corporalibus possumus vere dicere idem: esse vnum ⁊ esse tria: q̄ ab inuicem separari nequeunt: possumus non minus hoc de ipsa Trinitate dicere cum nihil sit a ratione alienum ibidem exemplificatur. fo. 36. la. 2

Quomodo auctor dicit se habuisse declarationem illius ineffabilis nominis: a quodam iudeo nuper ad Christū conuerso: quod in secretis secretorum continetur quid iudeos: nota ibidem. folio. 36. la. 2

Quod sicut in quinq; etatibus primis Deus pater visus est manifeste operari: ⁊ i sexta filius: necesse est vt ⁊ ipse spiritus sanctus operetur in septima etate: quatenus sicut deus trinitas est: ita triū opa temporum singulis personis deitatis ꝑprietate mysterij distincta esse videant: certis metis. fo. 37. la. 2

Quod in primo statu mundi viguit Ecclesia laycorum: in secundo statu ecclesia clericorum. In tertio vero statu vigebit Ecclesia Monachorum: ⁊ Heremitarum. fo. 37. la. 2

Qualiter supradicti status exponant mystice ⁊ moraliter. fo. 37. la. 2

Quod principium primi status est ⁊ fuit ab Abraam principium secundi: ab aduentu domini: ⁊ principium tertij a cōuersione israel. fo. 38. la. 1

Qualiter auctor se excusat: ⁊ in exemplo declarat ea que prius dixerat de illo ineffabili nomine sancte trinitatis nequis per ea que dicta sunt: arbitretur eum scindere voluisse vnitatem diuine essentie: folio. 38. la. 1

Qualiter alio modo assignantur initia ⁊ fines trium statuum: in figura ostendens ⁊ per literas illius nominis. fo. 38. la. 1

Quod non prius filius nasciturus a patre: ⁊ postea ab eodem procedit spiritus scūs: quod simul vterq; semper. fo. 38. la. 2

Qualiter auctor dicit hucusq3: fuisse salutatio ꝛ exordiuz ammodo ꝛ quod sequitur totũ est de corpore libri. fo.38.la.2
Q; per Petrum ꝛ Joannem designantur ordo clericorum ꝛ monachorum: quibus continue salutis verbo secundatur ecclesia. fo.38.la.2
Qualiter in nocte dominice resurrectionis hora qua creditur Christus a mortuis resurrexisse ipsi Abbati Joachim meditanti ac oranti: subito facta est reuelatio cum quadam mentis oculis intelligentie claritate de plenitudine librorum ꝛ tota veteris ac noui testamenti cõcordia. fo.39.la.2
Q; liber iste habet duos intellectus typicos: vnum .s. pertinentem ad scdz statũ: alterum ad tertium statum. fo.39.la.2
Qualiter declaratur: quare vocatur Christus pmogenitus mortuoꝝ. fo.39.la.2
Q; eo tempore conditum est testamentuz nouum: quo scripture veteris tastamenti aperiri ceperunt. fo.40.la.1
Qualis est descriptio tube ꝛ de eius mystica significatione. fo.40.la.2
Que sint interpretationes ecclesiarũ Asie: ꝛ sensus spirituales. fo.41.la.1
Q; singula dictarum ecclesiarum habet septem ordines. fo.41.la.2
Q; duplex ẽ custodia castitatis. f.42.la.1
Q; due sunt speciales intelligentie: circa quas fidelis anima occupari debet: vz scientia exteriorum que infra nos est: ꝛ sapientia interiorum: que desursum est. folio. 42.la.1
Qualiter qui aut sanctarum scripturaruz notitiam: aut eas legendi consuetudinẽ non habẽt: terrenis desiderijs vehemẽter incumbunt. fo.42.la.2
Que differentia sit inter zonas pelliceas: ꝛ aureas: ꝛ inter corporis castitatẽ ꝛ mẽtis: folio. 42.la.2
Q; quamuis quis possit aliquando gloriari de munditia carnis: potest multotiẽs carere munditia mentis: sed non econtra. folio. 42.la.2
Qualiter non est desperandum de eis qui in religione seu in vita spirituali: nõ possunt ad perfectionem attingere priusq3 ex hac vita decedant: q̃zuis faciãt quod in se est: quia deus non minus fidem ꝛ intentionem attendit ac remunerat q̃z opera: vbi exequi nõ valẽt. fo.42.la.2
Q; qui sic militat in via Christi: vt gressũ figat: existimans sibi sufficere posse: q; se sola carne continet: paruipendens spiritualem cordis munditiam: stultus ẽ. folio. 42.la.2
Q; aliud est timore pene corporali resistere passioni: ꝛ aliud est amore glorie propositum spiritualis munditie totis mẽtis annisibus amplecti. fo.43.la.1
Sanson in exemplum adducitur: cuiusq3 fidelis ex proposito continenter viuentis: postmodum ruentis. fo.43.la.1
Q; septem crines Sansonis: significant septem virtutes animi in natura nobis donante in quibus septem dona Spiritus Sancti requiescunt: nota pulchra. folio. 43.la.1
Que sint prima: secunda: tertia: ꝛ quarta vincula Sansonis quibus eum Dalida meretrix Phylistinorum ligauit: quod etiam contingit in quolibet peccatore. vt in Adam ꝛ de ordine temptationis vide pulchra. fo.43.la.1
Qualiter primo adeo gratia nobis datur: vt bonum velimus: deinde vt id possimus bonũ quod volumus. fo.43.la.1
Qualiter valde timenda est ruina viris pfectis exemplo Sansonis. fo.43.la.2
Q; septem virtutes naturales que sunt in anima: tenent imaginem septem donorum spiritus sancti. fo.44.la.1
Qualiter terrena altitudo confunditur: cum celsitudo celestiuz aperitur. fo.44.la.1
Q; nunq̃z mens humana melius suas tenebras diiudicat: q̃z cum diuine sapientie lucem ꝛ veritatem agnoscit: de quo datur exemplum Job qui audita voce domini conuictus in responsione sua defecit. fo.45.la.1

Tabula in expōnē super Apocal.

Qualiter prauum ac impium sit velle ante tempus iudicare. Et cur iustus ac pius omnipotens deus calamitatibus plerunq; innocentes affligat. fo.45.la.2

Q; primus ordo fuit martyrum: nouissimus virginum erit. fo.46.la.1

Quid actum sit de sanctissimo corpore dei genitricis Marie vsq; hodie ignoratur ꝛ apud multos qui mysterij causam nesciunt admiratione ꝯsistit. fo.47.la.1

Q; q̃uis omnia opera simul faciant: pater: filius: ꝛ spiritus sanctus: nihilominus: aliqua proprie attribuuntur vni eorum quod non attribuitur alteri: folio. 48.la.2

Q; proprietas filij est predicādi: spiritus vero sci est potius silendo inspirare. Nota de clericis ꝛ monachis. fo.48.la.2

Q; mysterium emanationis deo nato magis conuenit: inspirationis autem ꝛ insufflationis magis Spiritui Sancto: folio. 49.la.2

Q; specialiter visus est Christus Jesus in illis requiescere: qui partem humiliorem sectati sunt: Spiritus vero sanctus in his qui libertate letantur: vt diuinis famulatibus vacare queant. fo.48.la.2

Q; primus filius Joseph designat latinos secundus vero grecos: ad quos missus est Joannes: ad latinos autē Petrus. folio. 49.la.2

Q; felicior est vxor militis a viro dilecta q̃ Regina ꝛ vxor Regis quam Rex non diligit. fo.50.la.1

Q; per quinq; ecclesias generales intelliguntur quinque ordines iustorum: folio. 50.la.1

Qualiter intellectus quinque generalium ecclesiarum ꝛ quinque partium generalium huius libri pertinet tantum ad secundum statum: ꝛ intellectus septem ecclesiarum ꝛ septem proportionum prime partis huius libri pertinet ad secundum: ꝛ tertium. fo.50.la.2

Que dixerit apostolus: secūda Cor. capitulo quarto disputans de litera ꝛ spiritu: ꝛ q̃ magna differentia sit inter lumen in facie Moysi ꝛ lumen quod designatur in facie iesu Christi. fo.51.la.1

Q; consuetudo scripturarum diligenter inspicienda est: que vnam eandemq; rem diuersos plerunque intellectus parere demonstrat: s̄m q̄ rote scripturarum pro impetu Spiritus gradiūtur. folio. 51.la.2

Q; qui nescit regulam quandā mysteriorum hic positam difficile est intelligere loca multa sacre scripture. fo.51.la.2

Qualiter in septem stellis de quibus hic fit mentio: designatur ꝛ ostenditur quāta sit gloria bonoꝝ prelatoꝝ. fo.52.la.1

Q; in quatuor animalibus de quibus Ezechielis primo capitulo dicitur significātur quattuor ordines. s. Apostolorum: Martyrum: doctorum: ꝛ monachorū: seu virginum. fo.52.la.1

Q; maius est teneri q̃ haberi aliquid: ꝛ quare. fo.52.la.1

Qualiter nisi deus aliquos roborando teneret: vniuersa ecclesiarum fabrica pateretur ruinam. fo.52.la.1

Q; septem stelle in dextera xp̄i dicte sunt etiam septem cornua agni quibus ventilat nationes ꝛ regna. fo.52.la.1

Q; stare ꝛ sedere proprie magistri ꝛ presidētis est: ire autem ꝛ redire discipuli ꝛ obsequentis. fo.52.la.2

Q; quis q̃to humilior tanto beatior est in numero electorum: ex quo subditi non debent prelatos suos zelari: quum ipsi feliciores sint: sed nota quomodo: folio. 52.la.2

Q; Petrus Apostolorum primus potuit emulari Joannem super prerogatiua dulcedinis qua a Christo diligebatur: sed nunquam Joannes: prioratum: aut potestatem Petri: redditur causa. folio. 52.la.2

Qualiter tam praua dicta ac scripta sint de septem planetis a prophetis huius mundi: vt loqui de eis viri catholici arbitrarent̄ illicitū ne eis suffragia videāt̄

nisi solē ꝛ lunam ꝛ stellas ꝛ etiam nominatim aliquas. fo.53.la.1.
Q. philosophi huius mundi seu astrologi dicūt huiusmodi artē nō esse peccatū: q: naturaliter habetur: sed nota responsionem. fo.53.la.1.
Q. ars auguriādi reprobaꝫ ꝛ abhorret fides xp̄i: ꝛ i lege veteri siſr. fo.53.la.1.
Q. deus tollerat ac patiꝫ aliqñ hmōi homines desperatos aliqua futura predicere: ꝛ quare. fo.53.la.1.
Q. sol: luna: ꝛ stelle celi non solum habent a deo officium lucendi super terram ꝓpter homines: verum etiam significādi lucem inuisibilem ꝛ magnū ac competens sacramentum. fo.53.la.1.
Q. sol significat Christum ꝛ luna ecclesiā: stelle electos: ꝛ quomodo vna stella differat ab alia. fo.53.la.2.
Q. sol ꝛ luna multiplicia habent significata. fo.53.la.2.
Qualiter quondam delusa gentilitas vocabat septē planetas deos. fo.54.la.1.
Q. cursus syderū ꝑcipue gentiles ad errorem coegit. fo.54.la.1.
Q. astra celi nō sunt corpora viuētia: vt aliqui dixerunt. fo.54.la.1.
Q. numerus septenarius tante est pfectionis vt vix aut nunq̄ȝ carere possit perfecto mysterio. fo.54.la.1.
Qualiter Adam est primus etate: ꝛ nō dignitate: quia ob culpā in obedientie sue pdidit primo genita sua: secūdus Noe: tertius Abraam: quartus Moyses: quītus Dauid: sextus Joannes baptista: septimus Helyas quia in fine seculi venturus ē: hos septē viros magnos misit deus in mundū. Nota. fo.54.la.1.
Qualiter sicut stellarum splendor absconditur ꝛ penitus disparet ad ortum solis ita sapientia mūdi deperit vbi minimū qd ondiꝫ sapientie dei. fo.54.la.2.
Q. Adā assimilatur Saturno planete quo ad naturā ꝛ cursum. s. frigide nature: ꝛ tardi cursus. fo.54.la.2.
Q. etas prima mundi: cunctis longior extitit ꝛ quare. fo.54.la.2.
Q. planeta Venus assimilatur Noe: Jupiter ceteris ab Astrologis prefertur ꝛ assimilatur Abrae: Mercurius Moysi: Mars Dauid: Sol Helye: ꝛ Luna Joanni baptiste. nota rōnes. fo.54.la.2.
Q. colūba i sue creationis origine ex aq̄ ꝓducta est. fo.55.la.2.
Q. sol aliter illuminat (manēs in seipso absconditus:) per lunā ꝛ alios planetas ꝛ stellas: ꝛ aliter in presentia sui qñ calor eius manifestus ē sup terrā. fo.56.la.1.
Q. nulli manifestaꝫ xp̄s: nisi ad quē venit spūs sanctus. fo.56.la.1.
Q. etiaȝ infideles ꝛ gentiles in suis erroribus: lȝ iuiti mltotiēs deo sic disponēte testimoniū dicūt veritati. fo.56.la.2.
Qualiter Virgilius lȝ verba inuentum ꝓferret: mirabiliter tamen veritatem de natiuitate christi ꝓmsit dicēs. Jā noua ꝓgenies celo demittiꝫ alto. fo.56.la.2.
Q. in planetarum ordine mira dei ꝓuidētia factum est: vt gētiles errando quodāmodo non errarent. fo.56.la.2.
Qualiter per suprascripta solēnes viri assimilātur septē angelis: septem ecclesiaꝝ Asie. fo.57.la.1.
Qualiter septem ordines designātur quorum primus est apostolorum. Secūdus martyrum: tertius doctorum: quartus heremitarum: seu virginum: quintus conuentualium: sextus continentium: septimus coniugatorum: quibus ꝛ predicti septē viri adaptanꝫ. fo.57.la.1.
Quomodo dicti septeȝ viri assimilati sunt septem planetis. fo.57.la.1
Q. malis nostris bene in bono vtitur bonus deus. fo.57.la.1.
Q. Noe accepit a deo mandatum: ne ipse aut semen eius carne cum sanguine vesceretur. fo.57.la.2.
Q. in septē preceptis datis supradictis magnis viris. s. Ade: Noe: Abrae: Moysi: Dauid: Joāni baptiste: ꝛ Helye ois plenitudo iustitie ꝯtinetur. fo.58.la.1.
Q. duplex ē cordis ꝯtritio: oris confessio ꝛc

operis satisfactio. fo.58.la.2.
Qꝫ non solum nobis ingemiscendum est pro malis commissis: verum etiam ꝛ p negligentia boni. fo.58.la.2.
Qꝫ ex obseruatione senaria mandatorum prescripta omnis purificat o consumat tam corporis q̄ꝫ mentis: tam exterioris hois: q̄ꝫ interioris. fo.59.la.1.
Qui sunt ꝛ quomodo quis consequit gratiam contemplationis. fo.59.la.1.
Qꝫ Nicholaus heresiarcha fuit vnus de septem diaconibus: qui habuit vxorem ꝛ eam exposuit volentibus abuti: vñ originem habuit error suus. fo.62.la.1.
Qꝫ aliter vicina ꝛ visa: ꝛ aliter longinqua ꝛ audita perturbant. fo.62.la.2.
Qꝫ Romana ecclesia est altera Hyerusalē in principatu ꝛ obtinuit priuilegium a Constantino imperatore. fo.62.la.2.
Qꝫ Romana ecclesia ē caput ꝛ mater omnium christianorum. fo.62.la.2.
Qualiter ecclesia Constantinopolitana est altera summaria ꝛ caput multarum ecclesiarum. s. orientalium. fo.62.la.2.
Qꝫ sicut inter Judam ꝛ Effraim suborta est inuidia propter regnum: ita inter romanam ꝛ ꝯstantinopolitanā ecclesiā: iusto dei iudicio pmittēte. fo.63.la.1.
Qualiter Romana ecclesia erit perpetua vsqꝫ in finem seculi non autem ꝯstātinopolitana ꝛ orientalis. fo.63.la.1.
Qualiter accidit ecclesie orientali sicut finagoge de ablato abeis regno: ꝛ dato faciēti fructum. s. latine ecclesie: ꝛ assignatur causa. fo.63.la.1.
Quomodo intelligitur quod de sacerdote ait apostolus: q̄ꝫ debet ēē vir vnius vxoris. s. spiritualiter ꝛ non ad literam: vt intelligunt Greci. fo.63.la.2.
Qualiter teneantur prelati ecclesiarum subditos instruere ꝛ animales homines deorsum ꝑmentes corrigere. fo.63.la.2.
Qꝫ multum interest inter verbum auditū ꝛ gratiam spiritualiter infusam: quia ibi homo: hic spūs scūs loqꝛ. fo.63.la.2.
Quare dicitur Christum alloqui angelis: spiritus autem sanctus ecclesijs in hoc libro. fo.64.la.1.
Qualiter iudei reprehendunt Paulum de circuncisione ꝛ q̄ꝫ non causa salutis gentium ꝛ nostre: sed inuidia stimulatus inter alia predicauit ꝛ dixit. Littera occidit. fo.65.la.1.
Qꝫ q̄ꝫuis antiqui patres professi sint se deū vidisse: non tamen eum viderunt quū sit inuisibilis substantia: sed angelos viderunt. fo.65.la.1.
Qualiter primo a patre mendacij diabolo translatum est nomen dei ad creaturā qū dixit. Eritis sicut dij. fo.65.la.1
Qꝫ iuxta sententiam apostolum inhibentem sectandam esse literam: que occidit ꝯsistit scientia boni ꝛ mali. fo.65.la.1.
Quare primi parentes in paradiso cum essent nudi ante peccatum non erubescebant. sꝫ bene post peccatum. fo.65.la.1.
Qꝫ difficile sit incestuosis ꝛ adulteris relinquere peccatum. fo.65.la.2.
Qꝫ qui vtuntur verbis legis ꝛ sacra scriptura: vt ad carnalem intellectum eam trāsferrāt: bonū esset eis dediscerꝫ ꝛ ignorare magis q̄ꝫ adiscerꝫ legē. fo.66.la.2.
Qꝫ qui non credit: non intelligit scripturas diuinas: ꝛ qui durus ē corde ad credendum durior efficitur ad intelligendum. fo.66.la.2.
Qꝫ in hoc libro designantur ꝛ declarātur septem specialia tempora ꝛ septem ordines nota diffuse. fo.67.la.1.
Qꝫ vita contemplatiua est angelorum: actiua vero filiorum hominum. fo.67.la.1.
Que sit proprietas myrrhe. fo.67.la.2.
Qꝫ non solum mors fugienda non est: verum etiam ad eam modis oibus accelerandum ꝛ quare. fo.67.la.2.
Qꝫ qui Christum negant falso dicuntur iudei. fo.68.la.2.
Qꝫ per potestatem datam diabolo decem diebus: intelliguntur decem generationes annorum que peracte sunt a tempore quo liber iste scriptus est ab apostolo vsqꝫ ad Julianum apostatā. fo.69.la.1.

Q; non protinus alicui peccatori dimissa a Deo culpa ei dimittitur pena: vt in exemplo Dauid de commisso adulterio & homicidio: nota & in baptismo: folio. 69.la.2.
Q; Spiritus sanctus ter datus est Apostolis: primo quando baptizati fuerunt: secundo in die Pasche: tertio in die Penthecostes. fo.69.la.2.
Q; nemo potest Deum diligere & charitatem habere: sine gratia Spiritus sancti. Nota. fo.69.la.2.
Q; difficile est operatorem boni carere extollentie malo ob innatam huiusmodi mutabilitatem nature: quod vitium si insolescat: itur in scelus confusionis. folio. 70.la.1
Quare Deus flagellat iustum: nota exemplum de medico incidente carnem aut membrum non putridum. fo.70.la.1
Q; doctor ecclesie est portarius paradisi: & verbum dei est hostium paradisi per q̄ intratur. fo.70.la 1.
Q; sicut chorus humilium est sedes Christi: ita collegium superborum est sedes diaboli. fo.70.la.2.
Q; tempore Arrij & aliorum hereticorum fuerunt contra eos magni doctores: latini & Greci: vt Hylarius: Ambrosius: Augustinus: Hieronymus. folio. 71.la.1
Que fuerint hereses Arrianorum & Sabellianorum. fo.71.la.1.
Que fuerint hereses Saduceorum & phariseorum. fo.71.la.1
Q; duo sunt genera errorum que frequentius angustant ecclesiam: vnum in doctrina fidei: alterum in custodia morũ: primum viri sancti nunquam tollerãt: secundum vero sepe sepius & quare. folio. 71.la.2.
Quare scandalum docuit Balaam mittere coram filijs israel. fo.71.la.2.
Q; mens carnalis multos vagos & inordinatos motus parturit: etiam & si docta: & liberalibus artibus imbuta: folio. 71.la.2.
Q; graue & quale fuerit peccatum Balaam & multi eius similes inueniuntur. Nota. fo.72.la.1.
Unde est q doctrina Balaam sit accepta in Cathalago sacrarum scripturarum. fo.72.la.1.
Quid iustorum gemitus peccatoribus cõferat? & quid detrimenti inferat iustis perditio miserorum si negligunt iusti peccatorum salutem. fo.72.la.1.
Q; detrimenta gregis dominici redundat in pastores quando culpa eorum fiunt. Uide quasdam regulas: & ex epistola. folio. 72.la.1:
Q; nemo debet sibi prefigere terminum penitentie putans diem mortis sue distare ac dicens. Cum senuero penitentiam agam: & toto corde conuertar: folio. 72.la.2.
Q; doctores ecclesie in sacra scriptura dicuntur os domini: & verbum eius gladius. fo.72.la.2.
Quis est ita perfectus in verbis vt cum loquitur potestatibus mundi: siue pro captanda beniuolentia: siue pro deuitãda: ita remissius q̃ oporteat: non loquatur. fo.72.la.2.
Q; terra humani corporis similitudinem gerit: aqua anime: aer angelici spiritus ignis diuini. fo.73.la.2.
Q; nullum aliorum elementorum illuminat presentem mundum nisi solus ignis. Nota de diuina natura illuminante. fo.73.la.2.
Q; sicut ex claritate solis illustratur luna: ita ex visione Dei ecclesia contemplantium ipsum deum illustrat. fo.73.la.2.
Quid sit sibi ipsi viuere: & quid sit nõ sibi: sed deo viuere. fo.74.la.1.
Q; mulier propter id quod est infirmioris nature: quam vir nequaquam sibi ipsi sufficit sine adiutorio viri: folio. 74.la.1.
Q; q̃rtus ordo ptinet ad vtrũq; sexũ: q̃uis prerogatiua eius feminceo sexui attribuat ob

reuerentiam matris dei a qua inchoa/
tus est. fo.74.la.1.
Q̄ vita contemplatiua: solis mentibus li/
beris ⁊ mundis: atq; charitate feruenti/
bus concessa est. fo.74.la.1.
Quomodo differant vita actiua ⁊ contem
platiua. fo.74.la.2.
Quod Jezabel simulauit se esse prophetē
aggregans sibi turbam falsorum prophe
tarum. fo.75.la.1.
Q̄ tempore Helye ⁊ Helysei inuenti sunt
in populo grecoꝝ viri ꝓbatissimi habita
tores heremi eos imitātes. fo.75.la.1.
Q̄ perfectio vite monastice que primo vi/
guit apud grecos multiplicatis errori/
bus apud eos translata est ad latinos:
quousq; veniat tempus visitationis illo
rum. fo.74.la.1.
Q̄ mulieribus nō est danda potestas docē
di sed viris: mulier enim fuit seducta ⁊
non vir a serpente. fo.75.la.2.
Q̄ tunc debet rector cessare a correptione
prauorum cum superabundante iniqui
tate: nec ei tutum est habitare inter ip/
sos prauos: ⁊ ꝙ nihil proficere vlterius
valet. fo.75.la.2.
Q̄ anno domini. 630. Heraclius impera
tor qui regem persaruȝ occupantē Hye
rusalem gloriose deuicerat lignuȝ sancte
crucis: a dicto rege ablatum: cum ingē/
ti letitia populorum Christianoꝝ ad lo
cum pristinum reportauit. fo.76.la.1.
Q̄ gaudium ypocrite est ad instar pun/
cti. fo.76.la.2.
Q̄ nō minus graue sit humane nāe vacarē
deo: vt maria magdalena: q̄ȝ aliqd corpo
raliter agere: ⁊ p varias actiōes opando
discurrere vt Martha. fo.77.la.1.
Q̄ ordo designatus i petro. s. ecclesiasticus
deficiet: ⁊ qui designatur in Joanne euā
gelista. s. heremitaꝝ remanebit data vbi
q; trāqlitate xp̄i amatorib⁹. fo.77.la.1
Q̄ Helias fuit i q̄rta etate secl̄i ⁊ ꝙ ēt i se/
ptima iteꝝ reuelādus est. fo.77.la.1.
Qualiter in quarto tēpore ecclesiastico. s.
tempore heremitarum ⁊ virginum: cla
ruit vita contemplatiua: ⁊ clarebit i se/
ptimo tempore post tribulationes sexti
temporis. fo.77.la.1.
Q̄ futurum est: vt ordo heremitarum qui
claruit quarto tempore: vsq; in fineȝ se
culi ꝓpagetur: ingressurus tēpora iusti
tie ⁊ abundantiam pacis: ⁊ visurus con
fractionem statue: ⁊ superaturus gentes
⁊ regna agnita fidei v̄itate. fo.77.la.2.
Q̄ ad quinq; ecclesias generales (que pti/
nent ad Petrum) pertinēt quinq; ope
ra Christi: siue quinq; virtutes institu/
te per ea: ad septem vero ecclesias: que
ptinēt ad Joānē. s. qbus ipse scribit pti
nēt septē dona sp̄us sancti. fo.78.la.1.
Q̄ per ecclesiam sardis intelligitur quin/
tus ordo: qui est ordo monachorum oc/
cidentalium: quoruȝ pater fuit sanctus
Benedictus. fo.78.la.1.
Q̄ monachi seu religiosi: q semetipsos di/
ligūt ⁊ que sua sunt tantummodo q̄rūt:
⁊ communem multis ⁊ vtilem parui/
pendunt salutem: tales non monachi sȝ
potius pseudo monachi dicendi sunt.
folio. 78.la.2.
Q̄ vnitas bone voluntatis ⁊ cordium: est
nutrix charitatis q; vbi vnitas talis de
est: charitas iesse nō potest. fo.78.la.2.
Q̄ quatuor primi ordines qui designātur
in quatuor animalibus: preiuerunt quo
usq; veniret tempus cōe pertinēs ad se
dem dei: (hoc est:) tempus q̄nti angeli:
⁊ quinti tp̄is ecclesie, fo.79.la.1.
Q̄ ypocrita solum nomen habet ꝙ viuat
sed mortuus est: vt erāt pharisei ypocri
te a quorum doctrina iubet dominus
apostolos cauere: nihil enim detestabili
us ypocrisi apud deum. fo.79.la.1.
Q̄ periculosum sit siue difficile nescire di/
scernere inter ypocritaȝ ⁊ iustū: ⁊ quot
mala exinde sequantur. fo.79.la.1.
Qualiter vigilantia pastorum subditis ꝓ
sit ⁊ negligentia obsit stante dei predesti
natione electorum ⁊ reproborū pre sciē/
tia: nota. fo.79.la.1.
Q̄ nō deficit vnus ordo nisi p̄us inchoet
alius:

alius: vz primus apostolorum: secũdus martyrum: tertius doctorum: quartus heremitarum: quintus monachorum: ꝛ qño mali p uniti sint. fo.79.la.2
Q; semper quando vnus dictorum ordinum adeo iudicatus seu punitus fuit p delictis suis: semper secutus est ordo alius qui statueretur pro eo. fo.80.la.1
Q; non est dubium quin ꝛ qnti ordinis.s. monachoꝝ appropinquante ruina suscitet alius p eo: ꝛ accipiat pmissionẽ quã ipse ꝯsequi non est dignus. fo.80.la.1
Q; nutrix amoris ꝛ radix dilectionis ẽ humilitas. fo.80.la.1
Q; Deus meus hebraice dicitur Heloy: qd primus angelus.s. Lucifer ꝛ Diabolus dicere noluit. fo.80.la.1
Q; charitas subditi nõ est vera si careat radice humilitatis: sꝫ potius supba libertas dicit talis amor ꝛ que differẽtia est inter amorem ꝛ charitatez. fo.80.la.1
Q; tũc pbatur virtus amoris subditi: cum flagellatus pre amore non remurmurat ꝛ iniuriatus iniurias non rependit: nota rationes. fo.80.la.1
Quare diabolus per inuidiam homicida effectus est. fo.80.la.1
Q; in sacra scriptura habetur nihil esse in terra sine causa. fo.80.la.2
Q; sanctus Benedictus ordinauit horas canonicas alio ritu ꝛ mõ q̃ȝ Romana ecclesia: ꝛ quare. fo.80.la.2
Q; monachi sancti Benedicti fregerunt precepta sue regule decimantes mentuȝ ꝛ anetum vt ait dominus. fo.80.la.2
Q; sub quinto cursu ecclesiastici temporis sub beati Benedicti nomine plura monasteria edificata sunt: que vsqȝ ad presens tempus perdurant. fo.80.la.2
Qualiter aliquãta capitula regule sancti Benedicti non obseruant ãplius a monachis delicatis effectis pp nimias diuitias: vt est de abstinentia: ꝛ opere manuum. fo.80.la.2
Q; inter diuitias ꝛ delitias carnis difficilimum est vitam inopem tenere: ꝛ castitatis propositum. fo.80.la.2
De vitijs ꝛ scelereribus nephãdis in quolibet genere luxurie quibus plurimum laborant monachi huiusmodi delicati: ꝛ moribus corrupti. fo.80.la.2
Q; monachus q semel associatus ꝯsortio seruoꝝ dei perseuerat in vltima mechie specie infelix: expers efficit a vestimẽtis albis.s. regno celorum. fo.80.la.2
Q; quintus ordo designatus in angelo ecclesie Sardis est monachorum.s. quintum tempus ecclesie. fo.80.la.2
Q; ociositas est inimica anime: ꝛ q illi sũt vere monachi si de labore manuum suarũ viuãt ꝛ qd eis liceat hẽre ꝛ nõ habere: ꝛ deuictu ꝛ vestitu nota. fo.80.la.2
Q; que laycis monita sunt: monachi iure voti ꝛ expromissi debito: ac ex ipsa specie habitus seruare tenẽtur. fo.81.la.1
Q; tempus quinti angeli appropinquat tẽpore illi in quo tpaliter iudicãda est meretrix magna que sedet super aquas.s. Roma ꝛ ecclesia carnalis quando ypocrite radentur de terra. fo.81.la.1
Q; cum in sacra scriptura dicit. Dies iudicij siue nouissimus nõ semper intelligitur p extremo die iudicij sed aliquando pro speciali aduentu ire dei: ꝛ pro vltima etate ꝛ aliquali lõgo tẽpore proximo illi diei: pquo adducit Augustinus ꝛ sacra scriptura. fo.81.la.1
Quid significent: colũba ꝛ coruus de quibus dicitur fuisse in archa.s. religiosos ꝛ q in quolibet ordine reperiunt hmõi animalia volatilia: nota. fo.81.la.2
Qualiter de hoc quĩto ordine.s. monachorum relinquetur semẽ a domino: ꝛ multiplicabitur super terraȝ: vz qui designatur in columba: qui autem in coruo delebuntur. fo.81.la.2
Q; charitas dicitur cõe nomen vniuersitate iustoꝝ: vt vocent ciues Hyerusaleȝ quot quot sunt adeo electi ꝛ preordinati ad vitã: sicut ad dĩam cõmunis causa nature dat vniuersale cognomen filijs Adam: vt singulus quisqȝ vocetur ho

mo ad differentiaz brutoꝝ. fo.8 2.la.1
Q. Christus q mediator est Dei ⁊ hoium oia in semetipso ꝯiungit ⁊ est terminus pacis: ⁊ factus est cū deo deus: cū hoie homo: ⁊ cū angelis angelus quo ad animam: nota quomodo. fo.8 2.la.1
Q. tpe sexto ⁊ sexti angeli ecclesie phyladelphie erit quedā inouatio seculi ⁊ incipiet tertius status mundi. fo.8 2.la.2
Q. beata Helysabeth significat ecclesiam primitiuaz ⁊ latinorum translatam ab Hyerosolimis simul cum Petro: (qui eidez a principio prefuisse describitur:) Rome vt ibi mater omnium duceretur ⁊ esset. fo.8 2.la.2
Q. in ecclesia clericorum ⁊ maxime grecorū tolleratū ⁊ dispēsatū est ⁊ quasi lege publica ꝯstitutū vt clericus hēat vxorē sz nunq̄z inter religiosos. fo.8 3.la.1
Q. in sexto tpe post tribulationē illius iniquissimi regis q vniuersa vastabit: veniet tp̄s ociȷ̈ ⁊ quietis. fo.8 3.la.1
Q. ecclesia ꝯtemplātiuū designata ⁊ inchoata a gloriosa virgine maria mr̄e dn̄i clarebit in sexto tempore. fo.8 3.la.1
Q. nōnulli monachoꝝ in oibus cenobijs suis sacrum vocabulū beate virginis assumpsisse noscunt ⁊ quare. fo.8 3.la.1
Q. vnus ordo nasciturus est ipsi ecclesie: sub pessima illius vndecimis Regis: ⁊ alius tempore Gog. fo.8 3.la.1
Q. ordo designatus in iesu erit pre ceteris spiritualis: preclarus: ⁊ deo amabilis: q nasciturus est ⁊ clarebit sexto tempore ecclesie. fo.8 3.la.2
Q. dictus ordo accepturus est initiū suuz a sexto tpe secūdi status: sz i tpe tertiȷ̈ cōsecuturus augmentum. fo.8 3.la.2
Q. non debet nos mouere illud qd̄ multorum tenet opinio. s. q post ꝯuersionē iudeoꝝ ad xp̄z: tempus superesse breuissimum ad diem iudiciȷ̈. fo.8 4.la.2
Quomodo intelligitur illud Joānis. Nouissima hora est. Nota. fo.8 4.la.2
Q. Petrus significat electos scdi status: ⁊ Joānes tertiȷ̈: ⁊ exponit illud qd̄ ait dn̄s Petro. Sequere me: de Joanne vero: Sic eum volo manere: nota de ordine. folio. 8 4.la.2
Q. status ille tertius post ꝯuersionem iudeoꝝ ⁊ gentium: q̄zuis fuerit breue tp̄s tamen habebit ⁊ ipse portionem suaz ⁊ gratiarum munere erit ceteris copiosius: folio. 8 4.la.2
Q. illud dictum Pauli: scilicet Nunc ex parte cognoscimus: ⁊ illud ioānis. Unctio dei docebit vos de omnibus: ptinet ad tertium statum principali: ⁊ non cui scribebantur talia. fo.8 4.la.2
Q. solus ex ꝯdiscipulis: Joānes relictus ē ad designandū ordinē illū tertiȷ̈ status: q p̄ ceteris gloriosior erit. fo.8 4.la.2
Quomodo iubilatio psalmoꝝ pertinet ad spūz scūz: sicut studiū lectionis ad verbū ⁊ opus manuū ad patrē. fo.8 4.la.2
Q. psallere nō potest deo q nō diligit: quāuis sibi ipsi possit psallere: si autem coacte: nec sibi: nec deo. fo.8 5.la.1
Q. pfectio vere scientie ⁊ doctrine atq3 ꝓphetie acquirit p psalmodiā ⁊ pbat auctoritate psal. ⁊ bti pape Greg. fo.8 5.la.1
Q. clauis dauid est intenta ⁊ deuota assiduaq3 iubilatio psalmodie absq3 vanitatis vlcere dei causa prolata p quā iter paratur dn̄o: vt descendat ad cor: ⁊ incendens illud gratia sua: etiā secreta Dei intelligere faciat nota heliseū. fo.8 5.la.1
Q. intm̄ est laudabilis virtus psalmodie: vt deus q aduocat p illā: nō solū euz q sanus est seruet in gaudio: verūetiā ꝯsolidet ⁊ sanet eū q ꝯtritus est corde: ⁊ dato illi cordis solamine: a mentis amaritudine medeatur. fo.8 5.la.1
Quare priuilegiū clauis huius: magis regi Dauid q̄z cuilibz aliȷ̈: datum sit: nota causam. fo.8 5.la.2
Q. in trib⁹ ꝓprietatibus distictū ē oē tp̄s hebreoꝝ ab Abraā vsq3 ad transmigrationem Babylonis. s. patriarche: iudices ⁊ reges. fo.8 5.la.2
Q. patriarche significāt p̄latos primi status. Judices secundi: ⁊ reges tertiȷ̈ tpe:

cuius statue compositum est psalteriuz
decē cordarū:z liber psalmoꝝ a Dauid:
qui proprie ptinet ad spūz sanctū loquē
tem verba spiritualia:z psallentez in eo:
nota pulchra. fo.85.la.2

Q; in pmo statu studiū fuit patribus enar
rare magna opa dñi inchoata ab origi/
ne mūdi: in secūdo filiys q̄rere sapiētiā
misticaꝝ rerū:z mysteria occulta gene
ralibus seculoꝝ:i tertio vero cognoscē/
tibus z ꝯsiderātibꝰ tot dei magnalia erit
studiū psallēdi z laudādi deū.f.85.l.2

Qñ dicit pater:z qñ filius:z qñ spūs scūs
venire ad nos z quiescere i cordibus no
stris:cū dulcedo amoris eius q̄z suauis
sit degustamus ita vt psallere magis li/
beat q̄z a laude dei cessare. fo.85.la.2

Qūo dicitur a nobis elōgari pater:aut fili
us:aut spūs:siue inhabitare p grāz: iux
ta ppietatē cuiuslibz:nota.fo.85.la.2

Q; per tria hec nobis appropinquatur:
deus.s.timorē:sapiāz z charitatē: z per
tria manet in nobis.s.laborē:lectionē:z
iubilationē:qbus tria ꝯtrariant.s.ociosi
tas:ꝯtra timorē.not.pulchra.fo.85.l.2

Q; si vis habere timorē dei:noli esse ocio/
sus:z si sapiens ea sapientia que de celo
est:vaca humiliter lectiōi z meditatiōi
assidue:si āt charitatē dei habere cupis:
añ oia z sup oia dilige psalmodiam:ita
tñ vt non videaris ab hoibus: nec ad
aliud q̄z ad gloriā dei:gratiaꝝ actiones
z laudes pro beneficijs nota.fo.85.l.2

Q; Joannes significat electos tertij status
z quomodo. fo.86.la.1

Q; claritas(que in facie xpi resplenduit in
trāsfiguratione)representat sextuz tem/
pus ecclesie in fine secundi status: z in
tertio florebit. fo.86.la.2

Q; sexto tpe opz aperiri veritatē scriptu ra
rum:eo q non per miracula resistendū
sit antixpo multa facturo miracula: lz
mendaciter.sed p sacras scripturas z in
oi verbo qđ pcedit de ore dei.f.86.l.2

Q; clauis Dauid est spiritualis psalmodia
gratis data tñ oibus:sed illis q designā/
tur in dauid vt psallēt dño. fo.87.la.1

Q; volens scire qualis esse debet iubilatio
psalmodie vt tante valeat esse efficacie:
vt dicit opz q discutiat primo quid sibi
velit lectio scripturaꝝ sanctaꝝ: z qualr
valeat ad scientiā veritatis z n otitiā ar/
chanorum. fo.87.la.1

Q; quando sancti viri non poterāt respō
dere argumētis z cauillationibus cōtra
fidē:currebāt ad miracula dicentes. Et
si nō possumus smonibꝰ: disputemus i
signis:vt legit de scō Ber. fo.87.la.2

Q; illud Mat.4.Non in solo pane viuit
homo zc.tempore sexto ecclesie:necesse
erit adimpleri z quomodo.fo.87.la.2

Q; in exordio nascētis ecclesie necesse fuit
fieri miracula qđ confirmāda corda cre
dentium:z incredulos ꝯuertendos ad
fidem:sed postq̄z ecclesia radicez posuit:
ammouendum erat hoc opus miracu/
loꝝ a cordibus electoꝝ q̄re.fo.87.la.2

Q; in tpe sexto ecclesie: oia signacula libri
erūt aperta z qūo hoc erit. fo.87.la.2

Q; qui vult adeo amari:oportet vt odiat
a mundo:vt contemnatur ab homini/
bus:vt persecutionē patiat.fo.89.la.1

Q; temptatio seu tribulatio sub tempore
significato i angelo phyladelphye:erit
vniuersalis:sicut tēpore Noe.s.tempore
sexto in quo ordo ille sepissime commē/
datus seruabitur a domino de quo nota
folio. 89.la.1

Q; ex predicto ordine eligendus est cetus
iustorum quem ordinez significat ange/
lus phyladelphie. fo.89.la.2

Q; Zacharias propheta capitulo decimo/
tertio prophetat de generali ordine mo
nachoꝝ seu religiosorum. fo.89.la.2

Q; non omnes eiusdez ordinis monacho
rum seu religiosoꝝ seruabunt in tali tē
ptatione z flagello:siue eligent: sed ter/
tia pars preseruabitur:transiens p ignē
tribulationis. fo.89.la.2

Q; appetere platurā ex ābitione detestabi/
lis ē:sz si qs appetit amore pficiēdi subdi
tis:dignus ē remuneratiōe, fo.89.la.2

Tabula in erpōnē super Apocal.

Q; regnum Salomonis z tempus suum designat regnuz tertij status in quo pax magna erit z otium ad contemplationi vacandum. fo.89.la.2

Q; necesse est vt in ecclesia maneat q vult participare dono dei: illo.s.dono qui spiritus sanctus: quod solum ecclesie donatum est. fo.90.la.2

Q; sacramenta non confersit aliquid abutentibus: sed his qui ita viuunt quomodo sacramenta significant. fo.91.la.1

Q; ecclesia Christi assimulatur turturi dormienti z quare. fo.92.la.1

Q; ordo designatus in Joseph z Joanne: z in āgelo phyladelphie multis decorabif donis z gratijs adeo cui dabif i spū scire sacramenta abscōdita z rimari p̄ solito etiam profunda dei. fo.92.la.1

Q; deus insolubili nodo vniuit tribus leui z Beniamin cuz tribu Juda vsq3 ad aduentum Christi. fo.92.la.2

Q; per Joseph designatur idem ordo: qui z in ecclesia phyladelphie dignatus est z idē p ordo qui Beniamin designatur idē quoq3 p eccliaz laodicie. fo.93.la.1

Q; aliter z aliter intelligenda est sacra scriptura propter diuersos ipetus spūs sci q varios pturit intellectus. fo.93.la.1

Q; vita spiritualis significata in Rachele cū filijs suis: que erit i tertio statu: est ciuitas illa dilecta quā circundabit exercitus gog i diebus nouissimis. fo.93.la.2

De duabus sororibus.s. Lya z Rachele respectu secūdi z tertij status: quomodo diuersimode accipiuntur. fo.93.la.2

Qua ratione veritas magis filio: quam patri vel spūi scō ascribif z quare dicif Xp̄s principium creature. fo.93.la.2

Q; op3 christum cōplere in nobis his nostris temporibus que in die pasche abeo multis mysterijs designata sunt: cuz insufflauit in discipulos: vt.s.iteruz in omnem terram predicef euangeliū vt veniat plenitudo gentiū ad fidē. fo.94.la.2

Q; maius fuit peccatum iudeoꝝ in extinctione spūs sci q3 in morte Christi: quia ibi in filiū: hic autem in spiritū sanctuz peccauerunt: ita vt non inueniāt remissionem zc. fo.95.la.1

Q; creditur Christus post resurrectionez: primo apparuisse Marie: deinde duobus discipulis eūtibus i emaus. fo.95.la.1

Q; non est ɔfundendus ordo euangelioꝝ: vt alterū per alterū exponaf ꝑpter mysticos intellectus. fo.95.la.1

Q; iudei z greci quottidie conāf disputarē ꝺ veritate q̄ ē i spū: vidēt illā s3 nō agnoscūt: z sic succūbūt in fide. fo.95.la.1

Q; instat tēpus in quo oēs qui veritatem sitiunt illam palpent attrictent: ac sentiant. fo.95.la.1

Q; reuelatio facta discipulis in die penthecostes in specie ignis: in consumatione seculi expectāda est iuxta id q̄ in tribus statibus solemniter consumanda sunt omnia. fo.95.la.2

Q; arbitratur paucos remansuros de populo isto Christiano.s.qui carnaliter viuūt: vt filij israel q de egypto exierūt: z hoc i tribulatiōe sexti t pis. fo.95.la.2

Q; vnigenitus dei filius locū humilem z despectū tenere inter homines semp cōcupiuit vt oñderet hominibus viā qua venitur ad deum: virtutem v3 illa3 que in infirmitate perficitur. fo.96.la.1

Q; nemo est tā pfectus z scūs in hac vita: vt dicere possit fiducialiter: nō est mihi timēdū ab vllo vitio: z maxime ambitionis z excellentie. fo.96.la.2

Q; homo solet aquā tepidā z cibum semicrudū (non valente stomacho tenere:) euomere: sic qui nec tristis ad penitentiam: nec letus ad obsequiu3 dei tanq3 non aptus saluti. fo.97.la.1

Q; naturale est inferiores inuidere superioribus. fo.97.la.1

Q; inuidia mendacium parit: mendaciu3 ostentationem z obstentatio ɔfusione3. Ubi confusio ibi tristitia. fo.97.la.1

Q; nullo vitio deteriori q3 inuidia iterior intellectus hebetaf cum ei semper adsit appetitus in annis glorie. fo.97.la.1

Q. in angelo phyladelphie nitiatus est tertius status. fo.97.la.2
Q. laus angeli phyladelphie pertinet ad exordium tertij status ⁊ vituperatio angeli laoditie ad finem secundi pro quo nota exẽplũ de sabbato scõ. fo.97.la.2
Q. solent nonnulli ex solo temptationis impulsu ventilati ⁊ asportati: sacra signa religionis arripere: qui cum a domino non sint vocati: expauescere debent: nota qd tales agere debeant. fo.98.la.2
Q. sine charitate omnis religio est obstentatio. fo.97.la.2
Q. charitas procedit ex sapientia: nõ seculi: sed que ex deo est que non inflat sicut scientia mundi. fo.98.la.1
Q. qui vult eternam patriaꝫ possidere nõ sufficit ꝙ corporaliter mundum hũc deserat: sed opꝫ vt quottidie igemiscat super incolatu suo ⁊ humiliter postulet a Deo. fo.98.la.1
Q. Deus patienter tollerat ⁊ sustinet malos presertim quos reprobos iudicat ⁊ scit: ac si spurios ⁊ idignos regno ⁊ eterna hereditate: vt tandem eos damnet. folio. 98.la.1
Q. deus diliget illum vltimum ordinẽ designatum in angelo vltime ecclesie .s. laoditie: quemadmodum Jacob patriarcha Beniamin filium suum: eo ꝙ in senectute mundi genuerit eũ. fo.98.la.1
Q. emulari bonos in bono: feruor est charitatis: sed emulari malignãtes inuidie feruor est non amoris. fo.98.la.1
Q. illud quod in nullius bonis est: in ius deuoluitur occupantis q̃zto magis qđ donatur alicui ab eo qui possidet iusto iure. folio. fo.98.la.2
Q. pulsare domini ad hostium est aut occultis inspirationibus excitare corda nostra: aut apertis reuelationibus ⁊ ꝓmissis inuitare ad palmam. Aperire autem nostrum est: scissa mentis nostre duritia ad eius dilectionis amplexus: cordis penetralia aperire. fo.98.la.2
Quibus ferculis deletatur deus: ⁊ quibus muneribus hostijsq; placat. fo.98.la.2
Qualis differentia sit inter cenam ⁊ prandium sponsi. fo.98.la.2
Q. senarius numerus est ꝑfectissimus: quo ad opus. fo.99.la.1
Q. tempore illius ordinis designati in angelo laoditie: qui erit vltimus in secundo statu: erit persecutio magna per illũ regem descriptum a Daniele: capitulo septimo. fo.99.la.1
Quare septies repetitum est illud: vꝫ q hꝫ aures audiendi audiat. fo.99.la.1

Explicit tabula secundi libri.

Incipit Tabula tertij libri Abbatis Joachim in Apoc.

QUod quamuis in precedenti secunda parte agatur de vno speciali ordine: ⁊ vno tempore ecclesie: tamen tanguntur omnia septem tempora ecclesie scilicet tot ordines ⁊ tempora quot angeli seu ecclesie Asie. fo.99.la.1
Q. in hac secunda visione describit secundus ordo .s. martyrum. fo.99.la.2
Q. per celum in hoc loco intelligitur scriptura. fo.99.la.2
Q. p hostiũ in hoc loco intelligit adiutus spiritualis intellects: fo.99.la.2
Ad quid inuentum fuerit instrumentum tube. fo.99.la.2
Q. innumero pretiosoꝝ lapidũ Jaspis primus omniũ scriptus est: fo.100.la.2
Quare virtus charitatis oibus alijs preferat: causa assignatur. fo.101.la.1.
Q. Petrus apostolus post Christum totius ecclie est fundamẽtũ fo.101.la.2
Q. omnis peccator: eo ipso iustus esse incipit: quo sententiam iudicis: iustam esse fatetur. fo.102.la.2
Q. eligendi sunt duodeciꝫ viri ⁊ seniores magne sanctitatis ad instar duodecim apostoloruꝫ ex populo gentili: sicut duodecim apostoli electi fuerunt ex populo iudaico: tẽpore quo venturus est Helyas: per quos Judei conuertentur ad

xp̄m sicut gentes p apl'os. fo. 103. l. 1

Q; per quatuor animalia dsignantur quatuor ordines. s. pastorum: diaconorum: doctoꝝ & ꝯtēplatiuoꝝ nota. f. 106. l. 1

Q; doctrina siue scientia coniungitur virtuti humilitatis: quia nulla est doctrina aut quasi nulla que caret virtute humilitatis: dicitur per apostolum Jacobuz: capitulo quarto. fo. 106. la. 2

Q; decet doctores exponere sacras scripturas: corrigere vitia: componere mores: quod docet Mattheus fecisse Christuz in euangelio suo ex eo loco vbi scriptuz est. Nisi abundauerit. fo. 107. la. 1

Q; quatuor ordinibus ꝯueniunt quatuor animalia. s. leo: vitulus: homo: & aquila: & similr̄ quatuor euāgeliste. f. 107. la. 2

Q; primi ordinis. s. pastorum: cuius caput est Petrus: datum est euangeliuz Marci: secundo ordini. s. diaconorum: cuius primus est Stephanus: euangeliuz Luce: tertio. s. doctoꝝ: cuius primus Paulus: euangelium Matthei: quarto. s. virginum seu heremitarum: cuius prima ē virgo Maria mater domini: euangeliū Joannis. fo. 107. la. 2

Q; ad leonem pertinet gloria resurrectionis: ad aquilaz sublimitas assumptionis ad Hominem natiuitas: & ad Vitulum passio. fo. 107. la. 2

Q; q̄tuor euangeliste designant in hac parte quatuor genera predicantium ad instruendos illos quatuor ordines: verbi gratia euangelista apostolos: primos testes resurrectionis. fo. 107. la. 2

Q; multiplex est & inuolutum sanctarum scripturarum mysterium & veluti de altera forma in alteram: ac si cera liquida commutatur. fo. 107. la. 2

Q; in quatuor animalibus designantur ēt vltra dictos ordines quatuor opera Xp̄i & q̄tuor virtutes morales. s. hūilitas: patientia: fides: & spes. fo. 108. la. 1

Q; in leone intelligūtur fortes in fide. In vitulo robusti in patientia: In homine prediti scientia: In aquila vero contemplatione suspensi. fo. 108. la. 1

Q; quasi quibusdam radicibus initenduz est p̄teritis culpis: ne forte elationis aura operantem agitet: & inde altius eleuatus corrnat: vnde se firmius stare confidit: Nota. fo. 108. la. 2

Quare deus pepcit Dauid: q simul adulterium & homicidium perpetrauit & nō Sauli: qui minus videtur peccasse nolens occidere armenta: & Amalech contra mādatum Samuelis & dn̄i. fo. 108

Quid itelligatur p quatuor aialia habere oculos ante & retro. fo. 108. la. 2

Q; non sufficit nobis pensare foueas. in q/bus aut cadere possumus: aut lapsi sumus: nisi etiam virtutes & vitia interioris hominis vigilanti discussione scrutemur: ne aut aliqua virtus desit nobis: sine qua nec cetere stare queant: aut furtibus qui temptat. s. diabolus vitia per aliquod foramen immittit. fo. 108. la. 2

Q; liber intus & foris signatus septez sigillis: est vnum volumen generale scripturarum sanctarum: continens in se omnes hystorias editas a sanctis ꝓphetis: sub priori testamento. fo. 109. la. 2

Q; idiotis non valentibus capere spiritualia: proponimus exempla patrum: & vitas: vz innocentiam Abel obtinentiam Abrae: simplicitatem Jacob: patientiaz Job: & his similia. fo. 109. la. 2

Q; spiritualis homo omnia iudicat & a nemine iudicatur. fo. 109. la. 2

Q; preditus liber signatus septem sigillis: añ xp̄i passionē nulli hoīuz patebat: nā eidem domino seruabat. fo. 109. la. 2

Q; ab aduētu saluatoris sacra scriptura nobis cepit apiri & expte iā maxima apta ē iudeis vero opta velamie. fo. 110. la. 1

Q; causa precipue errorum & heresum cōtingit ex ignorantia mystice & spiritualis itelligētie sacraꝝ scripturaꝝ. fo. 110

Q; pullulātibus heresibus: misit deus magnos doctores: tam grecos: q̃z latinos. folio. 110. la. 2

Quare xp̄s dcūs ē radix dauid & nō pot9

palmes aut vertex. fo.1 1 1.la.1
Q; septez cornua agni sunt septez viri desi gnati p septem angelos qui prefuerunt septem ecclesijs Asie: qui quidem sancti viri missi sunt per septem tempora eccle sie: nota. fo.1 1 1.la.2
Q; dona spiritus sancti & gratiarum conueniunt: fm proprietates ordinum: vz prelatis fortitudo: diaconibus scientia: doctoribus: intellectus: Contemplatori bus sapientia conuentualibus: consiliũ. His qui pauperibus miserentur pietas. Coniugio alligatis timor. fo.1 1 1.la.2
Q; apertio libri sacre scripture inchoata ẽ in die resurrectionis.s. quãdo Christus iungens se duobus discipulis: incepit a Moyse. fo.1 1 1.la.2
Q; est paradisus: celestis: terrestris: & infer nus inferior: & superior. fo.1 1 3.la.1
Q; a q̃z pluribus opinatur(: & forsan non incongrue:) q in paradiso terrestri re quiescant anime fideliuz que debita pec catorum exsoluerunt: vsq3 ad diem iu dicij: folio. 1 1 3.la.1
Q; infernus superior est iste mundus pre sens: infernus vero inferior ille est: cuius ora per diuersas mundi partes: maxime in Sicilie insula efferbentibus incendi is patuerũt: vt qui auditu forte nõ cre dunt saltẽ visu terreãtur. fo.1 1 3.la.2
Q; in hoc mũdo sunt quatuor specialia ge nera hominum: iuxta predictas quatu or distantias locorum. fo.1 1 3.la.2
Q; Christus tẽpore resurrectionis sue pri mum reserrabit sigillum. fo.1 1 4.la.1
Q; per quatuor animalia que ab Ezechie le describent: designãt q̃tuor generales intelligẽtie sanctaꝝ scripturaꝝ. fo.1 1 5
Q; predicti intellectus seu sensus sacre scri pture.s. hystoricus: typicus: moralis & contemplatiuus: conueniunt quatuor animalibus & quatuor ordinibus: vz in tellectus typicus ꝯgruit primo ordini: s. apostolis significato per primum ani mal.s. leonem: secũdus hystoricus: mar tyribus: significato per vituluz: tertius moralis: doctoribus seu cõfessoribus: si gnificato per hominem: quartus contẽ platiuus: contemplatoribus seu heremi tis: significato per aqlam. fo.1 1 5.la.1
Q; animales homines: qui nõ possunt ea que sunt spiritus dei perciperẽ nequaq̃z debemus nostra exhortatione prouoca re ad otium sed ad laborem scientes il lud viri sancti. Otium sine literis mors ẽ & viui hois sepulturã. fo.1 1 5.la.2
Q; sicut in prima parte huius libri pro prie agitur de pastoribus: in secunda de martyribus: in tertia de doctoribus: ita & in quarta proprie agitur de heremitis & virginibus. fo.1 1 5.la.2
Q; ordo heremiticus specialius morabat i plaga meridiana: vbi a paganis suo tpe pressuras passus est. fo.1 1 6.la.1
Q; ille quatuor bestie quas vidit Daniel: designant quatuor bella: quatuor preno minatorum ordinum. fo.1 1 6.la.1
Q; Mahumeth fuit causa damnationis multorum. fo.1 1 6.la.1
Q; in temporibus Affrice & Mauritanie est quedam secta procedẽs ex secta mau metthi: que vulgo dicitur meses mu tus: folio. 1 1 6.la.1
Q; omni tempore quo imperatoris Cõstã tinopolitani imperauerunt Rome: taz ipsi q̃z episcopi eiusdẽ vrbis claritatẽ ip sius Romane eccłie: quã accepit a xp̃o nõ ratione: s3 tyrãnide obfuscare & sub uertere moliti sunt. fo.1 1 6.la.1
Q; ꝑsecutio prima ꝯtra primũ ordinem.s. aplicum: excitata est in iudea. 2. ꝯtra se cũdũ rome. 3. ꝯtra tertiũ i grecia. 4. cõ tra q̃rtũ i arabia orta est. fo. fo.1 1 6
Q; sicut q̃rtus ordo: vz heremiticus post ꝑsecutionẽ sñã.s. q̃rto tpe i diuersis gẽti bus monachoꝝ ꝓpagatꝰ ẽ: ita & q̃rta be stia de q̃ Dan.ca.7.s. Ro. ipiuz i diuer sis sectis hoĩuz ipioꝝ. fo.1 1 6.la.2
Q; post tp̃s cõpletũ aptionis q̃nti sigilli: (i cuiꝰ extremitate sumus:) erit tribula tio maxia & iplebiť illð qð di. Expecta te modicũ tp̃s donec &c. fo.1 1 6.la.2

Q. noua babylon debet deponere cultum aureum & assummere lamentuz & luctū quia appropinquat maxima sua tribulatio & perditio. fo.117.la.2
Q. necesse est vt ipsa babylon recipiat in sexto tempore in apertione sexti sigilli: id.s.malum quod in quinto tempore cōtulit alijs & ēt i duplo magis. fo.117
Q. ex sententijs beati Augustini & Hyeronimi quicunq; Petri ecclesiam moribus & virib⁹ ipugnāt: sciāt & ptremiscāt se esse filios babylonis. fo.117.la.2
Q. reges qui percussuri sunt fornicariam: vt emundent superficiem terre: occasione ipsorum falsorum christianorum: cultos veros & fideles interficient: vt martirio coronentur. fo.117.la.2
Q. dies iudicij accipitur large pro tempore propinquo: & stricte pro vltimo die iudicij: vt Augustinus. fo.118.la.1
Q. in proxima tribulatione (que subito & & ex improuiso superueniet:) multi q putabuntur strenui & eximij doctores: prostrabuntur. fo.118.la.1
Q. psspia Helye pphete ē icerta. fo.118
Q. necesse ē: vt sacerdotes ecclesie in hoc seculo ad exemplar nautaruz sepe timeant contra quos procellarum spiritus i desinenter surgit. fo.118.la.2
Q. pax amica est conuersationi conteplantium & optata tranquillitas: q: nō pōt merore leta deuotio excitari. fo.118.i
Q. causa quare ordo monasticus: ouz multum laborat & parum proficit: est quia nimis occupaš in exterioribus: pro stipendijs carnis & ideo a studio vite spiritualis efficitur alienus. fo.119.la.1
Q. in vita clericorum seu in ecclesia clericorum nihil est spirituale amplius: sed totum pene lubricuz & carnale: lites: scādala: rixe: inuidie: & emulationes. folio. 119.la.1
Q. sicut stelle in celo illuminant hec inferiora: ita & electi in ecclesia & prelati subditos. fo.119.la.1
Q. sexto tempore ob maximam tribulationem fidelium effugatis de locis suis cōuentibus monachorum seu religiosoruz & clerorum: aut destruentur penitus vt nō sint: ant preter ea que in archa Noe designata sunt: vti legibus suis non sinentur: folio. 119.la.2
Q. in principio sexti temporis cōglobati simul in vnum reges terre: consurgent pariter contra magnam illam meretricem babylonem.s.carnalem ecclesiā eaz destruentes: purgantes vineam domini spinis aream paleis: oleuz murca sua & messez agri dñi zizanijs. fo.120.la.1
Q. facto iudicio de Babylone: idest prophana multitudine populorum: qui se dicunt Christianos esse & non sunt: paulo post: cū ipsi infideles & Mahometani attribuent sibi talem victoriaz pp suum Mahomet pseudo apl'm. fo.120.l.1
Q. dicti infideles compellent Christianos varijs supplicijs transire ad ritum & legem suam negato nomine Christiano: & hoc maxime suggerentibus pseudo prophetis qui de populo christiano egressuri sunt. fo.120.la.1
Q. tunc Christus pugnabit in membris suis & superabit gentes illas infideles: datoq; euidentissimo signo cessabit seua illa tempestas cognita Christi virtute. fo.120.la.1
Q. Angelus qui ascendebat ab ortu solis habens signum dei viui: capitulo septio erit pontifex Romanus. fo.120.la.2
Q. prefatus Papa erit magne sanctitatis: ad cuius etiam vocis virtutem aduersarie potestates quiescent: & certis inditijs predicabit vicinuz fore iudicium: & omnium iustorum resurrectionem. fo.120.la.2
Q. in sexto tempore erit aliquantulū gaudium fidelibus inter pressuram & pressuram: & qualiter in Petro significaš. folio. 120.la.2
Q. piscatio Petri post Resurrectionem Domini: significat tribulationem sexti temporis: & de prandio: & captione pi

scium. fo.120.la.2

Q sub sexta apertione:ordo Sanctorum Martyrum consumationem accipiet. folio. 121.la.1

Q in illo medio tempore inter vtranq; tribulationem sexti temporis signabuntur multi iudeorum & gentium signaculo sancte Trinitatis:ex quibus complebitur ille magnus numerus infinitus martyrum. fo.121.la.1

Q numerus ille.s. centumquadragintaquatuor milia ex quo etiam constat muri superne ciuitatis magne & preclare perfectionis est. fo.121.la.1

Q a sexti apertione signaculi & deinde omnes pene mundus conuertetur ad Dominum. fo.122.la.1

Q in septimo tempore cum ceperit septimus Angelus tuba canere complebitur mysterium Dei.i.erit silentium in celo:quia tempus exponendarum scripturarum consumatum erit: & cessabit huiusmodi labor in Ecclesia Christi: folio. 123.la.1

Explicit Tabula tertij libri.

Incipit Tabula quarti libri.

Quod significabant septez sacerdotes cum septem tubis suis circa muros Jericho in libro Josue:hoc idem significant septem Angeli cum septem tubis in Apocalypsi. fo.123.la.2

Q in prima parte huius libri proprie tractatur de principibus populi.s. prelatis ecclesiarum in secunda de exercitu sanctorum martyrum:in tertia de angelis tubis canentibus.s.doctoribus & predicatoribus:in quarta de archa federis domini:que heremitarum & virginum designat ecclesiam:& in quinta de templo tabernaculi:quod multitudinez electorum in populo prosequenti archam domini figuratam designat:nota q hec que dica sunt magni ponderis sunt:que diligenter considerare debet: prudens lector:folio. 123.la.2

Q ad similitudinem ciuitatis Jericho: per sex dies.i.per sex tempora vsq; ad sexti sigilli apertionem:predicatores & sancti viri predixere ruinam mundi:sed vltimo tempore.s.septimi sigilli apertionis non semel neq; bis circuierunt: sed septies iterando ad ipsuz:vn vltimo muri Jericho corruerunt. fo.123.la.2

Q sub septimo angelo tuba canente:adesse excidium regni mundani: Doctores sancte ecclesie vna voce predicabunt:idq; momentis assiduis: ac si gallus positus in aurora instatius pre solito crebrius clamabunt. fo.123.la.2

Q quamuis in sex temporibus laboriosis annuntiatum sit euangelium Christi mundo:tamen quo ad eius plenitudinem & quo ad spiritualem intellectum: non nisi in septimo manifestabitur: cuz inimici Crucis Christi: conuertentur ad ipsuz. fo.123.la.2

Q septem sepe nominata tempora continentur sub sexta etate mundi.s.sub nouo testamento:qua etate consumata ruet mundus cum habitatoribus suis: folio. 124.la.1

Q in sacra scriptura quantum ad hystoricum sensum:qui spiritualem obumbrat intelligentiam:adueniete septima apertione sigilli:silentium erit:quantum vero ad spiritualem intellectum: tuc multo magis aperietur. fo.124.la.1

Q claritas intelligentie sacre scripture incipiet apparere aliquibus sexto tempore que hactenus quasi sub nube latuit: sed in septimo:scilicet cum septimus angelus ceperit tuba canere: tunc videbunt homines de Deo multa: & agnoscentes veritatem Dei quiescent deinceps ab huiusmodi labore quia non amplius erit opus. fo.124.la.1

Q ignorantia sacre scripture est & fuit mater erroris ob quem vsq; ad septimum tempus multe fuerunt & erunt hereses.

folio. 124.la.1
Q; ignorātia ē mater erroris. f.124.la.1
Q; singule quinq; prime partes huius li/
bri: sic sunt certis specialiter deputan/
de temporibus: vt tamen generaliter
ad omnia septem tempora referantur.
nota. fo.124.la.1
Q; vota ⁊ suspicia iustorum omnium in
Christo vniuersaliter collecta sūt simul
⁊ ipse ea p eis offert deo prī.fo.124.l.2
Q; non solus Christus intercedit pro no
bis apud patrem: ⁊ si solus obtineat qd
aliȷ̈ non merentur. fo.124.la.2
Q; qui volunt videri sancti anteq̈z sint: ap
paret: quia nolunt vituperari ⁊ despici
ab hoibus sicut Christus. fo.125.la.2
Q; propter periculū proprie ⁊ inanis glo/
rie: nemo debet opera sua bona antepo/
nere hominibus intuenda nisi sit prius
bene fundatus ⁊ radicatus in humilita
te: exēplo Christi q triginta annoꝝ erat
añq̈z quicq̈z ostenderet. fo.125.la.2
Q; columba ⁊ cetere aues in pricipio mū
di de aque sba pcesserunt.fo.126.la.1
Q; in simili causa dicti: similis est causa di
cendi. fo.127.la.1
Q; primus angelus tuba canēs fuit Pau/
lus apl'us cū sodalibꝰ suis.fo.127.la.2
Quare pene in omnibus angelis dictum
sit tertia pars: si in errorem inducat ⁊c.
folio 127.la.2
Q; tria sunt genera baptizatorum: que cō
tinet infra vteruz suum sancta mater ec
clesia.s. sapientum qui donum sapientie
consecuti sunt a deo: secundū eoruz qui
se existimant scire quod nesciunt: tertiū
simplicium. fo.128.la.1
Que est causa qꝫ semper tertia pars homi/
num dilabitur. fo.128.la.1
Q; tertium tempus ecclesie.s. doctoꝝ ince
pit a tempore Constātini. fo.128.la.2
Q; ante ruinam exaltatur cor hominis de
inde ex superbia ⁊ libertate venitur ad
appetitum inanis glorie: exinde ad ob/
stinationē ⁊ cordis duritiam: exinde na
scitur zelus malus ⁊ furor idignationis
aduersus correptores. fo.128.la.2
Q; Arrius fuit alexandrinꝰ ⁊ magnus su/
premo dum videbat in ecclesia vide bo
nas conditiones suas. fo.128.la.2
Q; in sole: luna: ⁊ stellis significatur ordo
heremiticus ⁊ virgineus: ⁊ assignatur
causa. fo.129.la.2
Q; quarto die fecit deus solem: lunā: ⁊ stel
las ⁊ quare i hoc libro de eis fit mentio
in quarto angelo tuba canente: ⁊ phya/
lā ire effundente: nota. fo.129.la.2
Q; mulier amicta sole ⁊c. significat eccle/
siam quarti temporis.s. heremitarum ⁊
virginū: nā tūc claruit. fo.129.la.2
Q; ordo heremitarum ⁊ virginum incole
bat partem meridionalem: qui tempore
sarracenorum ⁊ Mahometh: tum vi ⁊
martyrio: tum heresi ⁊ falsa lege defecit
folio. 130.la.1
Q; lex Mahomethana ponit summuz bo
num ⁊ gaudiuz in luxuria: quod ⁊ post
finez mundi promittit sectatoribus suis
que lex magis nocuit fidei nostre: quaz
vlla alia secta aut heresis. fo.130.la.1
Q; deus solos illos heremitas ⁊ virgines
superari promisit: qui morbo ypocrisis
laborabant. fo.130.la.1
Q; vox illius aquile volantis per mediuz
cel m ⁊ dicentis. Ve: ve: ve: habitanti/
bus in terra: est beatus Gregorius quia
multa de pressuris ⁊ mundi fine dixit.
folio. 130.la.1
Q; autem non cito accidit quod predixit
beatus Gregorius: non ideo non acci/
dit: quia deceptus est: sed quia iudiciuz
quod facturus erat dominus: misericor
dia tēperauit: ⁊ q̈re: nota. fo.130.la.1
Q; primum ve attribuitur quinto angelo
tuba canenti: ⁊ stella de celo cadens est
quidā clericus imbutus scientia literaꝝ
multa mala facturus. fo.130.la.2
Q; per locustas intelligitur secta heretico
rum patharenorum. fo.130.la.2
Que sit ars ⁊ calliditas patharenorum ad
seducendum incautos ⁊ amatores ⁊ cu
pidos diuitiarum. fo.231.la.1

Unde est q illi pathareni semper sunt tri/
stes: eorum facies pallore perpetuo de/
primuntur. fo.131.la.2
Q; dictum de locustis intelligitur de fine
quinti tpis: & de fidelibus. fo.132.l.1
Q; pathareni vocant suos igne crematos
a fidelibus: Martyres: & pro vera fi/
de passos. fo.132.la.1
Q; dictum illud serenissimu3 Apostoli ad
Thimotheum: scilicet spiritus manife/
ste dicit q in nouissimis tēporibus nūc
verificatur. fo.132.la.2
Q; ipsa secta patharenorum fatetur se ha/
bere apostolicum.s.Papa3 qui est pseu/
do Papa. fo.133.la.1
Q; dictus pseudo Papa tenet locum anti
christi sicut Dauid & alij reges Hyerusa
lem tenuerunt locum Christi quous/
q3 veniret. fo.133.la.1
Q; iam multi precesserunt huiusmodi vi/
carij Antichristi: post quos reuelabitur
ille magnus. fo.133.la.1
Q; auctor considerans sacras scripturas: &
earum concordias: credidit Antichri/
stum tunc temporis presentem esse: fo/
lio. 133.la.1
Q; anteq3 reueletur Antichristus ma/
gnus oportet desolari Imperium Ro/
manum quod sibi resistit ne reueletur.
folio. 133.la.1
Q; dictus Antichristus reuelabitur sub
sexto Angelo tuba canēte: manifeste qd
tempus breue erit. fo.133.la.1
Q; tempus sextum ecclesie duplex est: &
adhuc non completo prelio quinti An
geli & quinti temporis: venient nuntij
Antichristi: scilicet pseudo Prophete.
folio. 133.la.1
Q; sub quinto Angelo tuba canente eccle
sia magnum exterminium patietur: sub
sexto multo maius: vltimo vero sub se/
ptimo maximum ac durissimum patie/
tur: folio. 133.la.1
Q; semper quilibet sex Angelorum prius
incipit tuba canere q3 precessor suus in
sonare desistat: & prius inchoantur sub/
sequentia prelia: q3 bella precedentia ad
consumationem3 perueniant. fo.133.la.2
Q; quatuor Euangeliste narrant Jesum
Christum fuisse traditum: in manus
peccatorum in fine quinti diei: die ve/
ro sexto Crucifixum mortuum: & se/
pultum: sic erit in fine quinti temporis
ecclesie & in sexto: quia soluendi sunt
filij tenebrarum: scilicet infideles: fo/
lio. 133.la.2
Q; dominus non dixit vnum tantum an
tichristum: aut vnum pseudo Prophe
tam: sed multos fore venturos: fo/
lio. 134.la.1
Q; quatuor angeli alligati in flumine Eu
fraten: sunt quatuor Euangeliste Anti/
christi. fo.134.la.1
Q; quarto tempore ecclesie apparuit Be
stia que ascendit de abysso .s. secta Sar
racenorum que resistit quarto Angelo
tuba canenti: & quinto tempore: Bestia
ascendens de terra.s.secta & heresis Pa
tharenorum resistens quinto Angelo:
sed tamen occulte: illa autem manifeste.
folio. 134.la1
Q; in sexto tempore egressuri sunt aliqui
ex vtraq3 predicta secta contra Eccle/
siam: folio. 134.la.1
Q; anno millesimo cētesimo nonagesimo
quinto pathareni miserunt legatos ad
sarrarenos postulantes ab eis commu
nionem: & pacem: seu vnionem & consi
derationem: quodq3 illis concedētibus
reuersi sunt ad suos. fo.134.la.1
Q; omnes bestie silue dicte sunt omnes
infideles gentes: quarum quedam ve/
nient ab oriente: scilicet Turchi: alie a
meridie: sicut Ethiopes: alie ab Occi/
dente: vt Barbari: seu Mauri: alie ab
Aquilone: vt Tartari. fo.134.la.2
Q; dicte gentes alligate fuerunt in flumi
ne Eufrate a Romano impio quod De
us instituit ad munitum pacis & defen
sionem ecclesie: sed sexto tempore soluē
tur vt veniant. fo.134.la.2
Q; gentes saracenorum in quarto & sexto

tempore insurgere habent contra fideles: & i sexto tpe crudelius. fo. 134. l. 2
Quare in statua quam vidit Nabuchodonosor: bis ponitur ferrum: & q ex quarto regno orietur aliud. fo. 135. la. 1
Q: exercitus equestris quem vidit beatus Joannes designat pseudo prophetas simul & sarracenos. fo. 135. la. 1
Q: pseudo prophete munient se tribus regumentis. s. ira: luxuria: & ypocrisi: nota quomodo. fo. 135. la. 1
Q: in sexto tempore due erunt tribulationes: folio. 135. la. 1
Q: rustici & brutales homines: cuz potestatem aliquam accipient aliquem punienti: ac si leones rugientes frendunt dentibus: nullum se ostendentes affectum miserationis & humanitatis habere: vt officiales Pilati: omnino immanes cótra Christum. fo. 135. la. 2
Q: in principio sexti temporis: terminanda est tribulatio ad horam data aliquantula pace adeo vt si quomodo qui morantur in peccatis: conuertantur & viuant. fo. 136. la. 2
Q: sunt multi qui se putant adorare quod non adorant: & non adorare quod non adorant: & quomodo fo. 136. la. 2
Q: post pacem illam secuture sunt tribulationes quales non est expertuz genus humanum ab origine mundi: sed prius mittet Dominus hominibus angelum lucis: qui docebit archana misteriorum dei: que erunt electis ad subsidium & reprobis ea contemnentibus ad cumulú damnationis. fo. 137. la. 1
Q: sexto tempore mittendus est Predicator veritatis a domino qui doceat homines terrena despicere & amare celestia: & vt possint electi redimere tempus: q: dies mali erunt: & vt reprobi excusationem non habeant cum durius flagellabuntur. fo. 137. la. 1
Q: predictus predicator erit robustus: & fortis in fide & homo contemplatiuus & multum preclarus & creditur ab auctore fore Enoch aut Helyaz: quamuis eo tpe multi mittédi sint. fo. 137. la. 1
Q: sicut Christus elegit sibi non paucos discipulos ad predicandum literam euágelij: ita oportet Spiritum Sanctum eligere plurimos ad predicandum spiritualem: ac viuificum intellectum euágelij & sacre scripture. fo. 137. la. 1
Q: sexta etas mundi que terminatur in sex specialibus temporibus: pertinet ad vitam actiuam & laborem: septima vero que incipit in confinio secúdi status pertinet ad vitam contemplatiuam: & quietam: quando mira claritas fidei & nulle tenebre amplius apparebunt: folio. 137. la. 2
Q: sub sexto angelo tuba canente liber. s. sacrarum scripturarum: qui clausus & signatus erat: apparebit apertus: q: aderit prefinituz tempus vt sermones clausi & signati (: vt ostensuz fuerat Daniel) aperiantur. s. sensus & intellectus mysticus & spiritualis sanctarum scripturaz elucescat fidelibus nota fo. 138. la. 1
Q: testamentum vetus dicitur primum celum: testamentum nouum dicitur secundum celum: & intellectus spiritualis sacre scripture dicitur tertium Celum qui procedit ex vtroq3 testamēto. folio. 138. la. 2
Quomodo intelligitur signa que locuta sunt septem tonitrua: & noli ea scribere: folio. 138. la. 2
Q: lingua doctoris assimilat: calamo scribe: nam sicut calamo scribitur in libro: ita doctoris lingua scribitur in corde hominis: ei imprimendo diuina verba. folio. 139. la. 1
Q: mundus: seu carnales homines non sunt digni intelligere archana verba: nec videre margaritas: quas pedibus suis sepe conculcant: sed reponenda ita mysterialiter in membranis: vt hi qui spirituales sunt spiritualiter cupiant: & hi qui animales prophanare non possint: folio. 139. la. 2

Q. tres sunt celi sacre scripture: primum
pertinẽs ad primũ statũ mũdi.s. scriptu
ra veteris testamenti: secũdũ pertinens
ad secũdũ statũ.s. scriptura noui testamẽ
ti: ⁊ tertium pertinens ad tertium sta/
tum.s. ex vtroq; resultans spiritualis in
telligentia. fo. 1 3 9 .la. 1
Q. in primo dictoꝝ celoꝝ erudiũť paruu/
li: in secũdo instituũť adolescẽtes: ⁊ i ter
tio inebriantur amici. fo. 1 3 9 .la. 1
Q. sicut in fine primi status ⁊ exordio se/
cundi christo aperiente patuit aditus ve
teris testamenti: ita in fine secũdi ⁊ ini/
tio tertij in litera testamẽti noui: ⁊ maxi
me hui⁹ libri aperiẽte spũ scõ: opз septẽ
tonitrua loqui sublimius voces suas vt
ipleať illud. Cũ venerit spũs veritatis
docebit vos oẽз veritatẽ. fo. 1 3 9 .la. 1
Q. ẜm Augustinũ: vltimũ diẽ diuini iudi
cij dicimus esse vltimũ tempus: sed per
quot dies tendať: nescimus: q̃ incertuз
est: sed more sanctarum scripturaꝝ: dies
pro tp̃e solet sepe poni. fo. 1 3 9 .la. 2
Q. presũmiť dñз venturũ ad iudiciũ: nõ i
fine ⁊ in vltimo articulo p̃dicti tp̃is: sз
circa principiuз illius temporis: aut nõ
longe a principio. fo. 1 40 .la. 1
Q. ẜm beatũ Augustinũ: in fine mũdi vel
circa ipsuз finẽ: has res didicimus affu
turas: vз Helyã: fidẽ iudeoꝝ: antichristi
ꝑsecutionẽ: Christũ iudicaturꝝ: mortuo
rum resurrectionẽ: bonoꝝ maloꝝq; di/
scretionem: mundi ꝯflagrationẽ: eiusdẽ
q; renouationem. fo. 1 40 .la. 1
Q. sicut vita pisciũ est aqua: ita vita bono
rum clericorum est scientia sanctarum
scripturarum. fo. 1 41 .la. 1
Quomodo intelligitur q̃ cũ septimus an
gelus ceperit tuba canere cessabit tp̃s ⁊
nõ erit amplius.s. laboris. fo. 1 41 .la. 1
Q. ordo ꝯtemplantiũ.s. heremitaꝝ ⁊ mo/
nachoꝝ designatus i Joãne: q̃uis mul
ta passurus sit mala: nõ tñ desitiet vsq;
in finem mundi: sicut ordo clericoꝝ de
signatus in Petro. Nota exemplũ Da/
uid fugientis. fo. 1 42 .la. 1
Q. ordo clericoꝝ in futura tribulatiõe de/
fitiet: sed heremitaꝝ ⁊ monachoꝝ relin
queť ad p̃dicãdũ euãgeliũ regni popl̃is
hucusq; i cecitate relictis. fo. 1 42 .la. 1
Q. futurũ est: vt iudei ⁊ reliquie gentium
credant i xp̃з ⁊ ꝯuertanť. fo. 1 42 .la. 1
Q. in tribus certaminibus: (pro eo q̃ De
us trinitas est) opз dissolui regnũ mun
di: primũ fuit tempore Moysi: secundũ
tẽpore apostoloꝝ: tertiuз tempore illorũ
seu sub illis quos designat beatus Joã/
nes.s. ordo monachorum: ⁊ contem/
plantium. fo. 1 42 .la. 1
Q. ꝯsumato penitus ordine (quẽ Petrus
signicat vз clericoꝝ) ordo significatum
p Joannẽ.s. ꝯtemplantiũ.i. heremitaruз
⁊ monachoꝝ p̃dicabit ⁊ ꝓphetabit po/
pl̃is ⁊ liguis ⁊ regib⁹ mł̃tis. f. 1 42 .l. 2
Q. ꝓphetare est annuntiare futura: aut p
occultam inspirationem aut intelligen/
tiam spiritualem. fo. 1 42 .la. 2
Quomodo dicatur Hyerusalẽ ciuitas san
cta quum nõ inueniať: vnde dicať scã:
sз magis Romana eccl̃ia. fo. 1 42 .la. 2
Q. sicut decem tribus scisse sunt a domo
Dauid: ita ecclesie grecoꝝ scisse sunt ab
ecclesia Petri: qui est vl̃is pastor eccle/
sie dei: cui generali ac solemni manda/
to Dominus suas pascendas tradidit
oues. fo. 1 42 .la. 2
Q. ecclesia latina calcanda est a gentibus
infidelibus mensibus quadragintaduo
bus ⁊ similiter relige grecoꝝ q̃ ꝯfugiẽt
ad ecclesiam Romanam. fo. 1 43 .la. 1
Q. Maria Magdalena designat synago/
gam iudeoꝝ: Petrus: populũ latinũ ⁊
Joannes grecuз ⁊ q̃uo. fo. 1 43 .la. 2
Q. Christus dedit Petro vniuersalẽ pote
statem soluendi ⁊ ligandi ad omnes
⁊ super omnes qui censentur nomine
Christiano. fo. 1 43 .fo. 2
Q. beatus Joannes datus est populo gre
coruз a quo incepit ꝑfectoꝝ religio mo
nachorum. fo. 1 43 .la. 2
Q. Judei ⁊ relige grecoꝝ ꝯuerteť ad xp̃з:
agnita veritate que est in spiritu ⁊ non

in litera que occidit. fo.144.la.2
Q; sanctus Lucas dicit eos cōuersuros secundum partem anteq̄ reueletur Antichristus: Sanctus vero Mattheus post ruinam Antichristi generaliter cōuertentur ad xp̄m. fo.144.la.2
Q; pars grecoꝝ que nō cecidit conuertetur ad Christum: anteq̄ conuertantur vniuersaliter iudei. fo.145.la.1
Q; primo cōuertetur tribus iuda ad christum: q̄ȝ ille decem tribus trāslate in assyrios. fo.145.la.1
Q; Joānes adductus fuit ex Epheso ad Romam: ꝛ ibi missus in doliũ feruētis olei: ꝛ inde illesus exiens: restitutus ē ephesi ꝛ inde in exiliũ. fo.145.la.1
Q; ordo monachorum designatus in Joāne a grecis peruenit ad latinos ꝛ exinde reuertetur ad grecos permansurus vsq̄ȝ in finem. fo.145.la.1
Q; non dixit dominus Petro. Sup hāc petrā edificabo ecclesias meas: ſȝ ecclia meam: nota quō itelligit. fo.145.la.1
Q; qui descendunt ab vnitate ecclesie: iusto dei iudicio gentibus infidelibus dādi sunt. fo.145.la.1
Q; vestimenta domini significāt quatuor ecclesias patriarchales: sed eius vestis icōsutilis: ecclesiā romanā. fo.145.la.2
Q; vestis icōsutilis xp̄i significat ecclesiaȝ latinā ꝛ Romanā: nō posse ꝛ nō debere diuidi ab hereticis que tm̄ calcanda est a gentibus infidelibus. fo.145.la.2
Q; ecclesia Hyerusalem intelligēda est ecclesia latina ꝛ in Samaria ecclesia Grecorum. fo.145.la.2
Q; dicte ecclesie ꝓpter pctā sua ambe tradende sunt in manus gentiū infideliuȝ dentur: sed dissimiliter: q̄ altera. s. greca tradita est obliuioni perpetua: altera scilicet latina castigata ꝛ non mortificata: sed quasi misericordiam consecuta. folio. 145.la.2
Q; ecclesia latina quo ad fidē sancta ꝛ virgo ac sine macula ꝛ ruga est: que nō dicitur danda gentibus sed calcanda tm̄ modo: donec impleātur tempora nationum. fo.145.la.2
Q; conuenient in vnum in persecutione iustorum gentes infideles cum rege suo ꝛ Pseudo Prophete: cum Rege suo: ex secta falsorum Christianorum: folio. 145.la.2
Q; duo erunt in simul reges qui conculcabunt ecclesiam latinam. s. rex vndecimus sub quo regnaturus ē ali⁹ de quo Daniel inter alia dixit. Surget rex impudens. fo.145.la.2
Q; dicti reges designati sunt in Pilato ꝛ Herode: nam conuenient in vnuȝ gentes infideles ꝛ pseudo prophete cū suis Regibus. s. Rex infideliū: ꝛ Rex hereticorum. fo.145.la.2
Q; neq̄ȝ intellectu spirituali: neq̄ȝ hystorico probari potest illos duos testes venturos contra antichristum: esse Enoch ꝛ Helyam: sed potius Moysen ꝛ Helyam. folio.146.la.1
Q; beatus Hyeronimus interrogatus a quodam: an essent illi duo: Enoc ꝛ Helyas: respondit. De Enoch ꝛ Helya quos venturos refert apocalypsis: ꝛ esse morituros: non est presentis temporis disputatio ꝛc. vide quid dicat: quia spiritualiter. fo.146.la.1
Q; venturi sunt duo ordines ꝛ pugnaturi cum bestia que ascensura est de abysso. s. infidelibus. fo.146.la.2
Q; Enoch sit socius Helye. s. cum eo venturus: nec in litera: nec in spiritu: palaȝ aut in enigmate: sermo sermo est: sed tantum presumptum: quod ad hoc reseruatus sit ꝛ translatus: vt ꝛ ipse cum Helya testimonium perhibeat. folio. 146.la.2
Q; beatus papa Gregorius tenet Enoch venturum cum Helya dicens: Enoch: ꝛ Helya predicante: multi ex his q̄ tūc ex iudeis in infedilitate: remanserint: ad agnitionem veritatis redient: folio. 146.la.2
Q; Moyses ꝛ Helyas in spiritu signifi

cant vnus ordinem clericorum: scilicet Moyses: et alius monachorũ: scilicet Helyas. fo.146.la.2

Q beatus Ambrosius et Josephus iude/us asserunt Moysen non obijsse: fo/lio 146.la.2

Q opinari aliquid: quod non sit contra catholicam fidem: et falli humanum est et excusat opinantem pietas illa. s. Tule runt dominum meum et nescio vbi po/suerunt eum. fo.147.la.1

Q anteq̃ veniat Helyas mittendi sunt a Domino aliqui spirituales viri similes Moysi: et Helye: apparentium cum Christo in monte Thabor predicaturi hominibus verba vite: vel certe duo ordines p eos designati: ex quibus duo decim eligentur. fo.147.la.1

Q nõ est alienũ a mysterio: q̃ vẽturi sint Enoch moyses et Helyas: p quos et tri nitas significatur: nota. fo.147.la.2

Q possibile et verisimile est Moysen mor tuum fuisse: et paulopost resurrexisse: qui et ipse vẽturus et iterũ moriturus est cũ socijs supradictis. fo.147.la.2

Q sub nomine trium angelorum: tres ma gni predicatores reuelandi sunt in fine huius secundi status: quorum vnus ac cepturus est euangelium eternum: vt annuntiet habitantibus in terra: alius subsequuturus et dicturus. Cecidit ceci dit Babylon magna: tertius. Si quis adorauerit Bestiã et immaginem eius: bibet de vino ire dei: et hoc erit sub aper tione sexti sigilli. fo.147.la.2.

Q sicut in exordio primi status electi fue/runt a Domino tres magni Patriar/che: scilicet Abraam: Jsaac: et Jacob: et in exordio secundi status: Zachari/as: Joannes Baptista: et homo Chri stus Jesus: ita et nunc in exordio ter/tij status eligendi sunt tres: quorum pri mus preire debet: vt Zaccharias et alij duo simul sequi: et simul occidi ab infi/delibus: vt Joannes baptista et xp̃s: oc cisi fuerunt. fo.147.la.2

Q solus Helyas venturus esse narra/tur: quia tertius status seculi qui futu rus est in fine mundi: in Helya designa tur: folio. 148.la.1

Quomodo opinatur fuisse baptizatos a Domino: occulte: Enoch: Moysen: et Helyam: et postea remissos in locum suum. fo.148.la.1

Quomodo ars deluditur arte: et ingenium ingenio. fo.148.la.1

Q beatus Hyeronimus: Theodorus: et Appolinaris: videntur tenere Enoch: et Helyam: non amplius morituros: sed in eternum viuere: nota qualiter. folio. 148.la.1

Q sancti qui tempore extremi iudicij in/uenientur: non gustabunt mortem: sed cum alijs sanctis qui ex mortuis re/surgent: rapientur in nubibus obuiam christo in area et qualiter. fo.148.la.1

Q diuerse sunt opiniones doctorum: an Enoch et Helyas sint illi duo testes: et si potius in spiritu intelligantur: nota. folio. 148.la.2

Q Deus voluerit celare supradictam ve ritatem de Enoch: et Helya: vsq̃ ad tẽ/pus statum et q̃ quicquid sancti patres de hoc dixerunt: opinatiue magis quã aliter: dixerunt: et ideo accidit multoti/ens falli: etiam prophete vt ait beatus Gregorius: nota. fo.148.la.2

Q Moyses significat ordinem clerico/rum: Helyas vero Monachorum. fo/lio. 148.la.2

Q tempore predicationis dictorum testi/um: calcabitur sancta ciuitas: ab infide libus gentibus: scilicet annis tribus cũ dimidio. fo.148.la.2

Q Rex vndecimus qui venturus est: tot mala facere: est illud cornu vnde/cimum: de quo dicit Daniel: quod putabit q̃ possit mutare tempora: et le/ges: folio. 149.la.1

Q oporteat stare predictos duos testes: si ue reliquias duorum ordinum ante cõ/spectũ Antichristi ad phibẽdũ testimo/

niū veritati: sicut Moyses ꝛ Aarō corā Pharaone ꝛ Petrus ꝛ Paulus coraꝫ Nerone steterunt. fo.149.la.1

Quomodo illi magni viri ꝛ eis similes ꝑcutient terrā.s.homines carnales omni plaga: naꝫ multi consurgent in discepta tionibus scripturaꝝ ꝯtra eos: sed non ꝑualebunt: q2 ignis de ore eoꝝ exiet.s. spi ritualis i telligentie: ꝛ consumet car nalem intelligentiam maloruꝫ: ꝛ carna liter sentientium. Uide. fo.149.la.2

Q₂ cum dicti duo testes cōpleuerint opus ministerij sui inter falsos xp̄ianos: inter ficiētur ab infidelibus. fo.149.la.2

Q₂ dicti infideles sunt illa q̄rta bestia quā scribit Daniel: que bellū faciet contra sanctos: assistentibus sibi pseudo pro phetis: cuius bestie caput erit Rex ille vndecimus. fo.149.la.2

Q₂ gens effera ꝛ crudelis egredieť de vm bilico nationum. fo.149.la.2

Q₂ ille vndecimus rex.s. Antichristus cō uocabit iudeos in Hyerusalem dicens se esse saluatorē eoꝝ: vt ꝛ ipsi impleant visionem ꝛ corruent iuxta Danielem: ꝛ ibi interficientur illi duo testes missi a Deo. fo.150.la.2

Q₂ cuꝫ illis duobus testibus resurgēt mul ti: sicut i resurrectiōe xp̄i. fo.150.la.2

Q₂ tp̄e antixp̄i multi clerici adherebūt ip si Antixp̄o ꝛ secuꝫ multos alios laycos seducent. fo.151.la.2

Q₂ dicti clerici in seductionem ꝛ deceptio nem alioꝝ: dicent resurrectionē Enoch ꝛ Helye seu illoꝝ duoꝝ testiū dei: factaꝫ esse arte diaboli. fo.151.la.2

Q₂ nescit q̄zto tp̄e añ vltimū dieꝫ iudicij: erunt signa in sole ꝛ luna ꝛ stellis ꝛc. Et hoc est tertiū UE.s.ꝙ mox cōpleta pas sione sanctoruꝫ: incipiet septimus ange lus tuba canere: oñdens oīno cōsuma ta esse mysteria dei. fo.152.la.2

Explicit Tabula libri quarti.

Incipit Tabula libri quinti.

Quod quarta mundi etate claruerūt in israel: Elyas ꝛ Helyseus ꝛ filij ꝓphetarum: quadraginta: parte huius li bri oñditur mulier amicta sole ꝛ lunaꝫ sub pedibus eius: ꝛ quarto ecclesie tem pore emicuit ordo heremiticus precipu us gratia castitatis. fo.153.la.1

Q₂ testamentū vetus ſm carnem dictum est: cuius filij carnales erant ſꝫ testamē tum nouum datū est ſm spirituꝫ cuius filij spirituales sunt: cuius gl̄ia castitas virginitas est. fo.153.la.2

Q₂ notandum diligenter est: ꝙ ea que in quarta parte huius libri dicunt genera liter spectant ad statum totius ecclesie sed specialiter ad quartū statū.s. heremi tarum ꝛ virginum. fo.153.la.2

Q₂ sicut ordo martyrū fuit ꝯtēporaneus apostolico q̄zuis apostolicus precesserit ita ꝛ heremiticus doctoꝝ ordini: q̄zuis ordo doctorum iter aperiendo precesse rit heremiticū ꝛ virgineū: ꝛ quomodo hoc fuerit nota. fo.153.la.2

Q₂ boni semper cupiūt sibi similes imita tores sue perfectionis ꝛ gratie habere ꝛ mali similiter econtra: scilicet malos cupiunt. fo.154.la.1

Q₂ per celum hic intelligitur scriptura di uina i quo vniuersa que scripta sunt ad significandum ostenduntur esse signa: quia ad hoc scripta sunt vt aliquid de signent. fo.155.la.1

Q₂ in Helya ascendente in celum ꝑ currū intelligentie Christus in celū ascendēs in Helyseo ordo apostolicus super quo xp̄i spūs requieuit. fo.155.la.1

Q₂ nulli sunt: qui maiores dolores: cla mores: temptationes a Diabolo: pa tiantur: ꝛ sustineant q̄z hi qui vitam solitariam ꝛ cenobiticam in heremis ducunt. fo.155.la.1

Q₂ qui vincit quinqꝫ sensus: quinqꝫ sibi ac quirit coronas. fo.155.la.1

Q₂ homo perfectus debet habere in capi te coronā

te coronã.12.stellaꝝ.i.virtutib⁹.12.ordinatus:quaꝝ qnq; sunt ꝯtra qnq; sensus que minores sunt: ⁊ septē que maiores dicunt: vz prima penitētia: secūda mia: tertia patientia: quarta humilitas: qnta fides: sexta spes: ⁊ septima charitas: que per septem dona spiritus sancti ac grūf vide: modum pulchrum. fo.155.la.1

Q; sine sex p̄mis virtutib⁹ p̄dictis nemo ꝑuenit ad charitatem: que radix est ⁊ mater omnium aliarum. fo.155.la.2

Qualiter vir catholicus debet depingere in corde suo hmōi virū pfectū ⁊ spūalē: ornatū p̄dictis virtutibus cui si aliqua deerit: nec pfectus nec saluus esse poterit: nota qualr deducit. fo.155.la.2

Quō ex dictis virtutibus conficiatur corona in capite viri spiritualis ⁊ pfecti q̄liter locentur nota. fo.155.la.2

Q; in luna designatur simplicium fratruz casta humilitas: in sole pfectoꝝ iustitia: que igne charitatis succensa est: i castro rum ordinata acie virtus charitatis fraterne. fo.156.la.1

Q; Helyseus typum gerit vite monastice qui quondam fratrum multitudini prefuit in Jericho. fo.156.la.1

Q; Helyseus ex equo ꝯcordie respicit scūz Bñdcuz: q ꝗuis istitutio ab eo scā vite monastice ascribat qnto tpi eius tñ ꝑfectio claruit quarto tpe. fo.156.la.1

Q; prima ꝑsona ecclesie quarti temporis.s. virginum ⁊ heremitaruz: fuit beata virgo Maria. fo.156.la.1

Q; corpus diaboli.s.mysticū: ē multitudo reproborum: fo.156.la.1

Q; septē capita draconis sunt septa noia tyrānoꝝ: q ꝑseq̄ndo ecclesiā sibi ꝑ tpa successerūt: sz decē cornua decē reges sunt: qui simul regnaturi sunt: ⁊ ipsi contra ecclesiam. fo.156.la.2

Q; per caudam draconis intelligit Gog d̄ quo Ezechiel.38.q.in fine seculi vetu rus ē nouissim⁹ tyrānus. fo.156.la.2

Q; quãuis diabolus cognouisset ea que de Christo scripta erant: sed nō ad plenuz: ⁊ ideo temptauit eum. fo.158.la.2

Q; si plene cognouisset a tēptatione ⁊ eius mōte destitisset: si tamē eū desistere eius malitia pateretur. fo.158.la.1

Q; in illa supna ciuitate tanta est inter sanctos simplicitas: vt quodāmodo alteri alteros credāt esse maiores ⁊ tāta charitatis accensio: vt alijs q̄ʒ sibi vicissiz attribuāt: imo cupiāt dignitatē. fo.157

Q; fortitudo maschuli ē pulchritudo mulieris. fo.157.la.2

Q; grauissimus fuerit cruciatus virginis matris: q2 quod christus in carne: illa in mēte: ita vt grauı⁹ pateret. fo.158.l.1

Quare xp̄s in cruce: aliū ꝑ se mr̄i sue cōsignauit filiū.s.ioanē euāg. fo.158.la.1

Q; Michael est priceps celestis exercitus a dño ꝯstitutus: sz diabolus ꝑ se ipsum vsurpauit sibi regnum super angelos malos. fo.158.la.2

Q; ecclīa dr̄ celū: q2 in alto ꝯsistit respectu synegoge que sola terrestria ꝯcupiscit: ⁊ respectu illoꝝ hoiuz q ꝗuis in baptismate signū celestis hois accepit: potius tamen terrenum hominem q̄ʒ celestem sequuntur. fo.158.la.2

Quar̄ dicit i celo scūz esse ꝑliū. f.158.l.2

Q; bonis hoibus boni angli assistūt ⁊ mali malos acuunt vt profundius ruant. folio. 158.la.2

Q; in ecclesia xp̄i Petrus fuit princeps a dño ꝯstitutus: Jn synagoga āt sathane: Herodes maior tenuit principatū gerēs vicem draconis: vt in libro ꝯcordie ⁊c. folio. 158.la.2

Q; erat michael angeloꝝ prelatus in Petro principe xp̄ianoꝝ. Erat diabolus princeps demonioꝝ dimicās in herode iudeoꝝ p̄lato: ⁊ in his ꝑlijs erāt q̄drupartite ꝑliantiū turme: nota. fo.158.la.2

Q; ꝑ pceptis tpalibus bñficijs grās agere creatori: eo magis necesse est: quo nihil est deterius igratitudine: tā apd̄ homines q̄ʒ apud deum. fo.159.la.1

Q; gratiaꝝ actio que deo fit pro spiritualibus donis ⁊ regno dei: lōgius dispar

est q̄z distet ortus ab occidente: ab illa que fit pro temporalibus. fo. 159. la. 1

Q; q ꝑ tpalibus deū diligunt: nō veraciter: sed fallaciter colūt deū: q2 temporalibus deficientibus: deficiūt ꝛ ipsi quos diabolus bñ cognoscens suam fundans rationem dicit. Nunquid frustra Job timet deum? ꝛc. fo. 159. la. 1

Q; cum contemptores iustitie durius volumus increpare: vitā eis ex aduerso ꝑponimus obediētiū fratrū: quatenus q verbis aut monitis exsuperari nequeūt ex illaruz cōparationibus conuicti erubescant: vt aut corrigantur: aut si incorrigibiles sunt obtumescāt. fo. 159. la. 2

Q; mō ꝯtrario ꝯtigit bonis ꝛ reprobis ex correptione ꝛ admonitiōe eis fcā: nā vñ vita bonoꝝ ꝑficit: inde reproboruz prauitas supra modum excrescit. fo. 159

Q; deus sancti viri. s. Job iustitiā cōmēdat corā patre mendacij: vt supbiā eius exprobrando confundat: q relicta simplicitatis grā: totius se esse voluit prauitatis auctorem: quiq3 modis omnibus veritatem deserendo cecideret. fo. 159. l. 2

Q; diabolus conat̄ pcīz suū corrupte nature ascribere ꝛ nō potius arbitrio suo: quo nequaq̄z bene vsus: sed voluntarie abusus est. fo. 160. la. 1

Q; proprietas veritatis est cognoscere nō esse aliquod bonū nisi a solo deo: ꝛ apud eum q est summa veritas: nō eē aliquā iniquitatem. fo. 160. la. 1

Q; tpe Cōstātini cōpleuit ꝑliū martyruz: q2 tūc ordinata cepit esse ecclesia ad salutē ꝛ virtutē multoꝝ ꝛ vicarius iesu xp̄i cepit liberā habere ptātez ad faciendaz vindictam in nationibus ꝛ increpationes in populis. fo. 160. la. 2

Q; diabolus videns se superatū p secūduz ꝑliū ꝯtra martires: aggredit̄ fideles: ꝛ ecclīā per tertiū ꝑliū ꝯtra simplices ꝛ ipitos: ꝛ hoc p hereses. fo. 160. la. 2

Q; due p̄cipue virtutes sup oēs alias necessarie sunt: scire cupiētibus veritatē. Sapia. s. q̄ desursū ē: ꝛ charitas dei. fo. 161

Q; sapientia attribuit̄ Christo: ꝛ charitas spiritui sancto. fo. 161. la. 1

Q; sine his duabus virtutibꝰ ꝛ donis nulla pōt esse ꝯtemplationis ꝑfectio que cōtēplatoribus necessarie sūt. fo. 161. la. 1

Q; in deserto manere: ꝑprie est a mundanis opibus qescere ꝛ vacar̄. f. 161. la. 1

Q; tpe heresum Arrij ꝛ alioꝝ plures fideles elegerūt vitam heremiticaz: melius decernētes cū bestijs habitare in siluis: q̄z cū Arrianis participare: in foro: sicut ꝛ Helyas regū temporibus cū cerneret israeliticā plebē dedita errori p annos tres ꝛ dimidiū se ab illoꝝ aspectibus absentauit accipiens a coruis primo: deinde a muliere vidua cibū carnis. f. 161

Q; idē est mysteriū: (mediante cōcordia:) Helye: (q virginee atq3 heremitice vite prefigurator erat: ꝛ in numero annorum: ꝛ fuga ꝛ mora solitudinis: ꝛ cibo ipsius:) ꝛ mulieris de qua hic agit̄ que i solitudinē fugijt. fo. 161. la. 1

Q; locus vbi fugijt mulier: in solitudinez spiritualis est: ꝛ contemplatiua religio: q̄ ꝛ in vrbibus etiam est. fo: 161. la. 1

Q; plerunq3 cognoscentes culpam aliorū: vitamus eam: que nequaq̄z a nobis caueri posset: nisi prius ipsam diiudicādo in alijs culparemus. fo. 161. la. 2

Q; ordo monachorum designatus in Joanne euangelista: incolunt seu icoluerūt ptē ꝛ regionē meridianā. fo. 162. la. 1

Q; primū bellū fuit eius quē genuit mulier: secūdū Michaelis ꝛ angeloꝝ eius: tertiū mulieris: tpe hereticoꝝ: quartuz vero eorum qbus datum est vacare orationibus ꝛ psalmis. s. heremitarum: ꝛ virginum. fo. 162. la. 1

Q; maxie subtilitatis sit liber iste: i quo nihil potest assignari speciale sine generalibus fo. 162. la. 1

Q; significatū bestie ascēdētis de mari: daniel vidit i. 4. bestijs diuisuz. f. 162. l. 1

Q; celum significat ecclesiam vel sacram scripturam. fo. 162. la. 1

Q; quatuor intelligentie sacre scripture cō

gruūt quatuor ordinibus fideliū ꝛ quō adaptantur nota. fo.162.la.1

Q. dicti q̄tuor intellectus spirituales sunt velut quatuor flumina paradisi: qui irrigant corda hominum fidem habentium. fo.162.la.2

Q. quatuor bestiarū: prima est synagoga iudeorū: secūda paganorū: tertia Arrianorū quarta Agarenorū. fo.162.la.2

Q. spirātibus apostolis: quorū ordo assimilat leoni: pcessit ꝯtra illos leena de populo iudeorū: spirātibus martiribus: pcessit ꝯtra illos vrsus de populo paganorū spirantibus doctoribus: q ꝛ ꝯfessores dicti sunt: pcessit ꝯtra illos pardus de secta Arrianorū: spirātibus heremitis: pcessit ꝯtra illos .4. bestia dissimilis ceteris degēte effera sarracenorū. f.162

Quō couenīāt Ioānes euangelista: ꝛ daniel de quatuor bestijs. fo.162.la.2

Q. mare siue abyssus pūtez mūdū: ꝛ cum terre respectu describit: populū significat infidelem de quo populo infideli diuerse hominum secte egresse sunt in tēporibus suis: que bestiali feritate persequunt ecclesiam dei: que q̄tuor sūt principaliter vt dictū ē nota. fo.162.la.2

Quare tertia bestia describit habere q̄tuor capita: q: ꝯuenerūt i vnā heresim q̄tuor nationes infideliū. s. greci gothi vuādali: ꝛ longobardi. fo.163.la.1

Q. quarta bestia de qua daniel ꝓphetauit: ē secta maumethana: q̄ ceteris bestialior ꝛ imanior est: cuius error nō aliqua ratione humana munitus est: sed solo detestandi furore mendacij: ꝛ tyrānica ptāte armorū defensus. fo.163.la.2

Q. multe ꝓuintie xp̄ianorū ꝛ ecclesie desolate sunt a predicta secta: in q̄bus abolito noīe Xp̄i: ipsius maumeth detestāda traditio: q̄si magni ꝓphe dn̄i ꝛ pconis altissimi predicatur. fo.163.la.2

Q. sicut Moyses legislator dei: longo an̄ tpe precessit Christū: ita ꝛ mahumeth legislator mēdacij: ꝛ sathane an̄cessit antixp̄m parēs ei itinera. fo.163.la.2

Q. quartū preliū ptinet ad illos scōs: qui sunt de semine mulieris. s. ecclesie catholice: vz ad heremitas ꝛ virgines. f.163

Q. draco rufus ꝛ inuidus: primo iudeos ꝯtra apostolos: paganos ꝯtra martires: Arrianos ꝯtra catholicos direxit in bellum: nouissime vero iratus q̄ nouū genus martyrum: heremus mittebat ad regnum celorum: contra ipsos heremitas Agarenorum sectam immaniorez ceteris delegauit. fo.163.la.2

Q. per decem cornua quarte bestie intelliguntur decem reges futuros: (hoc est: in illa extremitate temporis quando regnum bestie finietur. fo.164.la.1

Q. omne nomē: qd̄ ꝯtrariū ē nomini christiano nomē blasphemie dici potest: ꝛ similiter quicquid fit aut dicitur ad iniuriam creatoris. fo.164.la.1

Q. pro nihilo habet humilis: vbi regnat superbus. fo.164.la.1

Q. illud caput bestie quod occisū ad mortem videbatur: ꝛ postea plaga eius curata est: intelligitur futurū esse: vt christiani preualeant contra turchos: ꝛ pene vsq3 ad defectum ꝛ interitionem perducātur: ꝛ i breui resumptis viribus ad pristinā redeāt feritatē ꝛ potētiā. f.164.l.2

Q. anno incarnationis.1015. apparuerūt in aere multe stelle discurrentes in modum auium: nota. fo.164.la.2

Q. p illud vndecimū cornu de quo tā terribilia locutus est daniel: dat itelligi q̄ nō tā hō erit: q faciet tāta illa mala: q̄3 ipse p seip3 auctor malorū. s. draco rufus q ē diabolus ꝛ sathanas. fo.165.la.1

Q. sathanas pncipalr habitabit in illo vndecimo rege tāq3 i ꝓprio tēplo ꝛ idolo regni sui: vtēs illo quasi ꝓpria pharetra habitationis sue. fo.165.la.1

Q. Daniel vocat dictū regē prauū hominem: Ioannes autem diabolū: neqz putet ip3 a seipso talia facere. fo.155.la.1

Qualiter admonentur parentes ne delicate nutriāt filios: s3 potius eos docere debere habitare in siluis: viuere in deserto

de radicibus herbaꝝ:vt distāt in monti
bus cõmorari cū feris: donec ptranseat
indignatio dei magna. fo.165.la.2
Q; tribus annis cū dimidio credit q ma
xima illa tēpestas seu psecutio illius vn
decimi regis seuiet. fo.165.la.2
Q; si querit quare deus sic pmittit scõs su
os trucidari?nihil ē qđ rñderi qat: nisi
q sic oz a paleis triticū discerni.fo.166
Q; in tāta necessitate ad xp̄z p̄ces fūdere:
ac voce miserabili exclamar:necesse erit
nota orationem. fo.166.la.1
Q; p abyssum populus gentiū:ꝛ p celū po
pulus xp̄ianus intelligit:q psecutio ve
niet ab ifidelib⁹ ꝛ falsis xp̄ianis.fo.166
Q; bestia q̄ egressa est de mari:est populus
infidelis:sed bestia ascēdens de terra est
caterua pseudo pphetaꝝ egressura đ ec
clesia:ne gor puma q̄ bestie in simul cõ/
uenient contra fideles. fo.166.la.2
Q; septē cornua agni:sunt septē magni vi
ri p diuersa tpa mittēdi: de qbus i p̄ma
parte dictum est:nota. fo.166.la.2
Q; vnusqsqz fidelis debet attēdere ꝛ esse
caut⁹:ac circūspectus:ne p vero enoch
ꝛ Helya:suscipiat vtrūqz falsuz.s.pseudo
pphas:q dñr duo cornua bestie.f.166
Q; difficile erit cognoscere pseudo pphas
nā ꝛ ipsi loquent mystica: q̄ nihil min⁹
apud ipitos ꝛ incautos videat haber:
adeo vt ēt de eruditis ruat.fo.167.l.1
Q; oē id qđ verisimile ē ꝛ certā auctorita/
tē nō hz:ē suspectū ꝛ sub cautela manet
donec rei exitu cõprobat. fo.167.la.1
Q; sicut Jānes ꝛ mābres coram Pharao/
ne:ꝛ Symō magus in ꝯspectu Nero//
nis ꝛ exercitus eius : ita pseudo pphe/
te corā multitudine illa infideliū ꝛ falso
rū christianoꝝ de qbus supradictuz est:
facient signa in conspectu illius Regis
vndecimi ꝛ exercitus eius.fo.167.l.1
Q; draco ꝛ bestia ꝛ pseudo ppheta facturi
sunt predicta signa. fo.167.la.2
Q; predicta bestia ꝛ pseudo propheta qui
tam magna signa facturi sunt: egredi/
entur de sinu Ecclesie : vt magis apti
ad decipiendum. fo.167.la.2
Q; cū exigētibus peccatis:noua babylon
in manu bestie ꝛ regni eius pcutienda
tradet:eo vz tpe quo rex ille vndecim⁹
ꝛ vltimus in regno sarracenoꝝ regnatu
rus est:pseudo pphete adibūt ipsas gē/
tes paganorum ꝛ ab eis suscipiēt pctū
pacis:ꝛ sic venient. fo.167.la.2
Q; due psone vngi ꝯsueuerūt i ecclia dei:
vna i regē:altera i pōtificē.fo.168.l.1
Q; sicut bestia que ascendit de mari.s.po/
pulo infideli habitura est quēdā regem
de secta sua:q sit similis Neronis: ita ꝛ
bestia que ascēdet de terra habitura est
quēdā magnū prelatū:q sit similis Sy/
monis magi:ꝛ q̄si vlis pontifex in toto
orbe terraꝝ de poplo xp̄iano. fo.168
Q; nōnulli doctoꝝ illū regē vndecimum
nominant antixp̄z:sicut ꝛ illū q vocat
Gog ꝛ hoc verū videt:q vnus est dra/
co:sed multa capita:ꝛ malitiā quaz non
cõplet in vno antixp̄o:cõplebit in alio
ꝛ qui deterior eoꝝ erit:ipse dicēdus est
maximus antixp̄s. fo.168.la.1
Q; predicatores dicuntur venditores : au/
ditores autem emptores qui adiunt ꝛ
suscipiunt verbum. fo.168.la.2
Q; humanus itellectus cupidus ad capiē
da que nescit mox agnita que cupierat:
sine mora contemnit fo.168.la.2
Q; si totum simul scriptura scā detegeret:
apud iprobos ꝛ supbos hoies p sua pa
tefactione vilesceret. fo.168.la.2
Q; q cupit effici dignus puenire ad notiti
am eoꝝ que nescit:studeat habere cha/
rū qđ nouit:vt vidēs ille q eū inuitauit
deuotionem ipsius:dicat ei. Amice ascē
de superius. fo.168.la.2
Q; expectanda est vsqz ad tempus reuela/
tionis antixp̄i seu bestie:q nullus pōtes
se itellect⁹ i re cui⁹ lra ignorat. fo.169
Q; numerus nois bestie significat vniuer
salitatē tpuz seculariū ab adā vsqz ad fi/
nem huius bestie que erit in tempori/
bus antichristi. fo.169.la.1
Q; sexcenti significant sex etates mundi:

in q̃bus regnauit hec bestia in membris suis a pncipio seculi: sexagita significāt sex tpa huius sexte etatis:ss. x vero significāt tps illi^9 cornu vndecimi. f. 169. l. 1
Q. psalmus nonus spāliter respicit tps sextū ecclesie in quo regnaturus est hō peccati: quo destructo adeo pcib^9 pulsato ecclesie: reliquie iudeorum z gētiū cōuertentur. fo. 169. la. 2
Q. ea q̃ dicta sunt de duabus bestiis i hac q̃rta pte refereda sunt ad sextū tps eccle q̃re aūt hic itroducat. vide fo. 169. l. 2
Q. bestia quarta q̃ gēte significat paganorū quarto tpe ecclesie surrexit aduersus heremitas: z pcipue arabes eos crudelr tractauerunt destruentes oia loca: z eos occidentes. fo. 170. la. 1
Q. in hac quarta parte pmo voluit draco deuorare filiū virginis: scdo huic belluz cū michaele z angelis eius: tertio psecutus est mulierē: quarto abiit facere bellū cū reliqs q sunt d semine mulieris. i. heremitis z virginibus z ducentibus vitā monasticam z castaz. fo. 170. la. 1
Q. ecclesia gn̄alr assīaria matre dn̄i inchoans nō nisi in plenitudine gentiū consumabitur. fo. 170. la. 1
Q. id qd dr: vidi vnū de capitibus eius q̃si occisum ad mortē z cetera q̃ sequūt ad sextū tps ecclesie refert. fo. 170. la. 1
Q. id qd dr z vidi: z ecce supra mōtē syon .i. ecclesiā agnū stantē z cū eo centū quadragintaquatuor millia: intelligit de heremitis z virginibus. fo. 170. la. 1
Q. qdā simpliciū putāt pdictū nuez scriptū esse de innocētibus ab herode occisis: sed errāt quū taz magna multitudo viz in vno magno regno talibus collectis paruulis: cōsumari posset: illi. n. in numero martyz cōputādi sunt z eoz q p xpo sanguinē fuderūt hos āt sanctus Joānes nequaq̃z de martyrio: sed de cū fessione laudum: z virginitate commendat. fo. 170. la. 2
Quare dr q multitudinem martyruz nemo dinumerare pōt: z nō dr de virginibus seu heremitis. fo. 170. la. 2
Q. ordo martyrū sequēs xpm cū scdo statu seculi cōsumationē accipiet: ordo aūt virginū in typo spūs sancti pseuerabit z durabit vsq̃z in finē tertii status seculi de primo dictū est petro: sequere me: de secūdo aūt Joanni: sic eum volo manere donec veniam. fo. 171. la. 1
Q. religiosus dz esse castus z contemplatiuus: q: sine hys virtutibus nō ē verus religiosus: q: qui nō est mundus nō pōt deū videre aut cōtēplari: z si non vi: nec amatur nota. fo. 171. la. 1
Q. munditia cordis sine mūditia corporis non pōt haberi: z castitas corporis sine munditia z castitate cordis nihil est: vñ castitas corporis z cordis omnino necessaria est. fo. 171. la. 2
Q. angeli ēt dñr cytharedi: q: iugiter laudant deū: z laus illa pre multa dulcedine est perpetuus cibus eoz z nunquam cōsumitur sed perpetuat. fo. 171. la. 2
Q. fides: spes: z charitas: sūt tres corde cythare qbus pulsat vir iustus z castitatis propositum habens z promit sonum letitie. fo. 171. la. 2
Q. nemo sine fide veraciter gaudet: z sine spe fructuose letatur: ac sine charitate sapienter letatur. fo. 172. la. 1
Q. vanitas cythare voluntariaz significat paupertatem. fo. 172. la. 1
Q. nemo pōt illas pdictas tres virtutes pfecte habere: aut effectū earū: nisi vacua sit mens a cupiditate pecunie: z rerum temporalium. fo. 172. la. 1
Q. q̃uis hoc nouū canticū. s. castitatis: ante aduentū dn̄i aliqui viri sancti cātauerint vt Helyas z helyseus: in xpo tn̄ solēniter confirmatū est. fo. 172. la. 1
Q. isti viri sancti quarti tpis cantant canticū nouū qd nemo alius cantare pōt: per pulegiū z donū castitatis z q: in ore eorum nō est inuentū mendaciū. nā donū sibi datū deo attribuunt. fo. 172. la. 1
Q. sicut verus est numerus. 24. seniozuz: ita verus est numerus centū quadragin

ta quattuor miliū martyꝝ ⁊ totidē vir/ginum vt sint quasi pricipes ⁊ prelati il/lius mulritudinis que denūciari nō po/test. fo.172.la.2.

Qꝫ per angelū volantē per medium celuꝫ hn̄tem euangeliū eternū intelligit idem cū eo q superius voce magna clamauit. Veh veh veh habitantibus in terra qui fuit btūs gregorius papa. fo.173.la.1

Qꝫ in hoc loco per horā iudicij non intelligitur extremus dies iudicij: sed tp̄s babilonice desolationis. fo.173.la.1

Qꝫ nuntij oipotentis dei aliqn̄ longe ante tempus aliqn̄ prope dirigūtur: ⁊ tn̄ siue longe ante tp̄s siue prope mittuntur vniformiter iudicium dei prope esse dicunt: quia apud deum omnia prope ⁊ presen/tia sunt. fo.173.la.1

Qꝫ ideo putat iste angelus esse beatus gre/gorius: qr ei nihil iter oia que scribit ad ad eo familiare esse constat: q̄ꝫ timorē oipotentis dei ⁊ diem extremi iudicij hoibus suadere. fo.173.la.1

Qꝫ in diebus beati gregorij exordiri iaꝫ in/ceperat mahomet telam suā per quā da/ta est occasio vt bestia illa quarta egrederet de abysso ⁊ faceret sicut ꝑ euꝫ omp̄s deus faciendū p̄sciuit. fo.173.la.1

Qꝫ in proximo sunt reuelādi tres angeli. s. in fine secundi status ⁊ quinti tp̄is ecclesie omnes clamantes voce magna quorū primus hꝫ euangelizare euangeliū eter/nuꝫ oibus gentibus: scd̄s excidium ba/bylonis dicens: dicēs cecidit cecidit babylon illa magna: tertiꝰ hꝫ prohibere cō municans ne quis adoret bestiā aut eius imaginem. fo.173.la.1

Qꝫ p̄dictorum angeloruꝫ primū oportet p̄cedere alios sub apertione quinti sigilli: reliquos vero subsequi simul sub aptio/ne sexti qui erunt forte: vt supra dictū est illi duo testes: nota de helya. f.173.l.1

Qꝫ post vicinam babylonis surgent pseudo christi ⁊ pseudo ꝓphete ꝯ bestia que ascendit de terra ad seducēdū (si fieri potest) ēt electos. fo.173.la.2

Qꝫ tradenda est ipsa meretrix babylon et imperium romanorum bestie. s. infidelium. fo.173.la.2

Qꝫ infidelis ⁊ pseudo christi dicturi sunt: ideo eis traditum esse romanū imperiū qr falsa est religio nois christiani ⁊ statim surget ꝯtra eos xp̄i p̄dicator. f.173.l.2

Qꝫ semꝑ malum cogitāt qui cor hꝫ iniquū ⁊ positus in flagellis: non odorem aro/matum: sed fatentis sulphuris fumum mittit. fo.174.la.2

Qꝫ boni cū affligunt benedicunt dn̄m: ⁊ illa benedictio fumus aromaticus est. folio. 174.la.2

Qꝫ mali cum affligunt murmurant ⁊ blasphemant: ⁊ blasphemia eorum quasi fu/mus sulphuris: aut carnis putride fetor ascendit. fo.174.la.2

Qꝫ christus per passionē suam ab oi passione quieuit: ⁊ vna cuꝫ consorte. s. latrone cum palma victorie paradisuꝫ introiuit folio. 174.la.2

Qꝫ licet latro pro delictis suis fuerit cruci/fixus: tn̄ post confessionē suam pena delictis debita versa est in virturem ⁊ facta est voluntaria ꝑ xp̄i amore. f.174.la.2

Qꝫ sicut christus passus est die sexto ⁊ sab/bato requieuit a laboribus suis: ita in sexto tp̄e ecclesie complebitur passio cor/poris christi. s. mistici ⁊ erit post hoc sab/batum gloriosum seu in illis qui iam regnabunt cū christo seu in his q antichristo ruente remanebunt suꝑ terram mā/suri in vita pro velle dei quousq̄ꝫ cōpleatur tempus illud qđ vocatur dies nouissimus. fo.175.la.1

Qꝫ auctor dicit se nolle videri: qđ non est fingens aliquid ex p̄scriptione sua: qr ē homo agricola a iuuentute sua ⁊ ne qs extimet ab eo exigendū qđ ab ipsis quoq̄ꝫ prophetis exigi ante sua tempora nō licebat. fo.175.la.1

Qꝫ sicut prophete ex parte videbant: ⁊ ex parte prophetabant. ita ⁊ nos modo vi/demus: nam aliud est videre multa ⁊ aliud videre omnia. fo.175.la.1

Q; aliter vr ciuitas cum adhuc per dictā
longius distat: aliter cūvenitur ad ianuā
& aliter cum pgitur intus: nos igit qui
ad ianuā sumus multa loq possumus q̄
aliqñ aut ex toto aut ex parte latebāt: il/
li aūt qui intus erunt oculo ad oculuz vi
debunt. fo. 175. la. 1

Q; de duobus angelis hñtibus falces & de
duobus alijs clamātibus ad eos non est
vsqzquaqz expositio certa. fo. 175. la. 1

Q; statū illius ecclesie que futura est in no
uissimo tpe post ruinā bestie: plene sicu
ti futurus ē assignat neqm⁹. f. 175. l. 1

Q; primus angelus qui sedet sup nubē cā/
didā hñs falcem acutā significat quēdā
ordinem iustorum cui datuz est perfecte
imitari vitam filij hominis. s. Christi &
ioannis euangeliste. fo. 175. la. 2

Q; dictus angelus & viri dicti ordinis ha/
bebunt linguam eruditā ad euangelizā
dum euangelium regni dei & colligēdū
in areā dñi vltimā messionē. f. 175. l. 2

Q; scōs angelus qui egressus est de tēplo &
clamauit ad primū vt metat: qz vēit ho/
ra: & messis aruit: significat filium hois:
siue aliquo maiorum nunciorum eius.
folio. 175. la. 2

Q; pdictus ordo seu viri illius ordinis ha
bebit ex manifesto dei dono vt non iam
per enigmata intimet mundo iudicium
affuturum q in veritate certabit contra
omnia vitia & superabit ea & pro pcedē
ti victoria contra. s. bestiam & pseudo p
phetas dign⁹ existimabit vt euāgelizet
electis & ɔgregat triticum in regnum ce
lorum. fo. 175. la. 2

Q; pdictus ordo erit oio spūalis & contē/
platiuus & non erit subditus actioni si/
cut & nos cogimur esse & si multi inuiti:
sed ille pre gratie vbertate magis contē
plationi erit intentus. fo. 175. la. 2

Q; sicut distat inter terrā nigrā & nubē cā
didā: ita & hoc distare vr inter corpora/
lem exercitationē & ɔtēplationē celestiū
nam ibi corporalia hic aūt spūalia acqui/
runtur. fo. 175. la. 2

Q; tertius angelus qui exiuit de tēplo qd
est in celo hñs & ipse falcem acutā aliuz
ordinem significat. fo. 175. la. 2

Q; pmus ordo q designat in nube ē humi
lior scōs: eo. s. q designat in celo.. f. 175

Q; in singulis q hñt falces designant aliq
ordines: in eis aūt q clamāt ad eos: itel/
ligēdi sunt filius & spūs sanctus: quoruz
clamor est inspiratio manifesta: vel certe
aliq viri spūales p quos ipsi filius & spi/
ritus sanctus specialius loquentur: no/
ta quomodo. fo. 175. la. 2

Q; nouum testm̄ continet in duobus stati
bus mundi. fo. 175. la. 2

Q; q̄zuis primus hoz duoz ordinū q desi
gnat p angelū q ascēdit sup nubē candi
dā cōtemplatiue vite isistat respectu eo/
rū qui terrenis iplicant negotijs altio/
ris tñ vite est ille q egredit de tēplo qd
est in celo. fo. 175. la. 2

Q; est futurus ordo perfectorum virorum
seruantium vitam Christi & apostolorū
designatus in primo angelo qui est simi
lis filij hominis. fo. 175. la. 2

Q; est alius ordo futurus cōtemplatiuus
diuini amoris designatus in angelo qui
egressus est de templo qd est in celo: qui
erit ordo heremitarum emulantium vi
tam angelorum. fo. 175. la. 2

Q; viri seu religiosi primi ordinis qui deo
militant in humiliori perfectiōe ad vti
litatem intuentiū in conspectu electorū
hoium dati sunt quatenus ab eis accipi
ant salutis monita & pie ɔuersationis ac
perfectionis exemplū. fo. 176. la. 1

Q; ordo heremitaz q vt perfectius viuāt
remotiora petunt: & si qñ suggerente spi
ritu egrediuntur ad hoies veluti de ar/
chāis celoz aduēisse putāt. f. 176. l. 1

Q; cū dicti heremite si qñ suggerēte spiri/
tu egrediunt ad hoies multotiēs solēt
corda hoium ituētiū & admirātiū seu vi
te pfectionez seu presentie nouitatem ti/
more concutere. fo. 176. la. 1

Q; ēt dicti heremite spū suggerente pecca
ta delinquentium durius increpabunt.

ꝛ nonnullos nō incussuz ēt lingue iacu
lo sine mora fuerit. fo.176.la.1

Qꝫ in illo tpe qđ vocaẗ dies iudicij.s.post
ruinā babylonis ꝛ bestie egredieẗ de al/
tari:hoc est de ecclesia spūalium viroruz
.s.heremitaꝝ sub qua clamāt nōnul'i iu
stoꝝ dicentes. Uindica dn̄e sanguinē no
strum q effusus est sup terrā angel⁹ q hꝫ
ptātem sup ignē.s.spūs dei viui ꝛ accen
det corda illoꝝ heremitaꝝ qui sibi spā/
lius adherebunt ad faciendā vindictam
in nationibus ꝛ increpationibus in po
pulis. fo.176.la.1

Qꝫ dictus ordo heremitaꝝ videbiẗ nouus
sed non erit nouus:qui induti erunt ni/
gris vestibus ꝛ accinti desup zona:hi cre
scent ꝛ fama eoꝝ deuulgabiẗ:ꝛ predica/
bunt fidē christi quā ꝛ descēdent vsque
ad consumationem seculi in spiritu He
lye. fo.176.la.1

Qꝫ dictoꝝ heremitarum vita erit: quasi
ignis ardens in amore ꝛ zelo dei ad cō/
burendū tribulos ꝛ spinas:hoc est ad cō
sumendū ꝛ extinguendū pnitiosam vi/
tam prauorum ne amplius abutātur pa
tientia dei. fo.176.la.1

Qꝫ in illo tpe post ruinam bestie vita mo/
nachoꝝ erit q̄si imber ad irrigandā sup
ficiem terre in omni perfectione ꝛ iusti/
tia fraterne charitatis:vita aūt heremi/
tarum erit:quasi ignis ardens in amore
ꝛ zelo dei ad cōburēdum tribulos ꝛ spi/
nas:vt nec bonis desit gratia ad salutez
nec impii abutantur amplius patientia
dei. fo.176.la.1

Qꝫ ordo monachorum erit tanq̄ꝫ mitior ꝛ
suauior ad colligendas segetes electoruz
dei velut in spū moysi. fo.176.la.1

Qꝫ ordo heremitaꝝ erit ferocior ꝛ arden/
tior q̄ꝫ ordo monachoꝝ:ad colligendaz
vindemiam reproborum:ac si in spiritu
helye. fo.176.la.1

Qꝫ illi duo angeli designati per filiū ꝛ spiri
tum sanctum fortassis erunt duo testes
illi qui occidendi sunt a bestia.s. helyas
ꝛ socius eius:hoc aūt non assertiue dici
tur:sed opinando:qꝛ quando ista fieri in
cipient:iam illi duo prophete interfecti
erunt a bestia:nisi forte resuscitati fuerit
a mortuis. fo.176.la.1

Qꝫ secundum dictum beati hieronymi:q
dam dixit helyā ꝛ socium eius non fore
occidendos a bestia:sed aliquos alios:ip
sos aūt post ruinā antichristi ad hec om
nia consumanda sine mora venturos fo
re. fo.176.la.1

Qꝫ quomodocunqꝫ ista fiant: certum est
mittendos fore duos viros simul: vnuz
in spū mansuetudinis qui iubeat colli/
gi messionem:alterum in spū zeli qui p̄/
cipiat concludi vindemiaz:qꝛ ꝛ vsqꝫ ad
illum tpis articulum erunt aliqui prede
stinati ad vitam ꝛ aliqui presciti ad mor
tem nota quomodo. fo.176.la.2

Qꝫ tēpore christi: completis quadraginta
generationibus ab habraam:superuenit
messio populi circuncisi:ita ꝛ nunc post
quadraginta generatiōes erit messes eo
rum qui vocati sunt ꝛ vocabuntur ad/
huc in fide. fo.176.la.2

Qꝫ predicatio vltima huius seculi in falc i
bus ꝛ nō in gladiis designata est: qꝛ salx
quicquid accipit tenet simul ꝛ multa pa
riter comprehēdit in vnum:in alijs aūt
tpibus securis iuxta arborem posita iu/
dicium multis ictibus cōminabaẗ ꝛ dis
serebat i illo āt nō sic nota. fo.176.l.2

Qꝫ dicta messio tum reproboruz q̄ꝫ electo
rum consumanda est sub sexto angelo:
ꝛ quando non erit amplius tempus pe
nitentie. fo.176.la.2

Qꝫ duo sunt que modū excedunt:ne debe
ant tollerari immēsitas .s.ꝛ diuturnitas
culpe. fo.177.la.1

Qꝫ messio vltima ꝛ hec mala q̄ dicta sunt
erūt in fine sex etatū mūdi.fo.177.l.1

Qꝫ impii malum qđ inceperūt semper age
re uellent etiam vsqꝫ ad infinitum tem
pus persistere inuincibiles in sceleribus
suis. fo.177.la.1

Explicit tabula libri quinti.

¶ Incipit Tabula sexti libri.

Quod nemo potest habere veraꝫ ⁊ pfectam fidem: nisi habeat patientiaꝫ: humilitatem: charitatem: ⁊ spem: nota. folio. 177. la. 2

Q sine predictis quinqꝫ tã preclaris virtutibus vanuꝫ sit q̄cunqꝫ alia bona opo possidere. fo. 177. la. 2

Q quinqꝫ sunt pre ceteris: solemnia opera que operatus est xp̄s in hoc mũdo ⁊ in aduentu spũsſci: vꝫ: primũ natiuitas: secũdũ passio: tertium resurrectio: quartum ascensio: quintũ aduentus spũs ſci: p que qd agere moraliter ⁊ allegorice debeamus i ecc̄lia oñdit nota. f. 177. la. 2

Q non potest dici vir catholicus cui hec quinqꝫ tam preclara opera: non sunt plene nota ⁊ preciosa. fo. 177. la. 2

Q quatuor partes precedentes attribuuntur quatuor animalibus: sed ista quinta attribuitur sedi oipotẽtis dei. fo. 177

Q septem sunt angeli qui de templo procedunt effundi zelũ dei sup impios per singula septem tempora. fo. 177 la. 2

Quare in hac quinta parte: ⁊ non in aliq̃ precedentium: phyale iracũdie dei effũduntur sup terrã: ⁊ cur dicat nouissime ⁊ i illis ꝯsumata sit ira dei. fo. 177. l. 2

Q oẽs ſci quo ad intentionẽ ⁊ volũtatẽ zelantur ⁊ miserentur ẜm qꝫ opꝫ: ⁊ q̄ plus diligit plus zelatur. fo. 171 la. 2

Q alijs plus zeli: alijs plus clementie dat adeo ẜm qꝫ nõ oia tpa zelo: nec omnic clementie aperta sunt. fo. 177. la. 2

Q ordini conuentualiũ (de quo principaliter agitur in hac quita parte libri) speciali quadam prerogatiua amoris: zelus donatus est a spũ ſcõ. fo. 178. la. 1

Q quatuor supradicti ordines quatuor ptium: per quatuor sua specialia tpa habuerunt conflictum cum suis aduersarijs. s. apostolorum: martyrum: confessorum seu doctorum: virginum seu heremite: quibus in suo profectu adaptãtur q̃tuor festa solemnia. s. natiuitas: passio resurrectio: ⁊ ascẽsio: nota q̄uo. fo. 178

Q quintus ordo de quo hic agitur: ꝯgregatus in honorem sancti spiritus illum se esse conuersatione oñdit: de quo dicit psalmista. Ecce q̃ꝫ bonum ⁊ quam iocũdum habitare fratres in vnum: sicut vnguentum ⁊c. fo. 178. la. 1

Q ad spiritum sanctum ⁊ ad eius effusionẽ ptinet zelus dei: q vocat ⁊ ira pp eos quos iuste de terra pdit fo. 178. la. 1

Q grauius est peccare in spiritum sanctũ q̃ꝫ in filium: q̄ difficile videbatur hominibus credere christum esse deum quuꝫ apparuerit quasi vnus ex mortalibus incarnatus ⁊ passibilis: ⁊ ideo ad bonitatẽ suam pertinebat ignoscere eis qui nõ facile ei credebãt: visis ãt miraculis ⁊ virtutibus spũs ſci ⁊c. vide. fo. 178. la. 1

Quare spũi ſcõ spãlius q̃ꝫ p̄ri ⁊ filio ascribunt signa ⁊ miracula no. fo. 178. l. 1

Q sicut persona spũs ſci intelligit in virtute miraculorũꝫ: ita ⁊ persona filij i potentia verborum ⁊ persona patris in fabrica totius mundi. fo. 178. la. 1

Q hec tria sunt que admirari faciunt homines: vꝫ eminentia operũ creatoꝝ: profunditas sapientie: ⁊ virtus miraculoꝝ que tria ⁊ si cõia sint ipsis tribus personis: q̄ vna in his operatio triũ proprietate tñ mysterij: primũ patri: secũduꝫ filio ⁊ tertiũ spũi ſcõ ascribit. f. 178. la. 1

Quare excusationẽ nõ hñt qui peccant in spũꝫ ſcũꝫ: q̄ odium est in causa: qd ẽ grauius omni scelere. fo. 178. la. 2

Quare dicere verbum ꝯtra filiũ hominis remittitur ei ⁊ non si in spiritum sanctũ dicatur. fo. 178. la. 1

Quare magis in hac quinta parte libri agitur de effusione iracũdie dei ⁊ de plagis nouissimis: potius q̃ꝫ i aliq̃ p̄cedẽtiu: ⁊ in illis sit ꝯsumata ira dei. fo. 178. la. 2

Q quando filius dei factus est homo: exẽplum exhibuit humilitatis: quando factus est vitulus in ara crucis: exẽplũ patientie: quando resurrexit a mortuis: fidei fortitudinem: quando in celum ascẽ

dit:spem:quando misit spiritum scūm: ad se diligendis corda fidelium inflammauit. fo.178.la.2
Q; sicut humilitatez sequitur patia: paiaz fortitudo fidei:fortitudinē fidei spes:spē vero amor dei q est ignis diuinus:ita superbiā cordis comitatur in patientia: i patientiam infirmitas fidei:infirmitatē fidei desperatio:sperationem vero odiū qd est peccatū ad mortem:q: q odit deum aut ꝓximū:mortuus est ⁊ adhuc viuēs in carne i iferno sepultus ē. f.178
Q; aliq arbitrantur multa esse alia grauiora peccata:q̃z noxa odij: sed nota qualr declarat esse maximum. fo.178.la.2
Q; sicut anima hominis vita corporis est ita gr̃a spūs sci vita aie est:q āt nō amorē sz odiū hz mortuus ē. fo.179.la.1
Q; odium in corde radicatum peccatum est ad mortem. fo.179.la.1
Q; pro predicto peccato prohibet Joānes ne quis oret: quia pro odientibus non est orandum. fo.179.la.1
Q; sicut ꝯsumatio legis est charitas:ita cōsumatio pctōrū est odiuz. fo.179.la.1
Q; q̃zdiu aliquis odit: tam diu manet in morte. fo.179.la.1
Q; teste veritate oblatio adeo non suscipitur ob peccatum odium:quia est ceteris grauius ⁊ deterius. fo.179.la.1
Q; non est mirum si peccatū odij sit tam exsecrabile apud deū:qñ qdem ⁊ apud homines nihil eo scelestius:nihil odibilius fit:nā q̃ztumq3 sit tibi frater improbus ⁊ molestus:dū tñ de illius dilectione nō dubitas:equanimiter eū sustines ⁊ portas:si vero te ab illo odio scis haberi vix poteris ⁊ q̃zticūq3 blandiatur obsequijs:quasi q̄dam stercora blandimenta ipsa contemnis. fo.179.la.1
Qualis debet esse oiō ꝓ odiētibus nos nota pulchrā orationem. fo.179.la.1
Q; qui scienter odit deū ⁊ mēbra eius.s.ꝓximū suū:ipse peccat peccato in spiritū scūz:qd nō remittit̃ i hoc:neq3 i futuro sclo:⁊ di aliter iniquitas. fo.179.la.1
Q; sicut qui diligit indulgētiā suoꝝ peccatoꝝ:ꝯsequit̃ (veritate attestāte). Dimissa sunt ei peccata multa.qm̄ dilexit multum:)ita q odit indulgentiam cōsequi non meretur. fo.180.la.1
Q; peccatum odij qd vocatur iniqtas: ac si vorax Caribdis:que hominē trahit i profuudum)metuēdū est:q: qd semel iuoluit:suffocat ⁊ occidit. fo.180.la.1
Q; homo nō potest diu manere in eodem statu nā aut a bono:pgit in melius: aut a malo cadit in peius:nā sicut boni i melius:ita mali i peius ꝓficiūt.f.180.l.1
Q; boni fidei sue addūt patientiam: patiētie humilitatē humilitati spē: spei vero charitatē:sed mali incredulitati sue apponunt ipatientiā:in patientie superbiam:superbie desperationē:⁊ desperationi odiū. Sicq3 fit:vt qūo electi in quinto loco accipiūt ignē diuinū.s.donū spiritus sci:ita reprobi velut in quita apostasia icidant in odiū:qd est ꝯtrariū charitati:⁊ ob hoc supra modū mortaliter peccat:q: in spūm scūm. fo.180.la.1
Q; deus sustinet peccatorē vsq3 ad tertiuz precipitium:parcens ⁊ miserans delinquenti in quarto terribiliter minat̃ nō conuerso in tribus:in quinto vero non remittit nec i hoc seculo nec in futuro. folio. 180.la.2
Qūo ad ꝓpositū adducit̃ ⁊ exponit̃ illud prophete:vz. Sup tribus sceleribus popli ⁊ sup q̃rtū nō ꝯuertā eū. f.180.l.2
Q; desperatio est vicina peccato quod est ad mortem.s.odium. fo.180.la.2
Q; primam perditionis causam: peccatum esse superbie omnibus catholicis notum est. Et hanc vnigenitus dei filius volens in prima fronte perimere vēturus ad redimendum mundum: non in sua maiestate venire voluit ⁊ virtutē ostendere potestatis:sed qui erat Deus factus est homo. fo.180.la.2
Q; qui sciens paupertatem Christi regis sui erubescit egere Christum offendit positum in presepio:⁊ qui erubescit ascē

dere mite animal Christi z spumantis
sibi equi arrogantiam querit: Regem
suum ostendit quem super asinum sedis
se reminiscitur. fo.180.la.2
Quomodo inducunt quatuor scelera mo
raliter nota pulchra. fo.180.la.2
Q; in sexta etate mundi primo missi sunt
apostoli: secūdo martyres: tertio docto
res: quarto contemplatores:: z non au/
diuit eos mundus: z ob hoc in quinto
tpe missi sunt alij qui effunderēt sup ge
nus pessimorꝫ phyalas iracūdie dei: vt
induratum z occecatum ambulet in te
nebris: z nesciat quo vadat: donec i sex
sto tempore mittantur iudices contra
illud qui auferant de terra memoriam
babylonis. fo.181.la.2
Q; quis q̄zto magis diligit deū: tanto am
pliori zelo accenditur contra delinquen
tes: tum quia illos amplius decet zelari
quorum vita irreprehensibilis est: tū qr
non est vnde timeāt si aduersus eos scā
dalum concitatur. fo.181.la.2
Q; magna est virtus in ore spiritualium vi
rorum ad faciendam vltionem contra
delinquentes. fo.181.la.2
Quis modus sit tenendus in corrigendo
peccatorem. fo.181.la.2
Q; oportuit preire spiritum mansuetudi/
nis in apostolis z alijs predicatoribus: z
sequi tandem spiritum Helye: z Hely/
sei circa finem ad faciendam vindictaz
in nationibus. fo.181.la.2
Q; malus z peccator factus incorrigibilis
z deterior ex increpatione incipit pseq:
z adire medicum. fo.182.la.1
Que sit causa q seua increpatio sanctoruz
victa sit plaga nouissima: z q in ipsa cō/
sumata sit iracundia dei. fo.182.la.1
Q; multotiens retinetur a sanctis per ali/
quod tempus: impetus ire Dei: eo q
simulent loqui peccatoribus verba du/
ra: ne corruant in foueaz desperationis.
folio. 182.la.1
Cur aliqui sancti viri loquantur peccato/
ribus humiliter z benigne quasi fratri/
bus suis egrotātibus: z alij i zelo q̄si ho
stibus dei: z tū vtriqꝫ bn̄faciāt. fo.182
Q; Christus primo venit in spiritu lenita
tis: sed ad iudicium venturus est quasi
in spiritu ardoris: in primo aduētu ani/
mati sunt peccatores: sed in secundo ti/
mebunt etiam iusti. fo.182.la.1
Cur dicant plage nouissime. fo.182.la.1
Qualiter ad similitudinem ficulnee expe/
ctate vsqꝫ ad quartum annum in quin/
to omnino succidenda: ita est in hac qn
ta etate ecclesia temporis succidenda ec
clesia carnalis. fo.182.la.1
Q; in bestia designatur multitudo infide/
liū psequentiū ecclesiā dei: i imagine: do
ctrina ipsius bestie: z i nūero nois eius
numerositas vitiorum. fo.182.la.2
Q; beatus Augustinus commendat super
librum psalmorum tres ordines fideliū:
primum vz laycorum: secundum cleri/
corum: z tertium: monachorum: vbi di
cit se nullos compisse meliores q̄z qui i
monasterio profecerunt. fo.182.la.2
Q; ab ordine laycali exigitur specialiter vi
ctoria bestie: a clericali victoria bestie z
imaginis a monachali vero bestie ima/
ginis z numeri nois eius. fo.182.la.2
Q; multi in ordine laycorum z clericoruz
perfectionez vite monastice seruauerūt:
z seruant: z econtra multi habentes ha
bitū monachalē lōge sunt a pfectione il
la quā huius figura p̄tēdit. fo.183.la.1
Ad quid religiosus ingreditur claustrū no
ta de tribus votis. fo.183.la.1
Q; non est monachus qui monachus dici
tur sicut nec clericus: siue xp̄ianus qcū
qꝫ dicitur clericus z xp̄ian⁹. f.183.l.1
Q; q vere monachus ē nihil reputat esse
suū nisi nouū hoiez q̄ s̄ꝫ deū creatus ē:
aūt opationē spūs sci i q̄ resonāt tres cor
de gn̄ales. s. fides: spes z charitas. f.183
Q; cor illud nō pōt absolute deū laudare:
quod rerum imaginibus z mundi solli
citudine occupatur. fo.183.la.1
Q; sine fide: spe: z charitate: laudare deum
corde z aio minime valem⁹. f.183.l.1

Q̄ in psalterio consistit plenitudo legis. folio. 183.la.2
Q̄ ordo monachorum procedit ab ordine laycorum ⁊ clericoꝝ in typo spūs sci ꝓcedentis a patre ⁊ filio. fo.183.la.2
Quō viri spirituales dn̄r effūdere phialas ire dei sup ꝑeccatores. fo.184.la.2
Q̄ quisq; cauere debet ne in discreto zelo accendatur aduersus proximos suos ⁊ percutiat fratres delinquentes: ipse percutiendus ab alio: sed tanto discat alioꝝ culpis hūiliter misereri: q̄to se misericordia indigere cognoscit. f.185.l.1
Q̄ zonas pelliceas circa lumbos multi habēt: sed zonas aureas circa pectora pauci habent. i. carnis continentiam multi seruant: sed munditiam mentis pauci possident. fo.185.la.1
Quomodo spirituales viri qui silentio vacant: audientes non conuerti populum ad pcutientē se: accenduntur zelo ⁊ tpe necessitatis ingerūt se ⁊c. fo.185.la.1
Q̄ Helyas designat ↄtēplantiū ordinē. i. heremiticum. fo.185.la.1
Q̄ sicut Helyas zelatus est pro domino: ⁊ tamen non effudit zelum suū super domum regis: sed loco suo dimisit Helyseum: ita ordo heremiticus ordinē monasticū vt loco suo surgeret. fo.185.la.2
Q̄ ordo heremitarum instituit ordinē monachorum. fo.185.la.2
Q̄ ordo heremiticus precessit habens preparatas phyalas sibi traditas: a iusto Deo: sed tamen ipse non effudit eas sed tradidit eas alijs effundendas tpe quo essent consumata pctā. fo.185.la.1
Q̄ phyale sunt pie traditiones patrū: quibus perfectos instituerūt discipulos docentes eos operari iustitiam ⁊ zelari ꝑ ipsa: vt luceret lux eorum coram hominibus. fo.185.la.2
Q̄ illa est vera religio in conspectu dei: q̄ ⁊ foris lucet p exemplū: ⁊ intus accensa est p ardorem iustitie. fo.185.la.2
Q̄ ita sibi conueniunt ista duo. s. vita sancta ⁊ zelus dei: vt alteruȝ sine altero deo placere non possit. fo.185.la.2
Q̄ qui se ipsum vsq; adeo miserum esse deprehendit vt nisi misereatur sui deus dignus sit ira: misereri potius debet delinquentibus quam ostendere ze m: folio. 185.la.2
Q̄ qui vult in peccatoribus exercere zelū dei oportet sancte esse vite: ⁊ habere manifesta signa sanctitatis vt non sit q possit arguere vitam eius ⁊ dicere. Ejice primum trabem de oculo tuo ⁊ tunc perspicies vt educas festucam de oculo fratris tui. fo.185.la.2
Q̄ indignatio diuina cecat oculos mentis hominum impiorum: vt non videant veritatem. fo.186.la.1
Q̄ sepe notandum est. s. q̄ singule partes huius libri habent propria tēpora deputata sibi: lȝ vniuersa tempora omnibus partibus sint communia sȝ q̄ in ianua huius opis ēt sub figura quinq; populorum intimatum fuit. fo.186.la.2
Q̄ singulum tempus a primo vsq; ad septimum habeat in se aliquid quod pertineat ad pastores ⁊ similiter ad ceteros ordines: ⁊ vnusquisq; ordo a primo vsq; ad septimum in septem portionibus distinguitur. fo.186.la.2
Quare septeȝ angeli esse dicuntur q egressi sunt de templo ad effundendas septē phyalas iracundie Dei: cum omnes sint vnius ordinis: ⁊ vnius potestatis. folio. 186.la.2
Q̄ sex sunt tempora: (sed sextū ē duplex:) que data sunt ad penitentiam populo Dei: in quibus electi percutiuntur vt profitiant: ⁊ reprobi ne excusationeȝ habeant de peccato suo: ⁊ vt reueletur eorum consumata malitia in charitate illorum. fo.186.la.2
Q̄ ecclesia ꝑmitiua q̄ collecta ē i iudea ex circuncisione dicta ē terra. f.187.la.1
Q̄ Ecclesia gentium designatur in mari. folio. 187.la.1
Q̄ populus gētilis incepit a Japhet vsq; ad Christum. fo.187.la.2

Qꝫ tertium tempus ecclesie incepit a Cōstantino imperatore. fo.188.la.2

Qꝫ humanum est incidere aliqñ in errore sed ꝑ defensione erroris ꝑsequi catholicos ⁊ eorum sanguinem fundere: diabolicum est. fo.188.la.2

Qꝫ vana est oīs castitas ⁊ oīs religio q̄ nō ē fundata ⁊ solidata in radice hūilitatis etiam si pro sua excellentia videt̄ trāscēdere astra celi. fo.189.la.1

Qꝫ ypocrite q̄ se scōs ⁊ iustos ac ceteris se digniores putāt: si ab aliquo increpant̄: tāto magis accēdūt ira: quāto nihil esse putant vitam aliorum. fo.189.la.1

Qꝫ solent predicti qui se iustos reputāt: cōqueri ꝯcurrentibus ad se: ⁊ exponere illis vitā suā: vt sciant q: zelo inuidie ⁊ liuore odij arguunt̄. fo.189.la.1

Qꝫ carnales homines scandalizant̄ qñ vident lites ⁊ discordias inter e s: quos scōs ⁊ iustos reputabant. fo.189.la.1

Qꝫ hoīes carnales estuāt ⁊ accendunt̄ ira aduersus ꝑsequētes ypocritas quasi homines ꝑditos: quos ipsi ex multo tēpore scōs inter hoīes fore testati sūt ⁊ credebant seu predicabant. fo.189.la.2

Qꝫ in quinto tempore claruit generalis ecclesia. s. ordo clericoꝝ: ⁊ ꝯuētualiū religiosoꝝ in cuius temporis calce sumus. folio. 189.la.2

Qꝫ antixp̄s regnauit a principio ecclesie i membris suis. fo.189.la.2

Qꝫ religiosi mali sunt deteriores q̄ȝ aliq̄ seculares vt ait Aug. Nullos cōperi meliores q̄ȝ qui in monasterijs ꝓfecerunt: ⁊ ecōtra: nullos cōperi deteriores: q̄ȝ q̄ in monasterijs defecerunt. fo.189.la.2

Qꝫ tales religiosi mali supra moduȝ ābiūt regnar̄ supra fratres suos: vñ merito aufertur ab eis regnum dei. fo.189.la.2

Qꝫ ambitiosi cū a coequalibus quo ad habitū increpant̄ indigne ferūt nō attēdētes: q: habitus nō ꝓsit: sed obsit: si habitus a vita discordet. fo.190.la.1

Qꝫ odiū occecat mētē: nā q̄ odit fratrē suū in tenebris ē ⁊ lumē nō vidit. fo.190

Qꝫ cū huius carnales hoīes ābitiosi: si qñ impediti a viris spiritualibus: non pñt otinere quod cupiunt: pre nimio dolore cordis in detractionem eoꝝ q̄ se increpant protinus erumnunt. fo.190.la.1

Qꝫ qui dū increpant̄ sustinēt patienter: ⁊ iuste se argui ꝯfitent̄: paulopost si ꝑseuerāt in patiētia: superueniente gratia inueniūt ꝯsolationē ⁊ ꝯsolati bñdicunt dñz: q̄ saluat sperantes in se. fo.190.la.1

Qꝫ q̄ dū corrigunt̄ īpatientes sunt: primo laniāt dētibus correctores suos: deinde crescēte ī patiētia ⁊ malitia: vsq̄ȝ ad blasphemias creatoris erūnūt. fo.190.l.1

Qꝫ q̄ a principio nō resistit ꝯcupiscētijs ⁊ vitijs dū tp̄s est penitēdi: ad extremuȝ multiplicatis doloribus: (q: nō lȝ quod libȝ:) ita sagittis tēptationū iteriora cordis sui vulnerari ꝯtingit vt plerunq̄ȝ ⁊ inuitus rapiatur animus ad blasphemiam: ⁊ querēs penitentie aditum inuenire non possit. fo.190.la.1

Qꝫ stulti sunt q̄ differunt de die in diē conuerti q: q̄ promisit misericordiā peccatori quacunq̄ȝ hora peniteat ex toto corde suo: dare se semper peccantibus affectū penitētie: nō promisit: vnde dixit dominus. Cōtendite initiare per angustā portam: quia dico vobis: multi querent intrare ⁊ non poterunt. fo.190.la.1

Qꝫ quinta phyala iracūdie dei effusa est supra eos q̄ videbāt̄ esse de familia domus dei: ⁊ ordinib᷒ ꝑfectoꝝ. s. clericoꝝ religiosorum. Sexta vera phyala effundet̄ supra irregulares ⁊ mundanos: sicut milites ⁊ negotiatores terre. fo.190.la.1

Qꝫ flumē Eufrates influebat quondā opulētissimā illā antiquā Ba. fo.190.la.2

Qꝫ ciuitas Romana est noua Babylon ⁊ meretrix que sedet super aquas. i. populos romani imperij. fo.190.la.2

Qꝫ aquas siccari est exercitus debilitari ne possint resistere regibus ⁊ gentibus infidelium venientibus ab ortu solis quod ad literam intelligitur. fo.190.la.2

Qꝫ post desolationem romani imperij re-

uelabit Antixp̃s qui habebit in comitatu suo militiã hoiuz pditoꝝ ⁊ cateruaz falsoꝝ clericoꝝ ⁊ quasi prophetaruz suorum: vt ꝯuocent reges infideles ad euacuandum regnum christi: que vocatur bestia que ascendit de terra: que dicit pseudo propheta. fo. 190. la. 2

Q; cum consumati videbunt verba q̃ Joannes loquit in hoc capitulo: ꝓpe erit aduentus dñi: adeo vt ex illa hora oporteat electos esse suspisos ⁊ ꝑparatos ad aduentũ iudicis nescientes qua die aut hora venturus sit. fo. 191. la. 1

Q; exemplũ de diluuio tpe Noe adductũ a dño ⁊ illõ apl̃i. Cũ dixerit pax ⁊ securitas ⁊c. intelligẽdũ magis ẽ de iteritu babylonis q̃z de extremo iudicio. fo. 191

Q; in sexto tempore sextus angelus effundet generaliter phyalã suam cõtra oẽs reprobos: q ꝓtinus pcussi exterminabũtur de terra. Et mox sequetur septimus angelus effundẽs ⁊ ipse phyalã suã sup electos: nota. fo. 191. la. 2

Q; ecclesia quinti temporis dicta est sedes dei: ⁊ ecclesia generalis que dicta est in spiritu Hyerusalem: que conflictum habet cum ecclesia malignantium: scilicet babylonis. fo. 191. la. 2

Q; cum deus vult per successionẽ temporum mutare statũ ecclesie: ꝑcedũt ante aliquod annos nuntij sui aut miracula faciendo ⁊ denuntiando: vt. s. somnolẽti ac desides excitent a somno mortis. s. peccatorum suorum: ⁊ vt taz ipsi q̃z alij intelligãt q nouuz aliquid facturus est dominus super terram. fo. 191. la. 2

Quare nõ ꝓferũt vsq̃z modos volentes se ⁊ Christum vlcisci contra infideles ⁊ recuperare terrã sanctam. fo. 192. la. 1

Qualiter ipiuz grecoꝝ dabit: s̃z nũc datũ ẽ gẽtibus infidelibus: ⁊ q̃re. f. 192. la. 2

Q; vsus ẽ sanctoꝝ scripturaꝝ: vt sepe pars alicuius rei accipiat ꝑ toto ⁊ qd̃ agit i pte referat ad totũ: nota q̃re. f. 192. l. 2

Q; ⁊ si diuersa sunt ꝑ tpe accidẽtia: vna ẽ tñ reproboꝝ oiuz: sicut ⁊ electoꝝ: voluntas: nã audiũt filij iudeoꝝ reprob asse patres eoꝝ iesum nazarenuz quasi seductorem ⁊ hostem legis sue: ⁊ placet eis studium patrũ suoꝝ: adeo vt crucificant ⁊ ipsi voluntate quem non possunt per se qui actione. fo. 192. la. 2

Q; deus gñalr̃ in q̃nq̃z tpibus sustinuit patienter ⁊ pmisit regnare babylonem in delitijs suis: affligi vero filios Hyerusalem a filijs Babylonis: donec istorum iustitia: ⁊ illorum iniquitas compleatur ⁊c. fo. 193. la. 1

Q; sexto tempore nõ erit tribulatio aduersus electos a filijs Babylonis. i. a falsis christianis qui dicunt sed nõ sunt xp̃iani: q: iam deleti erunt. fo. 193. la. 1

Q; carnales homines qui diligunt mundum: ⁊ ea que sunt mundi nequeũt patienter ferre cum audiũt vl̃r perire qd̃ amant putantes nihil esse iocundius vita presenti. fo. 193. la. 2

Q; latro q i cruce dixit dño. Si filius dei es: salua temetip̃z ⁊ nos: erat crucifixus ad sinistrã partez domini. fo. 193. la. 2

Q; ualr̃ reprobi xp̃iani blasphemãt contra xp̃z dicẽtes: que necessitas fuerit eũ pati nã si omnipotẽs est poterat sine passione nos saluare. fo. 194. la. 1

Q; vtile sit videre ⁊ scire dãnationẽ meretricis magne: q: q nescit qd passura sit ꝑ erroribus suis: de facili decipitur muribus oculorum suorum. fo. 194. la. 1

Q; patres catholici dixerũt romã esse hãc magnã meretricẽ: nõ quo ad ecclesiã iustoꝝ q̃ peregrinata est apud eã: s̃z quoad multitudinẽ reproboꝝ: q blasphemãt ⁊ impugnant opibus iniqs eandẽ apd̃ se pegrinantẽ ecclesiã. fo. 194. la. 1

Q; q̃zuis Roma sit principaliter intelligẽda ipsa famosissima meretrix ⁊ babylon nõ est tñ in vno regno aut ꝓuincia que rẽdus locus huius meretricis: sed in toto ipio romano eoꝝ maxie quoꝝ maior ẽ facultas ⁊ volũtas peccãdi ⁊ ducũt vitã luxuriosaz ⁊ delitijs affluẽtes letãtur cum malefecerint ⁊c. fo. 194. la. 1

Q. reges terre in hoc loco intelligūtur p̄lati quibus ɔcessuȝ est regimē animaruȝ ꝛ fornicātur cū babylone. fo. 194. la. 1

Q. q desiderat episcopatū ad hoc tm̄ vt sit pater orphanoꝝ ꝛ iudex viduarū: bonū opus desiderat: q āt desiderat vt fiat ma gnus ꝛ amicus diuitum ꝛ asinis poten tum fornicantur. fo. 194. la. 2

Q. per vinuȝ qđ ꝓpinat fornicaria intel ligitur dulcedo voluptatis eius: ꝛ noie fornicationis: omnia peccata volūtarie commissa principaliter tū vitiuȝ corru ptionis babylonice. fo. 194 la. 2

Q. amor ꝛ ardor luxurie regnāt in diuiti bus huius mundi. fo. 194. la. 2

Q. duo sunt que nō ꝑmittunt hominem videre ruinam filiorum huius mundi. Sollicitudines. s. terrene ꝛ sensus litere que occidit. fo. 194. la. 2

Q. otiū tibi in legendo: pax ꝛ silentiū ne cessaria sunt si vis intelligere que legis. folio. 194. la. 2

Q. si. n. sic semper accipis que legis: vt le gis: carnalis intellectus te ad inconue niens sepe ducet: nam spiritus est qui vi uificat: caro āt nō ꝓdest qcq̄ȝ. fo. 194

Q. in hac sexta parte est ita sermo cōmix tus vt nonnulla intelligenda sint ſm literam ꝛ nonnulla ſm alegoriam ꝛ q̄re nota. fo. 195. la. 1

Q. in hac sexta parte libri ꝛ in sexto tem pore archana mysteria aperiētur electis ꝛ erit liber ad liquidū apertus: q: adue nit statutum tempus dictum a Danie le: vbi dixit: q̄ clausi ꝛ signati erunt ser mones vsq; ad statutū tp̄s. fo. 195. l. 1

Q. vbi copia est diuitiarum ibi est enormi tas vitiorum. fo. 195. la. 1

Q. cū filij Hyerusalē offendūt verbo vel opere erubescūt nimis ꝛ querūt abscon dere reatū suū corādeo ꝛ hominibus ne forte scādalizētur hoies ꝛ peccēt: aut de us indignatus puniat eos: abscondunt autē cū penitētiā agūt. Filij autem ba bylonis ecōtrario modo. fo. 195. la. 1

Q. nō tm̄ romana ciuitas extimāda est ba bylon: sed vniuersa multido hoiuȝ im pioꝝ ꝛ natoꝝ ſm carnem. fo. 195. l. 2

Q. bestia que fuit ꝛ nō est: est populus infi delis de secta mahumeth: ꝛ qđ di: fuit ꝛ nō est: sexto tempori ecclesie ascribendū est: sub quo pcussa prius babylone. s. ipa meretrice: superabit a xp̄o. s. ꝛ fidelibus ipsa bestia ꝛ di: nō est: q: cessare opȝ ve lut ad horam feritatis ipsius preualente Christo cū militibus suis: ꝛ post modi cum ascensura est que putabatur inter fecta ꝛ q̄re. fo. 196. la. 1

Q. hoies carnales vidētes iterū populū i fidelē ɔtra christianos pugnare scādali zabuntur dicentes. Si iste Christus es set filius dei: vt dicitur nequaq̄ȝ ꝑsecu tio infideliuȝ que nup sedata est iterum ɔsurgeret in tanta potentia sed apparet q̄ nihil potest. fo. 196. la. 1

Q. septem regum hic scriptorum primus fuit Herodes cum successoribus suis: se cundus Nero ꝛ ipse cum successoribus suis ꝛc. tertius Constantius: quartus Mahumeth vel potius Cosdroe: cum successoribus suis. fo. 196. la. 2

Q. quintus rex est ille qui primus in parti bus occidentis cepit fatigare ecclesiam ꝓ inuestitura ecclesiarum: ob quam cau sam multa scismata ꝛ tribulationes or ta sunt ex eo tempore in ecclesia dei: cū successoribus suis. fo. 196. la. 2

Q. sextus rex est ille de quo dicit. Et vnus est: in cuius tempore aperienda est ad li quidum reuelatio: ꝛ percutienda est no ua babylon. s. roma ab eodem rege ꝛ cō plicibus suis. fo. 196. la. 2

Q. post percussionem babylonis: occide tur septimuȝ caput bestie: quasi ad mor tem: ꝛ dabitur trāquillitas ꝛ respiratio ecclesie christi: deficiente omnino impe rio babylonis. fo. 196. la. 2

Q. predicta bestia veluti de morte resurget ascensura de abysso: vt faciat adhuc vnā persecutionem veluti in octauo loco: ꝛ protinus ꝛ ipsa in interitum ibit ne am plius resurgat. fo. 106. la. 2

Q, dubium est an prius decem illi Reges convenientes cuz aliquo magno Rege regnante super bestia: z percussuri sint pariter babylonez: z postea regnaturus sit ille qui tres illorum regũ humiliabit facturus plũ ꝯtra xp̃m. fo. 197. la. 1
Q, nisi prius siccentur aque: idest populi seu exercitus xp̃iani impij reges infideles nõ pñt venire ꝯtra fideles. fo. 197. l. 2
Q, venturi sunt infideles qui omnes vno animo odiunt Christianos: z maxime Romanum imperium: vt desolataz faciãt fornicariã a filijs suis: z a sba z occidant eos in ore gladij. fo. 197. la. 2
Q, in dicta tribulatione ab ifidelibus vna erit persecutio que involuet christianos in die illa: sed non vnus profectus: quia alij per ipsam coronabuntur martyrio: alij cognoscentes reatum suum ꝙ merito ea patiantur: veniam consequentur z vivent. Alij blasphemantes Christum z dicentes. Si hic esset filius dei quem colimus nõ sineret nos tradi in manus inimicorum suorum: tradentur de terra: folio. 197. la. 2
Q, Roma ẽ illa civitas magna z noua babylon z meretrix: in qua civitate ẽt peregrinat hyerusalẽ civitas scã. fo. 198
Q, non solum illi boni vel mali tribulãdi intelliguntur qui Rome habitant: sed omnes qui pertinẽt ad imperiũ eius ꝙ̃vis sit divisum z dilaceratum in partibus. s. imperium latine lingue principaliter. fo. 198. la. 1
Q, aliqui contempta expositione sanctoꝝ patrum. s. Augustini z Hyeronimi: de eo quod dictum est de Roma adherent illi verbo beati Gregorij qui dicit se audisse: ꝙ beatus Benedictus prophetavit ꝙ Roma nõ destruet ab ifidelibus: sed terremotibus fatigata in seipsa marcescet: quod quidem verum est de menibus sed non de habitantibus in ea cõtra quos iratus deus tot ac tanta ei minatur mala.. fo. 198. la. 1
Q, angeli qui dicuntur egredi de templo sunt predicatores z viri sancti de ordine conventualium: qui autem dicuntur descendisse de celo sunt solitarij z contemplativi. fo. 198. la. 2
Q, angeli effundẽtes phyalas ire dei egrediuntur de templo: idest ordine conventualium. fo. 198. la. 2
Q, reges terre hic intelliguntur prelati ecclesiarum: quoruz aliqui imo multi fornicant cum babylone. fo. 198. la. 2
Q, mercatores terre qui divites facti sunt de delitijs babylonis: sunt falsi sacerdotes z ypocrite qui inhiãt temporalibus lucris: z querunt verbis subdolis placere divitibus huius mundi extrahentes ab eis elemosynas: vt ipsi divites fiant: z possint de cetero in delitijs vivere. folio. 198. la. 2
Q, sustinet deus peccatores z filios babylonis quamvis etiam continue ꝓsequantur electos. Sed cum peccator ponit os suum in celum. s. blasphemando quotienscunqz contingit ei aliqd aduersi: tũc vltra pati nõ põt deus. fo. 199. la. 1
Q, non semper precipit dominus orandũ fore pro inimicis: maxime si sint inimici dei: sed pro tpe. i. vsqz ad tempus statutum. s. penitentie: nam cũ venerit tẽpus iudicij nõ ẽ ãplius orãdũ. fo. 199
Q, negociatores terre sunt sacerdotes: bruti animales qui manducant peccata populi: qui vendunt orationes z missas ꝓ denarijs faciẽtes domum orationis apothecam neotiationis z forum publicum zc. fo. 200. la. 2
Q, merces auri z argenti: z lapides preciosi: margarite: z byssi: z purpure: z similia spiritualiter itellecta: commissa sunt sacerdotibus z clero non vt commutẽtur pro carnalibus sed pro spiritualibus idest pro animabus fideliuz z operibus bonis. fo. 201. la. 1
Q, aliquibus a deo commissum est aurum sapientie z argentum eloquentie ad vtilitatem ecclesie: sed tamen propter hoc: non electos dei: (qui plerunqz despecti habent)

habent edificare querunt:sed magis ad herere diuitibus huius mundi loquentes eis placentia:vt honorentur ab eis: et questū querāt ampliorē. fo.201.la.1

Q: multis commissa sunt sacramenta diuina designata in margaritis et lapidibus pretiosis pro salute viuorum et mortuorum sed nolunt ea dare aliquibus nisi:aut accipiant aliquid:aut accipere sperent. folio. 201.la.1

Q: qz cū tantorum scelerum in vrbe fornicaria.i.roma principaliter manet: ideo ad iustum superni iudicis pertinet examen:vt magna illa meretrix que prouocat alios ad scelera sua iudicetur prius: qui aūt ab ea seducti sunt reseruētur ad luctum videntes ablatum sibi gaudiuz. etc.folio. 201.la.1

Q: non possunt mētes carnales de leui obliuisci eorum que amauerunt maxime: cum non habeant consolationem de celo aut aliquid esse putent celi gaudia respectu terrenorū:qz animalis homo nō percipit que sunt spūs dei.fo.201.la.2

Q: concupiscentia gule maxime et principaliter manet in pomis pinguibus et potionibus in quibus delectatur babylon. folio. 201.la.2

Q: non solū nonnulli epī et sacerdotes implicātur negotijs babylonis:vt diuites fiunt:verum et nonnulli abbates et monachi et alij religiosi. fo.202.la.1

Q: per gubernatores intelliguntur prelati cenobiorū et naues sunt monasteria ipsorum religiosorum. fo.202.la.1

Q: hij omnes carnales qui diligunt ipsaz babylonem videntes excidium eius: et aliarum ciuitatum nobilissimarum: et eas esse sine habitatore grauissime lugebunt et flebunt qz temporaliter: et carnaliter amauerunt. fo.202.la.1

Q: carnales homines nesciunt cogitare nisi gloriam carnis: et si legunt in canonicis libris minus intelligunt:aut plene intelligentibus fidem exhibere nō possunt. fo.202.la.1

Q: sicut oleuz infundere super caput significat gaudium:ita puluerem tristitiam. folio. 202.la.1

Q: rex theodoric⁹ iactatus fuit in olla vulcani miraculose a papa ioāne.f.202.l.2

Q: sicut filij iuda erepti a vinculis illius antique babylonis et reuersi ad patriā canticum letitie cantauerunt:ita et nos cuz percusserit deus emulam nostram.s.nouam babilonem cantabimus alla:nō qz ipsa corruet:sed qz(ipsa ruente)nobis relinquetur libertas. fo.203.la.1

Q: sicut quater facta fuit letitia magna a populo iuda reuerso de babylone:ita q̄ter cantabitur alla ab electis in ecclesia post ruinā meretricis. fo.203.la.1

Q: statim post ruinā noue babylonis tāta erit letitia electis dei q̄ta non fuit a diebus cōstantini imperatoris. fo.203.la.1

Q: sicut sexto signaculo inchoate percussa est babylon metropolis ciuitas chaldeorum a medis et soluta ē captiuitas iudeorum et reedificatum est templuz:ita et inchoato nunc sexto tempore percutietur noua babylon et electi liberabuntur etc. folio. 203.la.2.

Q: ab electis in ecclesia cantabitur primū alla propter peremptionem adultere:et secundum alla propter liberationem ecclesie persecute oppresse ab ipa adultera .s.babylone. fo.203.la.2

Q: in hoc libro quatuor animalia designāt quatuor spāles ordines:et sedes seu thronus dei gnalem ecclesiā. fo.204.la.1

Q: predicti quatuor ordines non recipiūt in se nisi perfectos et probatos ecclesiave ra generalis:et vita communis ita est tēperata a patribus sanctis:vt recipiat ita perfectos vt non excludat in christo paruulos:sed mea sint fortes et infirmi. folio. 204.la.1

Q: dicta vita communis habet fructū centesimū sexagesimū et trigesimū hz contēplatores in claustris operatores in ministerijs erudiendos in scolis. f.204.l.1.

Q: due sunt perfectorum ecclesie que qua

ā communiter inceperunt .s. predicatiū designata in Petro: et contemplantiuz designata in Joanne. fo. 204. la. 2
Q̄ dicere angeli: est aliquid exponendo narrare: scribere autem audientis: est in cordis volumine aliquid memoriter retinere. fo. 205. la. 2
Q̄ beatus Joannes in hoc libro gerit typum priorum auditorum. fo. 206. la. 1
Q̄ maioris meriti est credere quod nescitur: q̄ querere intellectum in scriptura per quem perueniatur ad fidem: folio: 206. la. 1
Q̄ hebdomada quinta quadragesime quanos vocamus de passione: greci vocant sextam et quid significet mystice: Nota folio. 206. la. 1
Q̄ institutiones grecorum in multis mystice intelligūt apō latinos. fo. 206. l. 1
Q̄ in quinquagesima: solemniter incipit abstinentia grecorum: qualiter designat duplicem tribulationem sexti temporis. fo. 206. la. 1
Q̄ i. 6. tpe erit duplex tribulatio. fo. 208
Q̄ ante alleluia quod hic a sanctis cantatur: et post erit tribulatio contra ecclesiā dei quod mystice in officio sabbati scti continetur. fo. 206. la. 2
Q̄ opz septem tribulationes pati ecclesiā anteq̄ perfecte consequatur quod dicit apostolus. Ubi spiritus dñi: ibi libertas et impleatur id quod scriptum est: percutiam vos septies propter peccata vestra: quaz q̄tuor trāsierūt. fo. 206. la. 2
Q̄ duorum vltimorum capitum draconis preliaturorum contra fideles: primū erit ille rex qui sedet super bestiam ascēsuram de mari: secundum vero super bestiam ascensuram de terra. i. pseudo p̄phetam. fo. 207. la. 1
Q̄ dubitatur ab aliquibus an Christus p̄sonaliter ante diem iudicij veniat ad pugnandum contra predictas gentes pro electis suis: an non: ipse autem tenet q̄ sic. fo. 207. la. 1
Q̄ beatus Augustinus se nescire pronūciatur: vtrum circa principium illius temporis quod vocatur iudicij dies: an in fine: futura sit resurrectio mortuorum. folio. 207. la. 2
Q̄ per angelum qui stat in sole in hoc loco intelligitur Helyas propheta cui data est proprietas vite contemplatiue. folio. 209. l. 1

Explicit tabula sexte partis.

¶ Incipit tabula septime partis.

Quod septimū tp̄s ecclīe ē vltima etas ipsius ecclesie et mūdi: et i ea ē tertius status mundi: dr̄ quoqz sabbatismus: q̄ etas designatur per illud genesis v3. Et requieuit deus die septimo ab oī opere q̄d patrarat: et benedixit diei septimo et sanctificauit illum. fo. 209. la. 2
Q̄ scd̄m beatum Augustinum et remigiuz vltimus dies iudicij non est semper accipiendus pro vltimo articulo finis mundi: sed pro vltimo tempore et vltima etate mundi. nam post casuz antichristi per quot dies tendatur hoc vltimum tp̄s et etas mundi incertū est. fo. 210. la. 1
Q̄ draco in septimo suo capite ad extremum pugnaturus est contra Christum et eius ecclesiā desperatius et atrocius. fo. 210. la. 1
Q̄ septima etas que vocatur sabbatum: erit breuis. fo. 210. la. 2
Q̄ qū supabit a fidelibus bestia et pseudo propheta Antichristus: iam tunc erit in mundo et presens. fo. 210. la. 2
Q̄ opinatur q̄ Antichristus videns se superatum a fidelibus abscondet se a conspectu electorum ad horaz et conferet se ad gentes sythicas: vt vocato gog cum exercitu iterum veniat. fo. 210. la. 2
Q̄ post traditionem bestie et pseudo prophete in stagnum ignis non statim draco ipse tradendus sit etiam in stagnum s3 mittendus in carcere ad tēpus. folio. 210. la. 2

Quomodo vera sit opinio eorum qui dicunt remanere tempus post casum Antichristi. fo.210.la.2

Q; videtur velle textus huius libri ꝙ inchoato sexto tẽpore producturus sit diabolus sarracenos contra christianuz imperiũ ⁊ tradenda sit babylon in manus eorum iudicanda ⁊ destruenda ab eis ⁊ tandẽ post multa mala illata fidelib⁹ ipsi quoqz a fidelib⁹ supandi sunt.f.220.l.1

Q; predicto prelio peracto erit pax in ecclesia dei qua in breui consumata:iteruz draco excitauit ipsam mortuam apparẽter bestiam.s.paganos ⁊ addet illis pseudo prophetas in adiutorium ⁊ rursum fortius contra christum fideles pugnabunt ⁊ tandem a Christi militibus superabuntur ⁊ mittentur bestia ⁊ pseudo ꝓpheta in stagnum ⁊ diabolus incarcerabitur a Christo vsqz ad tempus ex ceteri conuertentur ad dñm. fo.210.la.2

Q; ipso prelio consumato erit magna pax in ecclesia christi qualis non fuit ab initio seculi cuius terminus ⁊ finis erit in arbitrio dei. fol.210.la.2

Q; deniqz ipsa pace completa:egressus diabolus de carcere adducet secum gog ⁊ exercitum eius ⁊ committet adhuc tertium preliuz valde grauius duobus primis:post qd punitis omnibus qui secũ venerint:ipse quoqz diabolus post omnes tradet in stagnũ ignis.fo.210.la.2

Q; ista tua prelia tam(fortassis)erun vicina:vt Antichristus possit omnibus interesse:maxime autem secundo ⁊ tertio nota. fo.210.la.2

Q; aliqui putauerunt:ex occasione huius loci vbi dicitur ꝙ diabolus sit incarcerãdus per mille annos: ꝙ septima etas protelari deberet mille annis: que falsitas ab augustino destruif.fo.211.la.1

Q; illud qd dixerunt quidam carnales homines ꝙ dominus Jesus cum sanctis suis vacaturus est carnalibus epulis mille annis post resurrectionem generalem sic ẽ auersũ a fide ⁊ erroneũ.f.211.l.1

Q; eo tempore tollitur regnum a diabolo: quo incipit regnare in humano genere spiritus diuinus quem dicimus esse istũ angelum qui descendit de celo ad cupiẽdum spir tum iniquum. fo.211.la.1

Q; abyssus hic designat populum infidelem: fo.211.la.2

Q; diabolus habere clauem abyssi significat habere quandam potestatem exercendi opera sua : in populo infideli: quam aliquandiu habẽs Diabolus male vtitur ea:quam notissime habebit spiritus sanctus iure victorie auferens illi regnum ⁊ potestatem. fo.211.la.2

Q; datur Diabolo adeo talis clauis ⁊ potestas aperiendi puteum abyssi ⁊ producendi ex ea bestias ⁊ reptilia terre propter peccata hominum impiorum eorum:scilicet qui confitentur se nosse Deum factis autem negant. fo.211.la.2

Q; Angelum habere in manu sua cathenam magnam est virtus concordie quã habet spiritus sanctus ad seruanda corda fidelium in vinculo pacis:⁊ hec sola est cathena qua tenetur Diabolus compeditus dum non potest inuenire : qua parte ingrediatur vt noceat ⁊ virtus suum pro solite effundat. fo.211.la.2

Q; tẽpus incarcerationis : Sathane designatum in mille annis itelliguur a resurrectione domini vsqz ad tempus solutionis ipsius. fo.211.la.2

Q; Sathanas tempore sue incarcerationis:conclusus est a Deo in cordibus gẽtium sithicarum:scilicet tartarorum:cõtra libitum suum:quia non licet ei producere dictas gentes cõtra fideles vsqz ad statutum tempus. fo.211.la.2

Q; post ruinam septimi capitis Draconis erit pax:⁊ post pacem persecutio designata in cauda Draconis:scilicet gog cum suo exercitu gentium sithicaruz:interim tamen ante predictum ⁊ vltimũ prelium omnes infideles : tam iudei qz gentiles conuerstentur ad Christum. folio. 212.la.1

Q᷑ idem tempus duratione itelligitur incarcerationis draconis ꝛ regni sanctoꝝ cum christo. fo.212.la.1
Quomodo concordet dictum Ezechielis de gog ꝛ dictum pauli apostoli: mortui qui in Christo sunt resurgent primi. folio. 212.la.2
Q᷑ dubitatur propter ea que hic dicuntur de sanctis an protinus post resurrectionem suam absq; terribilis illius iudicij examine ꝛ absq; interuallo dieruꝫ intraturi sunt ad eternam vitam: ceteri vero non statim sed post consumationem iudicij. fo.212.la.2
Quomodo illud predictum possit stare si post dictam resurrectionem mortuoruꝫ adhuc relinquende sint alique gentes q̄ seducende sint a diabolo. fo.212.la.2
Q᷑ in illa vltima tribulatione gog: erunt cenobia monachorum quasi castra ꝛ ecclesia generalis dilecta ꝛ electa sicut sol ꝛ erit pax in orbeꝫ terrarum. ita ꝙ nihil mali suspicabuntur homines: ꝛ sic ex insperato veniet sup eos gog. f.212.l.2
Q᷑ diligenter notãdum est ꝙ bestia ꝛ pseudo propheta mittentur in stagnũ ignis in fine sexte etatis: sed draco.i. diabolus in fine septime post dies illius qui vocatur gog. fo.213.la.1
Q᷑ magni doctores videntur sentire gog esse illum quem dicit apostolus: aduersari ꝛ extolli supra omne qḋ dicitur deꝰ aut colitur ꝛc. fo.213.la.1
Q᷑ auctori non videtur gog esse antichristum: sed principem exercitus antichristi: vt supra dictum est. fo.213.la.1

Explicit tabula septime partis.

¶ Incipit tabula octaue partis.

Quod sicut initiũ oĩs iustitie videt̃ ptinere ad patrem ita consumatio ptinet ad spiritum sanctũ. fo.213.la.1
Q᷑ diem penthecostes valde solemnem: ꝓcessit obseruatio quadragesime in afflictione ieiunij: deinde tempus paschale in iocunditate epularũ. fo.213.la.1
Q᷑ in sex partibus huius libri agitur de totideꝫ tpibus erumnosis huius sexte etatis mundi ad quaꝫ pertinet vita actiuaꝫ ꝛ in septima parte libri. septima etas mũdi simpliciter continetur: ꝛ erit vita cõtemplatiua. fo.213.la.1
Q᷑ q̄uis breue fuerit tempus septime etatis: non tamen breue erit gaudium consolationis iustorum. fo.213.la.1
Q᷑ secunda etas mũdi tante breuitatis fuit respectu prime: vt Noe qui iam vixerat sexcentum annos ante diluuiũ: vsq; ad finem ipsius etatis: ꝛ initium tertie permansisse traditur. fo.213.la.2
Q᷑ sex partes libri huius pertinẽt ad martham que turbatur erga plurima: ꝛ ps septima ad mariaꝫ que sedet simpliciter secus pedes dñi Jesu. fo.213.la.2
Q᷑ initium septime etatis: illucebit huic mundo a principio sexte: ꝛ hoc quare vide. fo.213.la.2
Q᷑ populus latinus ad honorem filij proprietate misterij electus est: grecus autẽ ad honorem spũs sancti quibus non ci si traditum est a maioribus suis tempore quadragesimali solenniter cantare alleluia: nobis aũt a maioribus nostris silendum esse ab eodem cantico vsq; ad pascha. nota. fo.213.la.2
Q᷑ incertum est an statim cum dñs venerit in maiestate sua: sederit iudicaturus: an post aliqḋ tempus seu dies: nã scḋm Augustinum oportet esse aliqḋ tempus medium inter horam aduentus eius: ꝛ diẽ in quo sedebit in sede maiestatis sue vt diuidat bonos a malis. fo.214.la.1
Q᷑ si Christus non est ipse personaliter venturus ad iudicandum Antichristũ: sed missurus: Archangelum Michaelem: sed ipse postea veniet in fine illius temporis quod restat post casum Antichristi: quomodo habet intelligi dictuꝫ apostoli: vbi dicit. Quem dominus Jesus interficiet spiritu oris sui: ꝛ destruet

illustratione aduentus sui rc.f.214.la.1

Q. beatus Hieronymus dicit dominum per se ipsum venturum ad destruendũ Antichristum:cum in igne eum venturum scriptura commemoret: r beatus Petrus q̄ ignis cōsumpturus est gog. r exercitum eius. fo.214.la.1

Q. si aperte loqueretur scriptura de aduẽtu filij dei:vt vz in suo ordine sicut multa alia:non diceret dominus. De hora illa nemo scit nisi pater rc.r ideo quasi repugnantibus sibi auctoritatibus diuinis:angustiamur pariter in hac parte: hebetamur: opprimimur r deficimus. folio. 214.la.1

Q. non est intelligendum vt peccata de q̄bus iudicati sunt electi in hac vita a vicarijs Christi:r remissa sunt: referenda sint iterum in die iudicij: sed referrent bona ad confusionem malorum: folio. 214.la.2

Q. hic r in qurata parte libri:nomine mortis: intelligendus est pseudopro Phetа sarracenorum:r nomine inferni ille rex vndecimus regnaturus in fine ipsius regni:de quo tam multa locuti sumus. fo.215.la.1

Q. si aliqui descendunt viui in infernum r stagnum ignis:(vt hic dicitur:)nō est credendum q̄ non moriantur sicut r ceteri:sed q̄ citius corpora eorum artabũtur doloribus: parturient nequas animas deputatas in penis:r corpora corrũpentur sicut r ceterorum:quatenus recepturа mala que gesserunt:cũ ceteris: a morte resurgant. fo.215.la.1

Q. resurrectio prima:beatior ē resurrectione secunda r mors secũda infelicior morte prima:quia resurrectio prima pertinet ad gloriam sanctorum:r mors secũda ad eterna supplicia reproborum: folio. 215.la.2

Q. retrusis impijs in inferno:apparebit celum nouum r terra noua.fo.215.la.2

Q. sicut fluuius semper manans a suo fonte r a loco eminentiori:descendit ad prima r tamen semper est vbi manat r vnde emanat:ita Hyerusalem illa superna semper manens in celo:per humilitatẽ descendit:vide quomodo.fo.217.la.1

Q. prius homo accipit lumen fidei: quod viuificat animam:deinde lumen scientie que magnificat viuificatam animaz. folio. 217.la.1

Q. duodecim lapides preciosi significant duodecim apostolos:qui sunt duodeciz fundamenta:r quomodo aptantur eisdem virtutes:vide. fo.225.la.1

Q. qui proponit vrbem edificare:primo inuenit loocum in quo fodiens iaciat fundamenta:secundo edificat muros: tertio statuit portas r edificantur domus. folio. fo.225.la.2

Q. ad similitudinez terrene ciuitatis:fundatur illa nobilissima r superna ciuitas: primo loco fundamenti electus est populus Israel: vt fieret in eo preparatio huius nobilissime ciuitatis:secundo in aduentu domini electi sunt duodeci apostoli:vt essent in fundamentis ciuitatis:r post ipsos filij r nepotes eorum in fide de populo gentili. fo.226.la.1

Q. in tertio statu mundi eligẽdi sunt duodecim viri spirituales quando venerit ad fidem Chr. sti plenitudo gentium r iudeorum sed vtrum ex populo gentili an iudeorum:an vtriusq; eligendi sint incertum. fo.226.la.1

Q. tempore tertij status:magna erit castitas electorum r veluti lilia r rosarũ flores:purpureas coronas martyrũ in candore sequentur. fo.226.la.1

Q. duodecim margarite per singulas portas:que simul sunt centuz quadraginta quatuor:erunt adiutores illoruz duodecim virorum in predicatione euangelij de qua dicit dominus predicabitur hoc euangelium regni in vniuersum orbez in testimonium omnibus gentibus:folio. 226.la.1

Q. queritur quare hic eligentur centũquadragintaquatuor adiutores:illoruz duo

decim: cum nec Moyses nec Christus elegerit: nisi septuagintaduos: ⁊ hic bis septuagintaduos. fo.226.la.1

Q. margarite duodene que vise sunt i portis ciuitatis predicatores erunt euangelice veritatis: tempore quo israel cõuertetur ad dominum: quando ⁊ Helyas venturus est vt conuertat corda patruꝫ ad filios: ⁊ adherebunt duodecim portis sicut septuagintaduo discipuli: duodeciꝫ apostolis iesu christi. fo.226.la.1

Q. cur potius in quinqꝫ partibus ciuitatis: q̃ꝫ in sex aut septem: dicit auctor: ꝙ in opere psalterij decem chordarum plenius assignauit rationem. fo.226.la.2

Q. autem alie porte ciuitatis ab oriente: alie ab occidente: alie ab austro vel meridie: alie ab aquilone esse scribuntur: ad diaꝫ gratiarum referendum est ⁊ nota p singulas: singlas virtutes. fo.226.la.2

Q. pertinet ad virum spiritualem docere intellectum spiritualem sacre scripture ⁊ non ad virum animalem: sed tantum sufficiẽ lr̃e docere valet. fo.227.la.1

Q. in sex etatibus mũdi imponetur finis regno Babylonico: quo destructo perficietur in septima etates quicquid minus erit in structura Hyerusalem ⁊ vocatione vniuersi populi futuri i ea: quatenus in futuro seculo quod erit: velut octauum: vniuersam que pertinet ad eã appareant consumata. fo.227.la.1

Q. in ipsa septima etate: in ecclesia sancta erunt aperta viscera pietatis dei: ⁊ omnibus patebunt: ⁊ hoc ipsum non in caligine ignorantie: sicut vsqꝫ ad presens: sꝫ i plenitudine intellect⁹. fo.227.la.1

Q. tunc non erit amplius obbrobriũ: aut erubescentia ecclesie sanctorum: sicut aliquando: sed decus sublimitas ⁊ maiestas: quia gentes conuerse ad regẽ Christum conferent gloriaꝫ ⁊ honorem suuꝫ in illam clarissimam ciuitateꝫ: vt possint ⁊ ipse esse participes glorie ipsius: ⁊ prosternent se humiliter vestigijs sanctorũ deprecantes vt earum memores sint in orationibus suis. fo.227.la.1

Q. non semper nomine spiritus intelligẽda est tertia persona trinitatis: sed aliq̃n pro dono spiritus sancti: vt in Helyseos cum dicit. Oro vt fiat spiritus tuus duplex in me. fo.227.la.2

Q. Christus est lignum vite: in se simplex sed multiplex in palmitibus seu etiam in propaginibus suis. fo.227.la.2

Q. sine operibus pietatis: fides mortua ẽ ⁊ doctrina inutilis. fo.228.la.2

Q. huius verbi. Ego sum. A. ⁊ ω i. principium ⁊ finis: ter in hoc libro repetitio facta est: vt intelligamus: veluti p tres solemnes gradus peruenire nos oportere ad plenam notitiam deitatis: sm ꝙ tribus vicibus ⁊ tribus modis facta est reuelatio sancti spũs. s. in colũba: isufflatione ⁊ igne. fo.228.la.2

Q. stole quibus induimur: sunt opera iustitie que tamen sepe polluũtur: velut sanguine mortuorum dum inter bona opera que agimus multa quibus polluantur: quottidie committimus mala. folio. 229.la.1

Q. Christus sꝫ ꝙ homo dicitur stella sm vero ꝙ deus sol dicitur: ⁊ sꝫ ꝙ stella matutina precedit aduentum solis: ita reuelatio ⁊ manifestatio humanitatis ipsius processit ostensionem maiestatis: quia est verus Homo ⁊ verus Deus Christus Jesus. fo.229.la.1

Q. beatus Joannes sciẽs: ꝙ animales homines scandalizarentur de verbis huius libri non intelligentes alta mysteria ⁊ ꝓfundas intelligẽtias que in eo sunt: putarentqꝫ opus pietatis addere vel minuere textui in aliq̃bus locis: protestatur ⁊c. fo.229.la.2

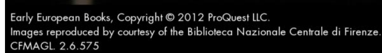
Q. auctor petit a domino veniam si aliter q̃ꝫ ipse voluit: ⁊ ei placuerit in aliq̃bus locis presumpserit loqui: quia ipse scit ꝙ solum timor ⁊ amor eius coegit ipsuꝫ presummere: ei gratias referẽs ꝙ decursis tot ac tantis pelagis eum ad portum perduxit. fo.229.la.2

Q; auctor obsecrat fideles dicens. Obsecro et vos fideles vt sicut ego p vestra salute laborem tanti oneris assumpsi cupiens dare vobis significationem vt fugiatis a facie arcus: ita et vos mihi manu mie porrigatis: quatenus si in hoc aut alijs opusculis meis erraui sicut homo (licet in consciētia nō habeā:) ill q bonus est mihi indulgeat. f. 230. la. 1

Q; auctor ex mandato romane ecclesie: ac eius licentia: hoc opus scripsit cuius auctoritati se in oibus submittit. fo. 230

Q; si aliqua dicta in hoc opere minus bene forte videt habere: ac p hoc ab emulis trahi possent ad illicitū intellectu: requerat diligenter defensor veri in alijs suis opusculis et inueniet sufficienter. folio. 230. la. 1

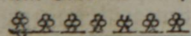
Explicit Tabula octaue et vltime partis huius operis Abbatis Joachim.



¶ Incipit epistola prologalis dñi Abbatis Joachiꝫ florensis omniuꝫ opusculoꝝ suoꝝ tã cõpilatoꝝ q̃ꝫ cõpilandoꝝ ab eo omniũqꝫ iuditio ac examini romanę ecclesię pręsentãdoꝝ sub protestatione mãdãtis suis fratribus: casu quo accidat eũ e vita decedere anteq̃ꝫ huiusmodi opuscula ab ecclesia approbarentur.



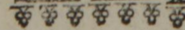
Niuersis q bus littere iste ostense fuerint: frater Joachiꝫ dictus abbas de flore: eternam in dño salutem. Sicut ex literis dñi pape quondã clemẽtis (que apud nos sunt) percipi põt ex mandato dñi pape Lucij ⁊ dñi pape Urbani: visus suꝫ aliqua scriptitasse: ⁊ hucusqꝫ ⁊ quod occurret ad gloriã dei ⁊ vtilitatem legentiũ scriptitare nõ desitio: Deniqꝫ librũ cõcordie quinqꝫ voluminibus incisuꝫ: expositionẽ apocalipsis octo partium titulis insignitã. Psalterium decem cordaꝝ tribus voluminibus cõprehensuꝫ: prout deus inspirauit ⁊ facultas affuit ingenij: ad consumationeꝫ perduxi: preter alia que in paruis libellis: seu contra iudeos: seu contra catholice fidei aduersarios comprehendi: ⁊ si aliud diuꝫ suꝫ in hoc corpore: posse datur ad edificationeꝫ fideliũ xp̃i: ⁊ maxime monachoꝝ: dare operã nõ postpono: Quia vero pro angustia temporꝝ: non potui hucusqꝫ opuscula ipsa preter librũ concordie apostolico arbitrio: presentare vt ab eo corrigerentur: siquis ibi q̄ non abnuo ⁊ si mihi conscius non sum occurrerint corrigẽda: ⁊ incertus est homini numerus dierum suoꝝ. Si me contigerit prius egredi ex hac luce: q̃ꝫ ea possiꝫ: s̄m q̄ accepi in mãdatis: siq̄dẽ ea cõditione suscepi dictanda vt meus











quidem labor eius vero in eis esset omni/
modo magisteriuz sedi apostolice p̄senta/
re: Rogo ex parte omnipotētis dei: co ab
bates meos ꝛ p̄ores ꝛ ceteros fratres me
tuētes dn̄m: ꝛ ea qua posse videor aucto
ritate precipio: quatenus p̄n̄s scriptū aut
exemplar habētes secum: ac si pro testamē
to opuscula que hactenus cōfecisse vide/
or: ꝛ si quid me de nouo vsq3 ad diem obi
tus mei cōtigerit scriptitare (q̄3 citius po
terint collecta omnia relictis in salua cu/
stodia exemplaribus apostolico examini
representent recipiētes ab eadem sede vi
ce mea correptionez: ꝛ exponētes ei meaz
circa ipsam: deuotionem ꝛ fidem: ꝛ q̄d ea
semp tenere paratus sim: que ipsa statuit:
vel statuerit: nullamq3 meaz opinionē cō
tra eius defendere sanctā fidem: credens
ad integrū que ipsa credit ꝛ tam in mori/
bus q̄3 in doctrina eius suscipiens corre/
ptionem abijciens quos ipsa abijcit: susci
piens quos suscipit ipsa credēsq3 firmiter
nō posse portas inferi preualere aduersus
eam: ēt si eam ad horaz turbari ꝛ procellis
agitari cōtingat non deficere fidē ei⁹ vsq3
ad ꝯsumationem seculi. ROBORATIO.
Hoc scriptum feci ego abbas Joachim ꝛ
ꝓpria manu roboraui. anno dominice in/
carnationis. M.C. ꝛ sic me tenere cōfiteor
sicut in eo continetur. SVBSCRIPTIO.
Ego frater Joachim Abbas floris.

¶ Breue admonitoriū seu preceptorium
sūmi pōtificis vt q̄3citius perficiat expō/
nez Apocalipsis ꝛ se pontifici presentet.

Clemēs ep̄s seruus seruoꝝ dei. Di
lecto filio Joachi3 Abbati: de cu/
ratio: salutē ꝛ ap̄licā bn̄dictionē.
Canonis suadet ꝛ debitū euāgeli
ce charitatis: vt in cūctis actibus nr̄is: ad
id plurimū itēdamus q̄liter s̄m veritatis
euangelice testimonium: opera nr̄a bona
luceant coraz hominibus: vt ex eis profi
ciendi materiā capiant ꝛ exemplum quū
igitur iubente ꝛ exhortante bone memo
rie lucio papa predecessore nostro: exposi
tionem Apocalipsis ꝛ opus concordie in
choasse: ꝛ postmodū auctoritate dn̄i pa/
pe Urbani successoris ipsius composuisse
dicaris: caritatē tuā monemus ꝛ exhorta
mur in dn̄o p apostolica scripta mandan
tes: quatenus laboribus tuis i hac parte
peroptatum ꝛ debitum finem imponens
(gratia dn̄i prosequēte) ad vtilitatem pro
ximoꝝ opus illud cōplere ꝛ diligēte stu/
deas emēdare veniensq3 ad nos q̄3 citius
oportunitas aderit: discussioni apostoli/
ce sedis ꝛ iuditio. vt presentes: Si. n. ve/
lis in abscōdito retinere: diligenti cura
prospitias: qua possis sūmi patrisfamilias
offensaz de talento scientie tibi credito:
satisfactione placare. Datū late. sexto idus
iunij. Pontificatus nostri anno p̄mo.

¶ Incipit ꝓlogus dompni Joachi3 Ab
batis florēsis in expōnē libri Apocalipsis.

Quam propensioribus studijs
a viris catholicis ꝛ orthodo/
xis certatū sit: vt nouiter exor
tam ecclesiaz preceptis humi/
lioribus instituerent: ꝛ iacentez adhuc ꝑ
tempore (in cunabulis fidei lactis potu
nutrirent: illoꝝ que per cursum tēporū:
ad nos vsq3 deriuata sunt opera celestiu3
doctrinis vberū fecundata testantur: Ta
lia nempe illos tunc temporis oportebat
docere talia (spiritu sancto suggerente) de
scribere q̄lia lactenti hebreoꝝ (ꝛ paruule:
in expteq3 a cibo solido) cōueniret: vt nō
prius ad alta misteria ruitura ꝯscenderet
q̄3 plenius erudita in infimis disceret: hu
milibus cōsentire: Quū vero hāc adultā
ꝛ aptā matrimonio cernerent maiora illi
ostendere sacramēta ceperunt q̄bus exer
citata diutius solidi ac perfecti cibi: expe
riref dulcedinez: ꝛ relicto preceptoꝝ xp̄i
inchoatiōis sermone ad perfectionem fer
retur: ostenderunt deniq3 illi spiritualiū
carismata vnguentoꝝ: pretiosa diuersorū
scematum ꝛ imēse pulchritudinis indu/
menta in aures ꝛ armillas: ꝛ omne q̄d ꝑ
tinet ad ornatum. Nō est vltra quo indi
geat tāta donoꝝ copia iā premissa: nec est
q̄d a nobis expectare debeat: taz meritis
extremis q̄3 tēpore nisi forte vt manifesti
us presolito ostendatur ei quē diligit ani/
ma eius: sponsus vtiq3 ille celestis: cui tā
to opere ab infantia sua adherere q̄siuit.

Can.1. Ge.24 Deniq; et Rebecca mater Jacob cui i typo sancte huius ecclesie ministerialia munuscula data sunt et vtiq; a seruo habrae: qui ecclesie doctores designat: nõ legitur circa finẽ itineris quo reuersus est seruus ad Isaac dñm suum vel ab ipso seruo qui eam duxerat: vel a quolibet alio: noua donaria percepisse sed tantuz faciem sponsi: quem auditu solo didicerat docẽte se eodem duce suo cõtemplata fuisse: et induenda pallio decoris sui de tortuoso animali quod insederat descendisse: atq; in tabernaculũ sarre exultante cõiuge introisse:
Ge.24 Cuius vtiq; serui recte nos quoq; vltima imitamur vestigia: si ei quam designauit Rebecca veritatẽ (que est in spũ) demonstrare curemus: quatenus et ipsa diligẽter istructa ptẽdat obliuisci que in terra sunt et apprehendere et tenere pro quo et vsq;
Ps.44 modo cucurrit: obliuisci in q̃z populum
Apo.19 suum et domũ patris sui: et q; tps nuptia-
Mat. 25. rum vrget: cooperire se iuxta vocez libri huius byssino splendenti et candido: vt aptatis accẽsisq; lampadibus: ingredi cũ sponso mereatur ad nuptias. Neq; n. celorũ rex illius poterit cõcupiscere speciẽ nisi et ipsa sponsi thalamum concupiscat: q; nec sunt legittime nuptie in qbus ps altera non cõsentit. Unde et ab eodez dño
Mat. 10. in euãgelio dicit: qui amat patrez aut matrem plusq̃z me nõ est me dignus: quod si ita est. imo q; ita est: nec pdest sponse pulchritudinis decor: nisi populum et patriam (sponsi gratia) spernat: nimirum q; vel sponsum non amat: vel alius ab ea q non est sponsus diligitur: persuadẽda est modis omnibus tantã deuitare infamiã: ne thoro (qd absit) regio cõprobetur indigna: Sed quibus eaz sermonibus persuadere quis poterit que relinquere presentia pro futuris. deserere cognita pro incognitis: parẽtes et vicinos quos nouit: pro sponso et patria quor gloriam nescit: sicut inexpertũ habet ita impossibile putet presertim cũ non extimet tps nuptiarũ insta re? Nõ paruus labor iste est: q nobis hijs diebus incũbit: Sz ad hec qs ydoneus? forte et n. qui posset spernit: qui cuperet nescit cui cultus sermonis inest sciẽtia deest: cui scire concedit dicere oportune negatur. Sic ergo nullus idoneus. Sed nũ omnes pariter excusati? Habet qui nescit si tñ non paruipẽdit: vel negligit: aut plenam aut qualẽcũq; excusationis fiduciaz nullã aut quasi nullã cui datuz est cognoscere: vel ex parte: Sed num q; istud dicor: alterũ mihi e duobus attribuo vt sciẽtie mihi: titulũ arrogare psummaz? Minime: sed qui me prorsus in altero insufficientẽ profiteor: in altero iuditium pertimesco: q; et si me scientẽ nõ nisi insipiẽter crediderim: ignorare me tñ q loqui tenear nõ nisi mendaciter excusabo: Loquar ergo prout potero: sin minus nutibus indicabo: Defecisse mundi gaudia iminere psturas: celor regnũ adesse in ianuis: et si sermone rustico et ipolito certis tñ et necessarijs pbare me posse arbitror documentis: si tñ ille affuerit: qui presumẽtes de se ipsis irridet et linguas infantiũ: cuz sibi placet facit disertas. Non igit de meo Judith 6.
(qd nõ habeo) sed de xpi benignitate cõfidens. Apocalipsim quã beatus Joãnes Sapie. 10.
in pathmos isula religatus descripsit nõ mee presumptionis audatia: sed romani auctoritate pontificis exponendã assumpsi: ex cuius vt ego extimo serie probari plane poterit: qd pdixi et si qua sunt alia laude digna: que possint ad contẽptuz seculi spõsam et regni filios aiare et vocẽ illã dñi sibi esse factã qui dicit: Respicite et le Luc.21
uate capita vestra ecce appropinquat redemptio vestra: Ut aũt ad alta nimis cõtemplanda misteria: facilius annuẽte deo sublimari possimus (manentib9 nobis adhuc in plano) omnem libri materiam: in summaz colligere opus est quo. n. inusitata sunt que aggredimur eo in reseranda libri ianua laticri et multiplici idigemus sermone: Inde est q preter solitũ et vsum maioruz nõ tã prefationes q̃z libellũ: vtilitati potius lectorũ cõsulentes q̃z vsui: non ignorãtes q̃zte difficultatis sit psiderare sacramentoruz excellentiam sm plenitudinẽ scripturar dilatare sinũ anguste mentis ad cõtẽplanda velut in ictu oculi

tam multa ⁊ tã archana mysteria que ve/
lut in quadã libri summa: in libro Apoca/
lipsis collecta sunt: quatenus qui domum
illam spiritalem in qua multis obsecrata
firmaculis scripturaꝝ intelligentia clausa
est intrare satagimus nõ sine clauibus my
sterioꝝ accedamus ad eaꝫ: nequando (q̃d
absit) accidat illud quod quibusdam per
Esa.29 prophetam dicitur. Erit vobis visio om/
niũ sicut verba libri signati quem cum de
Da.11. derint scienti literã: dicent. lege. Et respõ
debit. Non possum signatus est.n. Nõ.n.
vsqꝫ in finẽ mundi clausos esse signatosqꝫ
sermões ꝓdicit angelus Danieli: sed vsqꝫ
ad tempus prefinituꝫ: vsqꝫ ad tempus an
geli philadelphie: hoc illius ordinis qui
Apo.3. significatur in xp̃o cui ⁊ dicitur. Hec dicit
sanctus verus qui habet clauẽ dauid qui
aperit ⁊ nemo claudit: clauit ⁊ nemo ape
rit. Scio opera tua: ecce dedi corã te ostiũ
apertum quod nemo põt claudere: q: mo
dicam habes virtuteꝫ: Quod si hi qui iu/
xta saluatoris vocem norunt iudicare fa/
ciem celi ⁊ terre signa tẽporũ: aut non co/
gnoscũt aut non' credunt agnoscentibus
ea: non est meum iudicare de eis: Est acu/
tus dei sermo: ⁊ penetrabilior omni gla/
dio ancipiti qui iudicat eos: cuius vox ap
Heb.4 ta ⁊ terribilis nimis. In eodem Danielis
Da.12. volumine subsecuta est dicẽs: Eligentur
⁊ dealbabuntur: ⁊ quasi ignis probabun/
tur multi: ⁊ impie agent impij: nec intelli
gent omnes impij: porro docti intelligẽt.
Ma.12 Hinc ⁊ per se ipsam veritas dicit: Confi/
teor tibi pater domine celi ⁊ terre: q: ab/
scõdisti hec a sapiẽtibus ⁊ prudentibus ⁊
2.cor.4 reuelasti ea paruulis. Hinc ⁊ per apostolũ
dicit. Et si opertũ est euangelium nostruꝫ
in his qui pereunt apertum est in quibus
deus huius seculi excecauit mẽtes infide-
lium: vt nõ fulgeat illuminatio euangelij
glorie christi qui est imago dei. Et ne quis
eum de vanitate argueret qui se quidem
intelligere verba dei: nõnullos ignorare di
cebat mox euidens signum dedit humili
2.cor.4 tatis sue: cuiꝫ ꝓtinus adiecit ⁊ ait. Non.n.
nos metipsos predicamus sed iesum xp̃m
dñm nostrũ: Tale est eniꝫ ac si apertius di
ceret: Si voluero gloriari nõ ero insipiẽs 1.cor.9.
veritatem.n. dicã. Qui enim loquitur ve
ritatem ipse est qui predicat xp̃m: qui lo/
quitur veritatẽ humilis est: q: intelligit se
nõ habere de proprio. Et ideo nõ loqtur
vt videatur ab hoibus: ⁊ glorietur de sciẽ
tia sua. Sed q: veritas ⁊ charitas vrget:
iuxta id quod alibi ipse dicit. Si euange/
lizauero: nõ est mihi gloria: necessitas eniꝫ
mihi incũbit. Ue.n. mihi est: si non euan
gelizauero. Non ergo discipuli veritatis
seipsos predicant: sed xp̃m iesum: q: nõ q̃ Phi.2
rũt que sua sunt: sed que iesu xp̃i. Qui ãt
querunt que sua sunt inuenire nequeunt
veritatẽ: teste ipsa veritate: que icredulis
iudeis inter cetera dicit. Quõ potestis cre Joã.5.
dere qui gloriam ab inuicem accipitis: ⁊
gloriam que a solo deo est: nõ queritis? Li
quet ergo ꝙ nõ põt credere q querit glo/
riam suam: ⁊ qui nõ põt credere: intellige
re nequit: q: tenebre incredulitatis obce/
cãt oculos mẽtis eius ⁊ palpare in circui
tu non sinitur ostium inuenire. Eis autẽ
qui spernunt gloriam suam: datur a dño
vt possint credere dat vt credẽtes intelli
gere queãt: p quibus quod donauerit deus
in libello isto itroductorio q veluti ꝓam/
bulus ẽ in expõne totius libri itimare cu/
rabimus vt tãto p icognitas vias maris
huius securius nauigare possimus: quãto
manẽtes adhuc in portu sedemus cõpu/
tãtes sumptus q necessarij sunt. Quo cir
ca lectorẽ moneo libri huius vbera sitiẽ/
tẽ: vt sic ex eo plenũ se capere itellectũ cõ
fidat: si in eo itẽtus ⁊ iteger sine vocis stre
pitu meditet ⁊ subscripte itroductiõis sũ
mulã lectitare nõ pigeat: in q̃ totiꝰ libri cõ
tinet materia. Explicit prologus.

Incipit ꝓphatio siue liber itroducto/
rius in expõnem Apocalipsis. Cap. 1.

Uniuersa hystoriarũ nemora q̃ ve
tus testm̃ obũbrant in qnqꝫ por/
tionibus diuidunt: quaꝝ vna ge Diuiso
neralis est: q̃tuor spãles. Una ẽ.n. librorũ
rota quatuor hñs facies: vna est genera/ vet. test.
lis hystoria: quatuor spãles: Generalis hy
storia illa est: q̃ a mũdi inchoata ꝑncipio:
vsqꝫ ad librũ Esdre: recto cursu dirigit: ⁊

hoc quidem patriarcharũ primo: secundo
iudicum: tertio regum: cronicas exhibet:
habens quidem vnaȝ narrationis seriem:
sed scriptores diuersos: eo ꝙ morte diu p/
hiberent manere: Quattuor vero hystoria
ruȝ spãlium: prima est que intitulatur iob:
secũda tobie: tertia iudith: quarta hester.
Illa ergo rota iste facies. Et q̃dẽ haꝝ due
minus apud hebreos iudicantur canonice
vt ait hiero. iudicant sed nõ apud ecclesiaȝ
cui spũs testimoniũ reddit. Pro quattuor
aũt historijs: quattuor euãgelia data sunt:
nõ sine ostensione cõcordie: ⁊ spiritalis mu
nimine intellectus. Illud vero inter cete/
ra distincta est rõne pẽsandũ: ꝙ pmus euã
gelista: ⁊ vltimus: Matheus. s. ⁊ Joannes
apostoli sunt iesu xp̃i ⁊ visa magis referũt
q̃ȝ audita. Duo vo medij: Marcus ⁊ Lu/
cas: non apostoli sunt: sed apostoloꝝ disci/
puli: ⁊ audita potius q̃ȝ visa describunt.
Sicut ergo apud nos si hũano liberaret
iuditio: maioris auctoritatis esse quis dice
ret: ꝙ apostoli visa q̃ȝ qd apostoloꝝ disci/
puli: nõ tã visa q̃ȝ audita scripserũt: ita hi/
storiaꝝ quattuor: prime vltime iob. s. ⁊ he/
ster maiorẽ iudeoꝝ psbiteri auctoritatẽ de
derunt: q̃ȝ duabus medijs. Tobie: vȝ ⁊ iu/
dith. Sed hec nequaq̃ȝ dixit archani spe/
culator eloquij ⁊ qui in eis spiritalẽ ac mi/
sticũ esse pcipit intellectũ. Nunq̃ȝ. n. histo
rias ipas tã clara illustrarẽt misteria: si eas
digitus dei sicut ⁊ ceteras: non scripsisset.
Sicut autẽ pro illis quattuor quasi in me/
dio rotarum rote: quattuor euangelia data
sunt: ita gñali historia datus est liber Apo
calipsis: Utiq̃ȝ ipse quasi rota infra rotaȝ:
dico illam que primo apparuit super ter/
ram: vt pphetia ex integro cõpleret que
dicit. Et similitudo rotaꝝ ⁊ opera: quasi si
sit rota in medio rote. Est ergo rota prima
⁊ maior ceteris: generalis illa historia: seu
magis hystoriarũ librorũq̃ȝ congeries: que
ab Adam vsq̃ȝ ad Esdrã per successionem
protensa est: postq̃ȝ ⁊ scriptores sacre pagi/
ne sabbatizasse noscunt. Sane rote huius
exterioris: liber iste Apocalipsis rota inte/
rior factus est tendensq̃ȝ vsq̃ȝ ad fineȝ secu/
li: ⁊ pertransiens finẽ reuelans misterioruȝ

abdita que in illa prima rota latebãt: Quo
circa nõ imerito Apocalipsis dictus est: eo
ꝙ occulta detegat ⁊ reuelet archana. Est
enim clavis veterũ: notitia futuroꝝ: signa
torum apertio: detectio secretoꝝ: Magna
est ⁊ singularis huius prerogatiua volumi
nis: quia magnus est dei spiritus qui in eo
aperte loquit: voces suas: per hoc. n. ꝙ li/
bruȝ istũ septenarius totuȝ possidet nume/
rus: q̃ȝ familiaris sit ei qui donoꝝ septem
largitor est: innotescit: Nec miruȝ si a celi Jo. vlt.
camerario scribit: cui recũbenti supra pe/
ctus dñi archana speculari misteria ⁊ de/
torrente spũs sancti abũdantius bibere da
tum est: vt in se spãlius cõpletũ esse proba
ret qd ipse generali promissione ex ore veri
tatis processisse testatus est dicẽs: qui sitit
veniat ⁊ bibat ⁊ flumina de vẽtre eius fluẽt
aque viue. Si. n. amorem xp̃i spũm scũm a Joh. 7.
patre ⁊ eodẽ filio procedentẽ taȝ pie q̃ȝ ca
tholice esse tenemus: quid aliud intelligẽ/
dum dicimus ꝙ se xp̃i dilectum ioannes
ipse cõmemorat: nisi vt gratiaꝝ fluẽta abũ
dantius se de pectore xp̃i exhausisse testet
quod ergo ipse bibit hoc tãdẽ propinauit
electis: aquã. s. viuã quaȝ ipse potauerat de
fonte vite. Sũt. n. aque viue spiritales scri
pture: nõ attramẽto ⁊ calamo in papiro de
picte: sed in libro humani cordis virtute
sancti spũs exarate. Tales sane aque inspi/
rate diuinitus: pducte ex cordis puteo in/
fatigabiliter fluũt: ex quibus greges dñici
ammoto prius lapide ad aquant. Hec non
terraꝝ iugera: sed arridaꝝ sepe mentiũ pra
ta rigant ⁊ sitientiũ corda hoium fructuũ
vbertate fecundant: Et hoc quidẽ gene/
rale est oium: At de libri huius progatiua
quid dixerim in quo celestis fluminis im/
petus letificat ciuitatem dei septem mea/
tuum plenitudine feruens ad irrigan// ps. 45.
dam omnem terram: abundantius nobis
his diebus ex Joannis ventre profluxit?
Beatus (ait) qui legit ⁊ qui audit verba
prophetie huius ⁊ seruat ea que in ea scri/
pta sunt: Nõ. n. hec prophetia qualiscũq̃ȝ
est: sed omnium aliarum (si sane sapimus)
prophetia: vt pote que omnes: aut pene
omnes comprehẽdit in vnum: ⁊ ꝙ eo ma

ius est: cõprehẽdit ⁊ aperit. Alie nãqꝫ pro
phetie aut pauca aut obscura protulerũt
spãlium populoꝝ bella in typo futuroꝝ
tangẽtes. Hec generalr̃ occulta reserat: pa
tefacit archana: soluit sigilloꝝ vincula te/
nebrosa illustrat. Mirum istud: sed alterũ
mirabilius: ita ecclesiastica prelia: summa/
tim ⁊ seriatim prosequitur: ita ꝑ curricu/
la tẽporũ ordines ⁊ bella distinguit: vt tñ
a veteribus non discordet: ostẽdens opor/
tere cõpleri in ecclesia xp̃i quecũqꝫ in he/
breoꝝ populo: in figura precesserant. Nec
cõfuso id ordine factum esse: vt prima vl/
tima: vltima prima scribant̃: ac per hoc le
ctor ipsius difficultate sibi facta diffidat:
sed vt futura erant per tẽpora succedentia
sibi scripta esse non dubitet: ita tñ vt ꝑtes
singulas prout infra ostendemus: distin/
guat ⁊ in singulis partibus recapitulatio
fiat. Quia tñ hoc ipsum ꝙ clarum est ne/
scienti libri materiã: minus claret: nõ par/
ua prephatione lectorẽ indigere perpẽdo.
Quinimo (vt iam dixi) nõ tã ꝓphatione
q̃ꝫ libro: per quẽ reserata ianua pateãt oĩa
que in domo sunt: vt ꝓus: vꝫ: quo pergat
videat q̃ꝫ vt postea videat ꝑ icognita ꝑgat.
¶ De aptione litere ⁊ libri. Cap. 2.

Omnes itaqꝫ libri hystorici quo/
rũ in typo rotaꝝ: qñqꝫ supiᵒ feci
mus mẽtionẽ: in quibus ab exor
dio tẽporũ: vsqꝫ ad Joãnem ba/
ptistã gesta mystica scripta sunt sub gene/
rali quodã libro collecta erãt septẽ signa/
culis inuoluto: in cuius solutionis palma
nemo (vt testatur in hoc libro Joãnes) di
gnus iuẽtus est nisi ille qui mortis regnũ
moriendo exsuperãs leonis fortitudinē
resurgendo calcauit. Ecce (inqt) vicit leo
de tribu iuda. apire librũ ⁊ soluere septem
signacula eius. Libri ergo huius tam ma/
gna: tã archana mysteria soli moriẽti ⁊ re/
surgẽti dño apire donatũ ẽ: q: vꝫ: ⁊ moriẽ
te xp̃o: litere vis que occidebat interijt: ⁊
2. cor. 3. spũalis intellectus q viuificat: vixit. Erat
eni veluti tumulus signatus vndiqꝫ liber
iste: in quo vita iacebat mortua ne ipẽdẽt
mortuis lumen vite. Ubi aũt vita xp̃s re/
surrexit a mortuis: vitalis intellectus qui
latebat: prodijt: ⁊ quasi cuiusdã floris spe/
cies de scripture monumẽto processit. Di
sputat circa ista in epistola ad romãos apo
stolus ⁊ inter multa que de lege ⁊ gratia
disserẽdo cõscripsit: cur in aptiõe libri seu
leonis victoria: seu vite resurrectio cõmen
det̃ verbis. Hec eadẽ ꝯtinẽtibus: apit di/ Ro. 6.
cẽs. Cõsepulti sumus xp̃o ꝑ baptismuꝫ in
morte: vt qñ surrexit xp̃s a mortuis per
gloriã p̃ris: ita ⁊ nos in nouitate vite am/
bulemus. Et q: litere vetustas ad mortẽ:
spũs nouitas pertinebat ad vitaꝫ qbusdã
interpositis subsecutus est dicens. Nunc Ro. 6.
aũt soluti sumus a lege mortis in qua deti
nebamur: ita vt seruiamus i nouitate spi
ritus: ⁊ nõ in vetustate litere. Et post ali/
qua. Quod. n. impossibile erat legi in qua
ifirmabamur ꝑ carnẽ: deus filiũ suũ mit/
tens in similitudinẽ carnis pc̃ti: de pecca Ro. 8.
to dãnauit pc̃tũm in carne vt iustificatio
legis impleret̃ in nobis: qui nõ scd̃m car/
nẽ ambulamus: sed scd̃m spũm. Quis est
enim qui ꝓ virtute spũs resurrexit a mor
tuis nisi is qui pro carnis ifirmitate agno
tanq̃ꝫ occiso similis esse ꝓhibetur? Si. n.
mactate ouis debilitas infirmitatẽ preno/
tat carnis: qd insuperabilis fortitudo leo/
nis nisi triumphatoris spũs maiestatẽ desi
gnat? Inde est ꝙ Sanson ille fortis q̃ꝫdiu
sibi spiritus fortitudinis affuit fortitudi/ Jud. 16
nem superauit leonis: cuꝫ vero amore car
nis in culpam prolapsus est: ne vt secũdo
⁊ tertio inimicis resisteret: v̾tute spũs pri
uatus est. Quia igitur in morte xp̃i: inue/
terata carnis infirmitas: infirmata vt ita
dicaꝫ interijt: ⁊ antique vetustas litere cõ
sumationem accepit: in resurrectione ve/
ro nouitas spũs ⁊ fidei fortitudo surrexit.
Recte libri aptio in leonis victoria: recte
in vita xp̃i sigilloꝝ solutio ꝯdicat̃. Tũc. n.
aperuit discipulis sensum vt intelligerent
scripturas. Aperit ergo librũ xp̃s qui ma/ Lu. 24
gister est omnium: aperit qui ligauit ⁊ si/
gnacula soluit. Sic enim vt iam predixi/
mus in angelo phyladelphie: de eo inter
cetera scriptum est. Hec dicit sc̃tũs ac ve/
rus qui habet clauem dauid qui aperit ⁊
nemo claudit: claudit ⁊ nemo apit. Erat

enim vt iam diximus testamentuȝ vetus
ab habraaȝ patriarcha:vsqȝ ad xp̄m septē
signaculis inuolutū:qꝛ septem spūalia pre
lia:tēporibus ⁊ figuris distincta sub eodē
testamento scripta sub eodem consumata
legūtur:in quibus ecclesiastica bella ⁊ spi/
ritalia sctōꝝ p̄lia laboresqȝ signantur.

¶ De septē sigillis ⁊ aptiōib⁹ eoꝝ. Ca. 3.

SEd frustra signaculoꝝ septē solutio
nem querimus:nisi prius signacula
ipsa que librum signauerant denota
mus. Et quidem sigillis septē liber ipse si
gnatus erat:sed aliquid interest: quod no
tari oporteat. Quinqȝ sane illorum vnifor
mia sunt. Sextū ⁊ septimū dissimilia: Sūt
enim simplicia quinqȝ:sextum duplex:se/
ptimū sabbatizat. Ergo in sex signaculis
labor est aliqs designatus. Sex itaqȝ sigil/
la:sex sunt generalia bella a tpe Moysi:
vsqȝ ad obitū Esdre:quē quidā esse autu
māt Malachiā pphetā in sex tēporibus
Exo. 14 cōsumata:⁊ in sacris codicibus a prophe/
Josue tis cōscripta. Hoꝝ belloꝝ primuȝ fuit egy
3. Re. ptioꝝ. Secundum cananeoꝝ. Tertiū sy/
20. 22. riorum. Quartuȝ assyrioꝝ. Quintū chal/
4. Re. deoꝝ. Sextū quod duplex fore diximus:
10. 13. item assyrioꝝ ⁊ macedonū. Sexta ⁊ eniȝ
Judith cōcertatio ꝯtinet̄ in hystoria Judith. Se
Hester. ptima ꝯtinet̄ in hystoria Hester. Fuit aūt
Holofernes assyri⁹. Aman qui ⁊ agagita
natione macedo. Quidam tñ dubie tradi
derūt:prius fuisse cōditā hystoriaȝ Esdre
q̄ȝ hystoriā Hester. Quod qꝛ opinio ē nō
assertio ppter duos artaxerses:quoꝝ ali⁹
post aliū regnasse credit̄:nescio vtrum sit
cedendū opinioni eoꝝ:vt vȝ: tēpore po/
sterioris artaxersis fuisse credat̄:⁊ non po
tius sub tpe primi sub quo ⁊ Esdra:cum
apte dicat scriptura fuisse mardocheū ex
numero captiuoꝝ quos trāstulerat nabu
chodonosor rex babylōis cū Jechonia re
ge iuda:⁊ ꝫm computationē annoꝝ qui a
trāsmigratione babylonis:vsqȝ ad vltimū
artaxersem regnasse ferunt̄ plusq̄ȝ ducen/
ti anni fore tradant̄ satisqȝ videatur absur
dum vt hō ducētoꝝ annoꝝ extimaretur
aptus ad ministrādum in palatio regis:⁊
haberet neptem puellam filiaȝ fratris sui.
Etiā si septuagenarius esset mardocheus
qñ natus est frater eius:⁊ septuagenarius
frater eius qñ nata esset Hester: qūo esset
Hester puella qñ assumpta est in matri/
monium regis:q̄ȝ ad minus sexagenariaȝ
esse cōstaret. Uerum hoc propter Esdraȝ
hystoriographū quē inter scriptores vete
rū hystoriarum:vltimum fore dixi. Hysto
riarum autem dico non quarūcunqȝ: sed
auctenticarum. Quia libri machabeorum
extra canonem sunt. Si aūt subscribenda
est hystoria ista:⁊ ita magis placet lectori.
In nullo propter hoc offenditur series tē
porum ⁊ ordo bellorum:qꝛ ⁊ si contempo
ranei fuerint Esdra ⁊ Mardocheus:po/
tuit tamen prius incipere hystoria Esdre
quod oīno verum est:vtpote que icipiēs
a Cyro vsqȝ ad finem dieruȝ suorum que
acciderūt p tpa cōpilauit. Quocirca dan
dū est nobis aliqd circa legē lr̄e q̄ occidit
vt nō extiguat̄ in nobis spūs q viuificat:
⁊ siue in obitu Esdre quē qdā (vt iā dixi)
tradūt fuisse malachiā:siue in obitu nehe
mie q adiūctus est ei:siue in zorobabel qui
edificauit tēplū dño:siue in Hester statua
mus finē pie ⁊ simplr̄ accipiat̄:qꝛ ⁊ si eos
ꝯtēporaneos fuisse nō dubitam⁹:qs tñ eo
rū pus obierit ⁊ qs posterius ignoramus.
Qꝛ tñ qd̄ dictū est de malachia q pphetа
rūt de Joanne baptista:q ipse sit Esdra:
opiniūcula ē nō assertioa. Statuam⁹ si pla
cet in eo finē sexti signaculi q vltim⁹ fuit
duodeciȝ pphaꝝ:⁊ post aggeū ⁊ zachariā
q darij Perse pphetauerūt:hͤ ē i senectute
zorobabel pphetasse dignoscit̄. Ceteꝝ qd̄
spectat ad signaculū sextū sub vno (vt iaȝ
dixi) tpe sexto:due tribulatiōes vltie pene
simul pacte sūt:vna sub nabuchodonosor
rege assyrioꝝ: altera sub artaxerse qui re/ Hest. 8
gnauit sup cētū viginti septē puicias. Ut
eni filij israel ascēdētes de egypto:d māna
qd̄ eis celitus mittebat̄: singuli gomor p Exo. 16.
psonas singulas singulis qnqȝ dieꝝ cuius
cūqȝ hebdomadis legere iussi sūt:sexto vo
die i duplū:hoc ē simul duo gomor: vnū
vȝ: p sexta feria:alteꝝ p die sabbati i quo
nō licebat opari:ita in sexto tpe duplica/
tū est bellum:⁊ quasi duplex alimonium

repositū est in libro vnum q̄dem pro tp̄e
sexto: alterum ꝑ septimo in quo antiquo
illo populo ociū sabbati datum est: Naz ⁊
nox diei sexti in quo passus est xp̄s: si sane
sapimus: duplex fuit: qꝛ bis in eo facta est
nox: primo. s. pro cursu tp̄is: secūdo preter
legez nature. Sic ⁊ ex loco illo vbi agitur
de regno bestie que ꝑcussura ē babylonē
vsq₃ ad eū locū vbi cātat̄ a sc̄tis Alleluia:
pro nocte illa in qua traditur xp̄s accipiē
Apo.13 dū est. Ex eo aūt vbi dr̄. Uidi celū aptuz:
17.19. ⁊ paulopost. Uidi bestiam ⁊ reges terre ⁊
exercitus eoꝝ cōgregatos ad faciendum
preliū cuz illo qui sedebat in equo ⁊ cum
ibi.20. exercitu eius: vsq₃ ad eū locuz vbi agitur
de incarceratione sathane: ꝑ illis tenebris
accipiēdū est que facte sunt ab hora sexta
vsq₃ ad horā nonam. In quibus horis cru
cifixus est xp̄s qui ⁊ fortassis mediāte ho
ra nona: tradidit spūm: vt tribus horis ⁊
dimidia suspensus in patibulo fuisse cre/
Dan.7 datur: ⁊ intelligatur illud quod de cornu
vndecimo in Daniele scriptū est: Puta/
bit q̄ possit mutare tēpora ⁊ leges ⁊ tra/
dentur in manu eius in tēpus ⁊ tp̄a ⁊ di/
midiū tp̄is: ex qua re ⁊ illud intelligi pos/
se datur quod dr̄. Uidi vnuz de capitibus
bestie occisum quasi ad mortē ⁊ plaga gla
dij eius curata est. Aut si due ille pressure
Judit.3 que geminate sūt sub signaculo sexto: hoc
est sub holoferne principe exercitus regis
assyrioꝝ ⁊ aman agagita: cōem vnius tē/
poris ꝑcellā insinuāt ꝑ eo. s. q̄ liber Apo
calipsis bestiā ascendētē de mari: ⁊ bestiā
ascēdētē d̄ terra i vnū ꝯuenire demōstrat
fieri pōt vt presens tribulatio designata se
cundū partē in bestia ascendēte de mari:
preualente potētia xp̄i pene ad defectum
deueniat: ⁊ rursuz ꝑ draconis astutiā semi
uiua vel rediuiua cōsurgat eo q̄ pseudo ꝑ
phetaꝝ turba assotiata ꝑualeat: ita vt aia/
ta per illā: deteriora faciat q̄₃ fecisse antea
videbatur. Unde ⁊ in alio loco scriptum
Ap.16. est. Uidi de ore draconis ⁊ de ore bestie ⁊
de ore pseudo ꝓphete exire spūs tres imū
dos in modū ranarū. Sūt. n. spūs demo/
nioꝝ facientes signa: ⁊ procedūt ad reges
totius terre cōgregare illos in preliuz ad

diē magnū dei oīpotētis. Uerum hoc ad 1.cor.9.
extremū: qn̄ caput iā pene mortuum viui
ficari incipiet. Satis. n. clare ostēduntur
ista duo ingētia prelia in sexta parte libri
huius scd̄m q̄ prediximus affutura. Pri
mū denotatū est circa exordiū sexte partis
in loco vbi de regibus ⁊ de bestia dicitur.
Bestia quā vidisti fuit ⁊ nō est: ⁊ ascensu
ra est de abysso ⁊ in interitū ibi. Secūdū
de quo in sequētibus: dr̄. Uidisti bestiam
⁊ reges terre ⁊ exercitus eorū cōgregatos
ad faciēdum preliū cum illo qui descende
bat in equo. Oportet. n. deficere bestiam
istā que actenus impertinacia sua superbe
agere visa est. Sed nō ꝓpterea cōfidendū
est de pace illa: qꝛ rediuiua ipsius bestie tē
ptatio denigrabit eā addita nihilominus
⁊ illa que fiet per aliam bestiam ascenden
tem de terra.

¶ De duabus ꝑsecutionibꝫ tp̄is. Ca.4.

Ut enim vna fuit tribus Joseph:
gemina tn̄ in Manasse ⁊ Effraiz
ita sextum tēpus geminum esse
cōstat: adeo vt in duobus videat̄
diuisum ⁊ inter primuz ⁊ sequens tēpus
pax nō satis vera distiguat: s₃ melius ostē
demus hoc: q̄ dicimus esse. v₃ geminum
tēpus sextū: si exordia ieiunioꝝ que apud
grecos solemnia sunt ministerialia: ⁊ ipsa
quoq₃ fore pensamus: qꝛ magnos ⁊ ipsos
habuisse viros a quibus hec acceperunt:
nulli ambiguū esse pōt: ⁊ si tp̄a ieiunioruz
preiudicēt vetustioribus ⁊ eis gratia ꝑse/
rant̄. Si ergo ab eadē hebdomada nume
rare incipimus: presertim cum ⁊ nos ipsi
ex eadē ieiunare ⁊ abstinere a carnibus in
cipiamus: ⁊ si nō ita solemniter q̄ñ in se
quēti hebdomada: profecto hebdomada
illa que de passione intitulat̄ respectu il/
lius hebdomade: sexta est: ea vero que ꝓ/
cedit pascha ⁊ alio gn̄e sexta eē istiusmo/
di respectu: iam nō erit sexta: sed septima:
vel vt melius dicamus nō septima: sed itē
sexta propter duas ecclesias grecorū: v₃: ⁊
latinorum. quarū prima primo percutien/
da erat: secūda secundo: Inter vtramq₃
vero hebdomadā solemnitas palmarū di
stinguit: nimirum qꝛ tribulatio sexta: ma/

gna saluandorum solemnitate interpolanda est: secundum quod in sexta parte libri manifeste ostendit: in eo videlicet quod exultantium voces et Alleluia cantantium: persecutio sepe scripte bestie: et preit et secutura est. Erit autem gaudium ipsum propter pueros hebreorum: qui conuertentur ad dominum laudantes et dicentes. Benedictus qui venit in nomine domini. Et propter alia bona que facturus est dominus: non filiis huius seculi qui destruentur: sed omnibus qui recti sunt corde: Ostenditur hoc quoque in sexto angelo tuba canente vbi postquam agi incipit de tribulatione sexti temporis: interponuntur aliqua de apertionibus libri: et rursum adduntur alia in consumatione laboris: in qua: videlicet consumatione recte mentio fit de mensibus quadraginta duobus: hoc est de annis tribus et dimidio: vt ostendatur ea esse tribulatio: quam facturus est rex ille vndecimus de quo dicitur in Daniele. Putabit quod possit mutare tempora et leges: et tradentur in manus eius in tempus et tempora et dimidium temporis. Erit autem istud in consumatione sexte temporis: in quo sancti dei occidendi sunt agentibus. sicut et dominus iesus tradentibus iudeis: et ante ipsum Joannes baptista: aut certe sicut petrus et paulus qui altercante cum eis Symone mago in conspectu Neronis ab eius apparitoribus occisi sunt. Et hoc quidem propter duo gomor et duas persecutiones sexti temporis: in quibus oportet dei populum de siarum hostibus triumphare. Porro persecutionis vltime que facta est sub Anthiocho: priusquam dei filius veniret in mundum: alia est causa mysterii. Non enim est in canone librorum: et ideo separatur a lege ista. Que tamen quia iam ostensa fuerat Danieli prophete in specie hyrci caprarum non vacat a mysterio: quod de ea scriptum est: de qua quod deus concesserit: suo loco dicemus. Nunc in promptu est dicere de duorum concordia testamentorum: seu etiam de concordia trium operum que in tribus statibus mundi: alia post alia claruere ceperunt: vt dum similia queque similibus suis respondere perpendimus: eo magis intentionem auctoris indagare possimus: quo magis conuenire noua veteribus: et velut ex eisdem subsistentia consonare sentimus. Quia vero de tribus statibus seculi mentio facta est. oportet eosdem status breuiter designare: vt qui sunt ipsi status: et ad quid sane memorie commendemus: exacturi illud in locis suis: cum aliquid de eis eloquendum occurrerit.

(margin: 1. cor. 4.; Da. 12.)

¶ De tribus statibus mundi. Cap. 5.

Primus trium statuum de quibus nobis sermo fuit sub tempore legis quando populus domini adhuc pro tempore paruulus seruiens erat sub elementis huius mundi non valens adipisci libertatem spiritus: quousque veniret ille qui ait. Si filius vos liberauerit vere liberi eritis. Jo. 8.
Secundus status fuit sub euangelio et manet vsque nunc in libertate quidem respectu preteriti: sed non in libertate respectu futuri. Dicit enim apostolus: Nunc ex parte cognoscimus et ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est euacuabitur quod ex parte est. Et alio loco. Dominus autem spiritus est: et vbi spiritus domini: ibi libertas. Tertius ergo status erit circa finem seculi: iam non sub velamine litere: sed in plena spiritus libertate: quando euacuato et destructo pseudo euangelio filii perditionis: et prophetarum eius: hi qui ad iustitiam erudient multos: erunt sicut splendor firmamenti: et quasi stelle in perpetuas eternitates. Et primus quidem status qui claruit sub lege et circuncisione initiatus est ab adam. Secundus qui claruit sub euangelio initiatus est ab Ozia. Tertius quantum datur intelligi ex numero generationum: a tempore sancti Benedicti cuius precellens claritas expectanda est circa finem: ex eo videlicet tempore quo reuelabitur Helyas et incredulus iudeorum populus conuertetur ad dominum: ita vt in eo spiritus sanctus videatur voce sua in scriptura clamare. Pater et filius vsque modo operati sunt: et ego operor. Ut enim litera testamenti prioris proprietate quadam similitudinis videtur pertinere ad patrem. Litera testamenti noui pertinere ad filium. Ita spiritualis intelligentia que procedit ex vtraque ad spiritum sanctum: Et rursum sicut ordo coniugatorum: qui

(margin: 1. cor. 13; 2. cor. 3.; Da. 12)

primo tempore claruit: proprietate simi/litudinis videtur pertinere ad patrem. Ordo predicatorum qui secundo ad filium: ita ordo monachorum cui extrema magna tempora data sunt: ad spiritum sanctum. Et secundum hoc primus quidem status ascribitur patri. Secundus filio. Tertius spiritui sancto: licet alio modo vnus dicendus sit status mundi: et vnus populus electorum: et omnia simul sint patris et filij et spiritus sancti. Nec illi auctoritati patrum putetur esse contrarium qua dictum est. Tempus ante legem. tẽpus sub lege. et tempus sub gratia: quia et illud in suo genere dici necessarium fuit: et istud in suo necessarium est. Nam vt teneamus vtrunque. Tertia quoque assignatio temporum adiungenda est. Idest tempus sub litera euangelij. Tempus sub spiritali intellectu. Tempus manifeste visionis domini. Omnia tempora simul quinque. Licet quintum quod erit in patria abusiue nõ proprie tempus dicatur: dicemus tamen phemni seculorum tempore. Primum itaque tempus ante legem. Secundum sub lege. Tertium sub euangelio. Quartum sub spiritali intellectu. Quintum in manifesta visione dei. Sic

Ps. 83. enim oportuit electos dei ire de virtute in virtutem et transire de claritate in claritatem donec videatur deus deorum in syon. De lege naturali ad legem moysi: de lege moysi ad euangelium. de euangelio Christi ad spiritalem intellectum: de spiritali intellectu ad veram et eternam contemplationem dei. Miro autem modo in quinque distinc ionibus istis manet inuolutũ et consignatũ sacrum mysteriũ trinitatis: ita vt seipso manens integrum in nullo patiatur scandalum: circa mysterium vnitatis. Sed primo ostendamus hoc in minimis vt facilius possimus ad

Ge. 21. 25. 30. maiora transire. Habraam genuit Isaac: Isaac genuit Jacob: Jacob genuit Joseph: Joseph genuit Effraim. Hi quinque viri iusti magni extimati sunt coram deo: in nullo sicut hi qui reprobati sunt a domino habentes redargutionem eo quod elegit illos dominus in signum ad designanda incerta et occulta sapientie sue. Non quidem omni populo sed eis qui in spiritu vocati sunt israel. Igitur habraam significat patrem: Isaac filium: iacob spiritum sanctum. Et hoc quidem ita est: sed nequis existimet nõ esse in patre filium et in filio patrẽ: oportuit exhiberi aliud mysteriũ in quo ascriberet nomẽ paternitatis: isaac cui videbat ascripta similitudo filij: secundum quod dicendũ est isaac significare patrẽ: iacob significare filiũ: ioseph spiritum sanctũ. Hoc eni nos aliquãdo intelligere cogunt sacra mysteria: que diuersa nimis et multiplicata sunt. Rursum nõ esse in patre et filio spiritũ sanctũ: et in spiritu sancto patrem aut filium humana fragilitas extimaret: data est iacob significatio patris: ioseph significatio filij: Effraim spiritus sancti: et inuentus est iacob primus qui putabatur vltimus in mysterio trinitatis: vt nihil in ea prius aut posterius esse credamus: nihil maius aut minus: sed tota tres personas coeternas sibi eẽ et coequales. Patriarcha ergo habraam: patriarcha isaac: Athanasius patriarcha iacob: et ab eisdem dissemina/tus est populus israel: quia creator generis humani pater: creator filius creator et spiritus sanctus. Secundum hoc quoque tempus: quod fuit ante legem ascribitur patri: tempus quod sub lege filio ascribitur: tempus quod vocatur gratie: spiritui sancto. Et hoc quidem digne satis. Tempus ante legem ascribitur patri: idest tempus illud in quo peccatum non imputabatur: cum lex non esset: sed tamen regnauit mors ab Adam vsque ad Moysen: quia terribilem se per hoc iudicium ostendere voluit deus pater in consilijs suis super filijs hominum vt incuteret timorem suũ generi humano: quod nesciens causam culpe tali se animaduersione sentiebat puniri. Tẽpus quod successit sub lege ascribitur filio: quia ipse est magister et legis lator qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Tempus Joã. I.

autem gratie aſcribitur ſpiritui ſancto:
2.cor.3 quia vbi gratia eſt aboletur lex ⁊ vbi ſpi/
ritus dei: ibi libertas. Rurſuꝫ illud quod
fuit ſub circoncisione ⁊ lege: hoc eſt ab
Habraam vſqꝫ ad Chriſtum aſcribitur pa
tri: quia in eo multipharie multiſqꝫ mo
dis locutus eſt deus pater: patribus in ꝓ
Heb.1. phetis: Tempus quod ſucceſſit ſub euan
gelio: aſcribitur filio: quia in ipſo idem fi/
lius mūdo apparuit manifeſtus: ⁊ doctri
na euangelij ſui conuertit ad ſeipſuꝫ mul
titudinem gentium. Tempus quod om/
nino erit ammodo ſub ſpirituali itellectu
aſcribitur ſpiritui ſancto: quia datus ho/
minibus abundantius docebit eos quos
repleuerit omnem veritatem: ⁊ eos qui
vſqꝫ ad preſens in perfidia perſeuerant ne
quaꝗ̃ ſibi in aliquo obuiare valentes: vo
cabit de tenebris ad admirabile nomen
ſuum: Rurſum tempus iſtud quod de
curſum eſt a Joanne baptiſta: vſqꝫ modo:
aſcribitur patri quia in eo procreat ſibi fi
lios ſpiritales per ſpiritum ſanctum queꝫ
Mat.3 miſit ſuper Chriſtum in ſpecie Colum/
Mar.1 be: de quo ⁊ renaſcūtur quotidie qui ſint
Joã.1. filij dei: vt clarificetur pater in filijs. Tem
pus quod erit ammodo vſqꝫ ad conſu/
mationeꝫ ſeculi: aſcribitur filio: quia quod
in Chriſto nato ſecundum carnem deſi/
gnatum eſt: in eo ſecundum ſpiritum:
opꝫ plenius conſumari. Seculū futurū
quod erit poſt reſurrectionem: aſcriben/
dum eſt ſpiritui ſancto: quia ibi non ſo/
luꝫ anime: que natura ſubtiliores ſunt ve
rum corpora noſtra ſpiritalia erunt: ⁊ tem
plum ſpiritus ſancti: quando ⁊ conſum/
ptis vniuerſis corruptionibus carnis: ſo/
lus idem ſpiritus regnabit in eis. In aſ/
ſignatione primi myſterij: datum eſt ſpi/
ritui ſancto tempus euangelij. In aſſigna
tione ſecundi: tempus ſpiritualis intelle
ctus. In aſſignatione tertij vita futuri ſe/
culi. In qua neqꝫ nubent neqꝫ nubentur
Mat.22. ſederunt ſicut angeli dei in celo. Sed
putas horum aliquid ſine cauſa? Abſit.
Propter hec enim tria: tribus modis tri
bus viribus miſſus ſiue datus: legitur
ſpiritus ſanctus. Primo in ſpecie co/
lumbe. Secundo in ſufflatione: Tertio
in igne. Primo oſtenſum eſt ꝙ proce/ Mat.3
dit a patre. Secundo ꝙ procedit a filio. Mar.1
Tertio ꝙ idem ſpiritus vbi vult ſpiret: Luc.3.
⁊ diuidat de ſuo ſingulis prout vult. Hec
regula myſteriorum frequens eſt ſatis in
diuina ſcriptura: ⁊ ea generaliter patres
vtuntur: ⁊ licet ipſi forte non apertius
exprimant cauſam: cur videlicet: ea per/
ſona que aliquando accipitur in ſigni/
ficatione patris: aliquando accipiatur in
ſignificatione filij: aliquando in ſignifica
tione ſpiritus ſancti: ⁊ econuerſo. Que
cum vniuerſaliter vera ſint: ⁊ fideliter
amplectenda in locis ſuis. Nos tamen
illorum temporum ſtatus in vſum expo
nendarum ſcripturarum proprie tenere
decreuimus: in quibus ſunt indiuidue tri
nitatis opera lucidiora ⁊ manifeſtiora cla
ris exhibent ſacramentis: hoc eſt ſub tē/
pore litere teſtamenti veteris: ſub tempo
re litere teſtamenti noui: ⁊ ſub tempore
ſpiritualis intellectus: quod erit ex hoc
nūc vſqꝫ ad cōſumationē ſeculi. Ubicūqꝫ
ergo de tribus ſtatibus abſolute fit men
tio in hoc libro pretermiſſo tempore illo
quod fuit ante legem: ſecundo poſt ſi/
nem mundi futuro. Primuꝫ ſtatum eſſe
dicamus ab Habraam ſiue iacob vſqꝫ ad
Joannem baptiſtam. Secundum a ioan
ne baptiſta vſqꝫ ad tempus plenitudinis
gentium. Tertium ex eo vſqꝫ ad conſu/
mationem ſeculi. Hec de tribus ſtatibus
dicta ſunt: vt ſciamus vnde agitur: cum
de eis facimus mentionem. Nunc de cō/
cordia videamus.

¶ Aſſignatio concordie duorum teſta/
mentorum. Cap. 6.

SI ſecundum ꝙ ſe mutuis vultibus
duo: que ſcriptura ſepe commemo
rat teſtamenta reſpiciūt: concordiā
duorū temporū volumus aſſignare.

Primus temporis cursus: a iacob patriarcha inchoandus est: et terminādus in xp̄o. Secundus a xp̄o vsq; ad finem seculi: quando rursus ad faciendum iudiciū venturus est in gloria xp̄s: facta fuit tamen illic initiatio in habraā: hic in zacharia patre ioannis. Sin vero quia testamentum nouum geminum est et quasi duplex: pro
Mat.3 actuū.2. eo q̄ non solum filius in carne apparuit: verumetiam et spiritus sanctus reuelari dignatus est hominibus in columba et igne: et nō solus filius missus est: vt redimeret mundum: verumetiā et spiritus sanctus qui procedit ab ipso complere que ipse inchoauerat. Tempus istud quod dicit gratie in duas temporuz portiones distingui tur: q̄d omnino necessariū est: inuenimus in tribus statibus magna quedam opera dn̄i distincta proprietatibus suis: in quibus trinā cōcordiā oporteat assignari: saluo intellectu superiori: et prima illa assignatione que duo velut ex equo testā concordat: Non.n. maius aliqd sunt filij et sp̄us scūs: q̄z solus pr̄: aut minus aliqd solus filius: aut solus sp̄us scūs: et ideo simplex relatio est noui testi ad vetus et equa secūdi status ad primum: et tertij ad scd̄m. Inde est vt et duo testā que scriptura cōmemorat: et opa triū statuū que equaliter i singulis magna sunt: simplex hinc et inde similitudo p̄spiciat. In prima distinctione taliter cōcordia assignāda est. Tēpus primi sigilli a Jacob patriarcha vsq; ad moysen et Josue. Tempus scd̄i a moyse et iosue vsq; ad samuel et dauid: Tēp⁹ tertij a samuele et dauid vsq; ad helyaz et helyseuz. Tēpus quarti ab helya et helyseo vsq; ad ysaiaz: et ezechiaz. Tēpus q̄nti ab ysaia et ezechia vsq; ad trāsmigratione babilonis. Tēpus sexti a transmigratiōe babilonis vsq; ad obitū hester aut malachie p̄phete. Tēp⁹ septimi ab obitu malachie vsq; ad zachariā p̄rem Joannis baptiste. Hec in veteri: In nouo autē sic:
3. Nota Aptio primi sigilli a zacharia p̄re Joānis: magis aūt a resurrectione dn̄i vsq; ad obituz sancti Joānis euāgeliste. Apertio secūdi ex eo tp̄e vsq; ad Cōstātinū augustum. Apertio tertij ex eo vsq; ad Justinianum. Aptio quarti ex eo vsq; ad Karolū. Apertio quinti ex eo vsq; ad p̄ntes dies: in q̄b⁹ Nota initiata apertione sexti percutienda est noua babilon: scd̄m q̄ ostendit in p̄phetis et liber iste apocalipsis manifeste demōstrat: licet nec dum quinta cōsumationē acceperit. Cōpleta vero apertione sexta: erit sabbatuz dn̄i scēm. De quo dicit apostolus. Heb.4
Relinquitur sabbatism⁹ populo dei: quousq; veniat dominus ad extremum iudicium: preeunte ante faciem eius helya propheta sicut quondā preiuit Joānes baptista. Quia vero sabbatum labores preeunt Mala. vlti. et quietem certamina: notanda sunt inde israelitica prelia: hic ecclesiastica bella: siue que tunc pro fide vnius dei: qui creator est oium: siue que nūc pro nomine xp̄i qui verus est et vnus cū patre deus: per quē facta sunt oīa: fideles pertulisse legunt: vt dum similia bellorum gesta in duobus testamētis perpreendimus: agnoscamus verā esse saluatoris sentētiā qua dicit. Pater meus Jo.5 vsq; modo operat et ego operor: In tēpore primi sigilli habuit cōflictū israel cuz egyptijs qui euz multis doloribus affligētes: seruitutis quoq; vinculo compeditum tenebant: ita vt non liceret eis egredi ad explenda iussa dn̄i in desertum nec cessare ab operibus laterū que sibi indixerat rex egypti. In tēpore quoq; apertionis prime sub quo terminato in patribus testamento veteri: inchoatum est nouuz surrexit itez pro patribus: nouus et spiritualis israel qui aduersus nouos egyptios iudeos nouū propter spirituz iniret certamen: nouo quoq; moyse qui est fidelissimus legis lator et p̄phetaruz oium dn̄s inchoante: vt quomodo: in illo primo conflictu silentibus filijs isarel: moyses famulus dn̄i dimicauit et vicit: ita et hic tacentibus electis qui sub onere legis et lr̄e oppressi labore superuacuo insudabant solus xp̄s iesus pugnaret et vinceret eosq; in manu valida et extēta a littere superstitione et legis eriperet seruitute: in cuius tamen concordie serie illud vigilantur obserua quod in domino nostro iesu xp̄o qui lapis est angularis oium antiquor patrum opera virtute quadam sue

potentie

potentie ostēdūtur infixa ⁊ nihilominus
que in filijs complenda erunt tēporibus
suis: ita vt in operibus eius tam noua q̄ꝫ
vetera redigantur in summa: Ex qua re
mirum aliquid accidit: vt sicut ipse vbiqꝫ
est: ita in q̄ꝫpluribus scripture locis inue-
niatur vnus ipse respondere tam multis
patribus testamenti prioris ⁊ tamen in cō
cordie serie soli respondeat patriarche Ja
cob: qui sic in veteri testamēto genuit duo
decim patriarchas: quomodo apostolos
totidem: ipe qui verus est israel procrea-
uit in nouo: excepto ꝙ ibi caro ex carne:
hic spiritus ex spiritu propagatus est: te-
Jo.3. ste veritate ipsa que dicit. Quod natum
est ex carne caro est: ⁊ quod natum est ex
spiritu spiritus est. Non igitur christus ie
sus ita in cōcordia respuit Moysen: quo-
modo Jacob patriarcham: sed sicut aliorum
quēlibet qui typum eius pro loco ⁊ tem-
pore tenuisse: probātur. Quo circa: vt pa-
triarchas duodecim respiciūt apostoli pri
mi: ita Moysen ⁊ Aarō. Paulus ⁊ Bar
nabas apostolorum nouissimi: quia sicut
Moyses ⁊ Aaron precesserunt filios is-
rael egressuros de egypto ⁊ progressuros
in terram chananeorum: ita Paulus ⁊
Act.13. Barnabas fidelem populum exiturū de
synagoga incredula ⁊ transiturum ad pro
uincias paganorum. Pugnauit moyses pro
libertate israelis: pugnauit ⁊ Paulus. Il-
le vt cessaret seruitus que erat in faciēdis
lateribus. Iste vt cessaret seruilis lex que
erat in opibus carnis ⁊ vterqꝫ donāte deo
prostratis hostibus triumphauit: Nec mi
rum: quis. n. pugnabat in illis? nisi ille de
Ps.23. quo in psalmis dicitur. Dn̄s fortis ⁊ potēs
in prelio. Et de quo per Joānē dicitur in
Apo.6. libro isto: Cum aperuisset vnum de septē
sigillis audiui vnum de quatuor animali
bus dicens tanq̄ꝫ voce tonitrui. Ueni ⁊
Apo.6. vide: ⁊ vidi ⁊ ecce equus albus: ⁊ qui se-
debat super illum habebat arcum: ⁊ data
est ei corona ⁊ exiuit vincens vt vinceret.
Perseuerauit ergo primum sigillum vs-
Jos.vl. qꝫ ad obitum Josue ⁊ vniuerse generatio
nis illius q̄ egressa est in patribus ex egy-
pto: sed tamen a Jordanis transitu in
choauit secundum. Eodem modo aper-
tio prima vsqꝫ ad dormitionem sancti Jo
annis cuius est liber iste per plurimam ⁊
euidentem concordiam cuꝫ Joseph: ⁊ Jo
sue comprobatur habere. Quare autem
cum duobus vnus? Quia prohibiti sunt
patres mortis debito diutius in hac vita
manere. Et ideo necesse erat supplere fi-
lios loco patrum: vt ꝙ minus patres ex
pleuerant suppleretur in filijs. Non soluꝫ
autem propter hoc: sed ⁊ propter alia fi-
gurarum enigmata de quibus quod deus
donauerit in suis locis dicetur. Sed neqꝫ
illud silendum puto ꝙ cuꝫ bella egyptio
rum pertineant ad primum sigillum cha-
naneorum ad scd̄m: nequaq̄ꝫ tamē bella
secundi vsqꝫ ad initium temporis sui dila
tata sunt: sed manente adhuc tempore pri
mi initiata sunt in transitu bella secundi:
quod in alijs quoqꝫ signaculis obseruan-
dum est: In tempore itaqꝫ secundi sigilli
bella chananeoruꝫ secuta sunt pro quibus Exo.17
in ecclesia Christi paganorum certamina
successerunt: inchoata quideꝫ sub apertio 3.re.12.
ne prima: sed consumata in diebus aper-
tionis secunde. In tempore sigilli tertij
facta sunt scismata inter iudam ⁊ israel er
roresqꝫ varij orti sunt in vtroqꝫ regno: sed
magis in tribubus israel pro quibus inter
se diutius pugnauerunt: ⁊ aliarum quoqꝫ
gentium: bella grauissima orta sunt: In tē ibi.20.
pore sigilli quarti preeuntibus syriorum
prelijs successerunt bella assyriorum: pro
quibus in ecclesia Christi preeūtibus bel-
lis persarum orta sunt bella agarenorum:
Tempore vꝫ apertionis quarte: quorum
atrox immanitas vsqꝫ ad presens tempus
perdurat. In tempore sigilli quinti pre- 4.reg.
euntibus aliquantis egyptiorum prelijs 24.
cum adhuc superesset aliquid de procel-
lis assyriorū secuta sunt in tribu iuda cer
tamina chaldeorum per que ⁊ iudeorum
regnum dissipatum est: sicuti iam dixi sub
sigillo quarto absortum est per assyrios
regnum Samarie translatis ex ea decem
tribubus propter iniquitates suas: verum
tamen ciuitatis Samarie replete sunt se-
mine alieno gentibus aduenis ⁊ adulte-

rinis:que tamē(qꝛ misit dn̄s leones in il
las ⁊ deterruit eas plaga fortitudinis sue)
compulse sunt ⁊ ipse accipere legem dn̄i:
⁊ mentiri se esse de filijs israel nisi forte re
liquie israelis q̄ manus assyrioꝝ latitātes
euaserant cōtrahētes matrimonia cū eis/
Jo.4. dē:vnus cū eis populus facte sunt:⁊ hoc
fit quod ait dn̄o samaritana illa .Nunqd
tu maior es patre nostro Jacob ⁊ patres
4.re.7. nostri in mōte hoc adorauerunt:vos aūt
dicitis qꝛ Hierosolimis est locus in quo
nos oportet adorare:fuerūt(iquit scriptu
ra)gentes iste metuentes dn̄m:sed nihilo
minus idolis suis imolantes. Secunduꝫ
hoc accidit ecclesie oriētali designate in de
cem tribubus israel ex eo tempore ex quo
in partibus illis crebri agarenoꝝ impetus
inūdare ceperunt:Videnť ⁊ enim ⁊ ipse
ecclesia orientalis. aliquid esse:cum nihil sint:qꝛ ex eo tem/
pore(vt hystorie referūt)ab ecclesia roma
na scisse sunt:quāuis nō defuerit in eis re
4.re.19 liquie querentes in corde bono ⁊ integro
deū patrum suoꝝ:sicut ⁊ de reliquijs isra/
el Helye a dn̄o dictū est.Reliqui mihi se/
ptē milia viroꝝ qui nō curuauerūt genua
sua ante Baal.Sic ergo visa est stare vsqꝫ
nūc oriētalis ecclesia:sꝫ vix in paucis reli
quijs perseuerat in fide:qꝛ extra corpus ec
clesie seponēduꝫ est:qđ petri ecclesie non
adheret:sicut sub sexto angelo tuba canē/
Apo.11 te Joanni dr̄:Surge metire templū dei ⁊
altare ⁊ adorantes in eo:Atriuꝫ aūt quod
est foris tēplū eijce foras ⁊ ne metiaris il/
lud:qm̄ datū ē gētibus:Nō sic aūt in Ju
da nō sic:sed licet pro sceleribus suis trās/
migraret ⁊ ipsa nihilominus tamen in ba
bylone posita prophetaruꝫ solamina non
He.25. amisit ⁊ cōpletis septuaginta annis ꝑcus/
Dan.5 sa babylone ⁊ rege eius iubente Cyro re/
ge persarum terre sue de qua transmigra/
uerat:restituta est que mox vt in ipsa rece
pta est restaurauit altare:fundauit tēpluꝫ
⁊ licet in angustia tēporū restituit muros
ciuitatis deterrentibus se hostibus in cir/
cuitu:⁊ vim faciētibꝰ inimicis.Nec illud
mouere debet qꝛ impium grecoꝝ hucusqꝫ
perdurare cognoscit:qꝛ sicut romanū im/
periū.imperio chaldeoꝝ assimilatum est.

ita cōstātinopolitanū extremo regno egy
pti nimirū qꝛ ⁊ in regno grecoꝝ cōtineť
in spū samaria ⁊ egyptus ⁊ in regno lati/
norū Hierusalē ⁊ babylon:vt ergo in qn/
to tēpore reges egypti ⁊ babylōis qui ali/
quādo videbantur amici fuisse regū iuda
deterius pre ceteris gētibꝰ afflixerūt eos:
ita in tempore ecclesie quinto ⁊ maxime a
diebus henrici primi imperatoris alama/ Rex alamanorum.
norū mūdani principes qui xp̄iani dn̄r ⁊
qui primo videbanť venerari clerum:de/
terius pre gentibus q̄ ignorāt deum auser
re quesierūt libertatē ecclesie ⁊ quantū ad
eos ꝑtinet abstulisse noscunť.Quo enim
datur cornu potētie hoibus impudicis eo
succūbente Hierusalē gloriať quasi domi/
na babylon in sceleribus suis ⁊ dn̄a vni/
uerse terre ingemiscēs ⁊ sustinēs obmute/
scit.Veniet:veniet tp̄s:imo ⁊ iā venit in
quo percutieť superba aperietqꝫ dn̄s ora
mutoꝝ ⁊ linguas isantiū faciet cōtra illaꝫ
disertas. In tp̄e deniqꝫ sexti sigilli soluti Dan.5
sunt de carcere suo medi ad percutiēdos
chaldeos per quos ⁊ superbia babylonis
que ascendebat vsqꝫ ad celos prostrata est
vsqꝫ ad infernū:⁊ humilitas Hierusalē in
sublime leuata.Vt enim legimus in libro
Esdre quod etiam libri reguꝫ in extrema
sui parte cōmemorāt primo āno quo Cy/
rus persa regnare cepit:⁊ vtiqꝫ vt docto/ Scđo pari pl. Primi Esdr.1.
res dicūt vna pariter cum Dario medo
qui ꝑcussit balthasar ⁊ regnū eius:⁊ pri/
mus de gente medorum regnasse legitur
in babylone:vniuerso regno suo scribi fe/
cit edictum vt quicunqꝫ esset in eo de se/
mine iudeoꝝ:velletqꝫ ascēdere in terram
iuda ad restaurādā domū dei:quā succēde
rāt chaldei ascēderet ad eā secure accepta
licētie libertate:⁊ ceteri de locis suis vnus
quisqꝫ prout vellet ⁊ posset subsidia mini
straret:Circa illud quoqꝫ tēpus:siue post
necem Balthasar ⁊ regnū Darij:siue qđ
magis crediť:⁊ sicut ex nomine sacerdo/
tis qui legitur in libro Hieremie ꝓphete
qui intitulať baruch colligitur ante illud
hystoria Judith cuius supra fecimus mē/
tionē cōpleta esse mōstratur ⁊ post ipsam
Hester:⁊ in illa quidem finis fuit persecu

tionis assyriorū: in ista initium persecutio
nis macedonum. Fuit enim aman vt iam
diximus macedo: sic ⁊ alexander ⁊ antio/
chus: qui ꝑcusso Dario rege regnauerūt
in ꝑside. Gesta sūt hec tria sub tꝑe signacu
li sexti: pro q̄bus in vicino tꝑe similia cō/
sumāda sūt: vt in eis quoqꝫ apertio sexta:
ac si candor lucis erūpat: vt que hactenus
in tenebris legimus ꝓferantur in lucē ⁊ q̄
auribus percepta sunt in cubiculis predi/
cent super tecta: Qui ergo hꝫ aures audiē
di audiat. Pro rege illo superbissimo qui
sibi nomen diuinum arrogare nō metuit
cuius ꝓnceps militie nomine holofernes
a Judith honesta femina interfectus est:
Judith 13. Rex q̄dā suꝑbissimus surrecturus erat q̄
Rex superbissimus. multa in xp̄iano populo mala cōmitte/
ret: d̄ quo beato Joāni i sexta parte libri ꝑ
angelū qui sibi hoc ostendebat inter cete/
Ap. 17. ra dr̄. Reges septē sunt: quinqꝫ ceciderūt
⁊ vnus est: ⁊ vnus nōduꝫ venit: Si q̄nqꝫ
Apo. 5. ceciderūt: ⁊ vnus est: ⁊ vnus nōdum ve/
nit: restat vt sermo Joāni de sexto rege ⁊
de sexto tꝑe factus: esse credat̄ sub quo li/
brum qui signatus erat solutis prope cun
ctis signaculis aptum oportuit exhiberi.
De quo ēt rege: vt suꝑius scripsimus Da
Da. 7. nieli per angeluꝫ dictū est. Quarta bestia
quartū regnuꝫ erit imundo quod maius
erit oībus regnis ⁊ destruet vniuersaꝫ ter
ram ⁊ cōminuet eaꝫ. Porro cornua decē:
ipsius regni decem reges erūt: ⁊ alius sur
get post eos: ⁊ ipse potētior erit prioribus
⁊ tres reges humiliabit: ⁊ sctōs altissimi
conteret: ⁊ putabit ꝙ possit mutare tꝑe ⁊
leges: ⁊ tradent̄ in manu eius in tēpus ⁊
tpa ⁊ dimidium temporis. Hec de rege se
xto de quo ⁊ dr̄ vnus est: Quid de septi/
Da. 8. mo rege de quo ⁊ dr̄: nōdum venit. Sur/
get inquit rex impudens facie ⁊ itelligēs
propositiones: ⁊ roborabit̄ fortitudo eius:
ſ3 nō in viribus suis: ⁊ supra q̄ꝫ credi pōt
vniuersa vastabit. Et quidē sextum regē
solum a ꝓncipio regnare opꝫ: vt veraciter
dici possit vnus est ⁊ vnus nōdum venit
sed tm̄ vt xp̄s iesus secutus est Joānez ba
ptistā ⁊ factū est duoꝝ Joānis. s. ⁊ xp̄i tē/
pus vnum: Sic vt ego extimo septimus
rex prius veniet q̄ꝫ deficiat sextus ⁊ erit
eis votū vnum ad complenda opera pa/
tris sui: sicut factū est Neroni ⁊ Symoni
mago vnum cor ⁊ vna volūtas ad resistē/
dū veritati quā annūtiabāt apostoli. Et
hoc q̄dem ꝯsumanda in proximo velit Apo. 17
nolit mūdus sine mora cōtingēt ⁊ percu/ Dan. 4
tiet̄ inter hec filia babylonis a regibus
illis decē q̄ scripti sunt i volumie isto sicut
vetus babylon percussa fuit a dario rege
medoꝝ vt distant hij qui ambulant in su/
perbia dn̄i esse terrā ⁊ regnare altissimuꝫ
sup filios hoīum: Et bene decē reges illi
vni per cōcordiā resonant q: licet rex me
doꝝ vnus fore legatur: Hieremias tamē
ꝓpheta nō vnum tm̄ regem venturū esse
ꝓdixit: sed plures: nec simpliciter contra
babylonē: sed contra filiam babylonis vt Hie. 50
aperte ostēdat̄ super filiam esse complen/
dū id q̄d non accidit super matrem. Sic
enim scriptum est in eodem. Ecce popu/
lus venit ab aquilone ⁊ gens magna ⁊ re/
ges multi cōsurgēt a finibus terre arcum
⁊ scutum apprehendent crudeles sunt ⁊
in misericordes. Uox eorū quasi mare so/
nabit: sicut vir paratus ad prelium cōtra Hie. 51
te filia babylō. Et post pauca. Curauimꝰ
babylonē ⁊ nō est sanata derelinquamus
eam: ⁊ eamus vnusquisqꝫ in terrā suā: q̄m
peruenit vsqꝫ ad celos iudiciū eius: ⁊ vsqꝫ
ad nubes eleuatum est: Suscitabit domi
nus deus spūm regū medoꝝ: ⁊ cōtra ba/
bylonē mens eius vt perdat eam. Ecce
aperte dicit Hieremias multos reges vē/ Ap. 17.
turos contra babylonē non vnū secundū
ea q̄ scripta sunt in libro Apocalipsis de
decē regibus illis: siue q: veraciter deceꝫ Dan. 5
erunt: siue q: de denario numero multitu
do aliqua designat̄. Nec illud mouere de/
bet ꝙ deleto nomine regis illius q̄ se deū
terre predicari faciebat sub rege medoruꝫ Ap. 17.
atqꝫ persarum templum dei ⁊ ciuitas re/
stituta sunt cum aperte liqueat ex libro
Apocalipsis ꝙ reges illi qui vēturi sunt
in auxilium bestie agni sceptro subijcient̄
haud dubiū ꝙ superati gladio xp̄i gladio
nō tam ferri q̄ꝫ verbi. Sic enim de eisdeꝫ
regibus in sexta parte scriptum est. Decē

cornua que vidisti decem reges sunt qui
qui regnũ nõdum acceperũt: sed potestatẽ
tanq̃ꝫ rges vna hora accipiẽt post bestiaꝫ.
Ap.17. Hi vnum cõsiliũ habent ⁊ virtuteꝫ ⁊ po/
testatem suã bestie tradent. Hi cum agno
pugnabunt ⁊ agnus vincet illos: qm̃ dñs
dñoꝝ est ⁊ rex regũ ⁊ qui cũ illo sũt voca/
ti electi ⁊ fideles. Et dixit mihi. Aquas q̃s
vidisti vbi meretrix se det ppl̃i sunt ⁊ gen
tes ⁊ lingue. Et deceꝫ cornua q̃ vidisti in
bestia: hi odient fornicariam ⁊ desolatam
facient illam ⁊ nudam ⁊ carnes eius man
ducabũt: ⁊ ipsam igni cõcremabũt. Ex q̃
re manifeste colligitur ꝙ contra supbiam
babylonis tam reges illi q̃ꝫ ⁊ bestia cõspi
rabunt simul: ⁊ nihilominus cõtra regem
xp̃m erigent calcaneũ suum querẽtes no
mẽ ipsius (tanq̃ꝫ eius qui nihil possit:) de
lere de terra vt statuãt blasphemiam ma/
humeth: sed tñ xp̃s vincet illos pugnans
aduersus eos in reliquijs electoꝝ suorum
sicut quõdam vicit romanos qui nõ solũ
Hierusalem illã terrenã (que ⁊ ipsa in spũ
babylon erat) terribiliter percusserũt: ve/
rũetiam ⁊ contra xp̃m multa instãtia pu/
gnauerũt. Deficiet ergo bestia ista que mo
do insuperabilis esse videtur: vt cõpleat
quod ibi scriptũ est de ea: Bestia quã vi/
Apo.17 disti fuit ⁊ non est: sed rursuꝫ post paucos
annos vel dies ascẽsura est de abysso. Hoc
est de populo infideli qui semp est instabi/
lis sicut abyssus ⁊ rursus collectis regibꝰ
multis pugnabit ꝯtra xp̃m ⁊ seruos eius
maxime ad suggestionẽ alteriꝰ bestie ascẽ/
dentis de terra: illius bestie: dico que di/
cta est a Joãne: pseudo ꝓpheta vtente sin
Ap.19. gulari numero pro plurali: qui tamen cõ/
misso magno ꝓlio ille: in quo ⁊ multi co/
ronabunt martyrio: propter quod ⁊ veste
aspersa sanguine rex noster in articulo illo
indutus esse describitur: ꝓsternẽtur oẽs
gladio xp̃i ⁊ cõuertentur ad euꝰ capta: vꝫ:
bestia cũ ipsa pseudo ꝓpheta ⁊ misso cuꝫ
ea pariter in stagnũ ignis: sicut apte in se/
quẽtibus demõstratur cum dicitur: Uidi
Ap.19. celuꝫ apertũ: ⁊ ecce equus albus: ⁊ qui se/
debat super eum vocatur fidelis ⁊ verax
⁊ in iusticia iudicat ⁊ pugnat. Oculi autẽ
eius sunt flãma ignis ⁊ in capite eius dia
demata multa habens nomen scriptũ q̃d
nemo nouit nisi ipse ⁊ vestitus erat vestẽ
aspersam sanguine ⁊ vocabatur nomẽ ver
bũ dei ⁊ exercitus qui sunt in celo seque/
bãtur eũ in equis albis vestiti byssinũ al/
bũ mundũ ⁊ de ore eius procedit gladius
acutus vt in ipso percutiat gẽtes ⁊ ipse re
get eos in virga ferrea: ⁊ ipse calcat torcu/
lar vini furoris ire dei omnipotẽtis: ⁊ hꝫ
in vestimẽto ⁊ in femore suo scriptũ. Rex
regũ ⁊ dominus dñantium: ⁊ paulopost.
Uidi bestiã ⁊ reges terre ⁊ exercitus eoꝝ Ap.19.
cõgregatos ad faciendũ prelium cũ illo q
sedebat in equo ⁊ cum exercitu eius: ⁊ ap
prehensa est bestia ⁊ cum illa pseudo pro/
pheta qui fecit signa coraꝫ ipsa: quibus se
duxit eos qui acceperũt caracterem bestie
⁊ qui adorauerũt imaginẽ eius: viui mis/
si sunt hi duo in stagnũ ignis ardẽtis sul/
phure: ⁊ ceteri occisi sũt in gladio seden/
tis super equum qui ꝓcedit de ore ipsius.
En ex verbis istis manifeste colligit ꝙ be
stia illa que ascẽdit de abysso que aliquod
spãle regnũ paganorum designat vna cuꝫ
bestia illa altera que ascendit de terra quã
Joãnes ipse nominat pseudo ꝓphetaꝫ: ⁊
reges multe qui seducent ab eis cõsurgẽt
vna pariter ad ꝑsequẽdaꝫ ecclesiã: sicut in
sexto capitulo quinte partis manifestius
dr̃. Uidi de ore draconis ⁊ de ore bestie ⁊
de ore pseudo ꝓphete spũs tres imũdos Ap.16.
in modũ ranaꝝ: sunt .n. spũs demonioruꝫ Rot.17
facientes signa ⁊ procedent ad reges totiꝰ
terre cõgregare illos in ꝓlium ad diẽ ma/
gnũ dei omnipotẽtis. Uerũtamẽ iustus il
le iudex qui facit misericordiã ⁊ iudicium
pia moderatione inter seductores ⁊ sedu/
ctos distinguet: ita vt illos puniat ꝓpter
iniquitates eoruꝫ: istos deterreat ⁊ illumi
net ꝓpter misericordiã suã. Et notanduꝫ
ꝙ in sola sexta parte dictus est rex regum
⁊ dñs dominãtium: hoc est in eo loco vbi
dicitur. Hi cum agno pugnabat ⁊ agnus ibi.17.
vincet illos: qm̃ dñs dominoruꝫ est: ⁊ rex
regum: ⁊ qui cũ illo vocati sunt electi ⁊ fi
deles: ⁊ in sequẽtibus vbi scriptum est de
eo. Hꝫ in vestimẽto ⁊ i femore suo: scriptũ
rex regũ

rex regū & dñs dominantiū. Usq3 et enī ad sextum tempus: & articulū illum tpis: in quo hec fient: permittit deus regna re & supbire inimicos suos: sustinens blas phemantiū linguas & cōuitia hoium im Ps.77. pio2: expectās cōgruū finem patiētie sue: cū vero excitabitur quasi dormiens a som no & exurget quasi potēs crapulatus a vi no vt ponat inimicos suos scabellū pedū suo2: tunc vere apparebit q ipse solus sit dñs & solus deus: & ipse cui debetur impe rium & sublimitas regni. Hoc est enim il lud quod in suprascripta Danielis visio ne de rege illo superbissimo: scriptum est. Dañ.7 Et iudiciū sedebit vt auferatur potentia & cōteratur & dispereat vsq3 in finē: regnū aūt & ptās & magnitudo regni que est sub ter omne celū datur populo sctō2 altissi mi. Et in visione nabuchodonosor: quā exposuit Daniel illud idem luce clarius demonstratur: cum dr. In diebus autem regno2 illo2 suscitabit deus celi regnum: quod in eternū non dissipabitur: & regnū eius alteri non tradetur. Igitur vt sub sex to signaculo percussa est babylon: & due persecutiones valide mote sunt contra fi lios israel: ita & sub sexta apertione percu tienda est a regibus noua babylon: & ni hilominus fidelis populus duabus pter hoc: affliget pressuris: quarum vna presto est: alia cū tempus aderit sine mora seque tur: Ibi post antiochū regem datus est fi nis veteri testamēto: Hic post aduentum Ap.20. gog erit cōsumatio seculi. Hec de illa con cordia q in duobus pstringit testamētis.

¶ De secūda assignatiōe cōcordie. Ca.7.

Nunc dicendū est aliquid de con cordia trium operum: hoc est de illa concordia que in tribus stati bus cōsistit. Propter illā namq3 cōcordiā dictū est in euangelio. Erant ibi hydrie lapidee sex posite capientes singu le metretas binas: propter istam additum est: vel ternas. Utrūq3 enim vt iam dixi mus necessarium est. Unde cum dñs vel let ostendere: quot hoies essent sufficien tes ad testimoniū. In ore (inquit) duo2 aut triū testiū: stabit oē verbū. Quia ergo Ma.18 audiuimus testimoniū duo2: necesse est vt Deu.7 addito tertio: audiamus & triū. Et quia orbi ostendimus duo tēpora distincta cer tis metis & opibus suis: necesse est vt hic assignemus & tria: quod vt fieri queat: ita tēpus noui testamēti geminum esse intel ligatur: quomodo vt iā scripsimus vna tri Exo.16 bus ioseph sola inter ceteras gemina fuis se describitur: aut sicut ille due manne go mor: que simul sexta feria legebātur: q3q3 vnū ad diē sextū: alterū pertinēt ad sabba tum. Nā secundū vnam rōnem: totum tē pus istud quod suo sacratissimo dñs con secrauit aduētu: sexta etas dici potest. Et scdm aliam rōnem: sexta simul & septima. Secūdū &c. n. illud qd modo diximus de duobus testamētis: sexta etas dicendū est totū tempus istud: & totum ascribendum est xpo: sicut tps illud quod precessit ascri bendum est patri: q: ibi operatus est ma nifeste ille qui genuit: hic operatur is qui genitus est. Est aūt cōmune sabbatum in regione viuo2: quod agūt simul aie iusto rū: tam veteris q3 noui testamēti vsq3 ad occultum finē seculi: & in eo requies vera 2.cor.3. est & libertas spiritus sancti: quia vbi spūs dñi ibi libertas. Est aūt in hac re similitu do vera genitoris & geniti: nec non & ex vtroq3 spūs procedentis: q: ibi agitur de gloria patrum: hic de humilitate filio2um renascentiū ex aqua & spiritu sancto. Illic aūt de requie animarū que procedētes ex vtroq3 populo cōgregantur in vnum. Et rursum sicut de litera veteris testamenti: orta est litera noui: sic de sapiētia patre: sa pientia filius natus est. Et sicut ex vtraq3 litera vnus spiritalis intellectus pcedit: sic a pre & filio vnus spūs sanctus. Et hec quidem vera sunt: & in fide manentia. S3 q: & illud omnino verum est: q tres per sone deitatis coeterne sunt sibi & coequa les: & q: simul operantur omnia: & equali ter vniuersa: oportet nos tēpus testamēti noui: duplex & geminū intelligere: ita vt in duobus tēporibus & duobus populis videatur diuisum: & in primo quidem ex

hibere manassen:in vltimo aũt Effraim. Et secundũ hoc primũ tps attribuẽdũ est patri: Secũdũ filio. Tertium spũi sancto. Tempus quod attribuit pri:ab habraam vsq3 ad Joánem baptistã. Tẽpus qd attribuitur filio:a ioãne baptista vsq3 ad pñs. Usq3 ad presens dico secundũ initiũ tertij status:nõ secũdum finem secundi. Inter initiuz enim tertij status ꝛ finem secundi duarũ tempoꝛa generationũ quasi cõmuniter peragunt:vt compleatur ꝛ in eis il
Leu.25 lud propheticũ. Donec nascant noua:vetera comedetis. Ubicunq3 ergo dicimus. Usq3 ad presens:ita recipiat ac si totũ tẽpus generationũ istarum ad quarũ prope finẽ deuenisse videmur pro fine secũdi status ꝛ initio tertij recipiatur:Et siue dicamus vsq3 ad annũ. M.CC. icarnatiõis dñice in quo finis est .xl. generationum siue vsq3 ad presens:siue vsq3 ad tẽpus plenitudinis gentiũ aut cõuersionis israel:non putet esse diuersum:q2 finis in diuina pagina:largo ꝛ stricto modo accipi ꝯsueuit: ita vt aliqñ dicatur finis mũdi tota sexta etas q̃ ichoauit a xp̃o:aliqñ ille vltimus dies in quo venturus est dñs ad extremuz iudicium. Qd si tota sexta etas dicit finis mũdi:q̃zto magis vna generatio siue due vel tres finis dici pñt:siue primi status:siue secũdi siue tertij. Igit tẽpus primi status quod ꝓprietate mysterij attribuit patri:fuit ab habraam vsq3 ad Joánẽ baptistã. Tempus secũdi quod attribuitur filio a ioãne baptista vsq3 ad presens. Sed ꝛ ꝓ eo quod ꝛ zacharias ꝛ ioánes baptista:ꝛ homo xp̃s iesus figurã retinẽt trinitatis: sicut ꝛ habraam isaac ꝛ iacob:ita cõiter incipiẽdũ est a tribus vt totũ tps eoꝝ ac si pro vna generatione ꝛ veluti pro vno pñcipio accipiendum sit:ꝛ siue dicamus a zacharia:siue a ioãne baptista:siue a xp̃o iesu:pro principio secũdi status indifferenter accipiatur:sicut pro fine primi cũ dicimus:vsq3 ad zachariã:vsq3 ad ioánem baptistam vsq3 ad xp̃m. Eodẽ modo in fine secundi status:tres generationes vltime accipiẽde sunt. Igitur tẽpus primi status qd ꝓprietate mysterij attribuit pri: fuit in claritate sua ab habraaz vsq3 ad ioannẽ baptistã. Tempus quod attribuit fi Ge.12
lio a ioãne baptista vsq3 ad presens. Tempus quod attribuitur spũi sancto:a ꝑsenti tpe vsq3 ad finẽ mundi:Et secũdũ hoc ita est assignãda cõcoꝛdia. Tempus primi sigilli ab habraam patriarcha vsq3 ad obitũ iosue. Tẽpus secũdi vsq3 ad dauid. Tẽpus tertij:vsq3 ad Heliã. Tẽpus q̃rti vsq3 ezechiã. Tẽpus qnti vsq3 ad trãsmigrationẽ babylonis. Tẽpus sexti vsq3 ad obitũ malachie. Tempus septimi vsq3 ad zachariã:Hec oĩa sicut supra:Exinde aptio primi a zacharia pre ioãnis baptiste: vsq3 ad obitũ scti Joãnis euãgeliste. Apertio secũdi vsq3 ad cõstãtinũ. Aptio tertij vsq3 ad iustinianũ. Aptio q̃rti vsq3 ad Karolũ principẽ qui fuit in diebus pape zacharie. Exinde autẽ aptio qnti vsq3 ad presens. Aptio sexti nup initiata in paucis annis vel diebus cõsumationẽ accipiet. Exinde erit sabbatũ sicut in diebus ioannis: ꝛ in eo status iste secũdus ꝯsumationẽ accipiet. Ut aũt in tpe sexti signaculi ꝑcussa est vetus babylõ:ita ꝛ nũc ꝑcutiet noua:Et sicut tũc assyrij ꝛ macedones deterruerũt iudeos:ita ꝛ nũc sarraceni ꝛ q post eos vẽ Dañ.5
turi sunt pseudo ꝓphete:faciẽt mala multa in terra:ꝛ talẽ tribulationẽ:qualis non fuit ab initio. Consumatis autem ꝑssuris istis adueniet tempus beatum: tempus quod erit simile solennitati paschali: in quo reuelatis ad plenum mysterioꝛuz latebris:incipient videre fideles facie ad faciem:ꝛ nullus pene aut vix vllus audebit vltra negare Christum esse filium dei:q2 plena erit terra sciẽtia domini:sicut aque maris opientis:exceptis dũtaxat qbusdã gẽtibus:quas ꝓducturus est diabolus in Esa.11
fine mũdi:ad quas sicut arbitramur v̄bũ dñi nõ ꝑueniet. Iste erit tertius status ꝑtinẽs ad spũz sanctũ:Qui:v3:status ita septima etas dicenda est:quomodo ꝑcedẽs status etas sexta. Ut aũt in fine primi sta

tus vltimus rex anthiochus noie: ceteris
imanior fuit: ita in fine secundi qui erit in
proximo: septimus rex ille veturus est: de
Ap.17. quo dicit Joánes. Et vnus nódũ venit
⁊ ipse deterior erit oĩum qui fuerũt ante
Dañ.8 se: vtpote qui supra q̃ȝ credi pôt: vniuer/
sa vastabit. Sane in fine tertij veturus est
alius: q cognominatus est gog: ⁊ ipse erit
Ap.20. vltimus tyrãnus ⁊ vltimus antixp̃s. Et
enim antichristi multi sunt dicente Joan
Joã.1. ne. Sicut audistis q antichristus venit
Mat. nunc antichristi multi facti sunt. Et do/
24. minus in euangelio: multi venient in no
mine meo dicentes. Ego sum christus: ⁊
multos seducent: Et rursũ surgent pseu
do xp̃i ⁊ pseudo ꝓphete: ⁊ dabunt signa
magna ⁊ prodigia: ita vt in errorem indu
cant: si fieri pôt etiam electi.

¶ De antichristo ⁊ dracone: ⁊ capitibus
⁊ mẽbris eius. Cap. 8.

CUm ergo cõstet oi modo multos
esse antixp̃os: queritur qs sit ille
de quo dicit apostolus. Nisi vene
rit discessio primum ⁊ reuelatus
fuerit filius ꝑditionis: q extollit ⁊ aduer/
sat supra omne qđ dicitur deus: aut qđ co
litur: ita vt in tẽplo dei sedeat: ostendens
se tanq̃ȝ sit deus. Et in quo tẽporis articu
lo reuelãdus sit. Sed melius hoc ostẽde/
re: possumus (tñ possumus) si auctoritas
Apo.12 illa Apocalipsis in mediũ proferat: qua di
cit. Signũ magnũ apparuit in celo. Dra/
co rursus habẽs capita septẽ ⁊ cornua de
cem: ⁊ cauda sua trahebat tertiaȝ partem
stellarũ celi: ⁊ misit eas in terra. Draco iste
diabolus est. Corpus eius sunt oẽs repro/
bi. Capita ipsius: hi qui principant inter
Primũ reprobos ⁊ ip̃os quoqȝ quibus p̃sunt: p̃ce
caput. dũt ⁊ precellũt in malũ. Primum caput
ipsius ꝑ qđ effudit draco venenũ suũ: fuit
herodes: per ipsuȝ.n. natũ xp̃m deuorare
quesiuit: ⁊ q ip̃m nõ potuit: inocentes oc
cidit. Cum ipso auteȝ accipiendi sunt oẽs
Ma.2. reges regionis iudeoꝝ quos in ꝑsecutio/
ne xp̃i tam regni q̃ȝ facinoris successores
2.ca. reliquit. Secundũ caput fuit Nero inter
sector principum apostolorum. Et cum
ipso accipiendi sunt omnes successores
eius qui vsqȝ ad iulianũ apostatam per
secuti sunt ecclesiam dei: Tertium caput 3.ca.
draconis fuit Constantius Arrianus qui
⁊ ipse cum successoribus suis (perfidie di
co non regni) vsqȝ ad tempora sarraceno/
rum afflixerunt ecclesiam. Quartum ca 4.ca.
put draconis fuit Cosdroe Rex persa/
rum cuius regnum post paucos annos
datum est in manu sarracenorum ⁊ con/
firmata est in eo secta Mahumeth: que
tempore ipsius Cosdroe in partibus ara 5.ca.
bie condebatur: Quintum caput: draco/
nis fuit vnus de regibus babylonis no
ue qui volens sedere super montem testa
menti ⁊ apparere similis altissimo: mul/
tas propter hoc ecclesie persecutiones in/
gessit: Sextum caput draconis ille est de 6.ca.
quo dicitur in Daniele. Alius rex surget Dañ.7
post eos: ⁊ ipse potentior erit prioribus:
quamuis initium sexti capitis a rege isto
turchorum Saladino nomine sumptum
putem qui nuper calcare cepit sanctam ci
uitatem: quiqȝ peccatis nostris exigen/
tibus in ceruicibus christianorum supra
q̃ȝ putauimus crassatus est. Quod au/
tem ait Joannes in sexta parte. Et re/ Ap.17.
ges septẽ sunt. quinqȝ ceciderunt: ⁊ vnus
est: ⁊ vnus nondum venit: ita est sermo
accipiendus ac si nobis fieret: qui hic ⁊
loquimur: ac si in tempore sexto. condita
esset prophetia. Nimirum quia in ipso
erat aperienda fidelibus: In solo enim
tempore sexto: ⁊ in sexta visione libri sui
instruit angelus Danielem docens illuȝ Ap.13
mysterium bestie habentis cornua de/
cem: ⁊ in solo sexto tempore ⁊ sexta par/
te libri: loquitur angelus beato Joanni
docens illum pari modo mysterium be/
stie habentis cornua decem: vt perpen/
dant ⁊ intelligant ⁊ recogitent pariter:
Hi quos Daniel ⁊ Joannes viri deo
dicati ⁊ precipui castitate designant: da/
tum sibi esse a domino nosse in hoc tem
pore sexto mysteria regni Dei: ⁊ scire

ſacramentū a diebus antiquis ꝛ occulta
tū vſqꝫ ad preſens a generationibus ſecu/
Saladinus. loꝝ. Siue ergo Saladinus iſte: ille ſit q
eſt ſcriptus in libro Danielis ꝑphete ſiue
nō iſte: ille ſit: ſed alius q vēturus eſt poſt
eū indifferenter tamē hoc totū referendū
eſt ad ſextum illum regem de quo dicit io
Ap.17. annes. Et vnus eſt: qꝛ ꝛ poſſibile eſt totū
iſtud ſub iſto cōpleri: ꝛ poſſibile eſt ſub no
mine ſexti regis alium cōſurgere poſt pre
ſentē in quo compleatur quod ſcriptū ē
de vndecimo rege: qui humiliatis tribus
regibus contra excelſum verba loquatur:
putans ꝙ poſſit mutare tempora ꝛ leges
traditis eis in manu eius in tēpus ꝛ tem
Dan.7 pora ꝛ dimidiū tpis. Porro ſeptimus rex
de quo ibi dicitur. Nōdum venit: ille eſt
de quo in ſeptima viſione eiuſdem Danie
lis dr̄. Surget rex impudens facie ꝛ intel
ligens propoſitiones ꝛ roborabit̄ fortitu
do eius: ſed nō in viribus ſuis: ꝛ ſupra q̄ꝫ
credi pōt vniuerſa vaſtabit. Iſte eſt ſepti/
mū caput draconis: ꝛ iſte videtur eſſe ille
de quo dicit apoſtolus: extollitur ꝛ aduer
ſatur ſupra omne qđ dicitur deus: aut qđ
7.cap. colitur: ita vt in tēplo dei ſedeat oſtendēs
2.thes.2 ſe tanq̄ꝫ ſit deus. Iſte eſt magnus ille tyrā
nus q facturus eſt multa mala in mundo:
licet ſit ꝛ alius deſignatus in cauda. Ita
aūt miro mō alter in alterius ſpū ventu/
Mal.4 rus eſt: q̄ꝫo i ſpū helye vēturus erat Ioā
nes: Quaſi. n. vnus helyas ꝑmiſſus eſt a
dn̄o: ꝑ ꝑphetā dicētē. Ecce mittā vobis
Helyam prophetā. Et tamē duos helyas
mittēdos a dn̄o fore nouimus: vnus qui
iam venit: alius qui venturus eſt. Et qua
ſi de vno magno tyrāno locuti ſunt viri
ſancti: ꝛ tū duo vēturi ſunt circa ſinē quo
rum ſingulus ſit homo iniquus; ꝛ maxi/
Apo.7. mus aduerſarius fidei xp̄iane: ille. ſ. đ quo
dicit Ioānes. Unus nōdum venit ꝛ cum
venerit: opꝫ illum breue tēpus manere: ꝛ
alius qui cognominatus ē Gog. Nec mi
rum tū ſi ita in duobus prauis hoibus lu
dificare ſtudebit diabolus genus huma/
num: qꝛ nihil tam affectat ſub omni celo
q̄ꝫ inueniri per oia cōtrarius opibus crea

toris. Deniqꝫ pro Adaꝫ quem poſuit dn̄s
in paradiſo: ipſe in ciuitate ſancta permit/
tente iuſto iudice deo: regem ſibi ipſi pre/
parauit herodē. Pro noe viro iuſto: ipſe Mal.2
in vrbe Roma: Neronem impuriſſimū
adinuenit: pro fideli habraā: Cōſtantium
preſtitit arrianū. Pro moyſe legiſlatore:
Mahumeth traditionis inique: ꝛ legis
ſpurciſſime inuētorē. Pro dauid rege hie
ruſalem: regem exhibuit babilonis. Pro
Ioāne baptiſta: rex ille vndecimus q ſcri Dan.7
ptus eſt in Daniele propheta. Pro helya Ma.4
qui vēturus eſt: miſſurus eſt illū regem ſe Ap.17.
ptimū: de quo dicit̄ in hoc libro: Et vnus
nōdum venit ꝛ cum venerit opꝫ illū bre/
ue tēpus manere. Utrum aūt vnum iſto/
rum induat diabolus ad loquēdū ſpecia/
lius per os eius: an aliquē aliū incertum
eſt: Quicunqꝫ aūt ſit ille magnus antixp̄s
venturus eſt tū clam inſignis ꝛ prodigijs
mēdacibus: ſicut xp̄s in veris: ꝛ decipiet
multitudinem infinitā iudeoꝝ ꝛ gentiū:
ita vt pauci ſint qui euadāt aſtutiā nequi
tie ꝛ calliditatis illius: Sicut aūt xp̄s ie/
ſus dictus eſt rex ꝛ pontifex ꝛ ꝑpheta: ita
ꝛ ipſe nunc ꝑphetā: nunc pontificē: nūc
ſe regem xp̄m ſimulabit ꝛ dicet. Tam ve/
ro magna erunt ſigna que faciet (licet oia
falſa ꝛ mēdacijs plena) vt nulla extiment
ſigna xp̄i: cōparatiōe ſignoꝝ eius. Et hoc
quidem faciet diabolus: aut per regē illū
ſeptimum: qui poſt ſextū vēturus eſt: aut
per aliquem aliū quem aſſumet in ꝑpriū.
Quia vero vēturus eſt adhuc dn̄s in glo Ap.17.
ria patris ſui: ꝛ oēs ſancti eius cū eo. Ipſe
quoqꝫ diabolus exiturus eſt ad gētes que
ſunt ſuper quatuor angulos terre: ꝛ ſubi/
to apparebit cū eis: quaſi iudicaturus or/
bē: vt illum ſe eſſe mētiatur qui vēturus
eſt iudicare viuos ꝛ mortuos ꝛ ſeculū ꝑ
ignem. Unde ꝛ multoꝝ tenet opinio de
vltimo illo tyrāno qui vocat̄ gog: ꝙ ipſe
ſit antichriſtus: niſi forte dicat aliquis non
eſſe gog ipſum antixp̄m: ſed quaſi princi/
pem exercitus illius regis quem induet
ipſe diabolus: qui quidē poſt multa mala
que facturus eſt ꝑ pſeudo xp̄os ꝛ pſeudo

pphetas:ad extremum in assumpto hoie
peccati:exiet ipsemet manifestus :τ sedu/
cet gog τ exercitū eius ad persequēdā ec
clesiam:quod videṫ velle Joannes in eo
quod dicit:Et seducēt gentes q̄ sunt sup
Ap.20. q̄tuor angulos terre gog τ magog : Qua
in re illud opinari nō est ↄtra fidez:ne for
te ipse diabolus in assūpto hoie operetur
prius occulte in filijs diffidentie mittens
bestiā τ reges terre τ pseudo pphetas ad
Mat. 24. decipiēdos si fieri possit etiam electos.Et
q: eisdem victis τ superatis:nō poterit p̄/
ualere coartatus nimis potētia xpi retra/
het se ad barbaras nationes manēs incar
ceratus apud illos per aliquot dies vel an
nos:agente interim otiū τ sabbatuz eccle
sia dei.Et rursum post pacē illam ducat se
cum seductū gog τ exercitū eius:τ faciat
omne malū quod scriptū est in libro Eze
Ezech. 38.39. chielis pphete.Quocūq: aūt modo istud
se habeat:erit tamen tribulatio ista veluti
in extremo articulo : τ in cauda draconis
q: capita iā ↄtrita erūt in tēporibus suis.
Hec de septē signaculis τ aptionibus eo/
rū breuiter quidē:sed necessarie dicta sūt:
Utpote sine quoꝝ notitia āmbulare p libꝝū
istuz deuiare est:τ aliqd in eo deffinire te
meritas. Quia vero donāte deo:iter quo
eundū sit:vidimus τ scimus:quo in libro
isto impetus spūs dirigaṫ:oportet nos di
ligentius ↄsiderare partes libri:τ metas
quibus singule distinguunṫ nō immemores
illius promissi:quod factū est nobis p pro
Esa.11. phetā dicentē.Desolabit dn̄s linguā ma/
ris egypti τ leuabit manū suā sup fluuiuz
in fortitudie spūs sui τ pcutiet eū in septē
riuis:ita vt trāseāt per eum calciati.

¶De generalibus partibus Apocalip/ sis. Cap.9.

Generales libri partes que perti/
nēt ad secūdū statū:sex sunt τ ha
rū plurime spāles .Singule eniz
harū partiū:quibusdā certis capi
tulis distinguunṫ:ita vt in vnaquaq: qnq:
partium:preter alia que precedunt in eis
septē distinctiones videnṫ habere licet in
quarta parte non adeo distinctiones ipse
manifeste sint quo in ceteris partibus:que
tn̄ ex quibusdā innitationibus cōsidera/
ri queunt τ discerni singule ppietatibus
suis.Porro sexta pars quam duplicē esse
cōstat:nō eo modo quo alie distiguiṫ per
tempora aut capitula septem:sed tn̄ τ ea
ipsa nō caret septenario suo:cum cōstet q
τ bestia que regnatura est spālius in tēpo
re sexto:septē capita dicaṫ habere τ esse se
ptem reges ipios de qbus diciṫ. Quinq: Ap.17.
ceciderūt τ vnus est τ vnus nōduz venit
τ cū venerit oportet illū breue tēpus ma/
nere.Sex sunt itaq: libri partes τ totidez
tēpora pertinentia ad secūdū statū in qua
rum cōsumatione iudicata prius meretri Ap.19.
ce magna que sedet sup aquas multas:ca/
pieṫ bestia τ cū illa pseudo pppheta vt mit
tanṫ simul in stagnū ignis qn̄ τ diabolus
qui auctor est tanti mali claudēdus est in
abysso vt nō seducat amplius gētes vsq:
ad extrema tēpora tertij status : sitq: pax
τ otium in ecclesia xpi . Ex eo itaq: loco
vbi hec scripta sunt icipiet pars septima
libri que sola cōtinet tp̄s tertij status . Et
q: ibi incipiet haberet tēpus suuz ecclesia
illa spūalis:q̄ tēdit ad vnū qd̄ est cōtem/
platoribus necessariū:nō necesse est vt cir
ca plurima diuisiones fiāt:sed maneat to/
ta integra in contēplatione dei respiciens
cōtinue ad regē suū vsq: ad cōsummationē
seculi.In sex ergo libri partibus ↄtinetur
secūdus status.In vna:hoc est in septima
status tertius:ac per hec alio genere : sex
ille ptes cōtinenṫ sub vno:ac si mater lya
cū septem liberis suis.Sub altero:sola se
ptima ac si soror eius Rachel cum ioseph
vnico suo:Neq: eniz aliuz habuit in vita
sua Rachel:q: alterum mox vt edidit:de
functa est . Ad quinq: itaq: filios perti/
nent quinq: libri partes : hoc est ad illos
ordines qui significantur per ipsos . Ad Ge.35.
sextam vero τ septimam filiaz:sexta pars
que gemina est.Porro septima pars ad so
lum Joseph quem solum enixa est Ra/
chel in terra natiuitatis sue : ac per hoc
vsq: ferme ad a[illegible] septem τ extremum
vite Rachel vnigenitus erat vt vnitatē

designaret illius ecclesie que i tertio (vt se
pe diximus) statu futura est. Sane octaua
pars libri: que alio quoqꝫ genere: tertia di/
Ap.20. cēda est: ex eo loco incipit vbi dicitur. Ui
di thronū magnum ꝛ candidum ꝛ seden/
tem super euꝫ: a cuius conspectu fugit ter
ra ꝛ celū: ꝛ locus non est inuentus ab eis.
Ut aūt intelligaꝛ plenius: quod de octo li
bri partibus dictum est. In tribus incisio
nibus distinguēdus est totus liber. Secū
dū ꝙ incisio vna pertinet ad scdm statū
iuxta proprietateꝫ litere que diuersis enig
matibus palliatur. Secunda ad tertium.
Tertia ad futurum seculum: quod erit re
gnum eternum ad diem illum beatum de
quo dicit psalmista. Melior est dies vna
Ps.83. in atrijs tuis super milia. Prima incisio
que pertinet ad secundum statum: in sex
generalibus partibus: sicut iam diximus
distincta est: ita vero vnaqueqꝫ istaruꝫ sex
habet septenarium suum: quō vnaqueqꝫ
sex hebdomadarum temporis quadragesi
malis septem dieruꝫ numero terminatur
que cum ita se habeant: liquet ꝙ ꝛ respe/
ctu sex temporum istorum que pertinent
ad secūdum statum: dicenduꝫ est: septimū
tempus quod erit tertij status: ꝛ respectu
sex partium libri pertinentium ad secūdū
statum: dicenda est septima pars illa quaꝫ
ad tertium pertinere prediximus. Non so
lum autem respectu sex temporum perti/
nentium ad secundum statum: tempus il
lud quod erit tertij status septimum exti
mandum est. Uerumetiaꝫ respectu sex eta
tum mundi: quarum quinqꝫ preterierāt:
quando xp̄s venit in mundum: sexta ve/
ro inchoata ex eodeꝫ tempore perseuerat
in labore vsqꝫ ad hec tempora nostra: in q
bus ꝛ status secundus in extremis agit ꝛ
tertius qui erit sabbatū initiatus est. Quia
vero vniuersa scriptura testamenti noui:
sic partim pertinet ad secundum statum:
vt non transeat ad tertiuꝫ: vt est illud qđ
Joā.21. ait dominus petro. Sequere me. Sic par
tim ad tertium: vt non referatur ad secū/
Ap.20. dū: sicut illa que in septima parte libri scri
pta sunt: vt est de aduentu gog: ꝛ extremo

iuditio ꝛ his similibus: partiꝫ sic pertinet
ad secundum: vt nihilominus referaꝛ ad
tertium. Talem nos oportet facere differē
tiam inter illam scripturā q̄ tāgit vel que
tāgunt ꝓphete ꝓprie scdm statū: ꝛ illam
que proprie tangit tertium: ꝛ eam cōmu/
niter tangit vtrunqꝫ: ita referaꝛ ad statum
secundū: vt nihilominus referatur ad ter
tium vt eā que spāliter tangit tertium sta
tum nunq̄ꝫ referamus ad secundum: ꝛ eā
que proprie tangit secundum: nunq̄ꝫ refe/
ramus ad tertium. Ea vero que vno im/
petu tangit vtrunqꝫ: ita referatur ad statū
secundū: vt nihilominus referatur ad ter
tium. Uerbi gratia. Habetur cōmunis ser
mo in euangelio de helisabeth ꝛ maria ꝓ
eo ꝙ altera ꝯtra spem concepit in senectu
te de viro: altera adhuc puerpera: de spiri Luc.1.
tu sancto. Et dubium non est quin hely/
sabeth ecclesiam predicatorum designet.
Maria ecclesiam contemplantium qua/
rum quidem altera in conceptione preces/
sit. altera vero secuta est. Quia vero hee
due sancte femine inter vetus testamen/
tum ꝛ nouū orte sunt: significat in primo
intellectu: helisabeth synagogam. Maria
conuersam de gentibus ad deum viuum:
ecclesiam. In secundo helisabet ecclesiam
secūdi status. Maria vero ecclesiam tertij
quia non prius quod spirituale est: sed qđ
animale: deinde quod spirituale. Simili/
ter quoqꝫ mysteria precursoris ꝛ xp̄i acci/ I.cor.15
pienda sunt. Similiter apostoli petri ꝛ io
annis cuius est liber iste. Igiꝛ helisabeth
ioannes baptista: ꝛ apostolus petrus: non
transeunt terminū secundi status. Maria
vero: xp̄s ꝛ ioannes euāgelista: ita manēt
in secundo: vt multo cōgruentius accipiā
tur in tertio. Sane scriptura illa que edi/
ta est in gētibus: sicuti liber iste non habet
in se quod referri queat ad primum statū:
sed aut simpliciter ad secunduꝫ: vt que de
bestia habente capita septem ꝛ cornua de
cem: ꝛ de prelijs sanctorum martyrū scri
pta sunt. Aut simpliciter ad statuꝫ tertiū: Apo.13
vt illa q̄ scripta sunt in septima parte. Aut
cōiter ad vtrūqꝫ: vt illa que de septē eccle

sijs. Illud autez quod de septima parte dictum est: ita incunctáter obseruari opz: vt & quádo agimus de duplici concordia: respectu sex partium libri dicatur septima. Et tunc tempus ipsum dicatur sabbatũ: tam: vz: respectu sex etatum mundi: q̃z respectu sex temporum secundi status. Et quando de triplici concordia agendũ est: sex quidem temporibus suis terminetur secũdus status. vt superius diximus: eisdem sex libri partibus ascriptis quartuz. s. partiũ: propter hoc mysteriuz: vltima duplex est. Septima vero pars reputetur principaliter in suum statuz: & tunc status ille dicatur: magnum sabbatum ac si tempus paschale: quod septé hebdomadis terminatur. non modo vt iá diximus respectu sex téporum secundi status: sed & respectu sex etatum mũdi: incipientiũ ab Adá. Si enim primus status spáliter ascribitur patri. Secundus filio: tertius spũi sancto. Quid cõuenientius esse potuit: q̃z vt status ille qui pertinet ad spiritum sanctum: & respectu sex etatum mundi: & respectu sex téporum secundi status sabbatum esse videatur: vt per hoc vnus idéq; spiritus a patre filioq; procedere intelligatur? Sz & q̃n istud fit: tunc scriptura illa q̃ dupliciter intelligitur & iuxta ꝓprietatem intellectus pertinés ad scdm statum seculi: ad eũdem secũdũ statum referenda est. Et sicut vniuersaliter scdm totuz: siue spáliter scdm partem: quod sui téporis discussioni relinquitur: in tertiũ statũ seculi spiritaliter refundéda ac si his diebus nasceretur xps: his diebus resuscitatus a mortuis: donũ spũs sancti isufflaret i discipulos suos his diebus apostolos suos mitteret ad ꝑdicádũ in gentibus. his iterum idem apostoli nouas complantarent & superedificarent ecclesias: quod totum vt iam dixi: in spiritu in exordio tertij status consumari oportet. Illud autem sicut iam dixi: non videtur mihi complendum esse in spiritu in illo tertio statu. quod spectat ꝓprie ad illos qui vite typum gerunt actiue: ꝓpter vbertatem spiritus sancti: que vt haberi queat a filijs regni eget otio & quiete.

¶ Exéplum veterum. Cap. 10.

Sed forte in hoc ipo satisfaciet nobis veritas si veterũ exempla pensamus attendentes q̧ sicut agar ancilla significat synagogaz que pertinuit ad primum statum. Sarra ecclesiam que pertinuit ad secundum: ita lya ecclesiam que pertinet ad secundum. Rachel autem ecclesiam pertinentem ad tertium. Que cũ ita sint libet considerare: q̧ sarra habet aliquando locum in statu primo & in illa maxime hystoria vbi dicitur isaac introduxisse Rebecham in tabernaculum matris sue. & intantum eam dilexisse: vt dolorem qui de morte matris acciderat: téperaret. Agar autez in statu secundo: qui datus est libere: secunduz hoc non est locus q̧ postq̃z natus é patri filius de libera matre: expulsa est ancilla & filij eius omnes. s. iudei qui sectatores iustitie que est in lege: q̃z amatores gratie esse maluerunt. Eodez modo Rachel & mater domini: & ipe etiam dominus iesus & ioannes euágelista cuius est liber iste: habét locũ in mysterijs in statu scdo magis aũt in tertio. Lya vo & helisabeth & ioánes fili⁹ ei⁹ & petrus sic hũt locũ in scdo statu: vt nõ héant isto mõ in tertio: fructus aũt itellectus huius iste est. Cũ ꝑmus itells ꝓprie ꝑtineat ad patré: scds ad filiũ: terti⁹ ad spũm sctũm: opz qdé ꝑmũ ꝑtinere ad pmũ statũ: scdz ad scdz vt itelligaf pr mittés fili⁹ missus. Et q: nõ solus filius a pre mittif: verũ ét cum eo spirits sanctus: necesse est vt habeat locuz intellectus qui pertinet ad spiritum sanctum in secundo statu: vt intelligatur simul missus. Sane iuxta istum intelligentie modum: neq; intellectus qui pertinet ad patrem: habet locum in secundo statu: neq; intellectus qui pertinet ad filium: habet locum in tertio: quia neq; pater intelligitur missus cum filio: quando filium pater mittere dicitus est. Neq; filius cum spiritu sancto: quando dicitur. Idem filius mittere spiritum sanctum: & si venire pater

cum filio dici queat: ⁊ filius cum spiri-
Jo.14. tu sancto teste ipsa veritate que dicit. Si
quis diligit me sermonem meum seruabit
⁊ pater meus diliget eum ⁊ ad eum veni-
mus ⁊ mansionem apud eum faciemus.
Et hec quidem ita se habent.

¶ De alio intellectu. Cap. 11.

SEd si nos ad alium intellectum cõ-
uertimus: inuenimus alio modo ha
bere locum in secũdo ⁊ tertio statu:
que proprie pertinere dinoscuntur
ad primum ⁊ habere locũ in primo ⁊ ter
tio: que proprie pertinent ad secundum:
haud dubium: ꝙ ⁊ de hijs que pertinent
ad tertium intelligendum est. Hoc autẽ
differt inter illud ⁊ istud: ꝙ non ita istud
proprie accipi põt quomodo illud quod
Geñ.16 superius dictum est. Ecce enim ancillam
reprobam diximus designare proprie qđ
pertinet ad primum statum: ⁊ tamen
qui in secundo ⁊ tertio carnaliter viuunt
in ancille filios reputantur: quia qui facit (ait
Joã.8. dñs) peccatũ seruus est peccati. Diximus
lyam ⁊ alios quosdã designare eos qui ꝓ
prie pertinent ad secundũ statum ⁊ qui ta
men in primo statu verbum vite predica-
uerũt in lyã reputati sunt. Similiter ⁊ q
in tertio: q̃ plures ad eius notitiã docti
sunt. Diximus Rachelem ⁊ alios quos-
dam designare proprie qui ptinent ad ter
tiũ statũ: ⁊ tamẽ ⁊ in primo ⁊ in secũdo re
perti sunt viri cõtemplatores qui ꝓ meri
to vite sue designati sunt: tunc etiã in Ra
chel. Restat ergo vt scđm plus ⁊ minus
hec ⁊ similia intelligantur. Quod si horum
quoq; intellectuũ requiritur scientie fru-
ctus. Ille est quem a sctis patribus obser-
uare firmiter docti sumus credere. s. ⁊ icõ
cusse tenere esse in patre filiũ ⁊ spũm san
ctum: esse in filio patrem ⁊ spũm sctũm:
esse in spũ sancto patrẽ simul ⁊ filium. Et
quia hij tres simul vnus deus sunt. Designa
tur simul in agar tota presens vita que cõ
tinet in seipsa tres status mundi. In sarra
vero vita futura. Similiter ⁊ in lya cum
ponitur in respectu Rachelis. Similiter ⁊
in Rachele: cum ponitur in respectu benia

min: ꝙ. s. isto edito illa mortua ẽ: designa
tur illud quod per apostolũ dicitur. Cũ 1.cor.13
autem venerit quod perfectũ est: euacua
bitur quod ex parte est. Ut autem redea-
mus ad causam propter quam hec omnia
dicta sũt: necesse est lectorẽ diuine pagine
habere discretionẽ ⁊ intelligere cuꝫ quid
asseritur aut negatur: vtrum scđm totum
an scđm partem: vtrum scđm id, quod ꝓ
priuꝫ est: an vniuersaliter ⁊ absolute intel
ligendũ sit: ne quãdo cogamur magis sile
re q̃ aliquid dicere: si non licet ita loqui:
quõ in scripturis diuinis ab antiquis tem
poribus cõsuetũ est. Si enim quia synagogã
iudeorum reprobã esse dicimus: idcirco sub
hoc verbo: omnem multitudinẽ israelis
includimus patriarchas quoq; ⁊ prophe
tas reprobos cõprobamus. Et si ꝓ eo qđ di
cimus electã xp̃ianorum ecclesiam: oẽs qui
xp̃iano cẽsentur noĩe colligimus sub hoc
verbo: illos quoq; cogimur fateri electos
de quibus dictũ est. Qui vero mala ege-
runt ibunt in ignem eternum. Joã.5.

¶ De duplici itelligẽtia dinstinctionis.
Cap. 12.

QUia vero de distinctione ptiũ
libri Apocalipsis sermo erat:
cuius duplex est intelligentie
causa: vna qua recto cursu per
tẽpora propria interpretanda sunt verba
eiusq;: vsq; ad eũ locũ vbi agitur de iudicio:
altera qua facienda est distinctio inter sex
tã ⁊ septimam portionẽ: vt fiat dr̃ia inter
secundũ ⁊ tertiuꝫ statũ: libet ⁊ in hoc ipo
fructum exquirere spãlem: vt qui iaꝫ fide
cognoscimus deũ nostrum ad contemplã
dã quoq; spẽm celsitudinis eius: quãtum
ipse dederit festinare possimus. Liquet oĩ
bus xp̃ianis qui fidem catholicã firmiter
tenẽt: ꝙ due persone sunt in trinitate que
deus est: quarum vna ingenita est: altera
genita atq; vna earũ a nullo est: altera ve-
ro a solo patre. Est vero ⁊ alia psona que
a pr̃e filioq; ꝓcedit: que sicut filius coope
ratur patri: ita ipsa quoq; patri coopera-
tur ⁊ filio. Tãta quippe est idemptitas in
ter patrem ⁊ filium: vt eum se dicat mit-

Mat. 10. tere filius quem dicit ipse mittere patrem
⁊ eum dicat a patre procedere qui proce/
dit a se. Tanta vtriusq; perfectio: vt aliqñ
dicatur absolute spūs patris: vt est illud.
Non enim vos estis qui loquimini ſ; spi/
ritus patris vestri qui loquit̃ in vobis. Et
si spūs eius q suscitauit iesum xp̄m a mor
tuis: habitat in vobis: aliquando absolu/
te dicat̃ esse spūs filij: vt in eodem aposto
Ro. 8. Gal. 4. lo. Misit deus spūm filij sui in corda no/
stra in quo clamamus Abba pater. Neq;
enim virtutis huius: que a patre filioq; p
cedit: ⁊ ab vtroq; mittit̃ ad faciēda signa
⁊ sanctificandam creaturā: pars vna p̄ris
est: ⁊ pars vna filij: sed tota patris est: to/
ta filij: cooperās in oībus patri ⁊ filio: qđ
dignis ⁊ lucidissimis mysterijs in diuina
pagina demonstratur.

¶ Nota pulchrū mysterium. Cap. 13.

Exo. 3. Luc. 1. Liquet enim ꝙ Moyses famulus
dñi: missus est a dño in exordio ve/
teris testamēti: Joānes baptista in
exordio noui. Et dictū est de ioan/
ne: ꝙ iret ante dñm in spiritu ⁊ v̄tute he/
lye: qui etiam cum Moyse coram dño in
monte a tribus apostolis visus est. Et cir
ca finem secūdi status ⁊ initiu; tertij: hoc
est in fine sexte etatis sicut creditur vētu
rus est. Cū ergo tres viri isti simul in my
sterijs cōferunt̃: v; moyses ⁊ ioānes ⁊ he
lyas: id profecto significant ipsi quod ha/
Mal. 4 braā: isaac ⁊ iacob. Qđ illi tres angeli qui
apparuerūt habrae: moyses vtiq; q filios
Gen. 18 habuit significat hoc loco p̄sonā p̄ris: ⁊
Joānes baptista qui missus est baptizare
in aqua: p̄sona; filij Helyas qui operatus
est in igne iudicia personam spūs sancti.
Quod ergo moyses operatus est in exor/
dio testamēti veteris. Joānes in exordio
noui: id nobis profecto innuit quod veri
tas in euāgelio viua voce fatet̃ dicens: pa
ter meus vsq; modo operat̃: ⁊ ego operor
Joā. 5. ꝙ vero vnus helyas cooperatus est moy
si sub veteri testamēto: ⁊ cooperabit̃ ioan
ni sub testamēto nouo: demonstrat nobis
ꝙ vnus spūs cooperet̃ patri ⁊ filio eo ꝙ
ab vtroq; procedat scđm ꝙ dñs ipe ait. Il
le me clarificabit q2 de meo accipiet ⁊ an/ Jo. 16.
nūtiabit vobis. Ubi ⁊ mox subdit̃. Oia
que h; pater mea sunt: propterea dixi vo
bis q2 de meo accipiet ⁊ ānūtiabit vobis.
Sic Joānes euāgelista q hierosolimis co
operatus est petro ob eādē causam myste
rij abijt Ephesum sup edificare ecclesias
quas fundauerat Paulus. Arguunt nos
ista dicere: qui Sabellianū virus occultāt
in pectoribus suis metuētes in scriptura
diuina aliqd p̄ferre qđ distincte referatur
ad personas singulas ne videant̃ scissionē
facere in vnitate deitatis: nō attendentes
ꝙ sicut vere in personis p̄prietas est ⁊ in
essentia vnitas: ita queda; sint que p̄pter
p̄prietatē p̄sonaru;: p̄p̄e ascribant̃ patri.
Queda; que proprie ascribant̃ filio. Que
dam que proprie spūi sancto: ⁊ ꝙ propter
vnitate; essentie: ipsamet cōiter referātur
ad omnes. Nā quidem sic vere sunt tres
p̄sone: pater ⁊ filius ⁊ spūs sanctus: vt tñ
in patre sit filius ⁊ spūs sanctus. In filio
pater ⁊ spūs sanctus. In spū sancto pater Luc. 3.
⁊ filius. Sicut ergo vox illa qua dictum
est. Tu es filius meus dilectus: p̄tinuit ad
solum patrem: ⁊ caro ipsius filij: ad solū fi
liū: ⁊ colūba ad solū spūm sanctu;: ⁊ tamē
hec tria tota simul trinitas opata est. Ita
primū statu; p̄prietate mysterij: dicimus
ascribendū patri: scđm filio: tertiū spiritui
sancto. Et tñ tres simul tribus p̄sonis cō/
munes sunt: q2 nihil habet pater qđ non
sit filij ⁊ spūs sancti. Nihil filius qđ non
sit p̄ris ⁊ spūs sci. Nihil spūs scūs qđ nō
sit p̄ris ⁊ filij: Ea pp si verbū istud pensa/ Joā. 5.
mus quo ait dñs. Pater meus vsq; mo/
do opatur ⁊ ego operor: qđ videt̃ proprie
distinctionē facere inter p̄sonā p̄ris ⁊ p/
sonā filij: ac si solus tūc opatus sit pater ⁊
solus nūc opatus sit filius. Et illud quod Joā. 1.
generaliter scriptum est de verbo patris. Joā. 14
Omnia per ipsum facta sunt. Et illud qđ
ide; filius testat̃ de patre dicēs. Pater in
me manēs: ipse facit opa: ita miro mō Sa
belij arrijq; venenū donante ipso de quo
⁊ loquimur: deuitare sufficimus: vt ⁊ per
hoc ꝙ inuenimus aliqua proprie ascripta

patri:proprie filio:proprie spũi sancto:di/
scamus intelligere ,ppꝛietates personaruȝ
Et per hoc q̄ iuenimus oia pertinere ad
oẽs:discamus pie sentire vnitatẽ essentie.
Nõ igitur absq; causa dictũ est a filio. Pa
Joã.5. ter meus vsq; modo operaꝛ ⁊ ego operoꝛ:
cum ⁊ semp opereꝛ cũ patre filius ⁊ cũ fi
lio pater. Nec absq; causa inuenitur spũs
sctũs in testamẽto veteri coopatus esse pa
tri loquẽs assidue per ,pphetas:⁊ in nouo
testamẽto coopatus est filio loquẽs p apo
stolos ⁊ doctores ecclesie:eo q̄ sit ipse spi/
ritus scũs:virtus ineffabilis vtriusq; pa/
tris.s.⁊ filij:qui in duobus testamẽtis opa
ti sunt:p̃sertim cum sicut duo populi:qui
ad duo ptinẽt testamẽta ad imaginem pa
tris ⁊ filij creati sunt:ita angelicus ille ce/
tus:qui in celis habitat ad imaginẽ spũs
sancti. Hec eniȝ causa est pro qua nõ tria
testamẽta:sed duo esse scribunꝛ: quorum
concordia manet integra:a iacob patriar/
cha vsq; ad primũ aduentum dñi:⁊ a pri
mo eius aduẽtu vsq; ad finẽ seculi. Quia
vero idem spũs qui patris ⁊ filij donum
est.eiusdeȝ est auctorit tis ad operandum
p velle suo cuius sunt pater ⁊ filius:opoꝛ
tebat ⁊ ip̃m quoq; operari opa similia sibi
ad testificãda ea ipsa que pater ⁊ filius te/
stificati sunt:vt ita sit in notitia hominuȝ
q̃uo est in notitia angeloꝛuȝ:quatenus in
noie trinitatis:q̃ deus est oẽ genu flectaꝛ
Phi.2 celestiuȝ terrestriũ ⁊ ifernoꝝ ⁊ ois lingua
cõfiteaꝛ:q: filius ⁊ spũs sanctus in gloꝛia
sunt dei patris ,ppter hanc catholicam fi
dem:gemina est(vt supradiximus)causa
cõcordiarum:⁊ occulta quedam intelligẽ
tie regula:que inter verba ⁊ verba:qn im
mo inter sensum ⁊ sensum dr̃iaȝ facit. Si
enim iuxta tẽporũ cursum vsq; ad finẽ se/
culi:serieȝ libri huius cõsiderare libet:ita
singulis septẽ tẽporum:inuenimus singu
lã septẽ partium vsq; ad eũ locuȝ vbi agi
tur de iudicio cõuenire vt a iacob patriar
cha vsq; ad aduẽtuȝ dñi:⁊ exinde vsq; ad
finẽ seculi duplex cõcordia teneaꝛ: respon
dẽtibus p singula veteribus nouis: adeo
vt rex anthiochus qui precessit primum
aduẽtum dñi:cõcordet cum eo qui vocaꝛ
gog. Cum aũt inter secũdũ ⁊ tertium sta/ Ap.20
tũ(qd̃ oino necesse est)differẽtiã fecimus:
tũc multa verba libri huius que quasi hy
storice scripta sunt:⁊ que sex tẽporibus se/
cũdi status mystice ascribuntur ad con/
cordiam:tertij status referenda sunt statu
to libri principio:principio tertij status:
tempori:vȝ:isti ⁊ extremis q̄busdam ver/
bis que in eodem libro hystorialiter tan/
guntur:fini eiusdem tertij status:a qua tñ
lege ammouentur illa : vt sepe diximus:
que ad passionem secundi status referun/
tur:⁊ illa que scripta sunt ad literaȝ de eo
dem tertio statu : quia ⁊ ista vt iam dixi
non conueniunt proprie tempori pacis:
⁊ illa non habebunt post se tempus in
quo possint in spũ sctõ ꝯsumari: Neq;.n.
in illo seculo futuro:quod erit post extre/
mũ iudiciũ incarceratũ diabolũ in abysso
solui opȝ modico tpe:⁊ ꝯgregari iterũ ali
quas gẽtes ꝯtra electos hoies aut aliquid
huius fieri:qd̃ tẽporaliter opoꝛteat termi/
nari. Et ideo lectio ipsa explanatione idi/
get circa obscuritatẽ verboꝝ:nõ mystica
expositione:q: mystica expositio est:cum
per minima itelligũꝛ maioꝛa:vel p modi/
ca multa:siue in bona pte siue in mala:vt
cũ in rege hierusalẽ:intelligiꝛ deus:in re/
ge babilõis:diabolus. Hic aũt vbi de ip̃o
diabolo apte aliquid dr̃:nõ est id:qd̃ diciꝛ
in p̃sona aliqua mystice refundẽdũ in po/
sterũ:p̃sertim cũ nõ sit aliq̄s diabolo in ne
quitia maioꝛ qui possit designari per euȝ:
sed qd̃ dr̃ de eo:hoc itelligi debet:⁊ si sint
ibi aliqua q̃ spãli egeãt intellectu:neq̄s ca
thenam:qua captus dr̃:mãlẽ esse putet:⁊
alia q̃ occultis q̄busdã obscuritatibus pal
lianꝛ:ne si oino essent ati tp̃s denudata vi
lescerẽt. Neq;.n. ibi tñmodo obscura esse
scriptura credẽda est.vbi mysticis figuris
obuoluiꝛ:aut ibi tñ manifesta:vbi litera/
lis intelligentia presto est:vt quibusdam
videtur:sed plerunq; multo amplius in
litera q̃ȝ in spiritu. Dicit enim apostolus Ro.3
disputans de operibus ⁊ fide. Justificari
hominem perfidem sine operibus. Dicit Jac.2.

alius econtrario iustificari hominem per
opera :: intantum vt prosequatur ⁊ dicat
Fides sine operibus mortua est. Hec ver
ba iuxta literam intelligenda erant. ⁊ ta/
men in se ipsis occulta satis ⁊ pene intel/
Ps. 111. lectu difficilia. Psalmista dicit i psalmis.
Beatus vir q timet dñm. Et dñs in euã/
Mat. gelio precipit dicẽs. Eũ timete qui potest
10. animã ⁊ corpus perdere in gehenã. Joan
Jo. 4. nes aũt videtur in ꝯtrariuꝫ sentire dicẽs.
Qui timet nõ est ꝑfectus in charitate: sed
Ma. 6. perfecta charitas foras mittit timorẽ. Do
minus dicit in euangelio. Respicite vola
tilia celi: ⁊ nolite solliciti esse dicentes.
Quid mãducabimus aut quid bibemus
aut quo operiemur: ⁊ operamini: non cibum
Joã. 9. qui perit: ſꝫ qui permanet in vitã eternã:
2. thes. 3. Apostolus aũt ꝑcipit fidelibus: vt operẽ/
tur panem suuꝫ dicens. Qui non laborat
nõ manducet. Uerum hec exempli causa:
neqꝫ se putet facilẽ ad intelligendã lrãm:
⁊ in solis allegoricis sensibus difficultateꝫ
haberi: cũ ecõtrario circa nuda verba ipsa
q̃ ꝓphetice scripta sũt maiorẽ patiamur dif
ficultateꝫ. ita vt de illis spãliter videatur
Ps. 17. scriptũ. Tenebrosa aqua in nubibus aeris.
Quid enim apertius esse põt q̃ꝫ Dede/
Ps. 68. rũt in escam meam fel: ⁊ in siti mea pota/
uerũt me aceto? Et tamen q2 nõ dixit ꝑs.
Dabũt in escam xp̄i fel ⁊ in siti eius pota
bũt eũ aceto: sed locutus est de xp̄o in pso
na ꝓpria: ⁊ hoc verbo ꝑterito nõ futuro.
Quis hoc intelligeret anteq̃ꝫ cõpleret̃ in
2. cor. 3. xp̄o? Nõ igit̃ extimãdũ est: nõ esse q̃ꝫ plu/
ra in ipsa litera difficilia intellectu: litera
dico illa q̃ alio genere: spũs est non illa de
qua dicit apostolus. Litera occidit: nimi/
rũ q2 nõ ipsa veritas est: sed tm̃ figura ve/
ritatis: nec in ea est attẽdendũ quod legit̃
sed qđ significat̃. Quod aũt non est figu/
ra sed veritas: sic est accipiẽdum: vt legit̃:
si tamen non sit ibi aliquid quod explana
tione indigeat: ne forte nõ sicut est: sed ali
Jo. 14. ter q̃ꝫ res exigit intelligatur: vt illud. Si
diligeretis me: gauderetis vtiqꝫ: q2 vado
ad patrem: q2 pater maior me est. Uerum
siquidem est ꝙ pater maior illo est: non tm̃

secũdũ ꝙ deus est xp̄s: sed scđm ꝙ homo:
Quod autẽ intelligatur: libet vigilanter
attendere tres esse generales modos: qui
bus deus loquit̃ in scripturis: scđm ꝙ ⁊ i
libro isto: sicut ⁊ in alijs manifeste mõstra/
tur. Aut. n. loqtur hystorialiter: vt in Ge/
nesi ⁊ libris regũ: ⁊ oibus oino libris q hy
storice scripti sunt: scđꝫ quod genus locu
tionis: euãgelia quoqꝫ q̃tuor ⁊ liber actuũ
apostolorũ accipienda sunt: ⁊ si sint in eis
aliqua que a legis huius regula secludan/
tur: aut in reuelatiõe imaginũ vt est rota
illa q̃ apparuit Ezechieli: ⁊ bestie q̃ ostẽ Eze. 1.
se sũt Danieli: aut in simplicitate verita/ Da. 4.
tis: vt est illud. Ecce dies veniũt dicit do Hie. 23.
minus ⁊ suscitabo dauid germẽ iustũ. Et
ecce dñs deus meꝰ veniet: ⁊ omnes sancti
eius cũ eo: ⁊ cetera que ꝓphetico spiritu:
nõ sub mysterioꝝ caligine: sed aperte pro
nuntiata sunt. Secundũ hec ergo tria lo
quitur ioãnes in Apocalipsi: hystorice nẽ
pe ibi loquitur cum dicit de se ipso. Fui
in insula que vocatur pathmos ⁊ quod vi
des scribe in libro ⁊ mitte septem eccle/
sijs que sunt in Asia. In reuelationibus Apo. 20
imaginum: vt cum dicitur. Uidi ostium
apertuꝫ in celo ⁊ ecce sedes posita erat in
eo: ⁊ cetera que ibi sequuntur ⁊ cum ape
ruisset vnum de septeꝫ sigillis. ecce equus
albus: ⁊ qui sedebat super eum: data est ei
corona. ⁊ venit vincens vt vinceret: ⁊ vi
di septem angelos preparatos vt canerẽt
tubis: ⁊ vidi ⁊ ecce draco Rufus: ⁊ vi/
di bestiam ascendentẽ de mari. Et hijs
similia que in simplici veritate: vt illud.
Soluetur sathanas de carcere suo. Que
cum ita se habeant: oportet nos in tribus
casibus modis istis: talem in hoc libro di/
scretionem habere: vt imaginibus vsqꝫ
ad finem sexti temporis ostense sunt: in/
telligamus certamina secundi status. In
verbis propheticis: que in parte septima
velut ad literam prolata sunt: intelliga/
mus pertinentia ad illum tertium sta/
tum in quo non erũt sicut hactenus enig
mata tenebrosa: vtpote i qua manifestius
⁊ veluti facie ad facieꝫ videre incipiemus

in his que hystorie dicta sunt: opera quedã duplicia ptinẽtia ad vtrũq; statum: eo q duo mystici intellectus in verbis hystoricis testamẽti noui: inueniri queant: secũdũ q superius dictuz est. Sic igitur ex his que scripta in hac sũmula: et ex alijs q̃ scribi possent: donari libertatẽ in illo sabbato: ppi̇o dei ad agnoscẽdã veritatez: aptissime liquet. Sicut et per apostolum dicitur. Relinquitur sabbatismus populo dei
Heb.4
Nec illud moueat q in octaua parte de la pidibus preciosis et auro mundo: superna
Apoc. 21.22.
illa ciuitas: que vocat Hierusalem: cõstructa esse narratur. Aut q fons aque viue i fluere ciuitatem illam: et lignum vite plãtatuz ex vtraq; ripa fluminis perhibetur q: ad octauaz partẽ libri: nec typicus nec hystoricus ptinet ppie intellectus: s3 tm̃ anagogicus: qui sola celestia cõtemplatur. Nec pptere a p figuras loquit ibi ioãnes de ciuitate illa: vt quasi obscuris enigmatibus occultet intellectus eaz: sed vt per nobiles imagines visibiliũ reruz: quibus taz gloriosa dicta sunt de ea: rapiatur legẽtis animus ad amorem ipsius.

¶ De differentia sabbatoz Cap. 14.

Quia vero in his que hactenus scripsimus mentio de sabbatis facta est: et iscribẽdis q̃z frequẽtior occurret: operepretiũ arbitror: qd differat iter sabbatũ et sabbatũ diligẽti scrutatione discutere ne p eo q diuersa sũt: et sabbata et diuersa mysteria sabbatoz: aliud occurrẽs pro alio intellectu obscuret: et sicut solet accidere in similib⁹ reb⁹: occupata mens circa plurima ad diuersa discurrat: et alia pro alijs accipienda desipiat,: sabbatoz ergo genera plura sũt. Est enim sabbatũ hystoricũ: et est sabbatũ morale: Est sabbatũ tropologicũ: et est cõtẽplatiuum et anagogicũ. Sabbatũ hystoricum est cũ quis post quottidianuz laborem: saltem in diebus festis: ad cõtemplationem recurrit. Sabbatum morale est: cum relicta quis vanitate seculi: deo se totum exhibet mente et corpore seruituruz. Sabbatum tropologicum est: cũ post laborez ad discẽnde litere: sublimatur aliqs ad intellectum spiritalem. Sabbatum cõtemplatiuum est: cum post exercitium vite actiue: ducitur aliquis ad vitam contẽplatiuam. Sabbatum quoq; anagogicuz est: cũ seminatur corpus animale: vt requiescat anima donec peracto sabbato suo: corpus recipiat spiritale. De hoc sabbato dicit apostolus. Qui ingressus est in requiem
Heb.4
eius: etiam ipse requieuit ab opibus suis: sicut a suis deus. Est aũt et aliud sabbatuz quod dicit typicum habens plures spẽs quod de figuris testamẽti veteris exhibetur in nouo: cum: vz: singulis tẽporibus sexte etatis vsq; ad sextum tempus. Hoc est singulis sex tẽporibus inesse sabbatũ itelligit: eo q per singula sex certaminum: dederit deus pacem ecclesie sue vt requiesceret interuallis temporum a laboribus suis: vt enim singula hebdomadarũ quadragesime sabbatũ habere dignoscitur: ita singulo ecclesie tẽpori datũ est habere sabtũ suũ: ne ptelata nimis afflittio despatione inferret. Porro de hoc sabbato ad hebreos p apostolũ di:. Relinqtur sabbatismus populo dei. Hec de diuersis generi
Heb.4
bus sabbatoz: q̃ p alias et alias itelligentias discurreret iuxta ɔsuetũ vsum et solẽnẽ intelligentiã scripturarũ. Verũtñ alia mõ tria sabbata assignari queũt: quoz tertiũ illud est: quod in tertio statu seculi diximus ad futurũ. Hoz primũ fuit ante legẽ. Scdm̃ sub lege. Tertiuz sub gr̃a. Ante legem fuit sabbatũ: p q̃dringentos et triginta annos manẽtib⁹ filijs israel in egypto: hoc est eo tpe quo patres eoz igressi sunt egyptũ vsq; ad moysen. Scdm̃ sabbatuz sub lege fuit: cessãtibus hystorijs et pphetis: a diebus. s. malachie prophete: vsq; ad
Ge.46
ioãnem baptistã. Sane tertiũ sabbatũ sub
Exo.3.
gratia futurũ est a tpe quo diabolus icarcerabit: vt nõ seducat amplius gẽtes vsq; ad finem seculi. Et q: scriptum est de primo triũ ad literam per quedã sapientẽ: Dum medium silentium tenerent oia
Ap.20.
quod tamen in spiritu de secũdo intelligẽdũ est: queritur nõ absurde: vtrum etiam

secundũ

ſecundū ⁊ tertiū ſabbatū ſilentium habue
rint:⁊ qđ:⁊ quale fuerit ſilētiū ſingulorū.
Si incipimus enumerare geſta patrū:cur
ſuſqꝫ tēpoꝝ ⁊ annoꝝ ꝑ ſingulos patres ex
ordiētes ab Adam inuenimus in eis an/
noꝝ numerū ⁊ continuam geſtoꝝ narra/
tionem vſqꝫ ad virum iuſtū Joſeph: qui
mortuus eſt in egypto deficiētibus in eo
hyſtorijs ⁊ cōputatiōibus annoꝝ .Ex eo
nāqꝫ tpe vſqꝫ ad Moyſen de nullo nepo/
tū iacob ſcriptum eſt:ꝙ cū eēt tot annoꝝ
genuerit talē:aut talē:⁊ ſi videaṫ ſcriptus
annoꝝ numerus vite leui ⁊ filij ac nepo/
tis ipſius:per quē tñ chronicarū tempo/
Exo.6. ra aſſignari nō poſſint:niſi ꝙ cōfuſe ⁊ ve/
lut in ſumma traditū eſt:ꝙ habitatio fi/
lioꝝ iſrael in egypto fuerit quadringētoꝝ
⁊ triginta annoꝝ:Sed neqꝫ alicuius:opa
ſcripta ſunt:ſicut antea fieri conſueuerat
⁊ ſicut in ſequēti tpe a Moyſe:vſqꝫ ad Eſ
dram:vt eſſet tēpus illud ſabbatum tam
ſilentium teſtaretur q̄ꝫ otiū.Eodeꝫ modo
a zorobabel ⁊ neemia vſqꝫ ad ioānez bapti
ſtā:neqꝫ per regū chronicaꝫ:neqꝫ ꝑ patrū
genealogiā annorum ſumma diſtincta eſt.
Sed neqꝫ geſta aliquoꝝ vſqꝫ ad ioannem
baptiſtā eo modo quo antea ſcripta ſunt:
Hiero. p̄terq̄ꝫ libri machabeoꝝ qui teſte ſcō Hie
ronymo extra canonē ſunt:donec oīpotē
tis dei ſermo de regalibus ſedibus adue/
niret.Diciṫ aūt ſabbatū tp̄s primi ſilentij
reſpectu illoꝝ tēpoꝝ que fuerūt ante legē
vſqꝫ ad ioſeph qui dominatus eſt in terra
egypti. Secūdū reſpectu eoꝝ que decur
ſa ſunt ſub lege ⁊ ꝓphetis vſqꝫ ad Mala/
chiā ꝓphetā.Tertiū reſpectu nouoruꝫ:q̄
Ge.41. hactenus ſub gratia decurſa ſunt: ⁊ vſqꝫ
ad finem ſexti tp̄is in erūnis ⁊ gemitibus
peraguntur. Sicut aūt iudiciū ſodome:pri/
mū ſilentiū anteiuit.Secundū iudicium
babylonis prime q̄ fuit metropolis chal/
Ge.19. Dan.5. deoꝝ:ita ſilentiū nouum qđ in proximo
eſt iudicium babylonis noue quod in ſex
ta parte huius libri:Joānes annotare cu/
rauit.Et notandum ꝙ in ſingulis ſtati/
bus conſolatur deus oīpotens plebē ſuā:
vt per bona que temporaliter ꝑcipimus:

firma ſit expectatio futuroꝝ.Jn primo de Ge.41.
niqꝫ ſabbato:ſublimatꝰ ioſeph in egypto
⁊ vniuerſa domus iacob requieuit in pa/
ce.Jn ſecundo reſtituto templo: obducti
ſunt muri hieruſalē quos deſtruxerat rex
babylonis:ſub neemia principe iuda:pre/
bentibus ſubſidia regibus terre ⁊ honorā
tibus domū dei ⁊ miniſtros eius ⁊ vrbem
licet non deeſſent inſidie querentium ma
lum filijs iuda ⁊ deterrentiuꝫ eos vndiqꝫ
per circuitū ne opus perficerent inchoa/
tum.Jn tertio quoqꝫ ſabbato reedifican/
dū eſt templū dei:reedificanda eſt ciuitas
de lapidibus nouis:⁊ hoc a filijs tranſmi
gratiōis moderne ſicut quōdā tēplū illud
⁊ ciuitas a filijs trāſmigrationis iude. Sꝫ
ſi reſpectu predictoꝝ tēporum:tempora il
la ſabbata dicta ſunt:reſtat vt ſequentia ſe
cula:ſiue primo ſecunduꝫ literam:ſiue ad
extremū ſcđm ſpūm pro octauis accipia/
mus eo ꝙ digniora fuerit ſecula que duo
preterita ſabbata ſecuta ſunt ſeculis anti/
quioribus p̄cedentibus illa:haud dubiuꝫ
ꝙ ⁊ illud futurū ſeculū:quod tertium ſab
batum ſecuturū eſt.Jn exordio nāqꝫ ſab/
bati primi quod fuit ante legem:magni il
li patriarche quibus facta eſt repromiſſio
de xp̄o permiſſi ſunt qdeꝫ cōmorari in ter
ra chanaā in qua ſita eſt myſtica illa ciui/
tas que vocatur Hieruſalem:ſed tñ ſicut
hoſpites ⁊ peregrini:non vt poſſeſſores ⁊
domini:poſt ſabbatum vero ipſum: in/
troducta eſt in ea vniuerſa multitudo fi/
liorum iacob:non iaꝫ ſicut patres peregri Exo.15.
naturi in illa: ſed ſicut de eis myſtice in
Exodo ſcriptū eſt:Jntroduces eos ⁊ plā
tabis in mōte hereditatis tue firmiſſimo
habitaculo tuo quod operatus es dñe.Jn
exordio quoqꝫ ſecundi ſabbati quādo re/
edificatum eſt templū:viſum eſt oriri no/
uum gaudium filijs iuda:eo ꝙ ſuſcitaſſet
deus regē in terra:qui quereret que ad pa
cem erant Hieruſalē:tñ inter gaudium ⁊
gaudium quod factū eſt electis in ortu ⁊
reſurrectione dñi:ſeu etiam in aduētu ſpi
ritus ſancti:nulla cōparatio eſt.Sꝫ ⁊ nūc
in exordio tertij ſabbati in quo oportet q̄ꝫ

cito deſtrui babylonem nouam ⁊ reedifi/
cari nouam Hieruſalem de lapidibus vi/
uis a filijs tranſmigrationis noue: qui nõ
obliuiſcuntur Hieruſalem: magna erit le/
titia diligentibus deum: ſcd̃m ꝙ in ſexta
parte libri huius luculenter oſtendit: vbi
Ap. 19. cantatur ab omnibus: Alleluia: ſed tamẽ
reſpectu illius que nos expectat in patria
paruum eſt ⁊ momentaneuʒ quicquid tẽ
porale magnum eſſe videtur. Et hec qui/
dem de tribus ſabbatis que maiora ⁊ ge/
neralia ſunt: ex quibus aliqua ſabbata ſpe
cialia pendent: de quibus qꝫ occaſio mo/
ta eſt: aliquid in hac ſumma diſſerere cõ/
munis eſt cauſa ratiõis: Sed melius hoc
oñdimus ſi figuras exẽpli cã ſumamus.

¶ De ſeptem portionibus anni quarum ſexta eſt a q̃nquageſima vſqʒ ad paſcha: ſeptĩa a paſcha vſqʒ ad pẽthecoſtẽ. Ca. 15.

Sacrum illud tempus quod paſcha/
le vocatur a ſancto. ſ. die paſche vſqʒ
ad penthecoſtẽ: ſeptimã totius anni
portionem cõplectitur: quindecim
tm̃ diebus exceptis: qui velut in ſupple/
mentum quinquageſime ⁊ ſuperabundã/
tiam dati ſunt: ſecundum ꝙ ſeptuaginta
ſeniores ſcriptura ſacra fuiſſe cõmemorat:
Exo. 24. ⁊ tñ duo alij ad aliquid ſuperadditi ſunt
qui vſus eſt diuine ſcripture vt minima
queqʒ in myſterijs potioribus cadãt: Qd̃
ſi in ſexta portione anni tempus reputat̃
ieiunij: in ſeptima paſchalium epularũ: li
quet ꝙ ſicut tẽpus ieiunij: ſextam mundi
deſignat etatem. ita tempus epularum qd̃
paſchale vocat̃ ſabbatum illud tertium re
ſpicit: quod duobus p̃teritis clarius eſt:
vtpote cui illa duo in myſterijs ſeruierũt.
Nam quomodo quinqʒ quinquageſime
precedunt ſextam que ieiunijs eſt pre ce/
teris deputata: ita quinqʒ etates mundi
ſextaʒ velut in carnis epulis p̃ceſſerunt
etatem. Ipſa vero ſexta etas ſacris ieiu/
nijs deputata eſt. Sequit̃ autem ſepti/
ma quinquageſima a ſacro die paſche vſ/
qʒ ad penthecoſten: ⁊ ipſa venerabiliorem
ceteris: ſeptimaʒ huius ſeculi deſignat eta
tem: in qua oportet cõſumari benedictio/
nem illam: de qua in Geneſi ſcriptuʒ eſt.
Benedixit deus diei ſabbati: ⁊ ſantifica/ Ge. 2.
uit illum quia in ipſo ceſſauerat ab omni
opere ſuo quod patrarat. Licet autem ſe/
ptima etas in ſabbatum e ſolenne ⁊ gene
rale reputata ſit: nihilominus tamẽ ⁊ tem
pus primi ſtatus quod quinqʒ etatibus
comprehenditur: habuit ſabbatum ſuuʒ:
⁊ tempus ſecundi ſtatus: quod ſub vna
(hoc eſt) ſexta coartatur etate: habituruʒ
eſt ſabbatum ſuum: ⁊ nihilominus tẽpus
tertij ſtatus: quod ſeptima finietur etate
habiturum eſt ⁊ ipſum ſabbatum ſuum:
quorum vnum: quod erit ſecundi ſtatus:
deſignatum eſt in ſabbato vigilie paſche:
alterum quod erit tertij in ſabbato vigi/
lie penthecoſtes. Et hec ſola quantuʒ mi
hi videtur: non ſimpliciter ſabbata dicen
da ſunt: ſed cum adiectione: ſabbata ſab/
batorum. Sane liber iſte quantum ad ſex
partes ſuas: infra limitem ſecundi ſtatus
extendit ⁊ retinet paſſus ſuos: ita vt inci
piens a reſurrectione domini perueniat
vſqʒ ad finem eius: ⁊ iterum atqʒ iterum
redeat ad principium ſui. In ſingulis de/
niqʒ q̃nqʒ partiuʒ: recapitulatio fit: ⁊ vſ/
qʒ ad finem ſecundi ſtatus dirigitur in ſin
gulis curſus eius. Que videlicet recapitu
lationes non ſcd̃m totuʒ accipiende ſunt
ſed ſecundum partem: ſicqʒ tenenda ſunt
tempora ſecundi ſtatus: in ſingulis parti
bus generaliter: vt tamen ſpecialiter ſin/
gule partes vel ordines proprijs tempori
bus coaptẽtur prima. ſ. primo: ſecunda ſe/
cundo: ⁊ ſic de ceteris. Deniqʒ ⁊ in vlti/
mis partibus: non deſunt aliqua que indi
geant recapitulatione. Sed ideo hic: q̃n/
qʒ partibus ſpecialius attribuimus: quia
magis eſt in eis recapitulatio manifeſta.
Ceterum ſex partes communiter ſe ha/
bent ad laboris certamina. Septima ve/
ro pars diſtincta eſt ⁊ ſeparata a ſex ptib⁹
libri: quãuis numerus annorum incarce/
rationis ſathane videatur ſecundum par
tem ad ſecundi ſtatus tempora pertinere.
Non enim ſimul totus incarceratus eſt:
ſed per ſingulum quinqʒ temporum ſecũ

di ſtatus ſingulũ draconis caput debella/
tum eſt:ꝛ in ſexto tempore duo ſimul:ita
vt non habẽs de reliquo in quo exerceat
vires ſuas:cogaꝛ vſqꝫ ad finem ſeculi : qđ
erit tempus caude ipſius ſine ſpe ꝑpetran
de malitie icarceratus manere:ꝛ ſcdꝫ hoc
mille anni:oẽ tẽpus qđ decurſuꝫ ẽ a reſur
rectione dñi deſignare videtur:vſqꝫ ad tẽ
pus gog:nõ qꝛ mille anni erũt tñ:ſed qꝛ
millenario numero annoꝝ numeroſitas
deſignaꝛ. Sꝫ iã nũc diſtiguẽde ſunt ꝑtes
ipſe:perſcrutatis myſteriis ſingularuꝫ:vt
qđ hactenus nudis ṽbis ꝓtulimus:aucto
ritate quoqꝫ verbi cõprobare poſſimus.

¶ De diſtinctione octo partiũ libri Apo
calipſis. Cap. 16.

Diximus ſuperius ſeptem eſſe li/
bri partes ꝛ totideꝫ tẽpora ab ad
uentu ſaluatoris vſqꝫ ad extre/
mũ iudicium . Et in prima qui/
dem parte agitur de prelatis qui primuꝫ
bellum temporis acceperunt. In ſecunda
de martyribus. In tertia de doctorib⁹. In
q̈rta de virginibus.. In qnta de generali
eccleſia. Et q̈tuor qdem ordines illi:ↄtra
q̈tuor ſpãles beſtias habuere cõflictũ be/
ſtias illas dico quas ſe Daniel ꝓpha dicit
Dan.7 in viſiõe vidiſſe:eccleſia ṽo q̃ eſt noua hie
ruſalẽ aduerſus ipiſſimã babylonẽ. Que
vꝫ:babylõ noua ſicut oſtẽdiꝛ in ſexta ꝑte
libri:in ſexto tꝑe iudicãda ẽ. Et poſt ipſaꝫ
(vt iã diximus) iudicãdi ſũt beſtia ꝛ pſeu
do ꝓpha:q in ipo articulo ſexti tꝑis auda
Apo.9. cius ꝑſolito ↄtra xp̄m ↄſurgẽt. Deide icar
cerato diabolo erit ſabbatũ populo dei:cir
ca cuius finẽ ſolueꝛ iteꝝ diabolus de car/
cere ſuo:ꝛ ſeducet gẽtes q̃ ſunt ſup q̈tuor
angulos terre gog ꝛ magog: Ad extremũ
mitteꝛ diabolus i ſtagnũ ignis:eritqꝫ vl̃e
iudiciũ ꝛ reſurrectio mortuoꝝ . Quibus
pactis nulla erũt vlterius tꝑa ſecularia:ſꝫ
dies vnus eternus:nec regnabũt vlterius
reges terre:ſꝫ ſolus rex dñs exercituũ:nec
erũt vltra ſicut hactenus ꝛ nũc ciuitates
gẽtiũ:ſꝫ ſola ciuitas dei:mater nr̃a hierl̃m
cuius claritatis gloriã:ꝑs octaua ꝓſeque/
tur:ſcdm ꝙ oſtẽſuꝫ eſt ioãni iuitato ad cõ
tẽplãdã gloriã claritatis ipſius ab vno de
ſeptẽ angelis hñtib⁹ ſeptẽ phyalas iracun
die dei. Sic.n.ipe dicit de hoc: Venit vn⁹
de ſeptẽ angelis hñtib⁹ ſeptẽ phyalas ple
nas ſeptẽ plagis nouiſſimis:ꝛ locut⁹ ẽ me
cũ dicẽs. Veni oñdã tibi ſpõſã vxorẽ agni Ap.21.
ꝓtinuſqꝫ adiecit. Et ſubſtulit me i ſpũ in
mõtẽ magnũ ꝛ altũ ꝛ oñdit mihi ciuitatẽ
ſctãm hierl̃ꝫ deſcẽdẽtẽ de celo a deo hñtẽ
claritatẽ dei:ꝛ cetera q̃ ibi ſequuntur.

¶ Quid ſit generale cuilibet ſctõrum or
dini ꝛ quid ſpeciale. Cap. 17.

Sufficere poſſe crederẽ hec me in li/
bri ianua ꝑlibaſſe niſi myſterioꝝ ſur
culi pullulãtes hic ide in modũ ſpiſ
ſoꝝ palmitũ difficultatẽ minarenꝛ . Adeo
nãqꝫ ꝑtes ꝑtium ꝛ ramoꝝ (vt ita dicã) ra/
muſculi ſeipſos in retis modum intrican
do ꝛ quaſi cõcathenãdo iplicant vt in al
tera ſua vox ſileat:niſi altere cõſonẽt ꝛ al/
terius ſonus hebes appareat:niſi altere pa
riter colloquanꝛ. Si ergo de ſpãlibus ꝑti/
bus agenduꝫ eſt:qd ſibi velint ꝛ ipſe:qm̃
qdem ꝛ vnaqueqꝫ qnqꝫ partiũ generaliũ
in ſeptẽ diſtinguiꝛ portionibus:illud ꝓſe
cto cauſe eſt ꝙ vnuſqſqꝫ ſanctoꝝ ordinuꝫ
hꝫ ꝓprie tempus ſuum:in quo debent cõ
tra hoſtes cõfligere:ſed tñ nõ omittũt iu
giter oẽs ſimul ordines ꝑliari:ſubueniẽti
bus ſibi oibus ꝛ ferẽtibus ſolamẽ adinui/
cem. Vt aũt intelligaꝛ leuius:vtamur exẽ
plis. Ponamus ꝙ populus hieroſolimi/
tanus habuerit ꝑliũ ↄtra arabes ꝛ fuerit
ei ſpãlius demicãdũ menſe ꝑmo dato ſibi
ſubſidio oium populoꝝ q iſraſcripti ſũt:
vt ꝛ ipſe ꝑ ſingulos alioꝝ menſes ꝓpoſſe
auxiliũ miniſtraret. Eodẽ mõ anthioche/
nus ↄtra ſyros:ꝛ fuerit ei dimicãdũ mẽ/
ſe ſcdo. Alexãdrinus ↄtra ethyopes ꝛ fue
rit ei dimicãdũ mẽſe tertio. Cõſtãtinopoli
tan⁹ ↄtra ſcithas ꝛ fuerit ei dimicãdũ mẽ
ſe q̈rto. Roman⁹ ↄtra barbaros ꝛ fuerit ei
dimicãdum mẽſe qnto. Quibus oibus ſi
mul expletis:ſil̃ oẽs habuerit ꝑliũ gñale:
qđ ex equo tãgeret oẽs:eo ꝙ ↄglobate gẽ
tes ſil̃ iſurgerẽt ↄtra oẽs fueritqꝫ oibus
ex equo dimicãdũ mẽſe ſexto:ꝛ ita ichoa/

to mēse septimo:cō sopitis oībus bellis re
mearent ad propria . Igitur ꝑter sextum
bellū:quod generale est ⁊ oium cōmune
cetera quinqȝ specialia sunt:⁊ singula imi
nentia singulis.Mos est enim regum ter
rarum qui in expeditione sunt:ex oibus
ciuitatibus que in pace sunt armatam ele
ctoꝝ militum producere iuuētutē ⁊ mit/
tere in subsidium ciuitatis quam hostiuȝ
legiones impugnāt:ne non solum obsessa
ciuitas patiatur obsidium : verumetiam
victore hoste: cetere quoqȝ vrbes detri/
mentum incurrant.Si aūt vt ponamus
hoc est presens:singulis quinqȝ vrbiū per
menses singulos taliter ab oibus succurrē
dū est:⁊ ad vltimum generale prelium in
cōmune oibus cōmittendum:quid restat
nisi vt fateamur singulos populos:singu
la spālia cōmisisse:etiam preter illud quod
generale est oibus ⁊ cōmunes:⁊ tamē dū
omnes simul singulis ciuitatibus subue/
nisse noscunt:fateamur vnūquēqȝ illoꝝ
sex prelia cum ceteris cōmisisse?Si enim
interrogas primum populū.quot mensi/
bus in bello pstiterit?Respōdebit sex.Si
queris quot cōmiserit prelia cum sodali/
bus suis.Respōdebit sex.Similiter ⁊ oēs
dicturi sunt.Si aūt querit eoꝝ singulus:
quot bella commiserit specialia.Respon
debit vnum.Sic igit quinqȝ sunt prelia
que singulis ordinibus propria sunt:⁊ se/
xtū in quo oportet omnes simul transitu/
ros ad requiem cōuenire tempore.s.eccle/
sie sexto in quo ⁊ primitie noui ordinis p
tinentis ad tertium statū initiate sunt:q̄/
tenus ⁊ hi qui vsqȝ modo laborauerūt sab
batizent in celis:⁊ hi qui pertinent ad ter
tiū statum requiescant in terris.Sicqȝ fit
vt dū singulus quinqȝ ordinū in septē ob
diuisorum varietates temporū distinguit
speciebus ⁊ quasi quedam spiritalis pro/
genies vsqȝ ad septimam generationeȝ ꝑ
tenditur ⁊ quinarius simul habeat in nu/
mero ordinuȝ ⁊ septenarius in psectione:
ita vt in eisdem ordinibus:⁊ qnari⁹ vera
citer ⁊ septenarius inueniri queat:Nec ꝑ
termittendum : quāte psectionis sint isti
numeri ⁊ quēadmodum sibi ipsis mira ⁊
inexplicabili affinitate cōueniant.

¶ De psectione quinarij ⁊ septenarij nu
meri. Cap.18.

Diximus superius librū istum ve
teribus respondere mysterijs ⁊
plurimā cū illis possidere cōcor
diam.Sed q: nō hunc oibus re
spondere duximus: sed qbusdaȝ:illud qḋ
superius pretermisimus adijciēdū puto:
nō librum:vȝ:istum solum:verūetiam ⁊ li
brum actuuȝ apostolorū qui hystoricus est
apponendū simul fore cum eo hystorie ge
nerali:vt ita duo vltimi euangeliste osten
dantur cōuenire in vnuȝ:quatenus dum
vnus dierū penthecostes:alter septem ec
clesiarū ⁊ septem temporū faceret mētio/
nem:psectionem duodenarij numeri in
quinario ⁊ septenario:ac si in carne ⁊ spi/
ritu cōsumandā ostenderet.Quare in qui Jos.13.
nario ⁊ septenario?Quia quinqȝ de tribu
bus israel primo ⁊ septimo ad extremū ac
ceperūt hereditatē.Et in testamēto nouo Esa.19.
simile aliquid reperit.Quinqȝ sunt enim
principales ecclesie de qbus ait propheta. 1.Apo.
Erunt quinqȝ ciuitates in terra egypti lo
quētes lingua chanaam:⁊ septem quibus
inscribitur liber iste.Nam ⁊ panuȝ quos
benedixit dn̄s:quinqȝ primo ordeacei:se/ Joā.6.
pteȝ vero extremi:triticei fuisse credunt.
Qui notare sufficit verbi causam: intelli/
get in quinario ⁊ septenario numero:ma
gna mysteria ꝯtineri:pro quibus maxime
duodenarius inter psectos ⁊ solennes nu
meros perfectissimus est:quinqȝ eniȝ ⁊ se
ptē duodecim faciūt:vt aūt prepalet cau/
sa:que ⁊ quāta sit psectio numerorū istorū
producamus ad lucem.Notū est enim q
sane sapiunt in quinqȝ corporis sensibus
⁊ septem virtutibus aīe psectionē homi/
nis cōtineri:ita vt minus aliquid habeat
exterior nr̄ homo a psectione sua:si careat
vel vno illorum quinqȝ:⁊ minus aliquid
homo noster interior se careat aliquo illoꝝ
septem.Secundū hoc igitur voluit deus
omnipotens diuersos ordines ponere in
ecclesia sua.Et alios quideȝ qui viderent
exercitari

exercitari in carne:alios quoruz exercitia
magis essent in spũ q̃z in carne. Dedit.n.
deus ecclesie presbyteros quasi aures ad
iformãdos τ docẽdos: τ discipulos in do
ctrina euangelij sui. Diacones quasi os ad
euangelizandũ quod a presbyteris didice
runt. Episcopos quasi manus qui vere fi/
dei fortitudine defenderent gregẽ sibi cre
ditum a lacerationibus bestiaruz:propter
qd τ iude patriarche qui fuit fortissimus
Tit.2. inter fratres:a simulati sunt. Uirgines q̃si
oculos qui sedeant contemplãtes que dei
sunt:expectãtes beatam spẽ τ aduentum
glorie magni dei τ saluatoris nr̃i iesu xp̃i.
Dedit τ clerum quasi nasum ad currẽdũ
in odorem vnguentorum suoruz:sub quo
τ vniuersa multitudo fideliũ cõtinet:crea
tanihilominus τ ipsa ad laudem τ gloriã
summi dei ad honorem sancte matris ec/
clesie:τ cõsumationem corporis Christi.
Ad istos quinq̃z ordines ptinent quatuor
euangelia:τ liber actuum apostolorum:q
Actu.1. sic incipit. Primum qdem sermonez feci
de omnibus o Theophile que cepit iesus
facere τ docere vsq̃z in diem qua p̃cipiens
apostolis per spiritum sanctum quos ele/
git assumptus est. Ut enim ostẽderet bea
tus Lucas significari quatuor illa opa xp̃i
in q̃tuor decadis dierũ adiecit τ ait. Qui/
bus τ prebuit seipsum viuuz in multis ar
gumentis per dies quadraginta apparẽs
eis. Qui rursuz vt ostẽderet in quinto tẽ/
pore τ quinto opere dari consumationẽ a
spiritu sancto:his que cepit iesus facere τ
docere:aliquãtis interpositis adiecit τ ait.
Et cum complerent dies penthecostes:fa
ctus est repente de celo sonus tanq̃z adue
nientis spũs vehemẽtis τ repleuit totam
Actu.2. domũ vbi erant sedentes. Natiuitas itaq̃z
ascribit sacerdotibus quos significat pau/
lus:passio diaconibus:qui τ euangeliste:
quos significat Stephanus : resurrectio
ep̃is quos significat petrus:ascensio con/
templatoribus quos designat Joãnes ad
uẽtus spũs sancti in cõi vita seruẽtibus:si
gnificatis in ecclesia discipulorum xp̃i su/
pra quos in die penthecostes cecidit spũs
sanctus τ vtiq̃z ad cõplẽdum illud quod
psalmista predixerat. Ecce q̃z bonum τ q̃z
iocundum habitare fratres in vnum. Ibi Ps.132.
sunt quinq̃z ordines generales ptinentes
ad quinq̃z corporis sensus:propter passio
nes quas sustinẽt in carne sua:de quibus
nihil pertinet in hunc modũ ad libitum
Apocalipsis:sed potius ad quatuor euan
gelia τ librum actuũ apostoloruz:quoniã
oẽs isti ordines possunt in cõmuni habi/
tu quez tamẽ decet clericos militare sicut
τ fieri cernimus in ecclesia xp̃i. Nunqd
enim sacerdotes vel ep̃i vel diacones vel
virgines q̃ in cõi habitu deo deseruire no
scunt:seu ẽt clericorum nõnulli qui τ vxores
quoq̃z in minoribus ordinibus habere p/
missi sunt:illam exhortationẽ dñi ad im/
plesse noscunt:qua dicitur. Uẽde oĩa que Mat.
cunq̃z habes τ da pauperibus:τ veni seq̃/ 19.
re me? Aut nũquid soli illi qui hoc faciũt
perueniũt ad regnuz dei? (Absit) Jdcirco
enim dei filius venit in carne : vt videat
oĩs caro pariter salutare dei. Nũc ergo de Esa.40
ordinibus istis nihil isto modo ad librum
apocalipsis:q2 habuerunt ipsi libros suos
hystoricos in quibus institui potuerunt
nõ solum scd̃m mysticum intellectuz qui
cõmunis est τ ipsis τ alijs:verũetiaz iuxta
litere superficiem τ hystoricã moralitatez:
que non minus hominem exteriorem q̃z
interiorem requirit. Porro liber iste sacra
mẽtis spiritalibus plenus:viris spirituali/
bus τ vale dicentibus curis seculi princi/
paliter datus est : qui nolint hic habe/
re manentem hereditatem:sed futurã inq
rant. Agit enim de septem ordinibus desi
gnatis in septez tribubus israel τ in septẽ
ecclesijs que sunt in Asia sicut illi quinq̃z
ordines in quinq̃z tribubus maioribus τ
ecclesijs totidẽ designati sunt. Apponunt
aũt illis qnq̃z panes ordeacei (hoc est) qn
q̃z supra scripti libri qui hystorici sunt τ in
quibus fructus spiritalis sub cortice latet.
His autem septem panes triticei (hoc est)
septem partes libri huius que nihil sonãt
hystoricum sicut illi:sed totuz pene quod
in eis intelligitur:spũs τ vita est. Hic aũt

vigilāter pensandum q̄ quinq̄ʒ de septeʒ
ordinibus qui notantur in libro isto ma/
gnam cuʒ quinq̄ʒ suprascriptis ordinibus
habēt affinitatē: ⁊ ideo diligenter discutiē
dum est: ne in carne spūs extinguat: ne in
tellectus (quod absit) superior ab inferiori
absorbeatur. Differt tn̄ inter vtrūq̄ʒ q̄r in
illa similitudine prima: in p̄mo manet na
tiuitas: in secundo passio: in tertio resur/
rectio: in quarto ascensio: in quinto aduē/
tus spūs sancti. In istavero non sic: sed in
primo manet resurrectio: in secundo pas/
sio: in tertio natiuitas: in quarto ascensio:
in quinto sexto ⁊ septimo donatio spirit⁹
sancti. Quare in quinto: sexto ⁊ septimo?
Quia tribus vicibus datus est apostolis
spūs sanctus. Primo quādo crediderunt
in xp̄m: secūdo in die pasche: tertio in die
penthecostes: primo datus est vt preueni/
ret: secūdo vt cooperaretur: tertio vt per
ficeret. Qui enim sic non accipit spūm san
ctum: pfectus xp̄ianus esse non pōt: Pro
pter hoc enim tria data dico: non spūs: q̄r
spūs quidem vnus est: sed tria data: semel
puer inungitur oleo anteq̄ʒ baptizetur: se/
mel baptizatus chrismate per manum ba
ptizatoris: semel etiam per manum ep̄i.
Quāuis aūt septem sint ordines ad quos
ptinet generaliter liber iste: quinq̄ʒ sūt ta/
men ex his qui pertinent proprie ad secū/
dum statum: apostolorum. s. martyrū: do/
ctoꝝ ⁊ virginum ⁊ eoruʒ qui pro vita cū/
muni regulares dn̄r. Non autem isti ordi
nes cum illis deputandi sunt: quos supe/
rius scripsimus sed supra illos quia illi q̄/
dem: vt iam diximus: dederunt ⁊ tenue/
rūt: isti ⁊ se ⁊ sua libenter pro dn̄o impēde
runt. Horuʒ aūt primus designatus est in
leone: secundus in vitulo: tertius in hoie:
quartus in aq̄la: quintus in throno dei.
Isti vt iā diximus q̄nq̄ʒ ordines: qui ⁊ per
quinq̄ʒ ecclesiastica tempora claruisse no/
scunt: proprie pertinēt ad secūdum statū.
Duo vero qui sequunt sextus ⁊ septimus
licet ⁊ ipsi sicut ⁊ p̄cedētes ad scd̄m statuʒ
pertineant: obscuratur tn̄ illoꝝ claritas a
supuenietibus nouis: vt sublato a veteri
bus gressu sermonis: ad nouos magis q̄ʒ
ad veteres ipetus spūs dirigat. Et hoc q̄/
dē ita. Uerūtn̄ pfectio ipsa: q̄narij ⁊ septe
narij numeri in solo quoq̄ʒ libro apocalip
sis assignari pōt: ac si q̄nq̄ʒ corporis sensus
⁊ septem virtutes animi in vno perfecto
viro ꝯuenire putent: Sʒ hoc melius itel/
ligimus si duoꝝ apostolorum xp̄i magna
valde in mysterijs gesta pēsamus.

¶ De vita actiua designata in petro ⁊ de cōtēplatiua designata in ioāne. Cap. 19.

Petrus ⁊ ioannes magnā precoapo
stolis suis p̄rogatiuaʒ in mysterijs
habuisse noscuntur. Primus nāq̄ʒ
actiuā: secundus p̄notat vitam cō
templatiuaʒ. q̄r alter assumpta cruce secu/
tus est dn̄m: alter diu certans in corpore
pacato fine q̄euit. Et q̄r q̄nq̄ʒ corporis sen
sus ad actionē ptinent: septē virtutes ani
mi ad cōtēplationē: cōgruum fuit vt Pe
trus senior q̄nq̄ʒ presideret ecclesijs. Ioā/
nes iunior septem: quatenus in duodeciʒ
istis: oium aliarū fundamēta consisterent.
Et de ioāne quidem certam auctoritateʒ
habem⁹. De petro aūt vtrū haberi valeat
ingrēdū est. Petrus a p̄ncipio p̄fuit hie/
rosolimis ⁊ edificauit ibi ecclesiā q̄ hʒ cō
cordiā cū rubē. Deide p̄fuit anthiochene
q̄ hʒ cōcordiā cū tribu gad. Deide roma/
ne que cōcordat cū tribu iuda. Porro ale
xandrine per se ip̄m nō p̄fuit: sed misit il/
luc discipulū suū. qui fundaret illā ⁊ rege
ret vice sua: ⁊ inter primas ecclesias subli/
mādā nutriret. Cū vero pars romanorū
sequeret augustū. ⁊ ex ea apud Cōstātino
polim gēs noua ꝓpagata fuisset: ita vt an
tiquitus noua roma tanq̄ʒ rome filia ⁊ cō
sors imperij diceret: visuʒ est p̄latis eccle/
siarū: ⁊ etiā in cōcilijs statutū est: vt inter
p̄ncipales ecclesias: Cōstātinopolitana su
blimari debuisset: essetq̄ʒ a romana secūda
prima inter q̄tuor reliquas: tanq̄ʒ cōsors ⁊
particeps sancte romane ecclesie. Est er/
go ecclesia romana quasi altera hierusalē:
⁊ quasi altera hierusalē sedes dei: in cuius
circuitu ⁊ in medio q̄tuor aialia visa sunt:
de q̄bus in hoc libro p̄ ioannē dr̄. Et aial

primū simile leoni: ⁊ scdm aial simile vi/
tulo: ⁊ tertiū aial habēs faciez quasi hois:
⁊ quartū aial simile aqle volāti. Assimila/
ta deniq3 est primitiua ecclesia fortissimo
aiali leoni: q2 in ea fuerunt sancti apostoli
fortes in fide: per quos placuit oipotenti
deo debellare terrā orbē terre. Assimilata
est anthiochena secūdo aiali. i. vitulo q2 i
ea cognominati sunt: primo discipuli xpia
ni: parati ad obediēdū in oibus q̄ manda
rent apostoli. Assimilata est alexandrina:
tertio aiali: hoc est hoi: q2 magni in ea do/
ctores antiqtus repti sunt: cū nec dū in la
tina ecclesia doctorꝝ suorꝝ aliqs claruisset.
Assimilaf ecclesia illa oriētalis q̄ postea ab
vrbe regia cōstātinopolitana dicta est: q̄r/
to aiali (hoc est) aquile: q2 infra terminos
eius ptinebaf illa ecclesia: cui a paulo non
sine cā mysterij a pncipio dictū est. Emu
lor. n. vos dei emulatione: dispondi. n. vos
vni viro virginē castā exhibere xpo. Per
1. cor. 10 tinere vero ad ecclesiā virgines pēnas aq
le volantis: testaf in hoc libro ioānes: qui
Apo. 12 in quarta parte ipsius in qua ppie de vir
ginibus agif: loquens per aliqua de mu/
liere amicta sole: adiecit ⁊ ait. Et date sūt
mulieri due ale sicut aqle. Et hoc qdē de
Esa. 19 qnq3 magnis ⁊ noiatis ecclesijs: de qbus
vt iā diximus: p Isaiam dr. Erūt qnq3 ci
uitates in terra egypti loquētes ligua cha
naā. Porro septē ecclesie quas scribit ⁊ q/
Esa. 4 bus scribit in hoc libro ioānes de qbus ⁊
p eūdē pphetā spāliter scriptū est. Appre
hēdent septē mulieres virū vnū: ita illos
ordines spirituales designāt: qui a mūdi cō
sortio segregati sunt: qūo ille quinq3 quas
petrus: aut pse aut per alios fundasse di/
gnoscif illos qnq3 ordies generales quos
supius scripsimus: quod si qnq3 principa/
les ecclesie ptinētes ad petrū: qnq3 gene/
rales ordines addictos passioni: septē ve
ro ptinētes ad ioānē: septē spāles ordines
vite religiose deputatos designāt. Restat
vt de istis ordinibus: q sint ingrere debea
mus: ⁊ vtrū cum illis quinq3 aliquid simi
le extimentur habere: ⁊ vtrū ita sibi con/
ueniant: quomodo sensus corporis cum
virtutibus anime. Primo igitur discutiē
dū est quod paulo ante distulimus. Utrū
sub quinario numero septenarius: tacite
intelligaf: psertim cū qnq3 ⁊ septez a duo
decim cōsurgant: ⁊ nequaq̄3 sibi ex equo
cueniāt: q2 vt sibi cōuenire possint septē
septem requirunt. Perturbaret hac in re
sacramēti fidē duodenus apostolorum nu
merus: si nō eidem sacro numero: paulus
⁊ barnabas segregati in euāgelio gētiū: si/
dei vnitate aggregati fuissent: vt nō soluz
qnq3 ⁊ septem distingui queant in hoc q
a principio duodecim sunt electi: verum
etiā septē ⁊ septē in hoc q duo apostoli su
peradditi sunt. Eodem modo duodecim Act. 13
patriarchis: iuncti sunt duo nepotes ipso
rum filij ioseph: qbus ēt primogenita que
amisit Ruben data fore leguntur. Igitur
quinarius numerus non solum primo sta
tui cui iure attribuunf qnq3 panes ordea
cei: ascribēdus est: verūetiā ⁊ secundo: sed
tū septenarius sub eo tacite intelligif qua
tenus ⁊ in vno dr̄ia sit ⁊ in vno pcordia.
Nam ⁊ sensus corporis: vt iam diximus
quinq3 sunt: sed tū sub noie tactus inces/
sus pedū ⁊ opus cōiugij cōtinef: Eodem
modo generales ordines qnq3 sunt: ⁊ tū
sub qnto generali qui designaf in sede dei
ordines cōtinētium ⁊ laycorꝝ cōsistūt. Cō
stat ergo q quinq3 ordines qui videntur
pertinere ad petrum: qui ⁊ alio genere se/
ptē sunt: hñt plurimā cōcordiā cū septem
istis ordinibus qui ptinēt ad ioānem: ita
vt quo illi pcedūt: hi ex parte aliqua sub/
sequātur: sicut ⁊ de seipso ioānes dicit. Cō
uersus petrus vidit illum discipulum se/
quentē quē diligebat iesus. Sic ⁊ ciuitas Jo 21.
illa celestis hierl'z qnq3 gñales ptes demō
straf hr̄e: s3 tū sub qnta pte: suburbana pa
riter ptinef ⁊ vitij. Est. n. ciuitas ipsa in q̄
dro posita sicē dicit ioānes: ⁊ i vnaq̄q3 sua
rū ptiū tres ianuas hr̄e describif. Huius ps
oriētalis ptinet ad leonē: q designat pasto
res: septētriōalis ad vitulū: q designat dia
cōes: occidētalis ad hoiez: q designat do/
ctores: australis ad aqlā q̄ designat ptēpla
tores: corpus ciuitatis ac colūbā q̄ ecclesiā

exprimit clericoꝝ:sub qua tñ cõtinentur
duo ordines inferiores:cõtinẽtium.s.⁊ cõ
iugatoꝝ.Hec aũt ciuitas vna est:⁊ nomẽ
eius proprium hierusalem:que tñ in pere
grinatione manens cognominatur eccle/
sia:Nam ⁊ illa que olim dicta est synago/
ga:hierusalẽ dicebatur:sicut ⁊ illa ecclesia
que in tertio statu secundi futura est.Nec
mirum si vnaqueqꝫ dicta sigillatiꝫ est hie
rusalem ⁊ simul tres vna hierusalem:quã
do quidem vnãquãqꝫ deitatis personam
deum ac dñm cõfiteri xp̃iana veritate cõ
pellimur:⁊ tamẽ tres deos aut dños dice
re catholica religione prohibemur. Pri/
ma hierusalẽ que dicta est synagoga desi/
gnatur in sarra nõ de reprobis dico quos
designat agar:sꝫ de electis quos significat
sarra:⁊ hoc cum accipiť in respectu rebec
che.Cum enim accipiť in respectu Agar:
tunc agar designat synagogam reprobaꝫ.
Sarra ecclesiam aduocatam de gẽtibus.
Cuꝫ aũt ponitur sarra in respectu Rebec
che:tunc Sarra significat synagogã:non
quo ad reprobos:sed quo ad electos. Re
beccha q̃ introducta est i tabernaculũ sar
re:ecclesiam gentilem que facta est ꝑ do/
minum qui est heres regni . Prima itaqꝫ
hierusaleꝫ que dicta est synagoga: designa
ta est in Sarra:scda que vocatur ecclesia:
designata ẽ in Rebeccha:tertia que felici
or est:designata est in Rachel.Prima per
timorẽ iuncta est patri:scda per humilita
tem copulata est filio:tertia per deuotio/
nem: vnita est spũi sancto . Uerũtñ quod
vni persone iungiť:iũgiť simul tribus:q:
⁊ pater ⁊ filius ⁊ spũs sanctus vnus deus
⁊ tres populi vnus populus sunt.Prima
hierusalem edificata est in primo statu:se
cũda in secundo:tertia in tertio.Uerũta/
men harum tertia que in tertio statu secu
li edificanda est:ab exordio secundi status
cepit edificari pariter cum scda:siqdẽ due
ipse simul:vna sunt:⁊ vt inseram illud li/
Esd. 6. ⁊ Aggei 2. bri Esdre.Iactata sunt fundamenta eius
a principio ipsius status scdi:sed impediẽ
tibus inimicis:dilatũ est opus eius : quo
vsqꝫ cõpleãtur quadraginta anni: hoc est
generatiões totidẽ que significanť ꝑ eos.
Quare hoc?Quia nõ est quantuꝫ ad hoc
similis causa filij ⁊ spũs sancti:vt ita sit spi
ritus sanctus a solo filio:quomodo est fi/
lius a solo patre:sed est ipse quoqꝫ a patre
sicut ⁊ filius:propter quod in exordio se/
cundi status:ambo pariter missi sunt.Ut
ergo idẽ spũs qui ⁊ filij est ꝓcedere osten
dať a patre:completo opere primi status
quod spãlius causa mysterij ascribitur ipsi
patri:oportebat initiari aliud opus:qδ si/
mili causa mysterij eidẽ spũi ascribereť:⁊
⁊ oportebat nihilominus:imo pro tẽpore
multo clari⁹ incipe aliud opus qδ ascribe
reť filio:q̃tenus mitti ãbo simul ostende/
renť a patre.Multo clarius dixi:q: opus
quod spãlius ꝑtinet ad spũm sanctuꝫ:ha/
biturum est in tertio statu claritatem suã
sicut opus quod ascribitur filio:vti iaꝫ di
ximus in secundo.Est aũt opus istud de
quo ⁊ loquimur:genus humanum:vnuꝫ
qdẽ in natura:sed proprijs ordinibus ve/
lut in trinitate distinctum . Est enim pri/
mus ordo cõiugatorum creatus ad imagi
nem patris.Scds clericoꝝ institutus ad
imaginem filij:tertius monachoruꝫ ad si
militudinem spũs sancti.Et enim cõiuga
torum ordo a nullo ordine est:⁊ ad hoc in
stitutus:vt filios debeat ꝓcreare: clerico/
rum ordo nõ esse ipso:sed a solo ordine cõ
iugatorum propagatus est origine carnis:
qui tamẽ nõ est institutus ad procreãdos
filios carni:sed ad euangelizandũ verbuꝫ
dei:sicut ⁊ ipse xp̃s ad cuius imaginẽ insti
tutus est:Monachoruꝫ ordo procedit ex
vtroqꝫ:q: ⁊ de cõiugatis si fiat ex consen/
su recipiunť ad monasticham vitam:⁊ de
clericis multo liberius recipiunť ad illaꝫ.
Quem bene quoqꝫ procedere diximus:q:
quasi datus alij vel emissus:etiam corpo/
raliter egreditur de locis suis:vt moretur
vbi ante nõ erat:sicut ⁊ iacob patriarcha
qui simili causa mysterij de domo propria
egressus est querẽs sibi vxores ⁊ liberos
in regione aliena:fuit autẽ coniugatoruꝫ
ordo a principio constitutus:⁊ ꝑseuerauit
solus : aut quasi solus omni tempore ꝑmi

status: hoc est ab adam vsq; ad xp̄m: qꝛ ⁊
si fuerunt in tempore illo duo reliqui ordi
nes: sub vmbra tamē litere tenebantur in
clusi ⁊ sub vinculo coniugij sicut ⁊ ceteri
cōstituti. Finito aūt primo statu ⁊ inchoa
to secūdo mox clericoꝝ ⁊ monachoꝝ or/
dines inchoati sunt: haud dubium ꝙ in
ecclesia primitiua que ⁊ vitam ecclesiasti/
cam predicando ⁊ ordinem monasticum
ꝑ cōmunē vitaȝ seruabat. Tanta autē fuit
cōio duorum ordinū istoꝝ in hoc statu se/
cundo: vt nec clerici deessent in eo qui vi
uerēt cōiter sicut monachi: nec monachi
quibus officiū cōmitteret clericoꝝ. Uerū
tn̄ qꝛ vnus iacob duas duxit vxores: lyā:
vȝ: ⁊ rachel: videt ꝙ ordo monachorum
quē scd̄m significatum pertinere diximus
ad ioānē duplex sit: ꝓpter duas vitas qui
bus innitit: actiuam .s. ⁊ cōtemplatiam: ⁊
propter duos intellectus: quorum vnus
pertinet ad secūdū statuȝ: alius ad tertiū.
Et enim significatum petri sic accipiēdū
est in secundo statu: vt nunq̄ȝ tn̄ vti iam
diximus: transeat ad tertiū. Significatuȝ
vero ioānis sic accipiēdum est in secūdo
statu vt multo tn̄ dignius resūdat ad ter
tiū. Quo circa vt isaac habuit vxorē vnaȝ
rebeccham. Iacob aūt primo lyam: dein/
de sororem eius racchel: ita in secundo sta
tu seculi: simpliciter ecclesia clericorum iū
cta est quodāmodo in matrimonio xp̄o:
duplex aūt monachoꝝ spūi sancto: ita tn̄
vt ea pars que pertinet ad lyam proferret
fructū suū in statu secūdo: que aūt ad rac/
chelem in tertio. Propter hoc enim tria
dicit ꝓpheta. In tempore illo nutriet ho
Esa. 7. mo vaccā bouȝ aut duas oues: ⁊ pre vber
tate lactis cōmedet butyrum. Igit rebec
cha mater iacob que iūcta est matrimōio
isaac: significat generalē ecclesiam que iū/
cta est xp̄o. Lya vero ⁊ rachel que iuncte
sunt pariter vni iacob: designat duas illas
spāles ecclesias que ꝑ vinculū charitatis
⁊ vnitatis iūcte sunt arctius spūi sancto.
Ps. 132. Unde ⁊ per psalmistaȝ dicitur. Ecce q̄ȝ
bonum ⁊ q̄ȝ iocundum habitare fratres
in vnum: sicut vnguentū in capite qd̄ de
scēdit in barbā barbā aaron. Quare autē
due simul? qꝛ bis post resurrectionem dn̄i
datus est apostolis spūs sanctus: qꝛ habe/
re duplū helye spūȝ helyseus postulauit:
qꝛ vna est vita actiua: alia contēplatiua qꝛ
duo sūt p̄cepta charitatis: amor ꝓximi ⁊
amor dei.

¶ De signatione patrum. Cap. 20.

Miro ergo modo actū est in statu
secundo vt vita illa q̄ significa/
tur in rebeccha: videat proprie
pertinere ad xp̄m. due vero vi/
te que designate sunt in lya ⁊ racchele: ꝓ
prie ad spūm sctūm: ⁊ ad ecclesiam q̄dem
generalē q̄ significat in rebeccha: ꝑtinent Act. 13.
q̄nq; ordines gn̄ales: scd̄m numerū eccle/
siarū quas diximus pertinere ad petrum:
hoc est: p̄latoꝝ: dyaconoꝝ: sacerdotū: vir
ginū: ⁊ cōis clericoꝝ ecclesie: Secundum
q̄nq; ordines istos: accipienda sunt q̄tuor
euangelia: ⁊ liber actuū apostolorum. Ad
duas ecclesias spāles que significate sunt
in lya ⁊ rachele: pertinent simul: sex ⁊ se/
ptē: sex quo ad laborē actiue: septem quo
ad otiū vite cōtemplatiue. Et .n. ⁊ lya sex
mares genuit tn̄: ⁊ Iosue qui fuit de semi
ne Rachelis: septē spālibus tribubus di/
uisit hereditatem. Uerūtn̄ sex filijs lye ad
dita est filia dina ad cōpletionē numeri se
ptenarij propter septenariū numerum ec
clesiarū quibus scribit ioānes. Sane eo tē
pore quo cōcepit Rachel: cepit soror eius
lya infirmari in partu: qꝛ cuȝ defectu scd̄i
status: in sex etatibus mūdi trāsiet exerci
tatio vite actiue: ⁊ icipiet cōualescere fru/
ctus vite cōtemplatiue. Et qꝛ maioris fe
licitatis est vita cōtēplatiua: imo qꝛ a sex/
to tp̄e scd̄i status fit initiatio tertij videt
in eodē sexto tp̄e quēadmodū ⁊ in septio
deficere similitudo zabulon ⁊ dine: mane
re aūt ioseph ⁊ beniamin duoꝝ .s. filioruȝ
Rachel. Ut aūt itelligat qd̄ dr̄: libet ipos
filios iacob singulis ordinibus assignare.
Primus ordo religiosoꝝ institutus est ab
apostolis in ecclesia primitiua: ⁊ ipse desi/
gnatus est in ruben. Secūdus in anthio
chia vbi primo dicti sunt discipuli xp̄iani

Augusti nus pr̃ τ funda toꝛ here mitarũ

Sãctus Rufus fũdatoꝛ canoni/ coꝛum

τ ipse designatus est in Symeõ. Tertius
in alexandria de quo vt refert ecclesiasti/
ca hystoria: multa laude digna retulit phi
lo iudeus laudãs sobrietatem τ cõuersio/
nẽ illius: τ ipse designat⁹ est in leui. Quar
tus ordo institutus est in africa a btõ Au
gustino: τ ipse designatus est in iuda: quo
vz: tempore etiam sacris virginibus qua
liter viuerent in ecclesia Christi: tam ipse
Augustinus q̃ȝ Ambrosius τ Hierony/
mus: qui eo seniores erant tempore: li/
bros doctrina morum lucidos tradidisse
noscuntur. Quintus ordo fuit canonico
rum regularium in occiduis partibus in
stitutus: qui pro parte ipsius regule quaȝ
tenent dicitur: τ ipse sancti Augustini:
quem tradunt institutum a sancto Ru/
f.: τ ipse designatus in ysachar. Sextus
ordo videtur esse canonicorum premon/
strensium: τ ipse designatus in zabulon: fe
runt autem aliquas mulieres emulatas
esse vitam illam: τ ad formam canonico/
rum regularium conuenisse in vnum.
Que vtinam non sicut Dina corruptio/
nis macula deperirent. Hec de filijs Lye
que videtur in quinqȝ: aut sex tempori/
bus omnes filios pepisse. Sane soror Ra
chel quarto tempore emulata sororem: qꝛ
non poterat ex se habere liberos: tradi/
dit viro ancillam suam: vt saltem ex illa
filios videretur habere. Significat au/
tem ancilla Rachel: carnem virgineam:
que vnita est anime contemplantis deuȝ:
τ significat ecclesiam illarum virginum
que castitatem quidem corporum vigilan
ter custodiunt: nec tamen ascendere que
unt vsqȝ ad perfectionem illam que de/
signata est in Rachel: que tamen propter
bonum virginitatis iungitur τ ipsa domi
no ad procreationem filiorum. Institu/
ta sũt.n. vt iã diximus a sctis doctoribus
monasteria virginũ docẽtibus eas quali/
ter viuerent: τ qualiter castitatem suã ser
uare strenue debuissent. Huic religioni si
gnificate in bala ãcilla rachelis: natus est
in filiũ ordo monachoꝝ in grecorum qui
deȝ ecclesia a sanctis patribus institutus:
nec tamen in ea puritate τ sinceritate ser
uatus. Hic itaqȝ ordo designatus est in Luc.1.
dan filio bale ancille Rachelis. Dicta est
autem ancilla propter timorẽ obedientie:
sicut τ mater domini angelo de seipsa. Ec
ce ancilla domini fiat mihi scdm verbuȝ
tuum. Genuit autem bala secundum fi/
lium nomine neptalim qui videtur desi/
gnare occidentalium ordinem monacho
rũ: τ desijt parere. Sed τ lya in hoc ipso Ge.30.
emulata sororẽ: tradidit τ ipsa zelfam an/
cillã suã viro: que genuit gad: τ asser in ty
po duorum ordinum laycoꝝ fratruȝ: qui
claruerunt his temporibus in partibus
oriẽtis (hoc est) hospitalis τ militum tem
pli. Igitur significatuȝ quatuor filiorũ an
cillarum cum tribus vltimis lye: q̃ȝtum
mihi videt᷑: sub quinto simul tempore ac
cipiendum est. Porro sexto anno vel cir
ca sextuȝ a natiuitate ruben: peperit Ra/
chel filiũ suum primogenitũ: cuius signi/
ficatũ. vtruȝ iã ceperit: deus melius no
uit. Licet enim tẽpus quod respicit sextũ
signaculũ nõdum inceperit secundũ nu/ Ge.30.
merum generationũ inchoatũ a xp̃o: vẽ
tũ initiatuȝ esse respectu illius initiatiõis
que fit a zacharia patre ioãnis secundũ q̄
in libro concordie sufficiẽter ostensuȝ est.
Hec idcirco dico: qꝛ vtrum ordo iustoꝛuȝ
designatus in ioseph: ichoatus sit: nescio
τ si iam inchoatus est: non est preter ordi
nem rationis. Ut ergo ecclesie primitiue
designate in lya: eo tempore quo Chri/
stus venit in mundum τ misit spiritum
suum ad eandem ecclesiam: natus est or/
do primus: designatus in ruben: eorum:
vȝ: de quibus scriptum est. Multitudi/
nis autem credentium erat cor vnum τ Act.4.
anima vna: ita in tempore sexto oportet
nasci filium (si tñ natus nõ est) designatuȝ
in ioseph ecclesie quaȝ designat Rachel:
vt compleatur: in ea illud quod dictum
est per prophetam: letare sterilis que non
paris: erumpe τ clama que non parturis
quia multi filij deserte plus q̃ȝ eius que
habet virum. Igitur eo tempore inueni/
tur concepisse Rachel quo ceperat soror

eius lya infirmari in partu: vt videretur ibi quoq; esse completum illud quod se/cundum eandem causam mysterij in Sa- 1. reg. 2.
muelis volumine scriptum est. Donec sterilis peperit plurimos: et que multos habebat filios infirmata est. Ergo lya et confortata Rachel: et si sexto tempore a natiuitate primogeniti lye. vnum peperit ioseph ad significandum illud vnum de quo dicit psalmista. Ecce quam bonum et quam iocun- Ps. 132.
dum habitare fratres in vnum. Ipsum tamen vnum multiplicabit deus: ac si manassen et Effraim: secundum quod in benedictione ipsorum dictum est: de eis a patri- Ge. 48
archa Jacob. Angelus qui eruit me de cunctis malis: benedicat pueris istis et inuocetur super eos nomen meum: nomina quoq; patrum meorum. Habraam et Isaac: et crescant in multitudinem super terram. Secutus est autem Beniamin qui natus est in obitu matris: in quo significatus est populus iudeorum qui cõuertetur in fine: in fine dico secundi status: non in fine tertij licet: hoc totum in fine mundi: quia nos sumus (vt ait apostolus) in quos fines seculorum deuene- 1. cor. 10
runt. Et enim in tempore regis septimi: qui scriptus est in hoc libro: oportet in conuersione israel: deficere religionem illam que designata est in Rachel vt statuatur illa que significata est in Joseph. Et vt alijs vtar mysterijs facientibus pro eodem: oportet consumari vitam illam que designatur in matre dei. Manere vero illam que significata est in Joanne. Consumari vitam illam que designata est (vt de vicinis rebus accipiamus exemplum) Scola- stica
in beata Scolastica non valente peruenire ad summitatem montis: manere au- Bene- dictus
tem illam quam beatus: significat Benedictus: qui sibi in montis verticem mansionem locauit. Sed quare illa vita deficere dicitur: que significata est in tam sanctis virginibus: nisi quia et si tam sancte fuerunt: maxime autem mater domini: propter infirmitatem tamen sexus earum: perfectius oportet esse illud quod signifi-catur in viris? Et quidem de Rachele et Joseph: de Scolastica et Benedicto: nulla penitus questio est. Est autem de matre domini et Joanne propter excellentiam glorie ipsius virginis ad quam preter illum quem genuit: nullus mortalium peruenire concessus est. Sed quid si aliquando quod minus perfectum est: cum aliquando id significet quod reprobum est? in loco: scilicet illo vbi dictum est domino a quodam iudeo. Ecce ma- Jo. 12.
ter tua et fratres tui foris stant querentes te. Ergo quia dictum est matri dei ab eodem domino de discipulo quem dilige-
bat. Mulier ecce filius tuus: ad discipu- Jo. 19.
lum autem. Ecce mater tua: ad significandas illas duas species doctrine celestis: quarum vna in litera testamenti noui: alia in spirituali intellectu: qui procedit extra: recte procedit illud quod significat literam: sequitur vero illud quod spiritalem significat intellectum: quia non prius quod spirituale est: sed quod anima
le: deinde quod spiritale. Quod ergo ma- 1. cor. 15
ter domini Maria obijt hierosolymis. Joannes autem superuixit et diu mansit in Asia edificans in ea septem ecclesias et diuidens illis in spiritu: non terrenam sicut olim: sed patrie celestis hereditatem: significat oportere dari finem: siue vt dicamus melius: consumationem intelligentie carnali pertinenti ad literam que occidit: manere autem vnctionem illam: que nos docebit de omnibus: secundum quod et veritas ipsa dicit. Cum venerit ille spiritus veritatis: docebit vos om-
nem veritatem. Quecunq; ergo sit reli- Jo. 16.
gio illa: que significata est in Rachele: siue in matre domini Maria: oportet eam in fine secundi status clarificatam prius in domino: consumationem accipere: vt statuatur ordo ille qui significatus est in Joseph in exordio primi status: in exordio secundi: in Joanne cuius est liber iste. Sed melius hoc ostendimus. si adhuc prescriptorum filiorum Jacob alta mysteria perscrutamur.

¶ De alijs mysterijs filiorum Jacob.
Cap. 21.

CUm ageret superius de filijs lye
⁊ Rachelis scd̄m ordinē natiuita
tis eoꝝ ⁊ scd̄m eum intellectū: q
pertinet ad secūdum statū inue/
nimus nouissimos liberoꝝ iacob eē filios
Rachelis ioseph. s. ⁊ beniamin. Sed cum
itrarēt terrā ꝓmissionis que dicebat flue
re lac ⁊ mel: inuēti sunt fore primi: qui vi
debant nouissimi: ita vt vice ioseph pr̄is
sui principaretur in populo iosue: ⁊ ipse se
ptem tribubus que necdū acceperāt here
ditatē: diuideret terram in funiculo distri
butionis: ⁊ caderet prima sors tribui be/
niamin. Miro autē modo: vnus ioānes
hȝ cōcordiam cū duobus ioseph: vȝ: ⁊ io/
sue q: sicut ioseph vnus fuit de duodeciȝ
patriarchis: ita ioānes vnus fuit de duo/
decim apostolis. Et sicut iosue cōsurrexit
ioseph i tribu sua ⁊ diuisit septē tribubus
hereditatē: ita ioānes septē ecclesijs spiri/
talem: vt iaȝ diximus hereditatē diuisit.
Nec mirū si vnus ioānes habet cōcordiā
cū ioseph ⁊ iosue: q: sic plerunqȝ accipien
da est in mysterijs vna tribus ioseph a pn
cipio vsqȝ in finē: ac si ipse ioseph p̄sens
esset in ea. Similiter ⁊ alioꝝ. Uerūtamē
vt hoc fieret: magni causam esse cōstat su/
blimisqȝ mysterij. Et quidem archana ni
mis: sed tn̄ ad roborandā fidē: satis viro
perito ⁊ studenti prudētie necessaria. Sci
mus enī ꝙ post ioseph q dominatus est
in egypto: natus est ibi moyses qui ꝑcus/
sit egyptum omni plaga ⁊ eduxit ex ea fi
Exo. 2. lios israel. Cui: vȝ: moysi successit iosue fi/
lius num rigaret ⁊ super edificaret quod
ipse plantauerat. Designat aūt moyses fi/
lium dei: qui natus est in synagoga iudeo
rū que vocatur spūaliter egyptus: de qua
⁊ eduxit veros filios israel. Sane ioseph
qui precessit moysen in egypto: significat
spūm sanctum: in eo ꝙ procedit a patre q
⁊ prius locutus est p prophetas: annūtiās
aduētū xp̄i in carne: ⁊ postea descendens
ad virginē operatus est eiusdem filij icar
nationē. Qd̄ aūt iosue qui surrexit in tri/
bu ioseph ꝓ pr̄e suo: accepit tandē a moy
se sapiam ⁊ doctrinā quā annūtiaret filijs
israel: significat illud qd̄ dicit idē filius de
spū scto. Nō. n. loquet a semetipso: sed q̄ Jo. 16.
cunqȝ audiet loquet: ⁊ ille me clarificabit
q: de meo accipiet ⁊ annuntiabit vobis.
Propter huius sacre fidei ⁊ pie ꝯfessiōis
archanū: placuit ei qui fecit oia scd̄m cōsi
liū voluntatis sue: reponere hec oia in sa
cris libris ⁊ vsqȝ ad tp̄s statutū dignis sa/
tis ⁊ multiplicibus cōsignare mysterijs:
neqȝ forte hec nouiter ad inuēta putaret
⁊ nō potius occultata ⁊ coopta quousqȝ
tp̄s lucis ⁊ reuelationis adesset. Igit in
typo spūs sancti qui procedit a patre: su/
blimatus est ioseph in terra egypti: ⁊ sol/ G. 41
uit somnia pharaonis. In typo vnigeni/ Exo. 2.
ti dei filij: qui descēdit de celis ⁊ icarnatꝰ
est de spū sctō: ⁊ maria virgine: natus est
moyses in egypto: ⁊ ip̄e eduxit filios isra
el de terra egypti: ⁊ duxit per desertū qua
draginta annis: querēs itroducere in ter
ram fluentem lac ⁊ mel. Ut ergo nasceret
moyses i egypto: dn̄iū ioseph qd̄ habuit
in egypto: fuit in causa: q: nisi ipse dn̄aret
in egypto: iacob ⁊ filij eius in ea habita/
turi: nō irent: licet vtrūqȝ fuerit p̄destina
tū: ⁊ dn̄o disponēte peruenerit ad effectū.
Sed moyses q eduxit populū de egypto Deut.
mortuus est: ⁊ ipse pro peccatis populi: ⁊ vltimo.
quodāmō defecit in via: ⁊ nō ipse itrodu/
xit populū in terrā fluentē lac ⁊ mel: sed
iosue filius nuȝ: q fuit de tribu ioseph. q:
mortuo xp̄o ꝓ peccatis populi: missus est
⁊ mittetur adhuc paraclitus spiritus san/
ctus: q p̄cedat fideles ⁊ introducat eos re
vera in terrā fluentē lac ⁊ mel: ⁊ diuidat
eā septē tribubus in funiculo distributio
nis. Qd̄ ergo a principio p̄cessit ioseph: ⁊
secutus est moyses: significat mysterium
dn̄ice icarnationis: scd̄m ꝙ spūs sctūs pn
cipiū est filij sicut ⁊ oium creaturarū: ⁊ se
cūdū ꝙ dictū est de xp̄o: q ꝯceptus est de
spū sctō ex maria virgine. Qd̄ aūt pacto
ministerio laboris sui: ascēdit moyses ipse
solus in mōtē: ⁊ misit iosue q p̄cederet po
pulū ⁊ itroduceret eū in terrā ꝓmissiōis:

significat illd qd ait dñs d se ꝛ de spũ scõ.
Jo.16. Nisi ego abiero paraclitus nõ veniet ad
Jo.14. vos:si ãt abiero:mittã eũ ad vos. Et illd.
Paraclitus aũt spũs sctũs quẽ mittet pr̃
in noie meo:ille vos docebit oia:ꝛ sugge/
ret vobis oia q̃cũqꝫ dixero vobis. Nec.n.
ad aliud dicta est terra illa lacte ꝛ melle
manãs:q̃ꝫ vt intelligat illud qd dicit dñs
Jo.16. de spũ sancto. Cũ aũt venerit ille spũs ve
ritatis:docebit vos oẽm veritatẽ. Et q̃ si
tit veniat ꝛ bibat ꝛ flumia de vẽtre eius
fluẽt aque viue. Cũ.n.venit ipse ad eccle
siã xp̃i q̃ aliqñ erat sterilis ꝛ inanis: mox
fecundat illã gr̃a sua ꝛ facit eã duplici spẽ
doctrine manare:vna:vꝫ q̃ nutriat puu/
los:altera qua faciat gustare viros:qd il/
Ps.30. lud sit qd p psalmistã dr̃: Quam magna
multitudo dulcedinis tue dñe:quã ascõ/
disti timentibus te. Igit ioseph ꝛ Josue:
vnũ spũm sctũm designãt: q꞉ ꝛ filius dei
missus est euãgelizare: iuxta illud Isaie.
Esa.48 Ecce dñs misit me:ꝛ spũs eius:q̃ꝫtuꝫ:vꝫ.
in eo ꝙ homo erat:ꝛ ipse spũs missus est
ab eodẽ filio:q̃ꝫtum in eo ꝙ deus:vtpote
ꝙ ab ipso ꝓcedit. Ut.n.ostẽderet iosue vi
cẽ ioseph p̃ris sui in hoc mysterio tenuis/
se:ꝛ nois ipsi⁹ similitudinẽ tenuit ꝛ ad nu
Ge.vl. merũ annoꝝ vite eius ptingẽs:annorum
numeꝝ nõ excessit. Siqdẽ anni vite vtri
usqꝫ:numero cẽtũ ꝛ decẽ fuerũt. Atqꝫ ne/
quis ex hoc in corde legẽtis pfidie scrupu
lus nasceret:ꝛ putaret alius eẽ spũs q ꝓ/
cedit a p̃re:alius q ꝓcedit a filio:coartata
est similitudo mysterij in nouo testõ:ꝛ da
tus est vnus ioãnes q hẽret equã cãm cõ
cordie ad vtrũqꝫ(hoc ẽ)ad ioseph ꝛ iosue
ita vt qd ibi ostensuꝫ est p duos illos:hic
ostẽderet p vnũ:qd tali ordie cõpletuꝫ ẽ.

¶ Quod petrus paulus ꝛ ioãnes gerãt mysteriũ trinitatis. Cap. 22.

IOãnes fuit electus a xp̃o a p̃ncipio:
ꝛ magnus hitus est iter primos apo
stolos:vtpote quẽ dñs spãlius dilige
bat:paulus apostoloꝝ oium vltimus
fuit. Et sicut ipse dicit. Minimus aposto
loꝝ. Hic tñ qui fuit vocatiõe vltimus:in/
uẽtus est ad extremũ cũ petro apostoloꝝ
principe gratia primus. Qui ẽt in p̃dica/
tione gẽtiũ sorte vocatus:p̃dicauit in asia
ꝛ posuit ibi fidei fundamẽtũ. Quo discen
dẽte ex eadẽ ꝓuintia:supuenit ioannes ꝛ
sup edificauit in fũdamẽto pauli. Et hoc
qdẽ fecit ioãnes:qd paulus sicut ipse sibi
testimoniũ ph:bet:facere noluit:ne super
alterius fundamẽtũ:supedificare videre/
tur. Ita.n.dicit de hoc in epistola ad Ro
manos. Sic aũt hoc p̃dicaui euãgeliũ:nõ
vbi noiatus est xp̃s:ne sup alienũ funda/ Ro.15
mẽtũ edificarẽ. Sꝫ si paulus nõ vult edi
ficare sup fundamẽtũ prioꝝ aploꝝ quoꝝ
vnus erat ioãnes. Joãnes ãt supedificat i
fundamẽto pauli. Aut supbie nota videt
cadere in paulũ:qd falsuꝫ est:aut vera est
ipsi⁹ pauli snia:qua dicit lr̃a occidit: spũs 2.cor.3.
aũt viuificat. Si.n.scd m lr̃e faciẽ:rõnem
queris:magis videret expedire paulo:su
peredificare in fundamẽto ioãnis ꝛ alioꝝ
apostoloꝝ qui a principio dñm audierũt:
ꝛ spũm sctũm solẽniter acceperũt:q̃ꝫ ioã
ni supedificare in fundamẽto pauli:q mi
nimus fuit oium apostoloꝝ:ꝛ sorte vltio
vocatus est. Et lr̃a qdem hoc velle vide/
tur. Qd q꞉ aliter est:occidit nõ viuificat:
destruit nõ edificat. Spũs aũt nõ sic:sꝫ il
lud magis approbat qd factum est. Illud
necessariũ ꝛ fidele demõstrat. Qd.n.ioan
nes a principio opabat cũ petro qui erat
totius pater ecclesie:qñ nulla mẽtio erat
de paulo:significat spũm dñi locutũ p p
phetas:ꝛ apte a populo iudeoꝝ spũꝫ dñi
noiatum:qñ de filio dei nulla erat apta in
populo eodẽ ꝯfessio. Uñ ꝛ p ꝓphetam dr̃.
Dñe qs credidit auditui nr̃o:ꝛ brachiuꝫ Esa.53
dñi cui reuelatũ est? Et ascẽdet inqt: q̃si
vgultũ corã eo ꝛ sicut radix de terra sitiẽ/
ti. Licet ergo carnalis ille populus:nec d
spũ dei:nec de filio itelligere veritateꝫ:in
scripturis tñ diuinis crebra ꝛ apta mẽtio
erat de spũ scõ:de filio aũt rara ꝛ occulta.
Quare hoc? Quia occultatio plerũqꝫ hu
militatis est:reuelatio libertatis. Et ad fi
liũ qdẽ ꝓprie ptinet humilitas:ad spũm
scũm aũt libertas. Utrũqꝫ ꝛ.n.ostẽdit in
diuinis scripturis. Quo circa ꝛ in typo

humilis filij electus est nouissimus pau/
lus:qui ⁊ per vnum discipulorum minimuz
baptizatus est:⁊ factus est apostolus ⁊ pre
dicator ecclesie. Quem aūt alium signifi/
cat iste minimus:iste paulus:qui cōpleto
ministerio predicationis sue:inuentus est
Phi.2 Rome sedere cū apostolo primo:nisi euz
quisemetipsum exinaniuit formā serui ac
cipiens in similitudinem hominū factus
⁊ habitu inuentus vt homo:nisi eum qui
repente in bethleem reptus est paruulus
⁊ positus in presepio ⁊ ad extremū loqui/
Apo.3. tur in apocalipsi ⁊ dicit. Sedeo cū patre
meo in throno eius. Quod aūt predica/
tione pauli multitudo gentium conuersa
est ad deum significabat per euāgeliū xp̄i
conuertendas esse gentes que antea igno
rabant deum viuuz ⁊ verū:sicut ⁊ factuz
est. Et q̄ paulo discedente ab epheso:sup
uenit ioānes ⁊ supedificauit in fundamē
Jo.8. to pauli:significat aduentū spūs sancti de
quo xp̄s ait. Multa habeo vobis dicere:
sed nō potestis portare modo:cuz autem
Gal.2. venerit ille spūs veritatis:docebit vos om/
nez veritatē. Quod ergo a principio pau
lus ascendit hierosolimā cōferre euange/
liū suū cum antecessoribus suis apostolis
humilitatem significat filij dei:qui inuen
tus est a matre in tēplo inter doctores au
diens illos ⁊ interrogās. Et q̄ ioānes se/
cutus est paulū in p̄dicatione asye:veri/
tatem significat spūs sc̄ti de quo dn̄s ait.
Jo.16. Nō.n.loquetur in semetipo sed quecūqz au
diet:loquetur ⁊ que ventura sunt annuncia/
bit vobis ille me clarificabit: q2 de meo
accipiet ⁊ annuntiabit vobis. Accepit.n.
aliqd ioānes de doctrina pauli ad confir
mādos eos qui crediderāt p verbū eius:
q2 qui prius cū esset hierosolymis cū Ja/
cobo ⁊ petro:nō audebat abijcere circūci
sionē ꝓpter eos q crediderāt ex iudeis ⁊
erant emulatores legis: adeo vt diceret
paulus de eo ⁊ de alijs coapostolis suis:q̄
nō recte eēnt igressi ad veritatē euāgelij.
Ga.2. Postea sequēs paulū q iā ꝓpter hoc diu
laborauerat:⁊ multas ꝯtulerat temptatio
nes libere predicauit grām euangelij xp̄i.

Sic igitur in vno ioāne ostēsuz est mystice
in testō nouo:qd̄ prius ostēsum fuerat in
duobus viris:ioseph:vz:⁊ iosue. Quod
ēt in scripturis alijs obseruandū est. Nec
absurdū videri debet:q̄ vnus ioānes ha/
beat cōcordiā cum duobus:q2 aliter loq/
tur magister pfectis discipulis ⁊ qui sen/
su ⁊ etate viri sunt. ⁊ aliter in pfectis ⁊ in
doctrine exordio cōstitutis. Istis.n.hoc ē
in pfectis diuidere ptes in syllabis neces/
ariū est:illis nō pferre simul:iudicatur insa
nū. Unde ⁊ apostolus quibusdā dicebat.
Intermittētes xp̄i inchoationis:xp̄i ser/ Heb.6
monē:ad pfectionē feramur. Et prophe/ Esa.10.
ta. Sermonē breuiatū faciet dn̄s sup ter/
rā. Ergo ⁊ ecclesie septē: duplicē quo ad
cōcordiam habēt cām relationis. In eo ⁊ Ro.9.
enim itellectu q ptinet ad secundū statū:
ēcclesia ephesi ꝯcordat in mysterijs cū ru
ben:ecclesia smyrne cuz Symeone: eccle
sia pgami cū leui:ecclesia Thiathire cum
iuda ⁊ cum rachel:q̄ nato eodē iuda emu
lata est sororē lyaz ⁊ dixit iacob. Da mihi
filios aliogn moriar:vel potius cum bala
famula eius:q̄ cōcepit ⁊ peperit super ge
nua sua. Pro eo.n.q̄ nō potuit rachel ha
bere filios de seipa:dedit famulā suā viro
vt ex illa filios videretur habere. Significat
eniz vt iā diximus:ancilla rachelis carnē
aie q̄rētis deū q̄ in virginitate ⁊ castitate
cōsecratur deo:cuius multi ꝓuocati exēplo:
veluti ex ancilla rachel sterili mr̄i nati na
scuntur. Quare ex ancilla? Quia illi q emu/
lantur virginitatē ⁊ nō emulantur vitā cōtē/
platiuā:iūguntur qdē ꝯtēplatoribus simili/
tudine mūditie ⁊ castitatis:sz q2 non pue
niūt vsqz ad illā mūditiā de qua dr̄. Beati
mūdo corde qm̄ ipsi deū videbūt: filij q/ Ma.5.
dē ancille rachelis dici pn̄t:sed filij rache
lis dici nō pn̄t. Ergo q ab exordio ecclesie
grām istā habuerūt. Oēs in rachel repu/
tati sunt:que idcirco sine filijs erat:q2 qui
hāc hērēt grāz:pauci erāt. Nō.n.venerat
adhuc tp̄s quo grā ista pueniret ad mul/
tos:q2 in tertio statu seculi:in v̄tute ⁊ opa
tione spūs sancti reuelāda erat vt in ipso
omnis perfectio cōsumationem accipiat.

I.cor.13 Est enim ipse charitas dei. Et scriptuȝ est
de charitate: q̄ nō cogitet maluȝ: propter
quod ⁊ perfecta charitas foras mittit ti/
morē. Igit̄ ecclesia thiathie hȝ scd̄m quid
cōcordiam ad iudā: hȝ ⁊ ad balam ancil/
lā rachelis. Porro ecclesia sardis ad reli/
quos filios lye simul ⁊ ancillaruȝ: qui oēs
pariter cū dina fuere numero septē. Eccle
sia phyladelphie que est sexta in numero
ad ioseph. Ecclesia laudicie ad beniamin.
Hec in eo intellectu qui ptinet ad secun/
dū statū. In eo vero intellectu qui ptinet
ad tertiū: sic. A sexto tēpore secūdi status
initiari oportet tertiū statū simul ⁊ nouuȝ
ordinē qui creatus est ad imaginem spūs
sancti: significatū in ioseph ⁊ ioāne euan/
gelista. Quia vero sicut spūs sanctus ha/
bet septē dona: ita ordo ille septem spāles
ordines procedentes ex eo: habiturus est.
Unū: vȝ: coherentē sibi sicut ecclesiā ephe
si sancto Joāni. Sex vero hinc ⁊ inde: se/
cūdū similitudineȝ candelabri quod fecit
moyses in deserto: dāda est cōcordia ephe
si beniamin cui cecidit prima sors: qū de/
dit iosue sortes septē: septē tribubus: vt si
bi diuideret hereditatē. Concordia vero
smyrne tribui Symeō: ɔcordia pgami tri
bui zabulon: cōcordia thiathire tribui isa
car: cōcordia sardis tribui asser. Cōcordia
phyladelphie tribui neptalim: concordia
laudicie tribui Dan. Hic finis tertij sta/
tus: ⁊ hic assignatio ecclesiarū septē scd̄m
eū itellectū q ptinet ad tertiū statuȝ: hoc
est: ex eo tp̄e quo israel cōuertet̄ ad dn̄m:
cōpleta plenitudine gētiū de qua loquit̄
Ro 11. paulus in epistola ad romanos vsq; ad cō
sumationē seculi. Igit̄ in secūdo statu iue
nit̄ aliqd secūdū significatū ptinere com/
muniter ad filiū ⁊ spūm scm̄: hoc est ⁊
significatū rebecche que fuit vxor Isaac ⁊
significatū lye ⁊ rachelis q̄ fuerūt vxores
iacob. In tertio aūt id solum remanet: qd̄
ptinet ad spūm sanctuȝ (hoc est) significa
tū Rachelis ⁊ ioseph ⁊ iosue ⁊ septē tri/
Jos.18. buum quibus ipse diuisit hereditateȝ. At
ne cui videat̄ obscurū qd̄ de secūdo ⁊ ter/
tio statu dictū est ⁊ sepe dc̄m mysteria pe
tri ⁊ ioānis in exēplum summamus.

¶ Qd̄ tp̄e scd̄i status cuius est ꝓpria vi/
ta actiua: data sit ex parte vita contempla
tiua: tempore autem tertij cuius erit pro/
pria vita contemplatiua: non sit adhiben
da actiua. Cap. 24.

PEtrū ⁊ ioāneȝ (quoꝝ supra fecim⁹
mentionē) habere adinuicem rela/
tionē mysterij: ⁊ frequens auctori/
tas donat fidē: ⁊ auctoritatis aper
tio intellectū. Ait enim de eis euangelista
Lucas in libro actuū apostoloꝝ. Petrus
⁊ ioānes ascendebāt in tēplū ad horā ora Act.3.
tionis nonā. Et cum audissent: inqt apo
stoli q̄ recepit samaria verbum dei: mise
rūt ad illos petrū ⁊ ioānem. Et in euāge
lio simile aliqd repit̄: Nēpe ad ꝑparādaȝ
sibi cenā: petrū ⁊ ioānē dn̄s misisse descri/
bit̄. vt p hoc q̄ duos illos apostolos ɔiū
ctos in mysterio repimus: significare eos
magni aliqd itelligamus: ⁊ diuersa ēt ꝑ di
uersitate locoꝝ de qbus nō est locus disse
rendi diutius: q̄ ad finē huius summule
ihianter festino. Illud āt qd̄ ad rē magis
ptinet: ponere ⁊ exponere: locus est. Ex
eo vtiq; loco vbi scriptuȝ est dixisse dn̄m Jo.21.
petro. Sequere me. Uidisse aūt petruȝ il
lū discipulū quē diligebat iesus sequētē: ⁊
iterrogasse de eo atq; dixisse. Hic āt qd̄?
ꝓtinusq; respondisse dn̄m ac dixisse. Sic
eū volo manere donec veniam: qd ad te?
tu me sequere. Pro eo nēpe qd̄ in pascen
dis ouibus: petrus loco xp̄i successit. Joā
nes vero plus ceteris amabat̄ a xp̄o: desi
gnat in hoc loco petrus id qd̄ spectat ad
xp̄m: vitā: vȝ: laboriosam: quā ꝓ nobis su
bire dignatus est. Jannes aūt vitā qetam
que pertinet ad spiritum sanctum. Si er
go obeunte petro: succederet in fide ioan
nes (hoc est) si eo tempore vocaretur ioā/
nes: quo pateret̄ petrus: daretur manife/
ste intelligi: ita absolute secūdū statuȝ pti
nere ad filiū: quo tertiū ad spūȝ sctūȝ. Qr
vero pene simul: ⁊ fortassis vno die ⁊ vna
hora a domino sorte vocati sunt petrus:
scilicet ⁊ Joannes: nec tamen simul tran
sierunt de hoc mūdo ad deum: sed primo

q̃dem petrus:longe aūt post ip̄m:ioānes
liquet q̄ ad scōz statū:q̄ designatus est in
cursu petri:nō solū vita petri pertinet: sʒ
⁊ vita ioānis. Ad tertiū vero statū tm̄ vi
ta ioānis. Q̄ð si lumē intelligētie querit.
clarū ē:⁊ q̄ʒ nimis nostre fidei necessariū:
vtpote quo docemur archanū q̄ddā cape
sacr̄m:mitti.s.ab vno duos hoc est :a p̄re
filiū ⁊ sp̄ūm sanctuʒ:a filio vero vnū(hoc
est(sp̄ūm sctūm:nec alium q̄ʒ ip̄m sp̄ūm
sctūm:qui mittit ⁊ p̄cedit a p̄re. Quod
cū ita sit:querit nō absurde:q̄uo secūdus
status sp̄ālius ascribit filio:vt ita itelliga/
tur plenitudo p̄tātis in filio:quēadmodū
in sp̄ū sancto neq̄s(quod absit)putet nō
potuisse aliq̄d filius sine adiutorio gratie
sp̄ūs sancti. Sed notādum q̄ q̄ʒdiu cum
petro māsit ioānes:p oia videt cessisse il/
li tanq̄ʒ seniori suo:ita vt astāte ioanne pe
Act.3. trus claudo loqueret:ac diceret. Argētuʒ
⁊ aurū nō est mihi : q̄ð aūt habeo hoc ti/
bi do. Astāte ioāne icreparet symonē ma/
gū ac diceret. Pecunia tua tecū sit:in per
ditione. Quid multa? Lege p ordinē act⁹
apostolo⁊ ⁊ iuenies petrū principaliter p̄
dicasse:ananiā ⁊ saphiraʒ mortis snia con
dēnasse:solo tactu vmbre sue copiosam in
firmo⁊ multitudinē sanasse:manus seuiē
tis herodis nō sine miraculo euasisse:tabi
tā a mortuis suscitasse:corneliū ⁊ qui cuʒ
eo erāt premissis hinc inde reuelatiōibus
ad fidē xp̄i vocasse. Hec sp̄āliter legimus
de petro in libro actuū apostolo⁊. De ioā
ne vero nihil excepto q̄ cōiter de oibus
Act.5. apostolis dictuʒ est. Per manus aūt apo/
stolo⁊ fiebāt signa ⁊ p̄digia multa in ple
be. Tanq̄ʒ si ioannes expectaret ⁊ diceret.
Tempus meū nōdū venit:interim cedē/
duʒ est petro:cuius nūc p̄prie tp̄s est. Ue
nient autē dies q̄n ipse vocabitur ex hoc
mūdo ad deū:⁊ tunc implere incipiā cur
sum mynisterij mei: Et eni post mortem
petri:legitur ioannes p̄dicasse in Asia:se/
ptem.s.ecclesijs : que erant in ea : librum
istum ⁊ euangelij:excellentius pre ceteris
descripsisse:⁊ secunduʒ q̄ traditur in scri
ptura illa q̄ scripta ē de vita ipsius:magna
signa ⁊ p̄digia p eū ibi deus operatus est.
Licet ergo simul vocati fuerit:⁊ simul cū
ceteris ad p̄dicandum missi:petrus.s.⁊ io
annes:q: tn̄ viuente petro:visus est eidē
petro:ioānes iunior detulisse:satis aperte
liquet mysterio:quod in re exigit fides:p
tinere.s.secūdum statum cōmuniter ad fi/
lium ⁊ sp̄ūm sanctuʒ:⁊ tn̄ magis p̄prie ad
filium q̄ʒ ad spiritum sanctum q:vʒ:⁊ si
rachel ⁊ lya sub eiusdē temporis spatio ia
cob matrimonio iuncte sunt:non tn̄ am/
be simul matres effecte:sed p̄mo infra cur
sum septē annorum:lya primogenita ma/
ter effecta est:deinde cōcepit ⁊ genuit tūc
vsq̄ʒ in secunda rachel. Igitur vt primus
status proprie deo patri ascribit : secūdus
cōmuniter filio ⁊ spiritui scō:⁊ tn̄ magis
p̄prie filio:tertius vni eo⁊:hoc est: spiri/
tui sctō:ita intellectus secundi status cō/
munis est actiue ⁊ cōtemplatiue vite:cō/
munis senario ⁊ septenario:communis fi
lio ⁊ spiritui sancto:⁊ tn̄ magis conuenit
actiue q̄ʒ cōtemplatiue vite:magis sena/
rio q̄ʒ septenario:magis p̄prie filio q̄ʒ spi
ritui sctō. Intellectus aūt tertij status p
prie spiritui sctō:q: nō prius q̄ð sp̄ūale est
sʒ quod aiale:deide quod spirituale. Per 1.cor.15
tinet.n.aiale ad actiuā vitā:quā dignatus
est dei filius p salute nostra subire. Spiri/
tuale vero ad contēplatiuā:quod est pro/ 2.cor.3
prium spiritus scti:scriptura attestante q̄
dicit. Ubi spiritus dei :ibi libertas : ⁊ ni/
mi⁊ vtiliter illa p̄cessit vt ista feliciter se/
queret. Hac in re diligētius cōsiderare li/
bet:q̄ʒ maxima discretio in scriptura testi
noui adhibenda sit ad discernendum in/
ter illa verba que ad solum secundum sta
tum referri queunt ⁊ illa que pertinēt ad
vtrūq̄ʒ simul:hoc est ad scōz ⁊ tertiū. Ea
nāq̄ʒ verba q̄ ad actiuā pertinent vitam:
absolute referuntur ad secundum statum
q̄ autē p̄tinēt ad cōtemplatiuaʒ:simul ad
scōm ⁊ tertium:lʒ magis proprie referant
ad tertiuʒ:q: p̄prietas tertij status ɔtēpla
tiōis est:sicut actiōis secūdi. Si ergo ver/
bum istud quo dictuʒ est per sanctuʒ Lu
cam in actibus apostolorum. (Uos auteʒ Act.1.

baptizabimini

baptizabimini spū sancto nō post multos
hos dies:⁊ illud quo cōsequēter adiungi
tur.Eritis mihi testes in hierusalem ⁊ in
omni iudea ⁊ samaria:⁊ vsq3 ad vltimum
terre) discrete pensamus:inuenimus ho/
rum primum quod est contemplatiuum
pertinere ad vtrunq3 statu3:secūdū q̄d est
actiuum:ad scđm tm̄:q̄m vtiq3 predicare
actionis est:baptizari spiritu sancto ɔtem
plationis:q2 ibi labor est:ibi requies. Cu3
igit̄ in quadraginta diebus q̄bus se p̄buit
dn̄s discipulis suis viuū i multis argumē
tis per dies quadraginta apparēs eis ⁊ lo
quens de regno dei:tēpus accipimus sta/
tus secundi:tunc vniuersaliter adimpleri
Actu.1. oportet:quod subditur.Accipietis virtu/
tem supuenientis spūs sancti in vos:⁊ eri
tis mihi testes in hierusalē:⁊ in omni iu/
dea ⁊ samaria:⁊ vsq3 ad vltimū terre:op3
enim compleri ista in fine secundi status:
qui:v3:finis principiū tertij dicendus est
⁊ in quadraginta scđm quid:siue etiam in
quinquaginta diebus designatus est:seu ⁊
in omni tempore quo Christus ⁊ aposto/
stoli p̄dicauerūt in mūdo vsq3:v3:ad paf/
sionē apostoloꝝ petri ⁊ pauli:qui ⁊ ipsi si/
gillatim in operibus suis:scđm statum de
signant.Cum vero in quadraginta vel q̄n
quaginta diebus temporis quod vocatur
paschale:tempus tertij status vniuersali/
ter accipimus sicut in diebus quadragesi/
me:tempus secundi q:v3:intellectus ma
gis est proprius q̄3 prescriptus : tunc qui/
dem peramplius ⁊ p̄fectius complēdum
esse dicimus in fine seculi secūdi quod de
spūs sancti effusione promittit̄.Sed tamē
illud quod sequit̄.Et eritis mihi testes in
Actu.1. hierusalem:⁊ in omni iudea ⁊ Samaria ⁊
vsq3 ad vltimum terre:⁊ multa q̄ sequun
tur in eodem libro:nō habēt locu3 in hac
parte mysterij:q2 in illa beata vita que se/
quetur post finem seculi:sicut non erit tē/
pus cōiugij:ita nec predicationis erit : q2
in resurrectione vt ait dn̄s : neq3 nubent
neq3 nubent̄:sed erunt sicut angeli dei in
celo:⁊ filij erunt dei cum sint filij resurre/
Ma.22 ctionis.Hec regula expositionum laborio
se inquisita:tam fructuose discussa est : vt
frustra se:absq3 ipa assignare q̄s posse:spe/
ret scripturarū:thropos:qui diuersis pro/
prietatibus profusi:ad diuersa discurrunt:
nō solum in libro isto de quo nobis ꝓprie
sermo est:verūetia3 in omni sacra pagina
tam veteris testamēti q̄3 noui.Quo circa
spiritalem virum attentu3 esse cōdecet in
id ipsum:vt q̄d secundu3 quid:⁊ quomo
do ⁊ q̄n accipiendum sit aliquid:vigilan/
ter attendat:simulq3 considerare studeat:
quid in diuina pagina differat inter ver/
ba ⁊ verba:quatenus ⁊ cū libri huius prin
cipium:principio secūdi status ascribitur:
aliquid in eo esse non dubitet:quid perti
neat sigillatim ad vtranq3 vitam:⁊ cū ini
tio tertij status:statuitur principiū ipsius
libri:pretermittens illa oīa:que ptinēt ad
vita3 actiuam:sola illa tenere studeat que
pertinent ad cōtemplatiuam.Et hec qui
de3 simplicia sunt ⁊ pauca:quia Martha
(vt ait dn̄s)sollicita est:⁊ turbat̄ erga plu Luc.10
rima.Marie vero non multa : sed vnum
est necessariu3.Inde est q̄ in serie libri:sex
quidem partes ascribunt̄ proprie:secūdo
statui:tertia v̄o sola septia:octaua sola vi/
te future:q2 hic quidem multiplicitas:ibi
autem simplicitas est.Uita quippe actiua
occupatur circa multa:ad diuersa discur/
rit.Contēplatiua vero in vno tm̄ : quod
est speculari iugiter deum viuū. Ubicūq3
ergo in diuina scriptura:de duobus viris
aut mulieribus sermo est:ad designandas
duas vitas istas:quas sepe cōmemorāt san
cti dei:ita recte a nobis intelligi debet:vt
fateamur secundum statum pertinere ad
vtrunq3:ac si ad petrum pariter ⁊ ioanē:
ad tertiū v̄o vnā tm̄:que ptinet ad ioanē.
secundum q̄ passo petro:ioānes solus re
lictus est.Ex qua re illud quoq3 manife/
ste ppenditur:q̄ siue xp̄s iesus cum poni
tur in respectu ioannis baptiste:siue ioan/
nes euangelista cum ponit̄ in respectu pe
tri:sic in secūdo statu habēt locum:vt ta/
men in tertio magis proprie.Joannes ve
ro baptista ⁊ petrus nō simul in secundo
⁊ tertio:sed in solo secundo.Omnis itaq3

ſcriptura:aut pene oĩs:q̃ iuxta ſpiritalẽ i
tellectũ proprie reſpicit xp̃m:proprie in ſe
cũdo ſtatu cõſumanda eſt:pro eo.ſ.ꝙ xp̃s
homo fieri:p̃dicare:aſſligi ⁊ pati voluit:
vt nos a miſera huiuſcemodi conditione
eriperet.Que aũt reſpicit ſpũm ſanctũ:in
ſecũdo ⁊ tertio.Cauſa vero huius myſte
rij dicta eſt.Et ꝙ hõ xp̃s ieſus:ſpũs ſan/
cti typũ gerit:ſicut Joãnes baptiſta:ipſiꝰ
xp̃i vniuerſa que de ioanne baptiſta ſcri/
pta ſunt ad literã:infra limitem ſecũdi ſta
tus in ſpũ aſſignare debemus:que aũt de
xp̃o ſcripta ſunt i ſecũdo ⁊ in tertio :licet
in tertio magis ꝓprie.Quia tertius(vt ſe
pe diximus)ſtatus magis proprie ꝑtinet
ad ſpũm ſanctum:ita dũtaxat vt quicq̃d
de labore ⁊ p̃dicatione xp̃i:ſcriptuꝫ eſt:ad
ſecundum potius ſtatum:q̃ꝫ ad tertiuꝫ re
feratur:preſertim cũ in reſpectu ſpũs ſc̃ti:
aliquid de eo proferendum occurrit.

¶ Summa omnium que dicta ſunt in
hoc libro. Cap.2.5.

VT aũt que ſparſiꝫ dicta ſunt redu
camus in ſumã: ⁊ q̃nqꝫ ordines
qui cõtinent̃ in q̃nqꝫ partibus li/
bri:tenere debemus i genere:⁊ ſe
ptem alios qui deſignati ſunt in ſepteꝫ ec
cleſijs :q̃bus deſtinatus eſt ſp̃aliter liber
iſte:aſſignare in ſp̃e:⁊ nihilominus ſex tẽ
pora in labore:quoꝝ tamẽ ſextum duplex
eſt:eo ꝙ due ſimul in eo cõtinent̃ eccleſie.
Apo.26 Porro ſeptimũ tempus erit in quiete : ⁊
octauũ in patria.Que oĩa ſi diligenter no
tant̃:nulla erit cuꝫ auxilio dei:intelligere
difficultas cur in q̃nqꝫ ꝑtibus ſuis :q̃nqꝫ
generales ordines.ſex aũt tẽpore in labo/
rẽ cõplectit̃ liber iſte:aut cur in ſeptẽ diui
ſionibus prime partis agitur de ſeptem ec
cleſijs in typo:ſeptẽ ordium ſp̃alium ꝑti/
nentiuꝫ ꝓprie ad ſpũm ſanctum:ſicut ge
nerales ad xp̃m.Jllud enim quod genera
le eſt:videt̃ quaſi corporeum ⁊ aĩale:illud
q̃d ſp̃ale:q̃ſi in corporeũ ⁊ ſpiritale.Jdq̃ꝫ
illud magis noſcibile:iſtud intelligere:nõ
adeo pſacile eſt.Que oĩa niſi caute diſcu/
tiant̃:in capite difficile:in mẽbris corpis
diſcuti queunt:ꝓpter quod ⁊ maxime in
hoc libello ad veſtigandos ⁊ ſoluendos
myſteriorũ nodos:lõgioris more ſpatium
protraxiſſe videmur:ne tũc nos luſtrare
inexperta litora neceſſitas cogeret:cũ da/
tis aurevelis declinare a ſirtibus nõ licet.

¶ De partibus libri.

PRima itaqꝫ pars libri in qua facta ẽ
mẽtio de dñica die ⁊ de angelis : ſe/
ptem eccleſiarũ paſtoribus aſcripta eſt:ſe/
cũda in qua agitur de agno qui fuit occi/
ſus ⁊ de ſeptẽ apertionibus ſignaculorũ:
martyribus:tertia in qua agitur de ange/
lo offerẽte incenſuꝫ corã altari aureo ⁊ de
ſeptẽ angelis canẽtibus tubis.doctoribꝰ:
quarta in qua agit̃ de muliere amicta ſole
⁊ de filio eius ⁊ de centum quadraginta
quatuor milibus qui nõ ſunt cũ mulieri/
bus coinq̃nati virginibus:q̃nta in q̃ agit̃
de templo tabernaculi ⁊ mari vitreo mix
to igne:⁊ de ſeptẽ angelis egredientibus
ex ipſo:generali eccleſie.Quia vero hi q̃n
qꝫ ordines in carne q̃dẽ mortali militant
nec tamen carnaliter pugnãt non fruſtra
vnuſqſqꝫ eorum ſeptẽ tẽpora habere de/
ſcribit̃:cũ cõſtet luce clarius ſex tempora
data eſſe preliantibus ad laboreꝫ:ſeptimũ
in ſabbatũ:vt requieſcãt:⁊ ipſi ſicut deus
ab operibus ſuis.Ut enim breuiter, profe
ram que latius liber iſte cõplectitur:quid
eſſe dicimus babilonem:niſi regnũ diabo
li quod eſt in inferno.⁊ q̃d hieruſalẽ:niſi
regnũ dei:quod ẽ in celo? Sũt ergo duo
reges cõtrarij:deus oĩpotẽs:⁊ diabolus:
vnus qui vocat̃ auſtri:alter qui dicit̃ aq/
lonis.Similiter ⁊ ciuitates due ſunt:vna
hieruſalem q̃ eſt regnum dei:altera babi/
lon que eſt regnum diaboli : licet abuſiue
dicat̃ regnum:q̃cquid regno illi vero ad
uerſariuꝫ eſt.Habet hieruſalẽ quatuor aĩa
lia quatuor.ſ.ordines milituꝫ:q̃ pugnant
pro illa:⁊ ipſa nihilominus q̃ꝫtuꝫ p̃ualet:
qm̃ habet vnuſqſqꝫ ordinum:ſicut ſupra
ſcripſimus:tempus ſuum.Habet ⁊ babi/
lon quatuor beſtias que pugnant pro ea:
que iubẽte deo inſurgent ad vltimuꝫ con
tra ipſam:qꝛ nõ eſt pax impijs dicit dñs.
Pugnant ergo ſingule contra ſingulas: Eſa.48

secūdū q̄ in cōtrariū opposita esse viden
tur. Pugnant aūt spāliter adinuicem:pre
ter id qđ oibus cōmune est:leo.s.⁊ leena:
vitulus ⁊ vrsus:homo ⁊ pardus:aquila ⁊
bestia:illa quarta que(iuxta Danielē pro/
Da.7. phetam)dissimilis erat ceteris ⁊ terribilis
nimis. Quatuor vero bestias istas:ioānes
comprehēdit in vna:que velut ex ipsis q̄
tuor bestijs videtur esse cōposita. Pugnāt
ergo singule cōtra singulas:⁊ ad extremū
hierusalē ⁊ babilon:p̄missis quatuor p̄lijs
spālibus:qnto loco ⁊ tēpore simul ambe
confligent. In primo nempe tēpore sexte
etatis:cōflixit ordo apostolicus assimilatus
leoni cum synagoga iudeorum quā designat
leena. In secūdo ordo martyrum designa
tus in vitulo cū cultoribus ydolorum quos
significat vrsus. In tertio ordo doctorum
designatus i hoie:cū populo arriano quē
significat pardus. In quarto ordo virgi/
nū designatus in aquila:cum gēte sarrace
norum designata in bestia terribili occupan/
te syriā ⁊ partez asye:affricā pariter ⁊ egy
ptuz:in qbus maxime ptibus sacre virgi
nes ⁊ heremite:suo tēpore crebuisse legū
tur. In quinto Romana ecclesia q̄ est spi
ritalis hierusalē:cū noua babilone:qn im
mo generalis ecclesia:cū generali multitu
dine reproborum:que nō cessat vitijs ⁊ cor/
ruptionibus fedare filios hierusalē:qui se
cundū spūm nati sunt:qui pro eo q̄ nō ac
quiescunt votis eorum nefarijs ⁊ iniustis ab
eis multipliciter affligunt. Hec sunt qnq₃
certamina:que milites babilonis:⁊ mili/
tes hierusalē in cāpo mūdi huius cōmit/
tūt:singule turme ꝯtra singulas in tpibus
quinq₃ : l₃ generaliter oēs ꝯtra singulas:
⁊ turme singule:cōtra oēs. Et de his p sin
gulas qnq₃ ptium:p dono oipotētis dei:
1.Cor.10 abundātius in suis locis loquemur. A p̄n
cipio.s.ecclesie vsq₃ ad dies istos:in quos
fines seculorum istorum deuenerūt:qm̄ quidez
vt verum fatear:ter verbum istud dicen/
dum est anteq̄₃ desinat mundus iste : an/
teq̄₃ transeant transitoria:⁊ clarescāt eter/
na. Et primo quidem consumatis seculis
hebreorum:secūdo hoc est in proximo ,cō
sumatis seculis plenitudis gētiū:i fine vo
mūdi ꝯsumatis adhuc seculis reliquiaruz
israelis ⁊ gentium. Quia vero qnq₃ ordi/
nibus istis:sex tēpora data sunt in labore:
op₃ miro modo cōfundi oia in tēpore sex
to:vt oēs reprobi cōtra oēs electos videā
tur conspirare in vnū:siue iudei:siue gen
tiles:siue heretici:siue sarraceni:siue sup/
bi christiani:qui omnes surgent vnanimi
ter:contra omnes ordines electorum dei:
vt ventilent eos cornibus suis : donec(si
fieri posset)deleantur de terra. Et respici/
at dominus de loco sancto suo ⁊ de excel/
so celorum habitaculo:⁊ armabit electos
suos in pugnā ⁊ pugnabūt ꝯtra gētes] ifi/
deles ⁊ ꝯtra reges multos in gladio oris
sui ⁊ superabunt eos ⁊ vincent:quia ipse
dn̄s erit cum eis. Sic enim scriptuz est in
sexta parte de quibusdam regibus gētiū: Ap.19.
qui cornua bestie dicti sunt. Hi cum agno
pugnabunt:⁊ agnus vincet illos quia do
minus dominoruz est:⁊ rex regum:⁊ qui
cum ipso sunt vocati electi ⁊ fideles. Sed
quid si vincunt illi ⁊ manet adhuc super
bia babilonis aduersus ciues hierusalez?
Quis enim deterior hostis q̄₃ familiaris
inimicus? Quid inde si non occidor a gē
tibus ⁊ me superbus christianus affligit.
Non ne christum ⁊ apostolos persecuti
sunt hi q videbant esse sui:⁊ occiso prius
capite deseuierunt in membra : ita vt fu/
gientes a iudea:cogerentur nuntiare gen
tibus euangelium dei . Et enim ⁊ illo in
tempore reges gentium pugnauerunt cū
agno:⁊ agnus vicit illos:q₃ qui cum illo
vocati erant electi erant ⁊ fideles . Quo/
circa vt in tēpore illo in paucis reliquijs
iudeoruz vicit dominus inimicos:ita vin
cet ⁊ nūc in reliquijs gentiū. Gentiuz di/
co:non earum que sunt extra fidem : sed
earū que xpiana professione cēsentur. Et
sicut tunc separatis reliquijs suis a syna/
goga reprobata:tam ipsam q̄₃ filios suos
tradidit in manibus Romanorum:ita ⁊
nunc segregatis aliquātis reliquijs a mul
titudine impiorum hominum q̄ dicta est in
spū babilon:ipsa cum filijs suis:tradetur

iudicanda potestati regum illorum : sicut
Ap.17 in sequētibus dicitur. Decem cornua que
vidisti ⁊ bestia: hi odient fornicariam ⁊ de
solatam illā facient ⁊ nudā: ⁊ carnes eius
manducabunt: ⁊ ipsam igni concrema//
bunt. Et hec qdem factura est bestia: gēs
s. saracenoꝝ cū regibus suis: que a facie q/
dem xp̄i ⁊ seruorum eius vincetur ⁊ mo/
rietur: sed tñ post aliquātulum tēporis ap
parebit viuens: ⁊ mirabitur super ea vni/
uersa terra. Ostendetur hoc in quarta par
te libri: vbi dicitur. Uidi vnum de capiti/
Mat.7 bus bestie occisum quasi ad mortē: ⁊ pla
ga gladii eius curata est. Jungetur autē illi
alia bestia quam ioānes nominat pseudo
ꝓphetam: secta. s. falsorum ꝓphetarū: de
quibus ait dñs discipulis suis. Attendite
a falsis ꝓphetis qui veniunt ad vos in ve
Ma.7. stimētis ouium intrinsecus aūt sunt lupi
rapaces. Bestiā illam dico: que ascēdit de
terra: ⁊ habebat duo cornua similia agni:
⁊ fecit signa magna in cōspectu ipsius be/
stie: que habuit plagam gladij. ⁊ vixit. Et
seducet habitantes in terra: sicut Symon
magus fecit in conspectu neronis ⁊ exer/
citus eius ⁊ seduxit multos. He igitur
due bestie erunt simul cum dracone: ⁊ ꝓ/
cedent ad reges totius terre: sicut dicitur
in angelo sexto. Effundentiū septē phya
las iracundie dei: ⁊ cōgregabunt eos in ꝑ
lium ad diem magnum dei omnipotētis.
Apo.16 Et rursum. Pugnabit dñs aduersus re/
ges illos in gladio oris sui ⁊ vincet eos:
positis duab⁹ bestijs illis in camino ignis
ardentis: sulphure vbi cruciabuntur die ac
nocte vsqꝫ in secula seculorū. Igitur in fine
secūdi status destruetur: vt iam diximus
noua babilon: inchoato dūtaxat tempore
sexto: sub quo ⁊ regnū bestie ⁊ pseudo ꝓ
phete: ⁊ omnia pariter regna mundi: que
designata sunt in statua illa terribili : que
Dañ.3. ostensa est in visione nabuchodonosor: re
ducentur ad nihilum. Regnum vero quod
est subter oē celū dabitur (vt ait apl̄s) popu
Apo.20 lo sanctoꝝ altissimi. Quo: vz: tempore dia
bolus quoqꝫ qui est auctor tāti sceleris in
carcerandus est in abysso: hoc est in reli/
quijs gentium ad quas nō perueniet ver
bū dei: eritqꝫ pax ⁊ sabbatum vsqꝫ ad solu
tionem ipsius. Exibit aūt circa finē secu
li ⁊ seducet gentes que super quatuor an/
gulos terre gog ⁊ magog: quorum est: in/
quit numerus sicut arena maris. Uenient Apo.20
aūt simul ⁊ circūdabunt castra sanctorū
⁊ ciuitatem dilectam: que est ecclesia con
tēplantium designata in ioāne euāgelista:
quousqꝫ descendat ignis de celo qui cōsu
mat eas: ⁊ diabolus qui seducet illas mit/
tatur in stagnum ignis: vbi prius bestia ⁊
pseudo ꝓpheta: ⁊ ita veniet consumatio.
Sequetur autem calamitatem illam dies
magni iudicij: ⁊ resurgēt agmina mortuo
rum statuenda coram iudice xp̄o: ⁊ discer
nentur agni ab edis eūtibus in ignē eter/
num: agni vero in vitā eternam. Pascentur
autem agni: vt ait propheta iuxta ordinē Esa.5.
suum accipiētes singuli ꝓpriam mercedē
secundū suum laborē. Tunc apparebit iu Dan.12.
storꝝ gloria quasi splendor firmamenti ful
gebunt enim quasi sol in regno patris eo/
rum. Cōsumatisqꝫ ad integrū muris hie
rusalem: ⁊ vniuerso numero electorū dei
apparebit gloriosa ⁊ felix: sedens quasi re/
gina a dextris dei in vestitu deaurato:
circūamicta varietate. Dabit aūt illi dñs
deus partem glorie sue ⁊ regnabit cum il/
lo vsqꝫ in eternum ⁊ regni eius non erit
finis: Amen.

¶ Epilogus predictorum: ac confirma/
tio. Cap.26.

HEc succinte nimis: sꝫ tamen ne/
cessarie cōpilata sunt ⁊ congesta
in summa de vniuersa proprieta/
te multiformis intelligentie libri
ad ostendendū exitum ⁊ introitum eorū
que sub cortice figurarū ⁊ sub occulto ni/
mis velamine multipliciter latebant: quā
uis difficile sit oino discutere per singula
verba itinera viarum dei : ⁊ ostendere in
summa vniuersos exitus allegoriarū: scri/
ptura attestāte que dicit. In mari vie tue Ps.76.
⁊ semite tue i aquis multis: ⁊ vestigia tua
nō cognoscentur. Non enim ita sunt vie ma/
ris sicut vie terre: vt cum veneris ad locū
angustum

angustu3:nõ liceat tibi aliũde trãsire ꝛ ex
posita oibus via:alij alios subsequũt. S3
vnusq̄sq3 nautaꝝ eligit viã suã scd3 q̄ du
cit eos spũs ventoꝝ: ꝛ si qdẽ non errant
in signis celi:omnes si sic libet puenĩũt ad
vnum portum. Ut eni3 pauca de multis
accipiamus in exemplum. Aliud signifi
cat habram vbi dicitur ei a domino. Exi
de terra tua ꝛ de cognatiõe tua:aliud vbi
Ge.4. dicitur. Habraam duos filios habuit vnũ
Gal.4. de ancilla ꝛ vnum de libera. Aliud signifi
cat Jsaac vbi ductus est ad montẽ vt ma
ctaret a patre:aliud vbi filijs benedicit.
Ge.22. Aliud significat iacob vbi benedicitur a
patre:aliud vbi scribuntur simul. Habraã
Jsaac ꝛ iacob. Aliud significat Sarra vbi
agitur de ea ꝛ agar:aliud vbi agitur de ip
sa ꝛ de Rebeccha. Aliud significat rebec
cha vbi ducitur ad Jsaac:aliud vbi consu
lit filio vt benedictionem accipiat. Aliud
significat lya ꝛ Rachel:cum agitur com
muniter de ipsis solis ꝛ Rebeccha. Aliud
cum agitur de ipsis ꝛ filijs. Et in vno
quoq3 loco intelligẽtie multe. Et in testa
mento nouo similiter. Jmmo tanto am
plius in nouo:q̄̃to istud viris:illud par
uulis datum est. Ut enim incipiamus ab
vxore zacharie helysabeth ꝛ matre domi
ni maria:aliter accipienda est significatio
helysabeth ꝛ marie cũ agitur de cõceptio
ne filioꝝ:aliter cu3 agitur de partu:ali
ter cũ agitur de matribus seorsum a filijs:
ꝛ de filijs seorsum:a matribus:aliter cum
agitur cõmuniter de vtrisq3. Rursu3 ma
ter domini maria aliter accipienda est in
mysterijs:quando agitur de ea ꝛ Helysa
beth:aliter cum agitur de ea ꝛ de ioseph ꝛ
de angelo qui salutauit eam:aliter vbi agi
tur de ea ꝛ filio ꝛ Joseph: aliter vbi dicit
ipsa eidem filio suo quem genuit de spiri
tu sancto. fili quid fecisti nobis sic:ecce pa
ter tuus ꝛ ego dolentes querebamus te:
Lu.2. aliter:cum agitur cõmuniter de natiuita
te ipsi⁹ ꝛ natiuitate ioãnis baptiste:aliter
cu3 agit simul de dormitione ei⁹:ꝛ dormi
tione sci ioãnis euãgeliste. S3 ꝛ ipse ioan
nes euãgelista aliq̄ñ h3 cãm mysterij cum
m̄re dñi maria:aliq̄ñ cũ iacobo fratre suo:
aliq̄ñ cũ petro:aliq̄ñ cũ paulo:aliq̄ñ cũ vn
deci3 apostolis ꝛ cũ septe3 ecclesijs:aliq̄ñ Apo.10
cũ angelo q̄ dedit sibi libru3 aptũ:ꝛ in oi
bus mutatiõibus istis:aut in toto aut in
parte variant mysteria:in oibus aũt varie
tatibus istis nõ sunt pncipaliter attendẽ
de figure:s3 res:q: nõ ppter mysteria res:
sed ppter res mysteria data sunt. Et ẽt si
ipsa deessent.opa tñ dei semp essent in fi
de. Nõ.n.idcirco credimus deũ esse tres
psonas:q: mysteria docẽt:sed q: filius dei
q̄ venit in mũdũ aptissime docuit ꝛ post
ipm ꝯuenientes in ip3 testes fidelissimi ꝛ
pbati. Nec ideo credimus esse aliã vitã:
ꝛ aliã luce3 ꝛ aliã patriã:loca iustoꝝ ꝛ re
proboꝝ:q: misteria docent:sed qm̄ ꝛ ipse
xp̄s p se ip3 exposuit:aut pphete vel apo
stoli in suis libris scripserũt:vt sicut in ore Ma.18
duoꝝ:aut triũ testiũ stat oẽ verbu3:ita ad
testimoniũ patris loquẽtis in litera testa
mẽti veteris:ꝛ ad vocem ꝛ testimoniũ fi
lij loquẽtis in litera testi noui: credam⁹
sermonibus veritatis:quousq3 loquat no
bis terti⁹ testis in intelligẽtia spirituali:ꝛ au
ferẽs a cordib⁹ nr̄is velamẽ lr̄e:vbi mysti
ca ẽ:doceat nos oẽm ṽitatẽ. Qñ.n.eram⁹
puuli:ea q̄ tenebam⁹ in fide:videbam⁹ p
speculũ in enigmate:cũ aũt icipim⁹ eẽ vi
ri:icipim⁹ sine speculo videre facie ad faciẽ.
Manet tñ adhuc labor amouẽdi velamẽ
istud quousq3 apiat sigillũ septimũ:qñ in
voce septimi angeli tuba canẽtis ꝯsuma
bit mysteriũ dei. Nõ igit ẽ q̄rẽdũ de re il Apo.10
la:vel illa q̄ iã p3 ex aptiõe aliquoꝝ myste
rioꝝ dei:quot ꝛ q̄̃te spãles itelligẽtie:q
bus modis ꝛ qbus locis:seu i veteri testõ
seu i nouo:ei phibeãt testimoniũ:q: pene
indicibile est s3 pmitte alios ꝛ alios:alijs
ꝛ alijs vijs venire ad ṽitatẽ:ꝛ q̄ tu es:tibi
sufficiat duabus aut tribus semitis pue
nisse ad illã. Est quidẽ laudis eius q̄ ter
minabat eẽ reus:habere nulle testes ino
cẽtie sue:s3 tñ ad absoluẽdũ se a crimine:suf
ficiũt duo vel tres. Nec in mysterijs. Jn
lr̄e ṽo supficie q̄ p3 foris illõ ẽ sollicite ob
suadũ neqs psumat aliqd:q: scriptura nõ

dicit:aut si aliqd presumitur:non dicatur intellectus:sed opinio qualiscunq3:vtpote vbi dicitur. In diebus antiphas testis meus: & dabo duobus testibus meis: & pphetabũt diebus mille & ducẽtis & sexaginta:& si qd simile. Et enim si ad literaz
Apo.xi queritur quis fuerit iste antiphas:ignoratur oino:& si dicit aliqs:duos illos pphetas qui scripti sunt:in hoc libro eẽ enoch & helyas:opinãdo quidem dicere põt:ex aliquibus cõiecturis:que extra sunt: non intelligendo & asserẽdo:qʒuis quid significent ipsi duo:non per opinionem dubiã sed per certã intelligẽtiã dici queat: quia aliud est assimilare illud illi:aliud est dicere:quid sit illud vel illud:verbi grã. Ponamus esse aliquem hoiem:qui non viderit naues:nec noia earum didicerit:qui si forte casu duceret ad litus:& videret vasa parua transire de ppe:magnas autem naues duci flatibus per altũ mare:facile esset ei dicere. Hec parua vasa similia sunt illis & si qʒtitate inequalia:dicere autem nomina singulo2 & vbi fabricata fuerint: dicere vnde venerint aut quo vadant nisi audiat a dicente:intelligere nequit. Sed sic iuxta faciem litere: solus scripto2 si psens esset:aut aliquis alius qui videret aut scriberet de eodez:& forte ipse scriberet quod iste taceret sicut sepe accidit in euangelio: vbi aliquid duceret in dubiuz:simpliciter esset interrogandus in rebus aũt allegoricis nõ sic:sed spũs vbi vult spirat:&, diui-
i.co2.xi dit de suo singulis prout vult. Ut eniz diuine volũtatis fuisse nõ est dubium incarnari verbũ dei:& loqui hoibus lingua carnis:& docere primo ore pprio discipulos suos:processu aũt tempo2is mittere spũm sanctũ:qui absq3 auxilio humane doctrine:doceret eos:nõ vmbram veritatis que est in litera:sed ipsam que est in spũ:veritatem:ita voluntas eius est: in agnoscenda litera vtriusq3 testamẽti:nihil pter id qd scriptum est:relationibus alio2uz:aut opinione psumere:sed illo2uz tm̃ qui scripserunt magisteriũ venerari:nisi forte id qd additur aliunde probetur: in spũali vero intelligẽtia in qua veritas est:soli spũi sancto est hono2 & glo2ia exhibẽda:qui fugatis tenebris igno2ãtie:docet: electos suos omnem certitudinem veritatis.

¶ Quare voluerit dñs celare co2pus genitricis sue marie. Cap. 27.

Si ergo angustamur in litera exigentibus a nobis hoibus:quod scriptura non dicit:vt siquis interrogaret. Quid actuz sit de co2po2e moysi:de co2po2e matris dñi de co2po2e ioãnis:qd aliud qʒ nescimus. Respõdere debemus: Ubi si fo2te aliquis exp2obat nobis dicẽs: & si hec nescitis:vbi est intelligẽtia vestra: Intelligat ipse si potest. Idcirco voluisse deũ hec ipa occultare ab electis suis:vt in ipsa occultatione que facta est ad tempus: satis dignã relatu itelligẽtiã haberemus. Uerbi gratia. Is qui a pncipio creauit hominem:fo2mãs illum de limo terre:inspirauit in faciẽ eius spiraculũ vite & factus ẽ homo in aiam viuentẽ. Erat igitur vnus homo cõstans ex duobus:(hoc est)de re visibili & inuisibili(hoc est)ex carne & anima rõnali. Quando autez ceperunt mo2i hoies & redire in terre puluerem de qua sumpti erant:multi videntes timuerunt valde:arbitrãtes nõ esse aliquod spiraculum vite:non esse vitam aie post excidiuz carnis. Quia vero futurũ erat:vt veniret ille qui redẽpturus erat genus humanuz & docturus filios hoium esse vitã aie post mo2tem carnis voluit hoc ipsum premõstrare mysterijs: & exprimere signis: vt vt euangelio eius:non soluz verba: sed ẽt signa operum testimonium perhiberent. Diximus aũt duo esse:carnem & animaz: vnum visibile:alterũ inuisibile:vnum qd per mo2tem accipit finẽ vite:aliud quod post mo2tez carnis viuit & permanet sine fine. In ho2um ergo similitudine: electi sunt a dño duo & duo:quo2uz vnus videref mo2i:alius nõ videretur:sed quasi putaref manere sic:in typo:vz:carnis & aie: quarũ prima mo2itur:scõa viuit:prima resoluitur in terre puluerem:secũda relinqtur & manet in eternum. Electi sunt ergo

duo ad regimē populi:aaron:vz:⁊ moy
ses.Unus qui designaret corpus:primus.
s.q2 prius formatū est corpus q̄3 aīa:alius
qui designaret aīam:q̄ dicta est:spiraculū
vite.Et bene corpus aarō:qui electus est
vt loqueret ad populum:aīa moyses q lo
quebatur deo:q2 ⁊ nos cum loqui volu/
mus hoibus:nō eis loqui possumus nisi
lingua carnis:deo aūt qui non est caro:s3
spūs:frustra ore loqui querimus:nisi loq̄/
mur ⁊ mente.Uisus est autem occubuisse
aaron:moyses aūt non est visus:sed viuēs
sicut erat disparuit:vt quasi sicut erat vi/
uēs:videretur manere:q2 corpus quod si
gnificat aarō:versum in terre puluerē de
finit esse sicut erat prius.Anima vero quā
designat moyses:etiā post mortem carnis
viuit in semetipsa:⁊ manens in loco suo:
expectat suscipere qd̄ deponit invita.Ne
aūt videret minus sufficiens qd̄ significa
tum est in duobus:supducti sunt alij atq3
alij testes q̄ id ipsum similiter designaret.
Juncte sunt enim ad designandum hoc
ipsum helisabeth ⁊ maria:quarum prima
manifeste:sicut ⁊ ceteri hoies creditur ob
dormisse:de secūde vero transitu qualiter
recessit ex hoc mundo:⁊ quid actu3 sit de
sacro corpore eius certitudo non habet.
Jūcti sunt quoq3 duo apostoli ad designā
dum hoc ipsum:petrus:vz:⁊ ioannes:in
Jo.21. loco illo vbi dictum est petro a dño. Seq̄
re me:⁊ interrogante eodē petro:de ioā/
ne:subiunctū est.Sic eū volo manere do
nec veniā:qd ad te:intm̄ q̄ exiuit sermo
inter fratres q̄ discipulus ille non more/
retur.Et hec qdē predicta sūt a dño:qui
nouit oia anteq̄3 fiant:imo qui nouit:qd
pro quo:⁊ qui nouit p̄dicere:qd̄ se presci/
uit ipse facturū.Ut.n.symō petrus senior
erat ioāne:ita prius cōsumauit per palmā
martyrij cursum suū.Joannes vero sicut
traditur:viuus quidem ⁊ incolumis de/
scendit in sepulturā:sed tñ requisitus non
cōparuit:sicut ⁊ mater dñi:⁊ moyses ac si
deus tulisset eū.Igit per hec ⁊ similia ma
nifeste cognoscimus esse vitam post mor/
tem corporis ⁊ viuere animam post sepa/
ratione3 carnis:sicut ⁊ dñs noster ait.Nō Math.
est deus mortuor3 sed viuor3. Sed modo 22.
perpendāt illi qui causant ignorantiam li
tere ⁊ discāt hoc ipsum esse aliqñ ad sapiē
tiam:q̄ aliqua deo volente ignorantur a
nobis:qñ qdē ex abysso ne sciētie huius:
tanta sapientie ⁊ scientie fluēta manāt:sci
antq3 verā esse sniam psalmiste qua dicit. Ps.138.
Sicut tenebre eius ita ⁊ lumen eius.Bo
num est ergo aliqd nescire secundum sup
ficiem litere que occidit:vt statuatur spiri 2.cor.3.
talis qui viuit ⁊ viuificat itellectus. Qui
vz:itellectus spiritalis:sicut spūs sanctus
simplex est in substātia opulēs in donis:si
cut inq̄3 ipse vnus ⁊ ide3:sed plures sunt
diuisiones gratiarū ipsius:ita ⁊ ipse vnus
est:sed tñ spēs eius multe. Generales ta/
men differentie ipsius que procedunt ex
vno fonte litere quatuor sunt.Typita hy
storica : moralis:⁊ allegorica:typica diui/
ditur in septe3 spēs sub ipso vno noie ve
lut in fasciculo colligatas.Allegorica diui
ditur in tres hoc est in tropologicā:cōtē
platiuam ⁊ anagogicam.Sunt eni3 qnq3
intelligētie generales que proprijs nomi/
nibus distingunt.Septe3 spāles. Prima
quinq3 intelligētiarum:dicitur hystorica.
Scda moralis.Tertia tropologica.Quar
ta cōtemplatiua.Quinta anagogica. Hy
storica intelligentia est similitudo rei visi
bilis ad inuisibilē:vt est aliqua virgo xp̄i:
designata in libera:aliqua cōiugata:in an
cilla.Moralis itelligēta est similitudo rei
visibilis ad inuisibilē secundū partem vt
alicubi:siue secūdum totum vt est in an/
cilla significari carnem que genuit in ser/
uitute:in libera mentem:si tñ libera:que Ga.4.
otio spiritali ⁊ quiete letat. Tropologica
intelligētia est que ptinet ad doctrinam:
vt est in ancilla significari literam:in libe
ra intelligētiā spiritalē. Cōtemplatiua in
telligētia est q̄ pertinet p̄prie ad dona spi
ritus sancti:vt est in ancilla significari vi
tam actiuam:in libera contēplatiuā: siue
in ancilla timorem seruilem:in libera gra
tiam spiritus sancti : que est charitas dei
⁊ proximi:q2 in illa seruitus est: in ista li/

bertas. Anagogica intelligentia est que p
tinet ad supernam patriam: siue aliquan/
do ad ipsum deum: vt est in ancilla signi
ficari terrenam patriam: in libera illam
que sursum est hierusalem que est mater
nostra. Dicta est autem hystorica intelli/
gentia: eo q non longe sit ab hystoria: sed
omnino prope ipsam et secundum ipsam
gradiatur. Dicta est moralis q: mores cō/
ponit. Dicta est tropologica: q: comple/
ctitur modos eloquiorum dei. Tropos
enim grece latine modus: logos .i. sermo.
Inde tropologica: q: modus sermonum
dei complectitur et discernit. Dicta est cō
2.cor.4 templatiua: q: facit contemplari inuisibi/
lia dei: dicente apostolo. Contemplanti/
bus nobis: non ea que videntur: sed que
non videntur. Dicta est anagogica eo q
superior ceteris sit agēs de ipso deo: vel de
ipsa superna patria: in qua qui predestina
ti sunt ad vitā: cessantibus vniuersis exer
citijs istis: sine fine et defectu: in qete ma/
nebunt. Septem vere intelligentie typi/
ce: ad diuersos mundi status referēde sūt
de quibus in secundo libro psalterij decez
cordarum: sicut et de quinqz prescriptis:
sufficienter diximus: ostēdentes quid cō/
ueniat tribus primis: quid tribus sequen
tibus: et quid vltime: et quid magis est ne
cessariuz: quare hoc: vel illud aut que vti
litas. Hec de diuersitate mysteriorūz sum
matim et breuiter dicta sunt: nequis putet
esse contrarium quod apparet diuersum:
q: nequaqz veritas mysterijs: sed verita/
ti mysteria subiecta sunt. nec curandum
est de diuersitate viarum: dūmodo diuer
se vie ad vnā perueniant ciuitatem.

¶ Explicit liber primus dictus introdu
ctorius. Ad septem sequentes.

¶ Incipit prima septem partiuz in expo
sitione apocalipsis. Cap. primū.

Tex.1 ¶ Apocalypsis iesu xpi quam
dedit illi deus palam facere ser
uis suis que oportet fieri cito.



Uia profunda libri
huius itinera ve/
lut ex alta montis
specula cōtēpla/
ri volētes: aliquā
tuz in exordio mo
raz fecimus: libet
prospera comitan
te nos aura leua/
tis in altuz velis:
adiacētia queqz li/
tori pertransire velocius: vt cum per alta
huius operis maria nauigare ceperimus:
equanimiter ferre possimus: si caute: vbi
non est fatigationem vitamus. Apocalip/
sis (inqt) iesu xpi quā dedit illi deus palaz
facere seruis suis. Quotienscūqz xps iesus
aliqd a patre ex tpe accepisse: aliqd in for/
ma serui peregisse narrat: illius mox apo
stolici memorari debemus: q cum in for/
ma dei esset: nō rapinā arbitratus est esse Phil.2
se equalē deo: sed semetipm exinaniuit for
mam serui accipiens: factus et habitu in/
uentus vt homo. In qua vz: serui forma:
scdm q homo est: non scdm q deus acce
pisse a patre apocalipsim describit reuela/
tionē .s. mysteriorum dei: sic .n. latine interp
tat: q: nisi dei filius hō fieret nascēdo: vi/
tulus in patibulo moriendo. Leo ex mor
tuis resurgendo. Aquila ad superos ascen
dendo: ea que de ipsius natiuitate: passio/
ne: resurrectione: nec non et in celū ascen/
sione: seu etiā de aduētu spūs scti: scripta
sunt reuelari nequirēt. Nō solū aūt illa sz
et cuncta sctōrum opa vel agones que pphe
te pdixerāt: tanqz q nō essent patefieri nō
possent. Reuelatio ergo xpi: opus est ve/
ritatis: q: que ipse facturus erat in pleni/
tudine tēporis: inspirati diuinitus pdixe/
re pphete: et que illi obscuris verbis signi
ficauerāt: xps exercēdo potius qz loquē/
do reuelat. Dedit ergo hanc pater filio re
uelationē futurorum: cū eū incarnari: mori et
resurgere fecit a mortuis: ac in assumpte
mortalitatis nre substātia: in sua illū dex/
tera collocauit: et cū spūm sctūz apostolis
in noie eius misit et compleuit per eum et

compl et oia que autem a pphetis pdicta sunt: aut in patrū operibus presignata. Et bene addidit. Quā dedit illi deus palam facere seruis suis que opz fieri cito: q͛ circa horā nouissimā xp̄s venit in mūdum. Nō tūc aūt facta est palam reuelatio ista: qñ scto ioanni ostensa est: nec qñ inchoata est in resurrectione dñica: sed magis in ecclesia tēpore sexto cuius initia iam tenemus cū: vz: in manu illius angeli q visus est de celo descēdere liber q aliqñ clausus erat demōstratur aptus. Sz qbus hec reuelatio fieri pmittit? Nū filys huius mūdi? qbus in typo hierusalez dñs dicit. In
Lu, 19. hac die tua q̄ ad pacē tibi: nūc aūt abscondita sunt ab oculis tuis? Num occultātibus margaritas & disrūpentibus offerentes illas? Minime. Non inq̄ illis: sed ser
Ma. 13 uis suis: nō illis: sed qbus ipse iaz dixerat. Uobis datuz est nosse mysteria regni dei: ceteris aūt in parabolis: vt videntes non videāt: & audiētes nō intelligāt. Sic ergo nō oibus qui audire vident verbū dei: sz tm̄ electis suis sacroꝝ mysterioꝝ patefacit archana: q͛ alij audiunt ad iudiciū vt excusationē nō habeāt: alij audiūt ad salutem: vt audientes credāt: & credētes: operent q̄d bonū est: & opantes vitā eternam consequant: sequitur.

Tex. 2 ¶ Et significauit mittens angelum suum seruo suo ioanni qui testimoniū perhibuit uerbo dei & testimonium iesu christi quecunqz uidit.

Notandum vero q̄ in hoc libro vix aut nunq̄z nomē angeli simpliciter introducit: vt nō mystice angeli noie: aut sctūs aliquis: aut ordo: aut aliqd ad rē ptinēs designet. Usus est. n. scripturaruz scārum vt hoies
Ma. 11 missi diuinitus: angeli nominent: sicut io
Mal. 3 annes baptista de quo & dr̄. Ecce ego mitto angelū meū: & helyas ppheta in cuius spū dei filiū precessit ioānes: & ipse precursurus est in fine: vt cōuertat corda patruz ad filios anteq̄z veniat dies dñi magnus. Mal. 4
Nō solum isti qui tanti sunt culminis vt Lu. 1.
inter natos mulierū nō credant aliquos habere maiores: sed & ipsi altaris ministri angeli dei dicti sunt: ppheta attestante q
aut. Labra sacerdotis custodiūt sciam: & le Mal. 2
gem requirūt ex ore eius: q͛ angelus dñi exercituū est. Angelus ergo in hoc loco: doctores spūales & celestia sacramēta nunciantes designat. Quin immo spiritum dei viui qui loquitur sua verba in illis. Sanctus vero ioānes ordinem cōtemplatiuz cui datū est: vt iā meminimus: nosse mysteria verbi dei. Angelus ergo ioanni loquit: vt ioānes ceteris audita cōscribat q͛ quod pfectis discipulis doctores spiritales idicāt: vel certe ipē p se auctor spūs isūdēdo isundit: hoc pfecti discipuli exhibent fideliū turmis: nimirū q͛ & spūs sanctus magister ē spiritaliū viroꝝ: & ipsi spiritales viri eoꝝ qui p donum ipsius spūs verba spiritalia intelligere querūt. Recte aūt in typo doctoꝝ de ioāne subiūgitur: Qui testimoniū perhibuit verbo dei & te
stimoniū iesu xp̄i quecūqz vidit. Dum. n. Apo. 1.
discipuli veritatis pdicant hoibus verba vite: testimoniuz phibēt verbo dei. i. filio q͛ ipse sicut deus verus ex deo vero ante secula genitus: & testimonium iesu xp̄i: q̄ ipse sit verus homo de matre virgine in tempore natus. Qui testimoniū inquit p hibuit verbo dei & testimoniū iesu xp̄i q̄cunqz vidit. Qui nesciēs testimonium phibet aut falsidicus est: aut adulator. Tales aūt testes non approbat: sed reprobat deus: q͛ qui id q̄d se nescire: scit loquit: tem cōtra se cōsciaz prouocat: etiā si verū sit id quod dicit. Melius est enim nesciēti, cum ceteris audire testez q̄z testimoniū phibere: cum vocatus non sit: ne si esse discipulus veritatis refugit: ad detrimētuz sue aie: magister erroris fiat. Non ergo discipuli veritatis super his que ipsi nesciūt testimoniuz dicunt: sed q̄ vel legendo vel audiendo ab ore spūalium viroꝝ qui sibi hec annuntiāt: reuerenter addiscunt: vel certe q̄ accipiūt ab ipso spū qui spirat vbi

vult:⁊ diuidit de suo singulis prout libet.
Luc.11 Beati autē sunt ⁊ ipsi:⁊ qui vel ipsis do/
centibus audiunt verbū dei ⁊ custodiūt
illud. Unde ⁊ hic subditur.

Tex.3 ¶ Beatus qui legit & qui au/
dit uerba ꝓphetie huius & ser/
uat ea que in ea scripta sunt:tem
pus enim prope est.

Lectio ad literatos ptinet:ad idio
tas auditus:siue ergo q au/
dit:siue qui legit verba prophetie huius:
in hoc se beatū esse gaudeat:in hoc se pu
tet esse felicē:si seruat ea que in ea scripta
sunt. Siquis.n.iuxta iacobi sniam : audi/
tor verbi est ⁊ non factor:hic cōparabitur
viro cōsideranti vultū natiuitatis sue i spe
culo. Prophetia vero:liber iste:nō modo
Iaco.1. spāliter sicut alij quidā : verūetiā genera
liter:dictus est:q: q̄ larga ꝓphetarum vo
lumina sparsim ⁊ ꝯfuse protulerunt:in sū
ma libri huius ꝓphetie spūs coarctauit:
secundum ꝙ Isaias ꝓphetarū egregius
in sui operis vaticinio memoratus est di/
Isa.10. Ro.9. cens. Uerbū breuiatum faciet dn̄s super
terram. In preceptorum vero obseruatio
ne:multum impedire solet premiorū dila
tio. Ne ergo diuturnitate vite huius ob/
seruator languesceret:ad tātam hic ioan/
Apo.1. nes beatitudinē exhortat̄ cū dicit. Btūs
qui legit ⁊ q audit verba ꝓphetie huius
1.co.10 ⁊ seruat ea q̄ in ea scripta sunt:tēpus.n.ꝓ
pe est. De hac breuitate tēporis paulus di
cit. Nos sumus in quos fines seculorū de
1.Jo.2. uenerūt:⁊ ioānes ipse cuius est liber iste.
Sicut audistis:inquit:q: antixp̄s venit:
nūc antixp̄i multi facti sūt : vn̄ scimus q:
nouissima hora est. Uex hoc idcirco di/
cit ioānes: vt quo magis appropiat dies
vltimus:eo magis pseudo xp̄os ⁊ pseudo
ꝓphetas crebrescere sciamus in mūdo:tā
toqꝫ nobis incūbit necessitas caute redi/
mere malos dies:qꝫto nōnūqꝫ ⁊ illos in/
currimꝰ falsiores:q ob fictā religiōis spēz:
extimant̄ veraces. Qua in re ⁊ aliud me
tuēdū est:ꝙ ex hoc ipso circa fidē naufra
gij piculū generat̄:q: dū plures falsos in/
currimus:quos putamus veraces:tā bo/
nos (indifferēter) qꝫ malos icipimus ha/
bere suspectos:⁊ plerunqꝫ illos mēdaces
credimus q deo familiarius adherēt:⁊ ꝑ
fecto necesse est. simplices p diuersa pcipi
tia ruinā ppeti:dū a quo sanā petāt cōsi/
liū (suspectis oibus) nō agnoscunt. Tales
sunt dies isti:tales q e vicino sequunt̄ de
qbus ⁊ saluator ait. Ueniēt dies qn̄ deside Lu.17.
retis videre vnū diē fi' ij hois. Hos dies
intuebat̄ apostolus qn̄ dicebat. In nouis/
simis diebus instabūt tpa piculosa:cū sa/ 2.Ti.3.
nā doctrinā nō sustinebūt. Sed in tāte ne
cessitatis articulo:nullū hoc meliꝰ puto eē
ꝯsiliū:qꝫ vt se qsqꝫ oipotēti deo suo cū ma
gno cōpūctionis gemitu cōtinue in ora/
tione cōmendet dicens. Illumina oculos
meos ne vnqꝫ obdormiā in morte ne qn̄ Ps.12.
dicat inimicus meus p̄ualui aduersus eū.
Notādū vero in hoc ope est:ꝙ vsqꝫ in p̄/
sentē locū quasi modū p̄fatiōis tenuit bea
tus ioānes:nomen tn̄ libri ⁊ causam:sed ⁊
fructū legētis ⁊ audiētis simulqꝫ opantis
insinuās:sicqꝫ septē ecclesijs grām optat
⁊ pacē:qbus et visiōis modū:quo sibi or/
dine reuelatus fuerit edisserit:illo hanc in
loco cōcludens:vbi verba ipsa q̄ audierat
⁊ viderat singulis ecclesijs enarrare icipit
dicēs. Et angelo ephesi ecclesie scribe. Ut
igit̄ ⁊ nos in hoc ope:certas cū auctore li
bri statiōnē ponamus. Primā in hoc loco
distinctionē facimus q̄tenus salutifera ver
ba:altero exordio a salute sumamus.

¶ Ioannes septem ecclesiis que
sunt in asia:gratia uobis & pax Tex.4
ab eo qui est : & qui erat & qui
uenturus est.

Querendum est nobis p̄mo in huius saluta
tionis exordio:cur btūs ioānes septē eccle
sias edificare (qnimo iā sūdatas a paulo:)
supedificare voluerit:aut cur apocalipsis
librū eisdē septē ecclesijs quasi spāliter de/
legauerit:q nō mō ex pte vt ꝓphete cete
ri sz generalius pre multis alijs:fidelibus
loquitur vniuersis. legimus in pēthateu/

Deu.32 co moysi:libro vltio. Cõstituit terminos
gentiũ iuxta numerũ filiorũ israel. Filios
aũt israel fuisse duodeciꝫ scripture diuine
Ge.49 auctoritate didicimus. Ut ergo ꝓpheti/
Exo.1. cũ illud cõpleref i nobis:qn imovt testiũ
sequẽs cõcordaret priori:eo ordine oporte
bat in testõ nouo duodecim fundari eccle
sias quo duodeciꝫ quõdaꝫ tribus israel in
possessionibus abtinẽdis:distribute legũ/
Num. 32, 33 tur. Ruben sane ꝛ gad:ꝛ dimidia tribus
manasse citra fluenta iordanis ad plagam
s.oriẽtalẽ:reliqua vero pars manasse cum
effraim ꝛ iuda ex alia pte fluminis depu/
tate sunt. Et tribus eqdẽ qnqꝫ q̃ maiores
inter ceteras videbanf:tã certo median/
te termino possessionibus suis locate sũt.
Septẽ vero relique tribus:q nec dũ here
ditatẽ acceperãt:vbi inter se sorte diuide/
rẽt terrã:mãdatũ nouissime pceperũt. Fa
cta est ãt pria Beniamin q̃ erat nouissima
ꝛ maior gr̃a q̃ erat extrema:vt discant am
plecti minima qui letanf i magnis:ꝛ liben
ter cõsentire humilibus:q cupiũt ꝛ am/
biunt esse primi. Sed de primis qnqꝫ tri/
bubus agendũ primo:ordo ipse narratio/
nis expostulat:vt dũ singulis primis:sua
singula reddimus:ad cõcordiã sequẽtium
ordinatius transire possimus. Fuit ergo
Ruben primogenitus lye:iter ancillaruꝫ
filios primus extitit gad:manasse quoqꝫ ꝛ
effraim gemine proli ioseph:q ꝛ ipse pri/
mogenitus rachel fuit:data sunt primo/
genita inter patruos suos:vt ipsi heredi/
Ge.29. tarent gratiã quã amisit Rubẽ:castitateꝫ
s.pr̃is filij:quã icestus amisit: Judã quoqꝫ
cõmẽdat scriptura dicẽs:illũ fortissimũ in
Ge.30. ter fratres ꝑꝑ qd ꝛ sup oẽs principatũ ac/
cepit. Habemus ergo de veteri qnqꝫ prin
cipales tribus:habemus ꝛ de nouo qnqꝫ
principalis ecclesias. Prima harũ oium:
hierosolimitana est:secũda anthiochena:
tertia alexãdrina:quarta cõstantinopoli/
tana:quinta Romana. Tali nẽpe ordine
vnãquãqꝫ floruisse cognoscif. Licet ob pe
trũ primũ principẽ qui fũdauit eã: roma/
na ecclesia: dignitate ꝑcellat: ꝛ quãuis a
ciuitate roma missus fuerit marcus a pe/
tro in ciuitatẽ alexãdrie:qꝫ cõstãtinopoli
tana ecclesia honorẽ pr̃iarchatꝰ sui nouissi
ma pcepisse trãdaf: ꝓpterea tñ romana:i
fine scribẽda ẽ:qꝛ alie q̃tuor scdꝫ aliqd ꝑ/
currẽtes defecerũt in via:huiꝰ ãt extrema
tpa in fidei puritate chariora fuerũt. Pro
eo aũt ꝙ ecclesie iste alijs ecclesijs ꝑferẽde
erãt ꝓuidẽs illas in spũ Isaias ꝓpha. In
die(inqt)illa erũt qnqꝫ ciuitates in terra Isa.19.
egypti loquẽtes lingua chanaã ꝛ iurãtes
ꝑ dñꝫ exercituũ:ciuitas solis vocabif vna.
Ut.n.rubẽ primogenitus israelis:ita hie
rosolimitana ecclesia xpi(vt ita dixerim)
priogenita fuit. Sꝫ sic ꝑmogenitꝰ rubẽ:qꝛ
pr̃is fedauit thorũ:ꝑdidit ꝑmogenita sua:
ita hierosolimitana ecclia:qꝛ praue scriptu
rã iterp̃tãdo:q̃si fedo semie ꝟbi iudaizare
fideles visa ẽ:iure priogenita sua q̃ sibi vt
priogenite debebanf:amisit. Data sũt aũt
manasse ꝛ effraim:hoc ẽ:alexãdrine ꝛ cõ
stãtinopolitane ecclie. Rubẽ itaqꝫ hiero/
solimitane:gad ãthiochene:manasses ale
xãdrine:effraim cõstãtinopolitane: iuda
sctẽ romãe coaptaf ecclie. Repulit ãt dñs Ps.77.
tabernaculũ ioseph:ꝛ tribuꝫ effraiꝫ nõ ele
git:sꝫ elegit tribũ iuda:mõtẽ syõ quẽ dile
xit. Hoc qd significet satis euidẽs ẽ. Sed
q̃uo effraim ꝑlatus ẽ manasse cuꝫ manas/
ses natiuitate ꝑcederet:ita cõstãtinopoli/
tana ecclesia:alexãdrine ꝓcessu tpis ꝑlata
ẽ:cũ hec pria antiqtus post romanã eccle
siã:scriberef: Et sicut rubẽ ꝛ gad ꝛ dimi/
dia tribus manasse ad plagam orientaleꝫ
hereditatem acceperunt:reliqua vero di/
midia tribus cum effraim ꝛ iuda ex alia
parte fluminis sita ẽ:ita hierosolimitana:
anthiochena atqꝫ alexãdrina ecclesia istra
terminos oriẽtalis plage fũdate sũt:hoc ẽ
in ꝯfinijs illiꝰ populi:ex quo in pr̃iarchis
ꝛ ꝓphis:fides seculo cepit oriri. A fluuio
sane magno eufrate vsqꝫ ad flumẽ egypti
circa quorũ ꝯfinia he ecclesie site sũt:pro/
missa erat possessio filijs israel: q ẽt infra
ipsos fines aliqñ ꝛ aliq̃diu habitasse no/
scunf. Sꝫ qd in hoc loco ꝑ iordanẽ fluuiũ
nisi baptismi gratia ꝛ Christi passio desi/
gnaf? Quod autem Ruben ꝛ gad ꝛ di/

midia tribus manasse transeuntes iordanem fluuiũ ad preceptum moysi prelian/do: tribus reliquas precesserũt: fideles ex circũcisione respicere clarum est: qui sic legem moysi obseruandã: sic exhibendã reuerentiã verbis legalibus crediderũt: vt tamẽ perfusi baptismi gratia: gẽtiles pdicãdo pirent & magni cruciatus agones p xpi nomine sustinerent. Ex alia vero parte filius: hoc est in natione gentilium: vbi nihil de iudaismo actũ est: quasi pars vna manasse: & effraim & cum eis pariter tribus iuda cõstantinopolitana & ecclesia romana largas possessiones accepisse noscũtur. Nec dissimile putãduz est: q dimidie tribui manasse alexãdrinam: cõstãtinopolitanam vero ecclesiã integraz effraym: & dimidie tribui manasse assimilari dicim9: qz nec illa tribus dimidia manasse q iordanez trãsiuit: diuisa fuisse legit ab effrayz sed cũ ea pariter possessionẽ accepit. Sic igit quinqz tribus maiores cũ qnqz pncipalibus ecclesijs pvenire noscunt: sicut. septem relique tribus cũ septẽ ecclesijs que

Apo.1. fuerunt in asia: quibus spãliter missus est liber iste: sicut & in sequẽtibus dr. Quod vides scribe in libro & mitte septem ecclesijs q sunt in asia. Ephesoꝛ & smyrne: & pgamo: & Thyatyre: & Sardis: & Phyladelphie: & laoditie: Quas: vz: ecclesias: tã fundatoris dignitas: qz mysterioꝝ fides: tam auctoritas antiqtatis: qz numerus: cũ supra noiatis quinqz: venerabiles fecit vt scriptura cõpleret & intelligeret que di

Deu.32. cit. Cõstituit terminos gẽtiũ iuxta numerũ filioꝝ israel. Dũ.n. quinqz primis ecclesijs: septẽ asiatice coniungunt: duodecim profecto reperiunt ecclesie que tribubus duodeciz sigillatim conueniũt. ¶ Libet autem hec ipsa largo modo prospicere: & internorum aciem luminum ad spiritalẽ dirigere intellectum: vt ea que tam perspicue concordasse didicimus in vnum sensum mysticum conuenire monstremus. Designata est in ruben: prima etas seculi: a primo inchoata parẽte: cui iusti noe natiuitas: aut diluuium secundum quosdã: quod sub ipso factũ est: finẽ dedit. A Noe vsqz ad habraam secuta est etas secũda designata in gad: cui tertia quoqz etas adiũcta est: hoc est: ab habraam vsqz ad dauid: designata & ipsa in manasse q velut i duas partes distincta luculenter apparuit: duz in ea vt iordanis medius legislatoꝛ acces

sit. Porro quarta etas a dauid vsqz ad iechoniam designata in effraim: cui quinta quoqz successit designata in iuda: a trãsmigratiõe babilõis vsqz ad xpm vel potius vsqz ad finez primitiue ecclesie: in qua lex & circũcisio cõsumationẽ accepit: ita enim xps iesus inter legẽ & gratiã mediatoꝛ factus est: vt vtraqz in semetipso testamenta cõiungeret: & duas maceries e diuerso veniẽtes: tãqz lapis angularis copularet in vno: soluens vt ait apostolus inimicitias amboꝝ & recõcilians duos populos in semetipso: secunduz q in ortu eius angeli decantasse legunt. Gloria in excelsis deo & in terra pax hoibus bone voluntatis. Recte aũt prima generatio seculi q a primo est inchoata parẽte in tribu rubeni tiga designata est: qz sicut iure rubẽ primogenita perdidit: pro eo q thorũ patris fedauit: ita primus hõ in paradiso corruẽs: honorẽ prioratus sui: male custoditũ amisit. Que: vz: pmogenita manasse & effraiz filijs. s. iusti pris: sicut in paralipomenon legitur: data sunt. Quia nimirum patriarchatus gloria: que primũ hoiem si nõ peccasset. decebat: data est habrae & dauid: vt ipsi pres xpi appellari mererent & essent. Nõ q & primus homo pater xpi non sit: cũ ab ipso sit generaliter omne genus hominũ propagatũ: sed qz his p gratia fidei facta est a dño repromissio: vt: vz: in semine habrae benedicerent omnes gentes: & de fructu vẽtris dauid poneret a dño super sede illius. Bene aũt in manasse q interpretatur obliuio: habraã cũ sua sobole designatur: qz ipi primo dictũ est a domino. Exi de terra tua & de cognatione tua & de domo patris tui: vt prefigurari videretur in eo q quandoqz per os dauid sancte matri ecclesie: dictum est. Audi filia &

Jos.13. Ephe.2 Luc.2. Ge.49 Ge.22. ps.131. Ge.2. Ge.12. ps.44.

vide ꝛ inclina aurem tuam ꝛ obliuiscere
populũ tuum ꝛ domum patris tui. Dum
enĩ in peccato viuimus: quasi in terra no
stra: hoc est: in corpore peccati manemus.
Ro. 8. Unde ꝛ ꝑ apostolũ dicitur. Qui aũt in car
ne sunt: deo placere nõ possunt. Quasi ve
ro de terra nostra egredimur cum a malis
operibus declinamus. Bene quoq ꝛ in
effraim qui fructificatio exprimitur: dauid
cum sua sobole designatur: q ꝛ ipsi facta
Ps. 131. est de xp̃o repromissio dicens. De fructu
ventris tui: ponã super sedã tuã. Sed cum
tam mira dignitate vterq preclarus sit ha
braam: vz: ꝛ dauid: vt sicut iã dixi patres
xp̃i vocari mererentur ꝛ essent: vt tamẽ ꝓ
pheticũ illud: q bñdicẽs nepotibus suis
Ge. 48 patriarcha iacob: manasse priori fratri iu
niorem pretulit effraim: compleretur in eis:
scribẽs euãgelista matheus genealogiam
xp̃i: nequaq habraam qui primus erat da
uid: sed dauid habrae pretulit dicens. Li
ber generationis iesu xp̃i filij Dauid filij
Mat. 1 habraam. Et quidem habraam patriarcha
fuit tm̃: dauid vero qđ ẽ dignius: patriar
cha ꝛ rex. Et recte quoq Ruben ꝛ gad ꝛ
Jos. 13. dimidia tribus manasse ad plagam orien
talem laborum suorum premia pceperunt: q pri
me ille generationes seculi: q ab adã vsq
ad noe: a noe vsq ad habraam: ab habraã
vsq ad Moysen: quasi due tribus ꝛ dimi
dia: sine lege vixerũt: ꝛ mũdi origini adia
centes fuerunt velut ad plagã orientalem:
hoc est in etatibus primis: in quibus sine
lege viuebant: spiritalium pmia mansio
num: sicut ꝛ cetere iustorum acies que ꝑ ve
ra ꝛ catholica fide vsq ad presens tẽpus
militare nõ desinũt: pcepisse noscuntur: vt
nulli vnq tẽporum spatio: saltẽ priuate mu
nus gratie saluari cupiẽtibus videretur dees
se. In iordane ergo flumine: diuine fluen
ta legis accipiẽda sunt. Que: vz: flueta le
gis: tribus ruben ꝛ gad ꝛ dimidia tribus
manasse armati ꝛ expediti ad pugnã pce
dẽtes tribus reliquas: transierũt: q quot
quot in tẽporibus illis oipotẽtis dei noti
tiã habuisse credũtur expeditius absq le
gis onere: ꝛ absq pceptorum sarcina: cõtra
aduersas acies militabãt: placẽtes iam tũc
ꝑ fidẽ ꝛ gratiam oipotenti deo: quem sibi
ꝑ seruitutẽ legis nullus vnq mortalium
recõciliare pōt. Uerũtamen nõ nulla ope
ra que tpe suo, scripta sunt ꝛ inter verba
legalia legislator mãdauit ab ãtiquis illis
patribus: obseruata leguntur: vt est agni im
molatio in abel: abstinentia sanguinis in
noe: circũcisio in habraam: acceptio cõiu
gis defuncti fratris in iuda: ꝛ siqua his si Ge. 4.
milia reperta sũt. Igitur a moyse vsq ad
xp̃m reliq manasse tribus dimidia effraim
quoq ꝛ iuda velut ex hac fluminis par
te: hereditatẽ acceperũt: q sicut duas eta
tes ꝛ dimidiã ante legem: sic duas ꝛ dimi
diam sub lege deus oipotens esse voluit.
Septẽ vero distinctiones tẽporum ab ini
tio secundi status vsq ad initiũ tertij: in
hac: vz etate sexta secundum q liber iste
docet: instituit: vt ꝛ numeri duodenarij
seruaretur integritas: ꝛ perfectio quinarij
ac septenarij ꝛ siqua alia non deessent. In
de est q pasciturus dñs populũ fide mira
culorum: nequaq duodecim simul panibus
sed primo quinq ordeaceis: postremo se
ptẽ alijs: turbas: ꝛ turbas satiare dignatus
est: q nimirũ quinq libros moysi: vel po
tius quinq illa genera hystoriarum de qui
bus in ope cõcordie fecimus mẽtionem:
esurientibus adhuc populis: vnigenitus
dei patris aperuit deinde libros mysticos
testamẽti noui expositos ꝑ mistros suos:
tanq satiatis ꝛ plenis: escã cõtra fastidiũ
lautiorẽ apponit. Quapropter hortamur
fideles vt sibi ad spiritales epulas degustã
das: vim faciant: ꝛ quas nobis indignis
famulis circa finẽ mũdi abundãter appo
nit: nõ sine gratiarum actiõe leta mẽte suma
mus: vt qui corrupto lõga egritudine sto
macho: cibos cõtẽnimus duriores: velut
qbusdã escis sorbilibus ad salutẽ feramur.
At ne cui forte videatur inequale q sextam
mundi huius etatẽ: septẽ distinctionibus
incidendam dicimus: videat etates illas
paucis fidelibus fore datas: hãc vero vnã
que sexta est: multarũ deus gentium conse
crauit saluti: vt qđ in illis opata ẽ diutur

nitas tēporū: in istis plenitudinis gētiuꝫ
multitudo suppleret. Hic est. n. ꝙ rex ma
gnus artaxerses principibus ⁊ magnatibꝰ
suis multo dierū tp̄e: sp̄ale cōuiuiū prepa
rauit: nouissime diebus septem: cunctum
ciuitatis sue populū: ad vniuersale conui
uium solēniter inuitauit: qꝛ: vꝫ: oīpotens
deus: gratiaꝝ suaruꝫ munera patriarchis
primo tp̄e ⁊ ꝓphetis: paucisqꝫ illorū tem
poruꝫ patefecit electis: vbi aūt plenitudo
venit tēporum: ad magnū illud agni con
uiuiū: gentiū plenitudinem sine mora vo
cauit. Et recte cōuiuijˢ huius spatium in
fra terminuꝫ dieruꝫ septē coartatum fuit:
qꝛ sicut in libro isto scriptum est. Cum se-
ptimus angelus tuba canere ceperit con-
Apo. 10 sumabitur mysteriū dei: Igiť qꝺ ad qnqꝫ
tribus generaliter spectat: ab exordio tem
porum vsqꝫ ad xp̄m cōsumatuꝫ est. Et. n.
in eisdē quinqꝫ tribubus: oēs illoꝝ tem-
porum electoꝝ progenies intelligēde sūt:
que fide ⁊ operibus bonis: eterne regnuꝫ
beatitudinis hereditare meruerunt: post
quas electoꝝ turme que in illis septeꝫ tri
bubus designate sunt: ad eternaꝫ possidē
dam hereditatē: vsqꝫ ad tempus cōuersio
nis iudeoꝝ: altere post alteras incessanter
decertant. Quibus: vꝫ: electoꝝ turmis: in
typo septem ecclesiarum: beatus ioannes
euangelista que futura erant: predicit: ⁊
multiplici sacramētoꝝ genere breui satis
volumine: largo mysterio comprehēdit.
Hec igitur causa est cur dilectus xp̄i disci
pulus spiritus se docente diuino: septē ec
clesias edificare voluit. Hec cur sacra my
steria septem ecclesijs describēdo direxit.
Sed nō vacat a mysterio ꝙ ecclesie eedeꝫ
in asia esse perhibenť. Asia nāqꝫ interpre-
tatur elatio: ⁊ nimirū mūdus iste: conti-
nua super electos elatiōe substolliť. Unde
Ps. 92. ⁊ per psalmistaꝫ dr̄. Mirabiles elationes
maris: mirabilis in altis dn̄s. Maris qp-
pe elationes: mutabiles sunt: qꝛ gloriam
mūdi huius aīales hoīes admirātur. Sꝫ
si hanc admirantur quid dicturi sunt cū
celoruꝫ gloria reuelabitur? Patitur tamē
xp̄s ad tempus elationem seculi: ⁊ vt hāc
electi sustinere possent. passus est sub pon
tio pilato: nobis (vt ait petrus) relinquēs
exempluꝫ: vt sequamur vestigia eius. Et
hoc quidē facere opus est: si volumus ad
gloriam celi festināter venire: sed qꝛ nihil
possumus sine eo: gratiam nobis ioannes
mitti optat ⁊ pacem: vt ipse qui pōt om-
nia: omnia que ipse vult operetur in no-
bis. Nam sequitur.

¶ Gratia uobis & pax ab eo qui
est. & qui uenturus erat & qui
est.

De gratia scriptum est. Gratia
pro gratia dedit no- Jo. 14.
bis. De pace aūt. Pacē meā do vobis pa
cē relinquo vobis. Sed qualē paceꝫ? Nō
(inqt) vt mundus dat: ego do vobis. Dat
enim ⁊ mūdus pacē dilectoribus suis. Sꝫ
nō similiter suis xp̄s. Illi nāqꝫ in magnis
isti gloriant̄ in paruis. Illi in excelsis: isti Ro. 5.
in infimis: illi in prosperis vite huius: isti
in aduersis: sciētes ꝙ tribulatio patiētiā
operať: patiētia vero spē. Illorū ergo pax
in delitijs: istoꝝ in virtutibus. Quod. n.
in illis vitia: hoc in istis (vt ita dixerim)
operant̄ virtutes: qꝛ ⁊ si illi in his q̄ foris
sunt gaudēt multo magis tn̄ isti in his q̄
sunt interius gratulant̄: ⁊ qꝺ illi frustra su
perbia possidendū extimant: isti humili-
tate fortius ⁊ felicius tenēt. Donat ergo
xp̄s electis gratiam: donat ⁊ pacē: qꝛ eis
quos ad operādū inspirādo preuenit: ad
perseuerādū in bono pacis: adiutorium
ꝑstat. Plerunqꝫ enim quod bonū est: leti Ma. 10
feruentesqꝫ incipimus: sed tn̄ maius est il-
lud qꝺ scriptū est. Qui ꝑseuerauerit vsqꝫ
in finē: hic saluus erit. Necesse est ergo vt
preuenienteꝫ gratiā subsequať pax: vt qꝺ
prius asperū visum fuerat: gratie adiutri-
cis lenitate mitescat: ne aut si gratia nō ꝑ
uenit: corrupte vitiū nāe resistat. Eramus Ephe. 2
enim vt ait apostolus: nā filij ire: aut la-
bor mētis soluat cōstātiā: si pacis sp̄us nō
assistat. Nō. n. ille pacificus est q cū cūcta Ps. 119.
que libēt: licent sine scādalo viuit: sed ille
vere pacificus dr̄: q ⁊ scādali tp̄e ꝑseuerat

illesus. Hec est illa pax quam se in psona
xpi dauid ppheta seruasse manifestat: cuz
dicit. Cũ his q oderãt pacẽ: erã pacificus
dũ loquebar illis: ĩpugnabant me gratis.
Hãc igit grãm τ hãc pacem septẽ dari ec
clesijs optat ioãnes: nõ a mortali hoie: q
ex se nihil hz: sz ab eo q est: τ q erat τ q vẽ
turus est. Uerbũ hoc substantiuũ: diuina
sibi maiestas in nomẽ vẽdicauit eternũ: si
cut τ in libro exodi per semetipsaz loquit
dicens. Hec dices filijs israel. Qui est mi/
Exo.3. sit me ad vos. Nã q: solus hz incõmutabi
liter esse beatus τ potẽs deus a quo esse ac
cepit quicqd est: iure sibi hoc nomẽ vẽdi
cat: q solus est ab eterno: vt cuncta muta/
bilia timeãt: cũ nomẽ essentie pdicat. Et
q: nos quoqz qui vocamur hoies: vel vt
cũqz sumus habentes ex dono dei tempo
raliter esse: vt essentiã diuinã ab humana
distingueret dicens. Qui est: addidit τ q
erat. Erat. n. ipse qñ nos nõ eramus: nũc
aũt ipse est: τ nos p ipsum. Ipse eniz fecit
nos τ nõ ipsi nos. Sed τ hoc non nobis
Ps.99. sufficit: nisi vẽturus sit: nisi veniat in glo/
ria adimplere promissuz: vt videamus eũ
sicuti est: τ in eius desiderato aspectu ad
1.Jo.3. ad eius similitudinem reformemur. Testi
moniuz hoc ioãnis est: cuius est liber iste.
Sic. n. ipe dicit in epistola sua. Scim^9 q:
1.Jo.3. cũ apparuerit similes ei erimus: q: vide/
bimus eũ sicuti est. Aduẽtus aũt τ appari
tio domini: ita sunt in hoc loco accipien/
Jo.14. da: qũo illud qd in euãgelio legit. Siqs
diligit me: sermonẽ meũ seruabit τ pater
meus diliget eũ τ ad eũ veniemus τ man
sionẽ apud eũ faciemus. Qũo aũt veniũt
ad diligẽtes se pater τ filius: qui nusqz de
sunt? Sed q: plerunqz: sic deus manet in
hoie p diuinitatis presentiã: vt non tñ sit
in eo: per inhabitantẽ gratiam: tũc deus
ad hoiem venire dr: cũ eum sua psentia vi
sitando compungit. Et qm̃ visitatio ista
domini qua nunc electos suos occulte
preuenit: in fine cum venerit ad iudiciũ:
ampliori vbertate gratie manifeste persun
det. Recte non dicitur qui venit: sed qui
venturus est. Quamuis τ si pro summa

vnitate personarum de tota simul trinita
te: hec tria pariter accipi queant: specia/
lius tamen in hoc loco: singulum pro sin/
gulo accipienduz sit: tanqz si diceretur de
patre qui erat operans in primo statu: de
filio qui est cooperans in secundo: de spi/
ritu sancto qui venturus est in tertio: vt
vniuersa consumet. Notandum preterea
q non ait. Qui est τ qui fuit: τ qui erit:
sed qui est: τ qui erat: τ qui venturus est:
ne tẽpora in deo determinare videret: ac
per hoc eternitas eius diuersorum inter/
uallis temporum intercidi posse putare/
tur: cum sit illi tota simul τ interminata
eternitas: vtpote cui nihil preteriti flu/
xum est: nil futuri futurum quod huma/
na credere fragilitas potest: assignare non
potest. Quamuis vt rez non similem: sed
dissimilem dixerim: si hoc in nature sue
conditione animus humanus accepisse
dignoscitur: vt esse per memoriam in pre
teritis possit τ non discedens a presenti/
bus comprehendat aliquando τ futura:
ita vt non solum in his que possidet: ve/
rum etiaz in eis gaudeat que se sperat ha
bere: quãto magis diuine nature: que sem
per est id quod est: τ cui vicissitudine tem
porum accidere nihil potest: duo illa tem
pora que nobis presentia esse nequeunt:
preterita scilicet τ futura simul sunt: vt ei
nil sit preteritum: nil futurum. Naz quic
quid preterijt a nobis defluisse videtur:
quicquid futurum est: nec dum compre/
hendere possumus. Est quoqz impossibi
le nobis redire ad tempus preteritum:
aut etiam preuenire futurum: vt tria il/
la tempora possideamus simul: τ tamen
ad imaginem dei subtilius creata anima:
hec tria in memoria retinere dignoscitur:
sicut non illa tantum que prope sunt ocu
lus exterior contemplatur: sed simul ple/
runqz: τ que prope sunt τ que longe. Si/
cut igitur homo ad imaginez dei creatus
est: nec tamen equalis esse potest ei qui se
plasmauit τ finxit: ita quod humana me/
moria imaginando tenet: deus essentiali/
ter simul possidet: vtpote qui solus ma/

gnus est:solus eternus per quem facta sũt
oĩa: ꝑ quem est ⁊ fuit quicquid fuit ⁊ est.
Non ergo (ait sanctus ioãnes) qui fuit tã
q̃ꝫ qui fuit aliqñ ⁊ esse desinit: sed posuit
interminate qui erat: nec ait qui futurus
est vel qui erit: sed qui venturus est: q꞉ de
re illa recte dr̃ erit: que nec dũ ẽ: deus aũt
erat ⁊ est: ⁊ in futuro venturus est. In sin/
gulari autẽ numero dictũ est ⁊ nõ in plu
Ro.11. ralı: sicut ⁊ illud Pauli quo dicitur. Ab
ipso ⁊ per ipm ⁊ in ipso: q꞉ ⁊ si fide ⁊ intel
lectu distingui possunt diuine ꝑsone: diui
di tñ nequeunt a seipsis: q꞉ vnũ sunt: quõ
lux ⁊ calor a substãtia illa ignea que vocatᷣ
sol: diuidi nequeũt ⁊ tñ nec substãtia ipsa
est radius qui tangit terrã: sed de ipa sicut
nec radius calor est: ſꝫ de ipo: ⁊ tñ nõ tres
soles dicimus: sed vnum solem. Hec de sũ
ma illa nã ex q̃ bona cũcta ꝓcedũt seqtur.

Tex. 5 ¶ Et a septem spiritibus qui in
conspectu throni eius sunt.

Mirum valde videtur quid sibi
velit hoc qð dicitur. Et
a septem spiritibus qui in cõspectu thro/
ni eius sunt: multoqꝫ plus mirabile esset
nisi apostolus paulus in epistola ad corin
1. Cor. 12 thios diceret. Diuisionis gratiaꝝ sũt: idẽ
aũt spũs. Scimus ⁊ enim esse septem do/
na: haud dubium qdẽ spũs sancti: ipsaqꝫ
esse illa dona: que hic septẽ spũs appellan/
tur: de qbus. s. donis sicut ⁊ de ceteris quo
rum est numerus infinitus: certe sunt, pa
trũ auctoritates: qꝛ nõ sunt ipsa: spũs san/
ctus: sed diuisiones donorũ eius scd̃m qꝛ
in eadẽ epistola de earũ efficacijs adiun/
ctũ est. Hec aũt oĩa opatur vnus atqꝫ idẽ
spũs diuidẽs singulis prout vult. Nec. n.
letari posset aliter ĩfirma ⁊ egena natura:
que ex se nõ hꝫ aliud q̃ꝫ infeliciter esse: q̃ꝫ/
uis bonum aliqd sit: qm̃ quidem ⁊ illud
verum esse oportet. Uidit deus cuncta q̃
Gen. 1. fecerat ⁊ erãt valde bona. Ualde bona sũt
cũcta que fecit: haud dubiũ quidẽ in ge
nere suo: ⁊ quantũ ad eũ qui fecit illa: q
oĩa vt scriptura testatur in sapia fecit: fecit
deniqꝫ elemẽta muta: q̃ nec viuũt nec sen
tiũt: fecit bruta aĩalia: q̃ viuũt: ⁊ sentiunt:
ſꝫ nõ discernũt. Fecit spũs qui viuũt: sen/
tiũt: ⁊ discernũt: sed tñ sint donis spũ san
cti: beati esse nõ pñt: imo sine dono quod
ipse est: ꝑ quod dona oĩa infundunt. Il laꝫ
⁊ rami arboꝝ multi sunt: ſꝫ arbor vna. Et
videmus ex summitate arborũ quasi que
dam dona procedere que sint in cibum sa
melicorum: hoc est: fructus copiam que
procedit ab ipsis: in quibus non inanis fi
gura est illius desiderabilis fructus: quem
commendat apostolus: vbi dicit: fructus
autem spiritus: est charitas: gaudiũ: pax:
lõganimitas: patiẽtia: bonitas. Et hec qui Gal. 6.
dem de illis virtutibus sine quibus salus
esse non potest: inter quas ⁊ charitas vir/
tus quam tantopere scriptura cõmendat
⁊ sine qua nil ꝓsunt alie: ꝓmatũ tenet:
Reliqua vero dona spiritus ad ornatum
sunt potius ⁊ decorem ⁊ ad aliquam spiri
talem vtilitatem ecclesie. Sic enim inter
cetera dicit apostolus. Unicuiqꝫ datur
manifestatio spiritus ad vtilitatem. Et 1. Cor. 12
adiecit. Aly per spiritum datur sermo sa/
pientie: aly sermo scientie: ⁊ his similia.
Influit enim idem spiritus ciuitatẽ dei:
⁊ inter cetera dona sua: velut quibusdam
septem meatibus vniuersa perlustrat: dãs
singulis electorum turmis aliquod specia
le donum: ⁊ vnum quod sit omnibus in
commune: vt ⁊ diuerse donorum species:
pulchritudinem seruent: ⁊ liuoris fedita/
tem: vnitas amoris excludat. Dicũtur au Esa. 11.
tem dona ipsa specialia septem spiritus ⁊
septem lampades. siue etiam septem oculi
domini missi. in omnem terram: q꞉ dum
spiritus qui spirat vbi vult: dona ipsa si/
cut vult mentibus humanis infundit:
quasi quedaꝫ luminaria lucere ea facit in
caliginoso loco: ⁊ notas facit per ea homi
nibus vias vite: vt ambulent in semitis
mandatorum dei. Licet ergo vnus sit spi
ritus ad quem proprie: proprius pertinet
charitas: que ⁊ proprie retinet nomen
eius. propter quam maxime donum pa/
tris ⁊ fily idem spiritus dictus est. Sunt
tamen ⁊ alia dona quorum est numerus
infinitus

iſinitus inter que ſicut iaz diximus ſpũalia
Augu/ ſeptem:que ſeptẽ oculi dñi ⁊ ſeptem ſpũs
ſtinus. dicta ſunt. Utrũqz .n. vt ait Auguſtinus
15. d̃ tri. inuenitur in ſcripturis diuinis:⁊ donum
ſ.⁊ dona tanq̃z ſi diceretur. Unuz corpus
multa membra ſunt:quod ipſe quoqz apo
ſtolus in exemplũ aſſumpſit. Aſcenſurus
Lu. 24 certe in celum dñs ip̃m ſpũm ſctũm apo/
ſtolis ꝓmiſit dicens. Ecce ego mitto pro
miſſum patris mei in vos. Porro apoſto
ſtolus nõ donũ ſingulariter ſcripſit:ſz do/
na. Ait enim. Aſcẽdẽs in altũ captiuã du
ephe. 4 xit captiuitatem:dedit dona hoibus. Ex
ps. 67. his ergo ⁊ alijs ſcripturarũ locis euiden/
ter oſtẽdit plura eſſe dona ſpũs ſancti ⁊ in
ter ea ſpũalia ſeptez:que hic ſeptẽ ſpiritus
noiantur:que ita data ſunt hoibus:qũo ⁊
ipſe cuius ſunt dona ipſa : excepto ꝙ ipſe
ſicut deus:hec nõ ſicut deus:ſed ſicut ſpũ
e. Jo. 4 lia dona eius. Secundũ hec quippe dona
dicit ioannes. De ſpũ ſuo dedit nobis. Et
Joel. 2. ipſe dñs in iohele. Effundam de ſpũ meo
ſuper oẽm carnẽ. Aliud eſt enim cum dici
tur. Per ſpũm ſanctum qui datus eſt no/
Ro. 5. bis. Aliud cum dicit. De ſpũ ſuo dedit no
1. Jo. 4 bis. Ibi enim refertur ab ip̃m ſpũm : hic
ad aliquod donoꝝ ſuorum. Et benedictu
rus per ſpũm ſctũm qui datus eſt nobis:
Ro. 5. ꝓmiſit dicens . Charitas dei diffuſa eſt in
cordibus noſtris:q: ſicut ꝑ illa ſeptem do
na infunditur in nobis ſermo ſapientie ⁊
1. cor. 12 hmõi:ita per illud donũ quod eſt ipſe qui
eſt charitas dei:diffundit charitas in cor
dibus noſtris:q: hoc ꝑfecto infunditur
ꝑ ſingulũ donum qd̕ eſt ip̃m operans ali/
quid in corde hois ad ſimilitudinem ſui.
Eſt eniz ipſe charitas:⁊ idõ charitatẽ iſun
dit. Similiter ⁊ in donis ſpũalibus:operat
aliqd ad ſimilitudinẽ ipſoꝝ : vt eſt in ſpũ
ſapientie:ſermonẽ ſapiẽtie:⁊ in ſpũ ſcien/
tie:ſermonẽ ſcie:⁊ ſic in reliqs . Magnus
eſt ergo dei ſpũs ⁊ ineffabilia dona eius:
q̃zuis ille magnus vt deus:hec non ſicut
deus:ſed ſicut dona ipſius. Ipſe eniz deus
eſt adeo patre ⁊ filio ab eterno procedens
hee gratie eius ſũt date ex tempore ab eo
dem ad beatificandam : quam ipſe con/
didit humanam ⁊ angelicam creaturam.
Neqz enim ab eterno effuſio ⁊ infuſio eſſe
cepit. Sed ex quo eſſe ceperunt vaſa mi/ Jo. 7.
ſericordie quibus ⁊ dr̃. Qui ſitit veniat ⁊
bibat ⁊ fluẽt de ventre eius flumina aque
viue. Nõ ait flumen:ſed flumina:q: dona
eius vt diximus plura ſunt. Horum ine/
narrabilem gloriã angelici illi ſpũs exper
ti ſũt:qui ⁊ tãto habere illa in notitia po/
tuerũt:quãto ad imaginẽ ſpũs ſancti ſpũa/
lius pre hoibus creati ſunt:ſicut e diuerſo
parẽtes ⁊ nati hoiuz in hoc ꝙ illi gignũt
iſti geniti ſunt : imaginem dei pr̃is ⁊ filij
ſpũaliter habẽt. Quantum igit ſpectat ad
hoc:⁊ patres teſti prioris in hoc ꝙ pr̃es
dicti ſunt:quãdam patris imaginẽ conſe
cuti ſunt:⁊ filij teſtamẽti noui:qui ⁊ pro/
prie filij hoium dicti ſunt imaginem filij.
Angeli q neqz patres neqz filij : imaginez
ſpũs ſancti qui vtiqz nec genitor eſt : nec
genitus:ſed a patre filioqz procedẽs. Ubi
⁊ illud abſqz forma myſterij extimanduz
nõ eſt:ꝙ ſicut fideles hoies voces:ita an/
gelice ille poteſtates:in diuina pagina vir
tutes vocant:nimirũ q: vt voces ad ver/
buz:ita ſpũales virtutes ad amorez ſpũs Tob. 12
referunt . Unde ⁊ in libro Tobie loquẽs
raphael ad tobiã:vnũ ſe eſſe dixit de ſeptẽ
angelis q aſſiſtũt ante dñz:⁊ tanq̃z ſi ſeptẽ
dona ſpiritus eiſdem ſpecialius inter ce/
teros eſſe collata videantur . Et re vera
tam ipſi q̃z ⁊ omnes alij pleni his mune/
ribus ſunt:propter quod ⁊ mitti in adiu/
torium electorum creduntur : ſecundum
ꝙ ⁊ ipſi dei filio in paſſione conſtituto:an Lu. 22.
gelus apparuiſſe deſcribitur : non ꝙ ipſe
indigeret:qui ſolus poſſe habet quod nec
homo:nec angelus:ſed vt credant hi qui
ſperant in deum viuum mitti ſibi deſu/
per adiutorium:vt poſſint minas carnifi
cum ⁊ vniuerſa ſibi adhibita ſuperare tor
menta. Non igitur q: ſeptez angeli illi co
ram deo aſſiſtunt habere ex ſe aliquid bo
ni credendi ſunt:quod mittere aliquibus
poſſint ſicut nec homo habere ex ſe aliqd
credendus eſt:⁊ tñ habere gr̃az ſupnoruz
ſpũuz:hoc eſt amorẽ ⁊ auxiliuz nõ fruſtra

petimus ⁊ optamus:cum tam bonū quid
esse sciamus:amorem dei:qui ⁊ in angelis
⁊ in hoibus ex deo est:vt etiam deus ip̄e
id exigat ab angelis ⁊ hoibus:sicut ⁊ per
ioānem dr̄.Diligamus nos deū: qm̄ ipse
prior dilexit nos.Unde cōstat ꝙ nō solū
amore dei indigemus:verūetiaꝫ ⁊ electo
rū dei angeloꝝ ⁊ hoiuꝫ:propter dona spi
ritus que in eis sunt:imo ꝓpter ip̄m spi/
ritū qui quiescit in illis:⁊ nō solū incum/
bit nobis tales nos exhibere apud deum:
quales nos:ipse vult exhiberi sibi:ad hoc
vt amoris eius gratiaꝫ habere possimus:
Esa.11. verūetiaꝫ vt electoꝝ dei habere suffragia
mereamur.Sic aūt septē dona illa que ⁊
Apo.4 septem spūs dei ⁊ septem lampades dicta
sunt:spāliter angelis data sunt : qūo fons
ille vite qui est apud p̄rem spālius homi
nibus datus est.Et videtur ꝙ illis septeꝫ
angelis qui scribūtur assistere ante dn̄m:
quoꝝ tres sūt:Michael:gabriel:⁊ rapha/
el spālissime pre oibus data sint:q̄ ⁊ re ve
ra nulli alij hoc qđ ipsi inter hoies fecis/
Tob.12 se reperti sunt.Nam ⁊ hoc quod ait ange
lus Tobie de se ⁊ de sodalibus suis:⁊ hoc
quod dicit ioannes de septem spiritibus:
valde sibi ꝯuenire cognoscitur:q̄ ⁊ ille di
cit.Ego sum vnus de septem angelis qui
To.12. assistimus ante deuꝫ.Et iste dicit.Et a se/
ptē spiritibus qui in cōspectu throni eius
sunt:nimirū q̄ per illoꝝ infusionem:imo
eius qui est in illis:sciūt ⁊ angeli ⁊ homi/
nes assistere ante deū:q̄ꝫuis ꝓpriuꝫ sit an
Da.7. geloruꝫ assistere:hoibus ministrare:vt ex
vtroqꝫ cōpleatur scriptura que dicit.Mi
lia miliū ministrabāt ei:⁊ decies centena
milia assistebant ei.Et notanduꝫ ꝙ septē
spūs isti qui septem lampades dicti sunt:
tantā habent affinitatē cuꝫ angelis:vt de
Ps.103 eis quoqꝫ dictū sit.Qui facis āgelos tuos
spūs ⁊ ministros tuos ignē vrentem.Ho
mo verus est xp̄s iesus : homines sumus
⁊ nos:⁊ tamē inter nos ⁊ xp̄m quanta est
dr̄ia?Similiter ⁊ hec dona spūs dicta sūt
⁊ angeli simpliciter spūs:sed quantuꝫ dif/
fert inter illud quod significat ⁊ illud qđ
significatur.Ut ergo fideles hoies cibanť

corpore xp̄i ⁊ tamē dictū est de eodē xp̄o.
Panē angeloꝝ manducauit hō:ita spāli Ps.77.
ter angeli istiusmodi flumibꝰ potati sūt ⁊
tū p grāꝫ dei ⁊ nos eodē spū potati sumꝰ:
ita vt in nobis quoqꝫ impleatur qđ dictū
est.Et flumina de ventre eius fluēt aque
Jo.7. viue.Dn̄r aūt ipsi spūs manere ante thro
nū dei:q̄ illos qui replenť ab ipsis:faciūt
manere ⁊ assistere coram deo:⁊ esse quasi
quedam luminaria in cōspectu ecclesie:si/
cut ⁊ dn̄o xp̄o:p psalmistā dr̄.Dux itine/ Ps.79.
ris fuisti in cōspectu eius . Optat aūt ioā
nes dari grām ⁊ pacē septē ecclesijs a p̄re
⁊ filio ⁊ spū sctō:vt habeant in seipsis fi/
dem indiuidue trinitatis.Et secūdarie a
septē spiritibus:qui in cōspectu throni eiꝰ
sunt:vt mereanť pticipari eisdem donis
p inspirationē spūs sancti qui ⁊ dať in il/
lis:quatenus ⁊ sciāt ⁊ sentiant : q̄ꝫ suauis
sit dn̄s:q̄ꝫ btūs qui potať vberibus conso
latiōis ipsius.Nec.n.meliora vbera expe Esa.66
ctāda sunt:q̄ꝫ dona spūs p quē effūdiť in
nobis vinū ⁊ lac:quicūqꝫ elegimus spera
re sub tegmine alaꝝ suarū.Non solū hoc Ps.35.
aūt necessariū est:verūetiā habere gratiā
⁊ pacē a iesu xp̄o qui est testis fidelis ⁊ pri
mogenitus mortuoꝝ:qm̄ deus est in illo
⁊ colendus est a nobis ⁊ adorādus: q̄ nō
est homo tm̄:sed ⁊ deus homo . Unde ⁊
mox subditur.

¶ Et a iesu christo qui est te/
stis fidelis.

Oportunius esse videreť vt
primo christus
iesus q̄ꝫ septē spūs(hoc est)dona spūs:scri
bereť:cū vtiqꝫ iste deus sit:illa non deus:
sed dona dei:diuisiones gratiaruꝫ que an
gelis ⁊ hoibus date sunt.Sed recte hic q̄
reretur:si xp̄s nō esset deus ⁊ homo:si qꝫ
quid de eo scriptura loquiť:scđm ꝙ deus
est:loqueretur.si non semetipsuꝫ ⁊ exina/
nisset formā serui accipiens . Recte hoc
quereretur.si prius non diceret. Ab eo q Phi.2
est:⁊ qui erat:⁊ qui vēturus est.Quia ve
ro premissus est sermo de trinitate : que
deus est:⁊ adiunctum est.Et a septē spi/

ritibus:⁊ paulo post. Et a iesu xpo qui est
testis fidelis: manifestum est ꝙ de natura
hominis prolatus est sermo scdm quē nō
soluz patre ⁊ spū sancto minoratus est idē
filius: verū etiaz paulo minus ab angelis
minorari voluit sicut scriptum est. Mino
rasti euz paulominus ab angelis tuis dn̄e.
Ps.8. Quod qualiter intelligendum sit: aposto
lus aperit cuz dicit. Eū qui modico q̄z an
geli minoratus est: videmus iesum ꝓpter
passionē mortis gloria ⁊ honore coronatū
Heb.2. vt graria dei pro oibus gustaret mortē. Sz
qualem grāz pōt nobis dare filius dei: in
quo est homo? Nemo eni habet quod nō
accepit. Accepit ergo aliquid ⁊ ipse quod
nobis daret. Accepit inq̄z sicut scriptum
Ps.67. est. Ascēdisti in altū cepisti captiuitatem:
accepisti dona in hoibus. Et bene ait. Ac
cepisti dona in hoibus: q2 nō in se tunc ac
cepit: sed in nobis. Ipse aūt ⁊ per se dedit
⁊ nobis accepit. Nam ⁊ per hoc ascendit
in altum: vt ex capite leuato effunderent
dona per membra. Unde ⁊ ioānes dicit.
Spūs nondum erat datus: q2 iesus nōdū
Jo.7. erat glorificatus. Sed adhuc cōsiderādū
est diligentius super eo qd̄ de duobus ma
gnis operibus dei transcurrendo tetigi/
mus: vt ea que pretermissa sunt ibi: hic cō
gruentius repetamus. Inter cetera q̄ spi/
ritus sanctus operatus est ad laudez suā:
duo sunt magna opera eius in quibus pe
nitudo esse non potuit: eo ꝙ tā bona fue/
rint: ⁊ sint vt nihil in creatis rebꝰ deo eēt
vicinius: nihil tam deo charū: nihil tā ho
minibus necessarium. Primū horuz fuit
operatio noui hois qui secūdum deū crea
tus est. Secundum: operatio virtutuz de
quibus dicit apostolus. Hec oia operatur
vnus atq3 idem spūs diuidens ꝑut vult.
Secundum aūt dixi opus quantū ad ple
nitudinem donationis sue: non quantuz
ad priuatam effusionem: q2 ⁊ iam antea ꝓ
phetis dona hec data fuerant: non omni/
bus oia: sed quedaz pro mensura donato
ephe.4 ris quibusdaz. Scdm dixi: q̄ztū ad homi
1.cor.12 nes nō quātū ad āgelicā creaturā: ꝓsertiz
cū magna fuerit cā mysterij vt ⁊ vita cō

templatiua in angelica creatura: ⁊ actiua
precederet in hominibus: ⁊ tandez seque
retur hic illa que precessit in angelis: qua
tenus ⁊ scdm aliqd prima: ⁊ scdz aliquid
nō prima sed posterior sit. Quantū igitur
spectat ad eos quos sacri vnda baptisma/
tis perfudit: precessit opus illud noui ho
minis: secuta est effusio gratiarum ipsius
In primo opatione: factū est verbū filius
hois. In scda efficiuntur hoies filij dei. Ro.8.
Neq3 eniz aliter filij dei nos esse possumꝰ
nisi accipiēdo spūm sanctum: apostolo te
stante qui ait. Misit deus spūm filij sui in
corda nostra: in quo clamamus abba pa/
ter. Neq3 eniz datur alicui spūs cui nō dē
tur virtutes eius: q2 nisi ipse ꝓpararet sibi
domum ornādo illā virtutibus suis: non
pōt esse digna tm̄: que tantū habitatorem
mereatur habere. Ut.n. cura sūma est spō
so ornare monilibus spōsam suam: ita cu/
re fuit xpo decorare virtutibus eam: quaz
dilectam ecclesiam sibi ipsi immaculatam
nō habentem maculam copulauit aut ru
gam aut aliqd hmōi. O quale cōmertiū
fecit nobiscum dn̄s iesus. Accepit in firmi
tatem nostraz ⁊ dedit nobis virtutez suā.
Humiliatus est vsq3 ad nos: vt nos extol
leret supra nos. ⁊ faceretꝰ coheredes suos.
O q̄z magnuz est qd̄ nobis exhibuit pro
paruo ⁊ exiguo quod accepit a nobis. De
niq3 vt per singula reddamus singula. Ac
cepit de natura nostra oculoꝝ visuz: ⁊ de
dit nobis spūm sapiētie p quē mētis ocu/
li illustrant. Accepit auditum: ⁊ dedit no
bis spūm intellectus: qui aures interiores
aperit. Accepit odoratū ⁊ dedit nobis spi/
ritum consilij in quo manet discretio spi/
ritalis. Accepit loquelaz ⁊ dedit nobis spi
ritum scie: nimirum q2 p linguaz scia mū
danoꝝ addiscitur. Accepit de nostro ma/
nus ⁊ dedit nobis spūm fortitudinis. In
brachio eniz carnis: humana dignoscitur
fortitudo. Accepit ⁊ pedes ⁊ dedit nobis
spūm pietatis. Idcirco autem pietatis spi
ritus peduz assimilatur incessui: q2 q vult
ministrando ꝓximo opus impendere pie
tatis: necesse est vt cū martha: huc illuc/

qꝫ discurrat. Accepit a nobis mortale corpus infirmitati ꝛ passioni pro peccati similitudine obligatū ꝛ dedit nobis timoris spūm de quo scriptum est. Confige timore tuo carnes meas. Ualde enim timet homo sauciari in corpore: adeo vt pro eo mēbra que preualent: se opponāt. Deniqꝫ si ex duobus vnum fieri necesse sit: magis patitur aliqs amittere vnum mēbrum: qꝫ vt totū corpus eius in discrimine sit: non qꝫ malit misere viuere: sed qꝫ mors naturaliter ab omni carne timetur. Sed forte vacat a dono gratie: quod de nostre carnis substantia cruorem accepit sine quo vita in corpore stare neqt? Magnuꝫ est donum qd̄ nobis vice sanguinis dedit. Fraternam. s. charitatem: sine cuius participatione saluus aliquis esse non pōt. Deniqꝫ quātacunqꝫ sint dona illa que in septē spiritibus designant̄: nihil tamen ea sine charitate valere apostolus manifestat cum dicit. Si linguis hoīum loquar ꝛ angelorū. Charitatem aūt nō habuero factus sum velut es sonans: aut cymbalum tinniēs. Ueniendū est ad illud qd̄ summum ꝛ precipuum est: ꝛ totius diuini muneris consumatio. Accepit quod ad hominem pertinet: animā viuentē pro qua nobis dedit spūm viuificantem: hoc est ipsam charitatem: qua diligimus deum: non qꝫ due sint charitates aut duo spūs: sed qꝫ diuersi sūt effectus qbus diligimus deū ꝛ hoīem: qꝫ deum semp exultando: hoīes plerūqꝫ diligimus miserendo: inquantuꝫ. s. miseri ꝛ miserabiles sunt: quod ꝓprie pertinet ad dilectionē fraternam. Apparet ergo manifeste: qꝫ preferēdum sit quod nobis dedit: illi rei quam accepit a nobis ꝛ qua de causa prescribant̄ septem spūs: subsequebatur aūt homo xp̄s iesus: qui est testis fidelis ꝛ primogenitus mortuorum. Significata sunt hec sacra opera in manasse ꝛ effraym filijs ioseph: quorum alter quidem obliuio alter fructificatio interpretat̄. Cum enim illos sanctus ioseph adduceret ad patrem suuꝫ vt eos bn̄diceret inter patruos suos: primogenitum qdem ad dexteram: iuniorem cōstituit ad sinistram: vt iuxta natiuitatis ordineꝫ primogenita: primogenitus obtineret. At ille qui in spū preuidebat futura: cancellatis manibus bn̄dixit vtriqꝫ: ita vt dexterā iuniori: sinistraꝫ imponeret primogenito. Quod cum vidisset ioseph: grauiter tulit: ꝛ ammouere manus patris conatus est: vt dextera tangeret primogenitum: sed ille vt futurorꝫ prescius: noluit acquiescere dicens. Scio fili mi: scio: ꝛ iste quidem erit in populos ꝛ multiplicabit̄: sꝫ frater eius iunior: maior illo erit. ꝛ semē eius crescet in gētes Jacob in loco isto: ꝑsonam dei patris designat. Joseph vero spūs sancti. Sane manasses xp̄m iesuꝫ secunduꝫ qꝫ homo est: non secūdū qꝫ deus. Effraim aūt dona spūs sancti. Primus natus est manasses deinde effraim: qꝫ primo natus est xp̄s secundum carnem: qui docuit electos obliuiōi tradere legē moysi: deinde data sunt ecclesie dona gratiarū: vt fructificarent̄ iustitie factumqꝫ est vt xp̄s iesus sicut primogenitus ꝛ primatuꝫ tenens: poneretur ad dexterā: ecclesia vero ad sinistram. Jn illa namqꝫ: hoc est: in ecclesia completa sunt illa dona que designabantur in linguis. Ipsi enim vt iā dixi data sunt munera gratiarꝫ ad fructificādum deo: mortuo grano frumēti: quod viuens adhuc in carne: solum manere videbat̄. Positus est ergo xp̄s quasi primogenitus ad dexteram patris: ecclesia vero vt minor ꝛ iunior ad sinistram: qꝫ filius predicauit iudaico populo: qui erat quasi a dextris dei: ecclesia vō primitiua seu exercitus ille apostolicus missus est ad gentilem populū qui tunc vsqꝫ steterat ad sinistram. Et ecce ille populus qui erat caro xp̄i inuentus est sub manu sinistra. Gentilis autem qui erat sinister sub manu dextera reptus est: datis sibi primogenitis qꝫ iudaicus amisit. Ille inqꝫ populus repertus est sub dextera manu: qui nō sicut hij qui erant de semine habrae: propinquitate carnis iūctus est xp̄o: sꝫ sola spūitus sancti infusione que super fideles animas effusa est: ꝛ vsqꝫ in presentē diē fructificare

Ps. 118. 1. cor. 13 Ge. 2. 1. cor. 15 Ge. 41. Ge. 48 Ge. 48.

non desinit. Hec igitur causa est cur septē
spūs prescribuntur: & cur eisdem septem
spiritibus subscribitur homo xp̄s iesus.
Et de his quidez ita. Sed quid est q̄ xp̄s
iesus testis fidelis dictus est: nisi vt hoc
ipsuz expressius intelligatur: quod de xp̄i
humilitate hucusq; prosecuti sumus: qui
Ma.20 venit nō ministrari: sed ministrare: & dare
animam suam in redemptionem pro mul
Jo.8. tis. De patre nāq; mendacij per semetip/
sum dicit. Ille homicida erat ab initio &
in veritate non stetit. Et rursum. Qui a
Jo.7. semetipso loquitur: gloriam propriam que
rit: qui aūt querit gloriam eius qui misit
illum: hic verax est. Ecce quare testis fide
lis: ideo testis fidelis: q2 humilis: mansue
tus: & pius: ideo testis fidelis: q2 non que/
siuit gloriā suā: s3 eius gloriā q misit illū.
S3 qd dicit ap̄ls. Propterea (inqt) deus
Phi.2 illū exaltauit: & dedit illi nomē qd est sup
oē nomē vt in noīe iesu oē genu flectat̄ ce
lestium terrestriū & infernorum: & omnis
lingua confiteatur q2 dominus iesus xp̄s
in gloria est dei patris. Qn̄ istud? qn̄ resur
rexit a mortuis: vnde & hic subditur.

Tex.7 ¶ Primogenitus mortuorū &
princeps regum terre.

¶ Tale est. n. ac si diceret̄. Ne te moueat
humilitatis dispēsatio: quā vsq; ad mortē
crucis patienter sustinuit vnigenitus dei
iplēs im semetipso oēm iustitie veritatez
Apo.1. & q̄ se ita humiliauerit: vt diceret. Ecce
Colo.1. dn̄s misit me & spūs eius: respice in quan
Math. ta gloria resurrexit a mortuis: factus pri/
28. mogenitus mortuoruz: hoc est: a mortuis
resurgētiū: & princeps regū terre accipiēs
vl̄e impiuz scd̄m q̄ hō est: iuxta qd resur/
gēs a mortuis: ipsemet testatus est dicēs.
Data est mihi oīs potestas in celo & in ter
ra. Nō aūt tyrānoꝝ princeps intelligen/
dus est xp̄s: in qbus regnat rex supboꝝ:
Job.41 de quo & scriptuz est in libro iob. Ipse est
rex sup vniuersos filios supbie: sed reguz
humiliū qui sunt rectores gregū suoꝝ: &
p̄lati sanctarū ecclesiaꝝ q eidē suo p̄ncipi
Apo.7 ɔfitent̄ & dicūt. Fecisti nos deo p̄ri regnū
& sacerdotes. Ita. n. mox sequitur.

¶ Qui dilexit nos & lauit nos Tex.8
a peccatis nostris ī sanguine suo
& fecit nos regnū & sacerdotes
deo & p̄ri suo: ipsi gloria & īpe
riū in secula seculorum amen.

¶ Hoc est ergo regnū in quo rex nr̄ obti
net p̄ncipatū: d quo & p petrū dr̄. Uos āt 1.pet.2
genus electū: regale sacerdotiū gēs sancta
pp̄ls acqsitiōis: vt v̄tutes annūtietis ei9 q
de tenebris vos vocauit in admirabile lu
mē suū. S3 hoc vn̄? nunqd ex nr̄is meri/
tis? Nō. S3 ex illi9 bonitate q dilexit nos
& lauit nos a pctis nr̄is in sanguine suo:
q factus ē nobis sacrificiū p pctō: portās
pctā nr̄a in ligno crucis: & emundās nos
gratis ab oib9 pctis nr̄is. Ipe. n. vt ait p
pheta: pcussus ē pp scelera nr̄a & attritus
pp iniquitates nr̄as. Quid ergo retribue Esa.53
m9 ei: q nobis tm̄ p̄stitit bn̄ficiuz: nō nr̄is
meritis p̄cedētibus: s3 sola gratuita boni/
tate sua? laudemus nomē ei9 qm̄ bonus:
qm̄ in seculū misericordia eius: laudemus
inq3 eū cū ioāne dicētes. Ipsi gloria & im
periū in secula seculoꝝ amen. Sequitur.

¶ Ecce uenit cum nubibus & Tex.9
uidebit eum omnis oculus & q
eum pupugerunt.

¶ Hoc vt dr̄: ita & accipiat̄. Scriptū ē de
eo i actib9 ap̄loꝝ. Et vidētib9 illis eleuat9 Act.1.
est: & nubes suscepit eū ab oculis eorū: de
quo rursuz ibidē: a viris q ap̄ls apparue/
rūt subiūctū est: viri galilei: qd admirami
ni aspiciētes i celū? Hic iesus q assūptus
ē a vobis i celū: sic veniet quēadmodū vi
distis eū eūtē in celū. Ueniet ergo cū nu/
bib9 cū maiestate sua: sic ipe iudeis ipu9
istāte articulo passiōis sue testat9 ē dicēs. Math.
Ammodo videbitis filiū hoīs veniētē in 26.
nubib9 cū p̄tāte magna & maiestate: hoc ē
n. qd & h dr̄. Et videbit eū oīs oculus & q
eū pupugerūt. Et qui sunt illi? Qui dice/
bāt aliqn̄ agitantes capita sua. Propheti
za nobis xp̄e: qs ē q te pcussit? Uidebūt q̄

eum:τ operientur formidine:serui autem eius τ qui eum nunc plene diligunt leta/tabuntur. Sequitur.

Tex.x. ¶ Et plangent se super eū omnes tribus terre.

¶ Interrogatus ipse dominus a discipulis de signo aduentus sui τ cōsumationis
Math. 24. seculi:enumeratis signis que futura sunt: hoc ad extremū adiecit dicens. Statim autem post tribulationem dierum illoꝝ:sol obscurabitur τ luna nō dabit lumē suum τ stelle cadent de celo τ virtutes celorum mouebunt:τ tūc apparebit signū filij hominis in celo:τ tunc plangēt oēs tribus terre τ videbunt filiū hominis venientem in nubibus celi cū virtute multa τ maiestate. Ecce τ hic dicitur. Plāgent omnes tribu terre. Propheta quoq3 zacharias loquēs de dieb⁹ nouissimis:iter multa q̄ de
zach.12 eis locutus est:hoc inter cetera scripsit dicens. In die illa querā cōterere oēs gētes que veniunt contra hierusalē:τ effundā super domum dauid τ super habitatores hierusalē:spūm gratie τ precū:τ aspiciēt ad me quē cōfixerūt:τ plangēt eum:plancta quasi super vnigenitum:τ dolebūt super eū:vt doleri solet in morte pmogeniti. In die illa magnus erit planctus hierusalē sicut plāctus ad remon in cāpo magedon:τ plangent terre familie:τ familie seorsum. Ex hoꝝ ergo τ illorū collatione verboꝝ:manifeste colligit:q mox vbi videbunt hoies vnigenitū dei:qui pro nobis indignis τ ingratis tot penas τ iniurias passus est:tum timore:tum amore cōpungentur ad fletum plangētes semetipsos super ingratitudine sua eo q ausi fuerint aliquid resistere tāte maiestati: τ nō cognouerunt tēpus visitationis sue. Unde τ cōgrue dictum est. Super eū:q: pcipue causa doloris illa erit electis:q tā misericordem τ pium dominum contristare in aliquo ausi sunt:q nō semper fuerunt memores tāte mie dei sui. Dixit hoc btūs ioānes τ protinus adiecit τ ait.

¶ Etiam amen.

¶ Uerum est inquit:veꝝ est. Hoc verbo dñs vti in euāgelio consueuit. Sed τ nos cum aliquid affirmare volumus. Etiam vel amen. Respondere solemus. Hoc tñ distat:q ipse dñs in principio:nos autem in fine orationis vti consueuimus verbo isto:vt ipsum esse auctorē veri:nos autem veritatis discipulos dum ei τ in eum credimus esse mōstremus. Quod ergo in fine eoꝝ que pscripserat ioānis posuit. Etiā amē:propter eos dixit hoc qui nō credūt venturū xp̄m ad extremum iudiciū: detestās τ confundēs incredulitatem eoꝝ. Et bene aliud harum gentium est:aliud hebreoꝝ:q: in vtroq3 populo infidelitas reperta est:τ si maior in hebreis:τ perseuerat in tā multis vsq3 nunc:nō modo in illo populo qui oīno est infidelis:verum ēt τ in illo qui ppter sacramentū baptismatis xp̄ianus vocatur:ita vt iā nunc completa esse videatur sñia illa saluatoris qua ipse dicit. Uerūtamen cum filius hois veniet putas inueniet fidē super terrā? At ne Lu.18.
hois testimoniū cōtēpnendū putetur:testimonium ipsius dei:qui erat τ qui est τ qui vēturus est:nō discrepās ab eodē sensu adiūctū esse mōstratur cū subditur.

Tex.ii. ¶ Ego sum alpha & o principiū & finis dicit dominus deus qui est & qui erat & qui uenturus est omnipotens.

¶ Dicit: inquit dominus deus:pater τ filius τ spūs sanctus: qui est:τ qui erat τ qui venturus est omnipotēs. Ego sum A τ o. Quid est A τ o? Illud quod sequitur principium.f.τ finis. Quorum principiū? Eoꝝ que creata sunt. Quorū finis? Eoꝝ que in bono termino cōsumāda sūt: vt pfectionis sue cōsumationem accipiāt. Finis inqt precepti charitas de corde puro τ consciētia bona τ fide non ficta. Si 1.cor.1.
ergo querit:cur xp̄s qui iā venit:in fine seculi vēturus est? Illa profecto causa est: qua dictus est in hoc loco principium τ finis. Uenit enim primo vt aliqd inciperet τ se principiū esse monstraret:vēturus est

vt his que incepit:finē nō cōsumptionis sed cōsumationis imponat. Quia vero nō solum ipse facit hoc: verumetiam et pater et spūs sanctus. Licet ipse manifeste et visibiliter: illi inuisibiliter et occulte. Recte postq̄ ait. Dicit dñs deus: addidit. Qui est et qui erat et qui venturus est: vt de tota simul trinitate dictum esse intelligatur. Est enim principiū: pater: principiū filius: principium spūs sanctus: nō tamen tria principia: sed vnuz principium. Ut tamen esse deum tres psonas: populi fideles agnoscerent: tria quedā ppriorū tēporum: principia esse voluit: quoꝝ primum spālius pertineret ad patrē: secūdum ad filiuz tertiū ad spiritum sanctum. Hec tria si sane sapimus designant in A qđ est elementū triāgulatū et primū scribitur inter cetera non solum in greco verumetiam in latino. In exordio quippe nostre doctrine hoc fundamētum fidei iaciendū est: sed q2 nō facile est scire oia que spectāt ad articulos fidei: sequuntur multa in doctrina illius:
Jo.16. quoruz plenitudine egere noscitur religio xpiana: de qbus a dño dictum est. Multa habeo vobis dicere: sed nō potestis portare modo: cum aūt venerit ille spūs veritatis docebit vos oēm veritatē. Tale est.n. ac si diceret. Quia primo pater meus docuit se esse deum: nec tamē sufficit mūdo scire patrem nisi sciat filium et spūm sanctum. Et si multa ego reuelauerim: hominibus vt agnoscat me mundus: et oēs honorificent filiū sicut honorificāt patrem: oportet tamen venire euz: qui procedit a patre et a me: vt et ipse cognoscatur a mūdo: et sciant electi populi omnem veritatem: qđ est scire nō solum patrē aut soluz filiū: sz patrē simul filiū et spūm sanctū: hoc est: totā pariter trinitatem: vt agnita veritate: que deus est: requiescant et ipsi pariter a laboribus suis. Non.n. sufficit mundo scire patrem solum nisi sciat filium et spūz sanctum: nec sufficit ei scire oēs tres personas: nisi etiā credat aliā earum esse ingenitam: aliam genitā: aliā procedentez: nisi credat esse singulā verum deū: nisi credat tres psonas esse sibiipsis coeternas et coequales: nisi credat filiuz esse genitum a solo patre: spūm vero sanctuz a patre filioq3 procedere. Igitur precedentibus multis que ptinent ad notitiā personarum pris. s. filij et spūs sancti: sequitur vnum in quo finis est fidei: in quo cōsumatio veritatis: notitia: vz: vnius essentie: hoc est: vt tres personas vnum deum esse intelligamus. Ubi.n. est finis: ibi et ɔsumatio. Que: vz: cōsumatio idcirco in aduentu spūs sancti posita est: q2 ipe est cōmunio patris et filij: ipse est vinculum vnitatis: et ideo qui nouit illū a patre filioq3 procedere: intelligit personarū triū summam et ineffabilē vnitatē. Nullo.n. modo posset vnus ipse ab vtroq3 procedere: nisi vnū essent pater et filius: nec posset vnus ipse ab eisdem sine fine procedere si non esset vnus cuz eis a qbus indesinēter procedit. Si ergo credimus principium patrē: principiū filium: principiū spūm sanctum: pfectum deum patrē: perfectū filiū: perfectum spūm sanctum: quod litera illa triangulata designare monstratur: quid restat. nisi vt tres ipsos vnum deuz esse intelligamus: quod. s. sacrm fidei designatur in O rotūdo qm̄ quidem vt elemēto triangulato trinitas: ita elemēto rotundo qđ est O vnitas designatur. Hec est.n. finis fidei ad salutē omni credenti. Si enim non prius intelligimus esse tres: quomodo tres ipsos simul possumus intelligere vnū? Alioquin qui sic accipiunt vnū quod triuz essentiā personarum vt aliquod vnū distinctū et proprium esse dicāt: sic nq3 aliquod vnū singulare: qūo cū credimus. Deus pr̄ vnus est: deus filius vnus ē: deus spūs sanctus vnus est quasi quartuz aliquod sit diuina substantia. Idolum adorant non deum: qm̄ quidem quartum aliquod: non recipit fides nostra: sed tm̄ tres personas que significant in. A. quod si ita est: quid pertinuit ad mysterium fidei: vt dicto. Ego sum. A. addderet. Et. O. nisi q2 nō sufficit nobis credere esse veraciter deum trinū: nisi eum quē credimus eē trinum: creda/

mus nihilominus esse vnum: ⁊ summe
vnuꝫ? Non.n.aliud est qui dicit. Ego suꝫ
A. ⁊ aliud qui dicit. Ego sum. O. sed ipse
qui est vnus deus dicit. Ego sum. A. ipse
qui est trinus: dicit ego sum. O. ipse inq̄ꝫ
trinus ⁊ vnus deus dicit simul vtrunqꝫ.
Ipse q dicit. Ego sum deus habraā: deus
isaac ⁊ deus iacob. Ipse dicit. Ego sum: q
Exo.3. sum. Et hec dices filijs israel. Qui est mi
sit me ad vos. Nec.n.aliud ē dicere. Ego
sum. A. q̄ꝫ ego sum deus habraaꝫ: ⁊ deus
isaac: ⁊ deus iacob. Nec aliud est dicere.
Ego sum. O. q̄ꝫ ego sum qui suꝫ: ⁊ hec di/
Exo.3. ces filijs israel. Qui est misit me ad vos.
Verūtamē multi dicūt quod dicimus: cō
fitentur quod cōfitemur: ⁊ tn̄ tenētes ver
ba solū in quibus est veritas verboꝝ: itel
lectū ignorāt: nec mirum tn̄: dicit se nāqꝫ
deus ipse de quo ⁊ loquimur: apparuisse
habraam: isaac ⁊ iacob: in deo oipotente:
sed nomē inquit meū Adonay nō reuela
Exo.6. ui eis. Quare hoc? Quia magnū est ⁊ ar/
chanum mysterium trinitatis ⁊ vnitatis
nec posse vllo modo aialibus hominibus
aperiri. Omnipotēs quippe deus: in deo
omnipotēte: tribus patriarchis apparuit:
q: tribus ordinibus illius populi diuitias
glorie sue: tribus modis ostēdēs esse se oi/
potentē deum apertis inditijs reuelauit:
ostēdit se nāqꝫ esse oipotentem in ordine
patriarcharū: cū vni eoꝝ quē elegit soluꝫ
in tempore senectutis ipsius filiuꝫ contu/
lit quem promisit: cū prolē ipsam benedi/
ctam de sterili parente progenitam conse
crauit ⁊ auxit: ita vt infra paucos annos
ad imensaꝫ multitudinē prouehēdo pdu
ceret. Ostēdit se alio modo oipotentē in
filijs israel cū eos qui erāt subditi pharao
ni in manu valida ⁊ extenta de seruiture
egyptiorum eripuit ⁊ eos in terra nō sua:
potētialiter collocauit dans illis iudices
⁊ defensores qui eos de potestate inimico
rū eriperēt. Rursum alio modo sese in fi/
lijs filioꝝ omnipotentē ostēdit. Cū iuxta
quod promiserat habrae: reges ex lumbis
eius produxit: subijciens eis regna gen/
tium alienigenaruꝫ sicut ⁊ per psalmistaꝫ
dicitur. In ydumeam extendaꝫ calciamē Ps.59.
tū meū: mihi alienigene subditi sunt. Cō
sumatum est aūt tempus patriarcharum
infra annos circiter quadringentos aut
octoginta. Similiter aūt ⁊ tēpus iudicū.
Similiter ⁊ tempus reguꝫ vsqꝫ ad nabu
chodonosor: qui sibi regnum iuda humi
liando prostrauit. Fuit autem in patriar/
chis similitudo patris a quo ois paterni/
tas in celo ⁊ in terra nominatur. Simili/ Eph.3.
litudo filij: in iudicibus: cui omne iudi/
ciū dedit pater: quiqꝫ ad hoc venit in mū
dū vt pugnaret ⁊ vinceret: ⁊ quem opor Jo.5.
tet (iuxta illud apostoli) regnare quousqꝫ
ponat omnes inimicos suos sub pedibus
suis. Huius victorie similitudo completa 1.cor.15
est in fine tēporis iudicum: hoc est: in die
bus Samuelis ⁊ dauid ex quoꝝ tempo/
re in illo populo reges esse ceperunt. Si/
militudo quoqꝫ spiritus sancti in regibus
ostēsa est propter vnctionis mysteriū: qđ
pertinet ad eūdem spūm sicut ⁊ vero illi
regi cuius typum reges ipsi gerebant per
psalmistam dicitur. Vnxit te deus deus Ps.44.
tuus oleo letitie precōsortibus tuis. Ha/
bet enim ⁊ homo xp̄s iesus similitudinē
spūs sancti: sicut ioānes baptista ipsius fi/
lij: zacharias patris: q: sicut alibi scripsis/
se me recolo quēadmodū in habraaꝫ: isaac
⁊ iacob: similitudo agnoscitur trinitatis:
ita in zacharia: ioanne baptista: ⁊ homine
xp̄o iesu: quoruꝫ primus sꝫ carnē genuit:
secundus genitus est: tertius secundum
carnem neqꝫ patrem habuit: neqꝫ filium
assimilatus spūi sancto: qui neqꝫ genitor:
neqꝫ genitus est. Quare ergo deus omni
potēs. Habrae isaac ⁊ iacob in deo omni/
potentē apparuit: cum in prescriptis tri/
bus ordinibus illius populi sese omnipo
tentem ostendit complens in omnibus
que promiserat ostendens in eisdem ima/
ginem ⁊ similitudinem suaꝫ? Sed si in il
lo primo statu seculi: in typo summe trini
tatis: tria tempora ⁊ tres species hominū
notata sunt: quid sibi secundum statum ⁊
⁊ tertium de quibus in hoc opere locu/
ti sumus velle dicemus: nisi q: ⁊ id quod

patris est:ꝛ filij:est ꝛ spiritus sancti:ꝛ id
quod filij:patris ꝛ spiritus sancti:ꝛ id qđ
spiritus sancti:patris ꝛ filij est:quia in pa
tre filius est:ꝛ in filio pater: ꝛ in vtroqꝫ
spiritus sanctus:ꝛ in ipso vterqꝫ? Quod
ergo trinitatis mysterium in primo statu
seculi reperitur: de speciali mysterio est:
non de generali: ꝛ de eo quod specialia
quoqꝫ omnibus communia sunt. Quod
autem ibi dictuꝫ est. Ego suꝫ.A.ꝛ.O. vbi
de vltimo aduentu domini mentio fa-
cta precesserat: id nobis aperte innuit:
quod fide tenemus:tunc nobis:videlicet:
aperiendum esse omnem veritatem:ꝛ di
dum esse finem operibus domini: cum
dominus ipse venerit ad extremum iudi
ciuꝫ. Tunc veraciter apparebit: quod no
bis iam vtcunqꝫ illuxit. Ex eo:videlicet:
tempore quo Christus septem signacula
aperire cepit. Populo autem iudeorum ꝛ
si tribus suprascriptis modis in deo om-
nipotente apparuit:docens se esse trinuꝫ
ꝛ vnum deum nomen tamen suuꝫ.IEVE.
quod hebrei legunt Adonay:non indica
uit eis:quia esse se trinum ꝛ vnum deuꝫ:
non illis per specialem intellectum ape-
1.thi.2. ruit:quousqꝫ verus ille Moyses:media-
tor dei ꝛ hominum christus iesus:qui cuꝫ
instaret hora passionis sue:vt transiret ex
hoc mundo ad patrem:post multa que lo
Jo.15. cutus est discipulis suis:adiecit ꝛ ait. Jam
non dicam vos seruos:quia seruus nescit
quid faciat dominus eius:vos autem di-
xi amicos:qꝛ omnia quecunqꝫ audiui a pa
tre meo nota feci vobis. Quando autem
dixit hoc verbum:nisi cum nomen illud
ineffabile quod est. IEVE.notum fecit il-
lis:loquens eis manifeste de spiritu san-
cto ꝛ de patre:ꝛ de gloria maiestatis sue di
Jo.14. cens. Ego in patre:ꝛ pater in me est. Et si
quid petieritis in nomine meo:hoc faciaꝫ
vt glorificetur pater in filio. Et ego roga-
bo patrem ꝛ alium paraclitum dabit vo-
bis vt maneat vobiscum in eternum spi-
ritum veritatis:quem mundus non po-
test accipere:quia non vidit eum nec scit
eum? Et quia tam aperte docuit esse tres
personas coeternas sibi ꝛ coequales:vnū
scilicet ꝛ trinum deum: quod est dicere.
IEVE.oportebat nihilominus euꝫ docere:
que istarum personarum ingenita esset:
que autem genita ꝛ que procedens: quod
in subseqentibus: Luce clarius manife-
stat:cum dicit. Cum venerit paraclitus
quem ego mittam vobis a patre spirituꝫ Jo.15.
veritatis:qui a patre procedit:ille testimo
nium perhibebit de me. Et post pauca.
Adhuc multa habeo vobis dicere:sed nō Jo.16.
potestis portare modo: cum autem ve-
nerit ille spiritus veritatis: docebit vos
omnem veritatem: non enim loquetur
a semetipso: sed que audiet loquetur: ꝛ
que ventura sunt annuntiabit vobis:ille
me clarificabit qꝛ de meo accipiet ꝛ annū
tiabit vobis. In eo enim spiritus sanctus
clarificat filiuꝫ:in quo se specialibus sacra
mentis docet procedere ab eodem:quem
admodum ꝛ a patre:excepto ꝙ hoc: pa-
ter habet a nullo:filius non a se: sed a pa-
tre:quod aperte ipse filius manifestat cuꝫ
dicit. Cum venerit paraclitus quem ego
mittam vobis a patre. Et iterum. Om
nia que habet pater mea sunt: propterea
dixi: quia de meo accipiet ꝛ annuncia-
bit vobis. Sic vnigenitus Dei filius
Christus Jesus docuit amicos suos quos
elegit de mundo omnia que audiuit a pa
tre suo: sacramentum vtiqꝫ trinitatis:qđ
alijs generationibus non fuit agnitum:
sicut ex eo tempore quo ipse venit in mū
dum. Naꝫ ꝛ si fuerunt viri sancti quibus
hoc venerabile sacramentum reuelatum
fuit:non ideo tamen reuelatum fore dicē-
dum est:qꝛ priuata ꝛ occulta beneficia ma
nifestis ꝛ solennibus non preiudicant.
Erat enim populus quem designat ordo
patriarcharuꝫ:terrenus ꝛ aīalis:sicut vni
uersa facies scripturaꝝ denūtiat:ita vt nō
posset ascēdere in mōtē cū moyse:propter Exo.19
impfectionē suā:sicut ꝛ nōnulli xp̄ianorū
qbus aīalis est intellectus quales erāt illi:
quibus loquebat apostolus. Non potui lo 1.cor.3
qui vobis quasi spūalibus sed quasi carna
libus:tanqꝫ paruulis in xp̄o:lac vobis po

tum dedi:non escam. Sufficit autem eis qui eiusmodi sunt credere simpliciter qđ auditur. De nomine autem dei: quod est Adonay:melius est eis reticere q̄ȝ loqui. Non enim leguntur:habraam:isaac ꝛ iacob minasse oues suas ad interiora deserti sicut fecit Moyses:ꝛ ideo quod negatum est illis:isti celeriter est donatuȝ:q: nisi qs studeat lõge fieri a tumultibus seculi: etiã si alias iustus ꝛ bonus sit:non põt intelligere inuisibilia dei. Uerũtamen q: in fine libri huius vbi iterum repetitio facta est verbi huius dicentis. Ego suȝ A ꝛ O primus ꝛ nouissimus principiũ ꝛ finis:paulo antea premissum est. Ne signaueris verba pphetie libri huius. Tẽpus.n.prope est arbitror datum esse nobis apientibus eis: q vocãdi sunt q̄ȝ cito de tenebris ad admirabile lumen xpi:vt sacri illius nominis: qđ ineffabile esse dicit ꝛ in secretis secretorum hactenus latuisse dignoscit:archana valde mysteria penetrare possimus ꝛ qđ in eo cõtineatur:ꝛ si non pro velle nostro: pro mẽsura tñ donatoris agnoscere. Sciẽdum est igit ꝙ nomẽ illud venerabile:qđ cõgrue satis ineffabile dicit taȝ ab hebreis q̄ȝ a latinis:pronuntiat Adonay:ꝛ tamen in hebreo non eisdeȝ caracteribus quibus scriptuȝ est:pronũtiatur:sed alijs. Scribit n.quatuor literis:ppter quod ꝛ apud grecos thethagrãmaton noiatur cuius inscriptio:ista est.IEVE. Est autem nomẽ istud vt tradunt peritissimi hebreorum tãte virtutis vt si distinguatur in tribus dictionibus ad hoc vt sigillatim proferatur. IE. sigillatim.EV. Sigillatim. VE. singula distinctio integritatem sui nois habeat:ꝛ si pferatur simul. IEVE. vnitatem demonstret. Si.n.distinctiones ipse in triangulata figura scribunt quod est dicere do. Ego sum.A.vnũquodq; triuȝ habet pfectionẽ suam:ꝛ vnũquodq; alicuius persone proprietatem demonstrat:ꝛ quod hijs maius est:ita secundum nomen propagatur a primo:tertium a secundo: vt aliud sine alio pronuntiari nequeat. Si tamen primum ꝛ secundum dicere licet cum non sint tria

Ex. 3.

nomina:sed vnum nomen. Super quo tamen mihi indulgentiam dari peto:vt loqui quomodo libet possim ꝙ sicut est:loqui nequeo:qm̃ nec aliam q̄ȝ sibi dari voluerunt patres:vt liceret eis improprie dicere:tres substãtias vel personas. Ut ergo liceat mihi vice persone ex necessitate proferre:quod lõge est a simplicis veritate:ne in tanta ꝛ tali re tacere cõpellar:ꝛ ita secũdum nomen propagatur a primo: tertiuȝ a secundo vt aliud sine alio pronũtiari nequeat:tanq̄ȝ si.E.litera que scribitur post I.cõmunis sit primo nomini ꝛ secũdo. V. litera cõmunis sit secundo ꝛ tertio quatenus ꝛ p hoc ꝙ secũduȝ nomen pendet ex primo:vnigenitus dei filius cõsubstantialis ostẽdat illi a quo genitus est:ꝛ per hoc ꝙ tertium nomen pendet ex secũdo ostẽdatur spũs sanctus cõsubstãtialis esse filio qui cõsubstãtialis est patri. Illud tamẽ in hoc noie diligenter obserua ꝙ nõ ita sunt litere ipse multiplicande in re: quomodo multiplicantur in voce:cuȝ sigillatim tria illa pronuntiamus:sed manentibus eisdẽ quatuor literis in loco suo:sic tria illa alterum post alterum pronuntiare debemus: vt tamen secundũ nomen pendere videatur e primo:tertium e secundo:quod qdeȝ melius figuris ipsis ostendere: q̄ȝ verbis cõgruentibus reserare valemus. Non eni vt iam dixi: eedem litere multiplicande sunt:vt scribamus:IE.EV.VE. sed cũ sint V.litere ipe vocales ꝛ libere ad oẽs exitus primo pronũtiande sunt due prime:secundo due medie:tertio due vltime:ita enim miro modo sacre ipse litere coherent sibi: vt siquis te interroget:que sint due prime libere respondere queas.I.ꝛ.E.si quis te interroget:que sint due medie libere:respõdeas.E.ꝛ.V.Si quis te iterroget que sint due vltime libere respondeas. V. ꝛ.E. Si ergo tres istas pronũtiationes que nõ nisi sex literis posse formari videtur non multiplicatis literis dare volumus: ita miro modo inuenimus possibile:vt tamen qđ distinguere possumus: scindere nequeamus. Scribendum est enim simpliciter.

quatuor literis istis. IEVE. ⁊ tamen legen
dum primo .IE.EV.VE. deinde .IEVE. qđ
vt diligenter ostendi queat: literis quidē
formatis nomen ipsum scribendum est.
Pronuntiationes vero ipsius: clausulis
minutissimis designande: verbi gratia:

—— ——
ie ue
IE —— VE ieue
eu ——
——

Et quid magis hoc mysterio veritati vi
cinū? certe vides scri
ptū quatuor literis
ieffabile nomē: certe
vides: imo nōdum in toto vides: quāta ꝓ
funditas sacramēti cōtegatur in eo. Unde
⁊ nō imerito ab hebreis scribitur qdē: sed
non profertur: q: si temptas in eo qđ men
te distinguit: lingua proferre: desinit eē te
tragrāmatō: ideoq; melius mēte percipitur
q̄ȝ lingue ministerio ꝓsonatur. Et qđ ma/
gis hoc mysterio veritati vicinū? Hoc cō/
templabat in trinitate q̄ deus est: magnus
Augu. 7. de tri. 4. ille doctor Augustinus q̄n dicebat. Cum
coartaret humana inopia: loquendo ꝓfer
re ad hoīuȝ sensus quod in secretario mē
tis tenet de dn̄o deo omnipotēte creatore
suo: siue per piam fidē: siue per qualēcunq;
intelligentiā timuit dicere tres essentias:
ne intelligeretur in illa summa equalitate
vlla diuersitas: rursum non poterat dicere
Sabelli⁹ non esse tria quedā: quod q: dixit Sabel/
lius: in heresim lapsus est: quesiuit qđ tria
diceret: dixit tres. s. personas siue tres sub/
stantias secundum grecos: non vt diceret
sed ne taceretur. Certe audisti quid dixe/
rit Augustinus. Quod si illud idē contē/
plari delectat: q̄ȝ in re in nomine isto ines/
fabili posse detur: in quo si tēptas tria illa
que mēte percipis: ore proferre deficere cō
probaris. Et enim si dicis. IE. vnuȝ nomē
est: verum dicis. Si dicis. EV. vnuȝ nomē
est: verum dicis. Si dicis. VE. vnū nomen
est: veꝝ dicis. Si autem dicis. IEVE. tria
nomina sunt: id dicis quod deus non di/
cit: q: non ait nomina mea: sed nomen
meum. Tale est enim ac si alijs verbis di/
ceremus. Si dico. Pater de celis deus:
aut fili redemptor mundi deus: aut spiri/
tus sancte deus vera est ⁊ pia cōfessio: ita
tamen: vt non liceat in sūma colligere: vt
dicat tres dij. Sed sancta trinitas vnus
deus. Sicut enim licet dicere: vnum no/
men esse. IE. vnum nomen esse. EV. vnū
nomen esse. VE. non tamen. IEVE. esse
tria nomina: sed vnum nomen: ita nec
tres deos recipit fides nostra: sed vnum
deum: q: deus verus trinitas: deus verus
singula personarum. Licet ergo litere ipse
quatuor sint numero: ⁊ nō sex: immo tres
tantum: sed vna gemina: tres tamen pro/
nuntiationes expresse in ipso vno nomi/
ne continentur. Que: vȝ: pronunciatio/
nes tanta sibi vnitate coniuncte sunt: vt
veraciter quidem tres esse queant: ⁊ tamē
ab inuicem separari nequeant. Si autem
pronuntiationes ipsas: nō vt ineffabiliter
cōtinentur in scripto nomine: sed sicut ad
aures hominum venire queunt: additis
dumtaxat duabus literis in triāgulata for
ma diligenter notamus: scribētes isto mo
do. Inuenim⁹ miro mō i. A. hoc qđ i hoc

——
ie
A
eu ue
——

noie designari. Si aūt tria si
mul in vna rotūda forma cō
iungimus scribētes hoc mo
do totuȝ nomen ipm̄ (IEVE)
inuenimus miro mo/
do in. O hoc quod in hoc
nomine contineri: non quia aliud ⁊ aliud
ostendere intendimus hic ⁊ ibi: sed q: ibi
posuimus oculum mentis ad intelligen/
duȝ quod pertinet ad tres personas: hoc
est: vt persona singula verus deus esse cre
datur. Hic ad agnoscēdū q: simul nō sunt
tres dij: sȝ vnus deus. Itaq; ⁊ cū dicim⁹.

—— ——
ie ue
IE eu V E
—— u

non facimus scissuraȝ in no
mine: ⁊ cum dicimus. IE/
VE. non excludimus trini
tatē sȝ ibi tm̄ distinguimus
qđ ptinet ad ꝓsonas: hic tenem⁹ simul qđ
ad essentie pertinet vnitatem. Que: vide
licet: vnitas eē in personis non posset: si
secessibiles a seipsis atq; idiuisibiles essent
ipse persone: ita vt possent ab alterutris
separari. Sed quia ita vnum nomen pen
det ex alio: vt quod medium est inter duo
rum vtroq; duorum nominum commu

nionem habeat:liquet ꝙ ⁊ pater est in
filio:⁊ filius in patre:⁊ spiritus sanctus
in patre ⁊ filio:ita vt cū singulus verus ⁊
ꝑfectus deus esse credaᵗ:tres tñ simul:nō
tres dij ſʒ vnus veraciter deus esse credaᵗ.
Unū est ergo nomē ipm̄ nō semel scriptū
ꝓ trinitate ⁊ semel ꝓ vnitate sicut nos fa/
cimus ad itellectū:ſʒ tu q legis:itellige in
eo ꝯtineri A.⁊.O.hoc est:trinitatēʒ ⁊ vni
tatēʒ:ac si iste ignis de quo flāma oriᵗ ⁊ ca
lor ꝓcedit:alius eē dicaᵗ q̄ʒ flāma:alia flā/
ma q̄ nasciᵗ:alius calor q ꝓcedit ab ipsis:
licet ista tria simul vnus sint ignis:⁊ si gli
bet sigillatiʒ ⁊ vere:⁊ absq̄ʒ scrupulo:ignis
sit. Nō aūt cū dicimus tria ista vnus sunt
ignis:⁊ aliq̄d ꝓpriū:⁊ q̄si quartū aliquid
p̄dicamus ignē:sicut nec cū dicimꝰ:radix
stipes ⁊ cortex vna sunt arbor:⁊ siq̄d simi
le. Tria sunt.n.tm̄ ⁊ nihil aliud. Sʒ q̄ʒ ipa
tria vnū:vel vna arbor ⁊ vnuʒ lignū:dici/
mus esse tria vnū:⁊ vnū tria. Qd̄ si in re/
bus corporalibus q̄ ab iuicē separi queūt:
hoc q̄uo libet ostēdi pōt:ita vt nō absurde
dicanᵗ tria vnū:⁊ vnū tria:q̄d tu alienum
putas a fide:aut oino ꝑegrinū a rōne qd̄
tibi de vnitate trinitatis p̄dicaᵗ:qn̄ q̄dem
⁊ hoc ipm̄ qd̄ in rerū imaginibus demon
stratur tanto dissimilius est:quanto rusti
ciori elemēto vicinius:⁊ ecōtrario:tāto si/
milius quāto subtiliori ⁊ eminētiori ꝓpin
quius? At q̄ʒ res palpabiles ⁊ grossiores:i
firmis itellectibus capaciores sunt loqui/
mur de eis ad isinuādā virtutē vocis:nō
ad ostēdēdā v̄itatēʒ similitudinis. Hoc.n.
oportere demonstrat apostolus:vbi dicit:
Tanq̄ʒ paruulis in xp̄o lac vobis potū de
1. cor. 3. di nō escā. Ut ergo vna arbor:vna ē:ita ⁊
nomē illud:nō tria nōia:sed vnū nomē ē.
Et sicut in vna arbore tria illa:vnitate li/
ganᵗ:ita tres ille ꝓnūciatiōes i vno noie:
adeo vt nomē ipm̄ ineffabile:⁊ vnū ⁊ tri/
num dici queat. Nec ideo tñ tria noia:sed
vnum nomen:sicut nō illa tria:tres arbo/
res aut tria ligna:sed vnum lignum. Et si
cut vna arbor nō tota est radix:seu stipes:
seu cortex:sed tria vnum:ita ⁊ venerabile
nomen illud:vnum est. Nec tamen aut
totum continetur in. IE. aut totū in. EV.
aut totuʒ in. VE. sed tria simul vnū nomē
qd̄ est. IEVE. ita vt nomen ipsum:⁊ vnuʒ
trinuʒ dici queat:⁊ si ipm̄ vnum sit semel
i loco suo ⁊ vniformiter scriptū. Hec sacra
trinitatis mysteria q̄ in secretis secretoꝝ
ꝯtinenᵗ apud iudeos:patefecit hebreus q
daʒ petrus noie illuminatus gratia xp̄i ⁊ Nota secretorum iudeorum.
cōuersus ad ipm̄ tanq̄ʒ p̄ambulus ⁊ p̄cur
sor populi sui q cito est a dn̄o a cecitate cu/
rādus:qd̄ nos quoq̄ʒ ꝑ iudeos ifideles ve
stigare volētes:a quodā ꝑitissimo hebreo
de virtute huius nois sciscitati sumus:⁊
qm̄ aliquotiens de fide nostra ⁊ sua ad di/
sputationē venimus:ex assidua collocutio
ne nobis familiaris effectus:⁊ maxime q̄ʒ
detectum deprehendit in nobis:quod cō/
fessores indiuidue trinitatis ignorare pu/
tabat:ita se rem habere:vt conuersus il/
le hebreus dixerat:non negauit: Licet
ipse virtutem nominis:quasi alienus a
luce:⁊ adhuc ꝑfidie vinculis obligatus:
nesciret. Quod ergo ait dominus. Ego
sum. A.⁊.O. ita est intelligendum quēad/
modū si diceref. Ego sum trinus ⁊ vnus.
Et qd̄ protinus adiūgit. Pricipiū ⁊ finis:
ac si alijs verbis subseq̄ref dicēs. Ego suʒ
qui me a principio trinū eē doceo: Ego q
me in fine vnū esse demōstro. Trinꝰ q̄ppe
demōstraᵗ in. A. vnꝰ in. O. q̄ʒ sicut tria cor
nua illius figure trinitatē p̄dicāt:ita rotū
ditas vnitatem:nequis cum audit trinū:
putet esse compositum:⁊ non potius sum
me vnum:⁊ si dici licet vnissimum. Uerū
tamen quia nomen illud ineffabile:plura
li nomine sonat: Adonay:quod interpre/
tatur domini:quid esse dicimus:ꝙ nō ait
nomen nostrum:sed nomen meum:nisi q̄ʒ
tale est ipsum nomen dei:vt ⁊ pluralita/
tem ⁊ vnitatē demonstreᵗ hēre. Per hoc
enim ꝙ non ait:nomina sed nomen:non
nostra siue nostrum:sed meum:vnū se esse
deum ostendit. Et per hoc ꝙ non ait
nomen meum:quod est dominus:sed
quod est domini:trinum se esse in perso/
nis manifeste demonstrat. Igitur ex do/
ctrina sacri nominis huius:aperte liquet

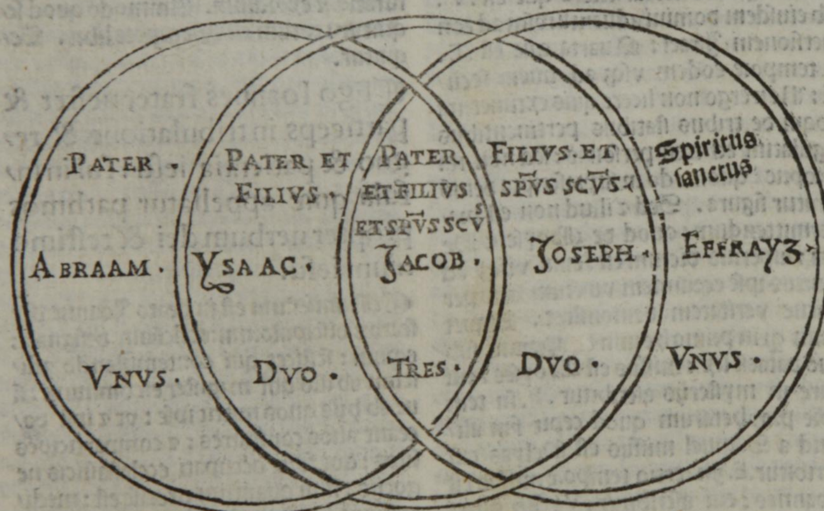
esse vnigenitum dei filium consubstantia
lem patri:spiritum sanctum consubstan/
tialem eidem filio : qui consubstantialis
est patri:quamuis in nomine ipso ineffa/
bili:alia quoqꝫ preter istam lateat profun
1.Cor.3 ditas sacramenti : ex qua patenter datur
intelligi:esse spiritum sanctum consubstā
tialez patri ⁊ filio:vtpote qꝛ nō a solo pa
tre:aut a solo filio:sed ab vtroqꝫ ꝓcedit.
¶ Liquet enim ꝙ tres sunt littere qui/
bus sacrum nomen ipsum inscribitur:sed
vna earum gemina est. Semel enim scri
bitur ibi.I.Semel.V.Bis autem ,inscri
bitur.E.hoc est : ⁊ post.I .⁊ post.V.scribi/
tur inquam.E.⁊ post.I .⁊ post.V.ſm ꝙ
⁊ vnus Helyas missus est post Moysen
cum quo ⁊ in monte visus est : mittēdus
⁊ post Joannem:qui in spiritu quondam
eius aduenisse describitur.Uidetur enim
vnus Helyas iunctus esse in misterijs:
Moysi ⁊ Joanni : propter quod ⁊ dua/
bus vicibus mitti debuit:primo quidem
sub testamento veteri : deinde sub nouo
tanqꝫ operaturus aliquid sub ambobus:
⁊ cooperaturus Moysi ⁊ Joanni. Ma/
gnum est hoc misterium:⁊ venerando il/
Mala. vlti. li nomini satis simile.Unus est eniz deus
pater quem designat hoc misterio:Moy
ses:vnus est dei filius quez designat Joā/
nes:vnus est spiritus sanctus:quem desi/
gnat Helyas.Ergo quia vnus est dei spi/
ritus qui a patre filioqꝫ procedit : vnus q
⁊ patri cooperatur ⁊ filio : oportebit bis
mitti Helyam ad cooperandum sigilla/
tim duobus.Est enim idem spiritus vir/
tus patris ⁊ filij:donum amborum:chari
tas vtriusqꝫ:Unde ⁊ littera ipsa que vo/
catur.O.duobus modis scribitur apud
Grecos:vt duplicē significationē demō/
stref hic.In eo.n.ꝙ simplr scribif sicuti ⁊
apud nos:hꝫ eam quam supra scripsimus
significationez : in eo vero ꝙ hoc modo.
| ω | scripta esse dignoscitur:hꝫ ſm
ea que tenemus in fide nostra:
aliquid aliud designare:vꝫ ꝙ
duo sint:quorum vnus pater est:alius fi/
lius:⁊ vna vtriusqꝫ virtus:que nō est ge/
nitor neqꝫ genitus:sed tm̄ vnus spiritus
ex vtroqꝫ procedens. Sic enim sunt duo
testamenta que designantur in hoc cara/
ctere.ω.per oīa coherentia sibi : vt alterꝫ
nasci videatur ex altero:⁊ simile sit geni/
tuz gignenti se:⁊ vnus spiritualis intelle
ctus ex vtroqꝫ procedat.Inde est ꝙ cara
cter ipse aptus est a parte supiori : vt vna
vtriusqꝫ spiratio : cōicnem ad vtrāqꝫ de/
monstretur habere.Et qꝛ hoc significari
demonstratur in.A.qđ in IE.VE.hoc est
vt credantur tres ipse ꝑsone coeterne sibi
esse ⁊ coequales:non tn̄ per eandem litte
ram ad liqdum ostendi poterat : ꝙ credi
de eis necesse est:esse vꝫ duos quorꝫ vnus
genitor sit:genitus alius:⁊ vnus qui nec
genitor sit nec genitus : sed tm̄ ab vtroqꝫ
ꝓcedens:dicens:Ego sum.A.addidit ꝓ/
tinus:Ego sum O.Et queniaz multa in
primo tpe scripta fuerunt:que trinitatem
demonstrant:vt Ego sum deus Abraaz:
⁊ deus ysaac:⁊ deus Jacob:vt est.Bene/
dicat nos deus deus noster : benedicat
nos deus:vt est.Sāctus:sanctus:sanctus
dn̄s deus oipotens:nec tn̄ per eadem ora
cula intelligi aut sciri poterat : vtrꝫ vnus
eorꝫ esset genitor:vnus genitus : vnus ab
vtroqꝫ ꝓcedens:ſm ꝙ nobis enucleatuz
est a filio in finibus seculoruz:Recte vbi
ait Ego sum.A.⁊.O.ꝓtinus addidit prin
cipiuz ⁊ finis:qꝛ ipse qui pro nobis in pri
mo tēpore obscure loquutus est:vt habe/
remus in eo salutis nostre principiū:ipse
nobis in hoc finali tpe:apte loq dignatus
est vt finem accipiat labor nr̄ ⁊ agnosca/
mus eū in ꝟitate:sicut ⁊ veritas ipsa dicit.
In illo die vos cognoscetis:qꝛ ego in pr̄e
meo:⁊ vos in me ⁊ ego in vobis.Et iterꝫ Jo.14.
hoc i ꝓuerbijs loquutus suz vobis:venit
hora vt iā nō i ꝓuerbijs loqr vobis:sꝫ pa
lā de pr̄e me annūciabo vobis. Hac in re
est ⁊ aliud vigilanter pensanduz:ꝙ qn̄ in
littera. A.assignamus simpliciter trinita/
tē:in.O.rotundo vnitatez:tunc duo ipsa
elemēta in vnuz pariter colligēda sunt:vt
⁊ figura triangulata doceat esse tres per/
sonas:quarꝫ singula deus est:qđ est dicere.

IE.EV.VE. Et figura rotūda indicet tres psonas esse vnū deū: qđ est dicere. IE.VE. Sūt enim tres anguli ipsi: ꝛ rotūditas: q̈si vt ita dixerim voces mãles: qbus deus oīpotens qui est id qđ est: trinus ꝛ vnus esse demōstraẜ. Quo circa vt in figura illa triāgulata: notaẜ in deo ṽitas trinitatis: ita in figura rotunda: notaẜ in eodem deo mera simplicitas vnitatis. Ceteꝝ si ð isto ω. agiẜ qđ in loco ipso apocalipsis scriptū repiẜ: illud qđ supius diximus: incūctanter tenēdum est: vz ꝙ in. A. significaẜ esse duos q̄ pcedūt ab vno: in. ω. esse vnū q̄ pcedit a duobus. Vñ ꝛ testamēta nō tria sꝫ duo esse dicunẜ. Lr̃a vz legis Moysi: ꝛ lr̃a euāgelij xp̄i. Ex quibus vnus spūalis egrediẜ intelle̅s: in typo: aut dubiū vnius spūs qui ex pr̄e filioq3 pcedit: Et sm̄ hoc duo tpa ꝛ duo populi esse noscunẜ: tp̄s. s. patꝝ: ꝛ tp̄s filioꝝ populus iudaicus ꝛ populus gētilis: ex qbus vna pcedit spiritaliuz viroꝝ ecclia. Qꝛ ꝛ ipse spūs deus est: eq̄lis ꝛ coeternus pr̄i ꝛ filio a qbus ꝛ ab eterno pcedit: ne' qs eum putaret nō esse deū: sꝫ q̄si vnā aliq3 septez virtutū: vt est spūs sapiētie ꝛ spūs sciētie: ꝛ hūjs filia: nō potuit negare seipsum: cū ꝛ ipse sicut ꝛ filius veritas sit: sꝫ reſuauit sibi ppriū tp̄s: in quo opeẜ ꝛ ipse: nō q̄si aliq̄ virtutū dei: que dona spūs sancti dicta sūt: sꝫ q̄si deus verus ꝛ dñs verus sicut pr̄ ꝛ filius. Ea ppter qꝛ in qnq3 primis etatibus: opari manifeste deus pr̄ visus est: in sexta filius: necesse est vt ꝛ ipse opeẜ i septima: q̄tenus sicut deus trinitas est: ita triū opa tpm singulis psonis deitatis: proprietate misterij ꝯgruētia: videanẜ esse distincta certis metis ꝛ pprietatibus suis. Hec sunt tria illa tpa que ob veritatē pprioꝝ donoꝝ: tres status mūdi noianda credimus: nimiꝝ qꝛ īter ipsa tria: haud parua dr̄ia est. In pmo siq̄dem istoꝝ triū viguit ecclesia laycoꝝ: in scd̄o ecclesia clericoꝝ: in tertio vigebit ecclesia monachoꝝ. Opꝫ eniz electos dei: instāte pcella psequutionis: fugere de ciuitate in ciuitatē: vz de prima in scd̄az: de scd̄a in tertiā. Ita eni dñs precepit dicēs. Si vos psequuti fuerint in vnā ciuitatē: fugite in aliā: ꝛ si in illa psequuti vos fuerint fugite in tertiā. Qđ est dicere: Si supabundāte malitia: nō erit vobis tutū ducere vxores ꝛ manere inter laycos: qñ ve erit pregnātibus ꝛ nutriētibus: fugite ad ecclesiā clericoꝝ: ꝛ si ibi nō erit tutū: preualēte iniq̄tate: fugite ad ecclesiaz monachoꝝ: Et rursuz. Si vos psequuti fuerint in lr̃a testamēti veteris: recurrite ad lr̃az testamēti noui: ꝛ si in ea psequuti fuerint vos: recurrēdū erit vobis ad intelligētiā spiritalē. Sicut cū vniuersitas generationū seculi: duobus prefatis modis: in duo vel tria tpa distinguēda est: ita in sacro illo noie: due sunt precipue diffinitiōes notāde: vna que videaẜ respicere opa trium statuū pp pprietates psonaꝝ: qđ est dicere. IE.EV.VE. altera q̄ signet misteria duorū testiōꝝ ad hoc qđ ostēdantur esse duo: quoꝝ vnus genitor sit: alter genit⁹: ꝛ vnū q̄ nō sit pr̄ aut filius: sꝫ vna vtriusq3 cōio: ita vt ostēdaẜ coopari vtriq3: qđ est dicere. IE.VE. videẜ q̄ppe. I. ptinere ad pr̄em E. ad spūm scm̄. V. ad filiū. E. iteꝝ ad spūz scm̄: nō ꝙ duo sint spūs: sꝫ qꝛ bis daẜ: q̄tenus ꝛ a pr̄e ꝛ a filio pcedere ostēdaẜ: tanq3 q̄ a pr̄e filioq3 pcedit. Inde est ꝙ in tribus statibus: tria silia opa in tribus ordinibus saluādoꝝ exgrēda sunt: vt p hoc tres psone ipse eq̄les esse itelliganẜ: vñ q̄dē e duobus testamētis: quoꝝ alteꝝ ex altero ortū est: vnus spūalis intellectus pcedit: hoc est: e duob⁹ significātibus vnū significatū: vt p hoc vna psona intelligaẜ esse ingenita: alia ex ingenita: genitaq3 pcedēs. Illud ṽo (qꝛ data est oportunitas) pretereūdū nō video: qđ de trib⁹ statibus vsq3 ad pn̄tē locū differre volui: vt id qđ p seipsum plene: vt est: cōprehēdi neq̄t: ex alioꝝ collatione ꝯsiderādū facilius discuti ꝛ intelligi queat. Et q̄dē cū de hūjs ageremus in q̄busdā locis opusculoꝝ nr̄oꝝ: diximus ad q̄lecūq3 intellectū: ꝙ altius ꝛ subtilius ꝯtemplādū erat: tpe suo: ne offensa forte alicuius inexercitata capacitas abhorreret ptinus qđ portare nequiret.

Ma. 10

¶ Diximus eniz principiũ primi status esse ab Abraaz: principiũ scđi ab aduentu dñi: principiũ tertij: a ɔuersione israel. Et hoc qđe dicẽtes imitasse nos intelligat lectorꝫ: eũ q paruulis i xp̃o loquebaꝛ dicẽs.
I. cor. 3 Tanq̃ꝫ paruulis in xp̃o lac potũ dedi vobis nõ escã. Nũc v̓o oportũitate repta cũ hijs q ꝓ ɔsuetudine exercitatos, hñt itellectus: ad pfectionẽ feramur. Ponamus si plꝫ duos circulos añ oculos mẽtis ɔiunctos in sũmitatib⁹ suis: ⁊ aliũ mediũ iter duos: ita vt circuli tres sint tñ: ſꝫ q̄ ⁊ nomẽ istud dñi đ quo agiꝛ: tres lr̃as tñ hꝫe diximus: q̃tuoꝛ v̓o distinctiões: ſꝫ q̄ vna lr̃a gemina est: pp qđ ⁊ Tetagrãmatõ nomẽ ipꝫ dñi appellaꝛ. Hoc. n. si fecerimus: ita mõ iuenimus tria vnũ: ⁊ vnũ tria: vt ɔsiderata vndiqꝫ v̓itate: obstruaꝛ oẽ os loquẽtiũ iniq̃. Nõ eni deesse pũt q cogitẽt mala in cordib⁹ suis: arbitrãtes nos vnitatẽ scidere: qꝛ trinitatẽ in misterijs predicamus. Potẽs est aũt v̓itas sanare corda eorũ: dũmõ possint credere fecisse deũ gen⁹ hoĩum ad imaginẽ ⁊ siĩitudinẽ suã. Ut ãt oĩs auferat ɔtẽdẽdi mã: q̃ solet sepe oriri ex sentẽtijs diuersoꝝ: id ipꝫ qđ mẽtis oculis ɔtẽplãdũ dicim⁹: ẽt i subiecta pagia visibilib⁹ oñdemus figuris: prebẽtiꝫ cũ nomẽ dei Tetagrãmatõ id exposcat: q̄ potius figuris ostendi q̃ꝫ lingua exprimi potest.

¶ Exemplum dicte rei.



¶ Ecce i pñti figura hñ̃t tres ꝓprietates: nemo q neget: ⁊ tñ si põt diuidat ab alterutris istiusmodi circuloꝝ: qb⁹ tã mire cõgruit ineffabile nomẽ: aut si id oĩno facere negt: sic discat diligẽter deuitare sabel-
Sabel. Arrius liũ: vt nõ incurrat Arrij prauitatẽ: quoꝝ ꝑmus vnius circuli tenere imaginẽ visus est. alter qđe triũ: ſꝫ tñ q sint ineq̃les: ⁊ nature varietate diuisi. Ꝫꝫ ergo terminus primi status: veraciter fuerit in aduentu dñi: terminus scđi: in tꝑibus istis: terminus tertij: in fine mũdi: nõ ideo tñ ab iuicẽ diuidi queũt: qꝛ nõ ibi sunt pricipia vbi fines: sicut ex pñti figura manifeste colligiꝛ: ⁊ si pp inusitati põdus eloquij: initiũ primi status dicamus in Abraã: initium scđi in Joãne baptista: initiũ tertij in tꝑe prefinito: nõ q̄ in eisdẽ articulis tꝑaliter

sunt initiata misteria: sed quoniam que prius erant occulta: manifesta esse ceperunt. Aliter enim accipienda sunt principia precurrentium rerum: aliter eorum que precurrunt. Ibi namq; preparatio preit: hic maiestas subsequitur: sicq; fit vt & ibi & hic principium dici queat: & sub vno vtrumq; accipi communiter possit. Quando autem ab Abraam qui pater excelsus: deinde pater multarum gentium dictus est: initium accipimus primi status: tunc prima littera que est. I. illud tempus respicit: quod decursum est sub magnis illis Patriarchis: Abraam: scilicet ysaac & Jacob: vsq; ad Malachiam Prophetam: Secunda que est. E. vsq; ad Christum. Porro tertia littera que est. V. ab eiusdem domini aduentu: vsq; ad conuersionem Israel: Quarta que est. E. a tempore eodem vsq; ad finem seculi: Non ergo non licere quis extimet: ita loqui de tribus statibus pertinentibus sigillatim ad tres personas: sed non ita proprie: quomodo in suprascripta demo̅stratur figura. Sed & illud non est pretermittendum: quod de Moyse & Helya: superius dictum est: cum vtiq; aduentus ipse eorundem virorum satis perspicue veritatem demonstret. Liquet enim q̄ in primo horum temporum sub quo data est lex: missus est Moyses: cui iure in mysterijs ascribitur. I. in tempore prophetarum quod cepit s̄m aliquid a Samuel missus est Helyas cui ascribitur. E. In tertio tempore missus est Joannes: cui ascribitur. V. In quarto rursum mittetur Helyas: cui (sicut iam diximus) ascribitur. E. Et hec quidem s̄m duo testamenta: in quibus operantur pater & filius: & vnus spiritus sanctus cooperatur vtriq;. Non enim prius filius nascitur a patre: & postea ab eodem procedit spiritus sanctus: sed simul vterq; semper: Sed & neq; s̄m hoc q̄ procedit a patre spiritus sanctus: principium eius dicendus est filius: sed tantum s̄m hoc q̄ p̄cedit a filio. Ut igitur ostendatur spiritus sanctus p̄cedere a patre & a filio: duo tm̄ voluit esse testame̅ta: in duabus vxoribus Abrae: & in duobus Cherubin designata: Et vt ostendat' verus e plenus deus sicut pr̄ & filius: oportuit nihilominus esse tria opera designata in Abraã: ysaac & Jacob: in tribus statibus seculi potentialiter declarata: vt qd̄ minus capitur ex vno mysterio: capiatur ex altero. Et de hijs pro loco satis dictu̅.

Exo.3. 3.re.17

Oportet enim nos aliquid in aliquo minus dicere: maxime vbi locus non est: ne ab hijs que omnino dicenda sunt: omnino reticere contingat. Non enim adhuc ingressi sumus ad ea que aggredi cepisse videmur. Hucusq; enim salutatio & exordium. Ammodo quod sequitur: totum est de corpore libri. Sequitur.

¶Ego Ioannes frater uester & particeps in tribulatione & regno & patientia iesu: fui in insula quae appellatur pathmos propter uerbum dei & testimonium iesu. C.1 a

¶Manifestum est in beato Joanne perfectoꝝ discipulorum: ecclesiam designari: eorum: scilicet qui contemplando adiscunt ab illo qui magister est omnium: siue ab hijs quos mittit ipse: vt & ipsi doceant alios confratres: & comparticipes suos: qui forte occupati ecclesiasticis negocijs: non quantum necesse est: meditari aut legere permittuntur. Ut autem intelligatur quod dicimus: aliquid de Joanne & Petro communiter eloquamur: non immemores illius euangelici: vbi dicitur a domino: Petro apostolorum primo. Sequere me: de Joanne vero: non sic: sed sic eum volo manere donec veniam: quid ad te. Designantur enim in hijs duobus: duo Jo.21. uere̅dissimi ordines: quibus continue salutis verbo secu̅datur ecclesia: clericoꝝ. s.

τ monachorum:hoc est eorum qui super
greges dominicos curam gerunt: τ eo/
rum q vt soli deo vacare queant:a seculo
exeunt.Et in locis solitarijs:aut soli ali/
quando:τ aliquandiu:aut in conuētibus
requiescunt.Et illis quidem incūbit acce
pta cruce sua ambulare post xp̄m:istis in
castitate τ mūditia:q̄z dulcis sit dominus
degustare: q̄uis pro causa τ tempore ab
vtrisq; requiratur vtrūq;.Et sancti quidez
martyres cum beato petro strenue p̄lian
tes:in marcessibilis coronam glorie adipi
sci meruerūt.Sed magno dilectionis sue
munere contemplatiue vite filios donat
xp̄s pādens illis archana τ profunda my
steria.Ne ergo qui:vt arctius adhereant
regi suo:seipsos ab humanis obtutibus:
ac si in alicuius insule vastitate abscōdūt:
inferiores sanctis martyribus: τ minus
deo vtiles putarent fratrem se testatur eē
ioannes:eoꝝ qui pro domino patiuntur:
participē nihilominus ipressura τ regno.
Est.n.tribulationū τ regni τ patientie cō
sors:in dn̄o nostro iesu xp̄o:qui pro oibus
nobis ptulit passionē.Quicunq; ꝑ amo
re ipsius refugit illecebras mūdi appetēs
asperitatē mōtiū τ squalorē deserti:sicut
hi qui relicta egypto ingressi sunt in ter/
ram desertā in locū horroris τ vaste solitu
deu 32. dinis.Qui.n.cōsors est pugne erit(neces/
se est)τ corone.Et qui socius belli est: fiat
necesse est:τ iperij. Fui(inqt)in insula q̄
appellat pathmos:ꝑpter verbū dei τ te/
stimonium iesu.Non solum sancti marty
res qui transitoriā τ fallacē vitam mundi
deserūt pro eterna xp̄o testimonium per/
hibent:verumetiam:τ illi qui sic viuunt:
vt iam non sibi viuant:sed xp̄o: portan/
tes τ ipsi crucem xp̄i in corporibus suis.
Dicūt inq̄; τ ipsi testimonium xp̄o:q: ꝑ
pter verbū christi:taliter in corpore mo
riuntur.Quis enim tam stultus τ mente
captus qui vltro vellet carere oblectatio
nibus vite huius:τ sponte se tam multis
condemnare miserijs: nisi certus esset de
fide sua:τ q sit magna nimis merces con
Jo. fitentium domino? Unde non incongru.

pathmos fretum interpretari dicitur: q̄
velut in quodam freto temptationum na
uigant pugnaturi:qui cōtra vitia carnis
τ spiritus vite se religiose τ arcte nimis:
ac si ex eadem die morituri committunt.
Sequitur.

¶ Fui in spiritu dominica die. E.13

¶ Locus iste magni ponderis:τ altis re
positus sacramentis: simplex sermo: sed
non mysterium:cortex euidens:sed occul
ta medulla.Fui(inquit)in sp̄ū in domini
ca die.Quid sibi vult qd̄ ait ioannes:fui
in spiritu?Quid sibi vult quod sequitur
in dominica die?forte iam aliquibus leue
erat:τ perspicabile intellectu:quando ego
primo in locum istum velut in quādam
hytalapsum impegi: q: solet deus facere
huic lucidum:quod alteri videtur obscu
rum:vt discat vnusquisq; non alta sapere
sed humilibus consentire. Et enim cum
decursis precedentibus libri huius capitu
lis:peruenirē ad locum istum:tantam fa/
teor difficultatem: τ quasi preter solitum
perpessus sum angustias intellectus: vt
sentiēs oppositum mihi lapidem ab ostio
monumenti:hebetatus subsisterez:τ dās
honorem deo:qui pro velle suo claudit τ
aperit:relicto loco ipso intacto:ad sequen
tia pertransirem:seruans difficultatem eā
dem vniuersali magistro:vt ipse qui ape/
ruit librum τ solui septem signacula eius
cum sibi esset placitum: mihi vel alijs
aperiret.Cūq; me occupatum in multis
hoc ipsum obliuio procul duceret: factuz
est verso anni circulo:diem ad esse pascha
lem:mihiq; circa horam matutinam exci
tato a somno:aliquid in libro isto meditā
ti occurrere: pro quo confisus de dono
dei audacior factus sum ad scribendum:
quinimmo in silendo τ non scribendo
timidior:nequando tacenti mihi dicere/
tur a iudice. Serue male τ piger scie// Math.
bas: quia meto vbi non seminaui: τ 25.
congrego vbi non sparsi. Oportuit ergo
te committere pecuniam meam num//
mularijs τ veniens ego recepissem vtiq;

quod meũ est:cum vsura.Et enim cũ nõ
nulla iaz capere:ꝛ maiora adhuc sacramẽ
ta nescirem:quasi quedam pugna gereba
tur in mẽte mea:his quidẽ q̃ patebãt sua
dentibus ausum:ceteris aũt difficultatez
minantibus.Cũ ergo in supra scripta no
cte:simile aliquid cõtigisset:circa mediuz
(vt opinor)noctis silẽtiuz ꝛ horã qua leo
noster de tribu iuda resurrexisse⸮extimaᵗ
a mortuis:subito mihi meditanti aliqd:
quadam mẽtis oculis intelligentie clari/
tate ꝑcepta de plenitudine libri huius:ꝛ
tota veteris ac noui testamẽti concordia:
reuelatio facta est:ꝛ nec sic recordatus suz
supra scripti capituli. Cur:vz:ioãnes di/
xerit:fui in spũ in dominica die:ꝛ vtrum
ꝑtineret ad rez:ꝙ hec ipsa reuelatio libri
huius in die dominica facta eẽ narratur.
Non inq̃z istud occurrit aio:nec ꝙ xp̃us
de monumẽto egrediens : spũm de litera
significauerit processurum.nec ꝙ septem
dies paschalis hebdomade cum octauo se
quẽti:cum partibus libri huius in myste
rijs cõcordarẽt:nec ꝙ die eodem aperue
rit discipulis sensum vt intelligerẽt scri/
Lu.24 pturas.Cum ergo post aliquantulum tẽ
poris oportunitate ꝑcepta: parum id qḋ
notaueram relegissem pueni ad locuz istũ
in quo ꝛ dicitur. Fui in spũ in dominica
die:ꝛ tunc primo itellexi quid sibi vellet
in mysterijs:id quod ait ioãnis.Fui i spũ
in dominica die cõferẽs mecũ : vel ea ipsa
que acciderant:vel ea que de ipso die scri/
pta fore noscuntur:ꝛ ꝙ inde inceperit spi
ritus excitatus a litera:ꝛ multa huic simi
Ps.117. lia:que in hoc loco ꝑstringere longuz est.
Hec est ergo dies quam fecit dñs:exulte/
Jo.20. mus ꝛ letemur in ea.Hec dies i qua xp̃s
resurrexit a mortuis : sublato magno i lo
Lu.24 lapide ab ostio monumẽti.Hec dies in q̈
aperuit discipulis suis sensuz vt intellige
rẽt scripturas.Sane octo dies in quibus
paschalis festiuitas ab vniuersa christia/
norum ecclesia tã solẽniter celebratur:cuz
octo ꝑtibus libri huius in significatu con
ueniunt:nihilominus ꝛ octo hebdoma/
de que vsq̃z ad sabbatum quod sequitur
penthecosten:pro reuerẽtia tantarum so/
lẽnitatum gaudio ꝛ letitie deputate sunt.
Uerũtamẽ q꞉ sicut alibi scripsimus:duos
habet liber iste typicos intellectus: vnuz
qui pertinet ad scḋm statum:alterum qui
ꝑtinet ad tertiũ.Libet hac in re diligen/
tius intueri : ꝙ nobis qui in initio tertij
status positi sumus:illa potius reuelatiõe
indigemus:que sequẽtia detegit:q̃z illa q̃
a tẽpore apostolorũ:viris spiritalibus fa/
cta est:ꝛ si nũc magis illa ad lucẽ veniat:
cum hoc pro cursu tẽporis incipit aperi/
ri.Inde est ꝙ in sexta feria q̃ p̃cedit ipsuz
paschalez diẽ:petre scisse sunt ꝛ monumẽ
ta apta⸮sũt:ide ꝙ velũ tẽpli scissũz est a sũ Math. 17.
mo vsq̃z deorsum.Nam pro eo ꝙ dies ip̃e
qui mediãte sabbato precedit dominicũ:
videtur eo ipso quo sextus est referri ad
vetera:sicut ꝛ sequẽs dies dominicus :eo
ipso ꝙ dominicus est pertinere ad noua.
Quid est ꝙ die sexto : petre scisse sunt ꝛ Math. vlti.
monumẽta aperta⸮aut ꝙ scissum est velũ
templi a summo vsq̃z deorsũ⸮ꝛ ꝙ die pri/
mo qui vocatur dominicus:monumẽtũ
illud maximum apertum est⸮nisi q꞉ tem/
pus illud in quo hec oia facta sunt:ꝛ quã
tũ ad vetera finis erat:ꝛ q̃ztum ad noua:
principium subsequentiũ seculorum⸮Ita
q̃ppe tres isti dies sub vno accipi ũtur:vt
dicatur de eis in p̃fatione paschali.Te q/
dem dñe omni tẽpore:sed in hoc potissi/
mum die gloriosius predicare cuz pascha
nostrum imolatus est xp̃s:Uerũtamen p̃
cedit illud in significatione : quod factuz
est in die sexto.Sequitur quod gestuz est
die pasche:ꝛ licet aliqui putent in ip̃o die
pasche aperta esse monumenta:postq̃z re
surrexit xp̃us a mortuis:qui ꝛ ꝑpter hoc Colo.1.
volunt eum vocatum ab apostolo:primo
genitum mortuorum. Sed si hoc est:qua
re nõ hoc dixit euangelista:vbi agitur de
resurrectione ipsius:sed potius vbi dictũ
est.Jesus autẽ iterum clamans voce ma/
gna emisit spũm⸮An forte fatendum est:
tunc quidem fuisse aperta ꝛ quasi prepara
ta in diem tertium : vt ipsa apertione sna
aliquid designarent⸮Quid si prius edu/

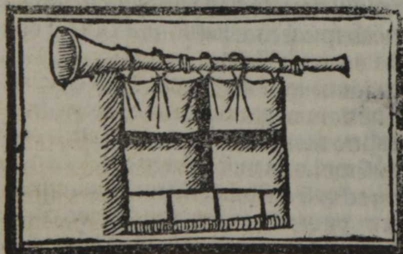
cta sunt corpora iuxta illud ezechielis: et adducta in vnum locũ: et post resurrectionem domini a mortuis excitata? Potuit enim deus si voluit et hoc facere qui facit oia quecunqz vult in celo et in terra. Et videtur apertio ista pertinere ad scripturas veteris testamenti: aptio vero monumẽti dominici. quod fuit nouum et excisum de petra: ad scripturam noui testamẽti: quod eo tẽpore cõditum est: et mox aptum: maxime cũ in hoc loco scriptũ sit: qꝫ veluz templi scissum sit a summo vsqz deorsum. Ubi eniz ista duo simul ponuntur templũ. s. et monumentum dñi. Templuz qdem designat testamẽtum vetus: monumentum nouuz. Alias aũt põt accipi pro vtroqz: vtrunqz. Nõ ergo eo die quo velum templi scissuz est a summo vsqz deorsum: et quo monumenta apta sunt: xp̃m quẽ occiderũt impij: iusti clauserũt in monumento: licet et impij hoc ipsum voluerint: sed altera intentione: qꝫ praua: significat profecto ea que geruntur in spũ. Nam et sancti euãgeliste: sepelierũt sub litera veritatẽ que est in spũ: occultando illam ob tutibus impiorũ: et iudei vsqz adhuc occultauerũt et occultant eãdẽ veritatẽ sub eadẽ litera: nequando apiantur oculi eorũ et videant lucem veram que illuminat
Jo. 1. oẽm hominẽ venientem in hunc munduz et spiritalis intellectus quẽ ipsi odiunt ab hystorie tumulo excitatus. Eo itaqz tempore conditum est nouum testamentum quo scripture veteres aperiri ceperunt. Sz tñ et hoc ipsum nõ longe post apiri cepit: et eius interiora patefieri credentibus: qꝫ esse in eo mysticum intellectũ: ab ipso eodẽ tempore quo gesta sunt: et primo sancti apostoli quibus primitie spũs date sunt: et post ipsos multi alij eodez docti spũ perceperũt. Sed quid si mox apertum est testamẽtuz nouũ? Num idcirco xp̃s q latebat in eo mox vt ascẽdit de monumento manifestus apparuit? Nõne manifesta ei⁹ apparitio vsqz ad vesperũ ẽ delata? Quid est aũt vsqz ad vesperũ nisi vsqz ad tẽpus
Jo. 20. sextum? Ergo si de duabus aptionibus simul agitur: liquet qꝫ sexta feria illa scd̃m id quod seruat annuatim ecclesia: dierum quadragesime: finis est: dies vero pasche initiũ festoruz paschalium. Significat autem in intellectu primo apertionẽ veteris testamẽti delatam esse vsqz ad xp̃m. Apertionẽ vero noui nõ sic: sed ab ipso eodem tempore viris spiritalibus propalatã. Uerũtamen et si aptio facta est reuelatio tamẽ resurgẽtis: diu mãsit occulta: et quasi vsqz ad vesperuz: quo finis alicuius temporis designatur dilata. Et hoc qdem secundũ eum intellectũ qui ptinet ad secũdum statum. Ceterum si de illo agitur intellectu qui ptinet ad tertium statũ: scrutari et pensare diligẽter debemus: qꝫ sicut in prefato intellectu dies resurrectionis dominice significat initiũ secũdi status: ita in eo intellectu qui ptinet ad tertium statum initiũ tertij quod erit post finẽ vel potius in finẽ secũdi. Quod aũt nõ mane ipsius diei: sed ad vesperũ reuelatus est xp̃s: significat in fine secundi status: reuelandum esse eũ intellectũ qui pertinet ad eundem secundũ statũ: in fine aũt tertij eum qui ptinet ad tertiũ. Ergo secundum hanc rõnem: intellectus qui pertinuit ad primuz statũ tunc reuelatus est: cũ xp̃s venit in mũdũ intellectus q ptinet ad secũdum circa finẽ secũdi status: intellectus qui pertinet ad tertiũ circa finem ipsius. Porro aptio monumẽti facta est doctoribus secũdi status: ab ipso secũdi status principio: et opz fieri doctorib⁹ tertij a pncipio tertij. Nec putãdum aptionem monumẽti et reuelationẽ domini pro eodem esse accipiẽdum qꝫ aptio monumẽti mane facta est: et ostẽsa discipulis: manifesta vero reuelatio xp̃i vsqz ad vesperũ dilata. Deniqz monumentum apitur: aut velum scindit: nec tñ adhuc dñs qui resurgit: ostẽditur: cũ intelligit quidẽ discipulus veritatis: vacare secũduz se superficiẽ litere et procedere ex ea spiritalem ac viuificũ intellectum: nec tamẽ ad hoc vsqz peruenit: vt ipsaz: sicut est spiritalis intellectus: veritatẽ percipiat. Reuelatur autem alicui: ipse per semetipsum

xp̄s iesus: cum nō solū q̄s intelligit vaca/re literaꝫ: verūetiā ip̄m spiritalē intellectū aut aliter q̄ꝫ est: cordis luminibus intuet. Et q̄ ēt circa mane ipsius diei apparuit idē dn̄s marie magdalene: ⁊ ceteris q̄bus ip̄e voluit: siue referat ad exordiū secundi status: siue ad exordiū tertij: q̄d ait ioānes fui in spū̄ in dn̄ica die: sane ⁊ vniformiter intelligi pōt: q̄ ⁊ tūc fuerūt quidā in spū̄: qui scripturā testamēti veteris spiritaliter intelligerent: ⁊ nunc simili modo erunt q̄dam in spū̄ qui intelligant iuxta hūc in/tellectū: literā testamēti noui. Sequit.

T.14 ¶ Et audiui post me uocē ma/guam tanq̄ tube dicētis. Quod uides scribe in libro: & mitte se ptem ecclesiis que sunt in asia.

¶ Querendū esset cur se vocē quā audi uit sanct⁹ ioānes: post se audisse p̄hibuit? nisi patēs esset ⁊ euidēs cā rōnis. Dum.n. ea legimus in sacra pagina que retro actis tēporibus gesta sunt: ⁊ per ea spiritale ali/quid nr̄o intellectui intus lucere incipit: quasi post dorsa nr̄a vocem spiritalē audi/mus. Est aūt vox: alia parua: alia magna. Parua est que agit de terrenis: magna q̄ loquitur de celestibus. Quocirca: vox ista quam audiuit Joannes: magna est quasi tube: q̄ nequaq̄ꝫ agit de terrenis ⁊ trāsitorijs: ſꝫ magis de celestib⁹ ⁊ mās̄uris:

Misterium tube.



q̄ forma vasis huius quod tam in diuina pagina celebre ac frequens est: vniuerse ec clesie sancte dei: representat mysteriū. Est enim instrumētum ductile lōgum atq̄ꝫ so noꝝ inchoatum quidē ab arcto: ſꝫ in am/amplo productū. Et lōgitudo q̄dez eius tenuis est: exitus amplus: vniuersum ve/ro cōcauum: ⁊ ad cōcrepandū formatuꝫ. Gerit aūt typum predicatoruꝫ ecclesie nō eoꝝ tm̄ qui in xp̄o renati sunt: sed ⁊ eorū qui a seculo sunt p̄phetarum eius: que q̄dez a principio arcta fuit in numero ⁊ oc/culta in voce vsq̄ꝫ ad tēpora p̄phetaruꝫ. Exinde vero largior ⁊ manifestior esse ce pit: hoc ē a diebus osee ⁊ Jsaie vsq̄ꝫ ad io annē baptistam. Jbi deniq̄ꝫ dilatata: ⁊ cō/sumata ē in apostolico choro: vbi ⁊ sonus eorum in modū tube grādis effectus est: vt q̄ temporis plenitudo aduenerat vox occulta supra tectuꝫ veniret: ⁊ que paruo angustabatur populo: in gentium latitu/dinē funderet: completo in eis versiculo illo: quem de doctoribus veritatis: longe ante: psalmista predixerat. Jn oēm terraꝫ exiuit sonus eorum ⁊ in fines orbis terre verba eorum. Ps.18. Sane distinctionem illam quā a diebus p̄phetarum prenotauimus nodus ille tube designat: a quo tuba dila/tari ⁊ grādescere incipit. Sicut.n. a nodo tuba maior efficit: ita a dieb⁹ ozie vbi no/dus quidam insertionis factus est: ad no uum initiādum testamētum: ⁊ precones xp̄i multiplicari ceperunt ⁊ vox illorum plenius ad aures populoruꝫ deuenit. Ta/lem ergo vocem audiuit ioānes: nō par/uam que celanda esset in paucis: sed ma/gnam: publicā ⁊ manifestā: ⁊ que egressa a iudeoꝝ finibus: ad gentiū plenitudinē p̄/ueniret. Quod tn̄ ⁊ de vltima p̄dicatiōe q̄ erit in p̄ximo: itelligi pōt: de qua i p̄so/na ioānis ordini q̄ē ioānes ipse d̄signat: in sexto angelo tubis canētium: dictū est. Oportet te iterum p̄phetare: populis ⁊ gentibus: ⁊ linguis ⁊ regibus multis. Ap.10. Et hec q̄dē vt dicta sunt: ita nō incongrue ac cipi possunt: q̄ꝫuis sit aliud magis p̄priū quod valeat tube noīe designari. Scim⁹ q̄ sonum tube duo pariter operantur: tu ba.s. atq̄ꝫ flatus. Et q̄d per tubam que vi sibilis est: nisi superficies litere: que quodā/modo cuꝫ legitur in libro videtur: aut q̄d per flatum qui inuisibilis est: ⁊ tamē emis/sus per tubam terribiliter sonat: nisi spiri/

talis

talis intellectus:qui tã magna mala mi/
natur reprobis:tam ingẽtia bona pollicet
electis? Unde ꝛ mox subditur. Quod vi/
des.scribe in libro:ꝛ mitte septẽ ecclesijs
que sunt in asia. Quod septem ecclesie q/
bus scribit ioãnes in asia esse phibentur:
licet eo modo quo superius dictũ est intel
ligi queat:põt tamen ꝛ in bonam partem
elatio accipi:quemadmodum ꝛ superbia
Esa.6. iuxta illud Ysaie pphete. Dicetur vobis
fortitudinem gentiũ comedetis:ꝛ in glo
riam eorum supbietis. Quod aũt vident
sancti scribunt in libro:qꝛ quicquid medi
tãdo intelligunt:in libro cordis humani:
lingue sue calamo imprimendo reponũt.
Mittũt autem illud septem ecclesijs que
sunt in asia:qꝛ per eos qui verba dei viua
cius retinere sufficiunt ad vniuersas ele/
ctoꝝ progenies:que in septẽ illis ecclesijs
designate sunt:ac si per epistolam delega/
2.cor.3. tur. In tali se ostendebat libro scriptitare
apostolus:qñ his quibus commiserat ver
bũ dei:loquebatur dicẽs. Epistola nostra
vos estis scripta in cordibus vestris q̃ sci/
tur ꝛ legit ab oibus hoibus:manifestata:
qꝛ epistola estis xpi ministrata a nobis : ꝛ
scripta nõ attramẽto:sed spũ dei viui : nõ
in tabulis lapideis : sed in tabulis cordis
carnalibus. In tali libro scribebat Moy/
ses verba legis vt mitteret ea filijs israel:
qñ secretius loquebat aaron fratri suo:vt
ea ipse qui erat eloquẽs.vniuerse multitu
dini enarraret. Quod ergo vident sancti
scribunt in libro:ꝛ mittunt septẽ ecclesijs
que sunt in asia:qꝛ illis septem ordinibus
archanuꝫ quod intus penetrant sacramẽ
tum exponunt:qui in septeꝫ infrascriptis
ecclesijs que erant in asia designãtur. Pro
eo nãqꝫ qꝫ nomina ipsa operibus singulo/
rum ordinum specialiter inquisita respon
dent:ab eoꝝ expressione auctor tacere no
luit:sed dicens. Quod vides:scribe in li/
bro ꝛ mitte septem ecclesijs q̃ sunt in asia:
protinus adiecit ꝛ ait.

T.15 ¶ Epheso:smyrne : pergamo:
tyathire:sardis: phyladelphie:
& laoditie.

¶ Interpretat autem ephesum lapsus:
Smyrna:myrra:pergamũ diuidens cor/
nua:Tyathira illuminata. Sardis princi
piũ pulchritudinis: philadelphia saluãs
hereditatẽ:laodicia vomitus :siue tribus
amabilis. De ꝛ huiusmodi iterptatiões
noium:singulis ordinibus sigillatim ꝯue
niũt. Qualiter aũt eis ꝯueniãt:nunc qui/
dẽ prosequi:supsedeo:vt cũ ad sua loca ve
nerimus:fructuosius explicemus:seqtur.

¶ Et conuersus sum ut uiderem T.16
uocem que loquebatur mecũ:
& conuersus uidi septem cande
labra aurea.

¶ Uox plata non patet oculis:sed auri/
bus audit:vox aũt q̃ sine vocis strepitu i
cordiuꝫ humanoꝝ penetralibus resonat:
a spiritalibus mẽtis oculis:ꝛ cernit ꝛ au/
ditur. Quãuis qꝛ vocis noie pdicator ali
quis intelligi solet:nõ incõgrue p vocem
istam angelũ ipm qui hec loquitur:beatũ
s. Joannem intelligere possumus : quẽ q/
dem qui psentes erãt audire nõ poterãt:
nos aũt qui pro cursu tẽporis in anteriori
bus sumus eo modo illũ audire ꝛ sentire
cõcedimur:quo ea que iudeorũ populus
spũaliter audire non poterat:xpianus in
aduẽtu xpi audiuit ꝛ intellexit. Cõuerti/
mur aũt vt videamus vocẽ que loquitur
nobiscum:qꝛ dum parũ quid de sacra scri/
ptura gratia illustrati percipimus:mox i/
uitati a ianitore:ad studiũ cõuertimur le/
ctionis:vt ea que supra nos sunt contem
plari possimus. Et que sunt illa? Septem
cãdelabra aurea ꝛ septem stellas ꝛ euꝫ qui
habet septẽ stellas in dextera sua:ꝛ ambu
lat in medio septẽ candelabroꝝ aureoꝛuꝫ:
xpm:vꝫ:ꝛ mẽbra sua pro qbus facta sunt
oia que in mundo sunt:celum.s.ꝛ mare ꝛ
arida:ꝛ qcquid celi ambitu continetur.
Si ergo vocẽ istã audimus:multũ est qd
videre cõcedimur:qñ qdem p eã illud vi
demus:pp qd visibilia oia ꝛ iuisibilia fa/
cta sunt:itelligẽtes opa ꝛ opificẽ:domũ:ꝛ

cōditorem ipsius differentias māsionum τ euz qui sctificat τ letificat illas. Oia gp pe magna opa dei: q̄ a primo aduētu dñi vsq3 ad vltimuz futura erant: scripta sunt sub occulto enigmate in volumine isto: ita vt ad scie plenitudinem sufficere posse credendum sit. Siquis vocis huius archana penetrare sufficiat. Et cōuersus (inqt) vidi septē cādelabra aurea. Quod in moyse p vnū candelabruz: hic in p̄senti loco p septem candelabra figurat. Nec mirū: habet. n. vnaqueq3 ecclesiarū septez ordines istos de quibus in suis locis agetur: q̄zuis ad questionis huius nodū sufficienter soluēdum: sufficiat simplex causa rōnis: quādo quidem candelabrū illud hastile: vnū septem autem calamos habuisse legatur: ita vt ad septē lucernas cōtinēdas vnum ipsum sufficeret: ista vera dum tale aliqd de ipsis nō dicitur nequaq3 vt illud multiplicia: sed simplicia magis fore creduntur. Aurea vero esse dicunt: q2 pura sunt corda iustoꝝ que sibi ad inhabitādū xp̄s: gratie sanctificat largitate. Abhorret eniz omne falsum qui dei veritas est: abhorret omne fictuz qui simplicis genitoris est filius. Habitat autem inter illa: sicut consequenter ostenditur.

T.17 ¶ Et in medio septem candelabrorum aureorum similē filio hominis uestitum podere.

¶ Sed quid sibi voluisse dicimus: q vnigenitus dei filius: quem ioānes in maiestate conspicit: nequaq3 filius hois: sed similis filio hois esse dicit: nisi q2 tāta (positus in regno diuinitatis sue) p̄eminet claritate: tanta maiestatis gloria sup angelos fulget: q quōdam ꝓpter hoies ab angelis extiterat minoratus: vt sicut in eo aliquādo diuinitatis sue gloriam occultabat humanitas: ita nūc humanitatis eiꝰ abiectio exinanita a maiestatis sue gloria: τ a splendore summe lucis: velut absorta esse videatur? Ut enim aliqn̄ semetipsuz exinaniuit Phi. 2 formā serui accipiēs: ita nūc forma ipa seruilis a maiestate glorie exinanita est: vt nihil in eo suspitionis remaneat: quo verus dei filius minus esse credat. Unde τ per apostolum dicit. Et si cognouimus xp̄m scōm carnē: sed nūc iā nō nouimus. Potest tñ imo τ d3 alio mō itelligi: cur nō ait filium hois: s3 similē filio hois. Loquens apostolus de corpore xp̄i: q̄d est ecclesia: q̄ sumus nos: post multa q̄ de mēbris singulis spāliter dixerat: adiecit τ ait. Donec occurramus oēs in virū p̄fectū: in mēsura etatis plenitudinis xp̄i. Si ergo membra xp̄i q̄ describunt a paulo. nō simpliciter illa mēbra itelligēda sunt: cū qbus natus est ꝓ nobis de virgine: sed agmina iustoꝝ hoiuz: q̄ in tenebris eius carnalibus designant. Liquet q is quē ioānes vidit in spū: nō ip̄e simpliciter filius hois itelligēdus est: sed ille quē ipse filius hois in humilitate designat: ipse: v3: xp̄s iesus: q caput est oium cuz mēbris suis: ac p hoc nō ipse solus: sed ipse cū mēbris suis hoc est: simul caput τ membra. Qui bn̄ quoq3 vestitus podere esse phibet: q2 τ ipse pro nobis carnē iduit: factus caro: τ nos eandē carnē ineffabili sacro accipiētes eodez nouo hoie induti sumus: nimirū: q2 ip̄e ē iustitia nostra de qua τ legit. Sacerdotes tui induant iustitiā. In poderis ergo iduměto caro eius virginea designat: in q̄ ꝓ mūdi salute sacerdos factus est in eternū: vt q se semel ꝓ nobis obtulit: sacrificiū ꝓ pctō in viuēte ac resurgēte corpe eternuz ꝓ nobis offerat sacrificiū laudū: q dignū eē deo sacrificiuz: docet deus ipse q dicit. Sacrificiū laudis honorificabit me: sitq3 iuxta ioānis huiꝰ in epistola sua vocē: aduocatus noster apud p̄rez: τ ꝓpitiatio ꝓ pctis nr̄is. Genus hoc vestimēti: tunica linea esse dr̄: qua solis sacerdotibus filijs aarō (de quoꝝ stirpe ex parte vna: natus ē xp̄s) vti licitū erat: in typo haud dubium sacerdotis eiusdē de quo in libro psalmoꝝ dr̄. Jurauit dominus τ non penitebit eū: tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Sequitur.

¶ Et precinctum ad mamillas zona aurea. T.18

Marginal notes: 2. cor. 5 | ephe. 4 | ps. 131 | ps. 109

¶ Precicīo zōe auree ad mamillas: iter
ne custodiā castitatis designat q̄ mēs spūa
lis viri strīgēda ē: ne hāc luxurie fluxus p
imūdas ꝛ illicitas cogitationes dissoluat.
Ad hoc.n.ꝑcessit caput vt sequanꝰ mem/
Jo.15. bra. Est aūt possibile si ab ipso cū fiducia
postulaꝰ: q dicit. Sine me nō potestis face
re qcq̄z. Talē (inqt apostolus) hr̄e nos de
cebat sacerdotē q esset inocens: ipollutus
Heb.7 ꝛ segregatus a pctōribus. Talē inqt ꝛ taz
decorū: qui ꝛ corpus possideret virgineū
ꝛ interne corruptionis macule feditatem
nesciret: sicut inter multa q̄ cenātibꝰ apo/
stolis locutus est: sibi ipsi: sicut veritas q̄
ipse est testimoniū phibuit dicēs. Uenit
n. pnceps mūdi huius ꝛ in me nō hꝫ qc/
Jo.14. q̄z. Sꝫ hoc sicut iā diximus: nō tā pp ipꝫ
q̄z pp nos scripta sūt: vt q̄lis debeat eē vi
ta sacerdotis: nō eiꝰ dico: q iuxta vocē p/
phe: i a rūi exterius datus ē: vt māducet
ibi pctā populi: sꝫ eiꝰ q iuxta ipꝫ ad iterio
Osee.4. ra pducīꝰ: vt degustet q̄z suauis ē dn̄s: exē
plo magis tacite ondereꝰ q̄z verbis. Sciē
dū vō duplicē eē custodiā castitatis: quaꝝ
altera: in zona xp̄i designata ē: nimiꝝ qꝛ ꝛ
ioānes baptista zonā habuisse describitur.
Uterq̄z ergo hūit zonā: ꝛ minister ꝛ dn̄s
sed ille pelliceā: iste aureā: ille circa lūbos:
iste ad mamillas. Simili mō vterq̄z mel
comedisse legiꝰ: sꝫ ioānes siluestre xp̄s do/
mesticū. Qd̄ bn̄ tacite itelligiꝰ: dum nō si
cut ꝛ illud siluestre fuisse memoraꝰ. Sed
nec alterius dissimilitudo vacare a myste
rijs credēda ē: cū vtiq̄z locustas: ille: iste pi
scē assuꝫ comedisse legaꝰ. Si ad tpa iudeo
rū ꝛ gētiū: zonaꝝ escarūq̄z distātiā referē/
dā ducimus: patēs ē cā rōnis. Moꝰ qppe
terrena iustitia exinanitur ꝛ deficit: vbi ce
lestis iustitia reuelatur. Sꝫ ꝛ magnus ille
moyses abscōdit faciē suā: vbi facie reuela
ta loquiꝰ q de celo descēdit. Uñ ꝛ ioānes
ipse cuius iter natos mulierū: maior non
fuit: sciēs creditā sibi dispēsationē myste/
rij ꝛ qꝫ ipse iustitiā legis que de terra est:
christus autem spiritalē iustitiā: que de ce
Jo.5. lo est: designaret. Qui de terra est (in/
quit) ꝛ de terra loquitur: qui autem de
celo venit sup oēs est. In ioānis ergo zo/
na vel esca: iustitia testi veteris designata
est. In zona siue esca xp̄i iesu: iustitia testi
noui q̄ de celo descēdit: q̄zuis in eisdeꝫ re
bus duas vitas ecclesie assignare possimꝰ
actiuā. s. ꝛ cōtemplatiuā quarū vna q̄ ꝑce
dit tpe meritis impar est: altera q̄ sequiꝰ:
dignitate ꝑferꝰ. Quātecūq̄z. n. ioānes ꝑfe
ctiōis fuerit: cōpatus tn̄ xp̄o: impfectꝰ ap
paret. Et iō cūcta eiꝰ mysteria impfectio/
nē demonstrāt. Infirmoꝝ est ergo hr̄e zo
nā circa lūbos pelliceā: q̄ vtinā nō deesset
illis: qbus dr̄: Sint lūbi vestri ꝑcincti: p
fectoꝝ aūt oium ꝛ maxie monachoꝝ: ha/
bere zonas aureas ad mamillas: qꝛ illis ali
quid. est: si corpus ipollutū custodiūt: istis
pene nihil: nisi habeāt ꝛ mūditiā cordis.
Sufficit illis cibus locuste: q rarā ꝛ inter
pellatā lectionē designat: istis necessaria ē
iugis lectio quā significat piscis: vtiq̄z si/
cut aīal nutritū in aqs. Recte aūt in locu
sta iterpollata lectio: aut meditatio: in pi/
sce ꝯtinua designaꝰ: qꝛ ille eleuatus a terra Lu.11.
mox cadēs deficit in volatu: iste aq̄s ma/
ris isatigabiliter puolat. Mel quoq̄z silue
stre qualēcūq̄z in diuinis cultibus delecta
tionē designat: mel aūt domesticuꝫ: nō q̄/
lemcunq̄z: sed perfectam ꝛ integram: ni/
mirum quia ille solus intelligit: quam
magna sit multitudo dulcedinis dei sui:
qui se per excessum mentis deserit: ꝛ spre Ps.50.
tis omnibus que mundi sunt: sola cele/
stia concupiscit. Bene autem duo ista vel
illa pariter iuncta sunt: locusta. s. ꝛ mel sil
uestre: seu etiam piscis ꝛ fauus mellis: qꝛ
due sunt speciales intelligentie circa quas
fidelis anima occupari debet. Sciētia sci/
licet exteriorum que infra est: ꝛ sapientia
interiorum: que desursum est: ꝛ que velu/
ti ros mellifluus de supernis descendit.
Horum primum specialiter spectat ad fi/
lium qui carnem accipere dignatus est.
Secundum ad spiritum sanctuꝫ qui hoc
non fecit. Sed in die penthecostes facto
repente de celo sono descendit super eos
qui habitabant in vnum. Re vera si/
cut vnguentum de capite quod de//

scendit in barbã: barbã aaron: & sicut ros hermon qui descendit in montem syon. Quare aut primum ad filium qui ꝓprie dictus est sapientia patris? Dictũ est: propter assumptã formã mortalitatis nostre vbicũqȝ simul ponunt duo talia: quorum alterum altero maior sit: quod minus est & despectius: refertur ad xp̄m qui habet in seipso cui possit referri. Quod dignius & clarius: ad spũm sanctũ. Unde est illud.
Ma.12 Quicunqȝ dixerit verbũ cõtra filium hominis remittet ei. Qui autem dixerit contra spũm sanctum: nõ remittetur ei: neqȝ in hoc seculo neqȝ in futuro: Nõ eniȝ põt
Jo.16. ob hoc filius putari minor: i hoc ꝙ deus est: cum dicat ipse de spũ sancto. Ipse me clarificabit: qȝ de meo accipiet. Sȝ plane hoc de ipso spũ putari posset: si ipẽ magis q̃ȝ filius humanam substantiã accepisset. Eo enim ipso spũs sanctus minor esse filio putaretur: quo dicere ipse non posset de filio qd põt ipse filius dicere de spiritu sancto. Ille me clarificabit qȝ de meo accipiet. Quare autem non posset hoc dicere
Jo.7. spũs sanctus? Quia veritas est & omnis vt ait dominus qui querit gloriam eius qui misit illum: hic verax est. Neqȝ enim filius de substantia spũs sancti: sed potius de substãtia patris spiritus sanctus de substãtia patris & filij. Quia vero sic est de patris filijqȝ substãtia: vt tamẽ minor eis nõ sit placuit filio accipere sibi in mysterijs: partem inferiorẽ: non tñ vbiqȝ: sed alicubi: nec vt ipse putetur minor: qd esset ipsi spũi derogari: si a se minore, ipse procederet: sed vt ipse eidem filio equalis esse credat. Prefert quoqȝ piscis: locuste & ꝑtio & mysterio: qȝ locusta i sola terra residet: qd est inferius elementum: & vix nisi coactus paululum a terra semotus: mox iterum sessurus consurgit: & hoc ip̄m in arido: & non in aqua. Qui enim aut sanctarũ scripturarũ notitiam: aut legẽdi consuetudinem nõ habent: terrenis desiderijs vehemẽter incũbunt: & si quãdo compellũtur surgere: diu in alto stare non p̄nt: qȝ q̃ eos in alto sustineat assiduitatem scripturarũ

nõ habẽt. Eodem modo & in zonis: maxima distantia est. Quod.n. inter zonas pelliceas: & zonas aureas interest: hoc differt inter corporis castitatem & mentis. Ibi.n. exterior hic interior homo: a carnalibus illecebris custoditur imunis. Ibi cum adiutorio dei liberum opatur arbitrium: hic operator est ipse deus: qui creator est omnium: zona ergo aurea: virtus est interne mũditie: firmũ & incõcussum castitatis ꝓpositum sp̄alis. Dissimilis est autem huic zona pollicea: in perseuerantia: in colore: in pretio. Illa enim cito deficit & in breui consumitur vetustate: hec in nouitate sui cõseruatur diutius: qȝ aurũ nature imputribilis est. Illa deformis & vilis est: hec inter pretiosa mundi: carioris est pretij. Sic quãtacũqȝ sit corporalis iustitia: cõparata sp̄uali: vilescit qȝ põt carere sp̄uali: q gloriat imunditia carnis: nõ põt nõ habere corporeã: qui gaudet animi castitate. Si autem qui custodiẽs initialia bona: ad ea que ante sunt ꝓ viribus in ardescit: si prius egredit de hac luce: q̃ȝ ꝑueniat ad id quo tendit: desperandũ nõ est: qȝ quod in hac vita non accepit: consequetur in altera. Pro eo nãqȝ assumpto itinere non respexit retro: & quantũ in se fuit: nõ substitit: sed festine perrexit: querens imperfectus accipere qd perfectorũ est & adhuc grauatus mole carnis: perfectionis sue tẽpora preuenire iustus est & bonus deus qui suscipiat illum: cuius est ꝓpriũ nõ tam opa acceptare q̃ȝ fidẽ. Qui vero sic in corpore militat vt gressum figat: sufficere sibi posse existimans ꝙ carne sola continens est: paruipendens spiritualem iustitiam: & munditiam cordis: stultus est: quia & illud quod perpetuum est: percipere non est dignus: & illud necesse est vt amittat in quo inaniter gloriatur. Corporalis ergo exercitatio admodicũ vtilis est: spiritalis ad oia ꝓmissionẽ h̃ns vite eius q̃ nũc est & future. Nõ.n. ait dñs. Beati q corpore Mat.5
mũdi sunt: sȝ beati mundo corde: qm̃ ipsi deum videbũt. In pelle ergo splẽdor non est: in auro est: qȝ illis deum suum videre

conceditur:qui zonis aureis circa pectora muniuntur:qui fulgore sapiẽtie qua pascũtur:ad celestia cõtẽplanda ꝛ seruanda trahuntur:ꝛ quasi potestate regia:inmundas a seipsis cogitationes abijciunt. Si ergo de pretio zonarũ agit:patet causa quãdo quidez zona pellicea sola necessitate quis vtitur: zona vero aurea voluntate:quia aliud est timore pene corporali resistere passioni:aliud amore glorie propositũz spiritalis munditie totis mentis nisibus diligenter amplecti. Ut autem hoc a fortiviro virilis quippe fortitudo necessaria est: viriliter ac strenue seruari queant necesse est, vt mens eius:sanctis ꝛ deo dignis meditationibus implicet. Alioquin vt ruat: necesse est:qui abraso interiori capite:fortiter se posse agere:ꝛ in voto stare presumit.
iudi.16
Quid est abraso capite:ꝛ ad qd dixi? Abraso capite:cõtra luxuriã belluz agere: est sine scãrũz meditatione scripturarum ꝓ posituũ castitatis interne:quod non parui est laboris:assumere. Hoc nec idiota ipse facere preualet:cui donum istud concedit vel ex parte:qꝫ ꝛ si legere elementa muta nõ nouit:illud tñ quod a doctoribus audit:secum indefinẽter ꝛ tacite ruminare non cessat.

Sanson

De ruina Sansonis.

Ut autem abrasi capitis mẽtionẽ facerez: triste me Sansonis mysterium: sed satis necessarium exempli causa prouocauit ad hoc. In cuius qdem capite consecrato domino:septem crines fuisse leguntur:in qbus cũ esset nazareus dñi:in typo cuiuscũqꝫ fidelis qui ex proposito cõtinẽter viuit:spũs dñi quiescebat:a cuius cõspectu rumpebantur vincula fugabantur hostes ꝛ pro nihilo ducebantur emulorum insidie.
iudi.16
Ubi autem crines abrasi sunt:recedente a se spũ:superatus est miles: qꝛ sicut ceteri hoĩuz ĩfirmus effectus ẽ. Nõ aũt hec scripta sunt vt in eisdẽ capillis spũs fortitudinis fuisse credatur:aut qꝫ spũs inuisibilis: in rebꝰ ĩsensibilibꝰ delectet:sed qꝛ ille in eisdem crinibus designabant virtutes:in qbus spũs sancti gratia a mẽtibus percipitur ꝛ sentitur humanis. In septem ꝛ eniz crinibus:septẽ virtutes animi que nobis in natura donate sunt designantur:in quibus ac si in cereis vasis mella:septem dona spũs requiescunt:sine quibus forte aliquid agere:fragilitas humana nõ potest. Que recte quoqꝫ:nõ capillis:sꝫ crinibus assimilata sunt:qꝛ tam multiplex est:ꝛ qsi permixta singulorum assertio:tam multa de singulis meditantibus sup ipsis occurrit:vt ea vix lingua exprimere: vix calamus scribere cõprehẽdere queat. Caput ergo Sansonis cõsecratum dño:animum cõtinentis designat:qui dum bona naturalia gratis ꝛ ipsa data custodit:dona spiritus sancti:quasi bonus hospes hereditat. Impugnatus est sanson a femina meretrice:impugnatur ꝛ hic quottidie a carne peccati in massa vtiqꝫ peccatrice: ꝛ in primo quõdam peccatore:ꝛ iustitie desertore corrupta. Quippe qꝛ ꝛ si debituz eterne mortis in baptismate soluit:non illico tamen a penis omnibus ꝛ luxurie stimulis homo morti obnoxius liberatur: quia adhuc caro concupiscit aduersus spiritum: ꝛ spiritus aduersus carnem. Datur primo gratia vt bonum velimus: deinde vt possimus quod volumus: ꝛ tamẽ importuna eua a serpente seducta stimulare viri animum ꝛ blanditijs impugnare nõ cessat. Et primo quidem suggestione preuenit occupãs animuz cogitationibus vanis:simplicibus tamẽ ꝛ quasi sine dolo ꝛ nec dum inhonestum aut impuruz:aut indecens aliquid ostendẽtibus:veluti si occurrat aio cogitare de muliere qꝫ pulchra sit in simplici corde:ꝛ nec tamen duz tale aliquid quod delectet:aut quod turpes motus excitet suspicãti. Hec sunt prima Sansonis vincula:hec prima mulieris impie deuitanda ligamina Deuitãda sunt inqꝫ:hec ligamina:ꝛ si cito ꝛ facillime rumpi queant:ne forte insolescat mulier ꝛ maiora presumat. Secundo si negliguntur prima:apponuntur secunda:tãto deteriora prioribus: quan o per ea rigor animi eneruatus mollescit. Sane suggestionẽ simplicem immunda cogitatio co

Gal.5.

Sãsonis prima vincula.

mitatur. Que si sola cũ illa est: inficit qui
dem: sed non proficit: q2 fortis adhuc ani-
mus minatur femine ⁊ eius execrãdis pre
cibus viriliter contradicit. Rũpunt ergo
⁊ hec vincula: q2 adhuc p̃lianti militi for
Tertia vincula titudo spiritalis assistit. Si autem demul
centi se femine: vir miser assentit: si carna-
li delectationi mollis ⁊ fessus animus co-
pulatur: si imunde titillationi non solum:
non resistit sed annuit: iam tunc cum quo
dam litio capilli plectuntur ⁊ eisdem cir
cũligatus: clauus solo infigitur mẽtis ter
rene: q2 pmixtis bonis cogitationibus cũ
malis: clauus quidam concupiscentie in
terrena illa anima radicem figit: quã nisi
prius eduxerit annisu quo preualet: agere
iam fortiter: vt pro primo ⁊ secundo non
põt: q2 veluti lesis crinibus cogitationum
sanctaꝝ: ex parte: illi spũs: non ex toto assi
stit. Unde ⁊ in premissis duabus pugnis
a principio excitato a somno describit spi
ritus affuisse: hic nõ a pricipio: sed postq̃
Quarta vicula a terre viscere clauus eductus ẽ. Sane in
quarto bello: non iam crines capitis per-
plexi litio: sed abrasi legunt: propter quod
⁊ stare nõ potuit. Cum. n. vsq3 adeo preua
let delectatio praua vt ex corde dormien-
tis militis: sanctas ⁊ deo dignas cogitatio
nes excludat: cecatur miser a philisteis ⁊
portatur in gazam: priuatur libertate ar-
bitrij: vt iam non ei liceat quod libet: q2
presto sunt qui rapiãt: ⁊ presto non est qui
eripiat. Quia vero triste Sansonis myste
rium in typo miserorum editum occasio-
ne capilloꝝ ipsius exponendum assumpsi
mus: vt q̃ timenda sit ruina viris perfe-
ctis: corporalis ille casus Sansonis terri-
biliter moueat: libet amodo cu3 letitia ad
nouum nostrũ Sansonem: cuius caput ⁊
capilli candidi sunt: mentis gressibus re
dire: ⁊ eius triumphalem gloriam in exẽ-
plum accipere. Nam sequitur.

C. 19 ¶ Caput uero eius & capilli
erant candidi tãquam lana alba
& sicut nix.

¶ Quare caput eius ⁊ capilli albi esse di
cunt? nisi q2 sanctus est ⁊ innocẽs vnigeni
tus dei: q ẽ caput eccl̃ie: vtpote ex quo oĩa
membra corporalis eius totius vnda san-
ctitatis perfusa sunt: cuius cogitationes
munde sunt: ⁊ iudicia vera iustificata in se
metipsa. Unde ⁊ ex psona dei patris p p ps. 18.
phetaz dicitur. Non. n. vie mee vie vestre
neq3 cogitationes mee: cogitatiões vestre
q2 sicut exaltati sunt celi a terra: ita exalta Esa. 55
te sunt vie mee a vijs vestris ⁊ cogitatio-
nes mee a cogitationibus vestris. Tanq̃
lana alba: inquit ⁊ tanq̃ nix. Sunt que-
dam naturaliter: quedam accidẽtaliter al
ba. Naturaliter: vt lana alba ⁊ nix: accidẽ
taliter: vt paries dealbatus. Q2 ergo deus
omnipotens: naturaliter iustus est: homo
accidẽtaliter: dicens capillos dñi esse can
didos: naturalem albedinem in exemplũ
accepit: vt naturaliter deus omnipotens
iustus esse credat: non accidentaliter sicut
homo. Quippe q2 ⁊ si homo xp̃s ẽ: nemo
tamen summe bonus nisi solus deus: pa-
ter vtiq3 ⁊ filius ⁊ spũs sanctus: sola ipsa
trinitas vnus deus. Qd̃ si septem crines
Sãsonis: virtutes naturales vniuscuiusq3
nostrũ designant, quid per capillos xp̃i: q
albi sunt nisi dona spũs sancti itelligim⁹?
Aut si ad eius humanitatem referendum
est: quicqd exempli causa in hoc loco de-
scribitur ⁊ nequaq̃ maiestati diuine: que
admiranda est: potius q̃ imitãda: sed hu
mane potius est ascribẽdu3 nature in qua
nobis dux itineris factus ẽ: nihilominus
tñ iustitia eius lane albe aut niui similis
esse phibetur: q2 non ex bonitate cõmuta
bilis nature: sed ex virtute incommutabi
lis deitatis actum est: vt tanta illa perfe-
ctio spiritalis iustitie inseparabiliter esset
in eo: apostolo attestante qui dicit. Factus
est primus Adam in animam viuentem: I. cor. 15
secundus Adam in spũm viuificantẽ. Et
iterum primus homo de terra: terrenus:
secundus homo de celo celestis. Quod si
potius naturales virtutes: q̃ spiritales
gratie in capillis ipsius candidis accipien
de sunt: liquet q eisdem mediantibus in
eo dona spiritus requiescunt: sicut iam lõ

Esa.11. ge antea: sanctus predixerat Isaias. Egre
dietur virga de radice iesse: ⁊ flos de radi
ce eius ascēdet: ⁊ requiescet sup eum spūs
domini: spūs sapientie ⁊ intellectus: spūs
consilij ⁊ fortitudinis: spūs sciētie ⁊ pieta
tis ⁊ requiescet sup eum spūs timoris do/
mini. Quocirca vigilanter pensandū est:
ꝙ sicut ad imaginem dei creata aia: trini/
tatis que deus est: similitudinem gerit:
ita septem virtutes naturales que in ipsa
sunt: septem donorum spiritus sancti ima
Jo.14. ginem tenēnt. Ut eniz trinitas deus: ani
mam iusti viri presidendo inhabitat: ita
septem dona spiritus in naturalibus vir/
tutibus anime vt similes in similibus re
quiescunt: sequitur.

L.20 ❡Et oculi eius uelut flamma
ignis & pedes ei⁹ similes aurical
co sicut ī fornace ignis ardētis.

❡Si Sanson amissis crinibus: etiaz lu/
mina perdidit: ꝯsequens est: vt noster Sā
son: cuius caput ⁊ capilli cādidi sunt ocu
los habeat sicut flāmam ignis. In oculis:
contēplatiua vita: in pedibus gressus ope
ris designatur. In vtraqꝫ ergo vita xp̄i:
igne spūs sancti accensa est: q̄ non solum
in illis membris gratia spiritus sancti dif/
fusa est: que ad otiuz ⁊ quietē vocata sunt
vt in conspectu dei sui contemplādo assi
stant: verumetiam ⁊ in illis qui exteriori
bus ministerijs deputant: q̄zuis tanta in
ter vtranqꝫ vitam differentia sit: q̄zta in/
ter pedes auricalco similes in camino ar/
denti: ⁊ oculos similes flāme ignis. Sicut
eniz aliud est: esse simile flāme ignis: aliud
esse simile rei manenti in igne: ita aliter
actiue vite: aliter contemplatiue spūs san
cti gratia presto est. Sicut aliter in cor/
pore iusti aliter in anima que spūs est: in
circūscriptus idem spiritus (qui deus est
1.cor.6. ⁊ charitas) requiescit. Licet enim iustoruz
corpora: templa sint spūs sancti: nō tamē
corpora deum sciunt: sed anime quia sicut
animabus corpora: ita iuxta illud sancti
pape Georgij: nō rez similem: sed dissimi/
lem dico animas electorum hominum:

spiritus omnipotentis dei infundendo vi
uificat. Sunt ergo oculi Christi velut flā
ma ignis: pedes vero eius similes aurical
co: sicut in fornace ignis ardentis: quia ⁊
hi qui donāte ipso: gratiā cōtemplandi ꝑ
cipiūt: lumine sapiētie perfusi ⁊ igne cha/
ritatis accensi sunt: ⁊ hi qui per eundem
spūm: donuz patiētie perceperunt: per in
numeras afflictiones quas patiendo susti
nent: ac si aurū in fornace puriores fiunt.
Quia vero sunt nōnulli qui ad vitam cō/
templatiuam hanelant: atqꝫ hoc non ex
charitate sꝫ ex vanitate procedit: quod est Leu.21
iuxta moysen albuginem habere in ocu/
lo: qualis debeat esse intētionis oculus: ⁊
q̄z flāmeus visus eoꝝ qui ad hanc gratiaz
domino inuitante festināt: exemplo ocu/
loꝝ xp̄i demonstratur cum dicit. Et ocu
li eius sicut flāma ignis. Sꝫ ⁊ vite actiue
probatio in tēptatione est: sicut per quen/
dā sapientem dicitur. Uasa figuli probat Ecc.27
fornax: ⁊ homines iustos temptatio tri/
bulationis: Unde ⁊ ꝑ apostolum dicitur. 1.cor.3.
Uniuscuiusqꝫ opus quale sit ignis proba
bit. Et hoc quare? Quia nonnulli dum
de opere suo quod faciunt: inaniter glo/
riantur: nequaq̄z aurum: aut argentum
aut lapides pretiosos superedificant: sed
ligna: ferrum: stipulam: que diu sta/
re nō possunt: ideoqꝫ i camino futuro exa
minandi sunt: qui ex hac vita sine flagel/
lo: nec tamen sine causa flagelli transie/ Heb.12
runt. Ad iustum ⁊ enim spectat iudiciuz
(vt qui non pepercit innocenti vnico) fla
gellet omnem quem recipit: flagellis ob
noxium adoptiuum. Hoc ergo modo
pedes Christi in camino tribulationis
examinati refulgent: ꝙ tamen vt pati
valeant: non aliunde habent: quam de
celi virtute. Ut enim ex se anima nihil
habet: ita ⁊ siqua illi bona naturalia da
ta sunt: ac si extincte lampades egent
lumine: vt per ignem sancti spiritus qui
de celo descendit: ignem qui examinat
tollerare sufficiat. Unde eniz credit ignē
illū sustinere potuisse Laurentius nisi ex
igne spūs sancti: qui eius interiora reple/

uerat? De quo nimiruȝ igne in cāticis cā
ticorum dicitur. Fortis est vt mors dile/
Cāti.8. ctio. Dura sicut inferus emulatio: lampa/
des eius: lampades ignis atqȝ flāmarum:
aque multe non potuerūt extinguere cha
ritatem: neqȝ flumina obruerent illā. Hic
itaqȝ ignis est: qui supat igneȝ: sicut in tri
bulatione posita per vocē Hieremie loq/
tur ecclesia dicens. De excelso misit ignē
in ossibus meis ⁊ erudiuit me. De excel/
so quippe mittit dn̄s ignem in ossibus ec
clesie ⁊ erudit illam: q̄r que posita in pace
plerunqȝ leuitatibus inseruit nolens se
ipsam erudire ⁊ digna castigatione afflige
re: vt apprehendere: vel coacta: queat di/
sciplinam iustitie: iusto dei iudicio flagel/
latur. Quasi enim de celo ignis mittitur
a d erudiendā ecclesiam: cum is qui ꝓ mo
do culpe delinquentem flagellat: pro mo/
do flagelloꝝ patientiam celitus admini/
strat. Siue ergo cum petro sequimur do/
minum: siue cuȝ ioanne contēplationi va
camus: siue inq̄ȝ illaȝ vitam tenemus que
corpori xp̄i ascribit̄ designata in pedibus:
siue illam que oculis mentis eius magis
cōgruit cuius proprie oculus qui lumen
est corporis: similitudineȝ gerit: q̄m deus
quem cōtemplatur animus: vtiqȝ lumen
est: vtrūqȝ donum dei est: vtrunqȝ gratia:
q̄r sicut ab illo in nobis est: vt similes esse
possimus flamme ignis contemplādo ce
lestia: ita ⁊ ab ipso vt possimus sustinere
pressuras: ⁊ ob amoreȝ veritatis passionē
subire. Ceteruȝ q̄r natura nostra in primo
vitiata parente: veluti de auro puro in au
ricalcum versa est: ⁊ ipse xp̄s pro similitu/
dine: ⁊ nos pro veritate carnis peccati in
camino tribulationis excoquendiꝰ sumus
vt possimus ad antiquam illam puritatē
redire. Sequitur.

T.21 ¶ Et uox illius tanq̄ uox aqua
rum multarum.

¶ Tanq̄ȝ vox aquarum multarum vox
xp̄i est: q̄r sicut pluuie multe: sono multi/
plici concorditer sonant: ita cum tā mul/
ta sint: diuine auctoritatis eloquia: tam
multi ⁊ tam semoti ab inuicem sacrorum
voluminum tractatores in quibus loqui
tur xp̄s: in vna tamē veritatis sententia:
⁊ vno sermone charitatis: quod est consu
matio mādatoꝝ: cōueniunt. Sed ⁊ sicut
sonus inūdātis pluuie: aut ipetus fluuio/
rum per alta precipitia ad loca humiliora
manētium: longius auditur: ita predica/
tio xp̄i audita est in finibus orbis terre: si
cut de sanctis predicatoribus per psalmi/
stam dicitur. In omneȝ terrā exiuit sonus ps.18.
eorum: ⁊ in fines orbis terre verba eoruȝ.
Hec est illa pluuia voluntaria quam segre ps.67.
gauit deus hereditati sue: de qua in episto
la ad hebreos per apostolū dicitur. Terra Heb.6.
sepe venientem super se bibens imbrem ⁊
germinans herbam oportunam illis a q/
bus colitur: accipit benedictionem a deo:
proferens aūt spinas ac tribulos: reproba
est ⁊ maledicto pxia: cuiꝰ ꝯsumatio i cōbu
stiōe veniet. Terra sane q̄ accepta pluuia
pro herbis: profert spinas: maledicto est ꝓ
xima: q̄r qui xp̄i predicatiōe percepta: fru
ctuȝ iustitie proferre negligit: restat vt de
accepta verbi pluuia: grauius in fine iu/
dicetur. Sequitur.

¶ Et habebat in dextera sua se/
ptem stellas: & de ore eius gla/ T.21
diꝰ ex utraqȝ pte acutus exibat.

¶ De septem stellis in suo loco dicetur:
hoc est: cum de septeȝ angelis tractare ce
perimus. Gladius vero acutus qui ex ore
xp̄i exibat: ipse est gladius sp̄ūs: quod est
verbum dei. Qui idcirco ex vtraqȝ par/
te acutus esse dicit̄: q̄r sicut de eo pie quo/
dāmodo cōqueritur sctūs iob. Iustum ⁊
impiū ipse consumit. Consumit enim iu/ Iob.9.
stum ne de bono opere glorietur: ⁊ bonuȝ
quod opatus est: eleuatus inaniter de iu/
stitia: perdat. Unde ⁊ per eundem dicit̄.
Propter supbiaȝ quasi leenam capies me
⁊ conuersus mirabiliter me crucias: etiaȝ
sine causa. Consumit vero ⁊ impium: ne
perseueret in malo: ⁊ de clementia tempo
rali qua superbe ab vtit̄: ad eternum sup/
plicium rapiatur. Consumit autem illos

ex ea parte:qua:aut male viuunt:aut ma
le viuere possent:vt desinãt in eis q̄ male
sunt:aut esse possent : ⁊ maneat in eis qđ
dei est:rectitudo ⁊ veritas.Debẽt quoqz
hoc ipm̄ imitari doctores:⁊ hi quibus re
giminis cura commissa est : dijudicantes
nõ solum illos qui steriliter viuũt:verum
etiam illos quos de operibus bonis que
faciunt letari plusq̄z decet:aut presumere
deprehendũt:ne eis appetitus laudis sub
repat:⁊ virtutem boni operis:gloriari in
2.cor.10 seipsis amittãt . Qui gloriatur (inquit) in
domino glorietur.Et hoc quare?quia nõ
q semetipsuz cõmẽdat ille probatus est:sz
quem deus cõmendat.Sequitur.

T.23 ¶ Et facies eius sicut sol lucet
in uirtute sua.

¶ Unusquisqz nostrum in spẽ cognoscit
faciei.Ut ergo xp̄m iesum cuius nos mẽ/
bra sumus:vnigenitum dei filium esse nõ
dubites : faciem ipsius in solis considera
exo.34. claritate.Non.n.sicut quondaz moysi ha
bere similitudinez lune xp̄i facies visa est:
sed potius similitudinẽ luminaris maio/
ris:vt ille esse demonstretur:de quo dicit
ps.10. psalmista.In sole posuit tabernaculũ suuz
⁊ ipse tanq̄z sponsus procedit de thalamo
suo . Hec est enim spẽs quam ostendit in
Ma.17 monte:cum inter moysen ⁊ helyam a tri
bus apostolis visus est.Et hoc quando?
Post dies iquit sex.Quare post sex dies?
Quia sextus ille dies:in quo iesus assum
ptis tribus discipulis ascendit in montẽ:
nõ aliud designat q̄z sextum tẽpus eccle/
sie:nec aliud splendor faciei:q̄z apertam ⁊
manifestam notitiam scripturarum.Un/
de ⁊ in eodem mysterio sub sexto angelo
tuba canente:angelus vnus de celo descẽ
dere visus est qui faciem in modum solis
splendidam:⁊ librum apertum in manu
sua perhibetur habere:nimirum q̄r euan
gelica veritas:tunc in modum solis con/
tẽplantes illuminat cum is qui ex parte
clausus fuerat liber ex integro aperitur:⁊
1.cor.13 cum illum compleri incipit quod p apo/
stolum dicitur.Cum autez venerit quod
pfectũ est:euacuabitur quod ex parte est.
Et illud.Euntes de claritate in claritatẽ
tanq̄z a dñi spũ.Et bene in sexto die quo
tẽpus sextum ecclesie sicut iaz diximus de
signatur:q̄r nimirum omnis pfectio in fi
ne certaminis exhibetur:sicut ⁊ per apo/
stolum dicitur Finis legis xp̄s ad salutez Ro.10
omni credenti.Et de charitate per psal/
mistam dicitur . Omnis consumationis ps.118.
vidi finẽ latum mandatum tuum nimis.
Unde ⁊ in hoc loco p̄missis alijs q̄ supra
scripta sunt vltima sunt de splendore vul
tus dñi mẽtio facta est:q̄r vz:post lucẽ mo
dicam que p mẽbra sua terris effudit:siue
per eos qui operantur circa mundana ad
sustentationem:indigẽtium : ⁊ multas p
xp̄i nomine pressuras ⁊ incommoda pa/
tiuntur:qui ⁊ propter hoc in pedibus xp̄i
designati sunt : siue p eos qui quasi oculi
xp̄i:lumina celestia cõtemplant:id quod
ad se proprie ⁊ quasi spãliter spectat:ipse p
semetipsum indicat:cum complet in no/
bis illud qđ p prophetã pollicetur dicẽs.
Ecce ego ipse requiram oues meas.Qua
si enim p alios pascuntur oues:cuz ad do
cendas subditoꝝ ecclesias:pastores in po/
pulis eligunt.Cum autẽ veritatẽ euange
licam clarificat p spũm suum ad complẽ/
dã prophetiã qua di.Post dies illos da/
bo legẽ meã in visceribus eoꝝ ⁊ in corde
eoꝝ scribam eam:⁊ ero eis in deuz:⁊ ipsi
erunt mihi in populum : ⁊ non docebit:
vltra vir proximum suum:⁊ vir fratrem
suum dicens:cognosce dominum . Om/
nes eniz cognoscent me a minimo eorum
vsqz ad maximum.Quasi iaz non p alios
dñs:sed ipse per semetipsuz requiret oues Eze.34
suas:⁊ visitat revera illas sicut visitat pa/
stor gregez suũ in die quando fuerit in me Hier.3
dio ouium suarum dissipatarum.Et quia
mirabilis est deus in sanctis suis:⁊ longe
mirabilior in maiestate sua:necesse est vt
semetipsum deijciat:qui videre tantam
gloriam extimatur dignus:quia nimiruz
terrena altitudo confunditur: cum celsi/
tudo celestium aperitur : vnde ⁊ mox
subditur.

¶Et cecidi ad pedes eius tan/
quammortuus.

¶ Quare cecidit tanq̃ȝ mortuus? Quia
qui priusq̃ȝ ista ↄspiceret: stare se in iustitie
culmine: quasi Christi discipulus ⁊ dile/
ctus pre ceteris presumebat: vbi diuie cla/
ritatis luce: ⁊ iustitie splendore pfusus est:
quicqd sibi de se ipso complacuerat: despe
xit: vnde ⁊ quasi mortuus ad pedes domi
ni cecidisse dicitur: q2 nunquaȝ melius te/
nebras suas mens humana dijudicat q̃ȝ
cum diuine sapientie luceȝ. ⁊ iustitie (que
de celo est) veritatem agnoscit. Unde ⁊
beatus Job qui ↄtra iudicem deum: tam
multa ex psona temptatoꝝ obiecerat: au/
dita voce domini obmutescit ⁊ dicit: Au/
ditu auris audiui te: nunc oculus meus
videt te. Idcirco ipse me reprehēdo ⁊ ago
penitentiam in fauilla: ⁊ cinere: Sicut er/
Job. 42. go beatus Job priusq̃ȝ audiret vocem do
mini: tanq̃ȝ habens aliqd iusti: in rigore
pertinacie sue stare fortiter videbatur: vbi
autem audiuit vocem dominit: ↄclusus ⁊
deuictus est a domino in responsione defe
cit: ita hij qui ignorant nunc equitateȝ iu
dicij: ⁊ ob hoc aduersus illud seu voce:
seu aio ↄqueruntur. In illa die que nota
est domino: ↄfundentur ⁊ decident: in il/
la inquam die que erit inter flagella ⁊ oti
um: velut inter mortuos ⁊ viuētes: inter
tristitiam passionis: ⁊ ↄsolationis letitiaȝ:
Tempus deniqȝ flagelloꝝ Job cursum si/
gnificat scdi status: tempus ↄsolationis:
tempus tertij: qd̄ completis diebus labo/
riosis erit in otio: ⁊ quiete: Qd̄ autem in/
ter vtrūqȝ tempus vocem domini audire
meruit: ⁊ iustitiam occultoꝝ iudiciorum
agnouit: ad illam veri solis claritatem re/
ferendum est: que in die sexto: vt iam dixi
Matt. 17. tribus apostolis gloriose illuxit: Cadit er/
go quasi mortuus ad pedes Christi ↄtem
plator celestium cum agnito veritatis iu/
re deuictus a lumine ptimescit: aiaduer/
tens q̃ȝ prauum fuerit ⁊ impium voluisse
ante tēpus occulta iudicia penetrare. Cur
s. oipotens deus qui iustus ⁊ pius est: tot
pleruq̃ȝ calamitatibus innocētes affligat:
⁊ non potius fide integra tenuisse: nō pos
se oino deum facere nisi qd̄ iustum est: nec
voluisse electos suos absqȝ cā iudicij subi/
re discipline: reprobos auteȝ de qbus deo
cure non est: sua culpa perire: Scriptū est
enim in libro psalmoꝝ: Uniuerse vie dñi ps. 24.
misericordia ⁊ veritas: Et iteȝ. Miseicor ps. 84.
dia ⁊ veritas obuiauerunt sibi: iustitia ⁊
pax osculate sunt: Et rursum. Misericor ps. 88.
dia ⁊ veritas precedent faciem tuam: Fa/
ciem qppe domini misericordia veritasqȝ
precedūt: q2 hijs duabus virtutibus exer/
cet deus oipotens genus humanum prius
q̃ȝ eius facies reueletur: sicut ⁊ alibi scri/
ptum est: Nolite extollere in altum cor/ ps. 74.
nu vestrum: nolite loqui aduersus deum
iniquitatem: q2 neqȝ ab oriente neqȝ ab oc
cidente: neqȝ a desertis montibus: quo/
niam deus iudex est: Hunc humiliat: ⁊
hunc exaltat: q2 calix in manu dñi: vini
meri plenus est mixto. Et inclinauit ex
hoc in hoc: verūtamen fex eius nō est ex/
inanita bibent oēs peccatores terre. Aut
enim erigunt homines cornu: opponen/
tes illi ab oriente: ↄquerentes se de iudi/
cio ⁊ dicentes. Quare deus oipotens tam
districta exercuit iudicia in exordio tem/
porum: vt mox peccantes angelos suppli
cio māciparet eterno: ⁊ originale seculuȝ
cecitati addictum terribili castigaret iudi
cio: Aut ab occidēte. Cur circa finem secu
li gentium voraginem contra fideles po
pulos inundare pmittat: Aut etiam a de/
sertis mōtibus: Cur tot millia hoium in
cecitate relinquat? Loquunt ergo hoies
iniqtatem aduersus deum nesciētes eqta
tem iudicij: Uidelȝ q neqȝ ab oriēte: neqȝ
ab occidēte: neqȝ a desertis montibus ar/
guēdus sit deus: pro eo. Uidelȝ: q iudex
est: ⁊ siue illum humiliet: hūc exaltet: siue
calicem vini propinet iustis: aut fecis sen
tētia mulctet iniustos: nullo id facit imani
tatis: aut furoris incēdio: sed aut iusti zeli
vltione: aut eruditione iustitie: Aut enim
flagellat filios vt saluti restituat: aut iuste
puniturus est impios qui iniuste nunc si/

lios ꝑsequuntur: Facit enim iudiciũ in/
ps.145 iuriã patientibus: Hec ergo ⁊ siĩa iudicia
q̃ꝫ iusta fuerint ⁊ sint ⁊ futura sint: aiad/
uertẽs ꝯtẽplator celestiũ: a rigore querimo
nie sue tremefactus succũbit: ⁊ ibi exp̃sse
cadere dr̃ vbi magis in iudicio mouebat.
Inde enim pedes dñi q inferiores sunt in
corpore: ab hijs quoqꝫ q altius euolãt: ho/
nore maxio ꝯdigni sunt. Vñ maiora ꝑ xp̄i
3.act. 6. noie supplicia ptulerunt. Qualis.n. pars
Beat⁹ corporis btõ Stephano attributa est nisi
Stepha pedũ: q̃ñ ipse cũ sodalibus suis ministrare
nus. mẽsis deputatus est? ⁊ tñ qꝛ cito cucurrit
⁊ precucurrit ad penã: primus inter cete/
ros inuenit in gĩia. Cõsiderãt qui in pace
sunt illoꝝ venerãda sibi supplicia: ⁊ indi/
gnos se iudicãtes: nõ dico corona: ſꝫ ⁊ vita
eisdẽ sanctis martyribus semetipsos ꝑster
nũt: si quo mõ p illoꝝ merita ꝯseq mereã/
tur salutẽ. Vez is q ait Petro. Sequere
Joã.21. me: de Joãne aũt nõ sic: sed sic eũ volo ma
nere donec veniã: abundãtiam bonitatis
sue in eos quos Joãnes ipse designat: pa/
tefacit cũ eũdem dilectũ discipulũ dextera
sua tangit ⁊ ne timere debeat adhortatur
illum: Nam sequitur.

T.25 ¶ Et posuit sup me dexteram
suam dicens. Noli timere. Ego
sum primus & nouissimus. & fui
mortuus & ecce sum uiuens in
sæcula sæculorum.

Joã.14 ¶ Tale est enim ac si diceret. Nõ turbet
cor tuũ neqꝫ formidet: in regno p̃ris mei
mãsiones multe sunt. Ego qui preparaui
martyribus locũ pacis: nihilominus ⁊ vir
ginibus mãsionẽ paraui: ⁊ q dedi illis co/
ronas de passiõe purpureas: vobis quoqꝫ
cõpẽsaui cãdidas de iugi ⁊ ꝯtinuo castita/
tis triũpho: Illos q̃si milites sinistra mea
tãgere volui: vt mortẽ quam ꝑ illis susti/
nui: ipsi quoqꝫ ꝑ ꝯseruis suis ponẽdo aias
suas (vt eos lucrifacerẽt) paterent. Vos q̃
si dilectos filios ⁊ camerarios aule celestis
ꝯtristare nolẽs: nõ sinistra: ſꝫ dextera tãgo:
⁊ quo arctiores iter amicos reputo: eo vo/
bis archana sacramẽta cõmitto. Jã enim Joã.15.
nõ dicã vos suos: ſꝫ amicos meos nec qc
q̃ꝫ vobis vt subditis moleste passiõis ipo/
no: qꝛ pia q̃cũqꝫ audiui a p̃re meo nota fe/
ci vobis: ⁊ qꝛ scio electoꝝ aios p̃ iustitie
eqtate moueri: cũ illis blãdiora: quãqꝫ il/
loꝝ ꝯseruis iusserat: pollicet: cãm eqtatis
eo ipso manifestat: quo dicit. Ego sum pri
mus ⁊ nouissimus: ⁊ fui mortuus: ⁊ ecce
sum viuẽs: Quid est: ego sum p̃mus ⁊ no
uissimus: nisi id qd̃ ꝯsequẽter adiũgit. Et
fui mortuus ⁊ ecce sum viuẽs: Tale est.n.
ac si diceret: Primus ordo martyꝝ est: no
uissimus virginũ: Ego aũt vbiqꝫ totus.
Ego ibi opatus sum. Ego hic requiesco: ⁊
idcirco vos de re ista sollicitari non expe/
dit: qꝛ q vobis in hoc vltio tp̃e gratis pa/
cẽ ipartiri disposui: ipse preliãti militie pa
tiẽtiã dedi: vt triumphare de hostibus po
tuissent. Nõ ergo põt vobis aliqd impro/
perari a martyribus meis: qui optime di/
dicerunt ⁊ retinent: nihil se quod non
acceperunt habere: vel ipsi potuisse: Qd
ergo. Ego feci: vel facio: magnum in se
continet sacramentum: Mortuus fui ad
horam: sed modo viuo: vt qui mori di/
gnatus sum pro impijs: habeam socios
passionis: ⁊ qui viuo in eternum: habeaꝫ
qui pro tempore teneant sacramentum vi
te: vt ⁊ ipsi pariter viuant cuꝫ eis: qui pro
meo nomine passi sunt. Et illos quidem
propter me: qui maiorem prestiti de passio
ne occasionem letitie: istos propter viuifi
cantem spiritum sanctum qui non assum/
psit humani corporis limum: nec aliquid
huiusmodi: in quo tristitiam perferat pas/
sionis. Propter illos itaqꝫ qui passi sunt
quadraginta dieꝝ numerus sacrum diem
diuine passionis p̃cucurrit. Propter istos
q i otio sequuturi sũt: sequunt i solẽni gau
dio alij.40. dies: haud dubiũ qꝛ i memo
riã illoꝝ.40. dieꝝ p̃buit seipꝫ dñs discipu
lis suis viuũ appẽs eis freq̃nter: ⁊ loq̃ns d̃
reg̃. dei: Et qꝛ dies ipos.40. ebdõada vna Act.1.
q̃ ititulat q̃nq̃gesime: i q̃licũqꝫ afflictiõe p̃
cedit: ita vt ab exordio ipsi⁹: vsqꝫ ad sabbꝫ
vigilie pasche.49. dies i afflictiõe d̃currãt.

Sequuntur etiam ascensionem domini/
cam decem dies: vt a die sctõ pasche vsq3
ad vigiliam penthecostes: eiusdẽ numeri
dies in alacritate pertranseát. Si ergo in
passione xp̃i persecutio martyrum: in re/
surrectione vero ipsius felicitas viuentiũ
xp̃o designata est: liquet ad qd dixerit do
minus iesus discipulo quẽ diligebat: noli
timere: ego sum primus ⁊ nouissimus: ⁊
fui mortuus ⁊ ecce sum viuens. operans:
vz: pro tempore hec ⁊ illa: nõ minus cuz
nouissimis q̃z cuz primis: vt sit dominus
mortuorum ⁊ viuoꝝ reddens vnicuiq3 se
cũdũ opera sua. Nec illud moueat q̄ in
oculis xp̃i cõtemplatores veri luminis di
ximus designari quasi non sit equa simili/
tudo q̄ hoc ipsũz designari dicimus in io
annez: q2 aliud est quod aliquibus datur
secundum partẽm: aliud quod multis cõ
ceditur secundum totum; maxime cum
nõnulli virgines volentes notam facere
huic mundo veritatem quaz mentis ocu
lis contẽplari meruerunt: etiam per labo
rem martyrij sequentes xp̃m: ei vt dican
tur eius oculi incorporari arctius studue
runt: quod tamẽ bonum non parum dissi
Jo. 21. mile est ab eo quod concessum est beato
ioanni de quo dictuz est vicario xp̃i. Sic
eum volo manere donec veniaz. Sequit.

T. 26 ¶ Et habeo claues mortis & inferni.

¶ Claues mortis ⁊ inferni quas se domi
nus xp̃s habere dicit: iura sunt hostis an
tiqui q̃ habuit in humano genere ab ini/
Ge. 3. tio mundi: hoc est ex eo tempore quo per
feminam quam seduxit: vt vsurparet ve/
titum adam primuz parentẽ superauit in
paradiso: ⁊ superatum morti fecit obno/
xium: ⁊ tandem rapuit in infernum. In/
tantum eniz preualuit potestas ipsius: vt
vix esset aliquis in humano genere cui li
ceret non ingredi portas iferi: nullus cui
liceret egredi: ex quo semel contingeret
introire. Quãdiu ergo claues istas diabo
lus qui totius est pater pditionis ⁊ dam/
nationis habebat: indifferẽter rapiebat fi
lios adam dãnans impios ⁊ accusans ele
ctos. Ex quo aũt auiditate malitie sue oc
cidit saluatorẽ mundi: in quo de suo nihil
inuenit: amisit protinus perdendi iura iu
dex iniquus: ⁊ data sunt xp̃o qui ⁊ vicit
eũ: ita vt nõ liceat ei deuorare quos vult:
s3 quos ei iudex eq̃ssimus iusto suo iudi/
cio deuorare pmittit. Unde ⁊ p prophe/ Hie. 31.
tam dicitur. In tempore illo non dicetur. ⁊ eze. 18
Patres comederunt vuas acerbas: ⁊ den
tes filiorum obstupescũt: sed qui comede
rit vuam acerbaz obstupescunt dentes il/
lius. Hoc ergo mõ xp̃s iesus claues mor/
tis ⁊ inferni habere dicitur non vt apian
tur ianue mortis ad degluttiendos inno/
xios: sed vt clause permaneant annis mul
tis: sicut in sexta parte libri huius de au/
ctore mortis scriptum est. Uidi angelum Ap. 20.
descendentem de celo habentem clauem
abyssi ⁊ cathenam magnam in manu sua
⁊ apprehendit draconẽ serpentẽ antiquũ:
qui est diabolus ⁊ sathanas: ⁊ ligauit euz.
Et paulo post. Et misit eum in abyssum
⁊ clausit ⁊ signauit sup illũ. Et q2 duo ma
gni psecutores cũ suis exercitib9 erãt futu
ri: quorũ vnus vocatur mors: alius infer/
nus qui maximam iustorum cedez factu
ri erãt in tẽporibus suis quos oportet pa
ri modo incarcerari ⁊ tradi sexto tẽpore
in stagnum ignis: tẽpore. s. quo pater mẽ/
dacij incarcerandus est: nõ inconuenien/
ter ad tẽpus illius victorie referri põt ser
mo iste domini dicentis. Habeo claues
mortis ⁊ inferni; q2 ⁊ alterius os claudet
ne ptinere possit: ⁊ alterius ne deglutiat
interfectos: data vndiq3 pace fidelibus p
circuitum: ⁊ subiectis aduersarijs iudeoꝝ
⁊ gẽtium sceptro xp̃i: quẽ oportet domi/
nari ⁊ regnare donec ponat omnes inimi Ps. 109.
cos suos sub pedibus suis. Tale est ergo:
ac si diceretur. Quia iam pactum est tem
pus ṗlij: ⁊ completus est numeros eoruz
q me assumpta cruce secuturi erant: ⁊ glo
ria martyrij coronandi: clause sunt amo/
do ⁊ signate porte inferi: mihiq3 tradite
sunt claues potestatis eorum: vt nõ liceat
amplius diabolo ⁊ mẽbris eius egredi ad

faciendum

faciendum preliuz cum electis meis vsqꝫ
ad tempus statutum: ideoqꝫ non opꝫ vos
sollicitos esse de pena mortis: sꝫ potius le-
tari de fruitione regni: qꝛ iam nō in mortē
carnis seruietis mihi: qđ est offerre deo sa
crificium pro peccato: sꝫ in vita iustitie: qđ
est mihi suaue ⁊ per oīa gratissimum holo
caustum. Et hec qdem apta satis. Sed ꝙ
ait. Habeo claues: ⁊ non potius obstruse
sunt.: aut obserate muris porte mortis ⁊
inferni: indicat futuꝝ esse tp̄s: in quo iu-
sto oīpotentis dei iudicio: portas easdem
oporteat aperiri. hoc est: cum post tēpus
sabbati initiatum qdem a passione dñi: sꝫ
ꝯfirmatum populo sanctoꝝ a ruina illius
regis septimi qui scriptus est in volumine
isto: qđ vꝫ sabbatum designatum est in an
nis mille qbus soli sancti dei regnare cum
Apo. 17 xp̄o: ꝑmissi sunt: soluetur iteꝝ sathanas đ
carcere suo: ⁊ exibit ⁊ seducet gentes que
sunt suꝑ quattuor angulos terre: gog ⁊ ma
gog. Non ergo pertinet ad eos quos desi-
gnat dilectus xp̄i Joānes sollicitari de la-
bore certaminis: sed de dono ꝯtemplatio-
nis qđ acceperunt ab ipso: vt scribāt que
viderunt: ⁊ que sunt ⁊ que opꝫ fieri post
hec. Pro eo enim ꝙ beato Joāni: vel po-
tius illi ordini qui significaꝛ per ipsum: cō
cessuz est: vt iam diximus incipere ab exor
dio scđi status: ⁊ manere vsqꝫ ad finem ter
tij: non inconuenienter intuitus eius ad
vtrūqꝫ istoꝝ statuum: dño largiente dirigi
tur: vt scribat vniuersa que vidit: tam. s. ea
que tunc erant q̄ꝫ que futura erant. i. tam
ꝑtinentia ad scđm statum: q̄ꝫ ꝑtinentia ad
tertium ⁊ etiam ad supnam patriam: ⁊ ad
vitam futuram. Talia enim sancto Joāni
scribere sunt commissa: qualia nec Petro
apostoloꝝ principi: cui dictum est a dño.
Sequere me: nec alicui apostoloꝝ duode-
cim qui xp̄m in passione sequuti sunt. Sꝫ
Joā. 21. ⁊ hoc nō a principio: sed postq̄ꝫ omnes fra
tres dormierunt in dño: Magnuz est hoc
misterium: ⁊ diligēti sepe sepius scrutatio-
ne pēsandum. Nam iustus ⁊ pius dñs: qꝛ
sapiētia est: nihil preter ordinem sapientie
Ps. 103. facit: sed sicut scriptum est. Oīa in sapien-
tia fecisti dñe: repleta est terra possessione
tua. Ut enim in prefatione huius operis
iam dixisse me recolo. Assotiauit simul in
vnuz. Aaron ⁊ Moysen: vt essent fratres
carne ⁊ fide: sed hoꝝ primus manifeste oc-
cubuit: scđs nesciente populo: e medio fa-
ctus est: Associauit in misterijs Helysa-
beth ⁊ Mariam: sed haꝝ prima cōi morte
defecisse crediꝛ: de sanctissimo vero corpo
re genitricis dei: qđ actum sit: vsqꝫ hodie
ignoraꝛ: ⁊ apud multos qui misterij cau-
sam nesciunt in admiratione ꝯsistunt: As-
sociauit nihilominus Petruz ⁊ Joānem:
sꝫ Petrus senior manifeste occubuit: Joā
nes in sepulchꝝ suum viuus descēdēs: qđ
de eo postea factum sit: magnam posteris
suis hesitationem reliquit: Cum igiꝛ prio-
res istoruz manifeste in typo xp̄i occubuiꝛ
se ꝯstiterit: iuniores vero in typo viuētis
spiritus: ac si nō decesserint: disparuerint:
siue pro eo ꝙ littera occidit: spiritus autēꝫ
viuificat: siue qꝛ in spiritu sancto: vita no- Ro. 8.
bis ꝑpetua ꝓmissa est: dicēte apostolo. Si 2. cor. 3.
spiritus eius qui suscitauit Jesum a mor-
tuis habitat in vobis: qui suscitauit Jesuz
Christum a mortuis: viuificabit ⁊ morta-
lia corpora vestra: ꝑp inhabitantem spiri-
tum eius in vobis: siue qꝛ xp̄s pro huma-
no genere in humana carne quam assum-
psit: mori dignatus est: spiritus vero san-
ctus nec assumpsit in quo mori possꝫ: nec
mori potuit dum nō assumpsit: q̄ꝫ apte illi
discipulo qui ordinem iuniorem designat:
dictum sit: Noli timere ego sum primus ⁊
nouissimus: ⁊ fui mortuus ⁊ ecce sum vi-
uēs in secula seculoꝝ: ⁊ habeo claues mor
tis ⁊ inferni: Ois qui hoc pensare sufficit
ꝓuidenter agnoscet: Et qꝛ eam ipsam re-
lationem hꝫ in hoc loco Joānes ad xp̄m:
siue etiam in illo loco vbi ei ab eodeꝫ dño
pendente in cruce de matre virgine dictū Joā. 19.
est: Ecce mater tua: Ut ipse vꝫ succederet
sibi in filiali obsequio: qui pre ceteris ama-
baꝛ: ab ipso: quam hꝫ ad Petrum in ple-
risqꝫ misterijs: liquet ꝙ in xp̄o Jesu prece
dēs electoꝝ exercitus: in Joāne ille qui se
quuturus est: designaꝛ: in xp̄o. s. qui ꝑ act

uam ⁊ laboriosaꝫ vitam tpe.ſcdi ſtatus co/
ronanť martyrio:in Joãne qui ꝯtemplan
do celeſtia:ſub tpe tertij in pace quieſcent:
quatenus eſtatem futuri ſeculi quam expe
ctãt filij regni:nõ ſolum roſaꝝ decor:ſed ⁊
pulchritudo lilioꝝ preueniat:Uerũtamen
q2 nunq̃ꝫ Petrus in officio apoſtolatus
fuit ſine Joãne:Joãnes vero fuit ſine Pe
tro:⁊ longo poſt eum tpe in hac vita per/
mãſit:ſiqdem Petrus primo ꝑ paſſionis
prelium ex hac vita migrauit:liquet ꝙ ſta
tus iſte ſcðs nõ ſoluꝫ ſanctoꝝ martyꝝ mul
titudinem nimiam:verumetiam ⁊ ſacroꝝ
Apo. 7 virginum turbam exhibuit infinitam.Ut
enim in ſcða parte libri:cẽtumquadragin/
ta quattuor millia martyꝝ ſignata eſſe me
moranť:ita in q̃rta parte centũquadragin
ta q̃ttuor millia virginum viſa ſunt ſuper
Ap.14 mõtem ſyon:de qbus ⁊ dř.Uidi ſupra mõ
tẽ ſyon agnũ ſtãtẽ:⁊ cũ eo cẽtũ q̃dragínta
q̃ttuor millia:habentes nomen eius ⁊ no/
men p̃ris eius ſcriptum in frontibus ſuis.
Et poſt pauca.Hij ſunt qui cum mulieri/
bus nõ ſunt coinquinati : virgines.n.ſunt.
Hij ſequunť agnum quocũq; ierit:q2 igiť
ꝯſtat modis oibus:ꝙ duo ordines iſti ne/
ceſſarij ſunt ei qui fecit illos:preſertim cuꝫ
in primo eoꝝ:clara ſit ⁊ manifeſta ſimilitu
do filij:ſicut in ſcðo ſpiritus ſancti : nõ eſt
qð timere debeat ordo iſte:quem deſignat
Joãnes:in eo ꝙ imunis eſt a verbere paſ/
ſionis:q2 nõ accidit ex impfectione ſua:vt
expers eſſe videať a corona martyrij:ſꝫ de
voluntate ſupni arbitri:qui opať ⁊ diſpo/
nit oia ſ̃m ꝯſiliũ voluntatis ſue.Qui eniꝫ
dedit martyribus vt poſſent preualere in
fide:ipſe largitus eſt confeſſoribus:vt poſ
ſint archanoꝝ dei intelligere veritateꝫ:Et
q2 nõ modo preſentia que preſto ſunt : ve/
rũetiam preterita ⁊ futura per ea que ſcri/
pta ſunt intellecta conſpiciunt:Et q̃m tm̃
q̃ſq; teneť impẽdere:quantum vt ꝯſeruis
ſuis impẽdat ab eo qui talenta diſtribuit:
abundãter accepit:recte in pſona Joãnis:
eiſdem veritatis ꝯtemplatoribus dicitur.

T.27 Scribe ergo quæ uidiſti & quæ ſunt & quæ oportet fieri poſt hæc.

Tale eſt enim ac ſi diceret:Cum ꝓpter
duas virtutes precipuas ſine qbus regnũ
dei obtineri neq̃t:humilitatis:vꝫ ſeruitu/
tem:⁊ libertatem amoris:duo iuſtoꝝ ordi
nes neceſſarij ſunt:nõ eſt tuum ammodo
qui ptines ad ſcðm ꝯturbari de pena ad
inferẽdum ſpiritum ſeruitutis:itẽꝝ in ti/
more:ſed magis deſcriptione glorie que ti
bi oſtenſa eſt ad pſuadendum amorem:q2
tp̃s erit ammodo amoris ⁊ gaudij:in quo
pfecta charitas foras mittit timorẽ.Scri/ Joã.8.
benda ſunt autẽ verba dei ⁊ in libro ſignã
da nõ taꝫ attramẽto ⁊ calamo in pellibus
corpoꝝ mortuoꝝ:q̃ꝫ ſtilo lingue humane
in cordibus viuẽtium aiaꝝ:vt duꝫ ea que
tranſierunt ⁊ que ſunt ⁊ que futura ſunt:
ſentiũt in preſentis ſeculi amore tepeſcãt:
tãtoq; in ſuo ordine vnuſq̃ſq; pficiat:q̃ꝫto
ſingiloꝝ merita manifeſta cernuntur:Ui
dit ſane in ſpiritu beatus Joãnes que ge/
ſta fuerãt ante ſe in teſtõ veteri : vidit que
facta ſunt:in tẽpore ſuo:⁊ vidit que futura
erãt vſq; ad conſumationem ſeculi.Uidit
vtiq; apud veteres libruꝫ ſignatum:vidit
in diebus ſuis agnum occiſum : ⁊ leonem
reſurgẽteꝫ a mortuis:⁊ ſcripſit illud in cor
dibus humanis : q̃n hocipſum qð videre
ꝯceſſus erat ſubiectis ſibi eccleſijs predica
re curauit:Uidit ẽt ⁊ ſcripſit ſoluenda eſſe
ſignacula in tpibus ſeptem:⁊ ea que in eiſ
dem ſignaculis ſub cortice littere velaban
tur:que etiam ſicut dictum eſt ei:cito erãt
pficiẽda:Q2 mille anni ante oculos tuos
tanq̃ꝫ dies externa que preterijt : Eodem ps.89.
modo ꝯtemplatores ſpirituales vidẽt ſpi/
ritualibus oculis que completa ſunt in ec
cleſia dei ab aduentu dñi vſq; ad preſens:
vidẽt ⁊ que preſentia ⁊ que futura ſunt : ⁊
profecto teneť ſcribere ea lingue calamo
in cordibus auditoꝝ:vt nõ moriantur ho
mines in peccatis ſuis:ſed magis conuer/
tantur ⁊ viuant:Sequitur.

Sacramentum ſeptem ſtella T.28

rum quas uidisti in dextera mea & septem candelabra aurea: Septem stellæ. angeli sunt septem ecclesiarum. & candelabra septem: septé ecclesiæ sunt.

¶ Qđ dicitur in hoc loco de expositione stellaꝝ: non est allegoricus sermo: ꝫ velut introductio quedam eloquij mystici: ꝛ q̄si explanatio visionis: allegorici sermonis veritatis integritatem in occultis habentis. Sic Pharaonis somnia interpretatus Joseph: dixit septem spicas tenues ꝛ septé vaccas macilétas: fore septem annos steriles ꝯsumpturos septem annos fertilitatis: in qua tñ interpretatione fi is allegorici intellectus extimádus non est: qn potius idipsum allegoricuꝫ esse: ꝙ taliter somniū regis explicauit Joseph: Septem nãqꝫ anni primi: septem in hoc opere: notata seculа hebreoꝝ designãt: in qbus vꝫ septem seculis: septem sigilla libri ꝯsumata sunt: ꝛ sacroꝝ grana verboꝝ in aceruis collecta: Septem vo anni steriles: septem ecclesiastica tpa: qbus ꝛ singule partes huius libri deputate sunt: excepto ꝙ sexta pars duo simul comprehẽdit in vno. Pro eo. s. ꝙ septima pars a lege ista seclusa est: ꝛ ipsa sola: sex partibus istis: ac si Rachel Lye veluti ex equo respondeat: In septeꝫ itaqꝫ tpibus istis: apta sunt sacra horrea librorꝝ ꝓpheticoꝝ ꝛ occultato diu verbi tritico: corda esuriétium populoꝝ replétur: quousqꝫ ptranseant dies famis: ꝛ optata cunctis populis: pristina relaxet vbertas: Qđ autem Joseph somnia resecat ꝛ victualia partiẽdo largit: quem alium: qꝫ ꝯtemplãtium ordinem designare credẽdus est: qui ligata dissoluit: ꝛ per eum qui se inhabitat spiritum sanctum: qnimmo spiritus sanctus per ipsos aiabus esurientibus ꝛ afflictis spiritualia diuidit alimẽta? Sic ꝛ in hoc loco sacramẽtum stellaꝝ ꝛ cãdelabrorum aureoꝝ nõ ita sicut dr simpliciter obseruãdum est: vt in septem illis epis ꝛ ecclesijs suis ꝯsumatuꝫ qs extimet sacramẽtuꝫ: sed potius in illis ordinibus qui in eisdem epis quos ꝛ angelos noiat ꝛ in ecclesijs eoꝝ designati sunt. Cur aũt in dextera sua xp̄s septem stellas habere dr: illud cause est: qđ supra: cum de dextera xp̄i posita sup Joanne ageremus: digessimus: nimirꝫ qꝛ sicut ad prelatos qnqꝫ ecclesiaꝝ ptinẽtes ad Petrum respicit pars sinistra: ita septem ecclesiaꝝ presules ptinentes ad Joannem: ad dexteram stare visi sunt: Et hoc quare? qꝛ ꝛ xp̄s Jesus sinistraꝫ sibi partem humillima benignitatis sue dispensatione preripuit ad prebendum. s. humano generi: vere ac sincerissime humilitatis exemplum: ꝛ donuꝫ libertatis ꝛ gratie in quo nos opꝫ fieri liberos spiritui sancto attribuẽdum fore: multis ꝛ lucidissimis demõstrauit inditijs: nõ ꝙ minus liberet filius: (qđ absit a cordibus electoꝝ:) cũ ipse dicat. Si filius vos liberauerit: vere liberi eritis: sed qꝛ idem spiritus quo liberi facti sumus: amor est patris ꝛ filij quo ꝛ diligũt nos: ꝛ ideo qꝛ diligunt: libertatem donant sicut p apl̄m dr. Misit deus spirituꝫ filij sui in corda nostra clamãtem: Abba pater. Et iterum. Non accepistis spiritum serui tutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater.

¶ Hac in re notari aliqd expedit dignuꝫ memoria ꝛ relatu: Uꝫ ꝙ filius dei qui ꝓprie dr sapientia: formam serui assumpsit in qua sustineret lassitudinem ꝛ laborem: spiritus vero sanctus qui vocatur Dei charitas: non assumpsit: quia ꝛ nos in addiscenda sapientia angustamur: affligimur ꝛ laboramus: in amando vero quem amare libet: nullas afflictionis sustinemus angustias: Decebat ergo bonitatem Dei ibi collaborare nobis: vbi nos laboramus: vt per eius liberati laborem possemus ꝛ ipsi tandem ad libertatem venire: Et quia quinque sunt vt iam diximus corporis sensus in quibus: se mortalis homo ad studium actionis exercet: septeꝫ vo dona spiritus qbus hõ interior efficit spiritalis: merito qnqꝫ principales

Ge. 41.

Jo. 8.

Ga. 41. Ro. 8.

Phil. 2.

eccleſie:de q̄bus circa egreſſuʒ libri huius
mētionem fecimus:vnigenito dei filio at/
tribuende ſunt. Septem vō de q̄bus hic
agit̄:ſpiritui ſancto:q2 ⁊ verbum patris in
carnari dignatus eſt:vt per q̄nq3 opa ſua:
nos a corruptione p̄mi parētis emundā
do ſanaret.⁊ ſpiritus ſancti:non in carne:
ſed in igne adueniēs:ſepteʒ donoꝝ mune
re corda electoꝝ ſuoꝝ infundēdo repleret.
Querit aliq̄s vt dicamus:que ſūt quinq3
opera xp̄i:querat hoc a ſcriptoribus euan
gelij ⁊ precipue a ſancto Luca qui oīa ſeria
tim:vt ipſe aſſerit ꝓſequutus eſt:⁊ q̄ poſt
q̄3 deſcripſit euangelium xp̄i Jeſu:eidem
euangelio actus apoſtoloꝝ in ↄſumatione
Quinq3 opera xp̄i. compegit. Primum opus xp̄i:natiuitas
fuit ſcd̄m:paſſio tertium:reſurrectio:quar
tum aſcenſio: Sane q̄ntum opus:ipſa eſt
oſtenſio linguaꝝ:⁊ miſſio ſpiritus ſancti:
nimiꝝ q2 ad hoc ita miſſus eſt a filio:vt ei
teſtimonium perhiberet ⁊ oēs honorifica
rēt filium ſicut honorificant patrem. Hijs
enim:vt iaʒ dixi:q̄nq3 operibus:quattuor
libri euangelioꝝ xp̄i ⁊ liber actuuʒ apoſto
loꝝ:aſcribēdi ſunt:pro eo ꝙ in populo il/
lo qui dicebat̄ circuncifio:q̄nq3 iſta opera
viſibiliter ſunt completa: ſiue natiuitas:
qua natus eſt:ſiue paſſio qua paſſus eſt:ſi/
ue reſurrectio qua reſurrexit ex mortuis:
ſiue aſcēſio eius in celum:ſiue aduētus ſpi
ritus ſancti miſſi a filio in linguis igneis ſi
cut ante ꝓmiſerat:nimiꝝ q2 vt ait beatus
Grego. Papa Gregorius. Magnaʒ hʒ lingua af
finitateʒ cum verbo:Ideo eniʒ in linguis
igneis demōſtratus eſt:vt ſpiritum ſe eſſe
veritatis oſtēderet:eius.ſ.a quo mittebat̄.
Et q2 nihil aliud annūciabat q̄3 q̄d a xp̄o
acceperat verbo patris:qui cum euʒ ꝓmit
Joā.15. teret apoſtolis dicens:Cum venerit para
clitus quem ego mittam vobis a patre ſpi
ritum veritatis:qui a patre ꝓcedit:proti/
nus adiecit ⁊ ait:Ille me clarificabit:q2 d̄
Joā.16. meo accipiet ⁊ annunciabit vobis:Nō er
go ſolum quattuor opa que ſpecialia ſunt:
⁊ quattuor aīalibus ↄuenire noſcunt̄ ſcd̄o
ſtatui qui ſpecialius ↄuenit xp̄o:aſcribēda
ſunt:Uerumetiam ⁊ aduētus iſte ſpiritus
ſancti:qui ⁊ letificat ciuitatē dei:Per hoc
ꝙ in ſpecie linguaꝝ oſtenſus ⁊ in noīe filij
miſſus eſt:preſertim cum eos diſertos ad
predicādum fecerit ⁊ ad loquēduʒ acutos:
q̄d totum ꝓprietati:verbi aſcribēdum eſt:
ſicut proprietati ſpiritus ſpirare vbi vult:
etiam ſine auditu aurium:⁊ viſione oculo
rum:imo eo ꝑfectius:quo magis viſus
abeſt oculis ⁊ auribus auditus:Uerum q2
vnus deus ſunt filius ⁊ ſpiritus ſanctus:
nec filius ſine ſpiritu ſancto: nec ſpiritus
ſanctus ſine filio:ſicut nec pater ſine eis ali
q̄d operat̄. Et tñ q2 vere tres ſunt.aliqua
eoꝝ que operant̄ ſimul:habēt potius ima
ginem patris:aliqua filij:aliq̄ ſpiritus ſan
cti:⁊ nō nulla ſpecialius attribuuntur pa
tri:ſicut potētia:timor ⁊ fides:nō nulla fi/
lio:vt humilitas:veritas:⁊ ſapientia:non
nulla ſpiritui ſancto:vt charitas:gaudiū:
⁊ libertas:Lʒ ſingula hoꝝ triuʒ ſint ⁊ oīa
pariter ſinguloꝝ:Miro itaq3 modo actuʒ
eſt vt ſpiritus ſanctus appareret in līguis
docturus que nō nouerant apoſtolos xp̄i:
vt ſe oſtenderet eſſe ſpiritus xp̄i:qui ⁊ ꝓꝑ
hoc dictus eſt ſpiritus v̄itatis: q2 veritas
xp̄s qui vt ad ſe ꝑtinere opus magiſterij
demōſtraret:infor mās electos ſuos ad cu/
ſtodiam humilitatis:poſt ea que de patre
predixerat:de ſeipſo ↄſequēter adiunxit di
cēs: Nec vocemini magiſtri:q2 magiſter
veſter vnus eſt xp̄s. Proprietas itaq3 pre/
dicādi:verbi eſt incarnati:cui tñ ſpiritus
ſanctus aſſiſtit:tanq̄3 is qui cuʒ eo miſſus
eſt celitus ab vno patre:vt perhibeat teſti
monium veritati:lʒ ꝓprietas ſpiritus ſan
cti ſilentium magis expetat q̄3 ſermoneʒ:
⁊ nequaq̄3 vociferando ingerat:ſed ſilēdo
inſpiret:Quis enim neſciat clericis colla
tum eſſe de iure predicationis officiuʒ:q̄d
ꝑtinet ad ſecūdā lyaʒ:monachis aūt ↄue
nire ſilentium q̄d ſpectat ad decorem Ra
chelis? Satis eſt longe a domeſticis fidei:
qui neſciat ſpiritualia munera abſq3 tran
quillitate ſilētij ꝑfecte ab aliq̄bus poſſide
ri nō poſſe:Quis enim inter verboꝝ ſtre
pitus ſalteʒ vel per modicas litteras diſta
re poteſt:ſparſo circa plurima intellectu?

Inde est ꝙ beatus ioãnes tũc secreta li/
bri huius contemplari meruit cum elon/
gatus a turbarum strepitu in loco solita/
rio relegatus erat vt doceret eos qui spiri
tales sunt ⁊ spiritaliũ donoꝝ vbera degu/
stare peroptãt: oportere elongari a frequẽ
tia populoꝝ: vt tanto deo per silẽtiũ vici/
niores fiant: quãto longius a mũdanis cu
ris fugientes discedũt. Et quidem circa il
los quinqꝫ sensus qui exteriores sunt: hu
manum magisterium necessariuꝫ est: siue
vt exerceat quis illos in operibus bonis:
siue vt abstinere studeant vigilãter a ma
lis: ꝙ sicut non parui laboris est: ita nec
spernẽdi muneris occasionẽ largitur. Cir
ca illa vero septẽ dona: quibus septẽ spũs
libri huius cõuenire noscunẽ: non taꝫ hu
mane lingue industria: ꝗꝫ gratia spũs san
cti: necessaria est: qui cum sit inuisibilis ⁊
simplex substãtia: ammoto vndiqꝫ vocis
strepitu: absqꝫ alicuius difficultatis obie/
ctu: vbi ipse vult inuisibiliter spirat: ⁊ si/
ne humane lingue suffragio operaẽ quod
libet. Nec ita paruipendẽda erat huius
causa mysterij: vt absqꝫ mysteriali exẽplo
pertransiret intacta: quin potius quo ma
ioris est glorie: eo sublimioribus figuris
in euangelicis oraculis cõgesta ẽ: vt p ea
que mirabiliter facta sunt: qd quottidie
accidat in ecclesia Christi: eodem eruditi
Lu. i. spiritu cõtemplari possumus. Helysabeth
sancta femina sterilis erat ⁊ si viruꝫ agno
sceret ⁊ haberet. Maria virgo fecũda: ⁊
tamen incognita viro. In vtraqꝫ ergo se/
cundũ hoiem desperatus conceptus: ni/
mirum ꝙ illa sterilis: ita ex quo cõcipet:
nõ cognouerat virum. Sed quid veritas
Ma. 19 dicit? Que impossibilia (īquit) sunt apud
homines: possibilia sunt apud deum. Cõ
cepit ergo mulier cognita ⁊ diu cognita
viro: de homine quidem: sed per deum.
Concepit ⁊ virgo incognita: non ex ho/
mine aut per hoiem: sed angelo median/
te: ⁊ idipsum nũtiãte de spiritu. Agnosce
nunc in zacharia predicatoꝝ ordinem: in
Helysabeth auditorum ecclesiaꝫ. Intelli/
ge in Joseph spiritales viros: qui iustorũ
collegijs prelati sunt: in maria spiritalem
ipsam ⁊ a mundo segregatam ecclesiam.
Laudaẽ pars Helysabeth si verbũ de libẽ
ter audit ⁊ frequenter attendit. Laudaẽ
pars marie si assidue in claustri thalamo
cõticessit vacans orationibus ⁊ psalmis
loquẽs sibi ipsi ⁊ deo suo in lectiõibus di
uinis querens apprehendere illud vnum
de quo dñs ait. Porro vnum est necessa/ Lu. 10.
riũ. Expectat tamẽ ⁊ ipsa angelum collo
quentem sibi spiritalẽ. s. predicatorem qui
loquaẽ sapiẽtiam inter perfectos: sermões
vtiqꝫ mysticos ⁊ spiritales: nõ hystoricos
⁊ carnales: non vtiqꝫ qui non pfectis: sed
paruulis in xpo conueniunt. Alialis hõ/ 1. Co. 2.
dem hõ non itelligit que sunt spũs dei: ac
per hec que contemplantur sancti eleua/
ti sepius in tertium celum carnalibus qui
hoies sunt: loqui nõ audent: ne forte in/
firmẽtur: coarctentur ⁊ corruant. Rara
ergo gabrielis locutio: sed tota de spũ esse
debet. Spũs inquit sanctus superueniet Lu. 1.
in te ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi.
Ne dicas doctorem non habeo qui mi/
hi per singula id quod legere possum:
explanet vbi spiritus doctor est: parua
verbi scintillula in immensum excrescit.
Et quia verbum charo factum est: ⁊ ha Jo. 1.
bitauit in nobis: ⁊ qui erat inuisibilis
pro sue simplicitate nature: per humane
assumptionem substantie: visibilis fieri
dignatus est: voluit per visibiles homi/
nes vocis mysterio personari: vt hi qui ar
chana diuinitatis penetrare contemplã
do non poterant: visibilibus ad sublimia
raperentur exemplis. Non sic autem spi/
ritales: non sic: sed quo illorum corda mũ
diora sunt. Eo per inuisibila Dei opera
que sibi viciniora sunt: in ipsum qui crea
tor est omnium: spiritalium oculorum
aciem intellectualiter figunt. Ut autem
istud facere queant: septem dona spiri/
tus eisdeꝫ necessaria sunt: que ab illo vno
spiritu: qui deus est: per singulos diui/
duntur vt libet: qui in die Pentheco/
stes effusus est in corda fidelium: eo
quod sit: ⁊ ipse manatio patris ⁊ filij:

sicut est ꝛ filius manatio patris: nisi forte mysterium manationis deo nato magis conueniat: spirationis autē ꝛ insufflationis spūi sancto: qui nobis ipe quoqꝫ dona sua inspirando distribuit: sicut per semetipsam veritas: sitientibus aquam viuam
Jo.8. de eo loquitur dicens. Si quis sitit veniat ꝛ bibat: ꝛ flumia de vētre eius fluēt aque viue. ¶ Qua in re notari aliquid vigilāter oportet: vz: ꝙ beatus ioannes qui typum plerūqꝫ gerit spūs sancti egressus ab ecclesia primitiua in qua spūs sancti gratia superfusa est septem ecclesijs que sunt in asia pfuisse: ꝛ in eisdē perfecto cursu certaminis sui apud vrbem Ephesum quieuisse cognoscitur: sicut ꝛ petrus Rome: q: ꝛ si ita oportebat petruz participare dono spūs sancti: quomodo ioānes qui pre ceteris diligebatur a xpo: vt ostendatur vinculum vnitatis: quod est inter filiū ꝛ spiritum sanctum: spāliter tñ xps iesus in illis requiescere visus est: qui partem humiliorē sectati sunt: spūs vero sanctus in his qui libertate letantur: qꝫ vt diuinis famulatibus vacare queāt: relicto mūdo ꝛ mū
Lu.10. di negotijs meliorez sibi partē elegisse noscuntur. Cum autez quinqꝫ ille ecclesie spālis christi hereditas facte sint quomodo septem de quibus hic agitur: spūs sancti videatur: q: de ratiōe illas potius xps: has aūt multo arctius spūs sanctus diligere. Quia tamē charitas non querit que sua sunt: sed que alterius: ꝛ illum se discipulū arctius diligere xps qui quasi pprius erat
Jo.21. spūs sancti: declaratur cuz dicitur. Discipulus ille quē diligebat iesus: ꝛ in illaz ecclesiam spūs sanctus prius descēdere voluit: que petro xpi vicario cōmissa est: ecclesiaz scilꝫ hierosolimitanaz cui xps a principio pfuit: ꝛ quam petro Christus ipse commisit dicens. Pasce oues meas: quemadmodum ꝛ de eo per eius coapostolum dici
Jo.2. tur. Quod operatus est petro in apostolatu circuncisionis: operatus est ꝛ mihi in
Gal.2. ter gentes. Fuit enim ecclesia ipsa prima ecclesiarum quinqꝫ que petro: vt supra diximus specialius commisse sūt: sicut ephesinam ecclesiam: primam ecclesiarum septem in partez sancti ioānis deuenisse scripsimus. Sic igitur Christus iesus amplexatus est: eum qui quasi proprius erat spiritus sancti: spūs vero sanctus honorauit eum qui quasi proprius erat xpi Jesu infundens illi abundātius dulcedinem charitatis sue: vt ipse pre ceteris coapostolis diligere dominum ꝛ magistrum. Sic duo filij ioseph: quorum primus designat latinos: secūdus grecos: pro eo. s. ꝙ ioānes iunior ad grecos missus est: petrus senior q ꝛ primus apostolus: ad latinos: secunduz quod ꝛ primogenitus manasses proprietate quadam attribuēdus est filio: effraim spūi sancto: amica contētione inter israel ꝛ ioseph ponderati sunt: vt quem ioseph preferre conaretur: iacob futurorum pscius benedictione postponeret: ꝛ econuerso: licet de loco suo nequaqꝫ amotus fuerit manasses: aut effraim de loco suo trans Ge.48.
latus ꝛ mutatus ad dexteram: sed tñ qui consistebat ad dexteram: manu sinistra tactus est: dextera vero qui manebat ad leuam: vt neutro patrum alteri ex toto cedente velut ex equo vterqꝫ prior: ꝛ vicissim inferior videretur. Intātum autem ꝑ prietas effraim collata est ioseph: qui manassem honorari amplius ꝛ preferri volebat: vt in libro isto manasses iter filios iacob principatum accepisse monstretur: dicē te de eo spiritu sancto. Ex tribu manasse Ap.7.
duodecim milia signati. Effraym autem cum ioseph sub vno principatu coniunctus ostendatur cum dicitur. Ex tribu ioseph duodecim milia signati: Qui enim nō ait. Ex tribu effraim: sed ex tribu Joseph: deuenisse effraim in sortē ioseph manifeste demonstrat. Si aūt manasses inter fratres duodecim iacob patriarche specialius attribuitur. Effraim vero Joseph. Quid est ꝙ ioseph manassen primogenitum honorari voluit statuens illum ad dexteram patris: Patriarcha vero iacob iuniorem effraim tangens illum dextera ꝛ preferens priori suo etiam renitente Joseph: nisi quia spiritus sanctus quem

designat Joseph illum magis populum
honorare conatus est: qui propius esse
Christi iesu iure primogeniti videretur.
Pater autẽ quẽ designat iacob inuictus
super hoc esse voluit: ne duobus modis
specialis populus esse inferior videretur:
ac per hoc spiritus sanctus qui procedit
a filio: minor esse patre ⁊ filio ab aliqui/
bus putaretur. Licet ergo vnigenitus dei
filius querẽs gloriam spiritus sancti: spe/
ciales ministros eius prerogatiua dilectio
nis attollat. Spiritus vero sanctus vicis/
situdinem honoris ⁊ glorie: eidẽ vnigeni
to diligẽter impendat: feliciorem tamen
extimandã dixerim partem quam Chri
stus vt predictum est inuincibiliter pretu
lit: ꝙ ex his que scripta sunt: ⁊ adhuc scri
bi possent prudẽs ac sollicitus lector eui/
dẽter intelliget. Sed cũ illi parti quam
paraclitus ꝓtulit attribuatur maior glo/
ria: felicitas ista que cui preferẽda sit: non
inuenio: nisi qꝛ ille populus letat̃ q̃ plus di
ligit̃ ẽt si is q̃ minus diligit̃ amplius hono
ret̃ ꝓ illo: qđ ex his frequẽter accidit eui
dẽter apparet. Fallitur aũt in hac parte
ambiẽtis iudiciũ: eo ꝙ ignoret penitus
vim amoris: sine quo nec regine sufficit
oĩs magnificẽtia sua. Et de hoc quid dicẽ
dum? Feliciorem se esse putat ⁊ est vxor
militis viro dilecta: vxore regis quam nõ
diligit rex: etiam si de gloria in nullo se le
sam fore queratur: nisi forte meretrix sit: ⁊
nec ipsa diligat eum a quo diligi spernit:
hñs occultos amatores suos apud quos
infeliciter putat se esse felicẽ. Qđ si ita est:
etiã nec isto modo impeditur ratio: quã
do, quidẽ ⁊ si prauum amorem felicitatẽ
extimet nihilominus tamẽ amorem felici
tatem putet: nec esse felicitatẽ: sed mise/
riam: vbi amor non est. Quo circa felicio
rem dixerim: partẽ ioannis qui plus ama
tur a Christo: parte Petri q̃ minus ama
tur: ⁊ si plus amet ipse: que tamen ⁊ ipsa
felix est: quia ⁊ si non equaliter: amatur ta
mẽ: ⁊ quod minus supplet amoris distan
tia: supplet prerogatiua glorie ⁊ maiestas
honoris. Datur deniq̃ lye sceptrum cui
negatur pulchritudo Rachelis: vt quod
minus habet in amore: suppleat in sobo/
le. Quia vero archanorum intelligẽtia il
li parti concessa est: que pertinet ad dile/
ctũ ioannẽ: non frustra de specialibus or
dinibus ꝑtinẽtibus ad ipsum sermo pre
currit: postponitur aũt de quinq̃ maiori/
bus: qui tempore ⁊ potestate prelati sunt:
vt ostẽdantur primogenita sublata esse a
filys Lye: data vero filys Rachelis: vt Mat.
sint primi nouissimi: ⁊ nouissimi primi: ⁊ 10.
discat omnis mundus subditus esse deo: 1. cor. 1.
⁊ non glorietur omnis caro in conspectu
eius. Non solum autem Manasse ⁊ Ef
fraim filys ioseph data sunt primogenita
iuxta paralypomenon: verumetiam ⁊ be Pa. 5.
niamin fratri ioseph data esse vidẽtur: in
hoc ꝙ prima sors inter septẽ cecidit Be Jos. 18.
niamin: cui similis est in nouo: Epheso
rum ecclesia. Ut enim legitur in actibus
apostolorum: fundata fuit ecclesia ipsa: ab
apostolo Paulo qui fuit de genere Be
niamin in qua ⁊ mãsit annis tribus: san Ac. 19
ctus autẽ ioannes supedificauit illam.
¶ Ubi ⁊ illud diligẽter obserua ꝙ quan
do inter Petrum ⁊ Joannem interponi
tur Paulus: tunc Petrus designat ꝑso
nam patris: Paulus filij: Joannes spiri
tus sancti: ⁊ ꝙ Paulus non superedifica
uit a principio in his que Petrus funda
uerat: fundauit aũt ipse ꝑ se: ⁊ supedifica
uit ioannes vnigenitũ dei patris in hoc
ipso designat: qui consumato veteri testa
mẽto: quod spãlius ꝑtinebat ad patrẽ: in
choauit testamẽtum nouum: quod spãli
us ꝑtinet ad seipsum: superueniet autẽ spi
ritus sanctus consumaturus q̃ inchoata
sunt ⁊ fundata a filio: vt compleatur il
lud quod ipse dicit. Adhuc multa habeo
vobis dicere: sꝫ non potestis portare mo Jo. 16.
do. Cum autẽ venerit ille spiritus veri
tatis: docebit vos omnem veritatem.
¶ Nunc itaq̃ vt in biuio positus: ꝑge
quo vis: Si incipis a prima parte libri ⁊
ꝑgis ad quintam: intellige in prima par
te: primitiuam ecclesiã in secunda: anthio
chenam: in tertia alexandrinã: in quarta

constantinopolitanā:in quinta romanā. i.quod per istas itelligit' quatuor:s.aialia et thronus dei:quorum intelligentia talis est. Ecclesia primitiua:significat id quod leo:ordinē:vz:prelatorū. Ecclesia anthiochena:id quod vitulus:ordinem:vz:martyrum. Ecclesia alexandrina id quod homo:ordinē:vz:confessorū:qui spāli nomine:doctores dicendi sunt. Ecclesia constātinopolitana:id quod aqla:ordinem:vz: sanctarum virginuz. Ecclesia Romana: id quod sedes:generalē:vz:iustorū ecclesiam:que in vinculo vnitatis et pacis diuersas mansiones in seipsa consolidat. In eo enim q̄ fuit ioānes in spū in dominica die:et vnigenitum dei patris qui est pnceps pastorum in gloria maiestatis:contēplatus est:satis ostēdit visionis ordinem ad diem resurrectionis dominice esse referendum:et ad ordinem pastorum qui primus est:q: et re vera pastoribus qui fortitudine fidei leones esse debēt:resurrectio dominica attribuitur: sicut et passio vel baptisma martyrib':natiuitas doctorib': ascensio contemplatoribus:aduentus spiritus sancti:in charitate seruētibus. Sin vero de specialibus ordinibus agendum est:ecce in prima hac parte libri in typo ecclesiarum septem designati sunt:vt fiāt

Ma.20 primi nouissimi et nouissimi primi:et precipue cum in hac visione ipsis prerogatiua ascribatur amoris propter sanctuz Joānem: qui eis velut in proprium datus est:quin imo propter spiritum sanctum: qui in eis specialius requiescit:queādmodum in septē crinibus Sansonis designatum est. Igitur quod ad carnem pertinet ab ecclesia circuncisorum: hoc est ab illo

Judi.6 populo qui carnaliter vixit inchoatum est:quod vero pertinet ad spūm sanctuz: ab ecclesia gentium:vbi nihil de lege carnis actum est: sed totum quodammodo de lege spūs. Ipsa est principalis:illa ephesorum ecclesia:que prima post anthiochenam in asia claruisse cognoscitur:hoc est post ecclesiam illā in qua sepius de iudaismo iurgati sunt ex circūcisiōe fideles: qd in ecclesia ephesina et reliqs sex vix vnq̄ accidisse legit: Nunc ergo de his ecclesijs agendum est:et de his que per illa significant:qliter illis spūs sanctus per ea que scripta sunt:futura pdixerat complens promissionem domini dicentis. Non enim

Jo.16. loquet a semetipso: sed quecunq audiet loquetur:et que futura sunt annuntiabit vobis. Ut q: nō omnes religiosi ordines vnanimiter aut equaliter currunt:que ecclesiarum septem laude vel obprobrio digna sit:ex his que scripta et pscripta sunt: p hoiem qdem:sed a spū sancto vnusqsq perpendat. ¶ Nota q dictū est. Quinq partes libri attribuende sunt qnq ecclesijs generalibus ptinentibus ad petrum: septē portiones prime ptis:septē spālibus ptinētibus ad Joannē:et tn similitudo qdā est iter generales et spāles:q: sicut i prima pte libri agit de oib' platis:ita et i prima portiōe prime ptis d qbusdā platis:et sicut in scda pte libri agit de oib' martyrib':ita in scda portiōe prie ptis de qbusdā martyribus:et sic de ceteris:excepto q in gnalib' qnari' nūerus i spālib' septenari' tenēdus est. At si ea que de sexto tempore prolata sunt:cuz de splendore vultus domini ageretur:prosequi volumus:ad tertium profecto statuz transmeare compellimur. De cuius tamen intellectu parum quid adhuc assignare sufficimus: q: qualiter ordo ipse futurus q erit in reliquijs iudeorum: et gentium ad instar ecclesie: que presens est:distinguendus sit:ita nos modo assignare nequius:quomodo que a tempore apostolorum vsq nunc in hac ecclesia gentium gesta sunt:a doctoribus primitiue ecclesie assignari non poterant. Hoc solum de predictis ecclesijs secūdū itelligentiam pertinētē ad tertium statuz notandū video:q sicut vita petri ptinet tm ad scdm statum:vita vero Joānis ad scdm et tertium:ita itellectua qnq ecclesiarum et qnq partiū generalium libri nō nisi ad scdm statuz retorquēdus est. Intellectus vero septem ecclesiarum et septem pportionū prime partis ad scdz et tertiū.

¶ Nota hic prudens lector: nota ⁊ discu
te vigilāter. Ut autem sciamus differen/
tiam intellectuum inter secundū ⁊ tertiū
2.cor.4 mundi statū: memoranda sunt verba pau
li qui claritatem euāgelici sermonis in se/
cūdo statu assignare studuit: haud dubiū
ꝙ respectu legis: ⁊ ex parte: non secundū
totū propter illud quod alibi ipse scribit.
1.cor.13 Ex parte enim cognoscimus ⁊ ex parte ꝓ
phetamus: cū autem venerit quod perfe/
ctuȝ est euacuabitur quod ex parte est: ita
2.cor.3. enim superius dixerat. Fiduciam talē ha
bemus ꝑ xp̄m ad deum: non ꝙ suff cien/
tes scimus cogitare aliquid a nobis quasi
ex nobis: sed sufficiētia nostra: ex deo est.
Qui ⁊ idoneos nos fecit ministros noui
testamēti: non litera sed spū: litera eniȝ oc
cidit: spūs autem viuificat: Quod si mini
stratio mortis literis deformata in lapidi/
bus fuit in gloria: ita vt non possent intē/
dere filij israel in faciem moysi: ꝓpter glo
riam vultus eius que euacuat: quomodo
non magis ministratio spūs erit in gloria.
Nā si ministratio dānationis in gloria est:
multo magis abundat mysteriuȝ iustitie
in gloria. Nam nec glorificatum est quod
claruit in hac parte: propter excellentem
gloriā. Si.n. quod euacuatur per gloriam
est: multo magis quod manet in gloria ē.
Habentes igitur talem spem: multa fidu/
cia vtimur: ⁊ non sicut moyses ponebat
velamen super faciem suā: vt non intēde/
rent filij israel: in facieȝ eius: quod euacua
tur: sed obtusi sunt sensus eorū: vsqȝ.n. in
hodiernum diem id ip̄m velamen in le/
ctione veteris testamēti manet non reue/
3.cor.3. latum: q̄m in xp̄a euacuatur. Sed vsqȝ in
hodiernū diem cum legitur moyses: vela
men est positum super cor eoꝝ. Cum aūt
conuersi ad deum fuerint: auferetur vela/
men. Dn̄s enim spūs est. Ubi autem spiri
tus dn̄i: ibi libertas. Nos vero omnes re
uelata facie gloriā domini speculantes: in
eandem imaginem transformamur: a cla/
ritate in claritateȝ tanq̄ȝ a dn̄i spiritu. Jō
2.cor.4 habētes hanc ministrationem iuxta quid
misericordiam cōsecuti sumus: non defici
mus: sȝ abdicamus occulta de decoris nō
ambulantes in astutia neqȝ adulterantes
verbum dei: sed in manifestatione verita
tis cōmendantes nos metipsos ad omnē
conscientiam hoium coram deo: ꝙ si etiā
optum est euangelium nostrū: in his qui
pereunt est opertū: in quibus deus huius
seculi excecauit mētes infidelium: vt non
fulgeat illuminatio euangelij glorie xp̄i: q
est imago dei. Nō enim nos metipsos pre
dicamus: sed iesum xp̄m dn̄m nostrū: nos
aūt seruos vestros per iesuȝ xp̄m: quoniā
deus qui dixit de tenebris lucē splendesce
re: illuxit in cordibus nostris ad illumina
tionē sciētie, claritatis dei: in facie xp̄i iesu.
Hec oia scripsit apostolus disputans de li
tera ⁊ spū: que siquis plene intelligit: satis
factū est ei de spūale itellectu: qui designa/
tus est in facie xp̄i iesu: qūo.s. lumē sit nec
tale quale in facie moysi designatum est: sȝ
multo amplius q̄ȝ distat inter lunam ⁊ so
lē. Hunc ergo intellectū ꝑceperūt aposto
li: sed ꝓpter impios ⁊ blasphematores
abscōditum est: iteruȝ vsqȝ ad tēpus: sicut 3.re.17
helyas qui abscōditus est annis tribus ⁊
quasi mēsibus sex: ⁊ iteꝝ manifestus appa
ruit. Et sicut stella quam viderāt magi in Mt.2.
oriente: ⁊ disparuit: ⁊ rursum circa finem
itineris ꝑsistentibus in fide ostensa est. Qr
igitur vt in tempore illo quo xp̄s venit in
mundum splēduit facies xp̄i cōpletis ab
habraam iuxta matheū: ⁊ a iacob iuxta li
terā testamēti veteris generationibus q̄/
draginta: sic ⁊ nūc splendere opȝ cōpletis
rursum in spiritu: generationibus q̄dragi
ta. Unde ⁊ q̄dragesimo die: a dn̄ica qua/
dragesime: velamen quod est inter chorū
⁊ altare ꝯsueuit auferri. Cogimur in bea/
to ioāne: nō solū cōtemplatores huius tē
poris accipere: sed ⁊ magnos illos viros
qui in exordio ecclesie reperti sunt: quoꝝ
ēt nōnulli ꝓphetie spūm habuisse legunt
salua sentētia illa qua dr. Ex parte enim 1.cor.13
cognoscimus: ⁊ ex parte prophetamus:
cum autem venerit quod perfectum est:
euacuabitur quod ex parte est. Quale.n.
erat illud ꝙ stellam magi in oriente vide/

runt:τ per eam natum xp̄m intellexerũt:
comparatione illius luminis:quod in fi/
ne consecuti sunt quãdo edocti per sapiẽ
tes τ scribas populi:non solum stellã quã
viderant in oriente viderunt: verumetiã
ipsam veritatem quam quesiuerant ocu/
lo ad oculuz cõtemplari τ cognoscere me
ruerunt. Nunc ergo intelligere est fuisse
etiam tũc viros intelligẽtes etiam preter
sanctos apostolos τ euangelistas qui pre/
dicare que audierãt τ viderant iussi sunt:
quod licet non ita lucide qũo in tertio sta
tu:sed quasi per speculũ in enigmate : se/
cũduz tñ ea que hic scripta sunt:laudaue
runt iustos:increpauerũt iniustos: pmise
rũt bona bonis:mala malis:alios suaden
tes blanditijs : alios terroribus perin//
gentes:ita vt sint inexcusabiles quicũqz
incorrigibiles reperti sunt τ qui surda au
re audierunt:quod per singulas ecclesias
in fine concluditur. Qui habet aures au/
diẽdi audiat quid spiritus dicat ecclesijs.
Sed iam nunc prestante deo ad contem/
planda earũdem ecclesiaruz mysteria ver
ba vertamus: vt quid vel laude dignum:
vel increpatione cõmeritũ a principio se/
cundi status vsqz ad presens:singulis an/
gelorum septem τ ecclesiarum suaruz.per
singula sex temporuz cõtigerit : elucescat:
τ sicut in presenti tempore experimento li
quet non ignorasse spiritum iesu ex his q̃
scripta sunt in hoc libro:eodem duce spi/
ritu comprobetur: vt non solum turbe gẽ
tilium que in fide precedunt: verumetiaz
iudeorum que secuture sunt cõsona:τ pa
Ma.21 ri voce cõfiteantur τ dicant. Benedictus
qui venit in nomine domini.

¶ Incipit de Angelo Ephesi. Cap. 2.

Te.1. ¶ Et ãgelo ephesi ecclesie scri
be. Hec dicit qui habet septem
stellas in dextera sua:qui ambu
lat in medio septem cãdelabro
rum aureorum.

Cum vnigenitus dei filius:de se q̃si
de alio loquens vniuersam electo/
rum ecclesiam ad dexteram suam collocã
dam insinuet dicens. Statuet quidẽ oues
a dextris suis:edos autem a sinistris:τ cũ Ma.25
ipsemet in alio loco dicat. Ubi duo vel
tres congregati sunt in nomine meo : ibi
sum in medio eorum . Quare non absur/
de:cur se vel solas stellas tenere dicat in
dextera sua τ non etiam candelabra septẽ:
aut cur se in medio candelabrorum aureo
rum : τ non etiam inter stellas ambulare
perhibeat. Sed in huius questionis enig
mate:consuetudo scripturarum emulan/
da est:que vnam eandemqz rem diuersos
plerunqz parere intellectus demonstrat:
secundum q̄ rote scripturarum pro impe
tu spiritus gradiuntur. Aliter eniz de spe
cialibus:aliter de generalibus iudicandũ
est. Sed τ aliter cuz scribitur vnus solus:
aliter cum secundus adiungitur:aliter cũ
id quod adiungitur minoris est pretij vel
dignitatis:aliter cum maioris:aliter cum
simplex τ simplex : aliter cum simplex τ Exo.3
multiplex in relatione ponũtur . De vno
τ eni solo spãliter agit:cuz in vno Moy
se loquente deo in mõte oreb:aliquid spe
ciale ac mysticuz designari sentimus. Qđ
si eidem moysi iungitur aaron:protinus
de re illa ad aliam itellectus discurrit. Eo
dem modo si de sarra agitur absqz agar:
pót sola sarra aliquid designare etiaz p̄ter
id quod significat cum ponitur in respe/
ctu agar. Cum vero eidem sarre assotiat
agar: ptinus mutat mysteriũ:sed nó qua
le est illud:cũ ei subtracta agar : subrogat
Rebeccha. Et hoc quidẽ de duobus sim
plicibus. De simplici aũt τ multiplici ser
mo est:vt cum ponuntur simul duo:quo
rum vnum ad personam:alteruz ad mul
titudinem refertur:vt sunt pastor τ grex
in testamento veteri:quorũ vnus plerun/
qz Christum:alius designat ecclesiã. Qui
hanc mysteriorum regulaz intelligere ne
quit: nescio siquis ei per singula loca in
quibus hec mutatio fit:satisfacere potest.
Qui autem non capit istud τ scrupulo/
sus est:discat prius audita credere:vt pos
sit suo tempore peruenire ad intellectum.

Quis.n.nesciat argentuz respectu eris & stagni pretiosum esse metallum? Sed si ei suo moto.ere:apponitur aurum:desinit esse pretiosum:quod claruit in hac parte. Sic & respectu reproborum vniuersa electorum agmina ad dexteram omnipotentis dei collocari dicuntur:de quibus tamen in hoc loco mentio facta non est:sed tm de septem stellis in qbus bonorum prelatorum gloria quanta sit:luculenter ostenditur:& si aliqui pp̄ter membra putrida: durius pro tepore arguant. Non ergo sic septez stelle in xp̄i dextera teneri dicunt: vt quasi soli ipsi:& non etiam vniuersitas electorum ad dexterā dei collocanda sit: sed cur hoc specialiter dicat de istis:certa est causa rōnis. Inter quatuor aialia:leo: secundum ioanem scribitur primus:& in eo significari pastoꝝ ordinem:manifestuz est. Cum aūt loqueretur Ezechiel de animalibus ipsis. Facies(inqt)hois & facies leonis a dextris ipsorum quatuor:facies autem vituli a sinistris:facies vero aquile desup ipsorum quatuor. Scimus preterea pastoꝝ ordinem ad resurrectionem dominicam ptinere:propter quod & sancti apostoli testes resurrectionis dicti sunt:martyres vero ad passionem:qꝛ & ipsi tollerādo supplicia:testes passiōis dominice vocari & esse meruerunt. Testis.n.latine interpretatur martyr. Quod si pp̄terea dictū est per pp̄hetā. Facies hois & facies leōis a dextris ipsoꝝ quatuor:facies vero vituli a sinistris ipsoꝝ:qꝛ natiuitas & resurrectio leta sunt. Triste vero & obscuruz:passionis obprobrium. Non icōuenienter ille ordo in dextera dn̄i teneri dr̄:qui resurrectionis dominice minister est:& qui eidem resurrectioni quadā mysterioꝝ affinitate coniungitur. Et notanduz q̄ teneri aliqd maius est q̄ȝ haberi:qꝛ id plerūqȝ quod habetur amittit:quod aūt tenet:ō quod habetur amitti non pōt. Unde & p semetipsam veritas dicit:pater meus:qd̄ dedit in maius ē oibus:& nemo pōt rapere de manu patris mei. Tenet ergo dn̄s stellas septē in dextera sua:vt ad sinistrā non elsilu

Ez. 1. Joan.

ant reproboꝝ:qꝛ nisi dn̄s aliquos roborādo teneret:vniuersa ecclesiaꝝ fabrica pateret ruinā:sunt ex voce ipsius dn̄i p psalmistā dr̄. Liqfacta est terra & oēs q hitāt in ea:ego cōfirmaui colūnas eius. Uerū tn̄ supius haberi non teneri dicte sunt:qꝛ sane pōt itelligi p eodē vtrūqȝ. Tenet.n. dn̄s id qd̄ hȝ:qꝛ seruat ea q̄ sua sunt:sicut ipse patri suo ꝯn̄tet dicens. Quos dedisti mihi custodiui:& nemo ex eis perijt nisi filius pditionis. Et hec qdem de septē stellis:q̄ et septē cornua agni dicte sunt:eo q̄ in ipsis ventilet nationes & regna. Quid ergo & de candelabris dicimus q̄ nō sicut & stelle ad xp̄i dexteram esse dn̄r:sed inter q̄ xp̄s dn̄s deambulare describitur? Nū & ipsa nō sunt ad dexterā ēt:eo respectu quo & Joānes cuius spāles sunt filij hi qui p cādelabra designant? Immo sūt & ipsa ad dexterā:sed cur hic ptermissum sit:magni est ponderis sacrm̄. Deniqȝ si recte pensamus habere stellas ad dexterā maiestatis est:deambulare inter candelabra:humilitatis:qꝛ & tam magnus est gloria xp̄s.vt in eius dextera:q magni sunt: teneri dicant:& tā humilitate pusillus:vt in choro paruuloꝝ ꝯsistere & deābulare dignet. Ut.n.aliqd parū in exēplū accipiaȝ vix vnqȝ inuenit in diuina scriptura cōsistere aliqs ad dexterā alicuius:vbi nō ꝑseraf ille ad cuius stare describit. Sicut est illud quod eidem filio per Psalmistam dicitur. Astitit Regina a dextris tuis in vestitu deaurato: circundata varietate. Et agnos quidem ponet ad dexteram. Hedos autem ad sinistram. Manere vero aut ambulare in medio: humilitatis esse: docet verus ipse magister qui de celo descendit:cum contendentibus de prioratu discipulis:sese humilitati exemplum pro quo & venerat:exhibuit dicēs. Ego in medio vestrum sum quasi qui ministrat. Exultent quapropter magni: quos tanta prerogatiua glorie honorando illustrat:sȝ non minus letent paruuli: cū qbus & in qbus ambulat xp̄s:qtenus & ipsi sequant eū quocūqȝ ierit currētes

Ps. 74. Jo. 17. Apo. 5. Ps. 44. Ma. 2. Lu. 22

in odorem vnguẽtoruz ipsius. Quinimo
timeant magni:dicendum fuit potius q̃z
exultẽt respectu eorꝝ iter quos humiliter
ambulat xp̃s:q: ibi locũ retinet iudicis:fa
ciẽs cõtremiscere ptãtes:hic iter humiliũ
turbas:maiestatem cõtẽnit. Unde ꝛ cum
diceret superius sanctus ioãnes. Et habe
bat in dextera sua septem stellas:protinus
adiunctum est. Et de ore eius gladius ex
vtraqz parte acutus exibat:vt tanto qsqz
timere studeat:quãto in altiori gradu col
locatus est:ꝛ tanto humiles quiqz fiducia
lius agant quãto libentius elegerunt esse
Ps.114 abiecti in domo dei sui:scriptnra attestan
te que dicit. Custodiens paruulos dñs hu
miliatus sum ꝛ liberauit me. Unde ꝛ cuz
pueros venientes ad se amouendos exti/
marent discipuli:ipse qui ad hoc venerat
vt infirma mũdi eligeret: grauiter ferẽs.
Ma.19 Sinite inquit paruulos ad me venire ta
lium.n.est regnum celorꝝ. Non ergo ait q
ambulat inter stellas:aut qui manet iter
cãdelabra:sed qui tenet septem stellas in
dextera sua ꝛ qui ambulat in medio septẽ
candelabrorꝝ aureorꝝ:vt:vz:ꝛ stare cũ stel
lis quas hz ad dexteram:ꝛ ambulare iter
cãdelabra demonstret:quorꝝ alterum : vt
iam dixi:p̃fidentis est:alterũ obsequentis
q: stare ꝛ sedere magistri est : ire ꝛ redire:
discipuli. Uñ ꝛ cẽturio ille qui volentem
venire dñm ad domũ suã laborare in am
bulando nolebat. Ex his q̃ nouerat circa
se adinuenit exẽplũ:ꝛ ne tante maiestatis
Mat.8 potẽtia fatigari ,ppter hoiez debuisset:hu
militer recusauit dicẽs. Dñe non sum di/
gnus vt intres sub tectum meum:sed tm̃
dic verbo ꝛ sanabitur puer meus. Nam ꝛ
ego homo sum sub ptãte constitutus hñs
sub me milites ꝛ dico huic vade:ꝛ vadit:
ꝛ alio veni:ꝛ venit. At qui venit nõ mini
strari:sed ministrare:nõ despexit ambula/
re inter ministros suos:ꝛ esse cum eis q̃si
Lu.22 vnus ex illis:sicut ipsemet de seipso testa/
tus est dicẽs. Ego suz inter vos sicut qui
ministrat. Non ergo a nobis exigit quod
non impendit:nec vnq̃z non dilexit: aut
nõ diliget:quod in tẽpore diligere visus
est. Semper vtiqz amat paruulos :qui ꝑ
ipsis paruulis factus est:ꝛ quod amat ab
eterno reuelauit in tempore. Excelsus q/ Ps.137
dez dominus ẽ.sz humilia respicit. Depo
nit potentes de sede:ꝛ exaltauit humiles.
Quomodo autem exaltat humiles cui di Luc.1.
splicet esse superbum? Nunquid licet sup
bire his quos ipse ponit in altum? Absit.
Sed qui voluerit (inqt) inter vos maior Lu.22
esse:fiat sicut iunior : ꝛ qui precessor sicut
ministrator. Quod si ita ẽ:quos in electo
rum multitudine beatiores dixerim : nisi
qui humiliores sunt:non tam necessitate
culpe:q̃z amore virtutis? At qd ergo sub
iecti:zelari possunt prelatos suos:cũ iocũ
dius sit in humili veste priuatius manere
cum rege:q̃z in die tm̃ solenni in gloria re
sidere cum illo? Et istud quidez secundũ
aliquid gloriosius est:sed iocũdius illud:
ita vt magnates seculi suos plerunqz zelẽ
tur sub pares qui regibus suis semper assi
stunt:ꝛ bt iores se reputẽt inferiores suos
qui maiori in cõspectu principum liberta
te fruunt. Interrogandus est hic petrus
apostolorum primus:interrogãdus inq̃z
de seipso ꝛ d̃ cõdiscipulo suo quẽ amabat
iesus:vtrum ne feliciorem se:illum credi/
derit cum eum interrogare dominũ hor/
tatus est:quis esset eundez dominum tra
diturus :quod se per semetipsuz querere:
extimauit indignum. Arbitror enim Pe
trum emulari potuisse ioannem super pre
rogatiua dulcedinis : qua diligebatur a
Christo:nunq̃z vero Joannem emulari
potuisse prioratum aut potestatem petri:
quia amor per semeipsum sufficit absqz ad
iectione honoris:honor nequaq̃z sufficit
absqz condimento dilectionis. Quamuis
autem ꝛ stelle ꝛ candelabra in parte ioan
nis reputate sint:nihilominus inter stel/
las ꝛ candelabra:eadem que inter Petrũ
ꝛ Joannem differentia est:ꝛ si sole stelle ꝛ
nõ etiam candelabra in dextera Christi eẽ
dicantur :secundum ꝙ homo ꝛ leo a dex
tris esse feruntur. Aquila vero desuper:
quamuis respectu Aquile que desuper
est : etiam homo vel Leo a sinistris esse

credēdi sint:nimiꝝ q: Petrus assimulatur
leoni:qui assumpta cruce imitatus est xp̄z
agle Joānes de quo dn̄s ait. Sic eum vo
lo manere donec veniam:Nam quemad/
modum si agat̄ de Petro ⁊ Stephano : a
dextris q̄dem est Petrus qui assimilatur
leoni.Stephanus qui vitulo a sinistris:ni
miꝝ q: ille diu supuixit:iste mox vt credi
dit:precucurrit:⁊ tñ is qui a dextris est:re
spectu Stephani : respectu discipuli quez
amabat Jesus:q ⁊ post ip̄z relictus ē i mū
do a sinistris eē v̄r̄:ita septē stelle que respe
ctu illius ordinis q̄ designatus est in Pe/
tro:a dextris esse scribunt̄:respectu cande
labroꝝ inter que xp̄s ambulat:a sinistris:
non a dextris extimāde sunt:vtpote quos
cura regiminis a studio contemplationis
absentat : ⁊ lz minus q̄z illi qui quasi ma/
ris fluctibus dati sunt:frequētius tñ ⁊ ipsi
perpeti causaꝝ curas:⁊ sinistra actiue vite
occasione regiminis compelluntur.Quis
enim nesciat maiores curas iminere ep̄oꝝ
cetui:q̄z prelatis cenobioꝝ? Et tñ qui re/
spectu illoꝝ dexteram sibi partem elegisse
noscunt̄:respectu eoꝝ qui lectionibus va
cant:in sinistram partem Marthe reputa
ti sunt:Hij autem cum Maria de qua ⁊ di
Luc.10 citur:Maria optimam partem elegit que
non auferetur ab ea.

¶ Hijs de stellis ⁊ candelabris cōiter di/
ctis.Lz ex occupatis ab huiusmodi:ad spi
ritualem stellaꝝ septem:ꝯtemplationez ve
nire : nec pretermissa vsitata illa philoso/
phoꝝ sentētia:que de tam innumera mul
titudine stellaꝝ:septem tm̄ sydera secernē
da dixerunt:eo q̄ preter legem oium sola
vagos discursus videant̄ hr̄e:Jlla dico se/
ptem sydera que planetas cognominant:
de q̄bus tam praua scripta sunt a philoso/
phis huius mundi : vt loq̄ de eis viri ca/
tholici arbitrarētur illicitum:ne illoꝝ de/
Job.38 testande pfidie videant̄ in aliquo suffraga
ri nisi solem:⁊ lunam ⁊ stellas:⁊ ēt noiatiz
aliquas : vt in libro Job. diuina scriptura
cōmemorass;:nimiꝝ:vt p ea aliud q̄z ipsa
intelligamus:Esse aūt auguriādi genus:
velle ꝯtēplatione solis:ac sydeꝝ q̄d cuiq̄z

futuꝝ sit nunciare:testat̄ ꝓpheta Jsaias q̄
sub sp̄ē babylonis ⁊ egypti:mūdanos p̄n/ esa.47.
cipes detestat̄ dicēs.Annunciēt vobis au/
gures celi qui ꝯtēplantur sydera:vt ex eis
futura predicāt vobis:q̄d cogitauerit dn̄s
exercituum sup vos.Q̄d si tunc erat dāna
bile ⁊ fidei catholice inimicum : cum nec
de p̄ñtia sua xp̄s:iacētem diu in tenebris il
lustraret mundum:q̄zto magis nunc im/
pium est velle de arte tali presumere:cum
lux fulget in mundo cuz exortum in tene/
bris lumē rectis:reuelat abscondita tene/ 1.cor.4
braꝝ:⁊ detegit ꝯsilia cordium? Sed pecca
tum non est:inquiunt:q: ars hec naturali
ter hz:Vn̄ probatur? Quia multotiēs in/
quiunt:futura predicimus : Sed si genus
auguriandi nō est:q: futura predicant:er/
go auguriari in Cornice ⁊ Coruo ceterisq̄z
volatilibus celi peccatum non est:q: ⁊ qui
talibus artibus studere solēt : non nunq̄z
ꝯiecturando ⁊ opinando varios euētus re
rum quasi ꝓphetando predicunt:Sed lz
multa vera de futuris predicant:nihilomi
nus tñ auguriandi genus est:in quo tali/
ter futura predicunt : q̄d non solum fides
xp̄i abhorret:verūetiam lex ⁊ ꝓphete:cuz
adhuc nox esset ⁊ tenebre dānauerunt:Et
si aliq̄n patiat̄ deus hmōi desperatos ho/
mines:aliqua futura predicere ad proban/ Exo.7.
dam (vt in lege scriptum est:)ꝯstantiaz ele 8.
ctoꝝ sicut passus est iam Nes ⁊ Mābres
resistere Moysi:⁊ similia opari miracula:
⁊ patietur filium pditionis ⁊ pseudo pro/
pheras: facere signa magna ⁊ inaudita:ita
vt si fieri possit in errorē ducant̄ ēt electi: Mat.
Veꝝ hec pp eos qui lumē veꝝ suis deni/ 24.
grant erroribus : ⁊ eo male vtēdo intelle/
ctu fantastico deprauant:vt vn̄ lucem spi
ritualis intelligētie exhaurire debuerant:
inde sibi procreēt ignorantie fumuz. Nos
ergo solem ⁊ lunam ⁊ stellas bonas esse di
cimus creaturas a bono vtiq̄z creatore:vti
liter ꝯditas pp hoies:q̄bus non solū datū
est vt hēant lucēdi officium sup terraz:ve
rūetiam q̄d maius est:significandi inuisi/
bilem lucē magnum ⁊ competēs sacramē
tum : Quo enim altius pre rebus corpo/

reis collocata esse videntur ad lucendum
oibus qui in mundo sunt:eo interne lucis
que vͣ est:expressiorẽ ⁊ viciniorẽ hr̃e ostẽ
duntur imaginẽ claritatis:adeo vt p visi/
bilem lucẽ inuisibilẽ que in nobis:aut su/
pra nos est: ɔtẽplari possimus: lucẽ dico
illam de qua dicit Joãnes. Erat lux vera
que illuminat oẽm hoiem veniẽtẽ in hũc
Joan.1. mundum: Ut eniꝫ de maiori sydere aliqd
in exẽplum summamus. Quis nesciat in
loco illo: solẽ significare Christum. Ubi
Ps.103. dictum est. Sol cognouit occasum suum:
Et ortus est sol ⁊ ɔgregati sunt: lunam ve
ro de qua ibi dicitur. Fecit lunam in tpa:
designare ecclesiaꝫ. Porro vbi idẽ psalmi
sta omnipotẽti deo loquitur dicẽs. Uide/
Ps.8. bo celos tuos opa digitoꝝ tuoꝝ: lunam ⁊
stellas quas tu fundasti: Quis non videat
idcirco pretermisisse solẽ: qꝛ alteram lunaꝫ
⁊ alteras stellas intelligebat ſm quod ipse
erat sol cui loquebatur? Luna ergo eccle/
siam: stelle multitudinẽ electoꝝ designãt:
Quia vͦ dei filius: deus ⁊ homo est: vo/
luit: non solum p solẽ: verũetiam ⁊ p stel/
Mat.2 lam significari: sicut de eo p magos dicit.
Uidimus stellam eius in oriẽte. Et Ba/
Nu.24 laam: Orietur stella ex Jacob: Sic ergo ma
nifeste liquet ꝙ nõ modo sol ſꝫ ⁊ stella ali/
quãdo significat Christum: cui tñ pro mi
nimo est assimilari sibi creaturas inanima
tas ⁊ ratione carẽtes: magis vͦ rationales
hoies quos creauit ad imaginẽ ⁊ similitu
1.Cor.3. dinẽ suam. Quia vͦ tante dignitatis sunt
hoies: vt filij dei cognominẽtur ⁊ sint: vo
luit deus omnipotẽs non solum lumina/
re maius ɔdere ad similitudinẽ suam: ve/
rũetiam stellaꝝ innumerabiles turmas:
magnas. s. mediocres ⁊ paruas: ⁊ quarum
vix possit discerni p modica scintillula cla
1.Cor.15 ritatis: in qbus qd designare voluerit: apo
stolus manifestat cum dicit: Alia claritas
solis: alia claritas lune: alia claritas stelle:
stella quoqꝫ a stella differt in claritate: sic ⁊
resurrectio mortuoꝝ. In qua nimiꝝ signi
ficatione qs alius accipiẽdus est in sole ni
si Christus Jesus: ⁊ que alia in luna nisi
gloriosa regina mundi que in decore vir/
ginitatis sue verum meruit concipere: ⁊
effundere solem? Qui vero in maiori/
bus stellis: nisi patriarche ⁊ prophete:
nisi sancti apostoli: martyres ⁊ confesso
res: qui quasi columne orbis dati sunt
ad portandam fabricam domus domi/
ni: ⁊ quasi preclara luminaria celi ad il
luminandas ecclesias? Et qui in medio
cribus stellis nisi hij qui bona multa fece
runt: nec tamen vsqꝫ ad illorum merita:
quos magnos ⁊ primos eẽ diximus ⁊ ma
gnaꝝ stellaꝝ similes puenerunt? Qui vͦ
in minimis: que vix tenuiter ɔ nihilo di/
scerni queunt: nisi hij qui sola spe clemen/
tie ab ipsis mortis faucibus erepti sunt: ⁊
qui nulla omnino opa habuisse noscunt.
ſꝫ ducti penitudine saluati sunt in Chri/
sto Jesu: vt laudẽt nomẽ eius qm̃ bonus:
qm̃ in seculum misericordia eius? Stulti Ps.117
sunt ergo qui semetipsos desꝑant: quan/
tumcuqꝫ sint mẽdaces ⁊ impij nolẽtes in/
telligere vt bñ agant. Non aũt sol ⁊ luna
hoc vbiqꝫ significant: ſꝫ in hac plane su/
prascripta comparatione apostoli. Alias
aũt luminare minus: varias ac multipli/
ces relationes hꝫ: ⁊ pro locis vbi scriptuꝫ
est: diuersos inter se recipit intellectus.
Aliqñ enim in sole Christus: in luna desi/
gnatus est Moyses: sicut de hijs duobus
luminaribus mystice in Genesi scriptum
est: Fecit deus duo magna luminaria: lu Gen.1
minare maius vt preesset diei: ⁊ luminare
minus vt preesset nocti: luminare quideꝫ
maius factum est: vt preesset diei: ⁊ lumi/
nare minus vt preesset nocti: qꝛ dies diei
eructat vͦbum: ⁊ nox nocti indicat scien/
tiam: Est eniꝫ dies xp̃s ⁊ dies hij qui sunt Ps.18.
xp̃i: nox vͦ Moyses: qui est hõ no deus:
⁊ qꝫtum in eo erat: nox erat ⁊ nõ dies: qꝛ
nihil hꝫ aliqs qd̃ nõ accepit: ⁊ nox nihilo
minus: synagoga cui legis quam ipse scri/
psit: indicauit sciẽtiam. Designat: In sole
sapiẽtia: in luna sciẽtia: In sole vita ɔtem
platiua: in luna actiua: In sole spiritus: in
luna caro: In sole ecclesia ɔtẽplantiũ: in lu
na ecclesia predicãtium: In sole vita futu/
ra: in luna pñs: ⁊ si qua sunt alia in hunc

modū: que caute qdē in hoc loco supprimimus: vt ad id quo tēdit impetus: festinare possimus: De septē deniqȝ stellis sermo est: q̄s xp̄s tȝ in dextera sua: pro quarū occasione actū est: vt de septē illis syderibus que planete a ph̄is dicte sunt: disputare p aliq̄ citaremur: vt q̄d illis q terrena sapiunt: v̄titur in pniciē culpe: nobis duce spiritu: pueniat ad salutē: Sȝ q: duo planetarū septē: Sol z luna esse ferunt: qui quidē ceteris clariores sunt: z p locorū diuersitate: in q̄bus de eis aliq̄d scriptum est: p impetu spiritus q ad diuersa discurrit: diuersis misteriorū enigmatibus iuoluti sūt: libet primo de septem simul generaliter agere: vt ipsorū tandē luminariū alta ac veneranda misteria spālius z vberius ɔtēplari possimus: Septē sunt vt iam dixi sydera que planete vocantur: que pp incertos cursus quos h̄re noscunt: incertos dico respectu eorū que firmamēto infixa sunt: nō q̄ȝ tum ad ipsa que nature sue legi debuiunt delusa quōdaȝ gētilitas: deos esse putauit: quorū ēt s̄m illos ppria noīa ista sunt: Saturnus: Venus: Juppiter: Mercurius: Mars: Luna: z Sol: Horū duorū noīa solis: vȝ: atqȝ lune: diuina (sepe sepius) scriptura cōmemorat: ceterorū autē in diuina pagina vix vnq̄ȝ aliq̄d repit descriptū: sȝ poete gētilium inuenerūt illa: aut certe q astronomice artis adinuētores fuerūt: Sȝ de hoc nihil ad nos: Nō enim de vocabulis s̄mo est: sȝ de rebus. Q̄d si q̄rit de eis: q̄d dissimile h̄eant a ceteris stellis: vt spālia sint earū misteria: sup eo mihi laborādū nō est: q: prius hoc nouit mūdus: q̄ȝ xp̄s de virgine nascerer. Hoc eniȝ fideles pariter z infideles fatētur nō esse astra ipsa in firmamēto cū ceteris: sȝ vnūquodqȝ agere cursum suū: que precipue res gētiles ad errorē coegit: Nos aūt q xp̄i gratia illustrati: nō esse dicimus astra celi viuētia corpora: sȝ ad viuētium misteriū preparata: itelligimus ea ēt pp hoc q extra fuiunt: q̄ȝ splēdidius nobis misteriorū impēdere fuitutē: eo q humani generis typū gerāt: q̄d erit aliq̄n quasi splēdor firmamēti: z sicut stelle in ppetuas eternitates. Qr cogitantibus nobis de multitudine stellarū q̄s designare electos hoīes nō est dubium: septē sydera disiuncta a ceteris: z tāta interpositione distincta: nō sine ordine rationis occurrunt: eo ipso quo in stellarū multitudine intelligere agmina saluandorū monemur: Quid enim velit ēt septē planetarū distinctio: cogitare cōpellimur: p̄sertiȝ cū septenarius numerus tāte pf ctionis sit: vt vix aut nunq̄ȝ possit carere (nō dico quali cūqȝ) sȝ pfecto misterio: Querimus ergo fide: rōne iuuante: z inuenimus in electorum agminibus: septē quosdam viros proprietate q̄dam in misterijs ab illorū multitudine segregatos: non q: oēs sanctos dignitate precellāt: sȝ q: ppria est eorū causa misterij z spālis profunditas sacramēti. Horū primus est Adam: etate dico non dignitate: q: ob culpam inobediētie pdidit primogenita sua: Secūdus Noe: Tertius Abraā: Quartus Moyses: Quintus Dauid: Sextus Joānes baptista: Septimus Helyas: Helyā vo septimum dixi: non q: post Joānē natus est: sȝ q: post ipsum Joānē in fine seculi vēturus est: Hos septē viros magnos z noīatos p diuersa interualla temporum: deus omnipotens misit in mundum: vt quasi quosdam nouos cursus peragerent preceptorum dei: in quibus possint veri philosophi s̄m q edocet liber iste: sacra misteria pscrutari: z carnales mundi huius philosophi q̄ȝ longe sint a vero perpēdere: Quis enim nesciat illos comparationibus vti: z specialia regna mūdi singulis planetis subijcere: preter alias deceptiones suas: quibus decipiunt insensatos arbitrantes potestatem z voluntatem Dei: misericordiam quoque z iudicium pro horarum vicissitudine variari: quasi hora bona possit ab ira iudicis tueri superbum: aut hora mala impedire: aut subijcere casui opus iusti? Sed illorum coniecture vel potius adinuentiones z insanie: quam longe deuenient a vero: ostendet veritas Dei: cum quid rationales

Daū. 12

Mal. 4

stelle significẽt: apparebit in fine: Ut enim aliqd de ipsa accipiamus exemplum: sicut stellar splẽdor absconditur: & penitus dis/paret ad ortum solis: ita sapiẽtia mũdi de/perit vbi minimum qd ostẽditur sapiẽtie dei: Nunc ergo inquantum dederit ille q est sapiẽtia & verbum patris: qd significẽt ipsi planete: primo quidẽ spãliter: deinde generaliter ostẽdamus: sequẽtes illoruz in hac parte prudẽtiam: que destruẽda est: vt suis seipsam ictibus perimat & inclinet ad casum.

¶ Ferunt stellam illam quam cognomi/nant Saturnum: frigide esse nature: & diu turnis tpum spatijs pagere cursum suuz: Et nos hẽmus in celo nostro: qd magis mẽtis oculis reuelatur q̃ corporis: ptho/plaustum Adam quẽ friguisse legimus in paradiso: & tam ipsuz q̃ ceteros hoies eta tis prime supra mẽsuram modernorum se/pties & eo amplius pdurasse: ipsamq; ori/ginalẽ etatẽ ceterorum longitudinẽ excessis/se Stellam quam cognominant Venerez tẽperate qualitatis esse dicunt: quam di/gne satis iusto Noe assimilare possumus: qui pp tẽperantiam & iustitiam suam: in aquarum diluuio seruatus est: & iacturã vni/uerse carnis in Arche presidio restaurare curauit: Stellam quam dicunt Ioue ne/scio qua dementia artis sue ceteris oibus pretulerunt: sz nos non absq; cã: omnium patrẽ credẽtium Abraaz predicemus: Ex ipso enim ortus est patriarcharum cetus: ex ipso pphete & apostoli & vnigenitus Dei filius bm carnẽ: intãtum vt apostolus fi/del sp̃soletur: & dicat. Si aũt vos xp̃i: er/go Abrae: semen estis: Nescio preterea qd Gal.6. inuenerint illi: vt planete quez appellant Mercurium: auctoritatẽ sciẽtie attribue/rẽt: sz nos sanctum Moysen non frustra vas sciẽtie fore credamus: vtpote quẽ sciẽ tiam legis populo iudeorum tradidisse didi cimus: Mir cui ipsi Marti: artẽ militarẽ dederunt: nos tñ Regẽ Dauid nõ absur/de pre ceteris bellicosum fore sentimus.

Hys de quinq; planetis velut in precin/ctu decursis: veniẽdum est ad lunam & so lẽ: de qbus omnibus cõis est causa dicẽdi: Cõis inq̃ de luna & sole est causa dicẽdi: q: valde cõis est de Ioãne baptista & He/lya: quorum quidẽ alter precursurus est iudi cẽ: alter nascẽdo & moriẽdo: factus est pre ambulus redẽptoris: vt non prius accẽde retur ignis Helye q̃ aqua (vt ita dicam) Ioãnis: electos a reprobis separaret. Non Gal.4. autẽ istud dico qp aquam siue ignẽ: preter q̃ in sacramẽto altaris aliqd esse sentiam: sz illud qd p aquam & ignẽ spiritualiter ac mystice intelligitur: Uex hinc colligẽduz est qua sint rõne: accipie. da misteria: non vtiq; bm bonum vel melius: plus aut mi/nus: sz bm qd: qñquidẽ & p minus clara: prestantiora bona: vt nõnunq̃ p mala bo na: & p bona designantur ptraria. Nõ eniz q: lune Ioãnes baptista: & soli assimilatur Helyas: maior est Ioãne baptista: quo ma ior in natis mulierum non fuit: predicamus Helyam: sz q: Ioannes fuit iuxta aquam Mat.3. baptizans: precurrẽs magnum opus mise ricordie dei: Helyas in igne iudiciario pu niuit iniustos demonstrãs futuram distri ctionẽ & aiaduersionẽ iudicij: q: & iste: vt 4.reg.1. dictum est: precursurus est iudicem: & ille moriturum in carne redẽptorem preiuit. Possumus tñ maiorem Ioãne extimare Helyam: non quo ad psonam: sz quo ad officij dignitatẽ: nimirum q: ille precucurrit humilem: hic excelsum: ille passurum in car/ne: hic regnaturum in gloria deitatis: Nam & ille vltimus fuit oium magnorum virorum: qui p natiuitatẽ carnis propagati sunt p feminas ab Abraam: iste post multos qui renati sunt ex spiritu: vt pagat & ipse cur/sum suum in fine seculi vẽturus est: Habe mus itaq; in Ioãne humilẽ: districtum & terribilẽ in Helya: Habemus in Ioanne: ignorantẽ iudicium: in Helya psonam ho minuz nesciẽtẽ: q: iste quidẽ incarceratus ab Herode: vsq; ad effusionez saguinis pa tiẽter sustinuit: ille cum pari modo a rege impio qreretur: zelo ardẽtissimo succẽsus: Mat.6. missos ptra se milites: igne iudiciario con cremauit: Habemus quoq; in aqua Ioan nis: humiditatẽ lune: in igne Helye siccu/

tatē solis:quoꝝ vnū miſicordiam:alteꝝ ō
ſignat iudiciū:⁊ nihilominꝰ:i ioāne q̄ mor
tuus ē:defectū lune:i Helya q̄ mortē diſtu
lit:pſeuerātiā ſolis:niniꝝ q̄ꝛ vita actiua ō
ſignata i ioāne:cū carne deficit:⁊ ōſinit eē:
ꝯtēplatiua q̄ deſignaꝛ i Helya:detrimētū
ignorat:Quare aūt hec tā diſſona i vnius
ſpūs viris? Aut q̄uo ſʒ hoc:veꝝ fuit veniſ
ſe ioāne i ſpū ⁊ v̄tute helye? Sʒ notādū:ꝙ
ſpūs vnus ē:⁊ ſi actiōes diuerſe:vnꝰ zelus
i vtroqꝫ et patiētia eadē:⁊ ſi alteꝝ ꝑ tp̄e ze
lū:alteꝝ patiētiā dēmōſtrare ōcebat. Quid
ē magis vnū q̄ꝫ ⁊ filius ⁊ ſpūs ſctūs i q̄bꝰ
nulla ē nāꝛ:aut volūtatuʒ diuerſitas:ſʒ ſē
ꝑ id qꝺ ē vna eadēqꝫ ſb̄a? Et tn̄ filiꝰ ſic ve
nit vt aſſūeret carnē:ſoluſqꝫ ꝑ morituris:
aut mortuis dignareꝛ mori. Spūs v̄o ſctūs
ſic vēit:vt nō aſſumeret i quo mori poſſʒ:
aut i quo eū aliq̄n ꝯtigeret mori:q̄ꝛ nō deꝰ
ſimul ⁊ hō:ſicut Jeſus xp̄s:ſʒ deꝰ tm̄ ſicut
⁊ pr̄:cui ſemꝑ ē cū eis idē viuē ⁊ itelligē:
Solus.n.filiꝰ ſicut fides tʒ catholica incar
natꝰ eſt:ſolus crucifixus:mortuꝰ ⁊ ſepultꝰ:
⁊ ſi ſolus miſſus nō ſit:ſʒ cū eo. Js q̄ cū eo:
⁊ i eo ⁊ ex eo ē ſpūs ſctūs:vt qꝺ filius agē i
cipet:ꝑageret:⁊ ipſe:⁊ fundamētū qꝺ xp̄s
poneret:ipſe ꝯſumando firmaret. Hac pro
cauſa Joannes in aqua:Helyas vero in
igne:poteſtatem accepit:quia ⁊ primo
predicantium multitudo in aqua ſapiē
tie:que eſt verbum dei:predicare permiſ
ſa eſt:⁊ ſcd̄o in igne ſpiritus ſancti ſequu
tura eſt alia doctoꝝ turba:vt pficiant no
uiſſimi:qꝺ ceperunt primi:⁊ vnum felici
tatis gaudium comprehēdat vtroſqꝫ:vt q̄
ſeminant:ſimul gaudeant ⁊ qui metent:
Mouere aūt poſſet ꝙ Helyas qui poſtea
venturus eſt:ioānem apparēdo preceſſit:ni
ſi in eodem intellectu de xp̄o ⁊ de ſeipſo
Joānes diceret:Qui poſt me venit ante
me factus eſt:q̄ꝛ prior me erat:⁊ niſi gratia
ſpiritus ſancti de quo dicit Joānes:Spi
Joan.1. ritus nōdum erat datus:q̄ꝛ Jeſus nōduʒ
erat glorificatus:partuʒ ſacre virginis pre
uenirét:dicēte de eo:angelo:qui tunc le
Joān.7 gationis officio fungebaꝛ:Spiritus ſan
ctus ſuperueniet in te ⁊ v̄tus altiſſimi obū

brabit tibi. Ecce q̄uo donum ſpiritus pre
ceſſit hoiem xp̄m Jeſum:qui ⁊ ꝑꝑ hoc cō
ceptus dicitur de ſpiritu ſancto qui ſm̄ Luc.1
qꝺ deus erat:ſemꝑ ſe eſſe id qꝺ eſt:demon
ſtrat cum dicit:Anteq̄ꝫ Abraaʒ fieret:ego
ſum:Et clarifica me pr̄ apud temetipſum
claritate quam habui priuſq̄ꝫ mundus fie
ret apud te. Qꝺ ſi ita eſt:immo:q̄ꝛ ita eſt: Joan.8
q̄uo intelligēduʒ eſt qꝺ dicit Joānes in ꝑ
ſona xp̄i de ſpiritu ſancto. Quia prior me
erat:⁊ illud qꝺ ait ipſe xp̄s de ſe ⁊ de ſpiri Joā.16
tu ſancto. Qui dixerit verbum ꝯtra filiuʒ
hois.remittetur ei:qui aūt dixerit ꝯtra ſpiri
tum ſanctum:non remittetur in hoc ſeculo
nec in futuro:niſi q̄ꝛ qui ad hoc natus fue Luc.12
rat vt exēplum preberet humilitatis:non Joā.7.
ex ea voce loquebatur:qua deus erat eter
nus:cuʒ ſe ſic ſuſternebat ſpiritui ſancto:
ſʒ ex ea qua homo erat ex tp̄e? Alias autē
q̄ꝛ veritas eſt:⁊ negare ſemetipſum nō po
teſt:vt ſe dei vnigenitum eſſe doceret.pro
miſit ſe eundē ſpiritum datuꝝ diſcipulis
ſuis:non q̄dem tp̄e humilitatis ſue:ſʒ in
tp̄e glorie dicēte Joāne. Spūs nōdū erat
datus:q̄ꝛ Jeſus nōdum erat glorificatus:
Quare hoc? Ut diſcāt hoies abſcondere
gr̄am ſibi datam tp̄e pueritie ⁊ adoleſcētie
ſue:ne videātur de accepto dono:añ tp̄s
inaniter gloriari:⁊ dū foris extollūtur de
munere:intus a gloria inaneſcāt:Si enim
ille expectauit tp̄s qui ex pr̄e ſine tp̄e na
tus eſt:⁊ hʒ oia cū pr̄e auctoritate nature:
q̄ꝫto magis nō dʒ añ tp̄s gloriari:⁊ maxīe
q̄ſi nō accepit:is q̄ nō hʒ qꝺ non accepit?
Propter hoc ergo nō abſurde dictū eſt ꝑ
Joānē. Spūs nōdū erat datꝰ:q̄ꝛ Jeſus nō Joā.7.
dum erat gl̄ificatus. Al̄s aūt ⁊ ſi ſpūs da
tus nō erat:q̄uo ō eo ꝯfitemur i ſymbolo:
ꝙ loquutꝰ ſit ꝑ ꝓphas? An q̄ꝛ nō eſt talia
opatꝰ i ill̄ q̄lia i eis q̄bꝰ vitā caſtā ſuggerit
⁊ ſpiritualē:vt nō vltra q̄rāt vxores:filios
domos:agros:vineas:⁊ q̄ſcūqꝫ mūdi poſ
ſeſſiones:q̄ tam̄ replēdi erāt dono ſpū ſci?
Erat itaqꝫ in ꝓphis ſpūs ſctūs:p̄uſq̄ꝫ xp̄s
Jeſus naſceretur de virgine:ſʒ nō ita datus
erat tūc:q̄uo ſuo tp̄e dādus erat:Et idcir
co poſtea mitti ⁊ venire dictus eſt:qui

⁊ ante venire ꝯſueuerat ad prophetas : ſꝫ
non eo modo quo poſtea: ſꝫ nec ita ſoléni/
ter: Uenit ergo Jeſus xp̄s in ſimilitudine
lune: humilis: manſuetus ⁊ mitis : ſequu/
tus eſt ſpiritus ſanctus in ſimilitudine ſo
lis: fortis: terribilis ⁊ mãifeſtus. Sic ergo
que in Joanne ⁊ Helya diſſimiliter geſta
ſunt in filio ⁊ ſpiritu ſancto: ex parte com
pleta ſunt: ⁊ in toto compléda: nõ q꞉ vni/
genitus dei filius diſſimilis eſt a ſpiritu ſã
cto: ſm ꝙ deus eſt: ⁊ equalis patri: ſꝫ q꞉ vo
luit in ſeipſo accipe qḋ non hébat: vt ineq̃
lis eſſe poſſet ſm qd ſpiritui ſancto: boni/
tate non malitia: voluntaria. ſ. humilitate:
non elatione ſuꝑbie. Intãtum aũt contra
ria non ſunt que a ſe eſſe vidétur diuerſa:
vt ⁊ ipſe vnus filius diſſimilis apparere
decreuerit: ⁊ ipſe vnus ſpiritus in colum/
ba ⁊ igne. Quid enim ſimplicius colum/
ba: que in ſue creationis origine ex aqua ꝓ
ducta eſt: ⁊ qd in hoc mundo terribilius
igne? Significari aũt in igne: donum ſpi/
ritus ſancti: in aqua vo ſapiẽtiam dei : que
eſt xp̄s Jeſus: ſuꝑfluum eſt queſtioné mo/
Lu. 12 uere: cuꝫ dicat dominus de ſpiritu ſancto.
Igné veni mittere in terram : ⁊ qd volo
niſi vt accédatur? Et pſalmiſta ḋ filio dei.
Ps. 35. Apud te dñe eſt fons vite : Quid igitur.
Diuiſi ſunt ergo inter ſe filius ⁊ ſpiritus
ſanctus : q꞉ ⁊ filius crebrius deſignatur in
aqua: ⁊ ſpiritus ſanctus in igne? Et vbi
eſt ꝙ flãma rubi ⁊ ſol ſignificat verbuꝫ pa
Joã. 7 tris: ⁊ ꝙ veritas ipſa dicit de ſpiritu : qué
accepturi erant credétes in ſe. Qui ſitit ve
niat ⁊ bibat: ⁊ flumina de vẽtre eius fluẽt
aque viue? Quod ſi ita eſt: reſtat vt ſm ali
qd accipiatur iſtud ⁊ illud ad diſtinctio/
né pſonaꝝ: eo ꝙ aliquid filius voluerit in
ſe: qḋ in ſe noluerit ſpiritus ſanctus : q꞉ ſi
voluiſſet : feciſſet fieri. i. homo naſci ex fe/
mina: ⁊ lacte nutriri: ꝯuerſari cum homi/
nibus: ⁊ fieri viſibilis ſuꝑ terraꝫ: Hoc pla/
ne de ſe voluit filius: noluit aũt hoc de ſe
ſpiritus ſanctus: nec tñ diuerſa eſt volũtas
filij ⁊ ſpiritus ſancti: q꞉ ⁊ filius voluit icar
nari ſeipſum ⁊ noluit incarnari ſpiritum
ſanctum: ⁊ ſpiritus ſanctus voluit incar/
nari filium ⁊ noluit incarnari ſeipſum.
Una eſt ergo vtriuſqꝫ voluntas: et in hoc
quod de ſeipſo alter voluit qḋ vterqꝫ no/
luit: q꞉ nihil vult deus qḋ nõ ſit iuſtum ⁊
quod nõ in ſapiẽtia fiat: ſcriptura atteſtan
te que dicit: Oia in ſapiẽtia feciſti dñe. Li Ps. 103
quet ergo ꝙ in ſapiẽtia factum eſt : ꝙ ſo/
lus filius humiliatus eſt: ſolus aſſumen/
do carnem pro hominibus mori ⁊ deſcé/
dere ad inferos dignatus eſt. Et q꞉ aque
natura grauis eſt. ⁊ humilia petit: ignis ꝓ
leuitate ſua ad ſuperiora recurrit: quid eſt
ꝙ frequentius filius aſſimilatur aque :
ſpiritus vero ſanctus crebrius igni: niſi q꞉
qḋ non fecit ſpiritus ſanctus: filius ſemet
ipſum exinaniuit formam ſerui accipiens:
ſpiritus autem ſanctus de quo dicit. Ubi 2. cor. 3
ſpiritus dñi: ibi libertas : ⁊ de quo iteꝝ di
cit apoſtolus. Non accepiſtis ſpiritum ſer Ro. 8.
uitutis iteruꝫ in timore: ſꝫ accepiſtis ſpiri
tum adoptionis filioꝝ in quo clamatis:
abba pater : nequaqꝫ eo modo quo filius
humiliatus eſt : ſed in maieſtate glorie ſue
non aſſumpta carne ꝑmanſit? Qḋ ſi ſolus
filius manés in ſeipſo qḋ erat : ẽt qḋ non
erat: aſſumpſit: liquet ꝙ magis ipſe humi
liora petijt : cum his pro quibus deſcen/
dit aſcéſurus in altum: ac per hoc patens
eſt cauſa rõnis: cur magis aque filius aſſi/
milatus ſit : cur magis igni ſpiritus ſan/
ctus: Licet ⁊ ipſum ſpiritum ſanctum in
columbam aſſumpſit non fruſtra defluen
ti aque aſſimilatum dixerim: dicẽte de eo
euangeliſta Luca. Deſcẽdit ſpiritus ſan/ Luc. 3.
ctus corporali ſpecie ſicut columba : Qḋ
ſi ẽt idem ſpiritus corpoream creaturam
aſſumpſiſſe oſtẽditur: in quo maior humi
liatio demõſtratur in filio qꝫ in ſpiritu ſan
cto: niſi in eo ꝙ homo ad laborem natus Job. 5.
eſt: auis ad volãdum: ⁊ niſi q꞉ verbum pa
tris: caro factum eſt: qui in vnitate pſone
ſue limum noſtrum aſſumés: ſpiritus ve/
ro ſanctus non ad hoc vt columba fieret:
columbam aſſumpſit: ſed vt oſtenderet in
illa ſimplicem ſe eſſe naturam: que q꞉ ſpiri
tus eſt ⁊ non corpus: corporeis oculis ap/
parere nequit? Ego (inquit dñs) rogabo Jo. 14.

patrem τ alium paraclitum dabit vobis:
vt maneat vobiscum in eternum:spiritũ
veritatis:quem mundus non pōt acccipe
re:qꝛ non vidit eum nec scit eum:vos au/
tem cognoscetis eum:qꝛ apud vos mane
bit τ in vobis erit:Quia igitur τ spiritus
sanctus humiliatus est:non incongrue τ
ipse designatur in aqua : τ qꝛ filius ad pa/
tris gloriam sublimatus est:nō incongruē
ter τ ipse:i sole igneo d̄signatꝰ:sicut de eo p
ꝓphetam dr̄. Eleuatus est sol:τ luna ste/
Aba.3. tit in ordine suo : Ex duabus enim τ in
duabus naturis vnigenitus dei patris cō
sistens : non simul vtrāqꝫ naturam ꝓpala
re voluit:quia nec expediebat miserie no
stre:sed primo quidem qđ in luna:deinde
qđ in sole designatum est. Quid enim per
lunam que luminare minus dicta est:τ a
sole illuminata:τ ipsa quoqꝫ velutcūqꝫ illu
minat intuentes nisi humana mortalisqꝫ
natura in ꝑsone vnitate assumpta:τ quid
per solem nisi diuinitas que non aliunde
hꝫ qđ est:qm̄ vtiqꝫ lux vera ipsa est que il
luminat oēm hoiem venientem in mun/
dum? Qđ si vera lux xp̄s est:vera spiritus
Joā.1. sanctus:nimirum qꝛ vna lux simul ambo:
quid est ꝙ plenitudo veritatis in aduen/
tu paracliti:ꝓmissa est a lumine xp̄o:tan/
q̄ʒ si maius aliqđ valeat qui procedit pa/
raclitus:ab eo qui mittit τ donat illum:ni
si qꝛ spiritus ipse calor est veri solis qui il
luminat mundum : τ videmus ꝙ sol iste
visibilis aliter illuminat per luminare mi
nus manēs in semetipso absconditus:ali/
ter in presentia sui : qn̄ calor eius manife/
stus est super terram? Si enim per lumi
nare minus aliqđ sine tactu caloris perci
pitur de luce solis:tota vero reueletur:ne
cesse est:cum calor eius sentitur quis non
videat q̄ʒ ꝑspicuum sit:non ita attribuen
dam esse calori plenitudinē lucis:vt qua
si absqꝫ radio hoc efficiat calor : τ non po
tius qꝛ esse qualiscunqꝫ lux pōt : vbi calor
presens non est?non autem ꝑfecta esse pōt
ni i vbi calor est presens? Aut si dicis calo
rem expertem esse a virtute lucis:non est
verū:qꝛ τ ex eo sit ꝑfectus est:ignis:solet ac
cendi:haud dubium ꝙ in similitudinem
illius ignis qui apparuit apostolis in die
penthecostes:τ illuminauit corda eorum:
qui prius crediderant in Jesum. Secun
dum hoc igitur:vnigenitus dei dum per
linguā carnis quasi homo exhortabatur
apostolos velut per luminare minus lu
cem subditis exhibebat: Quando autem
spiritum sanctum quē promiserat:misit:
etiam semetipsum manifestum exhibuit:
qꝛ vbi spiritus sanctus p̄sens est:tota quo
dāmodo diuinitas manifesta est:sicut per
seipsam veritas dicit : Si quis diligit me Jo.14.
sermonem meum seruabit. τ pater me/
us diliget eum τ ad eum veniemus τ mā
sionem apud eum faciemus. Et rursū de
seipso:ꝙ in corde dilectoris sui manifestus
appareat:loquitur dicēs. Qui diligit me:
diligetur a patre meo:τ ego diligam eum
τ manifestabo ei meipsum. Nō ergo spiri/ Jo.14.
tus sanctus absqꝫ filio docet oēm verita/
tem:sꝫ qꝛ nulli plene manifestatur ipsa ve
ritas:que xp̄s est:nisi ad quem venit spiri
tus sanctus. Propter hoc enim dicit de
eo ipse filius. Ille me clarificabit qꝛ đ meo
accipiet τ annunciabit vobis. Cum ergo Jo.16.
vna sit τ eadem diuinitas filij τ spiritus
sancti:siue ad verbū patris quod caro fa
ctum est:siue ad spiritum sanctum huma
nitas xp̄i relationem hēat:nil sane vtrūqꝫ
accipi posse obsistit : qꝛ τ ita fieri placuit:
vt vtrūqꝫ mirabiliter stare possit:τ vtriqꝫ
apte ꝯueniāt duoꝝ misteria ꝓphetarum.
Nam siue humana natura in Joāne:diui
na accipiatur in Helya:siue homo xp̄s Je
sus in Joāne:spiritus sanctus in Helya:
q̄ʒ pulchre sine noie patris : aut matris: 3.regū
aut genealogia subdita Helye commemo 17.
ratio in tertio regum volumine facta est:
vt iuxta illud qđ dicit apostolus de Mel
chisedech assimilatus ostēdatur filio dei: Heb.7
qui semp quidem fuit verbum:τ si ex tem
pore homo quo circa precursurus iudicē
precursorem redemptoris:nō absurde pre
fuit:qꝛ is qui in fine tempoꝝ verus appa/
ruit homo : ante tempora secularia deus
erat eternus:τ antequam nasceretur ex

Exo.3. virgine : reuelatus est in flāma rubi seruo
suo Moysi: ⁊ omnibus qui de eo loquuti
sunt sanctis ꝓphetis : qui rursum in fine
seculi manifestus adueniet: vt reddat vni
Ma.16 cuiqꝫ iuxta opa sua: Non ergo vacat a mi
sterio: ꝙ solis cursus duodecies diuturni/
or est cursu lune: aut ꝙ Helyas per tot an
noꝝ spatia manet in vita carnis : Joānes
xͦo sub triginta ferme annoꝝ circulo: ⁊ q̄si
sub vno mense ꝯsumatus est: qꝛ opus in/
carnati verbi: sub breui annoꝝ spatio ꝯsu
mationem accepit ⁊ fine mēstruis passio/
nis: essentia xͦo ꝯditoris ab eterno vsqꝫ in
eternum manet: id qꝺ est: ꝯcludens ⁊ cir
cunscribēs oia que infra sunt: ⁊ quasi sere
nissimus solis splēdor: senectutis dispen/
dia non incurrit. Talem ⁊ enim eoꝝ sin/
gulum sibi exhibere decreuit qualez se: vel
redemptor vel iudex: seu in primo suo ad
uētu exhibuit: seu in scdo exhibiturus est:
primo. s. in aqua : vt emundet ⁊ iustificet
penitētes: scdo in flāma ignis : vt ꝯsumat
reliquias impioꝝ. Factis enim magis q̄ꝫ
voce: precurrit Joānes: vt ipse quodāmo
do esset vox: que precurreret verbum : si/
cut de eo Esayas ꝓpheta longe ante pre/
Esa.40 dixerat : ꝙ ⁊ ipse quoqꝫ Joannes misterij
non ignarus: hijs qui se interrogabant: re
spondit dicēs. Ego vox clamantis in de/
serto parate viam dñi. Ergo ⁊ Helyas vē
Mat.3 tuꝝ iudicem precursurus: non incongrue
premissus est: igneum preuenire iudicium
vt quantus ille sit qui vēturus est iudica
re viuos ⁊ mortuos ⁊ seculum per ignem:
opibus magis tacite intimaret : q̄ꝫ voce:
Deniqꝫ post serotinam manifestationem
Helye: iudex districtissimus in igne vētu
rus est: qui in Deuteronomio terribiliter
De.32. cōminatus dicēs. Ignis succēsus est in fu/
rore meo ⁊ ardebit vsqꝫ ad inferni nouissi
ma: deuorabitqꝫ terram cum germine suo
⁊ montium fundamēta comburet. Et de
Ps.49. quo per psalmistam dicit. Deus manifeste
veniet: deus noster ⁊ non silebit : ignis in
ꝯspectu eius exardescet ⁊ in circuitu eius
tempestas valida. Et de hijs pro loco sa/
tis dictum

¶ Illud aūt non est pretermittēdum qꝺ
cum de septem suprascriptis syderibus cō
muniter ageretur: ſm ꝙ diebus singulis
agētibus deputata sunt: nequaq̄ꝫ a primo
die : qui apud nos dñicus dr: inchoatum
est: sꝫ a sabbato ⁊ ordine retrogrado ad pri
mum vsqꝫ ꝑuentum. Nec otiosum qs ex/
timet: aut fortuitum: ꝙ prima qdem vlti/
ma: ⁊ vltima facta sunt prima: qꝛ nō prius
(vt ait apostolus:) qꝺ spiritale est: sꝫ qꝺ aia
le : deinde qꝺ spiritale : Ceteꝝ si ab extre/ 1.cor.15
mis incipimus sequētes auctoritatem do
mini dicētis. Erunt primi nouissimi ⁊ no
uissimi primi : inuenimus ⁊ nos ipsi He/
lyam dignitate tanti misterij : primum in Ma.19
hac parte: locum ⁊ preceteris clariorem te
nere : sicut ⁊ sol apud gentiles in diebus
ebdomade: scdm locū Joānem baptistā:
tertium Dauid: quartum Moysem: quin
tum Abraam: sextū Noe: septimū Adā:
iuxta ordinem stellaꝝ quinqꝫ: que diebus
singulis aptate sunt. Qꝺ qualiter gestum
sit: mirari magis extimo q̄ꝫ exprimere: qm̄
qdem nec in ipsis erroribus sic errare ho
mines potuerunt: vt non ⁊ ipsi vel inuiti
testimonium dicerēt veritati: ⁊ nō solum
fideles hoies adherēdo deo testimonium
ferant: verūetiam qui terrena sapiunt: re/
cedēdo a Deo viuo ⁊ vero. Quid enim si
voluit dñs per ora nesciētium veritatem.
aut saltem ipsaꝫ veritatem ꝓferre: aut ima
ginem veritatis? Quis enim detestabilior
Caypha qui tam vera de morte xp̄i ꝓphe
tasse describitur? Sic ⁊ poeta ille magnus
Uirgilius nesciēs celestē ꝓlem esse xp̄m
Jesum: ⁊ ꝙ ꝓpe esset tp̄s vt nasceretur de
virgine: dum quasi inuētum verba profer
ret: veritatem mirabiliter ꝓmisit dicens. Uirgil.
Jam noua ꝓgenies celo demittitur alto.
Sic ⁊ in planetaꝝ ordine: mira dei proui
dētia factum est: vt errando quodāmodo
non errarēt gentiles: ⁊ mētiendo exprime
rēt veritatē: qꝛ ⁊ si falsa erat deoꝝ opinio
quos planetas esse fingebant: figuram tm̄
reꝝ veracium nesciētes quid agerēt: tenue
runt : Quantum mihi videt occulta erat
causa misterij : ⁊ inditium futuroꝝ presa/
giunt. h

gium.s.⁊ signum q̄ de tenebris ignorātie
duceretur ad lucē. Uerum nos qui lucem
ipsam (Christo largiente) percepimus di
mittamus ammodo quod minus est: te
neamus quod maius: multo amplius
istorum radijs qui ad imaginem dei crea
ti sunt: innitentes q̄ȝ illis: habent enim
⁊ isti si sane intelligimus lumen suum.
Queris quibus radijs? Intelligibili/
bus potius q̄ȝ visibilibus. Omnia enim
que videntur: vt ait Apostolus: transi/
toria sunt: que autem non videntur eter
3.cor.4 na. Sunt itaq̄ȝ istorum radij septem pro
prietates eorum: in quibus similitudines
septem ordinum denotate sunt. Si ta/
men alio modo quam quo per tempo/
ra propria missi sunt: assignantur: vt vide
licet in primo accipiamus Dauid: in se/
cundo ioannem baptistam: in tertio moy
sen: in quarto Helyam: in quinto Ha/
braam: in sexto Noe: in septimo adam.
Habet enim Dauid aliquid simile cum
angelo Ephesi: propter prerogatiuam
regiminis: Joannes cum angelo Smyr/
ne: ꝓpter similitudinem passionis: Moy
ses cum angelo pergami: propter profun/
ditatem scientie: Helyas cum Angelo
thyatire serenissimam sapientie clarita/
tem: Habraam cum angelo Sardis: ob
amorem propagande familie. Noe cuȝ
angelo phyladelphye: ob studium saluā
de hereditatis: Adam cum angelo laodi/
tie ob frigiditatem iustitie. Uerūtamē assi
gnatio ista ex parte aliqua similitudinis
assumenda est: nō ex toto: nec quasi ꝓprie
similitudini initenduȝ est ei: sed veluti ex
parte dissimili: q2 nō significāt ꝓprie illos
ordines quos designāt septem angeli isti:
sed magis illos qui generales sunt de qui
bus in hoc opere sufficiēter tractauimus.
Est enim illorum primus apostoloꝝ: secū
dus martyrum: tertius doctoꝝ: quartus
virginum: quintus conuentualiū: sextus
cōtinentium laycoꝝ: septimus cōiugato/
rum. Et vnctio q̄dem ac fortitudo dauid
congruit regi xp̄o: ⁊ apostolis suis: patiē/
tia ioannis: sanctis martyribus: doctrina
moysi: sanctis doctoribus: castitas helye
sacris virginibus: familia habrae degēs in
tabernaculis: monachoruȝ conuentibus:
hospitalitas designata in noe: qui diuersa
genera animantium cōgregauit in archa:
hospitalitatem sectantibus: labor ⁊ fatiga
tio ade: his de q̄bus dicit apostolus. Tri/
bulationem carnis patiētur hm̄oi. Sȝ q2 1.cor.7
alios quoq̄ȝ magnos viros: habuisse secu
la illa: non est dubiū: non solum qui meri
to preferantur ade verum etiā qui noe: ha
brae ⁊ dauid equales esse gratia videanꝫ.
Queritur non absurde. Utrū ne viri isti
aliquid distinctum ac proprium habuerit
a ceteris magnis viris: ꝑ quo eos nō im
merito septem planetis assimilatos dixeri
mus: qui proprijs: vt dictū est: circulis su
perni manu artificis affixi. proprijs itine
ribus gradiunꝫ: quod a reliqua multitu/
dine stellaruȝ alienū esse testantur: hi qui
circa hm̄oi nō satis vtiliter: aut fructuose
q̄n imo ⁊ curiose ⁊ supstitiose versantur.
Quid si malis nostris: bene in bono vtiꝫ
bonus deus? Nō ne res pessima ē vsura?
Et tamen vsurarū similitudine vtitur
ipse deus: vt desides ⁊ pigros seruos in
opere sanctitatis informet. Unde autē Mat.
respondentes prepositis ammote que/ 25.
stionis expediamur nodo: quibus pro/
prietatibus viri isti a ceteris mortalibus
segregati sint: perscrutemur: siquidem so
li ipsi: leges ⁊ precepta mortalibus ac/
cepisse noscuntur. Neque enim solum
penthateucum Moysi vocari legem pu
tandum est: cum dicat apostolus de mā
dato domini: q̄ solis christianis datum
est. His qui sine lege erant: factus sum
quasi sine lege essem. cum sine lege dei
non essem: sed in lege essem Christi: ⁊ Ro.7.
cum rursum alio loco ipse dicat. Que
sub viro est mulier: alligata est legi vi/
ri: sed omne preceptum domini: lex voca
tur: sicut non solum totus fluuius aqua
dicitur. ⁊ aqua est: verum etiam ⁊ sin/
gulis riuulorum qui ex ipso multiplici/
ter partiuntur. ¶ Primus itaq̄ȝ omniū
quibus data est lex. Ipse est qui genuit

nos in cõtagione delicti:humani.s.gene/
ris primus parẽs:nõ q: talis creatus est:
qui nos gignẽdo faceret noxios:sed q: ta
lem seipsum fecit deserendo mandatum ⁊
preuaricans legem:que sibi diuinitus da
ta fuerat:vz:ne contigeret de ligno scien/
Ge.2. tie boni ⁊ mali. Pro eo autem ꝙ fracto
mandato lignum vetituz vsurpando gu
stauit:⁊ ipse mortuus est cum sotia q̃ rea
tuz cõmisit:⁊ eos quos in peccato genuit
pari pena mulctauit. Post hunc accipit
legem noe:vir bonus ⁊ iustus. decursis a
principio annis multis:in quibus genera
le preceptum nullus vnq̃z mortalium ac
cepisse narratur. Accepit autem legem ⁊
ipse similem legis prime de qua preuarica
tus est Adam:vz:ne ipse aut semen eius:
carne cum sanguine vesceret̃. Secutus est
habraam homo fidelis:primus q̃dem in
patriarchis:sed tertius ab adam in acce/
ptione mandati. Ipse.n.prior omniuz cir
cuncisus est:⁊ vt tota eius posteritas mã
dato eidem esset obnoxia:iussionem acce
pit. Quartus ab adam secutus est Moy/
ses. Hic plenarie scripsit legem: ⁊ docuit
populũ cerimonias eius. Instituit quoq̃z
inter cetera officia leuitarum:cum esset ⁊
ipse vir leuites:quibusq̃z sacrificijs placa
ri dñs debuisset: Successit hinc Dauid:
q̃ntus hoc ordine ab adam:qui ⁊ ipse cuz
esset xp̃s domini:fecit organum sp̃us san/
cti:psalterium.s.decem cordarum:⁊ librũ
psalmorum:precepitq̃z:vt in eo confiterẽ
tur dño:quod ⁊ factum est:ex eo tempore
vsq̃z in presentẽ diem. Accepit quoq̃z mã
datum a domino:vt pasceret populũ suũ
israel:⁊ esset thronus eius super euz vsq̃z
in sempiternũ. Ioãnes quoq̃z baptista sex
tus in numero ab Adam inchoata sexta
etate mundi ante faciem venturi domini
missus est baptizare in aqua ⁊ p̃dicare ba
ptismum p̃nie in remissionẽ peccatorum.
venturus est ⁊ Helyas sicut iaz superius
dictum est: vt venturum in fine iudicem
in flamma ignis:⁊ baptismum ipse quoq̃z
spiritalem precurrat. De quo nimiruz ba
ptismo promissio nobis in sp̃u facta est a
dño vbi dicit. Ioãnes quidem baptizauit Act.1.
aqua:vos autem baptizabimini sp̃u san/
cto nõ post multos hos dies. Et cũ cõple
rent̃ (inquit) dies penthecostes:erant oẽs
discipuli pariter in codez loco:⁊ apparue
rũt illis dispartite lingue tãq̃z ignis:sedit
q̃z supra singulos eoꝝ. Non est aũt putan
dum:ꝙ die illo cõsumatuz est generaliter
quod p̃miserat dñs de sp̃u sancto:quomo
do nec illud quod in natiuitate:passione:
resurrectione ⁊ ascensione dñi ostẽsuz fue/
rat pp̃hete de quatuor aĩalibus.cuz vtiq̃z Eze.1.
hec ⁊ ipsa opera.mysteria fuerint ⁊ indi/
tia futuroruz:sicut ⁊ cetera saluatoris ope
ra:que quatuor euangelijs comprehensa
sũt. Nõ igitur in die illo penthecostis cõ
pletum est generaliter q̃d significat ignis:
sicut nec in die qua baptizatus est dñs:cõ
pletum est q̃d significat aqua:seu etiaz q̃d
designabat colũba que in simili genere de
aqua sumpta est. Sed q̃uo similitudo ma
ris rubri in quo mortui sunt egyptij:cõsu
mata est:in secundo statu: ita similitudo
aque iordanis:in qua baptizatus est xp̃s:
in tertio. Similitudo vero ignis helye cõ Mat. 3.
sumanda est in vita futura. Quod si in tẽ
pore quo xp̃s venit in mundum:hec tria
mysteria assignari querunt̃:memorari de
bemus:ꝙ idẽ ipse sp̃us qui super baptiza
to ĩ aqua dño descẽdit corporali spẽ:sicut
colũba:⁊ in die penthecostes in similitu/
dinem ignis:in die resurrectionis domini
ce p insufflationẽ q̃ fit p aerem sctis apo/
lis datus ẽ:vt q̃uo aer p̃ponitur aq̃:ignis
aeri:ita p iterualla tẽporũ augeret̃ gratia
sp̃us sancti:q̃d talibus incremẽtis consu/
mandũ est. In aduẽtu primo dñi:quez in
aq̃ p̃cucurrit ioannes:data est generaliter
gratia q̃ significat̃ in aqua ⁊ colũba:q̃m q̃
dẽ ⁊ colũba de aqua. Circa exordiũ tertij
status:q̃d p̃pe est:imo p̃sens:opz dari fi/
delibus grãm q̃ significat̃ in aere:⁊ cõple
ri multa mysteria q̃ ostensa sunt apostolis
in die pasche. In die vero illo nouissimo
in quo erit generalis ⁊ vltima resurrectio
mortuoꝝ:gratia illa reuelãda est q̃ signifi
cat̃ in igne. Verũ hoc idcirco dicimus:vt

ostēdamus sacr̄m fuisse:q͛ in die pētheco
stes missus est de celo ignis sup sctōs apo
stolos ⁊ alios discipulos qui erant cū eis:
vt in hoc quod gestū est in vltimo festiui
tatis die ostēderet q͛ futurū sit sup oēs iu-
stos in nouissimo die. Alias autem ⁊ sine
igne visibili legimus spūm sanctū descen
Act.10. disse:sicut in turbam illā q̄ erat coaduna-
ta cū cornelio:de qua ⁊ dicitur. Adhuc lo
quente petro cecidit spūs sanctus sup oēs
qui audiebāt verbū ⁊ erant loquētes lin-
guis ⁊ magnificantes deum. Et sup illos
duodecim viros quos baptizauit paulus
qui ⁊ iaȝ baptizati fuerāt in ioānis baptis-
mate. Pro eo.n.q͛ in igne māli:sacr̄m est
potius accipiendū:q̃ȝ res sacri:vnus euā
gelista refert:ioānem dixisse de seipso:⁊ de
Ma.3. xp̄o. Ego baptizo vos in aqua:ille bapti-
zabit vos spū sancto ⁊ igne. Alius nō ad-
didit. Et igne:sed tm̄ spū sancto. Cum
aūt in hoc loco aqua verbum:ignis autē
spūm sctūm designet:qd est q͛ aqua nūq̃ȝ
ptermittitur:preter mittit aūt aliqñ ignis
nisi q͛ verbū incarnatū:ita incarnatū est
vt semp maneat in carne:⁊ sit hō visibilis
in veritate:spūs vero sctūs sic columbaȝ
⁊ ignē assumpsit:vt tñ hec peracto myste
rio vlterius humanis obtutibus appare-
re desierit? Nēpe:q͛ ⁊ caro humana ꝓpa-
gata ex carne:verbi dei gerit imaginē:si-
cut colūba illa q̄ apparuit spūs scti. Cū q
dē verbū caro factū:nūq̃ȝ desinat esse hō
spūs vero sanctus nec colūba factus eē di
cat:nec colūba pmāserit:q̄tenus hoꝝ vn⁹
hoc est filius visibilis sit:pp ea q̄ facta sūt
visibilia ab inuisibili ⁊ eterno deo:⁊ alius
inuisibilis ꝓpter inuisibiles creaturas:⁊ sic
deus vnus scīficans oīa:hoc est:visibilia
⁊ inuisibilia:visibilia qdem p filiū:inuisibi
lia p spūm sanctum:licet nec illa sine filio
nec ista sine spū sancto:q͛ vnus sunt ver-
bum ⁊ spūs sctūs cū patre deus:sed ꝓ eo
q͛ solus filius limum nostrū accepit:spūs
vero sanctus:tale qd q͛ esse diceret (sicut
filius) nō accepit. His de ioāne ⁊ helya in
typo filij ⁊ spūs sancti spāliter ꝓlibatis:li
bet adhuc de ꝓprietatibus ipsoꝝ ⁊ pscri-

ptoꝝ qnq; viroꝝ aliqd cōmuniter dicere
⁊ qualiter in septem mādatis q̄ facta sunt
ad illos:oīs plenitudo iustitie cōtinetur:
ostēdere. ¶ In primo pcepto qd factum
est ad adam:inter dicta est spāliter concu
piscentia oculoꝝ ⁊ gule:in scd̄o quod fa-
ctū est Noe homicidium:in tertio qd fa- Ge.2.
ctū est habrae:petulātia carnis. In pomo
nāq; vetito cōcupiscentia gule designata
est:a qua nos ꝓhibet dñs p apostolum di- Ro.13
cēs. Carnis curā ne feceritis in desiderijs
q͛ aūt in esu sanguinis homicidium desi-
gnet:satis manifeste textus ipse lectionis
demōstrat. Cum.n.diceret dñs ad Noe. Ge.9.
Quasi olera virentia tradidi vobis oīa:ex
cepto q͛ carnem cū sanguine nō comeda- Ge.9.
tis:primus adiecit ⁊ ait. Sāguinē.n.aīaꝝ
vestraꝝ requirā de manu cūctaꝝ bestiaꝝ:
⁊ de manu homīs:de manu viri ⁊ fratris
eius requirā aīam hoīs. Quicūq; effude-
rit humanū sanguinē:fundet sanguis ei⁹.
Designari vero in ppucio petulātiā car-
nis:ipsemet ꝓsusio turpitudinis docet:q̄
magis in parte illa carnis ꝓualuisse digno
scit. Unde ⁊ in hoc libro in angelo sexto
effundētiū septē phyalas:p seipm̄ dñs lo- Ap.16.
quit dicēs. Ecce venio sicut fur:beatus q
vigilat ⁊ custodit vestimēta sua:ne nudus
ambulet:⁊ videant turpitudinē suaȝ. In
his ergo tribus pceptis oīs illicita concu
piscētia exterioris nostri hoīs inhibetur.
Sed q͛ nō sufficit cessare ab agendis ma
lis:nisi iā pacta crimia subsequat' dignus
penitētie fructus:subsequunt alia tria mā
data:in quibus cordis contritio:oris con
fessio:⁊ opis satisfactio designant. Cordis
nāq; cōtritio:in sacrificio moysi:oris con
fessio in psalmis dauid:operis vero satis-
factio: in ioānis baptismate demonstrat. Ps.50.
De primo scriptū est in libro psalmorum.
Sacrificium' deo spūs contribulatus:cor
contritum ⁊ humiliatum deus non despi Ps.49.
cies. De scd̄o quoq; in eodem volumine.
Sacrificiū laudis honorificabit me:⁊ illic
iter quo ostendam illi salutare dei. De ter
tio quod est satisfactio operis:hoc est:mor Ro.6.
tificatio carnis : per Apostolum dicitur.

Consepulti estis Christo per baptismum
in morte. Sciendum vero est duplicē esse
cordis contritionē: duplicem oris confes/
sionem: duplicez operis satisfactionē. Cor
dis cōtritio duplex est: qꝛ nō soluz pro ma
lis cōmissis ingemiscendū nobis est: sed ⁊
pro negligentia boni: pro illis: qꝛ mortem
incurrimus: pro isto: qꝛ eterna gloria ⁊ fe/
licitate priuamur. Est ⁊ oris confessio du/
plex: scd̄m ea que de cōtritione dicta sūt.
Est. n. cōfessio peccatoꝝ: est ⁊ iustitie: siue
cum culpas proprias accusando puni/
mus: siue cum dei iustitiā confitendo lau
damus. De cōfessione peccati scriptū est.
Ps. 31. Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiam
meā dn̄o: ⁊ tu remisisti impietatez cordis
mei. De cōfessione iustitie: non est sermo
qui referat dignus: cuz pene de toto libro
ipso veluti abyssus quedam confessionuz
Ps. 110. erumpat. Cōfitebor tibi (inquit) domine
ī toto corde meo: ⁊ cōfitebor nomini tuo
Ps. 135. qm̄ bonum est. Et ꝯfitemini dn̄o quoniā
bonus: ⁊ his similia. Jacobus quoqꝫ apo/
stolus in epistola sua: quantū valeat pecca
Job. 5. torum cōfessio manifestat cum dicit. Cōfi
temini alterutrū peccata vestra. Cōfessio/
nem quoqꝫ laudis ꝑ seipsum exprimit sal/
Ma. 2. uator cum dicit. Confiteor tibi pater: dn̄e
celi ⁊ terre. Constat ergo duplicem esse
oris confessionē: ⁊ vtrāqꝫ pertinere ad lau
dem dei: licet alteram magis proprie. Tra
didit nobis istud exēplo suo illo mirabili
latro pēdens in cruce vt sciat vnusquisqꝫ
nostrū: qualiter ⁊ quo ordine in laudē cō
ditoris erumpat: qui sic vnam reuerenter
exhibuit vt alteram non negaret. Obtu/
lit. n. primo primū: ac si sacrificium ꝓ pec
cato: cum culpam accusans ꝓpriam: etiaz
blasphemū sociū increpauit: ⁊ dixit. Neqꝫ
Lu. 23. tu times deū: qui in eadem dānatione es:
⁊ nos quidē iuste: nam digna factis reci/
pimus. Et qꝛ sepe sacrificio ꝓ peccato iū/
gitur holocaustum: protinus subsecutus
est dicēs. Hic vero nihil mali gessit. Utrū
qꝫ ergo cōfessio est: vtrūqꝫ laus: qꝛ non so/
lum in quo iustum dicimus creatorez: lau
damus eū: verūetiā ī quo culpas nr̄as q/

bus iuste iudicamur: agnoscimus: qꝛ ne/
quaqꝫ illum iustum confitemur ⁊ credi/
mus si eum (quod absit a nobis) suspi/
camur crudelem: aut non iustum contra
hominem exercere iudiciuz. Unde ⁊ per
Joānem dr̄. Si dixerimus qm̄ nō pecca/ 1. Jo. 1.
uimus mendacē facimus eum: ⁊ verbum
eius nō est in nobis. Et apostolus. Est (in Ro. 3.
quit) deus verax: oīs aūt homo mēdax: si
cut scriptum est. Ut iustificeris in sermo/ Ps. 50.
nibus tuis ⁊ vincas: cū iudicaris. Si aūt
deus verax est: oīs aūt homo mendax: qd
est ꝙ ioānes dicit. Si dixerimus qm̄ pec/
catum nō habemus mendacem illum fa/
cimus: nisi qꝛ hoc veraciter dicit veritas
que mētiri nō pōt? Si autē ⁊ ipsi dicimus
ꝙ mendaces sumus miro quodam ⁊ inef
fabili modo in eo ꝙ mēdaces nos esse di/
cimus: iam mēdaces nō sumus: qꝛ verita/
tis adiutores esse incipimus: contra nos
qui mendaces veraciter ⁊ culpabiles su/
mus. Dum. n. culpam mendacij nostri in
nos ipsos seuientes insequimur: iam non
sumus qui fuimus: falsitatis ministri: sꝫ ve
ri discipuli v̾itatis: vt de nobis quoqꝫ di/
ci queat: quod de viro illo bono ⁊ humi/
li: veritas ipsa dicit. Ecce vere israelita in Jo. [illegible]
quo dolus nō est. Sed quare hoc? Num
qꝛ peccatores nō sumus: aut qꝛ is qui ver
bū istud ex ore veritatis audiuit: pcti ma
culā nō habebat? Minime. Nō hoc intel
ligit Augustinus qui locū ip̄m euangelij
vigilāter exponit: nec oīs qui sane sapit ⁊
catholicus est. Sed ꝓpterea in eo dolus
nō erat: qꝛ se esse pctōrem agnoscens: quot
tidie pctā sua cōfitebat̄ dn̄o dicēs assidue
cū ꝓpheta. Tibi soli peccaui ⁊ malū corā Ps. 50.
te feci vt iustificeris in sermonibus tuis: ⁊
vincas cū iudicaris. Debet ergo hō pctōr
veritatē agnoscere si nō vult esse vacuus
ab eterna salute ⁊ ꝯfiteri humiliter culpā
suam: deiqꝫ iustitiam sicut est: veraciter:
predicare. Sed restat adhuc cui vacat:
satisfactio operis: restat vt ad opus bonū
exerceat seipsum: vt non solum verboruz
folia videatur habere paruipēdēs opa pie
tatis: sed studeat inqꝫtū pōt facere dignos

penitētie fructus. Sicut .n. gemina est cor
dis cōpūctio: ⁊ gemina confessio oris: ita
gemina est satisfactio opis i ioānis baptis/
mate designata. Sacramentū nāq₃ baptis
mi: qḋ perficit in aqua mortificationē₃ ve
ram carnis peccati ⁊ vetuste pariter vite
inouationem designat. Ut igitur in eo ꝙ
baptizandus puer in sacri fontis (vt ita di
xerī₃) demergit sepultura mortificatio car
nis peccati designata est: ita in eo ꝙ ex fō
tis lauacro baptizatus ascendit: inouatio
interioris hoīs ab expoliatione veteris
qui peccauit in paradiso: apostolo attestā
te qui dicit. Cōsepulti .n. sumus cum illo
Ro.6. per baptismum in mortem: vt quomodo
surrexit Christus a mortuis per gloriam
patris: ita ⁊ nos in nouitate vite ambule/
mus. Cum ergo accepta cruce sequimur
Christum affligentes corpora nostra: in q
bus inutiliter viximus vt destruatur cor
pus peccati: illud profecto opus agimus:
quod immersio in aquas designat. Cum
Colo.3 vero operando bonum exultamus in do
mino querētes ⁊ sapientes q̄ sursum sunt
vbi xp̄s est i dextera dei sedēs: tunc illud
opus agimus qḋ q̄₃ holocausti quondā₃
hostia designabat: quodq₃ ascēdētis ex aq̄
⁊ viuentis post sepulture funera sacramē/
tum demonstrat. In huius itaq₃ senaria
obseruatione mandati: omnis purificatio
consummatur: tam .s. corporis q̄₃ ⁊ mentis
tam exterioris hoīs qui mutata (vt ita di
xerim) pelle vetusta: renouatur in xp̄o: q̄₃
eius quod intus est spiraculum vite: ꝙ cū
sit ⁊ ipsum imundis non tam actionibus
q̄₃ cogitationibus maculatum: gratia iesu
xp̄i per tria que scripta sūt: diligēter emū
dat: vt ad pcipiendum ignē₃ celestem pa
ratum sit. Et vtiq₃ vt iam mūdatum: ⁊ si
adhuc mūdandū quo ad vsq₃ btitudinē
illam apprehendat: de qua ⁊ dicit. Beati
Ma.5 mūdo corde qm̄ ipsi deum videbūt. Hec
tam mira perfectio designata in flagrātia
ignis ⁊ ascēsione helye: nō nisi in septimo
gradu conceditur: ⁊ vtiq₃ exercitatis diu
tius: ⁊ laborꝝ virtutibus institutis: q₂ pro
fecto illi digni habentur apud deum: per

fectam sancti spiritus accipere libertatē₃:
qui se pro amore dei omni subijciunt ser/
uituti: ⁊ illi contemplandi gratiam quasi
die septimo cōsequunt: q₂ velut in sex die
rū₃ circulis actiue vite onera portauerūt.
Recte ergo de helya in typo spūs sancti mat.17
dictū est. Helyas qdem veniet ⁊ restituet
omnia: q₂ cū₃ venerit (inquit) dn̄s ille spi/
ritus veritatis: docebit vos omnem veri Jo.16.
tatē. Quia vero occasione septem stellarū
a recto cursu itineris (licet non oīa sterili/
ter) deuiasse videmur: ⁊ quasi querentes
gregi pascua transisse per inuia ad interio
ra deserti: libet iam nunc vel sero remeare
ad iter: vt ad proprij ductum aluei: verbi
vnda recurrat. Hec (inqt) dicit q tenet se
ptē stellas in dextera sua q ambulat i me/
dio septē cādelabrꝝ aureꝝ. Quis est is
q dicit ista? iesus filius dei. Quare aūt lo/
cuturus prime ecclesie septē angelꝝ ⁊ ec
clesiaꝝ totidē mētionē facit: nisi vt eiusdē
ecclesie q̄ scribit prima: cōprimat elationē
ne se de prioratus dignitate glorificans: se
ipsā₃ sup ceteris iactādo extollat? Sicut
n. supbi qq₃ p̄uatā gloriā ambiēdo ab his
quos minores extimāt: semetipsos seque/
strāt: ita auctor pacis cōitatē diligens: oēs
amplectēdo simul vnitate cōiūgit: vt du₃
oium simul reminiscit: oium pariter ope/
retur salutem seruans a tumore primos: ⁊
⁊ ab odij liuore nouissimos ⁊ vno pacis
federe simul oēs cōiūgēs. Sequitur.

¶ Scio opera tua: & laborem T.2.
tuum: & patientiam tuum.

¶ Scire dei approbare ē: aut seip̄m esse
memorē: memorꝝ suꝝ ostēdere. Un̄ ⁊ ser
uo suo moysi q̄₃tus eēt in oculis suis iti/
mare dignat⁹. Teip̄m (inqt) noui ex noīe. Exo.33
Quo ꝯtra reprobos quoꝝ opa praua sūt:
se nescire fatet. Sicut ad iudiciū veniēs q
busdam ⁊ post multa mirabilia responsu
rū se eē cōminatus est dicens. Discedite a Ma.7
me oparij iniquitatis nescio qui sitis. Il
los ergo ignorat q sint: electos vero suos
diligenter agnoscit: sicut per seipsum in Lu.13.
euāgelio dicit. Ego scio quos elegerim: ⁊

Jo.13. in alio loco. Et agnosco oues meas ⁊ co/
Jo.10. gnoscunt me mee. Sic vnigenitus dei
sciti opera ⁊ laborem patiẽtiamqꝫ sanctoꝝ
qꝛ approbat ⁊ cõmendat opus bonum: si
cut per psalmistam dicit. Nouit dñs viaꝫ
Ps.1. iustorum ⁊ iter impiorum peribit. Possu
mus tñ simpliciter hoc accipere: vt intel
ligamus dictuꝫ ꝓpter eos qui negligunt
iussa dei arbitrantes non esse cure deo de
Mat. 16. operibus nostris: siue bona sint siue mala
ad reddendũ vnicuiqꝫ iuxta opa sua: par
uipendẽtes illud quod scriptuꝫ est. Dñs
Ps.13. de celo prospexit super filios hoium vt vi
deat si est intelligens aut requirens deuꝫ.
Unde ⁊ de quibusdam dicit. Et dixerũt.
Ps.93. Nõ videbit dñs: nec itelliget deus iacob.
Ps.72. Et alibi. Et dixerũt quõ scit deus ⁊ si est
scientia in excelso. Non igitur vbiqꝫ scire
dei approbare designat: sed aliqñ qdẽ hoc
aliqñ vero ostẽdere se esse scientem his q
eum aliquid ignorare putãt: sicut ⁊ eccle/
Apo.3. sie sardis dicitur. Scio opa tua qꝛ nomen
habes ꝙ viuas ⁊ mortuus es. Pleriqꝫ ve
ro patiẽtiam putant: in quoꝝ ⁊ impioruꝫ
hoium tollerare perfidiam. Quod aũt vir
tus sit ⁊ non vitium non posse aliqñ pati
malos: posse vero pati: detestabile vitium
ex presentis loci snia aperit cũ subditur.

C.3. ¶ Et quia non potes sustinere
malos & temptasti eos qui se di
cunt apostolos esse & non sunt
& inuenisti eos mendaces & pa
tiẽtiam habes & sustinuisti pro/
pter nomẽ meũ & nõ defecisti.

¶ Uidetur in hoc loco duo contraria ⁊
quasi repugnantia sibi in modũ verba ꝓ
ferre: dum in vno eodemqꝫ viro vel ordi
ne: patientia simul ⁊ ipatiẽtia cõmendat:
cum dicit. Patientiam habes ⁊ nõ potes
sustinere malos. Non sunt tamen contra
ria: ⁊ si esse videntur. Quis enim perseq̃/
retur sanctos: si errores hominum sustine
rent? Quare autem qui inequales sunt: su
stinent: nisi qꝛ pati persecutionem formi/
dãt? Et qꝛ prima ecclesiarum asie quasi for
tis ad tollerãda discrimina aduersus pseu
do apostolos predicantes circuncisionẽ:
totis se viribus apponebat: recte in perso
na primi angeli de impatiẽtia simul ⁊ pa/
tientia: nec non ⁊ de iustitie obseruatione
cõmendatur cum dicitur. Non potes su/
stinere malos ⁊ non defecisti. Fuisse auteꝫ
eo tempore pseudo apostolos qui contra/
ria fidei predicarent: in epistola sua ad ga/
lathas apostolus manifestat cũ dicit. Qui Gal.6.
cunqꝫ volunt placere in carne: hi cogunt
vos circũcidi tm̃ vt crucis xp̃i persecutio
nem non patiant. Neqꝫ hi qui circũcidũ
tur: legem custodiunt: sed volunt vos cir Titi.1.
cuncidi: vt in carne vestra glorient. De
qbus etiam scribens ad Titum. Sunt (in
quit) multi inobedientes: vaniloqui: ⁊ se/
ductores: maxime aũt qui ex circuncisio/
ne sunt: quos oportet redargui: ꝓ vniuer
sas domus subuertunt: docẽtes que non
oportet: turpis lucri gratia: Hmõi ergo
pseudo apostolis resistẽtes fideles qui pri
mi ex gentibus crediderũt: ⁊ patientes ⁊
nõ patientes fore vtiliter ꝓbati sunt. Pa
tientes ꝓpter scandala que propter hoc
passi sunt: Impatiẽtes: qꝛ quos mendaces
esse probauerũt: sustinere nõ poterãt. Uel
certe hoc quod ait. Non potes sustinere
malos: ad zelum quo peccantes arguebat
referẽdum est: qđ vero addidit. Et tẽpta
sti eos qui se dicũt apostolos esse ⁊ nõ sũt:
⁊ inuenisti eos mẽdaces: ad cautelam pru
dentie: qꝛ nimirũ ꝑdicator verus esse non
põt qui horum altero destituitur. i. q vel
fidem seruãs vitioruꝫ vepres patitur enu
triri: vel pugnans fortiter contra vitia er
roris impietate fedatur. Sed plerunqꝫ q
vtrunqꝫ habet a feruore charitatis tepe/
scit: ⁊ pene appropinquat ad nihilum: qꝛ
dum paucoꝝ hoium supbũdat iniqtas:
resrigescit (vt ait dñs.) Charitas multoꝝ. Mat. 24.
Non est aũt magnũ habere charitateꝫ in
prosperis: nisi fortis qs maneat in aduer/ Ec.27.
sis: scriptura attestante que dicit. Uasa fi/
guli ꝓbat fornax: ⁊ hoies iustos tẽptatio
tribulationis. Unde ⁊ p seipsam veritas Mat.
dicit. Qui perseuerauerit vsqꝫ in finẽ: hic

saluus erit. At ecclesiã illã nõ esse pseuera
turã in charitate prima: mõstrat in actib⁹
Act.20 apostolorum: vbi presbyteris ephesiorum per pau
lum dicitur. Attendite vobis et vniuerso
gregi: in quo vos spũs sctũs posuit epos:
regere ecclesiaz dei: quã acquisiuit sangui
ne suo: vbi et mox subditur. Ego scio qm̃
intrabunt post discessionem meã: lupi ra/
paces in vos non parcẽtes gregi: et ex vo
bis ipsis exurgent viri loquentes peruer/
uersa: vt abducant discipulos post se. Que
igitur nõ perseuerauit in ardore charitatis
quam paulo predicante conceperat: recte
que de principio laudatur: de fine icrepa/
tur cum dicitur.

T.4. ¶ Sed habeo aduersum te pau/
ca: quia charitatem tuam primã
dereliquisti.

¶ Non ait quia charitatẽ dereliquisti: sed quia
charitatẽ tuã primã: quia: vz: ex parte aliqua
apostatare est: de sũmo et maiori bono de/
clinare ad minus: quia sancta aialia non re/
uertebantur cuz incederẽt: sed vnũquodqz
ambulabat coram facie sua. Unde et mox
subditur.

T.5. ¶ Memor esto itaqz unde ex/
cideris.

¶ Ac si aperte diceretur. Non te cõsolet
bonũ qd agis: vt quasi illud tibi sufficiẽs ar/
bitreris: sed magis affligere super casu tuo:
quia minus est acceptũ corã me bonũ quod
agis: nisi studeas remeare ad gradum de
quo per desidiã corruisti. Hac in re oportet
Ps.74 diligẽter attẽdere et vehementius timere
qd per psalmistã dr. Deus iudex est: hũc
humiliat et hũc exaltat. Erectum nãqz in
superbiã populũ iudeorum deseruit: ciuitatez
illam inclitaz: in qua gloriabantur iudei: hu
Isa.27 miliauit vsqz ad terram: sicut predixerat
Isaias. Incuruauit dñs habitantes in ex
celso: ciuitatẽ sublimẽ humiliabit: humi/
liabit eam vsqz ad terram: detrahet eam
vsqz ad puluerẽ. Cõculcabit eã pes pau/
Dañ.7 peris: gressus egenorum. Hec vt audiuim⁹:
sic et vidimus. Leena nẽpe illa quã scribit
Daniel: q̃ alis quas habebat: quasi aquile
eleuabatur in altũ: deposita est iubente deo:
a superbia sua: et supposita gressibus roma/
norum. qui diuitias bonitatis dei vsqz ad
illa tempora nesciebant: et populus genti
lis qui erat adhuc egenus in fidem illorũ
ingressus est: humiliatis (re vera) vsqz ad
puluerẽ: quoquot supererãt de populo iu
deorum. Sed num parcenduz erat oleastro:
ei q̃ non pepercit oliue? Ut. n. ecclesia cir
cũcisionis: que hierosolymis fundata est
ob vetuste faustum superbie: relicta est a pe
tro principe apostolorum: prouidente illi do
mino aliqd gloriosius rome: ita et ab eccle
sia illa quam asie fundauerat paulus: isdẽ
qui eã fundauerat paulus: iusto: sed occul
to dei iudicio sublatus exinde et destina/
tus est rome: vbi et cũ apostolo petro mã/
sionẽ accepit. Nec hoc tñ dicentes eo tẽ/
pore cõpletaz esse dicimus cõminationẽ
istam: quãdiu superuixit ioãnes nisi forte ex
parte: sed quia sicut post dormitionez sancti
Joãnis apparuit ad nihilũ redacta est ec/
clesia illa oriẽtalis et nesciuit sublato inde
candelabro et aliis ciuitatibus dato. Hec
est illa terribilis et districta animaduersio Mat.
iusti dei: qua a principio dãnati sunt ange 20.
li peccantes in celo: et seculum originale Luc.1.
(inũdante diluuio) deletum est i exemplũ
(vt ait petrus) eorum qui impie acturi sunt.
Hec illa causa est qua primi efficiuntur vlti
mi et vltimi primi: qua esuriẽtes replẽtur
bonis: et diuites dimittũtur ianes: qua hi qui
nihil esse putantur: inueniuntur esse aliqd.
et hi qui putant esse aliquid: nihil esse re/
periuntur. Hec illa causa est: qua elegit Ro.9.
deus iacob iuniorem et repulit primoge/ 1.cor.1.
nitum esau: qua elegit deus mundi vilia
vt confunderet fortia: qua vocat ea q̃ nõ
sunt: vt ea que sunt ad nihilum ducat vt
subditus fiat omnis mundus deo: et non
glorietur omnis caro in conspectu eius. 1.cor.1.
Hinc est enim quod reprobato Saule ad eli
gendum de filiis Jesse mittitur Samu/
el: qui tamen non est permissus vngere
primogenitum eius dicente domino. Ne
respicias vultum eius neqz altitudinem

Re.16 stature eius quoniā abieci eum: nec eniz iuxta intuitum hominis ego iudico. Ho mo enim videt ea que parent: dñs autem intuetur cor. Hinc est ꝙ apostolus qui vl timus electus fuerat in ordine apostola tus: vt ad scrutanda mysteria sacramenti huius in quo radix salutis nostre tota (vt ita dixeriz) manet infixa excitaret electos loquens de seipso ⁊ de apostolis primis: non superbie typo: sed necessitate cōpul sus: scripsit dicēs. Ab his qui videbantur esse aliquid: quales aliquando fuerint: ni Gal.2. hil mea interest. Deus psonam hominis non accipit. Mihi.n. qui videbatur eē ali quid: nihil contulerunt. Sed econtra cū vidissent ꝙ creditum est mihi euangeliū preputij: sicut petro circūcisionis: qui.n. operatus est petro in apostolatum circun cisionis: operatus est ⁊ mihi inter gētes: ⁊ cum cognouissent gratiam que data est mihi iacobus ⁊ cephas ⁊ ioannes qui vi debantur columne esse: dextras dederūt mihi: ⁊ barnabe societatis: vt nos in gen tes ipsi autem in circuncisione: tamen vt pauperum memores essemus: ꝙ etiaz sol licitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset cephas anthiochiam: in faciem ei restiti: qꝛ reprehēsibilis erat. Prius.n. ꝙ̄ venirent quidam a iacobo: cum genti bus sedebat: cum autem venissent subtra hebat ⁊ segregabat se: timens eos qui ex circuncisione erant: ⁊ simulationi eius cō senserūt ceteri iudei: ita vt ⁊ barnabas du ceref ab eis in illam simulationem. Sed cum vidissez ꝙ non recte ambularent ad veritatez euangelij: dixi cephe coram oi bus. Si tu cum iudeus sis: gētiliter viuis ⁊ non iudaice: quomodo cogis gētes iudaizare? Ecce quomodo platus est gra
4.re.17 tia: qui vltimus erat vocatione. Uerūta mē in hoc ipso spūale aliquid pensanduz est: vz: ꝙ in tribus istis apostolis tres ille tribus designate q̄ translatis decem tribu bus in assyrios: sole remanserunt in terra Juda ⁊ in templo domini: tribus.s. Juda tribus leui: ⁊ tribus Beniamin: que pro pter hoc simul tres: vna de cetero dicte

sunt. Porro apostoli nouem: decem illas tribus designasse noscuntur: que alio ge nere: nouem fuerunt nimirum qꝛ tribus ioseph geminata est in duabus: hoc est in Manasse ⁊ Effraym: sed ne hoc ipm: similitudine concordie carere videretur: electi sunt duo pariter: qui non erant de duodecim primis: vz: Joseph qui cogno minatus est iustus: ⁊ Mathias quibus vndecim dederunt sortem: vt acciperet vnus eorum locum ministerij de quo pre uaricatus est iudas. Sic ⁊ in libro isto: lo co Dan patriarche scriptus est Manas Act.1. ses: ipsius Dan nomine ꝑtermisso: quod quare factum sit: quantum: aut intelligi: aut opinari posse datur: loco suo dicetur. Miro autez modo actum est circa duos illos: vel istos: vt qꝛ vterqꝫ erat dignus consortio iustorum: neuter despici a do mino aut minus honorari videretur. Si quidem inter duos illos: Effraym pre positus est a Jacob: ⁊ tamen in hoc libro: locum dan patriarche: Manasses magis q̄ Effraym tenere cognoscitur: eodem modo in libro Actuum apostolorum pre scriptus est ioseph qui cognominatus est Act.1. iustus: ⁊ tamen vt esset in numero apo stolorum: cecidit inquit sors super Ma thiam. Igitur apostoli nouem cum bea to isto Joseph qui cognominatus est iu stus: decem illas tribus designāt q̄ a tri bus suprascriptis tribubus deportate sunt. Easdem vero tres tribus: Jacobus ⁊ Cephas ⁊ Joānes: Barnabas vero gē tez grecorum: Paulus qui ⁊ minimus latinorum. Significant autem hoc apo stoli cum mulieribus sanctis: ⁊ Maria matre Jesu: quatenus in mulieribus de signentur ecclesie: in apostolis vero prela ti ecclesiarum. Que cum ita se habeant: qd est ꝙ pretermissis nouē apostolis: triū tm̄mō apostolorū: facit apostolus mētio nē: nisi qꝛ nouem tribubus illis quarum vna gemina fuit elongatis a patria in tri bus que supererant tribubus: cōpleta est promissio Dei: ⁊ in ipsis effusa sunt a principio dona spūs sancti: priusqꝫ grec

z latini cuerterentur ad dñm? Quid vo esse dicimus: q ita tres illos apostolos q̃si tepuisse in gratia: testat Paulus: nisi q fideles ex circuncisione emulantes legẽ: excidere ceperunt a gratia: nimirum: cum z fortes quiq; dissoluerent z tepescerẽt in hac parte: timẽtes multa illa millia que crediderant: z oẽs vt testati sunt fratres: qui venit ad eos Paulus emulabant legẽ? Qua in re pẽsandum est: q̃ vera sit eiusdẽ Pau
2.cor.3 li sententia: qua dr: littera occidit: spiritus aũt viuificat: cum legamus Paulũ timore scandali aliqd fm ritum egisse: qui se arguisse gloriat: Petrum in quo se agẽtibus segregabat: Sz z illud qd esse dicimus qd adiunctũ est: ita vt z Barnabas duceret in illam simulationẽ: quasi grauius aliqd fuerit q deliquerit Barnabas: q̃ q Petrus apostolorum primus: si ita est ad litterã obseruandum: z non potius qd completũ cernimus in natione grecorum designata in Barnaba? Quorum quidem plurimi in iudaismum prolapsi sunt: sicut Galathe nonnulli in obseruatione quartedecime lune: quidam vero in illicita copula carnis: sacerdotum iudeorũ imitatores effecti: quod totum significat Barnabas ductus in simulationem Petri. Et ob hoc dictum est a Paulo: Ita vt z Barnabas
Gal.2. duceretur in illam simulationem: Grauius si quidem z importabilius visum est electis dei: q z in populo gentili error iudaice superstitionis inualuit: q̃ q in eodem popul iudaico: veluti ex antiquo vsu inueterato eradicari neq uibat. Uerum hoc exempli causa: Nam non solum non arguitur de verbo hoc Ephesiorum ecclesia: verumetiam q non receperit pseudo apostolos: commendatur: sed de hoc solummodo increpatur a domino: q reliquerit charitatẽ suam primã: q nõ in eo seruore pmanserit in quo aliqñ cuersari visa est: q tñ seruoris dãnum dubium esse nequit: q pp gloriationẽ prioratus acciderit: Designat quippe Ephesiorum ecclesia: que prima est in numero aliarum: oẽm religiosam ecclesiam: que sub beato Joãne apostolo z euãgelista (cuius est liber iste) tpe eodẽ degebat: de qua dubitari nequit q̃ magne fuerit pfectionis z glorie: oibus diebus illius tpis quo doctrina z exẽplis eius necnõ z miraculis instituta est: a qua tñ pfectione: processu tpis friguisse cognoscit: z sicut pñs seculi probat dies: quasi ad nihilum deuenisse. Uidemus enim completum esse in regione eadẽ: z pene in omni gẽte grecorum: que prima post Hebreos audiuit ab apostolis vbum dei: q ei in spẽ ecclesie Ephesi cõminatus est fmo diuinus: haud dubiũ: q nõ digne penitẽtiã egerit. Nam si penituisset ex corde: candelabrum de loco suo motũ in locum aliũ: non fuisset: Quia vero non ex corde penituit: in alia religione: z populo candelabrum ipsius repertum est: Sic enim dictum est illi: ab eo qui nouit omnia antequã fiant.

¶ Memor esto itaq; unde excideris & age penitentiam: & prima opera fac. Sin autem uenio tibi cito & mouebo cãdelabrum tuum de loco suo. E.6.

¶ Si cẽferimus ordinẽ rei geste cum hijs que in preteritis seculis accidisse noscunt: quo translatum sit candelabrum Asie: signis manifestioribus vestigare valemus: Ut enim inter septẽ tribus quarum supra fecimus mẽtionem: tribus Beniamin prioratum obtinuit: ita ecclesia Ephesina in reliquis infrascriptis ecclesijs: licet autem beatus Paulus: qui ex Tribu Beniamin processisse cognoscitur: vniuersas Ciuitates Asie: Dei verbo repleuerit: specialem tamen prerogatiuam ecclesie Ephesine: ex libro actuum Apostolorum: contulisse monstratur: vt quasi altera Tribus Beniamin: q veteri successisset: in gentibus videretur. Regnauit autem in illa Tribu: Saul: in ista ex eadem Tribu progenitus Saulus qui cognominatus est Paulus: quorum quidẽ primus vnctus est oleo: sed q̃ beatus Actuuz

scõs:non tam oleo q̄ꝫ spiritu sancto. Ille
s.ad tutelam corpoꝝ:iste ad regnum aia/
2.reg.2 rum : Postq̄ꝫ aūt translatum est regnum
ad Dauid:⁊ ad tribum Juda:⁊ receden/
tes decē tribus a domo Dauid:elegerunt
3.re.12 sibi regem Jeroboam filium Nabath:so/
la tribus Beniamin adhesit tribui Da/
uid:suppresso ⁊ quasi deleto noīe eius : ita
vt cum essent due:sola tribus Juda remā
sisse domui Dauid:in reguꝫ volumine re
ferat̃. Simile quoqꝫ aliqd in ecclesia acci/
disse cognoscimus : si gesta Pauli ⁊ Pe/
tri:similia:ſm aliqd gestis Saulis ⁊ Da/
uid fuisse pēsamus:Petrus nāqꝫ cui dixe
Joā.21 rat dn̄s. Pasce oues meas:⁊ cui rome re/
galis sacerdotij presignauerat locum:aliq̄ꝫ
to tpe dispensante ipso:mansit Hierosoli/
mis:presidēs ecclesijs circuncisionis : que
vsqꝫ anthiochiam ꝓpagate sunt. In ea qp
pe de lege ⁊ gratia nō modica disceptatio
facta est:nec furtiue vt in Galatia:sꝫ mani
feste corā gētibus:⁊ iudeis vtpote velut in
ꝯfinio posita : vtpote que inter Judeoꝝ ⁊
Act.13 gētium limites distinguebat. Paulus aūt
cum Barnaba missus ex eadē vrbe a spiri
tu sancto:predicando ⁊ proficiēdo in fide
Ibi.19 Christi.ꝑuenit ephesum. Moratus est au
tē in ea ꝯtinue ꝑ biēnium:disputans ⁊ sua
dēs de regno dei:ita vt oēs qui habitabāt
in Asia audirēt v̄bum dei:iudei atqꝫ gēti/
les. Sicqꝫ factū est: vt prius regnaret pau/
lus in gētibus q̄ꝫ Petrus : sicut prius re/
gnauit Saul ex tribu Beniamin:q̄ꝫ Da/
uid ex tribu Juda : ⁊ tn̄ iuxta legē pater/
nam:maior fuit Dauid q̄ꝫ Saul:q: iudas
Ge.29 pater Dauid precessit natu : Beniamin:
patrē Saulis:ita vt nec isto modo si pru/
dēter pēsatur:desit similitudo ꝯcordie. Se
quutus est aūt Petrus Pauluꝫ:⁊ inthro
nizatus est Rome : ibiqꝫ est suscitatum in
spiritu regnum manu fortis Dauid. Am/
motus est aūt Paulus ab epheso:ꝑgēs al/
ligatus spiritu:tanq̄ꝫ moriturus in carne:
iunctusqꝫ est Rome: Petro apostolorum
primo : vt quō gloria que iure Hierosoli/
mis dēbat̃:ammittēre Ruben primogeni
ta sua:translata est Rome cuꝫ Petro:ita

quoqꝫ candelabrum ephesi: Rome trans/ Par.1
fert̃ cum Paulo:siue vt dicamus verius:
sequēs Paulum:vt quō post mortē Sau
lis:tribus Beniamin vnita est tribui Ju/
de : ⁊ ita fortiter vnita : vt discedentibus
alijs:ipsa insolubiliter eidē alligata mane/ 3.re.12
ret:ita gratia illa que Asie a principio col/
lata est:cum ea que Hierosolimis data fue
rat ad fructificandum iustitie ſm vtrāqꝫ
vitam in vno latino populo ꝯuenisse no/
scat̃. Utiqꝫ ⁊ in Saule designabatur hoc
ipsum:qn̄ filia ipsius matrimonio iunge/
bat̃ Dauid:vt quasi deficiētibus viris qđ
de fine colligit̃:humiliata eius posteritas
velut ad tribuꝫ alteram migraret : que ne
rursum supbire ꝯtingeret:posteritatis:ꝓ/
pagine priuata est:non vt tribus ipsa defi/
ceret:que tribui Jude ꝯiuncta esse cepit:
sꝫ vt nihil in ea supesset de stirpe regia:ni
si claudū ⁊ debile:qđ repugnare supno ar
bitri potuisset. Inde est q̄ Paulus rome
ꝓpriuꝫ successorē non habuit:sꝫ in vna se/
de Petri cum eo pariter susceptus est:vt
compleret̃ sermo Christi:quē dixerat:Ha
beo alias oues que non sunt ex hoc ouili: Joā.10
⁊ illas opꝫ me adducere:⁊ vocē meam au
diēt:⁊ fiet vnum ouile ⁊ vnus pastor : qn
immo vt magnum illud panderet̃ miste/
rium:quo sic credimus regē Christū verꝫ
esse filium summi regis: vt tn̄ vtrumqꝫ si/
mul vnum regē esse credamus:sicut vnū
dn̄m ⁊ vnum deum: Qđ aūt ait: Sin autē
venio tibi: Ad tp̄s Dioclitiani referēduꝫ
est:qui residens in partibus oriētis : supra
modum partes illas afflixit:⁊ vniuersum
cultum religionis in desolationē redegit:
Simili modo deus oīpotēs venire se ostē
debat ad Sodomam:qn̄ dicebat. Clamor Ge.18.
Sodomoꝝ ⁊ Gomorreoꝝ multiplicatus
est:⁊ peccatum eoꝝ aggrauatuꝫ est nimis:
descēdam ⁊ videbo vtrum clamorem qui
venit ad me ope compleuerint:an non est
ita:vt sciam: Hic est ille aduētus eius oc/
cultus:quo in alio loco libri huius minat̃
dicēs: Ecce venio sicut fur : Et de quo si/
mili modo:ꝑ Apostolum dr̄. Dies dn̄i si/ Apo.3
cut fur in nocte.ita veniet. De hoc die fur Tes.5.

Esa.15 tiui aduẽtus dñi p̄ prophetam dicitur. Ec
ce dies dñi venit crudelis ⁊ indignatione
plenus. ad ponẽdum terraꝫ in solitudine:
⁊ peccatores eius ꝯterẽdos de ea. Uerum
hoc de generali plaga Babylonis: que in
sexta parte huius libri: solẽniter scripta ẽ.
Istud aũt spãle est: ⁊ ꝺm partẽ sicut ⁊ illud
Matt. 24. spãlissimum qđ in euangelio legitur. Ue-
niet dñs serui illius in die qua non spat: ⁊
hora quaꝫ ignorat ⁊ diuidet eum: partẽq̃ꝫ
eius ponet cum hypocritis: Quia v̊o nul
lum bonum irremuneratum relinquitur:
ẽt in hijs qui grauiter peccant: atq̃ꝫ etiam
cõmẽdat deus bonum angeli huius: ꝙ in
ter detrimenta charitatis vigilanter serua
bat: Nam subditur.

T.7. ¶ Sed hoc habes bonum quia odisti facta nicolaitarũ quæ & ego odi.

¶ Fertur auctorem huius heresis Nico
laum: qui vnus de septẽ dyaconibus: fuis
se describit: Dicitur aũt Nicolaus iste ha
buisse spetiosam vxorẽ: quam ignorans ca
stitatis bonuꝫ: ardẽter ⁊ lubrice diligebat:
Qui cum argueret de zelotipia quam ha-
bebat in ea: exposuisse eam: dr̃: volẽtibus
abuti ea. Hocq̃ꝫ modo multiplicatis seq̃ci
bus: heresiarcha huius sceleris: illoꝝ oĩuꝫ
factus est: Hoꝝ itaq̃ꝫ facta: nulli melius q̃ꝫ
castitatis zelatores cõmẽdantur odisse: qꝛ
nimiꝝ fex luxurie tam fetida ⁊ tam horri-
da est: q̃ꝫ hijs qui vitaꝫ castam elegisse no
scunt: seu ẽt qui habẽtes vxores quasi nõ
habẽtes sunt: tenẽtes eas causa prolis: ma
gis q̃ꝫ libidinis: ⁊ non tam zelo ꝯcupiscẽ-
tie: q̃ꝫ odio nephandi sceleris a fornicatio
ne seruantes: Laudat aũt angelus ecclesie
ephesi habuisse bonuꝫ istud: qꝛ institutus
a principio doctrina Pauli didicit: quo af
fectu dẽat qs diligere vxorẽ suam: ⁊ qꝛ nõ
liceret absq̃ꝫ certa causa viꝝ ab vxore disce
dere: ⁊ alij dimittere derelictam. Igit ⁊ si
arguit de remisso charitatis ardore: lauda
tur tñ in ea parte in qua laudabilis erat
vt non disperaret de culpa: sꝫ ageret peni-
tẽtiam de ruina: At qui diu pp̄ bonuꝫ qđ
hꝫ expectatur vt peniteat: si expectatur vt
plus hẽat non ꝯuertit: ẽt qđ videtur hr̃e
remouet ab eo: Sic sic tabernaculum dñi
qđ fecerat Moyses: multo tp̄e seruatum
est in sylo: sꝫ q̃ñq̃ꝫ repulsum est: ⁊ transla-
tum in iuda: sicut ⁊ p̄ psalmistam dicitur.
Repulit dñs tabernaculum sylo: taberna Ps.77.
culum suum vbi habitauit in hoibus: Et
infra. Et repulit tabernaculum Joseph: ⁊
tribum Effraym non elegit: sꝫ elegit tri-
bum iuda mõtem syon quẽ dilexit: Erat
aũt ⁊ candelabrum Moysi in tabernacu-
lo illo: sicut ⁊ cetera vasa tabernaculi: que
oĩa translata sunt in tẽplum qđ edificatuꝫ
est in iuda: vt hoc qđ in testamento nouo
spãliter dicitur ostẽdatur in testamẽto ve-
teri ẽt rebus mysticis designatum: Cum Ge.30.
igitur ꝯstet Joseph ⁊ Beniamin fratres
vterinos fuisse: ⁊ non modicam inesse cõ-
cordiam inter Josue qui princeps fuit in Jos. 18
tribu Joseph: ⁊ septẽ tribubus heredita-
tẽ diuisit: ⁊ Joãnem euangelistam qui se-
ptẽ: librum istum delegauit ecclesijs: satis
manifeste ostẽditur: ꝙ ⁊ repulsio taberna-
culi Joseph ad oẽs tribus illas ꝑtinuerit:
⁊ remotio candelabri ephesine: ad oẽs oriẽ
tales ecclesias: vt enim iterare non pigeat
qđ alibi dictum est: sicut duodecim tribus
Israel egresse de Egypto: precedẽtibus se
Moyse ⁊ Aaron ad obtinendam terram exo 14.
Chananeoꝝ transire de gẽte in gẽtem cor
poraliter vise sunt: ita egressi fideles a syna
goga Judeorum precedẽtibus se duobus
apostolis: Paulo: vꝫ: ⁊ Barnaba ad possi
dẽda regna gẽtilium: tp̄e magis q̃ꝫ gressu
pedum: ⁊ profectu q̃ꝫ incessu introire ce-
perunt: Obeuntibus aũt Aaron ⁊ Moy Nu.27
se: factus est ꝓnceps populi iosue: ⁊ nihilo
minus Paulo ⁊ Barnaba euntibus ad re
gna celoꝝ Joãnes euangelista, in Asia spe N.24.
cialẽ obtinuit principatum. Sꝫ ⁊ Caleph
qui erat de tribu iuda: cuius socius fuerat
Josue: maxime auteꝫ in gratia ⁊ fide: data
est in sorte Ebron: in quo processu tp̄is re
gnauit Dauid: ⁊ nihilominus apostolo Jos.15.
Petro cuius spãlis socius fuerat ioãnes:
data est romana ecclesia: in qua q̃ñq̃ꝫ Pa-

S. Silvester. pa Siluester:totius regalis sacerdotij so/
lēnem obtinuit potestatem:Erat aūt vsqꝫ
ad tp̄s illud preclara illa Petri hereditas
obruta frutectis ⁊ spinis:ita vt non possꝫ
libere vti potestate sibi tradita:repugnan
tibus in ea principibus Romanoꝝ ⁊ que
rētibus nomen Christi ppetue delere de
terra.Sane qꝛ prouincia Asie longe distat
ab vrbe Rōma:nō ita poterat religio chri
stiana in ea offendere a principio animum
augustoꝝ:qꝛ aliter vicina ⁊ visa:aliter lon
ginqua ⁊ audita pturbant:Duo itaqꝫ ele/
cti sunt de veteri:⁊ duo de nouo:Josue d̄
tribu Joseph ⁊ Caleph ortus de tribu iu/
da:Joānes iunior qui ꝯcordat cuꝫ Josue
iuniore:⁊ simul cuꝫ eo Petrus senior:qui
miram hꝫ ꝯcordiam cum Caleph seniore.
Ut ergo a principio ingressionis filiorum
Jsrael in terram Chanaā : Josue qui erat
de tribu Joseph:in vniuersitate illius po/
puli obtinuit principatum:q̈ꝫq̈ꝫ tam ma/
gnus esset Caleph in ꝯspectu dn̄i:vt ira/
tus ꝯtra principes qui detraxerunt terre:
Nu. 14 loqueretur dic[en]s:Seruuꝫ meum Caleph
qui plenus almo spiritu:sequutus est me:
inducam in terram hanc quam circuiuit:
⁊ semen eius possidebit eaꝫ:ita ⁊ si beatus
Petrus possidēdi hereditatē dn̄i:promis
sionē accepat:qꝛ tn̄ vndecim ecclesie in po
pulo grecoꝝ fundate sunt:in q̈bus a prin
cipio vigebat fides:cum nec dum occidē/
talis ecclesia:que vocatur latina:caput eri
Ge. 29 gere sineret:maiorē tunc tp̄is sanctus ioā
nes habuisse in principatu ecclesie:prero/
gatiue titulum videbat : vtpote quē tam
multe grecoꝝ:vt tm̄ Christi apostolus se/
quebant ecclesie:Nam pro eo q̄ ibi libere
predicabat nomen Christi:qđ hic timore
principum non licebat:⁊ qꝛ defuncto apo
stoloꝝ principe : cum ceteris coapostolis
suis Joānes longo tp̄e supuixit : non im/
merito:vt tanto Christi apostolo oēs ob/
tempabant ecclesie : qui subtractis ex hac
luce fratribus:solus ex oībus superesset:
Sicqꝫ factum est:vt q̄uo in tp̄e illo Josue
qui fuit de domo Joseph:apud filio israel
obtinuit principatum:ita apud oriētales

in tp̄e ꝯsimili sanctus Joānes qui ad illā
ptinere videbat ecclesiam : que succedēti/
bus tp̄ibus:constantinopolitana dicta est:
Si aūt querit de postremitate ipsius : cur
non ⁊ ipsa : sicut ⁊ cetere a principio : ha/
buit nomen suum?ea pfecto causa est:qua
Petrum seniorē ceteris:iuniorē Joānem
esse voluit is qui preelegerat illos:coniun
gēs ⁊ ꝯfederās eos in equalitate honoris:
vt hij qui medij sunt:scandalizari neque/
ant:sꝫ extinctis vbiqꝫ zeli facibus in iocū/
ditate quiescant:Uex hoc quo ad patriar
chatus gloriam:que eidē ciuitati regie p/
cessu tp̄is data est.Alias aūt ecclesie q̈bus
scribit Paulus : Corinthioꝝ.s.thesaloni/
ca:⁊ alie q̈bus mittit epistolas:velut in fa
milias Effraym reputate sunt:Repulsuꝫ
est aūt tabernaculum Joseph:sicut ⁊ Re
gnum Beniamin:que fuit prima inter se/ 3. re. 2.
ptem:⁊ electa est in regnum ⁊ in tēplum
dn̄i:tribus Juda:Quia vero domus Da/
uid:cui data est sublimitas regni oblita be
neficij qđ accepit peccauit coraꝫ dn̄o deo
suo:datus est item principatus Effraym:
⁊ assumpta est iterū q̄uocunqꝫ a dn̄o Tri/
bus illa de qua dictum fuerat. Repulit ta
bernaculum Joseph:⁊ tribum Effreꝫ nō ps. 77
elegit:⁊ ꝯstitutus est in ea Rex Jeroboaꝫ
filius Nabath:⁊ post ipsuꝫ ꝯstructa est Sa 3. re. 2
maria in vrbem regiam:in qua ⁊ regnaue
runt Reges israel:sicut ⁊ Reges Juda in
Hierusalē.Eodem modo factum est in ec
clesia:si reꝝ gestarum ordinē diligēter pe/
samus:Jn diebus deniqꝫ Cōstātini augu
sti:ecclesia Romana que est altera Hieru/
salē:obtinuit priuilegium ab eodē Augu/
sto vt sicut sibi veraciter datum erat a do
mino:ita esset caput fideliuꝫ:⁊ mater om
nium xp̄ianoꝝ.Postq̄ꝫauteꝫ firmata fint
sedes impij in ciuitate Bizanzea:facta est
miro mō velut altera samaria in tribu Ef
fraym:que esset ⁊ ipsa caput : non oīum:
sꝫ multaꝝ ecclesiaꝝ:eaꝝ dico : que p̄m ali/
q̄d:separate sunt:vsqꝫ ad presens a roma/
na ecclesia.Et que sunt ille vł que fuerūt?
Alexandrina:Hierosolymitana:Anthio/
chena:⁊ sex ecclesie Asie de quibus sermo

est. Sane ephesina eccl'ia:q̄ fūdata ē a pau
lo mediāte eodē paulo:romane i spū iūcta
est:Si aūt a finibus alexādrie vsq; ad ma
re angustum:tres ⁊ septē ecclesie antiqui/
tus fuisse noscunt:liquet q̄ ab eodē mari
angusto:qḋ diuidit inter Europā ⁊ Asiā
quousq; veniat ad fines Latinoꝝ:in Con
stātinopolitanam eccclesiam reputatū est:
atq; in ea verissima sīlitudo Effraym:que
sola preceteris tribum Juda in filioꝝ simi
litudine subsequuta est:sola suscepto Re/
gno in emulatione cōmota. Sicut enī in
ter Judam ⁊ Effraym suborta est inuidia
pp regnū:ita inter romanam ⁊ ꝯstantino
politanam ecclesiam:lꝫ scissura illa que fa/
cta est p Jeroboam filium Nabath in ira
sua fieri pmisit deus iustus:queādmodū ⁊
iter duas ipsas maiores eccl'ias:romanā.s.
⁊ ꝯstātinopolitanā:iusto omnipotētis dei
iudicio accidisse videmus. Neq; enim aut
illud:aut istud absq; dei nutu accidisse cre
dēdum est. Sꝫ tñ qd differat inter roma/
nam ⁊ ꝯstātinopolitanam ecclesiā:ex hijs
que loquutus est dñs Jeroboe extimare
3.re.11. valemus:Si(inquit)ambulaueris in vijs
meis ⁊ feceris qḋ rectum est coram me cu
stodiēs mādata mea:⁊ precepta mea:sicut
fecit Dauid seruus meus:ero tecum ⁊ edi
ficabo tibi domū fidelē:q̄uō edificaui do
mum Dauid:⁊ tradam tibi israel:⁊ affligā
semē Dauid sup hoc qḋ cum dixisset pro/
tinus adiecit ⁊ ait. Uerūtamen non cun/
ctis diebus:Igit ⁊ Regnum Samarie ⁊
potestas ꝯstantinopolitane ecclesie:tpalia
fuerunt:regnum vō Dauid ⁊ potestas ro/
mane ecclesie:in ppetuum pmansura:q: ⁊
de Dauid dictum est.Et thronus eius si/
Ps.88. cut dies celi. Et Petrus audire meruit a
dño:in typo romane ecclesie:Ego rogaui
Luc.22 pro te vt non deficiat fides tua. Uex hoc
totum si meminimus: dictū est p sancto
Joāne:cui diximus in spiritu oriētales ec/
clesias subiacere:⁊ q̄ ita ptineat ad eū ec
clesia ꝯstātinopolitana: q̄uō ad Josue tri/
bus Effraym:Et q: sicut pcessu tpis de tri
bu Beniamin:qui fuit frater vterinus Jo
seph:electus est Saul filius Cis: qui esset

rex in populo israel:ita in ephesina ecclesia
Paulus egregius predicator:regnare spi/
ritaliter visus est:q: vꝫ q̄uō prius Effraym Josue
sublimata est in Josue:⁊ post ipsā:Benia
min in Saul:⁊ post Beniamin tribus iu
da in Dauid:⁊ rursū resumptis viribus:
sublimata est Effraym : ita sanctus Joan/
nes cui subiacet sorte spiritali:oriētalis ec/
clesia:a principio vocatus est cū Petro:
⁊ apostolus ordinatus:lꝫ non esset rex ſm
istud:sꝫ q̄si princeps:⁊ scḋo electus ē Sau
lus:qui ephesinam q̄si rex fundauit ⁊ gu/
bernauit ecclesiā:⁊ tertio Petrus inthro
nizatus est rome:⁊ ad postremum:missus
est ioānes ad partes illas:qui regeret mul
to tpe orientales ecclesias. O q̄ volubilis Eze.1.
est rota Ezechielis pphete:⁊ queādmodū
impetus spiritus huc illucq; discurrit. Il/
lud aūt pro quo hec dicta sunt:cōmemorā
dum video : vt ad inceptam exponēdi se/
riē remeare possimus:Diximus trāslatū
esse tabernaculum sylo in tēplum dñi:qḋ Ps.77.
alio genere repulsum esse describit:sicut ⁊
tabernaculū Joseph:⁊ domus Saul:qḋ
totum si bñ pspicitur:oriētalem intuet ec
clesiam:in qua vꝫ ecclesia primum cādela/
brum designat in ephesina ecclesia:erectū
est ab ipso principio:sꝫ pp tepiditatē illoꝝ
amotum est candelabrum de loco suo ⁊ da
tum est latine ecclesie : queādmodum pro
culpa iudeoꝝ:sublatum est ab Hierosoly/
mis regnum ⁊ datum est genti facienti fru
ctum eius:Et q: pari modo in gēte greco Ma.21
rum:queādmodum ⁊ in populo iudeoꝝ:
misteria diuina pacta sunt : ſm qḋ ⁊ liber
actuum apostoloꝝ ⁊ liber iste demonstrat:
merito ab vtroq; populo sectatore exterio
ris lr̄e:gratia sublata est:⁊ data latinis : q:
⁊ plāte herbaꝝ non adeo in loco vbi sate
sunt:queādmodū i alijs locis pficiūt:iōq;
trāsplātant ⁊ radicant⁊ crescāt:Qḋ si cha
ritas quā reliqsse arguit:nō aliḋ ē q̄ gr̄a ⁊
donū spūs sci:qd mir si tollit gr̄a a ppl'o q
sectator ē lr̄e:cū itātū sibi ꝯtraria sint lr̄a ⁊
spūs:vt loquēs ḋ vtroq; apl's:iter cetera q̄
de eis scripserat:psequat ⁊ dicat:Lr̄a occi
dit spūs aūt viuificat:Hoc est enī illḋ qḋ 2.cor.3.

Gal. 3 in quibusdam arguebat dicens. Sic stulti facti estis: vt cum spiritu cepitis: nunc car ne consumemini? Sz qz iste non arguit su/ scepisse falsos apostolos: sz econtrario: com mẽdatur non recepisse: liquet q nõ argui tur de lr̃a testamẽti prioris que erat in cir cuncisione: sz de lr̃a testamenti noui que & ipsa spirituali erat intelligẽda: vt vz qd ait
Timo. 3 Tyti. 1. apostolus: de sacerdote vnius vxoris vir: non intelligat ad lr̃am: vt Greci volunt: sz magis in spiritu: vt non alia intelligat vxor eius: qz ipsa cui preesse dr̃ ecclesia: & si quod simile: Differt ergo inter vtrosqz lr̃e sectatores: qz quo vicinior est lr̃a spiritali intellectus: eo minus peccat: & quo lõgius distat ab ipso: eo magis qui eiusmodi est: in carnis corruptione consumit. De eis eniz qui circuncidebant: qz digni fuerint contu/
Phi. 3 meliis: apostolus ostẽdit cum dicit: Uide te canes: videte malos operarios: videte conci sionẽ. Hij autẽ qui inter carnẽ & spiritum agebantur: merito ex parte laudant: & ex parte vituperantur: vt & spatium penitẽtie datum sibi fore intelligant ad salutẽ: & quã doqz non conuersis imminere ruinam: Hec oia vt audiuimus: sic & vidimus: Ut eniz sacra scriptura testata est de futuris: ita lu ce clarius de preteritis rex experientia pro/ bat. Sz qz non oium est hr̃e aures mẽtis: & ponere corda sua ad intelligendum re/ cte subiungitur.

T. 8. ¶ Qui habet aures audien/ di: audiat: quid spiritus dicat ec/ clesiis.

¶ Aures audiẽdi precordia docibilia vo/ cat: ad differẽtiam eox qui audiẽtes non audiunt: & vidẽtes non intelligunt: sicut
Luc. 8. p semetipsaz veritas his qbus audire & in telligere datum erat: loqtur dicẽs. Uobis datum est nosce mysterium regni dei: cete ris aũt in parabolis: vt vidẽtes non vide/ ant: & audiẽtes non intelligant. In eo vo qd ait. Quid spiritus dicat ecclesijs: ma/ gnum nobis misterium tacite cõmendat: Qd. s. misteriuz tanto est nobis subtilius: & diligẽtiori animaduersione scrutandum quanto p omnes ecclesias iterum atqz ite rum replicatur.

¶ Scriptum est aũt in euãgelio: qz cum Luc. 2. dñs noster Jesus Christus pñtaret in tẽ/ plum: obtulerunt pro eo dño par turtux: aut duos pullos columbax: Duo pulli co lumbe: duo sunt opa spiritus sancti. Unũ christi incarnatio: alter effusio charitatis: Unus pullus: sponsus ecclesie: qui est xp̃s Jesus. Alius sponsa ipsius Christi: que vo cat ecclesia: Quia vo prelati ecclesiax vicẽ Christi gerunt in terris: loqtur eisdẽ Chri stus in scripturis sanctis vt sciant qd age/ re deãnt & qualiter subditox onera prose/ ctusqz disponant: Quõ autẽ possunt fra/ tres conuenire in vnum cum inter eos sint aliq aiales qui deorsum premunt & quotti die prauis moribus impugnãdo psectos: fraterne vnitatis vinculum enodare festi/ nant: nisi eos ipse qui preest opportune cor rigat: & inuitos saltẽ & renitẽtes ad ea que pacis sunt increpando compellat? Cetex si sicut expedit edificare subditos nesciat vbo: si non sufficiat pro mandato sancte re gule pferre noua & vetera: de horreo xp̃i: pro tpe tñ & loco & causa dispẽsari põt: dũ/ modo subiectaz sibi ecclesiam a prauis ver bis & actiõibus studiose cohierceat: ad assi duum psectum proprijs exẽplis inuitet: in labore: lectione & oratione instituat: de/ cet enim rectores docere & instituere sub/ ditox ecclesias: & summope impartiri sub ditis: qd ipsi accipiunt ab vno magistro: vt veluti p quosdaz ciatos effundatur vi/ num doctrine in corda sitiẽtium verbum Dei: & irrigẽtur prata aiax fidelium: Ue/ rũtamen & si docẽt ipsi (immo Christus p eos) multum tñ interest inter vbum audi tum & gratiam spiritualiter infusaz: qz ibi homo loqtur: sicut homo: hic non homo loqtur sz spiritus dei viui: Loqtur enim Christus in Paulo: Paulus loqtur & do cet ecclesias: sz longe altius intelligit Pau lus a Christo: qz hoies a Paulo: & ideo ne cesse est vt sequat illud qd in actibus apo/ stolox scriptum est: Adhuc loquẽte Pe/ tro: cecidit spiritus sanctus sup oẽs qui

audiebant verbuz: Et hoc qdem plerūqz
Act.10. fit. Utiqz τ Helysabeth agēte viro: τ Maria angelo loquēte ↄcepit. Cūqz τ Maria loquēte angelo: τ Helysabeth cognoscēte se viro ↄcepisse legat: hoc tn̄ distat in rer̄ similitudine: q̄ sacerdos Zacharias designat sacerdotes ecclesie: qui quasi elemēta muta: hoc est hystoricas narrationes docēt: subiectas sibi aīales ecclesias: qđ vtiqz genus doctrine pp̄ infirmitatē τ carnalitatē suam: ↄiugali opi assimilatum est: angelus spiritales viros: qui spiritales spiritualiter docēt.
1.cor.2. Spiritalia (vt ait apostolus) spiritalibus comparantes. Quid eniz (vt pretermittam cetera) esse videt̄: agere ɓm litteram de duabus vxoribus Abrae: de Rebeccha: q̄ fuerit pulchra nimis: τ q̄ iocatus fuerit cuz illa ysaac: de Rachel τ Lya: Thamar que ↄcepit de socero suo: de vxore Putiphar Eunuchi que adamauit Joseph: τ hijs similibus. Quid inqz est agere de huiusmodi: nisi quedam voluptuosa semina ↄcipe in mēte: si non eis spiritu viriliter resistat̄? Qđ si spiritu loquēte in spiritali hoīe: in spiritualez transfundit̄ intellectum: aqua potētialiter ↄuersa in vinuz: iam non esse videt̄ homo: sz angelus qui loquitur de gestis eisdē: dum id qđ carnaliter sapiebatur in littera: supueniēte quasi igne de celo: totum a spiritu deuorat̄. Hic est ille ignis qui de celo descēdit: τ carnē: aquam: puluerē: in ↄspectu astātium attingēdo ↄsumpsit: Quo circa non immerito: viri isti angeli dicti sunt: vtpote qui collegijs spiritualibus presunt: si tn̄ tales sint quales eos misteria esse oportere denuntiant. Hz autē vnusquisqz eor̄ in se imaginē Christi: singula v̄o ecclesiaruz septē gratie spiritualiter; nimir̄ q: τ Messias qui interpretat̄ Christus: nomē virile demonstratur hr̄e: τ rua que interpretat̄ spiritus: nomē femineuz: non q: sexus in deo ↄsiderandus est: sz q: virga pcutere: viri est: exhibere affectum dulcedinis mulieris: quorum primum spiritaliter ascribit̄ Christo: sequēs autē spiritui sancto. Jnde est q̄ angelis loquitur Christus: ecclesijs spiritus sanctus: q: τ agētium est cōmēdare memorie v̄ba Christi que scripta sunt in libris: vt sciant qđ eos facere oporteat: qđ docere. Et ↄtēplantium in eisdē v̄bis spiritalē concipe intellectum: vt non solum que audiunt attēdere studeant: verūetiam quid suggerat ille cuius tēpla sunt dicēte dn̄o: Multa habeo vobis dicere: sz nō potestis Jo.16.
portare modo: cuz aūt venerit ille spiritus v̄itatis: docebit vos oēm veritatē. Quapp̄ τ si vtrisqz loquitur filius: vtrisqz spiritus sanctus: pastoribus: vz τ ecclesijs: pp̄ distātiaz tn̄ similitudinis que est inter pastores τ ecclesias: primo quidē τ spālius pastoribus pastor: ac deinde columba (vt ita dixerim) columbis: loqtur voces suas: qđ diligētius ingrere ope precium esse puto. Diximus supius duos pullos columbar̄ significare Christum τ ecclesiam. Sz qđ alijs interpositis v̄bis non sicut oportuit distincte ꝓlatum est: sicut expressior ymago Christi in pastoribus est: ita in ecclesijs similitudo spiritus sancti: haud dubiuz q̄ pro donor̄ multitudine: que sub vno spiritu ↄtinētur: Unus est enim rex τ vna regina: sz huius regine: filij innumerabiles sunt: neqz eniz alia virgo electa est: que essz simul mater τ sponsa Christi: sz vna tm̄: nec tn̄ vna ꝑsona est ecclesia: que illi spāliter iuncta est. Una est mater: sz multi filij: Una columba sz plura oua: q: vnus Dei spiritus: qui hebraice (vt iam dixi) vocat̄ rua: sz plura sunt dona eius que singulis: τ singulis diuidūtur vtiqz τ in ecclesijs singulis: similitudo vocat̄: dum is: qui scđs est a prelato τ prepositus ceteris: vniuscuiusqz fratris necessitatē aut vtilitatē considerās: distribuit vnicuiqz ꝓut cuiqz opus est: Unus est enim prepositus: sz multi fratres: vnus spiritus: sed plura dona: Gerit aūt qui prior est similitudinem patris: qui v̄o scđs: similitudinē matris: ɓm q̄ ysaac τ Rebeccha misterialiter signant q: τ ille dz delinquētes corrigere: τ iste exasperatos virga patris: ne scandalizentur τ corruant: materna erigere lenitate: Et sententiam quidē dare: prelati est: eius vero qui

preest post illum:animis subditoꝝ:patien
tiam suggere discipline:vt in altero simili
tudo filij:in altero eniteat imago spiritus
sancti:dum qḋ ille aliqñ ṽbis duris propo
nit:hic esse sua via ⁊ necessaria saluti:ver/
Jo.14. bis ꝯsolatorijs opportune demõstret.Hec
inqt dñs loquutus sum vobis apud vos
manẽs:paraclitus autem spiritus sanctus
quẽ mittet pr̃ i noie meo:ille vos docebit
oia ⁊ suggeret vobis oia quecunq̃ dixero
vobis.Tale enim est:ac si diceretur : Et si
dura videtur vobis precepta que ꝓposui
nunc vobis tanq̃ dñs ⁊ magister : ille tñ
cum venerit ostẽdet q̃ necessaria sint salu
ti:Bene aũt in principio cuiusq̃ capituli
loqtur Christus:in fine vero spiritus san/
ctus:q: primo missus est Christus qui do
ceret apostolos : scḋo spiritus sanctus qui
oibus fidelibus loqueretur : nec alia tñ q̃
ea que loquutus est Christus:⁊ si alio ⁊ dis
simili modo:vt intelligat̃ apte q̄ hic scri/
ptum est:hec dicit filius dei : ⁊ qui hꝫ au/
res audiẽdi:audiat:qd spiritus dicat eccle
sijs.Non solum aũt ꝑꝑ hoc sꝫ ⁊ ꝑꝑ initiuꝫ
scḋi status:in quo apte loquutus est Chri
stus predicatoribus ṽitatis:⁊ ꝑꝑ finẽ eius/
dem status scḋi:⁊ initium tertij:in quo ꝑ/
amplius ⁊ ꝑfectius ostensurus est spiritus
sanctus voces suas : ⁊ suggesturus ꝯtem/
plantibus que dei sunt:veritatẽ:Ubicũq̃
ergo in hac prima parte verbum istud oc/
currit:semel nos in hoc capitulo exposuis
se sufficiat:Sequitur.

T.9. ❡Vincẽti dabo edere de ligno
uitæ:qḋ est in paradiso dei mei.

❡Cum in diuersis locis scripturaꝝ san/
ctaꝝ plura doctores ecclesiaꝝ ad arbitriũ
suum extimãdo loquantur:illud precipue
exponẽdi genus:magis fieri consueuit ab
eis:cum singule verbi partes pertinere ad
rem:⁊ preeuntibus sequentes respondere
ꝓbantur:Ad preeuntis ergo ꝯfirmationẽ
sentẽtie adiunctum est qḋ modo audiui/
mus.Uincẽti dabo edere de ligno vite qḋ
est in paradiso dei mei.Sꝫ in hac re ꝯside
rãdum erit lectori:quanti sit ponderis li/
ber iste : qui dum ṽbum tangit exiguum s
hystorie plenitudinem comprehẽdit. Ut
enim cui proprie:⁊ de qua ecclesia spũaliter
loqueretur:ostẽderet:ex ligni vite occasio
ne:ad ꝓthoplausti nos inuitat:hystoriaꝫ:
in qua primitiue ecclesie misterialiter exi/
tus declarat̃.Utiq̃ q̄ Adam hõ terrenus
⁊ paradisi accola.inter lignum sciẽtie bo/
ni ⁊ mali:⁊ lignum vite:positus est:primi
tiuum illuꝫ in fide Christi circuncisoꝝ de
signauit conuẽtum:qui inter Moysem ⁊
Christum:inter legẽ ⁊ gratiam:inter gu/
stum mortis ⁊ vite positus:ne post baptis
mi gratiam ⁊ esum veri ligni vite : qḋ est
verbum incarnatum ⁊ panis celestis : de
Mosayce legis fructu qui est spiritus ser/
uitutis:gustare debuisset:in diuinis volu/
minibus spũaliter intellectis exponẽte in
eis aliquid doctore gẽtium:⁊ arguẽte sup
eo apostoloꝝ primũ:apꝫ ũ(si sane sapet) do
cumẽtũ accepit. Uterq̃ aũt preuaricatus
est:vꝫ ⁊ Adam:⁊ populus iudeoꝝ qui cre
diderat in Christũ.Ideoq̃ nec preter cau
sam iudicij vterq̃ est expulsus de paradi/
so:Quõ vterq̃?Nunquid ille populus in
paradiso fuit?Fuit vtiq̃.Sꝫ forte minoris
iste est felicitatis pre illo?Absit.Quis eniꝫ
tam insapiẽs vt audeat comparare ligñuꝫ
vite:vnigenito dei:lignum paradisi:disci
pulis Christi:fluuium voluptatis:torrẽti
spiritus sancti : qui ⁊ influxerat sup illos?
Plantauerat inquit dñs paradisum volu Ge.2.
ptatis a principio. Quid est a principio?
Ex eo tpe quo venit redimere munduꝫ:
sꝫm q̄ prefinitum erat in prescientia Dei:
Paradisus ergo fuit primitiua ecclesia:
ipsa que ⁊ tabernaculum:in quo ⁊ cande/
labrum a principio.Sꝫ quare voluptatis?
Quia inebriata ab vbertate domus dñi:
vt ⁊ alij quoq̃ inebriarent̃ ab ipsa ⁊ torrẽ
te voluptatis amoris dei:q̃ suauissime po
tarẽtur.Uoluptas deniq̃ vxorem copulat
viro.Unde ergo ecclesia vxor Christi:nisi
q: gustata est immẽsitate dulcedinis ꝓce/
dentis ab ipso:adhesit illi anima eius : vt
diceret trahe me post te curremus in odo Cant.1
rẽ vnguẽtoꝝ tuoꝝ?In tali itaq̃ paradiso:
positus

positus est homo quãdo formauerat eum
dñs(hoc est)multitudo illa/ex circuncisio
ne credentiũ que p fidez ⁊ verbuz ⁊ amo
rez dei in baptismo formata est:vt occur
reret in virum pfectum in mensuram eta
Eph.4 tis plenitudinis xp̃i.Erant deniq3 in hac
ecclesia quidam fortiores:vt Adam:qui/
dam infirmiores:vt Eua:quidaz versipel
les:vt serpẽs.Et illi quidem qui secundũ
Adam firmiores erant in fide:sed tamen
carnali obligabant amore:qui vero secun
dum Euam:non solum carnales erant:s3
ẽt fide infirmi qui aũt secundum serpen/
tem:malitiosi:perfidi ⁊ iniqui:⁊ p omnia
inimici crucis xp̃i:amici aũt eorũ qui cru
cifixerũt xp̃m.Quia igit tum genere:tuz
lege:tũ loco ⁊ patria iungebant antiquus
ille hostis qui quondam in serpentem in
gressus:comedere lignum vetitum psua/
sit Eue:ipse introiuit iteruz in synagogã
sat hanc ad decipiendos simplices ⁊ carna
les.Si queris quid dixerit:serpentis ver
Gen.3. ba ppende .Cur(inquit)precepit vobis
deus vt non comederetis de oi ligno pa/
radisi?Cui rñdit mulier.De fructu ligno
rum que sunt in paradiso vescimur:de fru
ctu vero ligni quod est in medio paradisi
precepit nobis deus ne comederemus ⁊
⁊ ne tãgeremus illud:ne forte moriamur.
Quare(dicũt iudei)non obseruatis legez
quam patriarche ⁊ prophete ⁊ omnes iu
sti custodierunt.Si lex inquiũt mala est.
Quare hanc pphete seruauerũt.Quare
hanc apostoli vestri ⁊ oẽs seniores venera
ti sunt:incedẽtes in oibus mãdatis eius?
Esto inquint q marie filius xp̃s sit.Qua
re ⁊ ipse circuncidi voluit:si circũcisio ser
uãda non erat?Cõstat ergo falsa esse que
paulus scribit ⁊ quasi ex parte dei vatici/
2.cor.3. nat dicens.Litera occidit:spiritus autem
viuificat:non enim causa salutis vestre:
sed iuidia stimulatus:hoc dicit:ne sibi in
legis scientia aliquis inueniatur equalis.
Gen.3. Eritis enim sicut dij scientes bonũ ⁊ ma
lum.Nec mirum si p personam Pauli in
quo loquebatur Christus:mysteriũ istud
completum est.cum omnimodis verum
sit:⁊ ex ipsa scripturaꝝ auctoritate proba/
bile:angelos non deũ ipsum patribus cre
bro apparuisse cuz diuina substantia inui
sibilis sit:⁊ cum quibus angeli apparuisse
leguntur:nihilominus se deum vidisse p
fessi sunt.Quamuis ⁊ per hoc nomẽ dei
ad creaturam a patre mẽdacij translatuz
eẽ videat:q3 subdidit.Eritis sicut dij sciẽ
tes bonum ⁊ malum.Deniq3 ⁊ Moyses
qui concordat cum Paulo:nuncupatiue
deus dictus est ⁊ omnes sacerdotes eccle
sie eodez modo dij cognominati sunt scri
ptura attestante que dicit.Deus stetit in Ps.81.
synagoga deorum.Qui ergo semini ver/
bis vocatus est:⁊ doctor oium ecclesiarũ:
⁊ precipue ecclesiarum asye a domino cõ/
stitutus:ita vt quadaz spũali prerogatiua
doctrine locuz vnigeniti dei qui loqueba
tur in se gerere videret:non frustra nun/
cupatiue deus sicut ⁊ moysẽs dici potuit:
vt sibi verbum istud ascribi mysteriali/
ter debuisset qui inhibebat sectandaz esse
literam:que occidit:in qua iuxta eundez
apostolum sciẽtia boni ⁊ mali est presertiz
cum sicut alibi iaz scripsisse me recolo:ita
sint accipiẽda mysteria:vt ꝺ capite nõ nũ
q3 refundant ad membra.Decepta est au
tem a serpente Eua.deceptus est p Euaz
vir eius:decepti sunt infirmiores per im/
pios:fortiores ⁊ magnanimes p infirmos.
Usurpauerunt autem pomum vetitum:
comederunt fructuz carnis:in qua mors
a principio consistebat:iterauerunt inhi/
bitum sacrificium legis:gustauerunt mor
ticinium ⁊ mortale conuiuium.Et quid
inde?Aperti sunt oculi amborum ⁊ vide
runt turpitudinem suam.Erant enim vt
ait vterq3 nudus ⁊ non erubescebant.Si Gen.3.
nudi erant:quare non erubescebant? Qr
eẽ se naturaliter nudos ⁊ turpitudini ob/
noxios nesciebant.Mystice hoc dico:nõ
hystorice:alius est enim intellectus litere
alius spiritualis:in quo sepe ⁊ per bonos
malum:⁊ per malos bonum aliquid desi/
gnatur.Plerunq3 homo nudus est ⁊ nõ
erubescit:quia qui bono interiori priua/
tus est:hoc ipsum non intelligit ⁊ quasi

non videt:pro eo ꝙ malum mente conce
ptum:ad effectuȝ perducere pertimescit.
Cunqꝫ sit nudus in conspectu dei interio
ra magis cordis q̄ꝫ exteriora cernentis:ad
huc tamen apud se nuduȝ se esse carnalis
animus nescit:qꝛ sola exteriora detrimen
ta formidat. Ubi autem precisis vinculis
babenisqꝫ timoris:vsqꝫ ad perpetrandum
facinus carne superatus accedit:tunc pri/
mo ad seipsuȝ(licet infructuose)reuersus
eam quam primo paruipendendo negle/
xerat:intelligere incipit confusionem suā.
Sic Eua nuda erat ab interiori bono:
quando non amore iustitie:sed adhuc ti/
more pene sese ab illicito abstinebat. Sic
populus ille rudis in fide: carnalitatis
sue obprobria que seruare consueuerat nō
intelligens: quid sibi deesset: nesciebat:
nec nouit se esse nudum: nisi post lucer/
ne extinctionem: nisi cum libertateȝ gra
tie ⁊ consolationem amisit. Sed quid
mirum si carnalis populus cui adhuc iu/
xta apostolum:lacte opus erat ⁊ non soli/
do cibo:nuditatem suam videre non po
Heb.5 terat cum scriptum sit. Homo cum in
honore esset non intellexit: comparatus
est iumentis insipientibus ⁊ similis fa/
Ps.48. ctus est illis. Ubi ergo populus iudeo/
rum vsurparpare prohibita ⁊ contra sen/
tentiam doctoris gentium: emulatores le
gis esse ceperunt:virtutibus ⁊ signis:que
in eis operabantur apostoli:priuati sunt:
ita vt confusi ⁊ reueriti:cogerentur vel in
uiti agnoscere feditatem suam: ⁊ qua/
lis esset fructus ligni: cui tantopere ad/
herere studebant: persequentes emula/
1.reg.3 tores gratie:⁊ eos a suis finibus excludē
tes. Quod bene quoqꝫ in hely de sylo si/
gnificatum fuerat:qui non poterat vide/
re lucernam dei anteq̄ꝫ extingueretur:qꝛ
nimirum populus ille illuminatus ⁊ ce/
cus:tunc se primo gratia eē nudatū ppen
dit:cum perdidit illam quaȝ habēs apud
se venerari neglexerat. Atqꝫ vtinaȝ nunc
vel ita confusi a ligno ipso discederent:vt
vel post casum lignum mortiferuȝ abhor
rerent:sed addiderunt malum super ma/
lum abscōdētes se in ligno:de quo eis nō
solum edere:sed etiam cōtingere non lice
bat:discedētes a cōspectu altissimi ne lo/
cum clementie reperirent. Nescierunt.n.
cōfessionis donum ⁊ penitētie gratiam: p/
pterea perierūt. Desperauerunt deniqꝫ ⁊
absorti sunt:frons meretricis facta est eis
⁊ noluerunt conuerti. Sic solet accidere
incestuosis ⁊ adulteris:qui metuentes ne
in notitiam veniāt dolent se quideȝ com/
misisse reatum:sed tñ id ipsum qđ in se ar
guunt iterare non desinunt:qꝛ dominan/
te sibi peccato:duȝ amplius iacere q̄ꝫ exur
gere libet abstinere nō possunt. Quasi ve
ro ad auram post meridiem:vocē dñi dei
deambulātis in paradiso audierūt:postq̄ꝫ
dono gratie priuati sunt:cum eis paulus
ipse quem despexerant: per cuius sibi os
xp̄s erat locutus absqꝫ nomine proprio ve
luti transeundo: ⁊ reuera transeundo ad
gentes ⁊ ab illis recedendo penitus mi/
serabiliter scribit:improperās illis ruinam
⁊ aduersionē eorum dicens. Cum debere
tis esse magistri ppter tempus:rursuȝ in Heb.5
digetis vt vos doceamini que sunt elemē
ta exordij sermonū: ⁊ facti estis quibus la
cte opus sit:non solido cibo. Et post pau
ca. Impossibile est eos qui semel sunt illu
minati:gustauerunt etiam donū celeste:⁊
participes facti sunt spūs sancti: gustaue/
runt nihilominus bonum dei verbum:
virtutesqꝫ seculi vēturi ⁊ prolapsi sunt re
nouari rursus ad penitentiā:rursum cru/
cifigentes sibimetipsis filiū dei: ⁊ ostētui
habētes. Cōsueuerunt.n. folia ficus faciē/
tes sibimet pizomata ascondentes se in li
gno eodem:quod vsqꝫ in hodiernum diē
facere iudei nō desinūt. Quotiēscūqꝫ eos
xp̄ianus aliquis de illoruȝ carnalitatibus
obiurgat:consuunt:inq̄ꝫ vsqꝫ ad presens
verba pphetarum ⁊ legis:palliant se sub
verbo decalogi:dicentes non licere sibi re
linquere cerimonias patrum ⁊ discedere
a lege quam mandauit dominus Moysi.
Quod autem deus omnipotens ad aurā Gen.3
post meridiem deambulasse describitur:
causam culpe videtur exprimere:qua ser/

uor gratie vertit in tempore ⁊ meridies
iustitie ad occasuȝ declinat. Aut certe vni
Jo.13. genitus dei filius qui dicit. Qui recipit si
quem misero me recipit: ad auraȝ post me
ridiem deambulare dicitur (hoc est) inter
sextam ⁊ nonam horam: in qua dicam so
lis pro peccatis nostris sustinuit vstioneȝ:
q: dum homo per tumorem superbie con
tra deum omnipotentē erigitur: ac si tem
peries mundi ardore concupiscentie dissi
pat. Et quasi non inueniens vmbram ar/
boris: iustuȝ. s. sub quo caput reclinet: pre/
dicator qui a domino missus est vehemē
ter affligitur: ac per hoc in corde suo me/
ditando: huc illucqȝ deābulat: recurrens
ad temperiem consolationis diuine. Et q̄
Lu.10. est illa? Siquidem receperint vos requie
scet super illos pax vestra: sin aūt ad vos
reuertet. Et quideȝ in gentili populo nō
defuit arbor bona: sub qua in nuntys suis
requiesceret dominus: ȝ nō in populo il/
3.re.19. lo: cuius typum gerit Adam. Hinc est ꝙ
helyas subter vmbram requieuit iunipe
Gen.18 ri: fugiens vtiqȝ a facie iezabel: apud quaȝ
requiem non inuenit. Hinc habraam ve/
nientes ad se angelos in feruore diei: decli
nare eos ad se hūiliter ⁊ suppliciter orat:
⁊ requiescere sub arbore reuerenter inui/
tat. Iste ergo qui designat gentiles inuita
uit angelos ad quiescendum sub arbore: ⁊
in angelis ipsum deum: quem adam: qui
iudeorum designat populum: inuitare ne
glexit. Recte ergo post meridieȝ: hoc est
in feruore diei: deambulare dominus in
paradiso ad auram post meridiem dictus
est: q dum verba eius quem mittit ipse
non recipit homo superbus: ad diuinam
consolationem que est in amore dei ⁊ ec
clesie predicator recurrit: vt ardor animi
sui quem sterilitas auditoris peperit: tem
perie sancti spiritus qui nouit corda ho/
minum extinguatur. Quia vero nec
istud consequens amor verus quiescit:
nec potest sepius Iesus a feruoris sui ri/
gore mollescere: querit saltem misero in/
dicare ruinam: qui nolens sibi acquie/
scere culmen felicitatis amisit. Loquitur

ergo dominus Ade: ⁊ qui nouit omnia:
vbi sit peccator inquirit: vt vnde vene/
rit: ⁊ quo venerit preuaricator agnoscat.
Non enim poterat populus ille nō agno
scere nuditatem suam: exutus ⁊ elōgatus
a gratia memorans multorum operum q̄
apud illos effecerat spiritus sanctus: ita
vt illi quoqȝ qui recipere sacrum baptis/
ma noluerunt: confiterentur ac dicerent.
Quid faciemus viris istis: quoniam qui Act.4.
dem signum notum factum est per eos:
⁊ non possumus negare? Cum ergo defi/
ciente in eis rore quo mandauerat vellus
gedeonis in spiritu non potuissent: non
agnoscere detrimentum suum: hoc soluȝ
agnoscere ⁊ si potuerunt noluerunt: ꝙ
propter esum legis mortiferū: fructu gra
tie qui est ligni vite irrecuperabiliter pri
uati sunt. Et recte dn̄s nō stare sed deam/
bulare describitur: q: qui apud iustos ad
quos venit mansionē ꝑ clementiam facit
a delinquētibus ꝑ iudiciū: ⁊ si appropin/
quat: recedit. Appropinquat aūt illis: vt
reatus eorū culpā aperiat: transit vero ab
illis: vt quale sit culpe meritum innote/
scat. Si enim sicut prius cum non pecca
uerant gratum sibi adesse sentirent: aut
omnino se non peccasse fingerent: aut ve
nialiter se peccasse putarent: ac per hoc
licitum sibi preuaricari crederent: qui
penam criminum non sentirent. Expul
si sunt ergo Adam ⁊ Eua: de paradiso
voluptatis. Expulsi sunt infelices iudei
ab ecclesia sanctorum: ⁊ ducti ad lacum
miserie ⁊ lutum fecis: vt saltē vel hoc mō
discāt nō blasphemare. Ecce (inquit) dn̄s
Adā factus est quasi vnus ex nobis sciēs Gen.3.
bonū ⁊ malū. Nunc ergo ne forte mittat
manū suam ⁊ sumat de ligno vite ⁊ come
dat ⁊ viuat in eternum. O vere metuen
da sentētia. Horribile est iquit apostolus:
incidere in manus dei viuentis. Obceca
inquit dn̄s ad ꝓphetā: cor populi huius Heb.10
⁊ aures eius aggraua: ⁊ oculos eius clau/ Esa.6.
de ne forte videat oculis ⁊ auribus au/
diat: ⁊ corde suo intelligat: ⁊ conuerta/
tur ⁊ sanem eum. Cuius populi? Eius

qui designatus est in Adam: de quo ꝛ nūc dr̄. Ecce Adam factus est quasi vnus ex
Gen.3 nobis, sciens bonum ꝛ malum: nunc ergo videte ne forte mittat manum suam: ꝛ sumat etiam de ligno vite ꝛ comedat ꝛ viuat in eternum. Si enim vera est senten/
Ps.48. tia psalmiste que dicit. Homo cum in honore esset non intellexit: liquet ꝙ priuatus honore intelligere cogitur post ruinam: etiam si talis intellectus remunerationem non habeat. Quid est autem christo dicere: sicut vnus ex nobis: nisi qꝛ vnus ex mortalibus esse voluit vt esset vnus ex dijs creatis qui cum patre ꝛ spū sancto omnium est creator deorum? Qui sunt autem dij quorum vnus factus est xp̄s: nisi prophete ꝛ apostoli ꝛ sancti omnes quorum primogenitus ipse? Quomodo autem primogenitus ipse: nisi qꝛ priogenitus mortuorum. Quorum autem mortuorum: nisi
Ps.81. eorum de quibus dicitur in psalmis. Ego dixi dij estis ꝛ filij excelsi omnes? Scimus autem viris sanctis ꝛ precipue ecclesiarum doctoribus collata eē dona spūs ad vtilitatem: ꝛ quibusdam qui ꝛ doctores facti sunt gratia sciēdi ꝛ discernendi iter bonum ꝛ malum ꝛ discutiendi iter literā ꝛ spūm: inter legem ꝛ gratiam: propter qḋ ꝛ legē moysi frequentissime legunt quod tamen illis non expedit qui carnaliter sapiunt: qui litere superficiem ꝛ intellectum hystoricum prosequuntur: qui ignorātes donum dei: putant se humano studio ad scientie plenitudinem peruenire: cum illis potius cōferatur adeo qui gratie stabiliūt corda sua: qui placere magis deo per fidem q̄ȝ scire legis literam concupiscunt. Qui ergo sic vtuntur verbis legis: vt ad carnalem ea transferant intellectum: bonum est eis dediscere magis q̄ȝ adiscere legem: bonum est eis ignorare aliquid: q̄ȝ esse sicut dij scientes bonum ꝛ malum. Et qꝛ populus ille superbus declinando in partem: scientiam ꝛ obseruationem legis: gratie preferendo deliquit merito de eo expoliato a gratia: per increpationem dicitur. Ec
Gen.3. ce Adam factus est quasi vnus ex nobis: nunc ergo ne forte mittat manum suam ꝛ sumat de ligno vite ꝛ comedat ꝛ viuat in eternum. Qui enim se alta sapiendo ad regnum humilitatis intrare posse confidit: potiusq̄ȝ erat: elongatur ab illo: ꝛ ibi magis incurrit tenebras: vbi esse lucis se/ mitam suspicatur. Unde ꝛ in eius typo: thome ad horam incredulo per increpationem dicitur. Quia vidisti me Thoma credidisti. Beati qui non viderunt ꝛ crediderunt. Queris experimentum? Testis est ipsamet iudeorum duritia. Usq; ꝛ enim in hodiernum diem nolunt iudei credere: vt sciant: sed querūt scire in lege q̄ de xp̄o scripta sunt vt credere possint: sȝ quid dicit apostolus. Usq; in hodiernum diem id ipsum velamen in lectione veteris testa/ menti manet non reuelatum. Sed ꝛ vsq; in hodiernum diem: cum legitur moyses velamen est positum super cor eorū. Cum aūt conuersi fuerint ad deum auferet velamen. Certe audisti qd de fide dicat apostolus. Cum inquit cōuersi fuerint ad deū auferet velamē. Quare? Quia qui nō credit non intelligit ꝛ qui durus est corde ad credendum: durior efficitur ad intelligendum. Si ḡ q̄rit. Quid sibi velit vox illa qua dicitur. Ecce Adam factus est q̄si vnus ex nobis ꝛ cetera. Nil ꝓfecto aliud q̄ȝ quod scriptum est per apostolum. Saluari vtiq; hominem per fidem: ꝛ per eam peruenire ad notitiam scripturarum: priuari vero dono gratie: qui per legē nitit̄ peruenire ad fidē. Accidit enim nōnunq̄ȝ qḋ sine formidine dōm nō est: vt plerunq; multo labore ꝛ legendi studio perueniat quis ad intellectum fidei: sed qꝛ deum per incredulitatem ꝛ superbiā offendit: vt non crederet cum eū nesciebat: non est dignus q credat cū ad itellectū ꝑducit̄. Priuati sūt ergo fructu ligni vite qui in ligno scientie boni ꝛ mali gloriati sunt. Quia qui scientie inititur plusq̄ȝ gratie: ꝛ siquidem scire multa cōcedit̄: doni tn̄ gratie participatione priuat̄. Quia vero magni prelij erat tunc: quimo ꝛ tūc ꝛ nunc inter multos a veritatis tramite deuiātes in callis

Jo.20. 2.cor.3.

rectitudine permanere commode: dei ser mo fideles generaliter quidez omnes: sed specialiter illos ad quos pseudo apostoli veniebant: querẽtes eos auertẽ a fide que est in spiritu & gratie libertate: sicut sepe accidit in asia tempore apostolorũ: & eos vt perseuerent in dono gratie exhortatur cum dicit. Uincenti dabo edere de ligno vite quod est in paradiso dei mei. Tale est enim ac si diceretur. Qui gloriantur in lege Moysi: in qua non est virtus fidei: sed occasio peccati: solaq; boni & mali sterilis & infecunda notitia remanebunt inanes: qui autem in radice fidei solidati sũt: adherebunt mihi vt cibati ligno vite viuant & gaudeant in eternum. Neq; enim est alius fructus ligni vite q̃z charitas de corde puro: & fide non ficta que est summum & precipuum in donis spiritus sancti: quam arguuntur amisisse iudei per legem Moysi: greci propter superficiem litere & intellectum hystoricum quem sequuntur: ita vt & ipsi iudaizare in hac parte: & sentire carnaliter conuincantur. Expulsi sunt ergo & eorum plurimi de societate iustorũ quicunq; sectando literã naufragauerunt circa fidem & inseruerunt se
Gal. 3. deceptionibus multis. Reputati sunt enim iter illos quibus dicit apostolus. Sic stulti facti estis: vt cum spiritu ceperitis: nũc carne consumemini. Cui grecorũ lapsui sicut & iudeorum: nomen quoq; ephesi cõgruẽter aptatur: que lapsus in lingua nostra iterpretari dicitur: eo q̃ nõ essent diutius in prima soliditate mansuri. Qui autem sequentes spiritum legi carnis & litere restiterunt fructu ligni vite qui est charitas xp̃i cibati sunt quod solum confert vitam eternã apprehendẽtibus eam: & cõsortium paradisi conseruantibus illam.

Explicit de angelo Ephesi.

¶ Incipit de angelo Smyrne.

Ca. 10 ¶ Et angelo smyrne ecclesie scribe. Hec dicit primus & nouissimus qui fuit mortuus & uiuit.

Per singulas species libri huius & speciales: vt ita dixerim: stationes subsistendum est paulisper & innitendũ memorie ne aliquid icaute proferatur in specie: quod discordare a generali regula iaz sepe proposita videatur. Dicen dũ fuit in exordio libri: & ne forte labatur a mentis oculis iterum atq; iterũ replicandum: septez eẽ sp̃alia tẽpora in hoc sacro volumine p̃signata: septem nihilominus ordines de q̃bus in presentiarũ agi cepimus: ptinẽtes ad sp̃m: quinq; vero alios ptinentes ad corpus. Qr vero nõ p̃t nõ esse cõcordia vbi vnio vel vnitas est: ita sibi miro mõ ordines ipsi pueniũt: vt cũ illi gaudẽt isti cõgaudeãt: & cũ illi patiũt: isti cõpatiant. Primus aũt qnq; ordinũ apostolorũ fuit & scõs martyrũ habuit q̃ primus sp̃alẽ cõflictũ cõtra iudeos p litera & sp̃ũ. Scõs cõtra paganos: p verbo crucis & idolorũ cultura: licet cõtra vtrosq; p vtroq; vterq;. Sicut aũt primus ordo ducẽtiã vitã gestã & ex toto abrenũtiãtium curis mundi: nõ potuit nõ cõicare tẽptationibus apostolorũ quas p litera & sp̃ũ: p circũcisione & g̃ra passi sunt: ita & scõs ordo a. laborib9 martyrũ expers eẽ nõ potuit. Quãuis. n. leuitarũ sit p̃priũ euãgelizare iesuz & sequi vestigia passionũ eius: monachorũ silẽtio & orationi vacare: nõ iõ tñ vel ipsi exptes esse potuerũt a dolore: qn & ipsi biberẽt calicẽ xp̃i: q qdẽ & si raro vocibus moribus tñ & habitu indesinẽter clamabant. Rapiebant ergo & ipsi cuz testibus veritatis ad supplicia ducebant sepe & ipsi cuz p̃dicatoribus ad examen: ita vt apte petri videret traxisse aliquid pars ioãnis: pp q̃d maxime ipsi pariter & fratri eius dictũ ẽ a principe martyrũ. Calicẽ quidem meuz bibetis. Non eniz sicut petrus & andreas Mat. 20. assumpta cruce sua secuti sunt dñm: ita e diuerso iacobus & ioannes q̃ filij tonitrui dicti sunt: ambo cõiter dormierũt in pace sed vnus eorũ occubuit gladio: ali9 pacto cursu pacato fine qeuit. Quare hoc? Qr cũ vita cõtẽplatiua propria sit angelorũ:

ficut actiua filiorum hoium:nõ eo modo põt ascribi ipsa alicui sancto ordini: qũo alicui:vita actiua:quia istud quidem secũ dum totum:illud scdm partem accipien/ dum est. Nõ enim sicut illi ordini qui de/ signatus est in petro et andrea datum est perfecte in agone contendere:ita ei quem designant simul iacobus et ioannes:datuz est ex toto viuere sine pugna:vterqз.n.ho minum est:vterqз mortalium:sed datum est illi qui robustior est ad pugnã: portare patienter pondus diei et estus:isti qui deli catior quiescere vel ex parte: ac p hoc:et si minus isti qз illi:et isti tñ datum est passio nem subire. Quid est.n.calicez bibere:nisi amaritudinem passionis sentire? Cui:vз: amaritudini:bene cõgruit nomen vrbis: que grece quidem smyrna:latine vero in terpretatur myrrha:qr et myrrhã cum sit amara:carnez protegit a putredine:et pas/ sionis amaritudo: carnales concupiscen/ tias extinguit. Hec(inquit)dicit primus et nouissimus qui fuit mortuus et viuit. Quem.n.oportebat euz qui mortuus est ad horã:et viuit ineternum:exemplũ pre/ ponere morituris:nisi seipsuz:aut qd nisi hoc ipsum quod est totius patẽtie robur ad gaudia vere vite peruenire per mortẽ? Hec inquit dicit primus et nouissimus q fuit mortuus et viuit. Dicturus: qui fuit mortuus et viuit p̃misit dicens. Hec dicit primus et nouissimus. Si enim ipse pri/ mus est et ipse nouissimus nimirum qr et vixit ante mortem et viuit post mortem: consequens est vt qui prius viuunt in il/ lo et moriuntur cum illo:iterum resurgãt a mortuis:et viuant sine fine cum illo: qr qui potuit ex virtute eternitatis sue qua semp erat:quod est:creare primum homi nez de limo terre et inspirare in faciẽ eius Gen.2. spiraculum vite potẽs est excitare de pul/ uere corpora filiorum Adam:et reddere il lis in die nouissimo animas quas accepit. Non enim qui potuit terram de nihilo: non potuit primuz hominem creare nisi de terra:sed vt crederent mortales possi/ bile in nouissimo temporum qp non du/ bitant omnipotentem potuisse in primo. Si enim voluit et potuit formare corpus Ade qui fuit pater omnium de limo ter/ re:cur non possit eodem modo corpora fi liorum Adam reformare de terra? Eras aliquãdo puluis terre et esse cepisti quod non eras. Siquidem in Adaz omnes fue ramus a principio puluis: et non potest deus reuersum in puluerem restituere in formam primã:vt esse incipias sicut eras? An quia tunc erat verbum dei:per quem facta sunt ista modo autem esse desinit ne horum similia operetur? O stulta corda hominum et tarda ad credendum in om nibus que locuti sunt prophete. Nonne hec pati oportuit genus humanum pro/ pter malum superbie:et sit per mortez car nis pertingere ad vitam eternaz? Uoluit enim omnipotens exercere iudiciuz hoc in genere humano nõ vt dissiparet opus suum: sed vt ostenderet illi altitudinem magnitudinis sue:et incuteret ei timorez discipline:vt non saperet alta sciens quia potens fuerat ad formandum:non erat i/ potens ad reformandum:non soluz vt re stitueret quod dissolutum erat: verum etiam vt restituens cõmutaret in melius. Ipse eni primus et ipse nouissimus. Ipse primus ad animandum genus humanũ: iterũ ad mortem:ipse nouissimus ad pre/ standam vitam venienti de morte. Pri/ mus ad formanda corpora animalia nouis simus ad reformanda et immutanda ea/ dem corpora vt esse incipiant spiritualia. Immutabit enim non omnia: sed que ipse voluerit. Omnes enim resurgemus 1.cor.15 sed non omnes imutabimur. Non ergo id tantum sperãdum est vt reddat nobis nouissimus:quod dederat primus verũ/ etiam vt faciat gloriosuz:quod prius erat ignobile:apostolo attestante qui ait. Se/ 1.cor.15 minatur corpus animale resurget corpus spirituale: Quod si ita est:non solum fu/ giendum est a morte verumetiam modis omnibus ad celerandum ad eam: quate/ nus per mortem temporalem veniamus ad vitam:et p tẽptationes ad gloriam. Ti

meri posse tale commertium vt omnino cunctis mortalibus videretur incertum: si non iam viueret in celis ille quem occi derunt iudei:ille de quo spiritus sanctus loquitur in hoc loco ꝛ dicit.Hec dicit pri mus ꝛ nouissimus qui fuit mortuus ꝛ vi uit.Nō.n.potest non videri duruꝫ:quod de morte despicienda iubetur essetqꝫ mul to amplius ꝛ supra vires: si non cunctis optanda mortalibus resurgendi promis sio sequeretur.Ea propter qui se mortuuꝫ fuisse perhibet: viuum se esse consequen ter adiungit:vt eos quos metus mortis deterendo deprimeret:spes vite cōsolidan do leuaret:quatenus dum merces pugne presto esset bellantibus:securi ꝛ intrepidi onus pugne subirent. Si enim transito rie spes salutis nonnullos ad tollerandos cruciatus solidiores facit: quanto magis spes vite eterne roborat animos electo rum dei: vt quicquid in momento vite huius voluptuosum esse potest despiciāt ꝛ pro nihilo reputēt omne quod est ama rum? At pleriqꝫ cum morituros se sciant amputati se capitibus pro christi nomine velle dicunt:qui tamen duꝫ adiuiuunt pa ti triste aliquid erubescunt:quasi cōdigne passionis huius temporis esse queant ad futuram gloriam que reuelabitur in no bis:aut quasi magnum aliquid sit transi re de voluptate in voluptatem ꝛ non po Ro.8. tius transire per ignem ꝛ aquam ꝛ sic peruenire in refugium. Non eniꝫ ait do minus qui vult me sequi: tollat vno die crucem suam:sed tollat crucem suaꝫ quot Lu.9. tidie ꝛ sequatur me.Nec per vnam tan tum tribulationem dicit apostolus:eun dum esse ad regnum dei:sed per multas: nec esse coronandū:nisi qui legittime cer tauerit.Unde ꝛ subditur.

T.11 ¶ Scio tribulationem tuam & paupertatem tuā:sed diues es.

¶ Tribulationem pressure paupertatem temporalis inedie. In vtroqꝫ enim san cti martyres sustinuere dispendia: In vtroqꝫ certamen: quia modo vincula ꝛ carceres ꝛ diuersa in corporibus suis per tulere tormenta: sed ꝛ stipendijs bono rum suorum que habere ad vsum quot tidianum temporaliter videbantur: ex poliati sunt:vt quasi hinc ꝛ inde angu stati:deficerent in tormentis:ꝛ dum nul lum solatium eis superesse videretur:ius sis sacrilegis:obedirent. Oportebat ergo illos scire non sibi esse sublata temporalia bona:sed in celestium thesaurorum man siones delata vt eo securitatem acciperēt de veris opibus ꝛ eternis quo tempora les ꝛ mundanas diuitias pro Christo ꝛ euangelio contempserunt. Scio inquit tribulationem tuam ꝛ paupertatem tuā: Ps.75. sed diues es. Si diues quomodo pauper? Si pauper quomodo diues? Sed dor mierunt inquit somnum suum ꝛ nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum sua Ps.33. rum in manibus suis. Diuites egerunt ꝛ exurierunt. Non sic autem pauperes chri sti qui omnia pro domino reliquerunt: mat.19 non sic:sed omnis ait:qui dereliquerit do mum vel fratres aut sorores:aut patrem aut matrem: aut vxorem: aut filios aut agros propter nomen meum:centupluꝫ accipiet ꝛ vitam eternaꝫ possidebit. Sed hoc vbi? Nunquid in terris vbi pauper esse voluit Christus? Certe ꝛ si in vita ista sequatur equiponderis retributio:cū videamus nonnullos angustatos penu rie necessitate potiusqꝫ voluntate confu gere ad collegia iustorum: vt abundent temporalibus bonis quibus in suis do mibus egebant: non ideo tamen in hac vita retributio expectanda est:aut de ta li vicissitudine gratulandum: sed magis de eternis illis diuitijs que in celo sunt: ad quas nos suspirare debere docet apo stolus cum dicit. Si consurrexistis cum Col.3. Christo que sursuꝫ sunt querite vbi chri stus est in dextera dei sedens que sursum sunt sapite non que super terram. Sed forte paupertate sola celestes ille diuitie promererentur ꝛ non etiam blasphemijs ꝛ maledictis quibus se affici letabantur apostoli quando ibant gaudentes a con

ciliȷ qm̄ digni habiti erāt ꝓ noie iesu con
Act.5. tumeliā pati:iā.n.audierāt eundem dn̄m
docentē se ac dicētē. Beati eritis cū male
Ma.5. dixerint vobis hoies ⁊ psecuti vos fuerit
⁊ dixerint omne malū aduersuꝫ vos men
tiētes pp me. Gaudete in illa die ⁊ exulta
te:ecce.n.merces vestra copiosa ē in celo.
Futuꝝ qppe erat vt maledicerēt sanctis
martyrib⁹ iudei ⁊ dicerēt oē malū aduer
sus eos. Sicut ⁊ in hoc loco subiūgitur.

T.12 ¶ Et blasphemaris ab his q se dicūt iudeos esse & nō sunt:sed sunt synagoge sathane.

¶ Et blasphemaris inqt ab his q se di/
cūt iudeos eē ⁊ non sunt. Quia iudas de
cuius stirpe nati sūt iudei scd̄m carnē:in/
terp̄tat̄ cōfessor:falso q xp̄m negāt iudeo
rū sibi cognomē ascribūt cū sint alienati a
fide:⁊ facti nō ecclesia dei:ſꝫ synagoga sa/
thane:ascribētes sibi nomē vanū cui⁹ fru
ctus datus ē cōfessoribus xp̄i. Illis qppe
cōgruit nomē istud q cōfitent̄ xp̄m esse fi
Mat.21. liū dei:q dicūt illi quottidie in ꝓcessione
laudis. Osanna filio dauid:bn̄dictus q ve
nit in noie dn̄i. Quāuis aūt iudeoꝝ duri/
tiā tytus vespasiani fili⁹ domuisse tradat̄:
Lu.12. ad cōplēdā ꝓphetiam saluatoris dicētis.
Erūt in ore gladiȷ ⁊ captiui ducent̄ i oēs
gētes:ad vlciscēdā:vꝫ:mortē ipsi⁹: q hoc
ipꝫ.sicut postea accidit:lōge aū p̄dixit:ni/
hilominus tū venūdati i seruos:blasphe
mare famulos Christi nō cessabant inter
gētes dicētes xp̄ianos stultos ⁊ fatuos q
adorarēt ⁊ colerēt hoiem crucifixū. Fece/
rūt hoc iudei tp̄e p̄mitiue ecclesie sicut ex
multis locis oñdit̄ i lib. actuū ap̄loꝝ. Fe/
cerūt hoc tp̄e martyrū de qb⁹ agit̄ in hoc
loco:nec desinūt pro posse suo facere hoc
vsqꝫ ad p̄ns:p sequētes ⁊ occidentes gla/
dio lingue eos quos gladio ferri:iugulare
Jo.18. nō p̄nt. Qui.n.semel a principio apuerūt
os blasphemū i xp̄m dicētes p̄sidi pilato.
Tolle tolle crucifice eū:dn̄ante sibi pctō
cui⁹ facti sūt serui nō potuerūt vltra ces/
sare a maledicto:sed iterū atqꝫ iteruꝫ exa/
cuerūt vt gladiū linguas suas ad blasphe

mādos xp̄ianos ⁊ accusandos illos in gē
tib⁹:vt qd̄ mitius egerūt mali in capite:
suppleret̄ in mēbris. Et hoc qdē illi:xp̄s
aūt suos milites munit spiritalib⁹ armis:
⁊ vt digni sint militari gloria:cohortatur
ad pugnam. Nam sequitur.

¶ Nihil horū timeas que pas/ T.13
surus es.

¶ Siue famē:siue sitiꝫ:siue frig⁹:siue nu
ditatē:siue ēt vīcula ⁊ carceres:aut aliqd̄
hmōi patiaris:viriliter ē agēdū:qꝛ nō co/
ronat̄:nisi q legittie certauerit qꝛ fidelis
ē pr̄ me⁹ q in celis ē:⁊ nō patiet̄ vos tem Tit.2.
ptari supra id qd̄ potestis:qꝛ ego vobiscuꝫ 1.cor.10
suꝫ oibus diebus vsqꝫ ad ꝯsumationē secu
li. Simile ē illud qd̄ p̄us dixerat in euan mat.28.
gelio. In mūdo qdē p̄ssurā hēbitis:ſꝫ ꝯfi Jo.16.
dite:qꝛ ego vici mūdū. Quid ē ꝯfidite qꝛ
ego vici mūdū,nisi qꝛ ꝓ nobis vicit eū q
pugnare ⁊ vicere ꝯsueuerat:vt iā nō lice
at trepidare de pugna:ſꝫ magis exultare i
dn̄o:⁊ oino p̄sumere de triūpho. Ac si ap
tius diceret̄. Et si graue satis ē:qꝫ vos pa
tiēter sustinere cōmoneo.fortior est tū qui
pugnat ⁊ triumphat in vobis. Quaꝫ ve
ro graue sit aperit̄ cum subditur.

¶ Ecce missurus ē diabolus ali/ T.14
quos ex uobis in carcerem ut tē
ptemini & habebitis tribulatio/
nem diebus decem.

¶ Magnus labor:ſꝫ maior glīa. Diutur
na ꝯcertatio quā nūerus hꝫ p̄fect⁹ designat Ro.8.
ſꝫ nō sūt ꝯdigne passiōes hui⁹ tp̄is ad fu
turā gl̄iaꝫ:q̄ reuelabit̄ i vobis. Notādū q
qꝛ nō ait. Missurus ē vos diabolus i car/
cerē vt temptemini:ſꝫ ex vobis:qꝛ nouit
dn̄s q sūt apti ad pugnā:⁊ qb⁹ sit a pugna
parcēdū:nouit qui cū senioribus fratrib⁹
dirigant̄ ad cōflictū:⁊ q cum Beniamin
adolescētulo ꝯseruētur in domo. Sic pau
lus:sic antonius i semotis antris debti cū
aliȷs q̄ꝫplurimis qb⁹ pepcit deus:abscōdi
ti sūt i abscōdito faciei dn̄i a ꝯturbatione
hoiuꝫ:⁊ ꝓtecti in tabernaculis heremia
cōtraditione linguarum. Non.n.oēs viri Je.30.

perfecti abrenũtiantes seculo: traditi sunt
in potestate sathane vt temptaret eos pro
velle suo: interrogãdo supplicijs ꝛ tormẽ
Job. tis. Sed nõnulli cum sancto Job: pmissi
Dañ. sunt temptari ꝛ affligi: nõnulli cuz Danie
le ꝓpheta inter ipsos temptationum tur/
bines pmãserunt illesi. Si enim nullus eo
rum ꝯfligeret cum Diabolo: haberet occa
sionem auctor doli: exprobrare illis de san/
cto otio suo: q̃si nõ essent ausi preliari cuz
eo. Et si nullus euaderet manꝰ eius: ascri/
beret hoc ipsum potentie fortitudinis sue
q̃si intãtum esset in malitia potẽs: vt nul/
lus a facie eius ptrãsiret immunis. Bene
aũt diebus decem, potestas Diabolo data
esse phibet: q2 duodecim generationes an
noꝝ peracte sunt a Christo vsq3 ad Julia/
num apostataz: quaꝝ due iam preterierũt:
qñ scriptus est liber iste: decem vero: aut
quasi decem subsequute sunt. Quasi ergo
decem diebus potestas paganoꝝ quorum
princeps erat Diabolus: pseuerasse digno
scitur: q2 in decem generationum curricu
lis: sceua illa maris quassatio consumatio/
nem accepit. Sequitur.

T.15 Esto fidelis usq3 ad mortem
& dabo tibi coronam uitæ.

Quare? Quia qui pseuerauerit (inqt)
M.10. vsq3 in finem: saluus erit. Sed qd sibi vel
le dicimus: q agẽti fideliter vsq3 ad mor/
tem ꝓmittitur a domino corona vite: nisi
q2 hij qui donant deo cum triumpho pre
ciose mortis pueniunt ad veraz vitam: eo
fit illis ipsa vita corona glorie: quo vt ser/
uare illam possent in regno: eam in exilio
Joã.12 pdiderunt? Qui amat (inquit) dominus
animam suam: perdet eam: ꝛ qui odit ani/
mam suam in hoc mundo: in vitam eter/
nam custodit eam. Sequitur.

T.16 Qui habet aures audiẽdi: au
diat qd spiritus dicat ecclesiis.

Et qd dicit? id qd mõ audiuimꝰ: Esto
fidelis vsq3 ad mortẽ ꝛ dabo tibi coronã vi
te. Audiat hoc q h3 aures: aures dico non
capitis s3 mẽtis: Audiat ꝛ illud qd seqtur.

T.17 Qui uicerit non ledet a mor
te secuuda.

Que est mors scda? Illa qua cruciatur
aia post mortem carnis: ꝛ per quaz corpus
ꝛ aia pduntur: eternaliter in gehẽna. No
lite (ait dñs) timere eos qui occidunt cor
pus: aiam autem nõ possunt occidere: sed M.10.
potius eum timete qui põt aiam ꝛ corpus
pdere in gehẽnam. Bonum est eniz subi/
re mortem primam cum triumpho victo
rie. q̃3 euadere: ꝛ si libet: non licet: vt scda
mors vitari queat: que si libeat: licet: q̃3 vi
tare ad horam mortem primam: que vita
ri nõ põt: ꝛ ledi a morte scda: quam si vult
aliqs vitare potest. Bonum est inq̃3 sper
nere: qd breue est ꝛ trãsitorium vite presen
tis: ꝛ sustinere qd momẽtaneum est: ꝛ leue
tribulatiõis huiꝰ: q̃3 ledi a morte scda q̃ ẽ:
vt infra scribit: stagnuz ignis in qd demer
gendi sunt oẽs impij: ꝛ qui nõ inuenient
scripti in libro vite.

Explicit de angelo Smyrne.

Incipit de angelo Pergami.

Et angelo pergami ecclesiæ T.18
scribe. Hæc dicit qui habet rõ/
pheam ex utraq3 parte acutam.

Cum dicat apls gladiũ spũs esse ver Eph.6
bũ dei. Recte loquuturꝰ illi ordini
q h3 tpis ꝓprietatẽ: cũ ordine doctoꝝ cõio
nẽ hẽat: romphee acute meminit xps: q̃te
nus dũ radicẽ vgulta: ꝛ fontez suũ riuuli p
ꝯiũctionẽ agnoscũt: eo idistributa sibi grã
vnusqsq3 ꝑficiat: quo vñ sibi manet: ꝓui/
dẽter attẽdit. Uidemus sepenumero pẽs
familias ꝛ eos qbus rei familiaris dispẽsa/
tio credita est: diuersa cũ diuersis dispone/
re: ꝛ d hijs que ptinẽt ad singulos: seorsuz
cũ eoꝝ singulis ꝛ q̃si sigillatiz tractare. S3
ꝛ hij qui gubernacula regnoꝝ suscipiunt
dũ placẽ volũt diuersis: studẽt ꝓ posse suo
fieri oibꝰ: oia: ꝛ esse cõ singlis qd ipsi sunt.
Nõ.n. cũ militibus de legũ istitutis dispu
tant: nec cũ phis de peritia militari: sed si
gillatim cum hijs ꝛ illis de proprijs: Sic
sic vnigenitus dei filius de cuius plenitu Joã.1
dine nos omnes accepisse gaudemus: cuz
i capitulo precedẽti loqueret martyribus

eos ad spiritalem militiam ⁊ mortem nõ
verẽdã hortabaẗ dicẽs. Hec dicit primus
⁊ nouissimus qui fuit mortuus ⁊ viuit.
Esto fidelis vsqꝫ ad mortẽ ⁊ dabo tibi co
ronã vite. Et qui vicerit nõ ledeẗ a morte
scdã. Nũc vero loquuturus illi ordini cui
doctrine prerogatiua inter septem prescri
ptos angelos data est. in tertio vꝫ cursu tẽ
poris: sicut supra distinximus in exordio li
Heb.4 bri: mutata significatione loquitur dicẽs.
Hec dicit qui hꝫ rompheaȝ ex vtraqꝫ par
te acutã. Quare autem hoc doctoribus lo
quturus pretermittit: nisi q₂ viuus est dei
sermo ⁊ efficax ⁊ penetrabilior oi gladio
ancipiti ⁊ ptingẽs vsqꝫ ad diuisionem aie
ac spiritus: compagum quoqꝫ ⁊ medulla/
rum: ⁊ discretor cogitationum ⁊ intentio/
num cordis: ⁊ nõ est vlla creatura inuisibi
lis in ɔspectu eius? Est igiẗ dei sermo rõ/
phea: nõ ex vna tm̃: ʒ ex vtraqꝫ parte acu
ta: ɔsumẽs ad dexteram ⁊ sinistram.: sicut
Job.9. ⁊ per beatum Job significãter diciẗ. Ju/
stum ⁊ impium ipse ɔsumit: Quare iustũ
Job.25 ⁊ impium? Q₂ nemo mũdus a sorde: nec
infans vnius diei. Nemo qui audeat dice
Pro.20. re peccatum nõ habeo: preter eum qui si/
ne peccato natus est in mũdo ⁊ iustificat
oẽs auferẽs peccata mundi: ⁊ emundans
delicta. Sꝫ dicit aliqs. Si xp̃s nos abluit
a peccatis: qd est pro quo affligimur iam
1.cor.1. mundati a culpis? Respõdeat pro me ve/
ritas ipsa: respõdeat multo amplius ⁊ pro
seipsa: vt non iustificetur ois caro in ɔspe
ctu eius: Ego inqt sum vitis vera ⁊ vos
Joã.15 palmites: ⁊ pater meus agricola est. Oẽm
palmitẽ in me nõ ferẽteȝ fructuȝ tollet eũ:
⁊ oẽm qui fert fructum: purgabit eum: vt
fructum plus afferat. Quis est autem qui
fert fructuȝ: nisi in quo precedit purgatio.
Unde ⁊ mox subdiẗ. Jam vos mũdi estis
pp sermonem quem loquutus suȝ vobis:
Si autem pp sermonem loti sunt qui ver
bum accipiunt: liquet ꝙ ⁊ sermo mundat
⁊ mũdãdo sanctificat: siue ad instar aque
que sordes abluit exteriores: siue ad instar
ferri: qd̃ arbor supflua purgat. Nam ⁊ il/
lud ad rem ptinet qd̃ scriptum est. Et gla

dius meus deuorabit carnes. Sed si preit De.32.
purgatio in palmite vt ferat fructum: ⁊ se
quitur: vt fructum plus afferat: liquet ꝙ
post baptismã multa subrupiant: a quibus
oportebat purgari hoiez assidue obnoxiũ
corruptioni: q₂ ⁊ si culpa in baptismate so
luta est: pena tñ culpe in posterꝫ soluenda
relinquiẗ: qñ ipsa creatura liberabit a ser/
uitute corruptionis: vt iam nõ simus ser/
ui sed liberi: nõ aiales sed spiritales: nõ in
firmi ⁊ instabiles: sed integri ⁊ pfecti. Uis
enim scire ꝙ dimissa culpa: nõ ptinus di/
mittiẗ pena? Dauid ingemiscenti ⁊ me/
tuẽti: dicit ppheta: ꝙ transtulerit dñs pec
catum eius: ⁊ tñ nõ esse translatam penã
indicat cum subiungit. Uerũtamen quia
blasphemare fecisti inimicos dñi: pp ver/ c.12..13
bũ hoc: filius qui natus est tibi: morte mo
rieẗ. Sic igiẗ ⁊ ex hijs que patimur: ⁊ ex
sentẽtijs veritatis manifeste colligitur: ꝙ
ideo nõ statim liberaẗ hõ post baptismã a
pena corruptionis: q₂ nõ statim plene acci
pit de illa plenitudine quam pmittit veri
tas iamiam baptizatis apostolis ⁊ etiaȝ in
die pasce spiritus sancti munere confirma
tis: cum diciẗ. Uos aũt baptizabimini spi/
ritu sancto nõ post multos hos dies: Nec Act.1.
ideo fatẽdum est plura esse baptismata: cũ
dicat apostolus. Una fides vnum baptis/
ma: q₂ ⁊ spiritus sanctus apostolis ter da/ Eph.4
tus est: ⁊ ter eodem spiritu emũdati sunt
ipsi: nec tñ tres spiritus sunt: sed vnus ⁊
idem. Primo deniqꝫ acceperũt spiritum
sanctum qñ baptizati fuerũt: Scdo in die
pasche. Tertio in die penthecostes. Neqꝫ
enim fas est credere nõ iam accepisse apo/
stolos spiritum sanctum qñ dicebaẗ eis a
dño. Si diligitis me: mãdata mea seruate:
cum sine gratia spiritus sancti neminem Jo.14.
posse diligere certum sit: sed tñ cum insuf
flauit ⁊ dixit eis. Accipite spirituȝ sanctũ:
aut cum completuȝ est illud qd̃ in die ascẽ
sionis pmisit dicẽs. Ego mitto pmissum Jo.20.
patris mei in vos: vos aũt sedete in ciuita
te donec induamini virtute ex alto: ʒ vt Lu.24.
p ea que corporaliter ostẽsa sunt: siue cum
idem spiritus apparuit sup baptizatuȝ do

minum in specie columbe:siue cum insuf
flauit idē dn̄s in facies apostoloꝝ: ⁊ dixit
eis. Accipite. spiritum sanctum: siue cum
in die penthecostes factus est repente d̄ ce
Act.1. lo:tanq̄ȝ aduenie̅tis spiritus vehemētis:
⁊ apparuerūt apostolis dispartite lingue
tanq̄ȝ ignis:seditqȝ supra singulos eoꝝ:in
telligeret vnusqsqȝ fideliuȝ in noie sancte
trinitatis sese esse mundādum: nec posse
ad pfectam emūdationem venire:qui nō
credit donari sibi gratiaȝ:nō a solo patre:
⁊ nō potius a tota pariter trinitate. Quia
vero cum scd̄o augeť gratia:hȝ adhuc ho
Job.9. mo vnde purgeť:⁊ si iam ex parte aliqua
purgatus sit. Recte per viꝝ sanctum dici
tur. Justum ⁊ impium ipse ↄ̄sumit:nō vȝ
illum iustum qui penitus mundatus est:
Jac.3. qd̄ vix aut nunq̄ȝ alicui ↄ̄cediť in hac vi/
ta:maxime cum dicat sanctus Jacobus.
In multis:offendimus oēs: sed illuȝ qui
sic est iustus:vt supsit illi vnde iustificetur
Pro.2 adhuc:vt iusto quoqȝ iustioꝛ fiat:nec ex ea
parte ↄ̄sumiť iustus in qua iustus est:sȝ ex
ea in qua minus est iustus:q̄ȝuis ⁊ aliter:
sed tn̄ sub eodem sensu intelligendum sit.
Sunt pleriqȝ hoium:qd̄ sine gemitu dicē
dum nō est:qui sic impietati subditi sunt:
vt pro lege sit eis desideri oꝝ voluptas:le/
tātibus ait scriptura cum malefecerint ⁊
exultātibus in rebus pessimis:ↄ̄tra quos
doctoꝛ fidelis dȝ euaginatum habere gla/
dium:⁊ rectis ictibus ferire eos qui huius
modi sunt: vt qui suas impietates per se
ipsos nō sentiunt:saltem vel coacti ppen/
dant:aut certe sit illis in testimonium ser
mo dei:vt abūdet in hocipso veritas dei:
⁊ ipsi excusationem nō habeāt de peccatis
suis. Sunt vero ⁊ nōnulli qui se a malis
opibus pro posse vigilanter obseruant: ⁊
q̄ȝtum sufficit humana fragilitas arceȝ p
fectionis apprehēdere querunt:sed tn̄ cuȝ
vident hoies multis facinoribus implica
tos:eleuati cum phariseo illo qui se iactať
se legiť in euāgelio:nisi eis subueniat is q
pōt:quicqd se pfectionis habere ex timāt:
ammittunt: Quia vero ob innatā huiusce
modi mutabilitatem nature: difficile est
opatorem boni carere opto extollētie mo
lo:per qd̄ si insollescat:itur in scelus confu
sionis:nisi hunc ab elationis impulsu:aut
acuta verba comprimāt:aut flagella:salua
auctoritate dei cui oia possibilia sūt. Quis
est qui dicere audeat:quare deus iustū ho
minem flagellādo ↄ̄sumit:⁊ nō potius iu
stus est dn̄s in oibus vijs suis:⁊ sanctus i Ps.144
oibus opibus suis? Deniqȝ ⁊ pp hoc duo
bus modis peritus medicus ferro vtitur
incisionis:aliqn̄ enim secat carnem putri
dam ↄ̄ferendo medelam:aliqn̄ prorumpē
tibus signis future corruptionis:etiam sa
ne carnis:venam aperit minuēdo cruorē:
aut certe laborātes de morbo calculi circa
femur incidit cum nulla sit in carne putre
do:ne forte occupatum somno mortis in/
sanabilis:eum qui patiť egritudo sequať.
Quia ergo ↄ̄sumit deus iustum ⁊ impiuȝ
flagellādo vtrūqȝ: non immerito habere
dicitur rumpheam ex vtraqȝ parte acutā:
que alio loco flāmeus gladius atqȝ versati
lis dicta est: vt in eo feriat ex omni parte:
ois qui officium predicationis assumit.
¶ Quid enim per cherubin qui plenitu
do scientie interpretať:nisi doctoꝛ ecclesie:
⁊ qd per flāmeum gladium atqȝ versatilē:
nisi gladius spiritus qd̄ est verbuȝ dei:qui
sic in manu doctoris datus est: vt nullus
nisi per eum ingredi valeat interiorem pa
radisum vt liceat ei gustare de ligno vite:
qd̄ est fructus spiritus ⁊ gratia Jesu chri/
sti nisi forte aliqs de illis sit qui in Cheru
bin designātur? Qd̄ si absqȝ eo intrare nō
sinitur hō terrenus: qd esse dicimus do/
ctorem ecclesie nisi portariuȝ paradisi? Et
qd verbum dei nisi hostium per qd̄ si qs
ingrediť saluať:⁊ pascua inuenit vite eter
ne: Qd̄ vȝ verbuȝ recte gladio versatili:⁊
q̄si spe rotūde assimilatū est:qꝛ vndiqȝ pec
catorem laniat:vndiqȝ deuorat ⁊ ↄ̄sumit.
Nihil enim relinquiť ab eo intactum in
quo sinať peccatoꝛ hō carnaliter aut moꝛ
taliter viueredum ↄ̄tra oia vitioꝝ genera
liber stat iugiter ad cedendum:⁊ ↄ̄tra oia
scelera ad mactādum paratum. Ipsum est
ergo flāmeus ⁊ versatilis gladius: ipsum

romphea ex vtraq; parte acuta incidens
arbores steriles ex parte vna: ꝛ ex alia q̃z
mordacius eas que malum proferunt fru/
ctum: quo iure vti dz doctor ecclesie a dex
tris ꝛ a sinistris: vt in vtroq; veri magistri
verus esse appareat imitator iudicij. Pro
pterea naq; angelo pergami: hoc de seipso
dñs loqui: exhorsus est: vt tales se docto/
Esa.56 res ecclesie exhibere studeant. qualem no
runt esse magistrum: vt nō solum: vz illos
arguant: qui sunt canes muti nō valentes
latrare: verūetiam illos multo durius in/
crepent qui inter verba catholica que lo/
quuntur: falsa proferunt ꝛ indigna: ꝙ ex
parte q̄dem vna neglexisse arguitur: ordo
iste qui ex parte altera commēdatur cum
dicitur.

T.20. Scio ubi habitas ubi sedes est
Sathanæ & tenes nomen meum
& non negasti fidem meam.

Qd autem neglexerit ex alia parte: de
mōstratur cum subdit. Sed habeo aduer/
sum te pauca: qr habes illic tenētes doctri
nam Balaam qui docebat Balac mittere
Job. scādalum coram filijs israel edere ꝛ forni/
41. cari. Scriptū est de Diabolo in libro Job:
ꝙ omne sublime videat: ꝛ ꝙ ipse sit rex su
per vniuersos filios supbie. Quia in re di
ligentius ꝯsiderari opz: ꝙ sicut chorus hu
milium sedes xp̄i: ita superboꝝ collegiuz:
sedes Diaboli dicta est. Quia vero iuxta
1.cor.8 vocem Pauli: scientia per se nō edificat:
sed inflat: ꝛ ipse Sathanas emulator scien
Eze.28 tie Cherub extentus ꝛ ꝓtegens in ꝓphe
ta vocatur: qui sunt illi: qui magis pro/
prie sedes Sathane dicti sunt: nisi hij qui
Mat.23 sine dono gratie ad magisterij vanitatem
aspirant: diligentes iuxta vocem dñi: salu/
tationes in foro: ꝛ querētes vocari ab ho
minibus rabbi: qui etiam duz discipuli vi/
deri nolunt: magistri erroris fiunt? Talis
erat Scriba ille: qui rogabat dñm dicens.
Magister sequar te quocūq; ieris: qui ēt
ƀm ꝙ sibi erat expediens: sentētiam proti
Ma.8 nus veritatis audiuit. Vulpes foueas ha/
Luc.9 bent: ꝛ volucres celi nidos: filius aūt ho/
minis: nō hz vbi caput suum reclinet. Ve
re enim superbe mentes: nidi Demonum
sunt: sedes vz Sathane ꝛ satellitum eius:
sicut corda carnalium: fouee vulpiuz: hoc
est alioꝝ immundoꝝ spirituum: qui ꝓ eo
ꝙ grauioris nature sunt respectu aliorum:
carnaliū maxime corda hoiuz exaggerare
noscunt: adeo vt pleriq; eoꝝ: etiam corpo
rali motu ad vltima ꝑpetrare ferantur: qd
qualiter accidere queat iusto dei (s; occul/
to) iudicio: incertum est: nisi ꝙ ex illa po
tentia dei: multa pro peccatis hoium De
monibus ꝑmittentis hoc accidere posse
credit: qua boni quoq; angeli assumptis
corporibus nō solum apparuisse hoibus:
verūetiam ꝛ coram eis ꝯuiuasse leguntur?
Vex hoc pro differentia immundoꝝ spi/
rituum: quoꝝ alij q̄dem per vulpes: alij
per volucres designantur: qr ꝛ illoꝝ est in
tenebris apud luxuriosos quiescere: ꝛ isto/
rum apud supbos iactāter ꝛ inaniter glo
riari: Qua in re vehemētius admirari pos
semus qua districtione iudicij actum fue/
rit: vt ita deus iustus ꝛ pius aliquos sacer
dotes ecclesie: qui veritatem velle sequi:
ꝓferre ꝛ asserere nisi sunt: tam enormiter
oberrare ꝑmiserit: nisi certa esset causa iu/
dicij. qua Scriba ille de quo ꝛ loquimur:
qui sequi velle dñm videbatur: ab eodem
iusto dño: qui ait. Euz qui venit ad me nō Joā.6.
eijciam foras: iusto iudicio repulsus est: ni
miꝝ qr sic seq volebat vt tumidus: vt ver
bosus: vt arrogans: vt elatus: nesciens il/
lud qd scriptum est. Nō habitabit in me/ ps.100
dio domus mee qui facit supbiam: qui lo/
quit iniqua: nō direxit in ꝯspectu oculoꝝ
meorum. Tales sunt illi Scribe infra san
ctam ecclesiam ꝯstituti: qui inflati vanita/
te seculi ꝛ sciētia mundi: ꝛ magisterium si/
bi praui dogmatis arroganter vsurpant:
quoꝝ supbe mentes nidi auium sunt ꝛ se/
des spirituum malignoꝝ: sapientes in ocu
lis suis: ꝛ coram semetipsis prudētes. De
quoꝝ numero fuerunt Arrius: Eunomi/
us: Macedonius. ꝛ fautores eoꝝ: qui ne/
scientes regem humilium: facti sunt sedes
Sathane: ꝛ ignorantes auctorem lucis:

adheserunt principi tenebrarum: in quorum tpe fuerũt doctores eximij Hylarius: Hieronymus: Ambrosius: Augustinus: ⁊ alij multi orthodoxe cõionem fidei inconcusse seruantes: quibus in persona angeli pergami: id quod suprascriptũ est. Ad eorum cõmendationem ⁊ laudem: a doctorum principe: dictum est. Scio vbi habitas vbi sedes est sathane ⁊ tenes nomen meum: ⁊ non negasti fidem meam. Sequitur.

T.21 ¶ Et in diebus illis antiphas testis meus fidelis: q occisus ẽ apd uos ubi Sathanas habitat.

¶ Iste antiphas martyr aliqs eẽ credit: qui apud vrbem pergami: aut prope vrbẽ peregerit cursum suum: de quo ⁊ si nihil ad lrãm certum legimus: in eo tñ illi martyres significati sunt: qui a tyrãnis arrianis pro fide catholica occisi sũt: ⁊ diuersis suppliciorum generibus: pro gloria indiuidue trinitatis affecti. Quod tñ miro modo refunditur in laudem doctorum: qui tenere nomen christi in die tanti certaminis potuerunt: non territi minis iudicũ: nõ minarum experimẽto cõcussi: eligentes magis agi supplicijs: q̃ȝ nomen redemptoris sui annullari pferre. Unde bene quoq; pergamus: diuidẽs cornua eorum: in nostra lingua interpretat: vt quãta fuerit in doctoribus xpi in diuidẽdis cornibus ab hereticorum prudẽtia: intimato vrbis noĩe: innotesceret: nõ tam vt ipsi penas euaderent: q̃ȝ vt fides oĩpotentis dei permaneret illesa. Ut enim pretermittam cetera: que ducere ad memoriam lõgum est: quasi tria cornua dissonãtia sibi: heresis arriana pduxerat: quorum dissensione actum est: vt Doctores xpi possent ad illa diuidẽtes ecclesias malignãtium ⁊ frustrãtes ↄcilium vanitatis. Nõ enim Macedonius per oĩa concors erat: eunomio: nec ipsi cum arrio sentiebãt: qui tñ vt ⁊ ipsi errarẽt: ⁊ suas hereses pricipaliter ↄderent: occasionem ab arrio acceperunt. Erant ergo hec tria vnius bestie cornua: sed tñ dissimilia ⁊ dissidentia sibi. Uerũtamen vt iudeorum tempore pharisei ⁊ Saducei sibi in alterutrum hostes erãt: ⁊ tñ in psequendo xpm ↄspirasse legunt: ita ⁊ isti non coherebant sibi: sed tñ ad subuertẽdam orthodoxam fidem: ↄsilium sibi adinuicẽ ⁊ doli auxilium exhibebãt. Sed ⁊ sicut Paulus doctor egregius eorũdem phariseorum ⁊ Saduceorum: cornua sapienter diuidẽs: per scissuram euasit: ita ⁊ isti: quãuis: pro eo q̄ ibi signum: hic signi cã completa est: q̄ taliter phariseorum ⁊ Saduceorum diuisit cornua Paulus: specialiter dixerim accipiendum: vt vȝ arrianos inde: hic sabellianos statuamus hereticos: quorum primi: vnitatem quãdam: quam ipsi sibi finxerãt de cordibus suis: seruare ptinaciter nisi sunt negãtes trinitatis in deitate psonas: alteri sic verbum dei ⁊ spiritũ sanctum esse vnum deum cum patre negauerunt: vt tñ eos esse magnum aliqd ⁊ supra cõmune genus hoium: aut naturam angelicam nõ negarent. Deniq; saducei ꝓphetas respuunt: resurrectionem negant: angelum ⁊ spiritum diffitentur. Pharisei ecõtrario: ꝓphetas legunt: sed ꝓphetam illum magnum quem ꝓmiserat dñs per Moysen: esse regem glorie non ↄcedunt. Esse etiam celestes spiritus viua voce pronuntiant: sed spiritum oĩpotentis Dei: de quo in diuina pagina frequens mẽtio est: esse deum ⁊ dñm: non agnoscunt: Predicant mortuos suos oportere resurgere: sed tñ testes veritatis: qui dicunt auctorem vite resurrexisse a mortuis: ac si falsa dixerit: vehemẽter impugnant. Quasi ergo vnam psonam predicabant Saducei qui non recipiendo ꝓphetam aut spiritum: negabãt dei filium ⁊ spiritum sanctum: in quorum detestandam pfidiam inciderunt heretici Sabelliani: ⁊ quasi tres psonas diuisas ⁊ inequales annunciabant pharisei: qui esse qdem ꝓphetas ⁊ spiritus catholice sentiebãt: sed tñ esse eum qui est vere propheta: aut spiritum sanctum equalem deo: quasi precurrẽdo arrianos negabant. Quasi ergo duo cornua Doctores catholici diuiserunt: cum incedẽtes inter arrium ⁊ sabellium: inde scylle discrimen: inde caribdis

baratrum deuitasse noscuntur: tenētes de sabellio: sed nō sicut sabellius: q9 vnum dixit: de Arrio: nō vt arrius: q9 trinum: vitātes sabellium: in quo negat psonas: arriū in quo scissuras ꝛ dissimilitudinem predicat. Sed qꝛ nō omnis qui pascit oues: pastor est ouium: nec ois qui vinee colonus: possessor: seqtur increpatio dura: ppter illos: ꝛ ꝯtra illos: qui mercennarij sunt: vel qꝛ minus q̄ꝫ oportet: corrigunt malos: vel qꝛ ipsi tales sunt qui increpari durius mereantur. Nam subditur.

E.22 ¶ Sed habeo aduersum te pauca: quoniam habes illic tenētes doctrinam Balaam qui docebat Balac mittere scandalum corā filiis israel: edere & fornicari: ita habes & tu tenentes doctrinam nicolaitarum.

¶ Duo sunt errorꝝ genera que frequentius angustāt ecclesiam: vnum in doctrina fidei: alterꝝ in custodia morꝝ. Horꝝ vnū qd ꝯtra fidem est: nulla necessitatis occasione: tollerant viri sancti: qꝛ nec opꝫ: alterum sepe sustinent: sepe portāt: ꝛ vtinam patiētia iustum nō excederet modum. Et sup illis quidem qui exciderunt a fide ꝛ a corpore ecclesie alienati sunt: nō est in quo possint argui doctores catholici: si post primam ꝛ scdam admonitionem ad sinū matris ecclesie: de quo plapsi sunt: redire possent: nolunt: sꝫ differunt de die in diem: ad fidei veritatem ꝯuerti: qꝛ scriptum est. Furor illis sm similitudinem serpentis: sicut
Ps.57. aspidis surde ꝛ obturantis aures suas: Et
Ti.3. apostolus. Hereticum hoiem post vnam ꝛ scdam correptionem: de vita: sciens qꝛ subuersus est: qui eiusmodi est ꝛ delinqt: pprio iudicio ꝯdēnatus. Non igit de huiusmodi hereticis arguit angelus pgami habere aliquos in ecclesia sua tenentes do-
Ti.1. ctrinam Balaam: sed de eis qui recte credunt: sed prauis opibus fidem rectam impugnant: iuxta illud qd scriptum est. Cōfitētur se nosce deuꝫ: factis aūt negāt: Balaā nāqꝫ de deo vera ꝛ catholica predicās: nō recte coraꝫ deo: auaritia deprauatus incessit: docuit. n. Balac: vt scribit in hoc loco Joānes: mittere scādaluꝫ corā filijs israel: edere illicita: ꝛ fornicari. Et hoc q̄re? qꝛ Balac cōpulit eum: imo qꝛ cupiditas obcecauit. Sciebat enim reatuꝫ suum: nec se palliatione aliqua excusare valebat: ꝛ ideo (vt inuitus: sed volens) ad docēdum facinus: pductus est. Sicsic doctores auari: ꝛ qui cupiunt diuites fieri: incidūt in rethe diaboli: vt veritateꝫ quā seruādā iudicāt: auaritia supati: dimittāt: ꝛ qd (teste ꝯsciencia) pauloante tenēdum dicūt: oppressi cupiditatis mole: sine mora puertāt. Similiter ꝛ Nicolaus in numero ministrorꝝ electus: prauam morꝝ ꝯsuetudineꝫ induxisse dr: exponēs (vt iam diximus) vxoreꝫ suaꝫ volētibus introire ad illam. Quāuis non hoc Lucas in libro actuum apostolorꝝ referat: nec aliqs eorꝝ qui canonicam scripturam tunc tpis edidisse noscunt: sꝫ sola relatione veterꝝ traditū a maioribus sit: ꝛ forte occasiōe huius loci: in quo doctrina nicolaitarꝝ: doctrine Balaaꝫ similis esse phibet. Qꝛ vero tertium tps ecclesie: nicolaitas hereticos habuisse nō legit: presertim cum eadem res: potius alteram: q̄ꝫ seipsaꝫ significet: nō pro ipsis nicolaitis hereticis in hoc loco accipiēdi sunt nicolaite: sꝫ pro eis qui manētes adhuc in fide: docere nefaria ausi sunt: siue vltra q̄ꝫ expedit magnificādo misericordiā: ꝛ attenuādo iudiciū: siue dissimulando ꝛ pro nihilo reputādo vtrūqꝫ: qd carnalia corda hoiuꝫ sepe fingere: certum est: quorꝝ ꝯfusam multitudinē: viri sancti eradicare metuūt: ne deteriora ꝯtingāt: ꝛ ne forte respiciat illos misericors deus: ꝛ absoluat a laqueis diaboli quo captiui tenent. Quis enim nesciat q̄ꝫ vagos ꝛ inordinatos motus parturiat mens carnalis: etiā si docta sit: ꝛ liberalibus artibus sufficiēter ibuta? Querit. n. scire aliqd ad defensioneꝫ facinoris. Querit vt excusare possit quo carere nō vult: ꝛ cū iuenire neqt9 qd cupit: aut spe: aut despatiōe delingt. Vn̄ ꝛ Balaā recta sciēs: sꝫ iniq ptractās:

vt se prudéter peccare doceat:erupens in
Nu.24 lachrymis semetipz accusat. Dixit (inqt)
hó cuius obturatus est oculus:dixit audi
tor ẜmonũ dei:qui visioné oipotétis:itui
tus est:q cadit:ꝛ sic apiunť oculi eius. Et
paulopost. Dixit auditor ẜmonũ dei. Qui
nouit doctriná altissimi:ꝛ visiones oipoté
tis videt:q cadens aptos hꝫ oculos. Tale
est eniz ac si diceret. Nó ego sicut plurimi
hereticoꝝ a via rectitudinis:ignorás de/
uio:ſꝫ sciés ꝛ prudés in igné mitto manũ.
Nó eniz q: praue sentio: veritaté desero:
ſꝫ q: praua mihi iest volũtas:libés iter lu/
minis derelinquo. Inde é ꝙ doctria Ba/
laá:quá i apto loquutus é:i cathalago scri
pturaꝝ accepta est:nimiꝝ q: catholica ꝛ fi
delis. Illa vo q hic arguiť:occulta fuit: ꝛ
nó est vbis manifestis expssa:q: vꝫ q eius/
modi sũt:occulte magis q̃ꝫ manifeste:dog
matizát ꝯtraria: nó tá vt va esse credát q
docét:q̃ꝫ vt suis illecebris satisfaciát. Seqť.
T.23 ¶ Similiter penitétiá age:si quo
minus:ueniá tibi cito: & pugna/
bo cum illis in gladio oris mei.

¶ Siſr dictũ est pp illud qd angelo ephe
si de verbo pnie dictũ fuerat. Sꝫ ꝙ nó ait
agát:ſꝫ age:si quo minus veniá tibi cito:ꝛ
pugnabo cũ illis:magnũ eé isinuat vnita/
tis eccſie sacramétũ:magná esse ꝛ singula
ré charitatis vtuté. Queriť eniz nó absur
de. Quid iustoꝝ gemit⁹ pctõrib⁹ ꝯferat:ꝛ
qd detriméti iferat iustis pditio miseroꝝ:
si negligũt hij q iusti sunt pditoꝝ saluté:
qñqdé illi dr:pniam age q iustoꝝ silitudi
né tꝫ:ꝛ illis cóminať iudiciũ q sine illis de
linquũt. Qd vo iustoꝝ gemit⁹ deliquétiũ
cria soluat:testať oio Moysi q totiés deli
quéti populo ipetrauit veniá:quotiens p
eis dñm afflict⁹ ꝛ miserás exorauit. Perti
nere ad detrimétũ ecclesie miseroꝝ ruiná:
ipsa icisi corporis deturpatio docet:ꝛ alter
utra sollicitudo mébroꝝ:q p se altera p al
teris opponédo tueť. Quid.n. pdest iu/
deis sió pplo q vocať gétilis sũma colligiť
electoꝝ? Bonũ erat eis si i fide mãsissent:
q̃ꝫ vt illoꝝ casus:salus efficereť gétilium.
Quid si illoꝝ culpá:i alioꝝ de⁹ ꝯuertit sa/
luté? Nũꝫ idcirco iustá q̃rimoniá hre pñt
cũ nó eos dñs peccare cópulerit:ſꝫ magis
vt saluarenť:adiuuit? Voluit át de⁹ oipo
tés de illoꝝ iusta morte:alioꝝ opari saluté
vtés bñ malis:vt sũme bon⁹:nó necitate:
ſꝫ volũtate: nó ꝙ electos suos alr saluare
nó possꝫ:ſꝫ vt diuitias glie sue oñderet in
uasis misicordie. Sꝫ de hijs als. Illd aũt Ro.9.
máifeste liqt:ꝙ dtriméta gregis dñici ple
rũqꝫ i pastores redũdát:ꝛ ruie filioꝝ i do/
loré paretũ:psertiꝫ si culpa illoꝝ agať: vt
filij a vitate discedát. Queris q culpa? Re
missio disciplie. Nó.n. desunt exépla vete
rũ:qb⁹ sufficiéter pbari possit:ꝛ zeli vstióe
saluté puéire subiectis:ꝛ patie lenitate pi
culũ:cũ legam⁹ phinces zelo placasse deũ:
ne dñs ipse i furore suo ꝯsumeret deliqué/
tes:ꝛ hely patiétia irritasse deũ:vt tá i se Nu.25
q̃ꝫ i posteros:mereret ruiná. Q: igiť q pa
stor é:pr é ꝛ medic⁹ ppli:ꝛ q pr é amat fi
lios:ꝛ q pastor é:oues:ꝛ q diligit cũ dolore
deserit:qd delectabilr possidebat:qd é ꝙ
pastori dr:vt pniaꝫ agat sup subditoꝝ deli
ctis:nisi q: táto nece é pastori q vult dlin
quéti pprio ipetrare veniá:seipm affligédo
cópũgere:sibijpsi ꝛ suo neglectui peccátis
ppli iputare delictũ:q̃to grauior est noxa
cris quo subiecta sibi plebs i rectita teneť:
Táta é.n.(vt iá dixi) vtus charitatis:táta
gra:vt possit ét pxioꝝ supare delicta:quá
hre xpian⁹ qlibꝫ teneť:ex cói mádato:pa
stor vo ex suscepti necitate regiminis:ita vt
si hác ipédé negligat:cómissi sibi gregis:
detrimétũ icurrat:ꝛ terribilé illá dñi sniaꝫ
nó euadat:q dr. Ságuiné vo ei⁹ d máu tua
regrá. Nec minus illd:terroré icutit:qd i Eze.3.
pñti snia platũ é. Si quo min⁹ veniá tibi
cito:ꝛ pugnabo cũ illis i gladio oris mei:
Si nó (iqt) egeris pniaꝫ:veniá tibi cito:
hoc é aduersũ te. Cũ aliq terréa ptás mo
ueť aio ꝯtra subditos suos: vultqꝫ aliquos
ex eis castigaŕ flagellr:solet plerũqꝫ corpalr
moueri:ꝛ ire ipetu ꝯtra illos:ita vt freqns
sit hoc verbũ in ore coꝝ q moueť ira. Si
ego huc vénio:si ego illd vado. Sꝫ táto i vbo
isto districtior seueritas máet:q̃to maior

est homo qui dicit hoc:⁊ indecēs est ei:vt
pro qualibet leui causa de loci sui culmine
moueat̄: Si quominus (inquit) veniam
tibi cito:⁊ pugnabo cū illis in gladio oris
mei. Aduētus iste dñi terribilis valde est:
nec corporalem presentiaȝ exhibet:in qua
iudicaturus est xp̄s:sed inuisibilem maie/
stateȝ:qua cuncta iudicat sicut deus ⁊ red
dit vnicuiqȝ ẜm opa sua. Cum enim xp̄s
patit̄ delinquētem:⁊ non arguit illuȝ:q̄si
longe se esse demōstrat:⁊ veluti nesciētem
iudicium. Cum ꝟo seueritatem iudicij in
plebem peccatricem exercet: mox venire
dicit̄ ad peccātem:mox illius facta scrutā
do:dijudicādo:discutere:ac si tunc primo
viderit qđ agatur: Tale est ergo:ac si dice
ret: Qui lōganimitate patientie mee:lon/
ge me esse a peccatoribus ostēdo:nisi illud
interueniat pro quo dissimulo: cito me p
iudicium presentem esse demōstro. Cūqȝ
in gladio oris mei: hoc est:verbo iudicij:
quo iudico peccatores terre disceptabo cū
illis:exhibitis mihi eis p sentētiā mortis:
q̄ȝ presens fuerim illoꝝ culpis:sine fructu
penitentie discent:qui modo cum tp̄s est
penitere dissimulant. Hoc est enim illud.
1. cor. 4 Nolite ante tp̄s iudicare:quoad vsqȝ ve/
niat dñs qui ⁊ illuminabit abscōdita tene
braꝝ:⁊ manifestabit ꝯsilia cordium. At ne
qs diem mortis distare putās:terminum
sibi penitētie prefigat dicēs. Cuȝ senuero:
penitentiaȝ agam:⁊ cum iam decrepitus
ero:toto corde ꝯuertar:tā diē mortis hois
q̄ȝ finem mundi:voluit deus oīpotēs esse
incertum:qui tñ ne sibi improbe de igno/
rantia blandiatur:⁊ pereat:q̄ȝ nimis ꝑpe
sit:alio quoqȝ loco demōstratur cum dici/
tur. Ecce venio cito ⁊ merces mea mecuȝ
est:reddere vnicuiqȝ iuxta opa sua. Unde:
⁊ hic dicēs:venio:adiunxit:cito:ne in agē
da penitentia:moram existimet faciēdam.
Notādum ꝟo q̄ doctores ecclesie:os dñi
in scriptura dicunt̄: sicut ⁊ verbum eius
gladius ex vtraqȝ parte acutus:qui.s.gla/
ps. 149 dius eisdem doctoribus datus est ad faciē
dam vindictam in nationibus:⁊ increpa/
tiones in populis:vt ⁊ hij qui multo tem
pore expectati:mansuetudinis spirituȝ cō
ptēnentes despiciunt: accenso q̄nqȝ ꝯtra
se spiritu zeli:traditi Sathane per senten
tiam iudicij:q̄ȝ graue sit ⁊ illicitum forni/
cari:adeo obligati vinculo anathematis:
⁊ a limine sancte ecclesie sequestrati: adi/
scant. Neqȝ enim districtus iudex qui loq
tur sanctis:abesse patrum synodis: credē
dus est. Cum ipse per semetipsum dicat. mat. 18
Ubi duo vel tres cogregati sunt in nomi
ne meo:ibi suȝ in medio eoꝝ:nec sine eius
auctoritate:aliqđ ibi ab aliqbus ẜm veri
tatem decerni. Nec alius q̄ȝ ipse cōcitasse
eos credēdus est ad vindictaȝ maloꝝ:pu
gnans p ipsos ⁊ in ipsis:⁊ manens iugiter
cum eis vsqȝ ad ꝯsumationeȝ seculi. Neqȝ
enim taȝ celebres synodi antea in ecclesia
ꝯuenisse traduntur:quales tpe doctoꝝ: a
synodo nicena:⁊ deinceps:in qbus ⁊ erra
ta correpta sunt:⁊ vtiliter seruanda statu/
ta. Sequitur.

¶ Qui habet aures audiēdi au T. 24
diat qđ spiritus dicat ecclesiis.

¶ Nimiꝝ q̄ qđ vni dicitur:oībus dicit̄.
Quis est eniȝ ita pfectus in verbis:vt nō
aliqñ cum loquitur potestatibus mundi:
siue pro captanda beniuolentia:siue p de
uitanda ira:remissius q̄ȝ opȝ loquat̄? Sed
⁊ si tam pfectus est:vt non offendat in do
ctrina:eo tñ sine amaritudine in ꝯspectu
dei oīpotentis:apparere non dȝ quo mul
tos pximoꝝ suoꝝ assidue in tali re preua
ricari dignoscit. Unde ⁊ ex voce oīpoten
tis dei:viro qui indutus erat lineis dictuȝ
est. Signa thau sup frontem viroꝝ gemē Eze. 9.
tium ⁊ dolentium sup cunctis abomina/
tionibus que fiunt in medio hierusalem:
Quo facto rursum viris alijs:iussio dñi fa
cta est:vt oēs viros ciuitatis occiderent:
illis exceptis qui haberent thau litteram
scriptam in frontibus suis. Quia enim in
gemiscere ⁊ dolere sup ruinaȝ ecclesie cru
cem in mente portare est:nō immerito in
frontibus eoꝝ qui debēt sup scelere ciuita
tis:signum thau littere impressum est:vt
eos pterreat plaga pertransiens: q̄ nouit
deus

deus pios de tẽptatione eripere: ⁊ eos qui ponunt timorem domini ante conspectū suum ⁊ qui semetipsos dijudicant: ne durius a domino iudicentur. Ve igitur illi cuius induratum est cor: vt non possit timere: q̄ꝛ presto sunt vltores scelerum qui percutiant illum: Felix cui datum est habere timorem domini ante cōspectū suū: ⁊ dimicare legittime cōtra vitia: cuius vitam doctrina catholica: ⁊ doctrinam vite sinceritas: ⁊ fidei rectitudo cōmendat q̄ꝛ tanto maiora premia consequetur a domino: quanto in agone contendens: prudēs ⁊ strenuus repitur. Unde ⁊ mox subdit.

T.25 ¶ Vincenti dabo manna abscondītum.

¶ Justa satis recōpensatio. Sicut.n. his quibus conflictus erat de lege ⁊ gratia: de carne ⁊ spū dictuꝫ est. Vincenti dabo edere de ligno vite: hoc est de gratia iesu xp̄i: qui est lignum vite. His autẽ quibus cōflictus erat passionis. Qui vicerit: non ledetur a morte secunda: ⁊ esto fidelis vsq̄ ad mortem ⁊ dabo tibi coronam vite: ita in hoc loco in quo doctoribus loquitur: manna absconditum vincenti promissuꝫ est: per quod dulcedo verbi interioris intelligenda est: de qua per psalmistam dicitur.

ps.30. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te. Queris que sit ista dulcedo? Ipsa est manna ⁊ panis viuus: de quo per semetipsum panis ipe qui de celo descēdit: iudeis murmurantibus ⁊ non credentibus loquitur

Jo.6. dicens. Non moyses dedit vobis panem de celo: sed pater meus dat vobis panem de celo verum. Ipse est ergo manna abscōditūꝫ: ipse inq̄ꝫ Christus iesus: qui est verbū ⁊ sapiētia patris: qui tanto bonorū mētes doctorꝫ torrente voluptatis sue influēdo inebriat: quāto propriū est illi vt vocetur magister: eo q̄ ipse sit fluuius paradisi

Ge.2. irrigans vniuersam superficiem terre: qui etiam pro hoc ipso dictus est doctrina ⁊ sapientia patris: quod tamē ⁊ de dono spūs sancti accipi pōt: q̄ sic occulte infunditur viro iusto vt illi tm̄ innotescat cui datur: sicut ⁊ nomen nouū quod in calculo scriptum est: de quo nimirum subsequenter adiungitur.

¶ Et dabo illi calculum candidum: & in calculo nomen nouum scriptum quod nemo scit nisi qui accipit. T.26

¶ Loquens apostolus de quibusdam figuris veteris testamēti cum venisset ad exponendam petram ex qua percutiente Moyse: fluxerūt aque largissime: ait. Petra aūt erat xp̄s. Porro petra ipsa reprobata a iudeis: a dño vero electa ⁊ preelecta: confitenti Symoni ac dicenti. Tu es xp̄s filius dei viui. Et de se pariter ⁊ de illo respondit dicens. Tu es petrus ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Quare autem petrus? Quia fortis vt petra. Sed hoc vnde? Profecto non aliunde: q̄ꝫ ex gratie participatione: que est in petra illa firmissima. Participare autem tante gratie: ⁊ digne accipere corpus xp̄i: pretiosi huius calculi donum hereditare est: quod quanti sit decoris ⁊ glorie: cādor quoq̄ꝫ ipse demonstrat. Scimus equideꝫ rubentes rosas pertinere ad martyrum passionem: candentia vero lilia: ad munditiam virginum: q̄ꝛ ⁊ color rubeus: effusionem sanguinis: ⁊ candidus munditiaꝫ castitatis designat. Qua in re ⁊ magnum aliquid innui videt in eo q̄ vitiorum victori calculus candidus promissus est. Licet.n. sint aliqui qui corpus xp̄i indigne accipientes iudicium sibi manducent ⁊ bibant: soli tm̄ sunt victores q̄bus pulchritudo noui hominis promissa est: vt sint similes illi sicut dicit Joannes. Quia videbimus eum sicuti est: Unde ꝯgruenter dictum est. Et in calculo nomen scriptum: quod nemo scit nisi qui accipit: q̄ꝛ quante sit dignitatis vocari a xp̄o christianuꝫ: nemo scit nisi cui scire ⁊ intelligere datū est: quod proprium est eorum qui vicerūt cōcupiscentias mundi qui occultum aduersarium prostrauerunt in bello: qui ab im

1.cor.9.

mat.16.

mūdis desiderijs cordis ergastulū mūda/
Ma.5 uerāt: de qbus ⁊ dr̃. Bti mūdo corde qm̃
Esa.65 ipsi deū videbūt. Hoc est. n. nomen illud:
qđ pp̄heta p̄miserat dicēs. Et suos suos
vocabit noīe alieno. Qui etiam virtutem
nois adiūxit dicēs. In quo qui bn̄dicen/
dus est super terrā: bn̄dicet in dn̄o amē.
Et q̄si q̄reret explanare qđ dixerat pau/
cis interpositis adiecit ⁊ ait. Ecce enim
ego creo celos nouos ⁊ terram nouā ⁊ nō
erūt in memoria priora ⁊ nō ascendent su
per cor: sed gaudebitis ⁊ exultabitis vsq₃
in sempiternu₃ in his que ego creo. Quia
ecce ego creo hierusalem in exultatione₃:
⁊ populū eius in gaudium: ⁊ exultabo in
hierusalem ⁊ gaudebo in populo meo.

¶ Explicit de angelo pergami.

¶ Incipit de angelo thiatyre.

C.27 ¶ Et angelo thiathyre ecclesie
scribe.

¶ Ordo virginalis qui quartus est in numero sanctorū ordinū: quarto tp̄e ecclesie claruisse dignoscit. At nō in hoc loco de illis virginibus sermo est: que in habitu laycali ⁊ iproprius māsionibus cōsistūt q̄ ⁊ ipse munus virginitatis sue digna cōpensatione pcepture sunt: sed de illis que mutato habitu mēte: ⁊ corpore: sancte sūt cōtemplantes p̄ dono dei facie₃ sponsi in quē desiderant angeli p̄spicere: quar̄ gloria quāta sit: ⁊ noīe thiathyre innotescit. Interpretat. n. thiathyra illuminata: vel inflāmata: siue viuēs hostia: vel transfert in hostiā: quod totū sacro illo ordini: pro ea q̄ sibi collata est abundātia muner̄ cōuenire p̄bat. Ut. n. in huius op̄is ianua: expressisse me recolo: sicut ordo p̄lator̄ resurgētis dn̄i: obediētiū moriētis: doctorū ex vtero p̄cedentis: sic ordo cōtēplantiū eiusdem ascēdentis in celū: similitudine₃ gerit: ita vt p̄ceteris tribus accēsus igne: ⁊ illustratus lumine videat. Videt. n. natiuitas xp̄i aliquid cōmune habere cū terra: q̄ p eā se limū nostrū assumpsisse monstrauit. Mors ⁊ sepultura cū aqua: q̄ cōsepulti sumus xp̄o p baptismum in morte. Unde ⁊ sacramētū baptismi qđ seruat annuatim ecclesia: sequēti die post passione₃ dn̄i celebrari solēniter statutū est. Habet ⁊ resurrectio aliquid cōmune cū aere: q̄ subtilitas p̄spicui aeris spiritalem significat creaturam ⁊ sine aeris attractione in carne viuere nō valemus. Ho₃ ⁊ ascēsio eius i celū aliqd cōe cū igne q̄ celū igneu₃ est: ⁊ luminaribus plenū: ita vt triū elemtor̄ q̄ infra sunt: tenebrosas regiões radiādo illustret. Et notādū q̄ terra humani corpis similitudinē gerit: aqua: aīe: aer: angelici spūs: ignis diuini. Hac in re p̄siderare libet q̄ nō terra: nō aqua: nō aer: presentem mūdu₃ illuminat: sed tm̄ ignis q̄ sola est diuina nā: q̄ illuminat oēm hoiem veniētē in hūc mūdū. Que tn̄ ⁊ si illuminat aliquos mēte apud iferos p̄stitutos cū hi q carnalibus opibus imiscent: aliqd de luce illa dn̄o dispēsante pcipiūt vt balaā aliquos isra pelagus huius mūdi cū hij qui mūdanis legibus: ⁊ causis dirimēdis itēti sunt ad hāc qn̄q₃ ad se reuersi: oculos interiores apiunt: aliquos volitātes p aerē: vt eos q allegoricis doctrinis itēti sunt: nullos tn̄ ita p̄fecte q̄uo eos q ad cōtēplādu₃ ip̄m deū: trāscēdētes humanā ⁊ angelica₃ naturam oculos mentis aperiunt.: quod p̄prie ē eor̄ q in hac q̄rta ecclesia designātur: q̄ ⁊ magna ipsa luminarie celi: q̄ illumināt mūdū: quarto die seculi creata sūt. Satis ergo spectat ad rē q̄ ecclesia virginalis: q̄ q̄rta est in ordine suo: iflāmata vel illustrata sub noīe thiatyre cognomētum accepit: q̄ ad ipsa₃ p̄tinet magis p̄prie cōtēplādi felicitas. Ut. n. ex claritate solis illustratur luna: ita ex visione dei: cōtēplantium deū ipsum ecclesia. Nec vacat a conformi mysterio: q̄ viuēs hostia: vel trāsfertur in hostiā iterp̄tat cū cōstet: q̄ sicut ordo martyrū sese moriendo sacrificiū fecit: sic ⁊ ordo p̄tēplātiū virginū: qcqd est: aut eē p̄ōt: viuēdo iuste ⁊ pie: holocaustum se obtulit deo suo: ita vt q̄ viuit de reliquo: iā nō sibi viuat: s₃ xp̄o: hn̄s mēbra sua ad opus bonū: ⁊ nō hn̄s ad vsu₃ p̄uaricatio/

nis ⁊ carnis. Ille. n. sibi viuit q sibi placet
in carne: ille non sibi: sed deo viuit qui si/
bi displicet ⁊ deo placet. Unde ⁊ recte de
Can. 8. hac ecclesia in canticis canticorũ dicitur.
Que est ista que ascendit de deserto sicut
virgula fumi ex aromatibꝰ myrre ⁊ thu
ris. De deserto (inquit) qꝛ desertũ locus
est contemplantium: sicut in quarta libri
huius parte significantius dicit. Date sũt
mulieri due ale Aquile magne vt volaret
in desertum in locum suum. Quasi vero
virgula fumi ex aromatibus myrre ⁊ thu
ris ascendere est: duobus generibus com
punctionis indesinenter affici: ⁊ assiduis
suspirijs ad supiora transire. Dũ enim cõ/
spicit huic mundo inesse multa que displi
cent ⁊ ei non pauca incipiunt aperiri de
regno que placent: velut mistura quedam
myrre ⁊ thuris cõgeritur in mente eius:
que hanc a carnalibus desiderijs mortifi/
cando protegat ⁊ ab omni corruptionis
putredine condiendo conseruet. Et quid
vltra? Succenditur haud dubium igne
diuino: resoluitur tota in amore sponsi: di
cens assidue cum psalmista. Quid enim
mihi est in celo: ⁊ a te quid volui sup ter/
Ps. 72. ram? Defecit caro mea ⁊ cor meum: deus
cordis mei: ⁊ pars mea deus in eternum.
Sed cum proprie quartus ordo virginuz
sit: qbus matres magis psumunt q̃z pa/
tres: quid est q in typo angeli viris scri/
bitur: non mulieribus: nisi qꝛ cura virgi/
num viris spiritalibus cõmitti solet: sicut
matris domini: virgini illi discipulo quez
amabat Jesus: pro eo: videlicet q mulier
infirmioris nature est: ⁊ nequaquam sibi
ipsi sufficit sine adiutorio viri. Verunta,
men ordo ipse quartus communis est
mulieribus ⁊ viris: non quidem vt vxo/
ribus ⁊ maritis: sed quasi virginibus in
vtroq; sexu: hoc enim est vt modo cõme/
moraui: dominus iesus: q̃z digno ⁊ felici
mysterio designare curauit: cũ virginem
matrem suaz: virgini discipulo cõmenda/
uit dicens eidem venerabili matri sue: de
eodem casto discipulo: quem pceteris dili
gebat. Mulier ecce filius tuus: ad discipu
lum autem. Ecce mater tua. In vtroq; er Jo. 19.
go sexu ordo iste clarus habet: in vtroq;
precipuus. Sed quoniaz a virgine matre
christi: inchoatus est: recte prerogatiua ip
sius: sexui femineo attribuitur: ne videre/
tur despectus inter ceteros propter sexuz
cũ sit dignitate maximus: ⁊ inter precipu
os honoratus. Sequitur.

¶ Hec dicit filius dei qui habet C.2B
oculos tanq̃ flammã ignis & pe
des eius similes auricalco.

¶ Sicut cuz ageret de martyribus non
sine causa intelligentie facta est mẽtio de
morte christi cum ageretur de doctoribus
de rump hea ex vtraq; parte acuta: p quã
intelligitur gladius spũs quod est verbuz
dei: sic non absq; causa rationis dictuz est
in hoc loco virginibus id qđ modo audi
uimus. Hec dicit filius dei qui hz oculos
tanq̃z flãmam ignis. Decet enim singulũ
ordinẽ habere regis sui: q est magister ve
rus: exemplum vt dũ eruditori suo: vnul
qsq; intẽdit: in eius similitudine q oia est
in omnibus reformet. Sunt enim pleriq;
abundantes in suo sensu ⁊ de suo spiritu
presumentes: qui emulantes vitam con/
templatiuam que solis mentibus liberis
⁊ mundis: sed ⁊ charitate feruẽtibus pces
sa est: dũ non gratiã datam sibi vsurpare p
sumunt pro claritate veri luminis albugi
nis in suis oculis feditatẽ incurrunt. Ne
igit qui eiusmodi sunt contẽplatores se eẽ
glorient: vere cõtẽplationis forma que sit
intimat cum dr. Hec dicit filius dei q hz
oculos tanq̃z flammam ignis. Hec est. n.
vera forma: Hec speculatiue vite manife/
sta traditio. Aut enim ardens erit ⁊ luci
da: aut nulla vel falsa: quia cui datum non
est clare videre ⁊ ardẽter diligere: bonum
est ei: iuxta veritatis sententiam cuz vno
oculo ad vitã ingredi: q̃z duos oculos hñ
tẽ mitti in gehẽnã ignis. Necesse est ergo mat. 18.
vt sapiẽtia fulgeat ⁊ qđ eo maius ẽ ardore
charitatis ignescat: qui huius rari propo/
siti emulator existit. Et quia quamdiu
in cõmuni vita manet: necesse est ei aliquã

do operari quod bonū est. Quippe cum
nulli mortaliuȝ in hac peregrinatione cō
stituto detur vita illa felix nisi ex parte: ēt
cui plus donaᵗ: debet libertatis sue certū
pijs operibus exhibere iudicium qui se li
bertatis gratiam accepisse presumit: Un/
de ⁊ mox subdiᵗ. Et pedes eius similes
auricalco: pedibus nēpe ad diuersa duci/
mur. Oculis cum libet ⁊ licet ea que pla
cēt aio contemplamur. Pedū quoqȝ vti/
litas in motione est: oculorū libertas in sta
tiōe: qꝛ ⁊ illi quo ad opus iustitie plus mo
uentur: plus prosunt ⁊ isti quo minus: eo
Lu.10. perspicacius intuenᵗ. Queris exempluȝ.
Erat soror marthe noīe maria que sedēs
secus pedes dn̄i audiebat verbum illius.
Martha aūt satagebat circa frequens mi
nisteriū. Altera ergo sedebat vt audiret ⁊
videret lucem: altera discurrebat: vt age/
ret: quod frequens ministeriuȝ exigebat.
Pertinet ergo ad pedes actio: ad oculos
cōtemplatio: ideoqȝ in oculis xp̄i cōtēpla
tionis ꝑfectio: in pedibus opatio designa
tur. Quia vero ⁊ actiua vita in suo gene/
re lucida est ⁊ vtilis ad salutem dicēte eo/
Ma.5. dem dn̄o cuius pedes sunt similes aurical
co. Sic luceat lux vestra corā hominibus
vt videāt opa vestra bona: nec tn̄ eo mo/
do quo cōtemplatiua perspicua: qꝛ illa in
corpore agitur: hec in spū: recte pedes dn̄i
cuius oculi flāmei sunt: similes auricalco
esse ꝓhibentur: nimirum qꝛ ignis ardens
⁊ lucidus atqȝ ipalpabilis est: auricalcuȝ:
⁊ si lucidum minus tn̄ q̄ȝ ignis lucidum:
⁊ palpabile est. Uita nāqȝ cōtēplatiua sim
plex bonum est: qꝛ spūs quem ex deo acce
1.cor.2. pimus: ipse est q scrutatur oīa ⁊ etiā pro/
funda dei. Eo nanqȝ ipo quo charitas dei
diffundiᵗ in cordibus nostris: ad cōtēplā/
dū accēdimur: quē amamus: ⁊ contēplā/
do: multo amplius in eis accēdimur dile
ctione: Uita vero actiua nō sic: sȝ aut ma/
nifestatio amoris est: aut fomētū. Non.n.
eo ipso opor quo diligo: nec eo ipso diligo
quo opor: sȝ qꝛ diligo opari libet: ⁊ qꝛ opor
diligere ꝓbor: apostolo attestāte q dicit. Fi
1.Jo.3. lioli: nolite diligere verbo: sȝ ope ⁊ verita/
te. Mōnt igiᵗ ⁊ opa lucē suā: sȝ nō q̄ luci illi
spiritali equꝑari possit: sicuti nec corpus
spūi: sed quēadmodū si auricalcū igni: aut
argentum auro: aut si lune nocturna lux:
diurno subiaceat luminari: licet neutrum
cōtēnat: aut respuat qui creauit vtrūqȝ q
nouit ad qd dn̄e subiugauit ancillā. Licet
n. cōtēplatiua vita semꝑ in volūtate eē de
beat: actiua tn̄ vita cōtēnēda nō est: qꝛ ⁊ si
rachel iocūdior in aspectu: lya tn̄ laborio/ Ge.29
sa: secūdior est in ꝓle. Et iō q ꝓ rachel ser
uit socero septē annis: ipositā sibi lyā igno
ranter inuenit. Unde ⁊ hic subditur.

¶ Noui opa tua & charitatē & C.29
fidē & ministeriū & patiētiā: &
opa tua nouissima pl'a prioribus.

¶ Uolens ostendere btūs paulus q̄ esset
xp̄ianis via salutis ꝓp eos maxime q cōtē/
debāt de circūcisione ⁊ ꝑputio: ait qbus/ Gal.5.
dā. In xp̄o iesu neqȝ circuncisio est aliqd:
neqȝ ꝑputiū: sed fides q̄ ꝑ charitatē opaᵗ.
Si ergo fides illa valet in xp̄o q̄ ꝑ charita
tē opaᵗ: illa aūt q̄ sine charitate: teste eodē Jac.2.
paulo: nihil est: ēt si mōtes trāsferat: ⁊ rur
sum: q̄ sine opibus est fides mortua est: re
cte in laude hui⁹ ecclesie: tria simul cōme/
morata sunt: opa.s. charitas ⁊ fides qꝛ aliḋ
sine alijs deo placere nō pōt: excepto vbi
tp̄s opandi nō est. Qḋ aūt addiᵗ. Et mi/
nisteriū: spāle est nō generale: legim⁹.n. in Act.6.
actibus apostoloꝝ ꝯstitutos esse septē dia
cones q ministrarēt sctis: sicut ⁊ martha
q̄ satagebat circa frequēs ministeriū. Est
aūt ⁊ spiritale ministeriū: de quo dn̄s ait.
Uolo pater: vt vbi ego sum illic sit ⁊ mini Jo.17.
ster meus. Scḋȝ qḋ ⁊ apl's. Sic nos: inqt
existimet hō vt ministros xp̄i ⁊ dispēsato
res ministerioꝝ dei: siue āt illḋ: siue istud: 1.cor.4.
ad actionē referᵗ: nō ad ꝯtēplationē: ⁊ ma
gis ad p̄res spiritales q designanᵗ i āgelo:
q̄ȝ ad subiectos: q designanᵗ in ecclesia: ꝑ
tinē dignosciᵗ. Scim⁹.n. qꝑ ⁊ ipi p̄res q ⁊
abbates dicti sūt magnā sollicitudis vigi
lantiam vt plures lucrifacerent: habuerūt
ministrātes his quos poterāt eripere a fau
ce draconis: non solum spiritales epulas:

sed ꝛ corporales:vt vnde semetipsos expo
nerēt oneroso labori inde multe quiesce/
rent ab oneribus mūdi.Et qꝛ solent labor
ꝛ onus ad malum prorumpere in patiētie
nec cetera que precesserāt:steriliter appro/
basse videretur:adiecit.Et patiētiam tuā.
Lu.21. Nec mirum.Ipse enim dicit istud qui di/
xerat iam in euangelio. In patiētia vestra
possidebitis aias vestras.Quod autem se/
quitur ꝛ opera tua nouissima plura priori/
bus tanto maioris preconij ꝛ laudis est q̄ȝ
to perpauci sunt qui non tepescant a feruo
re nouitio:ꝛ remissa conuersatione ab his
in quibus ardere videbantur frigescāt.At
qꝫ hec sola inter quatuor de seruoris perse
uerātia ꝛ augmento laudatur nec argui/
tur sicut illa cui dicitur.Habeo aliquid ad
uersum te qꝛ charitatem tuam primā reli/
quisti:eius est muneris cui pfecte adhesit.
Licet enim quatuor aialia pēnata esse re/
ferantur:nō adeo tamē naturale est homi
ni vitulo:vel leoni:habere pēnas:quomo
do aquile:nec adeo perfacile ad excelsa sub
stolli.Quod ergo horum opera nouissima
magis q̄ȝ prima inuēta sunt:illud cause est
cur Racheli ꝛ Anne dominus in nouissi/
mis benedixit:ꝛ omnibus qui speciali pri
uilegio ad vitam contemplatiuam perti/
re noscuntur.Habent enim ꝛ ipsi opa:sed
dissimilia ab operibus eoꝝ qui pro cāvel
tpe adhuc terrena sectanť.Aliud.n.opus
est nutrire patrem ꝛ matrē:sorores:filios:
ꝛ vxorem:aliud ministrare sanctis:aliud p̄
dicare verbum dei:ꝛ instituere paruulos
in xp̄o:aliud psallere ꝛ orare:ꝛ tamen hec
oia opera sunt:ꝛ opera pietatis. Habēt er/
go ꝛ spiritales viri opera sua:sed tn̄ in om
nibus eis nō carnalia ꝛ caduca:sed sola spi
ritalia querūt.Qui etiam quo melis sciūt
fructum eo ipensius ꝛ securius pro merce
de laborāt.Et in hac q dēȝ parte laudatur
angelus iste:nimirum:qꝛ illos significat vi
ros spiritales:q seu virginibus ꝛ inuptis
volētibus ducere vitā celibē ꝛ pficere do/
nāte deo in religiōe xp̄iana:seu adolescē/
tulis ꝛ iuuenibus seruētibus aio in idip̄m
institutionē dederunt: monētes eos ante
oia habere charitateȝ:ꝛ seruare se imunes
a cōtagijs seculi.Sȝ heu q̄ȝ difficile est esse
aliquē ex omni parte btūm: ꝛ q̄ȝ arduum
munire oēs aditus cōtra insidias inimici.
Ecce.n.angelus iste q de magnis ꝛ perfe/
ctis operibus:de patientia ꝛ charitate ꝛ fi
de a domino laudatur:de remissione disci
pline qua sinit prauos in ambulare vias
suas increpať:cum subditur.

¶ Sed habeo aduersum te quia T.30
permittis mulierem iezabel que
se dicit propheten docere & se/
ducere seruos meos fornicari &
mādūcare de idolathicis.

¶ Sicut cum ageref de doctoribus in ty
po prauoꝝ sacerdotū:facta est mētio de ba
laā:ita qꝛ q̄rtus ordo ꝑprie virginū ē:i ty
po meretricātiū mulieruȝ q̄ se sub habitu
religioso:honestas ꝛ spiritales eē mētiunť
pessima illa meretrix iezabel itroducta ē:
vt discant religiosi quiqȝ verboꝝ deuitare
lasciuiaȝ:ꝛ tēptare ꝛ ꝓbare spūs si ex deo
sūt. In tpe ꝛ.n.sigilli quarti:quo helyas ꝛ
helyseus claruerūt in terra israel:ꝛ filij ꝓ/
phetaꝝ in iericho:ꝛ bethel:lȝ helyas lon/
ge aū p̄cesserit ipijssima iezabel vxor acab
regis israel simulās se eē ꝓpheten aggrega
uit sibi ꝛ ipsa turbā falsoꝝ ꝓphetaꝝ vt q̄si
magistra vatū ꝛ auctrix eē videreť.Eodē
tpe aptiōis q̄rte:iuente sunt relige in po/
pulo grecoruȝ ꝛ viri ꝓbatissimi hītatores
heremi quoꝝ alij q in imitatiōe helye aū
p̄cesserāt oino iā arescere icipiebāt:alij v̄o
q successerāt in imitatiōe helysei: ceperūt
fieri patres monachoꝝ ꝛ virginū:quoruȝ
imitatio vsqȝ ad latinos ꝑuenit. Sicut.n.
helyas ꝓpħa fugijt a populo israel pp im/
mūditias ad iuētionū suaꝝ:ꝛ ꝑuenit vsqȝ
ad mulierē viduā:q̄ erat i sarepta sydonio
rū:ita pfectio illa vite monastiche: q̄ p̄mo
tpe viguit apud grecos:multiplicatis er/
rorib⁹ apđ eos tpe ecclīe q̄rto:trāslata ē ad
latinos:quousqȝ veniat tp̄s visitatiōis illo
rū.Siqdē ꝛ mulierē iezabel fuisse apđ eos
illo i tpe in spū:nō in lr̄a:demōstrat nobis

ſermo dicimus qui arguit angelum thiaty
re dicens. Habeo aliquid aduerſum te: q
pmittis mulierem iezabel que ſe dicit pro
pheten docere ⁊ ſeducere ſeruos meos. Si
enim conſtat omnimodis ꝙ illa iezabel in
terijt in diebus ieu: alia profecto iezabel re
quirenda eſt: cuius illa antiqua meretrix
iezabel retinebat imaginem. Licet autem
iezabel iſta falſas religioſas mulieres deſi/
gnet: que ſub ſpecie ⁊ habitu religiōis de
cipiunt ſeruos Chriſti allicientes eos ver
bis ſubdolis: ⁊ attrahentes nutibus ocu/
lorum ſuorum de quarum genere erant il
1.thi.5. le de quibus dicit apoſtolus. Cum luxuria
te fuerint deo nubere volunt. Videtur ta
men hoc ipſum de ſpeciali potius mechia
fore accipiendum: hoc eſt de illa mechia
de qua dicit pſalmiſta. Perdidiſti omnes
Ps.72. qui fornicantur abs te. Eſt autem fornica
tio iſta: errare a veritate: ⁊ errando recede
re a deo viuo ⁊ vero: qui in mentibus ſim
plicibus ⁊ vera ſectātibus requieſcit. Et
quia ſicut in tribubus iſrael collectio que
dam errorum inuenta eſt in diebus helye:
ita in tēpore huius angeli in eccleſijs gre/
Orige- corū preeuntibus in eis magnis hereſiar/
nes. chis a diebus Sabellij ⁊ Origenis non
in conuenienti myſterio pars illa hereti/
corum: que ſub ſpecie religionis decipie/
bat incautos iezabel dicta eſt: quia ſicut il
la ſub ſpecie prophetie: fallebat multos:
ita ⁊ iſta non ratione verborum: ſed quaſi
o ſtenſione per ſecte vie muniebat ſe ſagit/
tis potentium: quod ⁊ faciunt pleriqȝ gre
corum vſqȝ in preſentem diez. Et licet vni
uerſis hereticis aures aſpidis ſint: lōge ta
men deteriores eſſe feminas eorum: exem/
plo ipſius iezabel ⁊ athalye: ⁊ herodiadis:
⁊ aliarum ſimilium comprobatur. Maxi/
Ecc.25. me cum vir ſapiens dicat. Non eſt caput
nequius ſuper caput ſerpentis: neqȝ mali/
tia ſuper malitia mulieris. Et quidem de
illis que extra erant: nihil ad angelum vel
ad rem: quia qui ruptis vinculis vnita/
tis ab ouili recedit: eo non poteſt arceri
a paſtore eccleſie: quo proprio iudicio con
demnatus: paſtoris ſententiam non agno
ſcit. Pro illis vero que intus erant ⁊ in/
tus ſe eſſe profeſſione ⁊ habitu oſtende/
bāt: ⁊ tamen preſumptionis audacia ⁊ cu/
piditate inanis glorie: docebant falſa pro
veris ⁊ illicita pro licitis: merito qui illis
preerant: arguendi erant maxime cum di
cat apoſtolus: non eſſe mulieribus dandā
poteſtatem docendi: quia mulier (inquit)
ſeducta eſt: vir autem non eſt ſeductus. 1.thi.2.
Non igitur in muliere iezabel ille neſarie
mulieres intelligende erant: que propter
aliquem errorem publice diſceſſerunt ab
eccleſia: ſed ille que ſe coram catholicis ca
tholicas eē ſimulabāt ⁊ occultis machina
tionibus iſidiātes incautis ſimplices quoſ
qȝ ⁊ inermes ad errorem trahebant. Nec
immerito de fornicatione ⁊ commeſtione
ydolathici arguuntur tacite hij qui ſedu/
cuntur ab eis: quia diſcedere a catholicis
⁊ adherere anime vel eccleſie: heretica pra
uitate corrupte fornicari eſt: ⁊ participare
cuz eis in cibis ⁊ potibus quaſi qui de ido
lis immolato manducat. Siue autem de
ſpiritali fornicatione dictum ſit ſiue de cor
porali: que non minus diſplicet deo: maxi
me autem in illis qui voto caſtitatis aſtri/
cti ſunt: ſiue qđ magis creditur: de vtraqȝ
ſimul: propterea ſuper earuz ſcelere arguū
tur prelati: q tunc ſolum debet ceſſare re/
ctor a correptione prauorū cum ſuperabū/
dante iniquitate: ei nec tutum eſt habitare
inter eos: dicente domino. Si vos perſe/
cuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliaz. mat.10.
Ceterum ſi ſubiectoruz prauitas: correctio
ni ſubiecta eſt: non eſſe parcendum virge
docet precipitatio hely de ſylo qui pro eo
ꝙ digna caſtigatione praua filiorum opera
emendare noluit: expectatus diutius ⁊
amonitus ab eo qui patiens redditor eſt:
in ſeipſo ⁊ vniuerſa domo ſua condignam
quandoqȝ pertulit vltionem. Unde ⁊ hic
ſubditur.

¶ Et dedi illi tempus vt peni/ T.3.1.
tentiam ageret: & penitere non
vult a fornicatiōe ſua. Ecce ego
mitto eam in lectum & qui me/

chantur cum ea in tribulatione maxima erunt nisi penitentiam egerint ab operibus suis & filios eius interficiam in morte & scient omnes ecclesie quia ego sum scrutans corda & renes: & reddo vnicuiqȝ vestrū iuxta opera sua.

¶ Datuȝ est hypocritis illis qui designati sunt in iezabel ⁊ filijs eius tempus penitendi: sicut ⁊ babyloni magne que sedet super aquas multas. At illi vt scriptura te-
Ecc. 8. statur abusi sunt eo in superbia. Unde ⁊
Salomon dicit. Quia non cito profertur contra delinquentes sentētia absqȝ timore filij hominum perpetrant mala. Unde fit vt ipsa quoqȝ iustitia domini cōuertat̄ in iudicium: ⁊ reddat tandeȝ vnicuiqȝ iuxta opera sua. O quāta est clementia conditoris nostri. Tempus iam indultum sibi perdiderat iezabel ista: ⁊ tñ adhuc misericordie dñs non precise: sed sub cōditione minatur dicens. Dedi illi tempus penitēdi ⁊ penitere non vult: ac per hoc vltra non parcam nisi penitentiam egerit. Hec est illa vox clemētie: qua iudee quondam pec-
Hier. 3. catrici: per prophetam loquebat̄ dicens.
Si dimiserit vir vxorem suam ⁊ illa recedens ab eo duxerit virum alteꝝ nunquid reuertetur ad eū vltra? Nunquid nō polluta ⁊ cōtaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cū amatoribus multis ta-
Ro. 5. men reuertere ad me dicit dñs. Sic sic misericordie pater abundauit vt auerteret iram suam vt vbi abundauit delictum superabūdaret ⁊ gratia: sed q: tāti abūdātia muneris abusa amatorē despexit: seueritatem iudicij non euasit: tradita ab eodem dño in manibus emuloꝝ suoꝝ. Eodē modo ecclesia illa que secūdum maximaȝ sui partem versa est mystice in iezabel: missa est in lectum doloris ⁊ in tribulationē maximam ⁊ in mortem cum fornicatoribus suis quādo impijssima gens sarracenoruȝ que in partibus illis religata erat: ⁊ cōtenta adhuc suis finibus submurmurare videbatur ad perdendum impios soluta est
completis ab incarnatione domini annis āno 630
circiter sexcentis triginta imperante heradio augusto ⁊ heredibus eius qui gentē persaruȝ i partibus illis paulo ante diffusam: gloriose deuicerat: ⁊ ligῦȝ sancte crucis quod abstulerat rex persarū: cum magna populorum letitia: ad locum pristinū reportarat. Ex eo autem tēpore quo gentes ille orietalē plagā ⁊ vsqȝ ad hyspaniarum occidua omnes austri prouincias incursare ceperūt. Missa est iezabel in lectū doloris: ⁊ oppressis multis doloribus his qui fornicati erant cum ea: filij quoqȝ eius occisi sunt in morte: sicut ex his que gesta sunt manifesta vsqȝ hodie reseruant̄ inditia. Et de his quidem qui ceciderūt in ore gladij: ⁊ qui morte aie interēpti sunt in finibus thebayde ⁊ egypti iudee pariter ⁊ arabie: ⁊ in omni circūiacenti regione: in quorum confinijs castra monachorū ⁊ virginum sub eadeȝ tempestate degebant mētionem facere nō est opus cum nec ita occultū fuerit vt facile mētis deleatur ignauia: nec ita manifestū: vt seriatiȝ excipi potuisset. Unū scimus ꝙ cum oēs partes illas: gens christianorum incoleret: vix pauci de multis relicti sint seruituti potius q̄ȝ saluti: ⁊ tribulationi q̄ȝ paci: haud dubium ꝙ propter scelera iezabel ⁊ amicorum eius: ⁊ propter malitiam hominum in habitantium in eis. Bene autem subditur. Et scient omnes ecclesie q: ego suȝ scrutans corda ⁊ renes ⁊ reddo vnicuiqȝ vestrum iuxta opera sua q: si nunq̄ȝ deus iustus in vita ista iudicaret iniquos ⁊ ambulantes in hypocrisi ⁊ mēdatio ⁊ simulātes iustitiam quam non habent vsqȝ in finem mundi impunitos relinqueret: aut decipi posse deus ⁊ nescire occulta cordiū putaretur vt homo: aut sufficere simulata religio: ⁊ species ipsa exterioris ornatus in conspectu altissimi credere t̄ remissis vniuersis vitioruȝ debitis que absconduntur ab homine ⁊ remuneratis fictis bonis

que coram hominibus ostēdūtur. Sed cu scriptum sit de illis qui iactanter faciunt
Ma.6 opera sua vt videantur ab hoibus. Amen dico vobis receperunt mercedem suam ꝛ
Lu.16. vos estis qui iustificatis vos corā hoibus deus autē nouit corda vestra. Et alia multa in hunc modum quibus arguūt hypocrite. Quis nesciat hypocritarum genus obnoxium existere damnationi eterne: ꝛ
Job.20 veram esse sententiam qua dictū est. Gaudium hypocrite ad instar puncti: si eleuauerit caput suum vsq; ad nubes quasi sterquiliniū in fine pdet: Sz si certa est hypocritarum dānatio: ꝛ sententia manifesta: quomodo nunc dicitur. Et scient omnes ecclesie q: ego sum scrutans corda ꝛ renes quasi tūc primo intelligat hypocritarum dānatio cū diuinum circa illos iudicium terribiliter exercetur. Sed sciendum ꝙ viri spiritales plerunq; ex acumine intellectus interiora penetrant ꝛ inter veram ꝛ falsam iustitiam diiudicare sciunt: sed hoc ipsum aliquando quod prauum esse intelligunt interpretari in bonam partem ex simplicitate nituntur. Volunt sane abūdare in iustitia ꝛ superexaltare misericordiaz iudicio ne forte isicut homines falli queant: q: ꝛ sepe malitiosi ꝛ maliuoli emulantes bonos: deprauare actus illorum curiose intendunt: deputantes vane glorie ꝛ fauori quod ipsi dei nutu ꝛ amore: simplici nec nō ꝛ deuoto animo faciendnm decernunt. Unde ꝛ plerunq; accidit: vt detegere hypocritarum friuola veritatis filij ptimescat ne forte bonorum animos offendētes delinquant: dum non ex pietatis amore loqui quod iustum est: sed ex zelo detestande inuidie proferre sinistrū aliquod de viris honestissimis extimanť. Sicq; fit vt dum boni quiq; non solum mala hypocritarū simile: verūetiam ꝛ illorūz opera que ficta sunt interpretari aliquando in bonaz partem pro tempore ꝛ loco necessariūz extimāt: accidit res cōfusa nimis: vt qs odio ꝛ quis amore dignus sit: turbato legis ordine nesciatur: ꝛ vtrunq; omnipotentis examini dirimendum seruetur. Cum eniz hij qui mediocriter sentiunt percipiunt veritatez ꝛ tamen eos ipsos quos esse prauos agnoscunt in loco sancto stare cōspiciunt ꝛ honorari a q̄zpluribus quasi iustos mirantur si non sunt vera: que ipsi sentiunt: ꝛ ne forte aliud sit in causa: stupefacti formidant. Alij vero ꝙ non arguuntur a domino diuine bonitati ascribunt putantes sufficere exteriora opera ad soluenda detestanda scelera que occulte committuntur ab eis: cur magis econtrario mala confessa sequantur veniam magis occulta bona consequi premia mereātur. Cum ergo iudex iustus in iudicium surgit ꝛ hij de quibus diuersi diuersa sentiunt: euidēti seueritate iudicij: ꝛ animaduersione plectuntur: manifeste vniuersis dať itelligi respicere deū de celo sup filios Adam ꝛ corda potius hominum intueri q̄z verba. Dicens se ergo Christus Jesus facturum iudicium de fornicaria iezabel ꝛ scient: inquit omnes ecclesie: q: ego sum scrutans corda ꝛ renes ꝛ reddo vnicuiq; vestrum iuxta opera sua: quia vnde vna pars hypocritarum per iudicij vltionem detegitur: inde multi correpti fictam deserunt religionem ne ꝛ ipsi prouocato domino simili sententia puniantur. Sequitur.

¶ Vobis autem dico ceteris qui thiatyre estis quicunq; non habēt doctrinā hāc qui non cognouerūt altitudinem sathane quēadmodum dicunt: non mittam super vos aliud pondus: tamen id quod habetis tenete: donec veniam. Cap. 2. T.32.

Criptū est in epistola Petri. Nouit dñs pios de tēptatiōe eripe. Qui ergo nō habuerūt doctrinā illam: nec nouerunt ambulare in magnis quod est nō cognoscere altitudinem sathane: illius vtiq; qui omne sublime videt: qui est rex super oēs filios superbie: erepti sunt sicut passer 2.pe.2.

iob.41. de laqueo venãtium:seruati a timore no/
ps.123. cturno ⁊ a demonio meridiano. Queãd/
modum inqt: dicunt. Nõ mittam super
ps.90. vos aliud pondus. Qui sunt qui hoc di/
cunt? Hij qui modum precepti ⁊ diuine
dispensationis moderationem non atten
dũt. Satagebat Martha circa frequens
ministerium: Maria sedebat secus pedes
Jesu: ⁊ exoccupata a curis seculi: audie/
bat sollicita verbum illius: Habet vtraqz
pondus suum: ⁊ Martha vz ⁊ Maria: ⁊
tñ querebat Martha a dño: vt aliud illi
põdus imponeret. Electus erat Petrus
ad sequẽdum dñm: Joãnes ad ꝯtemplan
da misteria supernoꝝ: ⁊ ea ipsa diligenter
scribenda: ⁊ tñ arbitratus est Petrus ha/
bituꝝ se Joãnem sociuz passionis cui nõ
erat ipse sociãdus in descriptione libroꝝ.
Signum erat hoc magni misterij: ⁊ indi
tium futuroꝝ. Presciuit enim dñs: mouẽ
dos esse actioni deditos aduersus ꝯtem/
plationi ⁊ quieti vacantes: ac si non eque
graue sit assistere: qz aliqd viriliter agere:
ideoqz iustum putant hoc ⁊ dicunt impo
nẽdum. Uz esse illis onus martyrij: ⁊ nõ
esse illis parcendum a dño: in articulo paſ
sionis: tanqz non equum videat esse iudi
cium: vt alijs destinatis ad preliuz: alij ser
uentes ocio: in tranquillitate ꝯsistant. Et
hoc qdem dicentes: ostendunt se nescire
põdus spei: patiẽtie ⁊ lõganimitas istoꝝ:
⁊ ꝙ nõ minus graue sit humane nature
vacare deo qz aliqd corporaliter agere: ⁊
sedere in loco vno: qz p varias actiones
opando discurrere. Qui autez nouit oia:
dñs arguit Martham de sorore: Petruz
de ꝯdiscipulo questionem mouẽtem: loq
tur illi ordini qui in Joãne ⁊ Maria desi
gnatus est: dicẽs. Queãdmodu dicũt: nõ
mittã sup vos aliõ põdus: tñ id qõ hẽtis:
suate donec veniã: Quare ãt ille isti ordi
ni loqt dicẽs: id qõ hẽtis: suate donec ve
niã: vel d' illo discipl'o quẽ diligebat iesus:
Jo.22 sic eũ volo manere donec veniã: nisi q: sic
ꝯtẽplatiua vita: actiue ꝯtẽporanea facta ẽ:
vt tñ bz aliqs sui partes actiua vita prece
dat: ꝯtemplatiua sequat. Precessit enim
Petri natiuitas: natiuitatez Joãnis: nec
expectauit Joãnis ortus obitum Petri:
sed Petro adhuc supstite natus est ipse:
qui ⁊ sicut Petrus natiuitate precesserat:
ita ipse post Petrum solus in hac vita re
mãsit. Sic: sic ecclesiasticus ordo designa/
tus in Petro: qui ad belluz martyrij ele
ctus est: precessit: sm aliqd ordinez mona
choꝝ: quem designat Joãnes. Qui vz or
do ecclesiasticus: accepta ad vltimum cru
ce sua sequuturus est xpm: expansurus
manus suas vt cingat ⁊ ducat: quo ipse
nõ vult. Relinquetur aũt pars illa electo
rum que designata est in Joãne: ad quam
opz transire totam Petri successionem:
deficiente parte illa laboriosa que designa
ta est in Petro: ⁊ data vbiqz tranquillita
te amatoribus xpi. In tpe nempe illo erit
dñs vnus: ⁊ nomen eius vnum: sicut ⁊ p
alium ppheta dicit. Ecce ego assumam Eze.37
filios israel de medio nationum: ad quas
dispsi eos: ⁊ ꝯgregabo eos vndiqz: ⁊ addu
cam eos ad humum suam: ⁊ faciam eos
gẽtem vnam in terra in montibus israel:
⁊ rex erit vnus omnibus imperãs: ⁊ non
erunt vltra due gẽtes: nec diuidentur am
plius: in duo regna. Sequitur.

¶ Qui uicerit & custodierit C.33
usqz in finem opera mea: dabo il
li potestatem super gentes: &
reget eos in uirga ferrea: & tanq̃
uas figuli confringentur.

¶ Liquet ꝙ in quarta etate seculi reuela
tus est Helyas: ⁊ in sexta Joãnes: ⁊ rursũ
i etate septima apparebit Helyas. Sacra
mentũ hoc magnũ est: iã puto in hoc ope
memoratũ. Post Moysen q in hac parte
mysterij significat patrez: reuelatus est he
lyas: qui qztuz ad hoc mysteriũ designat
spiritum sanctũ. Post Joãnem baptistaz
qui significat filiuz: iteꝝ reuelãdus est He
lyas: q: vnus ideqz spiritus a patre filioqz
pcedit. Sic post vitã actiuam claruit ꝯtẽ
platiua: ⁊ in quarto: precipue ecclesiastico
tempore: ⁊ clarebit iterum in septimo:

ꝯsumata passione sexti: designata in Joā
ne baptista: ſm ꝙ in aliis locis expressisse
me recolo. Sic ꝛ Joannes qui primo in
Hierusalem sequutus est Petꝝ: ꝛ coopa/
tus est illi: scdo in Asia sequutus est Pau
luꝫ: ꝛ in hijs que Paulus fundauerat: su/
pedificare missus est. Qꝛ ergo futuꝝ est:
Nota de ordie here. vt ordo iste qui quarto tpe claruit vsqꝫ ad
finem seculi ꝓpagetur: ingressurus tem
pora iustitie ꝛ abundātiam pacis: visurus
ꝯfractioneꝫ statue: quā viderat Nabucho
donosor: superaturus gentes ꝛ regna que
christiano aduersantur imperio: qm̄ qui/
dem decem cornua ꝛ bestia pugnabunt
cum agno: ꝛ agnus vincet illos: qm̄ dñs
dñoꝝ est: ꝛ rex regum: ꝛ qui cuꝫ illo sunt
vocati electi ꝛ fideles: opꝫ enim pugnare
dñm Jesuꝫ: quousqꝫ ponat oēs inimicos
suos sub pedibus suis: pꝫ causa rationis:
quare huic ordini dictuꝫ est. Qui vicerit
ꝛ custodierit opa mea vsqꝫ in finem: dabo
illi potestatem sup gentes: ꝛ reget eos in
virga ferrea: ꝛ tanq̄ꝫ vas figuli ꝯfringent.
Neqꝫ enim vno ordine succedente: alius
deficere credēdus est: aut qꝛ ꝓpria tpa sin
gulis ordinibus aptata sunt: idcirco non
oēs pariter sub vno primo tpe inchoasse
putandi: sed eo modo tenendum est: quo
tam lucide q̄ꝫ ꝓlixe in prefatione mōstra/
uimus. Qđ autem seqtur. Sicut ergo ac
cepi a patre meo: ad tempus resurrectio/
nis eius referendum est: in quo ait. Data
est mihi omnis potestas in celo ꝛ in ter/
ra. Tunc eniꝫ ꝯstitutus est a patre rex re/
gum: ꝛ iudex viuoꝝ ꝛ mortuoꝝ: dicente
de eo in psalmo Dauid. Quare fremue/
runt gentes ꝛ populi meditati sunt ina/
nia? Utiqꝫ volentes occidere ꝛ delere de
terra viuētium: auctoreꝫ vite. Astiterunt:
inqt: reges terre ꝛ principes ꝯuenerunt
in vnum aduersus dñm ꝛ aduersus chri/
stum eius. Sed qꝛ vanum est ꝛ inane vel
le dissoluere ꝯsilium dei: loquitur ipse rex
qui mortuus fuerat: ꝛ dicit: Ego auteꝫ cō
stitutus sum rex ab eo sup syon sanctum
eius predicans preceptum dei. Dñs dixit
ad me filius meus es tu: ego hodie genui
te. In die qppe illa genitus est a patre do
minus: vt esset primogenitus mortuorū:
ſm ꝙ resurrectio mortuoꝝ: regeneratio
dicta est. Scdm hoc inquaꝫ dñs loquutus
est: dicens. Dñs dixit ad me: filius meus
es tu ego hodie genui te. Postula a me ꝛ
dabo tibi gētes hereditatē tuā: ꝛ posses/
sionē tuā: termios terre. Reges eos ī vir
ga ferrea: ꝛ tanq̄ꝫ vas figuli ꝯfringes eos.
Qui ergo vinci voluit: ꝛ vinciri a morte:
resurgēs a morte: mirabilius q̄ꝫ vicerat vi
cit: ꝯstituēs ex hoc duos ordines designa/
tos in Petro ꝛ Joāne: quoꝝ vnus mo/
riēs impleret ea que deessent passionibus
suis: alius diu viuens: ꝛ vincens in iusti/
tia ministraret illi: ne si nemo esset qui pa
ti possꝫ: insultaret diabolus militus xp̄i: ꝛ
si oēs pmitterent occidi: saltē illis vel hoc
modo victor esse emulus putaretur. Alij
ergo moriuntur: cum xp̄o mortuo: Alij su
pererunt ꝯuiuente: vt merito granorum
frumenti que moriuntur: viuentia supra
numeꝝ augeantur ꝛ crescant. Unde eniꝫ
alij moriendo in bello: de hostium multi/
tudine strageꝫ dabunt. Inde hij qui erūt
residui reliquias excussoꝝ: superando cal No. pulchra.
cabunt. Porro virgam ferream ipsam in
domabilem potestatem appellat: cui sub/
iecta erunt agmina nationum: que agni/
ta veritate dei: ac si vasa figuli ꝯterrētur:
vt sint corde contriti ꝛ humiliati: sub ma
nu viuentis dei: ꝛ in nullo audeant dece
tero manifeste resistere veritati. Seqtur.

¶ Et dabo illi stellam matuti/
nam. T.34

¶ Stella matutina: primam diei luceꝫ:
ꝛ solis claritatem precurrit. Quid enim
in stella matutina: nisi donum prescientie
designatur: per qđ intelligant inuisibilia:
que aliqñ clara luce visuri ꝛ cogituri su
mus? Hanc spiritualem gratiam designa/
bat stella illa que primo qdem in oriente:
nouissime autem in occidente: magis ap
paruit: que ꝛ pgens antecedebat eos: quo
usqꝫ veniret ꝛ staret supra vbi erat puer. Mat. 2
Neqꝫ enim qꝛ ordo iste ꝯtemplantiuꝫ so

re dr̃:idcirco non ⁊ ipsi dicendum erat. Ex parte enim cognoscimus: ⁊ ex parte ꝓphetamus: ⁊ euntes de claritate in claritatem: ⁊ gratiaꝫ pro gratia dedit nobis: quasi tam integra fuerit ⁊ pfecta ꝯtemplatio eius: vt ꝓficere de die in dieꝫ: ⁊ ire de claritate in claritateꝫ negret: sed respectu inferioꝝ ordinum: ꝯtemplator celestium: dictus est: diceturqꝫ pfectius in hijs qui vicerint: cum stelle eius claritatem speciali quadam prerogatiua dño largiente pcipient. Et hec quidem specialiter angelo thiatyre missa sunt: hoc est illi ordini qui designatur per ipsum: quamuis generaliter referatur ad omnes. Ideoqꝫ qđ generale est: in ꝯclusione subiungitur.

T.35 Qui habet aures audiat qd spiritus dicat ecclesiis.

Discutiat semetipsum hõ diligenter ⁊ arguat: ⁊ vtruꝫ sit ex oi parte beatus: vigilanter attẽdat: ne forte ex aliqua sui parte destitutus corruat: ⁊ putans se esse aliqd: redigatur ad nihilũ: dum aliqđ in semetipso vitium regnare pmittit: etiam si magna sint opa eius ⁊ laude digna: pro qbus non manis premij remunerationem expectat. Tanta quippe est eqtas iudicis: tanta clementia redemptoris: vt nec pro bene gestis opibus dimittat ei qui hꝫ tẽpus ⁊ negligit non ꝯfessa peccata: ne pro hijs de qbus penitens hõ sese accusando dijudicat: omittat remunerare illuꝫ de laboribus suis. Si enim remunerare quen qꝫ iure debiti teneretur: pfecto decidisset a premio qui semel lapso pede pateret̃ ruinam. Qr vero merces ipsa quam spat quilibet pro labore suo: non est debita: sꝫ gratuita: potest qui digne penitet: recuperare qđ perdidit: ⁊ prime restitui dignitati: sicut Dauid ⁊ Petrus ⁊ alij multi: q etiaꝫ post magna crimina: honores suos pristinos tenuerunt: vt scirent ⁊ ipsi indulgere delinquenti gregi: ⁊ enarrare viscera misericordie dei sui: in quibus visitauit nos oriens ex alto.

Explicit de angelo thiatyre.

Incipit de angelo Sardis.

Et angelo ecclesiæ Sardis scribe. Cap. 3. T.1.

Cũ ageremus in hoc ope de qnqꝫ generalibus ecclesijs q̃s diximus ptinere ad Petrum: ⁊ de alijs septem quibus scribit Joãnes: causaꝫ alti misterij ꝓpalare volentes: diximus ad quinqꝫ illas ecclesias: ptinere qnqꝫ opa xp̃i: siue qnqꝫ virtutes institute per ea: Ad septem vero istas ecclesias: septem dona spiritus sancti. Quia tñ quintus ordo queꝫ designat angelus ecclesie Sardis respectu quatuor precedentiuꝫ generalis est in ordine suo: non incongrue loquuturus dñs ad eũ: septem spiritus dei ⁊ septem stellas se testatur habere: vt q̃lis esse debeat ipsius quinti ordinis institutio: tacite innotescat. Dictum est autem hoc quinto angelo: non qr ipse dignus erat muneribus ipsis: sed qr ipsi ⁊ semini eius erant: si dignus esset diuinitus preparata: ꝺm illud euangelij. Nuptie quideꝫ preparate sunt: sed qui inuitati erant: nõ fuerunt digni. Quod autem dignus non esset demonstratur cum subditur. mat. 22.

T.2. Scio opera tua: quia nomen habes ꝙ uiuas & mortuus es.

Sed quare dignus non fuit? Nuꝫ qr institutorem nõ habuit sancte regule: sub quo ⁊ pciperet coronam laboris sui? Absit. Si enim hoc non haberet: non diceretur in sequẽtibus. In mente habeto qualiter acceperis ⁊ audieris ⁊ serua ⁊ penitẽtiam age. Habuit ergo ⁊ ordo iste institutorem suum: monachoꝝ occidentaliuꝫ patrem ⁊ ducem: viꝫ venerabilem Benedictum: qui quidem premissus est tpe quarti angeli vt ederet: inspirãte deo regulam vnitatis ⁊ charitatis: ⁊ daret multis fratribus legem cõem: vt esset cõnexum corpus capiti ⁊ corpori membra: occurrentibus in ea oibus in viꝝ pfectum: in mensuram etatis plenitudinis Christi. Nõ solum autem: sed ⁊ vt quedam similitudo S. Bñdictus.

superne patrie inueniretur in ipso:in qua
vz patria:quasi diuersa floꝝ genera:ame-
nas ꝛ pulchras reddunt mãsiones sancto
rum:ꝛ vniuersa ciuitatis illius menia va
ria pretiosoꝝ lapidum pulchritudo deco-
rat. Unde ꝛ bene quoqz sardis principiũ:
pulchritudinis interpretaꝭ:qꝛ in hac vita
cõi monstrari incipit:ꝙ in beata illa celo
rum patria ꝑfecte visuri ꝛ percepturi su-
mus. Quam enim pulchra sit ꝛ q̃z perspi
cua illius claritas vrbis: in fine libri hu
ius demonstraꝭ:cum diciꝭ. Ostẽdit mihi
angelus ciuitatem sanctam Hierusalez de
scẽdentem de celo:adeo habẽtem clarita-
tem dei:lumen eius simile lapidi precio-
so. Et post aliqua. Et erat structura muri
eius ex lapide Jaspide:ipsa vero auro mun
do simili vitro mundo:fundamenta mu-
ri ciuitatis:oi lapide precioso ornata. Cuz
aũt ꝯstat ex sententia Petri:qui dicit ele
ctos dei:lapides viuos:edificia illius vr-
bis esse ꝯsortia iustoꝝ hoium: qui fide ꝛ
operibus placuerunt deo:qd per varieta
tem coloꝝ lapidibus preciosis insitas:nisi
diuersa munera gratiaruz: que singulis ꝛ
singulis specialiter data sunt: vt nil desit
in pulchritudine:nil in gratia: quin mi-
nus regina illa celoꝝ que adstat a dextris
agni:ꝛ vtiqz in vestitu deaurato circunda
ta varietate in ꝯspectu eius qui se diligit:
appareat spetiosa? Neqz eniz vnicuiqz san
ctoꝝ datum est habere varietatem istam:
sed datum est vnicuiqz ab vno spiritu do
num ꝓpriuz diuidente de suo singulis ꝓ
ut vult:vt tanto qsqz amare ꝓximos stu
deat:quanto ꝛ in illis oibus possidet oia:
que in seipso non hz. Nam ꝛ ita datuz est
vnicuiqz habere qd hz: vt qui hz nõ tam
sibi q̃z ꝓximis sese accepisse letetur:nec si
bi ꝓprie datuz extimet:sed in se alijs:nec
suum se aliqs esse putet:sed eternam pos
sessionem alioꝝ. An nescitis (inqt) ꝙ cor
pora nostra templum sunt spiritus san-
cti:quem habetis adeo:ꝛ nõ estis vestri?
Si autez nostri nõ sumus:eius ꝑfecto su
1. cor. 9 mus qui emit nos:ꝛ eoꝝ quibus precipit
ipse. Ubi autẽ de lege ista regulariter agi
tur:nisi in sardis? Ubi de hoc mandato iu
gis questio:nisi in principio pulchritudi-
nis:in collegio monachoꝝ? Quis eniz in
eo viuit:si sibi ꝛ non proximis viuit? Ut
enim preciosi lapidis pulchritudo inuti-
lis ꝛ ociosa est:nisi iuxta qualitatez ꝛ mo-
dum suum ꝓficiat in structura: nec red-
dit aliquam decoris speciem: quamlibet
sit industre a sculptore politus:nisi iũctu-
ris alioꝝ lapidum competenter apteꝭ:ita
in cenobijs monachorum:ociosa est que-
cũqz gratia in eo qui diligit semetipsum:
qui querit tantũmodo que sua sunt: cõez
multis ꝛ vtilem paruipendit salutem. Et
qdem tales monachos:si tñ monachi di-
cendi sunt:ꝛ nõ potius pseudo monachi:
esse in cenobijs:nõ est dubium: de qbus
nihil ad eum qui custodit paruulos con
gregatos in vnum:qꝛ quoꝝ ꝯuersatio pra
ua est:inter aurea candelabra repntari nõ
possunt. Quo ꝯtra de vera vnitate fratrũ
per psalmistam diciꝭ. Ecce q̃z bonum ꝛ ps. 132
q̃z iocondum habitare fratres in vnum.
Sicut vnguẽtuz in capite. Sicut (inqt)
vnguentum in capite. In quo capite nisi
in xp̃o? Ipsi enim de hoc vnguento: per
psalmistam dicitur. Unxit te deus deus ps. 44.
tuus oleo letitie pre ꝯsortibus tuis. Hoc
qppe vnguentum effusuz a capite: qd est
xp̃s: sequutum est illud bonum qd scri-
ptum est:in actibus apostoloꝝ. Multitu Act. 4.
dinis autem credẽtium:erat cor vnum ꝛ
anima vna:nec quisquaz eoꝝ que posside
bat:aliqd suum esse dicebat: sed erant il-
lis oia cõia. Ubi ergo talis vnitas est: ibi
preciosissimum illud vnguẽtum effundi
tur:ibi ꝛ dona illa precipua ꝑ effusionem
sequuntur. Ubi enim ꝛ charitas:qd bo-
ni deesse potest? Nẽpe:ꝛ vbi ipsa non est:
etiam qd videtur habere aliqs:auferetur
ab eo. Quia vero nutrix charitatis:vnitas
est:merito virtus vnitatis:monachis im
posita est:qꝛ vbi vnitas est:charitas inesse
non põt. Ut enim in collectione lignoꝝ
paruus ignis efficitur magnus:ita in vni
tate aiaꝝ ꝛ cordium:amor in immensum
excrescit. Quo ꝯtra:vt in diuisione ligno

rum:ignis moritur:qui viuebat:ita in dis/
sensione ⁊ discordia amor extinguitur ⁊
inanescit. Lꝫ autē oēs regule sanctoꝝ pa
truꝫ quibuscūq; spiritualibus virtutibus
preferant vnitatē:voluit tñ omnipotens
deus preire aliquos viros perfectos: qui
alijs ⁊ alijs modis facerent voluntatem
dei sui:maxime vt quatuor illi ordines pre
irent:qui in quatuor aīalibus designātur:
quousq; veniret tp̄s cōe ptinens ad sedeꝫ
dei:que innumeram multitudineꝫ electo/
rum designat: hoc est tp̄s quinti angeli:
ps. 118. de quo in hoc capitulo sermo est. Sꝫ heu
q̄ꝫ prona semp ad malum in ꝓthoplausto
humani generis vitiata natura. Tp̄s (ait
qdam) faciendi dn̄e dissipauerunt legem
tuam. Queādmodum si duo viri diuersi:
moribus ⁊ disciplina: preuaricante vno
ipsoꝝ:discordarent ab inuicem:⁊ talis in/
ter vtrūq; vsq; ad annos multos ꝑmane/
ret discordia:vt quo alter eoꝝ per annos
singulos cariora ꝓmitteret ⁊ offerret:eo' al
ter eoꝝ quasi versus in frenesim:maiores
pugnas ⁊ ꝯtumelias frustra se diligenti ⁊
demulcenti inferret: ita inter bonitatem
dei ⁊ prauitatem generis humani:iugis ⁊
inuincibilis vsq; ad finem statutum disce
ptatio manet:ita vt per singula incremē/
ta munerum que nobis diuinitus collata
sunt:ipsi deteriores effecti retribuamus ei
mala pro bonis:q̄ꝫuis nec ista faciētes su/
pari possit malitia nostra:bonitas summi
dei:qn minus abundāte peccato:eius de
die in diem:abundet ⁊ supabundet largi/
tio gratiaꝝ. Lꝫ nec abundāre eius gratia:
desinat econtrario abundare iniqtas no
stra:quousq; veniat tp̄s illud beatum: in
quo opꝫ illuꝫ vincere ⁊ regnare donec po
nat inimicos suos scabellum pedum suo/
rum. Interim complēdum est illud:qđ ex
voce ipsius dn̄i per psalmistam dicit̄. Pro
ps. 108. eo vt me diligerēt:detrahebant mihi. Et
Esa. 5. in Esaia ꝓpheta:faciens querimoniaꝫ su/
per vineam suam. Expectaui (inqt) vt fa
ceret vuaꝫ:⁊ fecit lābruscas. Unde ⁊ huic
angelo:cui talia dona preparata erant ⁊ ex
ꝑte collata: qꝛ non se ad gratiaꝝ actiones

agendas pro ꝑceptis beneficijs prepara/
uit:nec se ad impēdendum dignum obse/
quium vigilāter exhibuit a dure increpa/
tionis voce:is qui hꝫ septem spiritus ⁊ se
ptem stellas:loq exhorsus est dicēs. Scio
oꝑa tua:qꝛ nomen habes ꝙ viuas ⁊ mor/
tuus est. Sed si mortuus esse dicit̄:queren
dum est diligētius:vnde nomen hꝫ ꝙ vi/
uat. Nō enim oēs qui mortui sunt:nomē
habēt ꝙ viuant:sed solum hoiem hypo/
chritam complectit̄ sentētia ista. Qui eniꝫ
mondanis negocijs obligati sunt:⁊ secula
riter viuunt:intātum nomen vanum ha/
bere nequent:vt etiam qui inter illos vi/
uunt:plerūq; esse mortui pro similitudine
extimētur:dum ab hijs qui veraciter mo
riunt̄:in veste ⁊ habitu nō discordāt: Qui
autem mutata veste ⁊ habitu qui non ad
aliud dat̄:nec ad aliud assumit̄:q̄ꝫ ad vitā:
nisi forte a ministris diaboli:qui se plerū/
que transfigurant in angelos lucis:vt in
cautos decipiant:aliter q̄ꝫ pretendit habi
tus ⁊ ꝓfessio viuit: profecto sententia ista
ꝯdēnatur:qua dicit̄. Nomen habes ꝙ vi/
uas ⁊ mortuus es. Tales erāt pharisei hy/
pochrite:qui dicebātur diuisi:a quoꝝ do/
ctrina ⁊ magisterio iubet dominus absti/
nere apostolos ⁊ cauere:cum dicit. Atten/
dite ⁊ cauete a doctrina phariseoꝝ: qđ est
hypochrisis. Nihil enim hypochrisi dete
stabilius ante dn̄ꝫ:nihil execrabilius simu
lata iustitia:qꝛ semp est in mēdacio ⁊ rapi mat. 16.
na qui se tonsura ⁊ habitu esse simulat:qđ
non est. Scriptum qppe est. Perdes om
nes qui loquunt̄ mendacium. Unde ⁊ eis ps. 5.
dem phariseis saluator ait. Ue vobis scri/
be ⁊ pharisei hypochrite:qui similes estis mat. 25.
sepulchris dealbatis:que a foris parēt hoi
bus speciosa: intus v̊o plena sunt ossibus
mortuoꝝ ⁊ oi spurcitia:sic ⁊ vos a foris q
dem paretis hoibus iusti:intus autē ple/
ni estis hypochrisi ⁊ iniquitate. Ecce qua
le est nomen vite:;cui cause veritas nō est
subiecta. Gaudium (inqt) hypocrite ad Job. 20.
instar puncti. Si eleuauerit caput suum
vsq; ad nubes:quasi sterquilinium in fine
ꝑdetur. Quis vero magis hypochrita ⁊

doli reus: q̃z is qui regularem ferens habi
tum irregulariter viuit? Habent enim no/
men ꝙ viuāt apud eos qui carnales sunt:
⁊ carnaliter sentiunt: qui nesciunt cogita/
Ezec. 8 re in hoie nisi exteriora que vidēt: qui ne/
queūt circunfodere murū: ⁊ respicere ydo
la que sunt intus: ac ꝑ hoc decepti ⁊ delu/
si: laudāt ⁊ extollunt miseros: in q̄bus lau
dis aut glorie nihil est: sperantes sibi illoꝝ
meritis donari veniam delictoꝝ: quoruz
anime: finita carnis vita: descendunt cum
mortuis ad inferna. Sed si gaudium est in
celo de peccatore penitentiam agēte quan
Luc. 15 ta putas tristitia de iusto a iustitia receden
te? Qd̄ autem negligētia pastoris nō nun
quam intus a iustitia recedat ⁊ vigilantia
ipsius seruari possit ab interitu mortis:
q̄ moriturus erat: manifestat: cum subdit.

T. 3. ¶ Esto uigilans: & confirma ce/
tera que moritura erant.

¶ Mirātur sup̄ isto: qui putant predesti/
natione dei: libeꝝ arbitrium sua lege priua
ri: quasi nihil electo gregi: inertia pigri pa
storis obsit: nihil studiosi ⁊ solliciti vigilan
tia prosit. Si hoc est frustra arguunt pasto
Eze. 24 res a principe pastoꝝ dicēte. Qd̄ perierat
non requisistis. Ex qua sententia manifeste
colligit: ꝙ ⁊ studio pij pastoris: saluantur
oues: ⁊ inertia pigri pereunt: multe etiaz
que electe sunt: diu z immortali crimine vi
uunt: que tamen q̄ electe sunt: ⁊ si illis pe
Eze. 54 reunt: sed non xp̄o qui dicit. Qd̄ perierat
requiram: ⁊ qd̄ abiectum fuerat reducam: ⁊
qd̄ fractum fuerat alligabo: ⁊ qd̄ infirmuz
fuerat ꝯsolidabo. Et infra. Ego ipse requi
ram oues meas: ⁊ visitabo illas sicut pa/
stor visitat gregem suum in die qñ fuerit
in medio ouium suaꝝ dissipataꝝ. Qui si
etiam: qd̄ mortuum fuerat suscitabo: dixis
set: in nullo argueret questio: q̄ semel qua
triduanum Lazaꝝ suscitauit in carne: ipse
quottidie peccatoribꝰ prestat vitā: ⁊ vtiqz
non alijs: q̃z electis: non alijs q̃z quos ab
eterno predestinauit ad vitam. Non ergo
audiēdi sunt qui putant electos dei negli/
gentia ꝓpria vel pastoꝝ: mortaliter pecca

re nō posse: sed illud modis oībus irrefra/
gabile est: non posse electoꝝ aliquem deti/
neri a morte: ꝑforante duce nostro maxil/
lam Leuiathan: ⁊ de faucibus ipsius excu
tiente predam: sed ⁊ de medio ventris in/
feri educēte captiuam. Non frustra ergo iob. 40
angelus iste ea que moritura erant: confir
mare iubet: siue q̄ ⁊ post mortem aīe po/
tens est dñs suscitare sepultos: siue q̄ non
solum: hec ipsa que moritura essent: verū
etiam electi oēs perirent: si non eis sup̄na
pietas: ꝑ misericordiam subueniret. Quā/
uis: quid iste angelus fecerit audita corre/
ptione nesciamus: q̄ non solum corrigen/
dos arguit deus: ad exhibēdam illis salu/
tem: verūetiam incorrigibiles ad ostēden/
dam veritatem iudicij. Semper enim ar/
guit ⁊ monet deus perituros ne pereant:
⁊ tñ saluari nequeunt: q̄ cōuerti nolunt:
q̄ iusto q̄dem: sed occulto dei iudicio: in/
durati indeterius ꝑgunt: euntes de pecca
to in peccatum cunctis diebus vite sue.
Quamuis legamus aliquos reprobos: ex
parte correptos: ⁊ ad instātiam iustoꝝ ho
minum circa finem vite sue: aliquaz peni/
tētiam egisse: ⁊ minus q̃z in retroactis tē
poribus decetero crudeles fuisse. Utrum
autem angelus iste correptionem accepit:
⁊ si accepit: vtꝝ dignos fructus penitētie
fecerit: non apparet. Uerūtamen precedē
tium casus: aperte innuit: ꝙ sicut illis di/
ctum est: vt penitētiam agerent: ⁊ tñ: aut
non eos egisse penitētiam: aut si egerunt:
non digne: illate tñ sententie profitentur:
ita ⁊ isti qui pre illis obiurgationem com
meruit: metuēdum est: lz qua sentētia feriē
dus sit: q̄ nec dum venit hora eius: vsqz
ad presens tp̄s videatur dilata. Et scien/
dum ꝙ primus ordo: inchoato iam tpe se
cundi ordinis: punitus est tp̄aliter pro cul
pa sua. Tertius inchoato quarto: quartus
inchoato q̄nto: quatenus nō prius vnus
ordo decidat: q̃z alius ꝯsurgat: vt nō deso
letur terra ⁊ pereat oīs aīa viuens. Que/
ris exemplum? Sufficiunt ad hec proban/
da: legalia instituta: que non prius abolita
sunt in ecclesia primitiua: q̃z nouum testa

mētum fundaref in gētibus. Queris au/
leui.25 ctoritatem? Donec (inquit) nascantur no
ua: comedetis vetera. Non igif hylaresce
re d3: aut quasi paruipēderet homo pecca
toris deserf seueritas vltionis: q: quo ma
ius est indulgētie spacium ad emendatio
nem delicti: eo districtior erit sententia ad
retribuēdum supbis. Quo circa si vnum
quēq3 illor iudicandum a domino pro de
lictis suis: sequutus est ordo alius qui sta/
tueretur pro eo: non est dubium: quin z
quinti ordinis appropinquante ruina. su/
scitetur alius qui sit pro eo: z accipiat pro
missionez quam iste pseq non est dignus.
¶ Notandum est q non ait: nō inuenio
bonu3 in opibus tuis: aut non habes ope
a: sed non inuenio opera tua plena. Ha/
bēt enim z hypochrite opa: que ostēdant
hoibus: sed non habent coram deo: q: z si
habēt lampades quas accēdant: oleum ta
men in vasis suis cum lampadibus non as
sumunt. Sic plerūq3 testa nucis vacua est
pinguedine nuclei: z tamen in forme spe/
cie: plenam se ad integrum esse mentitur:
sic male lete segetis tristis culmus: aliud se
longe esse simulat: aliud curiose agricole
inquisitus demonstrat. Et q: scriptum est
1.re.16 in primo Samuelis volumine. Homo vi
det ea que parēt: dominus autē intuetur
cor: dicto: non inuenio opa tua plena: pro/
1.cor.10 tinus adiunctum est: cora3 deo meo. Un/
de z per apostolum dicitur. Qui gloriatur
in domino glorief. non enim: qui seipsum
commēdat: ille probatus est: s3 quem deus
commēdat. Hinc p semetipsam: veritas:
qbusdam: qui se extollebāt de vacuis z va
Luc.16 nis opibus: loquitur dicēs. Uos estis qui
iustificatis vos cora3 hoibus: deus aūt no
uit corda vestra: q: qd altum est hoibus:
abominatio est apud deum. Nō eni3 inue
nio opa tua plena corā deo meo. Uere nu/
trix amoris: z radix dilectiōis: humilitas.
O qui sentiret in palato cordis: cuius sua
uitatis sit: dicere. Deus meus: qd hebray
ce dr heloy: qd q: primus angelus dicere
noluit: interne iocunditatis gaudio depra
uatus: amisit. Miro aūt modo in vno ho
rū qd est: deus: demonstraf inuocātis hu/
militas: in altero qd est: meus: dilectionis
integritas. Neq3 enim vera esse pōt chari
tas subditi si careat radice hūilitatis: nec
esse aliō iudicaf huiuscemodi amor: q3 su
pba libertas. Nō enim par est cā in subdi
to z prelato: in amico z nō amico: z ideo
sufficit prelato diligere subditum: nō aūt
sufficit subdito amare prelatum: nō quasi
maiorē: s3 qsi comparem z eqlem: q: talis
amor non de virtute: s3 qsi de natura pce/
dit. Unde z plerūq3 a maiore spernif: z iu
sto iudicio reprobaf. Uirtus itaq3 amoris
in subditis: illa est: qua flagellati pre amo/
re: nō murmurāt: iniuriati: iniurias nō re
pēdūt. Et hoc quare? Profecto q: cogno/
scunt iudiciū: z diligūt eqtatem. Est aūt
ver iudicium: esse seruum subditu3 dño:
z filiu3 patri suo: amare disciplinā: z agno
scere culpā. S3 ad hec qs idoneus? Unus
est iustus z iustificās impios: vnigenitus
dei xps Jesus: qui est agnus innocēs z im
maculatus: auferēs z delēs peccata mun/
di: q factus est obediēs patri vsq3 ad mor/
tem: qui flagellatus quasi ouis obmutuit:
crucifixus grās egit. Inde est agnus dei:
inde dux itineris: inde magister filior ho
minum: inde z veritas dictus est: cu3 z pa
ter sit veritas: q: nō quesiuit gloriā suam:
s3 gloriam eius qui misit illu3: ostēdens no
bis viā salutis in humilitate z patiētia: vt
sciat vnusqsq3 nr3 correpto bñdicere dño:
z flagellis coāgustatus humilr acclamare. ps.21.
Deus meus: deus meus: vt qd dereliqsti mat.26
me? Dicat hoc inq3 flagellatus ex aio: vt
possit hereditare nomē istō z acgrere sibi
illō in possiōnē eternā: ne forte dicaf ei in
fine. Nō tu huus meus: z ego nō deus tuus:
p eo q nō cognouisti tps visitatiōis tue.
Qd est eni tps visitatiōis nre: nisi istud in
quo: q erat z est sup oia bñdictus deus: assū
psit iter oia formā hui: vt possit dicere no/ ps.117
biscū: qd nobis dicere pgruit. Deus meus:
deus (inqt) meus es tu z pfitebor tibi deus
meus es tu z exaltabo te: hoc dicē noluit ille Joan.
q pmus iter oia creatus exioq3 p inuidiā hoicida
effectus: i vitate nō stetit: s3 p ptuaciā dixit.

Esa.14 In celum ascendam:sup astra celi exal ta/
bo solium meum.Et q2 omnes hypochri
te gloriam querunt:⁊ tñ quisqȝ recedit a
veritate:q̃tum vicinior fit mendacio:ar/
guens illum angelum dñs:cuius opa nõ
sunt plena:q2 vana:q2 vacua:q2 spernẽda:
addidit ꝓtinus:coram deo meo:vt q̃ lõ/
ge ab hoc bono recesserit ambiendo terre
na tacita obiectione stimulatus sentiret.
Qui enim vult esse de illis de qbus dici/
Ps.32. tur.Beata gens cuius est dñs deus eius:
non pro appetitu vane laudis dȝ operari
qđ bonum est:neqȝ vt videatur ab homi/
nibus:sed pro eterna adipiscenda heredi/
tate:quod est possidere ipsum deum:⁊ spi
ritum ipsius qui donatus est nobis. Se/
quitur.

T.4. ¶ In mente ergo habeto quali/
ter acceperis & audieris & ser/
ua & penitentiam age.

¶ Cum dicat sacra scriptura. Nihil esse
in terra sine causa : putamus ne casu acci/
disse:aut humane voluntatis arbitrio:vt
homo cui tam multa miracula testimoniũ
ꝑhibebant:regulam monachoꝝ scriberet
seruãdamqȝ mandaret:quasi ex auctorita/
te propria ausus fuerit dicere. Oẽs magi/
stram sequãtur regulam:nec ab ea temere
deuiet:a quoq3 ordinare horas canonicas
ad arbitrium suum:alio modo q̃ roma/
na ꝯsueuit ecclesia? Si autem nõ a seipso
loquutus est:ſȝ a spiritu sancto qui loque/
batur in ipso:qs nesciat temerarios fore ⁊
corruptores veri:qui sub eadeȝ regula mi
litãtes arctiora precepta regule fregerũt:
decimantes iuxta vocem dñi : mentam ⁊
anetum:⁊ que grauiora sunt legis derelin
quentes?At illud vniuerso seculo manife
ste liquet:plura sub q̃nto cursu ecclesiasti/
ci tpis sub beati Benedicti noie fundata
esse monasteria:que ⁊ vsqȝ ad presens tp̃s
ꝑdurant:in qbus aliquanta regule capitu
la:ita absorta sunt:ac si nõ ea sanctus Be
nedictus ediderit : vt est precipue de ope/
re manuum:⁊ de abstinentia ciboꝝ ac po
tus:qđ ideo accidisse cognoscitur:q2 dum di
uites esse voluerunt:sub regula pauperta
tis:facti sunt delicati ⁊ teneri:facti sunt in
ualidi ⁊ infirmi : facti sunt quibus lacte
opus sit:non solido cibo.Nec mir. Quis Heb.5.
eniȝ vnq̃ inter diuitias ⁊ delitias potuit
tenere inopem vitam ⁊ castitatis proposi/
tum : vbi multi sunt cibi? Taceo ꝙ infra
vrbes ⁊ vicos pluraqȝ monasteria sita sũt:
E presto sunt que monachoꝝ mentes alli
ciunt:⁊ nõnullis. Proh dolor captiuatis
oculos eruant:⁊ in gazam ducant. Taceo
nephãdissimum scelus : cuius fetor ⁊ cla/
mor puenit vsqȝ ad celum. Nunqd nam Gen.18
vel illi mundos se esse putant:qui sese pro
prijs manibus : (qđ dictu quoqȝ nephas
est) inquinãtes:mechos efficiunt:cum il/
le mechatus esse dicatur in corde suo:qui
viderit mulierem ad ꝯcupiscendum eaȝ? Mat.5
Quapropter ⁊ si inter alias ⁊ alias sordes
immunditie huius que nascitur ex ocio ⁊
delitijs carnis differẽtia sit:⁊ quo grauius
qsqȝ inquinatur:eo magis sit in futuro di
strictius puniendus:nihilominus tñ a ve
stimentis albis expers efficitur:quicũqȝ se
mel associatus ꝯsortio seruoꝝ dei:in vlti/
ma mechie specie pseuerat infelix. Sȝ qua
re malum istud accidit quinto ordini qui
in angelo ecclesie sardis designatus est:ni/
si q2 in mente nõ habuit qualiter accepit
⁊ audierit : vȝ ꝙ otiositas inimica sit aie.
Q đ tunc sunt vere monachi:si de labore
manuum suaꝝ viuant. ꝙ oẽs ab esu car/
nium abstinere debeant:preter oino debi/
les ⁊ egrotos:ꝙ duo pulmẽta cocta quot
tidie fratribus sufficere debeant:⁊ hoc ꝓ
diuersoꝝ infirmitate:ꝙ sic vino:qđ oino
monachoꝝ non est:vti liceat:vt nunq̃ ta
men vsqȝ ad ebrietatem ⁊ satietatem biba
mus:ꝙ opus peculiare:monachis habe/
re nõ liceat:ꝙ de colore ⁊ grossitudine in
dumentoꝝ:causare nõ expediat:sed qua/
les inueniri possunt in ꝓuincijs in qbus
habitant:aut qđ vilius comparari potest:
ꝙ preter cucullas ⁊ tunicas pedules ⁊ ca/
ligas:nil ꝯcesserit indumentoꝝ : ꝙ pelli/
ceas ⁊ lineas a finibus seduxerit mona/
chorum : presertim cum dominus dicat.

Mat.11. Ecce qui mollibus induunt in domibus
regum sunt? Hec ergo ⁊ his similia ordo
monastichus accepit seruāda a monacho
rū patre ac duce benedicto:q̄ ita in qbus/
dā monasterijs suffocata sunt: ac si non
essent p̄cepta:sed monita paruipēdentes:
 q̄ que laycis monita sunt monachi vere
voti:⁊ ex promissi debito:seu ēt ex ipsa spe
cie habitus seruare tenent:ne dānabiliter
vsurpasse habitum videantur nō suum:
aliud se in forma elegisse predicāt:aliud i
opibus voluisse fatentur. Sed ne forte q
penitere volunt q̄ sacrū se habitum fedas
se arguuntur desperādū extimēt nec illis
aditum indulgētie clausuz esse si digne pe
nitendo satisfacere volunt:demonstratur
cū dicitur. In mēte ergo habeto qualiter
acceperis ⁊ audieris ⁊ serua ⁊ penitentiaz
age. Sed plerunq̄ꝫ qui male incipit:male
cōsumat ⁊ non solū preterita deflere negli
Esa.26 git:sed etiā de die in diem deteriora cōmit
tit. Unde ⁊ per pphetā dicitur. Miserea
mur impio:⁊ non discet facere iustitiam.
Abundat dei bonitas vt ignoscat delictis
⁊ nec sic erubescunt hoies vias suas:vt cō
Iob.24 uertant ⁊ viuant. Unde ⁊ in libro iob de
hmōi negligentibus in psona vnius con/
tēptoris dictum est:Dedit ei deus locum
penitētie:⁊ ipse abutit eo in superbiā. Sꝫ
Ps.7. quid dicit scriptura? Nisi ↄuertamini gla
dium suum vibrauit archum suum teten
dit ⁊ parauit illū. Unde ⁊ hic subditur.
T.5. ¶ Si ergo non vigilaueris ve/
niā ad te tanq̄ fur:& nescies qua
hora veniam ad te.
¶ De hoc repentino aduentu dn̄i in epi
1.the.5 stola ad thesalonicēses p apostolū dicitur.
Dies dn̄i sicut fur in nocte:ita veniet. Et
ipse dn̄s. Uenit dn̄s serui illius in die qua
Luc.12 non sperat: ⁊ hora qua ignorat: ⁊ diui/
det euꝫ:partemq̄ꝫ eius ponet cū hypocri
tis. Sed de hoc qd dōm? Putamus hoc
dictū de illo aduētu dn̄i q erit in nouissi/
mo die:an de aliquo speciali aduentu suo
quo per distinctionem zeli presentez se eē
indicat hoi pctōri? Quod.n. venire dn̄i

nō semper accipiendū sit pro extremo illo
aduentu qui erit in fine seculi manifestus:
sed plerunq̄ꝫ pro tēporali iudicio qd̄ fit in
diebus ire dn̄i ⁊ tpe vltionis:ex his q̄ di/
cta sunt angelo primo manifeste colligit.
Cū.n. certū sit q̄ mysteriuꝫ illius angeli
primū tp̄s tangat ecclesie:nunq̄ꝫ profecto
diceret ei. Sin aūt venio tibi si de extre/
mo tm̄ aduentu ipsius venire dn̄i dicere/
tur. Quia tn̄ tēpus angeli qnti appropin
quat oino illi tēpori qd̄ dicit nouissimus
dies:sed ⁊ illi in quo etiam tēporaliter iu
dicāda est meretrix magna q̄ sedet super
aquas qn̄ ⁊ oēs hypocrite tradent de ter/
ra. Uicinitas duarū rez facit nos ambige
re in hac parte nesciētes vtrū secundū li/
terā: vtrū secundū spūm accipienduꝫ sit.
Fallunt aūt nonnulli in verbo mysteria/
liter plato cū audiūt loqui aliquos quos
de nouissimo die non attendētes q̄ plus
aliqd ē dies q̄ꝫ hora sicuti plus hebdoma
da vel mēsis q̄ꝫ dies sicuti plus annus q̄ꝫ
mensis:⁊ tn̄ loquēs ioānes de toto finali
seculo in quo iā dies' multi transierunt ⁊
anni:nouissimā horaꝫ illud noiat dicens.
Filioli nouissima hora est. Si ergo per no
uissimā horā nouissimū tempus intelligi
pōt. q̄ꝫto magis p nouissimū diē? Ne aūt
in hac re temerarius putet ⁊ alienus ab i/
tellectu patruꝫ qui de die nouissimo locu
ti sunt:libet in loco isto sententiā adduce
re Augustini qui multa opinādo ⁊ ingrē/
do:q̄ꝫplura vero auctoritate scripturaruꝫ
⁊ puritate itellectus asserendo:in libro de
ciuitate dei:de die nouissimo locutus est.
Quod in ↄfessione (inquit) ac professione
tenet ois ecclesia dei veri xp̄m de celo esse
venturū ad viuos ac mortuos iudicādos.
Hunc diuini iudicij vltimū diē dicimus
i. vltimum tēpus. Nā per quot dies tēda
tur hoc iudicium incertū est:sed scriptu/
rarum more sanctarum:diem poni solere
pro tempore:nemo qui illas literas:quā/
tumlibet negligenter legerit nescit. Si
autem dies qui vocatur iudicij:in quo vē
turus est Christus ad iudicādos viuos ⁊
mortuos': tempus vltimum intelligen/

dum est:incerto dierum numero terminatum:quis scit si tempus illud triste impiis: letum piis:siquidem in eo regnum obtinebu͂t sancti:dn̄o nec dum descendente: sed tn̄ aduentu eius vicino existente:incipiet. Et si hoc in fine huius secundi status:manentibus adhuc duobus angelis vltimis: hoc est:duobus ordinibus designatis per eos? Unde & angelo phyladelphie dicit͂. Ecce venio cito. Et angelo laoditie. Ecce sto ad ostium & pulso:siquis audierit vocem meam:& aperuerit ianuam: intrabo ad illum & cenabo cum illo & ille mecum.
Mat. 24 Quia vero loquens dn̄s in euangelio de hora reuelationis sue exemplo diluuii:qđ factum ē in dieb᷒ Noe:p̄dixit oēs iniquos eradicandos esse de terra:libet diligenter aduertere:q̄ nō frustra p̄termissis tot nominibus volatilium ceterorumq̄ animaliū que saluata sunt in archa solius corui & columbe tam celebris mentio facta est: nec q̄ primo quidem non reuersuru͂ coruum ex eadem archa direxerit deinde reuersuram columbam & pacis signu͂ relaturam emiserit:cum vtiq̄ vt in terrestribus aialibus layci:in piscibus maris:clerici:ita in celi volatilibus religiosi viri intelligendi sunt:quorum aliqui in coruo & in columba:non preter causam mysterii spālibus nominibus designant͂. Omitto differentias ordinum:in quibus aut coruina rapacitas:aut simplicitas colu͂bina notatur. In vno eodemq̄ ordine si discrete notatur vtru͂q̄ pro partibus reperit͂. Nam quid illi qui simpliciter viuunt & munditie candorem diligunt:dicendi sunt: nisi colu͂be:quaru͂ imitanda simplicitas vbiq̄ fore proponitur spiritalibus viris? Fuisse vero tales viros in monasticho ordine: & si raros & paucos? Sequentia manifestant cum subditur.

T. 6. ¶ Sed habes pauca nomina in sardis qui non inquinauerunt vestimenta sua: & ambulant mecu͂ in albis quia digni sunt.

¶ Ecce hi sunt columbe candide & lote lacte asperse hyssopo & mu͂date:lauate diligentius & super niuem dealbate. Et talibus quidem viris propagatis in spiritu relinquetur semen super terram designatum in columba cuius semen benedictum a dn̄o multiplicabitur super terram. Ps. 68 Ceteri autem qui designantur in coruo:etiam qui stare videntur:iudicium altissimi nō euadent:quousq̄ semen teterrimum deleatur de terra. Igitur & si multi sunt in hoc quinto ordine:qui nō nouerunt tempus consolationis sue:cōsolabitur tamen dn̄s in reliquiis suis. De quibus dicit͂. Habes pauca illa noīa in sardis qui non inquinauerunt vestimenta sua:& ambulant mecu͂ in albis:q̄ digni sunt. Habent vestimēta: sed coinquinata:qui licet videantur habere multa opera iustitie:munditiam tn̄ castitatis munus diligenter custodiunt. Qui autem opera sua bona munda custodiunt coram deo suo:ipsi reuera digni sunt cu͂ eodē dn̄o ambulare in albis. Quare autē digni? Quia cōtra motus luxuriosos digne & legittime certauerunt. Si.n. non coronatur nisi qui legittime certauerit:liquet 2. thi. 2 q̄ coronatur a dn̄o ois qui legittime certat & dignus extimatur a dn̄o:vt eius imitator efficiatur:siue in bellicose pugna militie effundendo errorem:siue in castitatis proposito emulando munditiam. Unde & hic subditur.

¶ Qui vicerit:sic vestietur vestimentis albis: & nō delebo nomen eius de libro vite: & confitebor nomen eius coram patre meo & coram angelis eius. T. 7.

¶ Quid est aliud dicere:qui vicerit:nisi qui legittime certauerit? Quid est dicere: sic vestietur:nisi quia gloria precedentium sit certitudo futurorum? Quid est aliud non delebo nomen eius de libro vite: nisi q̄ quoru͂dam nomina monachorum abrenuntiantium huic seculo que scripta esse in libro vite:& si temporaliter videantur:

obremisse conuersationis damna deleta
sunt de libro viuentium? Sic eniz scriptũ
Ps. 68. est de quibusdam. Deleantur de libro vi-
uentium ⁊ cum iustis non scribantur. De
letur quippe de libro vite ⁊ cum iustis nõ
scribitur is qui inuitatus ad vitaz tempo
raliter quidem stare iter fideles populos
⁊ florere videtur: sed non perseuerat: vt ꝑ
ueniat ad illud qđ dicit petrus. Uos fra-
tres magis agite vt per bona opera certaz
2. pe. 1. vestram vocationem faciatis. Quid enim
in hoc loco per librum nisi memoria illa
domini accipienda est de qua dicitur. In
Ps. III. memoria eterna erunt iusti? Et bene in-
eterna memoria erunt iusti: qꝛ hi qui non
perseuerant vt perueniant ad veram iusti
tiam: que corrumpi non põt: in temporali
quidem memoria haberi possunt: sed in-
eterna nequaq̃z vtpote qui in tẽpore cre-
dũt: ⁊ in tempore tẽptationis recedunt.
Lu. 8. Porro noibus bue in libro scribũtur spe-
ciales electorum notitie accipiende sunt:
quibus innotescunt sponso celesti: qui ⁊ q
busdam in fine dicturus est. Nescio vos.
Et ediuerso famulo suo moysi locutus est
Exo. 33 dicens. Noui te ex noie. Nomen siqdem
iusti: clarificatio est vite ipsius. Unde illi
soli nominati dicuntur: qui magni sunt q
habent aliquid dignum fame ⁊ cõdignũ
preconij iuxta illud quod de qbusdam le-
gitur. In omnem terram exiuit sonus eo-
Ps. 18. rum: ⁊ in fines orbis terre verba eorum.
Hec ergo causa est cur aliqua nomina ha-
beri in sardis dicta sint ⁊ ꝙ noia iustorum
scripta esse perhibentur in celis: nimirum
qꝛ sicut homo apud hoies: non qꝛ homo
est: sꝫ qꝛ magnus efficitur nominatus: ita
nec apud deum nomen quisqꝫ habere cre
dendus est. qꝛ xp̃ianus dicitur: sed qꝛ in-
nocens timoratus ⁊ iustus. Certissima ve
ro causa noium in libro vite scriptoꝝ: illa
est qua singulus quisqꝫ proprium donum
habet adeo alius quidem sic: alius vero
sic: dicente apostolo de quibusdaz: quibus
2. cor. 3. ipse literas dirigebat. Epistola nostra vos
estis scripta in cordibus nostris que scitur
⁊ legitur ab omnibus manifestata a nobis
⁊ scripta non attramẽto: sed spiritu dei vi
ui: non in tabulis lapideis: sed in tabulis
cordis carnalibus. Queris quid significẽt
ista? Profecto id ipsum qđ dictum est. In
libro vtiqꝫ cordis nostri scribẽda sunt ver
ba dei: non attramento ad formandam li-
teram: sed spũ dei viui vt sciamus q̃ adeo
donata sunt nobis. Sed ⁊ donum quod
vnusquisqꝫ accipit propriũ dat cuilibet vi
ro iusto: quasi proprium nomen: vt nosca- Exo. 33
tur ex noie sicut moyses cui dictum est a
dño. Noui te ex noie: qꝛ reuera nonnulla
iustorum nomina aliqua ad rem pertinen
tia designare noscũtur. Porro commune
donum quod est charitas dei: agit cõmu-
ne nomen vniuersitate iustorum vt vocẽ
tur ciues hierusalem: quot quot sunt ele-
cti a domino ⁊ preordinati ad vitam: ad
differentiam eoruꝫ qui id non sunt siue ⁊
cõmunis causa nature dat vniuersale co-
gnomen filijs adam: vt singulus qsqꝫ vo-
cetur homo: ad differentiã illorum viuẽ-
tium: q̃ rõne carent: vt sunt oues ⁊ boues
⁊ queqꝫ aialia campi. Quia vero non cõe
nomẽ: sed proprium vt est habraã: ysaac ⁊
iacob: petrus: paulus ⁊ ioannes: dat cuili
bet maiorem notitiã: ⁊ propria magis gra
tia q̃ꝫ cõmunis facit quẽlibet nominatũ.
Bene cuius nomen in libro vite tenetur
scriptum ẽt corã deo patre: ⁊ corã angelis
eius ꝯfitente xp̃o manifestus efficitur: qꝛ
eo ipso vnusquisqꝫ fideliuꝫ nomen sibi ac
quirit eternum: ⁊ in celesti illa angeloruꝫ
curia efficitur nominatus quo contra iui
sibiles hostes ⁊ si visibilis desit pugna pre
liatur ⁊ vincit. Ex hoc. n. multo amplius
inuisibili pr̃i: ⁊ sanctis angelis manifestus
efficiẽ: q̃ꝫ si corpales ictus ⁊ plagas sui cor
poris sustineret qꝛ illđ corpale ⁊ visibile ẽ
illud iuisibile ⁊ spũale certamẽ. Et cũ an-
geli iuisibiles ⁊ icorporei sint: ꝑ illã magis
pugnã angeloꝝ cetibus noti affines effici
mur ⁊ sodales: qua contra immundos
angelos armis spiritalibus preliamur. Et
qꝛ homo Christus iesus qui mediator dei
⁊ hominum factus est: sicut est: re vera
cum deo deus: ⁊ cum hoibus hõ: ita etiaꝫ

cum angelicis spiritibus quo ad spiritum suũ qui vocatur aia: aliqd hȝ cõmune: vt oia cõiungat in semetipso ⁊ sit ipse pacis terminus: sicut inter deũ ⁊ hoies: etiã inter homines ⁊ angelos dei: liquet ꝙ quicunqȝ est ille: qui in hac parte gratie eius imitator efficitur sequens illum: non põt esse ignotus deo: qui mũdiciã diligit castitatis: nec angelicis illis spiritibus: quibus vita ipolluta ⁊ inocens amicissima est: qꝛ ipsa similitudo munditie: cõfessio est amoris: ⁊ eterna quedam notitia: innocentia vite. Sequitur.

T.8. ¶ Qui habet aures audiendi audiat: qd spiritus dicat ecclesiis.

¶ Quia multi: dũ habent tempus parui pendunt audire vocem spũs: ⁊ certare viriliter pro eterna vita: iterum atqȝ iterum arguuntur adeo: iterũ atqȝ iterum cõmonetur vt audiant: in quo sepius correpti ⁊ admoniti dominationem contẽnunt eo de contumacia sua excusationem non habeant: cum is qui patiẽter expectat ⁊ despicitur: iudicaturus presens seculum apparebit in fine.

¶ Explicit de angelo Sardis.

¶ Incipit de angelo Phyladelphie.

T.9. ¶ Et angelo phyladelphie ecclesie scribe. Hec dicit sanctus & verus qui habet clauem dauid: qui aperit & nemo clauit: claudit & nemo apit. Scio opera tua. Ecce dedi coram te ostium apertum quod nemo potest claudere.

¶ Quia nos supior cõminatio que angelo Sardis facta est negligentes ⁊ pigros monachos increpando pterruit: oportunũ erat oino: ⁊ tam diuine bonitati qȝ nostre fragilitati expediens vt rigorem quẽ superius ex seueritate mõstrauerat hic ex bonitate clemẽtie dato pmissionis pignore saluari cupientibus tẽperaret. Sic per moysen legẽ dedit acerbã quã tandẽ ipse veniẽs mitigare curauit vt q captã i adulterio mulierẽ lapidari pceperat ipse lapidatores inscios corrigẽdo sedaret. Quare hoc? Quia aliud tps puerorꝫ est: aliud senũ: ⁊ sicut iustũ est pueros virge austeritate corrigere: ita salubre est viros libertate donare: qtenus ⁊ timoris spũm subseqtur adoptio: ⁊ seruorꝫ lapsitudinẽ filiorꝫ libertas. Nec mirũ si i hoc angelo q sextꝰ ẽ: tãta pdicaẽ libertas: cũ qdã inouatio seculi diebꝰ huiꝰ angeli psto sit de q ⁊ si nõ multa: nõ obscura tñ in psatiõe pstriximus dicẽtes in tribus statibus oportere cõsumari oẽm iustitiã quorꝫ tertius q posterior ẽ inchoare ab hoc angelo sexto multis scripturarũ testimoniis si itelliganẽ intrinsecus aperiẽ: ex qbus subscribẽda sũt aliq vt itelligaẽ qd dico. Et. n. scds statꝰ q ichoatus est a ioãne baptista ⁊ significatꝰ in ipo: sicut tertius quẽ vt iã ex scdi fine colligimꝰ ichoare oportebat a tẽporibꝰ istis: significatꝰ est i helya: seu ẽt qd maiꝰ est: in xpo iesu: qȝuis in populo spiritali q ptinet ad tertiũ statũ aliqd pcedere oportuerit qũo in pplo scdi statꝰ mystice aliqd pari mõ pcesserit: quorꝫ alterꝫ significatũ ẽ in matre pcursoris dñi: alterꝫ i mrẽ ipsiꝰ dñi: quem pciuit ioãnes: qꝛ ⁊ mr ioãnis ipm ioãnẽ: ⁊ mater dñi: ipm dñm nascẽdo in hoc mundo pcessit. Designat aũt mr ioãnis pmitiuã ecclesiã: cuiꝰ filiꝰ ẽ in fide: populus q vocaẽ gẽtilis: qꝛ iure illiꝰ ecclesie filij dicti sumus: q nos p euãgeliuȝ suũ genuit in xpo iesu: sicut ⁊ qbusdã qui crediderãt ad verbũ eius p apostolũ diciẽ. In xpo iesu per euãgeliũ meũ: ego vos genui. Et qꝛ dignitas primitiue ecclesie cui petrus a principio psuisse describiẽ cũ eodeȝ btõ petro ⁊ collega eius paulo rome trãslata ẽ: vt ibi mater oium dicereẽ ⁊ esset: designat nihilominꝰ helysabeth sanctã ipsaȝ latinorꝫ ecclesiã: q rome fundata est: ⁊ quasi illuc ab hierosolimis cũ eodem petro trãslata est. Qd si i scã illa anu helysabeth pmitiua: siue pncipalis designaẽ ecclesia: qd aliud in ioãne baptista accipiẽdũ dicimꝰ: qȝ pplꝫ fidelẽ: quẽ i sacro vtero suo mr ipsa gestat I. cor. 4

ecclesia? Que: vꝫ: ecclesia vsqꝫ in p̄ñtē diē
cruciatᷣ parturiens: quousqꝫ sub vicino di
scrimine eundē electū populum pariat ⁊
emittat ad celū: occurrētē pariter in virū
Eph. 4 pfectū in mēsurā etatis plenitudinis xp̄i.
Sed hꝫ qñ? Qñ populus ille incredulus
quē sacerdos significat zacharias: de quo
aliqñ in electis palmitibus mulier hec scā
ꝯcepit: recepturus est officiū lingue qḋ iā
dudū amisit: bñdicturus oīpotētē dñm: ⁊
Lu. 1. pleno ore dicturus. Bñdictus dñs deus
israel q꞉ visitauit ⁊ fecit redēptionē plebis
sue. Scḋꝫ hoc helysabeth qnqꝫ mensibus
p̄cessit mariā: sexto aūt mēse virgo ipa cō
cepit. Et hoc qdē helysabeth: q̄ lꝫ in sene
ctute sua: sex tñ mēsiū spatio virginis ꝯce
ptionem p̄cessit. Queris aūt qd significet
virgo q̄ hāc ꝯcipiēdo ⁊ pariēdo secuta ē?
Significat ecclesiā q̄ nescit virū: q̄ regescit
i silētio heremi: vbi nō sūt studia literarū
nō doctor ecclesiastice istitutiōis: sꝫ simpli
citas vite: sed honestas: sꝫ sobrietas: sꝫ cha
ritas ḋ corde puro ⁊ fide nō ficta. Cui: vꝫ
ecclesie: tā caste: tā sobrie: tā spiritali: nulla
vnq̄ꝫ dispēsatio facta ē: aut fieri licuit: aut
licebit: vt in ea vir vxorē habeat: ⁊ vxor vi
rū: qḋ in ecclesia clericoꝝ: quā designat he
lysabeth: frequēter tolleratū ⁊ dispēsatum
est: ⁊ in ecclesia grecoꝝ: q̄si lege publica cō
stitutū: sꝫ vt mēte ⁊ corpe seruiat deo: vo
to se castitatis ac sobrietatis astrinxit. Et
hec qdem parua fuit a p̄ncipio ⁊ vsqꝫ ad
q̄ꝫdā plenitudinē tēpoꝝ i sterilitate pmā
sit: q꞉ pauci admodū fuerūt respectu eoꝝ
q aliter viuūt: q ad gremiū ipsius dñi: ei
dē seruituti cōsurgerēt: ⁊ si multos in fi
cto habitu habuerit extrisecus zelatores.
Ubi aūt aduenit sextus mēsis: sextꝰ. s. tp̄s
ecclesie in quo sextū oportebat apiri signa
culū: visitauit deus oīpotēs virginē q quō
dam visitauerat anū: nimirū q꞉ ecclesia il
la quā designat helysabeth a sctā Sarra:
sumpsit originē: cui cōceptus in senectute
fuit: hoc est in diebus ipsius helysabeth: fi
Da. 8. nis vero in rege illo nequissimo: de quo
scriptū est in Daniele ꝓpheta. Qḋ supra
q̄ꝫ credi pōt vniuersa vastabit. Nō aūt in
ecclesia fideliū: q̄ in electis palmitibus trā
sit quotidie ex hoc mūdo deficiet i rege il
lo: sed cōsumatᷣ qḋ designatum est in hely
sabeth: ⁊ manebit vsqꝫ in finē qḋ designa
tū est in maria. Siqdē qḋ designat helysa
beth: semp in labore ⁊ sollicitudine fuit ⁊
erit vsqꝫ ad tp̄s illius regis q abundātius
supra ceteros ipios: opabitᷣ opa p̄ris sui.
Uerūtñ vbi abūdabit labor supabūdabit
⁊ otiū. Trāsibūt. n. dies laboriose marthe:
⁊ supueniet tp̄s btūm otiose marie. Sed
⁊ anus illa helysabeth ꝯsumata deficiet ⁊
cōfortabitᷣ sacra virgo in dño deo suo: ge
stās secū in sacro vtero qḋ cōcepit de spū
sctō. Igitᷣ ecclesia cōtēplātiuꝫ designata in
matre dñi maria ab ipsa gloriosa virgine i
choata est. Unde ⁊ nōnulli monachoruꝫ
in oībus cenobijs suis eius sacrū vocabu
lū generalr̄ assūpsisse noscuntᷣ: vt se ad illā
ecclesiā ptinere demōstrēt: quā ipsa mater
dñi sacra virgo designat. Sicut aūt syna
goga illa carnalis q̄ designatᷣ in agar: duo
diuersa tpa habuisse dignoscitᷣ: tēpus. s. ste
rilitatis: ⁊ tēpus in quo pepit filios: vnū:
vꝫ: ante legem: alterū sub lege: ⁊ sicut quā
ibi quidē Sarra: hic aūt designat helysa
beth: vnum qdem tēpus habuit sub le
ge: alterū sub gratia: vsqꝫ: vꝫ: ad dies istos
in quibus tertius status seculi ichoari vel
potius clarere oportet: ita ecclesia spiri
tualis que designata est in maria tempus
sterilitatis sue: ab ipsius gloriose virginis
ortu vsqꝫ ad presens habuisse notatur tē
pus secunditatis a diebus istis vsqꝫ ad cō
sumationem seculi. Inchoauit itaqꝫ syna
goga ab initio originalis seculi concepit a
diebus agar que ⁊ significat illam parturi
uit in diebus anthiochi. Inchoauit eccle
sia quam primo quidem Sarra nouissi
me designat helysabeth a diebus ipsius
Sarre: concepit a diebus helysabeth pa
ritura ⁊ ipsa in proximo sub pressura il
lius regis: qui sepe in hoc ope scriptus est
Ecclesia ṽo spiritalis quā designat maria:
ichoauit a diebꝰ ipsius: ꝯceptura in ꝓxio:
si adhuc nō ꝯcepit: paritura in diebꝰ gog:
cū iā oīno iminebit ꝯsumatio seculi: vt āt

hec ipsa que dicta sunt: clarius ītueri possimus iterum atqꝫ iterum cōsiderandum est: pfatum marie mysterium quo dictum est illi ab angelo annūtiante sibi filium nasciturum. Et ecce helysabeth cognata tua ꝛ ipsa cōcepit filiuꝫ in senectute sua: ꝛ hic mensis est sextus illi que vocatur sterilis: qꝛ nō erit impossibile apud deum omne verbū. Designat etiam vt iam diximus: in sexto mense sextum tempus ecclesie: in quo oportebat concipere spūalem ecclesiā haud dubiuꝫ ꝙ nouum quēdam spūaleꝫ intellectum: siue etiam promissionis filios ꝛ prolem preceteris spūalē: hoc est ipm ordinem quem designat iesus. Qui: vꝫ: ordo pre multis alijs qui precesserunt eum: amabilis ꝛ preclarus infra limitem quidē secundi status initiandus est: hoc est in tēpore sexto: si tamen vsqꝫ adhuc non est in aliquibus initiatus quod tñ mihi adhuc non constat: qꝛ initia semper obscura ꝛ cōtemptibilia sunt: multiplicandus vero ꝛ dilatādus in tertio illo statu seculi: qui in tempore nouissimo futurus est. A sexto nempe mense conceptionis helysabeth: vsqꝫ ad finem noni mensis: in quo ꝛ peperit puerum: hoc est: a primo mense conceptionis marie vsqꝫ ad finem tertij: ita totum illud tēporis spatium: cōmune fuit vtriqꝫ pregnāti vt tñ venter vetule ab eo ꝙ iam diu portauerat onere: cōpletis eisdem mensibus detumesceret: ꝛ venter noue matris partui consecratus diuino magis ac magis effectus grauidus tumore īpūs sancti repleref. Uñ ꝛ mater ipsa btā non absqꝫ magni causa mysterij: in omni spatio illorum dierū apud helysabeth mā/sisse describitur vt discat spālis ecclesia ecclesie generali deferre: quousqꝫ cōpleatur tēpus parturitionis ipsius. Et hec quidē de cōceptione matrum. Ut autem relicta xpi infantia ad pfectionē feramur missus est ioānes baptista ante facieꝫ christi baptizare in aqua in remissionem pctōꝝ ꝛ predicare aduentū fortioris se baptizantis in spū: sicut post resurrectionē suam dñs discipulis suis locutus est dicens. Joānes q dē baptizauit aqua: vos aūt baptizabimini spū sctō nō post multos hos dies. Insuper ꝛ ioānis zona: vt iam in hoc ope supra scripsimus: pellicea fuit: aurea xpi: ꝛ illa circa lūbos: hec ad mamillas habita memoratur. Erat ꝛ ioānes vestitus pilis cameli: xpus aūt indutus podere visus est: aut certe sicut alibi legitur: vestimētis albis. Comedebat ioānes locustas ꝛ mel siluestre: xps post resurrectionē suam: piscē ꝛ fauum mellis. Unde ꝛ satis congrue ait Marcus euāgelista: imo per euꝫ spūs sanctus. Initium euāgelij iesu xpi filij dei sicut scriptuꝫ est ī Esaia ꝑpheta. Ecce mitto angelum meū qui preparabit viam ante faciē tuam: qꝛ ioānes qdem viam ꝑparat: xps venit: Joannes inchoat: xps supplet: ioānes in deserto: xps in ciuitatibus predicat. Nō igif adhuc referenduꝫ est testimonium marci dicentis. Sicut scriptū est in Esaia ꝑpheta qđ subsequenter adiūxit. Ecce mitto angelū meuꝫ sed ad opus quod inchoatū est a ioāne. Cuius quideꝫ initiū opis tetigit Malachias ꝑpheta q interpositus est: vt in ore duorum testium stet omne verbuꝫ: qui tñ ideo noiatus nō est: qꝛ nō ita est principiū euāgelij sicut ait malachias: sed sicut testatus est Esaias. Ille. n. (hoc est) malachias: imo dñs: per euꝫ dixit: tñ modo verūtamen angelū ꝛ viaꝫ domino paraturū: in hoc quod ait. Ecce mitto angelum meū qui preparabit viam ante faciem tuam. Esaias aūt pretermisso ordine missionis: ad initium se transtulit euāgelij dicens. Uox clamātis in deserto parate viam dñi: rectas facite semitas dei nostri. Predixit. n. malachias mittenduꝫ esse angelum ante faciem xpi. Esaias ac si presentē pdicātē demōstrat: quatenus horū vnū ptinet ad natiuitatē ipsius: iuxta qđ ioannes dicit: fuit hō missus a deo cui nomē erat ioānes. Alterū ad exordiū euāgelij: de quo dicit Lucas: anno qntodecimo impij tyberij cesaris ꝓcurāte pontio pilato iudeā: tetrarcha aūt galilee herode Philippo aūt fratre eius tetrarcha ituree ꝛ traconitidis regionis: ꝛ lisania abiline

Act. i.
mar. i.
Lu. 24.
mar. i.
Esa. 40
Ma. 3.
Esa. 40
Jo. i.
Lu. 3.

tetrarcha sub principibus sacerdotū Anna ꝛ chayppha factū est verbum dñi super ioānem zacharie filium in deserto. Ubi ꝛ mox subditur. Et venit in omnem regionem iordanis predicans baptismum penitētie in remissionem pctōꝝ: sicut scriptū
Esa.40 est in libro sermonum Esaie pphete. Uox clamātis in deserto parate viā dñi: rectas facite semitas eius. Ecce hoc fuit initium euāgelij iesu xpi: sicut dicit Esaias ppheta. Fuit.n. initium in ioanne: consumatio in xpo: initiū in carne: cōsumatio in spū. Sane idem ioannes quinqꝫ mensibus nascendo precessit natalitia xpi: cum vtiqꝫ sexto mense a natiuitate Joannis: natus sit ipse xps: nimirum qꝛ sexto ecclesie tempore nasciturus erat ille ordo qui significat in ipso ꝛ sicut alibi scripsimus in ioseph: in Samuele: in Salomōe: in ioāne cuius est liber iste: ꝛ alijs viris sanctis: quorum nomina sunt in libro vite. Qui quidem a sexto (vt iā dixi) tēpore secūdi status: acceptururus est initium suum: sed in tempore magis tertij cōsecuturus augmentū. Magna sunt nimis hec mysteria: ꝛ diligenti scrutatione pensanda. Et quamuis superius discussa sint: nō debet tñ videri onerosū: si pro loco ꝛ causa imitamur apostolū dicentē. Eadē vobis scribere mihi qdē
Phi.3 nō pigrū: vobis aūt necessariū. Certe ioannes baptista preiuit dñm nascēdo: piuit pdicādo ꝛ baptizādo: sed tñ qꝫ tā dispar fuit vtriusqꝫ: non dico natiuitas: verum etiā pdicatio ꝛ baptisma: magni erat causa mysterij consumandi haud dubium: in duobus statibus mundi. Uis scire qꝫ ita sit? Lege euāgelia ꝛ actus apostolorum nota dissonantiam litere que occidit: ꝛ ppendes necessarium intellectum. Certe ꝛ.n. sancti apostoli baptizati erant in xpo ꝛ in aque sacramento iam acceperant spiritū sanctum: iam illis veritas ipsa testimoniū perhibuerat dicens. Uos loti estis: iam in die pasche donum spiritus sancti acceperant: quando ab eis Christus assumptus est: ꝛ tamen die eodem quo ascendit in celum audierunt dominum promittentem sibi donum spiritus: ac dicentem. Joannes quidem baptizauit aqua: vos autem baptizabimini spiritu sancto: non post multos hos dies. Dictum est hoc: inquā Act.1.
in die illo quo dominus ascendit in celū ac si non essent ꝛ ipsi baptizati in aqua: ac si iam spiritum santum nō accepissent: aut quasi solis illis negata esset gratia: qui ioanni obedientes fuerunt: cum ꝛ antea tā multos gratia saluos esse factos sciamus: viros vtiqꝫ magnos ꝛ iclitos: patriarchas ꝛ prophetas: per quos ꝛ idem spiritus locutus est: ꝛ multos alios: qui omnes a paterne preuaricationis delicto nō baptismi sacramentum: sed magis oculta gratia saluos fecit: sicut ꝛ petri voce i actibus apostolorum dicitur. Quid tēptatis deum inponere iugū super ceruicem discipulorū: Act.15.
quod neqꝫ patres nostri, neqꝫ nos portare potuimus: sed per gratiam dñi Jesu credimus saluari quemadmodum ꝛ illi? Sed ad hoc quid dicemus? An ad spiritū recorendum est vbi deficit litera? ita est. Nā si veritatem querimus: inuenimus modis omnibus inanescere literā: quia ꝛ in veteri testamento per ocultam gratiam baptizati sunt quidam spiritu sancto: ꝛ in nouo baptismus aque manet vsqꝫ adhuc dicente dño. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ꝛ spū sancto: non pōt introire in regnum dei. Quomodo itaqꝫ ipse dicit. Joannes quidem baptizauit aqua: vos autē Jo.3.
baptizabimini spū sancto cū aque adhuc Act.1.
baptismus necessarius sit: nisi qꝛ id quod ioannes significat in statu scdo agendum erat per xpm: ꝛ id quod designat dñs consumandum erat in statu tertio per spiritū sanctū: vt compleretur illud qđ ipse ait. Multa habeo vbis dicere: sed nō potestis portare modo. Cū autem venerit ille spi Jo.16.
ritus veritatis: docebit vos oēs veritatē. Deniqꝫ ꝛ zacharias pater ioannis patres primi status designat: sicut ioānes electos filios ptinentes ad tēpus ecclesiasticū qđ est pprie scdi status: ꝛ sicut hō xps iesus illos spiritales viros quos gratia spūs sci facit spernere mundū: ꝛ ea penitus q̄ sunt

mundi ptinētes ad tertiū statuꝫ seculi: in quo ꝛ cōpleta plenitudine gentium: oīs
Ro.11. israel saluus fiet. Nec illud moueat quod multorū tenet opinio: post conuersionem israel: tēpus superesse breuissimum: cui tñ prefigere modū: aut terminū: nullus scriptorꝫ ausus est: pp occultissimas ꝛ ambiguas mysteriorū voces: q̄ se nō semp ex toto indagari pmittūt. psertim cuꝫ iā mille
1.Jo.2 ꝛ eo amplius euoluti sint anni: ante quos auditū est dixisse ioānē: filioli nouissima hora est: ꝛ sicut audistis: q: antixp̄s venit: nūc autē ante xp̄i multi facti sunt: vnde scimus q: nouissima hora est. Quis enim tūc tpis ista legeret: ꝛ nō iā tūc instare crederet tempora antixp̄i? Attamen vir deo plenus falli nō potuit: nec vt aliq somniant: ad terrorē hoc mēdaciter dixit: sed q: petrus significat electos scdi status: Joannes electos tertij: in eo.s. qd ait dñs petro.
Jo.21. Sequere me: de ioāne vero. Sic eū volo manere donec veniā: qd ad te. Loquit hic in psona illius ordinis: queꝫ ecclesia significat philadelphie: ꝛ dicit q nos dicturos intellexit: imo vt suos alūpnos edocuit dicēs: filioli nouissima hora est. Hec autē hora nouissima quasi duodecima est: q: vndecima illa fuit in qua gētes ad fidē vocate sunt. Siue itaq̄ spatiuꝫ huius hore nouissime: maius sit: q̄ꝫ hoīes putāt: siue nō: nihilominus tñ status ipse habebit in reliquijs iudeorū ꝛ gentiū q̄ huc vsq̄ in cecitate relicte sunt portionē suā: q: ꝛ si spatiū illius tēporis breue erit: gratiarum tñ munere: copiosius ceteris: vt multorꝫ annorꝫ segetes cōgregent in vno. Erit.n. generatio illa potēs in ope ꝛ sermone: vtpote quā vnctio dei docebit de oībus sicut il
Jo.2. lis in spū ideꝫ ioannes dicit. Uos vnctionē accepistis a sctō ꝛ nostis oīa. Et paulo post. Nō necesse habetis: vt aliqs doceat vos: sed sicut vnctio eius docet vos de oībus. Certe qbus hoc ad literaꝫ dicere videbatur: multa sicut hoīes: nesciebāt: teste
Cor.13. coapostolo eius paulo: q in psona hoīum status ipsius cuius ꝛ ipse: sicut ꝛ Petrus minister erat: loqtur dicens. Nunc ex parte cognoscimus ꝛ ex parte pphetamus: cū aūt venerit quod pfectum est: euacuabit quod ex parte est. Non igitur ad illos referendū est verbum hoc: cui misse litere videbantur: sed ad illum magis ordinē cui ipse simul ꝛ illi significandi mysteriuꝫ exhibebant: pro eo.s. q petro apostolo passioni addicto vt sequeretur dominum: solus ex cōdiscipulis: ioannes iste relictus est: ad designandum: vꝫ: illum ordinē quē angelus iste philadelphie in hoc loco designat cui ꝛ dicitur.

¶ Hec dicit sanctus & uerus q habet clauem dauid qui aperit & nemo claudit: clauit & nemo aperit. T.10

¶ Ecce qbus dictū est a ioāne. Uos vnctionē hētis a sctō: ꝛ nostis oīa ꝛ nō necesse hētis vt ali' doceat vos: ſꝫ sicut vnctio ei' docet vos de oīb'. Et ne forte cogamur dicere q̄ sit ista clauis dauid: notū sit oīb': qbus vel p modice scire ꝛ degustare: datū est: ipsaꝫ eē archanā ꝛ liberā iubilationem psalmorꝫ q̄ ppꝛie ptinet ad spūm sctūm: sicut studiū lectiōis ad verbū: ꝛ opus manuū ad prēꝫ nimirꝫ: q: qd factū est: factuꝫ eē dr a deo prē: ꝛ oē qd factū est: factū esse pverbū ei': crebra sunt testimonia scripturarꝫ: e qbus est illud apl̄i. Ab ipso ꝛ p ipꝫ: ꝛ ī qd simile. Nā ꝛ illud qd adiūctū ē. Et in ipo: ptinere ad spūm sctūꝫ: nō ē dubiū: qm̄ sicut a prē oīa sūt: ꝛ p filiū oīa: ita ꝛ in spū sctō: q ē charitas dei: ꝯsumāda sūt vniuersa: q: oīa q̄ voluit dñs fecit: ꝛ vtiq̄ voluntas ei' charitas ē: qm̄ āt dilexit bona q̄ fecit: ꝛ p eis q̄ dilexit: fecit illa q̄ nō erant pp se diligēda: nō in quo nāe sūt: ſꝫ in quo a veritatis tramite abutentes arbitrio discesserūt. Ceterꝫ q: hoc nomē: oē: qd ē vl'e plerunq̄ non totū tenet qd sonare vr: vt est illud. Ego si exaltatus fuero a terra: oīa trahā ad me ipꝫ. Et p eū cōplacuit recōciliari oīa i ipso. Ur q hic de solis electis rebus dictū sit. Ab ipso: ꝛ per ipsum: ꝛ in ipo sunt omnia: nec frustra: cum pter illa q̄ beata sunt aut beāda: p nihilo repu

Marginalia, right column: 1.Jo.2. (beside "Ecce qbus dictū est a ioāne"); Ro.11. (beside "rarꝫ: e qbus est illud apl̄i"); Jo.12. (beside "a veritatis tramite"); Ro.11. (beside "oīa trahā ad me ipꝫ").

tanda sint vniuersa. Cum certum sit com municare deuz sapientiam suam rebus electis: et in donis spiritus sancti: totius perfectionis et gratie consumationem largiri: patet causa cur dictum sit. Ab ipso: et per ipsum et in ipso sunt oia: nimirum quia verbo dñi celi firmati sunt: et spũ oris eius ois virtus eorum. Loquutus est eni olim deus patribus in prophetis: nouissime diebus istis loquutus est nobis in filio: quem constituit heredem vniuersorum: per quem fecit et secula. Sed et filius pari mõ: loquutus se pmisit electis suis in spũ scõ: dicens inter cetera hijs qui ab initio secum fuerãt. Hec loquutus sum vobis apud vos manens: paraclitus aũt spiritus sctũs: quem mittet pr̃ in noie meo: ille vos docebit oia: et suggeret vobis oia quecunq; dixero vobis. Et iterum. Multa habeo vobis dicere: sed nõ potestis portare mõ: cum aũt venerit ille spũs veritatis: docebit vos oẽm veritatẽ. Ubi aũt ois veritas ad notitiã venit: ibi pfecto consumatio est. Lz ergo tria ista: tribus pariter sint cõia: videt tñ sm aliqd: opus ptinere ad prem: lectio ad filiũ: iubilatio ad spũz scũz: quia et timor dei: verã sibi exigit seruitutẽ: et xpi magisteriũ subiectionẽ doctrine: et gaudiũ spũs sancti: iubilationis tripudiũ. Deniq; sapiam qrere: et ille põt qui penalr̃ timet: psallere aũt et laudare neqt: nisi ille qui diligit. Psallit aũt plerũq; et qui nõ diligit: sz sibi: nõ deo. Et si coactus facit: nec sibi: nec deo: quinimo si ex corde nõ pcedit: nec psallit: quia nõ letat in dño: sz letari videt. Quicũq; igit tristat tristitia mala: hoc est ea tristitia que nõ est sz deũ: oret iuxta vocẽ iacobi: equanimiter et psallat: et qui qrit sapiẽtiã amet deũ: postulet in fide: et dabit ei sufficiẽter: sicut ipsemet dicit. Siqs vr̃m idiget sapiẽtia: postulet a deo: qui dat oibus affluẽter et nõ iproperat. Un̄ et psalmista cuius est ista clauis: volẽs ostẽdere pfectionẽ doctrine obtineri posse p psalmodiã: cõfitet et dicit. Ego aũt semp spabo et adijciã sup oẽz laudẽ tuã: os meũ annũciabit iustitiã tuam: tota die salutare tuũ. Et qsi qreret de fructu quẽ exinde cõsequutus erat: adiecit et ait. Qm̃ non cognoui litteraturam: introibo in potentias dñi: dñe memorabor iustitie tue solius. Deus docuisti me a iuuẽtute mea: et vsq; nũc pnũciabo mirabilia tua. Hre aũt hãc virtutẽ: assiduã iubilationẽ psalmorum. Beatus quoq; papa Gregorius: testat dicẽs. Uox psalmodie cũ p itẽtionẽ cordis agit: p hãc oipotẽti deo ad cor iter parat: vt itẽte mẽti: vel pphie mysteria: vel cõpũctionis gratia infundat. Ipsa est igit clauis Dauid: ipsa pphetarum aptior: intẽta. s. et deuota: assiduaq; iubilatio psalmodie absq; vanitatis vlcere: dei cã plata: p quã iter parat dño: vt descẽdat ad cor et incẽdẽs illud grã sua: ẽt secreta dei intelligere faciat. Testis est sup hoc Helyseus ppheta: qui cũ qd sciscitãti regi: rñdere nesciret: psallere corã dño cepit: vt per hoc qp ipse vnus semel faceret: multi exẽplo eius adiscerẽt qd esset quottidie faciẽdũ. Scriptũ qppe est in eodẽ libro. Sacrificiũ laudis honorificabit me: et illic iter quo ostẽdã illi salutare dei. Et recte clauis ista quã hz xps: Dauid qui vnctus dñi fuit: primo pcessa est: quia nisi tm̃ ipartiatur alicui vnctiõis diuine: vt eũ faciat dñi laudatorẽ: manere qdẽ cũ illo tpalr̃ põt: sz eternalr̃ manere nõ põt: quia qui manet (igt) in charitate: in deo manet: et deus i eo: ab eo aũt qui nõ manet in charitate recedit veritas: sicut a supbo Saul: et manet cũ ira et accidia mẽtis: que nõ absurde forsan dicta est. Spũs dei malus: ille inqz spũs qui agitabat Saul: Recessit nãq; a Saul spũs dñi: et directus est in Dauid: ipsum aũt Saul agitare cepit spũs dei malus: quẽ plerũq; Dauid psallẽdo manu sua: nõ sine miraculo ambigebat. Hoc est eni illd qd cuius supra fecimus mẽtionẽ. Tristat qs in vobis: oret equo aio et psallat. Intãtũ eni laudabilis est virtus psalmodie: imo eius qui aduocat p illã: vt nõ solũ eũ qui sanus esse Fuet in gaudio: verũetiam cõsolidet: et sanet eum qui ptritus est corde: et dato illi cordis solamine: a mentis amaritudine medeat. Unde et in quodã loco ipsemet psalmista dicebat. Conuertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meũ et cir-

Marginal references (left): Ps. 32. — Heb. 1. — Jo. 14. — Jo. 16. — Jac. 1. — Ps. 70.
Marginal references (right): Greg. — 4. reg. 3. — Ps. 49. — 1. ioã. 4. — 1. re. 16. — Jaco. 5. — Ps. 29.

cundedisti me letitia:vt cantez tibi gloria
mea:ꝛ nõ compungar:dñe deus meus in
eternum ꝯfitebor tibi. Qꝛ vero prescitum
erat ꝛ preordinatum a deo : vt hoc bonuz
in humano genere:vnctio ipsa spiritalis p
ficeret:nõ incongrue illi viro hoc munus
gratie datum est.: qui vnctione materiali:
preuẽtus est in benedictione dulcedinis
ne nõ esse:qđ falsum est:opus ex gratia:ſ;
gratia ex opere videretur. Non enim pro/
pterea venit vnctio:qꝛ laus iusti precedit:
sed seqtur vnctionem laus:ꝛ seruatur per
ipsam:ne pp malum supbie ab ingrato re
cedat. Sed adhuc subtilius rimari debe/
mus:quare priuilegium clauis huius:ma
gis regi Dauid q̃z cuilibet alij datum sit?
In tribus pprietatibus distinctuz fore oẽ
tp̃s hebreoꝝ:ab Abraaz.s.patriarcha:vsq;
ad trãsmigrationez babylonis ex hijs que
tradita sunt nobis : in scripturis sanctis
manifeste colligit̃. Primuz siqdem preces/
sit in patriarchis. Scđm sequutum est in
iudicibus. Tertium subsequutum in regi
bus. Lz aũt sancti patriarche:lz viri vene/
rabiles iudices:ꝛ si non oẽs:solis tñ regi/
bus vnctio mystica collata est. Et quidez
Sauli primo : sed qꝛ nõ pmansit in gratia
sibi data:obediendo voci dñi : directus est
spiritus in Dauid. Siue ergo qꝛ spiritus
1.re.16 dñi directus est in Dauid. Siue qꝛ reges
iude significant in hoc mysterio prelatos
tertij status:pro qbus dr̃ in Daniele. Re/
Dañ.7 gnum qđ est subter oẽ celum dabit̃ popu/
lo sanctoꝝ altissimi:sicut iudices prelatos
scđi:patriarche:prelatos primi. Quis nõ
videat q̃z ꝯuenienter datum sit primo re/
gum Iuda ꝛ Hierusalem cõponere psalte
rium decem cordaꝝ:ꝛ libruz psalmoꝝ qui
pprie ptinet ad spiritum sanctum loquen
tem verba spiritalia ꝛ psallẽtem in eo? In
primo siqdem seculi statu:studium fuit pa
tribus enarrare magna opa dñi:inchoata
ab origine mundi. In scđo:studium fuit fi
lijs:querere sapiẽtiam mysticaꝝ reꝝ:ꝛ my
steria occulta generationibus seculoꝝ. Qꝛ
vero in vtroq; testõ fecisse deus oia in sa/
piẽtia didicerunt:qd restat ammodo:nisi
vt psallamus ꝛ iubilemus ei:laudãtes eũ:
cuius opa magna sunt:cuius sapiẽtia mul
tiplex ꝛ misericordia multa? Quasi enim
pater venit ad nos : dum per ea que facta
sunt:ipsuz esse credimus auctorẽ reꝝ:crea
torem vtiq; celi ꝛ terre:visibilium oiuz ꝛ
inuisibilium:celestium:terrestriuz:ꝛ infer/
noꝝ. Cuius ꝛ agnoscẽtes potẽtiam:timo
re ꝯcutimur vehemẽti:pcipientes ꝛ attẽ/
dẽtes illud qđ in psalmo audiuimus. Ue
nite ꝛ videte opa dei : terribilis in cõsilijs Ps.65.
sup filios hoium. Quasi vero ꝛ filius ve/
nit ad nos:dum doctrinam sermonũ eius
qui patris est sapiẽtia : veneramur. Sed ꝛ
spiritus sanctus ad corda nostra venire ꝛ
requiescere dr̃ : cum dulcedo amoris eius
q̃z suauis sit degustamus : ita vt psallere
magis libeat : q̃z a dei laude tacere. Qui
enim nunq̃z deesse põt:cum vbiq; sit:nul
lo modo qdam per maiestatis presentiam
ab aliqbus elõgat̃. Sed tñ a nobis recede
re dr̃:cuz nos pro merito iniqtatis nr̃e ab
eius notitia elõgamur. Cuz enim indura
mus corda nostra : ne timeamus patrem:
tunc a nobis pater elongari dr̃:qꝛ nobis p
inhabitãtem gratiam appropinquãs non
est. Cum vero obtundit̃ sensus noster : vt
hebetatus nequeat intelligere deum:ꝛ vi
dere mẽtis oculis sapiẽtiaz dei:hoc est:ve
ram illaz lucem que illuminat oẽm hoiez
veniẽtez in hunc mũdum. Tunc vnigeni
tus dei filius a nobis elongari ꝛ discedere Ioan.1
dr̃:nõ qꝛ nõ est in nobis p diuinitatis pre
sentiam:sed qꝛ nõ est nobiscum p inhabi/
tãtem gratiam. Sed ꝛ qñ obcecatur aius:
ne diligere queat:tunc pfecto spiritus san
ctus qui est charitas dei:dr̃ recedere a quo
cũq;:nõ qꝛ non est ibi p diuinitatis presen
tiam:ſ; qꝛ lõge est ab eo p inhabitãtez gra
tiam. Tria igit̃ sunt qbus nobis deus tri/
nus ꝛ vnus:appropinquare dr̃:timor : sa/
piẽtia:charitas:ꝛ tria p que manẽt in no/
bis:tria ista : labor : lectio : ꝛ iubilatio. Si
enim vis habere timorẽ:noli esse otiosus:
qꝛ otium penam despicit:iudicium nescit:
ignorat gemitum : paruipendit furorem.
Qui enim nõ experit̃ tpales miserias:ne/

scit sicut expedit cogitare eternas. Opare
ergo ⁊ expire laborem vt nunq̄z inuenia-
ris in die: quātuz vires suppetūt: otiosus:
excepto cuz: aut legis: aut psallis: aut oras
humiliter deum tuum. Si aūt vis esse sa-
piēs: ea sapientia que de celo est: quinimo
si vis vt te non deserat sapientia ipsa: vaca
humiliter lectioni: ⁊ insiste meditationi as-
sidue: excepto cuz psallis ⁊ oras: qđ est ma
gis vacare deo: ⁊ pfecte insistere sapientie.
Si autem habere cupis charitatez dei: an
te oia ⁊ sup oia dilige psalmodiam: ita tñ
vt nō videaris ab hoibus: nec ad aliud di
cas q̄z ad gloriaz dei: ad gratiaꝝ actiones:
⁊ laudes pro oibus beneficijs ⁊ misericor-
dijs eius. Beatior est ergo qui sic psallit:
q̄z qui legit: q: iste totuz repit in hoc vno:
q̄zuis ⁊ illa duo paruipēdenda nō sint: ma
xime q: per illa puenit ad istud. Nō ergo
frustra Joānes qui electos tertij status si-
gnificat: tātopere predicat charitatem di-
cēs eis: qbus scribebat: quos ⁊ filios nomi
1. ioā. 2. nat. Non necesse habetis vt aliqs doceat
vos: sed sicut vnctio eius docet vos de oi-
bus. Hec est illa vnctio spiritalis: que ba-
ptizatum dñm a Joāne: expulit in deser-
tum: quinimo illa vnctio: de qua dñs di-
mat. 4. cit. Uos aūt baptizabimini spiritu sancto
Act. 1. nō post multos hos dies. Baptizatus est
enim idem dñs a Joāne in acq̄: cum esset
Luce. 3 incipiens quasi annoꝝ triginta: in anno:
vt putat: quo cepit Joānes predicare ⁊ ba
ptizare: anno vz qntodecimo impij Tibe
rij cesaris: vt ipse postea qui ad hoc vene-
rat in spiritu: ⁊ fortassis quinq̄z mēsibus:
preiuit eum baptizādo Joānes: sicut in cō
ceptione matris ⁊ natiuitate ipsius: qđ sa-
tis apta ratio approbare videtur. Quinq̄z
etenim menses: qbus putat Joānes xp̄m
baptizādo preisse: quinq̄z ecclesiastica tpa
designāt: de qbus supius tractatum est: si-
cut ⁊ quinq̄z mēses qbus se occultabat he
lysabeth: anteq̄z ꝯcipere dei mater futura.
Qđ enim baptizato Jesu: traditus est ioā
nes: illud pene significat: qđ in exordio hu
ius opis dictum est de duabus sororibus:
infirmatam vz fore in partu: Lyam: qñ da
tus est ꝯceptus Racheli: ⁊ illud qđ dictū
est de matre Joānis ⁊ matre dñi: sub simi
li tegimine sacramēti: nimiꝝ q: labor pre-
dicationis deficit vbi doctor incipit esse
deus. Unde ⁊ per pphetam scriptum est.
Ecce dies veniēt dicit dñs: ⁊ feriā domui Hie. 31.
israel ⁊ domui iuda: fedus nouum: nō sm
pactum qđ pepigi cum patribus eoꝝ: in
die qñ apprehendi manum eoꝝ: vt educe
rem eos de terra Egypti: pactum qđ irri
tum fecerunt ⁊ ego dominatus sum eoꝝ
dicit dñs. Sed hoc erit pactum qđ feriaz
cuz domo israel. Post dies illos dicit dñs
dabo legem meam in visceribus eoꝝ: ⁊ in
cordibus eoꝝ scribā eam: ⁊ ero eis in deū:
⁊ ipsi erunt mihi in populum: ⁊ nō doce-
bit vltra vir proximum suum: ⁊ vir fratrez
suum dicēs. Cognosce dñm: oēs enim co-
gnoscēt me: a minimo eoꝝ vsq̄z ad maxi-
mum: ait dñs: q: ppitiabor iniqtatibus eo
rum: ⁊ peccata eoꝝ non memorabor am-
plius. Nec ideo tñ negamus in tertio illo
statu futuros esse doctores designatos in
xp̄o: de qbus etiam p angeluz Danieli di-
citur. Qui ad iustitiam erudiunt multos:
erunt sicut splēdor firmamēti: ⁊ sicut stelle dañ. 12
in ppetuas eternitates. Sed q: iaz nuda
erunt ⁊ apta mysteria: nec labor erit docto
ribus illis in docēdo: nec pfectis discipu-
lis in retinendo: q: erunt hoies docibiles
dei. Trāsibit itaq̄z labor doctrine ⁊ rema-
nebit diligēdi libertas: qđ aptissime docet
apostolus in epistola ad corinthios: de lit
tera ⁊ spiritu: ⁊ de serotina conuersione iu- 2. cor. 3
deoꝝ: ita dicēs. Usq̄z in hodiernum diez:
cum legit Moyses: velamen est positum
sup cor iudeoꝝ: cum aūt fuerint conuersi
ad deum auferet velamē. Et q: hoc ipsuz
seruitutis est: manere vz sub velamine sub
lr̄e: nimiꝝ q: seruus nescit qd faciat domi
nus eius: libertas aūt liberari a velamine:
⁊ scire oia que audit filius a patre suo: adie
cit ⁊ ait. Dñs autem spiritus est: vbi autez
spiritus dñi: ibi libertas. Ubi ⁊ mox subdi
dit. Nos vero oēs reuelata facie gloriam Ibidem
dñi speculātes in eandē imaginem trāsfor
mamur: a claritate in claritatem: tanq̄z a

dñi spiritu. Nota ꝙ ait a claritate in clari
Joā.16 tatē: vt ostēdatur illud qđ dñs ait. Mul/
ta habeo vobis dicere: sed nō potestis por
tare modo: cū aūt venerit ille spiritus ve
ritatis: docebit vos oēm veritatem. Fuit
enim claritas scđi status: ſm qđ ait idem
1.cor.13 apostolus. Uidemus nunc per speculum
in enigmate: claritas vero tertij: erit iam
ꝓpe ſm totum: ſm plenitudinem verita/
tis: qđ est videre facie ad faciem: paruissi-
ma valde obsistēte interpositione velami/
nis. Hec est illa claritas intelligētie: quam
sicut alibi scripsimus: designauit christus:
qñ post dies sex transfiguratus est coram
tribus discipulis: ⁊ apparuit facies eius si
mat.17. cut sol. Quare in sexto die? Quia in sexta
aptione signaculi: que spectat ad sextum
tps ecclesie: de quo agitur in hoc loco: opꝫ
nos videre aliqđ de claritate ista: quam ꝓ
misit apostolus: si tñ non increduli: sed fi/
deles ueniamur. In sexto deniqꝫ die splē
duit facies xpi sicut sol. Lꝫ alius euangeli
sta dicat: ferme post dies octo: pp necessa/
Luc.8. riam valde: alterius causaꝫ mysterij. Pu/
to etenim ꝙ in tpe sexto: oportebit incipe
re claritatem istam: que significata est in fa
cie xpi: sed tñ in octauo qđ erit post fineꝫ
scđi status: pamplius ⁊ pfectius: iudeis ⁊
gentibus innotescat. Sexta siqdem ebdo
mada quadragesime: auferꝛ velamen quo
tegitur altare a facie populi: vt appropin/
quante solēnitate paschali: incipiant specu
lari facie ad faciem: que prius in caligine ⁊
ex parte videbant. In sexto quoqꝫ angelo
tuba canēte: descendit angelus habens in
manu sua librum aptum. Sed ⁊ nunc an/
gelo phyladelphie. qui sextus est: dicitꝛ in
hac prima parte. Hec dicit sanctus verus
qui hꝫ clauem Dauid: qui aperit ⁊ nemo
claudit: claudit ⁊ nemo aperit.

¶ Scio opera tua. Ecce dedi co
T.11 ram te hostium apertum quod
nemo potest claudere: quia mo
dicam habes uirtutem: & serua/
sti uerbum meum: & non nega/
sti nomen meum.

¶ Ut autem hoꝝ oium que dicta sunt:
summaꝫ teneamus: angelus iste ⁊ ecclesia
eius: ad tertium ptinet statum: magis ꝙ̄
ad scđm: ⁊ nouam quādam plātationem
designat: sub cuius tpe opꝫ veritatem scri
pturaꝝ: ac si de caligine noctis splēdescere
⁊ ad lucē venire: eo ꝙ modica virtus col/
lata sit ei: ad ostēdenda signa: eo ꝙ prope
sit ille: qui temptaturus est orbem terre in
signis: lꝫ mēdacibus: ⁊ dolo plenis: cui ne/
quaqꝫ versa vice: in signis ⁊ prodigijs: re/
spōdendum est: sed in oi verbo qđ proce/
dit ex ore dei. Dicit ergo. Hec dicit san/
ctus verus: subauditꝛ: qui pro sua innocen/
tia neqt fallere ⁊ qui pro sua simplicitate:
mētiri: aut fraudare nō pōt. Et nihilomi/
nus ille hoc dicit: qui hꝫ clauem Dauid:
qui venit nunciare gaudium ⁊ solēnitates
eternas: nō lugens ⁊ ieiunans: sicut Joan mat.11.
nes baptista: qui ieiunauit ⁊ planxit: ad de
signanda tpa passionis: sed manducans ⁊
iubilās ⁊ accedēs ad nuptias: ad presignā
da illa gaudia que in tertio statu seculi re/
uelanda sunt: eo ꝙ vnxit eum deus pater ps.44
oleo letitie pre ꝯsortibus suis. Unde ⁊ vt
iam supra meminimus: baptizato eo a ioā
ne in Jordane flumine: descendit spiritus
sanctus corporali specie: sicut columba in Luc.3.
ipsum: vt id qđ Dauid in psalmis longe
ante predixerat: Joānes spiritalibus ocu/
lis videret esse completum: Deniqꝫ cum
venisset in nazareth: librum accepit ⁊ ape
ruit: ⁊ locum illum legit: audiēte populo:
qui sibi in tam magno mysterio testimo/
nium phibebat. Sic enim scriptum erat Luc.4
in loco ipso. Spiritus dñi sup me: eo qđ Esa.61
vnxerit me: ad annunciādum mansuetis
misit me: vt mederer ꝯtritis corde ⁊ predi
carem captiuis indulgētiam: ⁊ clausis ap/
tionem: vt predicarem annum placabileꝫ
dño: ⁊ diem vltionis deo nostro: vt ꝯsola/
rer oēs lugentes: ⁊ ponerem fortitudineꝫ
lugētibus: syon: ⁊ darem eis coronam: pro
cinere: oleum: gaudij pro luctu: palliū lau
dis: pro spiritu meroris. Ecce habes apte

ad quid venerit is qui hꝫ clauem Dauid: vtiqꝫ docere ꝛ psallere: sanare ꝯtritos aio: ꝛ afflictos corde: illuminare hys qui in tenebris ꝛ vmbra mortis sedēt: ad dirigēdos pedes nostros in viā pacis. Solus est eniꝫ
Luce. I conceptus sine culpa: ꝛ ideo solus dignus psallere ꝛ cantare: qui sine culpa venit in mundum: ita vt alij nulli liceat nisi ei quē iustificat ꝛ clarificat ipse. Unde ꝛ p psalmi
Ps. 49 stam dr̄. Peccatori autē dixit deus: quare tu enarras iustitias meas ꝛ assumis testamētum meum per os tuum? Si aūt solus xp̄s sine peccato est: ipse inqꝫ solus qui hꝫ clauem Dauid: merito de eo solo dictum est. Claudit ꝛ nemo apit: apit ꝛ nemo claudit: q ipsius est p iudicium: iudicare corda hoiuꝫ: qui nō agnoscunt tp̄s visitationis sue: auferēs ab eis gaudium: ꝛ letitiam: vt nō agnoscāt gloriaꝫ dei: ꝛ ipsius est per clemētiam dare letitiam penitētibus: sanare ꝯtritos corde: ꝛ alligare ꝯtritiones eoruꝫ. Clauis itaqꝫ Dauid spiritualis est psalmo
Ps. 146 dia: data gratis: non oibus: sed illis qui designātur in Dauid: vt cātent ꝛ psallant in cordibus suis dn̄o: ꝛ ꝯfiteantur illi qm̄ bo
Ps. 117 nus: qm̄ in seculum misericordia eius. Si aūt queris adhuc qualis esse debeat ista iubilatio: vt tāte esse valeat efficacie. Discute primo: qd sibi velit lectio scripturaꝝ sanctaꝝ: simulqꝫ ppendes: q nihil aut paꝝ ꝓsit non meditātibus in illa: multumqꝫ ꝯferat ꝛ ꝓsit meditātibus: ad scientiam veritatis: ad notitiam archanoꝝ dei: ad percipiēdam lucem: que xp̄s est: illuminantem oēm hoiem veniētem in hunc mundum.
Joan. I. Qn̄ cum qs recte prospexerit: intelligeret eodem modo: aut nihil: aut paꝝ prodesse psalmodiam hys qui nō letanṫ in deo suo: nec student habere portioneꝫ cum illis qbus dr̄. Exultate iusti in dn̄o: rectos decet
Ps. 32. collaudatio. Cum vero eodem modo ptineat gaudium ad spiritum sanctum: quo meditatio ad filium: qui patris sapientia est: qd restat intelligere in claue Dauid: nisi ipsam letitiaꝫ spiritalem: que eo ipso quo corda accendit hoium: calefacit: afficit ꝛ illustrat: complēs in eis ꝓmissionem illam

dn̄i dicētis. Cum aūt venerit ille spiritus veritatis: docebit vos omneꝫ veritatem? Joā. 16.
Quāuis enim vterqꝫ gaudium: vterqꝫ sapiētia sit: nō frustra tn̄ alteri hoc: alteri vero illud ascribiṫ: nimiꝝ q: ꝛ filius per seruilem formam quam accepit: ꝛ eam quam pro salute mundi sustinuit passionem: iter nos docuit sapiētie: ꝛ spiritus sanctus liber esse volens a forma serui ꝛ obprobrio crucis: dum nos quoqꝫ liberādos esse mōstrauit: fecit exultare in gaudio: ꝛ gloriari in spem glorie filioꝝ dei. Unde apostolus. Ro. 5.
Si spiritus eius qui suscitauit Jesuꝫ xp̄m Ro. 4.
a mortuis: habitat in vobis: qui suscitauit Jesum xp̄m a mortuis: viuificabit ꝛ mortalia corpora vestra: pp inhabitantem spirituꝫ eius in vobis. Uerūtamen ꝛ ibi gaudium factum est: sane sapiētibus: ꝛ hic plena notitia veritatis: q: ꝛ per illam xp̄i passionem liberati sumus a seruitute peccati: ꝛ p eaꝫ que ostensa est sanctis apostolis spiritus sancti illuminationem: serui facti sumus iustitie. Clauis itaqꝫ Dauid: effectus est gratie spiritalis: que aduocat ad se oparorem suum: accendens hoiem ad amandum deum: ꝛ illuminās illum ad sciēdam oēm veritatem: q: ꝓfecto qui diligit ꝛ diligitur: ꝛ qui diligitur ꝛ diligit amicus est. Qui aūt amicus est introducitur intus vt videat abscondita secretoꝝ: que serui prospicere nō sinunṫ. Unde ꝛ in canticis dicit Canti. 2
sponsa. Introduxit me rex in cellam vinariam: ordinauit in me charitatem. Q: vero in tertio statu seculi: qui iuxta eum modum trine similitudinis qua supra vsi sumus in regionibus: in regibus designaṫ: gratia ista de qua ꝛ loquimur: reuelanda est: recte clauis ista: ꝛ Dauid esse dicitur ꝛ haberi a xp̄o: q: sic est eius cui datur: vt tamē esse eius nequeat: nisi sibi detur a xp̄o. Sic itaqꝫ eius est: cuius est: vt multo amplius eius sit: a quo daṫ: sicut ꝛ cetera dona spiritus. Promittit autem dn̄s datuꝝ se hostium aptuꝫ coram angelo phyladelphie: hoc est illi ordini: qui significaṫ per ipsum: ꝛ ita manifeste aptuꝫ: q nemo possit claudere illud: ſm q ꝛ Joseph datum

est in egypto soluere occulta mysteria: ⁊
iterp̄tari sōnia regis: ⁊ Danieli i babylōe:
q ⁊ ipse eūdē ordinē pari mō mystice desi
gnat. Sūt.n. nōnulli q q̄rūt claudē hostiū
istud sp̄nētes ꝓp̄hiā: ⁊ extinguētes sp̄ūꝫ:
vt ipsi soli i ꝑp̄to videant magr̄i: ⁊ doctrīe
occasiōe: possint iter hoies p̄ncipari. Quo
rū bn̄ typū gerebāt illi legisp̄iti: qb⁹ a dn̄o
Luc. 11 dcm̄ est. Ue vobis legisp̄iti: q tulistis clauē
scie: ⁊ ipsi nō itroistis: ⁊ eos q introibāt ꝓ
hibuistis. Sꝫ ⁊ alio mō soliti sunt ip̄ij clau
dē hostiuꝫ scripturaꝝ: qd̄ magis ille locus
efflagitat. Plerūqꝫ etenim scriptura sacra
apit fidelibus: nec tn̄ ex toto: sꝫ ex p̄te: nec
facie adhuc ad faciē: sꝫ q̄si ꝑ speculū i enig
mate. Qr v̄o nō possunt tacē fideles: maxi
me qb⁹ incūbit: ex officio cure pastoralis:
qn loquat vnusqsqꝫ qd̄ sentit: accidit ple/
rūqꝫ loquēte doctoꝛ: ⁊ icidēte i difficillias
q̄ōnes: ꝯsistē ꝯtra se pcōreꝫ: q resistēs v̄bis
ei⁹ dyalecticis argumētis: claudit hostiuꝫ
qd̄ videbat aptū: faciēs tenebrosuꝫ qd̄ erat
2. thi. 2 lucidum: ⁊ qd̄ claꝝ obscuꝝ. Unde ⁊ Thy/
motheo ꝑ apostolum dr̄. Prophana aūt ⁊
maniloquia de vita. Multum enim profi/
ciunt ad impietatem: ⁊ sermo eoꝝ vt can/
1. thi. 6 cer serpit. Et in precedenti ep̄la. Si qs ali
ter docet ⁊ nō acqescet sanis sermonibus
dn̄i nostri Jesu xp̄i: ⁊ ei que s̄m pietatē est
doctrine: sup̄bus nihil sciens: sed languēs
circa questiōes ⁊ pugnas verboꝝ: ex qbus
oriunt inuidie: ꝯtentiones: blasphemie: su
spitiones male: ꝯflictationes hoium mēte
corruptoꝝ: subaudit: sp̄nēdus est: ne qn̄ vi
deat sibi esse sapiēs: si aliqs ei respōdeat s̄ꝫ
insipiētiam suā. Nam ⁊ sepe ꝑ hmōi pesti
lētes hoies: ortū esse scādalū in eccl̄ia xp̄i:
eccl̄iastice testant hystorie. Sꝫ qd faciebāt
viri sancti qn̄ hoc accidebat? Currebāt ad
arma sua: vt viri sancti: fide inclyti ⁊ robu
sti. Et si nō possumus (aiebāt) supare ser/
Bern̄. monibus: disputemus in signis. Utiqꝫ ⁊
beatus Bernardus abbas clareuallis: qui
vita: miraculis: ⁊ sciētia singulr̄ in diebus
nr̄is illustrauit ecclesiā: destinat⁹ ꝯtra quos
dā hereticos a sūmo pōtifice q tūc preerat
eccl̄ie xp̄i: cū nihil post lōgam morā dispu/
tādo ꝓficeret: ad hec arma cucurrisse viri
venerabiles testati sunt. Nō ergo illis: aut
de illis dicēdum erat: qꝛ modicā haberēt
virtutē: q sic in fide fundati erant: vt talia
presumere nō timerēt. Nobis aūt q ifirmi
sumus: ⁊ talia p̄sumere nō audemus: qꝛ
tpi huius angeli phyladelphie viciniores
sumus: quominus p̄rogatiuā illā fidei ꝯse/
quuti sumus: eo nobis vel istud minimū
necessariuꝫ est: vt possimus resistere in die
malo: obuiādo pseudo xp̄is ⁊ pseudo pro/
phis signa mēdaciter faciētibus: ⁊ q̄dā v̄bi Eph. 6
potētia retinētes oia tela inimici: ignea ex
tinguere. Ut eni memorari nō pigeat: que Liber
me in ope ꝯcordie iādudum recolo expli ꝯcord.
casse. Completis q̄draginta diebus: qbus
māsit dn̄s in deserto: tētatus est a Diabo/
lo vt faceret signū. Sꝫ ille q exēplū subdi/ mat. 4.
tis daturus aduenerat: nō ꝓpriam gloriā
quesiturus: hoc tentatori suo respōdere di
gnat⁹ est: qd̄ in tp̄e huius angeli q sextus
est: in numero ceteroꝝ: mēbris suis tētan/
dis: a mēbris Diaboli expedire presciuit.
Nō (inqt) in solo pane viuit hō: sꝫ in oi v̄ mat. 4.
bo qd̄ ꝓcedit ex ore dei. Testimoniū istd̄:
de Moyse sumptū est: ex parte qdē ligatū
⁊ ex parte solutū. Dixit eni hoc Moyses: Deut. 8
q̄rtū ad lr̄aꝫ de māna qd̄ populus ille mā
ducauit in deserto. nec tn̄ (ait) vt sciret ois
hō: qꝛ i solo pāe: siue i solo māna viuit hō:
sꝫ i oi (iqt) v̄bo qd̄ ꝓcedit ex ore dei: nimi
rū qꝛ māna illd̄ corporeū: v̄bū de quo ⁊ lo
qmur designabat: verbū de quo rogamus
dn̄m in orōne dicētes. Panē nr̄m quotti Mat. 6
dianū: da nobis hodie. Sane in principio
egressionis filioꝝ israel de egypto: cibus il
loꝝ: panis fuit: qbus deficiēte pane: māna
diuitus datū est. Designat aūt panis: opus
miraculoꝝ: q i exordio eccl̄ie datus est ad
ꝯfirmāda corda credētiū: ⁊ icredulos ꝯuer
tendos ad fidē: qd̄ tn̄ postq̄ꝫ eccl̄ia radicē
posuit: amouēdū erat a cordib⁹ electoꝝ: nē
pe qꝛ signa nō fidelib⁹: sꝫ ifidelib⁹ data sūt:
ac ꝓ eo māna celeste: qd̄ est v̄bū dei ad vitā
exhibēdā: substituēdū: vt nō esse viderent
de illis qb⁹ a dn̄o dcm̄ est. Nisi signa ⁊ ꝓdi Joā. 4.
gia videritis: nō creditis: sꝫ d̄ qb⁹ idē dn̄s i

Joã. 10 fine dicturꝰ ē. Bti q nō viderūt ꝛ credide
rūt. Et hoc q̄dē fideles sciūt: ꝛ circa hoc fi
delr agūt: sꝫ nō lōge est ille q ꝛ p se ꝛ p mē
bra sua vēturꝰ ē tētare fideles: obijciēs illō
qō capiti fideliū obiecit dicēs. Si filiꝰ dei
es: dic vt lapides isti pāes fiāt. Tale ē.n. ac
mat. 4. si eiꝰ corpi diceret. Si ppl̄s dei es: ōnde mi
racula. Si electi dei estis: facite vt lapides
ꝯuertant i panes: hoc ē: exhibete signū: qō
sit certū ꝛ euidēs: vt v̄a eē appeat fides v̄ra
ſm ea q̄ dicitis apl̄os quōdā ꝛ añcessores
v̄ros opatos fuisse. Ut.n. taceamꝰ ea q̄ futu
ra sūt ꝛ pbāda i diebꝰ suis: ꝛ loq̄mur ð hijs
q̄ sūt p̄ntia: certa iditia futuroꝝ. Quis ne/
Secta patarēa sciat tp̄is huiꝰ h̄ticos: q ꝑatareni vocant:
quoꝝ nephādissima secta i diuersis ptibꝰ
orbis supra modū iualuisse narrat v̄itatē vi
tā sibi apl̄icā vēdicare: nosq̄ꝫ hereticos di/
cē ꝛ aliēos a fide? Jta.n. vt testant hij q tē
tati forte ab eis: illoꝝ astutiā euaserūt. So
lēt opponē eis quos decipe ꝯcupiscūt. Si
v̄a ē fides istoꝝ q se xp̄ianos eē dicūt: vbi
sūt signa q̄ p̄dicāt fecisse hactenꝰ p̄decesso
res suos? Qō si facē ipsi nequeūt: qō dicūt
fecisse p̄res suos? restat vt ꝯuicant: aut fal
sa dicē: aut falsa tenē: q id qō alios fecisse p̄
dicāt: ope nō ōndūt. Et hoc q̄dē illi. Hijs
āt q̄bꝰ ꝛ si modica v̄tꝰ ē: hostiū tñ dat aptū:
nū turpe eē p̄t: aut idecēs rñdē id qō dñs
mat, 4. suū rñdisse sciūt. Nō i solo pāe viuit hō: sꝫ
i oī v̄bo qō pcedit ex ore dei? Quid.n. aliō
Colo. 1. rñdēdū est filijs tenebraꝝ: ꝛ hijs p̄cipue q
facturi sunt signa ꝛ pdigia ad seducēdū: si
fieri possit ēt electos? Nō.n. paruipēdēdi
mūeris ē: dari nobis hostiū aptū i tāte tpe
necessitatis: ad agnoscēdū: vt ait apl̄s: my
steriū qō fuit abscōditū a seculis ꝛ genera/
tiōibꝰ: nec iuidē illis dēmus: quoꝝ signa ꝛ
pdigia imitari nēqmꝰ: q: ꝛ si Petro apl̄o
rū p̄mo: data est p̄rogatiua fidei ad faciēda
signa i typo eoꝝ q dati sūt i fūdamētis ec/
clesie: nō tō tñ paruipēdēda ē clauis scie q̄
data ē paulo apl̄oꝝ nouissimo: haud dubiū
q̄ i typo eoꝝ q dādi erāt i fine ad supedi fi
dā ecclīā: nimiꝝ q: ꝛ si magni fuerūt illi q
bus datū ē mīstrare famelicis abūdātiā pa
nū: nō tō tñ spnēdi sūt minimi: q̄bꝰ ꝯcessū

est ppꝛietate muneris: aquā sitiētibꝰ eroga
re. Nouit.n. ille q p tp̄uꝫ varietate: dona
distribuēdo partit: q̄d illis atq̄ꝫ illis expe/
diat: ita vt p tpe extimādū sit: q̄d cui p̄se/
rat: ꝛ illud p tpe magis caꝝ: qō vtile: nō
qō sublimiꝰ iudicādū. Jnde est q̄ angelū
istū modicā hñtē v̄tutē ſuasse v̄bū patiētie
eiꝰ: deꝰ ipse testat: nec tñ eū augumēto v̄tu
tis remunerare voluit: sꝫ hostij magis ap/
tiōe: q: istud mō magis q̄ꝫ illud ei p cursu
tp̄is ꝯuenire p̄sciuit. Ecce (inq̄t) dedi corā
te hostiū aptū qō nemo pōt claudē: eo q̄
modicā hēs v̄tutē: ꝛ ſuasti v̄bū meū ꝛ nō
negasti nomē meū: pp hoc (inq̄t) dedi co
rā te hostiū aptū: q: grām p grā dedi tibi.
Jpse eni dat qō accipiat: ipse accipit iuste:
q̄ clemēter remuneret. Felix cui tātus fe/
nerator: debitor est: q dat oībus affluēter ꝛ
nō iprop at. Propter qō ꝛ dicit. Mēsuraꝫ Jaco. 1.
bonā ꝛ ꝯfertā ꝛ coagitatā ꝛ supeffluētē: da
būt i sinū v̄r̄ꝫ. Ecce q̄ꝫta benignitas: q̄ꝫta Luc. 6.
mīsicordia regis n̄r̄i. Qui sibi debitor est:
de dono p̄ori: factꝰ est cui ipse dēat: is q de/
bitor nulli est: gaudēs ꝛ ꝯgaudēs pfectibꝰ
pueroꝝ suoꝝ. Pro eo (inq̄t) q̄ ſuasti v̄bū
meū: qō accepisti a me: ꝛ nō negasti nomē
meū i v̄tute quā ex pte ð di tibi: ecce nō ð di
tibi hostiū aptū: qō nēo possit claudre: a/
mouēs lapidē ab hostio monumēti: vt vi/
deas ꝛ itelligas v̄itatē. Nō āt vt mihi vi/
det eo mō accipiēdū ē hostiū in loco isto:
q̄uo i loco illo vbi dr̄. Pōe dñe custodiā ori Ps. 140
meo: ꝛ hostiū circūstātie labijs meis: i quo
lignū ip̄ꝫ qō claudit ꝛ apit itelli̅r: sꝫ accipiē
dū ē noīe hostij: foramē ip̄ꝫ qō clausū ē lapi
de: hoc ē supficie lr̄e: q̄ grauis ꝛ pōderosa
erat nimis: ita vt de loco suo amoueri neq
ret: quousq̄ꝫ vēiret nouꝰ ille iacob: q amo/
uit solꝰ lapidē molarē de ore putei ð aditu Ge. 29.
testi p̄oris: ꝛ dedit potū ouibꝰ suis: ð q̄bꝰ p
esaiā scriptū ē. Egēi ꝛ paupes q̄rūt aq̄s ꝛ Esa. 41
nō sūt: ligua eoꝝ siti exaruit. Ego dñs ex
audiā eos: scūs isrl̄ nō ðreliquā eos. Dabo
i supinis mōtibꝰ flum na: ꝛ i medio cāpoꝝ
fontes. Jgit qō illic p os putei: hic in euā
gelio p hostiū monumēti: hoc in libro isto
p hostiū aptum accipiēdum est. Si aūt

hostium foramen ipsum dictuz est: qd clauditur & apitur: qd in hoc loco per hostiuz accipiẽdum dicimus: nisi aditus spiritalis intellectus: qui quodam pondere littere opilabatur ne intelligi posset: qui tñ apertum esse incipit hoĩ: cum dñs remouet põdus illud ab hostio monumenti? Dicit se autem dñs ptulisse hoc angelo phyladelphie: hoc est illi ordini: qui significatur in ipso: non q̃ & antea datum non fuerit sanctis doctoribus: sed q̃ non ita solenniter manifeste: quomodo in tempore sexto: qñ omnia signacula erunt aperta. Cui etiam magnum aliquid promittit: cum dicit.

T.12 ¶ Ecce dabo tibi de Synagoga Sathanæ: qui se dicunt iudæos esse: & nõ sunt: sed mentiuntur. Ecce faciam illos ut ueniant & adorent ante pedes tuos: & sciẽt quia ego dilexi te.

¶ Hec verba ex parte aliqua superius explicata sunt. Sicut in aduẽtu dñi iudeoꝝ reliquie seruate sunt: vt illuminate gratia xp̃i: gentes infideles puocarent ad fidem:

Impuũ. & romanum impiuz: (in quo princeps aquilonis regnabat) subijceret sceptro xp̃i: ita nunc de christiano populo qui vocaẽ gentilis: reliquias benedictionis supesse decebat: p quas synagoga Sathane: que mendaciter se dicit confiteri dño: ex parte magna puerti incipiat: & cadẽs in pspectu earum: puincatur & dicat. Uere ipsa est recta fides: quam predicant & annunciãt pfessores xp̃i: nec frustra sperauerunt & seruauerunt traditũ sibi verbum: nec incassuz sustinuerunt iniurias pro fide & noĩe crucifixi. Qđ vero ait. Et sciẽt q̃ ego dilexi te: satis ostẽsum est in eo: q̃ eum diximus significari in Joseph: qui vtiq̃ pre cunctis fratribus amabaẽ a patre: & in Joãne euãgelista: cuius est liber iste: qui pre ceteris apostolis amabatur a xp̃o. Idcirco autem qui ptemplatur plus q̃ qui operaẽ diligitur: q̃ iste partem illam elegit: ad quã nos optat dñs peruenire. Ille qua nos carere vult: vt pueniamus ad ociũ. Ualde enim pfortat istos: & promissione consolidat: sed non minus deterret aliquos: qđ in eodem loco adiunctum est.

¶ Quia seruasti: inqt: uerbum patientiæ meæ: ego te seruabo ab hora temptationis quæ uentura est in orbem uniuersum: tẽptare habitantes in terra. T.13

¶ Idcirco (inqt) diligo te: q̃ tu seruasti verbum patientie mee: & viriliter egisti cõtra vitia carnis & spiritus: cõtra detractores & delusores: ptra spiritales neqtias inimici. Utiq̃ & religari in solitudine: & teneri cathena xp̃i: nõ ferri: simile est illius pene quam sustinuit patienter sanctus iste Joannes: religatus in insula que vocatur pathmos: ſm q̃ ipsemet in supioribus dicit. Ego Joãnes frater vester: particeps & socius in tribulatione: & regno: & patiẽtia Jesu. Fui in insula que appellatur pathmos: pp verbum dei & testimonium iesu. Uerũtamen & alio modo opz angelũ istuz seruare verbum patiẽtie: hoc est pro veritate quam annuntiare teneẽ: & vtiq̃ quaz multis non credentibus: sed ptradicentibus eidem veritati: dicente dño. Si mundus vos odit: scitote q̃ me priorem vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis: mundus qđ suum erat diligeret. Q̃ vero de mundo nõ estis: sed ego elegi vos de mũdo: ppterea odit vos mundus. Et paulo post. Nõ est seruus maior dño suo: si me psequuti sunt & vos persequentur: si sermonem meum seruauerunt & vestrum seruabunt. Sed hec oĩa facient vobis pp nomẽ meum: q̃ nesciunt eum qui me misit. Sz hec quare? Q̃ non sibi cõueniunt caro & spiritus: mundus & celum: voluptas & penitẽtia. Unde & fratribus suis nõdum credẽtibus in eum: & suadẽtibus ire ad diem festum: respõdit dicens. Non põt mũdus odisse vos: me autem odit: q̃ ego testimonium perhibeo de illo: q̃ opera eius mala sunt. Qui ergo vult amari a deo: necesse Joã.15 Joã.7

est vt

est vt odiat a mũdo: vt ɔtẽnat ab hoibus: vt ꝑsequutionẽ patiat. Propterea (igt) di lexi te: qꝛ ꝑuasti vbũ patie mee. Et vt oñdã ꝙ dilexeriz te: hoc erit tibi euidẽs ꝛ opta bile signũ. Ecce i tpe tuo ꝑmittã exire be/ stias de abysso pariter ꝛ de terra: vt veniãt sit ad ꝑdẽdã terrã: ꝛ pcõres eius auferẽdos ꝺ ea: mũdare. s. abyssos nationũ: ꝛ qsi torrẽ tes hereticoꝝ tẽpestuare de terra: vt faciãt vĩdictã i semie neqꝫ: ꝛ iudiciũ vltiõis in fi lijs sceleratis. Te aũt assumã in sinu meo: ꝛ collocabo te i loco securo: queadmodũ i archa Noe: vt ꝑueris ab hora tẽtatiõis: ꝙ velit nolit mũdus: vẽtura ẽ i orbẽ vniuer
Ps.72. sũ tẽtare hitãtes i terra. Te inqꝫ quẽ mẽ te ꝛ spũ iubilare delectat. (Mihi aũt adhe rere deo bonũ ẽ ponẽ i deo meo spẽ meã) ꝑuabo ab hora ista tẽtatiõis ꝑualide vt nõ icidas i idipm icredulitatis exẽplũ. Verũ tñ hic diligẽter itueri opꝫ: ꝙ qñ iundauit generale diluuiũ: qd horã hãc tẽtatiõis de signat: ꝛ tps vltimũ regni qrti scripti a da niele ꝓpha: qd destructuꝝ fore di vniuersã terrã: qñ. s. ꝛ magna babylõ (ꝙ scripta est i hoc libro) ꝑcutiẽda ẽ: solus Noe cũ domo eiꝰ ꝑuatꝰ est i archa: ad saluãdã hũani gene ris hiditatẽ: ꝛ oiu3 aĩantiũ: ꝙ igressa est cũ eo i archa: ceteris qbuscũqꝫ alijs iundatio
Gen.7 ne dletis. Si aũt tẽtatio ista ꝙ tã generalis eẽ dr: vt tẽtare vĩr hitatores terre vẽtura eẽ scribat: hoc ẽ: q terrena sapiũt: terrenis ihabitãt: ꝛ i terrẽis letant. Plãtãtes ꝛ edi ficãtes: nubẽtes: ꝛ nuptui tradẽtes: ꝛ cete ra carnis opa exequẽtes: hic aũt cũ ecclia ꝑuata: ꝑuari ꝓmittit ab hora ista tẽtationis.
Ysido. Quis nõ videat ip3 eẽ ordinẽ quẽ colũbe i archa posite: sacꝝ mysteriũ ituet: s3 ꝛ illũ q designatꝰ est i discipulo quẽ diligebat ie/
Joã.21. sus: de quo ꝛ dr. Sic eũ volo manẽ donec veniã: Testat hoc apte iterpretatioꝰ phyla delphie: qd sonat in eloquio nr̃o. Saluãs hiditatẽ: vt itelligat illd qd de eo i Danie
Dan.11 le scriptũ est. Ppls sciẽs dñm deũ suũ ob/ tinebit ꝛ faciet: ꝛ docti in populo docebũt plurimos. Valde aũt ɔfortat qd sequitur.
C.14 ¶ Ecce uenio tibi cito.
¶ Nõ ait: sicut angelo sardis. Veniã tibi tãqꝫ fur: ꝑ qd occultũ ꝛ iprouisũ tẽtatiõis huiꝰ designat iudiciũ: s3 ecce vẽio tibi cito. Ad qd? In fine huiꝰ libri apit: vbi hoc ip3 replicat: ꝛ subdit. Et merces mea mecũ ẽ: reddẽ vnicuiqꝫ s3 opa sua. Que ãt merces btioꝝ: qꝫ accipe coronã ꝺ mãu dei: ꝛ regna re cũ xpo: in domo pris sui? Verũtñ ꝑliati bꝰ secuꝝ nihil: vsqꝫ v3 ad finẽ pugne: ꝛ ɔsu mationẽ certamis. Quousqꝫ suꝑbiẽdi mã: ꝛ spandi plusqꝫ decet amouet: cũ subdit.

¶ Tene quod habes ut nemo ac cipiet coronam tuam. C.15

¶ Tale ẽ vbũ istd qle illd qd dcm̃ ẽ ꝑmo ãgelo: excepto: ꝙ ãgelũ illũ penitẽ hortat: istũ nõ penitẽ: s3 manẽ ꝛ viriir agẽ i ꝓposi to. Sic. n. illi angelo dcm̃ ẽ. Memor esto vn de excideris ꝛ age pniam: ꝛ ꝑma opa fac. Sin aũt vẽio tibi ꝛ mouebo cãdelabꝝ tuũ de loco suo. Huic aũt nõ sic: s3 tene qd hẽs vt nemo accipiat coronã tuã. Vbiqꝫ itaqꝫ tioꝝ ẽ: siue nõ stare i ꝓposito: siue ad ꝓposi tũ redire: qꝛ ꝓ illo ꝛ siliꝰ dcm̃ ẽ. Perdidi sti oẽs q fornicant abs te: ꝑ isto ꝛ silibus. Qui stat: videat ne cadat: ꝛ noli altũ sape:
Ps.73 s3 time. Et ꝙ huic ꝑcipue ãgelo i pte aliq timẽdũ sit: ãtiquo illo qꝫ terribili mõstrat exẽplo: quo ꝓmissa oipotẽtis dei: ꝙ fcã sũt filijs isrl: alio mõ cõpleta sũt: qꝫ putauerãt ipsi: vt ꝛ vitas eẽt i ꝓmissoꝝ: ꝛ deceptio su ꝑ illos: q nõ dederũt fidẽ ꝓmissis. Egressi nãqꝫ ex egypto cũ triũpho ꝛ gloria: paulo post viderũt hostes mortuos i littoribꝰ ma ris: paulopost ducti ad radicẽ mõtis vidẽ Exo.14
tes mirabilia magna legẽ dñi accepũt: ꝛ tñ post tot gl̃iosa ꝛ digna laude ꝙ a dño ɔse/ quuti sũt: manẽtes i itinẽ: reuertebant cor de: memorãtes ollaꝝ carniũ: ꝛ eoꝝ ꝙ reliq rãt i egypto. Vñ scm̃ est: vt post tã clara ꝛ Exo.16
apta ꝓmissa: duobꝰ tm̃ viris exceptis: totꝰ Deut.1
ille ppl̃s q ꝓmissionẽ accepat ꝓstratꝰ defice ret i deserto: ɔfirmata ꝓmissiõe ꝛ grã inocẽ ti pplo puuloꝝ ꝓpagato ex ipsis. Verũtñ ꝛ si multi corruẽt i articulo isto: nõ tñ hij q spãlr i isto ãgelo designant: qꝛ neqꝫ Josue:
neqꝫ ioãnes defecisse legit: i qbꝰ ordo iste si Ysido.
gnificat: ꝑbri3 cũ ei ꝓmissio fcã sit ꝑuari ab

hora tētatiōis: q̄ vētura ē in orbē vniuersū
tētare hitātes i terra. Nec iō tñ: nō ē singu
lis timēdū de semetipsis: cū plerūqꝫ videa
Ro.1. mus mltitudinē dari i reprobū sēsuꝫ: i reli
ps.20. quijs vō dñi ꝑparari. vultū eoꝝ: ita vt vā sit
ꝛ fidelis ꝓmissio: ꝛ tñ absqꝫ vīdicte vltiōe:
nō tñ trāseat par ianiter glīata: hec est illa
qō quā fecit apl̄s ꝯ iudeis: q̄rēs quō vā fuit
ꝓmissio di quā fecit ad pr̄es: cū ex ea tā ma
Ro.3 xia mltitudo excidisse videaꝛ dicēs sic. Nū
qd illoꝝ icredulitas: fidē di euacuauit? Ab
ps.77. sit iqt. Hic ē qꝛ rex Dauid glīficās deū suū
sup bōis q̄ fecerat sibi ꝛ domui sue: dicit ele
ctā eē a dño tribū iuda ex oib⁹ tribub⁹ isrl̄:
ꝛ de tribu iuda: domū pr̄is sui: hoc ē iesse.
Porro ꝯ filijs pr̄is sui: seipꝫ dicit electū: ꝛ
ꝯ filijs suis quos ꝯdit sibi dñs. Salomonē
siue vt regnaret ꝓ se sup iuda ꝛ isrl̄: siue vt
edificaret domū noi dñi di sui. De quo vꝫ
salomōe: magni aliqd adiūctū ē: qō tñ nō
2.reg.7 de eo: sꝫ ꝯ alio i spū: accipiēdū ē vel fit. Sic
n. ait dñs ad dauid. Salomō fili⁹ tu⁹ edifica
bit mihi domū meā: ꝛ altaria mea. Ipꝫ ele
gi mihi i filiū: ꝛ ego ero ei i pr̄eꝫ: ꝛ firmabo
regnū ei⁹ vsqꝫ i eťnū: si ꝑseuerauerit faciēs
Ordo. ꝑcepta mea: ꝛ iudicia mea: sič ꝛ hodie. Et
hec qdē oia cōpleta sūt i xp̄o: ꝛ ꝯplēda ad/
huc pleni⁹ i corꝑe suo: ꝛ spāli⁹ sup illo ordie
quē sigñat āgel⁹ phyladelphie: ex q̄ eligēd⁹
ē cet⁹ iustoꝝ: sič iuda ꝯ isrl̄: ꝛ iesse de domo
iuda: ꝛ dauid ꝯ filijs iesse: ꝛ salomō ꝯ filijs
dauid. Qꝛ mlti sūt (iqt) dñs vocati: pauci
vō electi. Vñ ꝛ exp̄ssi⁹ aliqd de gnāli ordie
zach.13 mōacoꝝ: p zacariā di. Et ꝯuertā man⁹ me
as ad puulos: ꝛ erūt i oi tra dič dñs. Par/
tes due i ea dispdenꝛ: ꝛ deficiēt: ꝛ tertia ps
relinqueꝛ i ea: ꝛ educā tertiā ptē p ignē ꝛ vrā
eos sic vriꝛ argētū: ꝓbabo eos sič ꝓbaꝛ auꝝ.
Ipe iuocabit nomē meū: ꝛ ego exaudiā eū.
Dicā: ppl̄s me⁹ es: ꝛ ipe dicet: dñs de⁹ me⁹.
Ex qb⁹ oib⁹ apte daꝛ itelligi: ꝓ nec alicui⁹ or
dis icrepatio eiusdē icrepati collegij vniuer
sitatē ꝯplectiꝛ: nec alicui⁹ cōmēdatio vniuer
sos icludit: sꝫ ꝑꝫ pl⁹ ꝛ min⁹: vbiqꝫ pene i hac
vita accipiēdū ē: vt gnālr itelligaꝛ illō qō p
Ro.9. apl̄z dī. Nō. n. oēs q ex isrl̄ sūt: hij sūt israeli
te: neqꝫ q semē sūt abrae: oēs sūt filij abrae:
sꝫ i isaac vocabiꝛ tibi semē. i. nō q filij carnis
sūt: hij filij sunt dei: sꝫ qui filij sunt ꝓmissio
nis: extimanꝛ in semine. Sequitur. T.16

¶ Qui vicerit: faciam illum co
lūnam in tēplo dei mei: & foras
non egredietur amplius.

¶ Apte ꝛ cōpetēter assimilaꝛ colūne tēpli
dñi: q victor ē i ordie isto: qꝛ colūna lapis ē
alt⁹: ꝛ i modū cuiusdā recte arboris ad su/
ꝑiora leuatus: ita vt nō tā ea q̄ isra: q̄ꝫ ea q̄
sursū sunt: ꝯtēplari ꝛ respicē videaꝛ: ꝛ qō ē
eo mai⁹ ita pre altitudie ꝛ rectitudie sua: su
ꝑiora tāgit: vt tñ suppositū tectū isatigabi Ordo
liter portet. Si āt i solo tēpli: pplꝫ ꝑmi sta nouus.
tus: nō icōueniēter accipim⁹ i maceria mu
roꝝ: eū q i scdo sequit⁹ est. Quid i tecto tē
pli: nisi ordinē nouū: ꝛ pplꝫ creditur in ꝓ
xio: ꝯsignatū putam⁹? Qꝛ vō ꝑncipalis cā
glīe ꝑlatis ascribiꝛ: ꝛ ille merito ad portā/
dā structurā dom⁹ di eligi ꝯsueuit: q sustiet
vbū patie ei⁹: ꝛ bñdicit assidue nomē dñi
i tētatōib⁹ suis: qd p ꝓmissionē istā accipiē
dū: dicim⁹ nisi id qō i retroactis tpib⁹ scīn
eē videm⁹? Certe ꝛ si vanū ē ꝛ dānabile ꝑ
lationē ābiꝛ: nū idcirco vilipēdēdū dicim⁹
qō collatū ē petro: aut illō qō fideli ꝓuocō
missū ē: vt ꝯstitut⁹ sup familiā dñi sui distri
buat mēsurā tritici i tpe ſr̄ib⁹ ꝛ ꝯꝓuis suis?
Nō ē ꝑuipēdēdi mūeris hr̄i māꝫ ꝓficiēdi i mat.24
pplo ꝓ quo passus ē xp̄s: nec q̄si hūilitatis ꝛ.25.
grā: dꝫ q vocaꝛ a dño nolle ꝯꝓuis suis fru/
ctuosā ipēdē ꝓuitutē: qꝛ ē ābitiosa volūtas
detestabilis ē: ita amor ꝓficiēdi remūeratōe
ꝯdign⁹. Cui⁹ tñ effect⁹ hr̄i neqt nisi largiē
te eo q diuidit singl̄s ꝓut vult. Qui ergo
ꝓ dono grē ꝛ merito patie sue rectores aia
rū scāꝝ i hoc articulo tpis ꝯstituēdi sūt: vt
iter ꝓcellosos turbies suppositā fabricā isati
gabilr portēt simitudinē colūne marmoree
q̄ mltis tōsiōib⁹ expoliꝛ hēbūt: qō q̄ꝫte sit
dignitatis ꝛ glīe mālis ipa colūne spēs: ma
nifeste demrat. Taľ colūna fuisse nosciꝛ he/
lise⁹: q sic suppositā sibi fabricā patiēter por
tauit: vt tñ qō difficile mltis ē: i ꝯtēplatio
nis glīa ꝯtrimēta nesciret. Quid. n. isto dif 4.reg.8
ficili⁹? Rē (iqt magr̄ ei⁹) difficilē postula/
sti: ꝓuidē. s. ſrib⁹ p vitā actiuā: qō ē colūne
tēpli iferiorib⁹ inherē: ꝛ qō ē eidē colūne su

piora respicē:ɔtēplatiua dulcedine nō ꝑua
ri. Et tñ si videris me(igt)cū sublat⁹ fuero
a te:erit qđ petisti. Nece ē.n. vt iugit ītueaꝛ
celū:vt siñ itermissiōe:mēoꝛ sit dñi sui ascē
dētis i altū:qcūqꝫ ꝑlat⁹ ꝑuoꝝ xpi:neutre
vult vite ꝑfectōe ⁊ ꝑfectu carē:vt i hoc:vꝫ
icolatu solo corpe ɔstitut⁹ i illa eterna pr̄ia
ɔuerseꝛ. Gñalr aūt ois victor siue ꝑlat⁹ sit
siue ñ ab hui⁹ ꝓmissiōis munē alien⁹ nō ē:
qꝛ nō min⁹ đuot⁹ ⁊ pi⁹ fr̄ spiritalꝛ:on⁹ fabrice
tollerādo sustētat:supponēs hūe ꝑpatie sue
ad portāda scādala ifirmoꝝ:qꝫ is q suscepta
(lꝫ cura onerosa regis occasiōe) tpaliū reꝝ
obliuisciꝛ nōnūqꝫ eoꝝ q̄ đi sūt:ita vt i illā
cogaꝛ difficultatē icidē đ q̄ i cāticis scriptū
Canti.1 ē. Posuerūt me custodē i vieis. vineā meā
nō custodiui. Letificat aūt valde qđ seqꝛ.

T.17 ¶ Et foras nō egredieꝛ amplius.

¶ Nimiꝝ qꝛ añ victoriā mlti itrāt expel
lēdi post modicū. Post verā āt illā victo
Luce.5 riā:q sel igrediꝛ:nihil ē qđ vltra formidet.
Inde ē ɔpria piscatio scisso rete petri:đtri
mētū nō modicū ꝑpessa ē:de scđa vo dicit
Joā.21. euāgla. Cū tāti eēnt:nō ē scissū rete. Hic ⁊
đ salomōe:q respectu saulis ꝑmi regis ⁊ da
uid pr̄is sui q post illū i regē vnct⁹ ē:regnū
ētꝫ stat⁹ đsignat (qđ sup ꝑtermisim⁹) eidē
1.pa.22 regi dauid a dño dcm̄ ē. Fili⁹ q nasceꝛ tibi
erit vir qetissim⁹:faciā.n. eū regescē ab oib⁹
inimicis suis p circuitū:⁊ ob hāc cāꝫ paci
fic⁹ vocabiꝛ:⁊ pacē ⁊ ociū dabo i isrl cūtis
dieb⁹ ei⁹. Ipe edificabit domū noi meo:⁊
ipse erit mihi i filiū:⁊ ego ero ei i pr̄eꝫ:fir
maboqꝫ soliū regni ei⁹ sup isrl i eternū. Ma
gna est merces ista:q̄ victori ꝓmittiꝛ:nec
minor illa est quā subsequēter adiungit.

T.18 ¶ Et scribā sup eū nomē dei mei
& nomē ciuitatis dei mei nouæ
hierlm : q̄ descēdit đ celo a deo
meo:& nomen meum nouum.

¶ Qđ vnigēit⁹ đi pr̄is:deū suū noiat pr̄eꝫ
suū:assūpte (vt sepe dixi) mortalitatis nr̄e
Ps.88. dispēsatio ē. Vñ ⁊ i libro psalmoꝝ:de eodē
filio icarnato:loqꝛ pr̄ ipse ⁊ diē. Ipe iuoca
bit me:pr̄ me⁹ es tu:de⁹ me⁹ đ susceptor salu
tis mee: Et ego priogenitū ponā illū excel
sū pre regib⁹ terre. In hoc ē.n. ipe vitas:ois Ps.115.
āt hō mēdax:qꝛ ipe cū i forā đi eēt:nō rapi
nā arbitrat⁹ ē:eē se eqlē đo:sꝫ semetipꝫ exia Phil.2
niuit formā ꝑui accipiēs:vt eē i aliq mō mi
nor pr̄e:aut diciqūolibꝫ potuissꝫ:nos āt ela
tōis faustu:sup nosmetipos idesinēter extē
dim⁹ cupiētes nob illđ bonū ascribē:qđ nā
negauit. An nō tibi videꝛ nō staꝛ p nos qꝫ
altiores nō sim⁹:qñq dē qcqd possum⁹:cul
mis nobis ⁊ honoris idesinēter ascribim⁹
⁊ ēt qđ negāt merita:vsurpare vel furtiue
cōamur? Si vo i imo stare đlectat:⁊ nouis
simū magis locū affectam⁹ qꝫ ꝑmū (qđ raꝝ
ē) hoc iā ex bōitate dei eē i nobis sciēdū ē:
q ꝑpea fieri pu⁹iter hoies voluit:vt lāguo
rē tūoris nr̄i:mīꝑādo curaret:⁊ eidē hūili
tatis sue medicinā opponēt. Delectet ergo
⁊ nos idipꝫ hūiliato corde ɔfiteri ⁊ dicē cū
btō thōa. Dñs me⁹ ⁊ de⁹ me⁹:qđ spectat ad Joā.20
gliā đi:magis qꝫ pr̄ ⁊ magr̄:qđ ad gliā ma
gis ptiet nr̄aꝫ:excepto:cū hoc đlectat dicē
ex affectu amoris. Qđ āt nomē pr̄is ⁊ no
mē suū nouū:⁊ nomē ciuitatis supne noue
hierlꝫ:sup eū q victor ē:scribēdū ꝓmittit:
qd aliđ itelligē possum⁹:qꝫ illđ qđ i psalo
q̄rto scriptū est. Signatū ē sup nos lumē Ps.4.
vult⁹ tui dñe:đdisti letitiā i cord meo? Tria
dēiqꝫ sūt q̄ scribēda ꝓmittit:nomē pr̄is:no
mē mr̄is:nomē filiꝫ. Quid āt miꝝ si aliqñ
sibi mr̄eꝫ ꝑscribit q voluit ivitate mr̄eꝫ hr̄e
nec alr respicē qꝫ ꝑcepit lex. Honora pr̄em Exo.20
tuū ⁊ mr̄eꝫ tuā? Et hoc quoqꝫ ad iudiciū
⁊ ɔfusionē tūoris nr̄i : q nolum⁹ maiestati
dine reuerēter ipēdē:qđ de⁹ ipe fact⁹ hūil:
nō ē exilitati nr̄e ipēdē dedignat⁹:qꝛ re va
nob oib⁹ ipēsū ē:qcqd sue castissie gēitrici:
Usqꝫ adeo magnificatū ē nomē ei⁹ vt eēt la⁹ Ps.47.
ei⁹ vsqꝫ ad fines ťre:q̄ten⁹ bōitate sua vicēt
⁊ superaret mal i elatōis nr̄e:hūiliās semetipꝫ
p nob:⁊ ope ⁊ ꝑmōe:ꝑscribēs sibi i hoc lo
co ciuitatē illā celestē:q̄ aliqñ ⁊ aliqñ diu pe
griaꝛ i ťra. ciuitatē dico illā đ q̄ diē psalista.
Fūdamēta ei⁹ i mōtib⁹ scis diligit dñs portas Ps.84.
syō sup oia tabnacla iacob. Gliosa dcā sūt đ
te ciuitas dei:⁊ paulopost. Nūqd syō dicet
hō:⁊ hō nat⁹ ē i ea:⁊ ipe fūdauit eā altissim⁹

Luce.2 qđ ē? Nūqđ maiꝰ ē hoc: q̄ȝ ꝙ eē voluit sub
mat.18. ditꝰ ioseph ⁊ marie: aut ꝙ baptizari voluit
a ioāne baptista: aut ꝙ lauaꝛ nō erubuit pe
Eph.2. des discipłoꝝ suoꝝ? Sēp eqdē bonꝰ ē: q se
tā sūme bonū tpalr demr̄auit: sicut ecōtra
rio nos q eramꝰ nā filij ire: sēp idigemꝰ exē
plo magisterij eiꝰ vt stare possimꝰ i ꝟitate: q̄
cā marie ē: vt nūq̄ȝ velit ꝺponē formā ꝟui
quā seł assūpsit: vt sēp adiscāt electi hono
rē sibijpis exhibē adiuicē: ⁊ ēt miores suos
maiores i aliquo extiaꝛ. hoc ē: nō alta sape
Ro.12 sȝ sēp hūilibꝰ ꝯsētire. Usq̄ȝ eteni i hodiernū
diē ꝯtēdūt hoīes ꝺ ꝑscriptōibꝰ suis: q̄rētes
singłi qq̄ȝ ꝓferre i scriptis noīa sua: ⁊ hono
re iuicē ꝓueiri: nec erubescūt post tātā hūi
litatē dei: de vāis ⁊ caducis honoribꝰ tā ꝑti
naciter disputare: ꝙ si hec post tot exēpla
māsuetudis xp̄i hucusq̄ȝ facē nō vereꝛ: qđ
si tā seue pesti nō se opponēt hūilitas dei?
Noluit ergo subscribi nomē suū pp eos q
emulātes maiores suos icidūt i liuorē ⁊ cor
1.ioā.3. rupti peste odij: efficiuꝛ hōicide: iuxta il
lud ioānis. Ois q odit frēȝ suū hōicida ē:
⁊ ois hōicida nō hȝ hꝛ̄ditatē i regno xp̄i ⁊
dei. Post hoc āt q̄rēdū videꝛ: qđ ꝯferre ꝓt
victori iscriptio nois ciuitatis supne: cū so
lus creator sit sūmū bonū: cuiꝰ ꝑticipatiōe
grē rōnabilis idiget creatura: sicut scriptū
Jac.1 ē. Oē datū optimū ⁊ oē donū ꝑfectū: ꝺ sur
sū ē: descēdēs a pr̄e luminū: apꝺ quē nō est
trāsmutatio: nec vicissitudinis obūbratio.
Sȝ notādū ꝙ deꝰ pr̄ nunq̄ȝ legiꝛ natꝰ: aut
missus: nūq̄ȝ icarnatꝰ aut dōatꝰ: qm̄ solus
ipse a nullo est: filiꝰ ꝟo ⁊ natꝰ dr̄ ⁊ icarnatꝰ:
spūs quoq̄ȝ scūs: ⁊ dōatꝰ ⁊ missus. Nā ⁊ fi
liꝰ q erat deꝰ an̄ tpa genitꝰ: hō fieri voluit i
finibꝰ seclꝫoꝝ: ⁊ spūs scūs q a pr̄e ⁊ filio ab
eterno ꝓcedit: dōari voluit ex tpe ciuitati
illi celesti hierl̄ȝ: ita vt eiꝰ eē dicaꝛ: cui datū
ē: ⁊ vnꝰ sit cū eo spūs ciuitas illa: sicē ⁊ ap̄ls
1.cor.6. dicit. Qui adheret dn̄o vnꝰ spūs ē. Qꝺ si ꝟ
bū ⁊ hō: vnus ē xp̄s: ⁊ spūs scūs cū ecc̄lia:
vnus spūs ē: nulli dubiū eē ꝑt: qn nō solū
grā ⁊ cōione deiꝰ idigeat creatura: verūetiā
hois xp̄i iesu: q̄ deꝰ ⁊ hō vnꝰ est xp̄s: ⁊ sup
ne illiꝰ ciuitatis hierl̄m q̄ cōis ē angelis ⁊
hoibꝰ: q̄ is q ꝓcedit ex deo ⁊ ipa. vnꝰ spūs

sūt. Si.n. ille spūs q ꝓcedit a deo ei ciuitati
supne dōatꝰ ē: quō ꝑt eū hr̄e: q ab eiꝰ cōio
ne ꝓuatꝰ? Nece ē.n. vt in ecc̄lia maneat: q
vult ꝑticipare dono dei: dono illo dico q ē
spūs scūs: qꝺ solū ecc̄lie donatū ē. Uñ ⁊ ne
cesse hȝ ꝯfiteri catholicoꝝ ecc̄liā: q ꝯfiteꝛ
nomē patris: ⁊ nomē vt possit habere sup
se scriptum nomen ciuitatis noue hierusa
lem: qꝺ interpretaꝛ: visio pacis: q̄ nullus
pōt habere veram ⁊ ꝑpetuam pacem: nisi
tm̄ impartiaꝛ ei donum gratie spiritualis:
vt voceꝛ aīa eius: seu mater: seu spōsa xp̄i:
idest vt in illo nomine isigniri queat quo
amoris immēsitas demōstraꝛ: q̄ timor (vt
ait Joānes) penam hȝ: ⁊ qui timet nō est
ꝑfectus in charitate: sed ꝑfecta charitas fo
ras mittit timorē. Hȝ ergo qui victor est 1.Jo.4
scriptum sup se nomen patris: cum ⁊ ipse
ꝓ reuerentia sanctitatis: pater a subditis
extimaꝛ: iuxta illud apostoli. Si decē mil 1.cor.4
lia pedagogoꝝ habeatis in xp̄o: sȝ nō mul
tos patres. Naȝ in xp̄o iesu per euāgeliuȝ
meum ego vos genui. Hȝ etiā nomen ma
tris ꝺm ꝙ per eūdem dr̄. Filioli mei quos Gal.4
iteꝝ parturio: donec xp̄s formeꝛ in vobis.
Hȝ ⁊ nomen sponse: cuȝ ꝑ amoris suauita
tem spōso illi celesti ꝯiungiꝛ. Et hec qdeȝ
duo ꝑtinēt ad hierusalem: que ⁊ mater ele
ctoꝝ oiuȝ: ⁊ xp̄i sponsa vocatur. Et q̄ illa
alia hierusalem: que seruit cum filijs suis: Gal.4
pro merito seruitutis sue antiquatur ⁊ se
nescit: ad distinctioneȝ ipsius hierusalem:
que vetustate ꝯsumitur: dicta est ista noua
hierusalem: haud dubium pp donum spi
ritus sancti qꝺ accepit a dn̄o: per qꝺ datū
est ei posse semp in nouitate ꝑsistere: iuxta
id qꝺ in octaua parte libri huius scriptuȝ
est. Hec dicit qui sedet in throno. Ecce no
ua facio oīa. Siīr ⁊ nomen xp̄i iesu nouuȝ
dr̄: ad differētiam veteris qui corrumpiꝛ
ꝺm desideria erroris: sicut ⁊ per apostoluȝ
dr̄. Deponite vos ꝺm pristinam ꝯuersatio Eph.4
nem veterem hoiem: qui corrumpiꝛ ꝺm
desideria erroris. renouamini autē spiritu
mētis vestre ⁊ induite nouuȝ hoiem: qui
ꝺm deum creatus est: in iustitia ⁊ sanctita
te veritatis. Qꝺ si queritur: qꝺ sit hoc no

Ro.8. men dñi qd est nouum? ipsum est nomen
xp̄i: a quo ꝛ christiani noiati sumus: cuz re
nati in eo fonte baptisimatis spiritum acci
pimus adoptionis: per quem facti sumus
filij ꝛ heredes: hdes q̄dē dei: cohdes aũt
xp̄i. Scribit itaqꝫ xp̄s iesus sup victorē no
mē p̄ris: cũ sicut magnꝰ ille p̄riarcha abraã
noie honorat p̄ris no: qd ē vocari aliquē: ab
ba p̄rez: haud dubiũ q̄ p exēplo opis bōi:
quo ceteri isformant ad opādã iustitiã: ſm
qd ꝛ scũs bñdictꝰ abbas ꝛ pr̄ meruit noia
ri: nec alioꝝ: q̄ꝫ eoꝝ q gradiunt p vestigia
sua. Scribit ēt sup illũ nomē hierłz: cũ aut
p suauitatē amoris: q̄ mēte excedit: deo di
gna extiat aia eiꝰ q̄ vocet spōsa xp̄i: aut pp
studiũ doctrie: quã fuat i corde suo: vt fili
os lacte nutriat noiet ꝛ mr̄: ſꝫ q̄ ꝛ ciuitas
illa celestis: spōsa ꝛ mr̄ dcã est. Spōsa q̄dē
(vt iã diximus) xp̄i: mr̄ võ eoꝝ q in xp̄o p
spũz renati sunt. Sꝫ ꝛ nomē suũ nouũ scri
bit dñs sup victorē: cũ ꝛ ip̄e xp̄s dñi ꝛ chri
stianꝰ vocat: iuxta illd qd scriptũ ē. Nolite
tãgē xp̄os meos: ꝛ i p̄phis meis nolite ma
Ps.104 lignari. Sꝫ si iscriptio ista dñi: q̄ fieri p̄mit
tit sup eo q vicit spũz dei viui: qd veꝝ eē
p̄stat: designat. Quis est ille q iscriptiones
istas hr̄e p̄cedit: nisi ille cui datũ ē itelligē
deũ p̄rez: ꝛ ita itelligere vt eũ võe credat eē
p̄rez: ꝛ diligat sicut p̄rez ꝛ tm̄ p̄rem: supnã
võ hierłz sicut mr̄ez: pp mr̄ez g̃raz q̄ est in
illa: pp eũ q hitat i turribꝰ eius: cuiꝰ ēt iusti
hoies tēpla eē dñr: vnigenitũ ãt dei filiũ: si
cut veꝝ spōsuz ꝛ f̄rez? Quid ista iscriptiōe
felicius? Et q̄dē ista sepe legis: sepe loq̄ris:
sepe audis: ſꝫ nisi suggerat tibi spũs iesu vt
credas firmiter q̄ ita sit ꝛ itelligas q̄nte sit
b̄titudis eē te hdē dei: cohdē aũt xp̄i. Ta
le est ac si nunq̄ꝫ legeres: q̄ꝛ alijs hoc ascri
bis: nō tibi. Nec miꝝ tñ. Quis eni sibi au
deat hoc ascribere: q̄nimo nō q̄s audeat: ſꝫ
q̄s valeat: nisi q legittie certat vt vicat? Lꝫ
eni hec oia i sacr̄o fidelibꝰ data sint: nō pōt
tñ tenē illã nisi id explere studeat moribꝰ:
qd sacr̄i silitudo docet esse tenēdũ. Ad q̄d
eni baptizaris in xp̄o si mũdus eē p̄tēnis?
Ad q̄d sepelliris: si viuere i pctis delectat?
Ad q̄d accedis ad corpꝰ xp̄i qd pp te tradi
tu fuit: si nō vis mori p xp̄o: cũ necessitas
vrgeret? Ad q̄d accipis sacrũ crisma si nō
vis tēpari a vino? Nō igit sacr̄a p̄ferũt ali
q̄d abutētibus eis: ſꝫ hijs q ita viuũt: q̄uo
sacr̄a significãt. Cũ ergo ad hoc vsqꝫ pdu
cit hō fidelis: vt p̄batꝰ fide: istructꝰ bello: ꝛ
eruditꝰ tētatiōibꝰ abũdãtius accipiat donũ
dei: q̄tenꝰ ꝛ amãdo itelligat: qd amãdũ est:
ꝛ itelligēdo amet: qd iam plene itelligit.
Tũc p̄fecto nomē dei p̄ris: ꝛ nomē filij: ꝛ
nomē ciuitatis supne hierłz pfecte ꝛ iextri
cabilr̄ scriptũ gerit i mēte. Qd ē hr̄e pfectã
iustitiã: ꝛ gaudiũ p̄sumatũ. Nō ē alienũ ab
hũanis obtutibꝰ: nec ita pegrinũ vt ppēdi
nō possit. Solēt.n. exultare hoies in oibꝰ
charorum suoꝝ: ita vt quo plus diligunt:
plus ea (in suis colloquijs) frequētare letē
tur noia: vꝫ p̄ruz ꝛ mr̄ez: f̄ruz: filioꝝ suoꝝ
ꝛ quorũlibet charoꝝ suoꝝ. Si autem p̄tin
gat illoꝝ aliquem mortis debito accelerã
te defungi: nō modo illoꝝ noium memo
rari volunt: verũetiam dãt operam: vt ab
illoꝝ cito mentibus deleant. Quare hoc?
Q̄ꝛ ingens letitia versa est in merorem: ꝛ
dulcedo copiosa in amaritudinis abundã
tiam. Sed ꝛ si oibus pene mortalibus na
turaliter inest: illis tñ amplius accidit: qui
iuxta miseriam presentis seculi: feliciter vi
uunt. Nam quoꝝ vita: misera est: felicior
esse obitus extimat q̄ꝫ vita: q̄ꝛ quisq̄s non
hꝫ vnde multum gaudeat: non potest ha
bere vnde nimis tristet. Qd si tam inops
ꝛ pauper est aliq̄s: vt nunq̄ꝫ habuerit: pro
pinquum vel amicum in quo hylarescere
potuisset: num ideo carere potuit exēplis:
q̄bus institui ꝛ informari queat ad beati
tudinem emulãdam? Ubi pietas caperet
exultatio eius: si aliq̄s de principibus mũ
di: eum sibi derepēte adoptaret in filium:
vt esset heres eius ꝛ coheres filioꝝ suoꝝ?
Quid si is cuius esset vita indigna ꝛ p̄di
tio seruilis: missis nunrijs ꝛ apparatibus
multis vocaret eum: cum signis letitie ad
palatium suum: expectaret hylaris: recipe
ret gaudēs: receptum collocaret vt liberũ
inter liberos suos. Et ecce imperator celi
misit nobis testez veracem qui diceret no

bis ꝙ si filij ⁊ heredes: heredes qdem dei
Joan.1 coheredes autem xp̃i: misit ⁊ aliuz qui id
ipsum pollicere͏̄t dicens. Quotquot autez
receperunt eum: dedit eis potestatē filios
dei fieri hijs qui credunt in noīe eius: qui
nō ex sanguinibus: neqꝫ ex voluptate car/
nis: neqꝫ ex voluntate viri: sed ex deo nati
sunt: ⁊ tū exultare in gaudio: ꝑut expedit
non valemus: quia nondum digni habi/
ti sumus accipere super nos inscriptionez
illam: qua possit plene suggeri nobis ita
esse: vt dicitur: eo ꝙ legittime non certa/
uimus: ideoqꝫ quo minus credimus: mi/
nus diligimus: ⁊ quo minus diligimus:
minus liberi sumus: quia spiritus domi/
ni charitas est: ⁊ vbi spiritus domini: ibi
2.cor.3 libertas. Liquet ergo ꝙ scriptura ista spi
ritum significat libertatis: quem qui non
habet: seruus est: ⁊ gaudijs liberorum
participare non potest. Quid ⁊ tu respon
deres ad ista. O virgo delicata: que pro
carn s tue corruptore tanta sollicitudine
coarctaris? Patet omnimodo responsio
tua. Nec ita veras extimas nuptias quas
tibi amici sponsi promittunt: nec ita de/
lectabiles: vt eas quas amor suggerit car/
nis: ignorata dulcedine amoris Christi.
Erras misera: erras nesciens scripturam:
neqꝫ virtutem Dei: nesciens abundan/
tiam delitiarum Christi. Ipse est enim
fons mellis ⁊ origo dulcedinis: ipse in/
quam sponsus qui promittitur tibi: cuius
ideo paruipendis nuptias: quia dulcedi/
nem nescis: quia de flumine voluptatis
eius: nec modicum quid stillule percepi/
sti: quia nō fuit qui tibi suggereret: ꝙ auri
Jo.14. bus corporeis accepisti. Loquitur enim
Christus per Doctores suos: sed tamen
absqꝫ dono spiritus: aut parum: aut nihil
proficit sermo auditus: quia paraclytus
(inquit) spiritus sanctus quem mittet
pater in nomine meo: ille vos docebit om
nia: ⁊ suggeret vobis omnia quecunqꝫ
dixero vobis. Sed hoc quibus? hijs qui
ab eodem domino audire meruerunt.
Lu.22. Vos estis qui permansistis mecum in ten
tationibus meis. Ubi enim tentationis
pugna: ibi est corona victorie. Quapropter
non a principio daturum se illis spiritum
sanctum qui eos doceret omnia promi/
sit Christus: sed peractis tentationibus
suis: ⁊ promisit ⁊ dedit: qui quante fuerit
dulcedinis accipientibus eum: probaue/
runt multiplicia illa tormentorum gene/
ra: quibus nec ad horam cedere potue/
runt: haud dubium: ꝙ pugnante dulcedi
ne charitatis Dei contra amaritudinem
tormentorum: laniantium membra: sicut
⁊ per apostolum dicitur. Quis nos sepa/
rabit a charitate Christi. Tribulatio: an Ro.8.
angustia: an persequutio: an fames: an
nuditas: an periculum: an gladius: sicut
scriptum est. Quia propter te mortifica/ ps.43.
mur tota die: estimati sumus vt oues occi
sionis. Qui igitur talem accipit gratiam:
profecto nomen patris: ⁊ nomen matris:
⁊ nomen Christi scriptum habet: fortiter
in libro cordis: ita vt eorum obliuisci ne/
queat: non (vti iam dixi) attramento: sed
spiritu. Unde ⁊ a quibusdam qui erant
memores illius felicissime ciuitatis: ma/
nentibus iuxta flumina babylonis: ⁊ flen ps.136
tibus incolatum suum: dicebatur. Si obli
tus fuero tui hierusalem: obliuioni detur
dextera mea: adhereat lingua mea fauci/
bus meis: si non meminero tui. O ꝙ̄ in/
fixum erat nomen eius in cordibus eo/
rum: qui hec dicebant: o ꝙ̄ dulcis erat il/
lis memoria ipsius: ꝙ̄ suauis recordatio
habitationis eiusdem. Hoc si scire posses
adolescens insipiens qui amore delini/
tus materno: prepediris accedere ad obse
quium dei: ꝙ̄ gloriosius duceres habere
genitricem reginam celorum: ⁊ esse he/
res illius matris: de qua dicit apostolus.
Illa que sursum est hierusalem libera est: Gal.4.
que est mater nostra: illa cuius sponsus est
Christus: illa cuius filij sunt omnes ele/
cti: qui non ex sanguinibus neqꝫ ex volu/
ptate carnis neqꝫ ex voluntate viri: sed ex Joã.1.
deo nati sunt. Et hoc quidem audisti se/
pius: legisti inquam multis orthodoxis
scripturis: sed tamen adhuc mutatus es:
quia non tibi suggessit hoc spiritus: qui

nbi sicut est certam rei faceret veritatem. Sed forte tedet te illud nomen Christi: quod propter similitudinem carnis peccati: et propter peccata nostra habere voluit: vt vocaretur crucifixus. Si hoc tedet tendentem ad vitam: non tedet egrum medicina qua ducitur ad salutem. Verumtamen et si tedet vtrunqz: patienter agendum est: quia per illud quod cruciat peruenitur ad id quod cruciatum demulcet. Non igitur horrere debes nomen vetus: vbi per illud peruenitur ad nouum: quia si non esset mors hominum: nec resurrectio mortuorum. Moriuntur autem qui male viuunt: vt possint bene viuere cum illo qui dicit. Ego sum resurrectio et vita
Ioan. 11 qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet: hoc est enim nomen nouum resurrectio et vita. Non enim est deus mortuorum: sed viuentium. Nomen
Mat. 22 enim mortuorum de veteri parente assumptum est: nomen autem viuentium de nouo: qui secundum deum crea
Eph. 4 tus est. Qui propterea vetustatis nostre particeps esse voluit: vt nos liberatos ab eadem miseria: misericorditer adduceret ad nouitatem suam. Et notandum quod ecclesia Christi dormienti Turturi assimilata est: qui transacto hyemali frigore: velut a somno mortis: excitatus euigilat: et de occultis habitaculis renouatus egrediens: ante oculos intuentium manifestus apparet. Sic sic et illa viuit in anima: et si in corpore dormit: deponit veterem tunicam vt induatur noua. Qui autem huiuscemodi nouitatem: vel vt melius dicamus: innouationes pensat: et quanti sit tripudij: non sine spei gaudio meditatur: accepto iam munere charitatis illius que pro sua perfectione: foras mittit timorem: sed hic profecto nouit: quantum sit hoc premium quod victori promittit. Hec est enim (vt dixi) gratia spiritus sancti: que omnibus quidem scis promittitur: sed specialiter huic ordini: qui designatus est in Ioseph: et Ioanne: et in angelo ecclesie Phyladelphie: cui datum est in spiritu scire sacramenta abscondita: et rimari pre solito etiam profunda Dei. Restat vero in questione: cur noua illa Hierusalem: que est ciuitas Dei: de celo a Deo patre descendere dicta sit: cum nequaquam in celo creata sit: sed in terra: nisi forte quis propter angelos dictum esse contendat: quod tamen mihi non videtur: sed potius propter sanctos homines: de quorum beatitudine reuelatio hec homini facta est: vt quanta sit dignitas hominum induentium Christum: omnes qui vocandi erant ad cenam nuptiarum agni: diligenter agnoscerent: vt scirent que a deo donata sunt illis: et scientes currerent leti ad hereditanda promissa: et nihilominus animati sponsione domini loquentis in euangelio ac dicentis.
Qui me confessus fuerit coram hominibus: confitebor et ego eum coram patre Luc. 12
meo. Dicta est ergo noua Hierusalem de- mar. 8
scendere de celo a Deo patre: vel quia bona omnia ab ipso sunt: vel quia imitando sponsum suum: cum eo semper ad ima: ex humilitate: descendit: confutato eo qui dixit. In celum ascendam: vel quia ventu- Esa. 14
ra est cum ipso ad iudicium: sicut scriptum Zac. 14
est. Ecce dominus deus meus veniet: et Ps. 49.
omnes sancti eius cum eo. Et Psalmista. Aduocauit celum de sursum: et terram disponere populum suum. Sequitur.

¶ Qui habet aures audiendi audiat: Quid spiritus dicat ecclesiis. C. 19

¶ Qui vult accipere quod promittitur: studeat facere quod iubetur: et qui vult archana Dei penetrare consilia: et esse familiaris Christo custodiat verbum patientie et longanimitatis ipsius: expectans cum sene illo Symeone salutare ipsius: Ps. 119
dicens assidue cum Psalmista. Heu mihi quia incolatus meus: prolongatus est: habitaui cum habitantibus cedar: multum incola fuit anima mea. Cum hys qui oderant pacem eram pacificus: dum loquebar illis impugnabant me gratis.

¶ Explicit de angelo Phyladelphie.

¶ Incipit de angelo Laoditie.

L.1. Et angelo laoditiæ ecclesie scri
be. Hæc dicit. amen. testis fide/
lis & uerus qui est principium
creaturæ dei.

Laoditia interpretaꝛ vomitus: siue
tribus amabilis. Utrūq; autem ꝯue
nit huic ecclesie: in qua finis est preceden/
tis status: initium subsequentis. Ita quip
pe initium est in hac ecclesia: qūo in prece
dēti: qꝛ due iste ecclesie quelin conclusione
aliaꝝ scribunꝛ: sub vno sexto tpe coartan/
tur. Et qdem ꝫm finem tertij status: quasi
Neptalim ⁊ Dan. Scdm principium: q̄si
Joseph ⁊ Beniamin: qd vltimuz est in se
cundo statu: primum est in statu tertio: ita
vt ⁊ finis sit: ⁊ principium. Finis quidez
scdi: principium vero tertij. Qd si ita est:
libet ꝯsiderare: ꝙ tribus Beniamin: que
ecclesiam Laoditie per ꝯcordiam respicit:
⁊ ꝫm aliqd electa fuit ⁊ dilecta: ⁊ ꝫm aliqd
odiosa ⁊ reproba: sicut ⁊ rex Dauid supbe
filie Saulis: que erat de tribu Beniamin:
2.re.6. respōdisse legiꝛ: atq; dixisse. Uiuit dn̄s: qꝛ
ludam ante dn̄m qui elegit me potius q̄z
patrem tuum: ⁊ q̄z oēm domuz eius: ⁊ pre
cepit mihi vt essem dux sup populum dn̄i
israel: ⁊ ludam ⁊ vilior fiam plusq̄z factus
sum: ⁊ ero humilis in oculis meis: ⁊ cum
ancillis de qbus loquuta est glorioſior ap/
parebo. Porro in diebus iudicum: odiosa
facta est vehemēter tribus Beniamin in
sceleribus suis: pro qbus ⁊ obsessē ab israel
Jud.20 ꝯtrita est vehemēter: ⁊ vsq; pene ad interi
tionem ⁊ desolationez ꝯsumpta. Duobus
itaq; modis visus est dn̄s tribum hāc vo/
muisse: siue qꝛ primo tradidit illam ꝯteren
dam in manu ceteraꝝ tribuum: pro sceleri
bus suis: siue qꝛ nō multo post eleuans alli
sit illam: auferēs illi sceptrum regni: ⁊ sup
biendi materiaz. Et qm̄ sicut in hoc ange/
lo scriptuz est. Eos quos amat dn̄s arguit
⁊ castigat: noluit eam dn̄s tradere in ma/
nus gētium: ⁊ auferre penitus a facie sua:
sicut decem tribus israel: sed associās illaz
tribui Jude ⁊ nodo insolubili vniendo cō
nectēs vsq; ad aduētum xp̄i sui: sicut ⁊ tri
bum Juda ⁊ Leui qbus adheserat: sepe d̄
manu hostium liberauit: seruans ⁊ redu/
cēs illam ad ciuitates suas. Et qm̄ solis tri
bubus istis data est potētia regni: Jude vz
⁊ Joseph ⁊ Beniamin: que ⁊ prime inter
ceteras tribus que trāsierunt Jordanem:
acceperunt hereditatem: qd sibi voluit ꝙ
Beniamin que iuncta est Joseph: vtpote
fratri vterino: etiam tribui Jude tāta affi/
nitate iungereꝛ: nisi qꝛ qn̄ d̄ his tribubus
ꝫm aliqd cōiter agitur: inueniꝛ tribus Ju
da de qua natus est xp̄s: significare deum
patrem: a quo ois paternitas in celo ⁊ in Ephe.3
terra noiatur: tribus Beniamin: que mi/
nima fuit inter reliquas tribus: sz tn̄ ⁊ ipsa
regalis: eum qui minoratus est paulomi/
nus ab angelis: tribus vero Joseph: que ⁊
ipsa regalis fuit: spiritū qui a patre filioq; Jo.8
ꝑcedit? Uise sunt eteniz aliquādiu regnaſ
se sigillatim due tribus: hoc est: tribus Ju
da ⁊ Beniamin: sed tādem vnum regnuz
⁊ vna tribus facte sunt: ita vt dicat scriptu
ra remansisse domui Dauid solam tribum
Juda: cum ex sequētibus apte liqueat: ꝙ
tum Juda remāserat Beniamin. Qd er/
go de regno Jude ⁊ Beniamin vise est ꝑ
cedere tribus Joseph: immo decez tribus
que dicte sunt postea israel: ad decez dona
dei precipua referendum est: hoc est: ad se/
ptem dona specialia: ⁊ ad illa tria genera/
lia: de qbus per apostolum diciꝛ. Manent 1.cor.13
autem fides: spes: charitas: tria hec: maior
autem hijs est charitas. Scdm hoc quoq;
in exordio scdi status: missus est (vt iaz di
ximus) Paulus epheso: Rome Petrus:
ac si Beniamin ⁊ Juda: in Saule ⁊ Da/
uid: ⁊ ad vltimū iunctus est Paulus Pe
tro: relicta Epheso: vt esset vnum ouile ⁊
vnus pastor. Deinde sanctus Joānes qui
fuit alter Joseph: cessit cum suis tribubus
in partes Grecoꝝ: in qb᷑ ⁊ si errores mul/
ti ⁊ graues nimis repti sunt: nō defuerūt
tn̄ in eis viri spiritales: ⁊ pfecti: in qbus ꝑ
pagareꝛ Joānis castitas: ⁊ donum gratie

spiritalis. Igitur et Beniamin iunior precessit seniorem suum fratrem vterinum in regno: et nihilominus Paulus in christo iunior: seniorez Joanem. An forte sancti apostoli reges nõ fuerunt: qbus datuz est vniversaliter regimen aiarum? Nonne vox Petri est que dicit electis. Uos autem genus electum: regale sacerdotium: et vox eiusdem generis electi qua dicitur. Fecisti nos deo et patri regnum et sacerdotes? Liquet autez quod beatus Joãnes Paulum et precessit et sequutus est. Precessit quippe eum hierosolymis: in fide: et in apostolatu: sequutus est. Ephesi in predicatione et gratia. Secundum quod tribus Joseph precessit a principio Beniamin in natiuitate et gloria. Si quidem a principio: cum esset ipse Joseph princeps et dñs in regno Pharaonis: etiã inter fratres suos. vt per somnium viderat: obtinuit principatum: et nihilominus Josue filius num: qui fuit vnus de filijs suis: princeps totius populi factus est. Cuz vero diebus succederẽt dies: et annorum curricula voluerentur: tribus Beniamin fratris sui: regiam ꝯsequuta est dignitatem: rursumque cessante illa in decem tribubus: aliquanto intercurrẽte annorum numero: Joseph in eisdem tribubus: regni summam accepit. Hec idcirco dico: vt sciamus quid differat inter eum ordinem: qui designatus est in tribu Joseph: et ecclesiam Phyladelphie: et eũ qui designatus est in Beniamin: et ecclesiam Laoditie: quoniam vtique (vt sepe iaz dixi) id in ecclesia Phyladelphie: quod in Joseph: id in ecclesia Laoditie: quod in tribu Beniamin: designatur. Quãtum autem datur intelligi: ad eum ordinem qui designatur in Joseph: et angelo phyladelphie: referenda est illa pars doctrine: que superior est: et pertinet ad diuina. Ad eum vero qui designatur in Beniamin: et angelo Laoditie: illa que inferior est: et pertinet ad humana: quarum prima claruit in Joãne: sequens in apostolo Paulo. Quia vero pars inferior: qua instruuntur mores: temporalis est: non eterna: mox vbi ꝯsumatum fuerit tempus inferioris doctrine pertinẽtis ad actionem: necesse est vt ad meliorem partem cõmutatio fiat vt statuatur doctrina que perfecta est: et euacuetur que ex parte est. Nõ enim quia vita ꝯtemplatiua specialius pertinet ad Joãnem: idcirco putãdum est non pertinere ad partem eius annunciare hominibus verba vite: cum eidem Joãni dictum sit: quod in typo ecclesie quam significat ipse. Oportet te iterum prophetare populis: et gẽtibus: et linguis: et regibus multis. Et cum certum sit beatum Joannem post passionem Petri et Pauli: vicẽ eiusdem Pauli in Asya suppleuisse: et multa altiora sacramẽta scripsisse: sed quia aliter intelligẽda est scriptura: cum aliquid largo modo accipitur: aliter cum aliquid per membra partitur. Hinc enim aliud in Joanne: aliud designatur in Paulo: ibi sub Joannis noie vterque iste ordo accipiẽdus est: tanquam si sub vno Joseph accipiantur simul Manasses et Effraym: qui et aliquando hoc significant simul: quod Joseph et Beniamin: propter diuersos impetus spiritus qui varios parturit intellectus. Pro eo namque quod septẽ anni fuerunt medij inter Joseph et Beniamin: habet aliquando Beniamin vltimam generationem seculi: que perueniet ad diem nouissimuz designare. Et hoc quidem cum de secundo et tertio statu: cõis est cã sermonis. Cum ergo intellectus iste pferendus occurrit: tunc due ecclesie sexti temporis: nõ sunt assimilande Joseph et Beniamin: sed magis Effraym et Manasse: duobus. scilicet fratribus: filijs Joseph: in quibus tribus ipsa geminata est. Cũ vero de secundo statu singulariter agitur: tunc Joseph et Beniamin sub vno sexto tempore accipiẽdi sunt: idque significare intelligantur quod ecclesie sepe scripte designãt. Causa immutationis huius: illa est: quam sepe notauimus. Diximus enim pertinere secundum statum: secundum ea que significat: ad filium et spiritum sanctum: licet magis proprie ad filium: qui et apte operatus est in eo: statum vero tertium proprie ad spiritum sanctum. Ac per hoc cum agitur singulariter de secundo statu: in intellectu ipsius secundi status. Rachel que significat vitam spiritualem: accipienda est cum Lya. Cum vero agitur de secundo et tertio

1 pe. 2. — Ge. 37.

sola Lya cum liberis suis accipiēda est in
scdo. Sola Rachel cum suis accipiēda in
tertio. Ipsa est eniȝ ciuitas illa dilecta: quā
circundabit exercitus Gog in diebus no/
uissimis: sicut scriptum est in libro isto: ⁊
Dan. 8 aptius in libro Danielis pphete. Igit vt
c. 12. Beniamin vltimus fuit oium fratrum: ⁊
natus eo tpe quo pr̄ iam redibat ad suos:
ita iuxta eum intellectum qui ptinet ad se
cundū statuȝ: tam ipse q̄ȝ ecclesia laoditie:
extremos illos ordies scdi status designāt:
qui aūt velut in trāsitu terre pmissionis:
terre fluētis lac ⁊ mel: per quam intelligit
beate illius status ecclesie: in cuius diebus
erit abundātia pacis: ⁊ vbertas spūalis do
ctrine vsqȝ ad ꝯsumationem seculi. Nec il
lud moueat: ꝙ Rachel dicta est piclitasse
in partu: q: ⁊ si mater dicta est: filij viuūt.
Sed si illa religio deficiet ꝑm qd: que desi
gnata est in Rachel: manet tñ illa quaȝ de
signat Joseph: ⁊ illam quam significant se
ptem tribus: quaꝝ prima facta est Benia
min. Ueꝝ hoc: cum in vtraqȝ sorore gemi
na: scdi status religio designat. Ceteꝝ cuȝ
duo status: duabus pariter ascribunt: pri/
ma ples Rachel respicit fineȝ scdi status:
scda finē tertij: cuius parturitio erit in die
bus Gog. In isto itaqȝ intellectu tp̄s Ra
chel in tertio statu: parturitio in diebus
Gog. In scripto vero tpe Rachel cōe cuȝ
Lya: parturitio ipsius in fine scdi status.
Nam ⁊ illud ad rem ptinere videt: ꝙ Ra
chel plorat filios suos: vtiqȝ natos ex Be
niamin: qui occidēdi sunt a futuro Hero/
de. Inde est: ꝙ edituȝ pueꝝ noiauit beno
ni: hoc est filium doloris mei: pater autem
Beniamin: hoc est: filiuȝ dextere: q: inde
q̄ȝ citius dabit tp̄s pacis: vnde aliq p xp̄i
noie: triste aliqd patient. Unde ⁊ verno tē
pore parturisse describit: q: in vltimo arti
culo scdi status: ⁊ veluti in extremo men/
sis Martij erit parturitio ista: tēpore vtiqȝ
Cant. 2 quo ⁊ dicet. Jam enim hyems trāsijt: im/
ber abijt ⁊ recessit: flores apparuerūt in ter
ra nr̄a: tp̄s putationis aduenit: ⁊ vox tur/
turis audita est in terra nr̄a. Et q: scriptū
est de articulo huius tpis: in quo ista oia
ꝯsumāda sunt: p eo ꝙ abundabit iniqtas:
refrigescet charitas multoꝝ: qd miꝝ si pp
illos q tepescent in charitate: laoditia que
ais tribus amabilis dicta est: ēt vomitus
interpretat: cuȝ vtrūqȝ in angelo laoditie:
v̄bis satis expressioribus valeat denotari?
Di: sane eidem angelo. Q: nō es neqȝ calli
dus neqȝ frigidus: sȝ q: tepidus es: incipiā
te euomer ex ore meo. Et paulopost. Ego
quos amo arguo ⁊ castigo. Sȝ q: multa ex
tra seriē dixisse videmur: vt possim⁹ ex reꝝ
silitudine res siles ꝯtēplari: compto cui sit
silis angelus iste: iam nūc ad exponēdi or
dinem: vel sero redeamus. Hec inqt: dicit
amē. testis fidelis ⁊ verus: q est principiuȝ
creature dei. Amē hebrayce: latine iterpre
tat veꝝ. Est aūt veꝝ v̄bum patris: seruās:
adimplēs: ⁊ pficiens oia que promisit. Lȝ
enim pr̄ ipse v̄itas sit: ppterea tñ nomen
hoc: v̄itas spālr ascribit filio: q: filius ver/
bum pr̄is est: ⁊ verbo pbat esse verax is q
v̄bo pmittit. Siqdem v̄bum veꝝ est: ⁊ fi
delis pmissio. Sȝ cum semp sit sermo dei
verax: semp testis fidelis ⁊ verus vnigeni
tus dei: q̄re hijs duobus angelis vltimis
dr̄ potius: q̄ȝ qnqȝ alijs: q istos tpe preces
serūt: nisi q: hic teneri icipit spē: ꝙ in alijs
tpibus retroactis: fide magis q̄ȝ spē in ob/
scuro enigmate cernebat? Uñ ⁊ principiū
creature dei i hoc loco vltimo dici voluit:
q: miro illo suo cōsilio: quo facit vltimos
primos ⁊ primos vltimos: ibi facit princi/
piū vbi finem: ⁊ ordine ppostero bñdicit
electis. Dictus est aūt xp̄s iesus principiū
creature dei: q: p ipsum facta sunt oia. Di
ctus est principiū creature dei: vna pariter
cū spū scō: q: tūc icipit hō esse v̄aciter crea
tura dei: cū icipiūt requiescere in eo v̄bum
⁊ spūs scūs. Sȝ ⁊ hoc quō? Audi apl̄ȝ. Mi Gal. 4
sit deus spūm filij sui in corda nr̄a: in quo
clamamus: abba pater. Hoc nobis pmisit
amē: q est testis fidelis ⁊ verax: vt essemus
in eo ⁊ p eū liberi: ⁊ liberati a pcō: vt esse/
mus filij ⁊ hr̄des: heredes qdē dei: cohere
des aūt xp̄i. Et hoc qdē fecisse a principio Ro. 8.
nō est dubiū: sȝ q: multis nos laborib⁹ affli
gēs: archana quoqȝ ꝯsilia: q̄ latebāt in scri/

pturis occultaſſe:a nobis hactenus:viſu e
eſt:pp qd̾ ⁊ multi errauerũt a fide:nõ ſatis
manifeſte appuit eſſe verꝝ:quo ad multitu
dinẽ electoꝝ ſuoꝝ:illud qd̾ iſtãte articulo
paſſiõis ſue:īter multa q̃ cõmẽdauit apl̃s:
Joã.15 loquutus eſt dicens. Seruus neſcit qd fa/
ciat dñs eius:vos aũt dixi amicos : q: oĩa
que audiui a pr̃e meo nota feci vobis. Ap/
pebit aũt preſtante ipſo:in tpibus nr̃is:cũ
oĩno cepit eſſe tp̃s:qd̾ ſignificaꝝ p illd̾. Ut
enim tp̃s natiuitatis dñice:ſeu initiũ ſcd̾i
ſtatus:ſeu initiũ tertij deſignaꝝ:ita tp̃s paſ
ſionis ⁊ reſurrectionis ipſius:ſeu finẽ ſcd̾i
ſtatus:ſeu ẽt finẽ tertij:p ſilitudinez reſpi/
cit. In qbus.ſ.finibus daturus eſt nobis
dñs ſpũz libertatis ⁊ pacis:ſm q͞ꝫ in die pa
ſche ⁊ pẽthecoſtes in bina donatiõe ſpũs
deſignatũ eſt. Non igiꝝ in tpe illo ſatis ma
nifeſte appuit:q̃ꝫ nimis fidelis fuerit in p
miſſionibus ſuis:q: pauci admodũ fuerũt
illi qbus data ſunt dona ſpũs ad agnoſcen
dã oẽm veritatẽ:preſertiz cũ pmiſſio eius
in ſacramẽtis potius facta ſit:q̃ꝫ in v̾bis cõ
plẽda in tpibus ſuis. Quibus tñ credebãt
hoies:ac ſi ambigue viſioni trepidare ha/
ctenus viſi ſunt:metuẽtes ne fantaſma ali
qd̾:aut mẽdax ſpũs eſſet in eis. Hoc enim
ſignificat v̾bũ illud diſcipuloꝝ dicẽtiuz:q:
fantaſma eſt:ſiue cũ ſe credebãt ſpũz vide/
mar.6. re. Cũ ergo appebit in lumine:qd̾ olim in
mat.14 tenebris geſtuz eſt:tũc ſciẽt vniuerſi:q̃ꝫ ve
Lu.24 ra fuerint ſacra : que nobis ſub velamine
lr̃e palliata edidit:q̃ꝫ vera pmiſſio:quã p
miſit:q̃ꝫ incõcuſſa ⁊ imobilia v̾ba ſua de q
Lu.21 bus dixerat. Celũ ⁊ terra trãſibunt:verba
aũt mea nõ trãſibũt. Lꝫ aũt fidelis ſit dñs
in oibus v̾bis ſuis : lꝫ ſe v̾aciter oſtẽdat in
oibus que ante pmiſit:ſiue in apto ſermo/
ne:ſiue in archanis occultiſq̃ꝫ myſterijs:il
la tñ eſt ſũma cã pmiſſionis ſue qua ſe de/
mõſtrat:precipue teſtẽ eſſe fidelez:cum ei
ille q eſt pmiſſus teſtimoniũ phibet:haud
dubiũ q͞ꝫ complẽdo pmiſſa veniens ⁊ do/
cẽs fideles oẽm veritatẽ:nec aliam q̃ꝫ ipſe
dñs in occulto quõdam enigmate:⁊ velut
Jo.14 in tenebris loquutus eſt. Hec (inquit) lo/
quutus ſum vobis apud vos manẽs:para

clytus aũt ſpũs ſanctus quem mittet pa/
ter in noie meo:ille vos docebit oĩa:⁊ ſug
geret vobis oia quecũq̃ꝫ dixero vobis. Et
iteꝝ. Cũ venerit paraclytus quẽ ego mit/
tam vobis a pr̃e ſpũm veritatis:q a patre Jo.15
pcedit:ille teſtimoniũ phibebit de me. Et Jo.16
rurſuz. Adhuc multa habeo vobis dicere:
ſꝫ nõ poteſtis portare mõ:cuz aũt venerit
ille ſpũs veritatis:docebit vos oẽz verita/
tez:nõ eniz loqueꝝ a ſemetipſo:ſꝫ quecũq̃ꝫ
audiet:loqueꝝ:⁊ que vẽtura ſunt annũcia
bit vobis. Ille me clarificabit : q: de meo
accipiet:⁊ annũciabit vobis. Hec ſunt ma
gna illa pmiſſa:que ſe pmiſit datuꝝ diligẽ
tibus. Hec que nec oculus vidit : nec au/ 1.cor.2
ris audiuit:nec in cor hois aĩalis aſcende/
rũt. Que qdem ⁊ ſi in fine ſeculi:plene cõ
plende ſunt:nihilominus tñ ⁊ tpe huius
angeli:ſm magnam ſui partem etiã in hac
vita preſtanda:iuxta illud quod de tribus
apoſtolis myſtice dictum eſt. Sunt de hic
ſtãtibus qui nõ guſtabunt mortem:donec
videãt filium hois in regno ſuo. Et notã
dum q͞ꝫ xp̃s fidelis ⁊ verus eſt:etiam ſi co
ram hoibus non impleat qd̾ promiſit. Q2
tñ non pp ſe ſcripta ſunt:qui ſemp eſt veri mat.16
tas:ſed pro nobis infirmis ⁊ debilibus fi/
de:qui adhuc ambigimus de promiſſis:li
quet q͞ꝫ pro nobis dictum eſt : qui cogno/
ſcimus illum teſtem eſſe fidelem:cuz vide
mus manifeſte ⁊ ſolẽniter accidere qd̾ pro
miſit:non ſolum prout:aut littera dictum
eſt:verũetiam put in littera deſignatum:
ne ſaltem vel hoc modo nõ eſſe (q͞ꝫ abſit)
teſtis fidelis appareat:ſi ſacramẽta nõ ex/
hibẽt ad litteram qd̾ promittunt:dicente
ipſo qui ⁊ veritas eſt: Spũs eſt qui viuifi/
cat. nam caro non pdeſt qcq̃ꝫ. Et apoſto/ Joã.6.
lus. Littera occidit:ſpiritus autem viuifi
cat. Siue ergo quia pauci fuerunt in qui/
bus promiſſio illa completa eſt : ſiue quia 2.cor.3
non fruſtra in rebus ſacramentalibus eſt
completa : que maius aliquid in futuro
promittunt:poterat quidem tunc tempo
ris aliquis ſcrupulus in corde hominũ
pro defectu fidei generari:abolẽdus peni/
tus in tpe ſuo:hoc eſt:cũ plene ⁊ ſolẽniter

consumari incipiet: qđ non absq; rebus sa
cramētalibus i paucis hoibus completuz
est. Res enim sacramētales fuerunt: colū
ba: insufflatio ignis: ⁊ si qđ simile. Simili
ter ⁊ dies vel tpa in qbus hec gesta sunt:
habēt magni aliqđ designare: Annus sane
trigesimus: finez primi status designat: de
Gal.4. quo nimiꝝ fine per apostolum dr̄. Qn̄ au
tem venit plenitudo tpis: misit deus filiū
suum: factum ex muliere: factum sub lege:
vt eos qui sub lege erāt: redimeret. Unde
eniz habemus vt redempti esse possimus
a seruitute legis: nisi q; illuz accipimus in
baptismo: qui descēdit corporali specie si
cut columba in xp̄m: de quo per Aposto
Gal.4. lum dr̄. Accepistis spiritum adoptionis fi
lioꝝ: in quo clamamus abba pater. Siue
ergo Joānes Baptista: siue aqua: siue hō
xp̄s Jesus qui baptizatus est in ea: siue co
lumba que descēdit in ipsum: ad designan
dum aliqđ ostensa sunt: vt rebus manife
stis ⁊ visibilibus: inuisibilia ⁊ spiritualia:
ꝯtemplari possemus. Joānes nāq; docto
res littere: aqua doctrinam exteriorez que
littera ꝓprie noiat̄: designat. Baptizati a
Joāne: eos qui scripturam canonicam: vt
paruuli adhuc in xp̄o ꝟm littere veritatez
ꝯdiscunt. Ex quoruz tn̄ numero procedit
vnus q baptizat in spiritu: cui ⁊ spiritus
ꝓhibet testimoniuz qui descēdit ad ipsuz:
q; nisi prius spiritus sanctus descendat in
hoiem vt eum faciat esse spiritualem: non
pōt habere spiritualem intellectum: qui si
gnificat̄ in aura. Significat ergo xp̄s Je
sus viros spirituales: qbus datum est a spi
ritu sancto baptizare in spiritu: mundare
s. corda hoium doctrina spirituali: ⁊ abster
gere ab illoꝝ mētibus cogitationes immū
das: dicēte dn̄o. Accipite spiritum sanctū:
quoꝝ remisseritis peccata remittent̄ eis.
Sed hoc vnde? Nunquid a semetipsis?
Joh.20 Minime. Sed ab eo qui ꝯstituit tpa: ⁊ tē
pora dans tenebras ⁊ lucē in tpibus suis.
Dedit enim tp̄s qđ fuit ante legem: velut
in densis tenebris ⁊ caligine noctis. Tp̄s
qđ fuit sub lege: veluti sub luce stellaꝝ. Tē
pus qđ sequutum est vsq; nunc a Joanne
baptista: veluti sub luce lune: propter illud 1.cor.13
qđ dicit apostolus. Uidemus nunc p spe
culum in enigmate. Tp̄s qđ futuꝝ est: ve
luti sub lumine solis. Uerūtamen cum de
duobus testamentis simpliciter sermo est:
tunc accipiēdum est in luna testamentum
vetus: in sole nouum: q; illi prefuit q̄si lu
na lex Moysi: isti quasi sol euāgeliuz xp̄i.
Igitur mirari non dz hō: si aliqđ promit
titur in aliquo tpe: qđ in tpibus preteritis
negatum est: q; ad gloriam ptinet summi
dei augere munera gratiaꝝ: ⁊ prestare no
uissimis qđ negatum est primis: vt nemo
se extollat de honore prioratus sui: sed ma
gis emulet̄ in bono supeminētes diuitias
iunioꝝ suoꝝ. Sed ⁊ nobis summopere ca
uēdum est: ne in vacuum gratiam dei re
cipiamus ⁊ auertamus corda nostra a le
ge dei: vt nō agnoscamus tp̄s ꝯsolationis
nostre. Nos qppe sumus ⁊ filij nostri: in 2.cor.6.
quos fines huiuscemodi deuenerunt: vt
compleant̄ in nobis promissa dei: que in
die sancto pasche multis ⁊ immēsis myste
rijs designata sunt. Opz enim xp̄m iesum
complere in electis huius tpis: qđ in die
resurrectionis sue cuz iam oino dies incli
nata esset ad noctem: per insufflationem
quaz fecit: designare curauit: vt sciremus
que a deo donata sunt nobis: ne aliqđ for
tuitu accidere ex hijs que ad deum perti
nēt extimet̄. Et qdem non steriliter: cum
adhuc predicādum sit euāgeliuz regni in
vniuerso orbe. Implebit ergo qđ promisit
in sacramēto illo testis noster fidelis ⁊ ve
rus: insufflabit adhuc inuisibiliter sup cor
da fidelium ad dādam voci sue vocez vir
tutis: ad formādos spirituales intellectus
in buccinis scripturaꝝ: vt insufflātibus p
eas preconibus xp̄i: in oēm terraz exeat so
nus eoꝝ ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. Ps.18.
Nempe ⁊ in die pasche qn̄ hoc factuz est:
veritas ipsa que die eodem de monumen
to ꝓcesserat: apparuit discipulis suis ape
riēs illis sensuz vt intelligerēt scripturas.
Sed nunqđ vel illud vacat a mysterio: q Lu.24
a iudeis crucifigētibus ⁊ occidētibus euz
abscōditus est in monumēto dinus in eo in

tellectu qui ptinet ad tertium statum:siue
in eo qui ptinet ad scdm. Nō solum qppe
hoc malum inuētum est in populo iudeo
rū:verūetiam multo deterius in extinctio
ne spūs:q̄z in morte xp̄i:q2 ibi peccauerūt
in filium hois:hic in spūm sanctuz:ita vt
nō inueniant remissionem culpe huius:
neq3 in hoc seculo:neq3 in futuro. Si eniz
nō extinxissent spūm qui docet oia que ve
ra sunt:⁊ semp ⁊ vbiq3 testimonium phi/
bet veritati:pducti ad veritatis notitiaz:
penitētiam egissent:sicut ⁊ hij qui compū
cti sunt ad verbum Petri:⁊ egerunt peni
Act.2. tētiam de peccato ignorātie sue. Sed ma/
lum qd operati sunt foris:signuz erat ma/
ioris mali qd ɔceperant intus extinguere
s.spiritualem intellectum ⁊ sepellire illud
in vētre littere:vt iam non audiref vox il/
lius in plateis eoꝝ:nec haberet vltra locū
in possessionibus suis. Occiderunt ergo
xp̄m ⁊ sepellierunt in monumēto:occide/
runt ⁊ spūalem intellectum velantes eum
sub littera veteris testamēti:vt liceret eis
viuere ſm carnem:qd ⁊ faciunt pro posse
Ps.15. suo vsq3 in presentem diem. At l3 hoc fecis
sent infideles iudei:nō est tn̄ xp̄s iesus de/
relictus in inferno: nec datus est sanctus
Act.20 dn̄i videre corruptionem. Excitatus qppe
a somno mortis:ascēdit de monumēto:ap
paruit non oi populo:sed testibus preordi
natis a deo:eis qui mādu cauerunt ⁊ bibe/
runt cum illo postq̄z resurrexit a mortuis:
gustātes in cibo illo escas mysticas ⁊ spiri
tuales:quas eis ante promisit:cum adhuc
esset cum eis anteq̄z pateretur ⁊ resuscita/
retur a mortuis. Sic ⁊ spiritualis intelle/
ctus quem extinxerunt ⁊ sepellierunt in
corde littere:qui erāt ex circuncisione:sur
rexit summo mane:cuz adhuc essent tene
bre:⁊ apparuit in epistolis Pauli:qui solū
se exposuit ɔtra oēs pro statuendo spirita/
li intellectu:quem pfidi iudei semp extin/
guere gestiebāt:nolentes illum regnare su
per se: eo q2 esset ɔtrarius votis ⁊ opibus
suis. Apparuit aūt (vt iam dixi) nō oi po/
pulo:sed testibus preordinatis a deo Ma/
rie Magdalene:⁊ alijs quos scriptura cō/
memorat. Ubi ⁊ illud vigilanter obserua:
q2 quo magis dies ipse declinauit ad vespe
rum:eo magis apparitio eius ⁊ solēnior ⁊
manifestior facta est. Credif eniz prima ap
paruisse Marie: deinde duobus discipu/
lis euntibus in castelluz:quod distabat ab
hierosolimis stadijs sexaginta. Adiunctus
est aūt illis in via ⁊ loquebaf cuz eis:⁊ tn̄
nō cognouerunt eum:vsq3 ad vesperum.
Postq̄z autez aperti sunt oculi eoꝝ vt co Lu.24
gnoscerēt eum:reuersi sunt q̄z cito in hie/
rusalem nunciaturi fratribus quod factuz
fuerat:⁊ quāſr cognouerunt euz in fractio
ne panis. Interiz dum hec agerētur appa
ruit Symoni:⁊ ita demum apostolis oi/
bus. Uerūtamen nō est ɔfundendus ordo
euangelioꝝ:vt alteꝝ per alteꝝ exponatur:
q2 spūalis ⁊ mysticus intellectus:non tam
litteram respicit q̄z virtutem:⁊ id quod si
gnificatur amplius q̄z id quod significat.
Duo itaq3 discipuli qbus est xp̄s adiun/
ctus in via:Grecos significant ⁊ hebreos
qui quottidie disputātes de veritate: que
est in spiritu:vident qdem illam:sed non
agnoscunt:ardent plerūq3 aio:sed succum
bunt in fide. Cum aūt ɔsumabitur cursus
tpis designatus in stadijs sexaginta: aperiē
tur oculi eoꝝ ⁊ cognoscēt illam in fractio/
ne panis. Cūq3 reuertentur ad ecclesiam
Petri vt annunciēt fidelibus intellectuz
suum:inuenient discipulos ɔgregatos dicē
tes. Surrexit dn̄s vere ⁊ apparuit Symo
ni. Nō enim ita dubie apparere oportebat Lu.24.
spiritualem intellectum latinis designatis
in Symone: quō Grecis ⁊ Hebreis: qui
diu dubitauerunt: ⁊ a quoꝝ oculis illico
euanescit:⁊ trāsiet:vt redeant ad seipsos ⁊
ad vnitatē ecclesie:sed vere ⁊ absq3 oi scru
pulo:sicut ⁊ presens seculi pbat dies. Nūc
ergo qui credit credat: qui cognoscit co/
gnoscat:cui pl3 placeat: cui nō pl3 displi/
ceat. Sciat ois ecclesia que xp̄iana pfessio/
ne censef:q2 iam oino instat tp̄s ⁊ hora in
quo oēs qui sitiunt veritatem:palpēt illaz
credēt:attrectent:⁊ sentiāt: quod requirit:
gaudeāt ⁊ letentur:cuz id quod quereba
tur inueniēt. Et si forte adhuc nō credent

⁊ admirabuntur pre gaudio:afferāt aliqd
quod coram positis manduceť:palpent ⁊
videāt ꝯcordiam carnis:⁊ ossis:veteris te
stamēti ⁊ noui:q: verba spūalia que dicun
tur per spiritum ꝓphetie que nō possunt
experiri:nisi cum vidētur expleta:non ha
bēt ꝯsonātiam duoꝝ testamentoꝝ:sed sim
pliciter ꝓnunciant quod futuꝝ est. Et de
illis qdem dubitare pōt hō nesciens:vtꝝ
spiritus ex deo sit. Hic autem vbi non dť
aliud:nisi quod scriptum est:vbi tam mire
ꝯcordāt in vnum quasi caro ⁊ ossa:que du
bitatio esse pōt? Sepe dictum est:⁊ sepe di
cēdum:ꝙ sicut datum est testamētum ve/
tus ad imaginem patris:ita nouuʒ quoqꝫ
ad similitudinem filij. Et sicut in illo cōti/
nebať mysticus intellectus:qui ꝓprie pti
net ad spūm sanctum ꝓcedentem a patre:
ita in scriptura noui testamenti que iuxta
supficiem sui:spāliter spectat ad filium:ꝯti
neť intrinsecus spiritalis intellectus: qui
ꝓprie spectat ad eūdem spūm ꝓcedentem
a filio:⁊ sicut tūc spiritalis intellectus post
clarificationem suā:inuenit multos stimu
los ꝯtra se: pseudo apostolos ⁊ phariseos
ac Saduceos:ita ⁊ nunc inueniet satis de
teriores illis:pseudo prophetas:bestiam.s.
que ꝯsurget de terra: ⁊ occideť veritas in
die illo:⁊ ꝓsternetur in terra:ita vt nemo
possit vendere aut emere:nisi qui portaue/
rit caracterem bestie. Occisa vero:iteꝝ vi
uet:iteꝝ gloriose resurget:quod nos qdeʒ
modo scire nō possumus:sciēt aūt illi qui
⁊ visuri sunt. Igiť insufflatio xp̄i serotina
ad tp̄s istud referēda est:que q̄ʒte sit virtu
tis intimať cū dť. Quoꝝ remiseritis pcā:
remittunť eis:⁊ quoꝝ retinueritis retenta
Jo.20. sunt. Sane reuelatio illa que fcā est in spe/
cie ignis in die sancto pēthecostes:in ꝯsu/
matione seculi expectāda est:iuxta id qđ i
tribus statib⁹ solēniter ꝯsumāda sunt oīa.
Uerūtñ sicut in fine primi status:id quod
in colūbe spē mōstrabať:in illa suauissima
⁊ speciosissima colūba que vnigenituʒ dei
initiatū erat:qñ superuenerat in illam spūs
scūs:ita ⁊ nūc in fine secūdi status oporte
bat ꝯsurgere similitudinē colūbe:nō tā in/
vna psona:q̄ʒ in aliq̄ iustoꝝ ecclesia:q̄ʒuis
⁊ ibi p filiū illius colūbe nō parua discipu/
loꝝ turba collecta sit:que paulopost egres
sa ab egypto mare rubꝝ in spū:in xp̄i mor
te trāsiuit:⁊ die quīquagesimo egressionis
sue:legem nō de monte:ʒ de celo accepit:
nec in tabulis lapideis attramento ꝯscri/
ptam:ʒ spū dei viui in tabulis cordis car/ 1.cor.3.
nalibus miro mō impressam. Fuit enim ⁊
in primo statu altera columba que parturi
uit Jacob reputās Esau alienū:que ⁊ ipsa
sicut ⁊ mater dñi:mr̄is gr̄e similitudinem
gerit. Procreati sunt aūt a Jacob duode/
cim filij:sicut ⁊ in spū:duodecim a xp̄o ie/
su. Māserūt aūt illi in egypto:vsqꝫ ad ali
quot annos:sicut ⁊ isti in synagoga iudeo
rū:quousqꝫ veniret tp̄s visitationis eoꝝ.
Igiť ⁊ ibi ⁊ hic:tētatio deserti sequuta est.
Tenuit aūt xp̄i similitudineʒ Jacob in gi/
gnēdo:Moyses in educēdo populum de
egypto:quousqꝫ veniať ad mōteʒ Synai.
Deinde in loco xp̄i substitutus est Pau/
lus vt suppleret ea que deerāt passionum
xp̄i ⁊ esset preuius fideli populo in deserto
gētiluʒ. Cecidit aūt populus ille ⁊ ꝯsum
ptus est in deserto:nec pseuerauit vsqꝫ in fi
nem vt ptrāsiret iordanē:⁊ videret bona
Hierusalē preter duos viros. Similiter ⁊
popul⁹ ille q credidit ex iudeis. Intrauit
aūt terrā illā Josue filius Nū introducēs
in eā populū nouū q natus est in deserto.
In istā ioānes euāgelista cū hijs qui credi
derūt ex gētibus. Est enim terra fluēs la/
cte ⁊ melle ecclesie ꝯtēplantiū:que nō pōt
possideri sicut expedit:nisi in abūdātia pa
cis. Secundū hoc:vt ego arbitror:p pau/
ci remāsuri sunt de populo isto q de terra
egypti exire ceperūt:hoc est de societate eo
rū q carnaliter viuūt:ꝓ eo ꝙ nō ambulāt
corā facie sua:ʒ reuertunť aīo in egyptū.
Filij aūt eoꝝ q gignenť in xp̄o p euāgeliū
eternū:qđ est in spū:qm̄ vtiqꝫ euāgeliū qđ
est in lr̄a: tpale est:nō eternū:ingredienť
re vera in terrā bonā:in terrā fluēteʒ lac ⁊
mel:⁊ possidebūt terrā fertilē ⁊ amenam:
que displicet hoibus generationis istius:
memores ollaꝝ carniū q̄s vesci ꝯsueuerāt

in egypto. Erāt aūt hoꝝ primi ex populo (vt iā dixi) grecoꝝ: ex quo neće est ꝑcreari ppl̃s nouus: ac si in trāsitu Beniamin: siue et apl̃s Paulus: q ꝛ ipse in itinere cu ratus est: lʒ ipse passione preuētus: nō itro duxerit ppl̃m illum in regionem pacis: ſʒ magis scūs Joānes q eum in asya sequutus est. Et ille qdem ppl̃s ingressus est in regnū pacis. qꝛ credidit dn̄o deo suo. Lʒ ꝛ hoc ipsuʒ in figura ꝯtigerit. Qui aūt tepuerūt inter legē ꝛ grām: sicut illi greci qbus
Gal. 4. dicit apl̃s. Cū cognoueritis deuʒ (imo cogniti estis a deo) quō ꝯuertimini iteꝝ ad infirma ꝛ egena elemēta: qbus denuo ſuire vultis: expulsi sunt tanq̄ʒ reprobi a memoria dn̄i: eo q litteraʒ (que occidit) sp̄ui preponere ausi sunt: obediēdo pseudo apostolis: magis q̄ʒ apl̃is xp̄i: a qbus ꝛ paulo antea gratis acceperant verba vite. Hoꝝ aūt sic̄es preuidit in futuꝝ sp̄us ꝓphetie: q bus in persona vnius angeli: generalr̄ dr̄. Qꝛ nū es: neqꝫ calidus neqꝫ frigidus: ſʒ tepidus es: incipiā te euomere ex ore meo. Et hec qdem dicta sunt: vt ostēdat xp̄s ſe sus testis esse fidelis: qui dat nobis ꝓbare expimēto: quod aut verbis: aut mysterijs repromisit: q̄ʒuis ꝛ si in tpe isto: taʒ multa dent nobis intelligi: ꝛ dabunt in ꝓximo:
Joā 6 vt sermo iesu impleat quem dixit. Cū venerit ille sp̄us veritatis: docebit vos oēm veritatē: cū vʒ similitudo insufflatiōis ipsius ꝯsumāda est: q̄ʒto magis cū cōplebit illud quod significat in igne? Dictus ē ergo verus xp̄s iesus in hys duobus extremis angelis: q semp est fidelis ꝛ verus: qꝛ ibi se fidelem ꝛ veꝝ noiare maluit: vbi se in testimonijs veritatis tam mire ꝯcordātibus sibi ꝛ ꝯueniētibus in idipsum ostēdet esse fidelē: siue ēt in testibus quos premittet predicētibus: seu bona: seu mala: tam vētura que ꝯsumāda sunt: q̄ʒcito in tpibus suis ꝛ adducētibus in lucem: quod expressuʒ est sub obscuro enigmate in scriptura veritatis: cum incipiet erumpe veluti de vulua procedens: ꝛ apparere que carnalia corda hoiuʒ audita credere nequiuerunt. Et ne se velut in cauda positos ꝯtēnendo despiciāt: nouerit se eē ꝛ ipsi pncipiū aliqd creature dei: sicut ꝛ p Jacobū dr̄. Voluntarie nos genuit vbo v̄itatis vt simus initiū ali qd creature ei⁹. Hoc est. n. illud qd supi⁹ dixim⁹. Paulus aploꝝ nouissim⁹: fact⁹ ē i gētib⁹ pm⁹. Vn̄ ꝛ aliqb⁹ scribit dicēs. In xp̄o iesu p euāgeliū meū ego vos gēui: vt ergo nō erubescat i domo dn̄i: qꝛ vltius scribit alioꝝ ꝛ erubescēs despiciat semetipʒ: ꝛ desinat neqter emulari maiores suos: respiciat eū q ē pncipiū creature dei scdm in tpe nouissimū diuʒ ꝓphaꝝ: dicēte de eo Esaia ꝓ pha. Nō est ei spēs neqꝫ decor: ꝛ vidimus eum: ꝛ nō erat aspectus: ꝛ desiderauimus cū despectu ꝛ nouissimoꝝ viroꝝ. Deniqꝫ ꝛ pp hoc amen: ꝛ testis fidelis ꝛ verus dictus est: in hoc loco: qꝛ pro eo q oīs creatura rationalis: veluti quadam naturali lege excellētie sue: sublimia ꝯcupiscit: ita vt non iustificet coram deo oīs viuens: nisi ei ab ipso iustificatio tribuat: ipse solus vnigenitus dei: locum humilem ac despectuʒ tenere inter hoies ꝯcupiuit: seu vt se ostenderet veritatē illā: que orta est de terra: seu vt ostenderet hoibus viam qua venit ad deum: hoc est: virtutem illam que in infirmitate pficit. Quod autem pp hoc maxime dictus sit in hoc loco. Amen ꝛ testis fidelis ꝛ verus: ipsemet in euāgelio demōstrat: cuʒ dicit. Qui a semetipso loquit: gloriam ꝓpriam querit: qui aūt querit gloriā eius q misit illū hic verax est. Scimus eni q q querit que sua sunt: in ꝓhibēdo testimoniū: eoipso reprobat a testimonio: quo qrit que sua sunt: ꝛ falsidicus potius: q̄ʒ v̄idicus iusto iudicio cōprobat. Qui āt qrit q̄ alioꝝ sūt: eoipso fidē fac auditorib⁹ suis: quo nō eū ābitiosa cupiditas: ſʒ solus amor v̄itatis: v̄itati testimoniū phibere cōpellit. Qd si ille v̄idic⁹ cōprobat ꝛ ē: q qrit: fidelr̄ q̄ alioꝝ sūt: q̄ʒto magis q sua negligit: vt alteri sua iura seruētur? Et hoc qdeʒ fecit v̄itas ipsa: q̄ semetipsam exinaniuit formā ſui accipiēs. Nos āt q eram⁹ nā filij ire sicut ꝛ ceteri: ꝛ ſm illud psalmiste. Menda cens oēs: lʒ liberemur a seruitute peccati p grām sp̄us sc̄ti: ꝛ institutū a dn̄o iesu xp̄o

Jaco. 1.
1. cor. 4
Esa. 55
Joā. 7.
Ps. 115.

baptismatis sacramētum:q₂ tñ non repen te accipimus totum simul in re ipsa:qd̄ ac cipe videmur in sacramento: hoc est: vt post baptisma ipsum:possibile sit oino ma nere nos mūdos ab oi culpa:sicut fuimus ante peccatum:cum dicat Joānes: cuius
1.ioā.1 est liber iste. Si dixerimus q₂ peccatū nō habemus: nosmetipsos seducimus ꝛ ve/ ritas in nobis nō est: veluti quodam natu rali impulsu recurrimus:ꝛ si inuiti ad imi tationem veterꝫ parētum nostroꝫ ambiē/ tium:esse sicut dij sciētes bonū ꝛ malum. Quis enim tam sanctus ꝛ tam pfectus in
Gen.3. huius vite tpalis naufragio ɔstitutus qui possit fiducialr̄ dicere:nō est mihi timen/ dum ab vllo vitio? maxime aūt ambitio/ nis ꝛ excellētie:cum legamus factam esse ɔtētionē inter discipulos:qs eoꝫ videret
Luc.22 esse maior:ꝛ quod eo magis vrget:dixisse apostolum Paulum:qui sicut ipse alibi di cit:iam sicut ꝛ ceteri coapostoli sui accepe rat primitias spūs. Ne visio reuelationum
2.cor.12 extollat me: datus est mihi stimulus car/ nis mee angelus Sathane:qui me colaphi zet? Si enim ne extolleret Paulus datus est ei stimulus carnis sue:qs se quātacunq₃ sanctitate:audeat a pugna huius Demo/ nis liberatum fore presumere qnimmo qs nō eo amplius timeat quo magis in virtu tibus se pficere gaudet? Sed isti qdem si extollit:timēdum est a ruina:scriptura at/ testāte:que dicit. Ante ruinam exaltabitur
Puer.16 cor. Ei aūt qui minimum se esse dolet: ti/ mēdum est:ne incidat in desidiam: qd̄ est tepidum esse:nedū negligēs est suꝑpsius ꝛ piger ad emulandam charitatem:pp la/ tens virus inuidie:quo plerūq₃ tāguntur corda mitioꝫ:accidat ei illud qd̄ scriptum est de ea in libro Job. Uir stultum interfi/
Job.5. cit iracundia:ꝛ paruulum occidit inuidia. Qui enim stultus est:interficit iracundia: q₂ dum nescit cogitare:cur aliqd fiat: aut factum sit:q̄si nō bene actum sit: qd̄ non p cipit ipse:aduersum auctorem rei vehemē ter accēditur:ꝛ velut habens aliqd iusti: iracundie facibus inflāmatur. Paruulū vero occidit inuidia:q₂ qui nescit pensare quāta gaudia paruulis dn̄i parata sint:dū se respectu alioꝫ paruulum esse dolet:pri/ uatus charitate fraterna: inuidie laqueo suffocat. Accidit etiam nōnunq₃:qui eius/ modi sunt:vt inuitati ad nuptiaꝫ epulas ingrediātur leti:nihil premeditātes de lo co:vtꝫ primi ac nouissimi collocentur ad mēsam. Sed cum venit ad ordinem sessio nis:ꝛ vidēt se quasi de repente in loco no/ uissimo collocatos:seruor letitie qui eis in erat de introitu:suborta de rubore tristitia vertit in tepozem:ita vt nec tristes sint ad penitētiam:q₂ se nō extra esse considerāt: nec leti ad opandum qd̄ bonum est:qui se in loco vltimo ɔstitutos agnoscunt: (ꝛ si coacti opari suficietenus videātur.) Ue/ rum hoc idcirco accidit illis:q₂ non atten dunt Abel iuniorem electum potius q̄₃ Cayn:nec Isaac potius q̄₃ Ismael:nec Ja cob potius q̄₃ Esau:nec q₂ Joseph ꝛ etiā Ge.41
Beniamin pre cunctis senioribus fratri/ bus amabant a patre:nec q₂ idē Joseph iu nior inter decem:princeps fratrū senioꝫ constitutus est a dn̄o deo suo: nec q₂ pars Beniamin iunioris oium: sedētis in no/ uissimo loco:excesserit qnq₃ partibus for/ tes fratꝫ suoꝫ:sed nec illud qd̄ ait dn̄s in euāgelio. Multi erunt primi nouissimi:ꝛ nouissimi primi. Q₂ ergo plures erunt in mat.20
ordine isto designato in angelo laoditie:vl timo septem angeloꝫ: qui pēsantes alioꝫ excellētiam: despicient semetipsos ꝛ effi/ cientur tepidi circa fidem: pro parte eoꝫ qui tales erunt:in typo vnius angeli:vni uersitas increpatur:cum dicitur.

¶ Scio opera tua: quia non es neq₃ frigidus:neq₃ calidus. T.20

¶ Calidus est:qui gaudet in dn̄o ꝓ mi/ sericordia eius. Frigidus qui tristatur in se pro peccatis suis. Bene ergo letatur qui letat in dn̄o. Bene tristatur qui se esse intelligit peregrinum. Quis est autē ma gis pegrinus q̄₃ is qui per mala opa que fecit:lōge discessit a deo suo:pascēs ꝛ custo diens porcos in regione longinqua? Quā do aūt bene tristat:nisi cum ad se reuersus

quicunq; est ille: dicit cum magno gemitu
Luc.15 in corde suo. Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus: ego aut hic fame peo? Et talis qdem tristitia solet nonnunq; accidere eis q necdum sunt conversi a vanitate seculi ad vitam religiosam: que tn & si no satis fructuosa est: quo ad gratiam: vtilis tn est & accepta dno quo ad salutem: qr & si no est adhuc talis que mereatur coronam: talis tn est que consequatur veniam. Qui aut ita frigidi sunt ante conversionem suam: consequens est omnino: vt conversi calescant: excepto si de loco emergit causa: aut de prelatione contentio. Quod vero facile est vt hoc contingat: imo q difficile vt no contingat: contentio ipsa demonstrat aplorum xpi que facta est inter eos:
Lu.22. qs eorum maior esse videretur. Sed qd inde? Elatio maiori: minori pro livore tepiditas. Et ille qdem si no descendit: ppe est ruina: scriptura attestante que dicit. Ante ruinam exaltabitur cor. Iste vero si no ascendit aio: vt liber fiat: necesse est vt eijciatur a me-
Puer.16 moria dni & separetur a consortio & societate iustorum. Unde & hic subditur.

Ap.21. Et quia non es neq; calidus: neq; frigidus: incipiam te euomere ex ore meo.

Solet ho aquam tepidam: & cibum semicrudum euomere no valente tenere stomacho: qd abhorret natura. Sic qui nec tristis ad penitentiam: nec letus ad obsequium dei: tanq; is q no est aptus saluti: tollitur a memoria dni: qd est deleri de libro vite: qr & si aliqn intus fuit p vocatione gratie: foris tn eijcitur p inertia vite. Nec mirum. Qui enim se existimat esse qd no est: ipse se seducit. Sepe enim q eiusmodi sunt: enumerant bona exteriora que faciunt: & plerunq; inuiti considerant miserorum inopiam: egestatem reorum: & dum illos steriles esse conspiciunt: se aut fertiles esse putant: no solum reprehensibiles efficiuntur: qr nihil sunt: verum etiam qr se esse iactitant qd no sunt: dicentes se esse diuites & locupletes: cum sint pauperes & miseri: & ceci: & nudi. Unde & mox subditur.

Ap.22 Quia dicis q sum diues & locupletatus: & nullius ægeo: & nescis quia tu es miser & miserabilis: & pauper: & cæcus: & nudus.

Miser & miserabilis est: q longe qdem e a beatitudine sua: sz tn se esse miserum: & alienum a gaudijs no agnoscit. Pauper & inops est: q inanis & vacuus est ab opibus bonis. Cecus est q no videt verum lumen: hoc est q no pcipit verbum dei. Nudus est q no hz iustitiam. Scriptura attestante que dicit. Sacerdotes tui induantur iustitiam. Naturale Ps.131.
est (vt ante iam dixi) inferiores inuidere superioribus: & obstentare se coram alijs: ne eis impares videantur. Qui cum se dicant esse qd no sunt: erubescunt tn agere quo sint: ne videantur pdere egestatem suam: sz hij q satebantur esse primos: incipiunt cum rubore nouissimu locum tenere. Qui enim vult ascendere ad superiorem gradu: vt prius descendat: necesse est. Nisi enim quis humiliatus seruiat fideliter regi suo: frustra se spat ab eo consequi premia & honores. Sz q talem se esse dicit a principio: qlis futurus erat in fine: nonne confusio est illi inclinare se ad vitam humilem q se paulo antea: magnu esse fingebat? Sicsic inuidia mendacium parit: mendacium obstentationem: obstentatio confusionem. Ubi aut confusio: ibi tristitia est. Qr vero nemo volens confunditur: agit q confunditur: ne confundatur laborat letus fieri ne confusionem incurrat. Qr vo no pot veraciter esse letus q no hz vnde iure letetur: accidit ei q eiusmodi est: vt neq; calidus sit neq; frigidus: sz tepidus efficiatur: nimirum qr dicit q diues sum & locupletatus: & nullius egeo: & est miser & miserabilis: & paup: & cecus: & nudus. Et iuste q laborat inuidia: nescire arguitur: paupertatem & cecitatem suam: qr nullo vitio deterius isto: intellectus interior hebetatur: maxime cum illi semp adsit inanis appetitus glorie: q & ipse no minus q inuidia: longe facit hoiem a sensu suo: ita vt no solum se esse dicat, verumetiam extimet qd no est: adeo vt

cũ videt aliquẽ amplius honorari:nõ iuri
ei⁹ ascribat:cui honor ipedit:sꝫ sibi:qꝛ nõ i
pedit:estiet derogari. Sicqꝫ fit vt mẽs sup
ba ꝛ ceca semetipsã ignorãs:ꝛ honorẽ supra
oẽs cupiat:ꝛ vt possit ad honorẽ ptigere:
hũiliari cũ ceteris erubescat. Hac in re ꝯsi/
derare opꝫ:ꝙ ꝛ Dã:q̃ fuit tribus vltia in
ter septẽ in accipiẽda hẽditate: apostata ẽ:
pre ceteris a deo suo:ꝛ Judas apl̃oꝝ vlti/
mus:a choro apl̃oꝝ:ꝛ Nicolaus q scribit
vltius iter septẽ dyacones ab ordie dyaco
noꝝ:vt apte det itelligi:eos de sorte vltia i
dignationẽ ꝯcepisse:ideoqꝫ in gradu suo sta/
re hũilr noluisse. Nõ.n.erat de illis paruu
lis:quoꝝ supra fecimus mẽtionẽ:de quoꝝ
Ps. 83. numero erat ille q dicebat. Elegi abiectus
eẽ i domo dei mei magis q̃ꝫ hitare i taber
naculis pcõꝝ:nec de illis de qbus dicit idẽ
Ps. 114 psalmista. Custodiẽs paruulos dñs:sꝫ ꝺ il/
1. Cor. 3. lis de qb⁹ dicit apl̃s. Cũ sit inter vos zelus
ꝛ ꝯtẽtio:nõne carnales estis:ꝛ ƀm hoiem
ãbulatis? Nec illꝺ mirari dꝫ qs:ꝙ post tã
gl̃iosa ꝛ laude digna:q̃ dcã sunt de angelo
phyladelphie:in quo initiat⁹ est tertius sta
tus:de ãgelo laoditie hec tã dura sequunt:
qꝛ sicut laus illius ptinet ad exordiũ tertij
stat⁹:ita vitupatio istius ad finẽ scd̃i:vt q̃si
in hoc articulo tpis:cõmixte lux ꝛ tenebre
esse videant. Qꝺ bñ in sabbato vigilie pa
sche designatũ est:in quo ƥus cãtat:all'a:ꝑ
initiatiõe gaudioꝝ:ꝛ mox seq̃t tract⁹ ꝑ cõ
sumatiõe mestitie. Uerũtñ ꝛ si obscura ƥn
cipia huius angeli repta sunt:pot̃e tñ esse
subseq bonũ finẽ:maxie :vbi is q mi̇̃:mi/
ƀabilis est:qꝛ nõ volẽtis:neqꝫ currentis:sꝫ
miserẽtis est dei. Inuitat ergo ordo iste:pri
us paup ꝛ nudus ad veras ꝛ eternas diui
tias:vt vaciter dicat:ꝙ mendaciter dictus
ẽ:ꝛ fiat ei mutatio ꝺxtere excelsi. Uñ seq̃t.

C. 23 ¶ Suadeo tibi emere a me auꝝ
ignitũ:ꝓbatũ ut locuples fias: &
uestimẽtis albis induaris:ut non
appareat cõfusio nuditatis tuæ.

¶ Notãdũ ꝙ ꝛ si esse frigidũ aut calidũ
optare se dñs oñdit:cũ dicit. Utinã ees fri
gidus aut calidus:nõ ideo tñ lꝫ tepido ad fri
giditatẽ redire. Qui.n.añ faciem suã gradi
cepit:redire iã nõ finit ad cura seculi:nec
respicẽ retro ad opa q̃ spõte reliqt. Bonũ
qppe erat illi manẽ vbi manebat:q̃ꝫ de fri
giditate seculi ad tepiditatẽ venire:sꝫ tñ ex
quo cepit:stare sic dãnabile ẽ:redire miseꝝ
solũ ẽ quo ire cepit:ꝓpare btũꝫ. Miro eni
mõ grauant q hmõi sũt:ꝛ q̃si qbusdã legũ
funibus ligant ꝟbis oris sui:vt nec ibi:vbi
sũt stare tepidi audeãt:nec redire ad vitaꝫ
seculi pmittant:sꝫ velit:nolit:aut oino feli
ces:aut oino miƀi ꝛ iutiles sint. Aut si for/
te nõ ex tioris frigore huiuscemodi ꝯuersio
scã ẽ:sꝫ sicut solẽt nõnulli (vt cõpti sum⁹)
ex solo tẽtatiõis ipulsu:religiõis arripe sa
cra signa:dẽnt q eiusmodi sũt:hocipꝫ cũ i/
telligũt expauescẽ:ꝛ attẽdẽtes se nõ eẽ libe
ros a ƀuitute ꝺi:nõ mutato hitu:mẽtẽ mu
tẽt:ꝛ metuẽtes ꝙ q̃si nõ vocati a dño:hitũ
libertatis ƥripe ꝓsumpserũt:festinẽt oroni
bus ꝛ hymnis pulsare ianuã pietatis dei:
vt illoꝝ ꝓsumptuosa temeritas ꝯuertat i fi
dẽ:ꝛ supabũdet dei grã:vbi abũdauit deli
ctũ. Et hoc qdẽ de illis q nec timore:nec
amore trahunt:sꝫ alicuius tẽtatiõis ipulsu
vẽtilati:ꝛ aportati:magis tẽtaturi deũ cũ
hijs q ceciderũt i heremo:q̃ꝫ fidel̃r acturi
ꝛ bellaturi cũ hijs q cum Josue ꝛ Caleph
trãsierũt iordanẽ. Solet.n.ꝛ i istis oñdere
aliqñ de⁹ oipotẽs diuitias bonitatis sue:ꝛ
facẽ occultã vocationẽ:q̃ putabat esse tẽta
tio inimici. Ceteꝝ qꝺ spectat ad eos q bo
no ipetu ducunt:ad ƀuitutẽ dei:in hac ƥci
pue parte arguẽdi sunt:si mutato hitu nõ
mutãt mores:si nõ ꝺ tioris ƀuitute ad cha
ritatis trãseunt libertatẽ:sine q̃ ois religio
obstẽtatio ẽ. Ipsa est.n.sũma ꝟt⁹:ꝛ iter ꝟtu
tes reliq̃s ƥma:quã q hꝫ:nullo eget:nullũ
odit:nullũ zelas:qꝛ sit in eo possidet oẽ bo
nũ:maxie qꝺ iste ãgelus cõmonet accipe.
Ipse ẽ.n.ignis ꝟus ex auro hoc ignito ꝓce
dẽs:hoc ẽ ex ignito eloquio dñi:ꝺ quo di/
cit psalmista. Ignitũ eloquiũ tuũ vehemẽ Ps. 118
te: ꝛ ƀuus tu⁹ dilexit illꝺ. Uidet.n.auꝝ ꝑ
tinẽ ad sapiaꝫ:ignis ad charitatẽ:vt queãd
modũ ꝺ radio solis calorẽ:ita de sapia ite.

ligam⁹ pcedē charitatē. Hec ē.n. aur̄ igni/
tū τ thesaurus desiderabilis requiescēs in
ore sapiētis. Hec pceptū dn̄i lucidū illumi
Ps.18. nās oculos. Hec vestimētū albū ad tegēdā
turpitudinē nuditatis nr̄e: sapiaz dico: nō
seculi: sȝ q̄ ex deo est: q̄ nō pōt inflare sicuti
scia mūdi: eo q̄ sit i ipsa charitas que edifi
cat. Utrūqȝ aūt donū dei: est gr̄a nō opib⁹
acq̄sitū: nec auri podē emptū: sȝ gratis a so
lo deo: sitibūdis exhibitū. Qd̄ si ita ē: q̄uo
dr̄ huic āgelo. Suadeo tibi emere a me au
rū ignitū vt locuples fias? Siccine emi cre
dit̄ gr̄a di? Sȝ nō erit iniurie talis emptio
si pcy q̄litas extiat̄. Quale sit.n. illd̄ pciū:
Joan.1 Joānes manifestat cū dicit. Gr̄az p gr̄a de
dit nob. Ecce hēs ɔgruū pciū: quo emas:
qd̄ alr̄ emi neq̄t: q: p talēto mioris gr̄e: qd̄
tibi creditū est: qd̄qȝ bn̄ ɔ̄suatū tuu ppriū
scim̄ est: dat̄ tibi gr̄a quā nō hēbas: vt sit il/
Mat.13. lud qd̄ scriptū est. Qui hȝ plus hēbit: τ q
nō hȝ ēt qd̄ videt̄ hr̄e: auferet̄ ab eo. Sic τ
i euāgelio: negociari iubemur: vt negociā
tib⁹ nobis i accepta dei pecunia: fruct⁹ pce
pte gr̄e augeat̄ τ crescat. Uex hec negocia
tio apd̄ hoies: illa multo digni⁹ apd̄ deū: q:
sicut cū hoib⁹ pdicamus: lucr̄ aiar̄ apd̄ il
los acq̄rimus: ita cū excedimus mēte deo:
donū sci spūs abūdātius pmeremur. Totū
tn̄ (vt dixi) p gr̄az: q: gr̄az p gr̄a dedit no
Joan.1 bas. Sic sic distrīct⁹ ille fenerator: sȝ pi⁹: sua
det q̄dē paupi emere aur̄: sȝ pce: nō ope: τ
vtiqȝ ispirata ab ipso: sciēs: q̄ sicut q̄ vēdat
nō est nisi ipse: ita nec emptōis pciū hūi pt:
nisi ab ipso. Quisqȝ ergo fidei sincer⁹ τ ite
ger: q̄sq̄s ɔtēptor seculi τ hr̄s regni: q̄sq̄s
possidē felicē pr̄iaȝ τ carē mysterys ɔcupi
scit: nō sibi videat̄ sufficē q̄ corpalr̄ mūdū
istū deseruit: q̄ȝdiu religat⁹ i exilio: pegriat̄
a xp̄o: sȝ igemiscat quottidie sup incolatu
suo: postulet humilr̄ bn̄dictionē a dn̄o: di
Ps.122. cēs assidue cū psalmista. Sicut oculi ācille
i manib⁹ dn̄e sue: ita oculi nr̄i ad dn̄m deū
nr̄ȝ donec misereat̄ nr̄i. Cūqȝ post lōgā orō/
nē: minus se adhuc itelligit exauditū: istet
Ps.12. vehemēter τ dicat. Usqȝ quo dn̄e obliuisce
ris me in finē: vsqȝ quo auertis faciē tuā a
me. Quādiu ponā ɔ̄silia i aia mea: dolorē i
corde meo p diē? Et illud. Exurge q̄re ob Ps.43.
dormis dn̄e: exurge τ ne repellas in finē.
Neqȝ.n. aliud designat huiuscemodi tā ap
ta correptio: q̄ȝ clar̄ oipotētis dei: atqȝ ma
nifestū dilectionis ardorez: quo cupit eos
quos diligit ad pfectionē venire. Quo cir
ca nec despare q̄s pōt de accerrime inue/
ctiōis obiectu: vbi tāta τ taȝ apta seq̄t̄ ɔ̄so
latiōis dignatio: vbi cām argutiōis huius
amorē eē liquet: nō iraȝ τ zelū charitatis:
non furoris incēdium. Nam sequitur.

¶ Ego q̄s amo arguo et castigo. T.24

¶ Tale est.n. ac si diceret̄. Si te sicut abie
ctū τ spuriū: idignū τ reprobū iudicassez:
patiēter sustinerez ad tp̄s iniq̄tates tuas:
vt te cuȝ ceteris reprobis: vna snia ɔdēna/
rē. Sȝ q: sicut Jacob p̄triarcha Beniamin
adolescētulū: ita te ego in senectute mūdi
genitū: progatiua dilectiōis pfero: nō mō
sicut multos: q̄bus iuraui in ira mea: ne in Ps.94.
trarēt in requiez meā: pire te nō sustineo:
verūetiā p amoris ardore impfectū eē nō
sino. Nō igit̄ multū ē mihi: vt illos quos
odio hr̄e dicor: sicut Esau: τ alios quosdā:
super iniquitate corripiam: sed magis eos
quos amo arguo τ castigo.

¶ Aemulare ergo (inq̄t) & peni T.25
tentiam age.

¶ Emulari bonos i bono: feruor ē chari/
tatis. Sic.n. emulari malignātes: iuidie fer
uor est: nō amoris: ita emulari iustos i deo
amoris ē nō iuidie. Hāc emulationē hr̄e se
circa aliquos demr̄at apl̄s: cū dic̄. Emulor
vos di emulatōe. Sāe emulatio ista q̄ emu 2.Cor.10
lat⁹ ē iacob esau i iudaico τ gētili pplo: do
cet paul⁹ eē cōpletā: dicēs d̄ ea iter cetera: i Ro.11.
epl̄a ad rōanos. Delictū eor̄ sal⁹ ē gētib⁹ vt
illos emulent̄. Est āt emlatio ista: zel⁹ amo
ris di: quo tāto iunior q̄sqȝ studet bōis opi
b⁹ placare priez: q̄ȝto hūc a pmogēito suo eē
cernit offēsū: iōqȝ nec peccare se putat: si si
bi melioris⁹ opib⁹ pmogēita vēdicat: q: qd̄
ille ɔmittit iusto iudicio: pt iste sr̄ pmeret̄ ac
cipe sine culpa: si qd̄ ille non erat adeptu/
rus precio: merito iste dono gr̄e sine crimi
ne ccdit. Quod enim in nullius bonis

est:in ius deuoluit occupātis. Quāto ma/
gis qd donat alicui: ab eo q possidet iusto
iure? Jubet ergo āgelus iste emulari:⁊ pe/
nitētiā agē:vt quē torporis ignauia tepuit
se ꝯstabat ꝑteritā ifamie notā:q̄ videbat eē
ꝯfusus:noue ꝯuersiōis studijs dolere q̄to
tius studuisset. Jlle.n.emulat ⁊ pniaꝫ agit
q se ad partē optimā quā neglexit:sortevo
catū eē ꝑpēdēs:tāto ad maiora exercitia se
metipsuꝫ excitat:q̄to se potiora dilectiōis
munera neglexisse cognoscit. Seqtur.

C.26 ¶Ecce sto ad hostium & pulso:
siquis audierit uocem meam &
aperuerit ianuam intrabo ad il/
lum & cœnabo cum illo & ipse
mecum.

¶O mira dispensatio ꝓuidētie dei. Sic
erat aliqn̄ clausus eternitatis adit⁹:sic obse
rata lapide ⁊ obstrusa firmaculis porta vi
te:vt siqs itrare velle videret deficeret in i
gressu:⁊ resistente austeritate legis:repul/
mat.11. saꝫ i hostio pateret: A dieb⁹ aūt Joānis ba
Ro.5. ptiste:nō sic:sꝫ regnū celoꝝ viꝫ patit:⁊ vio
lēti diripiūt illud. Ubi.n.abūdauit delictū
supabundauit ⁊ gr̄a. Et qd vltra? Putas
ne posit⁹ est ibi termius bonitati di? Absit.
Sꝫ quo āplius abūdat prauitas:eo magis
abūdat misericordia dei. Ecce.n.a Joāne ba
ptista regnū celoꝝ viꝫ patit:⁊ violēti diri
piūt illud. Et hoc qdē magni est clemētie
doni. Sꝫ hic magis ac magis supabundat
gr̄a:vt nō mō violētis pateat:verūetiā ipe
q pulsandus est:pulset:⁊ vt sibi apiat dor/
miētes iuitet. Pulsare vō dn̄i est:aut occul
tis ispirationib⁹ excitare corda nr̄a:aut ap
tis reuelatōib⁹ ⁊ ꝓmissis iuitare ad palmā.
Apire aūt nr̄ū est:scissa mētis nr̄e duritia:
ad ei⁹ dilectiōis āplexus cordis penetralia
apire. Et q2 nō deesse poterit turba pioꝝ:
q̄ in termio hui⁹ scdi stat⁹ nuptiaꝝ tp̄s sen
tiat aduenisse: loqt spōsa ipsa xp̄i i cāticis
cāticoꝝ:⁊ tā pulsat xp̄ꝫ ad hostiū:q̄ꝫ se pul
santi apire manifestat:cū dicit. Uox dilecti
Cañ 5 mei pulsantis: Api mihi soror mea: amica
mea:colūba mea:imaculata mea. Et post
aliq̄. Pessulū hostij mei apui dilecto meo.
Pulsat aūt spōsus:⁊ apit sponsa:cū se ipoꝛ
tune diligēti negare neqt:saltē vl̄ vehemē
tia charitatis deuicta:saltē vel deaurate ci
tia charitatis deuicta:saltē vel deaurate ci
cladis ꝓuocata splēdore. Quasi eni hostiū
quoddā opposita est duritia nr̄a iter deū ⁊
nos:vt videat nō valere oipotēs ad corda
nr̄a venire:aut nō posse opari aliqd:q oia
pōt:sm̄ illō qd de eo i euāgelio scriptū est.
Nō potuit ibi:hoc est:i Nazareth v̄tutes mat.13.
multas facē:pp icredulitatē illoꝝ. Cū igit
ad vocē ipsi⁹ cōpūcti deuotiōis aiuꝫ ꝑpara
mus:tūc ꝑfecto obiectū ianue a mētis nr̄e
gressib⁹ amouemus:vt ad cenaculū cordis
nr̄i:nobiscū cenatur⁹ aduēiat. Uñ ⁊ p psal
mistā dr̄. Hodie si vocē ei⁹ audieritis:noli ps.99.
te obdurare corda vr̄a. Audit.n.vocē ei⁹ ⁊
coꝛ nō idurat q mox:vbi pcipit v̄itatē cō/
pūgit ad vocē ei⁹ vt ⁊ ipse ꝓrūpēs i voces
laudū:cibū quē parauit mr̄:pr̄i offerat esu
riēti:eidēq3 potū lachrymaꝝ offerāt pupil
le oculoꝝ suoꝝ. Talib⁹.n.ferculis letat de/
us:talib⁹ munerib⁹ hostijsq3 placat:dicēte
de eo psalmista Dauid. Sacrificiū dō spūs ps.50.
ꝯtribulat⁹:coꝛ ꝯtritū ⁊ hūiliatū de⁹ nō de/
spicies. Et bñ se i hoc loco cenare poti⁹ q̄ꝫ
prādē ꝓmittit:q2 solet spōsus post prādiū:
ab vxore discedē:⁊ ad op⁹ exire:post cenā
vō:vix vnq̄ꝫ:sꝫ ābo pariter ꝯqescūt. O q̄ꝫ
felix cena i q̄ tales epule ꝑparant:nō vtiq3
carnales ⁊ lubrice:sꝫ celestes ⁊ spūales. Fe/
lix inq̄ꝫ cena:⁊ felix thoꝛ⁹ i quo pr̄ ⁊ mr̄ cū
filijs:absq3 ꝯtāgio regescūt. Libeat ergo vl̄
ad vocē ipsi⁹ amota oi duritia ⁊ accidia coꝛ
dis:leto ⁊ exultāti aio:apire pulsanti:⁊ vel
cū Lya ad horā vesptinā occurrē veniēti:
vel qd mai⁹ est:eā ꝑripe cū Rachele:vt no
biscū ꝯtinue regescat. Dicam⁹ ei quottidie
i oꝛonib⁹ nr̄is:qd duo illi discipuli:cū qb⁹ Lu.24
gradiebat i via. Mane nobiscū:q̄m adue/
spascit:⁊ iclinata ē iā dies. Et qd vltra? Ce
nare ēt nobis cū illo libeat:q2 ipse nobiscū:
vt agnoscam⁹ eū i fractiōe panis. Deniq3 ⁊
tp̄s illō:tp̄s angeli huius p ꝯcordiā tāgit.
Mane nāq3 illi⁹ diei tp̄s ipꝫ designat resur
rectionis dñice. Uespe tp̄s istud:in quo ⁊
se nobiscum cenatuꝝ ꝓmisit. Sequitur.

T.27 ¶ Qui uicerit dabo illi sedere mecum in throno meo: sicut & ego uici & sedi cum patre meo in throno eius.

¶ Sedere in throno quiescere est a labore. Quod enim septem diebus pfecit deus opa sua: ꝛ septimo requieuit: signum erat ꝙ in septimo tpe quiesceret ipse ꝛ quiescere faceret electos suos a laboribus huius mundi: ꝛ daret illis quietē ꝛ pacem: insuper ꝛ iudicium facere de inimicis suis. Tēpus enim patientie: ꝛ tēps iudicij. Quod autem sexto die passus est xp̄s: significat spacium patiētie vsqꝫ ad sextum seculum ꝓtelandum. Est enim senarius numerus pfectissimus quo ad opus: ꝛ pfecta obediētia vsqꝫ ad mortem. Quid enim vltra expectādum? Aut que amplior patiētia exhibenda reprobis: vt ꝯuertantur ꝛ viuant? Nōne qui sibimet occidit misericordiam: iusto iudicio: incidit in iudicium? Nam qd esse dicimus: ꝙ ꝯsedere xp̄o promittitur victori: nisi qꝛ sedere in throno: iudicātis est? ꝛ is: qui fortiter peccata exuperat iudex efficitur iniquoꝝ? Sic Helyas qui tpe iudicij vēturus est: ꝛ tam in typo xp̄i ascendentis in celum: ꝗꝫ in typo ordinis huius ad ꝯtemplationem electi: raptus in curru igneo in celum aereū sublatus est: terribili quondam iudicio puniebat iniquos: quatenus in hoc ipso pciperent futuroꝝ tpum generationes: ꝙ hij qui pro xp̄i noie sustinent psequutiones: eoꝝ qui se iniuste iudicant: ꝛ alioꝝ oium: qui contēnunt verba vite: iudices sunt futuri: facturi vindictam in nationibus: ꝛ increpationes in populis. Unde ꝛ per quendam angelum Danieli dr̄. Judicium sedebit vt auferatur potētia: subauditur illius regis: qui regnaturus est ꝛ disppereat vsqꝫ in finē: regnum autem quod est subter oē celum: (detur populo sanctoꝝ) altissimi: cuius regnum: regnum sempiternū est: ꝛ omnes reges seruient ei: ꝛ obedient. De hoc ꝛ in parte septima libri huius: mētio non dissimilis facta est: dicente de iudicio illo: ꝛ sedibus iustoꝝ: Joāne. Uidi sedes ꝛ sedere sup eas: ꝛ iudiciū datum est illis. Erit autem istud tpe huius ordinis: qui vltimus est in statu secundo: cui ꝛ dr̄. Qui vicerit: dabo ei sedere in throno meo: sicut ꝛ ego vici ꝛ sedi cum patre meo in throno eius. Tale est enim ac si aptius diceretur. Sicut ego per passionis obprobrium introiui in gloriam meam: ita ꝛ eum qui vult regnare mecum: opꝫ per labores multos: ꝛ gemitus intrare in regnū dei. Qꝛ vō multi sunt: qui audiētes nō audiūt: ꝛ vidētes nō vidēt ꝛ intelligētes non intelligunt: id qḋ per oēs angelos vniformiter dictū est: ēt in hoc loco inconclusione subiungitur. Luce.8

¶ Qui habet aures audiendi audiat: quid spiritus dicat ecclesiis. T.28

¶ Septies versiculi huius repetitio facta est: vt nemo se de ignorantia: nemo de negligētia inuitātis excuset. Audite sunt mine: claruerunt ꝓmissa. Sed ꝛ terminus positus est: qui preteriri non poterit. Qui ergo hꝫ aures audiat: ꝛ qd singulis ecclesiaꝝ dicatur: diligēter attendat: vt per singulos ecclesiaꝝ gradus in seipso proficiat: ascendens de virtute in virtutē: visurus deum deorum in syon.

¶ Explicit expositio prime partis Libri Apocalypsis.

¶ Incipit expositio secunde partis Libri Apocalypsis.



In ea pte libri quā hucusqꝫ digessim⁹: de vno qdem spāli ordine: spālis ac ꝓprius sermo fuit: sꝫ tū duꝫ de vno ageremus vt multos tāgeremus ordies: gnālis occasio data est. Sed ꝛ nūc par

te scđa specialius de martyribus agitur:s3
ꝑ diuersa electoꝝ genera sermo ꝓpheticus
Cap.4 dirigatur. Ait ergo sanctus Joannes.
T.1. ¶ Post hæc uidi: & ecce hostiū
apertum in celo.

¶ Post primam visionem intuet scđam:
q2 scđs ordo martyꝝ est suppar apice di/
gnitatis. Magna sunt aūt 7 sublimia hu/
ius preconia visionis: q2 magne est felicita
tis ꝓ celesti patria militare. Post hec (in
qt) vidi 7 ecce hostiu3 aptum erat in celo.
Plura sub celi noie ꝯtinent mysteria: ſm
q̄ diuersitas scripturaꝝ exposcit. Hic tñ ꝑ
celum qđ Joānes vidit sacre scripture in
telligit sacramētum: q2 7 celum a celando
di: 7 intellectus sacre pagine sacramentis
velat. Hostiu3 huius celi fortassis dicet ali
qs esse xp̄m Jesu3: qui se esse scripture ho
stium in euangelio demonstrat: cum dicit.
Joã.10 Ego sum hostium. Qui 7 causam ꝓtinus
apit: cur hostium dicat: cum subdit. Per
me siqs intrauerit: ingrediet 7 egrediet 7
pascua inueniet. Ingrediet speculando vt
predicādo exeat: 7 qbus aīas fideles pascē
do repleat: sanctaꝝ inueniat ꝓpascua scriptu
raꝝ. Quid ergo iudeus foris manēs: lege3
se Moysi intelligere spat? Pulset hostium
fide: mēte celum: 7 dicet vbi sit lumē: vbi
spūs vite. Ueniat ad xp̄m: 7 auferet vela/
men. Uerūtamen in hoc loco ꝑ hostium:
aditus spūalis intellectus intelligēdus est:
q2 quasi mole lr̄e obserratus erat: ne qs ad
Gen.3. ipsius penetralia sineret ingredi: ꝓhibēte
hoc Cherubin 7 flāmeo gladio: qui ꝯstitu
tus erat a dño ad custodiēdam via3 ligni
vite paradisi. Prius eni3 q̄3 xp̄s excitaret
a mortuis: clausus erat (vt ia3 dixi) aditus
1.cor.15 scripturaꝝ. Ubi aūt resurrexit xp̄s primi/
mar.16 tie dormiētium: angelus descēdit de celo: 7
lapis amotus est ab hostio monumēti: ni/
miꝝ q2 vbi afficit xp̄s oportunū: missus est
ad hoies spūs scūs: 7 ascendit de corde lr̄e
spiritalis ac viuificus intellectus. Et bene
Joã.20 ianuis clausis ingressus est xp̄s ad discipu
los suos: q2 necdū refratis mysterijs: fidē
exhibuit resurrectiōis sue. S3 ianuas post
pusillū apuit: qñ apuit illis sensu3: vt intel Lu.24
ligerēt scripturas. Uñ 7 in sequētibus di.
Uidi in dextera sedētis libꝝ scriptū intus
7 foris: signatū sigillis septē. De cuius solo
ne: cu3 ipse q hec ꝓhibet: nō sine mysterio
desparet: ab vno de senioribus ꝯfortat: q di
cit. Ecce vicit leo đ tribu Juda radix Da
uid: apire libꝝ: 7 soluere septem signacula
eius. Ipsu3 est ergo celū: qđ 7 liber vnū: s3
multiforme scripturaꝝ scāꝝ volumen. Cu
ius hostiū ipse solus apuit: q est leo fortissi
mus de tribu iuda: in cuius typo fortis ille
Sāsō abstulit portas a ciuitate phylistij3: Jud.16
cū v3 supato tyrāno: resurrexit ex mortu/
is. Ibi ergo mysterioꝝ solo: vbi maxima fi
dei fortitudo: q2 nimiꝝ vt a scis 7 catholi/
cis pr̄ibus: pie fideliꝝq3 scripture sane faciē
ꝑscrutātibus: nobis traditū est: nequaq̄3 ꝑ
intellectū ad fide3: s3 ꝑ fidei ꝯstātia3 venit
ad intellectū. Dat eni3 nobis gr̄a ꝓ gr̄a: si
cut 7 psalmista testatur: dicēs. Credidi pp Ps.115
qđ loquutus su3. Inde est q̄ a principio re
dēptionis nr̄e: nō est electa turba sapiētiū
que q̄si lr̄aꝝ pitia pueniret ad fidē: s3 indo
cti piscatores 7 rustici: q̄les ꝯsueuerat spne
re mūdus iste: q̄tenus nequaq̄3 verbis hu
mana sapiētia docti: s3 signis 7 miraculis i
auditis: fidei fūdamēta iactarēt: ne inanis
putaret 7 vacua predicatio xp̄i. Disputat
sup hijs apl̄s in q̄da3 epl̄aꝝ suaꝝ: ad cuius 1.cor.1.
fonte3 q sitit q̄3 totius festinet 7 bibat. Qđ
aūt celū 7 liber sub eodē sint accipiēda my
steria: illud quoq3 manifeste insinuat: q̄ 7
liber ipse quē vidit Joānes: septē sigillis si
gnatus erat: 7 secreta celi huius qđ firma/
mētum di: septem planetaꝝ circulis occul
tari feruntur. Sequitur.
¶ Et vox prima quam audiui tā T.2.
quam tubæ loquentis in ore di/
cens. Ascende huc & ostendam
tibi quæ oportet fieri post hæc.
¶ Tube istrumētū ad hoc fuisse ꝯstat iuē
tū: vt cū aliqd solēniter insonādū fuerit: lō
gius isonādū valeat 7 a multis audiri. No
ui ergo testi ꝑcōes tube sonitui cōparant:
q2 In oē3 terrā exiuit son9 eoꝝ 7 i fines or/

bis terre v̾ba eoꝝ. Vñ ꝛ p ꝓpħam di. Cla
Esa. 58 ma ne cesses: q̄si tuba exulta vocē tuā. Qua
si eteni tuba vocē p̄dicator exaltat: cuꝫ xp̄i
euāgeliū manifeste ꝓnūciat. Et vox (inqͥt)
p̄ma quā audiui. Si p̄ma est hꝫ sequētes.
Si p̄ma est: aliqͥd p̄ncipalr̄ inuit: qđ p̄usq̄ꝫ
veniamꝰ ad alias: pcipe deāmus. Et qđ est
illđ? Ascēde (iqͥt) huc. Quare? Q: lr̄a dor
2. cor. 3. suꝫ est: sp̄ūs sursū: lr̄a occidit. Sp̄ūs aūt vi
uificat. Qui ergo vult videre opa dei ꝛ ꝯtē
plari celestia: relictis iferius opibꝰ carnis: q̄
p̄m vocē lr̄e: deorsū sūt: ascēdat mox i sp̄ū:
vsq̄ꝫ ad tertiū celū: ꝛ ibi poterit cū paulo
2. cor. 12 audire archana v̾ba: q̄ pp excellētiā suā nō
lꝫ hoi loq. Vt enim ostenderet Joānes de
q̄li ascensione dicebat: mox ipse apuit: cum
quasi exponenda subiunxit.

C. 3. ¶ Statim fui in spiritu.

¶ In sp̄ū. n. sūt nō in lr̄a: qcūq̄ꝫ ꝯtēplādo
celestia: sacras sp̄ūaliū semitas pābulāt figu
raꝝ. Q: nō i hys figūt mētis oculū q̄ car
nalr̄ legūt: sꝫ i hys q̄ speculādo sp̄ūalr̄ cer
nūt. Sꝫ notādū diligēter: qđ ait: q̄ opꝫ fie
ri post hec. Idcirco. n. dic̄ post hec: q: legio
nes ille scóꝝ q̄ i sequētibꝰ ꝯscribunt. necdū
tāte erāt i re: q̄ꝫte ostēse sūt in mysteriȷs: sꝫ
nec tales sūt q̄les erāt tpe visiōis: sꝫ q̄les fu
ture sūt i nouissimo die. Nō. n. eos tm̄ scós
q iā tūc gescebāt i regno dī: sꝫ ꝛ eos q futu
ri erāt i mūdo: p̄uidebat in sp̄ū. Siue ergo
pauca q̄ p̄cesserāt: siue in mīīcordia q̄ seq̄
bant: veluti collecta simul ꝛ ad sūmā pdu
cta: ac si sub vno ictu oculi: vniuersa cerne
bat. Nam sequitur.

C. 4. ¶ Et ecce sedes posita erat in cæ
lo: & super sedem: sedens.

¶ Diximꝰ supius: qđ hic quoq̄ꝫ (q: locus
exigit) (replicare nō piget) vl'e scripturaꝝ
volumē: celi noie designari. Querētes aūt
qͥd nobis inuat celū istđ: aut qͥd ꝯtineat: i
archanis ipsius iuenimus ꝯtineri i eo glīā
scē mr̄is ecclīe: ꝛ eius q exsupat oēꝫ sensuꝫ
p̄sidētis in illa: sꝫ ꝛ quorūdā sp̄āliū ordinū
manētiū in circuitu: necnō ꝛ viroꝝ dealba
toꝝ p̄sidētiū illis quoꝝ venerāda p̄conia:
ꝛ si v̾bis scūs Joānes apire distulit: certis
tm̄ mysteriȷs itimare curauit. Sedes ergo
illa p̄clara cui presidet rex imēsus: ipsa est
glīosa ꝛ felix scā mr̄ ecclīa. Neq̄ꝫ eni vbiq̄ꝫ
aut semp p illis angelicis agminibꝰ: q̄ vo/
cant throni: accipiēda est sedes dei: q: ꝛ de
xp̄o nascituro de v̾gine: dcm̄ est eidē v̾gini
p angelū Gabrielē. Dabit illi dn̄s deꝰ sedē
Dauid p̄ris sui. Et ip̄e dn̄s discipulis suis. Luce. 1.
Sedebitis (inqͥt) ꝛ vos sup sedes duode/ mat. 19.
ciꝫ: iudicātes duodecim tribꝰ israel. Q: v̾o
ymagies figuraꝝ: q̄s sese ꝯtēplator celestiū
vidisse phibet in hoc loco: veluti q̄dā ꝯdē
sa nemora itricate sunt: libet paulisp gradū
figere: libet stare: vt quo multa sunt ꝛ mul
tiplicia loci huiꝰ mysteria: eo p singula pe/
ne v̾ba: qͥd: qđq̄ꝫ eoꝝ exigat: indagare possi
mus. Et q: post aliq̄ q̄ ad designādā nāꝫ il
lā sūmi boni: reꝝ ymaginibꝰ scripta sūt. se/
dilia quoq̄ꝫ vigitiq̄tuor i circuitu sedis: to
tidēq̄ꝫ seniores desup sedere scribunt: nec
plene de p̄ma sede loq possumꝰ: nisi ꝛ alia
sedilia ꝯferamus: q̄dā necītate rōnis cogi/
mur v̾ba ipsa ꝯfundere: vt altera p altera p
scrutari possimus. Nō. n. de p̄ncipali sede:
ꝛ eo q residet sup illā: loq ꝯuenieter possu
mus: si nō ꝛ de ceteris sil' agimus: q: dū de
sede ipsa p̄ncipali ꝛ sedēte sup illā loq q̄ri
mus: neēe est vt ꝛ alias sedes sil' ꝛ residētes
sup illas seniores v̾bo tāgamus. Igit in pri
ma sede p̄ncipalis designat ecclīa: lꝫ s̄ꝫ ana
gogen: dicta sit sedes dei: ciuitas illa cele/
stis: q̄ scripta est in exitu libri huius: ad cu
ius btā menia sedilia vigintiq̄tuor ptinere
noscunt: de quoꝝ oium pfectiōe ꝛ glīa: q̄
deus ipse donauerit: in sequēti loquemur.
Sedētē v̾o sup thronū: qͥdam putāt intel/
ligēdam p̄sonā xp̄i Jesu: qui sessurus esse
promittit super sedem Dauid: sed melius
hoc fateri possent: si ꝯsedere illum dicerēt
deo patri: sicut ꝛ in angelo Laoditie dici
tur. Sicut ꝛ ego vici sedeo cuꝫ patre meo
in throno eius. Manifeste enim deus pa
ter intelligendus esse ostenditur: cuꝫ post
aliqua subinfertur. Et vidi: ꝛ ecce in
medio Throni: ꝛ quatuor animalium ꝛ
seniorum: Agnum stantem tanquam oc/
cisum: habentem cornua septem ꝛ oculos

ſeptem:qui ſunt ſeptem ſpiritus dei miſſi
in oēm terram:ꝛ venit ꝛ accepit de dexte/
ra ſedentis in throno:librū:quod ait ſan
ctus Joānes.Uidi agnum tanq̄ occiſum
habētem cornua ſeptem:ꝛ ſeptē oculos:
qui ſunt ſeptem ſpiritus dei miſſi in oēm
terram:ꝛ venit ꝛ accepit de dextera ſeden
tis in throno:librum:ad illum diem referē
dum eſt:quo crucifixus eſt idem dn̄s a iu
deis.Uenit enim agnus occiſus:qn̄ ſurre
xit a mortuis. Accepit de dextera ſedētis
Mat.28 librum:qn̄ (ſicut ipſe ait) data eſt ſibi oīs
poteſtas in celo ꝛ i terra:vt in noīe ipſius
Phil.2 oē genu flectat:celeſtium:terreſtrium:ꝛ in
fernoꝝ:libꝝ vero ipſum aperire cepit:qn̄
aperuit diſcipulis ſuis ſenſum:vt intellige
rent ſcripturas. Sꝫ de hoc in ſequētibus.
Lu.24 Ceteꝝ ſi is:qui ſedet ſupra ſedem quoꝝ la
pidum aſpectui ſimilis eſſe dr̄:ſtudioſe re/
grimus:ꝙ ipſe ingenitus pater ſimul cuꝫ
vnigenito ſuo intelligendus maniſeſte co
gnoſcitur.

¶ Et qui ſedebat erat (inquit) ſi
T.5. milis aſpectui lapidis : Iaſpidis:
& Sardinis.

¶ Et vt tertie quoqꝫ pſone exprimeret
ymago.ſ.ſancti ſpiritus:qui ex vtroqꝫ ꝓce
dit:illico ſubſequutus eſt dicens.

T.6. ¶ Et yris erat in circuitu ſedis:
ſimilis uiſioni Smaragdine.

¶ In quo enim trium precioſoꝝ lapidū
ſimilitudines ſcribit:magnum nobis ſan/
cte trinitatis exhibet ſacramētum.Jaſpis
enim coloris virilis ſanguinei Sardinis
eſt:Smaragdus quoqꝫ ꝛ ipſe coloris viri/
dis eſt:exſuperans Jaſpidis viriditatem.
Intātum aūt nature huius lapidis:vinū
ꝛ oleum ꝯuenire dicuntur:vt ex eis ꝓfice
re referatur.Scimus aūt ꝙ viriditas:vi/
ta arboꝝ ꝛ herbaꝝ eſt.Sāguis ſenſibilium
corpoꝝ:vtputa hoīum ꝛ iumentoꝝ.Are/
ſcit enim membꝝ quod ſanguine nō vire/
ſcit.Unde non immerito ſanguis aīalium
ꝓ vita in Geneſi reputatur:qꝛ ꝛ ſi ſpiritus
eſt qui viuificat corpus:videmus tn̄ ꝙ ſi/
ne ſanguine manere ſpiritus in carne:non
pōt:ꝛ areſcunt mēbra corporis : quoꝝ ve/
ne ſanguinis in:iduntur. Porro herbe ꝛ
arbores ex aqua que ꝑncipalis liquor eſt.
ſuam ꝯtrahunt viriditatem:vt apte intel
ligantur illa duo que commemorat idem
Joannes in epiſtola ſua : aqua.ſ.ſanguis: 1.Jo.5.
que duo ſimul cum ſpiritu:vnum eſſe ꝓhi
bentur.In Jaſpidis itaqꝫ viriditate : pſo/
na deſignata eſt dei patris:que eſt principi
um in trinitate.Utiqꝫ ꝛ in numero precio
ſoꝝ lapiduꝫ:Jaſpis primus oīum ſcriptus
eſt. In ſanguineo vero colore Sardinis:
apte vnigenitus dei filius deſignatus eſt:
qui cum eſſet deus verus ante tpa ſecula/
ria:homo fieri voluit in fine ſeculoꝝ.Sa/ Ti.1.
ne in colore Smaragdi:que precipue pre/
eminet viriditate:illa ſancte trinitatis de/
ſignatur pſona:que viuificās ſpiritus : di/
cta eſt:eo ꝙ ꝑ ipſum humana corda:haud
dubiū:ꝙ ꝛ corpora viuificent:dicente apo
ſtolo.,Factus eſt primus Adam in aīaꝫ vi 1.cor.15
uētem.Secundus Adam in ſpūm viuifi/
cātē.Et alio loco. Si ſpūs eius qui ſuſcita Ro.4.
uit Jeſum xp̄m a mortuis:habitat in vo/
bis:ſuſcitabit ꝛ mortalia corpora veſtra:ꝓ
pter inhabitantem ſpirituꝫ eius in vobis.
Hinc ꝛ in Symbolo patruꝫ dr̄:Credo ꝛ
in ſpūm ſanctum dn̄m ꝛ viuificātem.Qđ
ſi xp̄s de ſeipſo in euāgelio dicit.Sicut pa
ter ſuſcitat mortuos ꝛ viuificat:ita ꝛ filius Joā.5.
quos vult viuificat. Quid eſt ꝙ hoc no/
men viuificans : quaſi ꝓprietate quadam
ſpiritui ſancto attribuit:niſi qꝛ tunc vera/
citer viuificatur interior noſter hō:cū do/
num accipit ſpūs ſancti : vt maneat cum
ipſo (ſicut ait veritas) in eternū? Ut eniꝫ
paꝝ aliqd tangam eoꝝ que ad preſens oc/
currunt:qualis (queſo) eſt vita aīe:que va
cua eſt ſapientia ꝛ intellectu:ꝯſilio:fortitu
dine:ſciētia:pietate:ꝛ timore : ꝛ quod eis
maius eſt:fide:ſpe:gaudio:ꝛ amore? Non
ne bonum erat ei ſi creata non fuiſſet aīa il
la?Et hec oīa de ſpiritu ſancto.De ſpiritu
qppe ſuo dedit deus necdum habentibus
dona hec:dicente in epiſtola ſua Joanne:
cuius eſt liber iſte.De ſpiritu ſuo dedit no 1.Joā.5

bis. Ut enim rem nō similem: sed dissimi/
lem dicam: Sicut aīa corpus: ita animam
quaʒ replet: viuificat spiritus sanctus. Ui
uidior ⁊ viuacior Smaragdi color: colore
Jaspidis est: sed ⁊ satis speciosior illo: sicut
⁊ liquor olei: siue balsami: qui sancti spūs
vnctionem designat: preciosior est liquore
aque vel vini: in quibus pater ⁊ filius desi
gnati sunt: ne pro eo vʒ ꝙ idem spūs a pa
tre filioqʒ ꝓcedit: minor esse maiestate: pa/
tre vel filio putaretur. Sed forte dicit ali/
qs. Cum equales sint tres ꝑsone ipse deita
tis: ⁊ nulla differentia sit in tribus oportu
nius esse videretur: vt eis rebus eq̄lis pre
cij: significatio aptaretur. Ad quod respō/
detur. Si alius ab alio non ꝓcederet. Un
de alius prior: alius posterior credi posset:
occasione asserende ꝑfidie: assertores here
sum non haberet. Qꝛ vero alter ab altero
est: date sunt plerūqʒ clariores similitudi/
nes filio q̄ʒ patri: clariores spiritui sancto
q̄ʒ filio: ne forte filiuʒ eterno patre: aut spi/
ritum sanctum eodem filio inferiorem qs
extimet ⁊ inequalem. Nam ⁊ ideo vnige/
nitus dei filius: vocatur sapientia patris:
ne qs eum extimet repente natum: vel si/
cut hoīs filium: paterno studio eruditū.
Idcirco spūs sanctus vocatur bonitas: ⁊
amor dei ne qs eum extimet diuine substā
tie gratuita bonitate vnitum. Hec igitur
cā est: cur patri similitudo Jaspidis: Sar/
dinis filio: spiritui vero sancto: preciosio/
ris satis lapidis. i. smaragdi: attributa est.
Hoc cur charitatis virtus: oībus virtuti
bus preferaṫ. Sed qꝛ nō simpliciter Sma
ragdinis: sicut Jaspidis ⁊ Sardinis: sed
cum interpositione yris mentio facta est.
Nō est pretereunduʒ silētio: cur ꝑsona spi/
ritus sancti designetur in yri: aut cur ea/
dem yris in circuitu sedis esse referatur:
Et yris (inq̄t) erat in circuitu sedis simi
lis visioni Smaragdine. Si spēm yris hu
ius quam videmus in nubibus: diligēter
notamus: tres in ea colores esse perpendi
mus: vnum viridem: cuius facta est tacite
mētio: in hoc loco designatione Smarag/
di: alium ceruleum: vel aereum: tertiuʒ ru
bicundum. Quare aūt vnus archus tres
hʒ colores: nisi qꝛ primo datur hoī gratia:
vt credat: secūdo vt valeat operari: tertio
vt ꝯsumatus in charitate dei: requiescat
etiam ipse a laboribus suis? Inde est ꝙ spi
ritus sanctus primo apparuit in specie co
lumbe: secundo in insufflatione aeris: ter/
tio in igne. Sed hoc quare? Qꝛ cum sit ꝓ
cedens a patre ⁊ filio: etiaʒ ipse spirat vbi
vult: ⁊ diuidit de suo singulis pro arbitrio
suo. Unde enim se ostendat ꝓcedere a pa
tre: eos quos simpliciter (vt ita dixerim)
tāgit: facit liberos vt credere queant. Et
vt se ꝓcedere ostendat a filio: eos quibus
exhibet adiutoriuʒ: facit promptos ad oē
opus bonum: maxime autem ad predican
dum verbum dei. Et vt se ostenderet au/
ctorem vite: ⁊ distributorem gratiaꝝ: eos
plerūqʒ qui ꝓbati sunt in oī opere bono:
replet muneribus bonoꝝ suoꝝ: vt eos per
oīa exhibeat spūales. Quod vero yris ista
in circuitu sedis esse dr̃: simile est eius qđ
in psalmo cātatur. Qui ꝯfidunt in dño si ps. 24.
cut mons syon: non cōmouebitur in eter/
num qui habitat in hierusalem. Montes
in circuitu eius: ⁊ dñs in circuitu populi
sui: ex hoc nunc ⁊ vsqʒ in seculum. In cir/
cuitu nāqʒ hierusalem: hoc est: matris ec/
clesie: que sedes dñi dicta est: in hoc loco
mōtes esse dicuntur: qꝛ nisi in circuitu ci/
uitatis ad ipsius tuitioneʒ ⁊ custodiam ꝓ
pugnatores discurrāt: in pacis quiete ciui/
tas ꝑmanere nō posset. Unde ⁊ in cāticis
dr̃. En lectulum Salomonis. Sexaginta Canti. 3
fortes ambiunt ex fortissimis israel: oēs te
nētes gladios: ⁊ ad bella doctissimi: vniuſ
cuiusqʒ ensis sup femur suum pp timores
nocturnos. Lectulus Salomonis ipse est:
qui ⁊ sedes dei sancta. s. mater ecclesia. In
huius ergo circuitu sexaginta ꝓpugnato/
res discurrunt: qui eam seruare studeant
a timore nocturno: qꝛ pro huius custodia
sancti martyres bella spiritualia ꝑegerūt:
vltro seipsos tradentes morti: vltro se tor/
toribus ingerētes: ne qñ hanc filij tenebra
rum diriperēt: si in suis munitionibus pre
liātes milites nō haberet. Qui ⁊ recte vi/

ri fortis̃mi ⁊ sexaginta numero esse pħibẽ
tur: q꞉ senarij pfectio numeri: non nisi for/
tes exigit ⁊ pfectos: q ⁊ vsq꞉ in finẽ belli p
palmam patiẽtie vincãt: ⁊ fidei fortitudine
hostes sancte eccl̃ie insistẽdo ꝓsternãt. Cõ
pletum est enim in sanctis martyribus: id
qđ sancte matri eccl̃ie dñs ꝓmiserat p ꝓ/
Esa 54 phetam. Dabo Jaspidez ꝓpugnacula tua.
Fortitudo nãq꞉ fidei designata in iaspide
sanctis martyribus collata est: cuius pero
gatiua grẽ data est apl̃o Petro: ei. s. q pri/
mus post xp̃m totius est eccl̃ie fundamen
tum. Sic eniz scriptũ est in vltima huius
parte voluminis: in qua de celesti agit̃ ciui
tate. Murus ciuitatis habẽs fundamẽta
duodecim: ⁊ in ipsis duodecim noĩa duo/
decim apl̃oꝝ ⁊ agni. Et paulopost. Fũda/
mẽta muri eius: oĩ lapide precioso ornata.
Fundamẽtum primuz: Jaspis. De hoc la/
pide Jaspide: iam supius dixerat. Et erat
structura muri eius ex lapide iaspide: ipsa
vero auro mũdo: sĩle vitro mũdo. Ecce iã
incipiũt declarari mysteria. Jaspis funda/
mẽtoꝝ principium: q꞉ fides Petri qui pri
mus est in apl̃is: firmum fundamẽtum est
⁊ origo ṽtutum. Sz vnde hoc hz Petrus
qui pastor est ⁊ custos eccl̃ie: nisi ab eo qui
mat. 16. pater est oĩum: ⁊ curator cunctoꝝ? Beat⁹
es (inqt) dñs Symon bariona: q꞉ caro ⁊
sanguis nõ reuelauit tibi: sz pr̃ meus q est
in celis. Deus ergo pr̃ dedit Petro forti/
tudinem fidei: vt esset fundamẽtuz eccl̃ie:
qui ẽt matribus idipsum prestitit: vt triũ/
phales belli turmas virilr̃ cuz Petro pre
liãdo preirẽt: q̃tenus qui tãto principi mi/
litãdo assisterẽt: vna cũ eo gl̃iam possideãt
in celis. Inde est q̃ beatus Petrus cum
coapl̃is suis septem sibi asciuit dyacones:
quoꝝ primus Stephanus fuit: q ⁊ assum
pto vexillo crucis eũdez belli p̃ncipẽ p̃liã/
do p̃iuit: q̃tenus ⁊ btũs Stephanus: quo
eẽt itura turba oñderet: ⁊ petr⁹ cohortãdo
debiles ad palmã dũ adiuueret: aĩaret triũ
phi. Propagata est ergo ṽt⁹ fidei q̃ erat in
petro: i dyacones ɔstitutos ab ipso futuri
certamis adiutores: vt q audire a xp̃o me
Jcã. 22 ruit. Seq̃re me. Ipsi quoq꞉ p̃limi bellato/

res assisterẽt: ⁊ q bellũ assumeret ɔtra mul
tos: nõ paucos i comitatu suo pugnatores
hẽret. Oẽs (iqt) tenẽtes gladios ⁊ ad bella Gen. 3.
doctissimi. Hẽbant sane gladiũ spũs qđ est Eph. 6.
ṽbũ dei: hẽbãt ɔstãtiã fidei: q̃ ⁊ eos nihil ti
mẽdũ: nihil dubitandũ edocuit: vtpote de
quoꝝ capite: nec capillus p̃iret. Recte er/
go lapis fũdamẽti p̃mi i structura muri p
fecisse cognoscit̃: q꞉ fortitudo fidei q̃ colla/
ta ẽ Petro: i scĩs martyrib⁹ ꝓpagata ɔua/
luit. Ubiq꞉ igit̃ Jaspis p̃m⁹ scribit̃: q꞉ i pri
mis ṽt⁹ fidei repit̃. Si deũ prẽz sigñat: pria
est ipse trinitatis p̃sona. Si Petꝝ aplz: ipe
i apl̃is p̃ncipat̃. Si mr̃uz turbã: ipsi eccle/
siã ɔdicarũt. Uiri ergo fortissimi q lectulũ
Salomõis circũeũt: scĩ martyres sũt: vtpo
te q defendũt ecclesiã a timore nocturno.
Ipsi sũt inq̃z ꝓpugnacula scẽ ecclesie repro
missa: ipsi mõtes muniti ad custodiã i hie
rusalẽ: de qb⁹ dr̃. Mõtes i circuitu ei⁹. Qr ps. 124
ṽo alibi scriptũ est. Nisi dñs custodierit ci ps. 127
uitatẽ: frustra vigilat q custodit eã. Recte
mox subdit̃. Et dñs i circuitu populi sui.
Et dñs ergo ⁊ mõtes i circuitu hierusalẽ
eẽ dr̃: q꞉ sic p se pius dñs dignat⁹ est pascẽ
gregẽ suũ: vt tñ ad illius custodiã: pastoꝝ
exercitũ excitaret. Uñ ⁊ hic quoq꞉ postq̃z
ait. Et yris erat i circuitu sedis: sĩlis visiõi
smaragdine: illico adiunctum est. T. 7.

¶ Et in circuitu sedis: sedilia ui/
gintiquatuor: & super thronos
uigintiquatuor seniores sedẽtes
circũamictos uestimẽtis albis: et
ĩ capitibus eoꝝ coronas aureas.

¶ Quãuis i descriptiõis ordĩe p̃us de se
dilib⁹ q̃z ɔ seniorib⁹ s̃mo sit: oportuni⁹ tñ ar
bitrati sum⁹: vt p̃us de seniorib⁹ q̃z ɔ thro
nis tractem⁹. De hijs diuersi diuersa dixe/
rũt. Nõ. n. ɔfuerũt q aliđ atq꞉ aliđ dicerẽt.
Gñalis tñ opio tz eẽ eos p duodeciz prĩar
chas ⁊ apl̃os totidẽ: quoꝝ alios s̃m carnẽ
filios Jacob: alios vz spũz: p̃mos xp̃i filios
eẽ scimus: pr̃es electoꝝ populoꝝ vtrosq꞉.
De duodeci tñ apl̃is: oĩ semota ɔtradictõe
ɔcedũt: q꞉ vita sĩl ⁊ numer⁹ cũ auc̃tate cõ/

cordāt. Uita: q̄ vſq̄ʒ ad mortem ꝓ iuſtitia
certauerūt. Numerꝰ: q̄ duodeci a dn̄o ſūt
electi. Auctas: q̄ hos duodeciʒ viros ſup
ſedes duodeciʒ ſeſſuros ⁊ iudicaturos infi
deles pp̄los: manifeſtat vitas ipſa cū dicit.
Mat.19. In regñatione cū ſederit filiꝰ hoīs in ſede
maieſtatis ſue: ſedebitis ⁊ vos ſuper ſedes
duodeciʒ iudicātes duodeciʒ tribꝰ iſrl̄. Un̄
⁊ btūs Joānes cuiꝰ eſt liber iſte: vt ſe vnū
de ſeniorıbꝰ eē oñderet: ſeſe in ep̄lis ſuis ſe-
niorē cognoīat. De duodeciʒ āt p̄riarchis
q̄ʒuis hoc numerus velle videat̄: multa tñ
opponi pñt: q̄ rōni ꝯtraria videant̄. Prio
q̄dē: q̄ inocētē frēm p malitiā vēdiderūt:
deinde q̄ vbicūq̄ʒ i ſcriptura ſacra de ſcīs
viris teſti ꝑoris: mētio fcā eſt iter eos q pie
⁊ religioſe vixerunt: Joſeph ſolo excepto:
nullo vſq̄ʒ iueniūtur cōmēdari ꝑconio: qn
Grego. potiꝰ de vēditione iuſti fr̄is: ⁊ inidie liuore
culpātur. Cōmemorat hoc btūs Gregoriꝰ
faciēs mētionē in q̄dā omeliaꝝ ſuaꝝ de re
probis ⁊ electis: dicēs ita. Duos filios ha-
buit ꝑmus hō: ⁊ vnꝰ hoꝝ electꝰ eſt: alter re
probꝰ fuit. Tres filios Noe archa ꝯtinuit.
Sʒ ex hijs duo electi ſūt: vnꝰ reprobꝰ fuit.
Duos Abraā filios hūit: ſʒ vnꝰ electꝰ: alter
vō reprobus fuit. Duos Jſaac filios hūit:
ſʒ vnꝰ electꝰ: alter vō reprobus fuit. Duode
ciʒ filios Jacob hūit: ſʒ ex hijs vnus p ino
cētiā vēditꝰ eſt: alij vō p malitiā vēditores
fr̄is fuerūt. Q̄ ergo vita cū numero nō cō
cordat: nullā viʒ numerꝰ ad hoc hr̄e vide
tur: maxie cū d̄ Jſmael dn̄s dixerit: ꝙ duo
Geñ.17 deciʒ duces gn̄aret: q tñ cū de electo pp̄lo
nihil hūere cōe. Et fortaſſis nō deerit q di
cat: figurā hos potius gerere ap̄loꝝ q̄ʒ vt
eis i gl̄ia extimētur eq̄les: vt queādmodū
Jacob p̄riarcha duodeciʒ filios carnal̄r ge
nuit ad ꝓpaginē carnis: ita ſpirital̄r xp̄m
totidē ap̄los ad gignēdos ſpiritales filios
genuiſſe dicamus: ita tñ vt ſicut nō recte
fit cōparatio Jacob p̄riarche ad xp̄m: ſic
nec iter illos ⁊ iſtos fieri cōparatio extime
tur. Sʒ ſi iō p̄riarche duodeciʒ in electis il
lius pp̄li: ꝑncipatū nō hūt: q̄ ap̄lis eq̄les
nō ſunt: ergo nec Jacob p̄riarcha i regno
dei magnꝰ eē credēdus eſt. Q̄ xp̄o cuius
filis eſt in hac parte: ineq̄lis eſt merito ⁊ di
gnitate. Quinimo ſi iō magni ſunt ap̄li: q̄
magnus eſt q genuit illos: ⁊ magna natiui
tatis gloria: q̄ orti ſunt: iō p̄riarche duode-
cim eq̄les nō ſunt apoſtolis: q̄ nec Jacob
eq̄lis eſt xp̄o: nec natiuitas q̄ ex Jacob na-
ti ſunt illi natiuitati: q̄ ex ipſo apoſtoli nati
ſunt. Nec iō tñ iſti nō fuere magni in gn̄e
ſuo: ⁊ ſi eq̄les apoſtolis nō fuerūt in vita:
q̄ nec magni illi p̄riarche: Abraā. ſ. Jſaac
⁊ Jacob: quoꝝ fidei donatus eſt xp̄s: vitā
apoſtolicā tenuiſſe legūtur: ⁊ tñ minores
nō ſunt: q̄ʒuis vxores ⁊ diuitias multas ꝓ
tpe hūiſſe legātur. Hij vō vt pfectius viue
rent: oīa ꝓ dn̄o reliq̄ſſe. Magni ergo ſunt
ap̄li ⁊ tā magni: q q̄ſi hore duodecim vō
adheſerūt diei. Sʒ tñ ⁊ hore noctis: qbꝰ lu
na lumē ꝑſtitit: bone ſunt: q̄ ⁊ ſi nihil he-
res paruulus diſtat a ſuo: heres tñ ⁊ ipſe
eſt: ⁊ deus oīum: queādmodū ⁊ illi qbꝰ ple
na etas vēdicat libertatē. Cōſtat aūt p̄riar
chas duodecim in vnius diei cultura fide
liter pmāſiſſe: nullūq̄ʒ eē populū ex eo tpe
ad dei laudē electū: niſi quē aut ipſi duode
cim ſm carnē: aut ſm natiuitatē ſpūs duo
deciʒ apoſtoli genuerūt. Que cū ita ſe ha-
beāt: videt̄ ꝙ hij duodeciʒ viri ad numeꝝ
ptineāt ſenioꝝ: niſi ꝓ eo tm̄: ꝙ de iniqua
fr̄is vēditione culpātur. Ad q̄d tñ rn̄deri
pōt: ſi tñ ſufficit ad id q̄d q̄rit̄ eos ꝓ culpa
illa: collato ſibi diuinitꝰ munere nō eē ꝑua-
tos: q̄ nec dauid ꝓphetaꝝ egregiꝰ: cui ma
nifeſtior de xp̄o facta eſt a dn̄o repromiſſio:
ꝓ duobus tam magnis facinoribus: a glo-
ria deiectus eſt: cui humilis compūctio: ⁊
vitam reddidit ⁊ honorem. Et illi quideʒ
quod inique ꝯceperant: in delictum leui-
us commutarunt: vendētes: vʒ innocen-
tem ſine pollutione manuum: queʒ prius
ſe dixerant occiſuros. Hic a tam magno
ſcelere: nec in parte: nec in toto reſipu-
it: ſed ad augumentum concepti crimi-
nis per eum ipſum qui moriturus erat:
litteras dolo plenas: pro hoc ipſo dixe- 2.reg.11
xit. Commiſit ergo duo pariter: tam gra
uia: tam noxia crimina: nec tamen a
pio domino reprobatus eſt: quia ſic

est penitētia purgatus a scelere vt dealbatus sup niuem: audeat ɔfidenter clamare dicens. Docebo iniquos vias tuas: ⁊ impij ad te ɔuertētur. Sed huius ⁊ peniten
Ps.50. tiam legimus: ⁊ flagella qbus correptus est: ⁊ remissionem delicti. Illoꝝ vero penitētiam nusqꝫ legimus: q: in nulla reperit scriptura: nisi forte illud sufficere potuisse dixerim: q territi in egypto arguebant se metipsos dicentes. Merito hec patimur:
Ge.42 q: peccauimus in fratrem nostꝝ videntes angustiam aie eius dum deprecaret nos: ⁊ non audiuimus. Confessio nāqꝫ ista penitētie fuit: quam ⁊ si eis ad penitentie fructum sufficere potuisse: scriptura nō dicit: dubium tñ non est: posse eos: p hanc ɔfessionem: plenam ɔseq indulgentiam: quos ɔstat agnouisse culpam: ⁊ penituisse de crimine. Ois nēpe peccator eoipso iustus eē icipit: quo sentētiam iudicis iustā esse fatetur. Quāuis nō incōgrue forsan: iusto dei dicimus actum esse iudicio: vt illoꝝ semē egyptij seruitute compmerēt: quoꝝ patres iustum viꝝ genti extranee vendiderunt. Nec illud discrepat ab eodem sensu:
Geñ.15 q quadringentis annis eoꝝ protenditur incolatus: ⁊ quarta generatione a seruitute egyptia liberantur. Cōcordat autem illi sententie: quam p Moysen dñs manifestat: cum dicit. Ego sum deus fortis ⁊ zelothes: qui reddo inigtates patꝝ in filios:
Exo.20 in tertiam ⁊ quartam generationem. Nā ⁊ crimen illud magnum Dauid in semē legitur redundasse peccātis: interfecto prius filio: qui sibi de adultera natus est. Sic sic amādus ille ⁊ terribilis dñs: ⁊ misericordiā idulget plenius: ⁊ fine vltionis examine peccata delinquētium non dimittit. Sic p baptismi gratiam peccatum originale soluitur: ⁊ tñ pena mortis quam pro eo homo meruit: nō deletur. Sed de hoc alias. De patriarchis autem sermo erat. Utꝝ tanto illo honore digni esse valeant apud deum: qui fratrem innocētem: ⁊ simplicem p malitiam vendiderunt: q iuste (vt iam diximus) queri posset. Si Dauid tantus pphéta nequaqꝫ surgeret post rui

nam: Si Petrus etiam post piurium: ⁊ Paulus post homicidium: ad culmē glorie nō venirent. Restat ergo vt quoꝝ nomina in hoc libro Apocalypsis: taꝫ lucide scripta sunt: vt duodecim millia sanctorū per singulos signati esse scribantur: regnare cum deo viuo credamus: q: vt ipsa veritas dicit. Nō est deus mortuoꝝ: sed viuē
tium. Utrum vero ad senioꝝ numeꝝ pertineant viri ipsi: non qdem auctoritatis assertio: sed opinio aliq esse potest: qꝫuis nō ignorez multa occurrere: que huic opinioni resistant. E qbus est illud: q: cum prelium spūale: nō sit cōmissum in hasta mate mat.22.
rialī: sed in gladio spūs: quod est verbum Eph.6.
dei: satis admodum absurdum videtur vt illis viris tanta prerogatiua glorie collata esse credat: qui certasse vsqꝫ ad mortem p iustitia non leguntur: nisi forte audeat qs negare occubuisse etiam tunc nōnullos. p ɔfessione veritatis: ⁊ nō defuisse viros pie ctos veteri testamento: qui pro defensione iustitie coronarentur martyrio. Sed quis negare audeat qd xps dicit: aut inter dubia ducere: qd veritas ɔfitetur? Ue (inqt) mat.23.
vobis scribe ⁊ pharisei hypochrite: q edificatis sepulchra pphetaꝝ ⁊ ornatis monumēta iustoꝝ: ⁊ dicitis. Si fuissemus in diebus patruꝫ nostroꝝ: non essemus socij eorum in sanguine pphetaꝝ. Itaqꝫ testimonio estis vobismetipsis: q: filij estis eorum qui prophetas occiderunt. Et post pauca. Ut veniat (inqt) sup vos ois sanguis iustus qui effusus est sup terram: a sanguine Abel iusti: vsqꝫ ad sanguinem Zacharie filij Barachie: quem occidistis inter templuꝫ ⁊ altare. Ubi ⁊ illud magis viget: qd in hac secunda parte: vbi de martyribus agit: ⁊ manifeste sedes iste vigintiquatuor qbus seniores pñdēt: electas scōꝝ martyꝝ legiones designant: nec alias qꝫ illas de qbus in sequentibus pr. Audiui numeꝝ signatoꝝ centūquadragintaquatuor millia ex oi tribu filioꝝ israel. Ex tribu iuda duodeci millia signati. Ex tribu Rubē, duodecim millia signati ⁊c. Et siqui sunt alij qui pertineant ad sedes istas: ⁊ absursum satis

videtur:vt credātur esse principes sancto
rum martyr:qui exemplum martyrij:seu
virginitatis:posteris nō dederūt: τ si alio
genere magni esse potuerint:maxime cum
in oi tpe prioris testamēti:vsq3 ad tps quo
liber iste editus est a beato Joāne:ex nulla
hystoriar veter ɔsideratione occurrit fuis
se ex illo populo:tam multa sanctor mil/
lia:qui pro dei noie:aut pro iustitia more/
rentur:ex qbus duodecim de vigintiqua/
tuor sedes pfici potuissent. Rursuz nume
rus iste in sexti aptione signaculi colligen/
dus esse mōstratur:ɛo.s.tpe quo ɔsuman/
dum esse credimus illud qd apostolus di/
Ro.12. cit. Cum plenitudo gentium intrauerit:
tunc ois israel saluus fiet:nihilq3 de eo pti
nere ad vetus testamētum:nisi forte dicat
aliqs:eo tpe colligēdam esse summā istam
ex oi tribu filior israel:quo isdem iudeor
populus ɔuertetur ad deuz. Sed si hoc iu
re tenetur:qualiter accipiendum est illud
qd ptinus subinfertur. Post hec vidi tur
bam magnaz quam dinumerare nemo po
terat ex oibus gentibus τ tribubus:τ po/
pulis:τ linguis:stātes ante thronuz in cō/
spectu agni amicti stolis albis: τ palme in
manibus eor:maxime cum de vtroq3 po
mat.20. pulo:veritas dicat. Erūt primi nouissimi:
τ nouissimi primi? Qua in re melius mihi
videt:sm illud qd gētibus p apłum dicit.
Si aūt vos xpi:ergo Abrae semen estis:in
telligi per duodecim patriarchas duode/
ciz apostolos:quor filij sunt sancti marty
res:qui passi sunt pro noie xpi a tpe ipsor
sanctor apostolor:vsq3 ad aptionem sexti
signaculi:τ tpa antechristi. Ceteros autez
duodecim seniores eligendos de gētili po
pulo: tpe quo venturus est Helyas: sicut
duodecim apostoli:de iudaico tpe quo ve
nit Joānes baptista. Ut qūo per duodeciz
apostolos τ coadiutores eor vocate sunt
gentes:ita per illos duodecim intret vni/
mat.20. uersa multitudo filior israel:τ sint re vera
primi nouissimi τ nouissimi primi. Uide/
tur aūt hoc velle trina illa designatio prin
cipum que facta est circa exordium tempo
ris qd precessit sub lege:vbi post duodeciz

patriarchas qui defecerunt in egypto:ele
cti sunt duodeciz principes de singulis tri
bubus: qui τ ipsi pstrati sunt in deserto:
nouissime designati sunt alij duodecim:q/
bus τ datum est intrare in terraz pmissio
nis: τ hereditate possidere terram fluen/
tem lac τ mel. Etenim duodecim patriar/
che qui mortui sunt in egypto: designant
vniuersos illius populi patriarchas: qui
priusq3 surgeret xps a mortuis:consumati
sunt sub veteri testamēto. Duodecim qui
pstrati sunt in deserto:designāt duodecim
apostolos cum successoribus suis: q τ ipsi
sub hoc scdo statu ɔsumationem acceput:
nec pseuerant peruenire tpaliter ad illam
requiem que futura est in septima etate se/
culi pp peccata:nimir q2 vt ipse Moyses
cum senioribus israel occubuit in deserto
pp peccata populi:ita xps cuz sanctis apo
stolis τ martyrib9 p peccatis generis hu
mani:sustinuit passionem:vt talibus sacri
ficijs placatus deus:parceret d reliquo:re
liquijs populi sui. Inde est q illis qui fue
runt primi: pstratis in deserto: nouissimi
duodecim cum filijs eor qui ceciderāt:in
trauerunt terram illam fluētem (vt dici/
tur) lac τ mel:q2 ɔsumatis τ ex parte con
sumptis:in fine huius scdi status:hijs qui
abhorrentes noua:emulātur adhuc vete/
ra τ antiqua:quasi ita liceat nunc prelatis
ecclesiar viuere sm carnem qūo videba/
tur licere patriarchis τ pphetis. Illi soli
intraturi sunt in requiez illam:que in ter
tio statu seculi reuelāda est:qui spreta vetu
state littere:in nouitate spiritus ambulare
didicerunt. Igitur duodeciz seniores duo
cim esse apostolos:nulla dubitatio est. Re
liquos aūt duodecim esse duodeciz viros
futuros:vtr sit intellectus:an opinio: le/
ctoris iudicio derelinquo. Et de hijs satis
dictum. Sed num:q2 sup sedes vigintiq/
tuor ad eius similitudinem:qui sup sedem
sedet:seniores vigintiquatuor sedere scri/
būtur:idcirco hij vigintiquatuor viri oi/
bus sanctis alijs creduntur esse maiores?
Si hoc est. Quid dicemus de Abraam:
Isaac: τ Jacob:patribus patriarchar: τ

apostoloꝝ? Quid de Moyse:⁊ Samuele: Dauid:⁊ Helya? Quid de Joanne bapti/sta:quo inter natos mulieꝝ nullus maior surrexisse describitur? Quid de matre dñi: quam non solum sup hoies sanctos:verũ etiam super virtutes angelicas credimus exaltataz? Sed questio ista facile soluitur: si ꝑm dignitatum differentias in domo oi potẽtis dei:dignitatum differẽtias esse sci mus:dicẽte dño. In domo patris mei mã
Joã.14 siones multe sunt. Sed de hoc in sequẽti/bus. Primo autem pẽsandum est: q̃ta sit patrum nostroꝝ gloria:q̃ta nos in eis cõ/munio claritatis illustret: q̃ nimiꝝ si filij dei sumus:sicut esse debemus:⁊ si nos vni us patris filios esse scimus: nulla põt esse in ciuitate illa ꝓprietas:vbi summe chari tatis vinculum totum prestat esse cõe. Ec ce enim prescripti seniores: circumamicti vestimẽtis albis esse referuntur:⁊ tñ nõ so lum ipsos:verũetiam infinitam vel innu/meram sanctoꝝ turbaz indutam vestibus albis:se Joãnes vidisse testatur. Coronas aureas habere describuntur: in capitibus suis:⁊ tñ oẽs sanctos gloria ⁊ honore coro nandos:Paulus apostolus manifstat:cuz dicit. Nõ coronatur nisi qui legittime cer/tauerit. Si enim nõ coronatur nisi qui le/
2.thi.2 gittime certat:liquet ꝙ qui certat legitti/me:corona victorie coronaẗ. Qđ cum ita sit. Quid est ꝙ soli isti vigintiquattuor vi ri coronari vidẽtur:nisi q̃ illoꝝ gloria cõ/munis est oium electoꝝ. Sciẽdum est igi tur ꝙ glorie ⁊ honori:qbus sancti seniores decorari vidẽtur:ꝑfecti quoqꝫ alij iure he reditario successerunt. Ut enim in regno filioꝝ hoium:diuersi sunt ordines ⁊ hono res:sic ⁊ in regno celoꝝ plures dignitates esse:qbus alijs alij preponãtur: adinuicez manifestum est. Si enim inter ipsos aplos queris fidez:precellit Petrus. Si sciẽtiaz antecedit Paulus. Si diuine speculatio/nis gratiam:preferẗ Joãnes. Ad agnoscẽ/das igiẗ celestium dignitates virtutuz:nõ paꝝ ꝯfert ꝯsideratio terrenoꝝ. Multi sub vno rege:dignitatuz munere potiunẗ:sed nõ oẽs eodem honore:nec eadem glia de/coranẗ. Alios quippe ista:quosdam vero il lustrat illa. Qui aũt in oibus fulget:solus est dñs vniuersoꝝ. Regalis qppe ꝯsuetu/do hoc exigit:vt post regem honorari de/beãt principes ꝓpꝛ̃oꝝ:qui singuli per loca singula ad subditoꝝ regimen disponunẗ: vt ex hoc glia regis altius prediceẗ ab oi/bus:quo pluribus in regno principibus: vnus specialr̃ principaẗ. Uidemus autẽ ⁊ singulos principes:qui pro diuersitate ꝓ/uinciaꝝ:priuatis prenoibus appellanẗ:re/gis sui munere decoratos: ⁊ ad regiam si/militudinem ꝓprijs curijs presidere. Sic Hest.14
in curia regis Assueri:septez principes cõ sedebãt regi:quoꝝ ꝯsilio vtebaẗ in oibus: adeo vt nec Regina vastis posset euadere sniam quam dederunt in eam:quominus thoro regis:⁊ gloria:dato remedio priua/reẗ. Q̃ ergo magnates⁹ reguz terraꝝ habẽ tes ꝓprias curias in ciuitatibus suis:sub/ditas sibi plebes dijudicant:eo q̃dam pri/uata gloria inter ceteros fulciunẗ:quo eos regalis sĩtudo glorie claros efficit ⁊ subli mes. At regalis ac principalis curie tanta esse cerniẗ:claritatis maiestas:vt ei non so lum a magnatuz curijs que infra sunt:ve rũetiam ab ipsis magnatibus exhibeaẗ ho nor:nimiꝝ q̃ quo regio lateri familiarius adherẽt:eo vniuersos regis subditos:pote state precellit. Sic ⁊ in regno dei:qđ est sã cta mater eccl̃ia:que mittẽs palmites suos vsqꝫ ad mare:ꝑ diuersas mũdi partes:glo riose triumphat:diuina dispẽsatio statuisse cognosciẗ:dãs qdez illi pro pr̃ibus nouos filios:quos ꝯstituat principes sup oẽm ter ram:pastores.s.eccl̃iaꝝ:ſʒ tñ eãipsaz oibus filijs suis faciẽs celsiorem:vtpote que sola ex oibus:solis ciuitas dicta est. Ipsa est ro mana eccl̃ia:cui preſidet vicarius sũmi dei habẽs in circuitu non paucas eccl̃ias epa les:ex qbus tñ alique sunt ceteris celsiores ad instar illius sũme sedis que hꝫ in circui tu suo sedilia vigintiq̃tuor:vt ꝑ ea que or/dinata sunt in eccl̃ia tp̃ali:intelligamus or dinem ⁊ rõnez ciuitatis eterne. Ut eniz di ctum est Moysi de tabernaculo dñi ⁊ de hijs que preparãda erant in illo. Uide vt Exo.25

oia facias sm exemplar qd ostésum est tibi
in monte. Sic ꝛ in hoc tpe sm exéplar qd
beatus Joánes vidit in celo:ordinatuz est
tabernaculuz dei:qd est sancta romana ec/
clesia:dum q̄si in loco eius qui supra sedez
sedet:ipsi principali ecclie presidet honori
fice:vniuersalis antistes:ꝛ ad siitudinem
vigintiquatuor senioꝝ sedétium in sedili/
bus suis:per singula regna vel puincias:
metropolitani dijudicát:habentes singuli
sedes pprias:ꝛ mitras p cronis in capiti/
bus suis. In quo eccliastico mysterio:illd
precipue declarat qd supra quesitum est:ꝛ
inuétuz esse:vz q̄zplures in regno dei qui
vigintiquatuor senioribus nó solum equa
les sint:sed precellát:nimiꝝ qꝛ ꝛ si filij ali/
cuius magni regis principantur in ꝯstitu
tis sibi principatibus a patre suo:regina tñ
que eos genuit:mater est:ꝛ dña vniuerso/
rum:ꝛ ei ab oibus debet honor ꝛ subiectio
filialis. Deniqz ꝛ in ipsa ecclesia si non se/
gniter intuemur:maiorem pre ceteris:po/
testatem epis cernimus attributam. Hij
enim sunt qui ligádi atqz soluendi a roma
no pótifice accipiút potestatem participá
tes sacre vnctiói:noi:ornatui:ꝛ potestati:
lz romana ecclesia:que iuncta est velut in
matrimonium ipsi vlti pontifici:dignitate
precellat:ꝛ spáli quadam prerogatiua: nó
dico subiectis plebibus. Sed excepto ipso
romano pótifice qui sibi preest:prelatis pre
mineat vniuersis. Veꝝ hec exempli cá: ꝛ
vt puto nó sterilr dicta sunt:qꝛ necesse est
manétibus nobis in hac pegrinatóe:vt ce
lestia p terrena:ꝛ alta p infima capiamus.
Querebat eniz vtꝝ vigintiq̄tuor seniores:
oibus pferant electis:ꝛ pfecto ex hijs que
dcá sunt:luce clarius liquet esse q̄zplures
in illa scóꝝ multitudine:ipsis seniorib⁹ co
eq̄les:ꝛ ét mrnali (vt ita dixeriz) dignita/
te maiores:vtpote Abraá:Isaac:ꝛ Jacob:
pres pphaꝝ ꝛ aploꝝ oiumqz credétium:
Dauid cuius filius cognominatus est xps:
Exo.33 Moyses q loquebat dño sicut solet loqui
amicus ad amicú:Helyas ꝛ Joánes bapti
sta:quoꝝ alius precursurus est iudicé:alter
precucurrit ꝛ ostédit digito redéptorez: ꝛ
pre ceteris mater dñi:quam nó solum sup
hoies credimus exaltatá:verúetiaz sup an
gelos ꝛ archangelos ꝛ vniuersos ordines
angeloꝝ. Qd cú ita sit. Quid sibi velle di/
cimus spália illa. Ná neqz sedilia aurea vel
argétea:neqz corone auree:lapidib⁹ precio
sis ornate:extimáda sunt in pria illis:sz tm
qd p eas intelligit. Sedes náqz dei est ciui
tas illa celestis:quaz ꝯstat fore edificatá de
lapidibus viuis:hoc est:ex illa scóꝝ multi
tudine:de q̄ inferius scriptú est. Post hec
vidi turbam magná quaz dinumerare ne/
mo poterat. Sane sedilia vigintiquatuor
que ad muros ipsius ptinét ciuitatis:ille
sunt spáles:ꝛ certo cóprehése numero san
ctoꝝ turme. De qbus di. Audiui numeꝝ
signatoꝝ cétúq̄dragitaq̄tuor millia signati:
ex oi tribu filioꝝ israel. Et ille de qb⁹ di in
q̄rta parte. Vidi supra mótez syó agnú stá
té:ꝛ cú eo cétúq̄dragitaq̄tuor millia hñtes
nomen eius ꝛ nomen pris eius scriptú in
frótib⁹ suis. Et hoc sciendú in ordine visio
nis:q nó ita extimáda sunt ipsa sedilia in
circuitu sedis:vt vniuersa seratim extimé
tur disposita circa sedem:sz duodecim (vt
ita dixeriz) infra duodecim q̄si murus isra
antemurale. Ceteꝝ qd spectat ad generale
gaudium ꝛ letitiam vniuersoꝝ:pésandum
est attétius:q̄ta sit in illa ciuitate simplici
tas:q̄z cóe oium quicqd est. Audisti deum
patrem sedere sup sedem:ꝛ in ipsius sedis
circuitu esse sedilia vigintiq̄tuor:ꝛ sup eas
totidé seniores. Memoratus est terreni fa
stigij:ꝛ eoꝝ in qb⁹ hoies gaudét:vel sile ali
qd i aio ꝯcepisti. At nó ita. Vis scire q nó
sit ita? Ecce hés deú prez sedété in sede ma
iestatis:eiqz seniores vigintiq̄tuor in thro
nis honorifice ꝯsedétes. Et qd de agno di
cimus:q in medio throni eé describit. Ná
q euz ꝯsedere pri diximus:ex alijs magis
locis pbatú est:ne qs eú extimet sepatú a
pre. In loco vo isto nó sedere i sede:sz i me
dio sedis eé describit:vt q̄zte sit altitudis v
tus humilitatis:hij q ábulát i magnis dilige
ter adiscát:ꝛ adiscétes ddiscát tolli i subli
me:vt suo capiti q i imo eé voluit vnitate
iúgant. An nó é i imo q corpus humillimú

abiectum in vnitate suijpsius:nunq̃z in ꝑ
petuum deponēdum assumpsit? Q̄ð si ille
in imo esse voluit qui maiorem non h̄z:tu
te putas ꝑuenire posse ad patriam:querēs
ps.130. ambulare in magnis ⁊ in mirabilibus sup
te? Audi ipsum regem humilium:qui sup
mat.18. bis resistit. Nisi (inqt) ↄuersi fueritis ⁊ ef
ficiamini sicut paruuli:nō intrabitis in re/
gnum celoꝝ. Et qui se humiliauerit sicut
paruulus iste:hic maior est in regno celo/
rum. Nō igitur minuit alioꝝ sanctoꝝ glo
riam:gloria senioꝝ:sed auget:q꞉ oēs vnius
patris filij sumus : quotquot recepimus
verbuz eius:⁊ vna est ⁊ cōis oium sancto/
rum letitia. Ille est ibi magnus : qui par/
uus:ille paruus qui magnus:q꞉ nihil arro
gās esse potest:vbi humilitas est:nihil di/
scors aut dissonum : vbi charitas regnat.
Nō despicit matrem suam xp̄s:qui Rex
est ⁊ dn̄s vniuersoꝝ : nec despicit Petrus
ap̄loꝝ princeps Paulum:qui plus oibus
laborauit? Sed neq̃z Paulus locum occu
pat antecessoꝝ suoꝝ:vt aliqs ap̄loꝝ duo/
decim amittat pp eum sui ordinis dignita
tem:nec q꞉ Laurētius gloriosius dimica/
uit pre Sixto : prioratum eiusdem Sixti:
eodem deposito:occupauit:nec aliqd tale
pensandum est in regno dei : vt quasi non
possit sublimari alius : nisi alius ↄfundat:
qð fieri sepe cernimus in regnis hoiuz ob
immēsas angustias mundi huius : immo
pro defectu charitatis : que sola nouit oia
sua facere cōia:⁊ aliena possidere in ꝓpria.
Nō inq̃z ita erit in curia illa celesti:q꞉ vera
humilitas hec ignorat:oia ista charitas sp
nit. Ibi nempe:⁊ si patres honorātur cum
patre:filij tn̄ ⁊ nepotes artius diliguntur
cum filio. Ibi ⁊ si patriarchis ⁊ ap̄lis velu
ti quibusdam senatoribus celi:honor debi
tus exhibetur:turba tn̄ iustoꝝ sequētium
agnum:precinens q̃z dulciter in cytharis
i.cor.3. suis:cantant cāticum nouum ante sedem
dei : qð nec ipsis senioribus datum est : q꞉
vnusq̃sq̃z ibi ꝓpriam mercedez accipit ꝫm
suum laborez:⁊ ꝫm q vnicuiq̃z datur gra/
tia:pro arbitrio illius qui donat oibus : ⁊
partit singulis : ꝓut vult. Non ergo pos/
sunt filij emulari patres suos:quibus ipsi
ꝫm aliqd beatiores erunt : sed potius ipsi
patres emulantur eos:emulant eos:inq̃z
(vt ait ap̄ls) dei emulatione possidētes in
illis:qð sibi deest claritatis ⁊ glorie. Nō er
go senioꝝ prerogatiua:priuata quedam il/
loꝝ gloria extimanda est:sed honor illius
celestis curie:⁊ gloria sanctoꝝ:maxime il/
loꝝ millium qui in sedilibus designātur.
Est aūt (vt iam dixi) prime sedis preroga
tiua tam maxima : q̃z maior est prerogati/
ua regine sup oibus principatibus viri sui.
Regina enim nō tam feminas : verūetiaz
⁊ viros dignitate precellit. Claruit aūt se/
des ista tam preclara:tam felix:qn̄ ecclesia
primitiua hierosolimis fundata est. Fue/
rat tn̄ ⁊ Anno in testamēto priori:sed par
ua admodum ⁊ sterilitate deformis. Por/
ro ab ortu xp̄i:gloria sedis huius enituit:
data principaliter preciosa illa Margarita
in fundamento eius cuz agno:vel potius
reputata est in terraz benedictam:que hu
ius preclare ciuitatis in seipsa velut in fos
sa humo:eternum suscipet fundamentuz.
Hec sedes est illa dn̄a:⁊ oium reginaꝝ re/
gina:que stat a dextris summi regis in ve/
stitu deaurato : circundata varietate. De ps.44
qua ⁊ dicitur. Adducentur regi virgines
post eam : ꝓxime eius offerētur tibi. Et se
qtur. Pro patribus tuis nati sunt tibi fi/
lij. Constitues eos principes sup oēm ter
ram. Ecce habemus principes de quibus
hactenus sermo fuit. Pro duodeciz nāq̃z
ecclesie patribus:nati sunt eidem totidem
ap̄li. Qui ⁊ re vera sup oēm terram prin/
cipes ↄstituti sunt. Et ↄstituētur adhuc fi/
lij eoꝝ post eos : dn̄aturi vniuerse terre ⁊ ps.71.
regnaturi a mari vsq̃z ad mare : ⁊ a flumi/
ne vsq̃z ad terminos orbis terraꝝ. Q꞉ ve/
ro nemo dicit princeps : nisi respectu eoꝝ
qbus prelatus est : recte singuli principes
habere sedilia describuntur. Nam postq̃z
de principali sede:⁊ de sedēte sup illam:lo
quutus est beatus Joannes:adiecit ⁊ ait.
Et in circuitu sedis sedilia vigintiq̃tuor.
In circuitu qppe sedis sedilia vigintiqua
tuor visa sunt : q꞉ ad defensionem sancte
matris

matris ecclesie plurime ordinate sũt a deo
perfectorum cohortes: vt inde multi in
parte quiescerent. Unde quidam vsq3 ad
mortem fortiter in bello steterunt. Mas se
des vt ia3 meminimus montes nominat
ps.124 psalmista cum dicit. Qui confidunt in do
mino sicut mons syon: non commouebi/
tur in eternum qui habitat in hierusalem
montes in circuitu eius. Montes inquit
in circuitu eius. Quid est montes in cir/
cuitu eius: nisi sedilia vigintiquatuor in
circuitu sedis. Ipsa est enim sedes que co/
gnominatur syon: ipsa cuius montes in
circuitu eius: hoc est: sedilia in circuitu se/
dis. De his sedilibus: item per eundem di
ps.121. citur. Illic sederunt sedes in iudicio. Se/
des quippe in iudicio sedent quia non so
lum hi vigintiquatuor viri qui super sedi
lia sedere visi sunt: verumetia3 ipse quoq3
legiones sanctorum que sedilia vel sedes
dicte sũt: iudicature impios in iudicio cõ/
sedebunt Christo dicente ipso qui ꝛ veri/
tas est. Qui vicerit sedebit mecu3 in thro
no: sicut ꝛ ego vici: ꝛ sedi cum patre meo
in throno eius. Sed iam nunc in fide xpi
aliquantulum mentis velu3 subleuemus
in altum ꝛ quo nos aura sermonis perdu
xerit profunda tanti mysterij rimaturi se/
quamur. Adiuuat ille in quo speramus q2
non de prudentia nostra: sed de eius muni
ficẽtie bonitate presumimus. Videamus
ergo que sint sedilia: ꝛ que iste agminum
legiones. Ex clarissima illa stirpe quam
elegit dominus a principio habraam: scil3
ysaac ꝛ iacob patriarche duodeci3 orti sũt
ꝛ ex eis ille populus qui dictus est israel.
Et q2 non frustra illi populo deus omni/
potẽs legẽ dedit: nec otiose plebẽ illa3: vt
eius esset hereditas assumpsit: audiuit in/
quit sanctus Joannes in hac ipsa de qua
nunc agimus parte numerum signatorũ:
centum quadragintaquatuor milia signa/
ti ex omni tribu filioru3 israel. Et adiecit
Ex tribu iuda duodecim milia signati: ꝛ
sic de ceteris. Quidam hunc finitum nu/
merum pro infinito accipiendum dicunt.
Sed modis omnibus improbabile est. Si
enim finitum numerum non sequeretur
infinitus posset hoc forsitan non absurde
putari. Sed q2 statim addidit. Post hec
vidi turbam magnam quam dinumerare
nemo poterat. Illud quod sub numero fi
nito descripserat: nescio quo intellectu: p
infinito accipiendũ dicatur. Quod si duo
denum apostolorum numerum finitũ esse
tenemus quid si ꝛ multo plures voluerit
deus sub finito ꝛ perfecto cõprehendẽ nu
mero? Si aũt iste numerus verus nõ est:
neq3 duodenus apostolorum numerus q
scriptus est in fundamentis vrbis verus
est secundum literam: sed id quod designa
tur per ipsum: sed neq3 aliorum duodeci3 de
quibus superius disputauimus. Nam si ve
rus nõ est signatorum numerus distinctus p
millenos ꝛ ꝯsumatos in cẽtesimo q̃drage
simoquarto nec senioru3 numerus verus
est terminatus in vigesimoquarto. Sed q2
verus est numerus vigintiq̃tuor seniorũ:
verus est vtiq3 cẽtũ q̃draginta q̃tuor mi/
lia signatorum. Libet aũt quantũ fas est: ma/
gnũ huius numeri cõsiderare mysterium
vt dũ finiti tenemus mensuram numeri:
in illis quoq3 discamus venerari sapientiã
dei: q̃ humanã rõnem supra modum exce
dunt psallẽtes in cordibus nostris cũ psal
mista dicẽtes. Quã magnifica sũt opa tua ps.103
dñe oia in sapinetia fecisti. Nã postq3 p sin
gulos patres duodecim milia retulit assi/
gnatos adiũctũ ẽ de illis ꝙ ab hoie nume
rari nõ poterãt: dicẽs.n. de tribu tali ꝛ tali
tot ꝛ tot milia signati: adiecit ꝛ ait. Post
hec vidi turbã magnã quã dinumerare ne
mo poterat. S3 vñ tã magnã turbã descẽ
disse fatemur? Nũ ex duodeci tribub9 isrl
sicut illos centũ q̃draginta q̃tuor milia: q̃s
uis nec hos ipsos scd̃m carnẽ accipiẽdum
dixerim vt: v3: filij patriarcharum: oẽs illi eẽ
dicant? At d̃ hoc i suo loco tractabit. Nũc
de numero videam9. Inter cetera q̃ de nu
mero isto sũmope notãda sunt: illud ante
oia cõsiderãdũ occurrit: ꝙ si singula duo/
dena milia diuidant in duo: vigintiq̃tuor
legiões pfectas ꝛ itegras iuenimus: ita vt
singulis senioribus qui residẽt in sedibus

ruis legiões singule deputate sint: quibus
ꝛ ventilare queant cornibus terrenas ꝛ ae
reas potestates. Neqꝫ.n. si simul nõ fuerũt
in ꝑlio: idcirco ordo defuit preliandi: deus
est.n. auctor nõ homo: cui oia presentia sũt
cui cuncta q̃ hoibus sunt dispersa: coniun
cta sunt pariter ꝛ collecta in vnũ. Esse au
tem in illa patria legiões iustoꝝ: docet ipa
veritas in euangelio dicens. An nescis qꝛ
possum rogare patrẽ meũ: ꝛ exhibebit mi
mat.26 hi modo plusq̃ꝫ duodecim legiones ange/
lorum? Est aũt legio secundũ traditiones
verũ cohors militum sex miliũ vnaqueqꝫ
turma: ꝛ si aliud apud alios: nec tñ contra
hoc habeat. Est aũt numerus iste summe
ꝑfectiõis ptinẽs ad ambitũ ciuitatis: sicut
ꝛ in septima parte libri dictũ est de angelo
qui dimẽsus est ciuitatũ. Et mẽsus est mu
ros eius centum: quadragintaq̃tuor milia
cubitorũ mẽsura hois que est angeli. Tale
est.n. ac si diceret. Dinumerauit militiã ci
uitatis ꝛ inuenit milia miliũ centuꝫ q̃dra
gintaq̃tuor milia q̃ diuisa p certũ numerũ
faciũt legiones vigintiquatuor scdꝫ nume
rũ senioꝝ ꝑsidẽtiũ illis. Ipse sunt ergo se/
dilia: ipse muri viuoꝝ lapidũ ptinẽtiũ ad
structurã ciuitatis: sicut ꝛ illa cẽtũ q̃dragi
taq̃tuor milia de qbus dictũ est. Hi sunt q
cũ mulieribus nõ sunt coinqnati virgines
n. sunt hi sequunt agnũ quocũqꝫ ierit. Sꝫ
si his vigintiq̃tuor milia sunt q̃ ptinẽt ad
structurã muroꝝ: liquet ꝙ vnicuiqꝫ senio
rũ duodecim milia deputanda sunt: ꝛ sin
gulus senior habeat duodecim milia in le
giõe sua: ꝛ simul oẽs ducentũ octuaginta
octo milia. Quia vo de lapidibus istis vi/
uis quoꝝ ꝓrogatiua taꝫ magna est: vt sub
eis colligat structura muroꝝ plura i locis
suis dicenda occurrent: libet iterim ab his
quiescere: vt ad sequẽtia trãseamꝰ. Seqt.
Tex.8 ¶ Et de throno procedunt fulgu
ra & voces & thonitrua.

¶ Cuꝫ omnia bona ex deo sint: queritur
cur i hoc loco ex throno dei fulgura: ꝛ vo
mar.10. ces ꝛ thonitrua procedere dicta sint: ꝑser
tim cũ dicat veritas in euangelio. Nemo
bonus nisi solus deus. Sed sciendum est:
ꝙ sancti viri boni quidem sunt: sed nõ ex
se. Deus aũt solus bonus est in seipso: ꝛ ita
bonus: vt sit ipsa bonitas: ipsa sctitas: ipsa
iustitia. Sicut aũt ex deo est id qd̃ hꝫ eccle
sia: ita ex deo est quod ab ipsa procedit: qꝛ
ꝛ semẽ quod ꝓcedit ex femina: ex viro est
ꝛ a viro hꝫ mulier vt fructus ꝓcedat de
ventre eius. Sic ꝛ ecclesia ex deo concepit
quod ab ipsa procedit: seu miraculoꝝ ful/
gura: seu voces ꝛ thonitrua eloquioꝝ dei.
Duo qppe sunt genera verboꝝ dei: quoꝝ
alterũ inferius residet: alterũ superius ve/
lociter currit. Sonus nãqꝫ vocũ vel aqua
rũ: in terra fit. Sonus thonitruoꝝ in celo
qꝛ verba litere simplicia sunt: ꝛ quasi terre
na: verba vero spiritualia: veluti si de celo
descendant. Sequitur.
¶ Et septem lampades ardẽtes Tex.9
ante thronum.

¶ Si querit de his lãpadibus: quid signi
ficent: ipsemet ioannes exponit cũ subdit.
(Qui sunt septẽ spũs dei.) Et sciendũ ꝙ
septem spũs quos hic lampades noiat infe/
rius septeꝫ oculos vocat: qꝛ lãpades ꝛ ocu
li luminaria sunt. Sed quare lãpades ar/
dẽtes septẽ spũs dicti sũt: nisi qꝛ eos quos
replent: illuminant ꝛ accendũt. Sunt aũt
iste lãpades septẽ virtutes spũs sancti: q̃s 1.cor.12
operat idẽ spũs sicut scriptum est. Hec oia
opatur vnus atqꝫ idẽ spũs diuidens singu
lis prout vult. Nõ igitur putãdũ est diui/
siones istas de substãtia esse diuina: sed cre/
dendum esse presentem eundem spiritum
in anima cui data sunt ista dona: qꝛ ꝛ qua/
si septem meatibus influens in animas iu
stas: alij largitur secundum plus ꝛ minus
donum sapientie: ꝛ sic de ceteris: quamuis
omnibus electis omnia sint hec dona cõ/
munia. Et notandum ꝙ vbi dicit scriptu Johe.2
ra. Effundam de spiritu meo super om/ 1.ioã.3.
nem carnem. Et de spiritu suo dedit no/
bis: ibi intelligendum est: ideꝫ spiritus cõ
cedere aliquibus aliqua specialia dona:
vbi autem ipse met dicitur esse datus: ibi
oportet subintelligi effusio charitatis: vi-

mirum quia in operando cetera dona sese
velut ex parte tangendum exhibet illi ⁊ il
li in operando autem charitatem totuꝫ se
quodammodo in corda electorum infun/
dit. Uerum hec electis omnibus ad salu/
tem: illa auteꝫ dona specialia: ad multimo
dam ecclesie vtilitateꝫ. Unde ⁊ ante thro
1. cor. 4 num ardere dicuntur: quia sic dantur: qui
bus dantur ad vtilitatem ecclesie: vt re ve
ra quasi lampades luceant in caliginoso lo
co: quousqꝫ veniat dominus qui ⁊ illumi
nabit abscondita tenebrarum. Sequitur.

T. 10 ¶ Et in cõspectu sedis tanꝗ ma/
re vitreũ simile cristallo.

¶ Duobus modis edificatur ⁊ proficit
ecclesia dei: hoc est: aut per eos quibus da
tur manifestatio spiritus ad vtilitatem:
aut per eos qui intendunt sibi ⁊ doctrine
vt quod hauritur de mari vitreo: hoc est:
de sacro volumine scripturarum sanctaꝝ
⁊ ipsos qui hauriũt faciat prouidos: ⁊ eos
quibus effunditur circunspectos. Igitur
in mari vitreo: sacrum designatur scriptu/
raruꝫ volumen: quod ideo manet iugiter
in conspectu ecclesie vt in eo valeant ele/
cti dei contemplari species facierum sua/
rum ad cognoscendos se singuli quales
sint. Non solum autem propter hoc: sed ⁊
vt possint intelligere inuisibilia dei: haud
dubium ꝙ per speculum in enigmate: ⁊
quasi per vitrum quod perspicuum est.
Neqꝫ enim possumus dicere non habere
vitrum vel aquam cum serena est similitu
dinem litere: quando quidem constat ꝙ
in vitro vel aqua veritas noscitur per ima
ginem adeo vt seipsum homo possit sibi
facietenus aduertere qualis sit. Et bene
quoqꝫ mare ipsum quod dicitur vitreum
simile crystallo esse perhibetur: tum quia
perspicuum est sicut ⁊ vitrum: tum quia
crystallus aqua esse dicitur congelata: que
nisi liquefiat: magis duri lapidis pretẽdit
2. cor. 3. speciem: ꝙꝫ humoris. Unde ⁊ litera occide
re dicta est: qꝛ ⁊ dura sunt nõnulla que iu/
bentur secundum literam nimis terribi/
lia: ⁊ quasi incutientia frigus: dum absqꝫ
miseratione mulctari precipit delinquen/
tem. Unde ⁊ per psalmistaꝫ dicitur. Mit ps. 147
tit crystallum suum sicut bucellas ante fa
ciem frigoris eius quis sustinebit? Quasi
enim bucellas crystallum suum dominus
misit: qꝛ precepta legis dura sunt: ⁊ gelida
nimis: ac per hoc intellecta secunduꝫ lite/
ram importabilia videbantur. Sed quid
ibi sequitur? Emitte verbum tuum ⁊ li/
quefaciet ea flabit spiritus eius ⁊ fluent
aque. Misit enim dominus verbum suũ
⁊ liquefecit illam flauit spiritus eius: ⁊
fluxerunt aque: quia missus in mundum
dei filius: precepta legis temperauit: ⁊ ex
ponendo ea spiritaliter mutauit quodam
modo in liquorem: ⁊ quod portare fide/
les nec dum poterant: missus idem spi/
ritus a patre filioqꝫ suppleuit. Quasi au
tem aque fluunt de crystallo: cuius fri/
gus importabile prius erat cum calore san
cti spiritus: frigida verba legis calescunt:
vt que priusꝙꝫ queqꝫ virentia videbantur
perdere verla tandem in calorem tempe/
rando nutrirent. Sequitur.

¶ Et in medio sedis & in circui/
tu sedis quatuor animalia habẽ/ T. 11
tia alas senas plena oculis ante
& retro. Et primum animal simi
le leonis. Et secundum animal si
mile vituli. Et tertium animal
habens faciem quasi hominis.
Et quartum animal simile aqui/
le volanti. Et quatuor animalia
habebãt alas senas: & in circui/
tu & intus plena sunt oculis.

¶ In quatuor animalibus istis quatuor
speciales ordines designati sunt: quorum
primus pastorum est: secundus dyacono/
rum: tertius doctorum: quartus contem/
plantium: qui omnes de sede maiesta/
tis: hoc est: de ecclesia generali proce/
dunt. Pastorum est proprium oues pa/
scere: ⁊ omnibus fidelibus in precipiendo

preesse. Diaconorum est pastoribus solatium impēdendo assistere et vsq; ad articulum mortis virtutem obediētie custodire. Doctorum est fideles xpi doctrine imbre potare et verborum stillicidijs corda populorum infundere. Cōtemplātium est: in parte qescere et ad superne lucis gaudia suspirare mūdi abhorrere caliginem et cōditoris sui faciē: mūdatis mētis oculis speculari. Horum duo leo et vitulus extra preliando discurrunt: homo vero et aquila iteriora cōtēplando quiescunt. Illi ergo extra sunt: isti intus et idcirco itus et extra manere aialia describūtur. Quia tñ sic illi extra sunt: vt interiora nō deserant. Sic intus isti vt pro fraterna se salute ipendant: accipiendū est de quatuor aialibus simul quod de duobus: et duobus spāliter dictū est: in medio et in circuitu sedis: quatuor aialia habentia alas senas: plena oculis añ et retro. Generaliter ergo de qtuor nō de duobus tm̄ dictū est: qr cōis est oib⁹ vtraq; vita. Specialiter aūt duobus primis: exteriora: interiora duobus reliquis ascribuntur quāuis spālissime ad aquilam interiora: et quasi celi alta ptineāt in cuius cōparatione tertiū quoq; aial cū duobus primis in exterioribus reputat: qr omne pēnatū aial aquila inuolando pcellit. Nec illud vacat a rōnis fructu qd vite cōtēplatiue pfectio modo i secretis et itimis modo in altitudine designat: qr in rebus spūalibus hec duo simul sunt: et alterū sine altero inueniri non pōt. Quid est subtile vt spūs? Et quid altum: vt excelsus dñs: qui presidet oibus creaturis? Sz melius elucescet qd dicit si singulorum aialiū pscrutamur nās nō qdem istorum in quibus veritas est: sed eorum que infra sunt: et in typo deseruiūt. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauet occursum. Bos patiētissimus ad portandum laborē solus inter quatuor offerri in sacrificiū ɔsueuit. Homo rōnis capax et sapientie particeps solus nouit discernere inter bonū et malū. Aquila superni aeris permeatrix et incola irreuerberatis solem oculis speculari dicitur omneq; pēnigerum genus infra se dimittere extimatur. Hec qz breuiter dicta sunt de singulorum naturis: vt per ea gratiarum dona singulis ordinibus ppria vestigare possimus sine quibus palmam iustitie nullus apprehendere pōt. Primum est fortitudo fidei quam designat fortitudo leonis. Scd̄m patiētia designata intolerantia vituli. Tertium doctrine puritas in humilitate fundata quam rō simul et infirmitas in vno simul hoie conueniētes designant. Quartum est cōtemplatio dei quam designat aquile volatus: iuxta illud quod scriptum est in quarta parte de muliere amicta sole cui due ale quasi aquile date fuerunt vt volaret (inquit) in locū suum in desertum vt pascāt eā ibi in tēpus et tēpora et dimidiū tēporis. Primū horum apostolis cōgruit fidei: vz: fortitudo: qr ipsi re vera quasi fortes leōes ad nullius timuerūt occursum p quos et regna gentilium debellata sunt: et deo viuenti qui misit illos seruitute perpetua mācipata. Scd̄m donum qd patiētia dr spāliter martyribus cōgruit de qbus oipotenti deo per psalmistā dicitur. Benigne fac i bona volūtate tua syō vt edificent muri hierusalē. Tūc acceptabis sacrificiū iustitie oblationes et holocausta: tunc imponēt super altare tuum vitulos. Tertiū est virtus humilitatis: sanctis cōfessoribus attributa. Ipsis quoq; cōcessum est fluenta effūdere scripturarū vt eorum doctrina et exemplo rigata prata cordium in viriditate psisterēt: que primo plātata per apostolos radicē fidei susceperūt. Quod vz donum recte virtuti humilitatis cōiungitur qr nulla est doctrina aut qstio nulla: que caret virtute humilitatis apostolo iacobo attestante qui dicit. Deus superbis resistit humilibus aūt dat gratiam. Et psalmista. Qui emittit fontes in cōuallibus. Quartum vero donum contemplatio est: que vt esse fructuosa queat in hoie spei initium fundamento Frustra enim sibi donum contemplandi attribuit cuius animum ad amorem dei spei: gratia non accendit. Hoc autem donum specialiter virginibus datum est vt xpo cui semel nu

Ps. 50. Iac 4. Ps. 103.

bunt integre in secula pseuerent. Hec nos
ita exponẽ ratio manifesta cõpellit: ꝛ mos
presertim ecclesiasticus qui quatuor istos
ordines vbiqꝫ docet esse solẽnes. Genera/
liter autem in leone ordinem dicimus de/
signari pastoꝝ. In vitulo dyaconoruꝫ. Sa
cerdotes qui ꝛ doctores in homine. In aq
la contemplantiuꝫ. Huius intellectus sin/
ceritas duobus obstaculis prependit: tum
ꝙ cõmunia oibus: singulis spãlia sunt: tũ
qꝛ plerunqꝫ necessitas ordines dispensan/
do cõmutat. Uirtus ergo magis pẽsanda
est: qꝫ necessitas ꝛ donum magis qꝫ dispẽ
satio. Quisquis. n. possidet fortitudineꝫ si
dei: leo iure dicendus est: etiam si officium
plationis non habeat. Quisquis veraci/
ter patiens est vitulus dicit etiaꝫ si dyaco
nus ordinatus non sit. Qui donum intel/
ligentie cõsecutus est homo reuera repu/
tandus est: etiam si officium predicationis
non habeat. Qui cõtemplandi cõsecutus
est gratiam: aquila dicendus est: etiaꝫ si in/
Eze. 1. ter hoies corporaliter maneat. Preterea
vt ait ezechiel ppheta. Singula aialium
habent in semetipsis facies ipsoꝝ quatuor
ita vt facies leonis ꝛ hois: ꝛ vituli ꝛ aqui/
le: leo solus haberet ꝛ sic de ceteris. Unde
fit vt nõnulli aliorum donis ita indifferẽ/
ter participent: vt cui animalium magis
assimilentur: in huius vite tenebris igno/
retur vt si verbi gratia de martyrio agitur
tam petrus ꝛ paulus qꝫ stephanus videã
tur posse vituli nominari: qꝛ pro fide pas/
si sunt. Sed tamen solus stephanus habe
re hoc ex offitiꝫ proprietate cognoscit: pe/
trus vero ꝛ paulus nõ pprie: sed quasi ex
faciebus: qꝛ ꝛ petri proprietas leonis est: ꝛ
pauli hominis: sicut vituli stephani: aqui/
leqꝫ ioãnis. Sed querit de quatuor euãge
listis qui sanctum euãgelium quadriparti
to volumine conscripserũt qualiter ꝛ ipsi
in hoc mysterio accipiendi sint: vtrum. s.
in descriptione tm̃modo: an etiaꝫ ꝛ in mu
neribus gratiarum. Sed magis eos in de
scriptione qꝫ in acceptione munerũ qua/
tuor ai⸗alibus assimilatos extimo: pter euã
gelistam ioãnem. Alioquin lucam magis
qꝫ marcum martyrio coronari oportuit:
cum constet ꝙ luce vituli: marco aũt data
sit similitudo leonis. Nec imerito tamen
marcũ leoni assimilatũ dixeriꝫ pro eo. s. ꝙ
ex ore petri euãgelium scripsit cui fidei cõ
cessa est fortitudo vt quasi petri viceꝫ qui
rex erat quodãmodo ecclesiarũ suppleret
scribens ex ore eius: quod ipsuꝫ oportebat
describere. Scripsit aũt sub breuitate: pre/
termissa serie narrationis hystorie illa tm̃
modo cõprehendere cupiẽs que fidei mu
nimina roborarent. Qui euangelizãdi mo
dus pastoribus spãliter congruit qui pro
eo ꝙ negotijs ecclesiasticis implicatiꝫ sunt
lectioni latius vacare nõ possunt. Unde ꝛ
pretermissis ceteris que minus ad hoc for
sitan necessaria sunt: ea tm̃ que fideꝫ robo
rant: sub breuitate perstringunt. Euange/
lium vero luce iure dyaconis attribuitur:
qui serieꝫ veritatis hystorie ordinatis scri
bit. Ipsum vero xp̄m iesum quẽ matheus
regeꝫ noiat ꝛ a magis phibet adoratũ iste
inter doctores positũ discipulorum vicem
tenuisse describit: ꝛ qđ pprium ministro/
rũ est subditum fuisse parẽtibus ꝛ officiuꝫ
eoꝝ qui euãgelium in populo recitant ha
buisse cũ accipiens librum ysaie prophete Luc. 4.
in eo per semetipsum legere dignatus est:
quod totum si sane sapimus ad dyaconos
spectat. Dyaconoꝝ nãqꝫ est officiuꝫ mini
strandi ꝛ euangelium pronũtiandi in po/
pulo predicare. s. iesuꝫ vt paruulis expedit
crucifixum. Euangeliũ mathei idcirco sa
cerdotibus cõgruit: hoc est: diaconoꝝ ma
gistris: qꝛ doctoruꝫ est scripturas sacras ex
ponere: corrigere vitia ꝛ componere mo/
res. Docet autem matheus fecisse hoc do Ma. 5.
minum in euãgelio suo: ex eo loco vbi scri
ptum est. Nisi abundauerit iustitia vestra
plusqꝫ scribarũ ꝛ phariseoꝝ nõ intrabitis
in regnum celorũ: vsqꝫ ad eum locum vbi
ait. Omnis q audit hec verba mea ꝛ ser/
uat ea: assimilabitur viro sapienti qui edi/
ficauit domum suam supra petram. Et be
ne in descriptione animalium vitulus pre
scribitur homini: qꝛ nisi prius diaconus le
gerit literam quid sit exponendũ, doctorũ

secundum spiritum ignoratur. Euangelium vero ioannis contemplatoribus cōuenit qui lucem veram illuminantez omnem hominem venientem in hunc mundum tam digne: q̄ꝫ aperte contēplari hāc querentibus ostendit dicēs. In principio erat verbū ꝛ verbum erat apud deum: ꝛ deus erat verbū. Et paulopost. Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Ecce q̄ꝫ aperte congruunt singulis animalibus euāgelia singulorum quibus quatuor scriptores non fine causa mysterij dati sunt. Pastorū s. ordini quorum primus est petrus euangelium marci. Dyaconorum quorum primus est stephanus euangelium luce. Doctorum quorum princeps est paulus: euāgelium s. Mathei. Uirginum quarum domina est beata virgo maria: euangelium ioānis. Datū est aūt petro marcus ꝛ ioannes marie: illi tanq̄ꝫ patri ecclesie: isti tanq̄ꝫ matri non soluz ecclesie: sed ꝛ dei. Pertinet autem ad leonem resurrectionis gloria. Ad aquilaz sublimitas assumptionis. Que. s. duo pro eo ꝙ gloriosa fuerūt tanq̄ꝫ in ministerium euangelij marcum ꝛ ioannem accepisse videtur. Quia vero passio ꝛ natiuitas humilitatis sūt potius q̄ꝫ honoris: nequaq̄ꝫ paulus ꝛ stephanus ministros in hac parte habuisse legunt: sed habuerunt quodammodo coequales s. Matheum. s. paulus: lucam stephanus: nimirum ꝙ christus iesus verus pro hominibus factus homo: potius equalitatem q̄ꝫ prelationem quesiuit: ꝛ cuz instaret passionis sue hora ministrare magis voluit: q̄ꝫ ministrari ꝛ dare animam suam redēptionem pro multis. Sane cum resurrexit a mortuis deum se esse ac dominum manifeste monstrauit: multo magis autem cum ascendit in celuz: ob hoc petro marcus: marie vero ioānes in ministerium euangelij dati sunt: quorum vltimus. s. ioānes: vnus est ex magnis ꝛ primis saluatoris discipulis. Quod ergo duo inferiores significando innuunt: iuxta se est: quod autem duo reliqui supra se: alterum bonitatis: alterum maiestatis inditium. Qui eniz predicant xp̄m natum ꝛ passum verum esse hominem asseuerant: qui resurgentem ꝛ ascendentem in celum: verum deum ꝛ dominum esse docent. Designantur ergo in homine ꝛ vitulo natiuitas ꝛ passio domini: in leone ꝛ aquila: resurrectio ꝛ ascensio. Designantur quoq̧ in eis quatuor illa dona que superius scripsimus: sed ꝛ quatuor ordines sepe scripti: pastorum. s. ordo in leone: quoruz primus est petrus: doctorum in homine: quorum primus est paulus: diaconorum in vitulo: quorū primus est stephanus. Contemplantium in aquila quorū prima est virgo maria. Quatuor vero euangeliste quatuor predicantiuz genera in hac parte designāt: qui ad instruēdos quatuor ordines istos primitias spiritus acceperunt gerentes in hac parte mysterij vicem filij dei: vt predicantes predicatoribus qualiter eis viuendum sit intimarent: ꝛ quod ipsi in semetipsis acciperent in plebium multitudinem propagarēt. Uerbi gratia euāgelista marcus apostolos primos testes. s. dominice resurrectionis designat qui fidei fundamēta prima post dominum posuerunt. Lucas primos diacones quorum vnuz: hoc est: philippum ipsemet nominat euangelista: qui exemplum suum posteris tam verbis q̄ꝫ opibus reliquerunt. Matheus significat doctores primos paulum. s. ꝛ socios eius qui manēte adhuc in iudea duodeno apostolorum numero predicare gentibus missi sunt. De quorum etiam fonte biberunt ꝛ adhuc bibūt omnes qui post ipsos apostolos doctorum officium acceperunt. Designat ioānes virgines vtriusq̧ sexus qui in ecclesia primitiua fuerunt a quibus virginitatis exemplum in posteros deriuatū est. His de quatuor euangelistis que breuiter dictis: ne tacite eos preterisse videremur: nunc de aliis animaliū que sene sunt per singula videamus. ¶ Multiplex est ꝛ inuolutum scripturarum mysterium: ꝛ

Jo. 1.

veluti de altera forma in alteram: ac si cera liquida commutatur. Diximus superius in quatuor animalibus: quatuor christi opera et totidem ordines haud dubium typice designari: seu etiam moraliter virtutes quatuor humilitatem: patientiam:
Ez.1. fidem: et spem: quas propheta ezechiel pennas nominat dicens. Quatuor facies vni: et quatuor penne vni. Quatuor quidem facies vni sicut et quatuor penne vni: quia quatuor intelligentiarum constat vnumquemque habere notitias: et quatuor nihilominus suprascriptas virtutes. Porro seraphin sex alas describuntur habere simile aliquid designantia in eisdem alis: excepto quod due virtutes designate in alis quatuor superaddite sunt. Sic enim de his
Esa.6. scriptum est in Isaia propheta: Duabus alis velabant faciem eius: et duabus velabant pedes eius et duabus volabant. Similiter et hic senas alas habere animalia describuntur. Sed qualiter ipse ale disposite sint non exprimitur: Dubium tamen non est quod sicut ale seraphin: ita et aialium disponantur. Porro ale due: quibus pedes velantur animalium corpora velare pariter intelli
Eze.1. guntur. Unde et illic dicitur. Due penne singulorum iungebantur: et due tegebant eorum corpora. Due igitur ale quibus corpora velant penitentia et misericordia sunt: quibus confusio nuditatis nostre: hoc est: turpitudo peccatorum contegitur. Unde et per psalmistam dicitur. Beati quorum remisse sunt iniquitates: et quorum tecta
Ps.31. sunt peccata. Beatitudinem vero istam in penitentia et misericordia permanere: non pauce auctoritates testantur. De penitentia in actibus apostolorum: Petrus
Act.3. dicit. Penitemini et convertimini: vt deleantur peccata vestra. De misericordia: ipsa per se veritas dicit. Beati misericor
Mat.5. des quoniam ipsi misericordiam consequentur. Due ale quibus teguntur facies: humilitas et patientia sunt: quibus solent sancti homines iustitiam que in facie designatur contegere ne per vane appetitum laudis: quicquid iuste agitur: amittatur. Due vero quibus volant fides et spes per quas omne sanctum animal inexcelsum leuatur. He sunt ille sex ale: quas sancta hec animalia describuntur habere: quarum duas ezechiel pretermisit: haud dubium quod fides et spes que sub quatuor tacite intelligi possunt: quia qui humilis et patiens est: penitens pariter et misericors: dubium non est quod duas illas virtutes possideat. At de his pro loco satis dictum. Typice vero alas senas que simul sunt vigintiquatuor designare extimo que seniorum sedilia dicta sunt: que propterea quod sanctos ceteros donorum prerogatiua transcendunt eos exemplo suo velut ad sublimia tollunt vt qui per se in alto stare non possent: istorum fortitudine et quasi leuitate ferantur. Legimus enim in passionibus martyrum nonnullos raptos ad supplicia vsque ad ruinam deuenisse confortatos vero ab alijs sanctis qui fidei constantia precellebant tormenta carnificum superasse: et vsque ad extremum alitum inuictos: exinde perstitisse. Quid ergo illos martyres: nisi alas aliorum dixerimus qui et ipsi egerunt viriliter: et alios ne caderent tenuerunt? Quid vero et heremitas illos nisi alas dicimus qui verbo et exemplo infirmiores: et iuniores fratres instituendo et orando ferebant vt secum eos pariter ad perfectionem portarent? Qua in re et illud est diligenter pensandum: quod vigintiquatuor seniores sunt: et sedilia totidem: hoc est: vigintiquatuor legiones sanctorum: que si in quatuor partes diuidendo partimus: vnicuique animalium sex seniores et sedilia totidem ascribuntur: ita vt in leone accipiamus fortes in fide: in vitulo robustos in patientia: in hoie preditos scientia: in aquila vero contemplatione suspensos. Igitur et seniores sedilibus: et sedilia aialibus participatione iunguntur: sicut et animalia throno Dei: vt summa vnitatis compage vniuersa ligentur. Nisi forte dicat aliquis distincta esse sedilia ab aialibus ipsa vero aialia ad sedem maximam pti

nere:maxime q: sedilia esse dicunt in cir/cuitu sedis:aialia vo in medio:z in circuitu:vt quo in vigintiquatuor sedilibus itelligimus totide legiones:ita in sede z aialibus illa turba magna qua nemo poterat
1.pet.2. dinumerare. Sed aialia ante z retro plena oculis esse scribuntur:q: z carnalia desideria que militant aduersus aiam:prudeter deuitat:z opera iustitie que agenda sut ab operibus tenebraru sapieter discernut. Sic.n.bona que facienda sunt perspicaciter vident:vt tn respicientes post se mala que plangeda sunt diligeter attedat. Sic spiritali annisu ad interiora pertraseut:vt tn mala comissa nuq obliuioi tradat. Tato eniz psectus quisq reminisci debet culpe pterite:quanto se desuturis bona agere z mala vitare posse confidenter presumit. Quasi enim quibusdam radicibus innitedum est preteritis culpis:ne forte elatiois aura opantem agitet:z inde altius eleuatus corruat:vnde se firmius stare cofidit. Debet extimare maxima parua quoq z extrema delicta:q: non humano arbitrio peccatoz sarcina:sed diuino iudicio podeeratur quo plerunq z ea que putabant grauia facilius dimissa legunt:z que leuia spe
2.re.11. rabant:z minima obreatum supbie indissolubilia perstiterut. Quis.n.gemina dauid adulterij culpam:vz:z homicidij peccato saulis no preferret:qui armetis bouz z ouibus parcens ea cotra pphete verbu:
Exo.20 quasi bonum reputas no occidit? Ille.n. qui pceperat per moysen no esse mechandum aut occidendu ipse pcepit p Samuelem:vt quicqd esset amalech occideret ab
1.reg.5. hoie vsq ad iumetu. Inuentus est autem voci dni vterq obnoxius:q: vterq repu-
2.re.12. gnans:z tn Saulis nec orante Samuele misertus est deus:Dauid aut illico ad horam pepercit:nimirum q: illuz obstinatio perdidit istum humilitas saluum fecit:illum excusatio maiori culpa fecit obnoxiu istuz prompta confessio liberauit a morte. Mox enim vbi culpam nouit:z se peccasse cofessus est. Noli inquit propheta timere:transtulit dominus peccatum tuum.

Quicunq ergo seipsum innocentem iudi 2.re.112 cat oculos non habet retro:q: si suam nosset plene considerare originem initiu eius cepit a culpa:z q vera sit illa dauid cofessio:que dicit. In iniquitatibus conceptus Ps.50. sum:z in peccatis cocepit me mater mea: etiam si alia deessent peccata quod difficile prorsus est diligenter agnosceret. Sancta vero animalia z ante z retro oculos perhibentur habere q: z bonum facere indesinenter cogitat:z culpas pteritas pijs fletibus tergut z a futuris sibi malis cauere satagut:z impetrare de preteritis indulgentia student. Quia vero non sufficit nobis pesare foueas:in qbus aut cadere possumus:aut lapsi sumus: quod proprie ad maiora crimina pertinere dignoscitur nisi etiam virtutes z vitia interioris hois vigilanti discussione scrutemur:ne aut alicq virtus desit nobis sine qua nec cetere stare queant:aut furtim is qui teptat vitia p aliquod foramen immittat:recte etia post illud quod dictum est de ante z retro quibusdam interpositis adiunctu est. Et quatuor animalia habebat alas senas:z in circuitu z intus plena sunt oculis. Distiguedum sane summopere est:quid per ante z retro:z quid per intus z in circuitu intelligendum sit:z quid differat inter vtrunq. Aliud est enim habere oculos ante z retro:aliud in circuitu z intus. Ibi enim sana memoria: hic circunspectio z vigilantia necessaria sunt. Per illud enim deflentur commissa:z cauentur de cetero committenda. Per istud spiritualia vitia que intus sunt discussa notantur:z ne occulti hostes qui ambulant in circuitu aliquem mentis aditum inueniant immunitum p quem intrare queant in animam:tota industria custoditur. Per illud cogitantur preterita:z cauentur futura. Per istud bella spiritualia que present aliter imminent intus z exterius patefacta cauentur. Illud se videre ostendebat psalmista quado dicebat. Cogitaui dies antiquos z annos Ps.76. eternos in mente habui. Istud cuz supplicabat dno vt se interius z exterius pur/

gare dignaret: dicēs in orōnibus ꝛ ꝯfessiōi bus suis. Ab occultis meis mūda me dn̄e:
Ps. 18. ꝛ ab alienis parce seruo tuo. Habent ergo quatuor aīalia pfectiones istas p quas ꝛ di gna extimant laude Dei ꝛ in habitatione
Ps. 83. domus eius: iuxta illud psalmiste. Beati qui habitant in domo tua dn̄e: in secula se culoꝝ laudabunt te. Unde ꝛ hic subditur.

T. 12 ¶Et requiem non habebāt die ac nocte dicentia. Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus deus omnipotens: qui erat: & qui est: & qui uenturus est.

Esa. 6. ¶Hoc ꝛ de Seraphin scriptum est. Clamabāt (inqt) alter ad alteꝝ. Sāctus: Sāctus: Sanctus dn̄s deus exercituum: plena est oīs terra gloria eius. Quid autem p diem nisi pax: ꝛ qd per noctez nisi tribulatio designat? Magnum vō non est laudari deum scūm in die nisi etiaz laudet in no
Job. 1. cte: iuxta illud viri sancti. Dn̄s dedit ꝛ dominus abstulit: sicut deo placuit ita factuz est: sit nomen dn̄i benedictum. Unde ꝛ p psalmistam di. In noctibus extollite ma
Ps. 133 nus vestras in scā ꝛ benedicite dn̄m. Non (inqt) in die tm̄ cum ꝓspera ꝛ optata succedunt: sed etiaz in noctibus cum inborrescunt tenebre ꝛ erūne. Sic ergo sancta aialia non cessant die noctuq; inuocare deum trinum ꝛ vnum: qꝛ nec in ꝓsperis: nec in aduersis: a sancte trinitatis ꝛ vnitatis digna ꝛ ppetua ꝯfessione quiescunt. Nō eniz
Es. 62 pro pena positum est. Requiem nō habebāt: sed iuxta illud Esaye prophete. Propter syon nō tacebo: ꝛ pp hierusalem non quiescam. Hoc vō qd ait. Qui erat ꝛ qui est: ꝛ qui vēturus est: supiori parte libri nos exposuisse sufficiat. Sequitur.

C. 13 ¶Et cum darēt illa quatuor animalia: gloriam: & honorem: & benedictionem sedenti sup throno uiuēti in sæcula sæculorum: procedebant uigintiquatuor seniores ante sedentem in throno: & adorabant uiuentem in sæcula sæculorum mittētes coronas suas ante thronum dicentes. Dignus es domine deus noster accipere gloriam: & honorem: & benedictionem: & uirtutē: quia tu creasti omnia: & propter uoluntatem tuam facta sunt.

¶Si verba ista referimus ad ecclesie ortum: nō vident satis rōne pspicua: qꝛ quatuor ordines: quos supius scripsimus: cōpleti nōdum erant: vtpote qui eo tpe in inceptione manebant: sed ꝛ qualiter viginti quatuor seniores coram sedente in throno adorauerint: obscuꝝ est: nisi forte pars accipiat pro toto. Sed rectius hoc refert ad tps vltimum: qn̄ erunt oīa ꝯsumata: aut certe ad cursum tpis huius: sub quo laborāt quatuor aialia: ꝛ pro fide dei sui: multa discrimina patiunt. Porro in senioribus vigintiquatuor magni pōtifices intelligi possunt: vt Anthiochenus: Alexādrinus: Cōstātinopolitanus: ꝛ quiq; etiā metropolitani eo qp vicem illoꝝ seruare videantur in terris: qui supra thronos vigintiquatuor sedere in gloria visi sunt. Procident aūt vigintiquatuor seniores ad vocem aialium laudātium deum: ꝛ laudāt ꝛ magnificant viuētem in secula seculoꝝ. qꝛ cuz magni xpianoꝝ pñes: q oībus ecclesie ordinibus presunt: eosdē scōs ordines ita roboratos vidēt in fide: vt nec in ꝓspis: nec in aduersis a creatoris laude taceāt: letant corde ꝛ totum opatori deo: qui oia in oībus opatur ascribunt. Ponunt ergo coronas ante 1. Cor. 12
thronum dicētes. Dignus es dn̄e accipere gloriam: ꝛ honorem: ꝛ virtutem: ꝛ benedictionem: qꝛ tu creasti oia: ꝛ pp voluntatez tuam facta sunt: qꝛ nō extollūt semetipsos tanq̄ ex debito accepturi mercedem: nec se merito suo: glīa ꝛ honore coronatos: existimāt: aut laude dignos: sz totuz deo attribuunt: pquo ꝛ oia facta sunt. Hoc est eniz illud qd ex voce veritatis dedicerāt. Cum

Lnc.17 feceritis omnem iuſtitiam : dicite. Serui
inutiles ſumus. Quo ɔtra illi ad pedes do
mini coronas ponere renuunt : qui ſibi at/
tribuunt : ꝙ iuſti ſunt : ⁊ ob hoc : non ipſi
deo laudes ⁊ gratias referunt de acceptis
muneribus : ſed magis ipſi mercedem ope
rum ac ſi ex iure debiti pro bono naturali
expectant. Porro viri ſancti nō ſic : ſed oīa
(inquint) opera noſtra opatus eſt nobis.
Eſa.26 Hys in hac ſcđa parte in modum prefatio
nis editis : venit ad ſeriē : ⁊ qualiter aīalia
iſta in ſex tpibus preliando pſecerint : qua
literqȝ in eoꝝ prelijs liber inuolutus aper
tus ſit miris enigmatibus intimatur : cuȝ
ſubditur.

Cap.5. ¶ Et uidi in dextera ſedentis ſu/
T.1. per thronum librum intus & fo/
ris ſignatum ſigillis ſeptem.

¶ Liber iſte quem Joānes vidit : vnum
eſt generale volumen ſcripturaꝝ ſanctaꝝ
ɔtinēs in ſe oēs hyſtorias editas a ſanctis
pphetis ſub priori teſtamēto. In dextera
dei viſus eſt liber : qꝛ in eo pſpera ⁊ laude
digna nunciant electis : iuxta illud apoſto
Ro.8. li. Scimus qꝛ diligentibus deum : oīa co/
operant in bonuȝ. In dextera dei viſus eſt
liber : qꝛ p ipſum ſalus mundi ad notitiam
venit. Unde ⁊ per Moyſen dr̄. In dextera
eius ignea lex : ſcriptus eſt intus ⁊ foris : qꝛ
Deu.33 aliud oſtendit ſm lr̄am : aliud exhibet ſm
allegoriaȝ. Foris enim loqtur paruulis : in
tus viris. Foris loqtur inſtituendo corpo/
ra : intus aīas informando in fide. Sed qs
hoc intelligeret niſi xp̄s operibus exhibe/
ret? Ut eniȝ pretermittam cetera : qs legis
Ezec.1. doctor Ezechielem legēs : ⁊ quatuor aīalia
in eo ſcripta reperiens : hec que ſupra dixi
mus ītueri ſufficeret : niſi xp̄s natus ⁊ paſ/
ſus : reſurgēs ⁊ aſcendēs in celum : eos qui
p aīalia quatuor deſignati ſunt : ſacros ordi
nes : nō taȝ caſſe vocis doctrina : qȝ rei ope
exhiberet. Quid enim oſtēdebat pphete :
qñ quatuor aīalia iſta rebus myſticis ſcri/
bebat? Nunqd illud qđ preſens erat : niſi
forte expte? Non inqȝ : ſed qđ futuꝝ erat.
Qñ autem erat futuꝝ? Sicut xp̄s erat il
lud facturus. Quis ergo intelligere poſſz
niſi xp̄s hocipſum faciēdo monſtraret? Ut
autem inferamus illud qđ ad rem magis
ptineat. Quis rotam infra rotam ſcriptu/
ram veteris teſtamēti ⁊ noui : intelligentie
ſpiritu ɔiecturādo ſentiret : niſi xp̄s in mū
dum veniēs : nouum pficeret teſtamētuȝ?
Intus tñ ⁊ foris liber iſte ſcriptus eſſe no/
tabat : cum rota in medio rote eidem pro/
phete oſtēdebatur : qꝛ ⁊ aliud (vt iaȝ dixi)
rota exteriori iuxta hyſtoriam exhibetur
paruulis : aliud interiori intimat perfectis.
Scđm hoc eniȝ duas vitas cōmendat ec/
cleſia : actiuaȝ. ſ. ⁊ ɔtemplatiuam. Haꝝ vnā
que exterior eſt : exempla magis inſtruunt :
qȝ ſimplicia verba : alteram meditatio ſcri
pturaꝝ ſanctaꝝ. Ideoqȝ cum loquimur
ydiotis : ⁊ ſpiritualia capere nō valētibus :
proponimus eis iuſtitiam patrum : quam
vetus exhibet teſtamētum : vt qđ forte au/
ditum ſimpliciter ɔtēnendum putarent :
attendentes ꝙ preceſſerit in viris iſtis : ac
ſi mandatum celitus adimplere feſtinent.
Proponimus inqȝ : illis exempla patruȝ :
pponimus vitas : innocētiam. ſ. Abel : obe
diētiam Abrae : ſimplicitatem Jacob : patiē
tiam Job : ⁊ hys ſimilia : vt qui cape alta ⁊
magna nequeunt : ſaltem hys que infima
ſunt : ⁊ ɔgruentia paruulis imbuātur. Sa
ne ɔtemplatiue pfectioni : verba magis ſpi
ritualia ⁊ interiora ɔueniunt : qꝛ ſpiritalis
(inqt) hō oīa iudicat : ⁊ ipſe a nemine iudi
catur. Sed hec quidem ⁊ hys ſimilia mo 1.cor.2
do pſequi poſſumus : cum detecto ex ma/
gna parte libro : rota iam nunc interior : ad
exteriora recurrit. Ante Chriſti vero paſ/
ſionem ſignatus erat ſepteȝ ſigillis : nec pa
tebat vlli hominuȝ aditus rote huius : qꝛ
morienti ac reſurgenti domino : hoc pri/
uilegium ſeruabatur. Unde ⁊ mox ſub/
ditur.

¶ Et uidi angelum fortem : præ/ T.2.
dicantem uoce magna. Quis eſt
dignus aperire librum : & ſolue/
re ſignacula eius? Et nemo pote

rat in cœlo: neqꝫ in terra: neqꝫ
subtus terram aperire libꝝ: neqꝫ
respicere illum.

¶ Ego angelum istum fortem: Joānem
baptistam fore puto: qui de hocipso myste
Luc.3. rio: per seipsum dicebat. Ueniet fortior me
post me: cuius ego non sum dignus vt sol
uam corrigiam calciamentorum eius. Ut
enim in calciamento pes: ita in littera spi/
ritalis intelligentia latet. Joānes etenim
fortis angelus erat: qꝛ dei fortitudinem pre
currere missus est. Et tamen ad soluenda
mysteria imparem se esse fatetur: qꝛ Chri/
sto (vt iam diximus) hoc priuilegium ser
uabatur. Et nemo (inquit) poterat aperi/
re librum. Non legisperitus: scientia litte
Iere.28 rali preditus: non poetaꝝ aliquis munda/
na prudentia eruditus: nō anime mortuo
rum ꝯstitute in inferis: que per spiritum
phytonicum futura predicere referuntur:
si tamen ipse anime: ꝛ non magis Demo/
nes in eaꝝ similitudines transfigurati re/
spondent: scripturaꝝ mysteria aperire va/
lebant: qꝛ solus est deus q potest oīa: solus
qui sibi retinet ꝛ distribuit omnibus: ꝑut
vult. Jdcirco autem antiqs patribus: hoc
priuilegium non est datum: qꝛ venire per
semetipsum decreuerat: ꝛ erudire quos
creauerat ipse: vt ipsum esse auctorem lu/
cis: tam doctrina q̄ꝫ opere testarent̄. Erat
interim scriptura sacra quadam obumbra
ta caligine. Et iuxta illud qđ in exodo le/
Exo.24 gimus: nube obscuritatis contecta. Cum
ascendisset (inqt) Moyses ad dominum
in montem operuit nubes montem: ꝛ ha
bitauit gloria domini super synai tegens il
lum nube sex diebus: vocauitqꝫ eum die se
ptimo de medio caliginis. Quasi enim sex
diebus caligine texit dominus montem
Synai: septimo autem die vocauit Moy
sen de medio nubis: quia quod quasi sex
diebus: per sex tempora caliginosa latere
voluit: in septimo tempore reuelatur: ele/
ctis intrātibus per fidem ad interiora my
steria: vt veritas que diu latuit: manifeste
clarescat. Completuꝫ est istud in hoc tem/
pore: quod respectu precedentium seculo/
rum: vt in opere concordie luculēter ostē/
dimus: ꝛ sextum ꝛ septimum dici potest.
Complebitur perfecte ꝛ luce clarius: cum
septimus angelus tuba canere cepit. Ab
aduentu itaqꝫ saluatoris: diuina nobis scri
ptura apiri cepit: ꝛ ex parte iā maxima ap/
ta est: Judeis vero obscura ꝛ operta vela
mine: sicut de ea per psalmistam dicitur.
Tenebrosa aq̄ in nubibus aeris. Et iteꝝ. ps.17.
Extendens celum sicut pellem: qui te ps.103.
gis aquis superiora eius. Quasi pellem de
us omnipotens celum extendit: cum ea
que ad litteram intelligi poterant: fideli/
bus testamenti veteris per ꝓphetas man
dauit. Quis enim ignorat prophetas q̄ꝫ
multa iuxta litteram: de morum instru/
ctione: de dei ꝛ proximi dilectione: de qui
buslibet pietatis operibus dei populum
docuisse: in qbus si littera euacuetur: erra
tur? Extenditur ergo celum sicut pellis:
cum simplicia simplicibus enarrantur. Et
tamen aquis: superiora eius teguntur: qꝛ
sicut nōnulla obseruanda esse ad litteram:
fideles primi temporis electi sunt: vt ma/
iora tamen mysteria: ad prefinita vsqꝫ tem
pora nescirentur. Secundum anagogen:
plura adhuc homines in terra positos la/
tent: que solis angelis: ꝛ animabus sancto
rum in celesti iam patria constitutis nota
sunt. Nobis autem qui infra sumus: do/
nec dies penitus illucescat: celātur. Quip
pe ꝛ si plura intellexerunt prophete: non
tamen omnia oēs: sꝫ singulis plus aut mi/
nus: pro mensura ꝛ placito donatoris. Da
uid eniꝫ qui tam mira in psalterio ꝓtulit:
an ipse domum edificaret domino: nescie/
bat: ꝛ Helyseus qui prophetie spiritum
habere consueuerat: mulierem Suna/
mitem tristem quidem esse persensit: sed
que causa esset tristitie eius: celante a se
domino nesciebat. Neqꝫ in celo ergo
neqꝫ in terra: neqꝫ subtus terram in/
uentus est aliquis: qui aperto libro: si/
gnacula solueret: quia neqꝫ sanctorum
alicui: intelligentie donum: aut etiam

angelis qui in celis sunt: neq3 alicui philo sophorū mundata scientia erudito: neq3 mortuorum spiritibus aut demonibus: archana scripturarum pandere: datum est: quousq3 veniret ille qui passurus erat cum littera ꝛ resurrecturus cū spūali intellectu: quē si cognouissent iudei: nunq3 regem glīe crucifixissent. Unde ꝛ sciscitāti Danieli que esset intelligētia sermonum: nō est ausus angelus: qđ poscebaī exponere: sed vade (inqt) Daniel: q2 clausi sunt signatiq3 sermones. Sequitur.
Dan. 12

T. 3. ¶ Et ego flebam multum: quoniam nemo dignus inuentus est aperire librū: neq3 uidere eum.

¶ Qui videt ꝛ nō intelligit: nihil videt: ꝛ si videat plerūq3 aliqd ad iudiciū: vt excusationem nō hēat. Unde ꝛ p semetipsā vitas interrogantibus discipulis cur in parabolis loquereī turbis. Respōdit. Ut videntes non videant ꝛ audientes non audiant: neq3 intelligant.
Luc. 8.

¶ Joannes autem (vt diximus) contemplantium designat ecclīam. Ideoq3 fletus Joānis ad tristitiam ipsius ecclesie: referēdus est. Neq3 eniz qcūq3 dicere pōt. Oculi mei semp ad dñm: sicut iure ꝯtemplatiuus: ita ꝛ intelligēs dici pōt: q2 aliō est credere in deū: ꝛ hīc oculos mētis aptos iugiter ad ꝯtemplationem ipsius: aliud scire ipsum ꝛ ꝯsilia eius que latēt in abditis scripturaꝝ. Illud enim daī multis: istud aliqbus ꝛ diebus statutis. Flebat ergo aliqñ ecclīa xpī nō itelligēs occulta mysteria: q2 multi hereticoꝝ insurgētes e medio: fidē catholicā impugnabāt. Hoꝝ primi iudaizātes ad seruādam legem Moysi: fideles reducere nitebanī: ꝛ q2 pauci erāt admodum qui scripturā spūaliter intelligerēt: facta sibi difficultate qd respōderēt aduersarijs: nesciebāt. Silr ꝛ sequenti tpe: hinc inde hereses pullulare ceperunt scindētes ecclīe vnitatem: eo q intelligētiam mysticam: ꝛ si esse sentiebāt: necdum tñ eam capere sicut oporteret: valebāt. Hec enim cā erroris precipua fuisse cognosciī. Quicūq3 enim amplectiī lr̄am que occidit: ꝛ iuxta simplicitatem lr̄e: verba mystica intelligēda demonstrat: ꝯtinuo hereticus esse incipit: sicut e diuerso: q veritatē lr̄e: vbi nulla sunt mysteria inutilr̄ fingunt. Alij nempe in textu lr̄e: alij in spiritali intelligētia: discretionis spūm nō habentes: veluti in ꝯtrarium criminalr̄ errāt. Qui eniz ambulat in tenebris nescit quo vadat: ꝛ seu ad dexteram: seu ad leuam declinet offendit. Ut autē de luctu isto aliqd aptius inseramus: q̄ꝫtum acrius neq3 luctum dederit fidelibus xpī ecclīastice hystorie manifeste declarāt. Legiī pp eum ꝯuenisse in nicena synodo: plures philosophos: simplicitatē sancte ecclīe cornibus superbie vētilantes: ꝛ argumētis dyalecticis fidem catholicā impugnātes. Exinde assumpta occasione alie quoq3 hereticoꝝ secte ex vnaipsa heresi ꝓcesserunt: ꝛ in oibus hijs luctus ecclīe. Ut aūt ostēdereī fidelibus compleri oportere victoriam: qua senior ꝯsolaī Joānem: repēte in ecclesia xpī: doctores eximij claruerunt. Deniq3 sub eodem pene tpe: Hylarius: Ambrosius: Augustinus: Hieronymus: alijq3 doctores magni illuxerunt simul: qui oēs hauriētes de fonte libri: quē aperuit xp̄s: arida populoꝝ corda irrigare ceperūt: lachrymas sancte matris ecclesie multis conatibus extergētes. Predixit ergo Joāni senior: qđ ex parte iā p maxima gaudemus esse completum: repletam esse t. terram: sciētia dñi: sicut aque maris operiētis. Sed hoc, vnde? Profecto ex eo qđ in loco isto ꝓmittitur. Nam subditur.
Jos. 12
Docto.

¶ Et unus de senioribus dixit mihi. Ne fleueris. Ecce uicit leo de tribu Iuda radix Dauid aperire libꝝ et septē signacula eius. T. 4

¶ Si Joānes euangelista ecclesiam iustorum designat: quem senior iste qui dixit hic: nisi ipsum Joannem: qui vnus est ꝛ inclytus seniorum istorum: quiq3 hec eadem: de quibus loquimur ad ecclesie doctrinam ꝛ consolationem descripsit: q̄ꝫuis non solus iste: sed ꝛ omnes quibus

datum est hoc scire: cum eo sint pariter intelligēdi? Et notandum q sacra myst ria non ita repente ɔsumationem accipiunt: quō subito pronunciari queunt: nimirum q nonnulla simul describuntur in libro: que per multa annorum curricula consumata sunt. Sicut ergo nō repente solutus est totus liber: sz per tpa septē: ita τ luctus ecclesie paulatim tollit: τ velut p q̄dam incremēta: ɔsolatio crescit. Querēdum vero esset in apertione libri: cur agnus qui occisus est. leo de tribu Juda: τ victor mortis describit: nisi loci huius solutio in exordio huius opis pcessisset. Ibi enim nisi fallor: de leone τ agno: de morte τ vita xpi: de tumulo τ resurgente ab ipso: qđ nobis ipse prestitit: disseruimus. Non pigeat reuolutis folijs prescripta relegere melius: multo amplius q̄z iteratis onerare volumen. Radix vero Dauid dictus est xps: q de semine Dauid q magnus fuit in regib⁹ natus est. Sed quare radix Dauid τ nō palmes: aut vertex? nimiꝝ q due sunt natiuitates holum: non qdem oium: sed eoꝝ qui in xpo renati sunt. Haꝝ prima que carnalis est in radice: spiritalis in palmitibus designat. Videmus enim quarundam arboꝝ pullulare radices: τ scissa hincinde terra surculos ex eisdem ɔsurgere: ſm qđ in radice Dauid: carnis xpi natiuitas: que de terra sumpsit originem: designat. Unde τ de ortu virginis ex stirpe Juda progenite:
Esa. 11. per pphetam di. Egrediet virga de radice Jesse: τ flos de radice eius ascendet. Et
Esa. 53. rursum p eūdem pphetam de xpo: q esset coram patre nasciturus de virgine. Ascendet (inqt) sicut virgultum coram eo: τ sicut radix de terra sitienti. Scdm hoc ergo dictus est xps radix Dauid: p eo q in radice vita arboris est: ex qua (vt diximus) surculi pereant: q re vera radix Dauid: τ vna ex preciosis radicibus pullulauit: τ facta est vitis vera: cui postea ſm spūm innumeri palmites adheserūt. Ipse est ergo radix Dauid: qui viuit τ regnat in domo Jacob vsq in eternum: sicut τ p pphetaz
Esa. 9. di. Sup solium Dauid: τ sup regnuz eius sedebit. Et angelus ad Mariam. Dabit il Luc. 1.
li dns deus sedem Dauid patris sui: τ regnabit in domo Jacob: τ regni eius non erit finis. Bene autem de rege τ regno occasio data est: q τ leo fortissimus est: τ rex quodāmodo bestiaꝝ. Fortis leo: fortis Juda: fortis Dauid: τ ideo illis ascribit regalis potestas: nimiꝝ: q fortis xps resurrexit a mortuis: τ impotētias regni sui p victoriaz passionis intrauit. Nōne ait ipse. Nec Lu. 24
oportuit pati xpm: τ sic intrare in gloriam suam? Et iteꝝ. Data est mihi omnis pote= ma. 28
stas in celo τ in terra. Sequitur.

¶ Et uidi in medio throni & q̄tuor animalium & senioꝝ: agnū stantem tanq̄ occisum. C. 5.

¶ In Esaia legimus. Ecce pono in fun= Esa.
damētis syon lapidem preciosum angularem. Et psalmista. Lapidem quem reprobauerūt edificātes: hic factus est in caput Ps. 117
anguli. Jta enim melius inter duo testamenta factus est vnigenitus dei: vt quem patriarche precesserunt: sequerent apostoli: τ quem pphete futuꝝ esse predixerant: doctores euāgelij exhiberēt presentez. Ut enim ipsi dicimus. Benedictus qui venit in noie dñi: ita τ illi ɔfitebant ventuꝝ dicentes. Benedictus qui vēturus est in nomine dñi. Unde τ per seipsum in euangelio dicit. Beati oculi qui vidēt que vos videtis: dico enim vobis q multi reges τ pphete voluerunt videre que vos videtis: τ nō viderunt: τ audire que vos auditis: τ nō audierunt. Quāuis autem in ecclesie typo quatuor sepe dicta aīalia: quatuor ordines supradictos designēt: ſm tn̄ intellectum generalem quo sepe vniuersitas cōprehēditur: possumus qdem in leone patriarchas: in hoie pphetas: in vitulo martyres: in agla ɔtemplatores competenter accipe. Inter hos enim xps medius fuit. Sed q̄re in medio throni? Q τ ipse thronus generalr e duobus pficitur testamentis. Quasi ergo in medio throni τ quatuor aīalium τ senioꝝ: tanq̄z occisus visus est agnus dei: q ipse est (vt ait apostolus) pax Ps. 117. mat. 13.

nostra qui fecit vtraqꝫ vnum: medium pa
Ephe.2. rietem soluens macerie vt duos ꝯdat in se
metipso ⁊ recōciliet ambos in vno corpo
re: deo ꝑ crucem interficiēs inimicitias in
semetipso. Igit̃ ⁊ testamētuꝫ vetus ꝑtinet
ꝓm aliqd ad q̈tuor aialia ⁊ thronuꝫ dei: ꝓm
ꝙ hō xp̄s Jesus in medio throni ⁊ q̈tuor
aialium visus est: q̈uis si ad sola noua refe
rat̃ hoc v̾bum: nihilominus tñ xp̄s: in me
dio throni: ⁊ aialium: ⁊ senioꝝ ꝯsistit: qꝛ (si
cut iaꝫ diximus in precedēti libro.) Sede/
re desup: sublimitatis est: stare i medio hu/
militatis. Unde ⁊ ipsemet q rex est humi
lium: ⁊ paruuloꝝ: cuꝫ vellet discipulis suis
humilitatis magisterium exhibere: aduo/
cās quēdam paruulum statuit in medio: ⁊
dixit. Nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini si
Mat.5 cut paruuli: nō intrabitis in regnuꝫ celoꝝ.
Quicunqꝫ ergo humiliauerit se sicut par/
uulus iste: hic maior est in regno celoꝝ. Fe
cit hoc ⁊ dixit de paruulo queꝫ statuit in
medio discipuloꝝ: nec sufficere tñ credidit
Luc.22 nisi diceret de seipso. Ego aūt in medio ve
stri sum: non quasi qui recumbit: sed quasi
qui ministrat. Ut ergo cā humilitatis di/
ctus est agnus: ⁊ qd̄ amplius est quasi occi
sus: ita cā humilitatis dictus est: esse in me
dio throni ⁊ quatuor aialium ⁊ senioꝝ: qꝛ
ipse est oibus forma iustitie: ipse vniuersis
humilitatis exemplum. Notandum v̾o ꝙ
eum quem ex mortuis resurgētem leoneꝫ
noiat euntem ad portas inferi: agnum nō
leonem appellat. Uidi (inqt) agnum tan
q̈ꝫ occisum. Descripturus aptionis serieꝫ:
ad principium mētis oculos duxit: qd̄ est.
Uicit leo de tribu Juda. Sed qꝛ xp̄s nō re
surgeret nisi prius mortem subiret: alteꝝ
quodāmodo intuet̃ initium. Uidi (inqt)
agnum tanq̈ꝫ occisum. Quare tanq̈ꝫ occi
sum ⁊ non occisum? Qꝛ mors que tenere
mortuum in corruptionem nō pōt: mors
nō est dicēda: sed quasi mors: non veritas
mortis: sed trāsitus ex hoc mūdo ad p̄reꝫ.
C.6. ¶ Et uidi (ait) agnum stantem tā
q̈ occisum habentem cornua se/
ptem & oculos septem qui sunt
septem spiritus domini missi in
omnem terram.
¶ Cornua agni septem: angeli sunt septē
ecclisaꝝ: nō qdem illi q p̄fuerunt illis ec/
clesijs: sꝫ alij designati ꝑ ipsos: si tñ nō sunt
illi septem viri: q missi sunt per tp̄a septeꝫ:
de qbus in prima parte mentio fcā est. Se
ptem oculi q sint: ipse apit cum subiungit.
Qui sunt septeꝫ spūs dei missi in oēm ter
ram. In oēm qppe terram missi sunt septē
spūs dñi: qꝛ in oi orbe terraꝝ gratia sancti
spiritus effusa est: ⁊ oibus ecclesijs electoꝝ
dei: inuenta sunt dona spūs sancti. Spūs Sap.1.
qppe dñi multiformi diuisione gratiaꝝ re/
pleuit orbem terraꝝ: ⁊ hoc qd̄ ꝯtinet oia
sciētiam hꝫ vocis. Et recte q libꝝ apit: se/
ptem oculos hr̃e describit̃: qꝛ per singula si
gilloꝝ septem: quasi oculi singuli necessarij
sunt: vt ꝓm ꝓprietates ordinum dona ꝯue
niāt gratiaꝝ. Cōgruit nāqꝫ ꝓprietate. qua
daꝫ fortitudo prelatis: sciētia dyaconibus:
intellectus doctoribus: sapiētia ꝯtemplato
ribus: ꝯsilium ꝯuētualibus: pietas eis qui
miserent̃ pauperibus: timor coniugio alli/
gatis. Sequitur.
¶ Et uenit & accepit librum de C.7.
dextera sedentis.
¶ Iuit agnus: venit leo: iuit agnus a vi/
ta: venit leo a morte. Iuit moriēdo ꝓ mor
tuis: venit resurgendo pro mortuis. Cur
aūt in dextera dei visus fuit liber: superius
dictum est. Porro agnus q occisus est per
resurrectionis sue gloriam mutatus in leo
nem: venit ⁊ accepit libꝝ de dextera seden
tis: cum ea que scripta erāt in lege ⁊ ꝓphe
tis in se esse ꝯsumata atqꝫ ꝯsumanda dise/
ruit. Et incipiēs (inqt) a Moyse ⁊ ꝓphe
tis interpretabat̃ illis scripturas. Extunc Lu.24
igit̃ aptio libri. Extunc signaculoꝝ solutio
inchoata est: in die inq̈ꝫ illo quo resurrexit
a mortuis ⁊ apuit discipulis suis sensuꝫ vt
intelligerent scripturas. Quāuis v̾o signa
precesserint ad soluenda corda eoꝝ q vide/
runt in fide: ad ꝯfirmādas colūnas terre:
que liquefacta defluxerat in pcis: qꝛ tñ Jā/
nes ⁊ Mābres signa ꝑ incantationes fece Exo.7.

ràt:ꝛ facturus est q̃zplurima eroꝝ signa an tixp̃s:non deesse poterat scrupulus:si exte riora illa tm̃ cerneret signa:ꝛ nõ magis in teriora ppenderẽt in itelligẽtia spũali. Hoc
Joã.16. est enim illud. Multa hẽo vobis dicere:ƺ nõ potestis portare mõ. Cuz aũt venerit,il le spũs veritatis:docebit vos oẽm verita tẽ. Et ille (inqt) testimonium phibebit de me. Multo magis ergo in mysterijs decla rata est:vitas fidei nr̃e.reddẽte in eis spũ scõ testimoniũ xp̃o:q̃z in magnis illis mi raculis q̃ oñdit iudeis:post q̃ ꝛ ipsi quoqꝫ apl̃i titubarũt in fide. Uñ ꝛ mox subdit.
T.8. ¶ Et cum apuisset librum:qua tuor animalia:& uigintiquatuor seniores ceciderũt coram agno habẽtes cytharas & phyalas au reas plenas odoramentoꝝ:quæ sunt orationes sanctoꝝ. Et canta bant canticum nouum:dicẽtes. Dignus es domine deus noster accipere librum:& apire signa cula eius:quoniam occisus es & redemisti nos deo in sanguine tuo:ex omni tribu:& lingua:& populo:& natione:et fecisti deo nostro regnum & sacerdotes.

¶ Quatuor aialia.i.oẽs sci:ꝛ vigintiqua tuor seniores:q sunt p̃res ꝛ principes ↄsti tuti:cognouerũt agnũ:veꝝ esse filiũ dei:ꝛ q: nõ fuerit occisus necessitate aliq̃ pci sui: ƺ ꝑ mundi salute. Et notãdum q̄ intelle ctus q ptinet ad exordium scdi status:nõ semp ẽm totum accipiẽdus est:ƺ ẽm par tem:q aũt ptinet ad exordiũ tertij:ẽm to tum. Et ob hoc (sicut iam dixi) nõ est ista laus:repẽtinũ aliqd extimãdum:vt q̃si ois illa multitudo:que designat in senioribus ꝛ aialibus:eo tpe quo xp̃s resurrexit a mor tuis p̃ns fuerit:maxime cũ dicat in ↄfessio
Esa.9. ne sua. Redemisti nos deo i sanguine tuo: ex oi tribu:ꝛ lingua:ꝛ populo:ꝛ natione: ƺ qd ibi semel auditũ est a Joãne:ↄsumari opꝫ ex eo tpe quo xp̃s resurrexit a mortuis vsqꝫ in finez:qñ ꝛ ipsi quoqꝫ rebelles iudei dicturi sunt nobiscum. Benedictus q ve nit in noie dñi. In cytharis autem diuina laus. In phyalis predicatio designat. Et q: pars quedam sanctoꝝ ad ↄfitẽduz:pars mat.13 võ ad predicãduz ↄstituta est:ƺ ad vtrũqꝫ: vtraqꝫ:qd aliud sequitur apto libro:nisi vt ex eo accipiamus qualr̃ ↄfiteri dño:ꝛ qua liter eum populis annunciare debeamus. Hijs eteniz duobus modis ↄfitemur dño: vel cum eum in ecclesijs reuerenter lauda mus:vel cum eum populis fidelr̃ predica mus. De prima ↄfessione p psalmistam di. Confitemini dño in cythara:in psalterio Ps.32. decem cordaꝝ psallite ei. De scda p seipsaz veritas dicit. Qui me ↄfessus fuerit coram hoibus:ↄfitebor ꝛ ego eum coraz p̃re meo. Si forte in oratione priuata odorem offeri Mar.8 mus deo nr̃o:ꝛ nõ etiaz in predicatione so lẽni? Bonus odor (ait apl̃s) sumus deo in oi loco. Ergo ꝛ cum illum ↄfitemur co ram hoibus:odorem spargimus laudum eius:q: quem laudãt ↄtemplatores in oio 2.cor.2 ne priuata:hunc collaudãt predicatores in ↄfessiõe solẽni. Siue ergo illi:siue isti. Oẽs vꝫ sancti eius:sil̃r vna voce laudãt saluatorẽ mũdi:dicẽtes. Dignus es dñe apire libꝝ: sciẽtes q̄ ipse solus sit dignus occulta api re misteria:q solus est v̄bũ ꝛ sapia p̃ris. Et cãtabãt (inqt) cãticũ nouũ. Nouũ cãticũ cãtãt sci:q: noua sunt oia que xp̃s fecit in mũdo. Nouus rex:nouũ cãticuz:noua do ctrina:noua precepta. Qui ergo vult hic noua studeat carere veteribus. Qui vult i duere nouũ hoieꝫ q ẽm deũ creatus est:stu deat expoliari veteri hoie:q corrũpit d̃ die Eph.4 in diẽ:ẽm desideria vite huius. Sꝫ audia mus canticũ istud nouũ q̃z dulce sit fauci bus amicoꝝ dei:q̃z dulce in nouitate spũs ambulare:ꝛ nõ in lr̃a. Dignus es (inquiũt) dñe deus accipe libꝝ ꝛ apire signacula ei⁹ qm̃ occisus es:ꝛ redemisti nos deo i sãgui ne tuo:ex oi tribu:ꝛ ligua:ꝛ pplo:ꝛ natõe: ꝛ fecisti nos dõ nr̃o regnũ:ꝛ sacerdotes. Jõ (inquiũt) dign⁹ es apire libꝝ:q: occisus es.

Quasi enim litteram secum dñs occidit: qñquidez ipse in corpore suo qḋ assumpsit de virgine: tpaliter occidi voluit: vt litte/re occideret vetustatem: ac in corpore spūa li resurrexit a mortuis: vt quotquot indu ti sumus nouo hoie qui ſm deum creatus
Ro.6. est: in nouitate spūs ambulemus. Hoc est enim illud qḋ in loco eidem apostolus pre
Ro.7. miserat dicēs. Mulier viuente viro: voca bit adultera: si fuerit cum alio viro: si autē mortuus fuerit vir eius: liberabit a lege vi ri: vt nō sit adultera si fuerit cuz alio viro. Igitur ⁊ vos mortificati estis legi per cor pus xpi: vt sitis alterius qui ex mortuis re surrexit. Ait hoc: ⁊ paulopost: id qḋ mo/do premisimus: adiecit dicens. Ita vt ser/uiamus in nouitate spūs ⁊ non in vetusta te littere. Hoc itaqȝ modo redēpti sumus in sanguine xpi vt nō simus serui: sed libe ri. Nec vt carnales iudei existimant: qui adhuc sordescunt in vetustate littere ⁊ ser uitute legis: ex solo hebreoꝝ populo: aut ex sola tribu regali ⁊ leuitica: sed ex oi tri/bu: ⁊ lingua: ⁊ populo: ⁊ natione: facti su/mus deo nr̄o regnum: ⁊ sacerdotes. Qui sunt autem qui ista dicunt? Nōne quatuor aialia? Apparet igit nunc manifeste: qḋ su perius videbat obscuꝝ in quatuor vz aiali bus sanctoꝝ ordines designati. Nunquid enim q̄tuor hoies hic dicere possunt? Qḋ vero sequitur.

T.9. ¶ Et regnabunt super terram.

¶ Nō illoꝝ est vox qui dicunt. Et fecisti nos deo nostro regnum ⁊ sacerdotes: sed beati Joānis qui hec ipsa scripsit. Sic ⁊ in euāgelio suo: vocem qua ipse loquebat ad discipulos suos: ↄuertit ad eos: ita vt ipsi loq videant: cum dicit. Hic est discipulus
Joā.12. ille qui testimonium phibet de hijs: ⁊ sci/mus qꝛ veꝝ est testimoniuz eius. Regnāt vero ⁊ regnabūt adhuc sacerdotes dñi su per terram: qꝛ sub eoꝝ potestate multa ho minuz millia subiecta sunt: qui eis amore xpi in oi subiectione obtemperāt: ⁊ obtē/perabunt pfectius circa finem: cum lapis
Dan. qui ostensus est Danieli: implebit vniuer sam supficiem terre. Certe cuz beatus Joā nes suam hanc visionem descripsit: roma noꝝ impiorum: inimici xpi tenebant. Sed vt nos deus oipotens certos de celestibus faceret: etiam mundi huius impium san/ctoꝝ suorum pedibus inclinādo subiecit. Quis enim fidelium ignorare se dicat vni uersalem ac romanuz pōtificem vicarium esse celi impatoris? Quid si filij mundi hu ius erigunt sepe sepius ↄtra ipsum: vt ca/dant: eleuent vsqȝ ad celos: vt vsqȝ ad in/ferna descēdant? Ibit qdem filius homi/minis sicut scriptū est de eo. Veh homini illi per quem tradetur. Vtiqȝ si moritur: ⁊ resurgit: si cadit: erigit: si submergitur ele/uatur. Nō enim derelinquet dñs virgam peccatoꝝ sup sortem iustoꝝ. Nec destituet ecclesiam suam vsqȝ in finem: nec deseret membra sua vsqȝ ad consumationem secu li. Sequitur.

¶ Et uidi & audiui uocem an/gelorum multorum in circuitu throni: & animalium: & senio/rum: & erat numerus eorum mil lia millium uoce magna dicen/tium. Dignus est agnus qui occi sus est: accipere uirtutem: & di/uinitatem: & sapientiam. & for/titudinem: & honorem: & glo/riam: & benedictionem. T.10

¶ In circuitu manere: duobus intelligi/tur modis. Aliter enim manēt in circuitu qui pro defensione hinc ⁊ inde discurrūt. Aliter qui videre interiora non possūnt. Pastores itaqȝ ⁊ dyacones in circuitu throni. i. spiritalis ecclesie discurrere perhi bētur: qꝛ p hijs qui ↄtemplationi vacant: sese lupoꝝ faucibus ↄfidenter opponunt. Layci vero ⁊ ydiote in circuitu throni: ⁊ aialium: ⁊ senioꝝ phibētur manere: qꝛ qui per latam ⁊ spatiosam viam: ⁊ quasi p vil/laꝝ plateas pgere ↄsuescunt: in arduo con templationis pmanere non possunt. Ita igitur pastores ⁊ dyacones ↄstituti sunt ad

custodiam ciuitatis: vt intus habeant spi
rituales ⁊ celibes: foris carnales ⁊ secula/
res: q̃tenus ⁊ cũ spũalr̃ viuũt: spũalr̃ se ha
beant vt perfecti: ⁊ cum his qui anima/
les sunt: vt eos melius lucrari valeãt: quã
dã carnalitatis spẽz nõ affectu animi: sed
compassione ostendant. Hec ergo angelo
rum milia infinitam laycorũ multitudi/
nem designant qui ad laudem saluatoris
sui: viros inclitos ⁊ perfectos pro suis mo
dulis imitant̃. Et quid dicunt? Dignus
est inquiunt agnus qui occisus est: accipe
re virtutem ⁊ diuinitatem ⁊ sapiẽtiam: ⁊
fortitudinem: ⁊ honorem ⁊ gloriã ⁊ bene/
dictionem. Notandum q̧ in superiori ca
pitulo glorificant sancti deum patrem di/
centes. Dignus es domine deus noster ac
cipere gloriã ⁊ honorẽ ⁊ virtutem ⁊ bene
dictionem: q: tu creasti oia: ⁊ ꝓpter volũ
tatem tuam facta sunt. Hic autem dicunt.
Dignus est agnus qui occisus est accipe/
rẽ vtutẽ ⁊ diuinitatẽ: ⁊ sapientiã ⁊ fortitu
dinẽ: ⁊ honorem ⁊ gloriã ⁊ benedictionẽ.
Pater dictus est dignus: q: ipe creauit: fi
lius dictus est dignus nõ soluz q: creauit:
sed ⁊ quoniam moriendo redemit. Nihil
enim nobis nasci profuit: nisi redimi pro/
fuisset. Ibi ergo laudatur potẽtia: hic hu/
militas. Ibi excellentia: hic clemẽtia. Ac/
cipere aũt hic filius sicut ⁊ pater dictus
est nõ q: nõ habuit hoc semp apud semet
ipsum: sed q: apud corda carnalium homi
num qui solam respiciunt formã serui: nõ
extimatur aut creditur esse quod est. pro/
pter quod ⁊ patitur vsq3 adhuc blasphe/
mantium linguam dicentiuz eũ esse purũ
hominem: filiuz non virginis: sed ioseph.
Quasi ergo nõ habebat hec omnia apud
eos: qui nõ credebant eum esse deum: esse
dei virtutem: ⁊ dei sapientiam: dei fortitu
dinem ⁊ splendorem: plenum gloria ⁊ ho
Jo.5. nore ⁊ benedictione: propter quod ⁊ ne/
sciẽtes crucifixerũt eũ: q: si cognouissent:
nunq̃3 regem glorie crucifixissent. Idcir/
co aũt cognoscere illum nequiuerũt per fi
Jo.8. dem: q: accipientes gloriã a semetipsis glo
riã q̃ est a solo deo: vt ait ipsa veritas: ne/
glexerũt. Ego inquit honorifico patrem
meum: ⁊ vos inhonorastis me. Et ad pa/ Jo.17.
trem qd dicit? Clarifica me pater apud te
metipsum claritate quã habui plusq̃3 mũ
dus fieret apud te. Postulat autẽ filius a
patre nõ alienã claritatez: sed propriã que
sibi ab ĩfidelibus negabat̃: ⁊ que hic a fide
libus demõstratur exhibita. Sed hoc vn/ Lu.24
de? Profecto ex libri aptione. In fractio/
ne qppe panis que facta est: ad vesperum:
agnitus est dñs a discipulis suis scd̃m qd
⁊ aperto libro multitudo christianoruz in
numera ad xp̃i laudem conuersa est: vt
plene ab electis accipiat: qd apud pfidos
iudeos amisisse videbat̃: vñ ⁊ mox subdit̃. L.11

Et omnem creaturam que in
celo est: & que super terram: &
que subtus terram: & que in ma
ri: & quecũq3 sunt in eo: omnes
audiui dicentes sedenti in thro/
no & agno. Benedictio & ho/
nor: & gloria & potestas in secu
la seculorum.

Cõcordat huic ioãnis visiõi pauli sen
tẽtia: qua di: in epistola ad philipẽses: xp̃s
factus est ꝑ nobis obediens patri vsq3 ad Phi.2
mortẽ: mortẽ aũt crucis: pp qd ⁊ deus illũ
exaltauit ⁊ donauit illi nomen qd est sup
oẽ nomẽ. Ut in noie iesu oẽ genu flectat̃:
celestiũ: terrestriũ ⁊ infernoꝝ: ⁊ ois lingua
cõfiteat̃ q: dñs iesus xp̃s in gl̃ia est dei pa
tris. Veruz q̧ ois creatura: q̃ in celo est: ⁊
q̃ sup terrã ⁊ q̃ subtus terrã ⁊ q̃ in mari ⁊
quecũq3 in eo sunt: benedictionẽ ⁊ gl̃iam
⁊ honorẽ ⁊ ptãtẽ retulisse pr̃i ⁊ filio phi/
bent̃. Possum⁹ fortassis in celo paradisuz
celestẽ: sup terrã paradisuz terrestrẽ: subt⁹
terrã ĩfernũ ĩferiorẽ: in mari vͦ infernũ su
periorẽ intelligere. Esse nãq3 paradisuz ce
lestẽ: vbi xp̃s ꝑmanet cũ sctis suis: ⁊ para/
disuz terrestrẽ de quo primus parẽs ob rea
tus sui culpã deiect⁹ est: nemo qs dubitet.
In qua: v3: paradiso terre seu aias fideliũ
q̃ debita pctõꝝ exsoluerũt: vsq3 ad diẽ iu/

dicij regēscere nō icōgrue forsan a q̄zplu/
Ps.85. rib⁹ opinat̄. Esse vō iseriorē τ supiorē iser/
nū: psalmista testat̄ q ait. Eruisti dn̄e aiam
meā ex iserno iseriori. Dicēs.n. liberatam
aiaʒ suā ex iserno iseriori. eē supiorē isernū
ēt tacēdo demōstrat. Infern⁹ ergo supior
pn̄s mūdus ē: q velut mare icōstans flu/
ctuare nō cessat. Infern⁹ vō iserior ille est:
cui⁹ ora p diuersas mūdi ptes: maxie in si/
cilie isula efferbētib⁹ icēdijs patuerūt: vt
q auditu forte nō crederent: saltē vel visu
terreāt̄. Sūt vō τ hoiuʒ i hoc mūdo scd̄ʒ
has locoꝝ distātias q̄tuor spālia gn̄a. Sūt
n. pleriq3 q seu ad p̄ncipalē sedē: seu ad q̄/
tuor aialia vel sedilia ptinē noscunt̄ q τ si i
terris corpe adhuc manēt mētib⁹ tn̄ in ce
lestib⁹ regnāt. Despiciūt nāq3 terrena oia:
soli deo placē tota deuotiōe ↄcupiscūt. Et
sūt nōnulli q dō placē volūt: s3 tn̄ vxores τ
Pro.2 filios p deo dimittē nolūt. Hi p̄culdubio
sup terrā hitāt: q2 τ si celū cernūt oculis
actu tn̄ τ ↄuersatiōe terre: magis incole τ
cultores existūt. Et sūt nōnulli q carnis il
lecebris τ ceteris opib⁹ tenebraꝝ execrabi
liter dati sūt: ita vt nec regni celoꝝ: nec pe
naꝝ iseri recordent̄: s3 letant̄ iuxta illud sa
lomōis: cū malefecerit τ exultāt in rebus
pessimis. Hi p̄fecto q̄si subt⁹ terrā ↄsistūt
τ velut in lacu tenebroso: vbi celoꝝ sidera
Jo.3. lucē nō pn̄t. Quippe cū ipsi sint de qb⁹ vi
tas dicit. Lux venit i mūdū: τ dilexerunt
hoies tenebras magis q̄3 lucē. Sūt aūt τ
q̄3plures: q dū mūdi honores libēter am
Lu.12. biūt fluctib⁹ mūdi hui⁹ circūquaq3 ferūt̄.
Vn̄ τ q̄si in maris pelagis deputati sūt: q2
τ si timēt eū q pōt aiaʒ τ corpus pdere in
gehēnā: supati tn̄ hauris tēptationū: sepe
naufragia patiunt̄. Licet aūt aliq hoꝝ bo
ni: aliq mali sint oēs tn̄ apto libro gl̄ificāt
deū τ xp̄m eius: saltē manifeste vitatis rō/
ne ↄuicti: nō valētes negare bonitatē dei:
nec suā penit⁹ celare aut excusare malitiā:
vel certe q2 xp̄iano oēs censent̄ noie: τ si
nō oēs corde: labijs tn̄ cōcrepāt vniuersi:
q̄3uis de illis p̄prie accipi queat: q cū iaʒ
Ps.87. deputati sint cū his q descēderūt in lacū:
repēte ↄsitent̄ dn̄o τ a morte resurgūt: vti

q3 τ iō de iserno iseriori liberatū se eē dicit
q2 de scelē mortali in quo ceciderat libera
tus est. Et bene. (Quatuor aialia rn̄dent
amen.) Quia siue alij amore dei: siue alij
timore pene, p̄uocant̄ ad laudē. Nihilomi
nus tn̄ viri scti: tū signis: tū mysterijs: ve
rū eē affirmāt: v3: q2 ip̄m solū deceat bn̄di 1.thi.1.
ctionē τ honorē τ gl̄iaʒ τ ptātē: q quātuʒ
in se est: neminē vult pire: s3 oēs vult ad
sui agnitionē venire. Ut aūt dicamus bre
uius: τ qd̄ magis cōsonat vitati. Idcirco
oīs creatura apto libro laudare audita est
q2 is q dei mysteria dn̄o reuelante cogno
scit: oia p̄pēdit ad laudē dei esse creata: ni
hilq3 otiosuʒ aut supfluū in oibus q̄ crea/
uit deus: q2 idē fit magis deus laudabilis
in cordib⁹ electoꝝ: vn̄ culpas reproboruʒ
hoiuʒ: τ multa prius benignitate dissimu
lat: τ iusto tādē iudicio suo nō ↄuersos ad
iustitiā eternalr̄ punit: porro. (Uiginti q̄
tuor seniores ceciderūt i facies suas τ ado
rauerūt.) Quia hi (vt iā diximus) q senio
rū possidēt locū: dū ita nomē xp̄i gl̄ificari
ↄsiderāt: vt laus ei⁹ annūtiet̄ ab extremis
terre ↄgaudētes illoꝝ p̄fectib⁹ q sibi com
missi sūt in facies suas corruerūt τ adora Esa.42.
uerūt: dū suis p̄dicatiōib⁹ nihil, iputāt: s3 i
oib⁹ deū veꝝ q oia in oibus opat̄ exaltant.

¶ De aptione primi sigilli. Cap.6.

¶ Et cum aperuisset agnus vnū Tex.1
de septē sigillis audiui vnum de
quatuor animalibus dicens tāq̄
voce tonitrui. Veni & vide.

Licet inter q̄tuor aialia τ seniores in
teresse aliq̄d videat̄: primū tn̄ aial qd̄
pastoꝝ esse diximus: ab apl̄is icepisse ma/
nifestū est. Sicut.n. reges terre principes
dici pn̄t: s3 tn̄ nō ↄuertit̄ vt qcūq3 dn̄r p̄n
cipes ēt reges eē dicant̄: ita sci apl̄i epi vel
pastores dici potuerūt: nec tn̄ oēs epi vel
pastores apl̄i. In aptiōe ergo primi sigilli:
primū q̄tuor aialiū ac si vocē tonitrui de/
dit q2 p̄dicātib⁹ epl̄is cū ceteris xp̄i disci/
pulis resurrectōeʒ i dn̄icā terribilis q̄dā so
nus factus est in orbē terrarū scd̄m q̄ psal
mista predixerat. In omnem terrā exiuit Ps.18.

sonus eoꝝ:ꝛ in fines orbis terre verba eo
rum. Ut aũt superius in presatione nota/
tũ est: tempore resurrectionis sue primum
dñs reserauit sigillũ: qꝫ qđ sũm⁹ ille p̃riar/
cha habraã qđ vtiqꝫ isaac ꝛ iacob ꝛ filij ip/
si⁹ iacob p̃riarche duodecim qđ sũmus ẽt
ille prophetarũ moyses ꝛ cõflictus maxi/
mus egyptiorum ꝛ transitus maris rubri
ꝛ deserti: nec nõ ꝛ quod iosue ꝛ caleph: ꝛ
quicquid in eoꝝ tẽporibus gestũ esse nar
ratur: sub litere velamine cõtegebat̃: a die
b⁹ zacharie ꝛ ioãnis baptiste: vsqꝫ ad obi/
tũ sancti ioãnis euãgeliste reddens ꝓ ve/
teribus noua xp̃s exhibuit reuelata vt se
Ps. 117 esse lapidẽ illũ ꝓ̃tiosũ ostenderet de quo
ꝓpheta cãtauerat dicẽs. Lapidem quẽ re
probauerũt edificãtes hic factus est in ca/
put anguli. Sed quis ista ecclesie nuntia/
uit? Nõne primũ aĩal quod hic loquit̃ di/
cens. Ueni ꝛ vide? Uocat deniqꝫ primũ
aĩal ad videndũ ioãnẽ: qꝫ ad cõsiderandã
victoriã xp̃i iesu: ordo apostolicus contẽ/
platores inuitat. Nam sequitur.

Tex. 2 ¶ Et ecce equus albus & qui se
debat super eũ data est illi coro
na: & venit vincẽs vt vinceret.

¶ Equus albus cui presidet xp̃s: ipsa est
primitiua ecclesia: ipse primitiuus electoꝝ
exercitus. Sedẽs itaqꝫ in equo albo: ipse
est rex iustitie xp̃s cui data est a patre gr̃a
cũ corona iustitie: secũdũ ꝙ homo est nõ
scđm ꝙ deus: qui reuera venit vincens: vt
vinceret qñ resurrexit a mortuis: vtpote
qui mũdi principẽ moriẽdo prostrauerat.
Utroqꝫ.n. modo vicit xp̃s: vtroqꝫ inimi
cos affligendo ꝓstrauit: siue cũ pro typo
sansonis: munitam illam fabricam inimi/
ci: hoc est: regnum carnis moriẽdo cõmi/
nuit: siue cũ pro altero typo eius portas
inferoꝝ resurgendo destruxit. Uictoriam
sane resurgentis domini: senior ille mani/
festat qui dicit: Ecce vicit leo de tribu iu/
da. Uictoriam patiẽtis ipsemet discipulis
Jo. 16. suis anteqꝫ pateretur prenuntiauit dicẽs.
In mundo quidẽ pressurã habebitis: sed
gaudete qꝫ ego vici mundum. Quos: vz:
discipulos suos ad coronam quoqꝫ victo/
rie ꝯsolando confortans. Nolite: ait: time
re pusillus grex: qꝫ placuit patri vestro tra
dere vobis regnum. Ut eniz semen israel
affligentes se lõgo tempore superauit egy
ptios ꝛ deletis chananeoꝝ populis obti/
nuit hereditatem: ita fidelis populus iu/
daicam superauit perfidiã: ꝛ deuictis ido
lorum cultoribus romanum obtinuit ꝓ̃n
cipatum. Illud tamẽ spectat ad primum
istud ad secũdum signaculum. Fuit enim
vtraqꝫ victoria ꝛ si causa dissimilis: siue ꝙ
iudei perfidi ꝛ corde inuincibiles corrue/
rũt in bello: siue ꝙ gẽtiles altiores ad gra
tiã relictis qñqꝫ idolis suis ꝯuersi sunt ad
pastorẽ ꝛ ep̃m aĩaꝝ suaꝝ: quoꝝ primũ (vt 1. pet. 2.
dixi) ad ꝑmũ sigillũ: scđm ꝑtinet ad secun
dũ: de quo ꝛ sermo subsequẽs presto est.

¶ De apertione secũdi sigilli.

¶ Et cum aperuisset secundũ si Tex. 3
gillũ audiui vocẽ secundi aĩalis
dicẽtis. Veni & vide & vidi.

POst magna illa ꝑma certamia: q̃ pri
mo signaculo velabant̃: secuta sunt
scđa sub scđo signaculo. Illa: vz: q̃ ꝯtinent̃
i libris iosue ꝛ iudicũ repũtat ẽt ex ꝑte ali
qua samuelis ꝓphe in typo: haud dubiũ
ecclesiastici belli: qđ post triũphũ ap̃loꝝ ꝛ
ꝑmitiue eccl̃ie vsqꝫ ad tp̃a b̃ti siluestri pa/
pe ꝛ cõstãtini ꝑncipis pactũ est. Ibi sane
cõpleta sũt illa gedeõis certamia cũ diffu/
so i mũdi area roze gr̃e sp̃ũalis vellus car/
nalitatis iudaice appet vsqꝫ hodie in aridi
tate relictũ. Ibi dẽiqꝫ gedeõis milites qn
imo martyres xp̃i cerneres fictilia corpa
sua spõte tradẽ neci: tubasqꝫ euãgelici isó/
nare ꝑmonis ꝛ nũero q̃zuis ꝑuo mysterio
tñ trinitatis munitos electos xp̃i milites
triũphar̃: q dũ mortẽ nõ metuũt tp̃alẽ: vi
te refrigeriũ ꝯsequũt̃ eterne. Cũ igit̃ supra
scripta certamia ꝑegerũt fideles apiẽs ad/
huc leo noster discipulis suis, sensuz vt in
telligerẽt scripturas: scđi quoqꝫ signaculi Luc. 4
patefecit archanũ. Sup quo ꝛ scđz aĩal io
annẽ advidendũ inuitat: qꝫ ordo sanctoꝝ
martyrũ: q secũ dus ẽ a prio: cõtẽplatores

ad cernendũ martyrij sui triũphũ accelerat. Eni vero ostẽsio illa nõ ad verba ptinet: sed ad facta: patiendo nãq3 aialia: magisq3 loquẽdo docebãt. Sz ꝛ martyriũ videre: ẽ sctõꝝ imitari vestigia: vt dũ eorum gesta legimus inuitanda sequamur: seqr.

Tex.4 ¶ Et ecce equus rufus & qui sedebat super eum: datum est illi vt sumeret pacem de terra: & vt inuicem se homines interficiant & datus est illi gladius magnus.

Zach.1 mat.10 ¶ In zacharia ppha: Equus rufus in bona pte accipiẽdus ẽ. Et de seipso dñs testatus est dicẽs. Nõ veni pacẽ mittẽ in terrã sz gladiũ: pp hoc igir ab aliqbus dubitari posse vr: qs sessor istius eq̃ itelligẽdus sit cui datũ est sumẽ pacẽ d terra: insup ꝛ gladius magnus. Arbitramur tñ hic ꝛ ex collatione seqntiũ in equo isto rufo paganoꝝ sacerdotes: aut ẽt mũdi pncipes designari in eqte dracone illũ rufũ q fuit homicida ab initio: qq3 in moriẽtũ nece despate letanr. Magnũ vo fuisse gladiũ goliath scriptura sacra cõmẽorat: q: magna vtus diaboli ad iserẽdã inocẽtib⁹ necẽ. Uerũtñ q: equ⁹ niger rufum. nigrũ vo pallidus seqr: hũs equus singulus sessorez suũ: magis in sessore isto cui datus est gladi⁹ magnus: iperatorẽ romanũ itelligẽdũ existimo: cuire vera magnus gladius dat⁹ fuerat ad debellãdũ orbẽ terraꝝ: ꝛ turbandã prãtẽ hominũ ambulãtũ in erroribus suis. Ut. n. vnigenitus dei fili⁹ vbiq3 triũphat in mẽbris suis: ita ꝛ in mẽbris suis gliar diabolus: attribuẽs sibi p victoria qcqd puersitatis opanr iniq. Sic vo in sessore isto romani impatores itelligẽdi sũt: vt tñ in eisdẽ ipatoribus itelligar diabolus opari: q tã ipsos q3 ꝛ ceteros mũdi pncipes cohortar ad pugnã. Porro equus rufus ipẽ: p pprie itelligẽdus est romanoꝝ exercitus q reuera rufus erat ꝛ sanguineus ob assiduã ꝛ diuturnã effusionẽ cruoris. Color. n. rufus homicidiũ significat: pp qd auctor maloꝝ draco rufus dictus est. Silr ꝛ bestia q egressa ẽ de abysso coloris coccinei eẽ memorar. Quãtũ vo sctõꝝ sanguinẽ alij post alios romani effuderũt ipatores: Diocletianus maxie ꝛ maximian⁹ qs ad plenũ dicere aut describere possit? Nõ hec ergo ꝛ similia gesta sũt: haud dubiũ q ad cõplendũ illud qd hr i psalmo: Effuderũt sãguinẽ seruoꝝ tuoꝝ in circuitu hierlm ꝛ non erat q sepelire: tũc pfecto cõpletũ ẽ in ecclesia: id qd inuebãt p ꝯcordiã illa scõi tẽporis bella filioꝝ iacob q̃ ꝯtinenr pcipue in libro iudicũ a diebus. s. vel obitu iosue: vsq3 ad tẽpora dauid regis: in qb⁹ ꝯsumato scdo tertiũ signaculũ ichoatũ est. ps.78.

¶ De apertione signaculi tertij.

¶ Et cum aperuisset sigillũ tertium: audiui tertium animal dicens. Veni & vide & vidi. Et ecce equus niger & qui sedebat super eum habebat staterã in manu sua. Tex.5

Quatuor aialia vt sepe dixim⁹ q̃tuor sũt ordines pfectoꝝ: aploꝝ: martyꝝ: ꝯfessoꝝ vel doctoꝝ ꝛ vginũ. Primũ ergo pliũ xpi aploꝝ fuit: scdz martyꝝ: tertium doctoꝝ: qrtũ heremitaꝝ ꝛ vginũ. Et primũ qdẽ pliũ cũ iudeis hitũ ẽ: scdz cũ paganis: tertiũ cũ arrianis de qb⁹ nũc sermo ẽ. Igir i equo nigro errone⁹ arrianoꝝ itelligendus ẽ clerus: cui supbi ꝛ a fide alieni psidebãt epi: nigris. s. spẽ: q: erroris ꝛ tenebraꝝ magistri erãt. An nõ tenebraꝝ magistri erãt: q lucẽ verã illũinãtẽ hũc mũdũ: suis prauis dogmatib⁹ offuscare q̃rebãt? Sz qd p staterã nisi disputatio lr̃e sup q3 solẽt heretici dolosas facere qõnes? In statera nãq3 qd plus aut qd min⁹ hẽr agnoscir. Et doctoris scia q̃l sit i huiuscemodi statera lr̃e: facillie cõprobar: nimiꝝ q: non hñt spũz: occidunr a lr̃a: q ãt spũales sũt: sentiũt qs sensus viuificet ꝛ qs occidat: ꝛ ob hoc cũ icurrũt aliqd qd a fide videar diuersũz: itelligũt occultã eẽ in eo ꝛ latẽtẽ in enigmate: tãm mysterij q̃ nõ sit aliena a recta fide: pp qd ꝛ nõ mouenr in eo qd

audiũt dũ aliud vigilãter attẽdũt: Dispu
tatio ṽo hereticoꝝ: q̃si statera est: qꝛ in ea
qui plus hʒ: supat q minus intelligit supe
raẜ. Sʒ q̃le sit pondus illud qđ habere ca
tholicos opʒ sequẽtia manifestãt cũ di.

Tex.6 ¶ Et audiui tanq̃ vocem in me/
dio quatuor animalium dicen/
tium bilibris tritici denario vno
& tres bilibres ordei denario
vno: & vinum & oleũ ne leseris.

¶ Ecce põdus scie: ecce ꝯgruentẽ intelle
Ps.61, ctus mẽsurã. Quocũq; vult pgat hereti/
cus: tu põdera: ista custodi. Uani inquit fi
lij hoium ꝛ mẽdaces filij hoium in state
ris vt decipiãt ipsi de vanitate in id ipsuʒ
Quasi.n. quadã statera vtunẜ: qn imo nõ
vtunẜ: sed abutũtur in disputãdo phi: vt
de vero facillime ꝯuertanẜ ad falsuʒ. Legi
mus.n. in nicena synodo plures ꝯuenisse
phos q astutia dyaletice artis fidẽ catholi
cã ipugnarẽt. Sʒ quovult pergat phs ini
tẽdo statere: tu tene tuũ pondus: tu serua
numerũ quẽ audisti. Nõ est.n. nostrũ au/
dire vocẽ eoꝝ: nõ est nostrũ dialeticis di/
sceptare sermonibus: sʒ fidei speculatione
pcipere: qd vox delata nobis ꝯtineat: q̃ di
ctũ est: bilibris tritici denario vno: ꝛ tres
bilibres ordei: denario ꝛ vinũ ꝛ oleũ ne le
seris. Dicamꝰ breuiter due libre tritici ad
duo ptinẽt testamẽta: sicut ꝛ tres bilibres
ordei: ad illa sex tpa laboriosa: q̃ in sex quo
q; diebꝰ vel annis designata sũt: hoc ẽ: ab
habraã vsq; ad ioãnẽ baptistã. Pro eo.n.
q vnũqđ q; istoꝝ tẽporũ duas hebdoma/
das gñationũ habuisse dignosciẜ nõ sim/
pliciter tres libre ordei: sʒ tres bilibres or/
dei dari denario dicte sunt: denarius nãq;
pfectus est ꝛ iteger numerus. Quo circa
duas libras tritici siue tres bilibres ordei
denario dare est mysteriũ duoꝝ testamen
toꝝ: vel sex tẽpoꝝ qbus in dicta sunt o a
seruilia ad sanũ atq; pfectũ intellm̃ pduce
re. Differt aũt iter triticũ ꝛ ordeũ qꝛ triti/
cũ qdẽ hoium est: ordeũ iumẽtoꝝ. Et hy
storicus qdẽ itellꝰus q aialibus hoibus cõ
gruit in ordeo: typicus vero qui spũalibꝰ
designaẜ in tritico: sicut ꝛ moralis in vino
anagogicus vel cõtẽplatiuꝰ in oleo. Qua Eze.1.
tuor ergo aialia sunt: ꝛ q̃tuor facies vnius
rote: qꝛ q̃tuor generales itelligẽtie scriptu
rarũ sctãrũ. Prima harũ typica ẽ: scđa hy
storica: tertia moralis: q̃rta ꝯtẽplatiua. Et
qdẽ scđm tps hystorica prima est: scđʒ qđ
ꝛ stephanus primus martyr: sʒ tñ qꝛ itelle
ctus typicus ꝯgruit pmo aiali.i. leoni: se/
cũdus q vocaẜ hystoricus cõgruit: secun
do hoc est vitulo: tertiꝰ q vocaẜ moralis:
cõuenit tertio: hoc est: hoi q̃rtus q vocaẜ
ꝯtẽplatiuus ꝯuenit q̃rto: hoc ẽ: aqle. Re/
cte nõ pus ordei: sed tritici mẽtio facta ẽ.
Primꝰ itaq; itellꝰs ꝯgruit aplis: scđs mar/
tyribꝰ: tertiꝰ doctoribꝰ: q̃rtus cõtẽplatori/
bꝰ. Jđq; ꝛ vox illa iter q̃tuor aialia audita
est: qꝛ ad q̃tuor aialia ptinet qđ de q̃tuor i
tellectibus dictũ est: Ne cui aũt videaẜ ab
surdũ qđ de typici itellectus pscriptione
dictũ est videat q querit hoc: illi pplo pdi
casse aplos qbꝰ hic ꝯgruit itellectꝰ: q iã sũ
datus erat in hystoria p moysen ꝛ pphe/
tas: martyres ṽo pdicasse paganis q pter
aliq̃ztos grecoꝝ: q a tpe ptholomei regis
habuerãt trãslationẽ septuaginta iterpre
tũ: nec legẽ nouerãt nec pphas. Et hec q
dẽ ita se hñt. Uerũtñ in ipa lr̃a: q̃tuor que
dã spẽs notãde sũt. Quaꝝ qdẽ vna in or/
deo: alia in tritico: alia in vino: alia i oleo:
designata est: nimiꝝ qꝛ nõnulla ibi scripta
ad edificationẽ fidei, nõnulla ad institutio
nẽ opuʒ: sicut ꝛ aliq̃ ad cõpõnẽ moruʒ: q;
plura ad pfectionẽ charitatis ꝛ contẽpla/
tionẽ celestiũ. Quoꝝ recte duo: hoc ẽ: tri/
ticũ ꝛ ordeũ ita pfecto ptio prudẽs pdica
tor cõmutat: vt virũ ꝛ oleum nõ ledat: si
sic pfectũ rñsuʒ exhibet sup his q̃ scripta
sunt ad edificationẽ fidei: ꝛ corpalis q̃ ad
modicũ vtilis est exercitatõis vt nequaq̃ʒ
ita statuat ista duo q̃tenus ea q̃ scripta sũt
de moribꝰ ꝛ ꝯtẽplatiõe ledanẜ: qđ pfecto
accidere posse nõ est dubiũ si sic duo illa
sufficere posse dicanẜ vt duo alia cõtẽnã/
tur. Quod qdẽ nõ solũ in ipsa facie lr̃e di
screto pdicatori cauere necesse est: verũẽt

ĩn ipſis ſpũalibus itellectib⁹ q ex vno ſon te iſre ꝓcedũt. Sũt.n.vt iã dixi q̃tuoꝛ gña les itelligẽtie deſignate in q̃tuoꝛ vẽtis celi q̃ velut q̃tuoꝛ ille rote q̃ oſtẽſe ſũt ezechie li ꝓphete ſequũtur ſpũm quocunq; ierit: nec dubiũ q illũ ſpũ; de quo dicit apl̃s. Litera occidit:ſpũs aũt viuificat. Hax ãt pma q̃ vocaṫ typica:ita ꝯnectiṫ duo teſta mẽta:q̃uo due ille mulieres q̃ nupſerunt habrae iũcte ſunt pariter in myſterio dicẽ te de eis ſctõ apl̃o. Hec.n.ſunt duo teſta/ mẽta vel poti⁹ ſicut duo cherubin:q̃ obũ brabãt archam ſederis dñi aut certe ſicut duo ſeraphin q̃ clamabãt alter ad alteru; vna voce dicẽtes. Sctũs ſctũs ſctũs dñs deus oipotẽs:pleni ſunt celi ⁊ terra gloria eius. Quaſi.n.duo ſeraphin conueniũt in vnã vocẽ:dũ hoc qd̃ ſub veteri teſtõ: cla/ mãt pariter ipa ſeraphin:hoc in noua re/ ſonãt aialia clamãtia:⁊ ipſa pariter. Sctũs ſctũs ſctũs dñs deus oipotẽs:q erat ⁊ qui eſt ⁊ q vẽturus eſt. He ſunt ergo due libre tritici:q̃ audite ſunt iter q̃tuoꝛ aialia quas ſi bene agnoſceret miſer Arrius:nũq; dei filiũ ſuo genitoꝛe:nunq; eo a quo ꝓcedit: ſpũm ſctũm minoꝛẽ:aut diſparẽ p̃dicaret. Qui igiṫ errare non vult a catholica fide caueat ne alicuius iſtinctu praui doctoꝛis deſerat fidẽ ſibi traditã in duob⁹ teſtamẽ/ tis:audiatq; magis paulũ dicentẽ. Etiã ſi angelus de celis euãgelizare vobis p̄terq; qd̃ euãgelizauimus vobis:anathema ſit. Hec de duabus libris tritici. Quid de tri bus libris oꝛdei? Ut in tritico deſignaṫ ty picus itellectus q ꝯuenit ſpũalib⁹ hoibus hñtibus inter lr̃am ⁊ ſpũm plenã diſcre/ tionẽ:ita hyſtoꝛica itelligẽtia q̃ ſecũdo lo co ſcribiṫ a typica:deſignaṫ i oꝛdeo:vtiq; q: hec illis magis ꝯgruit:qb⁹ dicit apl̃s. Tanq; paruulis in xp̄o:lac vobis potum dedi nõ eſca;:⁊ qbus p̄dicabat ipm ſolu; ieſum xp̄m:⁊ hũc crucifixum. Et bñ x p̄s crucifixus paſſus vtiq; in ſexto die:q: aia les hoīes:q nõ pñt pcipere ea q̃ ſunt ſpũs dei:nequaq; debemus exhoꝛtatione nr̃a ꝓuocare ad otiũ:ſed ad laboꝛẽ: ſcientes il lud viri ſcti. Otiũ ſine lr̃is moꝛs eſt ⁊ vi/ ui hominis ſepultura. Igiṫ ſex libre oꝛdei

Eze.1.
2.coꝛ.3.
Gal.4.
Exo.25
Eſa.6
Gal.1.
1.coꝛ.3.

illius ſpãṫ typũ geret doctrine q̃ ſimplici ter iſtruit audiẽtes ad pſectionẽ laboꝛis: nimiru; q: ſex dieb⁹ pſecit deus opa ſua:⁊ totidẽ diebus vel annis:p̄cepit ꝓp̄o iſra/ el exercere ſemetipſos in opibus ſuis. S; q̃re nõ ait:ſex libre:ſ; tres bilibꝛes:niſi q: pſectũ cõſtat eẽ opus noſtrũ corã ſũmo deo:cũ in ipſo bono ope qd̃ facimus: tene m⁹ foꝛtiter fidẽ trinitatis offerẽtes:vt ita dixeri; vſq; tertio ſacrificiũ dño ad hono rẽ trini dei:⁊ p ſingulas vices:alterũ pul lũ colũbe in holocauſtũ:alterũ ꝓ pctõ. In de eſt q ſeraphin duabus alis tegunt coꝛ/ pus ſuũ:duabus faciẽ ſuã:⁊ duabus volãt inde eſt q.42.gñationes geminatis heb domadib⁹ deſcribũṫ cũ di. Ab habraã vſq; ad dauid gñatiões quatuoꝛdeci; ⁊ a dauid vſq; ad trãſmigrationẽ babylonis gñatio nes q̃tuoꝛdeci ⁊ a trãſmigratiõe babylõis vſq; ad xp̄; gnõnes q̃tuoꝛdeci;. Et bñ in ternario nũero ẽt ſenarius ꝯtineṫ:q: fides vt ait iacobus:ſine opib⁹ moꝛtua eſt. Igiṫ ⁊ due libre tritici:⁊ ſex bilibꝛes oꝛdei vti/ les ſunt hoc mõ tẽdentib⁹ ad ſalutẽ:ita tñ vt nõ ledanṫ vinũ ⁊ oleũ:p q̃ moꝛalẽ ⁊ cõ tẽplatiuũ deſignari iã dixim⁹ itellectu;:q: illa ſine iſtis deo placere nõ pñt. Et.n.vt in typico itellectu fides in hyſtoꝛico opa/ tio:ſeu ẽt qd̃ ma⁹ ẽ patiẽtia: ita in moꝛali hũilitas:in ꝯtẽplatiuo ꝙo ſpes q̃ ducit ad patriã ſolidaṫ. Qui ergo ſic pambulat ſe/ mitas hu⁹ maris ſecurus eſt a fluctib⁹ mi nitãtib⁹ ſibi necẽ:q: comitat⁹ hic ⁊ idẽ im mo a q̃tuoꝛ ptib⁹ grã xp̄i:nulla hũc hereti coꝝ aura ledere:nulla ⁊ ſi terribilis maris belua:abſoꝛbẽ aut pꝛimere põt:q: cui dñs adiutoꝛ eſt nõ timebit qd faciat ſibi hõ.

Ezei.
Ma.1.
Jac.2.
Ps.117.

¶ De apertione ſigilli quarti.

¶ Et cũ aperuiſſet ſigillũ quar/ tum: audiui vocẽ q̃rti aĩalis di/ centis:veni & vide. Tex.7

Quartũ aial; ⁊ ia; dixim⁹ oꝛdo ẽ here mitarũ ⁊ virginũ:de quo v; oꝛdie: in q̃rta pte plem⁹ ꝓpriuſq; ageṫ: Sicut.n. in pma pte ꝓprie de paſtoꝛib⁹ ſermo eſt:in ſcða de q̃ nũc agiṫ de martyrib⁹:atq; i ter tia de doctoꝛib⁹:ita in q̃rta pte de v̄ginib⁹

ꝛ heremitis.Et ficut aplic⁹ ordo sui tpis:
pugnā quā a iudeis pfidis ppessus ē:suas
quoqꝫ q̄s martyres a paganis:ꝛ doctores
ab hēticis ptulerūt:voce vt ita dixeri mā
li pnūtiāt:ita ꝛ heremiticus ordo quarti:
hoc est:sui tp̄is p̄ssuras q̄s plaga maxime
meridiana sustinuit:in q̄ ꝛ ordo ipse spā/
li⁹ morabat̄:idicat cū dicit.Ueni ꝛ vide:ni
mirū q: fideles xp̄i latere nō potuit:quod
quarto eccle sie tempore tam solēniter ge/
stum est.Nam sequitur.

Tex.8 ¶ Et ecce equus palidus & qui
sedebat sup eum nomē illi mors
& infernus sequebatur eum.

¶ Recte equ⁹ pallidus cui p̄sidet mors:
recte equus pallidus cui color mortuoruꝫ
inest.Pallidus.n.color mortuoꝝ est:ac p
hoc in colore pallido:liuor ꝛ odiū designa
tur.Gen⁹ itaqꝫ illud hoiuꝫ:qꝺ i equo pal
lido designatū est:cuius sit malitie ꝛ neq/
tie:in colore dignoscit̄.Rex nāqꝫ expien/
tia occulta mysteria deteguntur.Scim⁹ aūt
ꝙ sub q̄rto sigillo in typo q̄rti belli eccl̄ia
4.re.17 stici:secuta est q̄rta tribulatio sub veteri
testō:cū:vꝫ:post bella syrioꝝ:assyrioꝝ re/
ges supbi depopulantes ppl̄m q dicebat̄
israel:relicta sola tribu iuda cuꝫ leui ꝛ be/
niamin:decē trib⁹ in assyrios trāstulerūt.
Huius sigilli aptio tūc i eccl̄ia cōpleta est
cū ipyssima gēs agarenoꝝ de vagina hita
tōis sue educta p̄imas grecoꝝ deuastauit
eccl̄ias:de qb⁹ hic pauca loqmur:q: locis
alijs replicāda occurrēt.Illud v̄o in p̄nti
Da.7. loco memorādū existimo:qꝺ q̄tuor ille be
stie:q̄s sese scēs daniel in visu noctis con
spexisse describit̄.q̄tuor p̄lia ista designāt:
excepto ꝙ i p̄mo sigillo:vt xp̄i mētio fie/
ret.p̄ma bestiaꝝ suppssa ē.q̄rta v̄o q̄ terri
bilis erat:ꝛ dissimilis ceteris:a q̄rti q̄dē si
gilli aptiōe icipit:sꝫ vsqꝫ ad tēpora sexti p
successionē perdurat.Designat ergo equ⁹
pallidus:cui p̄sidet mors:id qꝺ bestia q̄r/
ta:hoc ē:gētē ipsaꝫ crudelē cui⁹ detestāda
genimina terre latitudinē occupasse dole
m⁹.Nā q̄s tā recte mors appellari potuit
q̄ꝫ hō ille perditus maometh q tot miliū
hoiuꝫ factus est cā mortis?Sane isernus
iste q sequebat̄ eū:q̄s sit:ex ipsa visiōe Da
nielis manifeste dignoscit̄.Postea.n.q̄ vi Da.7.
derat ꝛ audierat de q̄tuor bestijs volui in
quit diligēter discere de bestia quarta:que
erat dissimilis valde ab oibus ꝛ terribilis
nimis.Dentes ꝛ vngues eius ferrei.Cō/
medebat ꝛ cōminuebat ꝛ reliqua pedib⁹
suis cōculcabat.Et de cornibus decē que
habebat in capite:ꝛ de alio qꝺ ortū fuerat
ante qꝺ ceciderat tria cornua:ꝛ de cornu
illo qꝺ hēbat oculos ꝛ os loquās grādia:
ꝛ maius erat ceteris.Aspiciebā ꝛ ecce cor
nu illud faciebat bellū aduersus sctōs ꝛ p̄
ualebat eis.Ecce q̄ꝫ magnus erit iste:si tñ
p̄us nō est:q bestie huic pessime p̄sidebit
in fine:qqꝫ hic a ioāne cognoiat̄ isernus:
nisi forte mortis noie itelligēdus sit mao/
meth cū successoribus suis.inferni v̄o ap/
pellatiōe:alterius secte hoiuꝫ heresiarcha
pcedentis ex eadē prima secta sarraceno/
rū is:vꝫq vulgo dictus est meses mutus:
quiqꝫ in partibus africe ꝛ mauritanie in
suis successoribus potētialiter regnat.

¶ De apertione sigilli quinti.

¶ Et cum aperuisset sigillū quin Tex.9
tum:vidi subtus altare dei ani/
mas interfectorum propter ver
bum dei:& propter testimoniū
quod habebant.

SI i q̄tuor sepe dictis aialibus:q̄tuor
spāles ordines:accipiēdi sūt:q̄d i al
tare dei nisi romanā eccl̄iaꝫ accipiēdā dici
m⁹ q̄ pactis q̄tuor tēporib⁹ illoꝝ q̄tuor or/
dinū:tā in clero q̄ꝫ in monachis:cōforta/
ta est in dn̄o deo suo:ꝛ viguit p̄ceteris qn
to tēpore apud latinos?Et q̄dē hec eccle
sia apud seipsaꝫ ꝛ notos suos a p̄ncipio cla
ra fuit:sꝫ tñ oi tpe quo iperatores ꝯstātino
politani imperauerūt rome:tā ipsi q̄ꝫ ep̄i
eiusdē vrbis claritatē ipsi⁹ ecclesie quā ac/
cepit a christo non ratione:sed tyrannide
obfuscare ꝛ subuertere moliti sunt.Ut au
tem prima persecutio concitata est in iu/
dea:Secunda Rome:Tertia in Grecia:

quarta in arabia: ita qnta psecutio in mau
ritãia ꝛ i hyspanijs orta est. Fuerũt.n.ibi
ꝛ sunt vsqꝫ hodie relique xp̃ianoꝝ sub fide
ꝛ ꝓtectione sancte romane ecclesie: e qbꝰ
vt sepe relatũ est nobis multi a sarracenis
illis occisi sunt: magnũ tristitie gemitũ vi
cinis fidelibus relinquẽtes. In hac autez
psecutiõe nõ est dictũ: ꝙ tale: aut tale ani/
mal dixerit. Ueni ꝛ vide: qꝛ sicut quartuz
aial: hoc est: heremiticus ordo in diuersis
Da. 7. generibꝰ monachoꝝ propagatus est: ita ꝛ
bestia q̃rta in diuersis sectis hoium ipioꝝ.
Uñ ꝛ Daniel ait. Dissimilis erat ab alijs
bestijs quas viderã antea. Quãtum ergo
cape queo q̃rto tẽpore quo psecutio huiꝰ
bestie quarte: a q̃rti qdẽ signaculi aptione
incepit: sed vsqꝫ ad qntã ꝛ sextã in sua ty/
rãnide perseuerat. Et qꝺ dictũ est de ea in
q̃rta parte. Uidi vnũ de capitibus eiꝰ q̃si
occisum ad mortẽ: ꝛ plaga gladij eius cu/
rata est: videmus in gẽte ista quotidie cõ/
sumari. Nã q̃ visa est aliqñ cecidisse: nunc
videmus eã erectã in sublimẽ colliũ quo/
qꝫ ꝛ mõtiũ transcẽdere sũmitates. Namꝫ ꝛ
regnũ illud assyrioꝝ per qꝺ quarta perse/
cutio cõpleta est in populo israel: vsqꝫ ad
tẽpus sexti signaculi perstitit in rigore: ita
vt in diebus holosernis magni militie re/
gis assyrioꝝ: feratur idẽ rex assyrioꝝ: etiã
humane modũ nãe: fastu supbie excessisse
predicãs seipm regẽ solũ: deũ quoqꝫ ꝛ dñz
vniuerse terre. Ut aũt aliqd inferat exem
pli causa de psecutione fideliũ nuper audi
tũ est referẽtibus qbusdã q se ꝓpe asserũt
affuisse: cõgregasse meselmutũ xp̃ianos q
erãt i terra sua: ꝛ multos i odiũ nois xp̃iãi
pariter occidisse: de quibus si verũ est: du
bitari nequit qn ꝛ ipsi a corona martyrij
sint exptes: cũ ꝓpter verbũ dei ꝛ ꝓpter te
stimoniũ qꝺ habebãt ẽt si inuiti occisi sint
qñ qdẽ apte liquet: ꝙ occisi nõ eẽnt si an/
teqꝫ ad articulũ istũ venirent: de quo pro
culdubio metus erat: negare nomẽ dñi vt
possent euadere voluissent. Et hoc qdez
de illis recte sentiri põt qui sub tali consti
tuti dominio: nõ absqꝫ timore discriminis
fidem seruãt. De his aũt qui in pace sunt:
ꝛ libertate sua integre perfruunť: nec ali/
qua suspitio ꝛ timor est: ꝙ pro noie xp̃ia
no pati debeãt: ꝛ subito pro peccatis suis
traditi absqꝫ iterrogatiõe nois xp̃i gladio
trucidanť nõ est oino silis cã: qꝛ aliud ẽ ho
stẽ cõtra hostẽ ꝓ terreno regno adipiscen
do insurgere aliud simplices hoies in ser
uitute possessos in odiuz nois xp̃i: pro eo
ꝙ xp̃iano censenť noie a tenebraruz filijs
trucidari: quãuis ꝛ ipsi si boni sunt: ꝛ in
odiũ nois xp̃i repẽte ab incredulis oppri
munť: sicut ꝛ inocentes martyres nõ pos
sunt esse exptes a remuneratione marty/
rij. Ceterũ ꝛ si p regnum istud hominum
impioꝝ arbitremur consumari posse: qꝺ
scriptũ est sub sexta apertione de turba in/
nocentũ clamãtiũ ad dñm sub throno dei
nihilominus tñ oẽs innocẽtes qui in sinu
matris ecclesie pro veritate occidenť: nisi
sint de numero illoꝝ qui pertinẽt ad qua
tuor aialia: sub istoruz collegio accipiendi
sunt: quãuis ꝛ alij secuturi sint eos sub sex
ta apertione vt perfectus numerus com/
pleatur. Nam sequitur.

¶ Et clamabant voce magna di T. 10
centes. Vsqꝫ sanctus & verus nõ
iudicas & vindicas sanguinem
martyrũ de his qui habitant ter
ram. Et date sũt illis singulis sto
le albe. Et dictum est eis: vt reqe
scerent tẽpus adhuc modicum:
donec compleãtur conserui eo/
rum & fratres eorũ qui occiden
di sunt sicut & illi.

¶ Mira valde differentia inter quatuor
animalia ꝛ istos martyres esse monstra/ Ac. 6.
tur. Legimus nanqꝫ beatum Stephanũ
prothomartyrem: non solum vltionem a
domino pro aduersarijs: non quesisse: ve/
rum etiam pro inimicis lapidatus oras/
se. Isti autem non modo orant: verum
etiam sui sanguinis vltionem exquirunt.
Quantum mihi datur intelligi: duo sunt
iustorum genera in hoc libro notata: quo/

rum quidem alij sicut fortes: bella non
tam tollerant: q̃ extorquent: alij nec que-
runt: nec volunt: sed tamen si accidat pu-
gna: inuicti in certamine perseuerant. Alij
inquam presumentes de gratia nolunt in
fra claustra vrbis prestolari conflictum: sed
accincti gladio spirituali: vltro seipsos inge
runt pugne. Alij sic deo suo corde integro
z perfecto adherēt: vt tamen hoc munus
fidei consequuti non sint. Pro eo namq̃
ꝙ pacis z innocentie amatores sunt: z tan
ta puritate animi z simplicitate donati: vt
malitia paruuli extimentur: accidit non-
nunq̃ vt sicut ipsi alijs penas irrogare ne
sciunt: ita equanimiter ferre non possunt.
Qui tamen z si ferre equanimiter neque-
unt: resistere tamen inimicis: z sese vlcisci
manibus suis: z si possint nolunt: sed tan-
tum ex pietate nimia fundentes lachry-
mas ingemiscāt. Tale est enim puerorum vo
tum: talis viduarum z virginum naturalis
infirmitas. Diligunt deum: amant proxi-
mum: nemini nocent: neminem psequun
tur: sed z prosunt libētissime quibus pos-
sunt. Hoc solum eorum aliqui imperfectio-
nis habentes: ꝙ mala cum gaudio tollera
re non possunt. Et q: minus ad prelium
apti sunt: minus idonei ad certamen: ipsa
eorum simplicitas: eos q̃ nimis miserabi-
les reddit. Et quid inde? Judicium sine mi
Jaco.2 sericordia: ei qui non fecerit misericordiam.
Tanto enim qui illos tangunt durius pu
niendi sunt: quanto eos inclemētius age
re: ipsa quoq̃ miseratio naturalis accusat.
Quis enim nesciat crudeliorem esse qui p
sequitur viduam: q̃ qui opprimit virum.
qui aduersatur pauperi q̃ qui offendit ty
rānum: qui ingerit bellum orphano: q̃ qui
inimicatur potēti? Unde z in psalmis de
Ps.67. huiusmodi scriptum est. Turbabuntur a fa-
Ps.9. cie eius patris orphanorum z iudicis vidua
rum. Et alio loco. Tibi dñe derelictus est
paup: orphano tu eris adiutor: cōtere brac
chium peccatoris z maligni. Rem dicimus
notam oibus: z quam sepe experimur z ex
pti sumus. Cum paup infestatur a diuite:
a potēte pupillus: cum opprimitur a iudi
ce vidua: ab incola peregrinus: eo pars mi
serabilis z inualida ad arma gemitus z lu
ctus recurrere cōsueuit: quo non est qui resi
stat z pugnet pro ea: nisi pater orphanorum Ps.67.
z iudex viduarum. Unde z in lege scriptum
est. Uidue z pupillo nō nocebitis: si leseri Ps.25.
tis eos vociferabuntur ad me: z ego exau
diam clamorem eorum: z indignabitur furor
meus: pcutiamq̃ vos gladio. Sic igit de- Ps.145
us cum sit misericors: miseretur iniuriam
patiētibus: oibus. s. qui sperant in se: z mi-
ro modo pijs lachrymis pulsatur ad inse-
rēdam vltionem: q̃uis non ad hoc fundā
tur ab illis vt oppressoribus noceant: sed
tm̄ vt se eripiat dñs a potentia superborum.
Quinimmo z plerunq̃ absq̃ oi respectu.
Neq̃ enim ois qui plorat ad aliqd impe-
trandum plorat: sed aliqñ q: timet z dolet:
aliqñ q: pietate afficitur z calescit amore.
Dimitte me (ait qdam) vt plangam pau Job.10
lulum dolorem meum. An forte vel mrem
aliqd sperare credimus cum plorat super
mortem filiorum suorum? Non igitur ad hoc
plorant sancti isti: vt tortores pereant. sed
q: se pressura ipsa compellit: alioquin z in-
nocentes non essent. Quāuis z aliter cla-
mare innocētes z vltionem postulare dixe
rim a iusto deo: qd sacra possit auctoritate
pbari. Primum innocentium qui per in
uidiam occisus est: fuisse Abel iustum: nul
li pōt esse ambiguum. Huius lachrymas Geñ.4
in passione non legimus: forte q: nec spa-
tium habuit ad lamentum: vocem vero vl
tionis de scriptura cognouimus: z que fue
rit ipsa vox: nō vox humana exprimit: sed
diuina. Cum enim se Caym impius men
dacio tegere nitteretur: audiuit. Ecce vox
sanguinis fratris tui Abel: clamat ad me
de terra. Ut ergo vox sanguinis Abel iusti Geñ.4
clamauit de terra: ita sancti isti: qui sine cā
mortis pp verbum dei: z testimonium qd
habebant: occisi sunt: siue sint paruuli siue
senes: vindictam voce sanguinis postulāt a
deo suo: qui tñ vt pax sustineant: respōsum
z munera susceperūt. Et date (inqt) sunt
illis singule stole albe: z dictum est illis vt
requiescerent tps adhuc modicum: donec

compleātur ꝯserui eoꝝ:⁊ fratres eoꝝ qui
occidēdi sunt sicut ⁊ illi. In singulis stolis
albis aiaꝝ letitia designat. Idcirco autem
deus iustus facere iudicium distert:q vox
illa miserabilis ⁊ pia datis stolis albis ꝯso/
lationē accepit. Quid enim si ad horā tri
ste aliqd electos suos pati pmittat deus.
Quãdem de morte ad vitam:de luctu ad
gaudium trãsferunt. Constat autē q post
quntum sigillum:in cuius extremitate nos
sumus:restat adhuc martyꝝ pugna:vt cõ
pleat in summa scõꝝ:qd minus est de nu/
mero martyꝝ. Erit enim pugna ista in se/
quenti aptione signaculi:in qua compleri
necesse est:qcqd supest de ꝯflictu vt occi/
dātur ⁊ coronētur martyrio: hij de qbus
hic dictum est. Donec compleātur ꝯserui
eoꝝ ⁊ fratres eoꝝ qui occidēdi sunt sicut
⁊ illi. Sꝫ illud posset alicui videri ꝯtrariũ:
si forte que in exordio ad cautelam prescri
psimus:minus vigilanter aduertit:cur in
hac scda parte quatuor aialia p quatuor si/
gnacula introducunt: cum scdi tm̄ aialis
ppria sit pars ista scda. Legat ergo vigilā/
ter in prefatione huius opis:⁊ qualiter ac
cipiendum sit:sufficienter agnoscet.

¶ De apertione sigilli sexti.

C.11. ¶ Et uidi cum apuisset sigillũ
sextũ. Et ecce terremotus factus
est magnus: & sol factus ē niger
tanq̃ saccus cilicinus: & luna to/
ta facta est sicut sanguis.

PErpēde verba hec misera Babylõ:
ecce enī appropinquat desolatio tua.
Depone cultum aureum:⁊ assume lamen
tum:q venit:ecce veniet maxima pditio
tua. A seculis predictum est:a pphetis pre
scriptũ:nũciatum tibi est a diebus antiqs.
Non posuisti in corde tuo: nec credidisti
ista enarrātibus tibi:sꝫ ambulasti semp sup
ba in opibus tuis. Nõ fuit ꝯtra hoīem fu/
ror tuus:nec aduersus filios hoium indi/
gnatio tua:sꝫ ꝯtra regē celoꝝ:cuius cõma
culasti cubile. Cõtra regem celi erexisti cor
nu:ꝯtra principem fortitudinis:ꝯtra san/
ctuariū regni eius. Onus ergo istud ꝯtra
te est:tibi est repositũ ⁊ expositum hoc ꝯui
uium in die indignationis dñi ⁊ visitatio/
nis xpi eius:vt bibas ⁊ ipsa fragmēta cali/
cis:de quo ppinasti hierusalē. Necesse est
enim vt in sexto recipias:qd in quto rpe
ꝯtulisti. Pro pōdere recipies pōdus:⁊ du
plum ēt pro donis ⁊ muneribus tuis. Sꝫ
forte ignoras teipsam:⁊ alteri attribuis qd
legisti:aut certe non legisti:aut minus dili
gēter legisti:q in hac die tua que ad pacē
tibi:nunc aũt abscōdita sunt ab oculis tu/
is. Sed nunqd ad tāti vocē tonitrui dor/
mitare licebit? Putas intelligis: vel que
nũc que legis vt cognoscas teipsam? Lege
vigilanter in opibus patꝝ:si Petri ⁊ Joā
nis testimonia nescis: lege inq̃ in opibus
Hieronymi ⁊ Augustini: ⁊ qd de te scri/ Augu.
ptū sit:aut que tu sis:ex illoꝝ tibi poterit Hiero.
apiri sententijs. Ut aũt breuiter tibi expri
mam:⁊ in vno pariter sermone ꝯcludam.
Quicunq Petri ecclesiam moribus viri
busq impugnāt:Babylonis se filios ꝯtre
miscāt. Et qd de illis calamitatibus in sex
ta libri parte vlr agit:hic autē particulari
ter:vtpote in vnius partis sexto capitulo
⁊ sermone. Audiāt ergo velint:nolint:au/
diāt qd expituri sunt:filij potētissime me/
retricis:anteq̃ vadant ⁊ nõ reuertant ad Job.10
terram tenebrosā ⁊ optam mortis caligi
ne. Audiāt inq̃:audiāt falsi xpiani:quoꝝ
occasione agit:vt veri xpiani coronentur
martyrio. Ipsi enim reges q pcussuri sunt
fornicariam vt emundēt supficiem terre:
ipsi (vt ostendit in sexta parte) pugnaturi
sunt cum agno: ⁊ agnus vincet illos in
membris suis q ⁊ suppleturi sunt:que de/
sunt passionum ipsius. Et terremotus (in
qt) factus est magnus. Quis est iste terre/
motus? Nunqd insensibilis elemēti? Nõ
inq̃:sꝫ humanoꝝ cordium. Irruet enim ti
mor magnus sup corda eoꝝ qui dormiunt
sõnum suum:sup illos qui terrena sectati
sunt:iuxta illud apli. Cum dixerint pax ⁊ 1.thes.5
securitas:tunc repētinus eis supueniet in
teritus sicut dolorē in vtero habētis ⁊ nõ
effugiet. Sed qs mihi hec dicenti credet?

Indica queſo ſancte Joel:qs erit terremo
tus iſte tam magnus:tam terribilis:taꝫ in
ſolitus:qs erit timor iſte tam ſubitus:queꝫ
Joánes deſcribit. Arbitror illum eſſe:quē
tu ſcripſiſti:queꝫ tu ante tot ſecula annun
Joel.2. ciaſti:dicēs. Canite tuba in ſyon: vlulate
in mōte ſancto meo. Cōturbent oēs habi
tatores terre:q: veniet dies dñi:q: ꝓpe eſt
dies tenebraꝝ ⁊ caliginis:dies nubis ⁊ tur
binis quaſi mane expāſum ſup mōtes. Et
ne forte putaret qs de die extremi iudicij
iſta dixiſſe:adiecit ⁊ ait. Populus multus
⁊ fortis:⁊ ſilis eius non fuit a principio: ⁊
poſt eum nō erit:in annos generationis ⁊
gñationis. Ante faciem eius ignis vorās:⁊
poſt eum exurēs flāma. quaſi hortus volu
ptatis terra coram eo:⁊ poſt eum ſolitudo
deſerti:neq; eſt q effugiat euꝫ. Et poſt pau
ca. A facie eius ꝯtremuit terra: moti ſunt
celi:ſol ⁊ luna obtenebrati ſunt:⁊ ſtelle re
traxerunt ſplēdorem ſuum. Heu qs erit il
le terremotus:tam durus:tam grauis:taꝫ
validus:tam imenſus:in hijs Joelis ver
bis:manifeſte mōſtrat. Poſſemus hec ipſa
verba ex altero ꝓpheta ꝓferre:ſed ꝯgruen
ter hec ad preſens poſponimus:vt ꝯgruē
tius de eis in ſexta libri parte: tractemus.
Sane in verbo illo qđ dixi de die extremi
iudicij:pium efflagito auditorem tam. ſ. in
hoc loco:q̄ꝫ ⁊ in alijs:vbicunq; me ꝯtin
git de eo fore loquutum. Volo enim illum
ſcire:duobus modis accipi diem vltimuꝫ
⁊ diem iudicij. Accipit enim largo modo
pro quodam incerto tpe:ſicut apte aſſerit
Augu. Auguſtinus in libro de ciuitate dei:⁊ acci
pit ſtricto modo de ꝯcluſione ipſius tpis:
qñ ꝯſumatis cunctis myſterijs. Ibunt im
pij in ſupplicium eternum:iuſti aūt in vi
tam eternam. Si ergo largo modo accipi
tur:pōt qcq̄d dr in hunc moduꝫ ad diem
nouiſſimuꝫ incunctāter referri:hoc eſt:ad
extremum:vltimuꝫ ⁊ nouiſſimum tp̄s:de
1.cor.10 huius genere loquutionis illud quoq; eſt
qđ apl's ait. Nos ſumus in quos fines ſecu
loꝝ deuenerūt. Et Joánes cuius eſt liber
1.Joá.2 iſte. Filioli:nouiſſima hora eſt. Illud vero
ſilētio pretereundum nō eſt:ꝙ tam valida
erit:⁊ tam ſubita ſorte illius plage ꝓcella:
vt velut cedēte deo:parti ꝯtrarie humana
hoc:haud dubiuꝫ exigēte malitia:lux euā
gelice predicationis nigreſcat: ⁊ doctrina
matris eccleſie pre terrore palleſcat. Et qđ
hijs magis timēduꝫ eſt:ſtelle quoq; celi ca
dēt in terram:q: multi qui putabunt ſtre
nui ⁊ doctores eximij ꝓſtrabuntur. Et ſol
(inqt) factus eſt niger tanq̄ꝫ ſaccus cilici
nus:⁊ luna tota facta eſt ſicut ſanguis.

¶ Et ſtellæ cœli ceciderunt ſup T.12
terram:ſicut ficus mittit groſſos
ſuos cum a uento mouetur.

¶ Sol ⁊ luna cum ſimul deſcribunt:di
uerſa ꝑ locoꝝ diuerſitate ſignificāt. Aliqñ
enim in ſole xp̄s:in luna Moyſes. Aliqñ
in ſole xp̄s:in luna ecclia:aliqñ in ſole He
lyas:in luna Joánes baptiſta. Q̄r vero (vt
alibi ſcripſimus) Joánes qui de tribu leui
tica manifeſte ortus eſt:ordinem clericoꝝ
deſignat: preſertim cum ipſe Joánes miſ
ſus ſit a deo baptizare in aqua:qđ ꝓprie ꝑ
tinet ad ſacerdotes eccleſie. Helyas cuius
ꝓſapia incerta eſt:ordinem prenotat ꝯtem
plātium ſignificari ꝑ lunam:id qđ ꝑ Joan
nem:id vero ꝑ ſolem:qđ ꝑ Helyam:ſatis
admodum claꝝ eſt:⁊ ſano intellectu ꝑſpi
cuuꝫ. Deſignat aūt ꝑ Joánem ſicut ⁊ ꝑ lu
nam clericoꝝ eccleſia:ꝑꝑ defectum actiue
vite:ꝑ Helyam vero ſicut ⁊ ꝑ ſolem:ordo
monaſtichus:ꝑꝑ claritatem ⁊ ꝯſtātiam vi
te ꝯtēmplatiue:que carnis depoſitione nō
ꝑdit:ſed auget. Deniq; ⁊ ꝓpter hoc myſte
rium:thronus vnigeniti dei:ſoli pariter aſ
ſimilat ⁊ lune:dicēte Dauid q̄ſi de ſeipſo:
haud dubiuꝫ tñ ꝙ in perſona xp̄i. Et thro ps.88.
nus eius ſicut ſol in ꝯſpectu meo:⁊ ſicut lu
na perfecta in eternum: quia nimirum
pars illa que celeſtibus inhiat contempla
tiue vite ſplendoribus: ⁊ ardoribus fla
grat:ea vero que proximorum amore co
gitur terrena ſectari:quadaꝫ miſericordie
compaſſione frigeſcit. Non enim ſem
per frigiditas in mala parte accipienda
eſt:ſed aliquando in bona:q: ſicut aliquan
do malitiam mentis: ita etiam non nun

quam domini timorem designat. Typum sane nautarum retinent in hoc seculo sacerdotes ecclesie: et necesse est vt sepe timeãt: ɔtra quos ꝓcellaꝝ spiritus indesinẽter surgit. Designatur hoc in timore Petri et socioꝝ eius: cum vz dormiente dño fluctibus nauicula iactabatur: excitãtium dñm ac dicẽtium. Dñe salua nos pimus.
Mat. 8 Sic ergo manifeste liquet: ꝙ in sole ɔtemplãtium ordo: in luna predicantium designatur ecclesia. Alter enim sapientie: altera sciẽtie lumen huic mundo effundunt. Sz heu q̃z terribiles dies de qbus dr. Sol factus est niger tanq̃z saccus cilicinus: et luna tota facta est sicut sanguis. Hoc est eniz illd. Sol ɔuertet in tenebras: et luna in san
Joel. 2. guinem: ante q̃z veniat dies dñi magnus: et manifestus. In tenebris et nigredine: meror et obcecatio mẽtis: in sacco cilicino cordis afflictio designatur. Quid vero et in colore et sanguine: nisi liuor et odium designatur? Sed forte mẽtis accidiam: que in nigro colore designata est: obcecatio sequitur: et non etiam virus odij: liuor inuidie comitatur. Habes hoc manifeste in episto
1. Jo. 12 la Joãnis: cuius est liber iste. Qui odit (inquit) fratrem suum: in tenebris est: et in tenebris ambulat: et nescit quo eat: qm̃ tenebre obcecauerunt oculos eius. Siue ergo mentis accidia: que ɔtraria ɔtẽplatoribus est: siue infelicissimus liuor odij: qui mediãte ambitionis peste: mẽtes inficit clericoꝝ corda: simul obcecant oberrãtiuz hoium: et pari modo aios miseroꝝ indurant. Unde et in sexta libri parte: magnum terremotum: grando magna sequuta est: qꝛ nimiꝝ (qđ sine gemitu dici non dz) nequaq̃z terrorem illum deuota compunctio: sed cordis obduratio subsequetur. Nec mirum. Causa deniq3 precedentis culpe: pena esse solet criminis subsequentis. Nunq̃z enim deus oipotens tot mala supuenire pmitteret: nisi nostra id malitia mereretur. Justo ergo agitur oipotentis iudicio: vt quo voluntarie ipsi currimus: ibi per sententiam includamur. Ut eniz de merito nostre pene aliquid expressius inseram: ecce adhuc modicum luminis: et paꝝ qđ pacis in nobis est. Cuncta eis residẽtibus in claustris pacata sunt: cuncta tranquilla. Pax enim amica est ɔuersationi illoꝝ: et optata tranqllitas: non eniz põt in merore leta deuotio excitari. Cum igitur adhuc pacis bonum illius vite dilectoribus faueat: quid est ꝙ eos tãtopere accidie s iritu laborare sentimus: vt tunc eis solummodo gaudere libeat: cum ad aliqua caduca trahuntur: et quasi sub colore obediẽtie ad lippitudinez trãseant oculoꝝ? Sed et si qñ ex ɔtemplationis culmine ad actionem: ac si de solis gloria: ad noctis calamitatem trahuntur: ita illi actioni ex aio ɔiunguntur: vt si qñ pastoris: aut conuentus dece nit sententia: quatenus ab iniũcto sibi onere ministerij absoluti quiescãt: mox aduersus patrez cenobij: et eos qui ɔsilium dederunt: insurgit: mox psequi incipit et odire: quos amplius oportebat amare. Sicq3 fit vt dum inuitus et coactus in vita feliciori sistitur: Exo. 16
cuiusdam quasi sacci cilicini: pallorem ipsa ɔtemplatiue vite pulchritudo incurrat: qđ ipsa quoq3 corporalis serenitas obsuscata demõstrat. Huiusmodi monachoꝝ caliginem deplorabat Hieremias propheta: qñ in psona hierusalem lamẽtabatur dicens. Candidiores erant Nazarei niue: nitidiores lacte: rubicundiores Ebore antiquo: Tren. 4
Saphyro pulchriores: denigrata est cutis eorum. Quasi enim niue candidior: nitidior lacte Nazareus est: cum is qui ad vitam contemplatiuam obseruandam accedit: in eadem claritate mentis et serenitate consistit. Sed veluti extinctus carbo: nigra efficitur cutis eius: cum pro eo ꝙ a mundanis curis abstinere cogitur: contristatus incedit: et conceptam in secreto malitiam: in aperto demonstrat. Justum est ergo Dei iudicium: et seueritas equa: vt qui sine causa tristis efficitur: vnde verius tristetur: incurrat: et qui emulos arbitratur propter proximos: in manus incidat emulorum. Efficitur ergo sol niger: quasi saccus cilicinus: cum ordo ille preclarus: qui letus et ylaris eẽ debuit.

ſplendoꝛe lucidus ⁊ candoꝛe:accidẽtibus
ↄtra votuȝ ↄtrariȷ̈s:pꝛo merito prauitatis
ſue triſtis efficitur ⁊ obſcurus. Duȝ enim
multuȝ laboꝛat ⁊ paꝝ pꝛoficit:dum nimis
occupatur in exterioꝛibus:pꝛo ſtipendȷ̈s
carnis:a ſtudio vite ſpiritualis eſſe incipit
alienus:⁊ tãto neceſſe eſt vt vitam penitẽ
tium imitetur in triſtitie luctu:quanto ſe
quendo tp̃alia in multis neceſſe eſt:vt of/
fendat. Unde ⁊ per eundem ꝓphetam dĩ.
Quõ obſcuratum eſt auꝝ:mutatus eſt co
loꝛ optimus:diſpſi ſunt lapides ſanctuariȷ̈:
in capite oĩum plateaꝝ. Obſcurat̃ auꝝ:
cũ ſplẽdoꝛ vite ↄtẽplatiue in oꝛdine mona
ſticho inaneſcit. Mutat̃ ⁊ coloꝛ optimus:
cum hȷ̈ qui poſiti ſunt ad ſpeculãda cele/
ſtia:inhiare incipiunt lucra terrena. Diſp/
guntur lapides ſanctuariȷ̈ in capite oĩum
plateaꝝ:cum hȷ̈ ⁊ qui pꝛo ſe ⁊ pꝛo aliȷ̈s te
nere debuerãt arctam ſemitaȝ:qua itur ad
vitam:diſpguntur per latas vias:quibus
Exo.26 itur ad ꝑditionem. Et q̃dem in tabernacu
lo dñi:non ſolum coccinum ⁊ byſſum:ve
rũetiaȝ ſaga cilicina ad tuẽda ꝑcioſa queq̃
a pulueribus:neceſſaria ſunt:ſed ſi oĩa in/
dumẽta ipſius ſaga ſunt cilicina:ad quam
vtilitatem ſaga ipſa ſuſpenſa ſunt extra: ſi
nihil eſt in tabernaculo:qđ iure ꝓtegatur
ab eis? Bonum eſt coꝛpus hoĩs:ſed ſi aĩa
eſt in eo:bona eſt habitatio domus:ſȝ ſi ha
bitatoꝛ non deſit. Alioquin ſi domus: do/
mus eſt:⁊ habitatoꝛ:nõ habitatoꝛ:ſed q̃ra
ſi domus:reſtat vt nõ ſolum is qui eſſe ha
bitatoꝛ debuit:nihil ſit:verũetiam ipſa do
mus ad nihil vtilis que caret effectu vtili
tatis ſue. Bonuȝ eſt ergo vtrũq̃:ſi tñ vnũ
quodq̃ duoꝝ ꝑmanet in oꝛdine ſuo. Nõ
enim qꝛ pedes ⁊ oculi vnius coꝛpoꝛis mẽ/
bꝛa ſunt:idcirco ita pedes vt oculi:adhibi
tum ſibi puluerem impune ꝑtrãſeunt:nec
qꝛ filȷ̈ regis ⁊ filȷ̈ ſeruoꝝ regis:vnius na
ture hoĩes ſunt:idcirco hȷ̈ ⁊ illi apti ſunt
ad opus ſeruile: nimiꝝ qꝛ ſoli ſerui: ſerui
ſunt:⁊ ſoli liberi:liberi. Sicſic vita ↄtem/
platiua:ſerena ⁊ ꝑſpicua eſſe dȝ:⁊ ſi ſint ali
qui electoꝝ ab hac ꝑfectione ſemoti: im/
plentes officium vocationis ſue. Quo cir
ca incoꝛpoꝛalis eſſe dãni videntur:ↄuerti
claritatem ſolis in defoꝛmitatẽ ciliciȷ̈:ſatis
liquet:⁊ q̃ ita (exigẽtibꝰ culpis) accidat:
hys diebꝰ aptis iditȷ̈s cõpꝛobat̃. Sȝ q̃re
hoc? Qꝛ tp̃s miſicoꝛdie ⁊ tp̃s iudiciȷ̈:tp̃s
indulgẽtie:⁊ tp̃s ire. Juſtus (ait ꝓpheta) Eſa.57
periȷ̈t:qꝛ nõ eſt qui intelligat:⁊ viri miſeri
coꝛdiaꝝ colligũtur:⁊ nõ eſt qui recogitet.
Miro aũt modo.⁊ poſt collectionem iu/
ſtoꝝ relinquit̃ quo ad foꝛmaȝ imitatio que
daȝ:⁊ quaſi ꝓpagatio vite ꝑfecte:⁊ tñ hec
ipſa obſcura ⁊ in modum ſacci cilicini ni/
gerrima:ſed ⁊ vita clericoꝝ que pꝛimo ra
dios lucis ſue effundere ſolebat in popu/
lo:pꝛoh doloꝛ:in ſanguinem verſaȝ eſſe vi
demus. Nihil enim in ea ſpirituale: nihil
celicũ:ſȝ totuȝ pene lubꝛicuȝ:totum carna
le:totũ caro ⁊ ſanguis:⁊ euiſceratio ſpũs.
Ubi lites:vbi ſcãdala:vbi rixe:vbi iuidie:
vbi emulationes? Nõne in eccleſia clerico
rum? nõne inter eos qui lucem exemploꝝ
ſuoꝝ dare ſubiectis plebibus debuerunt?
Deniq̃ ⁊ ſtellas celi abſq̃ numero cadere
videmus in terra:ſiue ruina prauitatis he
retice: ſiue (vt in pluribus) lapſu carnis.
Nec miꝝ. Receſſit enim a nobis longius
ↄſultoꝛ noſter:ꝓuocatus multitudine ad/
inuẽtionum noſtraꝝ. Dimiſit nos ſm̃ deſi ps.80.
deria coꝛdis noſtri:⁊ ambulat vnuſquiſq̃
noſtruȝ in prauitate coꝛdis ſui. Accepimus Hier.3
ab eo libellum repudiȷ̈:⁊ ſeq̃mur ſemitas
coꝛdis noſtri:quouſq̃ aſcendat clamoꝛ no/
ſter in celum:⁊ compleat̃ indignatio. Scri mat.24.
ptum q̃ppe eſt. Qm̃ abundabit iniquitas:
refrigeſcet charitas multoꝝ. Oĩa igit̃ ma
la hec deterius pꝛe ſolito occurrent ſimul:
⁊ erunt foꝛis pugne:intus timoꝛes:dicẽte
dño. Tradet aũt frater fratreȝ in moꝛtem:
⁊ ↄſurgent filȷ̈ in parẽtes:⁊ moꝛte eos affi
cient. Quid aũt foꝛmidoloſius tp̃e iſto: in mar.13
quo mouẽda ſunt timoꝛe fundamenta ter
re:⁊ nec in ſoleꝫ: nec in luna: nec in ſtellis
ↄſolatio erit:quandoq̃dem turbata erunt
oĩa:⁊ remota ſingula a ſtatibus ſuis? Et q̃
dem in oĩbus hys non erit auerſus furoꝛ Eſa.5.
eius:ſed adhuc manus eius extenta. Nam
ſequitur.

C.13 ¶ Et cœlum recessit sicut liber inuolutus.

¶ Similitudo impropria: sed non a noticia pegrina. Liber aptus presens est: inuolutus recedit: q: veluti quedam astra lucētia: elemēta ipsa litterar̄ in apto volumine presto sunt. Dum eniz oculis legētiuz manifeste cernunt: lucem sapiētie r sciētie: ac si quedaz vasa lucis in cordibus humanis effundūt. Cum vō liber inuoluit presens nō est: q: nō est presens ad id qd est: etiam si vbi erat prius: ibi essentialr̄ fit. Sed si veram hz celum silitudinez libri: nunqd nā hoc nō hz ecclesia que celi cognoie nuncupat? IHz vtiqz r ipsa quasi stellas: electos: sicut r libri apices sacros ad illustrandas fidelium mansiones: qd r fecit cūctis diebus qbus pmissa est spargere lucem suam: quo adusqz veniat tps noctis: r potestas tene-
Ps.103. brar̄: in quo r opz ptrāsire oēs bestias silue. In die quippe illa iterate passionis dn̄ice: quā iam ex parte aliqua extimo inchoataz: nō licebit tintinabulis reddere socios suos: nec cātare cāticuz dn̄i in terra aliena: donec trāseāt vmbre noctis r caligo tene-
Ps.136. brar̄. In nocte ergo illa occultabit lux: r q̄si liber inuolutus qcqd intus habeat non apparet: ita vniuersa sanctor̄ abscōdet ecclesia. Ita eniz electi dei sapiēt sibiipsis id qd sapiēt: vt tn̄ predicare publice (preualētibus tenebris) nō presumant. Non q aiare fideles: r secretius exhortari desistāt: sed q: predicare publice nō audebūt. Hinc de bestia que ascēdet de terra: quam r pseudo pphetaz Joānes noiat: in quarta parte libri sexto capitulo scriptuz est. Faciet vt ne qs possit vedere: aut emere: nisi qui habuerit caracterem nois bestie. Venditores q ppe eccl̄ie predicatores sunt: auditores emptores. Illi eniz vēdunt preciosos lapides: isti dāt qd hīc possunt: r emunt precio illo gratis accepto: qd auri precio nō meretur. At in die illo tenebroso: nō licebit vēdere: aut emere eis qui bestie legem nō seruant: q: predicare: aut predicātem suscipe impune tunc tpis: nō licebit nisi eis qui se discipulos bestie ɔfiteri publice nō timebunt. Unde r hic subditur.

¶ Et montes & insulæ de locis suis motæ sunt. C.14

¶ Montes in hoc loco monasteria designāt. Insule: ecclesias epales: que quasi in medijs fluctibus site sunt: dicēte in hoc libro Joāne. Aque multe: sunt populi multi. Mouebūtur autem mōtes r insule de locis suis: q: effugatis ɔuētibus monachoruz: r clero: aut destruētur penitus vt nō sint: aut preter illa que in archa Noe designata sunt: vti suis legibus non sinentur. Sequitur.

¶ Et reges terræ: & principes: et tribuni: et fortes: et omnis seruus & liber ascondent se in speluncis & petris montium: & dicent montibus & petris. Cadite sup nos: & abscondite nos a facie sedentis super thronum: & ab ira agni: quoniam uenit dies magnus iræ ipsorum: & quis poterit stare? C.15

¶ Verba hec que dn̄r q hoc volūt intelligi. In hoc eniz q ois ɔditio taz imēso timore ɔcutiēda est: vt ɔfugiāt ad spelūcas r petras mōtiuz: occultādi a facie eius qui sedet sup thronum r ab ira agni. Quaz sit intollerabilis terror ille: verbis aptissimis indicat. Huiuscemodi nempe verbis vsus est dn̄s aduersus filias hierusalem: qn̄ flētibus illis r lamētantibus ducebat ad crucem. Filie (inqt) hierusalem nolite flere super me: sed sup vosipsas flete: r super filios vestros: q: ecce venient dies in quibus dicent. Beate steriles r vētres que non genuerunt: r vbera que nō lactauerunt: tūc incipietis dicere montibus r petris. Pos- Luc.23 simus tn̄ per spelūcas accipere secreta que residua erunt monachor̄ cubicula: per petras vero montiuz: spirituales viros fidei perfectione robustos: ad quos ɔfugient

multi penitentiam accepturi:intelligētes
manifeste iudicium omnipotētis dei: ꝛ ꝙ
vere deus iustus sedeat sup thronuꝫ ad iu
dicādum equitatem:ꝛ ꝙ agnus qui ꝯtēni
tur in die pacis:pro patientia sua:nouerit
se aliqñ vlcisci de inimicis suis vicissitudi/
nem ꝯtēnentibus se. Hoc est enim illud.
Luc.19 In hac die tua que ad paceꝫ tibi:nunc au/
tem abscondita sunt ab oculis tuis:q: ve/
nient dies in te:ꝛ circundabunt te inimi
ci tui vallo:ꝛ circundabunt te ꝛ coangu/
stabunt te vndiqꝫ:ꝛ ad terraꝫ consternent
te ꝛ filios tuos qui in te sunt. Et non re/
linquent in te lapidem super lapidem qui
non destruatur:eo ꝙ nō cognoueris tem
pus visitationis tue. Diem autem domi/
ni (vt iam dixi) non semper pro extremo
die iudicij esse accipiendum: non solum
ex loco isto: verumetiam ex q̄ꝫpluribus
scripturarum locis in idipsum conuenien
tibus comprobatur:e quibus est illud. Ec
Esa.13. ce dies domini venit crudelis ꝛ indigna/
tionis plenus:ꝛ ire:furorisqꝫ: ad ponen/
dam terram in solitudinem: ꝛ peccatores
eius conterendos de ea. Erit ergo ꝛ iste
dies domini magnus:quinimmo initium
illius temporis quod dictum est dies iudi
cij:in quo iudicanda est illa magna mere/
trix Babylon:etiam in hac vita presenti.
Ut enim in sexta parte libri in qua de rui
na eius agitur:manifeste monstratur:con/
globati simul in vnum reges terre consur
gent pariter ꝯtra illam: vt lꝫ ipsi mali sint
ꝛ nescientes q̄d faciant:iustam tñ oipoten
tis dei exerceant vltionem:purgantes vi/
neam dñi spinis:areaꝫ paleis:oleuꝫ a mur
ca sua:ꝛ messeꝫ agri dñi zizanijs. Et q: scri
ptum est de eisdem regibus: ꝙ cum agno
pugnaturi sunt: ꝛ ab agno ꝛ electis eius
vincēdi:dubium nō est q̄n multa sanctoꝝ
millia:martyrio coronāda sint:ad complē
duꝫ numeꝝ electoꝝ qui inferius scriptus
est:ꝛ de q̄bus dictum est martyribus quin
ti tp̄is. Sustinete adhuc modicum tp̄s do
nec compleatur ꝯserui ꝛ fratres vestri qui
occidēdi sunt sicut ꝛ vos. Quātum ergo
mihi videt̄ primo faciēdum est iudicium

de Babylone:hoc est:de ꝓphana multitu
dine populoꝝ:qui se dicunt xp̄ianos esse:
ꝛ non sunt:sed sunt synagoga Sathane:ꝛ
paulopost cum sibi gētes victoriam esse da
tam ꝯspicient atrribuētes abhominande
legi sue:ꝛ tanq̄ꝫ vere celitus misso illorum
pseudo apostolo Maometh:incipiēt chri
stianos interrogare supplicijs:laniare tor/
mētis:compellētes eos transire ad ritum
suum negato noie xp̄i: suggerentibus id:
maxime pseudo ꝓphetis: qui de populo
xp̄iano egressuri sunt:sicut ꝛ presens secul' i
ꝓbat dies. Pugnabit autem agnus in mē
bris suis:ꝛ superabit gētes illas:datoqꝫ eui
dentissimo signo:cessabit seua illa tempe/
stas:ita vt nō audeant relique gētes infide
les que sunt sup q̄tuor angulos terre:tran
sire limites suos ad absorbendas reliquias
electoꝝ dei:cognita:haud dubium.mani/
festa xp̄i virtute que operabitur in electis
suis:quousqꝫ signentur serui eius in fron/
tibus suis. Sic enim in sequētibus dicit̄.

Post hæc uidi quatuor ange/ Cap.7. T.16
los stantes super quatuor angu/
los terræ tenentes quatuor uen/
tos terræ ne flarent uenti super
terram:neqꝫ super mare:neqꝫ in
ullam arborem.

Angelos istos q̄bus datum est nocere
terre ꝛ mari de illoꝝ gñe esse puto:de quo
ꝑ psalmistā di. Misit in eis:hoc est:in egy
ptijs iraꝫ indignatiōis sue:indignationeꝫ:
ꝛ irā:ꝛ tribulationē:in missiōes ꝑ angelos
malos. Quatuor vētos celi qui tenent̄ ab
istis angelis ne spirēt sup terram:neqꝫ sup Ps.77.
mare:neqꝫ in vllaꝫ arborē:q̄tuor spāles in/
telligentias esse puto:quaꝝ doctrina xp̄ia
nus populus ꝯsignatus in terra:ꝛ in arbo
ribus secūdari ꝯsueuit:sed ꝛ maris amari
tudo:hoc est:gētilis populi iracundia: in
dulcedinem verti. Dabitur enim ad tem/
pus quatuor angelis potestas nocendi ter
re: ꝛ mari: atqꝫ arboribus: priusquam
prohibitio ista fiat: quia concedetur po/
testas aduersis potestatibus prohiben/

di doctrinam spiritualem a fidelibus hoi/
bus ⁊ infidelibus pp peccata:adeo vt do/
ctores sanctos docere aliquos non pmit/
tant:sicut ⁊ hijs qui se capere venerant:ve
Mat.26 ritas ipsa respõdit dicens. Tanq̄ ad latro
nem existis cuz gladijs ⁊ fustibus compre/
hẽdere me? quottidie eram apud vos in
templo docẽs:⁊ nõ me tenuistis. Sed hec
est hora vestra ⁊ potestas tenebrarum. Qd er
go ait. Post hec vidi quatuor angelos stã/
tes super quatuor angulos terre:tenentes
quatuor ventos celi ne flarent. Designant
gẽtes infideles:seu etiam hereticorum syna/
gogas que sunt in circuitu ecclesie phibe/
re christianos sacerdotes ne audeant:ver
bum dei predicare in populis : quotquot
erũt subditi dictioni sue:nec se aliquo mo/
do christianos vocare. Qd si forte in bona
parte accipiendi sunt quatuor angeli isti./
Possumus fortassis nõ absurde accipere
in hijs quatuor angelis:suprascripta qua/
tuor genera predicatorum:qbus sicut datum
est prodesse in tpe accepto : emittendo in
corda populorum spiritalia verba:ita datum
est nocere : cessando a predicatione verbi
dei:pp peccata : dicente dño de qbusdam.
Luce.8 Idcirco loquor eis in parabolis:vt viden
tes nõ videant:⁊ audientes non audiant:
neq; intelligãt. Uidetur huic simile:illud
qd dictuz est de duobus pphetis:vz q ha
beant potestatem claudẽdi celum diebus
pphetie ipsorum. Etenim in diebus illis ces/
sabunt flare venti : ⁊ gutte celi cadere sup
terram : vt compleatur illud qd dicit dñs
Amos.8 per pphetam. Ecce dies veniunt dicit do
minus:⁊ mittam famem sup terram:non
famem panis:neq; sitim aque:sed audien/
di verbum dñi. Et cõmouebuntur a mari
vsq; ad mare:⁊ ab aquilone vsq; ad orien/
tem circuibunt querentes verbum domi
ni ⁊ non inuenient. Uerum hoc velut ad
horam:⁊ ad momentum:vt non desoletur
terra:⁊ pereat omnis anima viuẽs. Nam
sequitur.

T.2. ¶ Et uidi alterum angelum ascen/
dentem ab ortu solis habentem
signum dei uiui:& clamauit uo
ce magna quatuor angelis qui/
bus datum est nocere terræ &
mari : dicens. Nolite nocere ter
ræ:& mari:neq; arboribus:quo
adusq; signemus seruos Dei no/
stri in frontibus eorum.

¶ Si angelus iste xp̄s est:qui ascendit ab
ortu solis qñ resurrexit a mortuis : qs ita
digne habere potuit nomen dei viui:qũo
ipse qui in substãtia deitatis solus est vita
⁊ auctor vite:cuius etiaz magnus clamor:
clara ⁊ apta predicatio est:⁊ prohibitio au
ctoritas potestatis? Quod si angelus iste
romanus Pontifex intelligendus est:sm
qd ⁊ velle videtur in spiritu ascensio illa
Zorobabelis de Babylone:sub quo reedi/
ficatum est templum dñi:nihilominus tñ 1.esd.3.
Christus est qui vincit ⁊ triumphat in eo:
maxime cum ipse solus principaliter te/
neat locum eius. Utiq; ⁊ signuz dei viui:
qd est : mysterium crucis portat in fronte
sua : ⁊ ipse cum coepis suis : signat seruos 3.lio.6
dei nr̄i in frõtibus suis:ad hoc vnusqsq; si
gnum crucis qd in fronte accipit:gerat in
mente:⁊ paratus sit pro noie Christi pas/
sionem subire. Ascendet ergo ille quicũq;
erit:ab ortu solis:q: vt casus presentis vi/
te nõ timeatur:veri solis:de quo dicit psal
mista. Ortus est sol ⁊ ꝯgregati sunt:⁊ vici Ps.103.
nam iustorum oium resurrectionem certis in
ditijs predicabit : ⁊ ad cuius etiam vocis
virtutem:aduersarie potestates quiescent.
Et gaudium qd in sexta parte libri inter
pressuram ⁊ pressuram demonstratur affu
turum:pmittet fieri vel veniri in ecclia deus:
q̃tenus institute signo crucis fideles acies T.3.
ad complendum numerum electorum:quod re
liquum erit prelij:expedite pcurrant. Sic
post noctem illam qua piscatus est Pe/
trus:vocatus est ad prãdium Christi : sed
mox pacto prandio:audiuit eundem dñz
dicẽtem sibi. Sequere me. Mox etenim il/ Jo.21.
la in q̃ frustra vsq; mane piscatus est Pe/
trus istam:

trus: istam: de qua nunc agimus: tribulationē designat. Prandium qd celebratum est mane: cōclusa prius: haud dubium: multitudine piscium: gaudium: qd noctis huius tribulationem sequetur. Quo nimirum gaudio cōsumato: mox incipiet prelium illud magnum: qd in sexta parte libri apertius declarat: cum dicit. Uidi bestiam & reges terre preparatos ad faciēdum prelium cum illo qui sedebat in equo: & cum exercitu eius. Designatum est autem: & hoc ipsum in Petro: cui mox finito eodem prandio: dictum est a dño. Sequere me. Et post aliqua. Cum esses iunior: tu ipse cingebas te: cum autem senueris: alius te cinget: & ducet quo tu non vis. Qd ergo dictum est. Quousqz signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum: tale est ac si diceretur. Et si necesse est vt sequatur magna illa tribulatio quam designat passio xpi: adhuc tñ locus venie penitere volentibus: adhuc dādum est spatium tam iudeis quam gentilibus vocandis ad fidem: vt signati signo xpi: & armati armis lucis: possint resistere in die malo: & complere ea que desunt pas-
3. Esa. 6 sionum xpi: quatenus vt post transmigrationem Babylonis: in sex cōtinuis annis completum est: qd deesse videbatur in cōstructione templi dñi. Ita & nunc sub sexta apertione: ordo sanctorum martyrum cōsumationem accipiat. Igitur in die illo qui & erit medius inter vtraqz tribulationem: signabuntur multi iudeorum & gētium signaculo sancte trinitatis: ad complendum illum numerum sanctorum martyrum: qui infra scriptus est: & illam gloriosam multitudinem: cuius est numerus infinitus. Nam sequitur.

T. 3. ¶ Et audiui numerum signatorum centum quadraginta quatuor millia ex omni tribu filiorum israel.

¶ De hoc signatorum numero: supius cum de sedilibus & senioribus ageret: mentionem fecimus: & in quarta nihilominus parte de hys vberius tractaturi sumus: pro eo. s. quod in ea de pari numero virginum dictum est. Uidi supra montem syon agnum stātem: & cum eo centum quadraginta quatuor millia: habentes nomen eius & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Ut autem dicamus breuiter: qd ibi copiosius tractādum est: propterea sub numero isto: summa signatorum martyrum collecta est: q: muri ciuitatis superne hierusalem: centum quadraginta quatuor cubitorum esse describuntur: cuius. s. numeri magna est & preclara pfectio. Judas autem prescribitur oibus: q: ipsi datus est principatus: & qm de tribu eius germinatus est xps. Dan amotus est a patriarcharum numero: & in loco eius subrogatus est Manasses: sm q in loco Jude subrogatus est Mathias: haud dubium: q in typo illorum grecorum qui illico post ascensionem domini suppleuerunt locum apostatantium iudeorum: adherentes ab ipso principio ex circuncisione fidelibus: etiam sese illorum multitudini fideliter aggregantes. Sequitur.

¶ Post hæc uidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gētibus: & tribubus: & populis: & linguis: stantes ante thronum dei in conspectu agni amicti stolis albis: et palmæ in manibus eorum. Tex. 4

¶ Q: in tota serie partis huius: de sanctis martyribus sermo est: vniuersa istiusmodi turba iustorum: cuius est numerus infinitus: esse sanctorum martyrum: non est dubium: qd qdem & dealbatio vestium: gloriosus inuictusqz palmarum patefecit triumphus. Nequaqz etenim palmas victorie gestare viderentur in manibus: si minus de hostibus triumphassent. Esse vero preter illa centum quadraginta quatuor mil

lia innumeram multitudinē pro xp̄i nomine occisorū: non solum ex hac Joannis visione perpenditur: verumetiam ex veteri testamento: dicente de eis in volumine
Ps. 138 psalmorum Dauid. Nimis honorati sunt amici tui deus: nimis confortatus est principatus eorum. Dinumerabo eos et super arenam multiplicabunt. In albis vero stolis apparuisse scribuntur: sicut et in sequentibus dicit. Lauerūt stolas suas et dealbauerūt eas in sanguine agni. Manent autem iugiter in conspectu sedis: assistentes in presentia summi regis: et in oculis ciuium supernorū: qui eos in hac vita tam viriliter agonizare conspiciunt: propter qđ et beata illorū noīa scripta referuntur in celo: q2 ab eterna memoria ciuitatis illius: qnimmo et conditoris sui nulla vnq̄ varietate tēpum: aut vicissitudinis obumbratione delent. Unde in persona vnius iusti: de oībus generaliter dictum est.
Ps. 111. In memoria eterna erit iustus: ab auditione mala nō timebit. Sic sic beati martyres assistunt: tam alacriter q̄ feliciter in conspectu throni et in conspectu illius agni qui de eis oībus velut in persona vnius loquitur dicens.
Joā. 12 Uolo pater vt vbi ego sum: ibi sit et minister meus.

(Clamant vero voce magna dicētes. Salus Deo nostro qui sedet sup thronum et agnum.) Q2 manifeste in oī mundo predicauerunt: dicētes in solo deo patre esse salutem: et in solo filio eius qui saluat oēs gratis et non improperat: nec esse aliqđ nomen in quo nos oporteat saluos fieri: preterq̄ patris et filij et spiritus sancti.
Act. 4 Non solum autem nunc: sed et vsq3 in eternum laudem hanc proferre non desinunt creatori suo: dum non sibi imputant q victores sunt: sed deo patri et filio eius qui illis victoriam prestiterunt. Hoc est enim illud.
Ps. 83. Beati qui habitāt in domo tua domine: in secula seculorū laudabunt te. Seqtur.
E. 4. (Et omnes angeli stabāt in circuitu throni & seniorum & quatuor animalium: & ceciderunt in facies suas & adorauerunt deum dicentes. Amen. Benedictio & claritas & sapientia & gratiarum actio: honor & virtus & fortitudo deo nostro in sæcula sæculorum amen.

(Omnes angeli in hoc loco: oēs illi electi hoīes intelligendi sunt: qui et si nō sunt annumerati inter quinq3 ordines qui specialius ptinent ad ciuitatē: ptinent tn̄ ad suburbana et vicos: in qbus (vt ait qdā) cantabitur alleluia. Non q ibi sit aliqua murorū distinctio: sed spiritualium donorū magna pro meritis differentia. Oēs ergo in cōe deum laudant: qcunq3 sanctorū meritis adiuti: ad celestia regna puenire merent. Et quicqđ in se boni aut felicitatis pcipiunt: totum attribuūt creatori. Et notādum q turba martyrū principaliter laudat: turba vero ceterorū electorū respōdet. Amen. Et statim adiungit sup laudem illorū: q2 quo sancti martyres primo vicerunt: eo primo laudes dn̄o retulerunt. Et quo magis illorū laudes ad populorū notitiam puenerunt: eo multos emulatores et coadiutores in vbo vite habere ceperunt: confirmātes testimonio suo quod illi precurrendo predixerant. Cum eni3 viderēt electorū acies: patientiam sanctorū: et intelligerent vanam esse hoīum in hac vita salutē: et q illa sit tantūmodo vera salus: p qua gaudia mortalis vite sancti dei martyres contempserunt: et q illorū extincta corpora tam multis miraculorū signis gloriose prefulserunt: compuncti corde et aīo oēs pariter respōderunt. Amē. Uere est (inquiūt.) Uere est: q2 nō est vera salus nisi in deo solo q ministros suos coronat in celis: et presumētes de sua misericordia: etiam in presenti seculo claros et inclytos esse facit. Laudemus ergo illu3 et nos: et honorificemus Judi. 6
dicētes. Benedictio et claritas et sapiētia et gratiarū actio: honor et virtus et fortitudo deo nostro in secula seculorū amen. Bene

dictio (inquiunt) q: pius est: claritas: q: magnus: sapientia: q: prouidus: gratiarum actio: q: largitor bonorum: honor: q: dominus: virtus & fortitudo: q: solus potens est: & victoriosus per omnia. Et bene omnes angeli istud acclamare dicuntur: q: a sexti apertione signaculi & deinceps omnis pene mundus conuertetur ad dñm vt com
Esa.45. pleatur illud Esaye dicentis. Egredietur de ore meo iustitie verbum & nõ reuertet: q: mihi curuabitur omne genu & cõfitebitur omnis lingua. Sequitur.

T.5. ¶ Et respondens vnus de senioribus dixit mihi. Hi qui amicti sunt stolis albis: qui sunt & vnde venerunt? Et dixi illi. Domine mi tu scis.

¶ Unus est iste senior qui sciscitatur hoc. Ipse est Beatus Joannes: cuius est liber iste. Iste inquam sciscitatur. Ipse qui nos excitat ad intelligendum: & instigat ad palmam. Ipse est enim vnus & magnus de his viginti quatuor senioribus: nos autem sumus quos significat ipse. Dicat ergo nobis ipse qui scripsit: & nobis desiderantibus scire tam diu postulatus & pulsatus respondeat. Nam sequitur.

T.6. ¶ Et dixit mihi. Hii sunt qui venerunt ex tribulatione magna: & lauerunt stolas suas & dealbauerunt illas in sanguine agni.

¶ O btissimi dei martyres q strenue pugnastis in stadio: q̃ preciosa: q̃ felix mors vr̃a: que talem vobis prestitit immortalitatis victoriam. Siquidem preciosa in conspectu dñi mors sanctorum eius. Et qđẽ tribulatio magna: & pressura p maxima: sz tñ vera est scri
Ro.8. ptura que dicit. Nõ sunt condigne passiões huius tpis ad futurã gl'iam que reuelabit in nobis. O q̃ preciosa stola que lauat in sanguine xp̃i: q̃ iocũda: & q̃ decora vestis que nõ iterum polluẽda in aqs quorũcunq fluminũ: sz vt semp maneat in cãdore: lota est in sanguine agni. Nec mouere quempiam dz: q cruor nõ abluere: sz inficere solet: aut q sanguis vestem non candidam: sed rubram facit: quodq plerunq color rubeus magis peccati infectionem q̃ iustitie puritatem designat: q: sicut venenum veneno polluitur: & tamen vtrunq venenum: ita sanguis qui pro peccatis fusus est: peccata mirabiliter abluit: & polluta peccatis corpora emundando dealbat. Designari autem in stolis corpora: per seipsam veritas docet: cum dicit. Nõne anima plus est
q̃ cibus: & corpus plusq̃ vestimentum? mat. 6.
Reuera plus: q: illud figura: istud veritas: illud significat: istud significatur. Sed cum sancti martyres in sanguine suo baptizati sint: quo sanguini xp̃i ascribitur q abluti sunt: & non potius pprio sanguini quẽ p xp̃o fuderũt? Sz sciẽdũ est q postq̃ empti sumus sanguine xp̃i: & eius sacratissimo cruori cõicare cõcessit: etiã sanguis nr̃: sanguis eius effectus est: & si qđ hz meriti: effusio cuiuscũq cruoris: nõ nisi p ipsum actũ est: q dat pus fidelibus: exẽplo passionis sue: dedit tãdẽ eis vt paterent p eius noie: velle simul & posse: ac p hoc nõ ipsis: q passi sunt est attribuẽda victoria: sz ipsi
q dicit in euãgelio. In mũdo qđẽ pressurã Joã.16
hẽbitis: sz gaudeo q: ego vici mũdũ. Quãte autem pfecte felicitatis sit hr̃e istiusmodi stolas cãdidas: indicat cũ subdit. (Ideo sunt añ thronũ dei & seruiũt ei die ac nocte in tẽplo eius: & q sedet in throno: habitat sup illos.) Felices putãt hoies ministros regũ terre: & illorum seruiturẽ arbitrant dñũ. Et re vera ita est: quo ad vitam presentem: sm q fingit animalis homo: qui sola temporalia nouit. Etenim talis seruitus pro qualitate regni temporalis: magna extimatur libertas. Et beatos dicunt homines eos qui tali seruitute funguntur. Quod si hoc apud Principes & Reges mundi: cuiusmodi putas esse glorie seruire in libertate & letitia omnipotenti Deo? Et notandum q virgineus ordo ad libertatis gratiam: martyrum vero dum in mundo

est ad laborem vocatur: dicente imitatori bus suis vnigenito dei: qui dignatus est in Luc.12 seipso hanc ipsam suscipere seruitutem. Dico vobis amicis meis: ne terreamini ab hijs qui occidunt corpus: et post hec non habent amplius qd faciant. Ecce qualis seruitus et qualis labor incumbit sanctis martyribus in die belli: si quidem talis timor seruitutis est: et si sint dñi oium et heredes in xpo. Nec immerito a beato Stephano qui constitutus est ab apostolis cum socijs suis ministrare ecclesie: inchoatus est ordo iste: cum ministrare iuuenum sit: sedere senium: quorum quidem alter ad actiuam vitam: alter pertinet ad felicitatem quietis. At ne qs scandalizetur in hijs: respiciat partem istam datam esse xpo iesu: qui venit ministrare: nõ ministrari. Illam genitrici ipsius que nunq̃ ex quo peperit filium legitur alicui ministrasse. Ministrauit autem xps iesus et matri et nutritio et discipulis suis: vt nemo se in eo q̃ ministrat alijs putet esse despectum: sed magis ac magis proficiens in virtute: veram esse credat illam saluatoris sententiam: qua dicit. Luc.14 Qui se humiliat exaltabitur. Sed cum nulla sit in supna patria actionis materia et cum dicat Joãnes in fine libri: non se vidisse templum in illa ciuitate: et cum asserat portas eius aptas esse p diem: noctẽ vero nõ esse in ea: queritur qd sibi vult: cur hic dicit Joannes: seruire sanctos martyres oipotenti deo: hocq̃ die ac nocte et in templo eius: tanq̃ si sibi contraria scribere videatur. Sed sciẽdum est: q̃ in primo statu seculi huius similitudo altaris ostensa est in populo iudeorum: in scđo similitudo templi: in populo qui vocatur gẽtilis. In tertio: similitudo hierusalem: in populo iudeorum et gentium. Et q: nõ ad tempus illud refertur ista vox: in quo consumari opus hierusalem: sed ad istud in quo templum dei: qđ est ecclesia gentium: consumationem accipiat. In quo vz tpe lapides viui contunduntur extra vrbem: et nox tribulationis cum luce pmiscetur letitie: dictum est de sanctis martyribus: q̃ seruiant illi nocte ac die in templo eius: non qdem post finem seculi: cum cessabit seruitus et nox doloris: sed in oi tpe isto: quo pseuerat edificium templi: et ignis purgatorius aliquãtos affligit. Justum quippe est vt requiescant post mortem: qui hic cum adhuc in carne viuerent: in perturbatione fuerunt. Duplex ergo donum gaudij percipiunt: hij qui se tali modo conseruant militie xpi: q: et hic in successionem heredum sanguinis seruiunt deo die ac nocte: hoc est in prosperis et in aduersis in ministerio templi eius: vt per ipsos informent ad patientiam qui informandi sunt: vnde et qui sedet in throno habitat super illos: ac sicut ait dominus: gallina super pullos suos seruans Ma.13 et protegens illos iugiter a rapacitate miluorum: et in seipsis consumatis doloribus: sedẽ beatitudinis et quietis acquirunt. Unde et mox subditur.

¶ Non esurient, neq; sitiẽt amplius, neq; cadet super illos sol, neq; vllus æstus: quoniá agnus qui in medio throni est reget illos, & deducet eos ad vitæ fontem aquarum: & absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum. T.7.

¶ Tale est: ac si diceretur: qui ardorem vite huius sustinuerunt pro xpo egentes: an Heb.11 gustiati: afflicti: quibus dignus non erat mundus iamiam collocati in patria habebunt presentem regem suum: qui deducet illos ad fontem vite aquarum: haud dubium q̃ illarum aquarum: de quibus ipse iam dixerat. Qui sitit veniat et bibat: et de ventre eius fluent aque viue. Uerum hic quasi in Joã.7. peregrinatione: ibi quasi in patria. Quasi autem xps deducet illos: q: humanitas ipsius que semp erit presens ante oculos eorum: vt semp audeant confidere de bonitate dei: eternam in eis (vt ita dixerim) dabit

presumptionem. Qd ergo dictum est in
hoc loco de sanctis martyribus. Non esu
rient: neqꝫ sitient: ⁊ cetera que sequuntur:
Matt.5. tale est ac si diceretur. Beati qui esurierũt
⁊ sitierunt: q: saturabuntur. Beati quos
⁊ estus afflixit: q: refrigerij compensatio
nem accipient. Beati qui quondam gemi
tum habuerunt ⁊ luctum: q: gaudio sem
piterno ⁊ plena letitia ꝑfruentur. Qd au
tem dictus est dñs abstergere lachrymas
ab oculis eoꝝ: non ideo dictum est: q: ibi
sunt lachryme que abstergantur: sed q: se
mel eoꝝ lachrymis finem ponit: vt consũ
matis diebus luctus: sequatur gaudium
sempiternum.

¶ De apertione sigilli septimi.

Cap.8. T.1. ¶ Et cum aperuisset sigillum se
ptimum, factum est silentium in
cælo quasi media hora.

LOquens euãgelista Lucas de passio
ne Christi: cum mentionem faceret
de sanctis feminis: que respiciebãt locum
sepulture ipsius: adiecit ⁊ ait. Et sabbato
Luc.23 quidem siluerunt ꝫm mandatum. Silen
tium sacre sabbati: silentium est vite ꝯtem
platiue. Silent enim sancti ꝯsumatis my
Os.84. sterijs: vt audiant qd loquatur in se domi
nus deus scientes ꝙ idcirco trãseunt tem
poralia: vt sequantur eterna. Sic ⁊ in testa
mento priori: vbi agitur in libro Esdre de
restauratione hierusalem: mox silent cano
nice hystorie: ⁊ omnes pene libri propheti
ci gestorumqꝫ volumina sabbatizant: non
apparente aliquo: qui sicut vsqꝫ ad tẽpus
illud: succederet adhuc in continuatione
edendoꝝ librorum: eo ꝙ prope esset tem
pus beatum: in quo facturus erat dñs no
hier.31 uum super terraꝫ. Sic igitur ⁊ in testamẽ
to nouo: sabbatizare opꝫ sacra mysteria: cũ
ꝯsumata fuerint per ꝯcordiam: que in ve
teri testamẽto gesta sunt: datis singulis sin
guloꝝ apertionibus suis. Et q: dura sunt
corda hominum ad credendum: ⁊ obstina
ta vehementer ad fidem: ad increpãdam
impietateꝫ hominum impioꝝ: etiam iura
mento angelus qdam sub sexto angelo tu
ba canente: iurasse describitur: ꝙ tempus
iam nõ esset amplius: sed in diebus vocis
septimi angeli: cum ceperit tuba canere:
ꝯsumaretur mysterium Dei. Erit itaqꝫ ⁊
nunc silentium in celo: q: tempus exponẽ
daꝝ scripturarum ꝯsumatum erit: ⁊ cessa
bit huiuscemodi labor in ecclesia christi: lꝫ
alio modo predicare non desinãt. Mediaꝫ
autem horam arbitror vocari tempus il
lud: qd vocatur in scripturis: dimidium
tpis: qd. s. tempus quasi septimum erit: re
spectu trium tpum que in sex dimidijs tẽ
porum diuiduntur: siue ꝫm veritatem: sex
menses: siue ꝫm typicum intellectuꝫ: tem
pus illud septimum quod vltimis sex mẽ
sibus designatur.

¶ Explicit pars secunda: Incipit pars
tertia Libri.

¶ Et vidi septem angelos stan T.2.
tes in cõspectu dei: & datæ sunt
illis septem tubæ.



Quaꝫ occultus est
sermo dei: antequã
apiat xp̃s. O qꝫ ma
nifestus: cuꝫ lapis q
obsistebat aditui ap
paret reuolutus ab
hostio monumẽti.
Legimus i testõ ve Joã.20
teri: precepisse dñm
Josue intrãti in ter Josu.6
raꝫ repromissionis:
q̃tenus septem sacerdotes dñi cum totidẽ
tubis: insonãdo circuirẽt Jerico: preceden
te vꝫ exercitu sacerdotes: ⁊ sacerdotibus
archam: populo aũt subsequẽte. Sicqꝫ sex
diebus incedẽtes: semel in die clãgebãt tu
bis: ⁊ circuibãt muros Jerico: quousqꝫ se
ptimo die septies illud idem facientes: ab
hmõi labore circuitionis gescerẽt. Factuꝫ

est qđ iusserat dñs:⁊ ecce in circuitu septi
mo:septimi diei:muri Jerico corruerunt.
Qđ ergo significāt illi septem sacerdotes
cum tubis suis:hoc significant septem an
geli isti cū septem tubis que date sunt eis:
nimirꝫ qꝛ ⁊ sacerdotes dei:angeli dñi dicti
sunt:teste Malachia propheta:qui dicit.
mala.2. Labia sacerdotis custodiunt sciētiam:⁊ le
gem exquirent ex ore eius:qꝛ angelus dñi
exercituum est. Siue ergo septem angeli
in visione ista:siue septem sacerdotes in li
bro Josue:doctores testamēti noui qui pre
Josu.6 cones sunt in populo:veritatis designāt:
nimirꝫ qꝛ ipsoꝝ est proprium insonare tu/
bis:hoc est : alta voce proferre spiritualia
verba:⁊ vtiqꝫ ꝓcedentia ex angustijs litte
re:que significantur in tubis:excitare ve/
lut a somno torpentia corda hominum : ⁊
trepidantia in passione adhortari ad pal/
mam

¶ Miro aūt modo ordo ipse bellantium:
verbis paucissimis intimatus est:adeo vt
sub breui oratione : totius pene summa li/
bri in ꝓcinctu tangatur. Ecce enim prece
dētem exercitum:sequuntur cuꝫ buccinis
sacerdotes:quos ⁊ seqtur archa. Sed ⁊ ar
cham seqtur cōe vulgus : per qđ ordo ge/
neralis designatus est. Nec dubium ꝙ eū
dem exercitum principes populi precede
bant:⁊ si eoꝝ in eodem loco non videatur
facta mentio:vt trāsacto ex maiori parte si
gnaculo primo:tp̄s scđi signaculi aduenis
se videref. Neqꝫ enim in tota prima parte
libri huius de aliqua re ꝓprie tractādum
occurrit : preterq̄ꝫ de principibus populi:
qui sunt prelati ecclesiaꝝ. Nec in scđa pre/
terq̄ꝫ de exercitu sanctoꝝ martyrum : sed
neqꝫ in tertia parte:preterq̄ꝫ de angelis tu
bis canentibus ⁊ eoꝝ ꝯflictibus. Sane in
q̄rta parte libri:arche federis dñi:que vir
ginum designat ecclesiam:principalis mē/
tio facta est:sicut ⁊ in q̄nta templi taberna
culi : qđ multitudinem electoꝝ hoium in
populo prosequenti archam domini figu/
ratam designat.

¶ Considera ista prudēs lector:⁊ ꝑpende
quanti ponderis sit mysterium qđ tam fre-
quēs est in diuina scriptura : tam solēne ⁊
inclytum:in canonicis libris. Qꝛ vero de
ruina Jerico mentio inter cetera facta est:
libet ruine huius ꝑscrutari mysteria:vt ex
his que in vna ebdomada gesta sunt:ꝙ in
sexta etate mundi actum sit:vel agendum
contemplari possumus. Per sex dies sacer
dotes dñi:semel in die vrbem circumeunt
⁊ reuertuntur ad castra:qꝛ per singula sex
tꝑum:que vsqꝫ ad sexti sigilli aptionem in
labore ꝑtranseūt:doctores sancte ecclesie:
mundi predixere ruinam:⁊ tñ adhuc mū/
dus in sua stabilitate ꝑdurat. Quasi enim
singulis diebus manentibus in soliditate
sua muris:sacerdotes reuertunf ad castra:
cuꝫ nō valentes doctores presens ostēdere
qđ predicunt. Ipsi quoqꝫ qui predicūt rui
nam mundi:cogunf sicut ⁊ ceteri:presen/
tis vite oneri colla subire. Septimo vero
die:non semel:neqꝫ bis circuierunt vrbeꝫ:
sed septies idipsuꝫ iterādo fecerunt:⁊ hoc
ipsum in clangore solēni:atqꝫ in ipso septi/
mo circuitu:in quo sacer septenarius nu/
merus ꝯsumatus est:muri Jerico corrue/
runt:qꝛ sub septimo angelo tuba canente
adesse excidium regni mundani:doctores
sancte ecclesie:vna voce predicāt:idqꝫ iaꝫ
momentis assiduis:ac si gallus positus in
aurora:instantius pre solito crebriusqꝫ cla
mabunt. Nec illud moueat qđ in precedē
ti parte libri sub aptione sigilli septimi silē
tium in celo factum esse narraf:qꝛ illud di
ctuꝫ est quo ad predicationem hystoricaꝫ:
ſm quam euangelium xp̄i in sex tp̄ibus la
boriosis annunciaf mundo:in septimo au
tem erit quies:istud quo ad spiritualeꝫ in/
tellectum:qui q̄dem ſm partem in sex il/
lis tp̄ibus declaratus est in spiritualibus
viris:ſm vero plenitudinem sui:non nisi
in septimo manifestus erit:cum vꝫ inimi/
ci crucis xp̄i ꝯuertenf ad ipsum : cognita
spiritus veritate:haud dubium ꝙ ad pre/
dicationem eoꝝ:de q̄bus dr̄ in Daniele.
Docti in populo docebunt plurimos. Et Dañ.11
notādum ꝙ nō corruerunt muri Jerico:

nisi in septimo vel post septimum circui/
tum:et quasi (vt ita dicaz) in ꝯsumatione
diei:q: completis septem tꝑibus ab incar/
natione dñi: cum ruina Antechristi:ruet
pariter presens mundus:electi autez obti
nebunt illam requiem septime:et ad vlti/
mum octaue etatis:quaz repromisit deus
diligētibus se.Etenim septem illa tpa:sub
sexta ꝯtinenť etate:qua ꝯsumata:ruet mū
dus cum habitatoribus suis: et incipient
regnare veri filij israel.Quantum ergo ad
hystoricum sensum qui spiritualem obum
brat intelligētiam:adueniente septima ap
tione:silentium erit in celo. Quātum ve/
ro ad spiritualem intellectum:tunc magis
Esa.35. apientur oīa mutoꝝ: et lingue infantium
Exo.24 erunt deserte.Unde et in Exodo scriptum
est.Cum ascendisset Moyses in montem
Synai:opuit nubes montem:et obumbra
uit gloria dñi sup Synai:tegens illum nu
be sex diebus: septimo autem die vocauit
eum dñs de medio caliginis.Sex quippe
diebus deus oipotens montem Synai ca
ligine texit: q: donec compleanť sex tpa:
de qbus sepe loquuti sumus:tam vetus te
stamētum:ꝗ̄ nouum:littere obscuritas ac
si quedam nubes obumbrat: adeo vt do/
ctores ecclesie designati in Moyse:nō pos
sint videre interim ꝯsilia dei:nisi per specu
lum in enigmate. Septimo autem die vo
Exo.2. cauit dñs Moysen de medio caliginis: et
inuitauit ad cernēdam lucem:que ipse est:
q: cum tp̄s septimi angeli tuba canētis ad
uenerit:videbunt hoies de deo suo:multa
que hactenus latuerunt:et agnoscentes ve
ritatem dei:a labore quiescent. Et qdem a
sexto tpe sicut ostendetur inferius:claritas
hec aliquibus apparere incipiet:nec tñ eo
modo quo in tpe septimo:q: qd̄ prius per
paucis ꝯceditur:vt testimonium phibeat
veritati:paulopost apparebit multis:vt to
tius dubietatis auferatur obscuritas. Nisi
eniz vsq: modo:et vsq: ad tp̄s septimi ange
li tenebre essent sup faciez abyssi: nequaꝗ̄
Gene.1 tot hereticoꝝ species p singulos angelos
ad ꝯflictum venirent: q: ꝓfecto ille errat
a veritate qui non intelligit scripturas et
virtutem dei:qui nesciens semitas myste/
rioꝝ dei:ignorat vnde veniat:aut quo va/
dat.Unde et quibusdam hereticis veritas mat.22.
ipsa dicit. Erratis: nescientes scripturas:
neq: virtutem dei.Igitur ignorātiam:ma
trem esse ꝯstat erroris. Sed tñ veniale est:
si non defendit aliquis errorem suum: si
querit qui se arguat et reducat ad viā.Qd̄
q: facere noluerunt aliq: ꝯuenerunt in se/
ctas:et ſm ea que scripta sunt in hac tertia
parte preliaturi aduersus pios doctores:
ac si equi preparati ad preliuz instinctu dia
bolico inire certamen.Sequitur.

¶ Et alius angelus venit & ste/ T.3.
tit ante altare habēs thuribulum
aureum in manu sua: & data sūt
ei incensa multa:vt daret de ora
tionibus sanctorum super alta/
re aureum, quod est in conspe/
ctu dei.

¶ Memorari oportet in hoc loco quod
premissum est de septem partibus:in prin
cipio libri.Diximus enim ꝙ singule quin
que partes:sic sunt certis specialiter depu/
tande tpibus:vt tñ generaliter ad omnia
septem tpa referanť. Mysterium ergo pre
dicationis dñice vnde sumpserit principi/
um:ex verbis suprascriptis luculenter ap/
paret. Angelus sane iste qui obtulit sacrifi
cium deo patri:ille est sacerdos magnus q
constitutus est a Deo ſm ordinem Mel/ Hebr.6
chisedech vt esset Pontifex in eternum.
De quo videlicet Angelo per Prophe/
tam scriptum est.Et statim veniet ad tem Mal.3
plum sanctuz suum dominator quem vos
queritis:et Angelus testamenti quem vos
vultis. Thuribulum aureum quod ha/
buit in manu sua:significat Sacrum Cor
pus quod assumpsit ipse de Uirgine: vt
haberet in semetipso quod offerret pro no
bis et daret deo viuo et vero incensum et li
bamen orationum nostraruz. Qd̄ vz thu/

ribulum aureū: bene in manu sua habere angelus dictus est: q: in cuius manu sunt oēs fines terre: erat haud dubiū z corpus eius: vt duceret illud quo ipse vellet z vteref eo pro arbitrio suo. Altare aureum ante qd stetit angelus vt offerret incēsuz: paruum illum designat iustoꝝ numeꝝ qui de veteri testō collectus erat: quiqz de aduentu ipsius angeli ꝓphetando predixerat: z vsqz ad passionem z ascensionem ipsius in aliq̄ztis electoꝝ reliquijs: ꝑseuerare donatus est: vt non prius deficeret Judeoꝝ electio: q̄z gentium multitudo (que ambulabat in tenebris) vidēs lucem magnam cōuerteref ad deum. Ex illo numero fuerūt illi cētum viginti: q oēs viderunt xp̄m in mūdū aduenisse: z in pn̄tia ecclesie: crucis suppliciuz ptulisse. Unde z ante altare aureū stare angelus dictus est: q: in ꝯspectu illius ecclesie passus est xp̄s: que prius etiā q̄z idem xp̄s veniret in mundum: per legem z circuncisionem: in fide vnius dei z ꝯfessione ꝑmansit. Unde z eidem ecclesie per psalmistā dī. Dux itineris fuisti in cōspectu eius. In ꝯspectu q̄ppe ecclesie: dux itineris xp̄s fuit: q: vt iter passionis ostenderet: per qd itur ad deuz: nō in clanculo z seorsum passionem subijt: sed in ꝯspectu ecclesie crucifixus est. Oportuit enim illū exaltari in cruce vt videretur ab oībus: z morsus serpentinus qui occidebat incautos: eius potentia curaref. Stetit ergo angelus ante altare: z incensum sibi datum a multis: obtulit solēniter deo patri: q: vota z suspiria iustoꝝ oīum: in eo vniuersaliter collecta sunt simul: vt ea ipse offerret in cōspectu altissimi. Qui enim volunt preces suas coram regia effundere maiestate: talē sibi aduocatum inuenire desiderant: qui pro merito bonitatis sue audiatur a rege: z cuius nō auertaf facies ad ea que postulat impetrāda. Sic z vniuersi viri iusti testamēti prioris: magnum hūc sacerdotem affutuꝝ expectabāt in mūdum: qui fieret mediator inter deum z hoies: z esset aduocatus ꝑ peccatis eoꝝ. Unus est aūt ange

Esa. 9. — Ps. 79. — 1. ibi. 2.

lus: vnum thuribulum: s; incensa multa. Unus est mediator dei z hoiuz xp̄s iesus: vnum corpus eius qd traditum est ꝑ nobis: vota aūt z orationes iustoꝝ multe: q: multi sunt fideles: z multe catholicoꝝ ecclesie. Sed quare sup altare? Q: nō solum passio xp̄i ꝓsuit nobis: ad pulsandas pro peccatis nostris: aures miserationis diuine: verūetiam fides z merita p:ecedētium iustoꝝ: quoꝝ noīa scripta sunt in libro vite: z opera ꝯsignata in ꝯspectu dn̄i: necnō z suffragia illoꝝ z preces: non q: non sufficiat ad oīa xp̄s: s; factus hō pro salute nostra: voluit in ope pietatis: pios hoīes habere ꝯsortes. Non enim solus xp̄s intercedit ꝑ nobis: z si solus obtineat: qd alij nō merētur: nec solus est aduocatus nr̄ apud patrem: verūetiam cum ipso z per ipsum: oīum iustoꝝ: qui nos in regno dei precesserūt: cohortes. Alioqn si hoc non est: decipitur (qd absit) z errat vniuersa ecclesia: que quottidie sanctoꝝ suffragia ꝯfidēter expostulat: vt ipsi qui iam sunt reputati inter amicos dei: intercedāt pro nobis ad dn̄m deum nostꝝ. Nec alienum est ab hac fide: q: illoꝝ venerādas reliquias in sacris altaribus collocamus: sciētes illud qd ipse ait. Uolo pater: vt vbi ego suz: illic z minister meus sit. Quo circa sup altare oblata sunt incēsa z suscepta ab angelo: cui data sunt: z fumus incensoꝝ ascēdit in ꝯspectu dn̄i: q: gratia dn̄i nostri iesu christi singulari z multiplici sanctoꝝ intercessione actuz est: vt gemitus z preces electoꝝ oīum: peruenirent ad deum: z absoluerentur a peccatis eoꝝ. Dum enim ꝯueniunt simul in vnuz: incensum qd offerf z ignis: fumus pariter z calor ex vtroqz ascēdunt: q: duo sunt: vz precepta charitatis: amor. s. dei z proximi: quoꝝ alteꝝ hic in thure: alteꝝ designatur in igne. L; aūt z illis electis: qui iam nūc in patria collocati sunt: z illis quos adhuc presens seculum in carne retinet: vtrunqz donuz spiritus presto sit: nec hi tn̄ qui sunt in exilio: ꝑfectionem amoris Dei: sicut in patria habere possunt: nec illi qui sunt in

Joā. 12

patria illa eo modo quo in exilio isto effe/
ctum amoris ꝓximis ostẽdere queunt: qꝛ
illorum est magis compati miseris: qui ad
huc ex aliqua parte eadem sentiunt passio
nem. Quo circa vt ꝓprietas amoris proxi
mi designati in hoc loco in thure: illis qui
sunt adhuc in incolatu isto ascribit: ita ꝓ/
prietas amoris Dei designati in igne: illis
qui sunt in patria attribuenda est. Quasi
autem sup altare offerunt viri iusti incen
sa: vt in igne altaris succendantur simul
cum his qui ꝯstituti sunt ad intercedẽduȝ
pro populo: orant pro eo sanctos Dei: qui
iam sunt mole carnis exuti: vt ipsi interce/
dant pro eis apud oipotentem deum: sciẽ/
tes ꝙ tãto facilius possunt impetrare que
postulant: quanto accensi igne charita/
tis dei: vnus cuȝ eo spiritus facti sunt. De
niqꝫ incensoꝝ oblatio: que nõ posset per se
ipsam resolui in odoreȝ fumi: per virtuteȝ
ignis qui leuioris est nature: rapit in sub/
lime: ꝛ veluti quedam leuis nebula eleuat
in altum. Sicsic dum fidelis oratio eoruȝ:
qui ꝛ si diligunt ꝓximos: tñ adhuc carnis
mole grauantur: iungitur illoruȝ orationi
qui iamiam ꝯstituti in plenitudine liberta
tis ardent ꝑfectius amore dei: accidit: vt
vtraqꝫ simul oratio ꝑueniat ad clementeȝ
deuȝ: ꝛ exaudiatur altera per alteram: duȝ
due incipiunt esse vna. Confert ergo ali/
qd altare: ꝯferunt ꝛ incensa: sed nihil sine
angeli mysterio: nihil sine opere Jesu: qꝛ
1.cor.3. neqꝫ qui plãtat est aliquid: neqꝫ qui rigat:
sed qui incrementum dat Deus. Nam se/
quitur.

C.4. ¶ Et ascendit fumus incenso/
rum de orationibus sanctorum
de manu angeli coram deo.

¶ Incẽsa sunt orationes in humana men
te ꝯcepte. Fumus est ꝯfessio oris: de qua di
Ro.10. cit apostolus. Ore autem ꝯfessio fit ad sa/
lutem. Est aũt ꝯfessio peccati: de qua dicit
apostolus Jacobus. Cõfitemini alterutꝛ
peccata vestra: ꝛ est ꝯfessio laudis: de qua
mat.2. dicit filius patri suo. Confiteor tibi pater:
dñe celi ꝛ terre. Ipse ꝯfitetur: ipse orat: ipse
interpellat pro nobis: ꝛ offert illi incensa
orationum nostraꝝ. Nec interuallis tpum
eguit ad offerendas singuloꝝ orationes:
sed semel fecit hec qui potest oia: introiens
per semetipsum semel in sancta eterna re/
demptione inuenta. Quo circa fumus in/ heb.9.
censoꝝ ascendere in ꝯspectu Dei de manu
angeli dictus est: qꝛ per opus pietatis ꝛ iu
stitię quod operatus est Christus: actum
est: vt oratio miserorum (qui nihil per se)
poterant promereri perueniret in conspe
ctu dei: omnibus quidem quiescentibus:
ꝛ vno sese opponẽte pro multis. Sed post
quam angelus incensum obtulit: quid ad/
huc fecerit: audiamus.

¶ Et accepit (inquit) Angelus C.5.
thuribulum & impleuit illud de
igne altaris & misit in terram.

¶ Unigenitus dei filius thuribulum ac/
cepisse dicitur: qꝛ corpus quod pro nobis
moriendo posuit: resurgẽdo suscepit. Hoc
est enim illud quod ipse ante predixerat.
Nemo tollit animam meam a me: sed ego Joã.10
ponam eam: ꝛ ego iterum sumo eam. Qd̃
autem dicitur idem Angelus impleuisse
thuribulum de igne altaris: magna que/
stio est: ne quis putet homineȝ Christum
Jesum: tunc primo accepisse spiritum san/
ctum: quando resurrexit a mortuis: preser
tim qꝛ eodem die legitur insufflasse aposto
lis ac dixisse. Accipite spiritum sanctum:
quorum remiseritis peccata: remittuntur
eis. Sed multa sunt que notari oporteat: Joã.20
quare hoc dictum sit: vt intelligatur illud
quod Joãnes ait. Spiritus nondum erat Joan.7
datus: qꝛ Jesus nondum fuerat glorifica/
tus. Quãdo autem glorificatus est? Haud
dubium: ꝙ in die pasche: in quo ꝛ resurre
xit a mortuis. Uis scire ꝙ ita est? Audi
ipsum dominum cum duobus discipulis
die ipso: loquentem ꝛ arguentem eosdem
discipulos: ac dicentem. O stulti ꝛ tardi
corde ad credendum in omnibus que lo/
quuti sunt prophete. Nõne hoc oportuit

pati Christum & sic intrare in gloriam su/am? Die namq; illo introiuit in gloriam suam: & mox promissionez quam accepit: effudit sup electos suos effusionis adhuc plenius in die Penthecostes bis sane sub eodem tempore glorificatus est Christus: bis pmissionem quaz accepit effudit. Primo cum resurgens ab inferis: venit ad superos: secundo cum cernentibus suis remeauit ad celum. Et primo quidem cum adhuc esset in terra: dedit illis spiritum velut e terra: secundo cum resideret in celorum quasi de celo plenius & solemnius misit. Quare autem non prius: sed postq̄ glorificatus est Christus: nisi quia nolebat hoc facere tempore humilitatis sue: ne prius videretur querere gloriam suam: q̄ impleret ministerium humilitatis: pro quo & venerat in hunc mundum: fm q̄ faciunt illi qui volunt gloriari ante tempus: nolentes per tollerantiam passionum esse imitatores patientie Christi? Si eniz prius ostēderet omnipotentiam suam: quomodo sustineret opprobrium passionis: quādoquidem si cognouissent eum homines: nun/
1. cor. 2. quam regem glorie crucifixissent. Ergo & qui volunt videri sancti anteq̄ sint: appa ret q: nolunt vituperari & despici ab hominibus sicut Christus: sed magis gloriari & extolli: vt se ostendant esse membra illius:
1. thes. 2 de quo dicit Paulus. Qui extollitur & aduersatur supra omne quod dicitur Deus: aut quod colitur: ostendens se tanquaz sit deus. Abutuntur autez qui eiusmodi sunt auctoritate illa domini dicentis. Ut videant opera vestra bona: non attendentes q̄ non ait dominus. Et glorificent vos: sed
matt. 5. glorificent patrez vestrum qui in celis est: nec memorantes illius sententie qua dictum est per Psalmistam. Dominus dissi/
ps. 52. pabit ossa eorum qui hominibus placent: confusi sunt: quoniaz deus spreuit eos. Ne autem fingant se non posse capere diuersitatem sententiaruz: non sunt contrarie sententie iste sicut ipsi putant: sed cum quasi per triginta annos: & eo amplius operati fuerint omnem iustitiam coram solo deo: idest quousq; sint fundati & radicati in omni humilitate. Siquidem per triginta ser me annos occultauit idem dominus gloriam suam: tunc sciant licere sibi ostendere hominibus opera sua: & hocipsum non repente: sed paulatim sicut fecit idem magister verus qui de celo descendit: vt videant homines opera illorum bona: & glorificent patrem suum qui in celis est. Sed & tunc summopere caueant sibi: ne se putēt: aut ostendant habere aliquid quod nō acceperint: sed studeant imitari hoiez Christum Jesum: cui dictum est per Psalmi/ ps. 67.
stam. Ascendisti in altum cepisti captiuitatez: accepisti dona in hominibus: & de quo dictum est per Petrum in actibus aposto Actu. 2
loz. Dextera dei exaltatus: & promissione spiritus sancti accepta a patre: effudit hūc quem vos videtis & auditis. Jta autem dictus est filius accipere aliqd a patre: etiaz fm q̄ deus est: quomodo dicit ipse de spiritu sancto. De meo accipiet: & annunciabit vobis. Secundum vero q̄ est homo: lōge Joā. 16
alio modo dictus est accepisse dona spiritus sancti: ad hoc vt effunderet in membra sua: non q: ip se non habeat adhuc qd̄ daret: q spiritu sancto erat repletus ex vtero matris sue: immo qui habebat illum semp in se sicut spiritum suum: sed vt auctrix donationis intelligat diuinitas que Jaco. 1.
dat omnibus affluēter & non improperat. Si enim fm diuinitatez suam a patre suo se dicit habere id quod hz: qm̄ ab ipso est: quāto magis fm humanitatem dicendus erat: hoc vel illud accepisse a patre: ostensa qdem infirmitate nature nostre: quam accepit a matre: sz nō exclusa auctoritate glorie: quaz ipse sicut deus oia potest cum patre. Tanta nempe est auctoritas patris: vt nil credatur habere filius: qd̄ non habeat a patre: tanta equalitas filij: vt oia que hz pater: eque sint filij: vt & patris. Si autem omnia que hz pater: eque sint filij: vt & patris: quare dictus est filius accepisse temporaliter promissionem a patre: nisi vt in/

telligat manere semp in celis: qd fieri pro salute nostra semel est dignatus in terris? Non solum autem: verumetiam vt qua reuerentia debeat mortalis homo honoris sui culmen attendere: exemplo tanti magistri prouidenter agnoscat ne quando per malum ingratitudinis eleuatus: corruat: et sequens eum qui de celo cecidit: similem per superbiam patiatur ruinam. Quid (inquit) Apostolus habes quod
1.cor.4 non accepisti? Si autem acceperis quid gloriaris quasi non acceperis? Hoc enim fecit ille qui non stetit in veritate: et ideo
Joã. 8. de bono Angelo: factus est Diabolus: et Sathanas: volens obtinere tyrannide quod noluit humiliter possidere. Sicut ergo vnigenitus Dei filius: non pro se baptizari voluit: sed pro nobis: nec pro se vi
Joã.1. dit spiritum sanctum super se venientem: sed pro nobis: nec pro se subijt crucem: aut resurrexit a mortuis: sed pro nobis: ita nõ pro se dictus est accepisse promissionem hanc a patre: sed pro nobis: quibus accepit: vt sciamus quo ordine: et quibus gradibus eundum sit nobis de virtute in virtutem: accipientes in singulis dona spiritus: quousque ipsi quoque sublimati in altum: possimus ex ipso et per ipsum discipulis veritatis: effundere verba vite: et amantibus vnitatem: doctrinam impendere spiritualem. Cum enim fideles quique baptizantur in Christo: tunc incipiunt habere id quod designatum est in Columba Columbe siquidem in principio mundi: sicut et Aues cetere de aque substantia processerunt. Columba igitur siue aqua: simplicem que decet simplices et adhuc in Christo paruulos: doctrinã designat: (hoc est) illam doctrinam: quibus instituuntur qui paruuli sunt in Christo: non quidem in verbis spiritalibus: sed secundum hystorie veritatem. Cum autem incipiunt esse viri et apti ad doctinam spiritualem: secundum eius doctrine modum: que vocatur typica vel moralis: tunc incipiunt habere magnum illud donum: quod designatum est in insufflatione domini: que facta est ad Apo-
stolos in die Pasche. Cum vero deseren- Joã.20
tes semetipsos: rapiuntur supra se ad contemplanda celestia: vt aliquid de igne amoris Dei: incipiant in spiritu persentire: et ipsa que sentire donantur: conceduntur digne eloqui preparatis ad ignem veluti scintille ardentes egrediuntur ab eis: quibus corda audientium inflammentur: eo quod non ipsi sint qui loquantur: sed spiritus Jesu qui loquitur verba sua in eis.
Non enim (inquit) vos estis qui loqui mat.10.
mini: sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Probatum est hocipsum in verbis Petri: de quo dictum est in
Actibus Apostolorum. Adhuc loquen- Act.10.
te Petro: cecidit Spiritus Sanctus super omnes qui audiebant verbum eius. Hec igitur est causa mysterij: cur Dominus noster Jesus Christus dictus est quibusdam certis temporibus accepisse Spiritum Sanctum qui eum semper habuit in semetipso: quatenus qui Dei et hominum mediator erat: hoc videretur petere propter nos: homo. s. propter homines a patre Deo: quod ipse secundum quod Deus erat: habebat cum eodem patre ante omnia secula. Ut enim de vsu humano aliquid loquamur. Si filius alicuius Regis haberet ex parte matris fratres aliquos vterinos: qui non sibi attinerent ex parte Patris: non posset illis filius absque voluntate et licentia Patris: paternam communicare substantiam: et eos sibi in possessione paterna facere coheredes. At si motus pietate carnis sue cuperet eos sibi facere coheredes: rogaret vt sibi Pater largiretur in Fratribus: quod ipse iure hereditario possideret: feliciter in semetipso: reputans sibijpsi: quicquid pro eis acciperet ipse sibi. Petijt ergo filius pro Fratribus suis: et accepit quod petijt pro eisdem: vt videlicet: sibi Pater largiretur in Fratribus: quod iure hereditario haberet in semetipso: reputans (vt iam dixi) sibijpsi donari

quicquid pro eisdem fratribus accepisset a patre. Si enim fm q ipse dicit in euange-
Luc.10 lio. Omnis qui petit accipit: z omnis qui querit inuenit: quāto magis ipse filius nō potest fraudari a prece sua: qui quasi vnigenitus amatur a patre? Nec loquēdo sicut nos facimus: petit super hoc filius patrez suum: sed petitiu ipsius: compassio ipsa est qua compatitur nobis tanq̄ȝ corpori z carni sue: z exauditio patris eius est complere filij voluntatem. Bene ergo dictum est
Ps.67. per psalmistam. Accepisti dona in hominibus: q: qui in se habebat oia sicut deus: in nobis accepit aliquid sicut homo: vt esset primogenitus in multis fratribus. Quocirca z si thuribuluȝ aureum: corpus illud Christi significat: quod tertia die resurrexit a mortuis: z die quadragesimo ascēdit in celum: nihilominus tamen duodecim viri quos ideȝ summus pastor z verus pōtifex operis sui vicarios esse fecit: cuȝ ipso pariter in hoc mysterio intelligendi sunt: vtpote qui ante omnes cōmortui fuerunt cum ipso z corresuscitati a mortuis: quiq; cum eo ascendente in celum pariter ascenderunt: ita vt securi ex eo tempore dicere
Phil.3. possent. Nostra autem ꝯuersatio in celis est. Ergo z ipsi primi discipuli igne spiritus sancti repleti sunt: fm q z apparuit in die pēthecostes qñ apparuerūt illis dispartite lingue tanq̄ȝ ignis: seditq; supra singu-
Actu.2 los eorum. Tunc inq̄ȝ repletum est thuribulum igne altaris: vt effunderetur in terram: quatenus in omneȝ terram exiret so-
Ps.18. nus eorum: z in fines orbis terre verba eorum. Non ergo sic simpliciter est accipiendum id quod dictum est per psalmistam. Ascendens in altum cepisti captiuitatem:
Ps.67. accepisti dona in hoibus. Nec illud quod
Actu.2 dicit Petrus. Dextera dei exaltatus: z repromissione spiritus sancti accepta: sicut
Luc.4 nec illud quod dicit euangelista. Jesus autem plenus spiritu sancto regressus est a Jordane: quasi tunc primo repletus fuerit spiritu sancto: q: quod spiritualiter dictuȝ aut factum est: spiritualiter est z intelligendum. Spiritus (inquit) dominus est qui Joā.6.
viuificat: nam caro non prodest quicquaȝ. 2.cor.3.
Et apostolus. Littera occidit: spiritus autem viuificat. Dixerat dñs Judeis. Qui Joā.6.
manducat carnem meam z bibit sanguinem meum: habet vitam eternam. Quod cum audissent multi discipuloꝝ: abierunt retro non intelligentes q diceret paneȝ z vinum transubstātianda spiritaliter in corpus z sanguinem suuȝ: sed putantes se carnem domini simpliciter manducare: z sanguinem simpliciter bibere. Eodem modo accidit multis non intelligentibus: quid ad qd quare dicatur: nec valentibus scrutari verba spiritualia: eo q animalem habeant intellectum. Unde apostolus. Animalis homo: non intelligit: que sunt spiritus 1.cor.2.
dei. Quapropter qui spiritualis esse cupit: dȝ verba z opera xp̄i: spiritualiter intelligere: fm q ipsa verba vel opera: spiritus z vita sunt: quatenus per ea que dicuntur fm litteram: alia que sint similia potius q̄ȝ eadem intelligere studeat: z de his que figuraliter dicta sunt: ad ipsam ptingere veritatem. Non ergo tam pp ipsum Christum dictuȝ est a Petro. Dextera dei exaltatus z pmissione spiritus sancti accepta a patre: effudit hunc quem vos videtis z Actu.2
auditis: cum pp summam vnionem qua vna psona est xp̄s in duabus naturis: nō posset non habere humanitas eius: quod habebat diuinitas: sed ppter eos in qbus accepit: nisi forte dicat aliquis: ita esse accipienduȝ quō: illud qd ait idem dñs de spi Joā.16
ritu sancto. Ille me clarificabit: q: de meo accipiet: q̄ȝuis z hoc ipsum resolutione indigeat: cur ille de futuro accipere aliquid dictus est: qui semp cum patre z filio hȝ omnia sicut deus: vt vȝ: non pro se dictuȝ accipiatur: sed pro his qbus acciperet ad annunciandum fidelibus: sicut quondam apostolis qui predicare in gentibus missi sunt. Aut si hoc ad eternam acceptionem referri potest: quod de tempore futuro dictum esse videtur: cur non eodem modo id quod in Christo de preterito

Ps.67. dictuz est. Accepisti dona in hominibus:
de eterna acceptione dictum fore accipia/
tur. At illud nolunt aliqui accipere: de tē
porali acceptione: q: spiritus sanctus de/
us est ⁊ non hō: istud volunt accipere de
tpali: q: filius dei vnigenitus: ⁊ deus est ⁊
hō: nō attendentes ꝙ in simili cā dicti: si
milis sit cā dicendi. Quo circa si illud de
eterna acceptione dictum est: ⁊ istud. Si
illud de tpali: ⁊ istud. Si autem de tempo
rali acceptione dictum est vtrūqꝫ: qd̄ ve/
rius creditur: cum stare hoc non posse vi
deatur simpliciter de spiritu sancto: fatea
mur vtrūqꝫ ita dictum: qūo superius dixi
mus: vt vꝫ: nec pro filio: nec ꝓ spiritu san
cto dictum esse credamus: sed pro hijs q/
bus accepit vtrūqꝫ. Vex hoc pro thuribu
lo aureo: qd̄ dictus est angelus accepisse ⁊
implesse igne altaris: ⁊ misisse in terram.
Ubi ⁊ illud quoqꝫ nō incōgrue queritur:
cur non absolute: de igne impletuz esse di
cit: sed de igne altaris: tanqꝫ si alterius es/
set donum spiritus sancti: ⁊ nō eius a quo
idem spiritus: ⁊ bona cuncta procedunt.
Sed vt fateamur verius: ⁊ eius est qui de
dit illud: ⁊ eius cui donatum est: nimiruz
q: ⁊ altare cui donatus est ignis eius qui
dedit ignem: ac per hoc ⁊ qd̄ donatū est:
eius est qui dedit: est ⁊ id cui donatuz est:
eius efficitur a quo accepit. Dat pater fi/
lijs: ⁊ sponsus sponse: ⁊ tñ qd̄ datur illis:
ipsi relinquit a quo datur: q: non dat alie/
nis: sed suis: ⁊ tam id qd̄ datum est qꝫ hij
qbus donatum: in eius sunt potestate qui
dedit. Et tñ vult pater siue sponsus: vt eo
rum esse potius dicat qꝫ suum: quatenus
⁊ pcepta munera amorem foueāt accipiē/
tis: ⁊ fotus muneribus amor in largitoris
affectibus inardescat. Ignis ergo iste diui
nus quem dei filius misit in mūdum: alta
ris est in quo ⁊ seruat: q: accēsio ⁊ infusio
spiritus sancti: que facta est sub testamēto
veteri in patriarchis ⁊ ꝓphetis: nō est in
aduentu dñi exinanita: sed aucta non eua
Luc.12 cuata: sed amplificata. Ignem (inqt) veni
mittere in terram: ⁊ qd volo nisi vt accen
datur? Mꝫ autem ignis iste verba spiritua
lia charitate flāmantia: ⁊ idcirco sanctis
apostolis lingue ignee apparuisse legunt.
Si qdem ignis iste nō modo ardet: sed ⁊ Actu.2
lucet: q: charitas dei que diffusa est in cor/ Ro.5
dibus nostris ꝑ spiritum sanctum qui da/
tus est nobis: nō solum accendit nos in di
lectione dei ⁊ ꝓximi: verumetiam illumi/
nat vt sciamus que a deo donata sunt no/
bis. Erāt autem lingue iste abscondite in
altari: q: in cordibus ⁊ libris ꝓphetaꝝ: la
tebant ante aduētum dñi spirituales intel
lectus: quos nobis sicut in prima parte li
bri prediximus: patefecit primo dñs in die
pasche: qñ aperuit discipulis suis sensum:
vt intelligerēt scripturas. Qd̄ si fideli nu
mero illi iustorum credita sunt prima elo
quia dei: ⁊ in illis spiritualia verba late/
bāt: liquet ꝙ de doctrina data sanctis pro
phetis: sumptum est: ⁊ missum in terram:
non sm̄ litteram que occidit: sed sm̄ spiri
tum qui viuificat. Sic de spiritu Moysi 2.cor.3.
abstulit dñs: ⁊ dedit senioribus israel: quo
pcepto ꝓphetare ceperunt: ⁊ effici docto/
rēs in populo. Sic ⁊ Josue filius Nun re Nu.11.
pletus est spiritu sapiētie: q: Moyses im/ Deu.34
posuit sup eum manus suas sicut spiritus
Helye requieuit sup Helyseum: ⁊ factus
est propheta in israel. Spirituali ergo do/
ctrina missa in terraz: hoc est in cordibus
humanis: que terre bone ⁊ optime simi/
lis esse perhibetur: facta sunt tonitrua ⁊
voces: ⁊ fulgura: ⁊ terremotus. Ita enim
in sequentibus dicitur.

¶ Et facta sunt tonitrua: & T.6.
voces: & fulgura: & terremo/
tus.

¶ Facta sunt tonitrua: q: in oēm terraz Ps.18.
exiuit sonus eoꝝ: ⁊ in fines orbis terre ver
ba eoꝝ. Facte sunt voces: q: oium linguis
loquuti sunt. Facta sunt fulgura: q: mira/
culis corruscare ceperunt. Factus est terre
motus: q: mota sunt ex hoc corda hoiuz:
⁊ visis tot signis ⁊ tot miraculis: timere
cōpulsi sunt. Hijs ⁊ hijs similibus ita ge/

stis: precones veritatis ⁊ fidei multiplicari ceperunt: ⁊ vsq; ad hec extrema tempora: si quis est qui audiat: clamare non cessant. Nam sequitur.

T.7. ¶ Et septem angeli qui habebant septem tubas: parauerunt se vt tuba canerent.

¶ Nõ enim simul omnes a principio presentes erant: vt simul omnes inciperent ⁊ quiescerẽt: sed alijs obeuntibus: ex hac luce: alij qui vicem gererent: locis obeũtiuz successerunt. Parant se autem vt tubis canant: cum spiritualem intelligẽtiam que est similis flatui procedenti ex tuba: qualiter illam pronunciare debeant: in tuba littere formant. Sicut enim (vt iam diximus) flatus ex tuba: ita de corde littere spiritualis progreditur intellectus. Sequitur.

¶ De primo angelo tuba canente.

T.8. ¶ Et primus angelus tuba cecinit. Et facta est grando & ignis cõmixta in sanguine: & missum est in terram: & tertia pars terræ combusta est: & tertia pars arborum combusta est: & omne fenum viride combustum est.

PRimus septem angeloruz: Paulus fuit cum sodalibus suis: qui missus est (vt ait ipse) non baptizare: sed euange
1.cor.1. lizare. Sicut autem sancti dyacones: qui ⁊ euangeliste dicti sunt: ꝓpter euangeliuz Christi: multa discrimina ꝑpessi sunt: ita sancti doctores pro doctrina mystica multas iniurias ꝑtulerunt: nolentibus obedire iudeis: sententie illi Pauli qua dicitur:
2.cor.3. littera occidit: spiritus autez viuificat. Lapidatus est nãq; Stephanus a iudeis: q2 xp̃m dei filiuz predicabat: captus est Paulus ab eisdez iudeis accusantibus eũ (qui erant ex circuncisione) non taz q2 dicebat xp̃m esse filium dei: q̃z q2 iudeis sicut ⁊ gẽtibus discẽsionem: vt agebatur a Moyse: predicaret. Ob hoc enim nõ modo infidelibus: verũetiam ⁊ his qui crediderãt ex iudeis: onerosus per oĩa videbatur: maxime his qui erant de secta phariseoꝝ. Quirat qui vult in actibus apostolorum: ⁊ ex his que dicta sunt a senioribus veritatem agnoscet. Non enim poterant iudei equanimiter ferre: vt in littera legis ⁊ prophetaꝝ: alius sensus introduceretur: nec illi qui ex iudeis crediderant in Jesum. Quocirca primo angelo tuba canente: facta est grando ⁊ ignis cõmixta in sanguine: ⁊ missum est in terram: q2 apostolo Paulo docente non esse seruãdam legez Moysi ꝭm litteram: sed ꝭm spiritum: ⁊ ostendente ꝙ spiritalis intelligentia ꝑ s era gentilibus nunciaret: facta est grando duritie: mixta cum igne zeli: ⁊ cruore odij: ⁊ missa est in cor synagoge: que semper terrena querens ⁊ diligens: sola terre gaudia sapiebat. Factum est ergo vt ipsius synagoge: que iam crediderat pars quasi tertia rediret ad iudaismum: extimans se modis oĩbus: si legem deséreret ꝯdẽnandam: ꝭm ꝙ acciderat illis qui scandalizati in verbo dñi abierant retro dicentes. Durus est hic sermo:
⁊ qs poterit eum audire? Audi qd de hoc Joã.6.
zelo dixerit Paulus. Testimoniuz (inq̃t) Ro.10
illis perhibet: q2 zelum dei habent: sed nõ ꝭm scientiam. Querẽtes enim suam iustitiaz statuere: legi dei nõ sunt subiecti. Hoc itaq; modo pars tertia synagoge: ⁊ eorum quoq; nõnulli: qui quasi arbores fructifere doctores alioꝝ esse in populo videbantur: qui ⁊ pseudo apostoli facti sunt: ⁊ omnes qui carnaliter sapiebant corruerunt ex toto: ⁊ negligentes donum dei qd̃ acceperant in baptismo: ad iudaismum prolapsi sunt. Legat qui vult epistulaz apostoli ad hebreos: ⁊ ex ea ad rem ꝑtinentia q̃z multa poterit intelligere. Uex illud ante omnia in questionem venit. Cur in omnibus

pene angelis dictuȝ est:tertia pars:ac si ordinatuȝ esse videatur a deo:vt tertia pars credētium in errorem ducatur. Absit hoc a corde fidelium. Non est isto modo accipiendum:sed sicut dȝ intelligi:ita est. Tria genera baptizatorum:ac si Sem ⁊ Cham ⁊ Japhet. Continet infra vterū suum sancta mater ecclesia. Horū primum genus:sapientum est:scd'm eoruȝ qui se existimant
mat.24 scire qđ nesciunt:vt vocentur:iuxta voceȝ domini:ab hominibus rabbi:amantes primas cathedras in synagogis ⁊ salutationes in foro:tertium simpliciuȝ. Et illi quidem qui donum sapientie ꝯsequuti sunt a deo:custodiunt ab eo:qui mittit illos. Sȝ ⁊ illi qui simplices sunt:⁊ timent deuȝ:confidenter ⁊ secure:quo simpliciter ambulant in mandatis dn̄i: agnoscentes se esse
Job.1. de illorū numero:de qbus dicitur. Boues arabant:⁊ asine pascebant:iuxta eos. Qui vero medij sunt:quasi Cham:dum erubescunt videri nescientes:non timent docere alios:que ipsi ignorant:⁊ ostendere hominibus:vt putant:viam vite: per quam ipsi ingredi nescierunt. Sicsic decipiuntur ⁊ decipiunt: ceci duces cecorum: dicente domino. Si cecus cecum duxerit: ambo in foueam cadunt. De huiusmodi superbis hominibus:conqueritur domi-
mat.15 nus per Prophetam dicens. Ipsi currebant:⁊ ego non mittebam eos. Currunt
hier.23 enim ⁊ non mittuntur: quicunqȝ absqȝ dono superne gratie:doctrine mysterium non accipiunt:sed vsurpant querentes
Phi.2 que sua sunt: non que Jesu Christi. Qui ergo percipientes donum spiritus:ex necessitate magis dispensationis credite: q̄ȝ ex inanis glorie appetitu:nunciant hominibus verba vite:protegente se Dei spiritu: mortaliter errare non possunt: aut si errant sine mora reuocantur ad viam. Qui enim prestat donum glorie ad vtilitatem multorum: ipse custodit humiles: quibus erogat dona sua:⁊ eripiet eos a la-
Ro.12 queis statutis ab impijs secus viam. Sed ⁊ simplices quiqȝ qui se esse iudicant id qđ sunt:⁊ nolunt oīno alta sapere:sed humilibus consentire: eo a soliditate fidei: in qua semel fundati sunt: eradicari nequeunt:quo magis credere maioribus suis: a quibus verbum fidei perceperunt: q̄ȝ aliquid per seipsos presumere: vt alios doceant:docti sunt. Qui vero ne videantur inscij:sanctorum discipuli esse nolunt: ⁊ vt videantur esse quod non sunt:docere que ipsi nesciunt:impudice presumunt: quo esse alumni veritatis pre pudore renuunt:eo pre timore animi:magistri erroris fiunt. Hec est ergo tertia pars hominum que semper ⁊ vbiqȝ dilabitur: ad errorem:⁊ euulsa ab vtero matris sue: dum nescit vera que proferat: loquitur falsa. Quasi ergo tertia pars terre:⁊ tertia pars arborum combusta est sub angelo primo. Quia plures eorum qui crediderant ex circuncisione:errauerunt a fide:⁊ nonnulli qui scire aliquid videbantur: pseudo apostoli facti sunt. Et notandum q̄ non ait:tertia pars feni viridis:sicut ait:tertia pars terre:⁊ tertia pars arborum:sed omne fenum viride combustum est: qr dum de illis qui spirituales esse videbantur: pars aliqua lapsa est in errorem:hij qui ex toto carnales erant ⁊ credebant:ea facilitate omnes pariter abierunt retrorsum: qua ⁊ sequentes alios crediderant in saluatorem. Qui eniȝ non idcirco credunt: quia intelligunt verbum: sed quia alios conuerti vident:qui esse in gente sua magni nominis extimabantur: si forte illorum aliqui mouentur a statu suo: omnes cum eis pariter cadunt:⁊ veluti fundamēto diructo: tota simul fabrica infeliciter ruit. Quasi ergo tertia pars terre:⁊ tertia pars arborum cum vniuerso feno viridi combusta est ad tactum ignis:quia ⁊ pars non modica eorum qui esse aliquid videbantur:ob falsi zeli succensionem in viriditate fidei stare desijt: ⁊ multitudo maxima eorum qui carnaliter sapiebant:ac si cuiusdam feni species ad defectum deuenit.

¶ De secundo angelo tuba canente.

T.9. ¶ Et secundus angelus tuba cecinit.

SEcundi cursus tpis secundaꝫ doctorum facit distinctionem. Doctores nempe primi tpis affuerunt apostolis: doctores scdi tpis: sanctis martyribus astiterunt. Ut enim de apostolica ecclesia egressi sunt pseudo apostoli impugnãtes apolicam libertatem: qbus tñ restitit doctor gẽtium Paulus: cuꝫ coadiutoribus suis: ita de septeꝫ dyaconibus egressi sunt nicolayte: qui predicationem scdi temporis heretica prauitate fedarent. Ait ergo sanctus Joannes.

T.10 ¶ Secundus angelus tuba cecinit: & tanq̃ mons magnus igne ardens misit se in mare: & facta est tertia pars maris: sanguis: & tertia pars creaturæ: quæ habẽt animas ĩ mari: mortua est: & tertia pars nauium interiit.

¶ Sicut in terra Synagoga: ita in mari designat gentilitas. Montem istum magnum arbitror fuisse Nicolaum vnum de septem dyaconibus primis qui succensus: (vt fertur) zelo malitie sue: tam noiatam heresiꝫ ꝯdidisse narratur. Huius abhominãde heresis ꝛ per oĩa detestãde: in angelo ecclesie prime mentio facta est: dicẽte dño. Hoc habes bonum: qꝛ odisti facta nicolaytaꝝ: que ꝛ ego odi. Simili modo ꝛ hoc ecclesie pgami. Habeo aduersum te pauca: qꝛ habes illic tenentes doctrinam Balaã: qui docebat Balac mittere scandalum coraꝫ filijs israel: edere ꝛ fornicari: ita habes ꝛ tu tenentes doctrinam nicolaytaꝝ. Facta est tertia pars maris sanguis: subaudit ex doctrina illius: quia magna multitudo hoium habentium aliquam scintillam fidei: ex auditu vꝫ vocis eoꝝ: de qbus dici-
ps.18. tur: in oẽm terram exiuit sonus eoꝝ: hoc est: illoꝝ hoium: qui aut iam credere ceperant veritati: aut forte crederent: si eis noua pfidia non obesset decepta per Nicolaum: mortua est a fide xpi: adeo vt cum spiritu ceperit: carne ꝯsumpta sit: ꝛ sequẽs carnem ꝛ sanguinem: pdiderit funditus regnum vite. Tertia vero pars qd significet: semel nos in angelo primo explanasse sufficiat. Veruꝫ qꝫ tertia pars maris facta esse sanguis: ꝛ tertia pars aialium maris mortua: ꝛ tertia pars nauiuꝫ interijsse narratur: indicat ex carnali illa doctrina: non modo multos credentes esse absortos: verumetiam nõnullas ecclesias occulto dei iudicio deperijsse.

¶ De tertio angelo tuba canente.

¶ Et tertius angelus tuba cecinit: & cecidit de cælo stella magna ardens sicut facula: & cecidit in tertiam partem fluminum & in fontes aquarum. T.11

UT in opere ꝯcordie: qꝛ ibi locus erat digessimus: tertia doctoꝝ successio que in tertio ac si improprio cursu tpis solẽnior fuit a tpibus Cõstantini augusti incepisse dignoscitur. Fuit autem in diebus eius sacerdos qdam alexãdrinus nomine Arrius: qui pro moꝝ honestate quam habere in ecclesia videbat vnus de magnis luminaribus celi esse inter clericos putabat: vtpote: qui opeꝝ lucem hoibus ostendebat: ꝛ institutis exemplo vite sue: non paruum' gradiendi in via dñi emolimentum prestabat. Hic qꝛ nõ intus oculos habuit: sed tñ foris eleuatus fastu superbie: videri magnus ꝯcupiuit: ignorans illud qđ scriptum est. Ante ruinam exaltat cor. pu.x.18
Deniqꝫ ex superbia ꝛ libertate venit ad appetitum inanis glorie: ꝛ ex appetitu inanis glorie itur ad obstinationem ꝛ duritiã cordis. Porro de duritia cordis nascit zelus malus: ꝛ furor indignationis aduersus corruptores ꝛ magistros ecclesie: ita vt

magis libeat cadere cum falso & fallaci honore: quam stare cum rubore & verecundia: si forte supari contingat. Secundum hoc: accedit misero illi ad correptionem sancti viri Alexandri Alexandrini episcopi: nolenti satisfacere preceptori suo: & sponte accipere disciplinam. Denique inflammatus ira & zelo amaritudinis vehementer accensus: quia iniuriam sibi factam equanimiter sustinere non potuit: induravit cor suum sup lapidem ad tuendum errorem: quousque accideret ipsi
Ps. 75. & complicibus eius illud quod de eis psalmista longe ante predixerat. Alienati sunt peccatores a vulua: errauerunt ab vtero: & longe sunt facti. Furor illis secundum similitudinem serpentis: sicut Aspidis surde: & obturantis aures suas: que non exaudiet vocem incantantium: & venefici: que incantatur a sapiente. Et cecidit (inquit) in tertiam partem fluminum & in fontes aquarum: quia innumera episcoporum & sacerdotum turba errore illo pestifero infecta est: ita vt vnde aqua sapientie: & scientie (cum adhuc essent catholici) ante emanare consueuerat: inciperet egredi letalis potus: & qui mortem haurientibus propinaret potius quam vitam. Nam sequitur.
T. 12. ¶ Et nomen stellæ dicitur absinthium: & facta est tertia pars aquarum in absinthium: & multi hominum mortui sunt de aquis: quia amaræ factæ sunt.

¶ Et ab ipsa sui origine multos & feroces hereticos sustinuerit ecclesia: nulli tamen sicut Arriani ad tantam amaritudinem perduxerunt eam: nulli sic materna viscera amaricare fecerunt. Non enim sicut alij & alij extra tantummodo & non intus conueniebant in sectas: vt recedentibus eis ab vtero: ei que se genuerat in Christo per baptismatis sacramentum: darent spatium ad quietem: sed repente infra sinum ipsius ecclesie: qui esse putabantur filius: deprehendebatur alienus: quod quante amaritudinis fuerit: illi vere scire sufficiunt: qui horum similia patiuntur. Quid enim dicebat ille: qui deflebat eos quos iterum parturiebat? Quis (inquit) infirmatur: & ego non infirmor? Quis scandalizatur: 2. cor. 11
& ego non vror? Recte ergo dictum est. Et nomen stelle dicitur absinthium: quod scilicet absinthium aquas dulces & aptas in potum: in amaritudinem vertit: quia non Arrius sicut Nicolaus gentes infideles collegit in sectas: sed magis in populum Christianum: populum qui erat precio magno: hoc est: Christi sanguine iam redemptus: ac si quidam Regulus: venena diffudit. Et facta est (inquit) tertia pars aquarum in absinthium: & multi hominum mortui sunt de aquis: quia amare facte sunt. Et aquarum nomine scripturarum volumina designentur: tamen quia scripture ipse: per se legi nequeunt: nec peruenire queunt ad notitiam hominum: nisi sit qui doceat & ostendat: non absurde per aquas dulces: doctores ecclesie intelliguntur: quia & illud verum est: quod scriptum est in hoc libro. Aque multe: sunt populi multi. Ut autem legem Moysi: vocat Apostolus Moysen dicens. Quotienscunque legitur Moyses: velamen est 2. cor. 3.
positum ante oculos iudeorum: ita & sub specie doctorum: doctrine quoque eorum intelligantur: adeo vt quod mystice de doctoribus dicitur: de illorum doctrinis intelligatur: quarum alie vere sunt & fideles: alie pestifere & corrupte: non quia doctrine simpliciter male sunt: sed quia mali sunt & perfidi qui inficiunt illas. Quasi autem tertiam aquarum partem inficit Arrius & vertit in saporem absinthij: quia per errorem eius corrupti fuere sacerdotes & episcopi adherentes sibi: adeo vt ex ore illorum qui videbantur esse duces populi: & doctores ecclesie: non aqua sapientie & scientie: sicut sperabatur exiret: sed magis error: non dulcedo mellis: sed amaritudo absinthij. Quid enim dulcius esse potest generi humano: quam quod ait dominus in euangelio? Sic Joan. 3.
deus dilexit mundum: vt filium suum vnigenitum daret? Et illud quod ait Joannes: cuius est liber iste. Diligamus nos deum: 1. ioan. 4
quoniam ipse prior dilexit nos: & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris?

Sed qđ amarius esse põt doctrina Arrij: qui saluatorem nostrum Jesum Christuz: qui est spes omnium Christianorum: ꝛ vita credentium: non esse predicabat verum Deum sicut ꝛ patrem: sed quasi terrenum principem ꝛ magnum inter filios adoptionis? Quod si verum esset: omnes profecto Christiani ꝛ qui credunt in euz essent maledicti: q: scriptuz est. Maledictus homo
Hie.17 qui confidit in hoie Sed ꝛ frustra sperare
Joã. 8. mus illud qđ ipse filius ait. Si filius vos liberauerit: vere liberi eritis. Frustra ꝛ qđ ait Apostolus. Misit deus spirituz filij sui in corda nostra: in quo clamamus: abba pa
Ro. 8. ter. Unde enim nobis hec oia: nisi q: xps verus est Dei filius: non sicut ceteri: adoptiuus: ꝛ veraciter assumpsit naturam noraz: vt facti vnuz in ipso ꝛ cum ipso: simus ꝑ eum filij ꝛ heredes: heredes qdem Dei:
Ro. 8. coheredes autem Christi? Si autem dulce est hoibus esse liberos ꝛ heredes Dei: amaꝝ profecto est: esse seruos: ꝛ alienos a Deo viuo ꝛ vero: esse priuatos ꝛ expertes ab illa suauissima mellis dulcedine: quam sugunt electi Christi abundanter de petra: ꝛ oleo illo spirituali: de quo dicit Apostolus. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filioꝝ: in quo clamamus: abba pater. Porro Arriani contra hoc sentientes: docebant verum Deum ꝛ veꝝ dominum esse solum patrem: euacuãtes letitiam spei nostre: que est in vero filio Dei: qui nos per assumptionem nature nostre: ꝛ donuz spiritus sancti absoluit ab obprobrio ꝯditionis nostre. Quibus ꝛ attendentes multi pestiferas illoꝝ doctrinas: tanq̃ a senioribus populi infeliciter susceperunt: adeo vt separati a sana fide ꝯuenirent in sectas: ad ꝑsequendam generaliter omnez cathoicoꝝ ecclesiam: putantes se superare posse armis: quos nõ poterant vincere ratione. Perseuerauit autez ꝑsequutio Arrianoꝝrum vsq; ad tempora Sarracenoꝝ: vt duz alia succederent alijs: esset ecclesie tempus a palma martyrij otiosum. Siqdem ꝛ propter hoc: multos legimus ab arrianis Regibus: ꝛ Episcopis: grauibus affectos supplicijs: multos amissa temporali vita: glorioso martyrio coronatos.

¶ De quarto angelo tuba canente.

¶ Et quartus angelus tuba cecinit: & percussa est tertia pars solis: & tertia pars lunæ: & tertia pars stellarum, ita vt obscuraretur tertia pars eorum: & diei nõ luceret tertia pars: & noctis similiter. T.13.

In opere concordie: quod respicit e similis: liber iste cum ageret de septem diebus originalibus: ꝛ peruentum esset ad diem quartum: dictum est significari in sole: ꝛ luna: ꝛ stellis: heremitas ꝛ virgines: qui per alta ꝯtemplationis gradientes itinera: lucem ꝑfectionis sue fidelibus populis ostenderunt. Quarta etenim die fecit Deus oipotens: solem: ꝛ lunam: ꝛ stellas: ꝛ quarto loco in hac tertia parte libri: ꝛ in septem angelis effundẽtibus septem phias iracundie Dei: solis: ꝛ lune: ꝛ stellaruz mentio facta est: lz solẽnius in quarta parte Libri huius: vbi inter cetera que in ea scripta sunt: de eisdem luminaribus aliqđ specialius: atq; significantius dr. Signum magnum apparuit in celo: mulier amicta sole ꝛ luna sub pedibus eius: ꝛ in capite eius corona stellaꝝ duodecim. In muliere siqdem ista: ecclesia sanctaꝝ virginum specialius designatur: que lz a matre Christi initium sumpserit: quarto tamen ecclesie tempore claruisse dignoscitur. Sed heu q̃ velox est ad nocẽdum doli artifex ꝛ magister erroꝝ: qui quo altiorem cernit gradum: eo magis ad tẽtandum pios exercet malitiam cordis sui. Ecce eniz tertia pars solis: ꝛ tertia pars lune: ꝛ tertia pars stellarum percussa esse narratur; nec dubium: Libro concor.

ꝙ suggerente ipso qui & expulit primum hominem de Paradiso: sed tamen a quo percussa sit: aut qs eã pcusserit: non exprimitur. Scimus partem meridianam quã ordo heremiticus & virgineus specialius incolebat non lõge post obitum beati Pape Gregorij: primo quidem a gente Persarum: deinde a Rege Arabum occupatã fuisse. Sub eisdem namq̃ temporibus: famosa illa Sarracenorũ heresis: ac si vena corrupti laticis: super terram erupit: per quam multitudo hominum incolentium heremum: tum vi: tum prauis monitis: a fide Christiana euulsa est: precipue in Regione Thebayde & Egypti: vbi maxima illius ordinis multitudo degebat. Que: videlicet: heresis: & versutia dyabolice fraudis: legẽ illam (dico sacrilegam) quam instruit Mahometh: eo contraria est voto virginum: & professoribus caste vite: quo & summum gaudium: & summum bonum: tradidit, esse luxuriam: promittens eam & post finem mundi sectatoribus suis. Hoc nõ habuit in sua lege Judeus: hoc nec ipsi Philosophi gẽtium suis auditoribus tradiderunt: nõ Sabellianus: neq̃ Arrianus hereticus. Sed quis scit q̃ꝫ pauce Virgines in pressura illa stare in proposito potuerunt: quatenus & si corpore ꝓstitute sunt: saltem mente: saltem & fide incorrupte manerent? Verum quia non (quod absit) totum: sed tertia tantum pars percussa esse narratur: liquet ꝙ illos solos heremitas: & illas solas virgines, superari in hora illa tẽtationis sue: Deus iustus permisit: qui laborantes morbo hypochrisis: aliud ostendebant in specie: aliud gerebant in corde: quorũ detestanda progenies: designata est in prima parte: in muliere Jezabel & filijs eius: dicente de ea dominu: angelo ecclesie Thyatyre: que & ipsa quarta est in numero aliarum. Habeo aduersum te: q͛ permittis mulierem Jezabel: que se dicit prophetem: docere & seducere seruos meos fornicari & manducare de ydolaticis. Igitur hec tertia pars percussa esse narratur: percussa funditus a claritate sua: relique autẽ due partes (hoc est) prudẽtium & simpliciũ: nihil discriminis passe sunt. Sequitur.

¶ Et vidi & audiui vocem vnius Aquilæ volãtis per medium cælum: dicentis voce magna. Ve, ve, ve habitantibus in terra de cæteris vocibus trium Angelorum: qui erant tuba caniturі. T.14.

¶ Si tempore huius quarti Angeli: vox istius Aqle audita est: ego aqlam istã: beatum Papam Gregorium fore credo: qui tam libere: & tã multa de mundi fine: & de pressuris finalis seculi scripsisse dignoscit: Papa Grego. quiq̃ allegoriarũ semitas: ac si arduas celi vias altius pre ceteris peruolauit. Neq̃ enim inuenitur alius similis eius: qui ita erumnosa tpa appropinquasse in suis operibus testaretur. Opponentibus autem super his: in ꝯcordie opere satisfecimus. Qꝺ enim nõ cito accidit qꝺ predixit: non ideo nõ accidit: q͛ deceptus est ipse: sed q͛ iudiciũ: qꝺ facturus erat dñs: misericordia tẽperauit: quatenus & tp̃s pacis ꝓtelaretur: in dies multos: & breuius faceret tẽpus luctus. Illud aũt non est simpliciter intuendũ: qꝺ de vocibus triũ angeloꝝ: tria: ve: promittantur hoĩbus qui morant̃ in terra (hoc est) illis hoĩbus qui terrena sapiunt: & terrena sectant̃: quasi causaliter accidat: & nõ magis iudicij veritate: q͛ qui nolunt obedire doctoribus veritatis: iustum est & equum iudicium vt incurrant (ꝑmittente deo) in oꝑationem erroris: & credãt mendacio: qꝺ amauerunt. Sed iã nunc veniẽdum est ad quintum Angelum: cui & ascribitur primum: ve: & qd in tpe eius acciderit: non sine cordis gemitu attẽdamus: presertiꝫ: cum in diebus nostris ꝯfusa esse oĩa videant̃: ita vt necdũ primo: ve: ad finem ꝑducto: appropinquare alia: ve: signis euidentibus sentiamus. Sequitur.

¶ De quinto angelo tuba canente.

Cap. 9. T. 1. ¶ Et quintus angelus tuba cecinit. Et vidi stellam de cælo cecidisse in terram. Et data est illi clauis putei abyssi: & aperuit puteum abyssi: & ascendit fumus putei, sicut fumus fornacis magnæ: & obscuratus est aer de fumo putei: & exierunt locustæ in terram.

Quis fuerit miser iste: aut vnde surrexit: qui clausum quondam abyssi puteum aperuit: nescio: deus scit: clericum tamen fuisse: & imbutum scientia litterarum: ex huius textu lectionis apparet. Accepit autem quicunque fuit ille: clauem scientie praui dogmatis: haud dubium quod a patre mendacij: potestatem. s. inuestigandi profunda sapientie: non dei: sed mundi huius: quam perdidit: & perdet deus in manu paruulorum suorum ad euacuandum scandalum crucis: quod positum est in signum & salutem credentibus. Aperuit ergo puteum abyssi: & ascendit fumus putei: sicut fumus fornacis magne: quia nimirum vt de celo luminaria: ita de abyssi puteo fumus tenebrosus ascendit. Si enim (vt iam dixisse me recolo) totius scripture sacre volumen: de quo procedit vera sapientia: que est lumen humanarum mentium: & splendor spiritualium oculorum designatur in celo: quid in puteo abyssi: nisi profunditas quedam humane sapientie: si tamen sapientia & non ignorantia dicenda est: vtpote de qua procedit fumus erroris: dicente domino: Erratis: nescientes scripturam: nec virtutem dei? Scimus enim conatos fuisse quosdam philosophos: comprehendere omnia ratione: & aliqua de his que sentiebant: ad memoriam in posterum tradidisse. Qui cum multa rationabiliter disputasse viderentur: ignorantes tamen benignitatem & mansuetudinem: necnon & omnipotentiam creatoris Mat. 22. qui potuit facere cuncta de nihilo: & pro velle arbitrij sui: aliqua in meliorem statum & feliciorem mutare: intantum quidam eorum processit disputando de corpore & spiritu: vt diceret omne corpus esse fugiendum.

¶ Huic errori nephandissimo quondam euacuato in christo: nouum quoddam genus hereticorum: nescio quo docente adhesisse vidૅemus: dicentium omnia corpora esse creata a Dyabolo: ac per hoc: nec venisse christum in carne confitentur: vt apte se pertinere indicent: ad eum qui venturus est: Antichristum: dicente Ioanne. Quicunque negat christum venisse in carne: hic est seductor & Antichristus. 2. ioã. 1. Hi sunt illi heretici qui vulgo dicunt patharenu: licet apud alios: & alios diuersis vocabulis nominentur: qui vt se esse demonstrent quod sunt: filios. s. tenebrarum: nocturno (vt fertur) tempore: & hoc diebus statutis: conueniunt per prouincias in synagogis suis: quatenus congregati in vnum: & mutuos sibi aspectus exhibentes: faciant tandem opera patris sui. Huiuscemodi ergo homines: si tamen homines & non reptilia: Locuste sunt egresse de fumo putei: quia sicut Paulus dicit his qui crediderant per verbum eius. In christo Iesu per euangelium meum ego vos genui: ita & istos per errorem suum genuit ille qui visus est in specie stelle cecidisse de celo. 1. cor. 4. Sed quia post peccata filiorum hominum: accidunt in humano genere: omnia mala ista: que & qualis sit potestas que data est eis ad persequendos impios: & eos qui non baiulant Crucem Christi ad sequendum eum: aperitur cum subditur.

¶ Et data est illis potestas sicut habent potestatem Scorpiones terræ. T. 2.

¶ Nonnulli reproborum habent voluntatem nocendi: sed non possunt: quia sine permissione iusti dei: nec ipse Dyabolus ausus est temptare Iob: quem etiam accepta potestate: non est (inquantum ipse voluit) flagellare permissus: sed quantum voluit ille qui potestatem dedit. Unde & hic subditur. Iob. 1.

E.3. ¶Et preceptum est illis ne læderent fœnum terræ: neq3 omnem arborem: sed tantum homines qui non habent signum dei viui in frontibus suis.

¶In feno terre: designantur simplices: qui nesciunt ad dexteram & ad sinistram: preter Jesum Christum: & hunc crucifixum: quiq3 interrogati ab hereticis: auertunt aures dicentes: non esse suum: sed clericoruz disputare de fide. In arboribus autem designantur viri perfecti: qui proferunt fructum in temporibus suis. In his duobus generibus hominum: non potest in aliquo (vt supra diximus) heretica prauitas inuenire locum in illis: q: simplices sunt: & a semel suscepta fide: nulla ratione discedere possunt: in istis q: sapientes sunt secundum deum: & sciunt per gratiam sibi dataz: vitare iacula inimici. At qui propter carnalitatem suam homines dicti sunt: quiq3 non habent signum Dei viui scriptum in frontibus suis: iusto omnipotentis Dei iudicio: traditi sunt Locustis: cruciandi vehementer ab eis propter iniquitates suas: quousq3 compleatur tempus potestatis eorum. Signum vero Dei viui: crucem dominicam esse puto: quam illi veraciter in fronte portant: qui non erubescunt crucifixum: qui dicunt assidue cum Apostolo. Mihi autem absit gloriari: nisi in cruce domini nostri Jesu Christi. Et qui sunt illi? Hi qui nolunt esse diuites: in hoc presenti seculo nequam. Qui enim volunt (iuxta Apostolum) diuites fieri: incidunt in tentationem & in laqueum Dyaboli. Sed ad esse veniamus. Scimus q Locusta immundum est animal: & alis quas habet supra se ad superiora leuatur. Scorpio vero delitescit in abditis: & repente percutit incautos: non ore: sed cauda. Secunduz hoc Pathareni heretici: mundos se coram populo: & iustitia preditos esse simulant: & ex occulto circa finem verbi: producunt aculeos erroris sui: quibus tamen non seruos Dei promittuntur ferire: sed illos (vt iam diximus) homines qui mūdanas delitias concupiscunt. Notum est omnibus & bene notum: q eorum quidem alij extimantur perfecti: alij autem dicuntur credentes. Perfectos etenim dicunt illos: qui seruant per omnia doctrinam suam: credentes qui non seruant: sed tamen credunt cō seruantibus illa. Qui ergo perfecti sunt inter eos: hi sunt quos designant Locuste: qui autem credentes dicti sunt: hi sunt illi homines quos Locuste percutiūt caudis suis. Sed quare cruciantur qui credunt eis? Q: stimulata conscientia accusat eos: scientes q pro subsidijs temporalibus adheserunt eis: sicut ex relatu eoruz qui & fuerunt inter eos: & penituerunt: didicimus. Deniq3 conuenientes in vnuz faciunt collectas bonorum suorum: & si quos vident inopes anhelare ad diuitias mundi: primo ostendunt eis affectum misericordie & miserationis: deinde culpant Christianos diuites: & maxime: Sacerdotes & Clerum: qui deberent (aiunt) seruare apostolicam vitaz: & subleuare miserias pauperis & egeni: vt nemo esset egens in religione Christiana: sicut non erat aliquis egens in religione Christiana: sicut non erat aliquis egēs in ecclesia primitiua. Deinde dicunt eos excidisse a fide: factos autem persequutores iustorum: sicut sacerdotes Judeorum: qui persequebantur Apostolos. Ad vltimum fatentur se scire homines qui seruēt ad integrum apostolicam fidem: ita vt nō sit aliqs inops inter eos: & qui pauper venit ad illos: protinus (inquiunt) efficitur diues. Hec & his similia: quasi rationabiliter concinātes: munda animalia se esse fingunt: quousq3 percutiant homines ex improuiso dicētes. Et tu quoq3 si vis esse de credentibus in fidem istā: & adherere obseruantibus eam: vel saltez exhibere tutelam: & esse contrarius resistentibus secte isti: poteris in hoc seculo esse diues: & delitijs affluens: & in futuro seculo vitam eternam

Gal. 6.

I. thi. 6

Ars q pathareni decipiunt.

Contra eum. Pathareni heretici q arte decipiunt.

eternam possidere. Porro hō cupidus audiēs ista: cecatus mētis oculis: trahit amore diuitiarum: et efficit sicut equus et mulus:
Ps. 31. quibus non est intellectus. Sicque corruptus verbis et pecunia: incipit esse pro illis: aut quasi vnus ex illis: trepidās tamen et accusans semetipsum in cogitationibus suis: sciens a bono esse non posse: quicquid tali modo pecunia obtinet. Hoc ergo modo cruciant multos: quos non occidunt: quia pecunia quidem corrumpunt: sed ex toto a fide xpi eradicare non possunt. Et quidem qui signum dei viui non habēt: nisi illud habere studeant: morituri sunt: sed tñ a locustis cruciantur quidem: sed, nō occiduntur: quia et si corruptos pecunia defensores illos habere queunt: vt negent tñ fidem xpi: trahere ad pfidiam vsquequaque non possunt. Sed terminus illis cōstitutus est: qui preteriri non potest. Nam subditur.

T.4. ¶ Et dictum est illis ne occiderent eos: sed vt cruciarent mensibus quinque.

¶ Non est dictum hoc mori de morte eterna: sed de extinctione fidei: qua viuūt plurimūque tpaliter reprobi inter eos qui vere viuunt: qui tñ: quia signum dei portare negligunt in frontibus: timorem. s. dei in cordibus suis: sic viuunt vt moriantur aliqñ: si non trāseunt ad cōuersationem eorum qui veraciter viuunt: dicente de hmōi Apostolo
Titi. 1. Paulo. Confitentur se nosse deum: factis autem negant. Sed quare quinque mēsibus? Forte quia quinque menses habent dies centum quinquaginta: et solet aliqñ dies designare annum. Triginta vo dies: vnam annorum generationem. Fortassis ergo quinque menses: quinque significāt generationes annorum: annos: vz: centum quinquaginta: quia diu est ex quo cōfota fuit secta ista: licet nesciamus a quo fuerit inchoata: vel aucta. Quod autem sequitur.

T.5. ¶ Et cruciatus eorum sicut cruciatus Scorpii cum percutit hominem.

¶ Replicatio sermonis est: vt opus illarum intelligatur. Ubi et aliquid terribilius subditur: quod magis exprimit causam.

¶ Et in diebus (inquit) illis: quærent homines mortem & non inuenient: & desiderabunt mori: & fugiet mors ab illis. T.6.

¶ Qui hoies querent mortem? Nunquid omnes hoies? Non. Sed illi quos locuste percutient. Grauis res est: dyabolica tentatio: et difficilis ad portādum. Unde et Apostolus dicit. Tentatio vos non apprehendat nisi humana. Denique et Sanson cum tentaretur a Philisteis: per eam quam diligebat artius Meretricem, afflictus est vsque ad mortem: eo quod sciret esse illicitum reuelare secretum: et tñ: et importunitate illius simul et voluptate deuictus: aliud agere non valebat. Sic et hoies isti: sicut didicimus per eos qui venientes ad nos in eadem calamitate: se aliquādiu stetisse cōfessi sunt: videntes quam durum sit separari mente et fide a generalitate ecclesie: et attendentes verba eorum que oino verisimilia esse videntur: incidunt in varias tentationes et questiones insolubiles: et nociuas: ita vt melius sibi esse arbitrent mori: quam viuere. Inde est: quod et tristes sunt omni tpe qui eiusmodi sunt: sed et facies eorum pallore ppetuo deprimuntur. Et hoc quidem de illis qui pro aliqua vtilitate tpali sic trāseunt aīo ad sectam eorum: vt tñ durum arbitrentur relinquere semel susceptam fidem: et recedere a pietate christiana: quam seruat sub oi celo multitudo credētium. Qui autem ex toto subuersi sunt: non cōsiderant ista: sed relicta ratione humana: Locustis pariter et Scorpionibus similes facti sunt: querentes quos feriant et inficiant veneno suo: querētes cum quibus inhient cōe vel singulare certamen: vt quasi vel preualeant: hoste pstrato: vel occisi (sicut asserunt) coronentur martyrio. Quod si hoc: non de illis malis hoibus:

1. cor. 10 T.7.
1. thi. 2.
T.8.

sed magis de fidelibus dictum est: pōt de fine quinti tpis: non inconuenienter accipi sermo hic: qñ durius pre solito incipient preualere Locuste: preter alia innumerabilia mala: que futura sunt in terra: sꝫ ꝙ nos ipsi qui hec ꝛ loqmur: tam de tpis fine: q̄ȝ de rez imutatione manifeste colligimus. Etenim in qbusdam mundi partibus: ita huiuscemodi pestilentes hoies inualuisse feruntur: vt quasi equi preparati ad preliuȝ nihil vereant aduersi: despiciētes penitus vitam tpalem: ac si per supplicia adepturi eternam. Unde ꝛ mox subditur.

T.7. ¶ Et similitudines locustarum: similes equis præparatis ad prælium. Et super capita eorum tanquam coronæ similes auro.

¶ Cohortantur semetipsos adinuiceȝ vt sint fortes in bello: anq̄ȝ pugnaturi pro fide: promittentes sibi illud Apostoli. Non 2.thi.2. coronabitur: nisi qui legittime certauerit. Unde ꝛ corone ipse similes auro esse phibētur: q: verbis verisimilibus palliant errorem suum: dicentes se esse catholicos: ꝛ orthodoxe fidei desensores. Nam ꝛ martyres dei noiant suos: qui forte a catholicis ꝯcremati sunt igne: existimantes illos principes secte sue: gloria ꝛ honore coronatos in celis. Et hec quidem de illis: quos quasi dei martyres venerantur. Ceterum quod sequitur generale est omnium. Nam subditur.

T.8. ¶ Et facies earum sicut facies hominum: & habebant capillos sicut capillos mulierum: & dentes eorum sicut leonum erant.

¶ In facie cuiuscunq̄ȝ aialis: apparet: vel mansuetudo: vel ferocitas eius. Cognitio ergo hominis qualis sit: in facie designatur. Porro in his Hereticis: non sic: sed aliud ostendunt in facie: aliud occultāt in ore: vt quos facie humana decipiunt: dentibus mordeant leoninis. Ostēdunt se humanos: ꝛ quasi simplices: vt ꝯterant molaribus quos sibi resistere suspicantur. In facie ergo humana: ficta humanitas: in dētibus leoninis: vera immanitas designat. Sane: in capillis mulierum qui longiores sunt capillis viroz: designatur assiduitas operandi: qua se quasi de suo labore viuentes: religiosos esse iactitāt ꝛ modestos: abutentes auctoritate illa Apostoli: qua dicit: Magis auteȝ operetur: qđ bonum est: vt habeat vnde tribuat necessitatem patientibus: non attendentes illud euangelicuȝ. phil.4.

Operamini: non cibum qui perit: sed qui pmanet in vitam eternam. Nec illud qđ Ioā.6.
dr̄ de eo qui dixit. Iuga bouȝ emi quinq̄ȝ: rogo te habe me excusatum. Deniq̄ȝ ꝛ sa- Luc.14.
cerdotes dñi prohibentur in Ezechiele radere capillos: nec tñ sinuntur nutrire co- Ezec.44.
mam: quin magis eam per eundem ꝓphetam attondere iubentur: quia: vȝ: religiosi quiq̄ȝ non sinuntur esse ociosi ab operibus manuum: nec tñ supra modum insistere operi permittuntur: quatenus: ꝛ sic quod detur in partem Marthe: ꝛ non desit quod accipiat in sua parte Maria. Sequitur.

¶ Et habebant loricas: sicut loricas ferreas. T.9.

¶ Uiri iusti habent loricam contra tentationes Dyaboli: quia muniti ꝛ armati mētis constantia: non timent iacula inimici. Quo contra filij Dyaboli habent loricam insuperabilem duritiam cordis sui: ne possint peruenire ad eos spicula verborum Dei: iuxta illud Psalmiste: cuius supra fecimus mentionem. Furor il̄ is ꝺm similitudinem Serpentis: sicut Aspidis surde: ꝛ obturantis aures suas: que non exaudiet vocem incantantium: ꝛ venefici incantantis sapienter. Sequitur. Ps.57.

¶ Et vox alarum earum: sicut vox curruum equorum multoꝝ currentium in bellum. T.10.

¶ Ale sanctorum animalium intelligun/
tur viri contemplatores: quorum est pro/
prium contemplari celestia: ⁊ paucis amo
do v̄bis: multa ⁊ sublimia intimare. Qui
autem designantur in alis Locustarum:
hi. s. qui habentur apud eos: perfectoꝝ per
fecti: si quando veniunt ad conflictum: nō
sic: sed stridentes ⁊ rugientes dissemināt
verba sua: vt videantur superare verbis:
quos non possunt vincere ratione. Unde
⁊ in quarta parte libri huius: in specie cu/
iusdam Bestie ascendentis de terra: de eis
dem dicitur. Habebat duo cornua similia
agni: ⁊ loquebatur sicut Draco. Uer quo/
cunq; modo loquantur: vtuntur tamen
auctoritatibus scripturaꝝ: immo nō vtun
tur: sz abutuntur: q2 nequeunt ratione de/
monstrare qd̄ dicunt: verbis illis sanctaꝝ
scripturaruz: muniunt partem suam: que
sunt iuxta vocem Petri difficilia intelle/
ctu: quatenus adulterātes ea per prauum
2.pet.3. littere intellectum: possint ea trahere ad
perfidiaz suam. Semper tamen in verbis
eorum obseruandus est finis: quod nos de
bere facere demonstrat Joannes: cum ite/
rum atq; iterum replicat verbum: memo
riā repetit Scorpionis. Nam sequitur.
T.11 ¶ Et habebant caudas similes
scorpionū: Et aculei sunt in cau/
dis earum.
¶ Hoc est enim illud Apostoli. Et sermo
2.thi.2. eorum vt Cancer serpit. Sed cum taz hor
renda reptilia presto sint hodie super ter/
ram: q̄z oporteat fideles caute redimere
dies malos: ⁊ esse sapientes ad discernen/
dum inter veꝝ ⁊ falsum: inter signa Moy
Exo.7. si ⁊ Aaron: ⁊ signa Janes ⁊ Mambres: vi
deant illi qui nolunt discernere: inter tem
pus ⁊ tempus: inter tranquillum mare: ⁊
tempestatis valide agitatam procellis: vt
eis liceat adhuc vacare epulis: ⁊ ducere in
Job.21 bonis dies suos: sicut in annis seculi ⁊
diebus antiquis. Si enim omnia tempora
lia equalia essent ad salutez: ⁊ non deterio
ra essent tempora nouissima primis: nō di/
ceret Apostolus. In nouissimis diebus in 2.thi.3.
stabunt tempora periculosa: nec pretermis/
sis tam multis hereticoꝝ generibus: quo/
rum infestationes sustinuit vsq; modo ec/
clesia: eos de qbus sermo est: in spiritu pro
phetie demonstrare curaret: sed aut simul
loqueretur de omnibus: aut de cunctis ta
ceret. Loquutus est autez de istis: tanq̄z de
illis hereticis: qui fex sunt omnium hereti
coꝝ: nec aliud q̄z qd̄ videmus ⁊ audimus.
Dānant vtiq; matrimonia licita: ⁊ cibos
quos deus creauit ad percipiendum cum
gratiaꝝ actione fidelibus. Et q̄ ita esset fu
turuz: predictum est (vt iam diximus) ab
Apostolo Paulo: scribente hoc modo in
epistula ad Thimotheum. Spiritus mani 1.thi.4.
feste dicit: q̄ in nouissimis temporibus di
scedent quidam a fide: attendentes spiriti
bus erroris: ⁊ doctrinis Demonum in hy
pochrisi: loquentium mendacium ⁊ caute
riatam habentium suam ꝯscientiam: pro/
hibentes nubere ⁊ abstinere a cibis quos
deus creauit: ad ꝑcipiendum cum gratia/
ruz actione fidelibus. Hec serenissima ver
ba Pauli: vel potius spiritus sancti: lecta
fuere in ecclesia Dei quasi per mille cētum
quinquaginta annos: ⁊ semp hoc dicitur
in eis: cum leguntur a quolibet: qd̄ fuit in
eis eo tempore quo scripta fuerunt. Non
autez q2 semp tempus futuꝝ annunciatur
in eis: sine fine futuruz erit qd̄ dicitur: sed
tam diu oportuit esse futuꝝ: quousq; veni
ret tēpus in quo accideret: qd̄ dictum est.
Qd̄ si ideo scriptum est a spiritu sancto vt
sciretur cum accideret: qd̄ predixit: liquet
profecto q̄ de tempore hoc dicebat: in quo
videmus hereticos esse in mundo qui fa/
ciūt ea mala que prescripsit Apostolus: im/
mo que spiritus omnipotentis Dei: futu/
ra esse predixit. Sed ⁊ illud notum est qd̄
predixit in epistula sua d̄ Antichristo: Joā
nes: cuius est liber iste: sicut nec illud est
ignotum qd̄ dicunt isti: adeo vt dum ea le
gimus eē predicta: que in his ex parte ma
gna videmus esse completa: flere magis li
beat: q̄z aliqd dicere. Etenim (vt iam de si

ne datur intelligi) qd consotum est in eis: prope est oino vt rumpatq in regulum. Negant enim filium dei venisse in carne dicētes: oēm carnem creataʒ a Dyabolo: vt apte intelligatur: ipsos preuidisse in spiritu
1.ioā.1. beatus Joānes: qñ ait in epistula sua. Qui negat Christum venisse in carne: non est ex deo: ꝛ ipse est Antichristus qui venturus est. Nempe ꝛ apostolicum cui omnes obediunt se fatentur habere: de quo in presenti loco subsequenter adiungitur.

T.12 ¶ Et habebant super se regem Angelum Abyssi: cui hæbraice nomen, Abadon: græce autem: Apollion: & latine habet nomē exterminans.

¶ Puto ego ꝙ huiuscemodi pseudo prophetaꝛ: ita quoqꝫ ipse veniat tenere locum Antichristi: quō Dauid ꝛ ceteri reges Hierusalem locum Christi. Unde ꝛ ipsimet reges Juda: Christi dñi dicebantur. Siquidem vt oēs illi Christi dñi dicebantur: ita ꝛ in secta ista: multi iam forsitan precesserunt: qui essent pro auctoritate pfidie dicēdi Antichristi: maxime cum dicat Joannes vtens presenti vel preterito pro futuro. Sicut audistis ꝙ Antichristus venit:
1.ioā.1. nunc Antichristi multi facti sunt. Et quia protinus subinsert. Unde scimus qꝛ nouissima hora est. Sequi non longe post ipsum magnum Antichristum demonstrat: queꝫ ego considerans vniuersas facies scripturarum: ꝛ introitus ꝛ exitus concordiarum: presentem puto esse in mundo: ꝛ si necduꝫ venerit hora reuelationis ipsius. Oportet enim ꝓm Hieronymum: desolari Romanum
Hiero. Imperium quod resistit ei: antequaꝫ reueletur: ꝛ tunc (inquit) reuelabitur ille iniquus: cuius est aduentus ꝓm operationem
2.thes.2 Sathane: in omnibus signis ꝛ prodigijs mendacibus. Reuelabitur autem manifeste: sub sexto Angelo tuba canente: ꝛ si antea velut occulte operari incipiat. Tempus siquidem sexti Angeli omnino credimus esse breue: propter illud qd dominus ait. Propter electos breuiabuntur dies illi. Nam in tribus annis (nisi fallor) termi mat.24
nari oportet tribulationem eandem: ꝛ tempus sexti Angeli tuba canentis: quāuis qꝛ sextum tempus: duplex est: aliquid preire oporteat: quod pertineat ad tempus sexti Angeli: manente adhuc in prelio Angelo quinto: presertim: cum prius soleat incipere qd pertinet ad sequentia: qꝫ opera precedentia consumationem accipiant. Quod si ita est: oportet Antichristum preuenire tempus sexti Angeli: aut per se (aut quod magis creditur) per nuncios suos: vt conceptum longe ante venenum: tunc iaꝫ preparatus ad belluꝫ: ꝛ multis dyabolicis argumentis: promunitus effundat. Qui iure quoqꝫ dictus est Rex Abyssi: qꝛ in corde populi infidelis a principio regnat. Uocatur vero hebrayce Abadon: grece auteꝫ Appollion: ꝛ latine habet nomen exterminans: qꝛ in diebus eius compleri opꝫ illud qd scriptuꝫ est in libro psalmoꝝ. Uineam de Egypto transtulisti: eiecisti gētes ꝛ plātasti eam: ꝛc. Et infra. Ut quid destruxisti maceriam eius ꝛ vindemiant eam omnes ps.79.
qui pretergrediuntur viaꝫ? Exterminauit eam Aper de silua ꝛ singularis ferus depastus est eam. Quod tale est: ac si diceretur. Multi qdem heretici trāseuntes ꝛ pretergredientes viam: dāna multa ꝛ obprobria intulerunt ecclesie: que ad tpˢ poterāt tollerari: qꝛ ꝛ si pdebatur fructus: ipsa tñ integra in suo statu manebat. At ille qui dicitur Aper de silua: intollerabiliter extermi nabit eam: ita vt non videatur esse vinea: sed solitudo deserti. Licet auteꝫ multa exterminia operetur Dyabolus per membra sua sub Angelo quinto: maius tamen ꝛ grauius exterminium erit quod sequetur sub sexto: ꝛ qꝫ durum: ꝛ qꝫ angustum subsequetur sub septimo. Unde ꝛ mox subditur.

¶ Ve, vnum abiit: & ecce veniunt adhuc duo: ve: post hæc.

¶ De sexto angelo tuba canente.

T.13 ¶ Et sextus Angelus tuba ceci/
nit. Et audiui vocem ex quatuor
cornibus altaris aurei : quod est
ante oculos dei: dicentem sexto
Angelo habenti tubam. Solue
quatuor angelos qui alligati sūt
in flumine magno Eufraten. Et
soluti sunt quatuor Angeli qui
parati erant: in horam: & diem:
& mensem: & annum: vt occide
rent tertiam partem hominum:
& numerus equestris exercitus:
vicies millies dena millia: & ita
vidi equos in visione : & qui se/
debant super eos habebant lori/
cas igneas : & sulphureas : & ia/
cynctinas.

TEmpus sexti Angeli tuba canen/
tis : de quo in presenti capitulo ser/
mo est : ita sm̄ id quod proprium est : fu/
turum esse sentimus : vt tamen sm̄ ali/
quid sumpsisse exordium videatur. Ut
enim prius Joannes Baptista : predica/
tor factus est gratie : q̄z lex Moysi peni/
tus decidisset. ita quilibet Angelorum sex:
prius incipit tuba canere : q̄z Precessor
suus insonare desistat: & prius inchoantur
subsequentia prelia : q̄z bella precedentia
ad consumationem seculi perueniant. Igi
tur inquantum capere ego queo: tempus
quidem sexti Angeli: initiatum est: sed ta/
men tempus quinti : necdum vsq̄z ad
presens consumationem accepit. Tempus
ergo sexti Angeli: iam nunc sm̄ quid ini/
tiatum est: & sub omni celeritate & instan/
tia oportet consumari : quod de eo in hoc
volumine scriptum est. Et audiui (in/
quit) vocem vnam: ex cornibus altaris
aurei : quod est ante oculos Dei dicen/
tem sexto Angelo habenti tubam. Solue
quatuor Angelos: qui alligati sunt in flu/
mine magno Eufraten. In cornibus al/
taris aurei : que vtiq̄z non sunt nisi qua/
tuor : quatuor Euangelistas designari ar/
bitror : quorum vnus est Beatus Joan/
nes (cuius est precipue vox ista solennis)
que auribus sepe nostris insonuit. Si
enim cursus quatuor euangeliorum con/
templari sufficimus. Unam communem
vocem in ipsis quatuor audimus annun/
ciantem nobis dominum Jesum tradi/
tum fore in manus peccatorum in fine
quinti diei qui precedit parasceue: die ve/
ro ipso qui vocatur sextus : crucifixum :
mortuum: & sepultum. Hanc vocem si spi
ritualiter intelligimus: profecto innuit no
bis in spiritu: quod futurum erat: soluen/
dos esse: videlicet: filios noctis & tenebra/
rum in tempore sexti Angeli tuba canen/
tis ad complendum illud quod ait domi/
nus interrogatus de fine mundi. Cum Luc.21
videritis Hierusalem circundari ab exer
citu : tunc scitote quia prope est extermi/
nium eius. Angelo vero sexto dicitur vt
soluat quatuor angelos: cum propter in/
finita scelera hominum : iubentur San/
cti Dei non orare pro Populo malo &
adultero : sm̄ quod ex voce Domini di/
citur Moysi. Dimitte me vt irascatur Exo.32
furor meus. Quasi enim alligatus erat
Deus prece iusti vt non posset facere qđ
volebat. Quod si hoc ipse Deus : quan/
to magis (& si dissimili modo) alligantur
viri impij prece iustorum : ne faciant ma/
lum quod facere sunt parati: quousq̄z per/
ueniāt peccata Babylonis vsq̄z ad celuz:
& recordetur Dominus delictorum eius?
Uel certe sexto Angelo tuba canenti di/
citur: vt Angelos soluat: non ꝙ eius sit sol
uere : sed ꝙ eius sit demonstrare solutos:
iuxta illud quod dicitur Esaye Prophe/
te. Occeca cor populi huius: & cetera que
sequuntur. Neq̄z enim Propheta obceca
uit cor populi Judeorum: sed ipso prophe Esa.6.

tante obcecatum est insipiens cor eorum:
quamuis legamus precessisse Dominum
3 re.19. Helye Prophete vngere Azaelem Re/
gem in Syriam ad percutiendum filios
Israel: quod postea ad verbum Helysei
completum esse didicimus. Quod vero
ait. Qui parati erant in horam: ⁊ diem: ⁊
mensem: ⁊ annum vt occiderent tertiam
partem hominum: non tam quidem rem
futuram: q̄ȝ causam exprimit voluntatis
eorum. Licet enim non semper obtineant
quod volunt ipsi: tamen parati sunt ad
complenda desideria patris sui: sm illud
quod dictum est in Libro Job de eodem
Job.40 Dyabolo. Absorbebit fluuios ⁊ nō mina/
bitur: ⁊ habet fiduciam vt influat Jorda/
nis in os eius. Paratus dicitur ad horam
vel ad diem: qui mox (vt permittitur)
aut iubetur aliquid: presto est: ita vt qua/
cunqȝ hora permissio vel iussio fit: ipse sit
paratus sine mora complere. Paratus di/
citur ad mensem: vel ad annum: qui tam
diu se posse credit perseuerare in causa:
quamdiu permanere in illa: aut permit/
titur: aut iubetur. Hi ergo quatuor An/
geli mali parati esse dicuntur ad horam:
vel ad diem: quia semper sunt solliciti ⁊
vigilantes ad malum: expectantes qua
hora: ⁊ qua die detur eis potestas inter/
rogandi supplicijs Christianos: ⁊ trahe/
re illorum aliquos ad spurcitiam suam.
Parati esse dicuntur ad mensem: vel ad
annum: quia non se ita credunt inher/
tes: vt quasi ad horam ⁊ ad momentum
faciant quod preualent ⁊ desistant: sed pa/
rati sunt preliari pro errore suo (etiam si
oporteat) vsqȝ ad mortem: dicente Do/
mino. Arbitrabuntur se obsequium pre/
Joh.16 stare Deo: Angeli vero dicti sunt: qui mit
tendi sunt ad faciendam vltionem: sm il/
Ps.77. lud Psalmi septuagesimi septimi. Misit
in eos iram indignationis sue: indigna/
tionem: ⁊ iram: ⁊ tribulationem: immis/
siones per Angelos malos. Puto autem
istos esse illos quatuor Angelos: de qui/
bus dicitur supra in apertione sexti signa

culi: ꝙ starent super quatuor angulos ter/
re: ⁊ tenentes quatuor ventos celi ne fla/
rent: ⁊ ꝙ datum esset illis nocere terre: ⁊
mari: atqȝ arboribus. Quatuor autem
erunt: vt quasi quatuor Euangeliste: du/
ces videantur esse eorum: qui per ver/
bum ipsorum nepharium: credituri unt
Antichristo: cui ⁊ adherebunt plurimi
Judeorum: videntes signa ⁊ prodigia Judei.
que facturus est ipse: ⁊ Discipuli eius.
Non enim vnum Antichristum: aut mat.10.
vnum Pseudo Prophetam: predixit
Christus esse venturum: sed multos. Et Ante/
quidem: vt in sexto Angelorum effun/ christi
dentium septem Phialas: ostenditur: multi.
egressuri sunt pseudo Prophete: ad Re/
ges Terre: ⁊ congregaturi eos ad diem
magnum Dei omnipotentis. Non so/
lum autem ipsi: sed ⁊ aliqui Sarraceno/
rum: qui ⁊ reputantur in Bestiam. Et
enim quarto tempore: apparuit Bestia
que ascendit de Abysso: ⁊ quinto alia
Bestia: que ascendit de terra (hoc est)
secta Sarracenorum: que resistit quarto Sarrace
Angelo tuba canenti: ⁊ secta Pathare/ nus.
norum: que resistit quinto: licet illa ma/
nifeste: ista quantum potuit: sicut iam ex
fine colligitur: in occulto. In sexto au/
tem tempore egressuri sunt aliqui (vt ego
arbitror) ex vtraqȝ Secta: quorum alij
videantur esse Equites: Equi aliqui: adeo
terribiles ⁊ monstruosi: vt si fieri possit
in errorem inducantur: etiam electi. Mi/
rum ꝙ preterito anno veniens quidam
vir satis (vt apparebat) prouidus ⁊ ti/
mens Deum a partibus Alexandrie: in
quibus detentus fuerat in vinculis: dixit
se audisse a quodam magno Sarraceno:
misisse Patharenos Legatos suos ad il/
los: postulantes ab eis communionem
⁊ pacem: quodqȝ illis concedentibus: re/
uersi sunt ad suos: reportaturi cum tem/
pus esset: ad eos: certum verbum vni/
tatis ⁊ pacis. Hoc audiui ipse: ab eo/
dem viro: in Ciuitate Messana. Anno 1195. an
millesimo centesimo nonagesimo quinto num.

incarnationis dominice:tertiedecime in/
dictionis. Hec idcirco dico:ꝙ videtur in
hocipso erroris mysteriuz parturiri:ꝛ ope
ris iniqui quasi fundamētum iactari. Igi
tur cum venerit tempus:ꝛ presto erit:ho
ra solutionis Angeloꝝ istoꝝ:exibunt cuz
superbia ꝛ furore consumari ea que scripta
sunt in libro isto:˜eo ꝙ non cognouerunt
homines tp̄s ꝯsolationis sue. De qua:vz:
solutione maloꝝ:ꝛ potestate tenebraꝝ:di/
cit psalmista. Posuisti tenebras ꝛ facta est
nox:in ipsa pertransibunt oēs bestie silue.
Bestie silue dicte sunt gentes infideles:
que more bestiaꝝ sitiunt humanum cruo/
rem:quaꝝ alique sunt a parte orientis: si/
Turchi cut sunt hi qui vocant̄:Turchi:alie in me
ridie:sicut Ethiopes:alie ab occidente:si
cut Barbari:siue Mauri:que vulgo dicū
tur:Meselmuti:alie ab aqlone:que ꝛ ipse
(sicut ferunt Alemani) qui cuz eis sepe ha
buere ꝯflictum:satis ferocissime:ꝛ terribi/
les sunt. Hi oēs vsqꝫ ad sextuz tempus:qđ
erit:immo ꝛ est pre oibus tenebrosum:alli
gati fuere in flumine magno (hoc est) in
Roma. impiuz. Romano Imperio:qđ ꝯstituit deus oipo
tens ad munimen pacis:ꝛ defensionem ec
clesie:quo resistente iuribus ꝛ potētia mul
ta:non fuere pmissi transire terminos ꝯsti
tutos:ꝛ methas quas posuit illis Deus:si
cut de eis in typo maris in libro Job a do
Job.38 mino dictum est. Circundedi illud termi
nis meis:ꝛ posui vectes ꝛ ostia:ꝛ dixi:huc
usqꝫ venies:ꝛ nō procedes amplius:ꝛ hic
ꝯfringes tumentes fluctus tuos. Et hoc
qdem vsqꝫ modo. Cum autem sextus an
geloꝝ effundentium septem phialas iracū
die dei:effundet phialaz suam sup flumen
illud magnuz Eufratem ad siccandas aq̄s
eius:que tenent alligatas gentes:qd vltra
spatur:nisi aduentus illoꝝ:qbus prepara/
bitur via vt veniant ad pcutiendam Ba
bylonem ciuitatem supbam:que sedet (vt
d: in hoc libro) super aquas multas:que si
cut exponit Angelus qui ostēdit visionez
Joanni: non aliud sunt q̄ȝ populi multi.
De quoꝝ.s.populoꝝ viribus: presumpsit
vsqꝫ modo superba ciuitas:ꝛ adhuc presu
mit: quasi impossibile sit tradi multos in
manibus paucoꝝ:presertim cum non sint
pauci:sed multi:immo innumere multitu
dines: qui iudicaturi sunt illam. Et qui
sunt illi? Audi qđ de eis dictum sit in se/
xta parte:in qua agitur generaliter de hu
iusmodi excidio Babylonis. Decem cor/
nua que vidisti:decem Reges sunt qui re
gnum necdum acceperunt: sed vna hora
tanq̄ȝ Reges:regnum accipient post Be
stiaz. Et paulopost. Hi odient fornicariaz:
ꝛ desolatam facient eam ꝛ nudam: ꝛ car/
nes eius manducabunt:ꝛ ipsam igne ꝯcre
mabunt. Deus enim dedit in corda eoruz
vt faciant qđ illi placitum est:vt dent Re
gnuz suum Bestie:donec ꝯsumentur ver
ba Dei. Et mulier quam vidisti:est Ciui/
tas magna:que hȝ regnum sup Reges ter
re. O vtinam poneret ad cor verba hec
vrbs supba:ꝛ non presumeret de aqs suis
(hoc est) de multitudine populoꝝ suoruz:
vtinam vel hoc ꝯcuteret cor eius:qđ nu/
per accidit Regi suo:ꝛ multitudini popu
loꝝ:qui fuerunt cuz eo:qūo defecerunt in
via nemine psequente:ꝛ vix pauci hoies:
de tam multis potuerunt euadere:vt di/
scat ois ecclesia sanctoꝝ:nō dari victoriam
multitudini armatoꝝ:sed reliquijs fidelis
populi:qui ꝯtendunt in fide. Dictum est
autem: ꝙ siccande essent aque Eufratis:
vt preparetur via Regibus ab ortu solis:
qđ sine gemitu dicēdum non est:initiatio
quedaz terribilis iam preeessit:sup eo.s.qđ
nup accidit:sup inclyto illo exercitu Fre/
derici magni ꝛ potentissimi Imperato/
ris:ꝛ alijs exercitibus populi Christiani:
qui transeuntes mare in infinita multitu/
dine: vix in paucis reliquijs pene sine
effectu remearunt ad propria. Ab ortu
autem Solis: via Regibus illis prepa/
rari dicta est: quia magna tribulatio:que
presens est: a parte Orientis incepisse di/
gnoscitur. Non enim videre possit: quo
modo hoc verbum allgorice intelligi que
at: sicut ꝛ multa alia: nisi forte dicamus

terram hierosolimitanam vocari spiritua
liter: ortum solis: qꝛ ibi ortus est sol iustitie
xp̄s deus noster. Igitur equestris exerci/
tus: quem vidit in visione Joānes: falsos
illos christianos designat: ⁊ regnum pari/
ter sarracenoꝝ: qđ lꝫ videamus ꝓficere in
regnum nouum: qđ designatum est in pe/
Dañ.2 dibus statue: quam vidit in visione: Na/
buchdonosor rex: de plantario: tñ ferri or/
tum est: hoc est: de regno illo sarracenoꝝ:
qđ initiatuꝫ est a Mahometh. Et hoc qđ
summope notandum credidi: ne qs me ar
guat bis ducere ad ꝯflictum gentem sarra
cenoꝝ: hoc est: in duobus tp̄ibus: quarto
s. ⁊ sexto. Non est ꝯtrarium vel absurduꝫ:
ꝙ caput vnum bestie: qđ quasi mortuum
visum fuit: iteꝝ reuixit a mortuis: ⁊ visuꝫ
est ꝙ fecisset deteriora mala: qꝫ que fecerat
a principio. Non est alienum a fide: qꝛ in
illa visione Nabuchodonosor: auꝝ qdem
positum est semel: argentum semel: es simi
liter semel: ferꝝ autem non semel: sed bis:
⁊ dictuꝫ est: ꝙ duo regna vltima essent fer
rea: lꝫ sequens mixtum luto: ⁊ ꝙ alteꝝ ex
altero orietur. Hec idcirco dico: qꝛ duo ista
regna vltima: habent locum inter confli/
ctus septem angeloꝝ: de qbus agimus: in
quarto: vꝫ: ⁊ sexto tp̄e: ceteris tribus re/
gnis ab hac cōione seclusis. Igif equestris
exercitus: quem vidit Sanctus Joannes.
Pseudo ꝓphetas simul ⁊ sarracenos desi
gnat: qui ⁊ pro multitudine nimia: innu/
merabiles sunt: ⁊ pro fortitudine supbi ⁊
pro crudelitate feroces. Equi enim quos
vidit: significāt cohortes ⁊ cetus innume/
ros pugnatoꝝ. Sessores pseudo ꝓphetas:
qui videntur sagaciores esse: ⁊ quasi inter
hoies rationem habere. Hi tribus tegumē
tis muniunt corda sua ne possint vulnera
ri sagittis: ⁊ transfigi spiculis verboꝝ dei:
ira: luxuria: ⁊ hypochrisi. Ira: qꝛ nolunt si
cut hoies rationabiliter agere: sed sine rō/
ne ⁊ iustitia irascuntur aduersus eos qui
non sentiunt eadem cum illis. Luxuria: qꝛ
cum nos laudemus vitam castam: ipsi feli
cem putāt vitam luxuriosam. Hypochrisi:
qꝛ docent subiectos suos coram alijs graui
ter se habere: ⁊ nihil amittere leuitatis. Et
hi oēs ad hoc laborant: vt deleant nomen
xp̄i de terra: ⁊ imponant silētium sexto an
gelo: hoc est: predicatoribus veritatis: qui
bus datum est forte sicut ⁊ ceteris annun/
ciare euāgelium in tp̄ibus istis. Prima lo
rica: que est: ira: designaf in igne: qꝛ ignis
in diuina pagina sepe iraꝫ designat. Scđa
que est: luxuria: designatur in sulphure: qꝛ
vtrūqꝫ sane sentientibus horribiliter fetet.
Tertia que est: hypochrisis: in colore iacyn
ctino: qꝛ iacynctum aereum hꝫ colorem: ⁊
ipsi se dicunt esse ꝯtemplatores celestium:
presertim qꝛ multi eoꝝ: astroꝝ diuinatio/
nibus gaudēt. Hec enim tria sunt: que ma
xime abijciunt verba dei. Ira: luxuria: ⁊ sa
piētia seculi. Ira enim ⁊ luxuria cecāt ocu
los mētis ne videatur qđ veꝝ est. Sapien
tia seculi: resistit sapientie dei. Unde ⁊ in li
bro Hyeremie dr̄. Filij Agar qui exquisie/
runt sapientiam que de terra est: non inue
nerunt locum eius. Tales ergo sunt: ⁊ taꝫ
multi quos peccatis nostris exigētibus pre
ualere sentimus: tales sunt ⁊ tam multi:
cuꝫ qbus nos opꝫ (⁊ hoc qꝫ citius) bis ad
ꝯflictum venire. Modicum (inquit dn̄s)
⁊ non videbitis me: ⁊ iteꝝ modicum. Qđ
cum fuerit completuꝫ: videbitis me: ⁊ gau
debit cor veſtꝝ. Hoc enim modo opꝫ dn̄m
Jesum: qui vsqꝫ modo in membris suis la
borauit in terra: ire feliciter ad patreꝫ: cum
post duas istas tribulationes: que in sexto
tp̄e ꝯsumande sunt: euacuauerit oēm prin
cipatum ⁊ potestatem: qꝛ opꝫ (inqt) illum
regnare quo ad vsqꝫ ponat oēs inimicos
suos sub pedibus suis. Quasi enim tunc
ibit ad patrem: qui vsqꝫ modo: in mēbris
suis humiliter stetit in terris: qꝛ qui vsqꝫ
nunc ꝑsequuti sunt illum: negantes eum
esse veꝝ filium dei: in die illa laudabunt ⁊
dicēt. Benedictus qui venit in noie dn̄i. s.11 ⁊
Propter istas duas tribulationes: que ge mat.21
minande sunt in tp̄e sexto: nō ait Joānes:
numerus equestris exercitus decies mil/
lies dena millia: qđ iure acciperet pro infi/

nito:quia denarius:⁊ millenarius : perfe/
cti ſunt numeri:ſed ait. Vicies millies de/
na millia. Qđ tale eſt:ac ſi diceretur. De/
cies millies dena millia : ⁊ iterum decies
millies dena millia. Sed audiuimus de
equitibus quales ſint : ⁊ qualibus ſint ar/
mis ad reſiſtendum veritati muniti : au/
diamus ⁊ de equis : qui forte ad irrogan/
da mala attrociores ſunt. Nam ſequi/
tur.

T.14 ¶ Et capita Equorum tãquam
capita Leonum erant : & de ore
ipſorum procedit ignis : & fu/
mus:& ſulphur. Ab his tribus
plagis : occiſa eſt tertia pars ho/
minum:de igne:& fumo:& ſul/
phure quæ procedebant de ore
ipſorum. Poteſtas enim Equo/
rum in ore eorum erat:& in cau
dis eorum. Nam caudæ eo/
rum ſimiles Serpentibus : ha/
bentes capita : & in his no//
cent.

¶ Cum aliqua gens incipit preualere : ⁊
ſubijcere ſibi Tribus ⁊ Linguas : ſolet ijs
qui maior eſt eorum:diuidere Ciuitates ⁊
Caſtella militibus ſuis:ſm quod : non ſo/
lum in gentibus:verumetiam ⁊ in eo po/
pulo qui dicitur Chriſtianus:accidiſſe di/
dicimus. Solent etiam hi qui principan/
tur in populis:ſtudere ſapientie ⁊ doctri/
ne:vt videantur inter ceteros homines:⁊
vti quaſi homines ratione. Accidit autem
ex hoc:⁊ ſepe accidit:vt hi qui dominan/
tur populis:videantur pro ratione ⁊ ſcien
tia habere inter homines humanam for/
mam:qui autem ruſtici ſunt ⁊ bruti : nihil
in ſeipſis humanitatis habeant : nihil ra/
tionis:ſed ſint quaſi Equi ⁊ Muli quibus
ps.31. non eſt intellectus. Plerunqȝ etiam cum
iudicant alios : hi qui iudicant eos : cum
quadam miſeratione promunt ſententiam
contra eos:vt non videantur facere volun
tarij:ſed neceſſitate coacti. Qui autem ru/
ſtici ſunt ⁊ bruti:cum puniendi aliquez po
teſtatem accipiunt : ac ſi Leones rugien/
tes frendent dentibus in eum:nullum ſe
oſtendentes affectum miſerationis habe/
re. Sicut Preſes Pylatus conabatur eri
pere Chriſtum:⁊ miſerebatur ipſius : mi/
niſtri autem non ſolum occiderunt eum:
verumetiam vt ſe oſtenderent crudeles in
paſſione ipſius:inter cetera impropia mor
tis eius:grauiora illi tormenta:ſputis ⁊ co
laphis inferebant:lȝ ergo ſeſſores equorū
ſatis eſſe terribiles demonſtrẽtur:longe tñ
diſſimiliter ab equis : qui quidem Leoni/
nis deturpati capitibus:caudis quoqȝ ſer/
pentinis monſtruoſi effecti : horribile ſpe/
ctaculum ſe cernentibus prebent. Quid
enim Leone ferocius?⁊ quid Serpente fu
rioſius?Furor (inquit) illis ſm ſimilitudi
nem Serpentis. Deinde Leo palam ſeuit: ps.57.
Serpens ex occultis inſidijs caput pro/
trahit venenoſum. Propter hoc foris pu/
gne:intus timores. Foris enim minantur
mortem:vt poſſint conſtantes milites pe/
nis frangere irrogatis. Secreto loquun/
tur blande:⁊ promittunt negantibus feli/
cem vitaȝ:vt poſſint frangere blanditijs:
quos nequeunt ſuperare tormentis. Pro/
pter hoc:in Equis Leonum capita : pro/
pter hoc in caudis capita ſerpentina. Nec
mirum ſi de ore eorum:ignis : ⁊ fumus:⁊
ſulphur proeedere dicta ſunt : qȝ ex abun/
dantia (inquit domiuus) cordis loquitur mat.12.
os. Bonus homo de bono theſauro cor/
dis ſui:profert bonum:⁊ malus homo de
malo theſeuro cordis ſui : profert malum.
Quales eniȝ poſſunt eſſe diſcipuli qui ma
los habent magiſtros? In aſpectu' deniqȝ
eorum concipiunt dolorem:⁊ pariunt ini/
quitatem. Nam quia vident magiſtros in
dutos loricis igneis:ipſi in corde concipi/
unt ignem. Quia vident eos indutos lori
cis ſulphureis:ipſi in corde concipiunt ſul

phur. Quia vident eos indutos loricis ia
cynctinis: ipsi in corde ꝯcipiunt fumum.
Ut enim de ferro procedit ignis: sed ta/
men in ligno cui adheret: proficit ꝛ effici/
tur magnus: ita nonnulli prauorum ho/
minum: qui malorum seminatores sunt:
q: propter intelligentiam quam habent:
cauteriatas habent conscientias suas: mi/
nus sunt audaces ad facienda mala que co
gitant: eo ꝙ velutcunqꝫ timeant iudiciuꝫ
cuncta cernentis Dei: saltem vel pro pena
temporali qua multi in preteritis seculis
puniti sunt. Qui autem decepti sunt ab
eis: bonas se conscientias habere credunt:
ꝛ arbitrantur se in his que faciunt: obse/
Joã.16 quium prestare Deo. Inde est ꝙ sessores
Equorum loricas igneas quas habent: sul
phureas quoqꝫ ꝛ iacynctinas ad muni/
mentum erroris sui habere videntur: equi
autem ignem: ꝛ sulphur: ꝛ fumum quem
euomunt: non tam ad munimentum erro
ris sui: q̃ꝫ ad necem multorum: eorum: sci/
licet: de quibus dicitur. Ab his tribus pla
gis occisa est tertia pars hoium: de igne: ꝛ
fumo: ꝛ sulphure: que procedebant de ore
ipsorum. Et quod sequitur. Potestas eniꝫ
Equorum: in ore eorum erat: ꝛ in caudis
eorum: nam caude eorum similes Serpen
tibus: habẽtes capita: ꝛ in his nocent. Ta/
le est: ac si diceretur. Aliorum Equorum:
virtus in dorso ꝛ in pedibus est: istoruꝫ au/
tem contra vsum ꝛ rationeꝫ: in capitibus
ꝛ in caudis eorum. Plerumqꝫ etenim su/
perbi homines: lente quidem incipiunt fa
cere mala: sed postq̃ꝫ exagitati sunt: exarde
scunt in iraꝫ: ꝛ rursuꝫ ꝯsumata ira: ab inse
rẽdis malis quiescunt. Hi aũt non sic: sed
cum aperta ira incipiunt perpetrare ma/
la: ꝛ cum putantur ab inserendis malis
2.thes.5 quiescere: tunc ex inspato deteriora mala
cõmittunt. Hoc est enim illud. Cum dixe
rint: pax ꝛ securitas: tunc repentinus eis
superueniet interitus: sicut dolor in vtero
habenti ꝛ non effugient. Unde ꝛ caput il
lud Bestie (quod respicit aduersarios
istos) dictum est ꝙ habuerit plagam gla/
dij ꝛ vixerit: quia cum creduntur defice/
re: tunc incipiunt: ꝛ cum putantur esse
mortui: tunc deterius viuunt. Moriun/
tur autem ab his plagis: hi qui negata fi/
de Christi: illorum se iudicio ꝛ preceptioni
committunt. Aut enim faciunt hoc ꝙ ti/
ment iram: aut q: fetore prouocantur luxu
rie: aut q: in secta illa tam feroci: aliquem
colorem ficte religionis attendunt: maxi/
me auteꝫ propter signa mendacia: que (vt
alibi ostenditur) facturi sunt. Quam vero
magnus sit populus iste: ꝛ q̃ꝫ magna ma/
la facturus. Johelis vaticinio demonstra/ Johe.2
tur: cum dicitur. Canite tuba in syon vllu
late in monte sancto meo: conturbentur
omnes habitatores terre: quia veniet dies
domini: quia prope est dies. Dies tenebra/
rum ꝛ caliginis: dies nubis ꝛ turbinis:
quasi mane expansum super montes. Po/
pulus multus ꝛ fortis: ꝛ similis ei nõ fuit
a principio: ꝛ post eum non erit vsqꝫ in an
nos generationis ꝛ generationis. Ante fa/
cieꝫ eius vorans ignis: ꝛ post eum exurẽs
flamma. Quasi hortus voluptatis terra co
ram eo: ꝛ post eum solitudo deserti: neqꝫ
est qui effugiat eum. Quasi aspectus equo
rum aspectus eorum: ꝛ quasi Equites sic
current. Sicut sonitus quadrigarum su/
per capita montium exilient: sicut soni/
tus flamme ignis deuorantis stipulam:
velut populus fortis preparatus ad pre/
lium. A facie eius cruciabuntur populi:
omnes vultus redigentur in ollam. Hec
verba Johelis: satis verbis Joannis: de
quibus agitur in hoc loco: similia sunt:
quia ꝛ ꝙ ibi dicitur: Populus magnus:
ꝛ multus: ꝛ ꝙ hic vigies millies dena
millia: immensam ꝛ infinitam multitu/
dinem Paganorum presignat: quorum
terribilis infestatio: gemino armorum ge
nere Christianos impugnat. Non enim
Domininm tantum querunt in exterio/
ri homine: verumetiam fidem eorum
quos subijciunt sibi: diuersis tormento/
rum generibus extinguere moliuntur.
Sequitur.

T.15. ¶ Et cæteri homines qui non sunt occisi in his plagis: neq3 egerunt penitentiam de operibus manuum suarum: vt non adorarent Dæmonia & Simulachra aurea: & argentea: & ærea: & lapidea: & lignea: quæ neq3 videre possunt: neq3 audire: neq3 ambulare: & non egerunt penitentiam ab homicidiis suis: neq3 a fornicatione: neq3 a furtis suis.

¶ Dixit hec ꝛ stetit: impfectam ꝛ incōsumacam orationem relinquens: haud dubium: ꝙ pp illud qd̄ in alio loco per pro-
Esa.24 phetam dr̄. Secretum meū mihi: Secretum meum mihi. Uidetur eniʒ in his verbis: ꝙ terminanda sit ad horam: tribulatio ipsa: ꝛ danda aliquātula pax populo christiano: non q2 iam purgata erunt scelera: sed q2 sic miserator ille incipit pcutere: vt aliqn̄ retrahat manum suam siquo modo: qui moriuntur in peccatis: ꝯuertant ꝛ viuant. Qui tn̄ quos expectat vt peniteant: non penitētes: durius punit. Unde ꝛ per pphetam huiuscemodi hoibus minatur
Esa.63. dicēs. Dies vltionis in corde meo. Quare hoc? Q2 dies dn̄i sicut fur in nocte: ita veniet. Ita enim veniet: vt preuideri nō pos-
1.thes.5 sit. Sed si ita est: qūo promittitur Helyas ppheta anteq̄ȝ veniat dies dn̄i magnus?
mala.4 An q2 ꝛ hocipsum occultum valde? Quis enim intelligeret in primo aduentu dn̄i
mat.11. Helyam venisse: si dn̄s non detegeret di-
Joan.1. cens: Joānem ipsum esse Helyam: presertim cuȝ ipse dixerit. Ego nō sum Helyas? Quis enim vestigare sufficit ꝯsilia dei? O
Ro.11. (inqt Apostolus) altitudo sapiētie ꝛ scientie dei: q̄ȝ incomprehēsibilia sunt iudicia eius: ꝛ inuestigabiles vie eius. Uidetur ergo aliqd innuere voluisse Joānes qn̄ ait. Et ceteri hoies qui non sunt occisi in his plagis: ꝛ non egerunt penitētiam de operibus manuum suaꝝ: qd̄ tn̄ ex iudicij seueritate non est ꝯsumare pmissus. Solēt modum istum tenere hoies in loquēdo: cum sciunt prauis hoibus malum esse paratuȝ: qd̄ prepalare qdem volunt: sed non presumunt timore vel amore dn̄oꝝ suoꝝ. Pulsati namq3 pietate vel zelo: dicere incipiunt qd̄ nouerunt: sed q2 sciunt esse secretum: in ꝓsequutione: deficiunt. Tale est ergo ac si diceretur. Cum ꝯstet ꝙ iustus iudex reddet vnicuiq3 iuxta opa sua: nuȝ q2 miseretur ad horaȝ pp electos suos: immunes esse possunt a plagis suis: hi qui abutuntur misericordia dei? Minime. Nam ne qs hoc silentium ꝯtēnendum putaret: adduntur alia: atq3 alia: que satis grauiora videntur. Sed forte dicit aliquis. Nunquid ego Demones ꝛ Simulachra colo: vt timeam super hoc iudicium Dei. Ego nō Demonia: sed Deum colo. Ydola eniȝ muta ꝛ surda: in toto pene orbe contrita sunt. Quid igit̄ ad me de plagis istis? Sed si cetera: ꝛ si non oia libri verba spiritualia sunt: pōt vtiq3 ꝛ hocipsum spiritualiter accipi ꝛ exponi. Multi eteniȝ sunt qui se putant adorare qd̄ non adorant: nō adorare qd̄ adorant. Sunt enim nōnulli qui se putant: nō adorare Demonia: ꝛ tn̄ sortilegis ꝛ diuinis incantatoribus: maleficijs: ꝛ auguribus tota se mētis deuotione committunt. Hi ꝓfecto Demones colunt: ꝛ nihil minus hebēt ab his qui Demonibus seruiebant. Cultus ydolatrie deletus est a facie xpi: ꝛ vix est aliquis hō in mundo (nisi forte incognitis regionibus) qui simula- Eph.5.
chꝛ mutum fabricet ꝛ adoret: ꝛ tn̄ manifesta est senrētia Pauli qui dicit. Ois fornicator: aut immundus: aut auarus: qd̄ est ydoloꝝ seruitus: non hȝ hereditateȝ in regno xpi ꝛ dei. Et ne qs sup hoc aliud fingeret: blandiendo sibyps̄i de misericordia dei: adiecit ꝛ ait. Nemo vos seducat inanibus verbis: pp hoc enim venit ira Dei in filios diffidentie. Qui ergo huiuscemodi immunditijs inquinauerunt seipsos: ꝛ superueniēte die pacis: euasuri sunt plagas istas:

vt non

vt non cito accipiant per eas mercedez erroris sui: qd putas passuri sunt & ipsi: si nō digne percepta misericordia: penitentiam agent? Nouerint pfecto & pacem illam sequuturas validissimas tempestates: quales non est expertum genus hoium ab origine mundi. Prius tñ q̄z veniat tribulatio illa: mittet dñs hoibus Angelum lucis (qui apto volumine qd aliqñ erat clausum) doceat eos archana mysterioꝝ Dei: quatenus & electis sit ad subsidium: & reprobis (qui hec ꝯtemnunt) ad cumulum dānationis: dum & illi de libri aptione proficiunt ad salutem: & isti de claritate luminis: maiorem incurrunt ignorantie cecitatem. Dicens enim Propheta in typo spiritualis ecclesie. Surge illuminare Hierusalem: q: venit lumen tuuz: protinus adiecit: & ait. Q: ecce tenebre operient terraz: & caligo populos. Igitur & si reprobi digni non sunt: aut tñ propter ipsos vt excusationem non habeant: aut pp electos: vt sciant redimere tempus: q: dies mali sunt: mittendus est a dño Predicator veritatis: sub tempore sexto qui doceat homines terrena despicere: & amare celestia. Nam sequitur.

Esa. 60

Cap. 10
T. 1.

¶ Et vidi alium Angelum fortem descendentem de cælo amictum nube: et yris in capite eius: & facies eius erat vt Sol: & pedes eius tãquam columna ignis: & habebat in manu sua librum apertum: & posuit pedem suum dextrum super mare: sinistrum autem super terram: & clamauit voce magna: quemadmodum cum Leo rugit. Et cum clamasset: loquuta sunt septem tonitrua voces suas.

¶ Quicunqz erit iste Predicator veritatis: fortis esse describitur: q: robustus erit in fide. De celo descendet: q: de vita ꝯtemplatiua: descendet ad actiuam. Amictus erit nube: q: indutus erit scriptura Prophetaꝝ. Sed & yrim gerit in capite: q: donum sancti spiritus habebit in mente. Ut enim yris. i. archus celestis apparet iunctus nubibus celi: sic ad conuincendos aduersarios: scripture sanctoꝝ Prophetaꝝ iungendus est mysticus intellectus. Sed de hoc in sequentibus. Prius enim querendum est (si tñ inueniri pōt) qs sit iste Angelus tam preclarus: vt postea que de eo scripta sunt: qd spiritualiter designent: vestigare possimus. Ego Angelum istum ẜm litteraz: aut Enoch fore crederem: aut Helyaz: nisi in sequentibus de duobus pphetis: qui putanť esse Enoch & Helyas: aliqua non his minora sermo ppheticus loqueretur: quãuis si hoꝝ vnus est Angelus: iste magis esse intelligendus Enoch qui primus disparuit: videatur. Ueꝝ hoc ꝑut melius Deus nouit. Unum dico pro certo: q huius Angeli significatum: magnum aliquem predicatorem personaliter tangit: quãuis spiritualiter ad multos viros spirituales qui in ipso tpe futuri sunt competenter valeat retorqueri: presertim: cum sicut Christus elegit sibi Discipulos non paucos ad predicãdum litteram euãgelij: ita oporteat spiritum sanctum eligere sibi aliquos quos voluerit ad pducendum: ac si de tenebris ad lucem spiritualem ac viuificum intellectum: dicente domino. Non enim vos estis qui loqmini: sed spiritus patris vestri qui loqtur in vobis. Unde & bene idem Angelus habere yrim in capite: dictus est: q yris (vt iam diximus in scda parte) aut ipsuz spiritum sanctum: aut spiritualem significat intellectum. Sane facies Angeli similis erat Solis: q: opz in hoc sexto tpe splendescere in modum Solis: ꝯtemplationem sapientie Dei: & puenire ad notitiam eoꝝ qui designantur in Petro: & Jacobo: & Joanne: vz: Hebreoꝝ populi: Grecoꝝ: & Latinoꝝ: Enoch.

quinimmo primo Latinorum : deinde
Grecorum : ⁊ Hebreorum : facti nouissi/
mat.20. mi qui erant primi : ⁊ qui primi nouissi/
mi. Ut enim pertinens ad hoc : aliud tan/
gamus mysterium: primo in Monumen
tum : ingressus est Petrus : ⁊ post ipsum
Joannes : tertio autem Maria Magda/
lena inclinauit se : ⁊ prospexit in Monu/
mento. Quod enim in illo mysterio:
Maria : hoc in isto Petrus designat : ⁊
quod in illo Petrus ⁊ Joannes : hoc in
isto Jacobus ⁊ Joannes. Ceterum quod
designent isti tres videntes faciem Jesu
Christi splenduisse in monte : hoc Magi
qui venernnt ab Oriente ad domum in
qua erat Sol iustitie Christus : ad indi/
tium Stelle: qꝛ ⁊ ipsi pari causa mysterij:
tres fuisse traduntur. Sed quia digna de
tam dignis ⁊ sanctis rebus occasio data
est : oportet nos de his tribus Apostolis
ascendentibus in montem : paulo latius
agere: vt qđ ibi gestum est ſm litteraꝫ: hic
ſm spiritum complendum esse: intelliga/
mus. Neqꝫ enim dubium esse potest: quin
mat.17. magni fuerit ⁊ archani mysterij : ꝙ post
sex dies Christus Jesus maiestatis sue glo
riam tribus familiaribus discipulis reue/
lare dignatus est. Et hoc inter Moysen ⁊
Helyam: qbus magna inter magnos pro/
phetas auctoritatis sublimitas collata est.
Ego sextum diem : sextum tp̄s ecclesie si/
gnificari arbitror: in quo inter Moysen ⁊
ad Helyam: ac si Sol in virtute sua: xp̄i fa
cies splendet: qꝛ in ꝯfinio scd̄i status ptinē
tis mystice ad Moysen: qui fuit pastor po
puli israel: ⁊ tertij: qui pari modo pertinet
Helyam viꝫ vtiqꝫ spiritualem ⁊ nescien/
tem vxorem: sed ⁊ vitam solitariam priua/
tamqꝫ ducēteꝫ: facies Christi Jesu: scriptu
ra. s. testamenti noui his qui per apostolos
illos designantur: manifestius pre solito in
notescat. Ut enim testm̄ vetus : qđ est ſm
spiritum: facies Moysi: inchoata sexta eta
te mundi: ablato (qđ erat sup illam) vela/
mine : cultoribus veritatis innotuit : ita
nunc quoqꝫ inchoata septima: amatoribus
iustitie: euāgeliuꝫ Christi Jesu plenius in/
cipiet effulgere: vt qui eum hactenus per
fidem cognouimus: vsqꝫ ad ꝯtemplādam
specieꝫ ipsius celsitudinis ꝑducamur. Pro
eo igit̄ ꝙ sexta etas: que in sex specialibus
tpibus (sicut sepe diximus) terminat̄ : ad
laborem martyribrs data est: septima ꝯfes/
soribus ad ꝯtemplationem Dei: iure inter
Moysen pastoreꝫ populi: ⁊ vsqꝫ ad tediuꝫ
aīe in regimine desudantem: ⁊ Helyam vi
tam quietam ⁊ ꝯtemplatiuam ducentem:
in modum luminaris diurni: facies salua/
toris effulsit: qꝛ in ꝯfinio (vt iaꝫ diximus)
scd̄i status: qui ad laborem ꝯstitutus est : ⁊
tertij qui ad otium ⁊ quietem: nobis si nō
negligimus ⁊ filijs nostris : hec tam mira
claritas ꝯcessa est: vt rarescētibus signis ⁊
miraculis: qbus hactenus tenera fides :. ⁊
pro tpe inualida: nutrita est: iam nunc : vt
seniores ⁊ ꝓuidi: non vt hesitantes ⁊ tentā
tes Deum : signum de celo videre quera/
mus: sed in lumine Saluatoris nostri per
semitam Justitie : infatigabiliter inceda/
mus. Utiqꝫ ⁊ propter hoc laborandum
erat diutius in etate sexta : ⁊ q̄ꝫ nimis in
sexto tempore etatis sexte : vt quomodo
filij Jsrael ad colligendum manna : pro
die sexto : ⁊ Sabbato : duplo : sexta feria
laborabant : ita in etate sexta laborarent
fideles in verbo Dei : vt ⁊ temporis pre/
sentis afflictiones : ⁊ earundem afflictio/
num sacramenta diligenter agnoscant : ⁊
ad mysteria sequentis seculi (hoc est) eta/
tis septime : que sequetur: in splendore ce/
lestis luminis contemplanda transirent.
Uerum : hoc propter sextum diem ⁊ se/
xtum tempus: ⁊ propter splendorem So
lis: qui ita apparuit in facie huius Angeli:
quēadmoduꝫ ⁊ in Christo Jesu: quatenus
apte daretur intelligi : ꝙ id complendum
est spiritualiter in tpe sexto: qđ ibi in sexto
die (non sine mysterio) intimatur. Sed
si in facie Angeli huius qui lucebat sicut
Sol: notitiam spiritualis intelligentie in/
cōcusse tenemus: qđ in pedibus eius qui
erant quasi columna ignis: nisi sensuꝫ con

cordie duorum testamentoꝝ? Qui:vꝫ:sensus concordie iure:columne ignis similis esse perhibetur:qꝛ ⁊ firmitatem veritatis patefacit in littera:⁊ eos qui querunt illuꝫ in veritate: illuminat ⁊accendit:⁊ tanqꝫ censurus lucem veram:ad superiora recurrit. Idcirco autem:hoc trinum ascribitur doctoribus,veritatis:qꝛ ipsis mediantibus ⁊ operantibus: gratia illa que designata est in yri ad notitiam auditoꝝ (dño largiente) perducitur. Unde bene quoqꝫ in manu eiusdem Angeli:liber:qui aliquãdo signatus erat: demonstratur apertus: qꝛ cum tria ista in ꝯcordiam veniunt: qđ clausum erat hactenus in scripturis sanctis:reserratis firmaculis aperitur. In manu autem Angeli:manet liber apertus:qꝛ in potestate eoꝝ:quibus datum est,manet ostendere fidelibus: quid ꝑtineatur in libro:ne quis ꝯfidens de suis viribus:aliqđ sine dono presumat:⁊ volens scire alta:dediscat humilibus ꝯsentire. Et quid inde?
Luc.14 Omnis (inquit) qui se exaltat:humiliabitur:sicut ediuerso:qui se humiliat exaltabitur. Potẽs est enim qui prestat donum: augere virtutem:vt quo maior sit aliquis in domo Dei:humilioꝛa sentiat de seipso. Alias aũt:bonuꝫ est magis nõ presumere quicqꝫ:ne forte ⁊ pro assertione falsi:hereticus:⁊ pro supbia incorrigibilis fiat. Qui autem acceperunt donum:reddunt pecuniam:vel inuiti:metuentes illam dñi sententiam: qua dictum est seruo malo ⁊ pigro. Ligatis manibus ⁊ pedibus: ponite mat.22. eum in tenebras exteriores. Qualiter autem doceant qui vera docent:in opere huius Angeli demonstratur:cum dicit. Posuit pedem suum dextrum sup mare:sinistrum vero super terram. Mare ⁊ terra in diuina pagina pro locis:in quibus scripta sunt:diuersa habẽt significare. Hic tamen per mare:testamentum nouum:vetus intelligitur per terram:qꝛ illud terrenis hominibus ⁊ terrena sapientibus datum est: istud sapientibus:⁊ profunda sanctoꝝ scripturarum perambulare valentibus. Sup mare vero ⁊ super terraꝫ posuit Angelus pedes suos:qꝛ sensus spiritualis doctoris: veritatem'que latet in diuina Pagina proferre volentis:duoꝛuꝫ testamentoꝝ littere (ac si cuiusdam arboris radici) innituntur: quatenus tanto superius fructum spiritualem ferat: quanto plantatus in bona terra:⁊ rigatus sepenumero:in viriditate ꝑdurat. Que enim Christi est viriditas:nisi fides? Ubi autem fides melius queritur:qꝫ vbi duo vel tria testimonia conueniunt in idipsum? In ore (ait dominus) duorum vel trium testium:stat omne verbum. Et bene dextrum pedem super mare posuit:sinistrum vero super terram: qꝛ Joã. 8. sicut iunior Effraym tactus dextera:prelatus est Manasse tacto sinistra: ita nouum testamentum (licet esset posterius tempore) dignitate tamen factum est primum: dicente Domino de vtriusqꝫ temporis electis. Erunt primi nouissimi:⁊ nouissimi primi. Igitur in terra:que est infe- mat.20. rius elementum: designatur littera testamenti veteris: in mari:littera testamenti noui: in yri qui apparet in nubibus celi: spiritualis intellectus: qui ex vtroqꝫ procedit. Inde est:qꝫ duo pedes Angeli similes sunt columne ignis: facies vero eius: vt Solis. Quia: videlicet: sensus ⁊ notitia duorum testamentorum: quasi humiliora tenent: contemplatio vero spiritualis Sapientie: in superioribus manet. Sed quare sub sexto Angelo tuba canente:liber demonstratur apertus:nisi vt compleatur illud quod precessit in mysterio: die quo passus est Christus:quando ⁊ velum Templi scissum est a summo vsqꝫ deorsum: ⁊ Monumenta (vt ait Euangelista) aperta sunt: ⁊ multa corpora Sanctorum qui dormierant:resurrexerunt: ⁊ mat.27 venerunt in Sanctam Ciuitatem: ⁊ apparuerunt multis? Hoc est enim tempus illud:de quo factus est sermo ad Danielem Prophetam. Quod clausi essent signatiqꝫ sermones vsqꝫ ad tempus prefinitum. Tempus prefinitum istud est: de Dañ.12

quo ꝛ loquimur. Inde est: ꝙ ꝛ ibi: ꝛ hic: iurasse Angelus demonstratur: vt qđ ibi in sexto tpe synagoge: hoc: hic in sexto ecclesie tpe appareat designatum. Sꝫ de hoc in sequentibus. Angelus autem voce magna clamat: qꝛ qđ dictuꝫ est ei: in tenebris: annunciat in lumine: ꝛ qđ aure audiuit
Luc. 12 in cubiculo: apte predicat super tecta. Sed ꝙ dictum est clamasse voce magna: ꝛ adiunctuꝫ est. Quasi cum Leo rugit indignātis animi: perturbationem prenotat: nec dubium ꝙ propter eos qui infideles sunt: ꝛ vsqꝫ in finem ꝛ ꝯsumationem in incredulitate pdurant. Sine fide etenim intellectus haberi non pōt. Quo circa rugit Angelus quasi Leo: qm̄ defecit sanctus: qꝛ diminute sunt veritates a filijs hoīum. Et
Ps. 11. qdem cum clausus erat liber: videbantur aliquātulam excusatiouem habere. Cum vero isdem liber exhibetur aptus: quam de ignorantia sua excusationeꝫ habebunt? presertim: cum ꝛ tonitrua septem loquantur voces suas: ꝛ sint ipse voces: voci Angeli vsquequaqꝫ concordes? Quod autem dicit Joannes.

T. 2. ¶ Et cum loquuta fuissent septem Tonitrua, ego scripturus eram: & audiui vocem de cælo dicentem. Signa quæ loquuta sunt septem tonitrua noli ea scribere.

¶ Demonstrat non esse adhuc oīa publicāda in generatione mala ꝛ adultera. Ipsa vox spiritualis que procedit de celo testamēti noui: vt compleatur adhuc illud qđ
Lucc. 8 ait dn̄s Discipulis suis. Uobis datum est nosce mysterium regni Dei: ceteris autem in parabolis: vt videntes: non videant: ꝛ audientes: non intelligant. Sic stella Magis apparuit in oriente: ꝛ disparuit ab oculis eoꝝ: quousqꝫ ipsi Magi pertransirent
matt. 2. Herodem. Sic Helyas ostendit ad horaꝫ filijs Israel: ꝛ non longe post relictis illis
3. re. 17. abijt ꝛ abscondit se ab eis: quousqꝫ compleerentur anni tres ꝛ menses sex. Igit̄ ad rugitum Angeli loquuntur tonitrua voces suas: qꝛ ad predicationem doctoꝝ exhibentium librum aptum: haud dubium: ꝙ per ꝯcordiam duoꝝ testamentoꝝ: septem quoqꝫ spiritus dn̄i: qui missi sunt a dn̄o in oēm terram: voces spirituales ꝛ allegoricas: veluti e tertio celo: re vera: carnali ho
mini occultandas emittunt. Siqdem aīalis hō: non pcipit que sunt spiritus Dei. 1. cor. 2.
Est enim primum celum (sicut iam scripsimus in hoc opere) vetus testamentum: scđm testamentum nouum: tertium spiritualis intellectus: qui ex vtroqꝫ procedit. Ob ergo ait Joannes. Et que loquuta essent septeꝫ tonitrua scripturus eram: ꝛ audiui vocem de celo dicētem. Signa que loquuta sunt septem tonitrua: ꝛ noli ea scribere: voluntatem ꝛ intentionem exprimit prioꝝ discipuloꝝ: qui zelo veritatis accensi: volunt mox exprimere veritatem: nondum tn̄ attendentes illud qđ scriptuꝫ est. Tempus tacendi: ꝛ tp̄s loquēdi: eo ꝙ aīa
lis hō non pcipiat que sunt spiritus Dei. Eccle. 3.
Signa (inquit) que loquuta sunt septem 1. cor. 2.
tonitrua: ꝛ noli ea scribere. Signare duobus modis accipitur in Diuina Pagina. Accipitur enim ꝓ signum facere: vt est il
lud. Signa Thau. Et accipitur pro ali Ezec. 9
qđ in occulto tenere: vt in hoc libro. Uidi librum signatum sigillis septem. Hic ergo qꝛ seqtur. Et noli ea scribere: pro occultare: accipiendum est. Sunt enim (vt iam diximus) spiritualia verba: aīalibus hoībus occultanda: dicente dn̄o. Nolite dare
sanctum Canibus: ꝛ nolite spargere mar matt. 7.
garitas inter porcos. Non ergo qđ occultatur: ab oībus occultat̄: sed ab his qui animales sunt: ꝛ carnali subiacent intellectu. Unde ꝛ fortassis: pro signuꝫ facere: dictuꝫ est. Signa. Qꝛ: vꝫ: cum signuꝫ facimus: nostris loqmur: non alienis: ita vt qđ isti pcipiunt: illi viso signo: vestigare nō possint. Omne etenim signum: qđ fit a viro prudente: ad significandum aliqđ occulte aliqbus non oībus: solet fieri: quatenus ꝛ no

tis innotescat verbum: ⁊ ab ignotis quod di abscõdatur. Doctoris vero lingua: cala mo scribe: assimilata est: q: (vt in libro) ca lamus: ita doctoris lingua in corde populi verba scribit. Unde ⁊ per Psalmistam di.
Ps. 44. Lingua mea: calamus scribe velociter scri bentis. Hoc ergo modo scribunt Docto res: ⁊ quiq; discipuli veritatis cum verba que audiunt a maioribus: in libro huma ni cordis imprimendo reponunt. Signifi cari aũt in libro cor humanuz: Apostolus
2. cor. 3. manifestat: cum dicit. Epistola nostra: vos estis scripta in cordibus nostris: que scitur ⁊ legitur ab omnibus hoibus: manifestati: qm̃ epistola estis Christi: ministrata a no bis: ⁊ scripta: non attramento: sed spiritu Dei viui: nõ in tabulis lapideis: sed in ta bulis cordis carnalibus. Hoc inq̃ modo: scribunt sancti in tabulis cordis carnali bus verba dei. Hoc modo Joãnes: immo hi qui designantur per illum: scripturas se esse putant: que septem tonitrua loquu ta sunt: vt in oẽm terraz exeat sonus eoꝝ:
Ps. 18. ⁊ in fines orbis terre verba eoꝝ. Sed q: di gnus nõ est mundus intelligere archana verba: nec videre (vt iam dixi) margari tas (quas pedibus suis sepe ꝯculcant) au diũt dilecti Dei: velut ex alto celo: ex ipso s. sacri libri mysterio: spiritualem vocem di centem sibi. Nolite publicare archana ver ba: que rapti in paradisum: que ⁊ vsq; in tertium celum audistis: q: non sunt aiali homini: ⁊ carnalem intellectum habenti indiscrete narranda: sed ita mysterialiter reponenda in membranis: vt hi qui spiri tuales sunt: spiritualiter capiant: ⁊ hi qui aiales: prophanare non possint. Est enim inter libꝝ ⁊ tonitrua differentia quedam: quoꝝ alterum proprie ad Christum perti net: ⁊ alterum ad spiritum sanctum. Sunt etenim quedam: que omnibus cõia sunt: ⁊ oibus publice predicanda. Et sunt que nõ oibus dicenda sunt: sed quibusdam (eo q spiritualia valde sint) ⁊ longe a carnaliuz intellectu: de qbus dicere videtur Aposto
2. cor. 12 lus. Scio hoiez in christo ante annos qua tuordecim: siue in corpore: siue extra cor pus: nescio: deus scit: raptuz hmõi vsq; ad tertiuz celum. Et scio hmõi hoiem siue in corpore: siue extra corpus: nescio: deus scit: qm̃ raptus est in paradisum: ⁊ audiuit ar chana verba: que non lz hõi loq. Primuz celum est scriptura: que ptinet ad primum statum. Scdm̃: scriptura que ptinet ad se cundum. Tertium: intelligẽtia spiritualis que ptinet ad tertiuz. In primo erudiunt paruuli. In scdo instituunt adolescentes. In tertio inebriant amici. Ut eñi3 qui (do nante deo) vicinitate lucis huius pfundi mur: manifestius aliqd inseramus: sicut no bis in hystoria testamẽti prioris: in fine pri mi status: ⁊ exordio scdi: apiente Xp̃o: adi tus patuit: ita in fine scdi status: ⁊ initio tertij: in littera testamẽti noui: ⁊ maxime huius libri: apiente eo: quez misit pater in noie xp̃i: op3 septem tonitrua loq. sublimi us voces suas: vt compleat adhuc in spiri tu pmissio illa Xp̃i dicẽtis. Cu3 venerit il Joã. 16.
le spiritus veritatis: docebit vos oẽm veri tate3. Fuit illud: erit hoc. Uerumtñ non si cut illud: ita ⁊ istud. Non enim eadem cã fuit incarnati verbi: ⁊ missi spiritus sancti in specie columbe ⁊ ignis: q: verbu3 incar natum: tam iustis: q̃3 iniustis in eadem as sumpta carne manifestum apparuit: spiri tus vero sanctus nõ nisi fidelibus: ⁊ vere fidelibus ostensus est. Unde: ⁊ Dñs ipse (quem viderunt ⁊ occiderunt Judei) di Joã. 14.
cens. Ego rogabo patre3: ⁊ alium paracly tum dabit vobis: vt maneat vobiscum in eternum spiritum veritatis: quem mun dus non põt accipere. Protinus adiecit ⁊ ait. Q: nõ vidit eum: nec scit eu3. Uos au tem cognoscetis eum: q: apud vos mane bit: ⁊ in vobis erit. Qd̃ tale est: ac si dicere tur. L3 ⁊ ego venerim: ⁊ ipse veniet: nõ tñ videbit eum mũdus iste: sicut vidit me: ⁊ occidere querit: s3 in solis electis meis erit ⁊ apud ipsos manebit ꝯsolans eos: per se ipsum: ⁊ docẽs illos oẽm veritatem. Non igitur ea cã est apertionis libri qui ptinet ad patefactionem ꝯcordie duoꝝ testamẽtoꝝ:

Abba°. ⁊ loquutionis septem tonitruorum ad in/
telligenda secreta Dei: vt vtriusq; rei si/
mul detrudetur archanum: sed illud est
predicandum publice: istud in cordibus
perfectorum signandum: quousq; com/
pleat predicatio libri ad comprobandum:
ꝙ patris ⁊ filij vna sit diuinitas: equalis
gloria: coeterna maiestas. Unde ⁊ ipse fili/
us dicit. Nisi ego abiero (subauditur: ad
patrem) Paraclytus non veniet ad vos.
Joā.16. Quod est dicere. Nisi ego prius compleo
opera mea: vt per ea que ego operor ad si/
militudinem operum patris mei: cogno/
scat me mundus esse equalem patri: non
est voluntatis mee mittere alium paracly
tum: cuius vocem per vos audiat: me con
tempto: q: nisi precedat fides: non sequi/
tur intellectus. Sequitur.

T.2. ¶ Et Angelus quem vidi stare super mare: & super terram: manum suam leuauit in cælum: & iurauit per viuentem in sæcula sæculorum: qui creauit cælum: & ea quæ in illo sunt: & terram: & ea quæ in ea sunt: & mare: & ea quæ in eo sunt: quia tempus amplius non erit: sed in diebus vocis septimi Angeli: cum coeperit tuba canere: consumabitur mysterium Dei, sicut euangelizauit per seruos suos Prophetas.

¶ Consonant voci huius Angeli verba
veritatis dicentis. Helyas cum venerit:
mat.17. ipse restituet omnia. Concordat quoq; ius
iurandum Angeli: cum rugitu clamoris.
At quid enim clamat ⁊ rugit sicut Leo:
ijs qui librum manibus fert apertum: ni/
si vt contumaciam nostram increpando
arguat: ⁊ nos super incredulitate nostra
deterrendo confundat: qui nec per mira/
cula conuersi: in fidei stetimus puritate:
nec per apertionem libri ad eum conuer/
timur in veritate. Abundat autē Dei ve/
ritas in mendacio nostro: vt omnis a no/
bis occasio excusationis tollatur. Ne enim
parum quid videatur: ꝙ rugit Angelus si
cut leo: addit adhuc ipsius angeli iusiuran
dum: vt credant diē vltimum ⁊ tempus
iudicij aduenisse. Non querant spatium
temporis illius quod dies nouissimus ap
pellatur: non querant que facturus sit do/
minus: ⁊ quo ordine iudicaturus sit or/ 1.pet.4.
dem: incipiente iudicio a domo Domini:
sufficit eis scire: ꝙ prope sit: sufficit eis sci/
re: ꝙ in voce septimi Angeli cum ceperit
tuba canere: consumabitur mysterium
Dei. Quis enim scit: quantum debeat du/
rare tempus illud: quod dies nouissimus
in scriptura vocatur? At ne quis putet no
uum ꝙ dico: intelligendum esse: vz: tem/
pus quoddam incerti finis: in die qui ap/
pellatur nouissimus: audiat doctorem pre
cipuum Augustinum in libro de Ciuitate Augustinus in libro de ciuitate dei
Dei: idipsum clara voce dicentem: immo
arguentē eos qui simpliciter intelligunt:
qđ non simpliciter dictum est. Cum enim
loqueretur de die vltimo: in quo Rex ma
gnus de celo veniens: iudicaturus est or/
dem: adiecit ⁊ ait. Quod in confessione ac
professione tenet omnis ecclesia Dei veri:
credimus Christū de celo esse venturum
ad viuos ac mortuos iudicandos. Hunc
diuini iudicij vltimum diem: dicimus esse
vltimū tempus. Nam per quot dies ten
datur hoc iudicium: incertum est: sed scri/
pturarum more sanctarum diem poni so/
lere pro tempore: nemo qui illas litteras:
quamlibet negligenter legerit: nescit. Cer
te audisti auctoritatem tanti Patris: cui
etiam omnes Sancti concordant in id
ipsum: vbicunq; de die vltimo plenius ali
quid loquuti sunt. Uerumtamen q: dies
vltimus largo ⁊ stricto modo accipi con/
sueuit: ⁊ non nunquam pro vno incerto
tempore (vt asserit in hoc loco Augusti/
nus) non nunquam pro extremo ipsius

temporis articulo accipiendus est: discer/ni oportet diligenter: vbicunq; agitur in
mat.25. omnia Pagina de nouissimo die: vtrum de vno tempore dictum sit: an de vltimo eiusdem temporis articulo: in quo seden/te domino in sede maiestatis sue: eidem iu dicio dabit finem: euntibus electis in vi/tam eternam: reprobis autem in ignem eternum. Neq; enim de illo iudicio: aut de illo temporis articulo: intelligendum
1.pet.4. est illud Petri (cuius superius fecimus mentionem) tempus est: vt incipiat iudi/cium a domo Dei: sed de initio illius tem poris: quod dicit Augustinus vocari vlti/mum diem. Quando autē sic accipimus vltimum diem: debemus ipsum vltimum diem: vltimam (hoc est) septimam exti/mare etatem. Ut enim dies septimus eb/domade finis est: ita vltima etas: quanti/cunq; sit spatij: finis mundi est. Et lz etas sexta (vt iam superius in prefatione digel/simus) finis mundi dicatur: longe tamen verius id de septima dici potest: que qui/dem & si sm aliquid a passione Domini si/mul cum sexta inchoata est: proprietas ta/men eius: a ruina Antichristi. Dicitur au/tem tempus illud dies iudicij: quia vlci/scetur Deus electos suos de omnibus ini micis suis: quia auferretur Regnum a filijs huius mundi: & dabitur populo
Dan.7. Sanctorum altissimi. At illud modis om nibus hucusq; manet occultum: vtrum in principio ipsius temporis (de quo hic loquitur Augustinus) an in medio: an in fine venturus sit Dominus ad iudicium:
Luc.12 presertim: cum ipse dicat. Hora qua non pu tatis: filius hominis venturus est. i. an se/
mar.13. ro: an media nocte: an mane. Uēturus est enim (vt Scriptura testatur) & rationem
Luc.16. positurus cum seruis suis: ablaturus talen tum a pigro seruo: & daturus ei qui pecu/niam duplicauit. Secundum hoc autem presumi potest: q; aut circa principium il/lius temporis: aut non longe a principio eius venturus sit: presertim: cum dicat ve ritas ipsa loquens de persequutione Anti christi. Statim autem post tribulationem dierū illorum: Sol obscurabitur: & Luna non dabit lumen suū: & Stelle cadent de celo: & virtutes celorū commouebuntur: & tunc apparebit signum filij hominis in celo: & tunc plangent omnes Tribus ter/re: & videbunt filiū hominis venientem in nubibus celi. Nam & illud quod sequi/tur in eodem loco. Et mittet Angelos su os cum tuba: & voce magna: & congrega/bit electos suos a quatuor ventis: a sum/mis celorum: vsq; ad terminos eorū: quis intelligit? Num vere (vt velle videtur) simplicitas ipsa littere: ita est simpliciter intelligendum: vt: vz: ad colligendas ani/mas electorum mittat Angelos suos cum tubis: cum econtra scriptum sit in Apo/stolo Paulo. Omnes qdem resurgemus: sed non omnes immutabimur: in momen to: in ictu oculi: in nouissima tuba? Quia vero hec omnia occultissima sunt: & tamē omnino futura: optime se ab his omnibus expediens: Augustinus ait. In fine mun/di: vel circa ipsum finem: has res didici/mus affuturas: Helyam Tesbyten ven/turum: fidem Judeorū: Antichristum per/sequuturum: Christum iudicaturum: mor tuorū resurrectionem: bonorum malorūq; discretionem: mundi cōflagrationem: eius demq; renouationem. Que omnia qdem ventura esse credendum est: sed qbus mo dis: & quo ordine veniant: magis tunc do/cebit rerū experiētia q̄ nunc ad pfectum hoīum intelligentia valet cōseq. Et de his pro loco satis dictū. Q: vero hec ipsa que de fine mundi dicuntur: alij post alios ve/luti per quinq; dierū spatia nunciare homi nibus non credentibus sibi: sed cōtradicen tibus missi sunt: dicit nūc ea ipsa: Angelus iste cū iuramento: ne qs se in verbis eius putet esse deceptū. Per viuentem (inqt) in secula seculorū: qui creauit celū: & ea que in eo sunt: & terram: & ea que in ea sunt: & mare: & ea que in eo sunt: q: tpš iaž nō erit amplius: sž in voce septimi Angeli cum ce pit tuba canere: cōsumabit mysteriū Dei:

Marginal notes (right column): mat.24. (beside "christi. Statim autem post tribulationem"); mat.24. (beside "tubis: cum econtra scriptum sit in Apo/"); 1.cor.15. (beside "stolo Paulo. Omnes qdem resurgemus:"); Augusti nus. (beside "expediens: Augustinus ait. In fine mun/")

ficut euangelizauit per seruos suos Pro/
phetas. Quid enim contrarium veritati
existimas si aduentum tanti Judicis : tot
Precones precurrunt? Nonne ⁊ Reges
mundi:qui Regna sua videre decernunt:
precursores qui sibi preparent vias : alios
post alios delegãt:vt queqꝫ victui necessa/
ria inueniãt preparata? Sꝫ quéadmodum
si aliqs Rex premitteret plures nuncios:
aliosqꝫ post alios:ad predicendam vicini/
tatem aduentus sui:⁊ primo qdem ⁊ scd̃o
crederetur:ceteris vero ,qbus magis esset
credendum quasi testibus mendacij:ꝯtra/
diceretur ab oibus:⁊ exprobraretur a mul
tis:ita in his extremis tpibus:nõ possunt
filij huius seculi de vicinitate illius diei:
aliqd audire : putantes esse deceptos eos
qui sup hoc crediderunt Apostolis:⁊ qua
si cauentes sibi ne ⁊ ipsi similiter decipian
2.pet.3. tur. Preuidit hoc Beatus Petrus Apo
stolus:⁊ sicut ipse predixit futuꝝ : ita nos
quottidie cernimus ꝯsumari. In nouissi/
mis vtiqꝫ diebus veniet (inquit) diebus
venient in deceptionem illusores : iuxta
proprias consolationes ambulantes:⁊ di/
centes . Ubi est promissio : aut aduentus
eius? Ex quo enim Patres dormierunt:
omnia sic perseuerant ab initio creature.
Jurat ergo Angelus iste:qui quasi singu/
lariter missus est vt fidem faciat : iurat:vt
increduli ꝯuertantur ad deum:si quo mo
do audientes:euigilent a somno mortis:⁊
non eos inueniat repẽtina dies illa. Utiqꝫ
⁊ sub sexto signaculo:qd̃ pactum fuit tem/
pore transmigrationis Babylonice:vidit
Daniel viꝝ quendam indutum lineis sta/
re sup aquas fluminis:⁊ eleuantem dexte/
Dan.12 ram ⁊ sinistraꝫ suam in celum ⁊ iurantem
per viuentem in eternum:q: in tempus ⁊
tpa ⁊ dimidium tpis :;complerentur vni/
uersa mysteria : que ostensa erant ipsi Da/
nieli:de diebus nouissimis. In aqua auteꝫ
fluminis super quam stabat vir:⁊ in aqua
maris sup quam Angelus posuit pedem
suum:vnum est ⁊ idem mysterium : exce/
pto:ꝙ ibi per aquam fluminis:vtriusqꝫ lit
tera testamẽti designata est:hic in terra lit
tera veteris:in mari littera noui. Et q: nõ
est facta mẽtio in Daniele de pede dextro
⁊ sinistro:dictum est de viro ipso qui indu
tus erat lineis:ꝙ eleuauerit in celum ma/
num suam dexteraꝫ ⁊ sinistram. Duas ma
nus que naturaliter deorsum pendent:ad
celum leuare:est sensus littere duoꝝ testa/
mentoꝝ : que de imis sepe loq videntur:
per cõmutationem intellectus spiritualis
ad supiora transferre. Quasi enim manus
sunt Doctoꝝ duo ipsa testamenta:q: sicut
qsqꝫ manibus resistit inimicis:ita ⁊ docto
res ecclesie:duoꝝ testamentorum munimi
ne:ab hostibus fidei se defendunt:ꝙ vero
vir ille in Daniele ꝓpheta:ambas manus
suas leuasse di: in celum:dexteram:vꝫ:⁊ si/
nistram:designat sensum spiritualium do/
ctoꝝ a littera duoꝝ testamentoꝝ ꝯsurgere
⁊ ad superiora leuari. Hꝫ enim ⁊ interior
hõ manus suas:qbus exerceatur circa lit/
teram ⁊ circa intelligentiam spiritualem:
dum querit vt inueniat:duꝫ pulsat vt sibi
apiatur. Immo dum ostẽdit viaꝫ lucis esse
in celo:dum ostẽdit esse in spiritu semitaꝫ
eqtatis. Ad hoc enim iurat : ijs qui iurat:
vt veꝝ se dicere ⁊ seruare demonstret. Est
auteꝫ plena veritas in spiritu:in littera nõ
plena:sed ex parte. Quasi ergo iurare est:
patefacere esse veritatem:que seu in littera
testamenti veteris ŝm partem:seu in litte
ra testamenti noui ŝm amplius:seu in spi/
rituali intellectu:in quo plenitudo verita
tis vniuersaliter ꝯtinetur. Ita vero in ter/
ra:⁊ in mari:⁊ in celo que cõmemorat An
gelus:in iuramento designãtur. Hec tria:
qũo in terra illa de qua ꝯstruxit altare He
lyas:⁊ in aqua que desuper effusa est : ⁊ in 3.re.18.
igne qui celitus missus est. Deniqꝫ ⁊ hic ⁊
ibi precessit illud mysterium magnum:cu
ius facta est mẽtio in Daniele (hoc est) in
tempus ⁊ tpa ⁊ dimidium tpis . Ipse est Dan.12
enim numerus annorum : qbus se a facie
Jezabelis occultauit Helyas : anni.s.tres
⁊ menses sex. Et sciendum ꝙ aqua ma/ 3.re.17.
gis assimilatur rei viuenti q̃ terra : vnde

aquaꝫ viuam dicere ꝯsueuimus:magis au tem ignis q̄ꝫ aqua:qꝛ dignius est,testamen tum nouum:testamēto veteri:multo ma/ gis proximum eterne vite. Dignior ꝛ feli/ cior spiritualis intellectus vtroq꞉ꝫ.Q̄ð er/ go Angelus iste:pedes suos ponit sup ter/ ram:ꝛ mare:manuꝫ autem leuat ad celum vt quodammodo Trinitatis mysterium tangere vnus ipse videatur:nil ꝑfecto no bis aliud insinuare mōstratur:q̄ꝫ ꝙ vnus spiritus intellectus,ex vtroqꝫ testamento ꝑcedit:quo per ea que ꝯcorditer deorsum videmus:securi ꝛ intrepidi celestia rimari sacramenta possimus : Paulo attestante:
1.cor.2. qui dicit.Spiritus scrutatur oīa : ꝛ etiam ꝓfunda Dei. Et qm̄ doctores illius tpis: qð (vt sepe diximus) prope est,: non quasi somniando:aut diuinando aliquid auda/ cter ingererent:sed qð ex ore duoꝝ testiuꝫ: quinimmo duorum testamentoꝝ:probari queat:iurare idem Angelus dictus est:qꝛ ꝑfecto ille iurat:qui non dubitat in eo qð dicit:qui ad faciendam fidem dictis:testi/ monium adhibet. Dicere eniꝫ (teste deo: teste veritate) ꝛ his similia:iurare est.Sed quare qui sic iurat:per Deum celi:ꝛ terre: ꝛ maris:ꝛ eoꝝ que in eis sunt:mentionem facit:nisi qꝛ in tribus populis vel ordini bus:miro quodam modo:ꝯcorditer reso/ nant testimonia veritatis. Est enim hoꝝ primus similis terre:scðs similis mari:ter tius similis celo vel aeri. Qui ergo ꝑ eum iurat qui fecit oīa hec:ꝯuenienter iurat:qꝛ iuratᵉ per oium creatorem. Sed ꝙ distin/ cte ponitᵉ celuꝫ:terram:mare : ꝛ oīa que in eis sunt:ꝓbat vera esse que dicit:vt in ore duoꝝ:aut trium testium:stet oē verbum. Deniqꝫ ꝯiugatoꝝ ordini:cuius proprietas est in primo statu:terrena aīalia assimilata sunt:Clericoꝝ:cuius ꝓprietas est in scðo: pisces maris:qꝛ sicut vita pisciuꝫ:aqua est: ita vita bonoꝝ clericoruꝫ:sanctaꝝ scientia scripturaꝝ.Contemplantium:cuius pro/ prietas est in tertio:aues celi:qꝛ veluti su/ piori anhelitu:ꝛ aere saluberrimo potiun/ tur.Iurat ergo Angelus per euꝫ qui crea uit hec tria:simul ꝛ tria ipsa in iuramento cōmemorata sunt:vt sciamus ꝙ ipsa tria: ita sunt a dn̄o ordinata:vt etiam tacētibus nobis:testimonium ꝑhibeant veritati.Et qd iurat?Q̄ð tempus iam non erit ampli us:sꝫ in diebus vocis septimi Angeli (sub audi:qui in ꝑximo est) ꝯsumabitur myste rium Dei.Et hoc quō? Sicut (inqͣt) euā gelizauit,per seruos suos Prophetas. Q̄ð cum ita sit:ꝛ terminus sit datus :qui pre/ teriri non poterit:qd adhuc in mundo ra dicem ponere:ꝛ casuras in ꝑximo turres edificare?An qꝛ tēpus etatis septime diu/ tius durare speratur? Sed hoc non est no strum scire : non est huius tpis vestigare: qꝛ sicut maiora opatus est Deus : sub vni/ us sexte huius breuitate etatis:q̄ꝫ in qnqꝫ precedentibus etatibus mundi:ita possibi le est etiam nunc in paucis diebus comple ri tpa multa:quatenus sicut breue est tem pus sexte etatis respectu quinqꝫ preceden tium ab initio vsqꝫ ad Christum:ita breue sit tempus septime:respectu annoꝝ etatis sexte:ꝛ tn̄ in opibus nihil sit impar : nihil minus.Sit ergo istud sicut Deus volue/ rit:ꝛ sicut ipse ꝯstituit ab eterno:qui ope/ ratur oīa in oībus ꝺm ꝯsilium voluntatis sue.Nobis autem sufficere dꝫ ad contem/ 2.cor.12 ptum mundi:ꝙ preterit figura ipsius : ꝙ anteq̄ꝫ intremus in illam requiem : opꝫ nos transire per ignem ꝛ aquam : vt quasi per dolorem parasceuen:ꝯueniant:qui di/ gni sunt:ad paschalia festa.Sed qd est:qð ait.Tempus iam non erit amplius? Nunqd post verbum istud:ꝛ iuramentum An geli:tempus non erit amplius?Absit.Sꝫ in voce septimi Angeli:cum ceperit tuba canere:ꝯsumabitur tempus mysterioꝝ Dei : sicut euangelizauit per seruos suos prophetas. Quomodo euangelizauit per seruos suos Prophetas? Obmitto cete/ ros qui fecerunt mentionem diei septimi: ꝛ primus:de hoc Moyses ait.Igitur per/ Gene.2 fecti sunt celi ꝛ terra:ꝛ omnis ornatus eo/ rum:requieuitqꝫ Deus die septimo : ab oī opere suo qð patrarat. Et benedixit diei

septimo ⁊ sanctificauit illum:qꝛ in ipso ces
sauit ab vniuerso opere suo : quod creauit
Deus vt faceret. Ecce isto modo cessabit
tempus:postquam septimus Angelus tu/
ba canere ceperit : non vtiqȝ tempus sab/
bati:quod futuruȝ est:post vocem septimi
Angeli:sed tempus afflictionis:⁊ laboris:
quod completum est generaliter in sex eta
tibus mundi:siue alio modo in sex portio
Dan.12 nibus huius sexte etatis.Deniqȝ post tem
pus istud:veniet tempus:vt ait Angelus
Danieli:quale nō fuit ex eo tempore : quo
ceperunt homines esse in terra. Tempus
vtiqȝ septimi Angeli:cui benedicet domi/
nus:dans in eo pacem ⁊ letitiam:sustinen
tibus se.Qua in re diligentius notari opȝ:
ꝙ tempus septimi Angeli:de quo hic ser
mo est:non ad illud Sabbatum pertinet:
quod est septimum tempus : respectu sex
etatum mundi:sed ad septimaȝ proportio
nem huius secundi status:in qua oportet
consumari tempora mysterioꝝ Dei.Quia
vero ad magnam illam requiem:non nisi
per magnum sexti temporis laborem:per/
uenire ꝓcedimur : ſm ꝙ sub vmbra prio/
ris testamenti:ob requiem sabbati:que se/
quebatur in omni sexto die:seu mense:vel
anno:augebatur labor in typo : haud du/
bium : eorum quos oportet adhuc semi/
nare in lachrymis : vt in gaudio metant.
Post ea que dixerat Sanctus Joannes
de iuramento Angeli. Consequenter ad/
iungitur.

T.4. ¶ Et vocem quam audiui ite/
rum loquentem mecum de cæ/
lo dicentem. Vade & accipe li/
brum apertum de manu Angeli
stantis supra mare : & supra ter/
ram. Et abii ad Angelum dicens
ei:vt daret mihi librum. Et dixit
mihi. Accipe & deuora illum:
& faciet amaricari ventrem tu/
um:sed in ore tuo erit dulce:tan
quam mel. Et accepi librum de
manu Angeli : & deuoraui il/
lum. Et erat in ore meo dulce tā
quam mel. Et cum deuorassem
eum:amaricatus est vēter meus.
¶ Auditurus est ordo ille qui significa/
tur in Joanne:vocem de celo dicentem si/
bi.Vade ⁊ accipe librum de manu Ange/
li stantis supra terram:⁊ supra mare:qꝛ ⁊ si
nusqȝ esset alia vox in Scriptura Sacra:
que hocipsuȝ preciperet:sufficeret hecipsa
vox que de celo magno descēdit (hoc est)
ꝺ isto libro apocalypsi:⁊ illa que hocipsuȝ
dicit in Ezechiele ꝓpheta.Ibit autem ad Ezec.3
Angelum ordo ipse : cum agnita veritate
Dei : nuncijs veritatis reuerenter:assen/
tiet.Accipiet vero librum apertum de ma
nu Angeli:⁊ deuorabit illuȝ:cum id quod
illi spiritualiter sentiunt : ⁊ sentientes ex/
ponunt : ipse nihilominus : percepturus
est fide:in ventre memorie seruaturus:ſm
quod ⁊ de matre Domini in consimili my
sterio scriptum est. Maria autem conser/ Luce.2
uabat omnia verba hec:conferens in cor/
de suo. Os autem ⁊ venter plerūqȝ con/
traria sibi:sentiunt:adeo vt nonnunquaȝ:
quod os delectat in edendo : venter cum
dolore ⁊ tortione retineat. Esse autem ver
ba Domini dulcia diligētibus eum:Psal
mista indicat cum dicit.Quam dulcia fau Ps.118
cibus meis eloquia tua super mel ori meo.
Quod si in ore dulcia sunt:cur sunt eorum
aliqua tam amara in ventre? Neqȝ enim
de omnibus verbis eius dici potest : ꝙ in
ore dulcia sint:⁊ in vētre amara:sed de qui
busdam (hoc est) de illis verbis que perti
nent ad laborem:⁊ amaritudinem passio/
nis. Hec enim amara sunt in ventre : ⁊ si
in ore suauia:quia ⁊ si in notitia veritatis:
delectatio est:in experimento tamen labo/
ris:gemitus:⁊ afflictio spiritus. Quo cir/
ca : ⁊ si delectat quod occurrit prius pro/
pter apertionem libri : amarum est tamen

valde quod sequitur propter passionem ecclesie. Nec putandum q ecclesiam ptemplantium designatam in Joanne: immunem esse oporteat ab afflictione eadem: cum constet eidem Joanni & Jacobo fratri suo dictum esse a Domino. Calicem
Mat. 20. quidem meum bibetis: quia & si pacato fine: idem Joannes requieuit in Domino: nihilominus tamen & ipse multa supplicia tollerauit. Non enim potest esse exsors
Joan. 8 a passione: qui vult coram Principibus mundi huius testimonium reddere veritati: dicente ipsa veritate Fratribus suis: nondum credentibus: sed contradicentibus verbis suis. Non potest mundus odisse vos: me autem odit: quia ego testimonium perhibeo de illo: quia opera eius mala sunt. Et Discipulis suis. Si de mundo
Joã. 15. fuissetis: mundus quod suum esset diligeret. Quia vero non estis de mundo: sed ego elegi vos de mundo. Propterea odit vos mundus. Igitur non modo: Clericis designatis in Petro: ppinãdus est calix vt patiantur pro Christo: verumetiam & monachis designatis in Joanne: quia non solum Petrus sequutus est Christum: cui dictum est ab eodem Domino. Sequere
Joã. 21. me. Verumetiam & Joãnes: de quo & subiungitur. Conuersus Petrus: vidit illum Discipulum sequentem: quem diligebat Jesus. Quod autem ait Jesus. Sic eum volo manere donec veniam: quid ad te? tu me sequere: tale est ac si diceretur. Et si ordo iste sicut & precedens: sequi paratus sit: & sequi ceperit: nolo tamen: vt cum precedenti in tormentis deficiat: sed volo vt liberatus de manu pessimorum: maneat vsq in finem: quousq ego veniam ad extremum iudicium. Sic fugienti Dauid a facie Absalon: occurrerunt duo amici eius: parati in omnibus sequi eum: sed tamen qui prius venit: admissus est: qui autem posterior: non est sequi pmissus: haud dubium: q in typo duorum ordinum qui sequuntur Jesum: quorum primus admittitur ad consortium passionis: secundus relinquitur in Ciuitate: ad dissipandum consilium Achitophelis (hoc est) Hereticorum: qui discedent a Christo. Primus ergo duoru patietur cum Petro ad complendum numerum Sanctorum Martyrum. Secundus relinquetur cum Joanne ad predicandum Euangelium Regni: populis hucusq in cecitate relictis. Unde & hic subditur.

¶ Et dixit mihi. Oportet te iterum prophetare: populis: & linguis: & Regibus multis. T. 5.

¶ Quid est q dicit. Oportet te iterum prophetare: nisi quia iam annunciatum erat Euangelium per Apostolos Christi: & Judeis & gentibus: quando scriptus est liber iste: & tamen non omnibus datum erat: vt crederent per verbum eorum: quousq compleatur numerus annorum prefinitus a deo: vt quomodo in exordio primi status: datum est Josue introducere filios israel in terram promissionis. In exordio secundi: Sancto Joannni & socijs eius euangelizare in Judea & in Asya: ita nunc quoq detur eis: quos designat Joãnes: predicare populis: & linguis: & Regibus multis. Futurum est enim vt adhuc Judaica perfidia subijciatur sceptro Christi. Futurum: vt reliquie gentium: agnoscant Saluatore mundi esse Jesum: agnoscant non esse salutem veram nisi in fide Sancte Trinitatis: nisi in confessione patris: & Filij: & Spiritus Sancti (hoc est) in fide & confessione vnius Dei: a quo omnia: per quem omnia: in quo omnia: qui vult omnium miserer: dicente Apostolo. Concludit deus omnia in credulitate: vt
omnium misereatur. Pro eo enim q Deus trinitas est: in tribus magnis certaminibus: oportebat dissolui regnum mundi huius a compage sua: vt statueret ppetue regnu Dei: euacuato a Rege Xpo: oi principatu & potestate: & positis vniuersis inimicis scabellum pedum eius. Fuit autem Ro. 11.

primum certamen: sub Moyse famulo do/
mini. Secunduȝ sub Apostolis. Tertium
sub illis quos Beatissimus designat Joā/
nes. De hac serotina predicatione quaȝ fa/
cturus est ordo ille quem designat Joan/
nes: ꝯsumato iam pene illo ordine quem si/
Clerus cōsuma bitur. gnificat Petrus: interrogata veritas a di/
scipulis de fine mundi: post multa que fu/
tura fore predixit: adiecit ⁊ ait. Et predi ca/
mat.24 bitur hoc Euangelium regni in vniuerso
orbe in testimonium omnibus gentibus:
⁊ tunc veniet ꝯsumatio. Et recte non ait.
Opȝ te iteruȝ euangelizare: sed propheta/
re: q: euangelizare proprie dictum est: pre/
dicare verba euangelij: ſm hystorie verita/
tem: prophetare vero: annunciare futura:
seu per occultam inspirationem gratie: seu
per intelligentiam spiritualem. Quamuis
enim aliud sit habere prophetiam: aliud
nosce mysteria: q: tum per vtrunq̃ predi/
cuntur futura: recipi aliud pro alio in di/
uina pagina consueuit. Sequitur.

Cap.11. T.1. ¶ Et datus est mihi calamus si/
milis virgæ: & dictum est mihi.
Surge & metire templum Dei:
& Altare: & adorantes in eo. A/
trium autem quod est foris: tem/
plum, eiice foras: & ne metiaris
illud: quoniam datum est genti/
bus: & Ciuitatem calcabunt mē/
sibus quadraginta duobus.

¶ Sicut vnum fuit Templum Dei: qđ
edificauit Salomon: ita vna fuit Sancta
Ciuitas: quam edificauit Dauid: vel po/
tius: quaȝ superedificauit: imposito illi no/
mine Hierusalem: que tamen qualiter fue/
rit sancta: non inuenitur: cum in ipsa effu/
sus sit sanguis Jesu Christi: ⁊ sanctoꝝ pro/
phetaꝝ: nisi forte propter sanguineȝ ipsum
sanctum: qui effusus est in ea: ⁊ quia Deus
elegit illam in sanctam: vt poneret ibi no/
men suum. Magis autem dicenda est san/
cta Ciuitas: sancta Romana Ecclesia: que
firmiter tenet ⁊ predicat veram Fidem:
non sicut Ecclesia Grecorum: que negat
spiritum Sanctum procedere a filio Dei:
nec sicut Synagoga Judeoruȝ: que negat
Messiam: idest: Christum natum a Deo
patre: quasi nō sit filius Dei: sed filius Jo/
seph: qui causa magni mysterij: dictus est
vir Marie. Igitur sancta Ciuitas Hieru/
salem: sancta Romana Ecclesia (hoc est)
tota latinitas intelligenda est: sicuti Eccle/
sia Grecorum: Samaria: siquidem vt ibi
decem Tribus scisse sunt a domo Dauid:
ita ab Ecclesia Petri: scisse sunt Greco/
rum Ecclesie. Porro Templum Dei: or/
dinem piorum Sacerdotum designat: Al/
tare vero ipsum: Cardinalium speciale ca/
pitulum. Quod si aliqui sunt: aut fuerunt
in eo: qui forte quod ore predicant: opere
non ostendunt: num peruersitas illorum:
promissionem illam Domini potuit im/ mat.16.
mutare: qua dicitur. Tu es Petrus ⁊ su/
per hanc petram edificabo Ecclesiam me/
am: ⁊ Porte Inferi non preualebunt ad/
uersus eam? Absit. Est enim (inquit Apo/
stolus) Deus verax: omnis autem homo Ro.3.
mendax. At quomodo Atrium quod est
foris Templuȝ: ita quidem structure tem/
pli: ac si quadam affinitate: seu propinqui/
tate coniungitur: vt tamen a corpore tem/
pli alienum esse videatur: sic Clerus Gre/
corum quadam propinquitate Christiane
fidei iunctus esse videtur Clero Latino/
rum: ⁊ tamen quibusdam vsibus super/
stitiosis: segregatus est ab Ecclesia Pe/
tri: nolens coarctari ⁊ constringi sub di/
sciplina vniuersalis Episcopi ⁊ Pastoris
animarum suarum: non ignorans ꝙ ei
Dominus generali ⁊ solenni mandato:
pascendas tradiderit Oues suas: sed
elegit magis Jeroboam filium Nabath:
qui peccare fecit Israel: ⁊ iuxta illud
Prophete: Rasim ⁊ filium Rome/ 3.reg.5
lie: vt liceat ei ambulare per viam la/
tam ⁊ spatiosam: que iuxta Saluatoris
vocem: non ducit ad vitam: sed ad perdi/
tionem. Hac pro causa: non immerito: matt.7.

clerus Grecoꝝ cum filijs suis eijcietur so/
ras:q: datus est gentibus:vtpote: q: non
pstringitur sub mensura calami ⁊ disciplí/
na Pastoris: vt discat oís populus subdi/
tus esse deo:⁊ obedire in oibus cui prece/
perit ipse. Pro eo enim ꝙ relicto Templo
dei:qd fundatum est Rome de lapidibus
viuis:a quo debent vniuersi populi: non
panem fermentatum (quem Greci offe/
runt) sed pure ⁊ orthodoxe doctrine acci/
pere veritatem: elegerunt magis esse in
atrio:qd sibi extra templi ambitum. Con/
stantinopoli construxerunt epi: ⁊ habere
eos quos ipsi elegerunt sibi in Reges ⁊ pa
stores aiaꝝ suaꝝ:⁊ iam illos ex magna par
te datos gentibus esse videmus:⁊ adhuc
deterius esse dandos pheticum illud qd
modo supra cōmemoraui in typo decem
Tribuum Israel:manifestat:cum dicitur.
Esa. 8. Pro eo ꝙ abiecit populus iste aquas Sy/
loe que vadunt cum silentio: ⁊ assumpsit
magis Rasim ⁊ filium Romelie: pp hoc
ecce dñs adducet sup euz:aquas fluminis
fortes ⁊ multas:Regem Assyrioꝝ:⁊ oēm
gloriam eius. Et ascendet super oēs riuos
eius:⁊ fluet sup vniuersas ripas eius. Di/
ctum est hoc ꝺm litteraz de populo israel:
qui erat pro peccatis suis tradēdus in ma/
nus Assyrioꝝ:sꝫ tñ in figura eoꝝ que passe
sunt:⁊ patiuntur vsqꝫ adhuc plurime Gre
coꝝ ecclesie. Ut enim tribus illas Assyrij:
ita Arabes:qui ⁊ Sarraceni:istoꝝ q̃plurí
mas vastauerunt ecclesias. Et q: siue in tē
pore illo Tribus Iuda:siue in isto: latina
ecclesia:addere peccata peccatis:⁊ scelera/
tius agere nō pauescit:⁊ hic dictum est de
gentibus:qbus datuz est atrium qd est so
ris templum:ꝙ Ciuitatem sanctam calca
ture sint gētes mēsibus quadraginta duo/
bus:⁊ ibi simile aliqd:haud minus terribi
lius adiunctum est sub eodem mysterio.
Esa. 8. Et qd est illud? Et ibit (inqt) per Iudam
discurrens ⁊ transiens vsqꝫ ad collum ve/
niet. Et erit extensio alaꝝ eius implens la
titudinem terre tue:o Emanuhel. Erit
autez istud in diebus illius Regis vndeci
mi: qui scriptus est in Daniele propheta: Dan. 12
quiqꝫ regnaturus est in tp̄s ⁊ tpa:⁊ dimi/
dium tpis. Igitur ⁊ ecclesiam Grecoꝝ da
rioꝝ gentibus pro peccatis:⁊ ecclesiam la
tinam calcandam esse a gentibus mēsibus
quadraginta duobus. Uex qd ait. Metire
templum dei:⁊ ꝑtinus addidit. Et adorā
tes in eo. Etiam reliquie Grecoꝝ que ꝯfu
gient ad Romanam ecclesiaz: in numero
adorātium accipiende sunt:haud dubiuz:
ꝺm illud qd dictum est a dño ad Helyam.
Reliqui mihi septem millia viroꝝ:qui nō 3. re. 19.
curuauerunt genua sua ante Bahal. Qd
autem oporteat:reliquias Grecoꝝ seq ali/
qñ Latinos in notitia veritatis:⁊ nōnul
los etiam eoꝝ transire in significatum eoꝝ
qui designantur in Ioanne:etiam verbis
mysticis dari potest. Dicit sane isdem Ioā
nes in euāgelio suo:iuisse Mariam Mag
dalenam:mane cuz adhuc tenebre essent: Ioā. 20.
ad monumētum ⁊ inuenisse inde sublatuz
corpus Iesu. Uenisse aūt ⁊ nunciasse hoc
Petro:⁊ illi discipulo quem diligebat Ie
sus:ipsi.s. Discipulo qui ⁊ scripsit hec. Ad
cuius vocem ceperunt currere simul: Pe
trus.s. ⁊ Ioānes:vt venirent ad monumē
tum:⁊ factum est ita:precucurrit autem ci
tius Ioannes:⁊ puenit primus ad monu/
mentum: nec tñ introiuit. Sequutus est
aūt Petrus ⁊ introiuit prius: factusqꝫ est
primus nouissimus:⁊ nouissimus ꝑmus.
Hec oia ⁊ que sequuntur:leguntur annis sin
gulis in ebdomada Pasche. Sed pleriqꝫ
sic audiunt foris:vt qd intus habeant:nō
attendant. Q: vero tp̄s appropinquat vt
hoꝝ mysteria compleantur:vtilius forsan
apiuntur modo:si qua vsqꝫ ad presens nō
fuerūt apta:ne forte putet agricola ꝯtēnen
dos esse agros spinosos:ex qbus expectat
dñs fructum in tpibus suis. Hec itaqꝫ euā
gelij verba:si ad soluz significatum Petri
⁊ Ioānis:semota a mysterio Maria Mag
dalena:retorquere libet:possumus in Ioā
ne qui prior venit: ⁊ posterior intrauit in
monumētum: populum accipe Iudeoꝝ:
qui primus accepit vetus testm̄:qꝫ popu/

lus gentilis:⁊ tamen ad internum ipsius intellectum:non nisi in fine mundi intro/ire permittitur. Si autem simul tres con/feruntur in vnum:Petrus.s.⁊ Joannes: ⁊ Maria Magdalena (qđ magis euange lica lectio) velle videtur:Maria Magda lena:que mane cuꝫ adhuc tenebre essent: peruenit ad monumentum:designat Sy/nagogam Judeoꝝ:que prima cum adhuc tenebre ignorantie essent in mundo : pue/nit ad notitiam prioris testamenti. Que: vꝫ:Synagoga:cum ad vltimuꝫ in electis palmitibus:agnouit Christum esse filium Dei : ⁊ vidit ꝙ reprobatus esset a populo suo:honoratus vero ⁊ electus a gẽtibus: intuita subtilius in monumento scriptu/raꝝ sanctaꝝ:perpendit ꝙ vacaret littera: sublata inde veritate : que est in spirituali intellectu : ita vt apte dicat vnus eorum. Littera occidit : spiritus autem viuificat.
2.cor.3. Et non oẽs qui ex Jsrael:hi sunt Jsraeli/
Ro.9. te:neqꝫ qui semen sunt Abrae:omnes filij: sed in Jsaac vocabiť tibi semen.i.non qui filij carnis:hi filij Dei:sed qui filij sunt ꝓ/missionis:extimãtur in semine.Hec ⁊ his similia dicente Apostolo Paulo cum cete ris fidelibus qui erant ex circuncisione:⁊ ostendente multis argumentis:ꝙ vacaret monumentum littere:ꝓm se : ⁊ qꝛ veritas spiritualis intellectus quam occiderant ⁊ sepellierant Judei velut in fossa humo:vt statuerent carnalem intellectum:⁊ legem carnis:suscitata esset ab ipsa littera:⁊ trãs/lata ad filios spirituales:accidit annuente Deo : vt ad predicationem illius ecclesie que erat ex circuncisione : audirent eapsa auribus cordis gentes que erant predesti/nate ad vitam:⁊ currerent certatim ad no titiam prioris testamenti : ad agnoscẽdam tantaꝝ reꝝ:quam deus ostenderat verita/tem. Liquet enim ꝙ de Maria Magda/lena:nulla fit mentio post aduentum Spi ritus sancti:⁊ ꝙ Petrus misit specialiter ad populum Latinum:Joannes ad Gre/cum:ita vt alter Rome:alter Ephesi:acci peret sepulturam.Jnde est : ꝙ sicut Ma/ria designat Synagogaꝫ Judeoꝝ:ita Pe trus populum Latinum : Joannes Gre/cum:qui duo simul ⁊ audierunt libenter: ⁊ cucurrerunt velociter ad munumẽtum. Cucurrit autem citius Joannes:⁊ perue nit ad ipsum:nec tñ introiuit:qꝛ citius cu currit:⁊ precucurrit Grecus ad addiscen/dam superficiem littere prioris testamenti:⁊ tñ ad internum ipsius intellectuꝫ vsqꝫ ad hec nostra tempora:non puenit : qꝛ si per/uenisset (ꝓfecto Latino populo : qui iam intrauit cum Petro) penitus adhesisset: sed ⁊ fieret in rei veritate nobiscum:vnuꝫ ouile ⁊ vnus Pastor. Ut enim preternit/tamus cetera : qđ est ꝙ Judeoꝝ populus electus est primo ad culturam vnius Dei: duo autem circa fines seculoꝝ:nisi qꝛ vna est persona Trinitatis:que a nullo est : ⁊ a nullo mittiť. Due vero que ab vno sunt: Eph.3.
⁊ ab vno mittuntur? Qđ si populus Ju/daicus qui electus est in patribus:typum gerit illius psone:a quo omnis paternitas in celo ⁊ in terra nominatur:cuius psone typum gerere dicimus latinum:cui datus est vicarius Christi:nisi ipsius filij qui tra ditur occurrisse ipsi Petro:⁊ dixisse. Ue/nio Romaꝫ iteꝝ crucifigi:⁊ qui dedit ipsi Petro:vniuersalem potestatem absoluen/di.s.⁊ ligandi ad omnes ⁊ sup omnes:qui censentur noie christiano? Sane:qꝛ Greco rum populo datus est Beatus Joannes: a quo ⁊ incepit perfectoꝝ religio Mona/choꝝ:typum gerit illius spiritus qui que rit ⁊ diligit filios spirituales:eos.s.qui am bulant ꝓm spirituꝫ:⁊ odiunt luxum mun di:⁊ lasciuiam carnis. Qđ si ita est:quid ꝙ Greci nondum acceperunt posse credere: ꝓcedere spirituꝫ sanctum a filio:nisi qꝛ hu militer doctrinam acceperunt a Populo Judaico:qui gerit mysterium Dei patris: sed spernit nunc humiliter accipere a La tino : qui habet in hac parte similitudi/nem filij:vt quomodo idem spiritus acci/pere dicitur a filio : ꝙ annunciet:ita Gre corum Populus qui aliquando doctri/nam accepit ab Hebreo : accip at eo mo

do similiter a latino? Hoc plane myste-
rium: si intellexissent Greci: iam intras-
sent nobiscum in monumentum: scientes
quod non est deus dissensionis: sed pacis. At
quia nesciebat adhuc scripturam Joannes:
quoniam oportebat Christum resurgere a mor-
tuis: non est mirum si adhuc Greci nesciunt
mortuam esse litteram: vbi spiritus viuit.
Scient autem postea. Scient inquam: scient:
⁊ conuertentur ex eis reliquie in toto corde
Osee. 3 suo: ⁊ venient in Syon querentes dominum: ⁊
Dauid Regem suum. Et adorabunt in al
tari: quod fundatum est Rome: ⁊ extunc ma
nus domini erit cum eis. Deinde Maria
Magdalena que stat foris: Synagoga .s.
que exteriora sectatur: inclinabit se a tumo
re superbie: ⁊ prospiciet in monumentum: ⁊
videbit ibi duos Angelos: concordiam .s. pa
trum duorum testamentorum: ⁊ intelliget vo
cem eorum increpantium se: ac si dicen-
tium. Mulier quid queris? quid plo-
Joã. 20. ras? quia nimirum mulier est ⁊ non vir
que querit Spiritum in Sepulchro: que
viuentem in secula: plorat cum mortuis.
Uidet etiam Maria Dominum ⁊ audit
illum dicentem sibi hocipsum: ⁊ extimat
Hortulanum: quia cum incipiet synagoga
apertis oculis cordis intelligere veritatem:
videbit quidem illam iam: sed non cogno
scet: quia tenebuntur adhuc oculi eius:
oppressi caligine infidelitatis sue. Sic ⁊
duorum illorum: qui cum eo loquebantur
in via: tenebantur oculi vt non agnosce-
rent quem videbant: ⁊ si cor eorum ar
dens esset in eis. Sed vt melius elucescat
quod dicitur. Tria sunt genera hominum
in hac parte notanda. Alij quippe sunt:
qui nec vident: nec agnoscunt. Alij qui
vident: sed non agnoscunt. Alij qui vidēt
⁊ agnoscunt. Nec vident: nec agnoscunt:
qui esse viuificantem spiritum: nullam per
cipiunt veritatem: idest: qui nec perci-
piunt veritatem: in his que legunt: nec
norunt attribuere quid cui: aut pro quo
scriptum sit. Uident ⁊ non cognoscunt:
qui ⁊ percipiunt quidem spiritualem in-
tellectum: nec tamen cui attribuatur pre
sentiunt. Uident autem ⁊ agnoscunt: qui
⁊ percipiunt spiritualem intellectum: ⁊
quid cui attribuatur presentiunt. Quo cir-
ca: cum Maria: nec vidit dominum: nec
cognouit ad tempus omnimode cecita-
tis Judeorum referendum est. Cum vidit ⁊
non agnouit ad tempus (vt ita dixerim)
penultimum. Cum percipient quidem spi
ritualem intellectum: sed vtrum secundum illum
oporteat eos ambulare: ⁊ ei se decetero cre
dere non intelligent. Cum vidit: ⁊ agno
uit: ⁊ vocauit eum: Rabbi: ad tempus
conuersionis eorum: cum: videlicet: ab-
lato velamine ab oculis eorum: intelli-
gent illud esse verum magisterium quod
est in spiritu: agnoscentes quid sibi velit
illud Apostoli. Littera occidit: spiritus 2. cor. 3.
autem viuificat. Quasi ergo quem videt
Maria: Hortulanum putat: ⁊ tamen do
minum quem perdidit: an ipse sit qui eum
abstulerit: querit: cum per ea que consuma
ta legit in Christo: Synagoga: quin ma-
gnus aliquis fuerit dominus Jesus: nega
re non potest: nec tamen eum credit esse
Christum: sed quasi vnum ex Prophe- 1. cor. 3.
tis: quasi vnum ex eis qui missi sunt plan
tare ⁊ rigare: non quasi ipse qui incremen
tum dat Deus. Et quia omnis fidelium
multitudo ipsum esse testatur Messiam:
quem expectant Judei: quasi ipse sit qui
abstulerit nomen Messie: cum quodam
muliebri affectu Synagoga pro ipso spiri
tu: quem videbit quidem: sed adhuc non
agnoscet interpellando causatur. Domi- Joã. 20
ne (inquit) si tu abstulisti eum: dicito
mihi: ⁊ ego eum tollam. Quasi enim
Maria: eum quem existimat Hortula-
num: putat abstulisse Dominum suum:
cum iam Synagoga vsque adeo erit desle
xa a tumore superbie sue: vt esse quidem
Messiam: non credat Dominum Je-
sum: sed tamen tam magnum Prophe-
tam: vt merito sibi pro contemptu ipsius
credat absconditam veritatem. Ideoque pro
ostendendo sibi domino regnans Hortula-

num Maria:rogatura pro ostendenda si/bi veritate:dñm Jesum Synagogam desi/gnat:cum:vz:non credet adhuc esse eum ipsam veritatem:sed quasi magnum ac sin gularem veritatis preconem. Uerum hoc vsqz ad tps. Ubi autez noie suo appellatur Maria ɔuersa cognoscit dñm ꝛ magistruz vocat.:q: vbi affectum gratie sue inspirat dñs in synagoga : qđ est cognoscere illam ex noie:protinus ɔuertuntur ad vniuersa lem magistrum:ꝛ ablato ab oculis eius ve lamine cognoscit illico saluatorem suum. Cognoscit inqȝ saluatorem : q: cognoscit veritatem nec tñ adhuc sicut est : sed sicut putant Judei:esse.s.saluatorez purꝫ hoiem ꝛ Dei filium adoptiuuz. Inde est ꝙ ꝛ post notitiam:ꝓhibetur tenere pedes dñi:quo usqz vadat ad discipulos:ꝛ ɔfiteat ascende re dñm ad patrem suum : q: nequaqȝ ad/mittit synagoga ad ɔsortium Christi:cre/dēdo ipsum esse filium Dauid:nisi ɔfiteat esse eum verꝫ filium Dei:esse eum benedi/ctum:qui venit in noie dñi. Fecit autem

ps.117. mat.23. Maria ad litteram:sicut precepit dñs. Fa ciet ꝛ hoc in spiritu:ɔuersa ad dñm syna/goga. Igitur ꝛ reliquie Grecoꝝ agnita ve/ritate que est in spiritu:ɔuertentur ad vni tatez ecclesie. Et reliquie iudeoꝝ pari mo do ɔuertent ad dñm:ꝑm qđ de duobus ce cis in typo vtriusqz populi in euāgelio scri ptum est. Egredientibus illis.i.Christo ꝛ discipulis eius ab Jerico:sequute sunt euz

mat.20. turbe multe. Et ecce duo ceci sedentes se/cus viam audierunt q: Jesus trāsiret:ꝛ cla mauerunt dicētes. Dñe:miserere nostri fi/li Dauid. Et stetit (inquit) Jesus:ꝛ voca uit eos : ꝛ ait. Quid vultis vt faciam vo/bis. Dicunt illi. Dñe vt apiantur oculi no stri. Misertus autez eoꝝ Jesus:tetigit ocu los eoꝝ:ꝛ ɔfestim viderunt:ꝛ sequuti sunt

Luc.18 eum. Hec Mattheus:Lucas autem non duos cecos:sed vnum tm̄ fuisse narrat:sub iungēs aliqd de Zacheo:qui ꝛ ipse cecus erat in mēte : non qdem postqȝ ingressus est dñs Jerico : sed priusqȝ pueniret ad il/lam. Sed quid? Num discordasse dicimus Euāgelistas:aut sicut Judei blasphemāt: deceptos eos esse putamus? Absit. Sz qui nouit oia anteqȝ fiant : voluit facere que/dam que essent similia ꝑm quid:ꝛ tñ ad ali qd dissimilia:vt discant hoies ꝙ littera oc cidat:spiritus aūt viuificet. Uexꝫ siqdem: fuit vtrūqz:q: vtrūqz ꝑm aliqd:spiritualis intelligētia exhibebat. Preter missum est 2.cor.3.

autez a Luca:qđ scriptum est a Matheo: ꝛ econtrario : q: si vtrunqz scriberetur ab vtroqz:putaretur ꝑm spiritum:nō in duo/bus : sed in quatuor populis ɔsumādum. Q: vo non in quatuor populis:sed in duo bus ɔsumandum est vtrunqz (hoc est) in Greco ꝛ Hebreo:scribit Lucas qđ accidet de eisdem populis ꝑm partem anteqȝ reue letur Antichristus:Mattheus qđ accidet generaliter:post ruinaz ipsius:cum euacua uerit Christus Jesus oēm principatum ꝛ ps.109.

potestatem : subiectis oibus inimicis eius sub pedibus suis. Opz enim illum regna 1.cor.15

re donec subijciat sibi iudeos:ꝛ alios mul tos:qui hactenus blasphemauerunt no/men eius:ꝛ dicant pariter nobiscum. Be/ matt.23

nedictus qui venit in noie dñi. Egressus. siqdez Jesus:pambulabat Jerico:q: egres sus sermo veritatis ab ecclesia:ptransibit: vt pueniat ad synagogam Judeoꝝ. Jerico Luc.19

nāqz interpretatur Luna:ꝛ Lune similis est synagoga Judeoꝝ:pp scientiam legis: que aliqñ lucebat in ea:ꝛ q: sicut Luna pa titur mēstrua:ita passa est synagoga iudeo/rum. Cecus autez qui sedebat secus viam mēdicans:populus est Grecoꝝ qui nō ha bens aptos oculos ad intelligētiam spiri/tualem:hoc saltē hz boni:q: stat secus viaz ɔfitēdo Christum:interrogādo veritatez: ꝛ clamando:Kyrieleyson. Qđ est dicere. Dñe miserere. Plurimi aūt Latinoꝝ in/crepant illos vt taceant:q: despiciunt eos ob cecitatem cordis sui:ignorantes ꝙ vbi abundat delictum:sepe supabundat ꝛ gra tia. Futurꝫ est aūt ꝛ hoc in proximo:vt vi/ Rom.5

deant veritatem:que est in spiritu:ꝛ veri/tas liberet eos a cecitate cordis sui : ꝛ fa/ciat illos seq se:vt secuz pueniant Jerico.

Consumabitur

Consumabitur autem hoc mysterium:in
parte populi Grecorum:anteq̃ Judeoruz
populus ꝯuertatur ad deum.Mox enim
vt pars Grecorum percipiet veritatem:z
pars Judeorum designata in Zacheo:reci
piet eandem veritatem in hospitio cordis
sui:z erit subdita illi ꝑm voluntatem ipsi/
us.Descendet enim festinus ab arbore sic/
comori.Relinquet protinus carnalia ope
ra legis:que plerũq; velut a longe verita/
tem non exhibet:sed ostendit:vt humilia
tus apprehendat gratiam : quam habere
operibus non meretur. Hoc ꝑm Lucam.
Qd autem ꝑm Mattheum tradunt duo
ceci illuminati a Christo:postq̃ egressus
est ipse cum discipulis suis ab Jerico : ad
plenitudinem Grecorum z Hebreoꝝ refe
rendum est:ad quam pueniet tandem ge/
neraliter spiritualis intellectus:egressus a
synagoga Judeorum (hoc est) ab illa tri/
bu:que vocatur Juda:de qua z natus est
Christus ꝑm carnem:z que olim remansit
sola domui Dauid : separatis ab ea decem
tribubus : que dicte sunt proprie : Jsrael.
Cum enim constet : q decem ille tribus:
translate fuere in orientem:hec autem sola
dicta est Juda : capta ab exercitu Roma/
noꝝ ad occiduas mundi partes transmi/
De tribu iuda prima. grando pvenit.Quid miꝝ si ad hanc pri/
mo perueniet sermo diuinus:vt ex ea tan
dem egressus:pueniat ad extremas.Veꝝ:
hec in presenti loco necessarie de Grecis z
Judeis pstringenda credidimus:vt intel
ligamus sententiam illam : de atrio qd est
foris templum:ꝑm tempus esse datam : z
ꝑm partem:eos autem qui ꝯfugiunt ad si/
num matris ecclesie : reputatos esse in/
ter eos:qui adorant in templo.Qd autem
illi ordini quem designat Joãnes metien/
di templum dei z altare : preceptum sin/
gulariter factum est:ad principium ipsius
ordinis referenduz videtur:cum:vz:ordo
ipse apud latinam ecclesiam inuenien dus
est:vt q̃nq; fructificet in populo illo : qui
modo reputatur in atrium : quiq; in ple/
risq; mysterijs:in eodez Joãne designatus
est.Non enim preter causaz mysterij:Bea
tus Joannes examinatus Rome : missus
est in dolio feruẽtis olei:z tñ viuus exiens
inde redditus est Ephesi:vnde adductus
fuerat. Nec ob aliam causam id factum re
or : q̃ vt intelligamus Monachoꝝ ordi/
nem:quem designat Joãnes:a Grecis per
uenisse ad Latinos:qui tñ vbi manens ali
quandiu apud eos:baptizabitur Spiritu
Sãcto vt viuat in Christo : reuertetur ad
eum populuz:de quo venit ad nos:pman
surus in eodem populo vsq; in finem.Ca/
lamus autem qui datus est Joãni linguaz
significat eruditam:dicẽte Psalmista.Lin ps.44.
gua mea:calamus scribe velociter scriben
tis. Qui:vz:calamus : bene similis virge
esse perhibetur:q: sicut virge austeritate:
iumenta cohercẽtur indomita : ita lingue
disciplina:dura corda hoium corriguntur.
Metitur autem templum:z altare:z ado
rantes in eo:atrium vero qd est foris tem
plum:eijcietur foras:q: hi qui nolunt esse
templum dei z altare : qd spectat ad eos
qui ꝯtendunt intrare per angustam viam Luc.13.
que ducit ad vitam : aut saltem ex eorum
numero:qui humiliter adorãt in eo:etiam
si adherere catholicoꝝ ecclesie:ac si atriuz
templo videãtur per fidem:ad districti tñ
ptinet examen iudicij : vt q̃nq; eijciantur
foras:quatenus qui ex eis residui fuerint:
discant (humiliati corde) diligere vnita/
tem:nullamq; posse esse salutem vbi zelus
z ꝯtemptio est. Non enim ait Dñs Pe/
tro. Sup hanc petram edificabo ecclesias mat.16.
meas:sed ecclesiam meam : nec ait. Pasce
illum vel illum gregem:sed generaliter di
ctum est ei. Pasce oues meas. Qui ergo
spõte sua discedunt ab vnitate ecclesie:iu/
sto oipotentis dei iudicio:gẽtibus vel dati
vel dandi sunt:quatenus in reliquijs suis ps.20.
preparet dñs vultus eoruz:sicut z in typo
eorundem Grecoꝝ:Helye (vt iam memi
nimus) dictum est. Reliqui mihi septem 3.re.19.
millia viroꝝ qui non curuauerunt genua
sua ante Bahal.Et hec qdem de Grecoꝝ
ecclesia : que recedens a structura templi:

3.re.12. in quo habitat Christus: in atrium conuaIuit per scissuram: ambulans in peccatis Jeroboham filij Nabath: qui peccare fecit israel: et perseuerans vsq3 ad presens in adinuētionibus suis. Uerumtamen quia nec ipsa Hierusalem (que ppter sacra mysteria) que quondam gerebantur in ea: ciuitas sancta dicta est: immunis a sceleribus fuit: non potuit omnino fieri expers a calice furoris domini: 3 tradita est: et ipsa gentibus: vt tpaliter calcaretur ab ipsis: sm quod in typo ipsius: hic quoq3 de latina ecclesia terribiliter dictum est. Et ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. Hoc et in psalmorum libro: insinuatur cum dicitur. Diuiserunt sibi vestimenta mea: et super vestem meam miserunt sortez. Uestimenta sane domini: quatuor patriarchales ecclesie dicte sunt. Uestis vero illa vna: de qua singulariter dictum est. Et super vestem meam miserunt sortem: ipsa est romana ecclesia: quam et si scindere per partes heretici non sunt permissi: vt eam tamen hereditate possiderent: sepius institisse noscuntur. Quod bene quoq3 in passione domini: ad designandum id quod modo intulimus: completum esse monstratur: cuz dicitur. Milites ergo cum crucifixissent eum: acceperunt vestimēta eius: et fecerunt quatuor partes: vnicuiq3 militi partē et tunicam: erat eniz tunica inconsutilis desuper contexta per totum. Dixerunt ergo adinuicem: Non scindamus eam: 3 sortiamur de illa cuius sit. Et hoc quidem (vt iam dixi ad litteram) in Christi completum est passione: quod tamen in passione corporis eius mystice complendum est in ecclesijs: quarum quatuor (vt ex fine) iam liquet: in atrium quod est exterius: reputate sunt. Quinta vero que est latina ecclesia: in qua tēplum et altare: in ciuitatem sanctam: quam tñ et ipsam calcature sunt gentes mēsibus quadraginta duobus: sicut et per Lucaz in euāgelio dicitur. Et Hierusalem calcabitur a gentibus: donec compleantur tempora nationum. Ita vero: in Hierusalem latina ecclesia intelligenda est: quomodo in Samaria ecclesia Grecorum. Et quia sicut illis improperat Ezechiel ppheta: vtraq3 peccauit dño deo suo: iustum erat: vt vtraq3 in manus gētium datur: licet dissimili modo. Altera enim exigentibus culpis: tradita est obliuioni perpetue. Altera castigata: et nō mortificata: quasi misericordiam consequuta est. Et illa quidem (hoc est) Grecorum ecclesia: in typo atrij: quod est foris templum: sine interpositione termini danda fore gentibus: denuntiat. Hec que quo ad fidem: sancta et virgo est: nō esse (quod absit) danda gentibus: sed calcanda perhibetur: ab eis mensibus quadraginta duobus. Quod est dicere sm Lucam. Donec impleantur tempora nationum. Ipsum est tempus illius regis vndecimi: qui scriptus est in Daniele: sub quo et aliuz quoq3 regem: regnaturuz esse puto: qui scriptus est protinus in sequenti visione: de quo inter cetera scriptum est. Surget rex impudens facie: et intelligens propositiones: et roborabitur fortitudo eius: sed non in viribus suis: et supra q3 credi potest: vniuersa vastabit. Ita autem arbitror istos duos contemporaneos esse: et concordes pariter in persequutione iustoruz: quomodo Pylatus et Herodes (qui cū3 essent prius inimici adinuicem) facti sunt amici: et conuenerunt insimul in mortem Christi. Sic in quam conuenient in vnum gentes et pseudo prophete: cum duobus Regibus suis: quorum vnus qui erit gentium: designatus est in Pylato. Alius qui erit hereticorum: in Herode: qui et Joannem Baptistam occidit gladio: et Christum ad se missum non eripuit: sed derisit. Sequitur.

Marginalia (left): 3.re.12. — Ecclesia latina. — Luc.21 — Ps.21. — Roma na eccle sia. — Joā.19. — Luc.21.
Marginalia (right): Latina et greca ecclesia. — Ezec.16 et 23. — Luc.21 — Dañ.8. — Duo reges. — Gal.2. — Hiero nymus.

¶ Et dabo duobus testibus meis: & prophetabunt diebus mil- T.2.

le ducentis sexaginta: amicti saccis. Hi sunt duæ oliuæ: & duo cādelabra in conspectu domini terræ stantes. Et si quis eos voluerit nocere: ignis exiet de ore eorum: & deuorabit inimicos eorum. Et si quis voluerit eos lædere: sic oportet eum occidi. Hi habent potestatem claudendi cælum ne pluat: diebus prophetiæ ipsorum: & potestatem habent super aquas, conuertendi eas in sanguinem: & percutere terram omni plaga quotienscunqȝ voluerint.

¶ De his duobus testibus: multa multi loquuti sunt: ⁊ diuersi diuersa. Et quia aliqui eorum magne auctoritatis fuerunt viri: ⁊ que scripserunt de eisdem testibus: iam pene in toto orbe diffusa sunt: ⁊ lecta sepe sepius in ecclesia sanctorum. Videtur mihi bonum saltem eorum qui nominatissimi sunt patres: sententias ad mediuȝ ferre: ne si aliquid in tam solenni re contra maiorum opinionem dicimus: videamur prudentes esse coram nobisipsis: quamuis non omnino videatur illicitum: ostēdere iuniorem opinionem suam: vbi diuersi diuersa dicunt: quia ⁊ Paulus nouissimus apostolorum: non solum docuit fideles: quod alij non docebant: verumetiam audet dicere: Petrum apostolorum primuȝ: non recte ingressum ad veritatem euangelij. Interrogatus Sanctus Hieronymus de Enoch ⁊ Helya: sic interrogatus est ab eo qui interrogauit: quasi aperte scripserit Ioannes illorum nomina in libro Apocalypsi: cum hoc ipse non scripserit? ⁊ siue ille primus hoc dixerit: qui de eis Hieronymum interrogauit: siue alius: ita versum

Gal. 2.

Hieronymus.

est in vsum: vt non solum apud commune vulgus: opinio transierit in intellectum: quin potius in solēnem auctoritatem magnorum patrum: quorum doctrina vsqȝ hodie illustratur ecclesia. Super cuius rei assertione: vehementer admiror ⁊ vtrum occulti causa mysterij: hoc accidat: an presumptione tm̄: pro eo. s. ꝙ duo viri ipsi: viui esse referuntur? Ignoro. Vnum dico ꝙ neqȝ intellectu spirituali: neqȝ hystorico probari potest: eos quos scribit Ioannes: esse Enoch: ⁊ Helyam: maxime: cum verba que videntur ex parte aliquantam facere presumptionem: non videantur tangere: Enoch: ⁊ Helyam: sed potius Moysen ⁊ Helyam: qui simul (mediante domino: cernentibus tribus apostolis) apparuerunt in monte: quando elapsa celitus nube: audita est vox paterna: dicens. Hic est filius meus dilectus: ipsum audite. Quod si vnus eorum: quem tangere videtur textus lectionis: idest: Moyses: mortuus esse perhibetur: aut alius intellectus requirendus est qȝ hystoricus: aut in difficillimas: ⁊ isolubiles videmur incidere questiones. Licet autem: nō contradixerit Hieronymus ei qui se interrogauit. Vtrum Enoch: ⁊ Helyas ſm Apocalypsim Ioannis: essent morituri: in spiritu tamen esse intelligendum potius qȝ ad litteram asseruit dicens. De Enoch ⁊ Helya: quos venturos Apocalypsis refert: ⁊ esse morituros: non est huius temporis disputatio: cum omnis ille liber: aut spiritualiter intelligendus sit: sicut nos extimamus: aut si carnalem interpretationem sequemur: iudaycis fabulis acquiescendum sit. Vt rursum edificetur Hierusalem: ⁊ hostie offerantur in templo: ⁊ spirituali cultu immutato: carnales obtineat cerimonias. Igitur ſm Hieronymum: quod videtur hic dictuȝ de Helya ⁊ sotio eius: non carnaliter ſm litteram: sed spiritualiter est intelligendum. Quod si spiritualiter ⁊ non carnaliter: aut eo modo

mat. 17.

Hieronymus.

Hieronymus.

quo Joānes venit in spiritu ⁊ virtute Helye:duo aliq venturi sunt:aut in eis duo ordines spirituales intelligendi sunt:qui pugnaturi sunt cum bestia: que ascensura est de abysso. Ut autem vnus istoꝝ:Helyas ſm litteram intelligatur: ⁊ verba que de eius hystoria propagata esse videntur: ⁊
mat.17. promissio dñi dicentis.Helyas qdem venturus est:⁊ restituet oīa: magnam faciunt
3.re.17. presumptionem. Si qdem tribus annis ⁊ sex mensibus:Helyas ꝓpheta:aquam celo ligauit:⁊ ad verbum oris eius:igne ce-
4.re.1. litus misso:ꝯcremati sunt inimici. Sed ⁊ hic tribus annis ⁊ dimidio:hi duo ꝓphete predicaturi esse referunt:⁊ subiunctum est post pauca:ꝙ habeant potestatem claudendi celuz ne pluat:diebus ꝓphetie ipsorum. Propter hec inq̄z verba:presumptio est:ꝙ vnus istoꝝ esset Helyas:maxime ꝓ eo ꝙ viuus est:⁊ ꝓmissus a dño:vt reueletur mūdo:anteq̄z veniat dies domini ma-
mala.4 gnus:⁊ ꝯuertat corda patrum ad filios':⁊ corda filioꝝ ad patres eorum. Nec forte veniam (inqt) ⁊ ꝑcutiam terram anathemate. De Enoch vo:ꝙ ipse sit Helye sotius: vel ꝙ ipse cum eo venturus sit:nec in littera:nec in spiritu:palam: aut in enigmate: sermo est:sed ex eo tm̄ presumptum est: ꝙ cum fuerit vir bonus ⁊ iustus coram deo: solus ex oībus translatus est:⁊ creditur ꝙ ad hoc translatus: vt ⁊ ipse sicut Helyas
4.re.2 testimonium ꝑhibeat veritati. Qr igitur Moyses sicut ⁊ ceteri hoīuz mortuus esse describitur: Enoch autem non mortuus: sed viuus translatus est:quasi alienuz fuit
Gene.5 ab humano sensu:ꝙ pars verboꝝ illorum tāgeret Moysen:quem mortuum ⁊ sepultum:⁊ si absconditum:scriptura cōmemo-
deu.34 rat:magis aūt presto fuit presumere:etiam indiscussa parte v̄boꝝ:ꝙ ipse essꝫ Enoch: qui solus:sicut Helyas viuus est:a domino: vbi ipse ꝯstituit:ꝯseruatus. Ex qua re
Papa Grego-rius. actum est:vt etiam sanctus Papa Gregorius:Enoch' pariter cum Helya:aperte ferat esse ventuꝝ: dicens sic. Enoch ⁊ Helya predicante:multi ex his qui tunc ex iudeis in infidelitate remanserint:ad cognitionem veritatis redient: qui vtriq̄z per
Zachariam:due oliue:⁊ per Joānem:duo candelabra noīantur. Qr vero tantus ⁊ talis vir:hoc:⁊ in loco isto ⁊ alijs:aut intelligens altius sicut sanctus:aut opināns aliqd sicut hō:frequentandum credidit ⁊ scribēdum:tacendum mihi esset in loco isto:potius q̄z aliqd loquendum:nisi me ad ꝓsequēdum rectum iter compelleret:⁊ simul cepta exponendi materia: ne soluta parte vna littere:pars altera que aliud sonat:relinquat intacta. Certe de duobus viris dictum est:ꝙ habeant potestatem claudēdi celum ne pluat diebus prophetie ipsoꝝ:⁊ potestatem habēt ꝯuertendi aquas in sanguinem:⁊ percutere terram oī plaga:⁊ sci-
mus qr solus Helyas clausit celum ne plu- 3.re.17
ueret annis tribus ⁊ mensibus sex:⁊ solus
Moyses ꝯuertit aquaz in sanguinem:⁊ ꝑ- Exo.7.
cussit terram Egypti oī plaga. Qd si ideirco presumit de Helya:qr pars verboꝝ istorum tangit opa eius:cur nō eodem modo presumet de Moyse:qui visus est cum eo in monte:cum pari modo:pars verboruz
tangat opa eius:nisi qr mortuus esse legit: mat.17.
⁊ isti duo tanq̄z non mortui:morituri esse
scribuntur? At si verba ista ſm Hierony- Hiero-nymus.
mum:in spiritu:nō ad litteram:intelligēda sunt:possunt ſm spirituz accipi duo viri ipsi:Moyses ⁊ Helyas:quoꝝ vnus designat ordinem clericoꝝ:alius ordinem monachoꝝ. Scd̄m vero litteram:frustrat oīno intellectus:⁊ si nō in parte Helye (qui adhuc viuit),in parte tñ Moysi:q (sicut sacra scriptura testat) mortuus est:nisi velit adhuc aliqs disceptare d̄ corpore Moysi:⁊ fateri illum cum Josepho iudeo non esse mortuum:sed occultatum:qn potius
cum sancto Ambrosio:qui euz asserit non Ambro-sius.
obijsse. Sic enim dicit de eo in libro Exameron. Nō legimus de Moyse sicut de ceteris:qr deficiens mortuus est:sꝫ per verbum dei mortuus est. Deus enim neq̄z defectionem:aut diminutionem patit:neq̄z adiectionez capit. Unde ⁊ addidit scriptu

deu.34 ra:quia nemo ſcit ſepulturam eius vſqꝫ in
hodiernum diem : vt tranſlationem ma/
gis q̃ꝫ interitum eius intelligas. Mors
enim ſeceſſio eſt quedam anime a corpore.
Moy/ Mortuus eſt igitur per verbum dei (vt
ſes. ait ſcriptura) non ſm verbum : vt aduer/
tas:non nuncium mortis : ſed gratie mu/
nus expreſſuꝫ:qui tranſlatus magis q̃ꝫ de
relictus eſt:cuius nemo nouit ſepulturaꝫ.
Quis eniꝫ in terris reliquias eius potuit
deprehendere : quem ſecum eſſe dei filius
in euangelio demonſtrauit? Deniqꝫ ⁊ He/
lyas ſemel eſt viſus : qui tranſlatus curru
eſt:nec mortuus:nec ſepultus legitur. Ui/
uit enim qui cum dei filio eſt:Moyſes au
tem mortuus quidem legitur:ſed per ver/
bum dei mortuus:per quod facta ſunt om
nia. Uerbo aūt domini : celi firmati ſunt.
Per verbum igitur dei:non lapſus opis:
ſed firmamentum eſt. Non ergo tanq̃ꝫ re/
lapſus in terram deprehenditur:corporis
ſolutione:ſed tanq̃ꝫ verbi celeſtis operatio
ne donatus ⁊ munere:vt quietem magis
caro eius:q̃ꝫ buſtum acceperit. Nemo igi
tur ſcit ſepulturam Moyſi:q: vitam eius
Ambro/ oēs nouerunt. Hec Ambroſius. Uerumta
ſius. men ⁊ de hoc diuerſi diuerſa ſenſerunt : ⁊
ſuas opiniones mandare memorie ſtudue
runt:querentes ſinguli puenire ad id qđ
1.cor.13 perfectum eſt: vt euacuetur quod ex parte
eſt. Erit autem iſtud cum venerit tempus
mat.26. eius:cum multa corpora ſanctoꝝ que dor/
mierunt:euigilabunt : ⁊ exeuntes de mo/
numentis : apparebuut multis (hoc eſt)
cū multi ſpirituales intellectus:qui hacte
nus dormierunt in littera apparebūt mul
tis:vt reuelētur ex multis cordibus cogi/
Luce.2 tationes. Naꝫ ⁊ Philippus vnus de duo
decim:volens ante tempus predicare Je/
ſum : q: necdum ſicut erat ſciebat donum
dei:⁊ q: non filius viri ⁊ corrupte ſemine:
eſſet Jeſus Chriſtus (ſicut credebant Ju/
dei) ait Nathanaeli. Queꝫ ſcripſit Moy/
Joā.1. ſes in lege:⁊ prophete:inuenimus Jeſum
filium Joſeph:a Nazareth ciuitate. Si igi
tur ſancti apoſtoli neſcientes:plene a prin/

cipio altitudinem ſacramenti:⁊ tñ volen/
tes habere ſocios in ea gratia:quam ſe in/
ueniſſe gaudebant:lꝫ longe maior eſſet q̃ꝫ
putauerant ipſi:predicare prout poterant:
geſtiebant. Quid ſi in illis rebus que vo/
luit deus occultare vſqꝫ ad tempus prefi/
nitum:aliquid occurrit pie querentibus:
ſentire vel opinari:quod aliter in parte fu
turum ſit : vt ipſe ſit ſemper magiſter om/
nium:⁊ non glorietur omnis caro in con/ 1.cor.
ſpectu eius. Ex parte (inqt apoſtolus) co
gnoſcimus:⁊ ex parte prophetamus:cum 1.cor.3.
autem venerit quod perfectum eſt:euacua
bitur quod ex parte eſt. Igitur opinari ali
quid in huiuſmodi:quod non ſit contra fi
dem catholicam:⁊ falli humanum eſt. Ex
cuſat autem opinantem pietas illa:que ex
cuſauit Mariam Magdalenam:dicētem.
Tulerunt dñm meum:⁊ neſcio vbi poſue/ Joā.20
runt eum. Et eos qui erant in domo Ma
rie congregati dicentes de Petro:ꝙ ange
lus eius eſſet. Nec iſtud tamen dicimus:
vt negemus Enoch venturum cum He/ Actuū.
lya:aut affirmemus Moyſen viuere:pro/
pter opinionem illam, Ambroſij:que ſupra
ſcripta eſt:ſed vt oſtendamus:quid in opi
nione:quid in intellectu accipiendum ſit:
propter occulta conſilia omnipotētis dei:
qui in ſpiritu promiſſi Helye:miſit ad Ju/
deorum populum Joannem Baptiſtam.
Et de Helya quideꝫ certi ſumus omnino:
ꝙ ita ipſe vēturus ſit precurrere iudicem:
ſicut Joannes preiuit redemptorem. Sed
num alienum eſſet a fide:ſeu a rationabili
opinione:ſi priuſq̃ꝫ reueletur Helyas:aliq
ſpirituales viri:qui eſſent ſimiles Moyſi
⁊ Helye apparentium cum Chriſto in mō
te:mitterētur a dño:predicare hoibus ver
ba vite : ſm ꝙ in ſimilitudine duodecim
patriarchaꝝ:duodecim apoſtoli dati ſunt.
Uel certe duo ordines iuſtoꝝ:qui deſignā/ Duo or
tur per illos? Sicut autem liceret iſtud:ſic dines.
⁊ illud opinari:non eſt contra fidem:ſicut
vt Enoch (qui viuere creditur ab vniuer
ſis) veniat cum Helya : ſicut Moyſes (ſi
tñ viuit) qui viuere ab aliquibus eſt (vt

Moyses venturus. supra notauimus) extimatur: quia et si simul tres reseruati essent ad hoc: vt mitterentur a domino circa finem mundi: nec a magno: venerandoque mysterio esset alienum: nec ab his que scripta sunt in libro isto diuersum. Si enim tres viros istos diligenter aduertimus: in Enoch: qui fuit de antiquis illis patriarchis: qui fuerunt ante legem: similitudo patris est. In Moyse: qui fuit legis lator: et doctor populi israel: similitudo filij. In Helya qui fuit initiator vite heremitice et specialis: similitudo spiritus sancti. De solo autem Moyse dicit scriptura: quod mortuus fuerit: quia solus filius mortuus est ad horam in carne: qui tamen et ipse viuit: cum patre et spiritu sancto: et regnat cum eis in secula seculorum. Quod si deus (qui omnia potest) sic decerneret et sic vellet: quid si Moyses obdormisset ad horam: et paulo post surrexisset de monumento: moriturus in tempore prefinito: cum nullus sit eorum qui resuscitati sunt a domino antequam pateretur: nec etiam post eius resurrectionem ab apostolis: aut ab alijs sanctis: qui non iterum morituri: resuscitandus iterum cum alijs in nouissimo die? Quod si Lazarus et omnes alij qui isto modo vixerunt post mortem: bis mortui sunt: vt bis resurgerent. Quid si eodem modo Moyses vocatus esset de sepulchro iterum moriturus: vt et illud esset causa mysterij: et istud debitum humane conditionis: et vera sit scriptura que illum mortuum esse fateretur: et non sit opinio falsa eorum: qui eum vsque ad presens: viuum esse contendunt? Quod vero forte Moyses et Helyas venturi sunt simul: et Enoch cum eis: vel potius cum eo Moyses et Helyas: vera potest esse opinio eorum: qui dicunt predicaturos et passuros Enoch et Helyam: et etiam si intersit Moyses: quatenus et illud verum sit: quod
i. Cor. 3. Apostolus ait. Ex parte enim cognoscimus: et ex parte prophetamus: cum autem venerit quod perfectum est: euacuabitur quod ex parte est. Quid enim si tres ipsos mittendos decreauerit omnipotens deus: vt testimonium perhibeant veritati: dicente domino. In ore duorum aut trium testium: stat omne verbum? Presumit vir autem quod tres tales viri: futuri sint in tempore suo. Utrum ipsi sint de quibus agitur: an alij: nescio: deus scit: ex loco illo libri huius: vbi sub nomine trium angelorum: tres magni predicatores describuntur: qui in fine huius secundi status reuelandi sunt: quorum vnus accepturus est euangelium eternum: vt annuntiet illud habitantibus in terra alius subsequuturus: et dicturus. Cecidit cecidit Babylon magna: tertius si quis adorauerit bestiam: et imaginem eius: hic bibet de vino ire dei. Sed et hic in superioribus mentio vnius angeli facta est habentis in manu sua librum apertum: deinde duorum virorum: pro quibus et hec omnia dicta sunt. Sed et locus ille Danielis (cuius supra fecimus mentionem) ad ipsum miro modo velle videtur (dicente ipso Daniele) in eodem loco: vidisse se virum quendam super aquam fluminis: et duos alios manentes cum eo: vnum hinc: et alium inde. Siue ergo illi sunt: siue alij: nescio: deus scit. Non frustra tamen tres viros mittendos esse a domino ad perhibendum testimonium veritati: sub apertione sexti sigilli: loca ipsa demonstrant: cum constet quod certi causa mysterij: tres magni patriarche electi sunt a domino in exordio primi status: Abraam scilicet et Isaac: et Iacob: quorum similes dicti sunt tres alij: in exordio secundi: Zacharias: Ioannes Baptista: et homo Christus Iesus: excepto quod vnus istorum trium: sola dignatione sua voluit esse quasi vnus ex seruis suis ad complenda mysteria regni dei: sicut idem ipse Ioanni Baptiste: metuenti se baptizare: respondit. Sine modo: ita nos oportet implere omnem iustitiam. Sicut enim Zacharias precessit solus: Ioannes autem Baptista: et homo Christus Iesus sequuti sunt simul: ita et hic: vnus trium preire videtur: sequi vero pariter duo: qui etiam ambo si

Jo. 8. mat. 18.

Bene notandum

Dan. 12

matt. 3.

mul occidendi ſunt: ſicut hic videtur ab
infidelibus: ſic Joãnes ⁊ Chriſtus Jeſus:
aut ſicut Petrus ⁊ Paulus occaſione Si
monis Magi a Nerone impio occiſi ſunt.
Sic ⁊ in tranſmigratione Babylonis: pre
ceſſit vnus: ⁊ ſequuti ſunt duo: ita vt vnus
qui preceſſit prophetaret ſolus in Hieruſa
lem: ipſe eſt Hieremyas propheta: duo ſi/
mul in Babylone: Ezechiel. ſ. ⁊ Daniel.
Uidẽtur autem duo viri iſti: Moyſes: vz:
⁊ Helyas: habere aliquid ſimile cum Joã
ne Baptiſta: ⁊ homine Chriſto Jeſu: q2 ſi/
matt. 3. cut Joãnes baptizauit aqua: Chriſtus ve/
ro Jeſus: ſpiritu ſancto ⁊ igne: ita ⁊ filios
iſrael: dicit Paulus: baptizatos fore Moy
ſi baptiſmate in nube ⁊ in mari: Helyas ve
1. cor. 10 ro myſterium ſuum conſumauit in igne.
Aut ergo ipſimet venient ↄſumare in ſpi/
3. re. 18. ritu: qđ oſtenderunt in ſigna: ſi tamen ali/
qua preſumptio eſſe poteſt viuere Moy/
ſen: aut aliqui venturi ſunt in ſpiritu ⁊ vir
tute eorũ: qui compleant in ſpiritu quod
in illis apparuit in figura: ⁊ ſi de Enoch
ꝙ veniat ⁊ magna ſit ⁊ fidelis preſumptio:
de Helya vero nõ tam preſumptio: q̃ʒ cer
tiſſima fides. Si autem ipſi venturi ſunt
omnino ſm litteram: quid putamus dicẽ
dum de ſentẽtia illa Hieronymi: qui dicit
hoc in ſpiritu eſſe ↄſumandum: niſi q2 ⁊ ſi
vere hoc accipiendum eſt ſm litteram: ni/
hilominus tñ ſpiritualis intelligẽtia ma/
net? Rurſuʒ ſi vẽturi ſunt tres: ⁊ pari mo
do predicaturi: quare ſolus Helyas vẽtu
rus eſſe narraꝛ: niſi q2 tertius iſte ſtatus ſe
culi qui futurus eſt: in fine mundi: non in
Enoch: aut Moyſe: ſed tm̃ in Helya deſi
gnatur: ⁊ non tales erunt predicatores il/
lius tpis: quales deſignati ſunt in Enoch
⁊ Moyſe: ſed quales deſignati ſunt in He
lya? Qua in re ⁊ aliud queritur: qđ ⁊ qua/
ſi inexplicabile eſſe videtur: a quibus ba/
ptizandi ſunt viri iſti: niſi forte quis dicat:
eos dominus occulte vocaſſe: ⁊ eos occul
te baptizatos: remiſiſſe protinus in locum
ſuũ. Opʒ enim illos eſſe participes ſacra/
menti teſtamenti noui; vt quaſi a veteri ⁊

nouo videantur aliquid habere: ſm ꝙ ſpi
ritus ſanctus de patre ſimul ⁊ filio accipe/
re dictus eſt. Si ergo in hunc modum ſa/
cra myſteria ꝑquiruntur: hoc volunt: hoc
innuunt: hoc pretendunt: ꝙ ad perhiben
dum teſtimonium veritati: viri ipſi ventu
ri ſint: q̃ʒuis ob cautele cuſtodiam: pie ma
gis eligam in tanto articulo opinandum:
q̃ʒ temere aliquid ingerẽdum: vt dum co
gimus hec: ⁊ alia vigilãter penſare; ſimus
attoniti contra hoſtem: ne forte veniãt ali
qui in ↄceptione dicẽtes. Nos ſumus qui
venturi eramus: Enoch ⁊ Helyas: ⁊ deci
piant multos. Ex loco nempe alio libri hu
ius: luce clarius liquet: vẽturos eſſe duos:
qui dicunꝛ duo cornua beſtie ſimilia agni:
a quibus eſſe cauendi inſtruit dominus di
ſcipulos dicens. Attendite a falſis prophe/
tis qui veniunt ad vos in veſtimẽtis oui/
um: intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. matt. 7.
Qđ ſi forte (q2 verbum mundo intonuit
de Enoch ⁊ Helya) diceret horum aliqs.
Nos ſumus quos expectant fideles: E/
noch: vz: ⁊ Helyas: ⁊ forte: qđ ipſi neſcient
venturus eſt tertius teſtis: Moyſes cum
Enoch ⁊ Helya: q̃ʒ vtiliter fuerit de eo oc
cultatum ⁊ celatum hactenus apparebit:
quãdo quidem non fruſtra: ars deluditur
arte: ⁊ ingenium ingenio ſuperatur: quam
uis hec omnia ad cautelam: opinando di/
xerimus: ⁊ nihil temere affirmãdo. Sed ⁊
illud non eſt pretermittendum: ꝙ ita non
nulli putauerunt Enoch ⁊ Helyam im/
mutatos in aliam qualitatem: vt eos non
ſoluturos mortis debitum credant: ſed vi
uere in eternum. Jta enim ſcribit de hoc
beatus Hieronymus: ſuper locum illum
apoſtoli. Omnes quidem reſurgemus: ſed Hiero/
non oẽs immutabimur: vtens auctorita/ nymus.
tibus veteꝝ: ⁊ ſe in eoꝝ ſentẽtia circa hoc:
⁊ circa multa manere demõſtrãs. Enoch Cor. 1. 5
⁊ Helyas mortis neceſſitate ſupata: ita vt
erãt in corporibus: de terrena ↄuerſatione
ad celeſtia regna trãſlati ſunt. Unde ⁊ ſan/
cti qui tpe conſumationis ⁊ iudicij in cor
poribus reperiendi ſunt cum alijs ſanctis:

qui ex mortuis resurrecturi sunt: rapietur
in nubibus obuiam Christo in aera: ⁊ non
gustabunt mortem. Assumit autem hoc te
stimonium de expositione Theodori era/
cleate. Qui etiaꝫ post aliqua verba que sub
iuncta sunt: refert hec eadem sentire Apol
linarem: ita dicens. Apollinaris (licet ver
bis alijs) eadem que Theodorus: asseruit:
quosdam non esse morituros: ⁊ de presen/
ti vita rapiendos in futuram: vt mutatis:
glorificatisqꝫ corporibus: sint cum Chri/
sto: quod nunc de Enoch ⁊ Helya credi/
Hiero/nymus. mus. Ecce hic dicit Hieronymus: ꝙ a q/
busdam queritur non esse aliquos moritu
ros: sed mutatis: glorificatisqꝫ corporibus:
esse cuꝫ Christo (quod se credere dicit) de
Concordatio Enoch ⁊ Helya. Unde ⁊ qđ hic scriptum
est de duobus testibus: qui putantur esse
Enoch ⁊ Helyas: in spiritu: non in littera
dicit esse intelligendum. Quod si ita est: ⁊
duo alij occidendi sunt a bestia: restat vt
alij sunt q̃z Enoch ⁊ Helyas. Qꝛ vero in
Bene notandū hoc articulo nõ sibi conueniunt sancti pa
tres: sed diuersi diuersa senserunt: puto ꝙ
abscõditum hoc esse voluerit vsqꝫ ad tem
pus statutum: ijs qui celauit verbuꝫ ab he
lyseo propheta: vt quicquid diceretur ab
his ⁊ illis: opinio magis sit que falli potest:
q̃z notitia vel intellectus: qui si verus est:
falli non potest. Si enim (vt ait Sanctus
Grego/rius. Gregorius) etiam prophete falluntur: qđ
mirum si fallitur opinio eoꝝ qui prophete
non sunt? Sic enim ait idem doctor Pe/
tro dyacono. Quid miraris si fallimur: qui
ꝓphete non sumus? An mente excidit ꝙ
Dauid qui prophetie spiritum habere con
sueuerat: contra innocẽtem Jonathe filium:
sententiam dedit: cum verba pueri mẽtien
tis audiuit? Hec idcirco dico: qꝛ si verum
est: ꝙ occidendi sint Enoc ⁊ Helyas: falli/
tur opinio eorum qui putauerunt eos nõ
morituros. Et si ipsi morituri nõ sunt: sed
alij qui sint in spiritu Enoch ⁊ Helyas:
vel potius (vt supra scripsimus) Moyses
⁊ Helyas: alterius partis opinionem falli:
necesse est: qꝛ vtrunqꝫ veꝝ esse non potest:
q̃uis de opinione certum nihil: ⁊ in intel
lectu dubia multa: donec illucescat dies: ⁊
Lucifer nascatur in cordibus nostris. Et 2. pet. 5.
hec quidem dicta sunt in discussione litte/ 2. cor. 3.
re que occidit: cuius in multis est ambi/
guus ⁊ tenebrosus itellectus. Unde ⁊ scri/
ptura dicit. Tenebrosa aqua in nubibus ae psalmis.
ris. Et alio loco. Tenebre erant sup faciem Genesis
abyssi At qꝛ sequitur. Et spiritus domini
ferebatur super aquas: surgendum est cum
eo a profundo littere ⁊ eundum in altum:
vbi lucent luminaria celi: occultis cõsilijs
vel iudicijs: domino (qui nouit oia) dere
lictis. Sint ergo viri isti iuxta lr̃am: quos
deus melius ipse nouit. Secundum vero
typicum intellectum quid significent con
siderandum est. Scimus ꝙ Moyses fuit
vir leuita: ⁊ pastor populi Jsrael: Helyas
vir solitarius non habens filios: aut vxo/
rem. Jlle ergo significat ordinem clerico/
rum: iste ordinem monachoꝝ: quadragin
ta duo menses quibus predicant: induti
saccis: significant totidem generationes:
quibus: ⁊ verbis: ⁊ exemplis clamant dicẽ
tes. Penitentiam agite: appropinquauit Mat. 3
enim regnum celorum. Sed ⁊ gentes sub
eorum annorum numero: calcant sanctam
ciuitatem: qꝛ licet in parte non in toto: q̃z/
diu tamen durat spatium istud temporis
in tribus annis ⁊ dimidio designatuꝫ: sem
per data est potestas infidelibus calcãdi fi
deles: licet nõ eo modo: quo in diebus An
tichristi. Sed ⁊ atrium quod est foris tem
plum: ex multis annis (vt supra diximus)
datum gentibus esse videmus. Quod au/
tem minus completum est: timendum est
ne ꝓpere compleatur: qꝛ in omnibus his
non est auersus furor domini: ſꝫ adhuc ma Esa. 5.
nus eius extẽta. Duo vero ordines isti: in
typo duorum viroꝝ: due oliue: ⁊ duo can/
delabra dicti sunt: qꝛ ⁊ oleo charitatis ar/
dent: ⁊ splendore sapientie lucent: quorum
vnum specialius congruit monachis: alte
rum clericis conuenire probatur. Quod
autem sequitur de duobus viris: in con/
spectu domini terre stantes: miꝝ cur non

dixerit scriptura. In conspectu domini ce
li: si Christus hic dominus intelligendus
est? Uidetur enim vocari posse deum ter/
re: principem mundi: qui regnaturus est
pro peccatis hominum: in cornu illo vn/
Dan. 12 decimo: quem scribit Daniel: quod ⁊ pu/
tabit: ꝙ possit mutare tempora ⁊ leges tra
dēda in manu eius per tempora ⁊ tempus
⁊ dimidium temporis. Oportet enim sta
re: siue duos viros ſm litteraꝫ: siue reliqui/
as duorum ordinum in ꝯspectu eius: quo
modo steterunt Moyses ⁊ Aaron coram
Pharaone: qui erat dominus terre Egy/
pti: ⁊ Petrus ⁊ Paulus coram Nerone:
qui erat imperator totius orbis ad ꝓhibē/
dum testimoniuꝫ veritati: sicut ⁊ isti sacru
ri sunt. Uidetur tamen in Zacharia pro/
pheta ꝙ de domino nostro Jesu Christo:
dictum sit verbum hoc: qui etiam (vt pu
tamus) pari causa mysterij: dictus est in
Zacha. 4 hoc libro princeps regum terre: nimirum
qꝛ vt homo verus: hominum dominus fa
ctus est: sicut ei in psalmo secundo loqui/
Ps. 2. tur deus pater: ⁊ dicit. Postula a me: ⁊ da
bo tibi gentes hereditatem tuam: ⁊ posses
sionem tuam terminos terre. Et Esayas.
Esa. 16. Emitte agnuꝫ domine: dominatorem ter/
re: Quod si ita est: quare dictum est de vi/
Zacha. 4 ris istis in Zacharia ꝓpheta. Isti sunt duo
filij olei. i. splendoris: qui assistunt domina
tori vniuerse terre: ⁊ in libro isto. Isti sunt
due oliue ⁊ duo candelabra in ꝯspectu do/
mini terre stantes: nisi quia ex eo tempore
quo viri isti venturi sunt: oportet regnare
dominum nostrum Jesum Christum in
vniuersa terra: quousqꝫ ponat inimicos su
os sub pedibus suis? Idcirco eniꝫ dictum
est eos stare in conspectu domini terre: qꝛ
ad hoc vēturi sunt ⁊ ituri ante facieꝫ eius:
vt annuntient aduenisse tempus: in quo
oportet regnare filium dei in vniuersa ter
ra. Oportet enim predicare illos: propter
electos: ⁊ annunciare hominibus verba
vite: vt luceat lux eoꝝ coram hominibus:
⁊ oleo doctrine spiritualis corda electoruꝫ
hominum inungendo impinguent: pro/
pter reprobos autem ligare aquam celo:
cum oportere persenserint: ꝯuertere quoqꝫ
aquam in sanguinem ⁊ percutere terram
omni plaga. Sed hoc quomodo? Nunqd
iuxta littere veritatem? Minime. Sꝫ clau
dere celum est: ne pluat diebus prophe/
tie ipsorum: abscondere verba spiritualia
in cordibus electorum: ⁊ prohibere illos
ne audeant loqui carnalibus hominibus
verba spiritualia: que capere: aut sentire
non possunt: dicente domino. Nolite da/ Matt. 7.
re sanctum canibus: ⁊ nolite spargere mar
garitas vestras inter porcos: ne forte con/
culcēt eas pedibus suis: ⁊ conuersi dirum
pant vos. Non solum auteꝫ propter hoc:
sed ⁊ pro eo ꝙ digni non sunt: vt audiant
qui aliquando contempserunt verba dei:
dicente domino Esaye prophete. Obceca Esa. 6.
cor populi huius: ⁊ aures eius aggraua: ⁊
oculos eius claude: ne forte videat oculis
suis: ⁊ auribus suis audiat: ⁊ corde suo in
telligat: ⁊ conuertatur: ⁊ sanem eum. Un/
de ⁊ de synagoga Judeorum: immo ⁊ in
spiritu de ecclesia: faciens dominus queri/
moniam: ꝙ expectauerit vt faceret fru/
ctum: ⁊ fecerit lambruscas: hoc ei inter ce/
tera minatus est: dicens. Diruam mace/ Esa. 5.
riam eius: ⁊ erit in conculcationem: ⁊ po/
nam eam desertam. Non putabitur: neqꝫ
fodietur: ⁊ ascendent vepres ⁊ spine in ea.
Et nubibus mādabo: ne pluant suꝑ eam
imbrem. Quasi enim nubus mandat dñs
ne pluant imbrem super generatione ma/
la ⁊ adultera: quia cum vident viri sancti
ꝙ nihil in predicatione proficiunt: relin/
quentes filios Belial: ꝯferunt se ad otium
⁊ quietem: ne forte illos non lucrentur: ⁊
seipsos amittant. Sunt preterea nonnulli
adulterantes verbum dei: qui non que/ 2. cor. 4
runt scire vt operentur: sed vt videantur
ab hominibus. A quibus non immerito
occultanda sunt secreta celi (hoc est) my/
steria regni dei: vt non veniat super illos
pluuia voluntaria quaꝫ segregauit deus he/ Ps. 67.
reditati sue: sed ostendēdum est eis ipsum
mysterium quasi liber inuolutus: vt vi/

Luc.8. dentes non videant: & audientes non audiant. Qui si etiam visi fuerint haurire aquas fluuiorum Egypti: vt glorientur de scientia mundi huius: aut notitia littere que occidit: mox sentiunt sanctos dei venire contra se ad conuertendas aquas ipsas in sanguinem: ostendentes esse mortiferum: & veneno infectum: quod ipsi salutiferum esse putant. O quotiens mundani homines composuerunt libellos vt viderentur ab hominibus: sed tamen vbi adducti sunt ad manus iustorum: damnauerunt eos: ostendentes esse in eis potum mortis: vtpote in quibus caro & sanguis: non dei spiritus loquebatur. Percutiunt quoqꝫ terram omni plaga: quia terrena & carnalia corda hominum: ostensis plagis mundi concutiendo percutiunt: quas ipsi quia velamen habent ante oculos: per se videre non possunt. Nam pro eo ꝙ carnales homines plagas non sentiunt: nisi cum ab istis aperiuntur: non frustra ipsi dicuntur percutere terram omni plaga: qui plagas annunciando: & ostendendo: terrena illorum corda quasi virga lingue percutiunt. Cruciantur ergo populi a conspectu eorum: siue quia prohibent stillas roris: ne pluat diebus prophetie eorum: siue quia multorum intelligentia que putatur esse vtilis: ostendunt esse carnalem: ita vt non sit potus salutis: sed mors & perditio omnibus vtentibus ea. Hac pro causa: & si omni tempore: odio habiti sunt: cum tamen abundabit iniquitas: multo amplius odientur a multis: & multi consurgent cōtra eos in disceptationibus scripturarum: sed non preualebunt: quia ignis exiet de ore illorum qui destruet & consumet inimicos eorum. Sed quis ignis? Nunquid materialis? Absit. Sed ignis spiritualis intelligentie: qui destruit & consumit intelligentiam carnalem. Licet enim celent penes se spiritualem intelligentiam: que de celo descendit a filijs huius mundi: si quādo tamen insurgunt contra eos filij Belyal in disceptationibus scripturarum: necesse est vt loquantur eis in virtute spiritus: vt non insultent eis tanquam deuictis: sed magis confundantur virtute spiritus superati. Et sciendum ꝙ in pluuia designatur illa doctrina: que rigat corda audientium ad proferendum fructum: in igne illa verba pungentia: que carnis vitia inflammando consumunt. Alterum ergo prohibent sancti. Alterum nequaqꝫ: quia & illa que possent edificare: abscondent pro culpis hominum a gente apostatrice: & que eos conuincat male agere manifeste loquentur. Cum autem compleuerint testimonium suum (hoc est) cum perfecerint opus ministerij sui inter falsos christianos: bestia que ascendet de abysso: faciet aduersus eos bellum. Ita enim in consequentibus dicitur.

¶ Et cum finierint testimonium suum: bestia quæ ascēdet de abysso faciet cōtra eos bellum: & uincet illos: & occidet illos. T.3.

¶ Que sit Bestia ista: & que abyssus de qua ascendet: in quarta & sexta parte: late diffuseqꝫ dicetur. Ut tamen breuiter dicam. Ipsa est multitudo infidelium: que a passione domini: vsqꝫ ad Antichristum persequuta est ecclesiam dei. Sane si ſm litteram duo futuri sunt qui faciant ista: si etiam plures in duobus ordinibus: bestia hec que occidet eos: illa quarta bestia intelligenda est: quam scribit Daniel. Gene: scz: effera & bestialis que collecta est in exercitum: egredietur de vmbilico nationum: cui & dabitur potestas pro culpis hoīum super sanctam (vt dictum est) ciuitatem: in tempus: & tempora: & dimidium tpis. Ipsa inqꝫ bestia faciet bellum contra sanctos altissimi assistentibus sibi pseudo prophetis: & vincet eos signis mēdacibus: seu etiam fraude demonum & calliditate verborum. Nō enim non contra duos tm̄ viros: verumetiā aduersus multos ira eius deseruiat in quarta parte libri demonstra- Dan.7

tur cum dicitur. Et faciet belluz aduersus sanctos: et vincet eos. Et data est ei potestas in omnem tribum: et populum: et linguam: et gentem et adorauerant eam omnes qui inhabitant terram: quorum non sunt scripta nomina in libro vite agni qui occisus est ab origine mundi. Si quis hʒ aures audiendi audiat. Qui in captiuitatem duxerit: in captiuitatem vadit. Qui in gladio occiderit: opʒ eum in gladio occidi. Hinc et de cornu illo vndecimo (hoc est) de rege illo: qui erit caput huius bestie quando calcature sunt gentes sanctaz ciuitatem: in Daniele scriptum est. Et vidi q cornu illud faciet bellum aduersus sanctos: et preualebit eis: donec venit antiquus dierum: et iudicium dedit sanctis excelsi: et tempus aduenit: et regnum obtinuerunt sancti. Occidentur ergo sancti ad mandatum ipsius: sm q ad preceptum Neronis occisi sunt principes apostolorum. Notandum vero q ait. Cum finierint testimonium suuz. Non enim quando vult Dyabolus potestatem accipit sup iustos: exterminare de terra eos qui annunciant verba vite: sed quando vult eos vocare dominus de presenti seculo neqꝫ vt reddat illis mercedis premium pro laboribus suis. Si autem tribus tm̄ annis et dimidio regnatura est hec bestia (vt opinio tenet) et sub eodem temporis spatio predicaturi sunt viri sancti preeuntibus eos duobus viris qui sint duces eorum: quid aliud datur intelligi: nisi q circa finem regni sui factura est prelium contra sanctos: incipiens disputare de fide Christi: vt eos quos sibi viderit eē subditos ad perfidiam trahat? Non enim semper cure est infidelibus legittima hominum dissipare: sed aliquando: et precipue: cum data sibi vndiqꝫ pace: in supbiam eriguntur. Prius itaqꝫ dabit operam: resistentem sibi diutius percutere Babylonem: et postea eriget contra deum cornu contumacie sue: sm q in sexta parte manifestius dicitur. Hi cum agno pugnabūt: et agnus vincet illos: quoniam dominus dominorum est: et rex regum: et qui cum illo sunt vocati electi: et fideles. Quare aūt dicit cum agno: et nō potius leone: nisi q agni victoria in morte est: et illi gloriosius vincūt: qui pro iustitia moriunt? Seqtur.

Dan̄.

¶ Et corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ: quæ uocatur spiritualiter: Sodoma: & Egyptus: ubi & dominus illorum crucifixus est. T.4.

¶ Si verum est ad litteraz quod de duobus viris scriptum est: vt: vʒ: duo sint preter ceteros qui occidēdi sunt a bestia: que ascendet de abysso: verisimile videtur q in ea ciuitate occidendi sunt: in qua et illorum dominus crucifixus est. Uerumtamen quod ait in plateis ciuitatis magne: non satis videtur facere pro eodem intellectu. Nunquam enim magna ciuitas vocata forte legitur Hierusalem: sed magis Niniue: et Babylon: magne ciuitates dicte sunt: nimirum quia multi sunt vocati: pauci vero electi. Rursuz ciuitas illa que vocat Hierusalez: non sm saxa et parietes vocata est spiritualiter Sodoma: et Egyptus: sed sm carnalez populum qui quōdam habitauit in ea. Restat ergo vt in ciuitate magna que vocat spiritualiter Sodoma: et Egyptus: regnum huius mūdi intelligamus: cuius platee sunt illi hoies qui sibi elegerunt vias largas ducētes ad pditionem: in qbus iacebunt mortua corpora hoiuz beatorum: q spūales intellectus veteris ac noui testi morient in eis: interfectis a bestia: predicatoribus veritatis: et pstrata (iuxta illud Danielis) vitate in terra. Uex hoc generalr: et iuxta illud qd referri pōt in spū ad oēs sanctos: q in illo tāto discrimine occidendi sunt. Si autem de duobus illis specialiter agēdum est: aut fateamur participatione pfidie vocari ciuitatem magnam: quecunqꝫ erit gens illa in qua sancti pdendi sunt: et eadem participatione dictum sit: vbi et dominus illo- Dan̄.8.

rum crucifixus eſt:q2 vna eſt ciuitas om/
nium reproborum: aut fortaſſis quod ma
gis ad rem pertinere videtur: ⁊ ſub eo/
dez intellectu accipi poſſit: conuocandos
eſſe iudeos in Hieruſalem ciuitatez illam
terrenam: in qua fuerunt patres eoꝝ cum
filijs ſuis: a rege illo vndecimo: de quo plu
ra ſcripſimus in hoc libro: in cuius conſpe
ctu occidendi ſunt a beſtia ſerui dei: quate
nus inter reliqua mala que facturus eſt:
ſaluatorem ſe eſſe predicet iudeoruz: quod
maxime opinari datur ex eo loco: vbi dici
tur in Daniele. Filij preuaricatorum po/
puli tui: extollentur vt impleant viſionem
⁊ corruent. Quod ſi ita erit etiam ad litte
ram accidere poſſe videtur: vt ſicut quon
dam in illa ciuitate: ⁊ in illo populo: ia/
cuit mortuus dominus illoruz: ita ⁊ nunc
quoqz in eadem ciuitate: ⁊ in eodem po/
pulo iaceant corpora ſeruorum eius: ſup/
plētium ea que deſunt paſſionum ipſius.
Siue ergo in illa ciuitate: ſiue in alia iſta
fiant: non eſt alienum a ſimplici veritate:
q2 hoc aduerbium: vbi: plerunqz in diui/
na pagina: non tam loci ſitum: q̄z aut po/
pulum: qui aliquando fuit in loco: aut po/
puli eiuſdem ſimilitudinem ſignat. Se/
quitur.

T.5. ¶ Et videbunt de tribubus: &
populis: & linguis: & gentibus
corpora eorum per tres dies: &
dimidium: & non ſinent ea poni
in monumentis. Et inhabitantes
terram gaudebunt ſuper illis &
iocundabuntur: & munera mit/
tent inuicem: quoniam hi duo
prophetæ cruciauerunt eos qui
habitāt terram. Et poſt dies tres
& dimidium: ſpiritus uitæ adeo
intrabunt in eos: & ſteterunt ſu/
pra pedes ſuos: et timor magnus
cecidit ſuper eos qui uiderunt
eos.

¶ Si ſm typicum intellectum in tribus
annis ⁊ dimidio: omne tempus quo Be/
ſtia iſta regnabit: accipimus (hoc eſt) ab
aduentu domini: vſqz ad tempus ruine ⁊
precipitationis ipſius: reſtat: vt in tribus
diebus ⁊ dimidio breuiora tpum ſpatia de
ſignentur: poſt que dabitur regnuz qđ eſt
ſubter omne celum populo ſanctorum al/
tiſſimi. Interim tamen clauſus manet adi
tus monumēti huius propter illud quod
ſcriptum eſt a domino tribus diſcipulis:
quod vtiqz in ſpiritu intelligendum eſt. mat.17
Nemini dixeritis viſionem: donec filius
hois a mortuis reſurgat. Ut enim mors
ipſius extinctionez veritatis deſignat: ita
reſurrectio eius viuificationem: haud du/
bium qꝫ propter ſpiritum qui viuificat: ſi
cut ⁊ multa illa corpora mortuorum que
dormierant: ⁊ ſuſcitata ſunt: deſignant q̄z
multa teſtimonia veritatis: que omnia in/
ſpirante deo: excitabuntur a ſomno. Ve/
ruz quia completo tempore belli: tempus
iudicij incohabit: quod tamen ſm quid:
⁊ prius conſtat fore initiandum: neceſſe eſt
omnino vt ſequatur reſurrectio mortuo/
rum. Et hoc quidez de omnibus ſanctis.
De duobus autem viris id reor omnimo
dis obſeruanduz (quod ſi verum eſt) eſſe
duos qui occidendi ſunt a beſtia: profecto
ipſi duo poſt tres dies ⁊ dimidium ⁊ mor/
tuis reſurgent. Quid enim ſi ſicut domi/
nus eorum occiſus eſt: ⁊ tertio die cum
multis alijs reſurrexit a mortuis: ita ⁊ iſti
duo propter eos qui letabuntur ſuper ne/
ce eorum: poſt dies tres ⁊ dimidiuz a mor
tuis reſurgent: etiam ſi tunc non erit vl/
tima illa reſurrectio mortuorum? Quod
autem ait. Videbunt de tribubus ⁊ popu
lis: ⁊ linguis: ⁊ gentibus corpora eorum
per tres dies ⁊ dimidium ⁊ non ſinent ea
poni in monumētis: ſiue ad duos illos re/
ferat ſermo: ſiue generalr ad oēs ſanctos q
in eadem tēpeſtate occidēdi ſunt: dubium

non est qn diuersaꝝ nationum lingue con
ueniant ad spectaculum illud:ſm ꝙ solet
accidere in aliqua ciuitate regali: vt:vꝫ:e
diuersis partibus ꝯfluentes illuc diuersaꝝ
linguaꝝ ⁊ moꝝ:hoies ꝯgregentur ibi:que
rentes (vt moris est) captare beniuolētiaꝫ
potestatis terrene:diligentes gloriam ho/
minuꝫ magis q̃ꝫ dei. Inde est ꝙ nō sinent
corpora sanctoꝝ poni in monumentis:vt
vt duꝫ se in morte illoꝝ crudeles ostēdent
ab eis qui eos occiderāt:artius diligātur.
mar.13 Unde ⁊ per seipsam veritas interrogata a
discipulis de tpibus illis: hec inter cetera
respondit:dicēs. Tradet autem frater fra/
trem in mortem:⁊ pater filium:⁊ ꝯsurgēt
filij in parentes:⁊ morte eos afficient. Et
hoc quare? Qꝛ facilius pōt pſuaderi hoi/
bus qui terrena sapiunt: qđ plꝫ carni: q̃ꝫ
qđ plꝫ spiritui: ⁊ proniores sunt hoies ad
credendum pollicentibus clementiam:q̃ꝫ
his qui comminātur iudicium:presertim:
cum carnales hoies:quibus dñatur pecca
tum:eo iniustum putent iudicium:qđ mi
nantur sancti:quo putāt impossibile obser
vari posse ab hoie:qđ iubeꝛ. Dicunt eniꝫ.
Si nemo pōt haberet quicq̃ꝫ:nisi qđ ei de
sup datum est:aut falsum est ꝙ deum mise
ricordem predicant:qui exigit qđ non do/
nat:aut ipsi sunt falsi testes dei:q ibi quoqꝫ
districtum esse fatentur iudicium:vbi nec
voluntas bona:nec possibilitas suffragaꝛ.
Cūqꝫ hec ⁊ similia tam nequiter:q̃ꝫ mēda
citer fingunt:efficiunꝛ eis verba predican
tium quasi qdam stimuli in corde defixi:
ita vt predicatio illoꝝ sit eis cruciatus: ⁊
comminatio eoꝝ:labor ⁊ afflictio spiritus.
Sic Herodi regi: ⁊ maxime Herodiadi:
mar.6. molesta erant verba Joānis: sic phariseis
impijs predicatio Xpi. Qđ si ipsi plerūqꝫ
mali non valētes ferre verba bonoꝝ:que/
runt modis oibus interficere illos:quāto
magis eos letari:⁊ exultare credendum est
in morte eoꝝ:cum q̃si absqꝫ scādalo ⁊ infa/
mia sua:ab alijs occiduntꝛ? Unde ⁊ in pre
senti capitulo de vite huius amatoribus:
quoꝝ ꝯuersatio in terris est:id qđ audiui
mus:dictum est. Et inhabitantes terram
gaudebunt sup illis ⁊ iocundabunꝛ:⁊ mu
nera mittent inuicem:qm̃ hi duo ꝓphete
cruciauerunt eos qui habitāt terram. Hoc
est enim illud. Uos autem ꝯtristabimini: Joā.19
mundus autē gaudebit. Nec miꝝ tñ. Si
enim ꝯtristarentur aiales hoies de piclita
tione crucis:⁊ ꝑcussione fidei:iure tristarē
tur de potestate bestie:de regno ⁊ victoria
eius qui certamen init ꝯtra Xpm. Qꝛ ve/
ro de terrena ꝓſperitate:quam predicant
pseudo christi efficiunꝛ leti:necesse est vt il
los odiant:qui hanc habent exosam: illis
iungantur aio qui eam annunciāt ⁊ defen
dunt. Decepti itaqꝫ hoies:quoruꝫ ꝯuersa
tio in terris est:existimātes pacem illaꝫ di/
uinitus esse datam:gaudebunt ⁊ letabunꝛ
adinuicem. Quibus aūt erit sanum cor:tri
stabunꝛ ⁊ flebunt:⁊ saltem vel inuitos cru
ciabunt sepius amatores mundi:annunciā
tes illis iudiciuꝫ:qđ prope est:⁊ cruciatus
inferni:qui eos receptaturi sunt in fine pp
impietates suas:eo ꝙ cognoscētes deum:
non sicut deum adorāt:aut gratias agunt:
sed euanescunt in cogitationibus suis:fin Rom.1
gētes illa que supius diximus:pp qđ ⁊ ob
scuratur eoꝝ cor insipiens:ita vt adorēt ⁊
colant creaturaꝫ potius q̃ꝫ creatorem:qui
est benedictus deus in secula amen. Sane
qđ dictum est in eodeꝫ loco de resurrectio
ne eoꝝ qui occidēdi sunt a bestia:spiritus
vite adeo intrabit in eos:⁊ steterunt supra
pedes suos:ideo dictum esse fatēdum est:
qꝛ mox vbi iustoꝝ spiritus carcerali erga/
stulo soluti sunt:pgunt ad deum qui dedit
illos:vt eisdem repletis ad integruꝫ dono
spiritus sancti: corpora quoqꝫ que prius
aialia suscepisse noscunꝛ:virtute illius spi/
ritus qui ex deo est:spiritalia fiāt:⁊ iam nō
habeāt posse cadere sicut prius:sꝫ insatiga
biliter sine fine manere. Unde ⁊ per pro/
phetam dr̄. Qui autem spant in dño:mu/ Esa.40
tabunt fortitudineꝫ:assument pēnas sicut
agle:currēt ⁊ non laborabunt:volabunt ⁊
nō deficient. Qđ autem seqtur. Et timor
magnus cecidit sup eos qui viderunt eos.

Sic est accipiendum: vt dicitur: excepto: q (vt moris est prophetaruz) preteritum hic ponitur pro futuro. Sequitur.

T.6. ¶ Et in illa hora factus est terremotus magnus: et decima pars ciuitatis cecidit: & occisi sunt in terremotu nomina hominum septem millia.

¶ In hora qua sanctorum gloria manifestabit: magnus terremotus fiet: q2 percussa corda videntium: vel audientium istud: incipiet fluctuare in semetipsis: & alij arguet se sup incredulitate sua: alij desperantes deteriores fient: ita vt ipsi ruant: & multos
1. cor. 10 perimant separando a fide. Unde & non immerito ciuitas ista: cuius decima pars cecidit in terremotu: sancta ecclesia intelligenda est: q2 cadere non potest qui aliquando stetit in fide. Unde & per apostolum dicitur.
1. cor. 1. Qui stat: videat ne cadat. Sed si ecclesiam designat que stat in fide: quomodo in glorificatione iustorum: aliqua pars ipsius cadere dicta est? nisi quia multi clericorum qui videbantur stare: quando sancti erunt in certamine: increduli erunt verbis eorum: & licet manifeste: non insultent eis sicut ceteri: occulte tamen detrahent illis: sm qd
Mat. 26. & domino suo detrahebant aliqui & insultabant dicētes. Vah qui destruit templuz dei: & post triduum reedificat illud: quorum tamen aliqui postea compuncti sunt: & egerunt penitētiam de reatu suo: alij desperantes seipsos: deteriora fecerunt: persequentes apostolos de ciuitate in ciuitatem: perseuerantes vsq3 in finem in iniquitatibus suis? Cadent ergo aliqui in hora illa viso signo: quia stimulati a consciētia: desperabunt. Quod autem casuri sint in die illo aliqui de clero: in Danielis visione
Dan. demonstratur: cum dicitur. Et de eruditis ruent. Sed si de illis qui sunt muri ciui
Jone. 4 tatis: multi corruent: quid erit de multitudine laycorum qui nesciunt dexteram vel sinistram: & nihil reputant celestia comparatione terrenorum? Quo circa nomina hominum septez millia in terremotu eodem mortua esse perhibentur: quia innumera multitudo laycorum: qui christiano censentur nomine: & putabuntur manere in fide: circumuēti ab illis clericis qui erunt in parte Antichristi: extinguentur a fide: dicentibus hoc quod visum vel auditum est: de glorificatione iustorum: factum esse per artem & operationem Dyaboli: magis autem credēdum esse signis que faciet Antichristus: & pseudo prophete: dicentibus ipsum esse Christum: illos autem veros prophetas. Erit enim tunc populus: re vera: quasi altera Egyptus: viri illi: quasi Moyses & Aaron: pseudo pphete: quasi Jamnes & Mambres: ad quorum signa: Exo. 7
indurabatur cor Pharaonis: & corda egyptiorum: q2uis aliquid simile etiaz nunc agatur in mundo. Omnes enim qui predicant veritatem: similes sunt Moysi: qui autem tuentur errorem & resistunt veritati: similes Jamnes & Mambres. Verūtamen & tunc & nunc indurari per eos non desinunt corda egyptiorum: quousq3 Pharaonis exercitus demergatur in mare. Et ps. 20. ps. 103.
illi quidem sic. Ceterum omnipotēs deus Reguz.
in reliquijs suis preparabit vultum eorum: respiciens terram: & faciens eam tremere bono timore: & eos qui non malitia: sed sicut illi quos Absalon nescientes duxit in Gabaon: simplici animo peccauerunt. Nam sequitur.

¶ Et reliqui in timorem missi sunt: & dederunt gloriam deo cæli. T.7.

¶ In omnibus plagis que supra scripte sunt: non est dictum fore aliquos missos in timore: neq3 dedisse gloriam deo celi: quamuis multos dedisse gloriam: dubiuz non sit. Hic autem propterea dictum est: q regnante Antichristo: & ablato a deo celi iuge sacrificio: sic erit absconditus cultus diuinus & pene intermissus quasi non sit: haud dubium: q preualente simplici-

tati versutia:τ resistente mendacio verita/
ti:qui tamen in glorificatione iustorum re
surget quoq; ipse velut a mortuis:vt dent
de reliquo gloriam deo celi:τ fiat ei sacrifi
cium sicut τ in diebus antiquis. Uel certe
propterea dictum est in hoc loco:quia scri
ptum est:q͏ reliquie in toto corde suo con
uertentur ad dominum. Sequitur.

T.8. ¶ Veh secundum abiit: & ecce
veh tertium veniet cito.

¶ Tertium veh dicit:q͏ angelo septimo
futurum est: quia primum consumatum
est sub angelo quinto. Secundum sub an
gelo sexto. Tertium consumabitur sub an
gelo septimo:ſm q͏ prenunciatum est: vo
ce aquile volantis per medium celi:clamā
tis voce magna:ac dicētis. Ueh:veh:veh
habitantibus in terra: de vocibus trium
angelorum: qui erant tuba canituri. Se/
quitur.

T.9. ¶ Et septimus angelus tuba ce-
cinit:et factæ sunt voces magnæ
in cælo dicentes. Factum est re/
gnum huius mundi:dei nostri &
christi eius:& regnabit in sæcu/
la sæculorum amen. Et viginti
quatuor seniores qui in conspe/
ctu dei sedent: in sedilibus suis
ceciderunt in facies suas:& ado
rauerunt deum dicētes. Gratias
agimus tibi domine deus omni/
potens:qui es: & qui eras: quia
accepisti virtutem tuam magnā:
& regnasti. Et iratæ sunt gentes:
& aduenit ira tua, & tēpus mor/
tuorum:iudicari et reddere mer
cedem seruis tuis:& prophetis:
& sanctis: & timentibus nomen
tuum, pusillis, & magnis: & ex/
terminandi eos qui corruperunt
terram.

¶ Iste est ille angelus septimus: de quo
sub sexto angelo iurauit: ille angelus qui
habebat librum apertum in manu sua:di
cens:quia tempus iam non erit amplius:
subauditur:consumandorum mysteriorum:
sed in diebus vocis septimi angeli cum ce
perit tuba canere:ꝯsūmabitur mysterium
dei:haud dubium:q͏ illud mysterium qd
latebat sub veteri testamento: a diebus
Moysi:vsq; ad Joannem Baptistam. In
tempore itaq; huius angeli (hoc est) illo/
rum predicatorum: qui tempore septimo
sequuturi sunt:fient voces magne in celo
dicentes. Factum est regnum huius mun
di dei nostri:τ christi eius: q: gaudebunt
sancti in ecclesia super bonis que facturus
est dominus:τ annunciabunt gloriā eius
adinuicem:iubilantes potius q̄ docētes:
attendentes completum esse: quod nos
quoq; modo fide tenemus: oportere.s.re/
gnare dominum nostrum Jesum Chri/
stum quousq; ponat omnes inimicos suos
sub pedibus suis: τ dandum esse regnum Dan.7.
quod est subter omne celum:populo san/
ctorum altissimi:cuius regnum:regnum sem
piternum est:τ omnes reges seruient ei:τ
obediēt. Unde τ viginti quatuor seniores
(hoc est) vniuersi prelati ecclesiarum:qui si/
gnificantur per illos:ꝓcidēt τ adorabunt
deum dicentes. Gratias tibi agimus dn̄e
deus oīpotens:qui es:τ qui eras:q: acce/
pisti virtutem tuam magnam:τ regnasti:
q: attendētes completum esse qd scriptum Esa.26.
est. Oīa opera nostra operatus es nobis:τ
q: educit nos per ignem τ aquam:τ indu
cit in refrigerium:τ non agnoscētes habe/ ps. 65.
re se aliqd in semetipsis:qd retribuāt dn̄o
pro vniuersis beneficijs suis:saltem humi
liati vsq; ad solum:agēt gratias deo suo:τ
laudabunt nomen eius:qm̄ bonus:qm̄ in
seculū misericordia eius. Et benedicunt q ps.117.
es:τ q eras:q: qn̄ videt dn̄s obdormire:τ

Quasi non attēdere ad preces nostras: dicit
insipiēs in corde suo: nō est deus: dicit stul/
Ps. 13. tus: non videbit dñs: nec intelliget deus
ps. 93. Jacob: dī in gentibus: vbi est deus eorū?
ps. 113. Sed qd dicit apostolus? Jesus Xps heri
& hodie: ipse & in secula. Aut si pp mysteri/
Heb. 13 um psonarū: dictum est: qui es: & qui eras:
liquet qd ait ipse vnigenitus dei. Pater
meus vsqz modo opatur: & ego opor: & q
sicut deus pater ostēdit gloriam suam: qn
Joā. 5. destructo regno Assyriorū & Chaldeorū: su
scitauit spiritum Cyri regis Persarū: qui
donaret libertatem filijs Juda & preciperet
3. esd. 2 fundari templum: qd destruxerant Chal/
dei: ita vnigenitus dei filius ostendet ma/
gnitudinem suam: opans & ipse sicut & pa
Joā. 5. ter eius: vt oēs honorificent filium: sicut
honorificant patrem. Qd ergo aiunt: qui
es: & qui eras: videntur patri & filio esse lo
quuti: presertim cum supius dictum sit. Fa
ctum est regnum huius mundi: dei nostri
& christi eius: & regnabit in secula seculorū
amen. Sz quare duobus tm̄? Nunquid qz opa
tur aliqd pater sine filio: aut filius cum pa
tre sine spiritu sancto? Absit. Sz idcirco di
cunt hoc patri & filio: qz vident compleda
esse tpa laboriosa: in quibus pater & filius
ostenderunt patientiam suam: adesse vero
tps libertatis: qd quadam mysteriali pro/
prietate ptinet ad spiritum sanctū: qui est
amor patris & filij (apostolo attestāte) qui
2. cor. 3. dicit. Ubi spiritus dñi: ibi libertas. Sane
autem qd aiunt. Et irate sunt gētes: & ad/
uenit ira tua: tps esse iusti iudicij: manife/
ste demōstrant: non sm tps illud quo dissi
mulabat vindicare humiles: vt erudiret
eos in patiētia: sz iuxta qd designatum est
in diebus Helye: qui iudicabat & puniebat
peccatores terre: reddens vnicuiqz eorū iu
3. re. 18. xta opa sua. Et qd aiunt. Et tps mortuorū
4. re. 1. iudicare & reddere mercedem seruis tuis:
prophetis: & sanctis: & timētibus nomen
tuum: & exterminandi eos qui corrumpūt
terram: ad tps illud referēdum est: in quo
bestia & pseudo propheta: mittētur in sta/
gnum ignis ardētis sulphure: & ad tertiū
statum mundi: qui erit in sabbatū & quie
tem: in quo exterminatis prius corruptori
bus terre: regnaturus est populus sancto
rum altissimi: quousqz induti nouis corpo
ribus: & pacto iudicio generali ascēdant si
mul cum dño suo: ad paratum sibi regnū
ab origine mundi. Puto aūt q mox vbi mat. 25
completa fuerit passio sanctorū: incipiet se/
ptimus angelus exaltare vocē suam: ostē
dēs iam oino ꝯsumata esse mysteria regni
dei: apparentibus signis: in sole: & luna: & Luc. 21
stellis: arescētibus hoibus pre timore & ex/
pectatione que supueniet vniuerso orbi: &
qūuis nesciatur qūto tpe aduētum iudicis
signa ista precedant. Hoc est enim tertium
veh. Nempe & qd dictum est in hoc loco. Tertiū veh.
Et tps mortuorū: in septima parte libri hī
scriptum. Vidi sedes & sederunt sup eas: &
iudiciū datum est illis: & aias decollatorū
pp testimonium Jesu: & pp verbum dei: &
vixerunt & regnauerunt cum Xpo. Viuūt
qui cum Christo regnant: qz vere viuunt
ipse dicit per semetipsum. Qui credet in
me: etiā si mortuus fuerit: viuet: & omnis Joā. 11
qui viuit & credit in me non morietur in
eternum. Et irate sunt (inqt) gētes: & ve/
nit ira tua & tps mortuorū: iudicare: & red
dere mercedem seruis tuis: & pphetis: &
sanctis: & timētibus nomen tuum pusillis
& magnis: & exterminandi eos qui corru/
perunt terram. Qd dicunt. Irate sunt gē
tes: ad supiora refert. Inter tps enim sexti
& septimi angeli: parua differētia est. Sub
illo enim irascuntur gētes: sub isto veniet
sup eos indignatio dei. Tēpus mortuorū
(hoc est) eorū qui in dño moriunt: qz ꝯsu/
mato bello: supest: vt victoribus ꝯferat co
rona. Ad hoc ptinet qd ꝯnter adiunctum
est. Judicare & reddere mercedem seruis
tuis. Judicabit enī dñs in die illo eos qui
psequuti sunt iustos: & ipsis iustis reddet
mercedem patientie sue. Quibus seruis?
Prophetis: & sanctis: & timētibus nomē
eius. Non oēs sancti: pphete sunt: & ideo
dicunt prophetis: & sanctis. Bene autem
subiunctum est in genere. Et timentibus
nomen

nomen suum: pusillis ꝛ magnis: q: non solum illi qui pfecti sunt: pcipient mercedez laboris sui: verumetiaz ꝛ illi qui minus aliqd habent a pfectione: q: pius est ꝛ bonus dñs omnibus qui sperant in se. Qđ autez seqtur. Et exterminandi eos qui corruperunt terram: ad Antichristum ꝛ socios eius referendum est: ꝙ sicut preter solitum: corrupturi sunt terram: ita per preter solitum exterminabuntur de terra: ita vt non remaneat: nec vnus de oi multitudine sociorum eius. Sic enim dicit dñs per prophetam. Et erit in die illa dicit dñs: queram ɔterere oẽs gentes que veniunt ɔtra Hierusalem: ꝛ effundam sup domum Dauid: ꝛ super habitatores Hierusalem: spiritum gratie ꝛ precum. Et post pauca. Et erit in die illa: dicit dñs exercituum. Disperdam nomina ydolorum de terra: ꝛ non recordabũtur vltra: ꝛ pseudo prophetam: ꝛ spiritum immundum auferam de terra.

Explicit tertia pars.

Incipit quarta pars libri.

Distinctio prima quarte partis libri.



Gen. I Uarto die (vt habet in Genesi) creauit deus solez: ꝛ lunaz: ꝛ stellas. Quarta mundi etate claruerunt in Israel: Helyas: ꝛ Helyseus: ꝛ filij prophetaruz. Quarta parte huius libri ostenditur mulier amicta sole ꝛ luna sub pedibus eius: ꝛ in capite eius corona stellarum duodecim. Quarto deniqz ecclesie tẽpore: emicuit ordo heremiticus precipuus gratia castitatis. Qđ ergo: vel in quarto creationis die: vel in quarta mundi etate: in Helya: ꝛ Helyseo: ꝛ filijs prophetarum: vel in hac muliere amicta sole: designatum fuerat: quarto ecclesie tpe ɔsumatum est. Sicut enim in prima parte agitur de prelatis: in scđa de martyribus: in tertia de doctoribus: ita in hac quarta parte de virginibus: ꝛ heremitis: vt quod quatuor aialibus designatum est: quatuor his ordinibus compleretur. Quartum etenim aial: aquile volanti simile esse phibetur: ꝛ huic mulieri ale aquile date sunt: vt euntem Helyam in celum: quimmo Helye dñm: sequeretur: vt ꝛ si corpore adhuc in terris ɔstituta maneret: cogitatione tñ ꝛ affectu: in illa eterna patria ɔuersaretur. Notandum vero est qđ de quatuor aialibus di. In medio sedis: ꝛ in circuitu sedis quatuor aialia plena oculis. Notãdum in quam est: ꝙ ille ordo magis interiora possidet: qui calcatis penitus curis seculi: totus in intimis se abscondit. Unde ꝛ p psalmistam di. Quam magna multitudo dulcedinis tue dñe: quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis qui sperant in te in ɔspectu filiorum hominum. Abscondes eos in abscondito faciei tue a ɔturbatione hominuz. Hec est pars eorum qui norunt ɔtemnere visibilia: qui sola inuisibilia ꝛ celestia ɔcupiscunt. Qr vero archa federis dñi sub alis Cherubin: primo qdem in tabernaculo: deinde in templo dei protegebatur: vt ostenderet beatus Joãnes quid archa illa designauerit: que tam reuerenter apud filios israel habita fuerat: tractaturus de verissima archa dñi (hoc est) de matre virgine: que nobis ptulit Christum: sermonem de archa testamenti premisit: vt: vz: manifeste daretur intelligi: ꝙ non aliud ipse in hoc libro describeret: qꝫ qđ vetus designauerat testamentum. Ait ergo.

Ps. 30 (margin, beside "mistam di. Quam magna multitudo dul-")

Exod. (margin, beside "nere visibilia")

Apertum est templum dei in cælo: & visa est archa testamẽti eius in templo eius. T. 10

Quid enim aliud designabat: ꝙ sic archa federis dñi in secretis tabernaculi: siue templi sub alis Cherubin ptegebatur: nisi illud qđ de virginibus dñi ɔtemplantibus premissum est. Abscondes eos in ab- Exodi.

Ps. 30. ſcondito faciei tue a ꝯturbatione hoīum.
Proteges eos in tabernaculo tuo a ꝯtra/
dictione linguaꝝ? Bene autem ſub alis
Cherubin: que doctores ſancte eccleſie ad
defenſionem fidei in plenitudine ſcientie
ꝯſtitutos deſignant: manere archa ipſa de/
ſcribitur: q꞉ nimiꝝ doctores catholici ad
ꝓtectionem eccleſie dati ſunt: ne aqua er/
ronea quam euomuit draco: nullo hanc ꝓ
tegente: ⁊ pro ea ſe totis viribus opponen
te: ſubuerteret. Deſignaꝛ ergo in templo
teſtamētum vetus: qd̓ in prole gaudebat:
in archa teſtm̄ nouum: cuius gloria caſti/
tas ⁊ virginitas eſt: Illud eniꝫ ſm̄ carneꝫ:
iſtud ſm̄ ſpiritum: datum eſt. Illius filij
carnales erant: iſtius ſpirituales. Parua
erat tunc archa: magnuꝫ templum: q꞉ pau
ci admodum erant tunc amatores virgini
tatis: ꝯiugalitatis multi: habebat proinde
plures filios tunc Phenēna: antea ſterili
permanente: quouſqꝫ venit tp̄s qn̄ dicere
mereretur: Recedāt vetera de ore veſtro:
1.re.2. quia deus ſcientiarum: dominus eſt. Et
poſt pauca. Donec ſterilis peperit pluri/
mos: ⁊ que multos habebat filios infir/
mata eſt. Hoc ⁊ Eſayas dicit. Letare ſte/
Esa. 54 rilis: que non paris: erumpe: ⁊ clama:
que non parturis: quia multi filij deſerte
plus qꝫ eius que habet virum. Sicſic ar/
cha teſtamenti conualuit: non dico in
templum: veꝝ in ciuitatem: ipſa eſt enim
Hieruſalem celeſtis: cuius templum eſt
ipſum celum: quin potius ipſe deus: cuius
magnitudinis non eſt finis. Aptum eſt er
go templum dei in celo: ⁊ viſa eſt archa te
ſtamenti eius in templo eius. Ex eo: vꝫ:
die: vel tempore quo velum templi ſciſ/
ſum eſt a ſummo vſqꝫ deorſum: quando
⁊ monumenta aperta ſunt: e quibus vi/
uentes homines aſcenderunt: ⁊ apparue/
runt multis: nimirum quia prophetarum
volumina apiri ceperunt: ex q̄bus prodie/
runt ſpirituales intellectus: ⁊ apparuerūt
non oībus: ſed multis: teſtibus. ſ. preordi/
natis a deo. Aptum eſt etiam qd̓ eſt maius
illud ſacratiſſimum monumētum: de quo
ſanctiſſima caro Chriſti egreſſa eſt incorru
pta: que ⁊ ipſa vitam virgineam pari mo/
do deſignat: vtpote ſpiritualem ⁊ angeli/
cam: ⁊ neſcientem corruptionem (dicente mat. 22
dn̄o.) In reſurrectione: neqꝫ nubēt: neqꝫ
nubētur: ſed erunt ſicut angeli dei in celo:
⁊ filij erunt dei: cum ſint filij reſurrectio/
nis. Aptum eſt ergo in die illo templuꝫ dei
in celo: ⁊ viſa eſt archa teſtamenti: aptum
eſt teſtamentum vetus in eccleſia: ⁊ appa/
ruit gratia: aptum eſt ſepulchrum littere:
⁊ apparuit ſpiritualis intelligentia: aptum
eſt: quod ſignificauerat vita corruptibilis
⁊ carnalis: ⁊ inuentum eſt ſignificaſſe vi/
tam incorruptam: ⁊ ſpiritualem. Om/
nia quippe precepta legalia que in mini/
ſterio data ſunt: aut circa animalia cor/
pora: aut circa lapides ⁊ metalla: aut cir/
ca arbores ⁊ herbas: ⁊ his ſimilia age/
bantur: que omnia non erant niſi vmbre
⁊ exemplaria futurorum. Notandum ve/
ro ſummopere eſt: ꝙ ea que in hac quar/
ta parte dicuntur: generaliter ſpectant
ad ſtatum totius eccleſie: ⁊ ſpecialiter ad
quartum. Quamuis enim a reſurrectione
dominica: ⁊ precipue: ab aſcenſione eiuſ/
dem: quanta eſſet virginitatis ⁊ caſtitatis
gloria: necnō ⁊ felicitas vite ꝯtemplatiue:
manifeſte fidelibus panderetur: non tn̄ eo
modo claruit quo tp̄e quarto: quāuis (vt
in libro concordie diſcuſſuꝫ eſt) ſicut ordo
martyrum ꝯtemporaneus apoſtolico fuit:
lꝫ ille preceſſerit: ita doctoꝝ ordini: fuiſſe
heremiticum ⁊ virginalem contempora/
neum: non eſt dubiuꝫ: quamuis doctoꝝ or
do iter apiendo preceſſerit. Non enim ſci
rent a principio virgines ⁊ heremite: vtꝝ
illoꝝ ſtudia tam deo eſſent accepta: niſi do
ctores eccleſie aperirent: templum dei ⁊ ar
cham teſtamenti dn̄i: vitam exponerēt ſpi
ritualem: maxime cum multos eos lega/
mus habuiſſe obtrectatores: arguētes eos
ꝙ celibatum vite coniugali preferrent. Ita
enim manebat Maria inter apoſtolicam
turbam: ipſa inquaꝫ Maria cui datus Joā
nes in filium ſpiritualem: ac ſi archa do/

mini auro testa in templo: cuius vitam ce/
lestem continue commendantes docto/
res: multos ei filios et filias per euange/
lium genuerunt: quorum gloria quanta
sit: sequentia huius libri manifeste decla/
rant. Sequitur.

T.11 ¶ Et facta sunt fulgura: & vo/
ces: & terremotus: & grando
magna.

¶ Ubi cepit spiritus in littera reuelari fi/
delibus: alij assummentes robur fidei: si/
gnis et miraculis corruscare ceperunt: alij
Esa.12 haurientes aquam viuam de fontibus sal/
uatoris voces intonando dederunt: alij vi/
dentes et audientes: concuti et timere cepe/
runt: alij existimantes insaniam: in modum
dure grandinis: obdurare ceperunt. Sic
igitur visa archa dei: sic cognita gratia et iu/
stitia spirituali: fulgura miraculorum: voces
predicationum: terremotus cordium hu/
manorum: necnon et grando duritie in cordi/
bus infidelium procreata sunt. Audierunt
enim humiles et contriti sunt corde: audie/
runt superbi: et amplius indurati sunt.
Sequitur.

¶ Incipit distinctio prima.

Cap.12
T.1. ¶ Et signum magnum apparuit
in cælo: mulier amicta sole: &
luna sub pedibus eius: & in capi/
te eius corona, stellarum duode/
cim: & in utero habens clama/
bat parturiens: & cruciabatur ut
pareret.

O vere magnum et admirabile si/
gnum. Hoc ecclesia in cordis vtero:
verbum dei: cruciatur: affligitur: angustia/
tur: et ideo non cessat clamare: Et quid cla/
mat? Filioli mei quos iterum parturio: do/
Gal.4 nec Christus formetur in vobis. Et iterum.

Quis infirmatur et ego non infirmor? Quis 2.cor.11
scandalizatur et ego non vror? Ecce crucia/
tus ecclesie. ¶ Mulier ista: generaliter ma/
trem designat ecclesiam: que in verbo pre/
dicationis: clamando et parturiendo: labo/
rabat. Specialiter vero ecclesiam heremi/
tarum et virginum. Laborauit vtique et ipsa af/
fecta dolore vehementi: dicens assidue in
orationibus suis illud quod in eius typo Ra/
chel viro dicebat. Da mihi filios: alioquin
moriar. Semper enim cupiunt boni: perfe/ Gen.30
ctionis sue: et gratie imitatores habere: si/
cut econtrario mali habere consimiles con/
cupiscunt. Si autem vis scire numerum fi/
liorum ipsius ecclesie: sequentia manifestant.
Vidi (ait) supra montem Syon agnum
stantem: et cum eo centum quadraginta
quatuor millia signati: habentes nomen
eius et nomen patris eius scriptum in fron/
tibus suis. De quibus et post aliqua subdi/
tur. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt
coinquinati: virgines enim sunt. Et no/
tandum quod in tertia specie huius quarte
partis: ecclesie doctorum: que claruit ter/
tio tempore: mulier ista gerit imaginem:
hi autem qui cum mulieribus non sunt
coinquinati: quartum: in hac quarta par/
te proprietatis sue: retinent locum: quam/
uis in genere libri: quartum: mulier ipsa
proprietatis sue exigat tempus: et magis
sacrarum virginum: quam doctorum eccle/
sie typum gerat. Qua in re. Caue lector
quid pro quo: et quando suscipias: et va/
rietatem intellectus: nequaquam arbitre/
ris errorem: sed tenuissimi atque profun/
di altitudinem sacramenti. Quod ideo
maxime notari cupio: quia pene genera/
le est in hoc libro: et nisi vigilanter discu/
tiatur inter genus et speciem: vt singulo
sua iura soluantur: restat: vt ipsa lux con/
uertatur in tenebras: et splendor scientie
in ignorantie cecitatem. Melius est enim
scire se aliquem: nescire quod nescit: quam pu/
tare se bene scire: quod ex parte ignorat. Il/
le enim dum se scire nescit: humiliter eligit
ignorata tacere. Iste qui se optime scire

putat: qd ignorat ex parte: dum spernit ad discere qd verum est: requisitus forte ab alijs cogitur ingerere falsum. Neq3 enim ille verax est: qui ex parte verum dicit: & ex parte falsum: sed qui sic ex toto: vel ex parte loquitur: qd verum est: vt sibi modis omnibus caueat a crimine falsi: qd tamen illi facere nequeunt: qui dum aliqd intelligunt sm partem: ad illius se plenitudinem puenisse letantur. Igitur hec mulier amicta sole: & generalr designat vniuersam catholicoꝝ ecclesiam: & in ordine octauo partium libri: ecclesiam beataꝝ virginum: & in serie partium qrte partis: ecclesiam doctoꝝ: & sm prerogatiuam gratie: gloriosam illam celi reginam: que cum esset intemerata virgo: regem glorie parturiuit. Inde est q quedam eius mysteria tangunt matrem: quedam filias: quedam sacram doctoꝝ turbam: quedam generalem pfectoꝝ ecclesiam. Ut autem qd proprium est: sm ordinem partium specialius psequamur: dum sacre deo virgines: virginum adheserunt regine: vna cum ipsa casta virgo: & vna cum ea facte sunt: gloriosa regina. De qua nimiꝝ regina: in cãticis canticoꝝ dr: Una est columba mea: pfecta
Cant. 6 mea: vna est matri sue: electa genitrici sue. Uiderunt illam filie Syon: & beatissimam predicauerunt: regine: & pcubine: & laudauerunt eam. Que sunt iste filie Syon: & regine: & pcubine que laudauerunt eam? Ille pfecto: de quibus ante iam scripserat: dicens. Sexaginta sunt regine: octoginta cõ
Cant. 6 cubine: & adolescentulaꝝ non erat numerus. His etenim prescriptis adiecit: id qd modo audiuimus. Una est columba mea: pfecta mea: & cetera que sequuntur. Multoꝝ autem tam sententia: non in bonam partem accipiendas esse pcubinas: sed certissime & absq3 dubio: hic in bonam partem accipiende sunt: que tam pfecto numero pti/nentur. Designant enim illas animas: que post carnis delictum: aut copulam: cum summa dulcedine casti amoris: ad Christum totis aiis conuertuntur. Que idcirco octogesimo compꝛehenduntur numero: qr excellentiam ptemplationis que in amoris perfectione est: numerus iste sacer designat: eo q ptineat ad ppetuam vitam. In
de est q dei filius in die resurrectionis sue Joã. 20
pmo apparuit Marie Magdalene: de qua eiecerat septem demonia. Regine vero sexaginta: ille sunt felices aie: que sustinentes agonem magni certaminis pro fide Christi: palmam victorie meruerunt. Sexagenarius namq3 numerus: laboris perfectionem designat. Adolescẽtule vero: quarum non est numerus: ille sunt aie fideles: que virtutem qdem ptemplationis ignorant: sed tñ vt ad hoc tendere valeant: sub matrum spiritualium disciplina laborant.
Sane illa virgo que se abscondit in abscõ ps. 30.
dito faciei dñi laudibus Christi & orationibus vacans: que obliuiscit populum suum
& domum patris sui: & totam se in eius cõ ps. 44.
templatione suspendit: etiam si martyr nõ sit: martyrem in hac parte precellit. Puto etiam eas que tales sunt: idcirco ad se Christum accersiri per martyrium nolle: vt quãdam se amoris dulcedinem in eis specialius habere demõstret: vtpote in genitrice sua & sancto Joãne: cuius est liber iste. Assumuntur igitur que tales sunt in comitatu Marie: quatenus ipsa virginum ecclesia specialius electa: filia nominetur Marie: ita vt a filio eius audire feliciter mereat.
Una est columba mea pfecta mea: vna est Cant. 6
matri sue: electa genitrici sue. Uiderunt eam filie Syon: & beatissimam predicauerunt regine: & pcubine: & laudauerunt eam. In cuius felicissime columbe laudem mox
aliqd loco presenti satis pgruens insertur: Cant. 6
cum subditur. Que est ista que pgreditur quasi aurora psurgens: pulchra vt luna: electa vt sol: terribilis vt castroꝝ acies ordinata? Uerba hec qualiter ad sanctam ecclesiam generaliter pgruant: satis a patribus enucleatum est. Nos vero q: spiritus impetus ad declarandum gloriam virginis: & deum in secreto heremi ptemplantium ducit: nõ q: ipsi volumus: sed q: locus exposcit: satis esse credimus: si hoc annuente

deo:saltem vel breuiter exequamur. Ecce
ꝙ ait epythalamus : de ecclesia. Pulchra
vt luna:electa vt sol:hoc secretarius spon
si in simili signo declarat : cum dicit. Si/
gnum magnum apparuit in celo : mulier
amicta sole ⁊ luna sub pedibus eius . Ce/
lum est scriptura diuina : in qua vniuersa
que scripta sunt ad significandum ostēdun
tur esse signa:⁊ quia ad hoc scripta sunt:vt
aliqd habeant designare. Ut enim ea que
iam tetigimus non pigeat vtiliter iterare:
qd;est ꝙ Helyas ꝯtra ꝯsuetudinem patꝝ:
vxorem ⁊ filios habere renuit:ꝯtemplatu
4.re.2. rus que dei sunt in desertuz discessit:⁊ no
uissime in curru igneo per turbinem ascen
dit in celum? Aut qd est ꝙ prophetaꝝ filij
4.re.4 ducentes in Jerico : cenobiticam vitam:
Helyseum successorez Helye sibimet in pa
trem preficiunt:nisi id qđ in millibus ho
minum in ecclesia cernimus ꝯsumari? Si
enim leuamus mētis oculos in celum scri
pturaꝝ sanctaꝝ:vt ꝯtēplemur hoc signuz:
⁊ vt sciamus si signum est:qd nobis signi
ficando demonstret:inuenimus in Helya
designari Christum ascēdentem in celum:
in Helyseo ordinem apostolicum:sup quo
Christi spiritus requieuit in ecclesia ꝯgre
gata in Jerico:ecclesiam primitiuam : que
sub manu apostoloꝝ instituta est : que tñ:
q: in Jerico (hoc est) in circuncisione:que
defecit vt luna:edificata est:ibi stare nō po
tuit : sed protinus ad Jordanis desertum
(hoc est) ad populum gentilem transiuit.
Rursum:q: cōmune vulgus:qui quasi lu
na menstrua patiť:spiritualium ecclesiam
moribus suis prauis impugnat:relinquūt
prophetaꝝ filij Jerico:⁊ ꝯfugiunt in deser
4.re.2 tum.Nam q: pfecti vite solitarie perfectio
nem habere in ciuitate nequeunt : quot
quot pfectionem ipsam desiderant:non ni
si a spiritu Jesu transferuntur in desertuz:
⁊ vtiqȝ vt ibi sustineant pugnas : ⁊ tenta/
tiones Dyaboli :,q: non coronabitur nisi
matt.4 qui legittime certauerit : Ductus est (in/
quit) Jesus in desertum a spiritu:vt tenta
retur a Dyabolo. Qui sunt enim qui ma/
iores dolores:clamores:tentationes:⁊ par
turitiones patiuntur:ꝙȝ hi qui vitam soli
tariam ⁊ cenobiticaȝ in heremis ducunt?
Quicunqȝ ergo spiritu dei ducuntur : vt Rom.8
terrena se expolient facultate:quem alium
induunt nisi Christum Jesum : qui est so!
sempiterne iustitie illuminās oēm hoiem Joan.1.
venientem in hunc mundum? Hȝ quoqȝ
sponsa Christi lunam sub pedibus : q: sibi
velut quendam puluerem:carnem ⁊ glo/
riam mundi:sternit : subijciens illam ser/
uituti ⁊ actioni:vt non ꝯtra dominam ele
uetur ancilla.Hȝ ⁊ in capite coronam stel
laꝝ duodecim (hoc est) quinqȝ ⁊ septem
virtutum:qbus coronata refulget:q: paꝝ
prodest calcare temporalia:nisi acqrantur
eterna. Uerbi gratia. Calcasti lunam:in/
duisti solem:superest vt virtutibus corone
ris. Pugnasti ꝯtra tactum impudicum:⁊
libidinem oculoꝝ. Pugnasti ꝯtra verboꝝ
illecebras : que pudicum inhonestant au/
ditum:ꝯtra indecēs olfatum : ⁊ eloquium
prauum:qbus mens carnalis assiduis se/
datur momentis : quatenus sensus istos
non ad detrimentum:sed ad virtutez pos
sideas adiutorium:quasi quinqȝ stellis:aut
preciosis lapidibus : corone tue circulum
virtutibus huiusmodi adornasti:que nimi
rum ⁊ si per se spirituales non sunt:adiu/
torio tñ supne gratie:ad spiritualium ꝯsor
tium transferuntur. Dum enim manus ⁊
bracchia:non ad illecebrosos amplexus:sȝ
ad opus bonuz exerces:de bono ope tuo:
stellam tibi in prelio acqsisti. Dum oculos
circuncidis : vt non videas mulierem ad matt.5.
ꝯcupiscendum eam sed magis in scriptu/
ris sanctis instituis:stellam quasi alteram
corone tue circulo addidisti. Dum aures a
verbis otiosis abstrahis:⁊ dei verbo incli
nas:stellam tibi tertiam acqris. Dum os a
maliloquio:⁊ gustu voluptuoso abstines:
magisqȝ verba dei legendo ⁊ orando : siue
predicando pronuncias. Dum odores me
retricios : ⁊ que ad luxum spectant seculi
spernis:⁊ fetores infirmorum patienter su
stines:quarta ⁊ quinta corone tue occiput

compleuisti. Quasi enim ad occiput vir/
tutes iste pertinere noscuntur: quia mi/
nime sunt ⁊ minoris precij comparatione
aliarum stellarum septem: que velut ab
aure ad aurem anteriorem partem capi
tis ornent. Harum prima penitentia est
secunda misericordia: tertia paciētia: quar
ta humilitas: quinta fides: sexta spes: se/
ptima charitas. Penitentiam operatur
timor domini: misericordiam: spiritus
pietatis: patientiam: spiritus scientie: hu
militatem: spiritus consilij: fidem: spiri/
tus fortitudinis: spem: spiritus intelle/
ctus: charitatem: spiritus sapientie: cha/
ritas igitur radix est ⁊ mater omnium vir
tutum. Ipsa est enim Seraphin: que men
tes electorum illuminat ⁊ accendit: cui
ale quasi sex virtutes suprascripte conne/
xe sunt: penitentia. s. ⁊ misericordia: pa/
tientia: ⁊ humilitas: fides: ⁊ spes: sex. s.
virtutes: sine quibus nemo venit ad cha/
ritatem. Due namq; ale: quibus tegitur
corpus: penitentia: ⁊ misericordia sunt:
quibus electorum hominum contegun/
tur delicta. Due quibus tegitur facies:
patientia: ⁊ humilitas: quibus asconden
tes iustitiam: inanem gloriam deuitant.
Due quibus volant: fides: ⁊ spes: quas
sc3: virtutes ceteris preponit apostolus.
Septimo loco charitas: que maior est: in
ipso Seraphin designatur. Interpretatur
enim Seraphin: incendium: quia men/
tes quas replet charitas in dei ac proximi
amore succendit. Ponat hec vir catholi/
cus in corde suo: ⁊ virum spiritualem: di
ligenter depingat: sciatq; perfectum: quin
immo saluum esse non posse: cui harum
aliqua virtutum deest: sanctum vero esse
⁊ integrum: qui in his septem virtutibus
perfectus est. Nam sine penitentia saluus
esse non potest: quia qui se peccatorem ne
gat: mentitur: ⁊ qui se esse peccatorem co
gnoscit: vt peniteat ⁊ gemat: necesse est.
Misericordiam autem non recipit: qui
alijs non facit: quia qui non remittit pro
ximo suo: frustra a iusto domino expectat
criminum remissionem. Quid vero ⁊ de
patientia dixerim: cum scriptu3 sit. In pa Luc. 21
tientia vestra possidebitis animas vestras.
Quid vero de humilitate: que ⁊ ipsa ra/
dix est ⁊ fundamentum virtutum? De fi/
de: spe: ⁊ charitate: q sine eis nulla sit chri
stiana religio: omnis sacra pagina: ⁊ noui
precipue testamenti demonstrat. Necesse
est enim vt peniteat: vt ignoscat: vt pa/
tiens: ⁊ humilis sit: qui saluari cupit: ante
omnia vt in fide: ⁊ spe: ⁊ super omnia vt
sit firmiter in charitate fundatus. Hee igi/
tur sunt septem stelle que partem capitis
anteriorem exornant: quarum dispositio
talis est. In fronte: media manet chari/
tas: que omniu3 est radix virtutum. Post
hanc: hinc ⁊ inde: fides: ⁊ spes: deinde pa/
tientia: ⁊ humilitas: nouissime ac si ad au/
res: penitentia: ⁊ misericordia manēt. Suf
ficiunt hec viro perfecto: sufficiunt virgi/
ni ad coronam. Hee sunt igitur stelle duo/
decim: quibus in celesti regno: donis spi ri
tualibus decorantur: quicunq; in hoc exi/
lio positi: tantis virtutibus innituntur.
Et hoc quidem: quantum ad singulos.
Ceterum quod ad gloriam pertinet eccle/
sie virginalis: de luna: ⁊ sole: ⁊ stellis: dicē/
dum est. Quia ephythalamus noster (cu/
ius supra fecimus mentionem) in bonam
partem lunam accepisse cognoscitur: ⁊ si
minus habeat perfectionis: id quod desi/
gnatur per lunam: non ideo tamen in ma
lam partem accipienda est. Neq; enim q̄
luna carnem: seu carnalem plebem: seu trā
situm huius mundi designat: idcirco caro
vel populus: vel mundus mala sunt: quia
scriptum est. Uidit deus cuncta que fece/ Gen. 1
rat ⁊ erant valde bona. Non enim creatu/
re ipse male sunt: ⁊ si mala sint vitia qui/
bus corrumpuntur: alioquin frustra nobis
promittitur gloria resurrectionis: frustra
corpora que deponimus: nos in die nouis/
simo suscepturos speramus. Qui igitur
ait. Pulchra vt luna: electa vt sol: terribi/ Cant. 6
lis vt castrorum acies ordinata: non hic p
lunam sinistrum aliquod designare inten/

dit:ſed in luna pulchritudinez carnis vir
ginee:in ſole ſpiritus claritatem:in caſtro
rum vero acie : ordinamenta virtutum.
In luna ergo : ſimplicium fratrum caſta
deſignatur humilitas : eorum.ſ.qui ducti
ſpiritu:obediunt dei cauſa ſpiritualibus vi
ris. In ſole:perfectorum iuſtitia:que igne
charitatis ſuccenſa eſt. In caſtrorum ordi/
nata acie: virtus charitatis fraterne. Sa/
ne in hoc libro ſimilitudo manifeſtior eſt:⁊
ſi parumper diſſimilis : ſm quam in mu/
liere amicta ſole:ſpiritualis deſignatur ec/
cleſia. In luna quaſi Martha:pars ſubdi/
ta miniſtrorum. In corona ſtellarum duo/
decim:patres ſpirituales:quibus fratrum
obtemperat multitudo : quorum typum
tenuit Helyſeus : qui quondam fratrum
multitudini prefuit in Jerico. Inde eſt ꝙ
beatus Benedictus:quem ex equo ꝯcor/
die reſpicit Helyſeus:duodecim monaſte
rijs que ꝯſtruxit:eiuſdem numeri:abbates
prepoſuit : vt oſtenderet huius numeri
perfectionem:in vita monaſticha conſuma
nari:quamuis vite huius perfectio quarti
temporis fuiſſe manifeſtum ſit:quia ⁊ bea
tus re vera Benedictus quarto tempore
claruit:licet inſtitutio eius:quinto magis
tempori profutura precesſerit. Sunt igi/
tur patres ſpirituales in capite : infirmio/
res ad pedes: medij inter vtranq; vitam:
contemplatione ſuſpenſi. Sunt illi ad ca/
put:locum Chriſti gerentes:contempla/
tores medij:ducentes partem Marie:obe
dientes ad pedes : Marthe obſequium
adimplentes. Et in femineo ſexu:tria ipſa
genera commendantur . Sed quid eſt ꝙ
primo archa teſtamenti : viſa eſt : deinde
mulier amicta ſole:niſi quia ſigna teſtamē
ti veteris:concordant:cum ſignis noui te/
ſtamenti? Utiq; in archa illa tabule teſta/
menti : ⁊ virga Aaron que fronduerat : ⁊
manna intrinſecus ſeruabantur : in typo:
(haud dubium) vnigeniti dei quem vir/
go in vtero cuſtodiuit:cuius ſacro pecto/
re:nec poſt partum diſceſſit. Ipſe eſt enim
verbum dei : quod maxime commenda/
tur in talibus : ipſe virga virtutis : quam
emiſit dominus ex Syon:ipſe manna ab/ ps. 109
ſconditum diligentibus ſe .. Fuit igitur
prima perſona illius eccleſie : quam mu/
lier iſta ſignificat : virgo que dei filium
parturiuit : quem draco quidem deuora/
re ſe credidit : ſed nequiuit : quia raptus
eſt ad deum : ⁊ ad thronum eius : quia
non modo erat homo (vt a principio eſti/
mauit Dyabolus:) ſed ipſe qui verus
homo ⁊ verus deus : ipſe quem pater ge/
nuit ab eterno : ⁊ virgo in tempore par/
turiuit . Sane in die illo quo dominus
paſſus eſt : non paruum quid amaritudi/
nis ſuſtinuit ſancta mater eccleſia : Ma/
ria : ſcʒ : cum Apoſtolis ⁊ fidelibus ſuis:
(ipſomet dei filio predicente ⁊ atteſtaute)
qui ait . Mulier cum parturit : triſtitiam
habet : quia venit hora eius . Nemo itaq;
extimet Mariam expertem fuiſſe a do/
loris partu : quia que ſine dolore puerum
peperit : factum iam virum : ſpiritualiter
parturiuit . Egreſſus eſt ergo Chriſtus
ex anguſtijs eccleſiaſtici vteri : ⁊ peruenit
ad regnum ſuum : quem quidem Draco
rufus deglutire ſe vt ceteros poſſe : credi
dit : in hora partus : ideſt : in hora qua
moriens : Ade debitum ſoluit : ſi tamen
prout ⁊ Draco dubitabat:verus dei filius
non fuiſſet. Nam ſequitur.

¶ Et viſum eſt aliud ſignum T.2.
in cælo: Et ecce Draco magnus
rufus habens capita ſeptem, &
cornua decem: & cauda eius tra
hebat tertiam partem ſtellarum
cæli : & miſit eas in terram.

¶ Inferius ſcriptum eſt aſcendiſſe beſti/
am de abyſſo habentem capita ſeptem ⁊
cornua decem : ⁊ dediſſe ei draconem po/
teſtatem ſuam. Or vero corpus Dyaboli:
non aliud eſſe dicimus ꝙ̄ multitudinem
reproborum:extimari poſſet:ipſamet eſſe ca
pita ⁊ cornua draconis : que beſtie : ⁊ ipſa

bestie:que draconis:sed quia inferius scriptum est. Et reges septem sunt: manifeste septem capita bestie: ipsam septiformem multitudinem ꝑsequutorum designat: capita vero draconis:reges septem: qui pro eo ꝙ vicem gerunt draconis: non modo simpliciter capita: verumetiam: capita capitum dici queunt. Sicut enim aliqua episcopalis ecclesia caput dicit̃ subditarum ecclesiaꝝ: ⁊ tñ episcopus caput est illius ecclesie: ita in infidelium multitudine: qui eunt in ꝑditionem: ⁊ illi populi: capita facti sunt: in malitia qui audacter ꝯtra ecclesiam pugnauerunt: ⁊ multo amplius qui eisdem populis prefuerunt reges: ⁊ draconis capita dicti sunt: corpus v̊o draconis: reproboꝝ omnium innumera multitudo. Hoc tantummodo interest: ꝙ cum bestia septem capita habeat: ⁊ draco similiter: nõ tñ capita draconis ꝺm hunc intellectum: per singula capita bestie distinguẽda sunt: sed alio quodam modo: ⁊ altero tramite venientia: qđ in sexta parte libri: vbi proprius sup hoc locus erit: prout dominus donauerit: disseremus. Igitur septem capita: septem sunt nõia tyrannoꝝ. qui sibi ꝑsequẽdo ecclesiam per tpa successerunt. Decem vero cornua: decẽ reges: qui sunt (vt inferius dicit angelus) regnaturi sunt. Cauda vero: tyrãnus nouissimus: qui (sicut testatur Ezechiel propheta) in fine seculi venturus est. Tertia pars: qđ significet: in parte tertia dictum est. Notandum quoqꝫ est: ꝙ ⁊ hic dr̃. In capitibus suis septem diademata: ⁊ inferius de cornibus

Gog. Eze.38 bestie. Et sup cornua eius: decem diademata. Sed si nil aliud in eoꝝ diadematibus: ꝗ̃ regalem accipimus elationem: manifeste dat̃ intelligi ꝙ capita draconis reges: non populi intelligendi sunt: capita vero bestie: populi: non reges. Et idcirco cum sit. Sup capita draconis: septem diademata: septem ꝑfecto reges in capitibus intelligi voluit: sicut ⁊ decem cornua bestie diademata portare descripsit: vt reges esse ostenderet decem illos: aut quasi reges: qꝛ illi veraciter reges sunt: qui non sunt subuersores: sed rectores fidelium. Unde ⁊ inferius dicitur. Decem cornua que vidisti in bestia: decẽ reges sunt: qui regnum nõdum acceperunt: sed potestatem tanꝗ̃ reges: vna hora accipiẽt post bestiam. Illud autem cauendum est ante oĩa: ne cum audis mulierem amictam sole: ⁊ filium mulieris: draconem: ⁊ bestiam: ⁊ his similia: precipue quoꝝ partes diuiduntur in species: momentaneum aliqđ: aut ꝯtinue totum esse putes: sed magis velut aliquid opus: seu bonum: seu malum: quod semel quidem incipit: sed post multa tempora ꝯsumatur. Nõ igitur existimes draconem ita fuisse a principio qualis esse describitur in hoc libro: sed qualem per tempora futurus erat. Neqꝫ enim prophetia esse intelligeretur: si sola preterita ⁊ presentia: ⁊ non potius futura predicaret. Si autem queritur de his septem capitibus draconis: que sint: aut que esse putentur: in summa huius libri: sufficienter digessimus. Hoꝝ autem omnium signum visum est in celo: qꝛ qui incuruati sunt deorsum: vt solam terram littere intueantur: spiritualia mysteria videre non possunt: qui autem respiciunt in celum: sentiunt omnia hec esse signa: nimirum: quia ad aliquid significandum in libris canonicis scripta sunt. Sequitur.

¶ Et draco stetit ante mulierem quæ paritura erat: vt cum peperisset: filium eius deuoraret. T.3.

¶ Nouerat Dyabolus ea que scripta erant de Christo: adeo vt cum eum tentaret sciscitans ab eo: an ipse esset filius dei: scripture testimonijs vteretur. Sed si ea que de hoc scripta erant: plene caperet: nequaquam: an hoc esset: an non: callidis exquireret argumentis. Non ergo illi ex in- mat. tegro reuelatum erat mysterium dominice incarnationis: qui an ipse filius dei es-

set:dubitans:scripture testimonium intro
ducit:vt si eum non esse Christum ppen/
deret:tanquam sibi ꝯtrarium ad tormen/
ta rapere festinaret: si vero esse dei filium
manifeste cognosceret: ab eius persequu/
tione desisteret:si tamen euz desistere:eius
malitia pateretur. Sed quocunqz modo
id gestum sit:illud manifeste scimus:q in
trans in cor Jude Symonis Schario/
this:eum ad cumulum damnationis sue:
vsqz ad tormenta passionis ꝯduxit. Qua/
re hoc? Ut eum sicut:ꝛ ceteros deuoraret.
Stetit (inquit) ante mulierem. Quid est
stetit ante mulierem? Stetit ꝯtra mulie/
rem (hoc est) contra ecclesiam. Qui enim
volunt facere contrarium transeuntibus:
vel aliquid facere cupientibus: parant se
ante ipsos ad resistendum eis. Sed quid
facere cogitas:o infelix? Christum ꝛ si oc/
cidere potes (ipso permittente) q: homo
est:tenere tñ eum non potes: q: deus est.
Leo namqz prophetam occidere missus
est:de cadauere autem eius:non est deuo/
rare pmissus. Tu Christum occidere non
Reguz timuisti:sed teipsum:non dñm:nouo rur/
sum iaculo peremisti. Tu parturientis ec
clesie filium absorbere putasti:sed permis
sus nõ es:vt hoc faceres:q: te prostrato ꝛ
deuicto:raptus est ad deuz:ꝛ ad thronum
ipsius. Uocari autem ecclesiam apostoloꝝ:
matrem Christi:ipsuz interroga dei filium
Christum. Cum enim ei quidam diceret.
Ecce mater tua ꝛ fratres tui: foris stant:
querentes te. Ipse protinus respondit: ꝛ
dixit. Que est mater mea: ꝛ qui sunt fra
tres mei? Et extendens manus in discipu
los suos: ait. Ecce mater mea ꝛ fratres
mei. Sed de partu qd queritur? Immiñe
te (vt iam dixi) articulo passionis sue:hoc
inter cetera protestatus est: dicens. Mu
lier cum parit tristitiam habet:quia venit
hora eius. Sic igit ꝛ ecclesia mater Chri
sti est:ꝛ que eum peperit in carne de eccle
sia est: ꝛ ideo in Maria que prima est per
sona ecclesie: etiam corporaliter ecclesie fi
lius Christus est. Et quia omnes fideles:
vnum corpus sumus in Christo: etiam
nos omnes in Christo filij sumus eius:
cuius Christus filius est: iuxta illud apo
stoli. Si autem vos Christi: ergo Abrae
semen estis. Sed aliud est quod ptinet ad
caput aliud:quod ad membra sm quid:ꝛ
aliud quod ad laborez:aliud quod spectat
ad gloriam. Quod enim filij virginis ꝛ fi
lij dei sumus: siquidem heredes sumus
dei: coheredes autem Christi: domum
dei est:ꝛ felicitas nostra. Quod vero par/
turire mulier dicitur:dei quidem donum
est:posse in partu patienter agere: sed ta/
men in hocipso aliquid:vnde coronetur:
promeretur ecclesia. Miro autem modo:
ꝛ quasi per contrarium duo ista sibi con/
ueniunt:virgo ꝛ partus:vt duo perfectio/
nis genera demonstrarentur:pariter con/
uenire in vnum:habere:scz:perfectionem
iustitie:ꝛ tamen pro iustitia:ac si pro iniu/
stitia flagellari. Dicam ergo aliquid sm
carnem. Si virgo est: quare parturiens/
cruciatur? Aut si parturit quomodo vir/
go? Sed plane vtrunqz exigitur ab eccle
sia: quatenus ꝛ virgo sit ꝛ parturiat: vt
compleatur in illa magnum illud myste/
rium Marie:que ꝛ filium portauit in vte
ro:ꝛ virginitatis gloriam non amisit. Pe
perit ergo Maria vnigenituz suum:quez
tandem respiciens pendentem in cruce:
vna cum ecclesia apostolorum: non sine
gemitu parturiuit: qui tamen natus est
in alio regno:ꝛ factus primogenitus mor/
tuorum. Sane sm typicum intellectum:
sicut ecclesia doctorum designatur in mu/
liere: ita in filio mulieris: exercitus om/
nium iustorum: qui regnaturi sunt cum
Christo: ꝛ sessuri cum ipso in iudicio
(dicente eodem domino) in hoc libro.
Qui vicerit: dabo illi sedere in throno
meo:sicut ꝛ ego vici:ꝛ sedeo. Ascendit au/
tem Christus in celum: ꝛ sedet a dextris
dei: ita vt eleuatum in altum: terribilem
sustineret iudicem: quem se putabat dra/
co deuorare in partu. Hec de filio mulie/
ris. Quid de muliere?

T.4. ¶ Et mulier (inquit) fugiit in solitudinem: vbi erat ei locus præparatus a Deo: vt ibi pasceret illam diebus mille ducentis sexaginta.

¶ Numerus iste quid significet: liber quem propter ipsum: & sm ipsum edidimus: manifeste declarat. Quid autem sibi velit mulieris fuga in solitudinem: in repetitione dicetur. Ibi enim melius ostenditur: q̃ hic. Nam bis hocipsum scriptum est: licet dissimilibus verbis: interposito illo magno prelio: in quo prostratus est Draco: quod (sicut ostendemus inferius) sanctorum martyrum fuit. De ipsis enim non de angelis dicitur. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem agni: & propter verbum testimonij sui: & non dilexerunt animas suas vsq; ad mortem. Nec vacat a mysterio repetitio ista: que interposita pugna martyrum: de muliere facta est: quinimmo magna est huius causa mysterij. Duo sunt enim florum genera: que pre ceteris scriptura commendat: rose: que sanctos martyres: & lylia: que ob candorem castitatis: sacras virgines designant. Si enim queris: vnde salus processerit: reperitur virginitas. Si in quo mater ecclesia fundata sit queris: inuenitur martyrium. Siquidem & virgo precessit martyres: & martyres comitati sunt virgines. In hoc enim ciuitas illa nostra: omnibus suis filijs pacem prestat: quia vna est in ea pax omnium: & communis letitia vniuersorum: quandoquidem martyribus virgines: & virginibus martyres subscribuntur: vt in illa visione summe pacis: ille sit primus qui est vltimus: & qui primus vltimus: sicut vnigenitus dei: & spiritus sanctus vicissim sibijpsis in mysterijs inueniuntur subscripti. E quibus est illud: quod Christus dicit per prophetam. Ecce nunc misit me dominus & spiritus eius. Ipse postmodum per seipsum: de eodem spiritu loquitur: dicens. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet: & annunciabit vobis. Et certe si rei huius similitudo queritur: videtur contemplantium Ioãnis vita virginum spectare proprie ad spiritum sanctum: vnde & qui caste viuunt: spirituales dicuntur: triumphus vero martyrum proprie refertur ad Christum. Quo circa non est mirum: si virginitas primo prelata martyrio. Secundo post ponitur versa vice: vbi tam magnum & euidens manet signum: quod non est ab hominibus: sed de celo directum. Habent enim sancti Martyres vnigenitum dei: paulominus ab angelis minoratum: qui ita se voluntarie spiritui Sancto humiliauit: vt de eo dicatur: conceptus est: ex Maria virgine: qui tamen post passionem suam: recepit ab eodem honorem: prout prestiterat ipse: iuxta illud quod superius diximus. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet: & annunciabit vobis. Oportebat ergo virginem Ioã. sacram: primo quidem matrem fieri omnium sanctorum martyrum: deinde sanctos martyres: virginum preire catervas: vt in nullo a dei filio martyres: in nullo a spiritu sancto virgines in hac parte mysterij discordarent. Tanta quippe est inter sanctos in illa ciuitate simplicitas: vt quodammodo: alteri alteros: credant esse maiores: tanta charitatis accensio: vt alijs q̃ sibi vicissim attribuant: immo & cupiant: dignitatem. Pertinent quoq; sancti martyres proprietate quadam ad filium dei: virgines: ad virginem Matrem: non sexus differentia: sed virtutis: nimirum quia fortitudo masculi: est pulchritudo proprie mulieris. Que cum ita sint: quid agit filius cum parturitur? Nunquid ipse non dolet: sed que parturit mater? Quinimmo: quia hoc clarum est: nullus enim dubitat: martyres post Christum: supplicia pertulisse. Illud multo magis in questionem ve/

nit. Cur mulier cruciari dicitur: que nequaquam per martyrium: ſed pacato ⁊ tranquillo fine: carnis debitum ſoluit. Sed heu: quis ſciret quantus dolor animum virginis cruciauit cum natum ſuum in cruce ſuſpenſum: fellis amaritudine: ⁊ aceto potatum: ⁊ alijs atqꝫ alijs contumelijs videret affectum: cui nec aquam in potum dare: nec (vt ſolet cuilibet morienti) permiſſa eſt: qualecunqꝫ exhibere obſequium. Qui hec ⁊ his ſimilia: pia mente penſaret: maiorem illius qꝫ Christi: putaret pro pondere cruciatum: quia nimirum Christus in carne illa (quod eſt grauius) cruciabatur in mente. Ille ⁊ ſi dolebat: volens tamen adimplebat: pro quo ⁊ venerat: hanc id ipſum eque ſentire pietatis viſcera non ſinebant. Cruciatur ergo qui naſcitur: ſed hoc ſemel: mater per ſetus ſingulos cruciatur ⁊ gemit. Recte ergo patientibus filijs: eccleſie aſcribitur cruciatus: quia illi pro ſeipſis ſigillatim: iſta vero per ſingulos (vt iam dixi) cruciatur ⁊ gemit: ⁊ plerunqꝫ mater ipſa filios imitatur quos deflet. Eſt ⁊ alius partus: ille quem deſcribit: ⁊ ſibimet aſcribit Apoſtolus: cum his quos Christo genuerat: ⁊ pene apoſtatauerant: dicit. Filioli mei: quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis. Sed ibi per predicandi laborem parturiuntur filij in ſinu deſudantis eccleſie: hic parturiuntur de mundo tranſeundo ad patriam. Ibi parturiuntur per fidem: hic per ſanguinem. Ibi vt Christi crucem accipiant: hic vt perlate Crucis conſequantur mercedem. Et quia ſacrarum mentes Uirginum in celis ſunt: ⁊ illius (que ſurſum eſt) ciuitatis: in terra licet poſite vitam ducunt: in Sanctorum tormentis Martyrum cruciantur ⁊ ipſe: que eo magis penſare poſſunt: quo ſecum ſunt: ⁊ quo plus diligunt magis dolent. Et quia eaſipſas vere matres exhibet pius amor: eiſdem in regno dei ſoluta paſſione naſcuntur: nimirum: quia illuc iſti per amorem tranſeunt: vbi ille iam ſunt: ⁊ illuc iſti poſt mortem veniunt: vbi ille ⁊ ante mortem per contemplationem quieſcunt. Notandum tamen illud eſt: ⁊ ſumma diſcuſſione ſcrutandum: qꝫ Christus in cruce poſitus: alterum pro ſe filium dedit matri: Joannem: ſcilicet: euangeliſtam: in quo non illi deſignati ſunt: qui ex hoc mundo per martyrium tranſeunt: ſed de quibus ſupra fecimus mentionem: ad quos profecto illud refertur: quod de Joanne a Christo Symoni dictum eſt. Sic eum volo manere donec veniam. Non ſolum autem iſtud: ſed ⁊ illud quod mater Jacobi ⁊ Joannis a domino poſtulauit: vt: videlicet: duo filij eius: alter a dextris eius: alter a ſiniſtris ſedere debuiſſent: non parum pertinet ad rem: nimirum: quia ⁊ ordo Martyrum ſignificatus in Jacobo: ſiniſtram pertulit paſſionis: ⁊ ordo contemplantium: collocatus eſt ad dexteram Christi. Sed de Martyrum pugna cernere locus cogit: non immemores illius ſententie: (qua ſpeciales libri partes) generalia tangere ſepe diximus: ⁊ ſine generalibus nil eſſe in partibus ſpeciale.

Explicit diſtinctio prima.

Incipit diſtinctio ſecunda.

Factum eſt prælium magnum in cælo: Michael: & Angeli eius præliabantur cum Dracone. Et Draco pugnabat: & Angeli eius: & non præualuerunt: neqꝫ locus inuentus eſt amplius eorum in cælo. T.51

RECte ad auxilium virginum: angelorum mittitur turba: quia cognata est ⁊ amica angelorum virginitas. Attende diligenter Christi virgo: attende sollicite miles Christi. Non enim querit desides: tanti pondus agonis: non pigros approbat ⁊ tepentes: sed fortes in prelio: ⁊ feruentes in fide. Factum est prelium in ecclesia sanctorum: que celum: ⁊ celorum regnum: vt sepe sepius nominatur. Dicitur autem sancta ecclesia celum: quia in alto consistit: respectu synagoge: que sola terrestria concupiscit: ⁊ respectu illorum hominum: qui quamuis celestis hominis signum acceperint in baptismate: potius tamen terrenum hominem: q̃z celestem sequuntur. In celo tamen factum est prelium: quia occultus est hostis qui impugnat fideles: ⁊ occultum mysterium pro quo pugnatur. Ad hoc sane prelium fideles animabat apostolus: ⁊ vt se prudenter agerent: instruebat cum diceret. Non est nobis colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguinem: sed aduersus aereas potestates tenebrarum harum: contra spiritalia nequitie in celestibus. Sed nũqd inuisibile erat tantum? Nunquid non inuisibiles erant satellites ipsius hostis: qui visibiles Christi milites impugnabant? Attende diligẽter ordinem preliorum ⁊ militum: qualiter Christi acies contra prauas acies dirigun tur: siue pro castitate corporis: siue pro integritate fidei que seruatur in corde. Michael celestis exercitus: princeps est a domino constitutus. Dyabolus per seipsum vsurpauit sibi regnum super angelos malos. Hi vero sicut inuisibiles sunt: ita inuisibiliter preliantur. Sed non de angelis dictum est: quod sequitur. Et ipsi vicerunt eum propter verbum testimonij sui: ⁊ nõ dilexerunt animas suas vsq; ad mortem. Non hoc inquam de angelis dictum est: sed de martyribus: qui re vera non dilexerunt animas suas vsq; ad mortem: iuxta veritatis vocem: dicentis. Qui odit animam suam in hoc mundo: in vitam eternam custodit eam. Quid igitur esse dicimus: q̃ in angelorum prelio de victoria martyres approbantur: nisi q̃ ⁊ bonis hominibus: boni angeli assistunt: ⁊ mali malos acuunt vt profundius ruant? Erat ergo in ecclesia Christi alius q̃z Michael: princeps a domino constitutus. Petrus: sc; ⁊ successor eius: quod presens adhuc seculi probat dies. De quo ⁊ illud quoq; scriptum esse ostenditur: quod in opere concordie exposuisse me recolo. In tempore illo consurget Michael princeps magnus qui stat pro filijs populi tui. In synagoga nihilominus Sathane: Herodes maior tenuit principatum: gerens in ea vicem draconis: qui tandem Herodi filio successionem relinquens: nouissime Romanorum principes habere promeruit successores. Quem enim interemptor Jacobi Tetrarcha Herodes infeliciter obeundo: deposuit sceleratissimus Imperator Nero: mox resumpsit mucronem: ne ijs qui cruentas Herodis portas absolutus euaserat: Neronis quoq; manus impunitus exiret. Erat ergo Michael angelorum prelatus: prelians in Petro principe christianorum. Erat ⁊ Dyabolus princeps Demoniorum: dimicans in Herode Judeorum prelato. Uidens in his prelijs quadripartitas preliantium turmas: terribiles renitentium congressiones annorum. Uere magnum prelium. Uere singulare certamen: in quo cum fidelibus infideles: in quo celestes spiritus cum ministris tartareis preliantur.

¶ Et (proiectus inquit) Draco ille magnus Serpens antiquus: qui vocatur Dyabolus & Sathanas qui seducit vniuersum orbem: proiectus est in terram: & angeli eius missi sunt cum ipso. C.6

¶ In beati Job libro scriptum est. Quadam die cum venissent filij dei vt assisterẽt

Job.I. coraꝫ dño:affuit inter eos etiam Sathan.
Si autem conuentio filioꝝ dei:sanctoꝝ ec
clesia fore credit:cum ꝛ ecclesia celum esse
dicatur:Sathan inter filios dei affuisse de
scribitur:tunc ꝑfecto Sathan habuisse in
celo locum ostenditur:cum adhuc ab hu/
mano genere non erat eiectus foras:qꝛ ra
tio (vt ita dixerim) iuris sui qđ dꝫ exqui/
rere:deposcebat. In solo namqꝫ illo nihil
qđ quereret:inuenit: qui sine peccato na/
tus est ꝛ permansit:ꝛ qui veraciter dicere
potuit.Uenit enim princeps mūdi huius
Joānis ꝛ in me non hꝫ quicq̄ꝫ.Et qm̄ in euꝫ mit
tere manum non timuit:in quo suuꝫ nihil
Reguꝫ erat:sicut Golyath quem occidit Dauid:
ꝓprio se mucrone ꝓstrauit. Affuit (inqt)
inter illos (hoc est) inter filios dei: etiam
ꝛ Sathan.Sed aliqd:Nungd ad laudan
dum pariter bonoꝝ omnium creatorem?
Non.Ad qd ergo? ad detrahēdum fidei:
ad accusandum opa electoꝝ.Ut accusaret
(inquit) illos ante ꝯspectum dei miro illo
accusationis genere:quo simplicitateꝫ san
cti Job obfuscare quesiuit.Hinc est ꝙ vni
genitus dei:imminente passionis sue tpe:
ait Petro.Ecce Sathanas expetiuit vos
vt cribraret sicut triticum. Ut ergo San/
ctum Job expetiuit Dyabolus:sic expeti
uit sanctos apostolos:ꝛ sanctos martyres:
vt cribraret eos sicut triticum:ꝛ inueniret
in eis:quid obijceret:vt oēs reprobos esse
monstraret.Et sicut illum (ꝑmittēte deo)
ꝑcussit a planta pedis vsqꝫ ad verticem:
sic ꝛ in sanctos martyres oīa pene genera
tormentoꝝ expendit.Qꝛ vero (prestante
dño) probati igne tribulationis: puriores
auro mundo:repti sunt in tormētis:iusto
dei iudicio: ꝓiectus est draco ille seuus in
terram:precipitatus est ab alto hostis ille
antiquus:vt non amplius ei locus inueni
retur in celo:qꝛ nequaqꝫ post hoc inter ele
ctos accusaturus illos in ꝯspectu dñi ades/
se potuit:sicut prius:qui non modo pelleꝫ
pro pelle:sed ꝛ seipsos libentissime impen/
Job. derunt.Quid enim ad examen fidei am-
plius agere potuerunt:q̄ꝫ vt Christum lu
crifacerent:aīas posuerunt?Quis igit ac/-
cusabit aduersus electos dei? Deus qui iu
stificat:qs est qui condemnet? Sed qualis
est iustitia ista?Nungd qualis erat iustitia
legis:quam qui opabatur: viuebat in ea?
Absit. Sed qualis esse pōt iustitia que de
celo descendit:fides.s.que per charitatem
opatur. Sunt auteꝫ pleriqꝫ intra sanctam
ecclesiam:qui idcirco dñm colunt ꝛ vene
rantur: qꝛ se in oībus rebus suis ꝓsperari
ꝯspiciunt:quia in oibus que iocunda sunt
eis:vite huius ꝓsperitas arridet. Et qui/
dem pro ꝓceptis tpalibus beneficijs gra/
tias agere creatori: eo magis necesse est:
quo nihil est deterius ingratitudine:tum
apud hoīes:q̄ꝫ ꝛ apud deum:sed tñ ab illa
gratiaꝝ actione: que fit pro spiritualibus
donis:ꝛ regno dei:longius dispar est:quā
tum distat ortus ab occidente:ꝛ huiusce/
modi cultus dei:ad modicum vtilis iudi/
catur. Qui enim pro eo tm̄ deum colit ꝛ
timet:qꝛ sibi impartitur tpalia bona:profe Job.
cto non veraciter:sed quasi fallaciter colit
deum:qꝛ si illa deficiunt:pro qbus colebat
deum:superueniente accidia:immutatur de
uotio:ꝛ oīs illa gratiaꝝ actio:velut de pre
ciso fonte vnde manare ꝯsueuerat: abspi/
rat:quam non pro spiritualibus donis:sed
pro carnalibus exhibebat: qđ optime in/
telligens hostis antiquus:in eo:accusatio/
nis sue exordium fundauit:dicens.Nun/
qd frustra Job timet deum? Nōne valla/ Job.
sti eum ac domum eius vniuersamqꝫ sub/
stantiam eius per circuitum? Opibus ma
nuuꝫ eius benedixisti:ꝛ possessio eius cre/
uit in terra. Sed extende paululum ma/
num tuam: ꝛ tange cuncta que possidet:
nisi in faciem benedixerit tibi.Et sunt nō/
nulli qui in amissione reꝝ tpalium:maxi/
me filioꝝ:ꝯtra oīpotentis sententiam (qđ
deus auertat a cordibus fideliuꝫ) blasphe
mie quoqꝫ spiritu impelluntur:sed metuē
tes ne ꝯtra se ꝓuocent iram dei:ꝯceptum
in corde virus:in vocem effundere perti/
mesunt. Certumqꝫ est iudicium vltionis
incurrere:q idcirco ꝯcepta mala nō effun/

dunt:quia metuunt : ⁊ supplicij tantum/
modo arcentur minis : ⁊ non etiam : ve/
lutcunqꝫ amoris dulcedine temperantur.
Solent enim qui huiusmodi sunt : extor/
quere aliquando a semetipsis : vt qui gra/
tias in prosperitate exhibebant : pro pena
quoqꝫ timore in rerum amissione repen/
dant. Sicqꝫ fit : vt cum iam in oculis su
perni spectatoris : per mentis rancorem
iaceant : adhuc tamen in conspectu homi
num stare per patientiam videantur.
Hoc ergo secundo accusationis genere :
iustitiam sancti Job obfuscare Dyabolus
Job. nittebatur : quando dicebat. Pellem pro
pelle : ⁊ cuncta que habet dabit homo
pro anima sua . Sed queri potest : quid
sibi occultus aduersarius volebat in ver/
bo isto : vt coram internorum mentium
scrutatore accusaret archana : quasi deus
scire non posset : nisi Dyabolus detulisset.
Sed hoc nostre facillime patet intelligen
tie : si alicuius superbi animi tumorem
vigilanter pensamus. Cum enim contem
ptores iustitie durius volumus increpa/
re : vitam eis ex aduerso proponimus obe
dientium fratrum : quatenus qui verbis :
aut monitis exsuperari nequeunt : ex illo
rum comparationibus conuicti : erube/
scant : vt aut corrigant : si corrigibiles sunt :
aut si incorrigibiles : obmutescant . Sed
non sic semper accidit : non sic : quia vnde
bonorum vita proficit : inde reproborum
prauitas supra modum excrescit . Nam
pro eo ꝙ comparatione bonorum : illo/
rum prauitas superatur : ad illorum mox
iniurias : verba detractoria fingunt ⁊ sini/
stris peruertunt obloquijs : quicquid illi
pro iustitia patiuntur. Quid ergo sibi vult
ꝙ sancti viri iustitiam cōmendat deus co
ram patre mēdacij : nisi vt supbiam ipsius
exprobrando ꝯfundat : qui relicta simplici
tatis gratia totius se esse voluit prauitatis
auctorem? Sed ijs qui modis omnibus
veritatem deserendo ceciderat : ⁊ per hoc
incorrigibilis vt Dyabolus erat : ad eius
accusationem prosilijt : quem tanta au/
ctoritas commendabat : vt dum alterius
prodit infamiam excuset suam : ⁊ dum nul
lum esse iustum probare contendit a sin/
gulari nota perfidie semetipsum absoluat.
Dum enim suam sibi confusionem im/
properari non patitur : non solum crea/
ture bonum (quod ex deo est) quantum
ad se detrahendo destruit : verumetiam
in hocipso conuitiari ex obliquo : con/
uincitur creatori : qui talem ſm eius sen
tentiam fecerit creaturam : que nunquam :
⁊ si velit : in veritatis semita stare possit :
quasi impossibile sit deo dare creature iu/
stitiam : cui dedit essentiam : facere vt iu/
sta sit : cui potuit impendere vt creatura
sit. Ait ergo Dyabolus . Pellem pro pel Job.
le : ⁊ omnia que possidet dabit homo pro
anima sua. Quod tale est : ac si diceretur.
Non ideo patienter sustinet Job : quia
deum timet filiali timore : nec quia pure
amat opificem a blasphemijs tacet : sed
ne blasphemum : durius punias sese a ma
ledicto compescit . Alioquin mitte ma/
num tuam : ⁊ tange os eius : ⁊ carnem : ⁊
videbis nisi in faciem benedixerit tibi.
Si non ita est (inquit) vt ego dico : pre/
sto est in quo possit probari. Incipe eum
affligere ⁊ torquere : ⁊ tunc apparebit in/
nocentia ipsius. Traditur ergo iustus im/
pio : timoratus iniquo : non vt fidem eius
experiretur dominus : cui nuda sunt om
nia ⁊ aperta : sed vt iusti viri merita pro/
ficiant in flagellis : ⁊ Dyaboli menda/
cium rerum euidentia probaretur. Nem
pe : quia dignus non est Dyabolus in
spiratione diuina : vt se sponte quasi hu/
milis confiteatur esse mendacem : aut
quasi ad nudum verbi dei : qui semel est in
duratus : a mendacio recedere possit : ad
gloriam ptinuit veri dei suscitare militem
ꝯtra hostem : quatenus superatus in cam/
po : ipsa experientia veritatis : patrata tan/
te pugne victoria : deuictus abscederet ⁊ cō
fusus. Quid enim? Nunquid gloriabatur
deus in creatura sua : ꝙ esset innocens a se
ipsa? Absit. Sed qꝛ poterat illam facere in

nocentem: si stetisset in veritate: ꝯfitendo
exhilitatem ꝛ inopiam suam: quod qꝛ ipse
qui est pater mendacij facere ꝯtempsit: fa/
ctus est: qui nullum timeret: ꝛ conatus est
hocipsuꝫ ascribere corrupte nature: ꝛ non
potius arbitrio suo: quo nequaquaꝫ bene
vsus: sed voluntarie abusus est. Proprie/
tas enim veritatis hec est: cognoscere non
esse aliquod bonuꝫ: nisi a solo deo: ꝛ apud
eum qui est summa veritas: non esse ali/
quam iniqtatem. Si hoc cognoscis: ꝛ con
fiteris: prope es vt accipias donum: quod
habere a temetipso non potes. Sed neqꝫ
istud bonum habere potes nisi a deo Un/
de ergo iudicium? Quia habuit ꝛ pdidit
istud: ꝛ angelus ꝛ homo: supbiendo, vtiqꝫ.
Sed ille irrecuperabiliter: iste ad tempus.
Quod cum ita sit: quid mirum o apostata
spiritus: si charitatis spiritum non accepi
sti: qui vt hunc posses accipere: in verita/
te non stetisti? Uere (vt saluator ait.) Ille
homicida erat ab initio: quia qui odit: ho
Joánis micida est. Fuit (inquit) homicida: ꝛ in
veritate non stetit: quia infectus liuore
odij: noluit agnoscere reatum suum: ꝛ im/
putare sibijpsi: ꝙ malus esse cepit: sed co/
gitando contraria veritati: factus est Dya
bolus ꝛ Sathanas. Ex deo igitur est om/
ne bonum: ex deo dilectionis gratia: ꝛ iu/
stitie munus: sed ne hoc accipiant repro/
bi: arbitrij renuunt prauitate. Quod bo/
num: quia electi dei nequaquam a semet
ipsis: sed a bonorum omnium largitore se
se accepisse cognoscunt: frustra Dyabolus
accusare nititur: quos iustificat deus: qꝛ
charitas dei: etiam gehennam exsuperat:
si hanc ad tempus ingredi licuisset. Om
nia enim vincit: omnia sustinet. Unde
enim ostenderet apostolus charitateꝫ cau
sam esse victorie: dicens. Quis accusabit
aduersus electos dei? statim sequutus est
dicens. Quis igitur nos separabit a cha/
ritate Christi? Tribulatio: an angustia:
an persequutio: an fames: an nuditas: an
periculum: an gladius. Et vt hocipsum
auctoritate maiorum tenacius imprime/
ret cordi nostro: adiecit ꝛ ait. Sicut scri/
ptum est. Propter te mortificamur to/
ta die: extimati sumus sicut oues occi/
sionis. Ecce quomodo sibi conueniunt
testes veritatis. Quod dicit Apostolus.
Quis accusabit aduersus electos dei: ꝛ
propter te mortificamur tota die. Hoc
se Joannes audiuisse manifestat: cum
dicit.

T.. 6

¶ Et audiui vocem magnam
in cælo, dicentem. Nunc facta
est salus: & virtus: & regnum
deo nostro: & potestas Christi
eius: quia proiectus est accusa/
tor fratrum nostrorum qui accu
sabat illos in conspectu dei no/
stri die ac nocte: & ipsi vicerunt
illum propter sanguinem agni:
& ꝓpter verbum testimonii sui:
& non dilexerunt animas suas
vsqꝫ ad mortem. Propterea læ/
tamini cæli: & qui habitatis in
eis.

¶ Si huic tam magno prelio: quod fa/
ctum est in ecclesia dei: in diebus Con/ Benedic
stantini imperatoris impositus est termi/
nus a iusto deo: ad tempus profecto ipsuꝫ
referenda est vox ista exultationis sancto/
rum: qꝛ ꝛ ipsi qui vicerunt: coronati sunt
gloria: ꝛ honore: ꝛ hi qui remanserunt
sancti: animati de ruina ipsius: fortius
aduersus eum dimicare ceperunt. Por/
ro: Sanctus Joannes: vocem magnam
audiuit in celo: quia viri contemplato/
res: ꝛ qui poterant intelligere: quãti timo
ris sit pugnare cum auctore malorum: in/
tellexerunt magnum iustorum gaudium
factum esse in ecclesia dei: de victoria san
ctorum Martyrum: ꝛ ruina Sathane
confitentium Domino: ac dicentium.

Nunc facta est salus ꝛ virtus deo nostro: ꝛ potestas Christi eius:qꝛ proiectus est accusatoꝛ fratrum nostroꝝ:qui accusabat illos in conspectu dei die ac nocte.Quid est die ac nocte? Sine intermissione. Quid est die ac nocte? In prosperis ꝛ aduersis. Quasi autem a tpe Constantini facta dicitur esse salus ꝛ virtus dei nostri:ꝛ potestas Christi eius:cum:vz:proiectus est accusatoꝛ electorum dei:qꝛ extunc oꝛdinata cepit esse ecclesia ad salutem ꝛ virtutem multorum:ꝛ vicarius Christi Jesu cepit habere liberam potestatem ad faciendam vindictam in nationibus:ꝛ increpationes in populis.Qua ex re letati sunt celi:ꝛ qui habitant in eis:qꝛ data pace agminibus sanctorum:veluti in quodam sabbato ab attrocissima illa tentatione Dyaboli:qua querebat sibi etiam in sanctis viris vendicare hostiliter ius antiquum:ꝛ ipsa agmina sanctoꝝ martyrum letata sunt de triumpho: ꝛ qui parati erant seq illos in moꝛte:gratulati de pace.Letamini (ait) celi:ꝛ qui habitatis in eis. Letamini cohoꝛtes sanctoꝝ martyrum:ꝛ qui cupitis per martyrũ palmã ad illoꝝ ꝯsoꝛtia puenire. Quasi enim celi facti sunt qui vicerunt hostem:ꝛ quasi habitatoꝛes celoꝝ: qui cogitantes illoꝝ triumphales victoꝛias:fieri quasi vnus eorum in agone q̃z ardentissime affectabant esse possibile ꝯfidebant. Igitur accusatio Dyaboli que prius deuicta est in patientia Job:de signabat eam que supata est in victoꝛia martyrum:qñ non solum tpalia bona:verumetiam pro fide catholica sponte ꝛ aĩas posuerunt.Unde ꝛ proiectus est de celo hostis ille antiquus:ne amplius permitteretur astare inter filios dei:quasi ius ppꝛium quesiturus in eis:sicut prius facere ꝯsueuerat:qui etiam vt tentaret:si aliqd de suo iure haberet in eumipsũ celi deũ insilire presumpsit.Et proiectus est (inqt) in terram (hoc est) in eos qui terrena sapiunt: ꝛ terrena ꝯcupiscunt:de qbus non potest dici:quin multa habeat Dyabolus in eis:sicut ꝛ in populo infideli:designato

Fo.149

in mari. Ad iustum enim dei ptinet iudicium:vt ereptis a faucibus eius his qui recti sunt coꝛde in omnibus aliis pmittatur exigere iura sua. Unde ꝛ hic subditur.

C Veh terræ & mari : quia descendit Dyabolus ad vos habẽs iram magnam:sciens ꝙ modicũ tempus habet. T.8.

C Quia deuictus a martyribus : passus est ab eis inexptam ruinam ꝓfecto cognouit:ꝙ modicum esset tempus:ꝛ quasi momentaneum regni sui. Unde ꝛ inimanius agere cepit in suos : debellatus a sanctis: querens in eis:qui sibi obtemperarẽt:qua si dupplicia talenta facinoꝝ : quatenus in eis recuperaret:qđ se dolebat perdidisse in sanctis:faciens eos duplo q̃z erant prius filios gehẽne. Uerumtamen qꝛ humilitas quiescentis ecclesie:terre vicinioꝛ visa est: aduersus eam tertium prelium attentare presumpsit.

C Explicit distinctio secunda. Incipit distinctio tertia.

C Et postquam vidit draco, ꝙ proiectus esset in terram:psequutus est mulierem, quæ peperit masculum. T.9.

Postq̃z vidit Dyabolus qꝛ locum accusandi sanctos martyres:ꝛ infamãdi fidem illoꝝ:in prelio deuictus amisit: ad violandam simplicitatem fidei : quam tenebat ecclesia:noua adhuc genera preparauit armoꝝ. Et qui prius sanctoꝝ sanguinem sitiebat: vbi se per effusionem sanguinis ꝓstratum vidit:alio psequutionis genere:ꝓstrare se posse fideles tanq̃z minus peritos ꝛ indoctos sciẽtia:ꝯfisus est. Sub Constantini namq̃z tpe triumphante ecclesia:blasphema moꝝ arrianoꝝ heresis ex aduerso surrexit:ꝛ qui fide se deuictũ hostis callidus

stis callidus voluit: ad soluendam soliditatem fidei: belli vota ꝯuertit. Sed quid agis o impie? quid inuentor doli componis? Nouit dominus a faucibus tuis eripere humiles per doctrinam spiritualez: qui potuit fortes in fide: inuictos facere in tormentis. Nam sequitur.

T.10 ¶ Et datæ sũt mulieri duæ alæ aquilæ magnæ vt volaret in desertum: in locum suum: vbi alitur per tempus & tempora & dimidium temporis a facie *Ser*pentis.

¶ Siue hic alis aqle: siue in psalmis: pennis columbe: contemplationis gratia designatur. In huius sane ecclesie psona draconis faciem fugientis: psalmista longe ante

Psalm. predixerat. Quis mihi dabit pennas sicut columbe: ⁊ volabo ⁊ requiescaz? Ecce (inquit) elongaui fugiens: ⁊ mansi in solitudine: expectans eum qui saluum me facit a pusillanimitate spiritus ⁊ tempestate. Due sunt autem ale iste que date sunt mulieri: qbus possit ⁊ ipsa eleuari in altum: ⁊ fugere a ꝯspectu draconis: qꝛ due sunt precipue super oẽs alias necessarie virtutes: scire cupientibus veritatem. Sapientia .s. que desursum est: ⁊ charitas dei. Harum vna .i. sapiẽtia: ꝓprietate quadam mysterij ascribitur Christo: quem nominat apostolus dei virtutem: ⁊ dei sapiẽtiam. Alia .i. charitas spiritui sancto: de quo dicit apostolus. Deus charitas est. Absq; his duabus virtutibus nulla põt esse ꝯtemplationis pfectio: nimirum: qꝛ vt splendor solis ⁊ calor ad bene operanduz: faciunt liberum terre cultorem: ita duo ista dona ꝯtemplatori necessaria sunt. Hee igitur ꝯtemplationis ale: date sunt ecclesie Christi: quatenus volaret altius: cõtemplando celestia: ⁊ fugiẽdo a curis mundi: vitaret dyabolicas suggestiones. Qđ vero in desertum siue in solitudinez fugijt: quãuis in deserto manere: a mundanis sit opibus requiescere: iuxta illud psalmiste dicentis. Uacate ⁊ videte: qm̃ suauis est dñs: in veritate tñ plures tunc tpis elegerunt heremiticam vitam: melius decernẽtes: cum bestijs manere in siluis q̃z cuz arrianis participare in foro. Utiq; ⁊ Helyas regum tpibus: cum cerneret israeliticam plebem deditam errori per tp̃s ⁊ tpa ⁊ dimidium tpis: ab illorum se aspectibus absentauit: accipiens a coruis primo: deinde a muliere vidua cibum carnis: vt qꝛ ipse vir- Helyas ginee: atq; heremitice vite prefigurator erat: tam in annorum numero q̃z in fuga: taz in mora solitudinis q̃z i cibo: ipsius: ⁊ mulieris huius: idem esse mysterium (mediãte ꝯcordia) sentiremus. Et bene mẽsibus quadraginta duobus manere: seu mulier: seu Helyas: in solitudine dictus est: qꝛ in eisdem mẽsibus designatum est oẽ tp̃s draconis: in quo ⁊ vniuersa mysteria: ꝯsumationem accipient. Fugere vero: est a secularium societate virorum: tum spiritu: tum ⁊ corpore: oi sestinatione priuari. Sed quo fugijt? In locum (inqt) suum. Hoc ipsum iam supius alijs verbis intimauerat dicẽs: Et mulier fugijt in solitudinem: vbi hz locum paratum a deo: vt ibi pascat illam diebus mille ducentis sexaginta. Quis igitur locus iste creditur esse? Et si simpliciter latibula illa: in qbus singulariter: vel etiam cõiter perpauci morabantur: in siluis: intelligenda sint: fuere tñ q̃zplures qui ⁊ infra vrbium claustra: mulieres precipue cõmorate sunt: que ⁊ ibi vitam castam ⁊ ꝯtemplatiuam seruauerunt: ⁊ fidei integritatez inuiolabiliter tenuerunt. Locus ergo iste in quo mulier requiescit: spiritualis est: ⁊ ꝯtemplatiua religio: que ⁊ mentes seruat sobrias a facie Colubri: ⁊ deuotas Christo aĩas: spiritualibus reficit alimentis. Nempe serpentis faciem videre: est prauam reproborum doctrinam cordetenus intueri. Facie enim sua vnusqsq; dignoscitur. Serpens vero in absconditis latitat: quatenus ex improuiso feriat: qui per semitam incautus incedit. Sed ⁊ Dyabolus in cordibus reproborum latens: tunc faciem detegit suaz:

cum occultatum diu errorez in publicum protrahit ⁊ ostendit. Hanc itaqꝫ serpentis faciem cautius electi videre metuunt: ne quãdo decepti in eius specie: ad imitationem trahãtur. Quasi võ in desertũ fugiũt: dum se in secreto cordis: in scripture sacre abditis vigilanter abscondunt. Est enim scriptura sacra quasi facies Christi: in qua se (celestia ꝯtemplando) ꝓuidenter abscõdunt: qcunqꝫ faciem serpentis intueri formidant. Unde quoqꝫ ⁊ in psalmis de talibus scriptum est. Abscõdes eos in abscondito faciei tue a ꝯturbatione hoium ꝓteges eos in abscõdito tabernaculi tui a contradictione linguaꝝ. Que enim detestabilior linguaꝝ ꝯtradictio: doctrina hereticorum? Sed abscõduntur electi in abscondito faciei dñi: qꝛ dum diuinam speciem intẽta cordis speculatione aduertunt: qd foris agatur: ac si nõ ageretur: ignorant. Quasi enim ꝓteguntur in tabernaculo dñi: a cõtradictione linguaꝝ: qꝛ dum sacris lectionibus vigilãter intendunt: seuiẽtium hereticoꝝ strepitus: ac si spinaꝝ ardentium stridore ꝯtẽnunt. Et qꝛ tãto seui draconis amplius inflãmatur: q̃zto sibi hincinde illatam ꝯtumeliam dolet: fugiẽtem in solitudinem mulierem arriana ꝑsequitur prauitate: vt que volẽs reuerti renuit: facta violentia raperetur ad culpam. Nam sequit.

T.11 Et misit serpens ex ore suo post mulierem aquam tanquam flumen: vt eam faceret trahi a flumine.

Non oĩs aqua fluminis est: sꝫ aqua fluminis violẽta. Sic cum plura sint hoium genera: non tñ oẽs heretici: vim facere potuerunt: Arrianoꝝ vero ꝑfidia: quanta catholicos violentia ꝑsequuta sit: multiplex sanctoꝝ patrum ꝓtestatur auctoritas. Sꝫ hanc precipue ecclesiastice libri hystorie seriatim ꝓsequitur: que quanto tempestatis impetu sanctaz vniuersalem ecclesiam cõpulerit ad errores: non breui põt: aut simplici enarrari sermone. Sequitur.

Sed adiuuit (ait) terra mulierem: & aperuit terra os suum: & absorbuit flumẽ quod misit draco ex ore suo. T.12

Si per celum qd̃ supra est: sanctoꝝ designatur ecclesia: non incõgrue per terram: ꝯuentio intelligitur hoium peccatoꝝ. Accidit autem plerunqꝫ illud qd̃ in libro sapientie ꝯtinetur. Justus de angustia liberatus est: ⁊ tradetur impius pro eo. Manifestum est: enim ⁊ luce clarius manifestuz: ꝙ ꝓpterea plurimi errores melius cauentur a bonis (qꝛ in eis ꝓlapsi reprobi) istos attonitos reddiderunt. Sed ⁊ plerũqꝫ culpam aliorum statim: ⁊ ad horam cognoscimus: ⁊ agnoscentes vitamus: que nequaquam a nobis caueri posset: si nequaquam prius hãc ipsam: dijudicando in alijs culparemus: qꝛ ⁊ sepe in alterius lapsu: alius timore ꝯcutitur: ⁊ qd̃ arguit in altero: ipse deuitare festinat.

Explicit distinctio tertia. Incipit distinctio quarta.

Et iratus est draco in mulierem: & abiit facere bellum cum reliquis de semine eius: qui custodiunt mandata dei: & habent testimonium Iesu Christi. T.13

Nota ꝙ ait. Abijt facere bellum cum reliquis de semine eius. Semen mulieris illud est: qd̃ raptuz est ad deum ⁊ ad thronum eius: xp̃s. s. cuz martyribus suis. Ipse enim (vt iam supra cõmemoraui) dicit in angelo laoditie. Qui vicerit dabo illi sedere mecuz in throno meo: sicut ⁊ ego vici: ⁊ sedi cum patre meo in throno eius. Quõ ergo nũc dĩ ꝙ abijt draco facere bellum cum reliquis de semine mulieris: nisi qꝛ semen mulieris geminuz est (vt dixi) ⁊ alteꝝ quidem precessit ad gloriam (hoc est) exercitatus martyrum: cuius caput est

Christus:alteꝝ remansit in terra:designa/
Ordo Monachorum Pars meridiana. tum in Joanne euangelista ordo.s.mona/
choꝝ quarti tpis : meridianam maxime.s.
partem:vbi calor est maximus incolẽtiuꝫ?
Ipsi sunt illi viri sancti:quoꝝ summa col/
ligit in subscriptis (dicẽte Joãne) Vidi su
pra mõtem Syon agnum stãtem:ꝛ cuꝫ eo
cẽtum quadraginta quatuor millia:habẽ/
tes nomen eius ꝛ nomen patris eius scri/
ptum in frõtibus suis. Primum itaqꝫ bel
lum:fuit eius quem genuit mulier. Scõm
Michaelis ꝛ angeloꝝ eius. Tertium mu/
lieris. Quartũ eoꝝ qui sunt de semine mu
lieris. Primum Xpi ꝛ apostoloꝝ. Scõm
martyꝝ. Tertium ecclesie ꝯfessoꝝ. Quar/
tum eoꝝ qbus datum est vacare orationi/
bus ꝛ psalmis. Sẽtis ne prudẽs lector:qꝫ/
te subtilitatis sit liber iste:in quo nihil põt
assignari:sine gñalibus speciale? Sꝫ de his
supius satis dictũ. Sane draco rufus pgẽs
ad faciẽduꝫ preliũ cũ his q sunt de semine
mulieris. Quid fecerit audiamus. Seqt.

Cap. 13 T. 1. Et venit et stetit sup arenã maris.
¶ Et vidi de mari bestiam ascẽ
dentem:habẽtem capita septem
& cornua decem : & super cor/
nua eius:decem diademata.

¶ Arena maris terra sterilis est:que mo/
do aqs maris infundit:modo solis ardore
calescit. Significat illos hoies qui medij
sunt inter vtrũqꝫ:ꝛ nec oino infideles esse
vident:nec pietati christiane tota fidei pu
ritate adherẽt. Sup istos ergo stetit dya/
bolus:ꝛ bestiaꝫ de mari ascẽdentem vidit:
q: per hoc ꝙ falsi christiani qui recesserũt
a sinu matris ecclesie:assentiẽtes dyabolo
ꝛ pompis eius:exempla prauitatis sue:q
bus matri ecclesie infecti sunt:infidelibus
ostẽdunt ad psequẽdam christianoꝝ eccle/
siam : infideles fortius accẽduntur. Vidit
autem hoc Dyabolus:q: prauitatis sue astu
tia simulatus presensit. Ut enim pauca de
multis accipiamus exẽpla. Vix vnqꝫ pos/
sent Judei inuenire oportunitatem capiẽ/
di Xpm:nisi hũc in quo intrauit Sathan
neqꝫ discipulus:tradidisset. Vix vnqꝫ Ne
ro impator inquietaret apostolos:nisi hũc
aduersus illos:Symon ille pfidus:com/
pulisset. Vix vnqꝫ Cõstatinus arrianus:
accipet arma ꝯtra pios:nisi hũc impij epi
(vt hoc presumeret) ꝓuocassent. Stat er/
go Dyabolus sup arenam maris : ꝛ videt
de mari bestiam ascẽdẽtem:q: dum ijsdem
in reprobis christianis regnare cernit:du/
bium non est illi:quin sibi de ꝓprio regno
suo:ad ferẽdum sibi auxilium ꝯtra Xpm:
multitudo ꝯsentiat infideliuꝫ. Notãdum
vero:ꝙ significatum huius bestie:Daniel Dan.
ꝓpheta in quatuor bestijs diuisum vidit.
Et lꝫ de eis in hoc ope mentionem feceri/
mus:q: tñ id causa exigit:necesse est vt de
eis in hoc loco loquamur. Quatuor (in/
quit) venti celi pugnabãt in mari magno:
ꝛ ecce quatuor bestie grãdes ascendebant
de mari:diuerse inter se. Celi noie significa
ri ecclesiam:vel scripturam diuinam sepe
dictum est in hoc libro. Mare quoqꝫ ma/
gnum:designare hoc seculũ nulli dubium
esse põt. Quatuor venti celi:quatuor sunt
intelligẽtie speciales:fm qd ꝛ quatuor euã
gelia. Haꝝ prima dr typica:scda hystorica:
tertia moralis : quarta ꝯtemplatiua. Haꝝ
prima pastoribus specialr ꝯgruit:scda dya/
conibus:tertia doctoribus:qrta vginibus
ꝛ heremitis. Quare? Q: prima docet eccle
siastica opa : olim in rebus scriptis ꝛ patꝝ
opibus designata:ac per hoc ꝓbãt pastores
ecclesie:veram esse ꝛ fidelem ꝯfessionem fi
dei christiane. Scda : quos fideles recipit:
quasi paruulos in Xpo:ꝓpositis exemplis
veteꝝ:lacte nutrit. Tertia pfectuꝫ discipu
luꝫ ꝛ ad altiora iam tendẽtem:regrit. Hec
enim mores instruit:componit actus:ostẽ
dit deceptiones vitioꝝ:que se nõnunqꝫ si
mulãt esse vtutes:ꝛ qr vtutes supent a vi
tijs. Accipit aũt in his oibus reꝝ olim ge
staꝝ ꝯgruẽtes figuras:vt p ea que facta sũt
in carne:intelligat qd quottidie ꝯtingit in
spũ:ꝛ tãto magis studeamus:calcatis vitijs
vigilãter vtutibus isudare:qꝫto nõ eẽ vanũ

intelligimus:q pro sola hoiuz salute:spiri
tus oipotētis dei ordinare curauit. Quar/
ta intelligentia que vocatur ɔtemplatiua:
assumens sibi pēnas quasi aquile in figura
terrenaꝝ rerum:de celestibus agit. Hec q̄z
maxime intelligentia docet nos terrena de
spicere:ꝛ amare celestia:ɔtemnere tpalia:
ꝛ affectare eterna. Hi sunt illi quatuor spi/
rituales intellectus:qui velut quatuor flu
Genesis mina paradisi:rigant corda hoium haben
tium fidem dei:q: tñ ɔtrarie potestates la
titant in hoc mundo:ac si qdam venti celi
in aqs fluctuantibus pugnare noscuntur.
Quatuor ergo venti celi pugnant in mari
magno:q: quatuor speciales intellectus:q
bus vt terrena hoies despiciant:impugna
tur hic mundus. De qbus intellectibus si
mul:ꝛ de quatuor aialibus scriptum est in
Ezechi. Ezechiele ppheta. Ubi erat impetus spi/
ritus illuc gradiebantur:nec reuertebātur
cum ambularent. Sed qūo isti quatuor vē
ti celi pugnauerunt in mari magno? Sed
qūo non pugnauerunt:qui totum orbem
pturbauerunt? Turbatur enim mare cum
celi pducunt ventos. Turbat ꝛ mundus
cum sancti predicant verba dei:q: ɔtraria
sunt opibus ꝛ votis eoꝝ. Et bene quatuor
sunt euangeliste qui euangelia scripserunt:
q: quatuor: sunt (vt iam dixi) ordines pre
dicantium qui illis quatuor intelligētijs
innituntur:apostoloꝝ: martyꝝ:ɔfessoꝝ:ꝛ
virginum. Sed forte virgines ꝛ heremite
non predicant verbum dei:q: (vt aiunt q
dam) mortui sunt mundo. Predicant in/
quam ꝛ ipsi:ꝛ bene predicant:q: qd̄ voci/
bus clamant:moribus ostendunt. Ut au/
tem cetera taceamus:predicant: ꝛ si non
alijs:saltem sibi:ꝛ discipulis suis quoꝝ le/
giones sacre ɔualentes in monasterija:mū
di latitudinem repleuerunt. Nunc igitur
quatuor ordines in quatuor aialibus desi/
gnati sunt:ex quoꝝ ore:velut e celorum ar
chanis quatuor quasi spiritus ventoꝝ pro
dierunt:qui ad congregandas turmas pi/
scium:in mari huius seculi pugnauerunt.
Sed factum est eisdem certantibus:vt nō
solum pisces plurimi caperentur:ꝛ extra
herent ex equore: verumetiam bestie gran
des ex eo pcederent:que piscium multitu
dinem:de his quos sancti cepant:deuora/
rent. Prima ergo bestia:est synagoga Ju/
deoꝝ:scda:paganoꝝ:tertia:arrianoꝝ:quar
ta:agarenoꝝ. Spirantibus sane apostolis:
quoꝝ ordo assimilatur leoni:precessit ɔtra
illos:leena de populo iudeoruz. Spiranti
bus euangelistis:qui altero noie dyacones
dicti sunt: quiminimo illis veris dyaconi
bus:sanctis.s.martyribus:qui fuerunt obe
dientes vsq3 ad mortem: processit ɔtra il/
los:vrsus de populo paganoꝝ. Spiranti/
bus doctoribus:qui ꝛ ɔfessores dicti sunt:
pcessit ɔtra illos pardus:de secta arriano/
rum. Spirantibus heremitis pcessit ɔtra
illos bestia quarta dissimilis ceteris:de gē/
te effera:sarracenoꝝ. Qd̄ ergo ait Daniel. Dan.
Bestia prima similis erat leene: Joānes de
signauit in vna illa bestia quā vidit qñ ait.
Et os eius:sicut os leonis. Et qd̄ ait Da/
niel. Bestia scda similis vrso: Joannes de
monstrauit in eo qd̄ ait. Et pedes eius:si/
cut pedes vrsi. Et qd̄ infert Daniel. Be/
stia tertia similis pardo: Joānes intimauit
in eo qd̄ ait. Et bestia quam vidi:silis erat
pardo. Et qd̄ dicit Daniel. Ecce bestia qr
ta terribilis atq3 mirabilis ꝛ fortis nimis.
Et paulopost adiecit. Et habebat cornua
decem ꝛ cetera. Joannes in decem corni/
bus:ꝛ in capite qd̄ vidit quasi occisuz. Et
paulopost. Excitatum a mortuis:compe/
tenter assignat. Porro vnaipsa bestia quaz
vidit Joānes:septem simul capita habere
describitur:q: quatuor ipse bestie quas scri
bit Daniel:septem oino capita habere no
scunt:in hoc.s.qd̄ tertia bestia quatuor ca/
pita habēre narrat. Sed melius ista intel
ligimus:si ea que summatim tetigimus:ex
ponendo quoq3 iterare non piget. Mare
siue abyssus:presentem mundum: ꝛ cum
terre respectu describitur:populum signi
ficare infidelem. De quo nimiꝝ mundo:
seu populo infideli:diuerse hominuz secte
egresse sunt in tpibus suis:que bestiali feri

Prima ſynagoga. ritate perſequuntur eccleſiam. Hax prima
que ſimilis ē leene fuit ſynagoga iudeoꝝ:
cuius due ale q̄bus ferebaẗ in altum: haud
dubium: ꝙ tumore ſupbie deſignat duas ſe
ctas ipſius populi q̄bus pro partibus in/
mittebaẗ: Saduceoꝝ vna: altera Phariſeo
rum. Hee autē ale citius auulſe ſunt a lee
na: q: tradita eadē beſtia exercitui Roma
noꝝ: mox ipſe due ſecte: ⁊ ſique erāt alie:
pierunt. Unde ⁊ bene ſubdiẗ. Et ſtetit in
terra ſicut hō: q: que prius (quaſi nō eſſet
⁊ ipſa de maſſa peccatrice progenita) dete
ſtabaẗ gētiles: tradita tādem poteſtati Ro
manoꝝ: eiuſdē ſe eſſe nature: ⁊ miſerie cu
ius erāt ⁊ ceteri hoīes: caſtigata tam attro
citer: ⁊ ſi nōdum ad fidem dei reuocata co
gnouit. Ob autem ſeq̄tur. Et cor eius da/
tum eſt ei: nō eſt ꝯſumatum: vſq: in preſen
tem diem: q: nō eſt ei datū vſq: adhuc co
gnoſcere eum qui paſſus eſt ꝑ ſua ⁊ totius
mundi ſalute: niſi forte dictū ſit yronice.
Cor eius: quaſi cor duꝝ: q: ſemp fuerūt du
Eſaye. re ceruicis: ⁊ indomabiles corde: ⁊ ſi nō eo
modo quo ex illo tpe vſq: ad preſentē di/
Secunda Beſtia. em. Scda vero beſtia ſimilis vrſo: imma/
niſſimam paganoꝝ multitudinem: ꝓtēde
Dan. bat. Nec immerito dictum eſt ei. Surge:
comede carnes plurimas: cū infinita ſan/
ctoꝝ multitudo pempta ſit a paganis: ſm
ꝙ pſalmiſta longe ante predixerat: dicens.
Pſal. Deus venerūt gētes in hereditatē tuam:
polluerūt templum ſanctum tuum: poſue
rūt Hieruſalem in pomoꝝ cuſtodiā. Po
ſuerūt morticina ſeruoꝝ tuoꝝ eſcas volati
libus celi: carnes ſanctoꝝ tuoꝝ beſtijs ter
re. Effuderūt ſanguinē ipſoꝝ tanq̄ aquā
in circuitu Hieruſalem: ⁊ nō erat qui ſep/
liret. Et paulopoſt. Effunde iram tuam in
gētes que te nō nouerunt: ⁊ in regna que
nomen tuum nō inuocauerunt: Q: come
derunt Jacob ⁊ locum eius deſolauerunt.
Sic ergo dictum eſt huic beſtie. Surge co
mede carnes plurimas: qūo ꝑ pſalmiſtam
dī. Q: comederūt Jacob ⁊ locum eius de
ſolauerunt. Tres ordines dētium quos ha
Pſal. bebat in ore: tyrānos ⁊ ſacerdotes templo
rum: ⁊ cultores ydoloꝝ deſignare puto:
qui audacius in ſanctoꝝ necem pre ceteris
infidelibus ſeuiebant. Tertia beſtia ſimilis Tertia
pardo: Arrianoꝝ multitudinem deſigna/ Beſtia
bat. Que. ſ. beſtia idcirco q̄tuor capita ha/
buiſſe deſcribiẗ: q: quatuor tunc tpis gen/
tes in vnam hereſim ꝯuenerunt: Greci. ſ. a
q̄bus ⁊ inchoata eſt: Gothi: Uuandali: ⁊
Longobardi. Quatuor inq̄ capita: tertia
beſtia habuiſſe deſcribiẗ: q: quatuor ſupra
ſcripte gētes ad pſequēdam eccleſiam: ſub
tertij curſu tpis ꝯuenerunt: nō q̄dem cor/
poribus: ſed maledictione ꝯiuncte. Et re/
cte eadem beſtia ſimilis pardo eſſe dī: que
albo nigroq: colore ſparſa eſt: q: q̄dam Ar
rianoꝝ pagani fuerūt: ⁊ ex paganis: effecti
ſunt arriani: quidam chriſtiani: ſed pfidi: ſi
mul autē oēs (ad catholicos pſequēdos)
vnanimes. Quatuor vero alas ſicut auis
habebat: q: aliter in ipſa hereſi: arrianos:
aliter macedonianos: aliter eunomianos:
de Chriſto ⁊ ſpiritu ſancto: hyſtoria eccle/
ſiaſtica ſenſiſſe ꝓhibetur: ſed aliter euiticia
nos: qui ⁊ ipſi ſub eodem tpe arrianoꝝ: bla
ſphemauerunt de Chriſto: ⁊ ſup dolorem
vulneꝝ eccleſie addiderunt: ita vt pp hoc
Martinus papa (iubēte impio Cōſtanti/
no) in exilio moreretẗ. Quatuor itaq: im̃/
dis errauerūt in filium ⁊ ſpiritū ſanctū.
Sed tñ ſub noīe Arrij plerūq: intellguntẗ
⁊ ceteri: q: ipſe primus inter q̄tuor os ſuū
in celum ponere auſus eſt: vt naturam in/
effabilem: pro ſuo arbitrio mētireẗ: vt cū
ipſe ⁊ ſequaces eius: a via veritatis: que
xp̄s eſt: errare ſemel incipent: p diuerſa he
reſiū precipitia: multiplicatis erroribus du
cerentur. Sic ergo tertia beſtia in quatuor
capitibus: ⁊ in alis totidem diuiſa: catholi
cam laniauit eccleſiam: quouſq: ſuccederet
beſtia quarta: que ceteras tres beſtias: be/
ſtiali ſeuitia ſuparet. Et beſtia (inq̄t) quar Dan.
ta: terribilis atq: mirabilis: ⁊ fortis nimis: Quarta
dētes ferreos habebat magnos: comedens Beſtia.
atq: cōminuens: ⁊ reliq̄ pedibus ſuis ꝯcul
cās. Diſſimilis autem erat ceteris beſtijs:
q̄s videraz antea: ⁊ habebat cornua decē:

Danie. Et infra. Accessi ad vnuz de assistētibus ꝛ veritatez q̄rebam ab eo de oibus his. Qui dixit mihi. Hec bestie magne. Quatuor regna ꝯsurgēt de terra. Suscipiēt aūt regnū sancti dei altissimi: ꝛ obtinebūt regnū vsq3 in seculum ꝛ in seculum seculoꝝ. Si hystorias ecclesiasticas diligēter notamus: cum iaz moderata esset ꝑsequutio Arrianoꝝ: ꝛ etiam in q̄busdam deleta: inchoante Cosdroe rege Persarum: qui in ꝑsequutione orietali precessit Mahometh ꝛ successores eius: ꝑsequutio ipsius secte: sequuta est taz immanis: vt re vera: nō hoiu: sed bestie cuiusdam terribilis esse putaret: presertim cum ipsius error: nō aliqua rōne humana videat esse munitus: 3 solo detestādi furore mēdacij: ꝛ tyrānica armoꝝ potestate defensus. Quam vō inualuerit in breui ꝛ q̄3 cito ꝓfecerit in malitia sua: haud dubium ꝙ pp peccata. Testat desolatio ecclesiaꝝ: Syrie: ꝛ Phenicis: Palestine pariter ꝛ Egypti: necnō ꝛ Affrice: ex Mauritanie: ꝛ isulaꝝ maris: in q̄bus abolito Christi nomine: ipsius Mahometh detestanda traditio: q̄si magni ꝓphete dn̄i: ꝛ preconis altissimi predicat. Heu si tāta mala faciet Antichristus: q̄ta iste fecit in mēdacio suo. Ut enim Moyses legis lator: longo ante tpe precessit Christum: ita ꝛ iste lator mēdacij parauit itinera Antichristi. At ne cui immanitas huius bestie videatur esse similis aliaꝝ bestiaꝝ. Judei q̄dem pugnauerūt cōtra fidem Christi: sed tn̄ eis renittētibus ꝛ inuitis: edificate sunt ecclesie Hierosolymis: ꝛ nō post multos dies absorti sunt a Romanis: ita vt extūc: quo ad eos: finem accipet: ꝛ ꝑsequutio ecclesiaꝝ ꝛ regnum. Pagani pugnauerunt ꝯtra Christum: sed quottidie vincebant a militibus eius: ita vt in diebus Siluestri Pape: pene reddērēt arma: ꝛ eidem Christi vicario: sceptꝛ impij assignarēt. Gothi: ꝛ Uuādali: ꝛ Lōgobardi: ꝛ alij Arriani heretici: partim deleti sunt ab exercitu Romanoꝝ: partiz ad catholicam fidem ꝯuersi. Hec vō quarta bestia indomabilis fuit: vt l3 apparuerit ad tps humiliata ꝛ quasi mortua: q̄3 iteꝝ magnificata sit: ꝛ ad deuorandum parata: plus timere est q̄3 exprimere. Hec igit est illa bestia quam sanctus Daniel noiat terribilez nimis. Joānes vero: tam ipsam: q̄3 tres alias comprehēdit sub vna habēte septem capita: ꝛ in vno eoꝝ cornua decem. Sed de hoc in sequētibus. Nūc de prelio videmus. Diximus supius quartum tps ptinere ad virgines ꝛ heremitas (hoc est) ad illos viros sanctos: quos dicit Sāctus Joānes esse de semine mulieris: ꝛ ꝙ deuictus tribus ꝓlijs draco rursus: abierit amarus in indignatione sua: facere prelium cuz eisdez viris sanctis: qui sunt de semine mulieris: qui custodiunt (inq̄t) mādata dei: ꝛ habent testimonium Jesu. Deinde occasione vnius bestie: quam vidit draco ascendētem de mari: adducte sunt in medium quatuor ille bestie: quas viderat antea Daniel ꝓpheta: ꝛ assignata sunt quatuor prelia bestiaꝝ: immo ꝛ draconis: qui pugnat ꝛ pugnauit in ipsis: quoꝝ quartum est hoc prelium: qd̄ designatum est in prescriptis verbis Joannis dicentis. Iratus draco in mulierem: abijt facere prelium cum reliq̄s qui sunt de semine mulieris: qui custodiūt mādata dei: ꝛ habēt testimoniū Jesu. Qd̄ tale est ac si diceret. Sciēs draco rursus ꝛ inuidus: ꝙ nō solū illi sancti coronādi sunt: honore ꝛ gloria: qui seipsos causa dei: tortoribus exposuerunt: aut saltem capti ab infidelibus ꝑstiterunt in fide: verūetiam illi qui vitam solitariam ducerēt: castitatis victoria: sublimandi: non rectis oculis aiaduertere potuit: ꝙ nouum genus martyꝝ: heremus: mittebat ad regnum: sed aliq̄n Judeos ꝯtra aplos. Paganos ꝯtra martyres: Arrianos cōtra catholicos direxit in bellum: nouissime ꝯtra heremitas Agarenoꝝ sectā imaniorez ceteris delegauit: que idcirco bestia q̄rta dcā est a Daniele: q: q̄rto (vt iā diximus) ecclesie tpe: preeūtibus tribus alijs: ꝯtra quartuz ordinem bellatura surrexit. Post hec (inquit) aspiciebam in visione noctis: ꝛ ecce bestia quarta terri Dan.

Siluester.

bilis atq; mirabilis ⁊ fortis nimis: dentes ferreos habebat magnos: comedens atq; cōminuens: ⁊ reliqua pedibus suis ꝯculcans. Et cum ei diceret ab angelo. Hee bestie magne: quatuor regna ꝯsurgent de terra: qbusdā interpositis: adiecit ⁊ ait. Post hec volui diligenter discere de bestia q̄rta que erat dissīlis valde ab oībus: ⁊ terribilis nimis. Dētes ferreos habebat magnos comedēs atq; cōminuēs: ⁊ reliq̄ pedibus ꝯculcās. Ex verbis istis manifeste colligit nullas fuisse ferocitates aliaꝝ que se precesserant bestiaꝝ comparatione istius: que q̄rto loco successit. Ideoq; sanctus Joānes: ⁊ si totam ꝑsequutionem ecclesie: que a primo ꝑsequutore Herode inchoasse cognoscit in vna magna bestia habēte septem capita ⁊ membra corporis dissimilia comprehēdit: in q̄rta tn̄ libri parte: ⁊ in q̄rto capitulo q̄rte partis: de ea loq exorsus est: tum q: per hāc Dyabolus meridianam incolētes heremuz viros solitarios impugnauit: tum q: per hāc bestiam talia facturus est: ⁊ expte iam fecit: q̄lia nō est ꝑmissus in tꝑibus alijs: nec etiaz cum sanctos martyres laniare ictibus sineret. Qđ vero ait. Super cornua eius: decem diademata: in sexta huius libri parte: angelus exposuit dicēs: decem cornua bestie: intelligēdos esse decem reges futuros (hoc est) in illa extremitate tꝑis erumnosi: cum regnum bestie finiet. His de quatuor bestijs quas vidit Daniel breuiter prelibatis: ad expositionis ordinē redeundum est. Sequitur.

T.2. ¶ Et super capita eius nomina blasphemiæ.

¶ Oē nomen qđ contrarium est noi christiano: nomen blasphemie dici pōt. Quicqd enim fit: aut d: ad iniuriam creatoris: blasphemia est: q: p ipsum blasphemat nomen sanctum dn̄i: dum non esse credit ijs qui est. Unde ⁊ latro ille blasphemasse phibet: q: dixit Christo pendēti in cruce. Si filius dei es: salua temetipsum ⁊ nos. Uel certe: q: vt nomen sibi faciāt filij Dyaboli: trahunt sectas hoium p̄ditoꝝ post se: idcirco nomine blasphemie super capita sua bestia habere describitur. Dicūtur autem noia ipsa: noia blasphemie: q: cum sibi super bi nomen faciūt: nomē regis humilis blasphematur: nimiꝝ: q: pro nihilo habetur humilis: vbi regnat superbus. Sequitur.

¶ Et vidi vnum de capitibus eius quasi occisum in morte: & plaga mortis eius curata est. Et admirata est vniuersa terra, post bestiam: & adorauerunt draconem qui dedit potestatē bestiæ: & adorauerunt bestiam, dicentes. Quis similis bestiæ: & quis poterit pugnare cum ea? Et datum est ei os loquens magna: & blasphemiam: & data est ei potestas, facere menses quadraginta duos: & aperuit os suum in blasphemiam ad deum blasphemare nomen eius, & taberbaculum eius: & eos qui in cælo habitant. Et datum est illi bellum facere cū sanctis, & vincet eos: & data est ei potestas ī oēm tribū, et populū, et linguā, & gentem. T.3.

¶ Si verba ista Joannis conferunt cum verbis Danielis: aperte datur intelligi: ꝙ totum hoc maluz quod factura est bestia: gens: scz: bestialis: ⁊ ab humanis visceribus aliena. Post curationem plage eius: ad tempus illud referendum est: in quo regnaturus est Rex ille vndecimus: qui putabit: ꝙ possit mutare tempora ⁊ leges: ⁊ tradentur in manu eius: in tempus Dan. ⁊ tempora ⁊ dimidiuz temporis. Sed melius hec ostendi queunt si verba ista Danielis subscribimus. Post ea siqdem: que

ipſe Daniel ſcripſerat de decem cornibus:
vidiſſe ſe ꝑhibet vnum cornu modicuꝫ exi
re de medio eoꝝ: euulſa vero eſſe tria cor/
nua a ꝯſpectu illius. De quo vꝫ cornu poſt
predicta: ſubiungit. Ecce oculi: quaſi oculi
hoīs erāt in cornu iſto: ⁊ os loquēs ingen
tia. Et poſt aliq̄. Accipiebam: ⁊ ecce cornu
illud faciebat bellum aduerſus ſanctos: ⁊
preualebat eis. Et rurſum de eo: angelus
qui interpretatus eſt viſionem. Decem cor
nua que vidiſti in beſtia: ipſius regni: de/
cem reges erūt. Et alius ꝯſurget poſt eos:
⁊ ipſe potētior erit prioribus: ⁊ tres reges
humiliabit: ⁊ ſermones ꝯtra excelſum lo/
quet: ⁊ ſanctos altiſſimi ꝯteret: ⁊ putabit
ꝙ poſſit mutare tpa: ⁊ leges: ⁊ tradent in
manu eius in tp̄s ⁊ tpa ⁊ dimidium tpis.
Et hoꝝ qdem in precedēti parte (hoc eſt)
ſub ſexto angelo tuba canente: pp ſanctos
qui occidēdi ſunt ab hac beſtia: memorati
ſumus: ſꝫ tū ⁊ nūc pro his que ſcripta ſunt
in hoc loco: repetenda fuere: quatenus ex
ore duorū teſtium vna veritas euceſcat.
Neqꝫ enim aliud eſt qd̄ dicit Joānes. Da/
tuꝫ eſt ei os loquēs magna ⁊ blaſphemiā:
q̄ꝫ qd̄ dicit Daniel de cornu illo (hoc eſt)
de rege illo qui regnaturus eſt ſup beſtia.
Et datum eſt ei os loquens ingentia. Nec
aliud qd̄ dicit Joānes. Datum eſt ei facere
mēſes quadraginta duos: q̄ꝫ qd̄ dicit Da/
niel. Putabit ꝙ poſſit mutare tpa ⁊ leges
⁊ tradent in manu eius in tp̄s ⁊ tpa ⁊ di/
midium tpis. Deniqꝫ ⁊ qd̄ dicit Joānes.
Et datum eſt illi bellum facere cū ſanctis:
⁊ vincet eos. Hocipſum exprimit Daniel
cum dicit. Et ecce cornu illud faciebat bel
luꝫ aduerſus ſanctos: ⁊ preualebat eis. Ex
cepto ꝙ Joānes hoc attribuit multitudi/
ni illi que vocat beſtia: Daniel regi illi ini/
quo: qui regnaturus eſt in ea: nimirum: qꝛ
vna erit ipſius: ⁊ exercitus eius voluntas:
vt nomē chriſtianoꝝ auferat de terra. Ue/
rum hoc in fine ipſius regni: qd̄ deſignat
in beſtia. Ceteꝝ: qd̄ dicit Joānes. Uidi vi
rum de capitibus beſtie: quaſi occiſum in
mortem: ⁊ plaga mortis eius curata eſt:
nō eſt dictum quin ⁊ alia capita nō viderit
occiſa: ſed qꝛ hoc ſolum vidit quaſi occi/
ſum in mortem: ⁊ poſt ꝑcuſſionem a plaga
mortis eius eſſe curatum. Uiuit enim be/
ſtia ipſa: quādiu viuit: vel vnum de capiti
bus eius. Et qꝛ oīa capita viſa ſunt mor/
tua: viſuꝫ eſt de beſtia: ꝙ penitus eſſet mor
tua. Uerumtamen non eſt ita: qꝛ aliud de/
mōſtrat in fine. Mortua ſunt enim re ve/
ra cetera: vnum vero nō fuit mortuum: ſꝫ
quaſi mortuum. Nam qs vnq̄ꝫ audiuit a
tpe illo quo in manu Romanoꝝ contriti
ſunt Judei pro legis ſue tuitione: eos ꝯtra
chriſtianos arma leuaſſe? Quis aliqd̄ paga
noꝝ regnum: ⁊ pro cultura ydoloruꝫ poſt
Juliani obitum aduerſus chriſtianos pu/
gnaſſe? Quis Gothos: ⁊ Uuandalos: ⁊
Lōgobardos ꝯuerſos tandem ad catholi/
cam fidem: ad rigorem antique ꝑfidie re/
meare ꝯſenſit? Sarracenoꝝ vero ex tot an
nis ſemel inchoata ꝑfidia: ꝑſeuerat in ma
lo: ⁊ vbiqꝫ chriſtianum nomen impugna/
re pro viribus: non deſiſtit. O quot millia
chriſtianoꝝ: in eoꝝ manibus data ſunt: ⁊
q̄ꝫ multos: ⁊ q̄ꝫ varijs tormentis cruciant
in odium crucifixi. Caput iſtud mori non
potuit vſqꝫ ad preſens: viuit vſqꝫ adhuc:
vt operetur adhuc mortem multoꝝ: vt ꝑfi
ciat dumad viuit opera Regis ſui. Sed
cur ſe illud Joānes quaſi mortuum vidiſ/ De turcbis plura.
ſe perhibuit? Forte futuꝝ eſt: vt apud il/
lud chriſtiani preualeant: predicando ma/
gis q̄ꝫ preliando: vſqꝫ pene ad defectum ⁊
interitionem ꝑducant: ⁊ iteruꝫ reſumptis
viribus ad priſtinam redeat feritatem. Sꝫ
completuꝫ nōdum eſt: breui ſpatio tempo
ris: vtrunqꝫ poterit conſumari. Sed non
deerit forſitan qui completum exiſtimet
materialibus armis: nequaq̄ꝫ exiſtimans
ꝯtemnenda: que ante annos aliquot in ec/
cleſia acciderūt. Anno etenim (vt fertur)
1015. incarnationis dn̄ice ſignum in ae/
re: ſatis apparuit admirādum: ſtellas. ſ. in/ Anno 1015.
numeras circumquaqꝫ diſcurrere: ⁊ velut Papa
in modum auium aereas ſemitas ꝑuaga/ Urba/
ri. Quo precedente ſigno: ad exhortatio/ nus.

nem Urbani pape:christiani vndiqz com
moti statuere ire vltra mare ad liberãduz
sepulchꝝ:qd̕ ⁊ factuz est. Tanta vero post
hoc data est audacia christianis:vt iam pe
ne paganoꝝ multitudinem credẽs annul
latam:⁊ veluti ad nihilum (Christo preua
lẽte) redactam. Ut enim multa in vnum
restringam: christianis qui vltramarinas
partes aggressi sunt:Sarraceni qui erant
in Egypto prestiterunt tributa:Constan-
tinopolitanis hi qui possidebant Asyam.
Affrica ⁊ que ꝓpe sunt ciuitates capte a re
ge Sicilie:christianos ceperãt habere colo
nos. Reges Hyspaniaꝝ: sepe de hostibus
triumphabant. Quis igitur tot victorijs
de gente illa indomabili:glorificatos cerne
ret christianos:⁊ nõ secure caput bestie ex
timaret defunctũz? At siqs sano capite cir
cunspicere sufficeret:videmus in hac die
quãtulecunqz pacis:gentes in circuitu no
stro intumescere quasi mare:⁊ caput quod
erat quasi mortuum:restitutum pristine so
spitati:vndiqz ad cedendas victimas:vn
diqz ad occidẽdum ⁊ deuorandum: para
tum factuꝝ qd̕ per eum dñs faciẽdum pre
sciuit. Si vero (vt supra diximus) comple
tum nõdum est:possibile est alio ordine si
ne mora:compleri. Spiritualis autem sen
sus huic opinioni magis assentire videt̃:
vz:ꝙ adhuc nõ sit completum: sed alio ⁊
solẽniori ordine sine mora complendum.
Qd̕ autem seqtur. Et admirata est vniuer
sa terra post bestiam. Lz in die suo complẽ
dum sit:iam tñ non desunt plurimi qui ad
mirent̃:⁊ quasi titubare incipiant: dicen-
tes. Qd̕ esse creditur:hoc iudicium:ꝙ tã
ta multitudo hoium aduersat̃ fidei: ⁊ ꝙ
ita preualere ꝑmittit̃ ꝯtra populum chri-
stianum? Putas tot millia hoium dãnan
di sunt quasi vnus hõ? Putas sine causa
ꝑmittit deus illos in tantam excrescere in
finitatem? Hec dicẽtes miseri: exciderunt
a fide:nescientes illud quod scriptum est.
Psal. Quam magnifica sunt opera tua dñe: ni
mis ꝓfunde facte sunt cogitationes tue.
Uir insipiens non cognoscet:⁊ stultus nõ
intelliget hec. Cum exorti fuerunt pecca-
tores sicut fenum: ⁊ apparuerunt oẽs qui
operant̃ iniqtatem:vt intereãt in seculuz
seculi:tu autem altissimus in eternum do
mine. Hoc re vera nesciunt stulti:qui ad-
mirant̃ post bestiam ⁊ deserũt fidem Chri
sti:inclinãtes se bestiali potestati:⁊ transe-
untes ad immunditiam eius:⁊ ipsius se ꝑ
fidie faciẽtes heredes. Uerꝫ hoc hactenus
⁊ ꝺm partem. Futuꝝ est autem ⁊ hoc in ꝑ
ximo:vt compleat̃ hocipsum ꝺm totum:
vt:vz:⁊ admiret̃ vniuersa terra post besti-
az:⁊ adorẽt:qui terrenis inhiãt desiderijs:
draconez qui dedit ptãtem bestie:⁊ adorẽt
bestiam dicẽtes. Quis similis bestie: ⁊ qs
poterit pugnare cum illa? Neqz enim ob
aliam causam arbitror:Joãnem loquẽtem
de decem cornibus:pretermisisse cornu il-
lud vndecimum:de quo tam terribilia lo   De vndecimo cornu.
quutus est Daniel:nisi vt patẽter daret in
telligi:qr non tam hõ erit:qui faciet tanta
illa mala:qz ipse per seipsum auctor malo-
rum: Draco.s.rufus:qui est Dyabolus ⁊
Sathanas: qui principaliter habitabit in
illo rege:quasi in ꝓprio templo: ⁊ ydolo
regni sui:quinimmo:vtens illo:quasi pro-
pria pharetra habitationis sue:vt loquẽs
per os eius ingentia:non sit qui possit sta-
re ante faciem suam. Et recte Daniel:pra-
uum hoiem: Joãnes autem Dyabolum   Dan.
introducit:ne aut aliquis putet ipsum re-
gem a seipso terribilia illa factuꝝ:⁊ nõ po-
tius per virtutem Dyaboli:qui erit in eo:
aut aliquis extimet ipsum Dyabolum in
sua natura visibiliter manifestãdum ⁊ ado
randum a filijs huius mundi:⁊ nõ potius
in illo iniquo rege:qui erit fictor veri:⁊ si
mulator iustitie. Ut autez ad expositionis
ordinez sermonis vnda recurrat. Admira
ta est (vt ait Joãnes) vniuersa terra post
bestiam:qr multitudo eoꝝ qui terrena sa-
piunt:⁊ terrena ꝯcupiscunt:acquiescet pre
ceptis ⁊ voluntati infidelium:relinquens
veram fidem que est in Christo Jesu:⁊ su-
scipiens pro lege dei traditiones hoium
impioꝝ. Et adorauerunt (ait) draconem:

qui dedit potestatem bestie: qr reuerebuntur regem illum qui erit vnus & maximus de septem capitibus draconis: & vnus. s. sextus de septem regibus qui scripti sunt: in sexta parte libri. Ille. s. qui dicitur. Cornu
11. cor. bestie: vndecimum in Daniele propheta. Et adorauerunt (inquit) bestiã dicentes. Quis similis bestie: & quis poterit pugnare cum ea? Inequales quiqz & qui inhabitant terram: in die illo terribili frangetur & dissoluentur a compage fidei: timore pcussi: nec videbitur illis posse sustinere flagella: qui positi in pace ecclesie: nequeunt
Ecclesia vel leuissimam ɔtumeliam pati. Dicent ergo. Quis similis bestie: & quis poterit pugnare cum illa? Prius desperabunt de victoria: qz pueniant ad bellum: & territi ad vocem bestie: pdent fidez: quam ficte & inaniter pacis tpe tenuerunt. Heu heu: quot esse arbitror natos in mũdo: q tãte huius calamitatis angustiam nõ euadẽt: & nunc abscondita sunt ab oculis eorum. Infelices matres que genuerunt tales: & vbera que lactauerunt: miseri parentes qui pro talibus thesaurizãt nescientes quid cogitet dominus sup diuites terre. Audite: audite obsecro omnes qui diligitis natos vestros: audite omnes qui paruulos delicate nutritis. Docete filios vestros habitare in siluis: viuere in deserto de radicibus herbarꝫ: delitias assuetas relinquere: & carnis epulas euitare: vt discant in montibus cõmorare cum feris donec pertranseat indignatio. Deniqz audite quid seqtur. Et datum est ei (hoc est) bestiali caterue: os loquens magna & blasphemiam: & data est ei potestas facere mẽses quadraginta duos: & aperuit os suum in blasphemiam ad deum: & blasphemare nomen eius: & tabernaculum eius & eos qui in celo habitant: & datum est illi facere bellum cum sanctis: & vincet eos. Quod Danieli dictum est de capite: hoc Ioãnes dicit de corpore: vt qd alter pretermisit: alter diceret: & vna ex vtroqz veritas redigatur in summam. Ille ait. In tempus & tpa & dimidium temporis (hoc est) in tribus annis & dimidio. Iste verbo dissimili: sed re eadem: datum est ei (inquit) facere menses quadraginta duos (hoc est) annos tres & dimidium. Qualiter autem anni isti: ad totius bestie vniuersitatem ptineant: in opere ɔcordie dictum est. Re vera tñ anni tres & dimidius: esse creduntur: quibus maxima hec tempestas deseuiet. Quam vo intollerabilis sit tribulatio ipsa: eoipso demõstratur: quo dicitur. Et aperuit os suum in blasphemiam ad deum: blasphemare nomen eius. s. Christũ: a quo dicimus christiani: & tabernaculum eius (hoc est) ecclesiam: & eos qui in celo habitãt: iustos. s. & sanctos: & qui seruãt vnitatem & fidem sancte vniuersalis ecclesie. Et datuz est illi facere bellum cum sanctis: & vincet illos: q: in astutia verboꝝ confutabit & deridebit sanaz & catholicam doctrinam sanctoꝝ: protestantibus oibus: ac dicentibus: falsam esse doctrinam seruoꝝ Christi: veram vero & catholicam bestialis potẽtie. Et ne qs in aliquo terre angulo putet hec oia esse complenda: quid protinus adiunxerit audiamus. Et data est ei potestas in omnem tribum: & populum: & linguam: & gentem. Sequitur.

¶ Et adorauerunt eam omnes qui habitant terram: quorum nõ sunt scripta nomina in libro vitæ agni: qui occisus est ab origine mundi. T. 4.

¶ Qd dicit: ab origine mundi: non ad occisionem agni referẽdum est: sed ad descriptionem nominum: qd sane intelligitur: si vsque ad occisus est: protenditur metrum: quatenus qui occisus est: referat ad agnũ: & conuersa oratione: intelligatur: quorum non sunt scripta nomina ab origine mundi: in libro vite agni qui occisus est. Sz terribile est valde quod sequitur.

¶ Siquis habet aures, audiat. T. 5.

Qui in captiuitatem duxerit, in captiuitatem vadit: & qui in gladio occiderit, oportet eum cum gladio occidi.

¶ Uidetur istud quoqȝ ita positum esse: vt dicatur. Unusquisqȝ prout gesserit: ꝛ recipiet: sed non sequentia id velle videtur. Neqȝ enim sancti dei homicide esse credendi sunt: de quibus subsequenter adiungitur.

T.6. ¶ Hic est patientia & fides sanctorum.

¶ Restat ergo illud: qui: per: quem: accipere debeamus: vt ꝛ ꝙ illud quoqȝ intelligamus si possumus: qđ premissum est. Si qs hȝ aures audiat: aures dico cordis: non corporis: dies illos non esse misericordie: sed ire. Ubi si queritur. Cur ita deus sanctos suos trucidari ꝑmittet. Nihil est: qđ responderi queat: nisi qꝛ sic oportet. Uult etenim omnipotēs deus sic a paleis triticum discernere per trituram: ꝛ ꝓbare hominum nō verba: sed fidem. Sed in tanta hac necessitate: libet intercisa dicēdi materia ad eum qui nos redemit sanguine suo: voce miserabili exclamare. Miserere: miserere dñe Jesu: ora pro Petro tuo: vt non deficiat fides eius: quinimmo parce ꝛ adiuua: qꝛ deus es: vt possit stare fortis in prelio: ꝛ ex aduerso occurrere inimico. Cōforta ꝛ corrobora partem tuam: ꝛ adauge illi fidem ꝛ da victoriam: ne quādo dicant gētes: vbi est deus eoꝝ: ne quādo ꝑsequatur stipulam siccam: nec contra folium qđ vento rapit: ostendas potētiam tuam: qꝛ defe-
Job. cerunt sicut fumus dies nostri: ꝛ ossa no-
Psal. stra sicut cremium aruerūt. Defecit fides tua: īfirmata ē charitas: nō est iustus qsqȝ:
Psal. nō est regrens deū. Nō est princeps ꝛ dux ꝛ cohortator ad pugnaȝ: non est ꝯsolator ꝛ aiator ad prelium: non est qui precedat: ꝛ
Psal. exerceat ad bellum. Signa nostra nō vidimus: iam non est ꝓpheta. Ergo ne dñe sic opȝ: vt qui gladio morit: moriat? Memento qꝛ puluis sumus: tu ipse scis figmētum nostruȝ: si dignatus fueris: misericordie recordare. Nen tradas bestijs aias ꝯfitentes
tibi: ꝛ animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem: qꝛ venerunt filij vsqȝ ad partum: ꝛ non est virtus parturienti. Inundauerunt aque vsqȝ ad aiam: vorago inferi dilatauit os suū: rupti sunt fontes abys- Genes.
si magne: ꝛ aperte sunt cataracte celi: perijtqȝ a nobis fuga: ꝛ nō est qui reqrat ani- Psal.
mas nostras. O inaudita calamitas. Non satis est ꝙ abyssus suos preterijt limites: nisi etiam vnde lucem: inde etiam expectemus voraginem: ꝛ inde intollerabile malum: vnde oportuerat consolationem accipe. Iam quid per abyssum: nisi populus gentium: ꝛ quid per celum: nisi populus Christianus? Diluuium ergo veniens ex abysso: ipsa est persequutio gentium: diluuium de celo: falsorum vertigines prophetarum. Eodem modo ꝛ terra cum in respectu maris ponitur: populum significat christianum: de quo procedunt illi: de quibus dicit Joannes. Sicut audistis filioli: quia Antichristus venit: nunc Antichristi multi facti sunt: vnde scimus quia nouissima hora est. Et adiecit. Ex nobis prodierunt: sed non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis: permansissent vtiqȝ nobiscum. Non hec de gentibus dici possunt: neqȝ de populo infideli: sed de falsis prophetis qui exeunt ex ecclesia: que aliquando per celum: aliquando per terram designatur. Respectu etenim maris in celo designatur ecclesia (vt in loco illo supra memorato.) Rupti sunt omnes fontes Genes.
abyssi magne: ꝛ cataracte celi aperte sunt. Rumpuntur sane fontes abyssi magne: ꝛ ascendunt aque cum insolite inundationes gentium egrediuntur de populo infideli ad faciendam vindictam in plebe apostatrice: ꝛ vltionem in filijs sceleratis. Aperiunt cataracte celi: ꝛ aque que ruunt desuper admiscent eis que ascendunt de abysso: cum soluta compage ecclesie: egrediunt ex ea falsi ꝓphete: qui cōmixtē

⁊ coadunati gentibus: simul cum eis perse
quuntur ecclesiam. Sane respectu maris:
Genesis electoꝝ ecclesia designat in terra: vt illud:
Congregētur aque que sub celo sunt in lo
cum vnum: ⁊ appareat arrida. Sicut ergo
aliqñ in celo fidelis populus: in abysso in
fidelis designatus est: ita nonnunq̄ȝ in ter
ra: populus fidelis: sicut infidelis in mari:
nimiꝝ: q2 mare semp fluctuat: ⁊ transeun
ti per se: mortem potius ꝓmittit q̄ȝ vitam:
terra vero cum sit stabilis: profert herbam
virētem: ⁊ lignum pomiferꝝ iuxta genus
Genesis suum. Verūtamen vt in Genesi: referunt
aperte cataracte celi: ⁊ ex eis aque pestifere
descendisse sup terram: in typo pseudo ꝓ/
phetaꝝ: qui corruunt de sinu ecclesie: ita ⁊
hic post bestiam illam terribileȝ: que egres
sa est de mari: alia quoqȝ eo nequior dicta
est exire de terra bestialis. s. caterua pseudo
ꝓphetaꝝ egressura est de ecclesia: vt qūo
illuc a duabus partibus ꝯuenerunt aque
ad puniendos peccatores terre: ita hic ad
faciēdum illud idem exire a duabus parti
bus de mari. s. ⁊ de terra due immanissime
bestie ⁊ nimis terribiles referantur. Nam
sequitur.

T.7. ¶ Et vidi aliam bestiam ascen/
dētem de terra: & habebat duo
cornua similia agni.

¶ Aliam dicit ꝑꝑ eam quam supra dixe/
rat ascendisse de mari. Sicut autem in
Daniele: Hyrcus capraꝝ: regnum: non p/
Danie. sonam significat: ita ⁊ in hoc loco in bestia
que ascendit de terra: nequaq̄ȝ aliqua pso
na: sed secta: seu regnum aliquod designat.
Quod autem in hac bestia ascendente de
terra: secta pseudo prophetaꝝ: accipienda
sit: auctor ipse libri manifeste demonstrat:
qui hācipsam: pseudo ꝓphetam in sequen
tibus vocat. Cum ergo hoc manifestum
sit: miꝝ valde videt: qui erunt illi duo ne/
quam: qui in duobus cornibus similibus
agni accipiendi sunt: cum manifestum sit
ex q̄ȝpluribus scripturaꝝ locis: in corni/
bus alicuius bestie psonas hoium designa
ri. At multum interest: inter agni cornua:
⁊ aliaꝝ bestiaꝝ q̄bus cornua sunt: q2 nimi
rum quarundam bestiaꝝ: vel animalium
cornua acuta sunt ⁊ rigida ⁊ ad ꝑcutiēduȝ
parata: ouis v̄o cornua curua sunt: ⁊ nihil
in se terroris: nihil suspitionis habentia.
Agnus autem noster qui abstulit peccata
mundi: septem habere dr̄ cornua: q2 nimi
rum septem viri: per diuersa tēpora missi
sunt: de q̄bus in prima libri parte fecimus
mētionem: quoꝝ duo precipue mittendi
erant eius itinera preparare: Joānnes. s. ⁊
Helyas. Sed ⁊ duo cuȝ Christo visi sunt
simul in mōte (hoc est) Moyses ⁊ Hely/
as: ⁊ nunc duo expectant venire: Enoch:
vȝ: ⁊ Helyas. Quo circa aiaduertat subti/
liter: qui decipi: aut seduci formidat: ⁊ vn
diqȝ circūspectus: dextera sinistraqȝ discu/
tiat. Valde q̄deȝ emulator est: vt possit ali
qua opa que sint irrisibilia fingere auctor
doli: siue vt p ea decipiat incautos: siue vt
appareat filiis creatoris. Nam q2 dñs inue
nit sibi Dauid vt regnaret in Hierusaleȝ
ciuitatem quam elegit. Ipse inuenit: Na/
buchodonosor qui regnaret in Babylo/
ne: ⁊ esset psequutor Hierusaleȝ oibus die
bus vite sue. Q2 dñs per Christum suum
redemit genus humanum. Iste per Anti
xp̄m quem implebit mēdacio: siq̄dem vt Danie.
deus oipotens v̄itatis: ita ipse (vt ait dñs)
mendaciȷ́ p2 est: supra q̄ȝ credi pōt vniuer
sa vastabit. Attēdat ergo sibi vnusq̄sqȝ fide
lis: ⁊ sit semp sollicitus ⁊ circōspectus: ne
forte qui nouit preparatos fideles ad susce
ptionem Enoch ⁊ Helye: quos vēturos Enoch.
predixere doctores: falsum Enoch: ⁊ falsuȝ
Helyam: ipse inueniat ⁊ premittat: ⁊ ipsi
sunt duo cornua silia agni: magistri bestia/
lis caterue: de q̄bus dñs discipulos premo
nere dignatus est: dicēs. Attendite a falsis
ꝓphetis qui veniūt ad vos in vestimētis
ouium: intrinsecus aūt sunt lupi rapaces.
Porro hoc dico: nō vt certus sim: ȝ vt si/
mus in oibus circūspecti: ⁊ i nullo naufra
giū patiamur. Videt aūt q̄d dicim⁹ v̄isile:
⁊ iō sicut ratū facere auētate nō possumus:

ita nec destruere auctoritate valemus. De autem qd verisimile est: et certam auctoritatem non hz: restat vt suspectum maneat et sub cautela: donec rei exitu comprobetur. Est et aliud in hac parte: nõ minus q̃z hoc ipsum diligẽter cauendum: ne forte testes ipsi veraces qui venturi sunt: veniãt pro ut deus melius nouit: et arbitrẽtur eos hoies esse mendaces: eisq̃z qui mẽdaces sunt: prebeatur assensus. Nõ ergo q̃sq̃z leue sibi esti met in tante necessitatis articulo discernere inter verum et falsum: vz: inter Moysen et
Exodi. Aaron: et Jãnes et Mambres: ob nimiam similitudinem operum nephandorum (dicente dño) Surgent pseudo xpi: et pseudo prophete: et dabunt signa et pdigia ad seducendos (si fieri possit) etiam electos. Est aũt et aliud qd magis mouet. Certuz est plura iam venisse in lumine sub testõ nouo: que olim in tenebris palliata iacebant. Similiter et in futuro: multa erũt apta que hactenus et vsq̃z in finem: aut experte sunt cognita: aut oino nescita. Quis igit occulta dei ꝯsilia se ad plenum cognoscere glorietur? Quis vnq̃z iudeorum populum de aduentu Helye frustrãdum crederet: cum non ille Helyas qui putabatur: sed alius venerit? Si vero huic simile iam non erit: quis putas: nouit: quo ordine sint nuncij ipsi venturi? Esto q cras ad ianuam tuam veniat Enoch: et seipsum Enoch oino esse testet. Unde credemus? Si signa ostenderit: facient et heretici inaudita. Si religionez: et illi. Si verba subtilia: nihilominus et ipsi. Unde et hic subditur.

¶ Et loquebatur sicut draco.

¶ Nempe sicut draco loquet: q: draconis astutia supra modum repleta verba quasi spiritualia: et verisimilia: supra q̃z putatur
Exodi. effundet. Cõuertit siqdem Moyses (qui doctores veros significat) virgam in draconem (hoc est) litterarum que est quasi mortua: in viuẽtem spiritum: sed et pseudo prophete similiter faciẽt. Loquent enim et ipsi mystica: et que nihil minus apud impitos videantur habere: adeo vt etiam deserudi- Dañ.
tis ruant. Uerumtñ virga Moysi deuorauit virgas maleficorum: q: vz: vera Christi sapientia: quam in noie eius loquentur electi: ostendet esse falsam sapientiam istorum: sicut dicit apostolus. Queãdmodum Jamnes et Mambres restiterunt Moysi: ita et hi resistẽt veritati hoies corrupti mẽte: reprobi circa fidem: sed vltra non pficient. Insipiẽtia enim eorum manifesta erit oibus: sicut et illorum fuit. Erit ergo istud et multa alia signa: qbus dignosci poterunt. Sz beatus qui sibi modo cuz adhuc in nobis modicuz lumen est: studet opibus lucis: et animi puritate placare deum: vt non eum tenebre comprehẽdant: metuens q̃z nimis illam formidolosam sentẽtiam. Excecca cor Esaye.
populi huius: et aures eius aggraua: et oculos eius claude: ne forte videat oculis suis: et auribus suis audiat: et corde suo intelligat: et ꝯuertatur et sanem eum. Si enim pp peccata populi pmittet fieri ista iustus et pius deus: certumq̃z est multos esse decipiendos: cur non timeat hõ ne forte decipiat ab illis quos deus in ira sua multos decipere patietur? Quos enim nõ decipe- Exodi.
rent Jamnes et Mambres: similia Moysi et Aaron signa et pdigia suis incãtationibus faciẽtes? Sicut enim Jãnes et Mambres coraz Pharaone: et sicut Symon magus in ꝯspectu Neronis et exercitus eius: ita pseudo pphete coraz multitudine illa: (de qua supra loquuti sumus) faciẽt signa in ꝯspectu illius regis vndecimi in Daniele: et exercitus eius: quod manifeste aperitur: cum subditur.

¶ Et potestatem prioris bestiæ omnem, faciebat in conspectu eius. T.8.

¶ In ꝯspectu vtiq̃z bestie et regis eius faciet ista: sed aliqd est qd notari oporteat. Que enim nõ ait absolute: potestatem faciebat: sed dicẽs potestatem: addidit: prioris bestie: manifeste ostendit: q a bestia prima: signa facturaest. Sed qd per ambages

querimus: qđ aperte auctoritas docet? In sexto angelo effundētium septē phyalas: dicit Sanctus Joānes. Uidi de ore draconis: et de ore bestie: et de ore pseudo ꝓphete exire spiritus tres immundos: in modum ranaꝝ: sunt enim spiritus demonioꝝ faciētes signa: et ꝓcedent ad reges totius terre. Ecce manifeste hic dr: ꝙ et draco: et bestia: et pseudo propheta facturi sunt signa. Qđ si ita est: qd est ꝙ potestatē bestie: pseudo ꝓpheta: immo pseudo ꝓphetaꝝ caterua in ꝯspectu bestie: facere dr: nisi qꝛ q̄si officium eoꝝ erit predicare et signa facere: et fortassis altera maleficij arte: ita vt ipsa quoqꝫ bestia: vel admiret in his que isti facient: vel qđ magis creditur: qꝛ de sinu ecclesie egrediuntur: et linguam christianoꝝ norunt: et mores: gentilis illa ferocitas ad decipiendos fideles magis eos aptos et vtiles iudicabit. Utrunqꝫ etenim contingere poterit. Quantam vero vim accepturi sint ad facienda miracula: aperte manifestatur: cum subditur.

T.9. ¶ Et fecit terram & inhabitantes in ea adorare bestiam primá: cuius curata est plaga mortis: & fecit signa magna: ita ut etiam ignem faceret de cælo descendere in terram in conspectu hominum.

¶ Uerba ista et que sequunt: ex parte obscura sunt: qꝛ futura: ex parte apta. Dimittamus interim qđ obscuꝝ est: teneamus qđ pꝫ: donec rei euentus id qđ est obscuꝝ: aperiat. Ad qd enim curiosa sectari: cum iam immineat bellum: et cito sit qđ querit: tpa sua presentia dirimēdum? Sequētes ergo qđ ꝑspicabile est: ceteꝝ suo tpi relinq̄mus. Nero imperator paganus erat. Symō aūt Symon magus. Magus christianus fuerat: et q̄si vnus nō dico de paganis: sꝫ de magnis demonibus factus erat: habebat fidem odio quam reli querat: Petꝝ precipue qui dederat sentētiam ꝯtra se. Inuidebat christianis factus apostata: sed qꝛ per se obesse christianis nō poterat: ꝯtra christianoꝝ principes: iniq regis aium ꝯcitauit. Assumpsit ergo aduersus apostolos coram impatore ꝯflictum: desferēs eidem per oia: nō ꝙ impatorem diligeret ex affectu: sꝫ vt suam posset malitiam impatoris potestate munire. Scđm hoc: et pseudo ꝓphete facturi sunt. Frequens est istud et manifestum: habens tam de veteri q̄ꝫ de nouo: exemplum. Alchinus impius tpe Machabeoꝝ: vt vsurparet illicite sacerdotium: ad gētilem se ꝯtulit potestatē. Judei aduersus apostolos: sepe iudices romanos adibāt: Arriani aduersus ecclesiā: mundanos principes ꝯcitabant. Pathareni hereticoꝝ fex: mūdi potestatibus se tuentur. Cum ergo multiplicata malitia: noua Babylon in manu bestie: et regni eius ꝑcutiēda tradet: et gētilis potētia: peccatis exigētibus: roborabit: eo: vꝫ: tpe quo Rex ille vndecimus et vltimus in regno sarracenorum regnaturus est: vidētes pseudo ꝓphete (quos sibi in augumētum doloꝝ Dyabolus aggregare nō desinit) exercende ꝑfidie sue oportunitatem: adibunt gētes: et suscipiētes ab eis pactuꝫ pacis: ex deo esse potētiam illoꝝ et regnuꝫ ac si fidelium predicabunt: falsam vero esse religionem eoꝝ: qui adorant hoiem crucifixum. Nō solum autem: sed et legem bestialem a patre mēdacij eis traditam preferrēt: q̄si trinitas nihil sit. Et vt oēm populum christianum ꝯuocēt ad eam: signis se posse facere: a falsa religione ꝓmittēt. Quis autē scit qualis erit lex illa: quam dabit princeps ipsius bestie: de quo scriptum est in Daniele. Putabit ꝙ possit mutare tpa et leges: et tradetur in manu eius in tempos et tempora et dimidium temporis. Quecunqꝫ tamen erit execratio illa: hanc pseudo prophete tenendam esse docebunt: et vt eam tenere homines debeant: signis et prodigijs affirmabūt. Ceteꝝ si de his duabus bestijs agitur simul: videt ꝙ sicut prima bestia que

Pseudo. Mach. Pathareni. Babylon. Undecimus rex Sarracenorū. Dan.

egressa est de mari: omnino concordat cum sexta visione Danielis: in qua agitur de quattuor bestijs egressis de mari magno: ita hec secunda que ascendit de terra: cum septima visione ipsius: in qua agitur de Hyrco capra: excepto quod ibi in prima bestia ostenditur regnaturus rex vndecimus: qui putabit quod possit mutare tempora et leges. In secunda alius quidam de quo scriptum est. Quod supra quam credi potest: vniuersa vastabit. Hic nec in prima: nec in secunda alicuius specialis regis mentio facta est: nisi quod in hac quarta parte mentio solennis facta est de dracone habente cornua septem: que significant septem reges: et in sexta parte dictum est de duobus regibus vltimis: vnus est et vnus nondum venit: et cum venerit oportet illum breue tempus manere: vt intelligatur apte: ipsos esse duos reges qui scripti sunt in duobus visionibus Danielis prophete. Sed quare duos reges: cum Draco ipse sit vnus? nisi quia in typo vnius Christi venientis ad redemptionem generis humani: et venturi ad iudicium: due persone vngi consueuerunt in ecclesia dei: vna scilicet in regem: altera in pontificem: nimirum: quia pontifex ipse verius rex est: quoniam animarum: et vterque Christus dominus: quia deus et homo est: dici potest? Sic sic verisimile videtur: quod sicut bestia illa que ascendit de mari: habitura est quendam magnum regem de secta sua: qui sit similis Neronis: et quasi imperator totius orbis. Ita bestia que ascendet de terra: habitura sit quendam magnum prelatum: qui sit similis Symonis Magi: et quasi vniuersalis pontifex in toto orbe terrarum: et ipse sit ille Antichristus: de quo dicit Paulus quod extollitur et aduersatur supra omne quod dicitur deus: aut quod excolitur: ita vt in templo dei sedeat: ostendens se tanquam sit deus. Quo circa non immerito: vbi dictum est de eo in Daniele. Surget rex impudens facie: et intelliget propositiones: et roborabitur fortitudo eius (adiunctum est) sed non in viribus suis: quia videlicet: vt Symon Magus: non in viribus suis persequutus est apostolos: sed in viribus Neronis: ita et iste in viribus

Antipapa

illius Regis vndecimi: supra quam credi possit: vniuersa deuastet. Et fortassis non ipse: per seipsum ibit a principio ad Regem illum: sed mittet ad eum duos precipuos prophetas suos: qui faciant signa coram illo: et dicant se habere principem a quo et missi sunt. Nonnulli tamen doctorum illum regem vndecimum nominant Antichristum: sicut et illum qui vocatur: Gog: quod mihi tamen ideo verum videtur: quia vnus est draco: sed multa capita: et malitiam quam non complet in vno Antichristo: complebit in alio: et qui deterior eorum erit: ipse dicendus est maximus Antichristus. Et de hoc quidem sic. Quod autem dictum est de bestia ista que habebat duo cornua similia agni: fecit signa magna: ita vt ignem faceret de celo descendere in terram: in conspectu hominum: ita existimo dictum: vt quia ignis res viuida est: et lucens: et celum: sanctorum vitam designat: sic esse putentur verisimilia: vt in errorem inducantur: si fieri possit etiam electi. Quod si electi quoque titubabunt in ipsis. Et si iuxta quod scriptum est in Daniele. De eruditis ruent. Quid de infirma multitudine plebis arbitrandum est: qui nesciunt discernere inter verum et falsum? Vnde et mox subditur.

Multi antichristi.

Matt.

Dan.

¶ Et seducet habitantes in terra propter signa quæ data sunt illi facere in conspectu bestiæ: dicens habitantibus in terra: vt faciant imaginem bestiæ, quæ habuit plagam gladii: & vixit. T.10

¶ Imago bestie que habuit plagam gladij et vixit: aliqua specialis traditio extimanda est: quam component pseudo prophete in memoriam ipsius bestie: dicentes hoc esse illud regnum quod mansurum est in eternum: vtpote quod veniens vsque ad casum: ad tantum culmen glorie venire meruit

post ruinam. De qua:vz:imagine terribile est valde quod subditur.

T.11 ¶ Et datum est illi: vt daret spiritum imagini bestiæ: & vt loquatur imago bestiæ.

¶ Imago bestie spiritum accipiet:cum eidem operationi dyabolice:ad facièda p eam signa:malignus spiritus presens erit. Loquetur autem cum signa ipsa fieri incipiet:et facta pueniet ad notitiaz multoꝝ. Magnaz vero potestatem:iusto:sed districto dei permittente iudicio:habitura secta ipsa demõstratur:cum subditur.

T.12 ¶ Et faciet: vt quicunq non adorauerit imaginem bestiæ:occidatur.

¶ Hoc est illud qd de cornu vndecimo dicitur in Daniele. Et sanctos altissimi cõ

Dañ. teret. Isti erunt accusatores:et illi interfectores. Isti ponent insidias: et illi capient predam. Sequitur.

T.13 ¶ Et facient omnes pusillos & magnos:diuites & pauperes: liberos & seruos:habere caracterem in dextera manu:aut in frontibus suis: & ne quis possit emere: aut vendere: nisi qui habet caracterem bestiæ: aut nomen: aut numerum nominis eius.

¶ Si bestia significat ipsam multitudinem psequutoꝝ:imago nephandissimam traditionem ipsius. Quid per caracterez: nisi aliqd scriptuz vel edictum preceptoꝝ ipsius:sicut et p nomẽ:gloria ipsius bestie: per numeꝝ autem nois criminum multitudo? Solẽt autem in psequutione:pusilli:ex infirmitate deficere:sed magni viriliter agere et strenue psistere in agone. Solẽt diuites mundi: voluptatibus parcere:sed paupes ad martyrium sese sponte offerre. Solẽt serui in seipsis ꝯditionez despicere: sed liberi ꝯsulere nobilitati sue: saltem ne claꝝ genus obfuscare infamia videantur. Huius vero tribulationis tanta erit afflictio:et qd grauius est signoꝝ deceptio: vt pene populoꝝ vniuersitas in errorem ducat:inde tormentis cõminãtibus penam: inde miraculis suadẽtibus sectam. In his itaq verbis nihil aliud designari existimo qz vt dãnãdoꝝ eorũdem multitudinez infinitam esse sciamus:ex oi ꝯditione:et etate:et qntitate tam maxima:vt nequaqz valeat extimari. Qui vero hãc imaginez adorare noluerit:occidet:fm qp supius dictuz est. Qui gladio occiderit: occidi eum gladio opz. Venditores vo predicatores sunt. Emptores qui audiunt et suscipiunt verbum. Illi enim pferunt vitam:isti impendunt opa bona. Illi exhibẽt verbum salutis:isti rependunt se et quecũqz habẽt. Qd tñ in diebus illis nõ erit licitum:qz nõ audebit aliqs predicare:aut audire predicantem:nisi puniẽdus et moriturus: illis tñ in hac parte potestate ꝯcessa:de qbus nulla sit suspitio:quin vere sint serui Bestie et discipuli Antichristi. Et qd erit signum? Habere caracterem in dextera manu: aut in frontibus suis:aut nomen bestie:aut numerum nominis eius. De quo numero mox subditur.

¶ Hic sapientia est:qui habet intellectum: computet numerum bestiæ. Numerus enim hominis est:& numerus eius est:sexcenti sexaginta sex. T.14

¶ Humanus intellectus cupidus ad capienda que nescit: vnde accidat mox nescio:a gnita que cupierat:sine mora ꝯtemnit. Si enim totum simul scriptura sancta detegeret:apud improbos et supbos homines:pro sua patefactione vilesceret. Qui ergo cupit effici dignus puenire ad notitiã eoꝝ que noscit:studeat habere charꝝ qd nouit:vt vidẽs ille qui eum inuitauit deuotionem ipsius:dicat ei. Amice:ascẽde superius, Certe

eius. Certe qui hꝫ intellectum: computa/
re iubeť numeꝝ nominis bestie. Queris
hoc a me? Forte darem tibi qđ petis: si pre
sto esset nomen ipsum: cuius vim nois sci
re queris. Si autem nomen eius reuela/
tum non est: qs intellectus esse potest in
re cuius littera ignorať? Tale est enim ac
si quereret intellectus in visione futura: qđ
oino est absurdum: ⁊ non potius expectā
da narratio visionis: vt eam interpretetur
qui hꝫ intellectum: non ante tēpus: sed in
tpe suo. Expectanda est ergo vsqꝫ ad tem/
pus reuelatio huius nois: ⁊ tunc ei qui hꝫ
intellectum licebit numerum computare.
Opꝫ enim prius sciri: quō illi nomini cō/
gruat iste numerus fm litteram: vt nō fit
velut inanis spiritualis qui seqtur: intel/
lectus. Alioquin si preire cogimur: ⁊ qua/
litercūqꝫ vim numeri apire: scimus ꝙ se/
narius numerus tpalia comprehendit: ⁊
ea sola in qbus gaudent filij huius mun/
di: quoꝝ ꝯuersatio in terris est: dicentium
esse fatuos eos qui presentia despiciunt
pro futuris: ⁊ pro inuisibilibus visibilia sp
nunt. Et numerus (inquit) eius: qđ ex/
pressum est in noie ipsius: est sexcenti sexa
ginta sex. Quare hoc? Qꝛ numerus iste si
gnificat vniuersitatem tempoꝝ seculariuꝫ
(hoc est) ab Adam vsqꝫ ad finem huius Adam.
bestie: que erit in tpibus Antichristi. Ete/
nim sexcēti: significant sex etates mundi:
in quibus regnauit hec bestia in membris
suis a principio seculi. Sexaginta: signifi/
cāt: sex tpa huius sexte etatis: in qbus spe/
ciali quadam potestate accepta a dracone:
attrocius ꝑsequutus est ecclesiam dei. Sex
significāt tp̄s illius cornu vndecimi (hoc
est) menses quadraginta duos: sexies: vꝫ:
septem menses: sub quo supra modum: ⁊
supra q̄ꝫ dici possit: exardescet furor eius:
(haud dubium) succensus a dracone illo
antiquo: qui optime se nouit modicum tē
pus habere. Igiť ⁊ in sexcentis: compre/
hendiť totum qđ ptinet ad sex etates mū/
di: ⁊ in sexaginta: specificať illa pars que ꝑ
tinet ad sextam etatem: ⁊ in sex: sextum tē
pus huius sexte etatis: in quo cornu illud
vndecimum regnaturꝝ est (hoc est) tp̄s ⁊
tpa: ⁊ dimidium tpis. Qđ cum ita sit: qđ
est ꝙ non dať potestas vendendi: vel emē
di: nisi ei qui portat caracterem bestie in
dextera manu: vel in frōte sua: aut nomen:
aut numeꝝ nois eius: nisi qꝛ illi iudicabū/
tur digni ⁊ fideles: qui sola tpalia cōmen/
dantes: deridēt ⁊ subsannant illos qui pro
mittent eterna? Qui enim desperāt semet
ipsos: vt non videant lucem celi: quos pos
sunt diligere nisi hoies desperatos? In de/
xtera enim manu: vel in frōte: caracterem
bestie: vel nomen: vel numeꝝ nois: hi qui
ex parte eius sunt: portare videnť: qꝛ non
sufficit si hoc cum tristitia faciāt: aut ex ne
cessitate: nisi in hocipso ꝙ faciunt: hylares
se exhibeant ⁊ manifestos: dicentes clara
voce in synagogis suis. Si regnum istud
non esset ex deo: non posset facere quicq̄ꝫ.
Unde ⁊ qui resistunt ei: dei ordinationi re
sistunt. In dextera namqꝫ manu: vel in frō
te caracterem bestie: nomen: aut numeruꝫ
nois eius portare est: aut letam faciem ostē
dere in ope bestiali fm ꝙ ꝯtinebiť in litte
ris ipsius: aut hocipsum publice predica/
re in ꝯuentibus eoꝝ: aut certe magnifica/
re potestatem bestie: aut non erubescere a
quolibet crimine ⁊ oblectatione peccati.
Hec enim sola sunt que draco exigit a mi/
litibus suis. Ueꝝ hec dicta sunt fm spiri/
tum: ⁊ fm ꝙ in re futura ꝯiectura aliqua
inesse pōt. Nondum enim reuelatus est il Dan. 7
le: qui putabit ꝙ possit mutare tēpora ⁊ le
ges: tradēnda in manu eius: in tempus ⁊
tpa: ⁊ dimidium tpis. Qñ autem hoc inci
piet ꝯsumari: tunc reꝝ exhibitio: apertum
faciet intellectum. Qđ autem dꝛ: numerus
enim hois est: in qbusdam codicibus in/
uent nois. Et qm̄ supra iam dixerat: nisi
qui hꝫ caracterem: aut numeꝝ nois eius:
dubitare nos cogit: ne vitio scriptoris: alte
ratum sit: ⁊ siue nois in hoie: siue hominis
in noie mutatum sit: qđ pp similitudinem
partium potuisse accidere nō est dubium.
Sup quo tn̄ consulendi sunt Greci: qua/ Greci.

xentus ex eoꝝ codicibus: certitudo firmet.
Interim: si hois hꝫ veritas: satis ptinet ad
rem: qꝛ quicquid mundanum est: hois est
magis q̃ꝫ dei: ⁊ ad ipsum magis ptinet se
narius numerus: qui ꝓprius est laboris: qꝛ
die sexto creatus est hō: ⁊ mox sequutus
est labor eius: quem tñ mundani hoies ꝑ
quiete suscipiunt. Nihil enim est eis ma/
gis laboriosuꝫ: q̃ꝫ otium: nihil otiosius est:
q̃ꝫ labor. Talis est enim sensus carnis: talis
eoꝝ qui carnalibus gaudent. Unde ⁊ per
ꝓphetam dī. Egyptus hō: ⁊ non deus: eq
eius caro ⁊ nō spiritus. Egyptus quippe
hō est: ⁊ non deus: qꝛ gloria mundi huius
transitoria est: non eterna: fortitudo ipsius
quasi ros mane ptransiens: Quocirca nu/
merus iste: qui mundi cursum per myste/
rium ꝯtinet: hois est: qꝛ re vera qui tpalia
sibi eligunt: hoies sunt: nō dij: iuxta illud
psalmiste. Exurge dñe: non preualeat hō:
psalmis. iudicent gentes in ꝯspectu tuo: ⁊ sciant gē
tes q̄m hoies sunt. Psalmus iste (vt ego
arbitror) specialius respicit tēpus istud: in
quo hō peccati regnaturus est: quem dñs
Jesus (⁊ si ad tp̄s preualere pmittet) pul
satus tandem precibus ecclesie: exurget in
ira ꝯtra eum: ⁊ iudicatis qui sunt ex parte
eius: reliquias Judeoꝝ ⁊ gētium subijciet
sceptro suo. Dicunt ergo hoies qui sequū
tur hoiem: portantes caracterem eius in
frontibus suis: gloriātes in transitorijs: qꝛ
nesciunt honorem eternum: preferentes
munera mundi: qꝛ nesciunt donatiua celo
rum. Audiāt ergo miseri: qui bestie mune/
ribus demulcent: qui ad hoc vsqꝫ pducū/
tur vt sequant ipsam: ⁊ portēt caracterem
eius scriptum in frontibus suis. Audiant
qbus ⁊ qualibus ꝯtrarij iudicentur. Illis
vtiqꝫ qui ducti spiritu: cuncta tpalia sper
nunt: qui vt deo pfecte placeant: etiam ab
his que sunt licita: abstinere didicerunt.
Nam sequitur.

Ca. 14. T. 1. ¶ Vidi supra montem Syon a/
gnum stantem, & cum eo cētum
quadraginta quatuor millia ha/
bentes nomen eius, & nomen pa
tris eius, scriptum in frontibus
suis.

¶ En manifeste habes: qbus sint ꝯtrarij
qui habēt nomen bestie scriptum in frōti
bus suis: his vtiqꝫ: qui nomen agni: ⁊ pa/
tris eius: habēt in frōtibus suis. Illi qppe
manēt ad tp̄s cum bestia sup flumina Ba psalmo.
bylonis: nō plorantes: sed epulātes. Hi su/
pra mōtēꝫ Syon manēt cum agno cātan
tes cāticum nouuꝫ: ammodo ⁊ vsqꝫ in sem
piternum. Quare aūt cāticum nouum: ni
si qꝛ sicut illi in vetustate primi hois: ambu
lare ⁊ viuere statuerūt: ita isti in nouitate
eius qui de celo descēdit: vt per oia māda/
tis bestie ꝯtrarij sint: at q̄si oppositi ex ad/
uerso: quatenus sicut illi ceteros peccato/
res antecedūt ad penam: ita isti multos in
stos precellāt ⁊ precedāt ad gloriam? Sūt
enim nōnulli inter sanctam ecclesiam: qui
⁊ si sua pro deo nō relinquunt: aliena tñ cō
tra dei preceptuꝫ furtim aut vi tollere no
lunt. Et hoc plerūqꝫ bonum. Etiam in gē
tibus reptum est. Inter ministros autem
Christi: ⁊ domesticos bestie: res in ꝯtrariū
acta est: dum quasi qui sibi diuiderēt inte/
riora aqlonis ⁊ austri: isti sua oia deserūt: il
li aliena furant: isti matrimonium fugiūt:
illi adulteria sine discretione cōmittunt.
Et vt semel comprehēdam in vno: isti cū
cta eligunt que ptinent ad spem viuam: il
li econtrario: quicqd est iniquum: despate
sectant. Isti ergo nomen Christi scriptum
habēt in frontibus suis: qꝛ hoc moribus ⁊
vita predicare ꝯtēdunt: illi nomen bestie:
qꝛ opi deseruiunt bestiali. Elegerunt inq̃ꝫ
isti interiora austri: illi profundissima aqlo
nis: qꝛ q̄uo isti regi suo: ita ⁊ illi draconi ru
so toto corde adherēt: vt sicut illi primi in
muris Babylonis: q̄uo isti in muris Hie
rusalem: ⁊ strideāt illi dētibus sup oēs qui
descēdunt in lacum: qꝛ isti cātant cāticum
nouum qđ nullus alius cantare pmittit.
Illud autem pretermittēdum non est: qꝛ
oia ista que dicta sunt de duabus bestijs:

ex eo maxime loco: vbi dictum est. Et plaga gladij eius curata est: nō sunt referenda ad quartum tēpus: de quo tñ agit: sed ad tēpus Antichristi. Nec mir tñ si in quarta parte libri: a Christo vsq3 ad Antichristum: seu in muliere amicta sole: que mãsit in solitudine: in tps & tpa & dimidium tpis: cuius semen sunt sancti virgines isti: seu in dracone ruso & bestia: habētibus capita septem & septem: totum tps ecclesie comprehendit: q2 & in reliquis libri partibus: manet pene vniformiter cōsideratio ista. Hec idcirco dico: ne occasione verbo2 que interposita sunt de bestia: & de pseudo pphe ta videat obliuioni traditum: agi in hac quarta parte: & in hac quarte partis quarta distinctione de Uirginibus & Heremitis: que (maxime) causa fuit: vt in hac quarta parte libri: de bestia terribili ageret: nimirum: q2 bestia quarta: que gētem significat Agarenorū: quarto ecclesie tpe aduersus heremitas virginesq3: surrexit. Non q2 generalis causa hec fuerit: sed q2 sicut sancti apostoli Judeo2: sancti martyres Paganorum: sancti doctores Arriano2 pugnas specialiter portauerunt: ita sancti heremite & virgines maiora Sarracenorum sustinuere grauamina: tum q2 vrbes: in qbus alebant: destruxerūt: tum q2 deserta quoq3 ipsa: plustrantes: sicut Arabes eos tam crudeliter tractauerunt. Causa ergo: vel occasio: vt in hac quarta parte ageret de bestia: ista fuit. Primo voluit draco deuorare filium virginis: scdo habuit prelium cum Michaele & angelis eius. tertio persequutus est mulierem: quarto abijt facere bellum cum reliqs qui sunt de genere mulieris (hoc est) de virginibus ducētibus heremiticam vel monasticam vitam. His dictis cepit introducere ordinem prelij. Dixit enim vidisse se bestiam de mari ascendentem. Quare? q2 sicut ecclesia generaliter a Maria matre domini inchoās: non nisi in plenitudine gentium cōsumatur: & ideo mulier manere in solitudine dicta est: diebus mille ducentis sexaginta: & tamen specialis eius gloria: quarto tempore claruit: ita hec bestia a pmo qdem psequu tore Herode: vl' ēt ab Herodiade alterius Herodis adultera originem sumens: vsq3 ad eiusdem temporis metam dirigitur: in qua: v3: meta prescripte mulieris tempus euntis in solitudinem consumat: ijsdem enim numerus bestie: qui & sancte mulieri concessus est (hoc est) mensium quadraginta duo2: & tamen in quarto tempore: specialius: & gloria mulieris: & bestie ferocitas aucta est: vt tanto magis caligo principis tenebrarum operiret terram: quanto in sinu sancte ecclesie lumen iustitie augeretur. Quod vero additur. Uidi vnum de capitibus eius quasi occisum ad mortem: & cetera que sequuntur: ad sextum tempus ecclesie referendum est. Inde est q2 in sextis quibusdam capitulis aliquarum partium huius libri: & generaliter in sexta parte repetitum est: quod de bestie huius agone intermissum esse poterat in hac parte: vt tanto hoc tenacius cordi hereat: quanto in similibus locis sermo replicatur. Igitur in quarto tempore sustinuit pondus certaminis: heremiticus & virgineus ordo: etiam in sexu masculino: & ob hoc in q̄rta distinctione huius q̄rte partis sermo pprius de virginibus est. De quibus & dicitur. Et vidi & ecce supra mōtem Syon agnum stātem: & cum eo cētū quadraginta quatuor millia habentes nomen eius: & nomen patris eius scriptum in frontibus suis: & Montem Syon significare ecclesiam: nulli dubium esse potest: Super hunc montem stat filius dei: tanquam rex & dominus regni: tanquam immaculatus agnus cum immaculata militia. Scriptum est de facie quarti animaliū in Ezechiele pphera: q2 esset desuper ipsorū quatuor. Similitudo (inquit) vultus animalium: facies hominis & facies leonis a dextris ipso2 q̄tuor: facies autem bouis a sinistris eo2 quatuor: & facies aqle desup ipso2 q̄tuor. Utiq3 ascēsio dñi supiora tpe: & figurās vitā speculatiuā: que altior ē actiua:

Regula notabilis libri.

Regula generalis.

Mons syon est ecclesia.

Ezechi.

vtpote: que mundana despiciēs: solis cele-
stibus inardescit. Ualde ergo sublimis est
vita virginea: que supra pectus dñi requie
scit: eiusq̃ suauitatis dulcedinem amore po
tiori degustat. Magnus Petrus apostolo
ruz princeps: ⁊ totius prelatus ecclesie: sed
o q̄z felix Joānes est: cui Christus in cru-
ce positus: matrem virginem virgini com
Joānis. mendauit. Ille maior in gloria: iste felicior
in amore. Alter enim amplius honoratus
in populo: alter specialius amatus a Chri
sto: q2 alteri vniuersam plebem: alteri pro-
priam genitricem commisit. Sed rursum:
q̄d familiarius q̄ᵖ custodire sponsam Chri
sti? q̄d honoratius q̄z matrez Christi velut
in ꝓpriam accipere genitricem? Restat vt
equales sint meritis: q̄bus equalis est mē-
sura donoꝝ: q2 ⁊ honor qui ꝯcessus est Pe
tro: indicat apte: q̄ztum euz dilexerit Chri
stus: ⁊ amor qui impēsus est Joāni: quāto
honore dignus sit: manifeste declarat. Hec
psalmꝰ. sunt magna opera dñi exq̄sita in oēs volū
tates eius. Diuersus color: sed nō in equa
le precium: diuersa dona: sed nō diuersa fe
licitas. Sacramentum hoc magnum est.
Ego autem dico in ordinibus occisoꝝ: ⁊
virginuz. Designat sane martyres: beatus
Petrus: cui dictuz est a dño. Sequere me.
Designat virgines Sanctus Joannes: de
Joānis. quo di in eodez loco. Sic eum volo mane
re donec veniam: q̄d ad te. Ciuitatem sa-
ne illam celestem: cuius lapides viui sunt:
cuius muri iniubilant ꝯditorem suum: in
ter varia ornamēta lapidum: ⁊ vernātia vi
ridaria floꝝ: pulchritudo maxime rosaꝝ: ⁊
candor lilyoꝝ exornat. Sunt eniz rose pre
cedētes multitudines occisoꝝ: lilya seroti
ne virginum cādideq̃ caterue. In scđa er
go parte: in qua ꝓprie de martyribus agi-
tur. Collecta est signatoꝝ martyꝝ summa:
⁊ inuēta est centum quadraginta quatuor
millium signatoꝝ ex oī tribu filioꝝ israel:
preter turbam illam magnam: ex populis
⁊ tribubus: ⁊ gētibus: ⁊ linguis: quam di-
numerare nemo poterat. Nūc vero supra
montem Syon visi sunt virgines sub eo-
dem numero: centum quadraginta qua-
tuor millia: velut in primitias alioꝝ iusto-
rū: queādmodum de eis in sequētibus di.
Hi empti sunt ex omnibus primitie deo ⁊
agno: ⁊ in ore ipsoꝝ non est inuētum men
dacium. Quidam simplicium putant: hoc
esse scriptum de illis pueris innocētibus: Innocē
quos occidi iussit Herodes: sed q̄z sit a ve- us.
ritate alienum: magnitudo ipsa numeri te
stimonium ꝓhibet: que vix in vno magno
regno: posset collectis paruulis de facili
ꝯsumari. Illi eniz in numero martyꝝ com
putādi sunt: ⁊ eoꝝ qui pro Christo sangui
nez fuderunt: hos autem Sāctus Joānes
nequāq̄z de martyrio: sed de ꝯfessione lau
dum ⁊ virginitate cōmendat. Sed num
casu accidit: aut fortuitu: vt tot ꝓbati vir-
gines: quot ⁊ martyres sub taz preclaro nu
mero ⁊ tam solēni ab alioꝝ sanctoꝝ multi
tudine segregari debuissent? Minime. Sz
q2 numerus iste (vt iam diximus in scđa
parte) ꝑtinet ad structuram muroꝝ ciui-
tatis dei: que dicta est habere in circuitu
cubitos cētum quadraginta quatuor: ac si
ex duobus millibus lapidum politoꝝ di-
spositis per ordinem intus ⁊ foris: singuli
cubiti perficiendi sint: exceptis illis qui
absq̃ numero ⁊ mēsura in structura ponū
tur. Sed si tot millia virginum quot mar
tyꝝ qui preessent relique multitudini: sub
certo ⁊ finito numero eligēdi erant queri
tur: cur illic dinumeratis centum quadra-
ginta quatuor millibus: ex oī tribu filioꝝ
israel: adiunctum est. Post hec vidi tur-
bam magnaz quam dinumerare nemo po
terat: ex oibus gentibus: ⁊ tribubus: ⁊ po-
pulis: ⁊ linguis: stātes ante thronum ⁊ in
conspectu agni amicti stolis albis: ⁊ palme
in manibus eoꝝ. De quibus ⁊ post aliqua
subiunctum est. Hi sunt qui venerunt ex
magna tribulatione: ⁊ lauerūt stolas suas:
⁊ dealbauerunt eas in sanguine agni? Hic
autem dinumeratis centum quadraginta
quatuor millibus virginuz: nō est similiter
adiunctum. Post hec vidi turbam ma-
gnam virginum: aut ꝯtinentium (vt sicut

innumerabilis est quo ad homines turba
martyꝝ:ita ⁊ turba virginum innumera/
bilis esse credit: vt quõ in finito numero
equalitas summa est:ita ⁊ in infinito:sum/
ma equalitas teneat? Sed citius hec solui
tur qõ:si duoꝝ ordinum sacramenta virtu
tesqꝫ pẽsamus. Ut enim in ianua libri hu/
ius iam dixisse me recolo:⁊ nunc paulo su
perius memoratu s sum:electi sunt a dño
duo prememorati apostoli:ab ipso princi
pio dñice predicationis: Petrus.⁊ Joã/
nes:in typo istoꝝ ordinum:de quibus ad
presens sermo est:martyꝝ.s.sanctoꝝ ⁊ vir
ginum. Significat eniꝫ Petrus ordinem
martyꝝ: Joãnes virginum:qꝛ alter mar/
tyr fuit:alter virgo. Et qdem in martyri/
bus Christus:qui pro eis passus est:prelia
tur:⁊ vincit iñ virginibus qui mũdi sunt
mẽte ⁊ corpore:spiritus sanctus qui tales
sibi querit in tẽplum:specialius requiescit.
Si auteꝫ ordo martyꝝ ꝓprietate mysterij
ptinet ad Christum:ordo virginuꝫ ad spi
ritum sanctuꝫ:apta est rõ:cur in hoc scdo
statu colligit summa oium martyꝝ:quam
nemo dinumerare pt. Uirginũ aũt nõ eq̃
multitudo:sꝫ pars:qꝛ:vꝫ:ordo martyꝝ se/
quẽs Christum cum scdo statu seculi ꝯsu/
mationem accipiet. Ordo auteꝫ virginum
qui in typo spiritus sancti ꝓcedẽtis a pa/
tre:inchoatus est simul cum ordine marty
rum:ab exordio qdem scdi status inchoa/
tus est:sꝫ nequaq̃ꝫ in fine ipsius status scdi
pariter finiet:⁊ in typo eiusdꝫ spiritus ꝓ
cedẽtis a filio pseuerabit integer vsqꝫ in fi
nem:dicente in typo eius dño:de Joãne.
Sic eum volo manere donec veniaꝫ:⁊ id
circo nõ fuit necesse:vt sub hoc scdo statu
infinita multitudo virginum colligeret in
summa: qꝛ qđ minus ꝯsumatum est de eo
in hoc scdo statu:ꝯsumabit in tertio. Nec
vacat tñ hoc ipsum a mysterio ciuitatis.
Erat enim (vt ait Joãnes) structura mu
ri eius ex lapide Jaspide. Jaspis enim viri
dis est coloris:⁊ significat integritatem fi/
dei quam habuerunt sancti martyres: in
quã ⁊ vicerũt. Unde ⁊ eidem ciuitati per
pphetam di. Dabo Jaspidem ꝓpugnacu/
la tua. Sãcti etenim per fidem vicerũt re
gna. Sed quõ Jaspis ꝓpugnacula datus
est? Scimus ꝙ propugnacula in exteriori
parte locata sunt:vt eisdeꝫ resistẽtibus ini
micis ⁊ sustinẽtibus ꝯtusiones lapidũ qui
mittunt aduersus eos:quicqd manet in/
tus:ꝯseruet illesum. Ea pp illa cẽtum qua
draginta q̃tuor millia que scripta sunt in
parte scda ad tuenda interiora ciuitatis ve
lut qdam lapides q̃dri in exteriori parte
structure collocati sunt:hic autem totideꝫ
millia in interiori:inter vtrasqꝫ vero: illa
multitudo quam dinumerare nemo pote/
rat ad completionem structure:quatenus
excepta facie interiori: vniuersa spissitudo
muri:esse videatur ex Jaspide: ne illi qui
in facie exteriori ordinati sunt: soli ictus
pugnãtium sustinere nõ possent. Sꝫ si his
lapidibus qui extra sunt:pp legittimã cer
taminis actionem:taꝫ innumera multitu
do aliorum coniungitur ad perficiendam
structuram: nunquid illi soli erunt: qui
in interiori facie muri ꝯsistunt:vt non ha/
beant ⁊ ipsi socios extimationis infinite:
qui proficiant in structura? Absit. Habent
vtiqꝫ ⁊ ipsi:qui ꝓficiant in structura ciui
tatis:ne vacua a domoꝝ fabrica esse pute/
tur:⁊ non potius vt intelligat ptinere ad
innumeram multitudinem virginum: id
qđ subsequẽter adiunctum est. Ipsa vero
similis auro mundo:simile vitro mundo.
Ut enim viriditas Jaspidis significat pfe
ctionem fidei: per quam sancti martyres
vicerũt regna:ita mundita auri similis vi
tro mundo:pfectionem castitatis ⁊ ꝯtem/
plationis designat:nimiꝝ:qꝛ in viro reli/
gioso:alteꝝ sine altero minus vtile iudica
tur. (Hoc est) si aut mundus non est: vt
amet a deo:aut si negligit videre deuꝫ:qui
nisi videat:⁊ agnoscatur:pfecto:sicut ex/
pedit:amari nõ potest. Sed quõ videbit
ille quem nemo vidit vnquam? Haud du
bium:ꝙ oculis cordis. Scriptum quippe
est. Beati mundo corde:qñ ipsi deum vi
debunt. Sed quare corde dicit:⁊ non cor/

pore? Qr sicut munditia cordis: sine corpo
ris munditia haberi nō potest: ita sine cor/
dis mūditia: corporis castitas nihil est. Er
go castitas cordis omnino necessaria est: et
qr ipsa sine corporis castitate haberi nō po
test: etiam hec propter illam non minus q̄
ipsa: immo et diligentius modis omnibus
seruari dz. Sciendum vero q̄ et illa cētum
quadraginta quatuor millia signatorum mar
tyrum: et ista totidem millia virginum: de q/
bus nunc sermo est: nomen Christi et pa/
tris eius habēt in frontibus suis: qr nō eru
buerunt nomen dñi: et euangelium Chri/
sti: sed libera facultate: et reuelata facie pre/
dicauerunt: et portauerunt nomen dei gau
dentes in improperijs et contumelijs pro no
mine Christi: et quod aliquando acce/
perunt in sacramento (hoc cum fuit lic
tum) et moribus: et vocibus impleuei/
runt. Sequitur. /

C.2. ¶ Et audiui yocem de cælo,
tanquam vocem aquarum mul
tarum, & tanquam vocem to/
nitrui magni. Et vocem quam
audiui, sicut Cytharedorum
cytharizanti um in Cytharis
suis.

¶ Aque: et si multe sint: vnam tñ faciunt
vocem. Aque enim pluuiales: cum sonitu
descēdunt de celo: similiter et tonitrua. Ce
lum: excellētiam vite contemplatiue: in qua
sancti isti habitabāt: in hoc loco designat:
siue etiam ipsos sanctos: qui pre ceteris: ne
glectis terrenis: solis celestibus inhiabāt.
Cum enim spiritualium virorum: spiritualia
verba simul et opinio sanctitatis eorū in
aures hoium insonuerunt: nōne tibi vide
tur completum fore etiam tunc. In oēm
Ps.18. terram exiuit sonus eorum? Et ob hoc audi/
ta est vox: tanq̄ vox tonitrui magni. Cū
vero ex eadem voce: multa corda hoium
cōpuncta sunt: quorum plurimi relicto mun
do: cenobiorum collegijs adheserunt: nonne
velut quedam aquarum vox: agrū complue
bat ecclesie: melius exemplis predicando:
q̄ verbis? Exhortatoria namq̄ vox: solli/
citat aliquotiens operantem: et cum vim fa/
ciendo excitat: aliquem ex eo fructum bo/
ne operationis extorquet: cum vero sancto/
rum vita: et eorum maxime qui presto sunt:
in exemplum adducitur: quasi ad audien/
dam cytharam: corripitur: et vt qdam sua
uis tynnulus compungit aium audientis.
Qr vero nō parua erat noua illa sanctorum
militia: nequaquā parua erat vox que de
illorum veneranda opinione surgebat: sed
quasi vox aquarum multarum et tonitrui ma
gni: et sicut cytharedorum cytharizātium in
cytharis suis. Audita est vox aliorum sancto
rum magna satis et multiplex sicut et ista:
sed non sicut cytharedorum cytharizantium
in cytharis suis: sed plerūq̄ ploratus et vl
lulatus: qr cōuersi a vanitate seculi: agunt
penitentiam de peccatis suis: necesse ha/
bent fletu expiare delicta: et satisfacere: vo/
ce lugubri pro reatibus suis. Hi autem qr
virgines sunt: et corpore et corde: et ab hoc
etiam collocati supra montem dñi: quid
possunt cantare: nisi de cāticis Syon? Si/
ue ergo ab eis exeat vox ista: siue de eis: nō
pōt esse nisi gaudij: nisi suauitatis et amo/
ris: qr quod sentiunt in semetipsis: hoc et
verbis et exemplis indefinēter effundunt.
Quasi etiam cythariste sunt angeli qui in
giter laudant deum suum: et laus illa pre
multa dulcedine: est perpetuus cibus eo/
rum: et munera ipsa gratiarū designata in
cytharis: hereditas eorum. Quasi (inquit)
cytharedorum cytharizantium in cytharis
suis. Cytharedus: non coactus: sed volēs
et exultans: cytharizare consueuit: pascitur
enim sono: et non consumitur cibus eius:
qr continue idem sonus quasi fons indefi/
ciens de arte manat tm̄ vt disposita arte:
non desinat cytharedus: cordis manu et
plectro pulsare. Sed que sunt iste corde:
que ita a viro iusto et castitatis propositum
habente sine intermissione pulsant? Cum
multa dona spiritus sancti ennumerasset

apoſtolus : ⁊ vellet oſtendere excellentio/
rem viam : poſt multa que loquutus eſt
adiecit ⁊ ait. Manent autem: fides: ſpes:
charitas: tria hec: maior autem his eſt cha
ritas. Ecce iſte ſunt tres corde: quibus pro
mitur ſonus letitie. Quis enim ſine fide
veraciter gaudet? Quis ſine ſpe fructuo/
ſe letatur? Quis ſine charitate ſapien/
ter exultat? Sed iſta tria haberi non
poſſunt : niſi in nouo homine qui ait. Si
quis non abrenunciat omnia que poſſi/
det: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Va/
cuitas ergo cythare : voluntariam ſignifi/
cat paupertatem. Non enim bene reſonãt
corde : ſi vas ipſum muſicum : concauum
non eſt. Et non poteſt quis perfecte habe
re illas virtutes: aut effectum earum : niſi
vacua ſit mens a cupiditate pecunie. Scri
ptum quippe eſt. Ubi eſt theſaurus tuus:
ibi eſt ⁊ cor tuum. Unde ⁊ quaſi cãticum
nouum cantare ſancti virgines dicti ſunt:
quia licet hocipſum canticum : ante ad/
uentum domini cantauerint aliqui viri
ſancti: ſicut Helyas: ⁊ Helyſeus: in Chri/
ſto tamen ſolenniter confirmatum eſt : ⁊
ex eo tempore multiplicari ceperunt qui
hoc nouum canticum perſonarent. Et be
ne ſubiunctum eſt.

T.3. Ante ſedem & ante quatuor
animalia & ſeniores.

Quia non ſicut filij huius ſeculi co/
ram regibus terrenis: ⁊ principibus can/
tant : ſed in conſpectu omnium ſancto/
rum : qui ſiue in ſede dei : ſiue in quatuor
animalibus deſignati ſunt: ⁊ in conſpectu
eorum qui loca viginti quatuor ſeniorum
retinent in terra : vel quia ſic futurum eſt in
conſumatione ſeculi: quando vniuerſa agmina
ſanctorum colligentur in vnum: ⁊ in eterna
illius patrie beatitudine : incipient agere
diem feſtum. Nec abſurdum videatur: quod
ait : ante quatuor animalia : pro eo quod ipſi
virgines ad quartum animal pertinere
noſcuntur: quia ſpiritualiter illud animal
quartum eſt: quod deſignatur in muliere.
(hoc eſt) in eccleſia ſanctarum virginum:
cuius ſemen ſunt iſti viri ſancti : qui ſpe/
ciali priuilegio cantant canticum iſtud no
uum: quod alij cantare non poſſunt : ⁊ qui
in quarto animali poſſunt accipi: quicũque
veri contemplatores ſunt : etiam qui poſt
lapſum carnis : conuertuntur ad domi/
num : hi autem ſpeciale aliquid accepe/
runt quod alie ſanctorum multitudini at/
tributum eſt. Nam ſequitur.

Et nemo poterat dicere can T.4.
ticum, niſi illa centum quadra/
ginta quatuor millia, qui empti
ſunt de terra.

Quare? Quia hoc: ipſi ſoli in munere
perceperunt. Habent autem ⁊ alij ſancti
cantica ſua : ſicut ſcriptum eſt. Beati qui Ps.83.
habitant in domo tua domine : in ſecula
ſeculorum laudabunt te. Sed tamen hoc
ſpeciale canticum : his ſolis : in proprium
datum eſt. Alioquin : ⁊ in muliebri ſexu:
quamque multe virgines coronate ſunt: ⁊ tamen
non eis datum eſt huiuſcemodi canticum:
quia non omnes virgines ſicut iſti ſancti:
ſequuntur agnum quocunque ierit. Non
enim pro ſola virginitate acceperunt hoc
donum : ſed pro eo quod in ore eorum non
eſt inuentum mendacium: De vtroque ete
nim munere commendat eos Joannes:
cum dicit.

Hi ſunt qui cum mulieribus Tex.5
non ſunt coinquinati, virgi/
nes enim ſunt. Hi ſequuntur a/
gnum quocunque ierit. Hi empti
ſunt ex omnibus primitiæ deo
& agno, & in ore eorum non
eſt inuentum mendacium: ſi/
ne macula enim ſunt ante thro/
num dei.

¶ Qui fecit vniuersa de nihilo: ꝛ qui producit de pulchra arbore pulchros flores: ipse fecit hoc. Quare miraris? Unusquisqꝫ ꝓprium donuꝫ hꝫ ex deo: alios qdem sic: alius vero sic. Ipse ergo qui emit nos sanguine suo: ꝛ redemit de potestate principis tenebraꝝ: ipse emit viros istos de terra: ne terrenum aliquid cogitarent: ꝛ vt essent in primitijs alioꝝ iustoꝝ: quoꝝ est numerus infinitus. Et benedictum est in fine. Et in ore eoꝝ non est inuētum mendacium: vt munimētum virginitatis: humilitas esse intelligatur: q: qui sibi attribuit hoc donum: mēdax est: ꝛ tanto alienus est a numero iustoꝝ per supbiam: quanto iustus esse putat per virginitatem: q: illud sine isto: iustoꝝ ꝯsortium non meret. Nam quō vaciter dici posset. Sine macula sunt ante thronum dei: ꝛ hi sequunt agnū quocūqꝫ ierit: si sola carnis virginitas cōmēdaret in eis? Quidam autem conant transferre verba ista: ad oēs sanctos: ꝛ quasi per spiritualem intellectum vniuersitati attribuere: quasi nō sint diuerse māsiones in regno celoꝝ: ꝛ non sit aliqua differentia inter ꝯiugatos ꝛ ꝯtinentes: inter ꝯtinentes ꝛ virgines: qnimmo inter virgines ꝛ virgines: inter eum qui simpliciter virgo est: ꝛ eum qui cum virginitate: magna consequutus est ornamēta virtutuꝫ. Ne autem tali intellectu statuto: solueretur emulatio virginitatis: non ait simpliciter Sanctus Joānes. Et cantabant quasi canticum nouum: sed cum adiunctione. Ante sedem ꝛ quatuor aīalia ꝛ seniores: vt: vꝫ: alij esse intelligant: qui cantant huiuscemodi canticum speciale: alij ante quos cantat: ꝛ maxime vt isti gaudeant: q: id eis datum est: qđ alijs non est datum: ꝛ illi q: tam digni sunt: vt in ꝯspectu eoꝝ assistant: hi qui tale canticum cantare ꝯcessi sunt. Sicut ergo verus est numerus senioꝝ: ita verus est numerus centum quadraginta q̄tuor milium martyꝝ: ꝛ totidem virginuꝫ: vt sint quasi p: incipes ꝛ p: lati illius multitudinis: que dinumerari non potest. Et de his pro tpe satis dictuꝫ. Opꝫ enim nos in alijs quibus locis minus dicere de immensitate dicendoꝝum: ne illorum nimia latitudo: pariat angustias in alijs que dicenda occurrunt.

¶ Explicit distinctio quarta. Incipit distinctio quinta.

¶ Et vidi alterum angelum volantem per medium cælum, habentem euāgelium eternum, vt euangelizaret sedentibus super terram, & super omnem gētem, & tribum, & linguam, & populum, dicens voce magna. Timete deum, & datē illi honorem: quia venit hora iudicii eius, & adorate eum qui fecit cælum, & terram, & mare, & fontes aquarum. T. 5.

Huius loci explanatio talis est. Uobis dr̄ gentibus: ꝛ tribubus: ꝛ linguis: ꝛ populis. Audite: ꝛ intelligite. Timete deum: ꝛ date illi honoreꝫ: saltem pro timore pene: q: venit hora iudicij eius: ꝛ adorate eum qui fecit celum: ꝛ terram: ꝛ mare: ꝛ fontes aquaꝝ. Angelum istum: illum esse arbitror: qui scđa libri parte: in spē aqle volātis: visus est in celo: annūciās immensitatem maloꝝ: que supuentura erant vniuerso orbi. Sic enim scriptum est in eodem loco. Uidi ꝛ audiui vocem vnius aquile volātis per medium celum: dicentis voce magna. Ueh: veh: veh: habitantibus in terra: de ceteris vocibus trium angeloꝝ qui erāt tuba cani turi. Quid enim est aliud clamare. Ueh: veh: veh: nisi horam iudicij annunciare? Nec miruꝫ si per medium celum volare dr̄: qui horam iudicij annunciare missus est: q: necesse est vt alta ꝯtemplando: ꝛ celestes scripture semi

tas volitando: pcurrant: qui volunt vicinam horam iudicij incunctāter agnoscere. Sicut enim ille qui per nudum intellectum littere: de solis terrenis nouit agere: terrenus est ꝛ aialis: qui autem per contemplatiuum intellectum: in ipsum deum qui est verum lumen: mētis oculum figit: etiam supra celum aduolasse videtur: ita qui per typicum intellectum: iudicia que facturus est deus in orbe terrarum: ꝛ tēpus eorundem iudiciorum appropinquasse cognoscūt: quasi per medium celum volant: nimirum: quia alia infra se: alia vero supra relinquunt. Quid est autem qḋ ait. Timete deum: ꝛ date illi honorem: nisi quia ille honorat eum: qui timet illum: ille exhonorat qui timere contemnit? Qḋ vero addit. Quia venit hora iudicij eius: tale est: ac si diceret. Et si hactenus ɔtempsistis timorem dei: cum pax esse putabatur in mundo: ꝛ adhuc lōge distabat ruina eius: saltem vel modo penitentiam agite: cum hora iudicij ꝑpe est. Horam iudicij in hoc loco: nō extremum diem iudicij: sed sicut ex sequēti colligitur: tps Babylonice desolationis: appellat. Quid vero est qḋ dicit. Et adorate eum qui fecit celum ꝛ terram: ꝛ mare: ꝛ fontes aquarum: nisi vt patenter ostēdat: quam rei sint qui norunt exhibere reuerētiam principibus huius mūdi: nō valentibus facere capillum album aut nigrum: ꝛ eum qui fecit oia reuereri ɔtemnunt? Utrum autem iste predicator: quarto tpe missus fuerit in mundum: an in quinto: nō potest his diebus facile explicari: pro eo. s. quod nuncij oipotentis dei: aliquā longe ante tempus: aliquā prope dirigunt: ꝛ tū: ꝛ cum longe ante tempus: ꝛ cum prope mittunt: vniformiter iudicium dei prope esse dicunt: nimirum: quia qḋ longum est apud homines: breue apud deum ꝛ momētaneum est: Si ergo in quarto tpe ɔsumata est legatio ista: ego hunc angelum volantem per medium celum: qui ita intonuit diem iudicij: Sanctum Papam Gregorium fore puto: cui nihil inter oia que scribit: a deo familiare fuisse ɔstat: quam timorem oipoten

Tēpus longum

Papa Gregorius.

tis dei: ꝛ diem extremi iudicij hominibus suadere: maxime quia in diebus eius exordiri iam inceperat: Mahometh telam suam: per quam data est occasio: vt bestia illa quarta (cuius superius fecimus mentionem) egrederetur de loco suo: ꝛ faceret in multis locis iudicium qḋ p eam oipotēs deus faciēdū presciuit. Si vō adhuc futurum est: pro eo quod dictus est idem angelus habere euangelium eternum vt euangelizaret illud sedentibus super terram: ꝛ super omnem gentem: tribum: ꝛ populum: ꝛ linguam: conferenda sunt verba: que de eo scripta sunt: ꝛ de duobus alijs qui sequuti sunt eum: vt alia per alia inquisita: aut omnino pateant intellectui nostro: aut qḋ reliquum fuerit igne comburatur.

¶ Explicit distinctio quinta. Incipit distinctio sexta.

¶ Et alius Angelus sequutus est eum, dicens. Cecidit, cedit Babylon illa magna: quæ a vino iræ fornicatiōis suæ potauit omnes gentes. T. 61

SI verba ista collata cum superioribus studiose pensamus: id nobis potius datur intelligi: qḋ in vicino tempore sint angeli isti reuelandi: ꝛ circa finem scđi status: in quo ꝛ meretrix Babylon iudicanda est pro scelere suo: ꝛ qui ad preceptum bestie suprascripte: recedent a deo viuo ꝛ vero: mittentur pariter in stagnum ignis: ꝛ cruciabuntur in secula seculorum. Arbitror autem primum istorum trium oportere precedere sub apertione quinti sigilli. Duos autem subsequi simul sub apertione sexti Et primum quidem esse (vt iam dixi) vel aquilam illam que volauit per medium celum: vel illum qui habebat in manu sua librum apertum: duos vero illos prophetas qui prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta. Uerumtamen ꝛ

aliter esse potest: quia qui magnus est super omnes Reges: habere plura obsequia: ꝛ diuersos ministros mittere potest. Quod autem ait secundus angelus. Cecidit: cecidit Babylon illa magna: que a vino ire fornicationis sue potauit omnes gentes: aut ad ruinam temporis: quod omnino vicinum est: referendum est: aut certe (quod magis arbitror) post ruinam per exprobrationem dicetur. Uinum autem eius: vinum ire est: ꝛ venenum Aspidum insanabile. Ipsa est fornicatio ipsius: per quam sibi thesaurizat iudicium in die ire: fornicatio non solum corporis: sed ꝛ cordis. Hoc vino ire potauit omnes gentes: omnes: scz: familias suas: quia quicunqꝫ participant voluptati eius: necesse est vt accipiant de vino passionis ipsius. Et hoc quidem de voce secundi angeli. Quid de voce tertij qui sequutus est illos?

T.7. ¶ Et Angelus (ait) tertius sequutus est illos, dicens voce magna. Si quis adorauerit bestiam, & imaginem eius, & acceperit caracterem in fronte sua: & hic bibet de vino iræ Dei: quod mixtum est méro in calice iræ ipsius: & cruciabitur igne, & sulphure in conspectu Angelorum sanctorum: & ante conspectum agni: & fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum: nec habebunt requiem die, ac nocte, qui adorauerunt bestiam, & imaginem eius: & si quis acceperit caracterem nominis eius.

¶ Magna voce dicit quod dicendum erit: Angelus tertius: quia ibi maior pressura erit: ꝛ tunc vsqꝫ inexperta calamitas. Et quid erit? Surgent pseudo Christi: ꝛ pseudo prophete ad seducendum (si fieri posset) etiam electos: ꝛ sicut superius dictum est de Bestia que ascendit de terra: faciet vt quicunqꝫ non adorauerit imaginem Bestie: occidatur. Quando erit istud? (Haud dubium) ꝙ post ruinam Babylonis. Pro eo enim ꝙ tradenda est ipsa meretrix in manu Bestie: ꝛ decem Regibus suis: ignorans ipsa Bestia ꝛ pseudo prophete consilium Domini: dicturi sunt: ꝙ idcirco tradatur potestati eorum Romanum Imperium: quod aliquando prefuit vniuersis Regnis: quia falsa sit religio nominis Christiani. Et idcirco triumphantes de Babylone: querent etiam nomen Christi delere de terra. Perseuerante autem illa miseria: nonnulli videntes prosperare inimicos: deficient in fide: ꝛ inclinabunt capita sua ad faciendam Bestie voluntatem: ꝛ regis: qui regnaturus est super ea soluta religione Christiana: ꝛ negato nomine Christi. Propter electos autem qui erunt inter eos: ꝛ ne ipsi reprobi habeant excusationem mittetur ipse nuncius: qui non modo predicat hoc in abscondito: quasi timens: sed clamat voce magna: que longius ꝛ ab omnibus possit audiri. Et quid clamat? Dictum est. Si quis adorauerit Bestiam ꝛ imaginem eius: ꝛ acceperit caracterem in fronte sua: aut in manu sua: ꝛ hic bibet de vino ire dei: quod mixtum est mero in calice ire ipsius. Notandum vero ꝙ precedens angelus dixerat Babylonem potasse omnes gentes ira fornicationis sue: hic autem dicit bibituros de vino ire dei: quod mixtum est mero in calice ire ipsius: eos qui adorarent bestiam ꝛ imaginem eius.

Imperium Romanum

Notandum inquam: cur dictum sit ibi de ira fornicationis Babylonis potatas esse omnes gentes: hic autem de vino ire dei potandos esse illos qui adorant bestiam ꝛ imaginem eius. Scimus autem q̄ vna/queq; gens obediebat antiquitus princi/pi suo: ꝛ siue bonas: siue malas: custodie/bant traditiones predecessorum suorum. Quando autem Imperatores Romani ceperunt super ceteros Reges eleuari in sublime: non potuerunt esse contenti fi/nibus suis: sed ceperunt agere mira: quo/modo expulsis regibus singularum gen/tium: multiplicarent sibi vxores fornica/rias in diuersis partibus mundi: qui au/tem nitterentur esse sub rege proprio: po/tarentur vino ire fornicationis ipsius: ni/mirum: quia iram incurrebat ꝛ odium: quecunq; gens cum eis fornicari cum su/is principibus: aut legibus noluisset. Un/de ꝛ Judei dixerunt Pylato. Omnis qui se facit regem: contradicit Cesari. Sed si irascitur potestas terrena eis qui nolunt sponte fornicari cum eis: quid mi
psalmo. rum si irascitur deus? Disperdit enim omnes qui fornicantur ab eo: non consi/derantes quantum differat inter eos qui occidunt corpus: ꝛ eum qui potest ani/mam ꝛ corpus perdere in gehennam. Quod autem ait. Et hic bibet de vino ire
psalmo. dei: quod mixtum est mero: simile est eius quod scriptum est in psalmo. Hunc hu/miliat ꝛ hunc exaltat: quia calix in ma/nu domini vini meri plenus mixto. Et inclinauit ex hoc in hoc: verumtamen fex eius non est exinanita bibent omnes peccatores terre. Tria commemorata sunt in calice vno: vinum: sc3: merum ꝛ fex. Fex significat peccatum: misturatio vini ꝛ meri: iudicium. Inclinat autem dominus de vas in vase: modo iudicans istum: modo illum: ꝛ tamen fex peccati: non est exinanita igne humano: sed etiam post iudicium ꝛ iudicium perseuerat vsq; in finem: ꝛ idcirco non cessat iudicare: hunc humilians: ꝛ hunc exaltans. Sed quare calix quem propinat peccantibus: vini meri plenus mixto? Quia plerunq; eos qui nolunt corrigi: pena temporali iudicat: ꝛ condemnat eterna: vt quo/dammodo de ira vini: rapiantur ad fu/rorem meri: qui leniri non possit: iuxta illud apostoli. Horribile est incidere in manus dei viuentis. Unde ꝛ recte San/ctus Joannes: dicens. Et hic bibet de vino ire dei: addidit: quod mixtum est mero: ne quis pena temporali in vitis illata: tempore finis: putet expurgari posse quantacunq; delicta: ꝛ non potius ad districtum ipsum iudicium: quod si/gnificatum est in vino: pertinere penam obdurationis: ita vt nec percussi aliqui dolere queant: sed indurati in flagellis deteriores fiant: quatenus: vnde electi veniam: inde ipsi iudicium consequan/tur eternum. Quod: videlicet: iudicium intelligi voluit quando consequenter ad iunxit. Et cruciabitur igne ꝛ sulphure in conspectu Angelorum sanctorum: ꝛ in conspectu agni. Licet autem in verita/te in conspectu angelorum sanctorum su/stineant reprobi condigna tormenta: non immerito tamen nomine angelorum: il/li electi homines intelligi queunt: que vt sibi caueant fideles a cultu Bestie ꝛ imaginis eius: missi a domino: clamare non cessant: vt coram illis crucientur in futuro: quos hic subsannantes: quasi fatuos a suis conspectibus abiecerunt. Unde ꝛ bene subditur: in conspectu a/gni: quia ꝛ ipse: cum pro salute mundi missus esset a patre: abiectus est ab im/piis: extra vrbem: ꝛ inter homicidas morte turpissima condemnatus. Se/quitur.

¶ Et fumus tormentorum eo/rum in secula seculorum ascen/det. Tex. 8

¶ Lignum fumicans: si perfecte succen/dit: versum in carbonem: mox soluit fumo.

Similiter peccatores si positi in angustia temporali: patienter sustinent: ac si aurum in fornace purgati: desinunt esse qđ erant: ⁊ incipiunt esse qđ non erant. Qui vero nolunt hic purgari a vitijs: per verbum crucis: ardebunt in eternum: ⁊ illoꝝ iniquitas non cessabit. Semꝑ enim malum cogitat qui cor hꝫ iniquum: ⁊ positus in flagellis: non odorem aromatum: sed fetētis sulphuris fumuꝫ mittit. Boni namqꝫ cum affliguntur: benedicunt dñm: ⁊ illa benedictio: fumus aromaticus est. Mali vero cum affliguntur: murmurant ⁊ blasphemant: ⁊ blasphemia eoꝝ: quasi fumus sulphuris: aut carnis putride fetor ascendit. Ascendet ergo fumus tormentoꝝ illorum in secula seculoꝝ: qꝛ non eis prodeꝛunt tormenta ad correctionem: sed semꝑ ardebunt in inferno: ⁊ in sua praua voluntate sine fine manebunt. Unde ⁊ mox subditur. Nec habent requiem die ac nocte qui adorauerunt bestiam ⁊ imagineꝫ eius: ⁊ si quis acceperit caracterem nois eius. Die ac nocte: posituꝫ est: pro cōtinuo: ac si diceretur: semꝑ: non ꝙ in illo seculo vicissitudo sit tempoꝝ: sed qꝛ hoc modo in hac vita positi: solemus mala exprimere: que ꝯtinua sunt: vtpote đ acutis febribus: que non tribuunt spatium ad quietem: ⁊ neqꝫ die neqꝫ nocte interpollatione mitigātur. Ad exprimēdam etenim perditionem eorum sepe prophetie spiritus consueta mala in exemplum adducit: vt per minima que nouimus discamus dijudicare maiora. Sequitur.

T.9. ¶ Hic patientia sanctorum est qui custodiunt mandata dei et fidem Iesu.

¶ Tale est: ac si diceret. Non mirent homines ad districtionem iudicij: nec iniustum videatur: ꝙ tam immanem bestiam deus oipotens regnare ꝑmittet: vt experiātur qui sui sunt: qꝛ ⁊ si occasio maioris pene per hoc dabitur reprobis: inde tñ palmaꝫ victorie merebunt electi. Tristis fuit ad tēpus apostolis dies sextus: in quo passus est Christus: sed tñ ⁊ ipse per eandem passioneꝫ: ab omni passione quieuit: ⁊ vna cum passionis ꝯsorte: nō sine palma victorie paradisum intrauit. Consortem autem idcirco dixerim passionis latronem: qꝛ ⁊ si causa nō fuit eadem: sed alia ante cōfessionem: post ꝯfessionem tñ pena delictis debita: versa est ꝓtinus in virtutem. Necesse est ergo: necesse est: transire per torrentem Cedron sexte ferie: qui cupit ad sabbatum ꝑuenire: qđ qꝫ sit auctoritate ratum: ⁊ veritate solidum: subsequens distinctio veraciter aperteqꝫ demonstrat.

¶ Explicit distinctio sexta. Incipit distinctio septima.

¶ Et audiui vocem de caelo dicentem. Beati mortui qui in domino moriuntur. Ammodo iam dicit spiritus, ut requiescant a laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos. T.10.

In his verbis qđ dicam: non aptius qꝫ ipsa inuenio. Satis est hebes qui verba hec nō intelligit. De hac beatitudine ⁊ tam magna suauitate quietis: inter cetera que disputauerat in epistola ad Hebreos: per apostolum di. Ingrediemur in requieꝫ qui credidimus: quemadmodum dixit deus. Sicut iuraui in ira mea: si introibunt in requiem meam. Et qbusdam interpositis in expositione verbi huius: adiecit ⁊ ait. Si Josue requiem prestitisset: nunquaꝫ de alia loqueretur post hanc dieꝫ. Itaqꝫ relinquetur (ait) sabbatismus populo dei. Et subdidit. Qui enim ingressus est in requiem eius: etiam ipse requieuit ab operibus suis: sicut a suis deus. Ubi ⁊ protinus adiunctum est. Festinemus ergo ingredi in illam requiem. Qđ ergo sentit apl's in loco illo de sabbato: hoc in isto de eo sentit Joānes: qnimo spūs sanctus:

Hebr.

psalmē.

qui & loquebatur per eos. Et bene ait. Audiui vocem in celo dicentem. Beati mortui qui in dño moriunt͛: q͛ in sacra scriptura audita est vox ista: in qua & significata est (hoc est) in illa requie tp̄ali: quam Josue famulus dñi: prestitit filijs israel. Uerba igitur ista: in quibus dr̄. Beati mortui qui in dño moriuntur &c. ve uti de sexta feria in sabbatum transire nos citant͛: nimirꝫ q͛ labor sexti tp̄is affligendo ꝯtristat: hos requies septimi demulcendo letificat. Et bene postq̄ꝫ agit͛ de patiētia sanctoꝝ: mox adiunctuꝫ est de requie sabbati: q͛ nimirꝫ: vt sexta die passus est dñs: sabbato autem requieuit a laboribus suis: ita in sexto tp̄e: (vt sepe iam dictum est) complebit͛ passio corporis Christi: & erit post hoc sabbatum gloriosum: seu in illis qui iam regnabunt cum Christo: seu in his qui Antichristo ruente: remanebunt sup̄ terram: mansuri in hac vita pro velle dei: quousqꝫ compleatur illud tempus: qd̄ vocatum est: nouissimus dies. In quo: vꝫ: nouissimo die: ꝯsumatis vniuersis mysterijs & laboribus sanctorum: quid iam nisi messis & vindemia restat? Nam sequitur.

C. 11. Et vidi & ecce nubem candidam: & super nubem sedentem similem filio hominis, habentem in capite suo coronam auream: & in manu sua falcem acutam. Et alter angelus exiuit de templo, clamans voce magna, ad sedentem supra nubem. Mitte falcem & mete: quia venit hora, vt metatur: quoniam aruit messis terræ. Et alius angelus exiuit de templo: quod est in cælo, habens & ipse falcem acutam. Et alius angelus exiuit de altari, qui habet potestatem supra ignem: & clamauit voce magna ad eum qui habebat falcem acutam, dicens. Mitte falcem tuam acutam, & vindemia botros vineæ terræ: quoniam maturæ sunt vuæ eius. Et misit angelus falcem suam acutam, & vindemiauit uineam terræ: & misit in lacum iræ dei magnum, & calcatus est lacus extra ciuitatē: & exiuit sanguis de lacu usqꝫ ad frenos equorū per stadia mille sexcenta.

Sepius me dixisse recolo: & adhuc in suis locis repetere idipsum compellor. Nolo videri qd̄ non sum: fingēs aliqd ex presumptione mea. Nolo extimet aliquis exigēdum a me qui sum hō agricola a iuuentute mea: qd̄ ab ipsis quoqꝫ ꝓphetis exigi ante sua tp̄a non licebat: q͛ & ipsi ex parte videbant: & ex parte prophetabant: & nos adhuc ex parte videmus: & hocipsuꝫ per speculum in enigmate: & sīg dem ipsaꝫ partem visionis pro tp̄e grandescere oportuerit. Aliud est eniꝫ videre multa: aliud oīa. Aliter videt͛ ciuitas: cum adhuc per dietam longius distat: aliter cum venit͛ ad ianuam: aliter cum ꝑgitur intus. Nos igit͛ qui ad ianuam sumus: multa qdem loqui possumus: que aliqn̄ ex toto vel ex parte latebāt: sed non sicut hi qui erunt intus: & oculo ad oculum videbunt: cum ea que scripta sunt in hoc capitulo incipient ꝯsumari. Certe qd̄ de messione & vindemia in hac distinctione septima scriptum est: tam ꝑspicuum est: vt de his quid significēt dubitari non possit. De angelis vero qui habēt falces: & de his qui clamāt ad eos: non est vsquequaqꝫ expositio certa: q͛ statum illius ecclesie que futura est in nouissimo tēpore (hoc est) post ruinam bestie: cuius su

Homo agricola

pra fecimus mentionem) plene: sicut futu
rus est assignare neqmus. Arbitramur tñ
in eo qui visus est sedere supra nubem can
didam: ⁊ esse similis filio hoīs: significari
quendam ordinē iustoꝝ: cui datum sit pse
Ordo Monachorum cte imitari vitā filij hoīs: ⁊ (sicut alibi scri
psim⁹ sancti Joānis euāgeliste) Hic nihilo
minus linguam eruditam ad euangelizan
dum euāgelium regni: ⁊ colligendum in
aream dñi vltimam messionem. In ange
lo vero qui egressus est de templo: ⁊ clama
psalmis. uit voce magna ad sedētem supra nubem:
ipsum filium hoīs: de quo dicit psalmista.
Deus in templo sancto suo: vel certe vnū
aliquem magnoꝝ nunciorum suoꝝ. Egre
dietur enī: qꝛ iam tunc manifestus erit in
ꝯsciētijs hoīum: clamauit autem voce ma
gna: qꝛ vt hoc faciat ordo ille: ei per mani
festum donum spiritus: ⁊ nō iam per enig
mata: intimabit. Qui: vꝫ: ordo: recte coro
nam auream habere describit: qꝛ in verita
te certabit ꝯtra oīa vitia: ⁊ supabit ea: ⁊ id
circo coronatus pro precedēti victoria: di
gnus existimabit qui euangelizet electis ⁊
ꝯgreget triticum in regnum celoꝝ. Qui
bene etiam supra nubem candidam sedere
describit: qꝛ nubes qdem corporea res est:
nec tñ grauis ⁊ ponderosa: sicut terra: sed
leuis: ⁊ ꝯuersatio illius nō erit ponderosa
⁊ obscura: sed lucida ⁊ spiritualis: nō enim
Ordo spiritualis. erit subditus actioni: sicut ipsi esse cogi
mur: ⁊ siminuti: sed pre gratie vbertate ma
gis ꝯtemplationi intētus. Sicut enim illi
hoīes dicunt sedere sup faciem terre: qui
terrenis inhiant: ⁊ terrenis incumbūt: ita
felices hoīes illius status: qꝛ de rebus mū
danis nihil cupient velut in aere positi: su
per nubem cādidam requiescent. Nimiꝝ:
qꝛ qđ distat inter terram nigraꝫ: ⁊ nubem
cādidam: ⁊ hoc distare videt inter corpora
lem exercitationem: ⁊ ꝯtemplationem ce
lestium: qppe cum ibi corporalia: hic spiri
tualia agantur. Hec de eo qui sedebat su
per nubem: ⁊ de angelo qui exiuit de tem
plo. Nunc videndum est de eo qui exiuit
de templo qđ est in celo habēs ⁊ ipse falceꝫ
acutam: ⁊ de eo qui exiuit de altari: ⁊ cla
mauit ad eum vt vindemiaret vineam ter Ordo heremitarum.
re. Nota ꝙ de primo templo nō est dictuꝫ
ꝙ sit in celo: de scđo autem subiūctum est.
De templo qđ est in celo: vt aliud intelli
gat per illud templum: aliud per istud: ni
miꝝ: qꝛ vita illa que designat in nube: hu
milior est ea que designat in celo: vtiqꝫ: qꝛ
⁊ aer medius est: inter terram ⁊ celum.
Queadmodum autem si ageremus in par
te vna de Joāne Baptista: ⁊ hoīe Christo
Jesu: ⁊ discipulis eius: in alia de Helya ⁊
spiritu sancto: simulqꝫ de aliqbus spiritua
libus viris. Cōstet enim ꝙ Joānes bapti
zauit in aqua: ⁊ hō ipse Christus Jesus in
aq̄ venit ⁊ sanguine: ⁊ Helyas raptus est
in curru igneo: ⁊ spiritus sanctus sup apo
stolos: in ignis ostensione descendit: ita in
eis qui habēt falces: aliq ordines designan Duo ordines.
tur: in eis autē qui clamāt ad eos: aut ipsi
filius ⁊ spiritus sanctus intelligēdi sunt:
quoꝝ clamor est inspiratio manifesta: vel
certe aliq viri spirituales per quos specia Hieronymus
lius loquant: ipse filius ⁊ spiritus sanctus:
sicut quondam in duobus angelis: qui eri
piētes Loth de Sodomis: peccatores ho
mines puniērunt. Et qꝛ in nouo testō qđ
ꝯtinet in duobus statibus: nō est agēdum
de vita actiua ⁊ ꝯtemplatiua: ꝓm similitu
dinem Agar: ⁊ Sarre: sed potius ꝓm simi
litudinem Lye ⁊ Rachelis: aut Joannis Ordo Monachorum
Baptiste ⁊ Helye: qꝛuis ille qui ascendet
sup nubem candidam: cōtemplatiue vite
insistat: respectu eoꝝ qui terrenis implicā
tur negocijs: altioris tñ vite videtur esse
ille qui egredit de templo qđ est in celo: qꝛ Ordo heremitarum.
alia est libertas magisterij: ⁊ doctrine spiri
tualis designate in nube: alia libertas amo
ris contemplationis diuine. Quocirca: vt
in eo qui erat similis filij hominis: aliqs or Ordo apostolicus.
do futurus pfectorum viroꝝ seruantium
vitam Christi ⁊ apostoloꝝ intelligendus
est: ita in angelo qui egressus est de tem
plo qđ est in celo: aliquis ordo heremitaꝝ Heremitarū Augustini.
emulantium vitam angeloruꝫ. Nimirum
qꝛ ⁊ in vita ista humilioꝛ: non nulla que

ſunt hominum neceſſaria ſunt. Jn illa: nõ
tam que ſunt hominuz: qꝛ que ſpirituum
Ordo Monachorum.
ſuperioꝛ. Et rurſum ijs qui filij hominis
ſimilis eſſe perhibetur: ↄtinue manifeſtus
apparet: hic autem de celo in quo mane/
Ordo Heremitarum
bat occultus: velut repente egreſſus eſt: qꝛ
hi qui militant deo in humilioꝛi perfectio
ne: ad vtilitatem intuẽtium in conſpectu
electoꝛum hominum dati ſunt: quatenus
ab eis accipiant ſalutis monita: ⁊ pie con/
Heremite,
uerſationis ⁊ perfectionis exemplum: qui
autem vt perfectius viuant remotioꝛa pe/
tunt: ſi quando. ſuggerente ſpiritu egre/
diuntur ad homines veluti de archanis
celoꝛum aduenisse putantur: adeo vt mul
toꝛum coꝛda hominum. timoꝛe concu/
tiant ad mirãtium: ſeu vite perfectionem:
ſeu penitentie nouitatem. Qui etiam (qꝛ
vt omnino ſpirituales vere iudices ſunt)
ſolent ſuggerente ſpiritu: peccata delin/
quentium durius increpare: ⁊ nonnullos
non incaſſum: lingue etiam iaculo ſine mo
ra ferire. Et hoc quidem hactenus ⁊ ali/
quando. Jn tempoꝛe autem illo quod vo/
catur dies iudicij: egredietur de altari:
(hoc eſt) de eccleſia ſpiritualium viroꝛuz:
ſub qua clamant nonnulli iuſtoꝛum dicen
tes. Uindica domine ſanguinem noſtrum
qui effuſus eſt ſuper terram: angelus qui
habet poteſtatem ſuper ignem: ille. ſ. ſpiri/
tus dei viui: qui ſpirat vbi vult: ⁊ accen/
det coꝛda illoꝛum viroꝛum: qui ſibi ſpecia
lius adherebunt: ad faciẽdam vindictam
in nationibus: increpationes in populis.
Surget enim oꝛdo qui videtur nouus ⁊
Ordo Heremitarum sancti Augustini.
non eſt. Induti nigris veſtibus: ⁊ accin/
cti deſuper zona. Hi creſcent: ⁊ fama eo/
rum diuulgabitur. Et predicabunt fidem
quam ⁊ defendent vſqꝫ ad mundi conſum
ptionem in ſpiritu Helye. Qui erit oꝛdo
Heremitarum emulantium vitam ange/
loꝛum. Quoꝛum vita erit quaſi ignis ar/
dens in amoꝛe ⁊ zelo dei: ad combur en/
dum tribulos ⁊ ſpinas. (Hoc eſt) ad con/
ſumendum ⁊ extinguẽdum pernitioſam
vitam prauoꝛum: ne mali amplius abutan

tur patientia dei. Puto enim ꝙ in tem/
poꝛe illo: vitam monachoꝛum: erit quaſi
imber ad irrigandam ſuperficiem terre in
omni perfectione ⁊ iuſtitia fraterne chari/
tatis. Uita autem Heremitarum erit qua
ſi ignis ardens in amoꝛe ⁊ zelo dei ad com
burendos tribulos ⁊ ſpinas: vt nec bo/
nis deſit gratia ad ſalutem: nec impij abu
tantur amplius patientia dei. Erit ergo
ille oꝛdo tanquam mitioꝛ: ⁊ ſuauioꝛ ad col
ligendas ſegetes electoꝛum dei velut in
ſpiritu Moyſi. Iſte vero ferocioꝛ ⁊ arden/
tioꝛ ad colligendam vindemiam reproꝛo
rum: ac ſi in ſpiritu Helye. Nimirum: qꝛ
⁊ predicatio illius imponet finem operi
electoꝛum: ⁊ comminatio iſtius perfidie
reproboꝛum: ita vt nec illi egeant exerci/
tari amplius in ſeruitute laboꝛis: nec iſtis
liceat amplius viuere in operibus malis:
ſed neceſſe ſit peruenire vtroſqꝫ ⁊ aſtare
ante tribunal Chꝛiſti: ⁊ recipere vnum
quemqꝫ pꝛout geſſit: ſiue bonum: ſiue ma/
lum. Et foꝛtaſſis duo iſti angeli in quibus
diximus deſignari filium ⁊ ſpiritum ſan/
ctum: duo ipſi erunt qui occidentur a be/
ſtia: ſiue Helyas ⁊ ſocius eius (quod ma/
gis creditur) ſiue alij: maxime: quia de vl
timo hoꝛum angeloꝛum dictum eſt ꝙ ha/
beat poteſtatem ſuper ignem: quod maxi
me ad Helyam pertinere videtur. Dico
autem hoc: non aſſerendo: ſed opinando:
⁊ ſi non deſit foꝛſitan qui audeat affirma/
re. Ego autem pꝛopterea non affirmo: qꝛ
quando iſta fieri incipient: iam duo pꝛo/
phete interfecti erunt a beſtia. Et ſi ipſi
duo erunt (vt creditur) Enoch ⁊ He/
lyas: non poterunt iſta facere: niſi a moꝛ/
tuis reſuſcitati: niſi foꝛte ſm̃ illud Hiero/
nymi: non eos aliquis occidendos dicat
a beſtia: ſed aliquos alios. Ipſos autem
poſt ruinam Antichꝛiſti: ad hec omnia
conſumanda: ſine moꝛa venturos. Quia
tamen ⁊ iſto modo ⁊ alio cuncta pꝛo vel/
le dei poſſibilia ſunt: demus interim ⁊ in
hoc loco: opinioni locum: donec illuce/
ſcat dies ⁊ oꝛiatur lucifer in coꝛdibus no/

stris. Quocũqȝ autem modo fiăt ista: bene duo viri mittēdi sunt simul: si tñ re vera: viri sunt: vnus in spiritu mansuetudinis qui iubeat colligi messionem: alius in spiritu zeli qui precipiat ꝯcludi vindemiam: qꝛ ꝛ vsqȝ ad illum tpis articulum: erũt alii qui predestinati ad vitam: aliq̃ presciti ad mortem. Si enim soli electi hoies remansuri essent in mundo: nequaquaȝ de vindemijs terre: sed de solis messionibus ageretur. Sed qꝛ soli nõ erunt boni: erit cuȝ messione vindemia. Si auteȝ queris: q̃d significet messio: audi dñm in euangelio: dicentem. Messis autem: ꝯsumatio seculi. Nec diuersum hoc esse puteř: a verbo ipsius veritatis: dicentis. Nõ ne vos dicitis q̃ adhuc quatuor menses sunt: ꝛ messis venit: sed videte regiones: quia albe sunt iam ad messeȝ: qꝛ sicut tunc completis quadraginta generationibus ab Abraam: superuenit messio populi circuncisi: ita ꝛ nunc post q̃draginta generationes: erit messio eorum qui vocati sunt ꝛ vocabunť adhuc in fide: quoꝝ sera messio in ꝯsumatione seculi. De hac serotina messiõe ꝛ vindemia: q̃ vtraqȝ pertineat ad diem iudicij: Sanctus quoqȝ Johel ꝓpheta manifestat: cum dicit. Consurgãt ꝛ ascendant gentes in vallem Josaphat: qꝛ ibi sedebo vt iudicem oẽs gentes in circuitu. Mitte falces: qm̃ maturiuit messis: venite ꝛ descendite: qꝛ plenum est torcular: exhuberant torcularia: qꝛ multiplicata est malitia. Ecce quemadmodum ꝯueniunt sibi duo testes veritatis: ꝛ q̃ȝ cõsona voce iudiciuȝ extremum annunciãt. Vterqȝ enim messionem in bonam partem: vindemiam accepit in malam: quod vtiqȝ ex respectu ꝯtingere: manifestuȝ est: alioquin in botro: nõ malum: sed bonum intelligẽdum esset: qꝛ vinum sepenumero doctrinam significat spiritualem. Et notãdum q̃ predicatio vltima in falcibus: non in gladijs designata est: qꝛ falx quicq̃d accipit: ꝫ simul: ꝛ multa pariter comprehendit invnuȝ. In alijs namqȝ tpibus: securis iuxta arborem posita: iudiciuȝ multis iectibus cõminabať: ꝛ differebat: in illo autem nõ sic: sed seueritas iudicij cõminationem sequetur: ꝛ pene simul erit vtrũqȝ. Hoc est enim illud. In voce septimi angeli cum ceperit tuba canere: ꝯsumabitur mysterium dei. Messio ergo ista tam reprobi generis q̃ȝ electi: sub sexto angelo ꝯsumanda est: postq̃ȝ penitentie nõ est tempus: sed vnusquisqȝ prout gessit: recipiet statim: seu: vȝ: mercedem erroris impius: seu fructuȝ patientie pius: adierit enim dies dñi qui remunerabit vtrunqȝ. Si autem queritur: que sit merces malorum. Attẽde: sed expsuesce: quod sequitur.

Johel. | Pro sꝑ predicatio.

E. 12. ¶ Et misit falcem suam angelus in terram, & vindemiauit uineam terræ: & misit in lacum iræ dei magnum: & calcatus est lacus, extra ciuitatem: & exiuit sanguis de lacu, usqȝ ad frenos equorum, per stadia mille sexcenta.

¶ Lacus ire dei: locus est tormẽtoꝝ: siue locus extremi iudicij: q̃d vocať: vallis Josaphat: vbi omnes opȝ stare ante tribunal Christi: vt referat vnusq̃sqȝ ꝓut gessit siue bonum: siue malum. Et recte: extra ciuitatem: qꝛ exibunt angeli: ꝛ separabũt malos de medio iustoꝝ: ꝛ mittẽt eos in caminuȝ ignis: ibiqȝ erit fletus ꝛ stridor dentium. Sic ergo calcabiť lacus extra ciuitatem: extra societatem fidelium. Exiuit autem sanguis de lacu vsqȝ ad frenos equoꝝ: qꝛ q̃ȝ reproboꝝ prauitas intollerabilis fuerit: vniuersa electorum agmina: manifeste cognoscent. Hoc est enim illud. Nolite ante tempus iudicare donec veniat dñs: qui ꝛ illuminabit abscondita tenebraꝝ: ꝛ manifestabit consilia cordium. Quid est enim exire sanguinem vsqȝ ad frenos equorum: nisi intollerabilem apparere malitiam impioꝝ? Justus est namqȝ ꝛ misericors deus. Si non sustineret reprobos: simul cum reprobis: ꝛ Math.

probis: et electos damnaret. Oés enim pec/cauerũt. Sustinet ergo: et diu sustinet mali/tiã reprobor. Sed quousq;? Silui (inqt) semp silui. Usquequo silebo? Ut parturiẽs loquar. Quasi ergo vsq; ad frenos equo/rum sanguinem ascendere: est illuc vsq; properare malitiam: quousq; misericordie terminus expectandus non sit. In paruo deniq; flumine etiam: et asinus transit: in eo vero quod equorum tangit frenos: di/scrimen est non modicum trãseunti. Hoc intollerabile malum simulq; equitatem iu/dicij: et longanimitatem patientie sue: pa/triarche Abrae indicare dominus digna/tus est: dicens. Clamor Sodomorum et Gomorreorum multiplicatus est: et pecca/tum eorum aggrauatum est nimis. Descẽ/dam et videbo vtrum clamorem qui venit ad me: opere compleuerint: an nõ est ita: vt sciam. Quod ergo hic significat ascen/sus clamoris: hoc in Apocalypsi: exitus sanguinis vsq; ad frenos equorum. De/niq; et quod ait dominus. Descendam et videbo: vt sciam: tale est: ac si diceret: De/scendam ad iudicandum orbem: et dete/gendam malitiam impiorum: quorum cla/mor venit ad me: vt videntes et scientes faciam: q; pie illos vsq; modo: et longani/miter sustinuerim. Duo sunt autem: que excedunt modum: ita vt non debeant tol/lerari. Immensitas. s. et diuturnitas cul/pe. Horum alterum designatum est in al/titudine sanguinis ascendentis: vsq; ad frenos equorum: alterum in longitudine torrentis: qui processit vsq; ad stadia mil/le sexcenta. Et hec quidem iniquitas tam grauis: et tam immensa: in die illo iudican/te domino: et calcante in torculare: appare/bit manifesta: sed tamen nihil aliud osten/detur: q; quod in sex etatibus mundi pa/tientia diuina sustinuit. Tam diu enim su/stinet torrentem hunc malitie iustus iu/dex: quamdiu equi ipsius ferre equanimi/ter potuerunt. Quando autem videntur (non dico aselli) verumetiam et equi pe/reclitari in sanguine: nimirum: quia re/gnante Antichristo: et faciente signa et pro/digia: de eruditis ruẽt: et in errorẽ ducent (si fieri posset) etiã electi: qs vltra dicet: iu/stam esse patiẽtiam dei: et nõ potius clamã/dum esse ad dñm. Exurge dñe: non pfortet hõ: iudicent gentes in pspectu tuo? Erit aũt hoc in fine sex etatum mundi: que nõ incõuenienti mysterio: in mille sexcentis stadijs designant. Quinq; etenim etates de/signant in mille stadijs: pp plenitudinem tpum: in qua Xps venit in mundum. In sexcẽtis: sexta etas pp pfectionem senarij. Que: vz: senaria pfectio: in electis hõibus psumat. Et q: in tot seculor spatijs: non desinunt agere impij qd ceperunt: et illor malitia pseuerat inuicta: certum est q in eternũ vellẽt praue agere: si liceret: et vsq; ad infinitum tps psistere inuincibiles in sceleribus suis. Et ob hoc: ad iustum dei: pertinet: districtumq; iudicium: vt eo tpe quo elector inopie: etiam reprobor super bie imponat finis: quatenus et isti post pe/nam temporalem transeant in vitam eter/nam: et illi post inane gaudium in suppli/cium eternum.

Genes. — Dan. — Matt. — psalmis.

¶ Explicit quarta pars libri. Incipit quinta.

¶ Et vidi aliud signum in cæ/lo magnum & mirabile: ange/los septem: habentes septem pla/gas nouissimas: quoniam in illis consumata est ira dei. Ca. 15. Tex. 1



Omne qd constat ex partibus: mul/tiplex est: et sic in eo plerunq; alter pendet ex altero: vt altero destru/cto: manere in eo/dem statu alteruz non possit. Ita et nonnulle virtutes

sese adinuicem complectunē:vt si vna ea/
rum desijt alicui:altera in eo:integre ma/
nere nō possit. Lʒ eniʒ virtus sit per se pa
tiētia:virtus humilitas:virtus fides:vir/
tus spes:virtus charites:ꝛ si que similes:
non pōt tñ aliqs veraʒ ꝛ pfectam habere
fidem:si nō habeat:patientiam:humilita
tem:charitatem:ꝛ spem:aut veram chari/
tatem:si nō habeat patientiam:fidem:hu
militatem:ꝛ spem. Sciēs ergo ille qui no/
uit oia:q̄ʒ vanuʒ sit absqʒ istis virtutibus.
quecunqʒ bona opa possidere:q̄ʒ dignum
interiorem hoiem tam preclaris virtuti/
bus premuniri:sic in qnqʒ opibus suis spe
cialibus que opatus est in mundo ꝛ in ad
uētu spiritus sancti quem ad hoc misit de
celo:ꝯsumationeʒ exhibuit:vt per hoc qđ
ipse fecit:ostēderet:qd in nobis esset mora
liter:ꝛ in ecclesia typice:allegorice:facien/
dum. Queris:que sint ista? Tam pre mul/
tis alijs solēnia sunt:vt esse nequeat vir ca
tholicus:cui hec plene nota:ꝛ preciosa nō
sint. Primuʒ opus:natiuitas est:scđm pas
sio:tertium resurrectio:q̄rtum ascēsio:qn
tum aduētus spiritus sancti. Deniqʒ ꝛ in
q̄ʒtum potuit:seruata est in numero simi/
litudo:q̄tenuʒ ꝛ numerus mysterio:ꝛ my
sterium numero:ꝯueniret. Tertia deniqʒ
die resurrexit a mortuis:vt tertium esse
opus:resurrectio notaretē. Die quadragesi
mo ascēdit in celum:vt q̄rtum esse opus
intelligeretē ascēsio. Die qnquagesimo:pa/
scha:qui grece dī penthecostes:missus est
apostolis spiritus sanctus:vt ptineret ad
qntum opus:hec ipsa solēnitas mōstraretē.
Scđm ergo q̄ q̄tuor sunt aialia ꝛ vna se/
des:ita pars ista que qnta est:respectu qua
tuor precedētiuʒ generalis est. Sed ꝛ sicut
prima pars ascribitē primo aiali (hoc est)
leoni:q̄ꝛ đ Christo ꝛ pastoribus agitē in ea:
scđa vitulo:q̄ꝛ de martyribus:tertia hoi:
q̄ꝛ de doctoribus:quarta aqle volāti:q̄ꝛ de
virginibus ꝛ heremitis:ita qnta pars:de
qua modo agere cepimus:sedi oipotentis
dei ascribenda est:nimiꝝ:q̄ꝛ illos precipue
tāgere videtē:de qbus dī. Ecce q̄ʒ bonum

Psal.

ꝛ q̄ʒ iocundum habitare fratres in vnuʒ.
Erāt in ecclesia primitiua:pastores ꝛ euan
geliste:erāt doctores ꝛ virgines habētes
singuli specialia dona:quasi specialia mem
bra corporis Christi:nec tñ ad ipsos solos
puenit illud qđ effusum est vnguētum de
capite Christi:sʒ ad oēs illos de qbus dī.
Multitudinis autem credētium:erat cor Actuū.
vnum ꝛ aia vna. Illi siqdem ordines spe/
ciales sunt:iste generalis. Illi in q̄tuor tpi/
bus singuli per singula cum suis ꝯtrarijs
habuere ꝯflictum. Iste in qnto tēpore:qđ
suum est:generaliter agit. Et qdem:q̄ꝛ se/
ptez sunt angeli:qui de templo pcedunt:
effundi zelum dei sup impios per singula
septem tpum manifestum est:sed tñ q̄ꝛ in
qnta parte libri agitē de ordine isto:liquet
q̄ in quinto tpe id de quo agitē in hac par
te:generalius ꝯsumatē. Ita enim (vt sepe
diximus) ꝯsiderāda sunt specialia:vt tñ ad
intuitum generaliuʒ:impetus spiritus di
rigatē. Aliud est eniʒ qđ in singulis tpibus
accidit fm speciem:aliud qđ in certis agi
tur fm genus:sicut aliud est per singulas
ebdomadas quadragesime facere diebus
dñicis memoriam dñice resurrectionis:
aliud (ꝛ si non ad aliud) totam ebdoma/
daʒ pasche semel tm̄ in anno solēniter ob
seruare. Ut ergo q̄ꝛ locus exigit de eo qđ
generale est:sermo seqtur. Quare (nō ab/
surde:queritē in hac quinta parte libri po/
tius q̄ʒ in aliqua precedētium) phyale ira
cundie dei effunduntē sup terram:ꝛ quare
eedem phyale:nouissime dicte sint:aut q̄
re dictum sit q̄ in illis ꝯsumata sit ira dei?
Opʒ enim nos (sicut extimo) ad inuesti/
gāda hec oia:nō paucis sermonibus labo
rare:ꝛ vt alia ex alijs intelligi queant:di/
uersa testimonia scripturaꝝ diligenter in/
serere. Lʒ autem cōis sit quo ad votum:
intētio ꝛ voluntas sanctoꝝ:oēsqʒ vnani/
miter zelentur vbi zelādum est:ꝛ misereā
tur vbi misericordia exhibēda:non frustra
tñ:alijs plus zeli:alijs plus clementie da/
tur:q̄ꝛ non oia tpa zelo:nec oia clementie
apta sunt. Ceteruʒ q̄ꝛ ijs qui plus diligit:

plus zelat:qualiter ordini ꝯuentualium:spe
ciali quadem prerogatiua amoris : zelus
donatus sit:inquātum deus dederit:apire
conabimur . Quatuor supra scripti ordi/
nes:qui per quatuor specialia tpa cuz suis
aduersarijs habuere ꝯflictum : apostoloꝝ
martyrum:ꝯfessoꝝ:ꝛ virginum:qualiter
natiuitate dn̄ica:passione : resurrectione:
atqꝫ ascensione ꝑfecerunt:in quatuor pre/
scriptis partibus sufficienter ostēdimus.
Sane q̄ntus ordo : de quo nunc agimus:
ꝯgregatus in honorem sancti spiritus:il
lum se esse ꝯuersatione ostēdit:de quo di/
cit psalmista.Ecce q̄ȝ bonum ꝛ q̄ȝ iocun/
Psal. dum habitare fratres in vnum. Sicut vn
guētum in capite qđ descēdit in barbam:
barbam Aaron Querimus autem qđ si/
gnificet hoc vnguētum:siue illud quo vn
gebantur reges in populo israel:ꝛ inueni/
mus scriptuȝ in actibus apostoloꝝ vnxiſ
Actuuȝ se deum patrem:hoiem Christum Jesum
spiritu sancto:sicut ꝛ psalmista longe ante
Psal. predixerat.Unxit te deus:deus tuus:oleo
letitie pre ꝯsortibus tuis.Pertinere autez
ad hoc oleum zelum dei : mysterialis illa
vnctio Jheu:qua vnctus est ab vno filio
rum ꝓphetaꝝ:misso ab Helyseo:manife/
ste demonstrat:quādoquidem ad hoc vn
ctus est in regem sup israel:vt deleret do/
muȝ Achab:ꝛ occideret sacerdotes:ꝛ cul/
tores Baal.Igitur apte liquet:ꝑ ad spi/
ritum sanctum ꝛ ad eius effusionem pti/
net zelus dei:qui vocatur ꝛ ira (haud du/
bium) ꝓpter eos quos iuste pdit de ter/
ra.Sed illud multo amplius ingrendum
est:qua ratione iste zelus dei:qui pertinet
ad spiritum sanctuȝ:in plagis nouissimis
ꝯsumari credatur:ne quis amittens tem/
pus gratie:abutatur clemētia vsqꝫ ad infi
nitum.Neqꝫ enim vsqꝫ in eternum susti/
net iustus iudex peccata reproborum:aut
oē peccatum equo pondere mulctādum:
aut passim dimittēdum decreuit:sed sicut
scriptum est. Oē peccatum ꝛ blasphemia
remittet hoibus:spiritus autem blasphe/
mie:nec hic remittitur:nec in futuro. Et
rursum. Quicunqꝫ dixerit verbum ꝯtra
filium hois:remittet ei:qui autem in spi/
ritum sanctuȝ verbum dixerit:nec hic di
mittetur:neqꝫ in futuro. Quis est autem
iste filius hois : nisi ipse qui ꝛ filius dei?
Quare ergo venialius est peccare in filiuȝ
q̄ȝ in spiritum sanctum? Nunqđ:quod a
cor de fidelium (deus auertat) maior est fi
lio:a quo procedit ipse:qui procedit spiri
tus sanctus? Absit. Sed qꝛ dei filius incar
natus est solus:ꝛ duꝝ videbatur homini/
bus credere esse deuȝ:eum qui quasi vnus
ex mortalibus:passibilis esse videbat ho/
minibus:ad bonitateȝ eius ptinebat igno
scere eis qui non facile credebant verbis
eius:pro.s.ꝙ boni ꝛ mali:similiter plerūqꝫ
sua verba loquuntur. Quando autem vi
sis miraculis ꝛ virtutibus spiritus sancti:
eundem spiritum sanctum blasphemabāt
dicentes : in Belzebub principe Demo/
niorum:eijcit iste demonia:iam excusatio
nem non habuerunt de peccato suo:qꝛ vi
derunt (inquit) ꝛ oderunt ꝛ me ꝛ patreȝ
meum. Notandum vero:ꝙ sicut dicit:pa
ter omnia fecisse per verbum:ita ꝛ filius
in spiritu sancto:vt vna operatio trium:
ꝛ vna potentia esse credatur : quamuis
alius sit in persona pater:alius filius:alius
spiritus sanctus. Sȝ si ita est:quare signa
ꝛ miracula specialius ascribuntur spiritui
sancto : ita vt dicit scriptura. Uirtus exi/
bat de illo (hoc est) de filio:ꝛ sanabat om/
nes:nisi vt eo modo intelligeretur perso/
na spiritus sancti : in virtute miraculo/
rum : quo intelligitur persona filij poten/
tia verborum : ꝛ persona patris in fabrica
totius mundi? Hec enim tria sunt que fa/
ciunt hoies admirari. Eminētia operum
creatoꝝ:ꝑfunditas sapientie:ꝛ virtus mi/
raculorum.Que tria:ꝛ si cōia sint ipsis tri
bus ꝑsonis : qꝛ vna in his oibus operatio
triuȝ:ꝓprietate tn̄ mysterij : hoꝝ primum
ascribitur patri:scđm filio:tertiuȝ spiritui
sancto.Querunt autem filij hoium imita
ri hec tria:ꝛ ꝑpaucis datum est venire ad Tria mi randa.
imitationem scđi:ad tertij vero imitatio/

nem:paucissimis. Nam ópari aliqđ opus
bonum:multoꝝ est. Loqui sapientiam:ali
quoꝝ. Porro ostēdere signa ⁊ miracula:si
cut raris ꝯcedit:ita non credere ostēdenti
bus:sed ecōtrario irrogare blasphemiam
spiritui (qui est auctor) peccatum est ad
mortē:⁊ iniqtas magna. Et ideo qui hoc
faciunt:excusationem nō habent de pecca
to suo (haud dubiū) q2 odium est in cau
sa: qđ grauius est oī scelere: ⁊ oī peccato.
Unde ⁊ deus ipse Moysi loqtur:dicens.
Ego sum deus fortis:⁊ zelotes visitās ini
qtatem patrum in filijs:in tertiā:⁊ quar/
tam generationem:⁊ eoꝝ qui oderūt me:
⁊ faciēs misericordiam in millia his qui di
ligunt me:⁊ custodiunt precepta mea. Igi
tur de opante bonum in veritate:non cre
dere ꝙ bonum sit opus eius:peccatū est:
sed nō mortale: q2 multi sunt hypochrite
qui opant:non causa dei: sed causa glorie
tpalis:de qbus ⁊ dī. Amen dico vobis re/
ceperunt mercedem suā. Eodem modo de
loquēte sapiētiam in veritate:nō credere
ꝙ vera sint verba eius:peccatū est oīno:
q2 saluator dicit doctoribus. Qui vos au/
dit:me audit:⁊ qui vos spernit:me spnit.
Siqdem ⁊ Regina Austri laudat a dn̄o:
q2 venit a finibus terre audire sapientiam
Salomonis. Ueꝝ q2 nōnulli sunt steriles
sapiētes:de qbus veritas dicit. Dicūt enī
⁊ non faciunt:immo q2 multi sunt qui ha
bēt verba verisimilia:⁊ tn̄ mendacijs ⁊ fal
lacijs plena sunt:habent ⁊ sup hoc qui au/
diunt:⁊ nō credunt:aliquā excusationem
de peccato suo:maxime pp illud qđ Joan
nes ait. Nolite credere oī spiritui:sed ꝓba
te spiritus:si ex deo sunt. Sane ostēdenti si
gna:que alijs nō ostēdit:non credere:sed
blasphemiam irrogare:peccatum est in spi
ritum sanctum:qđ non remittit in hoc se
culo:neq3 in futuro:q2 sine dubio talis ce/
citas:de odij liuore ꝓcedit:qđ nisi recedat
a corde hoīs:non pmittit eum pcipere ve
ritatem. Qđ si opponat de falsis ꝓphetis.
Scriptum est. A fructibus eoꝝ cognosce/
tis eos. Sed adhuc querēdum est diligen
tius. Cur qui dicit verbū ꝯtra filium ho/
minis:remittit ei:qui autem dicit ꝯtra spi
ritum sanctum nō remittit ei:neq3 in hoc
seculo:neq3 in futuro:maxime vt intelliga
tur:cur in hac quinta parte agat de effusi
ne iracundie dei: ⁊ de plagis nouissimis:
potius q̄3 in aliqua precedētium:⁊ cur ma
gis in illis q̄3 in alijs: ꝯsumata sit ira dei.
Quattuor opa Christi superius memorata:
iudicant qdem peccatores:⁊ vehementer
accusant:nec tn̄ in illis ꝯsumata est ira dei:
qm̄ adhuc supest:remedium in dono spi/
ritus sancti:ꝙ sicut eum qui ꝯuertitur:sal
uum facit a peccatis suis:ita ab electoꝝ ce
tibus:non ꝯuersos excludit. Qn̄ enim dei
filius factus est hō:exemplū exhibuit hu
militatis. Qn̄ factus est vitulus in ara cru
cis:exemplum prebuit patiētie. Qn̄ resur
rexit a mortuis:fidei fortitudine firmauit
corda credentium. Qn̄ ascēdit in altum:
spei alacritatem sublimauit in celum. Qn̄
in specie ignis misit spiritum sanctum:ad
diligendum se corda fidelium inflāmauit.
In quinto itaq3 loco dat pfectio sanctita/
tis electis:sicut ecōtrario ꝯsumatio iniqta
tis iniqs. Sicut enim humilitatem sequi/
tur patiētia:patientiam fortitudo fidei:for
titudinem fidei:spes:spem vero amor dei
qui est ignis diuinus. Ita supbiam cordis
comitat impatientia:impatiētiam infirmi
tas fidei:infirmitatem fidei desperatio:despe
rationem vero odium:qđ est peccatum ad
mortem:q2 qui deum odit:aut ꝓximum:
mortuus est:⁊ adhuc viuens in carne:in
inferno sepultus. Audiunt hoc multi: ⁊
admirātur:cur hoc de noxa odij speciali/
ter dictum sit: arbitrantes multa esse alia
grauiora peccata. Nunc igitur audiat ve/
ritatem:qui vult esse discipulus veritatis.
Dictum est ꝙ qui peccat in spiritum san/
ctum:nō remittitur ei:neq3 in hoc seculo:
neq3 in futuro. Quare hoc? Q2 ijsdem spi
ritus sanctus: amor est dei: ⁊ qui non h3
amorem:spiritum sanctum habere nō po
test:q2 amor:amorem querit: ⁊ charitas:
charitatem. Qui autē spiritum sanctum

non habet:non hz vitam in se manẽtem: qz sicut non rem similem : sed dissimilem dico:anima hominis:vita corporis est:ita vita anime:gratia spiritus sancti. Unde ⁊ per apostolum dicitur. Factus est primus Adam in animam viuentem. Secundus autem in spiritum viuificãtem. Qđ si spiritus est qui viuificat animam:⁊ ipse spiritus amor est:cum esse amor nõ possit:vbi odiuz est:quomodo anima illa viuere potest:que viuificãtem spiritum dei : qui est amor:in seipsa non hz? Igitur odium corde radicatum:peccatum est ad mortem:⁊ peccatum nihilominus ꝯtra spiritum sanctum. Nam spiritus sanctus amor est : qđ est peccatum amori ꝯtrarium:nisi odiuz? Dicit autem Joãnes. Filioli:hoc mando vobis vt nõ peccetis:sed ⁊ si peccaueritis: aduocatuz habemus apud patrem Jesuz Christum iustum : ⁊ ipse est ꝓpitiatio pro peccatis nostris. Sed est (inquit) peccatum ad mortem:pro quo non dico vobis: vt quis oret. Hoc vtiqz peccatum odium esse:ex eadem epistola manifeste apparet. Unde ⁊ Caym in exemplum accipit:qui stimulatus liuore odij: ꝓprium iugulauit germanum. Nec mirũ si crimen odij tanta plectitur pena. Si enim ꝯsumatio legis charitas est:qđ esse potest odium nisi ꝯsumatio peccatorũ? Sed non est ita intelligẽdum:quasi non sit orandum pro odientibus:cum Christus dicat. Orate pro inimicis vestris:sed non ita est orãdum pro eo: sicut pro quolibet alio vitio:vtpote ꝑ passione ire:aut gule:ꝯcupiscentia oculorũ : ⁊ his similibus:que ⁊ si quottidie ab inimicis agantur:facile tñ oratione relaxari creduntur. Nonnunqz enim hoies venundati sub peccato:ad hoc ex lege carnis trahũtur:etiam ⁊ inuiti. Non tñqz orandum est pro odio:sicut pro alia passione:qz siue volens quis odiat:siue nolens:qđ aliquando accidere ꝯsueuit ex culpa precedẽtium delictorũ:quãdiu tamen odit:manet in morte:⁊ nisi desinat odire:vitam penitus habere non potest. Unde ⁊ saluator ait. Si offers munus tuum ante altare:⁊ ibi recordatus fueris qz frater tuus habet aliquid aduersum te. Relinque ibi munus tuum ante altare:⁊ vade prius reconciliari fratri tuo : ⁊ tunc veniens offer munus tuum. Si autem (teste veritate) oblatio non suscipitur pro discordia : restat vt peccatum odij:quod est radix discordie : deterius sit omni peccato : ⁊ in eo sit consumatio iracundie dei. Nec mirum si peccatum odij tam sit execrabile apud deum:quandoquidem ⁊ apud homines nihil eo scelestius: nihil odibilius sit. Quãtumqz etenim sit tibi frater improbus ⁊ molestus : dumtamen de illius dilectione nõ dubitas:equanimiter eum sustines : equanimiter portas. Si vero te ab illo odio scis haberi: vix pateris:⁊ quantiscunqz blandiatur obsequijs:quasi quedam stercora blandimenta ipsa ꝯtemnis. Oramus ergo pro odientibus:⁊ calumniantibus nos: vt deus qui omnia potest:visitando corda eorum:a cathena impietatis eripiat ⁊ reuocet ad iter charitatis ⁊ pacis. Non autem oramus: vt manentes in odio salui fiant:quia scriptum est. Omnis qui odit fratrem suum homicida est:⁊ omnis homicida non habet hereditatem in regno Christi ⁊ dei. Et notandum ꝙ si aliquis odit p̄ximum suum quasi inimicum dei putans eum hereticum:aut scismaticum:ſm ꝙ Paulus odiebat Christum ⁊ discipulos eius:emulator existens paternarum suarum traditionum:non peccat peccatum illud : pro quo non est orandum:quia ignorantia excusat illum:sicut ⁊ Paulus ipse dicit. Misericordiam consequutus sum:quia ignorans feci. Unde ⁊ saluator positus in cruce ait : de quibusdam. Pater ignosce eis: quia nesciunt quid faciunt. Et hoc quidem de illis qui putantes bonum malum emulantes persequuntur bonos : habentes zelum dei : sed non ſm scientiam. Ceterum qui scienter odit deum ⁊ membra eius : ipse est qui peccat peccatum illud: quod est in spiritum sanctum : quod non

remittitur in hoc seculo: neqꝫ in futuro
(dicente domino.) Uiderunt ⁊ oderunt
me ⁊ patrem meum: iam excusationem
non habent de peccato suo. Unde ⁊ in do
minica passione: dicit euangelista. Sciebat
Pylatus ꝙ ꝓpter inuidiam tradidissent
eum. Igitur peccatum odij (quod alio no
mine vocatur iniquitas) ipsum est pecca/
tum in spiritum sanctum: ⁊ peccatum ad
mortem: de quo dicit Joannes. Est pecca
tum ad mortem: non pro illo dico: vt ro/
get quis: ⁊ quasi quereretur: quod esset il/
lud peccatum: adiecit ⁊ ait. Omnis ini/
quitas peccatuꝫ est. ⁊ est peccatum ad mor
tem. Ecce aperte dicitur hic iniquitatem
peccatum esse ad mortem. Quod si ita est:
quod est ꝙ superius dixerat. Omnis qui
facit peccatum: ⁊ iniquitatem facit: ⁊ pec/
catum iniquitas est? Et rursum. Omnis
qui in eo manet: non peccat: ⁊ omnis qui
peccat non vidit eum. Et item. Omnis
qui natus est ex deo: peccatum non facit:
nisi vt intelligamus de illo peccato quod
ipse iniquitateꝫ cognominatur? Alioquin
quomodo stabit illud quod superius dixe
rat. Si dixerimus quia peccatum non ha-
bemus: ipsinos seducimus: ⁊ veritas in
nobis non est: ⁊ si dixerimus quia non pec
cauimus: mendacem facimus eum: ⁊ ver/
bum eius non est in nobis? Quis igitur
intelligeret verba ista: nisi ipse qui ligauit:
dissereret? Si enim qui peccat ex deo non
est: quomodo si dixerimus: quia peccatum
non habemus: ipsinos seducimus ⁊ veri
tas in nobis non est: nisi vt intelligamus
illud quod ipse in fine intelligendum do/
cuit. Qui scit fratrem suum peccare pecca
tum non ad mortem: petat ⁊ dabitur ei vi
ta peccandi non ad mortem? Quid vero
est quod adiungit. Est peccatum ad mor/
tem: non pro illo dico: vt roget quis: nisi
vt de illo intelligamus peccato: quod ipse
protinus subiungens exponit dicẽs. Om
nis iniquitas peccatum est: ⁊ est peccatum
ad mortem? Restat ergo querere. Utrum
odium sit peccatum iniquitatis: pro quo
dicit non orandum: quum nulli confiten/
ti ⁊ penitenti indulgentia neganda sit: eti/
am in extremo articulo? Uideamus ergo
vtrum in his que supra scripta sunt: ipse se
metipsum exponat: ⁊ quid nobis voluit
intimare: aperiat. Si ꝯfiteamur (inquit)
peccata nostra: fidelis ⁊ iustus est: vt re/
mittat nobis peccata nostra: ⁊ emũdet nos
ab omni iniquitate. Et adiecit. Si dixeri/
mus: quia non peccauimus: mendacem fa
cimus eum: ⁊ verbum eius non est in no/
bis. Quod si iniqtas peccatum est ad mor
tem: pro quo nemo orare permittitur: qđ
est qđ dicit. Si ꝯfiteamur peccata nostra: fi
delis ⁊ iustus est: vt remittat nobis pecca
ta nostra: ⁊ emundet nos ab omni iniqui/
tate: nisi qꝛ hocipsum est peccatum iniqui
tatis: nolle dimittere ⁊ confiteri peccata?
Quis est autem qui peccato carere non
vult: nisi ille qui desperatus est: ⁊ quasi ani
mal brutum: promptus est ad omnem ini
quitatem? Unde ⁊ de hoc peccato per psal
mistam dicitur. Dixit iniustus vt delin/
quat in semetipso. In seipso delinquit: qui
seipsum desperando occidit. Et hoc qua/
re? Qꝛ dolose (inquit) egit: vt inueniatur
iniquitas eius ad odium. Et quid ibi seq
tur? Uerba oris eius iniquitas ⁊ dolus: no
luit intelligere vt bene ageret: iniqtatem
meditatus est in cubili suo: astitit omni vie
non bone: malitiam autem nõ odiuit. Ec
ce (hoc est) iniqtas. Si dicis in corde tuo:
multa mala feci: multas iniqtates commi
si: nõ est vnde primo peniteaꝫ frustra: cum
non sit spes: qua possim reconciliari deo:
⁊ si recedam procul a timore dei: ⁊ faciam
quicqđ mihi occurrerit faciẽdum: gaude
bo dumad vixero cruciandus in fine: quin
immo non cruciabor: falsa sunt enim oia
que dicunt: nulla erit vita: ꝯsumata hac vi
ta. Hanc iniqtatem meditatus est iniustus
in cubili suo. Non igit sic est orandum pro
eo vt dimittantur eius peccata: quõ illius
qui ꝯfitetur ⁊ penitet: qꝛ nisi ex corde peni
teat: indulgentiam promereri non potest.
Hãc solum pro illo orationem facere: ⁊ pos

Oratio pro desperatis

sumus & debemus: vt deus (cui nihil est
impossibile) auferat duritiaꝫ cordis eius:
& eum si sibi plꝫ ad ꝯfessionem & satisfactio
nem ꝑducat. Pro eo autēꝫ qui confitetur:
lꝫ omnibus christianis preces effundere
apud misericordem deum: vt ei remittat
dn̄s benignitate sua: qđ pro sua infirmita
te: exsoluere pro velle non potest. Sicut
enim qui odit: indulgentiam ꝯsequi non
meref: ita qui diligit: securus est: fiduciam
sibi dāte veritate ipsa: que de peccatrice fe
mina diligente se dicit. Dimissa sunt ei pec
cata multa: qm̄ dilexit multum. Lꝫ ergo
de omni peccato: timendum sit: magnam
tn̄ fiduciam non habentibus voluntatem
peccandi: Joānes iste prestat: cum dicit. Fi
lioli hec scribo vobis vt non peccetis: sed
& siquis peccauerit: aduocatum habemus
apud patrem Jesum Christum iustum: &
ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Et
illud qđ iam supra meminimus. Qui scit
fratrem suum peccatum peccasse: non ad
mortem petat: & dabitur ei vita: peccanti
non ad mortem. Illud vero peccatum qđ
proprie vocatur iniquitas: ac si vorax Ca

Caribdis.

ribdis: que hominem pertrahit in profun
dum: metuendum est: q: quo semel inuol
uit: suffocat: & occidit. Pro huius metu
voraginis: multa dissimulant prelati eccle
siarum: & errata ꝙꝫ plurima sustinent sub
ditorum. Sustinent infantiam: patiuntur
adolescentiam: tollerant iuuentutem. Sed
& cum fructum non inueniunt: nisi ma
lum: iure iam indignari incipiunt: attamē
cum interna clementia: & modestia qua
dam. Si vero nec sic conuertuntur ad pe
nitentie fructum: sed quod bis deterius
est: alios quoqꝫ ad malum concitant: & ꝓ
uocant ad peccandum: quid restat nisi sen
tētia illa: quam imposuit cultor vinee: qui
pro ficulnea exorauit? Siquidem (inquit)
fructum fecerit: sin autem in futuro succi
des illam. Plerunqꝫ tamen in vna quali
bet etate: velut quoddam semen herbaruꝫ
citius currit hō ad malitie culmen: etiam
in minori etate: q: nimirum: vt puerorum
aliq: diuina inspiratione compūcti: semet
ipsos transcēdant: & infra annos puberes:
canos perfectionis producunt: ita nōnul
li dyabolico inflati spiritu: nihil obmittūt
prauitatis cōmittere in etate puerili: adeo
vt multos senes astutia iniquitatis exsupe
rent. Siue ergo illos qui quasi gradatim:
& per tempora ad peiora facinora dilabun
tur: siue eos qui scelerius fructum iniqui
tatis producunt: sustinere amplius non
oportet ecclesiam: q: & si eis esset deferen
dum pro tempore: ne forte eos visitet dn̄s
& eripiat a vinculo Sathane: quo captiui
tenentur: ne tamen videantur consentire
qui presunt: si enormia ꝙꝫ misericorditer
sustinent: bonum est magis: vt vnus pe
reat: ꝙꝫ multi periclitentur in vno: preser
tim: cum de eis: salus dubia sit: detrimen
ta vero per eum manifesta non pauca.
Quis enim quot virgines per vnum pra
uum hominem: quem ecclesia patitur vt
conuertatur: violentur: ignoret? Ergo
ne iustum est: vt dum vnum ferire: ne
moriatur: metuit: multos innocentio
res: ad mortem protrahi patiatur? De
bemus ergo ad tempus saluti peccatoris
clementer: ac benigne: consulere: in spi
ritu mansuetudinis: errantem sepenu
mero exhortari: quamdiu eius (vt iam
dixi) miseriam: sine multorum detrimen
to tollerare valemus. Quod si nihil pro
ficimus; oportet eum tandem assumpto
zelo: velut in quarto anno corripere: si
forte exasperatus redeat ad cor: & a pra
uis operibus resipiscat: in quinto vero
si non corrigitur: vti ferro incisionis.
Sed quare istud? Quia non potest ho
mo diu manere in eodem statu: sed
aut a bono pergit in melius: aut a ma
lo cadit in peius. Sicut enim boni in
melius: ita mali proficiunt in peius.
Isti namqꝫ fidei sue addunt patienti
am: patientie humilitatem: humilitati
spem: spei vero charitatem. Illi in
credulitati sue: apponunt impatienti
am: impatientie superbiam: superbie de

speratione m : desperationi odium. Sicq3
fit: vt quomodo electi in quinto loco acci
piunt ignem diuinum : donum .s. spiritus
sancti : ita reprobi velut in quinta aposta
sia : incidant in odium : quod est contra
rium charitati : et ob hoc supra modum
mortaliter peccant : quia in spiritum san
ctum : et incidunt in crimen illud pessi
mum: quod non remittitur hominibus:
neq3 in hoc seculo: neq3 in futuro. Et scie
dum q vsq3 ad tertium precipitium susti
net dominus peccatorem: parcens et mise
rans delinquenti. In quarto terribiliter
minatur: non conuerso in tribus: in quin
to vero non remittit : nec in hoc seculo:
nec in futuro. Hinc est enim q per pphe
tam dicitur. Hec dicit dominus. Super
tribus sceleribus populi: et super quartum:
non conuertam eum. Qui enim in tertio
non conuertitur: super quartum se domi
nus non conuertere dicit. Quia qui pec
cato infidelitatis addit impatientiam: im
patientie superbiam : et non conuertitur:
iam super quarto tollitur spes vt conuer
ti possit : quia desperatio que succedit in
quarto loco : vicina est peccato : qd est ad
mortem : et tanto difficilius ad vitam re
meat: quanto a calore fidei desperando re
cedit. Et tamen si adhuc potest : conuer
tatur et viuat: ne forte qui quatriduanum
excitauit a mortuis : et qui minatus est fi
culnee: flexus est ad precem cultoris : mi
sereatur etiam nunc: cum se non misereri
iam dicit. Sed de tribus sceleribus videa
mus: cur et ab ipsis non tollitur spes : aut
Ioānis cur magis a quarto q a tribus tollatur.
Prius tamen oportet breuiter dicere: q si
cut in ordine quatuor animalium: aliquā
do prescribitur homo: vtpote in Ezechie
le propheta : aliquando leo : sicuti in hoc
libro: ita aliquando incipimus ab humili
tate: que pertinet ad hominem : siue a su
perbia que est contraria eius: aliquando a
fide vel infidelitate. Etenim et fides sm
aliquid : et sm aliquid humilitas prima
est. Quocirca si aliquando a fide: aliquan
do incipimus ab humilitate: non est incu
rie: sed auctoritatis. Utrunq3 enim licet: et
ideo vtrunq3 tenemus. Ut autem quod
querebatur : accedat primam perditionis
causam: peccatum esse superbie: omnibus
catholicis notum est. Hac vnigenitus dei
filius volens in prima fronte perimere:
venturus ad redimendum mundum: nō
in sua maiestate venire voluit: et virtutem
ostendere potestatis: sed qui erat deus fa
ctus est homo : qui erat magnus factus
est paruus : qui diues erat factus est pau
per: et qui dominus: seruus: vt sm nomen
eius et gloriam : sic esset laus eius in fines
terre: vt bonum humilitatis: quod super
be contempserant creature : q sit precio
sum et deo dignum : operando potius q
loquendo monstraret. Quicunq3 ergo
post hoc superbire non metuit: magnum
valde crimen committit : peccans vtriq3
in ipsum Christum : qui paruus et humi
lis factus est. Ut enim perstringamus pau
ca de multis : qui sciens paupertatem re
gis sui: erubescit egere : nonne Christum Peccatum in Christū
offendit: positum in presepio? Qui erube
scit ascendere mite animal Christi : et spu
mantis sibi equi arrogantiam querit: non
ne regem suum offendit: quem sedisse su
per asinum reminiscitur? Qui ministra
re dedignatur equalibus : nonne domi
num suum offendit : lauantem pedes di
scipulorum suorum? Qui ergo post Chri
sti humilitatem superbire non confundi
tur in ecclesia dei : et contra preceptum ei
us contumaciter pergit: quasi vnum sce
lus dignum damnatione committit. Or
vero que hominibus impossibilia sunt:
deo non esse impossibilia (teste ipsa veri
tate) didicimus: qui amore glorie tempo
ralis conuerti refugit : tangitur plerunq3
a domino: in eo quod magis amat: vt dū
quasi cathena ferri : qua erat obligatus:
rumpitur: saltem vel percussus : conuer
tatur ad deum. Sed ecce secundus hostis
velut e latere consurgens : querit subuer
tere opus dei: et apponere iniquitatem su

per iniquitatem. Incipit enim homo sti/
mulatus a Dyabolo: murmurare in fla/
gellis: ⁊ erumpere in voce contra domi/
num: nesciens: aut paruipendens pensare
sm opus Christi: quod sustinuit propter
nos: qui peccatum non fecit: nec dolus in/
uentus est in ore eius. Peccat igitur qui
sic murmurat in Christum passum: qui
non pro sua culpa: sicut nos: sed pro no/
stris criminibus passus est. Patitur ta/
men dominus: ⁊ hoc crimen secundum
addens adhuc ꝯuertere peccatorem. Qui
enim Christum suum resuscitauit a mor/
tuis: suscitat afflictum a miserijs flagello/
rum: vt accepta misericordia: confortetur
⁊ viuat. Si autem liberatus a flagellis:
non credit ꝙ ad hoc percusserit eum do/
minus: ⁊ sanauerit: vt decetero non in
Fortūa peccato: sed in iustitia viuat: sed deputans
vtrunqꝫ fortune: non querit que dei sunt:
sed que mundi: quasi tertium scelus com
mittit: peccans in eum qui mortuus est
propter peccata nostra: ⁊ resurrexit pro/
pter iustificationes nostras. Sed ⁊ ple/
runqꝫ cui pius medicus videt non pro/
fuisse flagella: querit illum blanditijs re/
uocare ad se sublimans eum secum in al/
tum: ⁊ faciens ei contra spem cuncta pro/
spera euenire: si quo modo recogitet ⁊ cō
sideret longanimitatem patientie dei: ⁊
querat videre bona domini in terra vi/
uentium. Qui ergo conuertitur: vel isto
modo: inueniet adhuc salutem. Qui au/
tem nec isto modo conuertitur vt credat
in eum qui pauperem facit ⁊ ditat: humi/
liat: ⁊ sublimat: sed quia sibi (vt ipse pu/
Fortūs tat: ⁊ vt aiunt quidam) videt arridere for
tunam: priuatur spes eius a desiderio futu
re beatitudinis: ⁊ incipit caducas huius
vite sperare diuitias ⁊ honores: eo magis
meretur indignationem illius: sine quo:
nec passer cadit in terra: quo nec per ad/
uersa flagellorum: nec per prospera vite
huius reuertitur ad eum qui fecit illum:
sed ambulat per vias desideriorum suoꝝ.
Igitur super quarto scelere: non conuer/
tit eum dominus: sed dimittit eum sm
desideria cordis sui: ne forte si verum tan/
git eum plaga: iterum incipiat blasphe/
mare. Mittit tamen ad euꝫ nuncios suos:
qui ei aperiant vias suas a principio vsqꝫ
in finem: siue confortando illum in aduer
sis: siue deterrendo in prosperis: ne forte
se de ignorantia: aut inhertia predicatoꝝ
excuset. Qui si forte ad extremum: in te/
dium ei vertitur verbum dei: ⁊ nō solum
non recipit correptionem: verumetiam
quasi nuntium mali: deridere incipit ⁊
odire: spernens ⁊ ipsum qui missus est: ⁊
eum qui misit illum: quid restat nisi vt ab
scidatur mala arbor: ⁊ in ignem mittatur?
Nam ⁊ propter diuersas infirmitates: nō
vnum tantum qui occurreret forte vni:
sed diuersos ordines predicatorum voluit
esse deus in ecclesia sua: vt qui non audit
primum: audiat vel secūduꝫ. Et qdem lau
dabilis est: qui corrigit ad vocem episco/
pi loquentis communiter in ecclesia: ⁊ iu/
bentis mandata dei: siue prohibentis con
traria: quasi potestatem habentis: animad
uertens illud quod dicit apostolus. Qui
resistit potestati: dei ordinationi resistit.
Qui autem tam durus est: vt nolit obedi
re episcopo: nisi sciat id quod precipit esse
mandatum dei: audiat vel dyaconum le/
gentem euangelium dei: ⁊ conuertatur ⁊
viuat. Si autem se dicit non intelligere:
audiat vel sacerdotem habētem officium
docendi: ⁊ exponentem sibi quottidie ver
ba dei. Si autem quia forte vita eius con/
temptibilis apparet: contemnit qui hu/
iusmodi est: predicationem illius audiat:
vel heremitam: cui nihil cum mundo cō/
mune. Si autem omnes abijcit: om/
nes contemnit: ⁊ etiam (vt ita dixerim)
ipsum Helyam: quid expectatur ab He/
lyseo: nisi effusio phyale iracūdie dei? Ve
rum hoc de quolibet prauo homine nolē
te intelligere: vt bene agat.
¶ Nunc de multitudine populi munda
ni (cuius causa est similis) videamus. Li
cet enim pro electis tantummodo dictum

fit. Messis quidem multa: operarij pauci: rogate ergo dominum messis vt mittat operarios in messem suam: nihilominus tamen & ad reprobos: quorum infinita est multitudo: multi enim sunt vocati: pauci vero electi: missi sunt iidem operarij: vt excusationem non habeant: & communiter vtrisq; loquuti sunt verba dei. Missi sunt autem fm tempus & tempus: primo apostoli: secundo martyres: tertio doctores: quarto contemplatores: & non audiuit eos mundus. Et ob hoc in qnto tempore missi sunt alij: qui effunderent super genus phyalas iracundie dei vt induratum & obcecatum ambulet in tenebris: & nesciat quo vadat: donec in sexto tempore mittantur iudices contra illud: qui auferant de terra memoriam Babylonis: vt non vocetur in eternum genus pessimorum. Igitur si ea que supra notauimus: ad animum reuocamus: a quarto gradu: vel ordine: vel tempore: initiatus ostenditur iste zelus: sed tamen in quinto consumationem accepit. Multis autem modis: & non vno tantum congruens est zelus dei: specialibus viris: siue qui in Helya: siue qui in Helyseo designati sunt: tum quia qui amplius diligit: ampliori zelo accenditur contra delinquentes: tum quia illos amplius decet zelari: quorum vita irreprehensibilis est: & quibus manifestatio spiritus testimonium reddit. Deinde quia talibus viris magis solent homines contumaces deferre: deinde quia non est vn de timeant: si aduersus eos scandalum concitatur. Hi plerunq; verbo: plerunq; epistolis: & mandatis: culpas delinquentium increpant: eis autez qui incorrigibiles sunt: omnino moti animis cōminantur. Quanta autem virtus sit in ore spiritualium virorum ad faciendam vltionem: testaf beatus papa Gregorius in libro dialogorum: Gregorius. exemplo sancti Fortunati: qui motus animo pronunciauit moritur: cum qui prius percussit cymbala: q̃ ipse aperiret os ad benedictionem dei: & alterius viri sancti: ad cuius vocem percussi sunt quatuor viri morbo elephantino: sed & beati Benedicti: quem dicit tantam gratiam fore consequutum: vt si quid vnq̃ : non iam decernendo: sed minando diceret: tantas vires sermo illius habebat: ac si hoc non dubie: aut suspense: sed iam per sententiam protulisset. Uerum hoc ad ostensionem potentie: non ad exemplum interne subuersionis eorum qui condemnantur in spiritu: adeo vt non possint vltra surgere a reatibus suis. Alia est enim plaga exterior: que paucos tangit: alia interior: que multos includit. Causa vero plage interioris: vel potius occasio ista est. Est aliqs peccator ambulans in erroribus suis: qui verba dei nō solum facere: sed nec sicut expedit audire potest. Hunc assumēs presbyter suus: querit reducere ad viam vite incipiens a spiritu mansuetudinis: & confirmans in eo omnez charitatem: si quo modo dulcibus electuarijs & vnguētis lenibus delinitus: vires accipiat & sanetur. Idcirco enim a principio ostensus est spiritus sanctus in specie columbe: vt non prius liceat predicatori exacerbare peccatorem: q̃ verbis prius pacificis inuitetur ad gratiam: & nō est quod alij daf a domino fm plus & minus: dico spiritus mansuetudinis: qui precedat in populo peccatore: sicut Moysi: alij spiritus zeli: sicut Helye & Helyseo: ad faciendum iudicium in populo non credente: sed ambulante vsq; in finem in aduētionibus suis. Sicsic sanctis apostolis: & euangelistis & doctoribus spiritus mansuetudinis datus est ad salutem (dicente domino Joāni: qui volebat iam tunc tempo is imitari zelum Helye.) Nescitis cuius spiritus estis? Filius hominis non venit animam pdere: sed saluare. Non enim omnibus sanctis datus est spiritus Helye: sed aliquibus. Oportebat enim preire spiritum mā suetudinis in apostolis & alijs predicatoribus veritatis: & sequi tandem spiritum Helye & Helysei circa finem ad faciendum vindictam in nationibus: & in Psal.

erepationes in populis. Et hoc quidem in sanctis operatur deus. Quid vero spiritus malus in filijs diffidentie? Quamdiu sancti predicatores palpant: et liniunt plagas eorum: honorant et reuerentur eos: sicut et Herodes Joannem: anteq̃ argueret eum de vxore fratris sui. Si autez post multas exhortationes et dulcia verba sanctorum: quibus pascitur peccator et non corrigitur: venit repente ad eum alius in spiritu Helye et Helysei: aut corrigitur ad verbum eius: si corrigendus est: aut effectus de correctione deterior: mox desperat: et quod eo deterius est: incipit persequi et odire medicum: qui plus salutem eius diligit: q̃ vitam suam: adeo vt nec timore mortis obmiserit loqui sibi in virtute dei: si quo modo possit eum liberare a morte: et soluere a vinculo captiuitatis sue. Hec igitur causa est: cur increpatio seua sanctorum plaga nouissima dicta est: et quia in ipsa consumata sit ira dei: nimiruz: quia in alijs verbis sanctorum retinetur per tempora impetus ire dei: eo q̄ simulēt sancti loqui peccatoribus verba dura: vt non corruant in foueam desperationis: in istis quia tempus est iudicij: quo ad istud non attenditur: quid inde sequatur: sed aut faciat fructum sterilis arbor: aut excidatur: vt arescat: et in ignem mittatur. Magnuz igitur est hoc signum et mirabile: qđ visum est in celo (hoc est) in spirituali intellectu: q: satis admirantur homines: cum incipiunt videre: qđ aliquando non videbant: et intelligere aliq̃ occulta iudicia que non intelligebant: de quorum numero hoc erat magnuz satis et mirabile: cur. s. alij sancti pepcerunt viris impijs et sustinuerunt eos vsq; ad mortem: alij punierint eos et occiderunt: et cur aliq loquantur peccatoribus humiliter et benigne quasi fratribus suis egrotātibus ad mortem: alij in zelo q̃si hostibus dei: et tñ vtriq; benefaciāt: et vita vtriq; faciant: ab vno dño ꝯsequantur? Est enim hoc ipsum signum magnum et mirabile: et ideo aliqd aliud: qđ maius est seipso: significat. Et qđ est illud? Aduētus redēptoris et iudicis. Una psona est Christus Jesus: et tñ deus et homo. Uenit primo quasi hō in spiritu lenitatis: venturus est scđo: quasi deus in spiritu iudicij et ardoris. Uenerat primo vt redimeret mundum: venturus est scđo: vt iudicet genus humanuz. In primo aduētu aiati sunt peccatores: in scđo timebunt ēt iusti. Qui igitur sic sibi blādit de misericordia vt nō timeat iudiciuz: stultus est: q: vtrūq; est dñs: misericors. s. iustus. Ecce huius rei signum est. Et q̃uis nō ptineat specialr hoc signum: qđ in sex vel septem angelis ostēsum est: nisi ad diem iudicij: q: tñ plage ipse angelorum nouissime dicte sunt: subintelligitur precessisse alia tpa: et alias plagas: quarum respectu hee plage nouissime dicte sint: que oia velut initialia quedaz memorāda erāt: vt ex collatione eorum: posset intelligi ipsuz signū. Neq; enim ad se dr simplr quinarius numerus: sed ad q̃tuor precedētes. Per tria etenim tpa (vt iam diximus) expectata ficulnea: in q̃rto erat oino (iubēte dño) succidenda: sz abundauit in misericordia dñs vinee: vt eam anno q̃rto equanimiter sustineret: succidēdam absq; dubio in anno qnto: si in q̃rto nequaq̃ faceret fructum: qđ qualr ꝯueniat qnq; partibus libri huius: et qua gratia rōnis effusio phyalarum respiciat: ꝑpter qntum ordinem sufficienter (vt credimus) dictuz est: q̄ nō pro modo verbi sufficiēter dictum sit: qđ magno volumine indigeret: sed nos hoc in transitu dixisse arbitramur sufficere: qui ad alias abyssos q̃ztotius trāsire tenemur: et scrutari cetera que sequuntur. Abyssus enim abyssum inuocat: q: ꝓfundum vnius scripture aliud profundum inuitat: et q̃zto plura dicuntur: tanto plura remanent que dicantur. Psal.
Ad sequētia igitur maria transeundum est: et qd i alia abysso lateat videamus. Seqtur.

Et vidi tanquam mare vitreum mixtum igne. T. 3.

In veteri testō legimus Salomonē se

cissent mare eneum: in quo repleto aq̃ lauarē tur sacerdotes. Hic autem mare vitreum: ⁊ hoc mixtum igne ostensum est in spiri tu archanorum celestium rimatori: quia veteris testamenti baptisma: sordes qui dez exteriores abluere poterat sicut aqua interiores non poterat: immunditias ve ro interioris hominis: solus ignis consu mit diuinus. Et rursum verba legis sona re populus ille carnalis: eris mare tynniē do poterat: videre autem per speculum in enigmate: proprium est fidelium Chri sti. Uerum quia nec istud omnibus da tum est: quos vnda baptismatis abluendo purificat: nec ita despicimus baptismata prioris testamenti: vt nostrum quoq; ba ptisma pariter consutemus: congruētius in mari eneo: vitam intelligimus sacerdo talem: in mari vero vitreo conuersatio nem monastichcam. Debet sane sacerdota lis vita predicatione esse sonora: mona chorum: qui ⁊ ad hoc vocati sunt: con templatione perspicua. In aqua etenim verbum: in igne donum spiritus designa tur. In aqua doctrina littere: que non est preter fidem: in igne spiritualis ⁊ viuifi cus intellectus. Et illa quidem doctrina: si sane vtimur ea: emundat grauiora crimi na: hec vitia spiritualia diligēter exiccat. Postremo illa animum virtute humilita tis instruit: hec humiliatum igne charita tis accendit. Quod autem mare istud: nō ad quoslibet fideles pertineat: sed ad so los perfectos: sequentia manifestant: cum subditur.

In populo lex

T. 3. ¶ Et vidi eos qui vicerunt be stiam & imaginem illius, & nu merum nominis eius, stantes su per mare vitreum.

¶ Si in bestia designatur multitudo in fidelium persequentium ecclesiam dei: in imagine: doctrina ipsius bestie: in nume ro nominis: numerositas vitiorum: quos melius esse dicimus qui tria ista vicerunt q̃z illos de quibus dicit Augustinus. Nul los comperi meliores q̃z qui in monaste rijs profecerunt. Tres deniq; ordines com mendat idem vir: super librum psalmo rum: Laycorum primum: clericorum se cundum: monachorum tertium. Et qui dem ab horum primo exigitur specialiter victoria bestie: a secundo non solum be stie: verumetiam ⁊ imaginis: a tertio non solum bestie ⁊ imaginis: verumetiaz ⁊ nu meri nominis illius. Sufficit enim layco seruare viriliter fidem suam: ⁊ pugnare pro ipsa vsq; ad mortem: dummodo non maneat in mortali peccato. Clerico non sufficit seruare fidem: quia os layci: cleri cus esse debet: quando quis interrogat de doctrina Christi: ⁊ necesse habet stare in acie in die prelij: aduersus insidias he reticorum: ⁊ confundere eos qui contra fi dem ex aduerso consurgunt: sicut de bea to Stephano scriptum est. Surrexerunt quidam de synagoga: disputantes cum Stephano: ⁊ non poterant resistere sapiē tie ⁊ spiritui qui loquebatur. Si enim in terrogantur layci de fide sua: aut se simpli citer christianos esse profitentur: aut se cre dere dicunt in patrez: ⁊ filium: ⁊ spiritum sanctum. Si autem queritur de ratione huius fidei. Respōdent. Non est nostrum de hoc reddere rationem: quia layci su mus: ⁊ ydiote: ⁊ ignorātes legem dei: sed sunt apud nos doctores nostri: a quibus potestis ista sciscitari: qui vobis ad omnia interrogata sufficienter respondeant. Hec enim solet esse excusatio laycorum: ad eos qui se interrogant de fide sua. Quod si ita est: quomodo stabit fides laycorum: si cle rici deficiunt in responsis doctrine? Ne cesse est ergo: vt tales sint: qui tam fidei constantia q̃z doctrine puritate superent bestiam ⁊ imaginem eius: q̃tenus nec mē bra deficiāt in tormētis: nisi cū victorie pal ma: nec verba in respōsione: q̃z diu loquen di virtus ⁊ facultas inest. Sane victoria nois huius bestie: qui manet in multitu dine illorum delictorum: que q̄dem: ⁊ si ab alijs

Augu.

Actuū

iudicentur venialia:a pfectis tñ viris:ac si
mortalia deuitantur : a veris ⁊ deo dignis
monachis:qbus lꝫ viuere:sicut libet:po/
tius q̃ ab alijs exgri pōt:non q: ⁊ in ordi
ne laycoꝝ:aut clericoꝝ:non fuerint multi
qui sub specie layci:siue clerici pfectionem
monastichaꝫ obseruarint:sicut ecōtrario:
multi habentes habitum monachi:longe
sunt a pfectione illa quam habitus figura
pretēdit:sed q: priuata:solēnibus:non pre
iudicāt:nec gratia occulta manifesti doni
ordinem soluit. Ut enim pretermittam ce
Ad qd religiosum intrare. tera:ad qd religiosus aliqs ingredit claus/
trum:de quo sine mādato : non lꝫ egredi:
vel ad horaꝫ:nisi vt auertat oculos suos ne
videat vanitatē:vt abstineat aures suas ne
audiat cātica meretricū:⁊ verba filioꝝ hu
ius mundi:pro qbus se pphета immūduꝫ
labijs esse gemebat : vt abstineat a verbis
ociosis:⁊ a supflua voluntate ciboꝝ:necnō
ab oi munere ⁊ proprietate habendi aliqd
absq; certo mādato:⁊ qd his oibus maius
est:a pprio arbitrio voluntatis:quatenus
calcata tam multiplici materia vitioꝝ:ipsa
quoq; vitia sine difficultate vincant. Dif/
ficile est enim valde vincere vitia:vbi mul
tiplex est ⁊ valida materia vitioꝝ:magnū
est ⁊ pro magno habendum:si aliqs sic vi
uit in seculo:vt nō preualente hoste:supet
ab eo. Neq; enim q: nō superatur:idcirco
mox est aliquis pro victore habendus:q:
aliud est resistere hosti : ⁊ stare iugiter in
acie:ne vincat:aliud est deuicto hoste : in
tranqllitate manere. Et ille qdem coronā
dus est:q: viriliter certat:⁊ nō desinit cer
tare vsq; ad mortem:sed iste sublimat in al
tum:vt sedeat in throno Christi:q: certa
uit ⁊ vicit. Ergo qui vicerunt bestiam per
fidem despicientes regnum mundi:quod
ipsius est:⁊ imaginem ipsius per sapiētiam:
que de celo est:nō recipiētes aliam doctri/
nam:quam seruat ⁊ predicat Romana ec
clesia:⁊ numeꝝ nois eius:per orationem:
⁊ ieiunium:⁊ alia exercitia spiritualia:visi
sunt stare supra mare vitreum : qd est mi/
xtum igne : q illis solis ꝯcedit vita ꝯtem/
platiua:⁊ sentire ardorem charitatis dei:
qbus datum est de his tribus bellis:virili
ter triumphare. Qui vero sunt illi qui ex/
supant:nisi hi qui nō solum sua:verũetiam
semetipsos relinquunt:illius culmen pre
cepti apprehēdere cupientes:quo di. Nisi
qs renunciauerit oibus que possidet:non
pōt meus esse discipulus? Neq; enim qui
monachus di:monachus est:sicut nec cle
ricus:qcūq; clericus:nec christianus:qui/
cūq; di christianus. Qui ergo vere mona/
chus est:nihil reputat esse suum:nisi cytha
ram:nisi nouum hoiem qui sm deuꝫ crea
tus est:aut operationem spiritus sancti:in
qua resonāt tres corde generales:de qbus
apostolus. Manēt autem:fides:spes:cha/
ritas:tria hec. Nō enim pōt illud cor abso
lute laudare deum:qd reꝝ imaginibus : ⁊
mundi sollicitudine occupat. Ubi est the/
saurus tuus:ibi est ⁊ cor tuum. Tūc enim
per fideꝫ:⁊ spem:⁊ charitateꝫ:in corde no
stro dulciter cātamus:si nullius amore cu/
piditatis:aius occupat. Unde nō immeri
to victores illoꝝ trium habere dei cytha/
ras describuntur:q: qui mundi cupiditati
bus vacua sua corda custodiūt:digni sunt
qui celi adimpleant muneribus:sicut edi/
uerso:indigni sunt induere nouuꝫ hoiem:
qui expoliari a veteri paruipendunt:⁊ ha
bere dona spiritus sancti:qui munera secu
li:non recusant. Qui ergo vult habere cy
tharam:nō solum bestiam:⁊ imaginem:sꝫ
⁊ numeꝝ supare ꝯtendat : q: non pōt Xpi
ꝯuersationem accipere:qui vestigia primi
hois per carnis opa imitat. Qui vero illa
tria supat:triuꝫ cordaꝝ cytharam dño lar
giēte:ꝯsequitur:q: qui nec terrore minaꝝ
eius frangit:vt obediat illi:nec colore do/
ctrine eius decipitur : vt recedat a spe sua
quam hꝫ in Christuꝫ Jesum:nec presentis
amoris carnalis demulcet:vt deserat amo
rem dei quem accepit per effusioneꝫ ⁊ in/
fusionem spiritus sancti: pfecto:fidei:spei:
⁊ charitatis:munera habere pbatur : sine
quibus laudare deum corde ⁊ animo:non
valemus:⁊ in qbus dei laus integra ⁊ pfe/

psalm̄s. cta ꝯsistit. Laudate eum (inquit) in psalterio: ⁊ cythara. Sed quare in psalterio? Qꝛ
In. popu lo lex plenitudo legis in psalterio ꝯtinetur. Decem sane corde: decem precepta legis designant: in qbus plenitudo iustitie continetur. At qꝛ longum erat discurrere per precepta: magisqꝫ ex preceptoꝝ multitudine peccandi occasio prestabatur: missus est alius propheta qui diceret. Verbum breuiatum faciet dn̄s super terram. Verbum breuiatum: qd sit: apostolus manifestat: cum dicit. Manent autem: fides: spes: charitas: tria hec: maior autem his est charitas. Inde est qꝫ in libro isto: in cytharis sancti iubilant: qꝛ veniens in carne dominus: noluit expressione multoꝝ preceptorum deterrere corda discipuloruꝫ: sed post aliqua que pertinēt ad fidem ⁊ spem. Hoc est (inquit) preceptum meum: vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. Sed iam nunc videamus ⁊ audiamus: quid cantent: qui talia munera perceperunt: ⁊ cuius esse dicatur canticum: quod cantare meruerunt. Dicens enim.

E. 3. ¶ Habentes cytharas dei (protinus adiecit ⁊ ait) Et cantantes canticum Moysi serui dei: & canticum agni, dicentes. Magna, & mirabilia sunt opera tua domine deus omnipotens: iustæ & veræ viæ tuæ: rex seculoꝝ. Quis non timebit te domine, & magnificabit nomen tuum? Quoniam tu solus pius es: quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conspectu tuo: quoniam iudicia tua manifestata sunt.

¶ Hoc canticum quo ad litteram: nec in verbis Moysi: nec in verbis agni manifeste repitur. Nō ergo Moysi legislatoris: ⁊ agni gratie largitoris: cōmune esse dicitur: sicut spiritualiter dictum est: ita ⁊ in spiritu intelligendum. Pro eo enim qꝫ ordo monachorum: procedit ab ordine laycoꝝ ⁊ ordine clericorum: in typo spiritus sancti: qui procedit a patre ⁊ filio: canticum qđ specialiter pertinet ad eos: cōmune Moysi serui dei: ⁊ agni esse phibetur: vt timoris pertinens ad seruum: ⁊ amoris pertinentis ad filium esse videatur: iuxta illud psalmiste. Seruite domino in timo- Ps. 2.
re: ⁊ exultate ei cum tremore. Qui enim dicunt. Quis nō timebit te: ⁊ glorificabit nomen tuum: timere seipsum: quem timēdum predicant: ⁊ docēt. Et qui protinus adiungunt. Quoniam tu solus pius es: pfecto amare se indicant: quem pium esse fatentur. Et notandum qꝫ causa timoris ꝯtinetur in verbis precedentibus: qbus dicitur. Magna: ⁊ mirabilia sunt opera tua domine deus omnipotēs: iuste ⁊ vere vie tue: rex seculorum. Causa amoris in subsequentibus: qbus ⁊ dicitur. Quoniam omnes gentes venient ⁊ adorabunt in ꝯspectu tuo: qm̄ iudicia tua manifestata sunt. Quoniam (inquiunt) magna ⁊ mirabilia sunt opera tua: que te fecisse: scripsit Moyses. Et iuste ⁊ vere vie tue: quibus paucis ostēdisti misericordiam: multis iudicium: quis ista considerans non timebit te: maxime qui ignorat vias ipsas iudicioꝝ tuoꝝ? Et qꝛ ita nunc in fine seculorum abundas pietate: vt gentes quas aliquādo proiecceras: suscipias ad salutem: ⁊ iudicia que aliquando erant obscura: quare ita pcusseris cecitate populum gentilem: nunc manifestata sunt mundo: scientibus ⁊ intelligentibus seruis tuis: qꝫ ideo percusseris vt sanares: qs non glorificabit te: ⁊ magnificabit nomen tuum. Magnificare enim amātis est potius q̄ȝ timentis. Magnificat (in- Luc.
quit Maria) anima mea dominuȝ: ⁊ exultauit spiritus meus in deo salutari meo: qꝛ respexit humilitatem ancille sue. Hec autem omnia (vt iam dixi) cōmunia sunt eis qui cantant canticum istud: qꝛ ipsum quem laudant: timent ⁊ magnificāt: scien-

tes q: iustus est in iudicio: & in misericor-
dia pius. Sed quare istud cantant ad lau-
dem dei: nisi q: hi qui fornicantur a deo:
vlulant & blasphemāt accusantes iudicia
dei: que sentiunt in semetipsis: quasi non
sint manifestata iudicia: quibus damnati
sunt: cum sit deus pius & misericors: adeo
vt gentibus infidelibus parcat: querenti-
bus conuerti ad ipsum: & venire de tene-
bris ad admirabile lumen suum. Si enim
gentes infideles que extra sunt: recipit ad
salutem: consequēs est: vt non sit volunta
tis eius perire aliquos de his qui sunt in
tus: sed ipsi semetipsos desperant: vt faciāt
ea que non conueniunt: & prouocent ad
iram saluatorem suum. Sequitur.

Tex.4 Et post hoc vidi: & apertum
est templum tabernaculi in cæ-
lo: & exierunt septem angeli de
templo.

In quarta parte dicit Joannes aper
tum esse templum dei in celo: & vi
sam esse in eo archam testamenti. Hic au
tem dicit apertum esse templum taberna
culi testimonij in celo: & exierunt septem
angeli de templo habētes plagas septem.
Queritur ergo vtrum de vno templo di
ctum sit vtrunq3: an duo sint specialia tem
pla: de qbus ista dicuntur. In veteri testa
mento: collocatum erat a principio taber
naculum testimonij in Sylo in tribu Ef
fraym: processu vero temporis edificatum
est templum in tribu Juda. Qd autem re
pulsum est tabernaculum: & edificatum est
templum: designabat pertransire vetera: &
succedere noua. Sed non ita in hoc loco:
vbi prius fit mētio de templo: & postea de
templo tabernaculi: maxime cu3 dicat: qd
est in celo. Utrunq3 enim templum demō
stratur manere in celo: & illud. s. de quo fa
cta est mentio in quarta parte: & istud de
quo agitur in hac qnta: vt aliud esse illud:
aliud istud: eoipso intelligatur: quo aliud
fuit sub veteri testamento: templum: aliud

tabernaculu3: l3 proposteró ordine in hoc
libro scribantur. Sed idcirco fortassis in
hoc libro: proposteró ordine scripta sunt:
ne de illo templo: aut tabernaculo: que fue
runt vmbra futurorum: scribere putaretur: &
non potius de templis spiritualibus que
in celo ɔsistunt. In celo enim sunt templa
ista: & non in terra: q: quicquid dicitur de
eis: in spiritu: non ad litteram intelligen
dum est. Scdm ergo allegoriam duo tem
pla ista mystica: duo significāt testamenta:
in quorum primo latebat quōdam littera no
ui testamēti: quasi archa in templo: & qua
si rota infra rotam: vt ex eo quādoq3 vide
retur exire: sicut & virginalis castitas de
vita ɔiugali: & nihilominus de scdo egres
si sunt spirituales intellectus: scdm q plu
res sunt. i. septem angeli isti: & septem spi-
ritus domini missi in omnem terram. S3
quare dictu3 est templum tabernaculi? An
q: primi fideles habuerunt tm̄ vetus testa
mentum: nouissimi autem. i. nos vetus si
mul & nouum. Scimus eni3 q templum
dei fundatum in terra est: in qua & fixum
est: quasi habēs radices: tabernaculum ve
ro transire poterat de loco in locum tanq3
res mobilis & habilis ad portādum: q: v3
testamentum vetus: terreno quondam po
pulo datum est: & in ipso solidauit radices
suas ad ɔfirmandas promissiones patru3:
nouum vero testamentum sic ɔditum est
in circuncisione: vt protinus pertransiret
ad gentes. Q: vero nō ita transiuit: vt de
sereret sanctos apostolos qui erant ex cir
cuncisione: sed potius ipsi qui erant de se
mine Abrae trāsierunt cū doctrina vtrius
que testamenti ad gentes: quasi templum
tabernaculi exhibuerunt semetipsos fide
libus: in quo ingressi in spiritu: mediten
tur in lege domini die ac nocte. Deniq3 &
lapides templi qui preciosiores ceteris: es
se videbantur: & vasa & columne translata
sunt ad gentes: & si inuitis Judeis: vt esset
in signum viuorum lapidum: qui transi
turi erant de Judea ad populum genti-
lem: vt in eo edificaretur sanctuarium

dn̄i. Et bene templuꝫ iſtud tabernaculum
teſtimonij dictum eſt: qꝛ eoipſo quo verba
teſtamenti: ſeu veteris: ſeu noui: myſtica
ſunt ⁊ ſpiritualia: teſtimonium ꝑhibent ve
ritati: etiam preter illa que ſcripta ſunt ad
litteram: teſtimonium ꝑhibentia: ⁊ ipſa: ꝓ
qbus ⁊ teſtamenta dicunt. Scimus enim
ꝙ teſtamēta mortuoꝝ: ſunt teſtimonia vi
uentium: ⁊ ꝙ illa qdem tradant in littera
ꝑ eos qui deceſſerunt: iſta in viua voce
eoꝝ qui ꝑhibent teſtimonium: nimiꝝ: qꝛ
littera que dr̄ occidere: in teſtm̄ fidelibus
data eſt: ⁊ ſpiritus qui dr̄ viuificare: extra
litteram ⁊ ſupra litteram: teſtimoniuꝫ ꝑhi
bet veritati. Datum eſt ergo populo gēti/
li nouum teſtm̄: immo nouum ſimul cum
veteri: ⁊ nōnulli ꝯtinue legentes in eo: in
greſſi ſunt in illud: ita vt ꝑcipent ſpiritua/
lem intellectum: nec tn̄ potuerunt egredi
niſi in tꝑibus ſtatutis: qn̄ per ea que com/
pleta ſunt opera dn̄i: ſm̄ partem ⁊ partem
aꝑitur ipſuꝫ teſtm̄: vt poſſint hi qui extra
ſunt (lꝫ aliqn̄ malo ſuo) videre ⁊ intellige
re que dicūtur. Sic duo angeli manētes in
Geneſ. domo: introduxerunt ad ſe Loth: qui ma
nebat pre foribus: ⁊ mox clauſo oſtio: ꝑcuſ
ſerunt eos qui erant extra caligine cecita/
tis: qui etiam cum aꝑto hoſtio egreſſi ſunt
foras: effuderunt ſuꝑ eos iram indignatio
nis ſue: pluerūtqꝫ ſuꝑ eos igneꝫ ⁊ ſulphur
ad ꝑdēdam de terra memoriam eoꝝ. Sic
ſic ſeptem angeli iſti: qui manēt intus per
ꝯtemplationem: nolunt egredi foras ad ef
fundēdas phyalas ſuas: niſi cum aperitur
templum: quatenus patefactis myſterijs:
imꝓꝑent incredulis oꝑa eoꝝ: ⁊ increpā
tes eos ſuꝑ duritia ⁊ cecitate cordis eoꝝ:
aut ꝯuertātur ex toto corde (ſi electi ſunt)
aut ſi reprobi deteriores effecti: ꝑcipiāt ad
plenum mercedem diffidentie ſue. Sicut
enim Phinees zelatus eſt ꝑ dn̄m: ⁊ ſicut
vnus de filijs ꝓphetaꝝ: vnxit Iheu in re/
gem iſrael ad faciēdum iudicium in popu
lo ſcelerato: ita ⁊ nunc de templo ſpiritua
li: egrediuntur ſeptem angeli ad exercen/
dum iudicium in peccatores: ſpirituales. ſ.
viri: de qbus ⁊ dr̄. Et exierunt ſeptem an/
geli de templo: habentes plagas ſeptem.
Plagas iſti angeli dicuntur habere: qꝛ qui
ardent iugiter amore diuino: cum vident
deum ꝯtemni: ⁊ blaſphemari a populo ne
quam: ſauciant vehemēter in pectoribus
ſuis: qđ ſuſtinere pre dolore non valentes:
iram quam de igne ſpiritus ꝯcipiunt: ſuꝑ
peccatores nō ꝯuerſos effundunt. Ipſi er
go dolēt prius: ſed nouiſſime ſuꝑ alios pla
gas immittunt: quatenus pacto zelo: ipſi
qui zelant: a dolore ſanentur. Sed ne forte
impares quiqꝫ ſtimulo paſſionis accēſi fu
rorem: quaſi zelum effundant: quante ꝑfe/
ctionis ſint: vel eſſe debeant: qbus hoc da
tum eſt: manifeſtatur cum ſubditur.

¶ Veſtiti lapide mundo & can Tex. 5
dido, & præcincti circa pectora
zonis aureis.

¶ Qui diuini amoris intuitu: rebus ſe tē
poralibus: ⁊ ꝓprijs deſiderijs priuant: du/
bium nō eſt ꝙ illo mundo ⁊ cādido indu
untur lapide: de quo apoſtolus dicit. Pe
tra autem erat Chriſtus. Sed memorari
inter hec debemus: ꝙ mulier (cuius ſi/
gnum ſuꝑius legimus) ⁊ legendo ꝓ do
no ſpiritus intelleximus: ſole eſſe induta:
Chriſto: vꝫ: ꝑhibetur: quatenus ſicut par
eſt deuotio: eoꝝ qui in heremis ſpiritualí/
ter viuunt: ⁊ eoꝝ qui cauſa dei ſpecialiter
in cenobijs degunt: ita ⁊ in figuris ad eos
ꝑtinentibus: ſimilitudo teneat. Qua vero
ratione induat: qꝛ ſeu ſole: ſeu lapide: apo
ſtolus inſinuat: cum fidelibus dicit. Exui
te vos veterem hoiem qui corrumpit ſm̄
deſideria mundi huius: ⁊ induite nouum
hoiem qui ſm̄ deum creatus eſt. De zonis
autem aureis: qđ dicam: quaꝝ precinctio
circa pectora eſt: in qua mentis munditia
deſignatur? Sed neceſſe non eſt: vt de eis
multa loquamur: qꝛ quid differat inter zo
nas aureas ⁊ pelliceas: quid inter precin
ctionem lumboꝝ ⁊ mamillaꝝ: in parte pri
ma huius libri ſufficienter (vt extimo) di
ctum eſt. Caueat autēꝫ qui zonam auream
non habet

non habet ad mamillas: ne indiscreto zelo accendatur aduersus proximos suos: et percutiat delinquentes fratres ipse percutiendus ab alio: sed sic utetur prius diligenter archana pectoris sui: et si in se feriendum aliquid deprehenderit: tanto discat aliorum culpis humiliter misereri: quanto se misericordia indigere cognoscit ne sicut ipse iudicat de primo suo: ita etiam ipse a domino iudicetur. Et quidem zonas pelliceas circa lumbos habere multorum est: auream vero circa pectora: paucorum: quia minus multi sunt qui carnis continentiam seruant: paucorum vero est mentis munditiam possidere. Porro ad castitatem corporis: zona pellicea sufficit: quia carnis maceratio: luxurie petulantiam domat. Hic vero zona aurea necessaria est: quia nullo modo mentem continere possumus: ne per immunda desideria dissoluatur: nisi hanc indesinenter speciali meditatione constringamus: ut dum: scilicet: bona meditari non desinit: ei nec ad horam: aliena cogitare contingat. Tales igitur viros omnipotens deus ad zelandum instigat: et velut de suis stabulis dextrarios ad pugnam producit. Pastores etenim ecclesiarum qui in spiritu mansuetudinis annunciant populis verba dei: quasi quidam palafredi portantes regem: assidua eum exortatione predicando populis representant. Spirituales autem viri qui silentio vacant audientes non conuerti populum ad percutientem se: accenduntur zelo: et quasi quidam nobiles dextrarii: narium furore frementes tanto se liberius contra impios: tempore necessitatis ingerunt: quanto id multo tempore largiori desiderio conceperunt. Sequitur.

Lec. 6 ¶ Et vnum de quatuor animalibus dedit septem angelis, septem phyalas aureas, plenas iracundiæ dei viuentis in secula seculorum.

¶ Si quod quatuor animalium phyalas aureas dederit septem angelis: sermo propheticus intimasset; minori forsan labore: ceterorum enigmata soluerentur. Si vero ideo spiritus sanctus: et hec et alia multa ligare voluit sacramentis: ut non sine labore soluantur: onerosum apparere non debet: quod sepe digressionem facimus: ut ea que per se capi nequeunt per alia capiamus. In quibusdam locis iam dixisse me recolo: Helyam prophetam contemplantium ordinem (hoc est heremiticum) designasse. Hic cum accensus zelo occidisset prophetas Baal: et aufugeret a facie Jezabel que illum querebat in malum: et peruenisset ad montem dei Horeb: aduersus filios israel: deum, qui sibi loquebatur interpellauit: dicens: zelo zelatus sum pro domino deo exercituum: quia dereliquerunt pactum domini filii israel. Altaria tua domine destruxerunt: prophetas tuos occiderunt: et relictus sum ego solus: et querunt animam meam ut auferant eam. Quod cum loquutus esset in conspectu domini: facta est vox domini ad eum: dicens. Vade et reuertere in viam tuam: per desertum in Damascum. Cumque perueneris illuc: unges Azahel Regem super Syriam: et Jehu filium Namsi: unges regem super israel. Helyseum autem filium Saphat: qui est de Abel in eula: unges prophetam pro te. Et erit: quicunque effugerit gladium Azabel: occidet eum Jehu: et quicunque effugerit gladium Jehu: interficiet eum Helyseus. Ecce Helyas partem quod zeli perficiens: vicem suam Helyseo (domino iubente) dimisit: et quod ille expresse tetigit: iste per se et per reges contemporaneos sibi: secundum totum compleuit. Ubi et illud summopere notari oportet: quod Helyas reges iubetur ungere: et tamen nihil horum fecit: ut intelligatur illud quod de ficulnea dictum est. Succide ergo illam. Post tres siquidem annos minatus est dominus ficulnee infructuose: et tamen ad preces cultoris dimisit illam: ita tamen ut ipsemet colonus qui rogauerat pro ea: daret aduersus eam sententiam: dicens. Et siquidem fructum fecerit: sin autem in futuro succides illam. Sicut ergo Helyas zelatus pro domino: non ipse permissus est effundere per se suum zelum super domum regis impii: et populum

iniquum: sed iustius est vngere Helyseum
in prophetam pro se: qui hoc qd ipse men/
te conceperat: diligenter expleret: ita quar
tum animal. i. heremiticus ordo: non po
tuit: non zelasse contra errores z immun/
ditias eoꝝ qui fornicati sunt a deo: z maxi
me Grecoꝝ: sed q2 nōdum aduenerat tem
pus generale in quo non esset aliqua excu
satio: institutus est ab eis ordo monasti/
chus qui posset diutius permanere: z cui
posset cōmittere vicem suam in faciendo
zelum dñi: tempore oportuno: ne quid mi
nus longanimitatis z patientie modera/
tio diuina videretur habere: si ante datam
sententiam: nō alios pretermitteret viros
magnos: qui hanc (nisi ꝯuerterentur) rui
nam in ꝑximo minarentur. Precessit er/
go ordo ipse: habens preparatas phyalas
traditas sibi a iusto deo: nec tñ ipse effudit
eas: sed alijs tradidit effundendas tempo
re quo essent ꝯsumata peccata. Sunt ete/
nim phyale ipse: pie traditiones: qbus per
fectos instituere discipulos: docentes eos
operari iustitiam z zelari pro ipsa: vt luce/
ret lux eoꝝ coram hominibus videtibus
opera eoꝝ bona. Illa est enim vera religio
in ꝯspectu dei que z foris lucet per exem/
plum: z intus accensa est per ardorem iu/
stitie. Unde z eedez phyale: non solum au
ree esse ꝑhibentur: verumetiam plene ira/
cundia dei: q2 z id qd foris ostenditur de
vita eoꝝ: lucidum est: z preciosum: z qui
intus latet amor non potest non vlcisci in
iuriam dei sui. Ita enim sibi ꝯueniunt ista
duo: vita. s. sancta: z zelus dei: vt alteꝝ sine
altero deo placere non possit. Si enim ad/
huc hō multis vitijs subiacere probat: qua
fronte: aut qua ratione zelabit aduersum
peccata delinquentium: qui se (teste con/
scientia) esse vnum cognoscit eoꝝ qui di/
gni sunt morte: eadem ipse faciens: que in
alijs ꝯdēnat. Unde z apostolus. Inexcusa
bilis es o homo ois qui iudicas. In quo
enim iudicas alios teipsum ꝯdemnas. Ea
dem enim agis que iudicas. Igitur qui se
ipsum vsq3 adeo miseꝝ esse dephēdit: vt
nisi misereatur sui deus: dignus sit ira: mi
sereri potius d3 delinquentibus q3 ostēde
re zelum: nisi forte z se z illos quos scit esse
reatus participes: cōiter rephēdat: iuxta
illud psalmiste. Peccauimus cum patri/
bus nostris: iniuste egimus: iniqtatem fe/
cimus. Alias autem: z sancte op3 esse vite:
z habere manifesta signa sanctitatis: qui
vult in peccatoribus exercere zelum dei:
vt non sit qui possit arguere vitam eius
z dicere. Eijce primum trabem de oculo
tuo: z tunc ꝑspicies: vt educas festucā de
oculo fratris tui. Et illud. Peccatori au/
tem dixit deus. Quare tu enarras iusti/
tias meas: z assumis testamentum meum
per os tuum? Unde z zelanti domino: ac
dicenti. Scriptum est. Quoniam domus
mea: domus orationis vocabitur: vos au/
tem fecistis illam speluncham latronum.
Responderunt Iudei ac dixerunt. Quod
signum ostendis nobis: q2 hec facis? Qd
tale est: ac si per increpationem diceretur.
Scimus quia istud facere sanctorum est: z
eorum quoru3 vita dissimilis est a vita hu
mana. Sed tu qui inter peccatores ꝯuer/
saris sicut vnus ex nobis: z cum eisdem
peccatoribus manducans z bibens: non
videmus quomodo ad te pertineat istud:
nisi ostendas apertum signum: per quod
te talem esse intelligamus: cui iure: om/
nes nos obedire possimus. Liquet ergo
ꝙ sancte oportet esse vite qui zelum vult
facere dei sui: quia nec spiritus sanctus: cu
ius est zelus iste: requiescit in corpore subie
cto peccato: dicente domino. Si diligitis
me: mandata mea seruate: z ego rogabo
patrem: z alium paraclitum dabit vobis.
Propagatum siquidem fore legimus spi/
ritum Moysi: sed tamen in eos qui boni
testimonij erant: z iustiores esse videban/
tur in omni multitudine filiorum israel.
Requieuit spiritus Helye super alium vi
rum: sed tamen super eum qui omnia re/
liquerat propter deum. Et vitam ergo san
ctam designatam in veste: z spiritum ze/
li dei: accepit Helyseus ab Helya: quia ni/

si precederet vnum: nullatenus aliud se/
queretur. Jnde est ꝙ phyale quas vnum
de quatuor animalibus tradidit septem
angelis: ⁊ auree esse perhibentur: ⁊ plene
iracundia dei: quia institutiones quas pa/
tres monachorum a viris spiritualibus ac
ceperunt: ⁊ claritatem preciosissimi auri
habere vise sunt in doctrina morum: ⁊ fer
uentissimum zelum in amore dei: non mo
do quia ita docuerunt: sed quia potentia
quadam verboꝝ ignitorum vtrunq; obe/
dientibus sibi tradere potuerunt. Et bene
dicens: vnum de quatuor animalibus: de/
dit septem angelis: septem phyalas aure/
as plenas iracundie dei: addidit: viuen/
tis in secula seculorum: quia sicut morien/
tis est iudicari: ita viuentis est iudicare: ⁊
sicut morientis pati iniuriam: ita viuen/
tis exercere vindictam. Jn illis etenim
sanctis qui omnia patienter sustinēt: ima/
go videtur esse Christi mortui: ⁊ in infir/
mitate carnis nostre ab impijs homini/
bus crucifixi. Jn eis autem qui faciunt ze
lum eius: viuere se ostendit in secula secu/
lorum: ⁊ venturum se esse de celo in glo/
ria patris sui: iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊
seculum per ignem. Unde ⁊ per aposto/
lum dicitur. Horribile est incidere in ma/
nu viuentis dei. Uidetur etiam aqua in
qua venit primo Christus mortificare mē
bra nostra: habere similitudinem rei mor/
tue: vel ad mortem fluentis: ignis in quo
venturus est secundo: rei semper viuen/
tis ⁊ manentis in secula seculorum: quo/
rum primum pertinet ad patientiam: se/
cundum ad zelum dei: iuxta quod ⁊ spiri
tus sanctus primo apparuit in columba:
ad extremum in igne: nimirum: quia tem
pus patientie: tempus iudicij sine mora se
quetur. Sequitur.

Ex.7 ¶ Et impletum est templum
fumo a maiestate dei: & de vir/
tute eius: & nemo poterat in/
troire in templum, donec consu
marentur septem plagæ septem
angelorum.

¶ Angeli egrediuntur de templo: vt ef/
fundant iram dei super terram: templum
autem impletur fumo: vt nemo possit in/
trare in illud: donec consumentur septem
plage: quia ad iustum dei pertinet: distri/
ctumq; iudicium: vt cum viri spirituales:
quorum est proprium manere intus: co/
guntur ad faciendum zelum dei: egredi
foras: nullus eorum qui extra sunt: sina/
tur ingredi intus: quousq; fiat iudicium
de viris impijs: quorum desperata frene/
sis incurabilis est. Sed quare nemo potest
introire in templum? Quia repletum est
(inquit) fumo a maiestate dei: ⁊ virtute
eius. Fumus oculos offendit vt videre
non possint: ⁊ indignatio diuina cecat
oculos mentis hominum impiorum: vt
non videant veritatem: sicut scriptum
est. Jmpie agent impij: neq; intelligent
omnes impij. Unde ⁊ ex persona omni/
potentis dei: Esaye dicitur. Obceca cor
populi huius: ⁊ aures eius aggraua: ⁊
oculos eius claude: ne forte videat ocu/
lis suis: ⁊ auribus suis audiat: ⁊ corde
suo intelligat: ⁊ conuertatur: ⁊ sanem
eum. Sed quare a maiestate dei: ⁊ de vir/
tute eius dicitur templum impletum esse
fumo: nisi quia sicut humilitas ⁊ infirmi/
tas ad redemptionem: ita maiestas ⁊ vir/
tus pertinet ad iudicem Christum: nisi
quia ibi securitas: vbi paruitas Christi:
ibi timor: vbi maiestas? Ut enim se ali/
quando exhibuit paruum: quatenus ef/
fusa desuper luce misericordie sue: illumi/
naret humiles: ⁊ mansuetos terre: ita
post ascensionem suam in celum: residens
cum patre in throno glorie sue: exhibet
seipsum ineffabiliter magnum: vt effusa
caligine iudicij sui: eos qui gradiuntur
in superbia percutiat cecitate: ne quan/
do (inquit) videant oculis: ⁊ auribus
audiant.

¶ Et nemo (ait) poterat introire in tem

plum donec ꝯsumarentur septem plage septem angeloꝝ. Hic locus est: vt dicamus: quare septem plage: ⁊ septem angeli. Diximus supius ad quintum tp̃s ecclesie ptinere ꝓprie effusionem phyalaꝝ: ⁊ qua rõne hoc tenendum sit: sufficiẽter expressimus. Et tñ qđ sepe notatum est: singule partes libri habent ꝓpria tpa deputata sibi: lz vniuersa tpa oibus partibus sint cõia: ſm q in ianua huius opis etiaz sub figura qnqz populoꝝ intimare curauimus. Quocirca ⁊ si proprium tp̃s effundentium phyalas iracundie dei: quintum est: sicut apostoloꝝ primum: martyꝝ scđm: doctoꝝ tertium: virginuz quartum: nihilominus tñ omnia tpa oibus sunt cõia: ita vt singulum tp̃s a primo vsqz ad septimuz: habeat in se aliqd qđ ptineat ad pastores: aliquid qđ ad ceteros ordines: nimiꝝ: qꝛ vnusquisqz istoꝝ ordinum a primo tpe vsqz ad septimum per successionez pdurat. Que: vz: successiones singuloꝝ ordinum: qꝛ per singula tpa variant: accidit vt singulus ordo in septem portionibus distinguatur. Et quãuis ipse vnus sit: multiplicitatem tñ per successionez recipiet. Hac pro causa: vt prima pars sub specie septem angeloꝝ: septem ecclesiarum: tertia sub specie septem angeloꝝ tubis canẽtium: septem tpa ecclesiastica vniformiter tangit: ita quinta pars sub specie angeloꝝ effundẽtium septem phyalas: singulis tpibus: singulis angelis deputatis. In singulis enim tpibus precedere oportuit patientiam: ⁊ seq zelum: qꝛ nulli deesse visum est: qđ non esset pro tpe tollerandum: ⁊ in fine puniendum: sicut ⁊ in quolibet hoie qui longo tpe expectatus: parui pendit apprehendere disciplinam. Hec igitur causa est: quare septem angeli esse dicũtur qui egressi sunt de templo ad effundẽdas septem phyalas iracundie dei. Et quare septem phyalas: aut septem plagas habere scribuntur: cum omnes sint vnius ordinis: ⁊ vnius potestatis. A quo sensu: nec illud discrepat: qđ ait dñs per Moysen: Percutiam vos septies ꝓpter peccata vestra: nimiꝝ: qꝛ septem sunt tpa: vel potius sex: sed duplex sextum: que data sunt ad penitentiam populo dei. In qbus ⁊ electi pcutiuntur vt ꝓficiant: ⁊ reprobi ne excusationem habeant de peccato suo: ⁊ vt reueletur illoꝝ ꝯsumata malitia in charitate istoꝝ. An forte non est ex charitate zelus isti: qꝛ corripit: qꝛ increpat: qꝛ flagellat: qꝛ (vt id qđ grauius est) inferam: eodem seruenti zelo cõmotus Petrus Ananyam ⁊ Saphyram tpaliter occidit? Absit. Quis enim magis irascitur sup insipientia adolescentis q̃z pater: qui amplius amat eum? Quis magis indignatur aduersus leuitatem puelle: q̃z sponsus: qui nimio amore alligatus est illi? Non ergo qꝛ dñs odit populum suum: pcutit eos his plagis que duriores sunt ceteris: sed vt ꝯuertantur ⁊ viuant: ⁊ si viri impij semp proficiant in peius: ⁊ odio habeant gratis eum qui dilexerit illos: eripiẽs eos de potestate principis tenebraꝝ: ⁊ redimens in sanguine suo. Igitur velint: nolint reprobi: opz electos dei facere zelum dei: ⁊ increpare durius eos qui nolunt ꝯuerti: ⁊ effundentes sup eos phyalas iracundie dei. Nam sequitur.

Ubicunqz notandum.

Regula communis

Cap. 16 Tex. 1

¶ Et audiui vocem magnam de templo dicentem septem angelis. Ite, & effundite septem phyalas iræ dei in terram.

¶ Uox magna audita est de templo: dicens septem angelis: vt effundant septem phyalas ire dei in terram: qꝛ de vtroqz testamẽto habet manifesta significatio: q debeãt viri spirituales effundere zelum suuz sup eos qui vsqz in finez terreni sunt: ⁊ terrena ꝯcupiscunt: etiam si eoꝝ aliqui ſm fictam speciem celestes esse videantur. Qꝛ enim pro diuersitate ordinum: in qbus carnales hoies mentiri deo per fictum habitum aut tonsuram noscunt: in sequẽtibus sup mare: ⁊ super fontes aquaꝝ: necnon ⁊ in solem: ⁊ in aerem: phyale aliquoꝝ angeloꝝ effuse fore scribuntur: ne qs nomine se

lis aut aeris aliquos celestes vires crederet designari. Hic non vni tantum angelorum: sed omnibus generaliter dictum est. Ite ꝛ effundite phyalas ire dei in terram. Et benedictum est. Ite: q꜡ qui mouentꝰ ꝑ zelum dei a tranquillitate animi sui: illuc ire videntur: vbi ante non erant. Et rursum qui post quietem silentij sui: vrgente amore dei sui: egreditur vt loquatur verbũ: ꝛ increpet delinquetes: ire dicitꝰ: q꜡ nisi aliquantulum deserat quod tenebat: vt eat ad aliud: in quo ante non erat: non potest facere nisi id quod prius: silere: legere: psallere: ꝛ orare assidue deum suum. Sed necesse est vt aliquando eat: quia vox magna que auditur de templo: eum quiescere non permittit: Eunt ergo angeli: quia vox audita compellit: ꝛ effundunt singuli phyalas suas vnusq̃sq̧ in ordine ꝛ in tempore suo. Nam sequitur.

¶ De primo angelo effundẽte phyalam.

Tex.2 ¶ Et abiit primus angelus, & effudit phyalam suam in terram, & factũ est vulnus seuũ ac pessimum in hominibus qui habent caracterem bestiæ, & in eos qui adorauerunt imaginem eius.

¶ Ecclesia primitiua que collecta est i iudea de circuncisione: sicut alibi iam scripsimus dicta est terra: siue q꜡ de populo terreno collecta est: siue q꜡ ipsamet terrena moysi precepta cõplectẽs: noluit vsq̧quaq̧ cõsurgere ad celestia verba: ꝓp quod viri spirituales qui fuerunt in ea assumpserunt zelum pro nomine dei aduersus eam: impropærantes illi duritiaꝫ suam: sicut ex verbis epistolaꝝ pauli: ꝛ libri actuum apostoloruꝫ perpendi potest: ex quibus est illud quod dicit isdem paulus: propter itroductos falsos fratres qui venerunt explorare libertatem nostrã: ꝛ periculis in falsis fratribus ꝛ alio loco. Videte canes: videte malos operarios: videte concisionem. Sic igitur zelantibus viris spiritualibus aduersus ecclesiam illam: que dicta est circũcisionis: factum est seuum vulnus ac pessimuꝫ in hominibus qui habebant caracterem bestie ex adorauerunt imaginem eius: q꜡ hii qui sic volebant vocari christiani vt tamen liceret eis carnaliter viuere ꝛ ambulare secundũ desideria vite huius: quod est habere caracterem bestie: hoc est: voluntatẽ carnis: que est contraria verbo crucis ꝛ obseruare doctrinam phariseorum: quod est adorare imaginem ipsius: non ferentes correctionem iustoruꝫ: seuo ac pessimo vulnere doloris sauciati sunt. Unde eisdem carnalibus hominibus velut in rabiem ꝛ furorem versis: insanabilis facta est plaga eorum: ita vt non nulli relicta penitus fide christi quasi canes ad suum vomitum redirent ad iudaysmum segregantes se a cõfessoribus christi: tanq̃ꝫ ab immundis ꝛ incircuncisis: ꝛ sociantes se iterum hominibus blasphemis qui fuerant consentiẽtes mortis eius: ꝛ comparticipes eorum qui fuderant cruorem ipsius. Diximus enim superius cum ageremus de sepe scripta bestia: q̃ ab herode primo qui occidit innocẽtes pueros (inchoata est: ꝛ primum caput ipsius fuit synagoga iudeoruꝫ: cuius recte arguitur accepisse caracterẽ ꝛ adorasse imaginem illius falsi christiani: qui relicta libertate que est in christo iesu: carnalia eius exẽpla ꝛ doctrinam pestiferam acceperunt.

¶ De secũdo ang lo effundẽte phyalaꝫ.

¶ Et secundus angelus effudit phyalam suam in mare. Tex.3

¶ Sicut in terra ecclesia circuncisionis: ita in mari ecclesia gentium designata est. Claruit autem hec ecclesia secũdo tempore predicantibus fidelibus verbum dei: secundum quod acceperant a sanctis aposto

lis. Aſſimilata autem mari propter amaritudinem cordis ⁊ fluctuationem infidelitatis: in qua multo tempore detenti fuerant: hoc eſt a diebus Japhet vſqꝫ ad chriſtum: quod tamen benedicente domino: vt prius terra benedicta ex iſrael protulerat ligna fructifera: ita ⁊ ipſum ad vocem predicantium verbum crucis: protulit electorum piſcium multitudinem copioſam: dicente de hoc domino predicatoribus primis. Venite poſt me: ⁊ faciam vos fieri piſcatores hominum. Verum q: ⁊ in ipſa collectione fidelium non defuerunt multi qui ſequerentur nicholaum: vnum de ſeptem diaconibus primis a quo propagata eſt ſecta nicolayterum: ⁊ qui redirent velut ſus lota in volutabrum luti: ſicut ⁊ apoſtata Julianus ⁊ qui tempore crederent ⁊ tempore temptationis recederent: ſicut multi qui defecerunt in perſecutione: ⁊ qui ita vellent ſeruare fidem chriſti: vt tamen liceret eis viuere in immundicia: ſicut gentes que ignorant deum: nō potuerunt deeſſe in domo dei viri ſpirituales: qui videntes huiuſcemodi abhominationes: non effunderent ſuper populum zelum ſuum: ſiue quia ipſi reprobi corrigi nolent a peccatis ſuis: ſiue quia electi coinquinarentur ab eis: ſuſtinentes ⁊ diſſimulantes iniquitates ipſorum. Predixerat enim beatus paulus futuros eſſe tales homines in eccleſia dei ita dicens. Ego ſcio ꝙ intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi graues in vos non parcentes gregi: ⁊ ex vobis ipſis exurgent viri loquentes peruerſa: vt adducant diſcipulos poſt ſe. Sed ⁊ petrus in epiſtola ſua: ſimile aliquid preſcripſit dicens. Fuerunt in populo pſeudo prophete ſicut ⁊ in vobis erunt magiſtri mendacij qui introducent ſecta perditionis: ⁊ multi ſequentur eorum luxurias: per quos via veritatis blaſphemabitur: ⁊ in auaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur. Et hoc quidem ⁊ alia multa que poſtea acciderūt: predicta ſunt a ſanctis apoſtolis in ſpiritu prophetie: vt non ſcandalizarentur electi: quando viderent ea opere conſumari. Ceterum multitudo maxima eorum qui ſteterunt in fide quam cito abierit retrorſum ab eo quod traditum erat illi: ſancto mandato: teſtatur ille qui ſcribit hyſtoriam eccleſiaſticam in loco illo vbi incipit agere de perſecutione Diocletiani: ⁊ Maximiani ita dicens. Ubi ex multa libertate multa que indulgentia viciati ſunt: mores: ⁊ diſciplina corrupta eſt: dum alter alteri inuidemus: ⁊ alter alteri derogamus: dumqꝫ nos inuicē mordemus: ⁊ incuſamus: ⁊ malorum per ſingulos cumulus intumeſcit: diuina prouidentia iacturam diſcipline populo ſuo illatam ex plurima pace ⁊ nimia ſui leuitate proſpiciens aggreditur primo ſenſim refrenare lapſantes. Et paulopoſt. Sed cū nullus ex hoc clementie eius intellectus populis redderetur: quin potius velut ignorantes deum: abſqꝫ diuina prouidentia res agi ducerent: ⁊ per hoc eo magis perſiſterent in malis ſuis: atqꝫ ipſi qui duces populi videbantur: ⁊ principes diuini mandati immemores effecti: aduerſum ſe inuicem contentionibus: zelo: liuore: ſuperbia: inimicicijs: atqꝫ odijs inflammarentur: ita vt tyrānidem potius q̄ʒ ſacerdotium ſe crederent exercere: tunc demum ſecundum vocem Jeremie obſcurauit dominus in ira filie ſyon: ⁊ deiecit de celo gloriam iſrael: nec rememoratus eſt ſcabelli pedum ſuorum in die ire ſue. Et poſt aliqua. Non eſt noſtrū deſcribere quanta in ſacerdotes dei iniuriarum genera collata ſunt: ſicut ne illud quidem noſtrū duximus exponere ſigillatim: quanta prius inter chriſtianos rabies diſcenſionis exarſit. Hoc ſolum hyſtorie tradere licuit: ꝙ iuſto dei iudicio ⁊ neceſſaria correctione diuinam ſenſimus manum. Neqꝫ enim refert remedium pro

Nota.

ferre pro quibus vel turbo perſecutionis inuectus eſt: vel quos: quantoſq; infidelitatis procella demerſerit. Sed illa commemorabo: que vel nos ipſos dicentes: vel alios edificent audientes: ⁊ infra. Illos qui ⁊ multo plures fuerunt quos metus oppreſſit: ⁊ ante congreſſionem ſolus terror eliſit: preterire melius puto. Uerum hoc commemorare libuit: vt ſciamus non defuiſſe culpam: tempore ſanctorum martyrum populo chriſtiano: pro qua viri ſpirituales effundere ſuper eos phyalaz iracundie dei: non immerito debuiſſent: ne quis putet fideles illius temporis omnes in perſecutione ſtetiſſe: aut ante perſecutionem: omnes ſanctos ⁊ iuſtos fuiſſe: quia multos legit in perſecutione paganorum martyrij gloria coronatos. Quia igitur multis modis preuaricatus eſt: non ſolum populus: ſed ⁊ clerus: effuſa eſt ſuper eos phyala iracundie dei: vt ſcirent experimento hi qui nollent conuerti ab erroribus vie ſue. Quid illud eſſet quod apoſtolus dicit gentili. Si deus naturalibus ramis non pepercit: ne forte nec tibi parcat. Nam ſequitur.

Tex.4 ¶ Et factus eſt ſanguis tanquã mortui, & omnis anima viuens mortua eſt in mari.

¶ Non nulli quando increpantur: dolẽt ꝙ ſe vlciſci aut metuunt: aut nõ poſſunt. Et hoc precipue accidit illis: qui zeluz dei habent: ſed non ſecundum ſcientiam. Qui autẽ volunt honorari in populo ſicut nõ nulli clericorum: ſi quando increpãtur publice de vitijs ⁊ peccatis ſuis: ſeu etiaz quibuſcunq; erroribus de quibus correcti ſecretius emendari noluerunt: pre confuſione ⁊ rubore: emoritur cor eorum: ⁊ recedit ab eis penitus calor ſpei: delinquentibus in ſeipſis: ⁊ abijcientibus timorem domini a conſpectibus ſuis. Et quia multi erant in illo curſu temporis: qui confitebantur ſe noſſe deum: factis autem negabant: vbi viri ſpirituales ceperunt eos increpare de erroribus ſuis: quidam ſanguis accidie procreatus eſt in cordibus eorum: per quẽ mortua eſt omnis anima que viuebat in mari. Quare hoc? Quia homines animales qui ſe putabant aliquid magni agere: quia receſſerant a cultura ydolorum: ⁊ nolebant recedere a vitijs ⁊ a peccatis: mox vbi viri ſpirituales increpabant aliquos eorum ſcandalizabantur dicentes. Et ſi ſalui eſſe non poſſumus in fide chriſtiana: quid nobis profuit receſſiſſe a cultura ydolorum? Omnis ergo anima viuens mortua eſt in mari: quia animales homines qui neſciunt que ſunt ſpiritus dei: ſi compelluntur deſerere id quod amant: etiam parum id quod habent in deum: fidei: ⁊ ſpei: ⁊ deuotionis amittunt. Unde ⁊ cõpetenti iudicio traditi fuerunt in temptatione: vt qui ſine iuſtitie opere pacis tempore gloriabuntur: de fide: fuiſſe mortuam fidem illorum temptationis tempore probaretur. Et notandum ꝙ hoc vniuerſale omnis: vel omne: non ſemper in diuina pagina pro toto: ſed pro maiori parte accipiendum eſt: ſicut e diuerſo hoc: nomen: nemo: non eum ſemper intellectum facit: quem facere videtur: ſed alium. Si enim hoc nomen: nemo: ſemper pro nemine accipiendum eſſet: dicens ioannes baptiſta: in euangelio de chriſto. Et teſtimonium eius nemo accipit: nequaq; ſubiungeret. Qui autem acepit eius teſtimonium: ſignauit quia deus verax eſt. Et ſi ſemper hoc vniuerſale (Omne) vniuerſitatem reſpiceret nequaquam diceret dominus. Et ego ſi exaltatus fuero a terra: omnia traham ad me ipſum: ſed aliqua. Igitur ⁊ quod ait in hoc loco ioannes. Omnis anima viuens: non pro vniuerſitate credentium accipiendum eſt: ſed per in miſericordia multitudine eorum qui tempore eorum defecerunt in fide. Sequitur.

¶ De tertio angelo effundente phyalam

Tex.5 ¶ Et tertius Angelus effudit
phyalam suam super flumina,
& super fontes aquarum : & fa/
ctus est sanguis.

¶ Tertio tempore quod incepit a constã
tino immutatus est status ecclesie: propter
pacem ⁊ dominium quod datum est illi: ⁊
q: data est licentia christianis docere libe/
re filios suos: ita vt ordinato clero ⁊ mul/
tiplicatis discipulis viderẽtur e diuersis lo
cis ad irriganda corda fidelium: oriri qua/
si flumina ⁊ fontes aquarum: non iam pro
ferentes amaritudinem mundane sapien/
tie: quã perdidit christus: sicut prius aqua
maris: sed dulcedinez illius sapientie : que
de celo descendit. Sed quamuis istud nõ
defuit tamen iniquitas generi humano: p
qua nec isto modo reuocati ad iter: puniri
debuissent. Non nulli namq3 eorũ qui vi/
debãtur esse doctores i populo: p̃sũmẽtes
de cordibus suis: inter multa vera q̃ doce
re visi sunt: falsa aliqua ptulerũt: in qbus
⁊ de eadem cleri multitudine non solum
plurimos sequaces: verum etiam ⁊ defen/
sores i suis heresibus habere ceperunt: adeo
vt propter hoc scisma fieret in clero ⁊ i po
pulo dei: alijs stantibus pro veritate: alijs
defendentibus (quasi pro veritate) menda
cium. Cũq3 viri sancti arguerent eos ver/
bis pacificis q̃rentes reuocare ad iter: vsq3
adeo: vt legitur in hystoria ecclesiastica: in
ualuerunt heretici sacerdotes. vt multi p
consilium eorum occiderẽtur: ⁊ nouo post
victorias paganorum coronarentur marti
rio. Unde factum est vt tertius angelus ef
funderet phyalam suam: super flumina : ⁊
super fontes aquarum: hoc est super illos
episcopos ⁊ sacerdotes qui infecti erant er
rore arriano: ⁊ factus est sanguis: quia zelã
tibus viris spiritualibus aduersus prauos
doctores: procreatus est in cordibus eorũ
potus mortalitatis: d quo dicit apostolus.
Litera occidit : spiritus autem viuificat.
Mox enim vbi heretici increpant de do/
ctrina sua carnaliter ĩtellecta: indurãt cor
suum ⁊ obturant aures suas sicut aspis: vt
nolint ascendere ad spiritualem intellectũ
dicentes illos esse hereticos: qui alium in/
tellectum quã qui scriptus est: in testibus
librorum indicunt. Sed iusto dei iudicio
actu3 est: vt qui pro erroris sui defensione
catholicorũ sanguinem fuderunt: ipsi mor
talem potum doctrine carnalis que in lite
ra est: haurirent ignorãtes illud quod scri/
ptum est. Spiritus est qui viuificat : caro
autem non prodest quicq̃3. Unde ⁊ mox
subditur.

¶ Et audiui Angelum aqua/ Tex.6
rum dicentem. Iustus es, qui es,
& qui eras sanctus, qui hæc iu/
dicasti : quia sanguinem sancto/
rum & prophetarum fuderunt:
& sanguinem eis dedisti bibere,
vt digni sunt. Et audiui alterum
Angelum ab altari, dicentem.
Etiam domine deus oĩpotens ve
ra & iusta sunt iuditia tua.

¶ Angelus aquaru3 magnos illos: ⁊ spi/
rituales doctores designat: qui se opposue/
runt aduersus hereticos propter vera3 fi/
dem ostendentes intellectũ eorum esse san
guineum ⁊ carnalem: de quo dominus pe
tro. Beatus es inquit simon bariona: quia
caro ⁊ sanguis non reuelauit tibi. Et quia
nonnulli admirantur de iudicijs dei con/
querentes ad inuicem ⁊ dicẽtes. Si nos
credimus falsum quod putamus esse verũ
que culpa nobis est: aut que iniquitas? Ex
qua culpa id acciderit vt ita cecarẽtur cor/
da eorum: demonstratur cum dicitur. Qz
sanguinem sanctorum ⁊ prophetarum fu/
derunt: ⁊ sanguine3 eius dedisti bibere: vt
digni sunt. Humanum siquidem est : inci/
dere aliquando in errore3: sed persequi ca/

tholicos pro defensione erroris: ⁊ fundere illorum sanguinez (sicut fecerunt arriani) diabolicuz. Inde est: q correcti a viris spiritualibus: nõ fuerunt digni qui apprehẽderent disciplinaz: sed magis indurauerũt ceruices suas: vt contempta doctrina spirituali: eligerent ad defensionem erroris sui: intellectum habere: qui gustantibus inferre mortem. Et bene ait: q sauguinem sanctorum ⁊ prophetarum fuderunt: quia nõ solum pios sacerdotes ⁊ episcopos iuoluit persecutio arriana: verum etiã monachos ⁊ heremitas: in quibus erant non nulli habentes spiritum prophetie sicut legitur de sancto ioanne anachorita: ⁊ de sancto benedicto: q̃zuis ⁊ catholici doctores: prophete dici queant: quia futura predicunt. Et bene dicit angelus. Justus es: qui es: ⁊ qui eras sanctus: q ⁊ in veteri testamẽto ostẽdit se esse sanctum ⁊ iustum: reddẽs retributionez superbis: ⁊ in nouo similiter Angelus vero qui respondit ab altari ⁊ dixit. Etiam domine deus omnipotens vera ⁊ iusta sũt iudicia tua: catholicos episcopos puto designari congregatos in concilijs: q confirmantes scripturas sanctoruz: doctores hereticos dãnauerunt. Altare ⁊ enim de lapidibus fit segregatis ab alijs: ⁊ coniunctis in vnum locum. Sic ⁊ sancti episcopi segregati sunt secundum aliquid ab alia multitudine fidelium: vt ipsi qui sunt maiores in ecclesia decernerẽt: ꝯgregati in ꝯcilijs qd abijciẽdũ sit: qd tenendũ. Quasi ergo ab altari angelus respondit dicẽs. Etiam domine deus omnipotens: vera ⁊ iusta sunt iudicia tua: cũ ex ipso ordine episcoporum congregati sunt aliqui in concilijs: qui damnantes hereticam prauitatez ⁊ deum omnipotentem esse iustuz iudicẽ: ⁊ ꝓpria culpa homines ipsos incidisse in iudicium sanguinis qui sanguinem fuderunt testati sunt. Sequitur.

De quarto angelo effundẽte phyalaz.

Tex.7 Et quartus Angelus effudit phyalam suam in solem: & datum est illi æstu affligere homines & igne.

In sole sicut iam diximus designantur contemplatores: quorum est proprium relictis omnibus speculari faciez dei: ⁊ videre eum qui fecit nos. Hic ordo quarto tẽpore habuit conflictum cũ bestia: que ascẽdit de mari: quia iste castitatem predicat: ille luxuriam. Iste contemptum mundi: ille temporalem gloriam ⁊ mundanos honores. Sed quia ibi plerũqz ex occulta elatione: appetitus surripuit vane laudis: vbi manifesta religio prenotat sanctitatez: nec in ipso ordine tam preclaro deesse potuit: quod argueretur a sanctis viris: quia vana est profecto omnis regligio: que non est solidata: ⁊ fundata in radice humilitatis: etiam si pro sua excellentia videretur transcendere astra celi. Unde scriptuz est Gaudium ypocrite ad instar puncti: si eleuauerit caput suum vsqz ad nubes: quasi sterquilinium in fine perdetur. Igitur ⁊ super tales viros: si dissimulant corrigi dedit in diem: effunditur sicut ⁊ in ceteros phiala iracundie dei: quia tanto sunt qui eiusmodi sunt: durius increpandi: q̃zto illorum delictum: non tam homines tãgit: quam deum. Uerum quia se sanctos ⁊ iustos ⁊ digniores ceteris esse putant. tanto si increpantur ab aliquo: magis accenduntur in ira: quanto nihil esse putant vitam aliorum: qui se sicut ipsi extimant a vsu temerario increpare presumũt. Solent etiaz qui eiusmodi sunt conqueri concurrentibus ad se: ⁊ exponere illis vitam suam: vt sciant quia zelo inuidie ⁊ liuore odij arguũtur. Unde ⁊ plerũqz ꝯtingit: vt affligant homines estu ⁊ igne: ⁊ icipiãt estuare estu magno: q quia nihil est quod tã offendat corda carnalium: ⁊ quod tam eos cõpellat ad desperationem q̃z cum eos quos venerantur quasi sanctos: audiũt ab alijs quos bonos quidem esse putant: sed tamen impares meritis increpari: ⁊ ex eadem increpatione: inter eos quos sanctos esse crede/

bant: lites & scãdala generari. Dicunt eni. Si nobis erat spes & fiducia saluari posse orationibus istorum: & etiam si posse daretur: confugere ad illorum consortium: quo modo si isti salui esse nequeũt: qui tot & tã ta sustinẽt causa dei (nos qui peccatores su mus) misericordiam cõsequemur? Et hoc quidem dicunt carnales homines: secun dum quod ab ipsis ypocritis didicerunt: quia nesciunt inter corporalia & spiritualia vitia habere discretionez: & quia melior sit humilis seruitus: q̃z superba libertas. Inde est quod satisfacientibus eisdem ypocritis in exercitijs corporalibus: accendũtur ipsi carnales homines contra eos: qui zelãtur aduersus ipsos: diiudicãtes & blasphemantes illos tanq̃z inuidos & iracundos: & in ipsis omnipotentem deuz qui zelatur per eos. Unde & mox subditur.

Ypocrytis.

Tex. 8 ¶ Et extuauerũt hoĩes estu magno, & blasphemauerunt nomẽ dei hñtis ptãtẽ sup has plagas.

¶ Magno vt iaz dixi: estu estuant homines: cum illos audiunt increpari quasi homines perditos: quos ipsi ex multo tẽpore sanctos inter homines testati sunt: & ob hoc conuersi ad iniuriam eorum qui eos ypocritas esse dicunt: blasphemant spiritum domini qui habet potestatem super plagas istas: & dantis potestatem hominibus faciendi iudicium: vt sentiant plagas spirituales: quibus cuz possent resistere noluerunt. Sequitur.

Tex. 9 ¶ Neq̃z ægerunt penitentiam, vt darent illi gloriam.

¶ Cum arguunt ypocrite: q: querũt gloria ab hoĩbus: quos sibi q̃busdã familiaritatibus: & carnalibus amicitijs: aligantur: & nolũt cõuerti: oporteret ipsos homines qui decepti sunt ab eis penitentiaz agere: q̃ gloriam quam soli deo impẽdere debuerunt: impendunt hominibus morituris. Sed quia eos quos semel venerari ceperunt: confundunt deserere (re vera) q: homines sunt: non solum penitentiam non agunt vt dent gloriam deo: cui soli debet: verumetiam deteriores effecti in blasphemias ipsas prorumpunt dicentes. Isti homines nõ sunt ex deo: qui sanctos impius odiunt & persequuntur. Neq̃z enim aliuz blasphemare credendi sunt: q̃z ipsum spiritum sanctum: qui blasphemãt: quia increpant & quasi persequũtur ypocritas: quos ipsi putant sanctos homines spirituales: quia & illi quos arguit: dominus incurrisse spiritum blasphemie: nequaq̃z aperta cõtumelia blasphemauerunt spiritũ sanctũ: sed in belzebub (inquiũt) pricipe demoniorum eijcit iste demonia. Sequitur.

¶ De quinto angelo effundente phyalã.

¶ Et qntus ãgelus effudit phyalam suam super sedẽ bestiæ, & factũ est regnũ eius tenebrosum. T. 10

¶ Sicut in quatuor tẽporibus quatuor animalia claruerunt: & tamen in singulis ordinibus: multi sub ficta specie religionis abusi sunt gratia & misericordia deita in quinto tempore claruit generalis ecclesia: que est sedes dei: ordo. s. clericorum & conuentualium: de quo & septem isti angeli ad faciendum iudicium egressi sunt: & tamen nonnulli sub specie eiusdem sedis dei: facti sunt sedes bestie que est regnum antichristi regnãtis vtiq̃z a pricipio ecclesie i membris suis: eo q̃ non sint de illis clericis vel monachis qui vicerunt bestiam & ymaginem eius: sed de his qui victi sunt a bestia & ymagine: & numero nominis impius: adeo: vt deteriores sint: q̃z aliq seculares. Sicut (inquit augustinus) Nullos cõperi meliores: q̃z qui in monasterijs pfecerũt: ita nullos comperi deteriores: q̃z qui i monasterijs defecerunt. Et quoniaz supra modum qui eiusmodi sunt ambiunt regnare supra fratres suos: non immerito sublati a regno regis humilis: transeunt in regnuz eius: de quo dicit scriptura. Ipse est rex super vniuersos filios superbie. Queeũq̃z ergo canonice vel monasteria deuicte sunt a

bestia: seu ab ymagine ipsius: seu a nume/
ro nominis eius: sedes bestie facti sunt:
quia de talibus magis gaudet ille q dicit.
Isaias. Sedebo in monte testamenti: Et quoniaz
quo ad speciem habitus vnius ordinis es/
se videntur: cum eis qui effundunt super
eos phyalas iracundie dei: eo magis indi/
gne ferunt: q quasi a coequalibus incre/
pantur: non attendentes q habitus nõ ꝓ
sit: sed obsit: si hitus a vita discordet. Quo
circa effusa phyala super hanc sedem: essi
citur regnum eius tenebrosum: q2 ambi
tio ipsa p se cecat oculos eorum ne videãt:
ꝛ od ũ quod ꝯcipiũt cõtra eos qui se incre
pant: omnino aufert lumẽ ab oculis eoꝝ:
dicẽte ioãne cuius est liber iste: in epistola
sua: q odiũ obcecat mẽtẽ. Qui odit fratrẽ
suũ in tenebris est. ꝛ in tenebris ambulat:
ꝛ nescit quo eat: quoniã tenebre obcecaue/
runt oculos eius. Et quoniã qui eiusmodi
sunt: si quando impediti a viris spirituali
bus: nõ possunt obtinere quod cupiũt pre
nimio dolore cordis in detractionẽ eoꝝ q
se increpãt, prius erũpũt recte subiũgit.

T.11 ¶ Et cõmanducauerũt linguas
suas præ dolore.

¶ Lingue ꝛ enim populi recte illi dicun
tur quibus data est: illa gratia que significa
ta est in liguis que apparuerunt apostolis:
vt habeant ignem zeli dei: ꝛ ardorẽ loquẽ/
di: nõ volentes sub silentio preterire iniu/
rias dei sui. Sed quia nesciunt filij belial
sustinere vstionem medicine: tacti intrinse
cus dolore impatientie sue: quasi commã
ducãt linguas suas: dũ nõ metuũt detrahe
re de viris sanctis q lingue ex dono gra/
tie dicti sunt: vt per minora peccata ad ma
iora ptrãseant. Qui. n. sustinẽt patiẽter ꝛ iu
ste se argui cõfitent. paulo post: si perseue/
rãt in patientia: superueniẽte gratia: inue
niũt ꝯsolationẽ: ꝛ ꝯsolati benedicunt do/
minũ: qui saluat sperantes in se. Qui vero
impatientes sunt ad verbũ: primo quidez
laniãt dẽtibus correctores suos: deide cre
scẽte ipatiẽtia ꝛ malitia: vsq3 ad blasphemi
as: creatoris erũpũt. Unde ꝛ hic subdit.

¶ Et blasphemauerunt deum T.12
cœli & terræ præ doloribus, &
vulneribus suis, & non egerunt
penitentiam ex operibus suis.

¶ Blasphemauerunt inquit deum celi:
ꝛ terre. Blasphemauerũt qui coronat san/
ctos suos pro operibus bonis ꝛ saluat pec
catores penitentes per misericordiam suã.
Blasphemauerunt autem illum pre dolo
ribus ꝛ vulneribus suis: q2 si non a princi
pio resistitur concupiscentijs: duz tempo/
re est penitendi ad extremum multiplica/
tis doloribus: quia nõ licet quod libet: ita Nota.
sagittis temptationum interiora cordis sui
vulneravi contingit: vt plerũq3 ꝛ inuitus Mors
rapiatur animus ad blasphemiam: ꝛ que/
rens penitentie aditum: inuenire non pos
sit. Ergo stulti sunt qui differunt de die in
diem: quia qui promisit misericordiaz pec
catori quacunq3 hora peniteat ex toto cor/
de suo: dare se semper peccantibus affectũ
penitentie non promisit. Unde ꝛ p semet/
ipsam veritas dicit. Contendite intrare ꝑ
angustam portam: quia multi dico vobis:
querent intrare ꝛ non poterunt. Sequit.

¶ De sexto angelo effundente phyalam.

¶ Et sext9 ãgelus effudit phya T.13
lam suam in flumẽ illud magnũ
eufratẽ & siccauit aquas eius vt
ꝑparet via regibus ab ortu solis.

¶ Nuncusq3 zelus dñi i domo eius exarsit:
puniẽs eos q videbant esse de familia sua:
ꝛ de ordinibus pfectoꝝ: vt impleret illud
apostoli petri. Tempus est vt incipiat iu
diciũ de domo dñi. Nũc sup eos q irregu
lares sunt ꝛ mũdani sicut sunt milites ꝛ
negotiatores terre: ꝛ vniuersi q videt esse
quo ad opa filij huius mundi oportet effũ
di phialam iracũdie dei: quatenus inchoa
to tempore sexto: sentiant saltem exterius
plagam: quam intus pro cõsueta cecitate

grauioris plage vulnera sentire non pos/
sunt. Scimus enim ꝙ flumen eufrates in
fluebat quondã opulentissimã illaꝫ ciuita
tem que dicebatur babylon: ⁊ dictum est
inferius in hoc libro: ꝙ aque multe super
quas meretrix sedet: sunt populi multi. Si
auteꝫ aque huius fluminis quod vocatur
eufrates: populi sunt: ⁊ gẽtes ⁊ lingue que
parent romano imperio: siquidem ciuitas
romana ipsa est noua babylon: quid est: ꝙ
ad effusionem phyale siccantur aque eius:
nisi q: pro eo ꝙ ipsi qui presunt non suspi/
ciunt correctionem: iusto omnipotẽtis dei
iudicio debilitant vires eoꝝ: vt deficien/
tibus exercitibus suis: non sit q resistat re
gibus: ⁊ tyrannis: qui sicut in sexta parte
plenius cõtinetur: venturi sunt: ad percu
tiendum regnum ipsius babilonis? Qui
autem dicitur ab ortu solis. Arbitror ad
literam esse intelligendum: vt vꝫ a parte
orientali incipiet tribulatio: sicut ⁊ factum
est: hoc est ab illa prouintia: vbi (vt tanga
mus ⁊ spiritum) ortus est verus sol: ⁊ vn/
de ad occiduas mundi partes lumen euã/
gelice predicationis illuxit. Sequitur.

Tex.3 ¶ Et vidi de ore draconis, et de
ore bestiæ, et de ore pseudo pro
phetæ exire spiritus tres immũ/
dos in modum Ranarum. Sunt
enim spiritus demoniorum fa/
cientes signa: & procedent ad
reges totius terræ congregare il
los in preliũ ad diem magnum
dei omnipotentis.

¶ Post desolationem romani imperij: re
uelabitur ille iniquus que extollitur ⁊ ad/
uersetur super omne quod dicitur deus:
aut quod colitur. Habebit autem in comi
tatu suo militiam hominum perditorum:
designatam in bestiam que ascendit de ma
ri: ⁊ cateruam falsorum clericorum: ⁊ qua/
si prophetarum suorum designatam in be/
stia que ascendit de terra illa. s. bestia q̃ vo/
catur pseudo propheta: ⁊ exibunt de ore ip Basi.
sorum: spiritus demoniorum ad facienda
signa vt conuocent reges infideles ad eua
cuandum regnum christi: vt ipse qui tene
bit locum draconis: ⁊ in eo ipse draco: pos/
sit extimari deus: ⁊ adorari ab hominibus
tanq̃ꝫ ipse sit deus. Et illorum quidem in/
tentio: talis erit ⁊ propositum ⁊ voluntas.
Uerumtamen ad diem magnum domini:
congregandi sunt vniuersi: quia ꝓpe erit
dies domini: prope ⁊ velox nimis: in qua
⁊ erubescent infideles pro omnibus erro/
ribus suis: Qui autem ait in moduꝫ rana/
rum: immunditiam ⁊ falsitatem eorum ex
primere voluit: vt sciant electi quales spiri
tus erũt: per quos perditi homines factu/
ri sunt illa signa: ⁊ non scandalizentur ad
ostensionem eorum. Rana eniꝫ cum infla/
tur: mentitur se esse quod non est. Sic ⁊ si
gna illa mendacia erunt: ⁊ nihil veritatis:
aut vtilitatis habentia. A tempore autem
illo quando ista fient: incognita erit dies
⁊ hora quãdo veniet dominus. Naꝫ ꝙ an
teq̃ꝫ reueletur filius perditionis: nõ sit do
minus venturus ad iudicium: non solum
testatur apostolus in epistola ad thesaloni
censes: verum etiam obsecrat ne decipiã/
tur ab aliquo ne hoc credãt: dicẽs ita. Ro
gamus vos fratres ꝑ aduentuꝫ domini no
stri iesu christi: ⁊ nostre congregationis in
ipsum: vt non cito moueamini a sensu ve/
stro: neqꝫ terreamini: neqꝫ per spirituꝫ: ne
qꝫ per sermonem: neqꝫ per epistolam tan/ T.17
quam per nos missam: quasi instet dies do
mini. Nequis seducat vllo modo: quoniaꝫ
nisi venerit discessio primum: ⁊ reuelatus
fuerit homo peccati filius perditionis: qui
aduersatur ⁊ extollitur supra omne quod
dicitur deus: aut quod colitur: ita vt in tẽ/
plo dei sedeat: ostendens se tanq̃ꝫ sit deus.
Igitur aperte liquet ꝙ anteq̃ꝫ reueletur fi
lius perditionis: non veniet dominus ad
iudicium. Postq̃ꝫ autem ille reuelabitur:
incerta erit dies ⁊ hora quãdo veniet qua
si fur reddere vnicuiqꝫ secundũ opera sua.
Unde ⁊ hic subditur.

¶ Ecce

T.14 ¶ Ecce venio sicut fur. Beatus
qui vigilat & custodit vestimen
ta sua ne nudus ambulet: & vi-
deant turpitudinem eius.

¶ Qđ non ꝓsequitur in hoc loco Joan-
nes inchoatam orationem: sed ea inconsu-
mata ꝛ intercisa dñs ipse loqtur: dicens.
Ecce venio sicut fur. Furtiuum ipsum sui
ipsius: subitum ac terribilem designat ad-
uentum: quem nemo nouit: nisi solus pa
ter. Non enim ptinuit ad Joãnem dicere
quo tpe: ꝛ qua hora vẽturus sit dñs ad iu
dicium: sed eo loquente: ꝛ premuniente fi
deles de malis que ventura sunt circa fi-
nem seculi: ipsemet dñs loquitur ꝛ dicit.
Ecce venio sicut fur: vt intelligamus: qꝛ
cum viderimus ꝯsumari verba que loqui
tur Joãnes in capitulo isto: prope erit dies
dñi ꝛ aduentus maiestatis ipsius adeo vt
ex illa hora: oporteat electos esse suspensos
ꝛ preparatos ad aduentum iudicis: nesciẽ
tes qua die ꝛ qua hora venturus sit ad iu-
dicium: sicut factum est in diebus Loth: ꝛ
in diebus Noe. Quocirca illi soli beati
erunt: qui postpositis omnibus curis mũ
di: vigilant ꝛ custodiunt mandata dei: ope
rantes sibi vestimenta iustitie: ꝛ custodien
tes ne nudi appareant ab opibus bonis in
tante presentia maiestatis: ꝛ ꝯfundantur si
cut Adam: vidẽtibus vniuersis turpitudi
nem suam ꝛ peccatoꝝ suoꝝ. Est enim tur
pitudo peccatum discoopertum: peccatum
qđ non tegit vestimento salutis: illo vtiqꝫ
Psal. vestimento: de quo dicit psalmista. Sacer-
dotes tui induantur iustitiam. Quocirca:
beati illi quoꝝ remisse sunt iniquitates: ꝛ
Psal. quoꝝ tecta sunt peccata. Beati qui per di
gnos fructus penitentie recupant vestem
iustitie quam amiserunt: sicut econtrario:
veh illis erit quoꝝ corda grauantur in cra
pula: ꝛ ebrietate: ꝛ curis huius vite: ꝛ in-
ueniet illos repẽtina dies illa: qꝫuis exem-
plum qđ dictum est a dño de diluuio: ma-
gis de iudicio precedenti: qđ erit in interi
tu Babylonis intelligendum sit: sicut ꝛ il
lud qđ dixerat apostolus in precedenti epi
stola ad thesalonicenses. Cuꝫ dixerint pax
ꝛ securitas: tunc repentinus super eos ve-
niet interitus: quasi dolor in vtero haben
ti: ꝛ non effugiet. Sequitur.

¶ Et congregabit illos in lo- T.15
cum qui vocatur hæbrayce, ar-
magedon.

¶ Expleto verbo dñi dicentis. Ecce ve-
nio sicut fur: repetit Joãnes qđ intermise
rat impfectum: ꝛ dicit Et ꝯgregabit illos
in locum qui dr hebrayce armagedon. No
tandum vero: ꝙ nõ ait: ꝯgregabunt: illos
reges. s. terre: de qbus sermo erat: sed ꝯgre
gabit: qꝛ ꝛ si spirituuꝫ immundoꝝ erit con Ps. 2.
gregare illos in prelium aduersus dñm: ꝛ
aduersus Christum eius: ipsius tñ Chri-
sti erit ꝯgregare illos in locũ artum: quem
ipsi penitus ignorabunt vt prelietur ipse:
iuxta illud Zacharie prophete: aduersus Zacha.
eos: sicut preliatus est in die certaminis.
Puto autem nomen loci: qđ vocatur he-
brayce: armagedon: esse significatiuũ: sicut
ꝛ vallis Josaphat: sed non occurrit mihi
adhuc interpretatio ipsius nominis: cui da
re possem fidem: vt scirem qd sonet in lin
gua nostra. Si cui autem occurrerit prius
qꝫ mihi: puto ꝙ ex ipsa interpretatione no
minis queat: ꝙ ad rem faciat plenum ca-
pere intellectum. Sequitur.

¶ De septimo angelo effundẽte phyalã.

¶ Et septimus angelus effudit T.16
phyalam suam, in aere, & exiuit
vox magna de templo a throno
dicens, factum est.

In sex precedentibus effusionibus:
ꝑseuerauit mundus in malitia sua: ꝛ
mansit inuincibilis ꝛ induratus nolẽs ac
cipe disciplinam. In septima autem pcus-
sione: emarcescet in semetipso: ꝛ desinet se

pbēre: percussa prius fornicaria Babylo/
ne: que de vino prostitutionis sue: potauit
omnes gētes. In sexto autem tempore fiet
vtrunqz: precedet enim sextus angelus: ꝛ
effundet generaliter phyalam suam ꝯtra
omnes reprobos: qui ꝛ protinus percussi
exterminabūtur de terra: ꝛ mox sequetur
septimus effundēs ꝛ ipse phyalam suam
super electos: quatenus si que macule ad/
heserunt eis de communione Babylonis
purgentur ꝛ dealbentur super niuem: hoc
quoqz modo in ꝑcussione septima: cesset
plaga domini a populo suo: ꝛ relinquatur
de cetero sabbatismus populo dei. Igitur
in aere spiritualis illa ecclesia designatur:
que relinquetur velut mūda seges: excisis
de terra spinis: ꝛ tribulis: ꝛ cunctis reli/
quijs Babylonis. Assimilatur autem ae/
ri: qꝛ nihil iā3 sapiet: sicut modo terrenu3
atqz carnale: sed sublimata velut a terra:
munditia: virtute: ꝛ sanctitate: vite angeli
ce appropinquabit. Sed ꝛ si qua sordida
nebula antique ꝯuersationis fedabit: illam
ad effusionem phyale septimi angeli mun
dabitur a delictis suis: ꝛ erit sancta ꝛ im/
maculata quasi sponsa ꝛ ornata viro suo.
Propterea exiuit vox magna de templo a
throno dicens. Factum est: qꝛ manifesta in
telligentia egredietur: de vtroqz testamen
to: ꝛ ex ore totius ecclesie que est thronus
dei: que docebit oīa esse ꝯsumata: nihilqz
supesse de reliquo: nisi vt vnusqsqz ꝓpriaz
mercedem accipiat ſm suum laborem.

¶ Explicit qnta pars libri. Incipit sexta.



Uinqz precedenti/
bus partibus dili/
gēter inspectis: ſm
qꝫ notare curaui/
mus in summa li/
bri: inuenimus qua
tuor generales or/
dines: designatos
in quatuor anima/
libus: habuisse con

flictum cum quatuor bestijs: quas scribit Dani.
Daniel: singuli per singula tempora specia
liter: ꝛ tñ omnes simul ab ipso principio
generaliter. Deinde in quinto tempore se/
dem dei (hoc est) ecclesiaz generalem: que
dicta est in spiritu Hierusalem: cum eccle/
sia malignātium: que vocatur Babylon:
quatenus complens quinqz prelijs istis: re
cipiat vtraqz ciuitas in successione sue pro
lis ſm opera sua: ꝛ appareat qd differat in
ter iustos ꝛ impios: non modo in futuro
seculo: verumetiaz in hac vita presenti. Ut
autem quatuor animalia pertinent ad se/
dem dei: ita ꝛ quatuor bestie ad sedem
Sathane: quia ꝛ ciuitas celestis a qua/
tuor partibus: habet muros suos: ꝛ ciui/
tas nihilominus infernalis: que illi velut
ex opposito ꝯtraria semper existit. Igitur
completis quinqz prelijs in temporibus
suis: opz Babylonem recipe ad plenum
sexto tempore mercedem erroris sui. Hie/
rusalem autez mercedem bonam ſm suuz
laborem: iuxta qd aperte ostēditur in hac
sexta parte: de qua in hoc presenti volumi
ne tractaturi sumus: ꝛ ostēsuri qꝫ infelices
sint filij huius mundi: ꝛ omnes qui ambu
lant in superbiam carnis: sed ad rem ve/
niamus.

¶ Incipit distinctio prima.

¶ Et facta sunt (inquit) fulgura, c.17
& voces, & tonitrua. Et terremo
tus factus est magnus, qualis nū/
quam fuit ex quo homines fue/
runt super terram, talis terre mo
tus sic magnus.

Quando vult deus per successiones
temporum mutare statum ecclesie:
vt alia post alia ſm quod scriptum est con
sumentur: precedunt ante annos aliquot
fulgura miraculoꝝ: voces exhortationuz:
tonitrua spiritualium eloquiorum siue vt
somnolenti quiqz ac desides excitentur a

somno mortis: siue vt tam ipsi ꝗ͂ alij in/
telligant: ꝙ nouum aliquid facturus sit
dominus super terram. Puto autem ꝙ
hec signa ceperunt iam olim precedere in
temporibus nostris. Nam ⁊ viri sancti pre
cesserunt nos ante non multos annos:
qui miracula facerent: ⁊ qui verbis exhor
tatorijs non paucis populum domini ad
penitentiam prouocarent: si tamen fue/
runt aliqui qui audirent: ⁊ recogitarent: ⁊
dicerent in corde suo: quid est hoc: vt qui
norunt dijudicare faciem celi ⁊ terre: si/
gna quoqꝫ temporum presentirent. Sed
quia dura ⁊ terrena corda hominum: non
possunt sentire nisi virgam: ecce percus/
sio satis grauis sequuta est in populo ne/
quam: ecce terremotus factus est ma/
gnus: mota sunt quippe sunt corda popu
lorum ex his que acciderunt: ⁊ commo/
ta sunt a mari vsqꝫ ad mare: in omni po/
testate ⁊ regno occidentalis ecclesie: que
aliquid adhuc esse videtur: zelantibus
vniuersis pro iniuria regis sui: ⁊ cupien/
tibus vlcisci de gentibus infidelibus: qui
ablato signaculo fidei nostre: polluut vsqꝫ
adhuc templum sanctum eius: zelati sunt
multi ⁊ moti sunt: non solum animo: sed
⁊ corpore. Quare ergo non profecerunt?
Puto pro eo ꝙ in zelando: non rectum
ordinem tenuerunt. Oportuerat enim il/
los considerare primo: quam ob causam:
T.17 id passi sumus: quam ob causam tradita
sint sancta nostra in manus extraneas: in
manus gentium infidelium que ignorant
deum: ne forte qui fecit aliquando flagel/
lum: de resticulis: ⁊ eiecit de templo ven/
dentes ⁊ ementes: ipse nunc pro simili cul
pa congregauerit gentes in congregatio/
nem vnius fascis: ⁊ vtatur eis pro flagello
contra nos eijciens nos iterum de domo
sua: que facta est a populo speluncha latro/
num. Quid enim si gentes infideles per/
mittuntur possidere ad tempus domum
ipsam de qua nos turpiter eiecti sumus:
vt ostendat dominus in nobis qui non ser
uamus promissum: multo amplius fore

pollutam ꝗ͂ in eis qui nihil promiserunt:
si quo modo ꝯfundamur: vel isto modo: ⁊
agnoscamus vel sero reatum nostrum?
Prius enim oportebat nosipsos pugnare
contra nos: vt pugnaremus fletibus deli/
cta nostra: ⁊ sic premissa satisfactione: si ad/
huc vrgeret necessitas: procederẽ secure ad
bellum: habẽtes ipsum quem offendimus
deum viuum placatum tutorem ꝓpitium
ac ducez belli. Magnus ergo terremotus
factus est nimis: pro his que acciderunt: ⁊
quod eo deterius est: magna pro culparuz
meritis instabilitas animoꝝ. Defecit enim
fides ⁊ veritas de terra. Ubiqꝫ motio: qꝛ
vbiqꝫ scissura. Recedit frater a fratre: ⁊ p/
ximus a proximo suo: ita vt nihil sit soli/
dum: nihil sit stabile super terra. Et ꝗ͂uis
terremotus ille magnus: adhuc post dies
aliquot futurus sit: signa tamen motionis
illius: ac si presentia iam tenemus: ⁊ ini/
tia pre solito manifesta dolorum future
tempestatis vastitatem precurrunt. Se/
quitur.

¶ Et ciuitas magna facta est in T.18
tres partes.

¶ Scriptum est in euangelio. Omne re
gnum in seipsum diuisum desolabitur. Ut
ergo ostendatur ꝙ appropinquat desola/
tio regni: quod aliquando erat vnum ⁊
contiguum: appropinquante sexto tempo
re: diuidi incipit inter tres partes. In illo
die apparebit manifeste quomodo ex mo/
tione humanoruz cordium: frangatur vni
tas Romani imperij: querentibus singu/
lis aliorum terminos vsurpare: licet (vt
iam dixi) certa iam inditia teneamus. Ci/
uitatem sane istam: que vocatur magna:
ego Constantinopolitanum Imperium
intelligi puto: in quo per crebra scisma/
ta que in eo facta sunt: possunt fieri eti/
am suspecta maiora. Accidit autem hoc
vt compleatur illud quod scriptum est.
Dominus immiscuit in medio eius spiri/
tum vertiginis: ⁊ errare fecit Egyptuz in
oi ope suo: sicut errat ebrius vomẽs: ⁊ non

erit Egypto: opus qḋ faciat caput ⁊ cau/
dam incuruantem ⁊ refrenantem: ⁊ ↄcur/
rere faciam Egyptios ↄtra Egyptios: ⁊
pugnabit vir ↄtra fratrem suum: ⁊ vir cō
tra amicum suum. Et iterū. Commotione
cōmouebitur terra: ⁊ agitatione agitabit
terra: sicut ebrius: ⁊ auferetur quasi taber/
naculum vnius noctis: ⁊ grauabit eam ini
quitas sua: ⁊ corruet: ⁊ non adyciet vt re/
surgat. Sequitur.

T.19 ❡ Et ciuitates gentium ceci/
cerunt.

❡ Quare ceciderunt? Quia terremotus
qui ↄfregit ciuitatem magnam: subuertit ⁊
illas. Puto autem per has ciuitates: intel
ligendas esse ecclesias Grecorū: de qbus in
specie atrij siti extra templū: sub sexto an
gelo tuba canente terribiliter dictum est.
Atrium qḋ est foris templum: eyce foras:
⁊ ne metiaris illud: q꞉ datum est gētibus.
Si autem ecclesie que ↄtinentur sub hoc
atrio gentibus date sunt: nō immerito di
cte sunt ciuitates gentium: q꞉ ab ipsis he/
reditate possesse. Ut enim per presentia in
telligant futura: non modica plebs manet
in Alexādria: que seruat vsq꞉ hodie fidem
Christi: sicut ⁊ in Syria: ⁊ in alijs locis:
qui tñ si de moribus agitur: vtrū sint chri
stiani: an sarraceni: dubitat. Date sunt er/
go huiuscemodi ciuitates gentibus: ⁊ gen/
tiū quodammodo facte sunt: ⁊ tñ adhuc
in fide stare videntur. Sed cum puenerit
ad aures eorū qui ita stant: ꝙ soliditas chri
stiani populi dissoluat: putas stare poterūt
inter hostes suos? Nempe ⁊ in veteri te/
stamento erāt quedam gentes commixte
cum semine israel: que dicebant: Samari/
te: seruantes tātummodo legem Moysi: ⁊
nihilominus ydolis suis immolātes: que
tamdiu se vocabāt israelitas: q̄diu prospe
ra ↄtingebant iudeis: tamdiu stabant in
ↄfessione vnius dei: q̄diu pro confessione
ipsa pacem sibi ↄcedi sperabant cum filijs
israel. Aliogn: vt in tpe credebant: ita in
tpe tentationis recedebant. Sic ⁊ nōnul/
le ecclesie Grecorū: (sicut iam multis expe
rimentis ꝓbatum est) facillime transeunt
de dextera ad sinistram (haud dubiū) pro
eo ꝙ recesserunt ab vnitate ipsius ecclesie:
de qua dicit Christus Symoni Petro. Tu
es Petrus: ⁊ sup hanc petram edificabo
ecclesiam meam: ⁊ porte inferi non preua/
lebunt aduersus eam. Sed quare ista oia?
Nunqd sine causa? Absit. Sed vt debilitet
robur Romani imperij pp peccata: ⁊ su/
matur vindicta de gente apostatrice. Un/
de ⁊ mox subditur.

❡ Et Babylon magna venit in T.20
memoriam ante Deum dare ei
calicem vini indignationis iræ
eius.

❡ In oibus tpibus retroactis visus est
dns dissimulare peccata delinquentium: vt
putet obliuioni tradidisse iudiciū. Cum
autem completis annis patientie venerit
dies ille magnus: in quo iudicāda est vrbs
supba: id qḋ videbat obliuioni traditum:
reuocari putabitur ad memoriā: cum ne
vnum qdem peccatum abscondi poterit:
de quo non digna meritis capiatur vindi
cta. Dabit enim illi deus calicem vini indi
gnationis ire sue: vt sentiat amaritudinē
passionis: qua potauit ipsa martyres Chri
sti psequens eos de ciuitate in ciuitatem.
Nec illud tñ dicimus: vt vniuersa multi/
tudo reproborū: que post resurrectionem
mortuorum demergenda est in caminum
ignis: colligenda sit in tpe sexto: vt perci/
piat pariter mercedem erroris sui: sꝫ pars
illa tātum vniuersalis Babylonis que pre
sens erit tpe sexto. Usus est enim sanctarū
scripturarū: vt sepe pars alicuius rei acci
piatur pro toto: ⁊ qḋ agitur in parte: refe
ratur ad totum. Quare hoc? Quia ⁊ si diuer
sa sunt pro tempore accidentia: vna est tñ
reproborū omnium: sicuti ⁊ electorū volun
tas. Audiūt filij iudeorū reprobasse patres
eorū Jesum Nazarenum quasi seductorem
⁊ hostem legis: ⁊ plꝫ eis studium patrum

suorum

ſuorum:adeo vt crucifigant ⁊ ipſi volun/
tate:quem non poſſunt perſequi actione.
Et ob hoc ſi daretur facultas perſequerē/
tur libentiſſime membra eius:itavt nec ip
ſi ab opere videantur immunes. Sicut.n.
vnus eſt homo ⁊ multa ſunt mēbra eius:
⁊ tamen per ſingula membra dicitur age/
re ipſe qui vnus eſt:dictur enim idem ip/
ſe videre:cuꝫ ad ſolos oculos pertineat vi
ſus:audire:cum ad ſolas aures pertineat
auditus:⁊ ſic de ceteris mēbris. Sic ⁊ vni
uerſa multitudo reproborum:aut electorū
alia ⁊ alia opera in parte:⁊ parte alia:⁊alia
in tempore:⁊ tēpore prius.ſ.poſterius age
re viſa eſt:⁊ tamē vniuerſa referunt advni
tatem pro eo.ſ.ꝙ vna voluntas:ea que di/
uerſa ſunt in membris:facit eſſe, cōmunia.
Quo circa:⁊ ſi vnus erit in fine caminus
ignis in quo multitudo reproborum que
dicta eſt babylon:cruciabitur ſine fine: tē/
poraliter tamen: non omnibus qualiter re
cedit:ſed alij permittuntur ꝓſperare vſqꝫ
in finem:alij iudicantur a domino in hac
vita preſenti. Et hoc quidem ſepe accidit:
vt non obliuiſcantur filij hominum iudi/
ciorum dei:⁊ multiplicetur malitia ſuper ter
ram. Generaliter autem in quinque tēpo
ribus ſuſtinuit patienter:⁊ promiſit regna
re babyloneꝫ in delitijs ſuis:affligi vero fi
lios ieruſalem a filijs babylonis perſequē
tibus:qui nati ſunt ſecundum carneꝫ: eos
qui ſecundum ſpiritū nati ſunt:donec iſto
rum iuſtitia:⁊ illoruꝫ nequitia cōpleatur.
Porro in ſexto tempore quod prope eſt: ⁊
illius in veritate ſunt ſuperbie:⁊ iſtius af/
flictioni imponetur finis:non quia tribula
tio nō erit ſexto tempore aduerſus electos
ab his qui extra ſunt populis infidelibus
ad necē carnis:ſed quia deſinet intrinſeca
emulatio ad ruinam cordis: quod ſolū eſt
optabile a diligentibus deum. Nō eniꝫ in
gemiſcunt electi dei:quia vidēt chriſtianos
paganorum gladio trucidari:cū ſibi ⁊ ſan/
ctis apoſtolis ⁊ martiribus legant deū ſuū
noluiſſe parcere in hac parte:ſed magis ꝙ
filij babylonis:qui dicunt chriſtiani ⁊ non
ſunt: corrumpūt mores bonos colloquijs
malis:q2 iniquis ſemper operibus cruciāt
animas iuſtorū:q2 audiūt blaſphemari no
men domini:⁊ vlciſci nequeunt iniuriam
dei ſui. Inde eſt ꝙ nec ſibi parci deſiderāt
quo ad mortē carnis:ſed cupiunt argentū
⁊ plūbuꝫ iactari pariter in fornace: vt con
ſumpta vniuerſaliter ſcoria:id quod erat ꝓ
tioſum:pretioſius fiat: Unde ⁊ cum dice/
ret Iſayas. Uiſitabo ſuper vrbes mala: ⁊
ſuper impios iniquates ipſoruꝫ: protinus
adiecit ⁊ ait: Precioſior erit vir auro ⁊ ho
mo mundo obrizo. Igitur in ſexto tempo
re erit tritura aree generalis ⁊ ventilabruꝫ
in manu domini ad purgandaꝫ areaꝫ ſuā
vt congregetur triticuꝫ in horreo eius: pa
lee vero comburantur inextinguibiliter.
Sequitur.

¶ Et omnis īſula fugiit:& mō/ T.21
tes non ſunt inuenti.

¶ Hoc iam dictum eſt in ſecunda parte:
in apertione ſexti ſigilli:q2 hoc plerunqꝫ vt
ſepe dixi. tangitur in hoc libro in ſpetie:
quod plenius continetur in genere: Inſu/
le ſunt eccleſie epiſcopales: que fluctibus
huius ſeculi:ex omni parte obſeſſe: pluri/
mam ſanctoꝝ ſuoꝝ patiuntur iacturam.
Montes vero ſunt monaſteria in quibus
a ſeruis omnipotentis dei arta ⁊ ardua ſer
uatur innocentie vita: In terremotu ergo
illo qui erit tam validus in illo die: cū vꝫ
vniuerſa regna gentium colligentur in
vnū ⁊ inſurgent quaſi fluctus ſeui maris
contra filiam babylonis: fugient cenobia
de locis ſuis:vt abſcōdāt ſe in locis occul/
tis a facie tempeſtatis: ⁊ eccleſie multe eſſe
deſinent:diſperſis vel interſectis defenſori
bus ſuis. Non enim erit dies illa:dies illa
dies miſericordie:ſed dies ire ſue: ſicut ⁊ ꝑ
prophetam dicitur. Ecce dies domini ve/
nit crudelis:⁊ indignatione plenus ire:fu
roriſqꝫ:ad perdendam terram in ſolitudi/
nem ⁊ peccatores eius cōterendos de ea.
Unde ⁊ hic terribiliter ſubditur.

T.22 ¶ Et grando magna sicut talē/
tum descendit de cælo in homi/
nes: & blasphemauerunt homi/
nes deum pp plagam grandinis:
qm̄ magna facta est uehemēter.

¶ Commota ⁊ confracta terra a tam ter/
ribili terremotu: oportuerat corda homi/
num conteri timore: ⁊ scindi multiplici/
ter ad penitentiam: quod ⁊ facient illi qui
bus sanum erit cor (sicut in apertione sex
ti sigilli demonstratur) cum dicitur. Om
nis seruus ⁊ liber abscondent se in spelun
cis ⁊ petris montium: ⁊ dicent mōtibus
⁊ petris: Cadite super nos: ⁊ abscondite
nos a facie sedentis super thronum ab ira
agni: quoniam veniet dies magnus ire
ipsoꝝ: ⁊ quis poterit stare? Ceterum quo/
rum corda ceca sunt: ⁊ auersa a veritate:
vt nolint videre lumen qd̄ venit in mun
dum: incident in iudiciū ire dei (sicut di
Rom̄. cit apostolus.) Reuelatur ira dei de celo
sup omnem impietatem ⁊ iniustitiam ho
minum eoꝝ qui veritatē dei in iniustitia
detinent: q: quod notum est dei: manise/
stum est illis. Et grando (inquit) magna
sicut talentum descendit de celo in homi/
nes. De celo descendit pluuia: de celo nix:
de celo grando. De ore etiam iustoꝝ quo/
rum sanctum collegium: nō immerito vo
catur celum: descendit predicatio ad irri/
ganda corda fidelium: descēdit commina/
tio frigida ad cohercēdum calorem vane
⁊ inepte letitie: descendit ⁊ increpatio du/
ra ad cōterendam duritiam hominum im
pioꝝ: quatenus aut redeant ad cor: ⁊ agāt
penitentiam de reatibus suis: aut infide/
lis (vt ait apostolus) si discedit discedat.
Quid enim si de verbo iudicij scandalizā
tur ⁊ pereant perituri? Scandalizatus est
Achab rex israel in verbo Michee pphe
te: ⁊ factus est deterior q̄ erat prius. Scan
dalizatus Sedechias in verbo Hieremie
tradidit illum in custodiam: Sed num q:
illi scādalizari poterant: idcirco tacere ve/
ritatem oportuerat testes veritatis ne illo
rum de cōtemptu verbi augeretur pecca/
tum? Quid enim durius verbo Petri di
centis Symoni mago. Pecunia tua te/ Actuū.
cum sit in pditione? Oportebat enim ma
gnam duritiam cordis: magno ictu percu
ti verbi duri: non vt scandalizaretur: sed
vt pcussus durius a magistrora tanta neg
tia priuaretur. Ille autem non est cōuersus:
sed omnino subuersus: ⁊ factus est psequu
tor illius qui eum percusserat ad salutem.
Sed ⁊ nunc qd expectant filij falsitatis
vt loquantur eis discipuli veritatis? Nun
quid verba mollia ⁊ placētia sibi? Si hoc
sperant: frustra: q: non est tempus: Si scan
dalum est eis iniuste: q: necesse est vt pre/
dicant ad salutem multorum quod sciunt
certissime affuturum. Sed quare grando
ista que eo modo (quo supra diximus) de
celo descendit: magna esse dicitur sicut ta
lentum: nisi q: talentum grauius est mul/
tis ponderibus que cōtinet infra se: ⁊ ver
bum istud quod scriptū est de ruina Ba
bylonis: grauius est multis alijs: quibus
exprimuntur tam multe calamitates mū/
di. Inde est: q carnales homines qui dili
gunt mundum: ⁊ a que sunt mundi: ne/
queunt patienter ferre: cum audiunt vni/
uersaliter perire: qd̄ amant: putantes nihil
esse iocundius vita presenti. Blasphemāt
autem dn̄m qui auctor est tam dure senē
tie: dicentes vnusqsqz ad pximum suum.
Si ita futuꝝ est: quare qui nouit oia ante
q̄ȝ fiant: tam horrēdo fine cōsumanda crea
uit: nisi q: adulantur ei qui eum misericor
dem ⁊ amatorem iustitie esse dicunt? Hec
est eniȝ illa blasphemia que arguit in vno
latrone qui pēdebat in cruce: dicente vni
uersoꝝ dn̄o qui erat pariter crucifixus. Si
filius dei es: salua temetipsū ⁊ nos. Latro
siquidem ille qui ad sinistram (vt putatur)
xpi suspēsus erat in ligno crucis: significat
carnalem populum qui duȝ viuit ⁊ ambu
lat sm̄ carnem: tradendus est qn̄qz in ma
nus gētium pro sceleribus suis. Blasphe/
mat autem dn̄m dicens. Si filius dei es:

salua temetipsum τ nos:q: populus carna
lis qui nescit ea que dei sunt:ꝫ ea que mū
di:si qñ dicit̃ ei. Noli murmurare in flagel
lis: q: xp̄s sine cā peccati pro salute oium
pependit in cruce: ptinus respōdet τ dicit.
Et que necessitas fuit vt ista pateret̃? Si
oipotens est τ pius (sicut dicūt scripture)
nec ipse hoc pati debuit:nec nos addicere
passioni. Poterat enim saluum facere ge
nus humanum sine passione ꝓpria τ ɔtu
melia suipsius:τ trāsferre illud de transi
torijs mūdi gaudijs:ad eterna celoꝝ. Nec
blasphemia erit tunc:τ si sit iamnūc in ore
multoꝝ. Nec in corde vniuersoꝝ qui ne
sciunt id qđ dicit apostolus. Uerbum cru
cis peuntibus qdem stultitia est:his autē
Cap. 17 qui salui fiunt:virtus dei fit. Sequitur.

Tex. 1 ¶ Et uenit unus de septem an
gelis qui habebāt septem phya
las: & loquutus est mecum di
cens. Veni ostendam tibi danna
tionem meretricis magnæ quæ
sedet super aquas multas: cum
qua fornicati sunt reges terræ:
& inebriati sunt qui habitant ter
ram de uino prostitutionis eius.

¶ Angeli habentes phyalas qui sunt in
precedēti parte libri copiosius dictum est.
Unus aūt eoꝝ qui venit ad Joānem:sex
tus angelus est:cui dictum est:magis q̄ꝫ
aliq̄ꝫ precedētibus:occulta detegere sacra
menta. Uenit aūt angelus ad Joānem:vt
Joānes vadat ad angelum qui vocat euꝫ:
τ ostendat illi dānationem meretricis ma
gne:q: nisi spirituales viri appropinquent
verbo predicationis discipulis veritatis:
nequaq̄ꝫ ipsi discipuli possunt appropinq̄
re illis intellectu cordis:nec videre dāna
tionem meretricis magne que sedit aliqñ:
τ adhuc sedet sup aquas multas. Est autē
vtile videre dānationem ipsius:q: qui ne
scit qđ passura sit pro erroribus suis:desa
cili decipit̃ nutibus oculoꝝ suoꝝ. Hāc ma

gnam:dixerunt patres catholici esse Ro Roma
mam:nō quo ad ecclesiam iustoꝝ:que pe
grinata est apud eam:ꝫ quo ad multitudi
nem reproboꝝ:qui blasphemant τ impu
gnāt opibus iniqs eādem apud se peregri
nātem ecclesiam. Uerumtñ τ si ipsa princi
paliter intelligēda sit:nihilominus tñ vni
uersa multitudo reproboꝝ:τ eoꝝ maxime
quoꝝ maior est facultas τ voluntas peccā
di:eoꝝ qui ducūt vitam luxuriosam:τ de
litijs affluētem:letātes cum malefecerint:
τ exultātes in rebus pessimis. Nō ergo in
vno regno:aut in vna ꝓuincia:querēdus
est locus huius famosissime meretricis: ꝫ
sicut per totam aream christiani impij:dif
fusum est triticum electoꝝ:ita per oēm la
titudineꝫ eius dispse sunt palee reproboꝝ.
Aque multe qđ significēt:angelus ipse q
hic loqtur:inferius exponit. Reges vero Prelati.
terre dicti sunt prelati:qbus pro vitandis
peccatis populi ɔcessuꝫ est regimen aiaꝝ.
Quoꝝ tñ nonnulli fornicant̃ cum Baby
lone:qñquidem vt placeant hoibus:par
uipēdunt τ negligunt mādatum dei. Alio
qn si agēduꝫ est de principibus huius mū
di:ipsi sunt qui regnāt in Babylone:τ nō
est differētia inter caput τ corpus. Sed oi
no in loco iste:sicut τ in illo vbi dr̄ de xp̄o
q̄ ipse sit princeps regū terre:prelati eccle
siaꝝ noie regum terre:accipiēdi sunt:exce
pto q̄ ibi boni prelati.i.simplices τ humi
les corde itelligēdi sunt:hic supbi:timidi:
τ prudētes ad malū:q eo mō fornicant̃ cū
meretrice magna:quo filij quondā isrl̄ cū
Madiāitis:qñqdē postposita cura plebiū
suaꝝ:q̄rēt die noctuq̄ꝫ placere ꝓncipib᷒ hu
ius mundi:τ ꝓ eis quoq̄ꝫ si liceat pugnare
vsq̄ꝫ ad mortē. Qđ bñ quoq̄ꝫ i geñ. designa Genes.
tū ē:vbi dr̄. Uidētes filij dei filias hoiuꝫ q̄
eēnt pulchre:accepūt vxores sibi ex oib᷒ q̄s
elegerāt. Qui.n. ɔuenieti᷒ dici queunt filij
dī q̄ꝫ hi q i regimie aiaꝝ ɔstituti:locū reti
nēt filij dei? Et q̄ filie hoiuꝫ nisi opulētissi
me ciuitates? Et qdē si pp electos q pegri
nant̃ apđ eos:ɔsiderāt aliq fieri epi:immues
sūt ab isamia ista. Si āt pp diuitias τ lucra

mundi nouerint se fornicari cuz eis: quas sibi eligunt vt diuites fiant: dicente domino: Si oculus tuus simplex fuerit: totum corpus tuum liuidum erit. Si autem lumen quod in te est: tenebrosum est: ipse tenebre quante erunt? Quod est dicere. Si intentio tua bona est: bonum est opus quod sequitur intentionem. Si autem intentio praua fuerit: quicquid superedificatur prauum esse: necesse est. Quo circa si is qui desiderat episcopatum: ad hoc tantum desiderat illuz: vt sit pater orphanorum z iudex viduarum (iuxta illud apostoli) bonum opus desiderat. Si autem vt fiat amicus diuitum z affinis potentũ: nouerit se esse de illis de quibus dicit psalmista. Perdidisti omnes qui fornicãtur abs te. Quod autem sequitur. Et inebriati sũt qui habitãt terrã diuino ꝓstitutionis eius generaliter ad omnes homines qui pauperes sunt rebus: non spiritu referendum est: qui z si fortuna sibi (vt aiunt) aduersante diuites esse nequeunt: nihilominus tamen de voluptate babylonis subripiũt: id quod possunt: vt saltẽ certis horis aut diebus inebriẽtur vino prostitutionis ipsius. Licet enim nequeãt abũdare sicut illa possunt tamen z ipsi inebriari de torrente voluptatis eius: vt cogantur tradere obliuioni voluptatem z ebrietatem domus domini qua inebriandi sunt illi: de quibus dicit psalmista. Inebriabuntur ab vbertate domus tue: z torrente voluptatis tue potabis eos. Habet eniz z Christus calicẽ quez proponet electis sed amarum nimis: quia amarã oportet esse potionem: qua sanãtur egroti. Qui si i vino calicis christi designatur amaritudo passionis: quid per vinũ qd propinat fornicaria nisi dulcedo voluptatis ipsius? Quamuis eniz nomine fornicationis: omnia peccata voluntarie commissa intelligenda sint: principale tamen vitiũ corruptionis babylonice fornicatio est. Ipsum est enim vitiuz qd magis dominatur in filijs huius mundi: etiã si nullã habeãt potestatẽ: nullis polleant honoribus nullis diuitijs fulciantur. Sunt eniz nonnulli qui habere pulchras mulieres z diuites (quia ipsi pauperes sunt rebus z viribus impotentes) non possunt: z tamẽ q꞉ ꝑ affectum animi terram inhabitant: z non celum: saltem visione z recordatione operis iniqui inebriantur vino prostitutionis fornicarie babilonis (hoc) amore z ardore luxurie que regnant in diuitibus huius mũdi: qbus i hac parte sceleris licet: sepe omne quod libet. Sequitur.

Psal. (margin, beside "psalmista. Perdidisti")

Psal. (margin, beside "psalmista. Inebriabuntur")

¶ Et transtulit me angelus ĩ desertum in spiritu. Tex. 2

¶ Duo sunt que non permittunt hominem videre ruinam filiorum huius mundi. Sollicitudines terrene z sensus littere que occidit. Quamdiu mundanis implicaris negotijs: ipsis negotijs impedientibus: videre casum mundi in scriptura non potes. Otium tibi in legendo pax z silentium necessaria sunt: si vis intelligere que legis. Sed z si quãdo ista presto sunt: necesse est vt de sensu littere: trãseas ad spiritualẽ intellectũ. Si.n. sic semp accipis q̃ legis: vt legis carnalis intellectus te ad inconueniens sepe ducit. Unde z veritas ipsa dicit. Spiritus est qui viuificat: caro autẽ nõ prodest quicquam. Si ergo vis vidêre quo fine terminandũ sit regnũ mundi: ꝑmitte te transferri ab angelo in desertuz imitans Abraaz: qui egressus est de terra z de cognatione sua z de domo patris sui: z transi eodem modo de litterra ad spiritualẽ intellectum: z tunc poteris intueri q̃ filij huius seculi preuidere nõ possunt. In hac (inquit) dominus: die tua q̃ ad pacem tibi: nunc autez abscõdita sunt ab oculis tuis. Sequitur.

Casus mundi. (margin)

¶ Et vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenã nominibus blasphemie: habẽtẽ capita septem & cornua decem. Et mulier erat circundata purpu Tex. 3

ra & coccino, & inaurata auro:
& lapide pretioso: & margaritis.
habens poculum aureum in ma/
nu sua plenum abhominatione,
& imuuditia fornicationis eius.

¶ Qui transferuntur a viris spirituali/
bus i desertũ: ⁊ de sensu littere ad spiritua
lem intellectum: vident oculis mẽtis qua
si similitudinem mulieris: vident ciuitatẽ
illam famosissimam: que fuit quondam do
mina regnorum: ⁊ cui erant aliquando su/
biecte plures gentes efferre ritu ac mori/
bus bestiales. De hac siquidem bestia: mul
ta in precedentibus partibus dicta sunt: ⁊
non nulla adhuc in suis partibus dicenda
supersunt. Non autem spiritualibus ocu/
lis presentia tantummodo presto sunt: ve/
rumetiam preterita ⁊ futura. Uident ergo
⁊ pro se ⁊ pro alijs: quanta fuerit aliquãdo
glo. ia romani imperij: q̃ztis fuerit ciuitas
illa locupletata diuitijs: quot mundi deli/
tijs ⁊ carnis voluptatibus debriata: ⁊ qd
futurum vt post hec: vt discant electi dei
nolle emulari in malignantibus neq̧ zela
ri facientes iniquitatem. Sciendum vero
ꝙ in sexta parte ista est sermo cómixtus: vt
nonnulla intelligenda sint scd͛z litteraz: nõ
nulla scd͛z alego. iam pro eos. s. ꝙ a sexto tẽ
pore incipit transire qd͛ ex parte est: ⁊ veni
re id quod perfectum: vt iam non querãt
electi videre sicut prius p speculũ ienigma
te: sz incipiant videre facie ad faciem: aper
to iam ad liquidum libro: ⁊ septez signacu
lis eius. Inde est ꝙ in hac sexta parte loq/
tur angelus Joãni: ⁊ aperit ei archana my
steria: vt sciant hi qui tardi sunt corde ad
credendum in omnibus que locuti sunt
Dan. prophete: ipsuz esse tempus statutum de
quo dixit angelus Danieli. Uade Daniel:
quia clausi sunt signatiq̧ sermones vsq̧
ad tempus statutum: pertransibunt pluri/
mi ⁊ multiplex erit scientia. Igitur quod
ait Joannes. Et mulier erat circũdata pur
pura ⁊ coccino: ⁊ inaurata auro ⁊ lapide
pretioso ⁊ margaritis: hec intelligi voluit:
quod dixit: excepto ꝙ nomine mulieris
meretricis accipiendam esse fornicariam
ciuitatem: que propter huiuscemodi orna
menta: fornicata est adeo viuo ⁊ vero: ⁊
maxime cum dicat apostolus. Auaritia est
idolorum seruitus ignorans quo in euan/
gelio scriptum est: Ue vobis diuitibus qui
habetis consolationem vestram. Ubi eniz
copia diuitiarum: ibi enormitas vitiorum.
Unde ⁊ mox subditur: habens poculum
aureum in manu sua: plenum abhomina/
tione ⁊ immũditia fornicationis eius. Nõ
sufficit diuitibus huius mundi vasa pretio
sa ad ostendendam vanitatem glorie sue:
nisi in eis continue propinentur exquisita
vina in quibus est abhominatio ebrietatis
⁊ immunditia luxurie: per que excluditur
spiritus sanctus a corde multorum dicen/
te apostolo. Nolite inebriari a vino in quo
est luxuria: sed impleamini spiritu. Unde
⁊ per prophetam dicitur. Ut qui potentes
estis ab bibendum vinum: ⁊ viri fortes ad
miscendam ebrietatem. Sequitur.

¶ Et in fronte eius nomen scri/ Tex. 4
ptum misterim babylon magna
mater fornicationum & abhomi
nationum terre.

¶ Filij Jerusalem cum offendunt in ope
re vel in verbo erubescunt nimis: ⁊ que/
runt diligenter quomodo possint abscon/
dere reatum suum. ⁊ coram hominibus: ⁊
coram deo: ne forte aut homines scandali
zentur ⁊ pereant: aut deus indignatus pu
niat delinquentes. Abscondunt autem il/
lum dum agunt penitentiam: dum alios se
ostendunt per bona opera quam fuerunt
per culpam: non negantes se esse peccato/
res: sed querentes apprehendere vestes iu
stitie: vt non sint de numero illorum: de
quibus dicitur. Beati quorũ remisse sunt Psal.
iniquitates ⁊ quorum tecta sunt peccata.
Quo contra filij babylonis: erubescũt cõ/
fiteri peccata sua sacerdotibus Christi: ⁊

non erubescunt iactare se de eis ⁊ publica
re illam coram multitudine hominum p/
ditorum predicantes illa sicut dicit pphe
ta. Peccata sua predicauerūt sicut Sodo/
ma: nec absconderunt. Sic sic fornicaria
ista: in fronte sua habet scriptum nomē mi
sterij: babylon magna mater fornicationū
⁊ abhominationum terre: nimirum: q: nō
abscondit confusionem suam: sed gaudet
vt patefaciat illam: nec confunditur de ea:
sed gloriatur: iuxta illud pphete: qđ de q/
busdam dicitur. Confusione confusi sunt:
quin potius: non confusi. Quid est autē.
Confusi sunt: quin ⁊ potius nō confusi: ni
si quia desperati quiqꝫ ⁊ re quidem ipsa cō
fusionis confusi sunt vehemēter: sed tamē
erubescunt erubescere ad penitentiam cū
sint confusione ⁊ erubescentia digni. Un/
de ⁊ per eundem prophetā dicitur. Frōs
meretricis facta ē tibi: noluisti erubescere.
Ob hanc ergo maxime causam: vocata est
babylon domina regnorum: vt nō tam ha
bens confusionem: q̄ꝫ ipsa confusio esse in
telligatur: ⁊ quasi erubescētia vniuerse ter
re. Siquidem babylon confusio interpre/
tatur. Scriptum est autem nomen ipsum
in fronte ipsius: quia continue inueniunt
reprobi exemplum huius nominis: vt non
confundant male agere dicētes. Hoc agūt
illi: ex hoc illi: erimus ⁊ nos sicut vnus eo
rum. Sequitur.

Tex. 5 ¶ Et vidi mulierem ebriam de
sanguine sanctorū: & de sangui/
ne martyrum christi.

¶ Ciuitas vt iam dixi reproborū que di
cta est babylon: non tantum romana ciui/
tas extimāda est: aut ipsa (quod absit) scđꝫ
totum: sed vniuersa multitudo hominum
impiorum ⁊ natorum scđm carnem: de q/
bus dicit apostolus. Sicut tunc qui scđm
carnem natus fuerat: persequebatur eum
qui secundū spiritū: ita ⁊ nunc. Hec ergo
ciuitas ebria est de sanguine sanctorū qui
occisi sunt ab origine mundi: quia ipsa cū
filijs suis sitiuit sanguinem eorū ⁊ effusus
est in medio eius: ⁊ de sanguine martyrū
iesu: qui occisi sunt in nouo testamento p/
pter fidem ipsius: Sequitur.

¶ Et miratus sum cū vidissem illam admiratione magna. Tex. 6

¶ Qui ad hoc translati sunt in desertū
a spū: vt preterita priorum seculorum mi
steria spiritualiter intelligere querant: pri
mo quidem incipiunt sentire: q̄ nonnulla
sic scripta sunt: vt aliud significent q̄ꝫ sunt
ipsa: deinde cum aliqua occorrunt: que ni
mis archana esse videbantur: admirātur
admiratione magna: maxime in illis ima/
ginibus que omnino sunt inusitate: vtpo/
te in huiuscemodi muliere: ⁊ bestia q̄ por/
tat illam: habente capita septem: ⁊ cornua
decem. Admirantur autem q: sciūt illa ali/
qua designare: ⁊ tamen ad illorum notitiā
per seipsos nequeunt peruenire. Uerum
q: omnia tempus habent: ne diutius ad/
mirentur discipuli veritatis in typo eorū
quibus oportet multa mysteria que hacte
nus latuerunt in litteris vtriusqꝫ testamēti
sexto in tempore aperiri: Loquitur adhuc
Joannes qui iā translatus erat in desertū
⁊ dicit.

¶ Et dixit mihi angelus. Qua/ Tex. 7
re miraris. Ego tibi dicam sacra
mentum mulieris & bestiæ quæ
portat eam: quæ habet capita se
ptem & cornua decem.

¶ Sacramentum in diuina pagina in bo
na parte accipi consueuit. Dicitur enim sa
cramentum: quasi sacrū mysterium: ⁊ qua
si signum sacre rei verum hic sacramentū:
vt ego arbitror p simplici mysterio est ac
cipiendum: nisi forte sacramentum non tā
quis ad mulierem ⁊ ad bestiam: q̄ꝫ ad sa/
crum dei consilium dixerit referēdum: qui
tegit hec ⁊ illa pro tēpore ⁊ aperit omnia
quando vult: Notandum vero non ita an
gelus ille qui locutus est Joanni aperuit
hoc mysterium vt perueniret eo tempore

sicut erat futurū: ad notitiam generis humani: sed typum tenuit: vt iam dixi spiritualium virorum: qui erant in tēpore sexto perfectis discipulis ostēsuri. Alioquin si adhuc verba ista expositione non egent in veritate: septem montes extimanda sunt septem capita bestie: ⁊ in veritate ipsa bestia: non regnum hominum impiorum: sed quadrupes silue: qd̄ ꝗ̄ sit absinduum ⁊ diuersum a fide: ille alius angelus qui locutus est Danieli: si tamen alius est ⁊ non ipse manifeste aperit cum dicit. Bestia quarta quartū regnū erit in mundo: quod maius erit omnibus regnis: ⁊ destruet vniuersam terram ⁊ comminuet eam. Igitur expositurī verba ipsa: que dicuntur exposita: quod isdem angelus dixerit audiamus. (Dan.)

Tex. 8 ¶ Bestia quam vidisti: fuit & nō est: & ascensura est de abysso & in interitum ibit: & mirabuntur inhabitantes terram: quorū non sunt scripta nomina in libro vite a constitutione mundi: videntes bestiā quæ erat & nō est. Et hic est sensus qui habet sapientiam: septem capita: septē mōtes sunt: sup quos mulier sedet: & reges septem sunt. Quinqꝫ ceciderūt, & vnus est: & vnus nondum venit: & cum venerit: oportet illū breue tempus manere.

¶ Dictum est in precedentibus ꝙ bestia ista terribilis ⁊ inuisa vniuersas gentes significat infideles que aliquando subiecte fuerunt romano imperio: ⁊ persecute sunt Christum ⁊ ecclesiam eius: ab exordio ipsius incipientibus ab herode: Et per ꝓpria quidem tempora corruens in septem capitibus stetit: vti iam diximus in septimo capite a tempore Mahomet vsqꝫ ad presens. Quod autem dicit Angelus. Fuit ⁊ nō est sexto tempori ecclesie ascribendum est: sub quo percussa prius babylone superabitur a Christo: ipsa Bestia: sicut ostendetur inferius: cum locus ipse iam alibi memoratus in suo ordine exponetur. Dicit autem non est: quia cessare oportet velut ad horam feritatem ipsius: preualente Christo ⁊ militibus eius. Ascensura est autem post modicum: bestia ipsa que iam putabitur intersecta: de abysso populi infidelis ad suggestionem draconis: ⁊ scandalizabuntur terreni homines ⁊ carnales: quorum nō sunt scripta nomina in libro vite a constitutione mundi dicentes ad inuicez in cordibus suis. Si esset iste iesus quez colimus verus filius dei: nequaꝗ̄ persecutio gentiuz: que nuper sedata est: iterum consurgeret in tāta potentia ad dispergendas reliquias populi christiani: sed apparet manifeste ꝙ nihil possit: quando quidem confessores nominis eius eius dispergūtur de terra. Nō enī credent accidere hoc ex permissione filij dei qui permittet eleuari eam vsqꝫ ad nubes: sicut eleuatus est Simon magus: vt corruat in profundum: ⁊ dispereat vsqꝫ in finem: sed ex iuditio furoris dei qui velit quasi seductū ab homine crucifixo delere de terra populū xp̄ianū. Maxime cū exurgēt pseudo xp̄i: ⁊ pseudo ꝓphete (ad seducendum si fieri possit:) etiā electos. Hec est enim hora illa temptationis de qua dicit dominus angelo phyladelphye. Ego te seruabo ab hora temptationis que ventura est in orbem vniuersum temptare habitantes in terra. Quod autez dicit angelus. Hic est sensus qui habet sapientiam: septem capita: septem montes sunt: super quos mulier sedet: ⁊ reges septez sunt: qnque ceciderunt: ⁊ vnus est: ⁊ vnus nondū venit: ⁊ cum venerit oportet illum breue tempus manere: manifeste indicat expositionem suam esse occultā: ⁊ alia expositione indigere: vel certe sapientes esse debere quibus explananda sunt verba ipsa: vt possint capere q̄ dicūtur: iuxta illō apostoli. Sapientiā loquimur inter ꝑfectos. Superius (Christi seduc.)

autem dixerat angelus. Bestia quam vidisti: fuit & non est: nunc autem dicit. Septem capita: septem sunt montes: super quos mulier sedet. Si autem bestia fuit & non est: quomodo capita dicit esse mōtes: nisi quia vsus est scripturaruz sanctarum: vt nonnunquaz presens tempus ponatur pro preterito & futuro? Ponit ergo: sunt: pro: fuerunt: sicuti & nos ipsi plerunqz facere consueuimus. Porro ipsi montes qui fuerint: & in ianua huius libri dictuz est: & in quarta parte nisi fallor: diligentius repli catum. Primum caput fuit regnum Herodis & successoꝝ eius. Secundum imperium Romanoꝝ vsqz ad Diocletianum. Tertium: quartum: quintum: & sextum: quatuor i opere memorata regna arrianorum: Septimum caput regnuz sarracenorum. Sed & reges quinqz qui crediderūt: qui fuerint in eisdem locis dictum est. Nō est autem dictum: & in ipsis septem capitibus: septem reges sunt: vt quasi singulum caput habuerit singulum istorum septem: (maxime cuz decem cornua: decem reges designentur:) sed ait. Et reges septez sunt: vt non ipsi septem reges singuli per singula capita: sed alio modo surgere intelligantur (hoc est) per singula septem temporuz: de quibus in hoc opere frequēter & latius locuti sumus. Non enim septem capita bestie singula per singula tempora orta sunt: sed sicut ostendit melius in Daniele. Primum caput in primo tempore. Secundū in secundo. Quartum in tertio. Septimū quarto. Exinde septimum caput perseuerat vsqz ad sextum tempus: in quo & deficiet: aut quasi deficiet surrecturum post modicum vt disppareat in eternuz. Reges ergo septem: non per septez capita: sed per septem tempora assignandi erant: & ideo ait. Et reges septem sunt: Horum primuz (vt iam scripsimus) fuit herodes cum successoribus suis. Secundus Nero cum successoribus suis. Tertius Constantius arrianus: cum successoribus suis. Quartus mohamith: vel potius Chosroe rex Persarū cuz successoribus suis. Quintus is qui primus in partibus occiduis: cepit fatigare ecclesiam pro inuestitura ecclesiarum ob quam causam multa scismata & tribulationes orta sunt ex eo tempore in ecclesia dei: Sextus autē rex de quo dicitur: Et vnus est: & ille est rex vndecimus in Daniele: in cuius tempore aperienda est ad liquidum reuelatio ista: & percutienda noua babylō: ab eodem rege & complicibus suis: post cuius percussionem occidetur. Septimuz caput bestie: quasi ad mortem: & dabitur tranquillitas ecclesie christi. Porro inter sextā persecutionem: & aliam que erit sub illo rege de quo dicitur: & vnus nondum venit: futurum est breue temporis spatium ad respirationem fidelium: deficiente in persecutione babylonis imperio: quod est itus: & imperio bestie quod est extra: quoniam vtraqz morietur. Uerumtamen babylon oratio: bestia adhuc veluti demone resurget: Ascensura est enim de abysso: vt faciat adhuc vnam persecutionez veluti in octauo loco: & protinus ibit in interitū de quo vlterius non resurget. Unde & mox subdit.

¶ Et bestia quæ erat & non est: & ipsa octaua est: & de septem est: & in interitum ibit. Tex. 9

¶ Si haberet ista bestia octo capita: non diceretur. Ipsa octaua est: & de septem est: sed tm̄: octaua est Diceretur enim octaua in octauo capite: in quo tm̄ modo superesset. Sed quia septimum caput bestie morietur: & resurget: & etiam de reliquiis errorum: aliorum capitū: apparebunt simul: erit quidem congregatio illa pessima octaua & pro tempore & successione: sed tamen de septem erit: q: in ipsa erit collectio oiuz errorum: qui in septem capitibus ostensi sunt: regnante illo rege septimo: qui erit fons malitie & vas erroꝝ: i quo requiescet plenitudo iniquitatis & origo neqtie: Uel ex hoc cū creuerūt iniquitates: vt cōsumenē oia que scripta sunt. Interim sub rege sexto ꝑcutietur babylon a bestia & a regibus

suis: et nihilominus ipsi reges pugnabunt cũ christo: et christus vincet illos in gladio oris sui. In gladio non materiali: sed in gladio spiritus: quod est verbum dei. Non enim deesse poterunt reliquie in quibus pugnet et vincat: quia omnia quecũq; voluit fecit in celo et in terra. Nã sequitur.

T.10 ¶ Et decem cornua quæ vidisti in bestia: decem reges sunt: q regnum nondum acceperũt: sed potestatem tanquam reges: vna hora accipient post bestiam. Hi cum agno pugnabunt & agnus vincet illos: quoniam dominus dominorum est & rex regũ: & qui cum illo sunt uocati electi: & fideles.

¶ In Daniele dicitur: vnum regem surgere post decem. Hic autem de sexto rege dicitur: vnus est: et de decem cornibus: decem reges sunt qui regnum nondũ acceperunt. Hoc autẽ quomodo intelligi possit: non video nisi vt sub nomine sexti regis: alius surgere intelligatur post alium: quatenus post illũ de quo dicit ioannes: Unus est: quem ꝓpter tẽporis instantiam puto fuisse Saladinũ famosissimũ illũ regem turchoꝝ: a quo nuper capta est illa ciuitas in qua passus est christus: surgat alius in successionem ipsius: sicut sint aliquibus medii: siue nõ: et ille sit de quo dicitur in Daniele: Et alius surget post eos: et ipse potentior erit prioribus: Quod si ita est: recte nõ dicitur de decem regibus: Una hora regnum accipient: post regem sextum: sed post bestiã: q; alius forte rex regnabit super bestiam: quando decem reges illi regnaturi sunt: alius cũ incipiet consumari id quod dicitur. Et vnus est: Etenim ſm Danielem (regnantibus decẽ regibus illis singulis in locis suis) oportet surgere quendã paruum regẽ de medio illoꝝ: qui humilians tres illoꝝ: facturus est prelium contra sanctos: et ob hoc: aliquantulũ res venit in dubium: Utrũ prius decẽ reges illi conuenientes cum vno aliquo magno rege: qui regnaturus sit super regnũ illud quod vocatur bestia: percussuri sint pariter babylonem: et postea regnaturus sit ille qui tres illoꝝ regum humiliabit: et facturus est prelium contra sanctos. An vnus idemq; sit sub quo simul vtrunq; oporteat consumari. Quocunq; autem modo: istud factuꝝ sit: idcirco ꝓmissum est de pugna illoꝝ regũ et agni: q; intentio quidem eorum et pugna tota erit contra Christũ: et contra confessores nominis ipsius: sed tamẽ vincendi sunt a Christo et militibus eius: quia qui cum illo sunt vocati: electi sunt et fideles. Fieri tñ põt: vt vtrũq; simul fiat: et ꝑcussio. s. babylonis: et ꝑsecutio electoꝝ nesciẽtibus causã iudicij his qchristianos affligũt: nescientibus inq̃; q; oporteat eos vincere in illa parte que pertinet ad babylonem: in ea vero que pertinet ad ierusalem: superari in certamine a rege Christo: ubi quia iratus est deus falsis christianis: hic quia fidelibus suis et electis placatus: et ideo vtrunq; simul dicit: q; in vno sexto tempore pariter vtrunq; continget. Porro: victore Christo superabitur bestia: et esse desinet que fuit: ita vt dicatur. Fuit et non est. Sed cum hoc fortiter teneri putabitur: et diligenter amplecti: repente rex ille vnus qui scriptus est vndecimus in Daniele: surget (vt putamus) contra decem: et humiliatis tribus magnificabitur nimis: et faciet omnia illa mala de quibus in quarta parte sufficiẽter tractauimus. Uerum hoc post ruinam babylonis: et bellum quod habituri sunt ipsi reges cum martyribus Christi. Nũc q; precessi sermo de victoria Christi: qd etiã de casu babylonis dictum sit: audiamus. Nam sequitur.

Sala.

Nota

¶ Et dixit mihi aquas quas uidisti ubi meretrix sede. populi

sunt & gentes & lingue. Et decem cornua quæ uidisti in bestia: hi odient fornicariam & desolatam facient illam & nudam: & carnes eius manducabunt: & ipsam ignem concremabunt.

¶ Quamdiu aque iste permanent in suo statu: non possunt preualere reges gentiuʒ contra babylonem: quia ipse sunt que pugnant cõtra illos pro ea. Sed quia effusio phyale sexti angeli desiccat eas: non est fiducia in potentia eorum: quia dominus ipse est qui pugnat per impios contra eam. Unde mox subditur.

E.12 ¶ Deus enim dedit in corda eorum: ut faciant quod illi placitum est: ut dent regnum suum bestiæ donec consumentur uerba dei.

¶ Dixerat superius de his regibus. Hi vnum consilium habent ⁊ virtutem ⁊ potentiam suam bestie tradent. Nunc autem dicit. Dominus enim dedit in corda ipsorum vt faciant quod illi placitũ est: vt dẽt regnum suum bestie donec consumentur verba dei. Tale est enim ac si diceretur. Uidentes reges qui erunt in exteris regionibus ꝙ rex ille qui erit princeps bestie pugnabit cum his qui subiecti sunt romano imperio: iam tunc in multis regibus diuiso: ⁊ preualebit: inuitati ab eo: ⁊ monitis ⁊ terroribus in adiutorium suum: habebũt pariter vnum consilium: quid eos oporteat respondere: ⁊ tandẽ ꝗ oẽs vno animo odiunt christianos: ⁊ maxime romanũ imperium: quicquid poterunt habere virtutis ⁊ potentie in armis bellicis tradẽt potestati illius regis: ita vt ipsi quoqꝫ obediant mandatis eius: ⁊ sint in adiutorium ipsius ad faciendum iudicium quod placitũ est deo: nescientibus ipsis. i. vt faciant fornicariam desolatam a filijs: ⁊ nudaʒ a substantia vt occidant infirma eius in ore gladij: ⁊ fortia ipsius igne tribulationis consumant. In carnibus. n. infirma in ossibus fortia designantur. Manducant autem aduersarij carnes eius: ⁊ ipsa que in solo osse relinquitur: concrematur igne: quando eos qui infirmiores sunt: ⁊ quasi viliores: occiduntur in ore gladij: eos autem q fortiores ⁊ chariores: afflictos ⁊ delusos diutius venire ad suum finem per tormenta compellunt. Sed hac in re considerandũ est diligentius: ꝙ in hac tribulatione tria genera hominum suspensa erunt velut in cruce: ⁊ vnũm quodqꝫ remunerabitur ẜꝫ differentiam cordis sui. Alij enim punientur sine causa flagelli: vt sequãtur vestigia regis sui. Alij quasi duo latrones: quoruʒ vnus conpunctus est in flagellis: ⁊ ideo misericordiam consecutus: vnus induratus: ⁊ ideo a consort o electorum seclusus. Uua ergo erit persecutio que iuoluet christianos in die illo: sed non vnus profectus quia alij per ipsam coronabuntur: martyrio: alij cognoscentes reatum suum ⁊ dicentes: iustus est dominus quia peccauimus ei: consequentur veniam: alij blasphemantes christum ⁊ dicentes. Si vere esset hic filius dei: nec ipse se permitteret crucifigi: nec nos tradi sineret in manus inimicorum suorum: tradentur de terra: vt hi qui relinquentur electi: puriores sint auro quod per ignem probatur. Et hec quideʒ futura sunt in proximo: etiam si displiceat filijs huius mundi: etiam si multis auctoritatibus muniãt partẽ suã subsanantes ⁊ consutantes eos qui annuntiãt ista. At ne forte non reciperent expositionem modernam: in tam tam graui ⁊ taʒ duro iuditio: noluit angelus qui loquebatur ioanni preterire silentio: que esset hec mulier: de qua tam sinistra loquebatur: sed peracta expositione in fine verborum suorum conclusit

dicens.

T.13 ¶ Et mulier quam uidisti est ciuitas magna quæ habet regnũ super reges terre.

¶ Non solum autẽ ex auctoritate huius libri: & ex presenti loco traditum est nobis a patribus: q Roma sit in spiritu babylõ: verumetiam ex sententia petri qui scribẽs aliquibus ex vrbe roma. Salutat vos inqt ecclesia que est in babylone. Sz in hoc verbo: consolatio non modica facta est populo qui vocatur romanus: quandoquidem in ipsa vrbe que vocatur babylon peregrinatur ciuitas ierusalem: ita vt non possit colligi nisi de fine qui sunt in ea filij babylonis: & qui filij ierusalem: nequis: aut confidat de ea steriliter propter bona que promissa sunt a domino apostolo petro dicente. Tu es petrus: & super hanc petram edificabo ecclesiam meam: & porte inferi non preualebunt aduersus eam: aut diffidit pp omnia mala que scripta sunt i hoc libro: si quãuis corpore peregrinetur in ea: non fuerit de filijs babylonis: sed de filijs ierusalem: qui plerũq egrediuntur simul ex vno vtere sicut Esau & Iacob: qz potens est deus: vt ait petrus: homines pios de temptatione eripere. Nec putandũz q ciuitas ipsa solos ipsos complectatur: qui murorum ipsius ambitu circũscripti esse videntur: sed omnes qui pertinẽt ad imperium eius: quod licet sit diuisum: & dilaceratum in partibus: vt ostẽdatur appropinquare desolatio eius: vnum tamen est in populo christiano: maxime autez in latino: qui per omnia romano pontifici subiectus esse consueuit: & si ei filij babylonis instigati diabolico spiritu in hijs que pertinent ad deum: subiecti esse non possint. Nonnulli vero contempta expositione sanctorum patrum Ieronymi & Augustini adherent illi verbo sancti Gregorij pape: qui dicit se audisse a quodam viro: q dicebat se audisse ab alio: dixisse beatum Benedictum cuidam aliquid loquenti de ea Roma agentibus non destruetur: sed terremotibus fatigata in se ipsa marcescet. Sed esto sit hoc quod dixit: si sanctus Benenedictus hec dixit. Beatus papa Gregorius mox subinfert hoc in suis diebus apparuisse completũ nimirum quia non de populo: sed de menijs dixerat ciuitatis. Multas denique ciuitates olim famosissimas & superbas videmus funditus subuersas vsq ad solum: sicut & de Ierusalem dominus dicit. Et non relinquent in te lapidem super lapidem: secundum q timuit vir ille: ne accideret Rome per populum & regem Gothorum: super quo dicitur habuisse responsum a sancto Benedicto: q Roma a gentibus non destrueretur: sed de remotibus fatigata: in seipsa marcescet. Non enim eo modo minatur sermo diuinus ciuitati: que habet regnum super reges terre: quia non lapides: & parietes peccauerunt domino: vt cure sit domino lapides iudicare: sed magis vt relinquantur multe domus (vt ait propheta:) magne & pulchre sine homine: & desolentur ciuitates ab habitatoribus suis. Sequitur.

¶ Et post hoc uidi alium angelum descendentem de cœlo habentem potestatem magnam & terra illuminata est a gloria eius: & exclamauit forte voce dicens. Cecidit cecidit Babylon illa magna: & facta est habitatio demoniorum: & custodia omnis spiritus immundi: & omnis volucris immunde: & odibilis. Cap. 18 Tex. 1

¶ Alium angelum se vidisse dicit respectu illius angeli q sibi ostẽderat dãnationẽ meretricis magne. Nõ.n. vnius ordinis ministros habet deus: sz diuersorum: ne s

vnius tantum essent ordinis integrum
⁊ persectum testimonium tam sublimi//
bus rebus perhibere non possent. Jn//
de est: ꝙ alij de templo quod est in ce
lo: referuntur egressi: alij de celo sim//
pliciter descendisse narrantur. Quare
hoc? Quia alij egrediũtur de ordine com/
uentualiuz designato in templo: alij de vi
ta solitaria ⁊ contẽplatiua designata in ce/
lo. Et illi quidem angeli qui egressi sunt de
templo: plures sunt: quia in vita ꝯuẽtuali
veluti diuersa membra: diuersis actioni/
bus deputata conueniunt in vnum cor//
pus designatum in vno templo de quo an
geli ipsi egressi sunt effundere phyalas ira
cũdie dei. Qui aũt dicit descendisse de ce/
lo solus scribitur: ⁊ vnus est: q2 ad vitam
contemplatiuam pertinet illud vnum de
quo dominus ait. Porro vnum est necessa
rium. Sed ⁊ illi angeli non dicuntur de/
scendisse: sz tantum egressi fore de templo
Hic autem angelus de celo describitur de
scendisse: quia in ordine conuentualiũ: pre
sto est assidue vita actiua: ⁊ quando aliquis
conuersatur inter fratres loquitur verba
dei: exire magis dicitur: q̃z descendere:
quia sepe loquitur cum eis verba commu
nia quibus aliquando loquitur verba dei:
Uita vero contemplatiua: que omnino in
diget solitudine: quasi quoddam celuz est:
altius eminens a rebus humanis: a qua q
aliquando egreditur: vt loquatur homini
bus: satis condescendit eis quibus loquit:
⁊ si verbuz dei: eo ꝙ a proposito ⁊ vita sua
alienum sit: ⁊ vt ita compatiatur homini/
bus: non nisi magna ⁊ euidens extorque/
re aliquando necessitas possit. Habitu/
rus est aũt iste predicator siue solus appa/
reat: siue cum sotijs: claritatis sue magnaz
potestatem in loquendo verbum dei: sicut
⁊ de domino nostro scriptum est. Loque//
batur tanquam potestatem habens non si
cut scribe eorum ⁊ pharisei. Sed ⁊ terra il
luminabitur a gloria eius: sicut sub sexto
angelo tuba canente: nescio an de isto: an
de alio dictum est: quia non adhuc in ob/
scuro enigmate: sicut olim: sed velud i cla
ritate solis annuntiabit hominibus veri/
tatem dicens: ⁊ annuntians manifeste: ꝙ
omnino imminebit ruina ciuitatis super/
be: ⁊ collecta in inferno fiat habitatio de//
moniorum ⁊ custodia omnis spiritus im/
mũdi (hoc est diabolici) ⁊ custodia omnis
volucris immunde (hoc est) cuiuscunqz
anime deputate penis eternis: ⁊ odibilis:
pre confusione nuditatis sue: que aliqua n
do erat induta purpura ⁊ bysso: ornata
margaritis ⁊ lapidibus pretiosis. Sed
quare istud patiatur ostenditur cum proti
nus subinsertur.

¶ Et de ira fornicationis eius Tex. 2
biberunt omnes gentes: & re//
ges terre qui cum illa fornica/
ti sunt: & mercatores terre de
virtute delitiarum eius diuites
facti sunt.

¶ Quod dicit. De ira fornicationis eius
biberunt omnes gentes: in quarta parte li/
bri explicasse me recolo: in loco illo: vbi
post angelum cui datũ est euangeliũ eter
nũ secutus est alius angelus: qui diceret
id quod in hoc loco angelus iste dicit: ceci
dit: cecidit babylon illa magna ⁊c. Unde
quia in libro isto: iterum atqz iterum reca/
pitulatio facta est: arbitror: ꝙ iste sit ille an
gelus: qui sub sexto angelo tuba canẽte di/
citur descendisse de celo: ⁊ qui circa finem
quarte partis loquitur: vt iaz dixi: ⁊ dicit.
Cecidit cecidit babylon magna: que a vi
no ire fornicationis sue potauit omnes gẽ
tes. Utrum autem ipse sit vnus de viris il
lis qui venturi sunt: quid opinio interim
tenere queat: in eisdem partibus dictum
sufficiat. Reges vero terre esse prelatos ec
clesiarum: quorum aliqui fornicantur cuz
Babylone superius dictum est. Quod
autem sequitur. Et mercatores ter//
re de virtute delitiarum eius diuites fa/
cti sunt: ad falsos sacerdotes: ⁊ ypo/
critas referendum est qui negotiantes

regnũ dei:inhiant tẽporalibus lucris: quе
runt verbis subdolis placere de vitibus
huius mundi: quorum virtus: est in de
litijs carnis: vt ipsi diuites fiant: ⁊ possint
de cetero viuere in delitijs: attẽdẽtes quo
modo eis indeficientes delitiaꝝ redditus
constituti sint: ita vt largientes multa: sem
per illis proueniat: quod largiri queant: ⁊
nunq̃ꝫ deficiat quod largiendum sit. Hec
est enim virtus delitiarum babylonis: qua
diuites fiunt mercatores terre. Ceterũ qui
sic ad tẽpus participat delitijs eius: vt ta/
men sup hoc ipso doleat: ⁊ ingemiscat: po
test si vult recedere a consortio eius: ⁊ redi
re ad regem suuꝫ q redemit illum: ne forte
si diu steterit apud eaꝫ cogatur participa/
re magnis delictis eius: ⁊ superuẽniẽte ho
ra vltionis accipiat de plagis illius: puniẽ
te in eo domino: quod ipse in seipso parui
pendit punire: Nam sequitur.

Tex.3 ¶ Et audiui aliam vocẽ de ce/
lo dicentem. Exite de illa popu/
lus meus: & ne participes sitis de
lictorum eius: & de plagis eius
non accipietis: quoniam perue/
nerunt peccata eius vsqꝫ ad cœ/
lum: & reordatus est dominus
iniquitatum eius.

¶ In hoc loco sicut ⁊ in multis alijs scri
ptura diuina: celi nomine designatur. In
ea siquidẽ auditur hec vox: q̃ iã hoc ipsuꝫ
licet alijs verbis scriptum erat in libro Je/
Jerem. remie dicẽtis. Recedite de medio babylo
nis: ⁊ de terra chaldeorum egredimini: ⁊
estote quasi hedi ante gregem: quoniaꝫ ec
ce ego suscitabo: ⁊ adducã in babilonẽ cõ/
gregationem gentiũ magnã de terra aqui
lonis: ⁊ preparabuntur aduersus eam: ⁊ in
de cupietur sagena eius quasi, viri fortis
interfectoris nõ reuertetur vacua. Et erit
babylõ in p̃dã: oẽs vastantes eã replebũ/
tur: ait dñs. Igitur quod hic dicitur. Qua
si de celo auditũ est: q̃ quicquid scriptũ esse
videtur de illa babylone que pcussa est a
medis: totũ secundũ spiritũ intelligẽdum
est de ista: quã pcussuri sũt reges illi de qui
bus supra locuti sumus: maxime cũ illa di
catur fuisse pcussa ab imo rege medorum:
Jeremias autem aduersus babilonẽ: non
vnũ tantum regẽ: sed multos ⁊ terribiles
venturos esse predixit. Sed qua ratione
populus domini exire potest de babylone
cũ regnum istius: toto pene orbe terraruꝫ
cõstet esse diffusum. Sed ⁊ quomodo de
illa egredit̃ qui in illa nũq̃ꝫ fuit. Si auteꝫ
adhuc in illa est qui de illa iubetur exire:
quomodo potest non esse particeps deli/
ctorum eius? Sed notandum est: ꝙ illum
necesse ẽ accipe de plagis eius: qui vsqꝫ ad
horam percussionis eius mane in ea etiam
si sit electus quem admodum ille latro
qui suspensus est cum Christo in cruce:
⁊ propter bonã confessionẽ audire meruit.
Amen dico tibi: hodie mecuꝫ eris in para
diso. Qui ergo non vult esse particeps fla/
gellorũ eius: aut omnino ascendat in mõ
tem cum Abraam ad vitam spiritualẽ: aut
saltẽ transeat moribus in segor: ⁊ cõtineat Genes.
se in ea dignos interim faciens penitentie
fructus. Alioquin: q̃ deus vltra non pati
tur extollentiã babylonis: necesse est sicut
dixi: vt flagelletur cum ea: qui negligit pre
uenire horam desolationis ipsius: Sed q̃/
re nõ patitur vltra deus: qui passus est: ha
ctenus vsqꝫ ad presens? Quia venerunt i/
quit) peccata eius vsqꝫ ad celũ. Non enim
sufficit filijs babylonis: ꝙ persequũt cõti/
nue mẽbra Christi: veruꝫ etiã ponẽtes os
suum in celum quotiẽscunqꝫ cõtingit eis
aliquid aduersi nõ metuunt blasphemare
vnigenitũ dei pro salute omnium pepẽdit
in cruce: ⁊ dicere verbũ in deum viuum q
solẽ suum facit oriri sup bonos ⁊ malos: ⁊
pluit sup iustos ⁊ iniustos. Et quoniã pro
nimia patiẽtia sua: visus est tradidisse obli
uioni omnes iniqtates meretricis huius
magne: in quibus ꝯuersata est a diebus an
tiquis. Cum inceperit percutere eam pla/
ga insanabili ⁊ inaudita: videbitur accẽde

re illud quod ibi protinus subiunctuz est.
Et recordatus est dominus iniquitatum
eius. Quarũ iniquitatum? Illarum quas
perpetrata est in persequendo filios Ieru/
salem quibus ⁊ dicitur.

Tex.4 ¶ Reddite illi, sicut ipsa reddi/
dit vobis: & duplicate illi dupli
cia secundum opera eius. In po/
culo quo miscuit vobis, miscete
illi duplum.

¶ Miruz quomodo electis nunc di /
citur. Reddite illi: sicut ipsa reddidit vo
bis: ⁊ cum quasi eoꝝ manibus iudicanda
tradatur: aut quasi ĩ potestate illoꝝ sit quã
tum hec antiqua meretrix debeat puniri:
maxime cũ videatur cõtrariũ verbo domi
ni dicentis. Orate pro persequẽtibus ⁊ ca
lumniantibus vos. Sed sciendũ est ꝙ nõ
semper precipit dominus orandũ pro ini/
micis: maxime si sint inimici dei: sed pro tẽ
pore ⁊ ad tempus (hoc est) vsqꝫ ad tẽpus
statutuz: in quo post diem patientie: sequi/
tur dies iudicii: ⁊ tempus sanctorum ĩ quo
incipiet dominus iudicare mundũ: ⁊ red/
dere vnicuiqꝫ secundum opera sua. Alio/
quin si semper orandum est pro iniquis: er
go: ⁊ inuita futura. Oramus siquidem pro
impijs ⁊ iniquis: quamdiu spes est vt con
uerti queant: ne forte qui putat reprobus
sit electus. Quando autem iniqtas impio
rum peruenit vsqꝫ ad celũ: ⁊ vsqꝫ ad blas/
phemiã spiritus sancti: ⁊ certũ est ꝙ egres
sa sententia velit deus iustus auferre ma/
lum de terra: quis audeat contra sententiã
Ioannis orare pro peccantibus peccatum
ad mortem: ⁊ odientibus ac blasphemanti
bus eum qui nos redemit sanguine suo?
Reddent autem in die illa filij ierusalem
fornicarie ciuitati: secundum ꝙ ipsa reddi
dit eis: ⁊ duplicabunt ei duplicia secundũ
opera ipsius: qꝛ secundum improperia ⁊
iniurias quas passi sunt ab ea subsanabũt
illam: ⁊ duplo etiam confundent faciem il
lius qꝫ ipsi confusi sunt ab ea: cum veneric
dies calamitatis sue. Scimus enim ꝙ filij
huius mundi prudentiores filijs lucis in
generatione sua sunt: ⁊ ꝙ infirma mundi
⁊ ignobilia ⁊ contemptibilia que elegit de
us pro illoruz simplicitate: tradita sunt do
minio ⁊ potestati eorum qui esse in hoc se/
culo fortiores videntur. Et hoc quidẽ nõ
casu aliquo: sed permittẽte iusto iudice deo
qui aliquando filios israel tradidit potesta
ti egyptiorum vt discerent non alta sape/
re: sed humilibus consentire. Sic sic ⁊ in
hoc tempore voluit filios babylonis habe
re dominium ⁊ potestatem: filios vero ie/
rusalem subijcere seruituti: quatenus per
multas tribulationes ⁊ iniurias perueni/
ant ad regnum dei: in quo pauperes: facile
diuites difficile ingrediuntur. Sunt enim
⁊ diuites: licet per pauci: qui habẽt plures
familias: seruos ⁊ ancillas: ⁊ tamen perue
niunt ad regnum dei: qꝛ his quibus prela
ti sunt tẽporaliter: ac si patres filijs miserẽ
tur: ⁊ eam in illis indulgentiam facere stu/
dent: quam ipsi ab omnius domino cupi/
unt obtinere. Ceteri autem non sic: sed si
quando subiecti eorum grauati onere ser/
uitutis murmurant contra eos. non consi
derantes ꝙ tales potius elegerit totius do
minus creature: pro modico ⁊ contẽnẽdo
verbo reddunt eis graues iniurias: vo/
cãtes eos seruos neqꝫ rusticos ⁊ periuros:
operientes facies eorum ignominia: ⁊ cuz
magna confusione ⁊ reuerentia a suis con/
spectibus expollẽtes. Ergo ⁊ ipsi humiles
cum venerit tẽpus eoꝝ operiẽt confusio/
ne ⁊ reuerẽtia faciẽ babylonis dicẽtes Ec
cine est illa babylõ ciuitas supboꝝ: que oli
opprimebat humiles in potentia sua: mo/
do facta est quasi lutum platearum: ⁊ quasi
stercus terre plena omni ignominia ⁊ con
fusione perhemni. Quasi ergo dupluz red/
dent ei electi: improperantes eis miserias
calamitatis sue: qꝛ nõ solũ sup tẽporalibus
iniurijs quas incurrent: cõfundent faciez
reddẽtes ei vicem ꝓ vice: verũetiã sup pe
nis tartareis in quibus deputata est ĩ eter
num. Unde ⁊ mox subditur.

Tex.5 ¶ Quãtũ glorificauit se & in delitiis fuit: tm̃ date ei tormẽtũ & luctũ: quia in corde suo dicit. Sedeo Regina & vidua nõ sum: & luctũ nõ videbo. Ideo in vna die veniẽt plage eius: mors: & luctus: & fames: & igni cõburet.

¶ Glorificãt se filij huius mũdi: qꝛ nobiles sũt: qꝛ potẽtes: qꝛ diuites: qꝛ dñi alioꝝ. Sꝫ ⁊ verbũ crucis ⁊ virtutẽ penitus ignorantes: in bonis ducunt dies suos: ⁊ affluunt multis delitijs: sicut diues ille qui sepultus est in inferno. Porro in die illo cũ hec illis improperabunt electi: qui modo cõtẽnunt ab eis nolẽtibus recipere correctione eoꝝ: excitabitur ex hoc illis tormẽtũ ⁊ luctus: vidẽtes se omnino constitutos in arto: ⁊ nõ posse redire ad assuetas delitias ⁊ honores seculi quos amiserunt. Nõ enĩ ponũt hec oĩa in corde suo anteq̃ȝ veniãt vt leuius expta ferant: ideo intollerabilis erit luctus eoꝝ ⁊ irremediabilis afflictio tormentoꝝ suoꝝ: Quia in corde (inquit) suo dicit. Sedeo Regina ⁊ vidua nõ sum: ⁊ luctũ nõ videbo: ideo in vno die veniẽt plage eius: mors: ⁊ luctus: ⁊ fames ⁊ igni cõburet. Multitudo hominũ superboꝝ gloriatur de regno mũdi: quod sibi videt esse contraditũ: ⁊ qꝛ sedet quasi regina imperãs humilibus ⁊ paupibus terre. Dicit etiã se nõ esse viduam: qꝛ cõfidit de viribus terrenoꝝ pncipũ qui imperant in ea: ita vt nõ se credat videre luctũ cũctis diebus vite sue: nec sentire aliqd de vniuersis plagis que scripte sunt in hoc libro: iuxta illud euangelij. In hac die tua que ad pacẽ tibi nũc aũt abscõdita sunt ab oculis tuis. Ideo (inquit) vna die (hoc est) vno tẽpore: venient plage eius: mors: luctus ⁊ fames. Hec sunt.n. spirituales reproboꝝ plage a die obitus sui. Moriunt morte eterna: ⁊ ideo luctus sequet eternus: Et qꝛ non sic moriuntur vt esse desinant: esurient sine fine: ⁊ qd̃ est deterius: ipsi q esurient: erũt cibus ignis eterni: Justa satis recõpensatio. Pro vita gloriosa: mors pro inepto gaudio: luctus p delitijs: fames pro refrigerio ignis. Et quasi quereret de eo qui ista facturus est: ⁊ quis sit tante potentie qui hoc facere possit: cum nulla videat in terra esse ptãs que ei fortitudine adequetur adiecit ⁊ ait.

¶ Quia fortis est deus qui iudicabit illam. Tex.6

¶ Tale ẽ.n. ac si diceretur. Si moriturus assummeret bellũ cõtra eã: ⁊ indignatio omnipotẽtis dei: cuius ire resistere nemo potest: non esset in causa: posset forsitan vt vsq̃ȝ modo presumere de viribus suis. Sꝫ qꝛ ille pugnat cõtra eã q dicit p prophetã Dies vltionis in corde meo: frustra cõtendit resistere inimicis suis: qꝛ domini est voluntas vt vincat ab eis: q vtit eis quasi vasis mortis: sicut ⁊ de populo Assur dicit ipse dñs p Jsaiã prophetã. Ve assur virga furoris mei: ⁊ baculus ipse indignationis in ira mea sup gentẽ fallacẽ mittã eũ. Que est autẽ gens fallax: nisi que se esse simulat qd̃ nõ est? nisi que cõfitet se nosse deũ factis autẽ negat? Verũtñ ⁊ si hic ex pte agit iudicium eius: nõ ideo tñ cũ morte carnis cõsummationẽ accipiet. Sed erit quasi quedam ostensio iudicij futuri. Sequitur.

¶ Et flebũt & plangẽt se sup illã oẽs reges terre, q cũ illa fornicati sunt: & ĩ delitiis suis vixerũt. Tex.7

¶ Jlli reges terre ⁊ rectores aĩaꝝ q pp delitias babilonis q̃ puenũt ad manus eoꝝ: scꝫ qd̃ ⁊ opa eoꝝ testãt: gaudẽt se esse platos ecclesiaꝝ: adeo vt malit offẽdere vicariũ sũmi pastoris: q̃ȝ pñcipes mũdi ⁊ babylonis nõ poterũt nõ plãgere ĩ die illo: cum viderit trãsire ⁊ nõ reuerti qd̃ dulcit amauerũt: ⁊ si p durũ valde iudiciũ qd̃ sustinebũt ĩ hac vita cogãt ĩtelligere penas eius eternas: ac per hoc studeant longe fieri a conuersatione eius propter timorem tormentorum ipsius. Et iam sequitur.

Tex.8 ¶ Cum viderint fumum incen/
dii eius longe stantes propter ti/
morem tormentorum eius.

¶ Si pugna regum decem materialis nõ
esset: possemus in hoc incendio inferiorẽ
tantum intelligere penam. Quia vero ma
terialis erit: potest simpliciter p incendiũ
temporale eius quod passura est: designari
supplicium. Inter fumum vero ꝛ incendi
um hoc iteresse cognoscitur: q fumus ple/
rũq3 a longe videtur etiam ab his qui in/
cendium videre non possunt: inueniendũ
vero ne semper videatur: obsistunt plerũ
q3 siluarum nemora ꝛ colles obiecti. Sed
vtrum magnum sit an paruum: de fumi ca
igine intelligitur. Incendium ergo baby
lonis: tormentum quod patietur in die il/
lo designat: fumus vero famã que longius
aduolabit. Stabunt ergo a longe ob timo
rem tormentorum: ꝛ quia parare se nõ au/
debunt ad prelium cõuertentur ad luctũ.
Et plangent (inquit) super illã: omnes re
ges terre qui cum illa fornicati sunt: ꝛ in
delitijs suis vixerunt: dum viderint fumũ
incendij eius longe stantes propter timo
rem tormentorum eius dicentes.

Tex.9 ¶ Veh veh ciuitas illa magna
babylon: ciuitas illa fortis quo/
niam vna hora venit iudicium
tuum.

¶ Hi qui nõ cõsiderãt in die pacis: quã
nulla sint omnia temporalia q̃ trãsire pos
sunt: ꝛ gloriam principum huius seculi: q/
bus vt ꝛ ipsius pariter honorentur: cũ eis
adherere contendunt: cum repente vide/
rint accidisse quod prius dicentibus non
credebant: p amore quo colligati erãt eis:
flebant amarissime: ꝛ lugebunt obstupescẽ
tes pro nouitate immutationis ipsius: ꝛ
pro timore tormentorũ eius: pro posse lon
gius recedentes: Et q2 ei nõ poterũt ades
se admirãtes pariter ꝛ dolẽtes dicturi sũt
in cordibus suis. Veh veh ciuitas illa ma
gna: ciuitas illa fortis: que olim in magni/
tudine populorum: ꝛ in fortitudine mili/
tie sue subiugauit orbem: quomodo tã su/
bito absorta est: ꝛ redacta ad nihilum: ita
vt nec vestigium supersit memorie magni
tudinis eius. Unde ꝛ per prophetam do/
minus ait. Et erit babylon illa gloriosa in
regnis inclita in superbia chaldeorum: si/
cut subuertit dominus Sodomã ꝛ gomo
ram ꝛc. Sequitur.

¶ Et negotiatores terre flebunt T.10
& lugebunt super illam: quoni/
am merces eorum nemo emet
amplius.

¶ Negotiatores terre qui sicut superius
dictum est. Ipsi sunt sacerdotes bruti q ne
sciunt que dei sunt: sacerdotes animales q
dati sunt in atrium exterius vt manducẽt
peccata populi qui vendunt orationes ꝛ
missas pro denarijs facientes domũ oratio
nis apothecã negotiationis: faciẽtes in q3
locum publicũ: ꝛ speluncam latronũ. Do Sacer.
lebunt ergo ꝛ flebunt super illã q2 merces merca.
eorum nemo emet amplius: vt pote q nec
ita cõpuncti erubescent sup scelere suo: s3
tanq3 animales ꝛ carnales hoc tantum co
gentur deflere: q2 pdiderunt quod amaue
runt: q2 non erunt quibus vendant merci
monia sua. Deficiet enim vendendi studi/
um: q2 ementium pertransibit concursus.
Sola remanebit delusa ꝛ confusa cupidi/
tas: que ablata sibi voluptatis materia in
vocem fletus erumpet: q2 iam quod libet
non licet: ꝛ quod sibi erat propriũ ꝛ fami
liare carebit. Quã vero pretiose sint ipse
merces quas abutendo: dei munere p car
nalibus vendunt aparitur cum subditur.

¶ Merces auri & argenti, & la/ T.11
pidis prætiose, & margaritæ, &
byssi, & purpuræ, & serici, & co
cri, & omne lignum tinũ: & om/
nia vasa eboris, & omnia vasa de
lapide

lapide prætioso, & eraméto, & ferro: & marmore: et cinnamomum: & amomum: & odoramétorum: & unguenti: & thuris: et uini: et olei: et simile: et tritici: et iumentorum: et ouium: et equorum: et rhedarum: et mácipiorũ et animarum hominum.

¶ Hec omnia ꝛ similia spiritualiter intellecta: cõmissa sunt sacerdotibus ꝛ clero nõ vt cõmutentur ꝑ carnalibus: sed pro spiritualibus (hoc est:) pro animabus fidelium ꝛ operibus bonis. Sed quid? Nunquid nõ a principio presto fuit symõ qui oblata pecunia petro ꝛ Joãni: vendi sibi postularet donũ spiritus sancti? Sed tũc ꝛ si fuit qui emeret: qui venderet: non fuit: sed magis qui contradiceret tam nefando emptori. Nunc autem ꝛ si emptor piger esset ademptionem: presto tamen est venditor: sollicitans animas miserorum: nõ vt humiliter cõsequãtur gratiam: sed vt infeliciter emãt non vt roborentur celesti munere: sed vt ruant pariter cum ruẽtibus. Deniq; non nullis commissum est aurum sapientie: ꝛ argentum eloquentie ad vtilitatem ecclesie: sed tñ propter hec dona nõ electos dei: (qui plerunq; despecti sunt:) edificare querunt: sed magis adherere diuitibus huius mundi: vt loquantur eis placentia ꝛ honorentur ab eis: sicut quondam falsi prophete in ierusalem qui decipiebant plebem in promissione pacis dicentes: pax: pax: cum non esset pax. Alijs cõmissa sunt sacramẽta diuina: designata in margaritis ꝛ lapidibus pretiosis: pro salute viuorũ ꝛ mortuorum: ꝛ tamen nolunt ea dare aliquibus nisi: aut accipiãt aliquid: aut accipere sperẽt. Alijs datum est: posse operari opera iustitie: designata in bysso ꝛ purpura ꝛ serico: ꝛ cocco: sed tamen per hec hominibus secularibus: placere querunt magis q̃ deo: paruipendentes id quod dominus ait. Attendite vobis ne faciatis iustitiam vestrã coram hominibus vt videamini ab eis. Alijs commissa sunt necessaria artificia ad operandum quod bonũ est manibus suis sicut faciebat apostolus: designata in ligno thimo: ꝛ vasis eboris ꝛ vasis de lapide pretioso: vtpote in edificijs basilicarum: in cõstructione monasteriorũ: in descriptione librorum: sed hec ipsa facere nolunt: nisi sint qui larga manu offerrant ex eo quod abũdant nisi eis retribuatur in hac vita p̄senti. Alijs cõmissa sunt exercitia corporalia: que pertinent ad vsum quottidianum: designata in erramento ꝛ ferro ꝛ marmore vt operentur manibus suis: ꝛ habeant vnde tribuant necessitatem patientibus: sed tamen non solum eoꝝ que operãtur dare aliquid pro deo nolunt: verũetiã pro re vilissima chariora extorquere contẽdunt. Alijs data sunt exercitia spiritualia designata in cinnamomo ꝛ amomo: ꝛ odoramentis: ꝛ vnguentis: ꝛ thure: sed tamen pro eis laudes hominũ suscipere non verentur negligentes illud quod scriptum est. Amẽ dico vobis receperunt mercedem suam. Alijs datũ est posse reficere corda fideliũ omni doctrina spirituali: designata i vino ꝛ oleo: ꝛ simila: ꝛ tritico: sed tñ eleuati in supbiã ad ꝑlationẽ aspirãt: Alijs cõmisse sunt anime fideles designate (pro diuersitate intellectus:) in iumentis ꝛ ouibus: ꝛ equis: ꝛ rhedis: ꝛ mancipijs: ꝛ animabus hominũ vt eas custodiant ad salutem: sed tamẽ cũ eas deberẽt instituere i timore domini: vt placeãt soli deo: docent eos placere hominibus aliter q̃ oportet: vt possint ab eis cõsequi tẽporalia lucra: nesciẽtes illud quod scriptũ est. Dominus dissipat ossa eoꝝ qui hominibus placẽt ꝯfusi sunt: qm̃ deus spreuit eos. Ecce hi oẽs sunt negotiatores terre: q cõmutant dona dei ꝓ rebus tẽporalibus ꝛ caducis assẽtiẽtibus eis: imo ꝓuocãtibus: filijs babilonis qui dicũt se esse fideles ꝛ nõ sunt: sed sunt synagoga sathane. Scimus.n. q͂ nulla gẽs est: aut populus i oi multitudine eoꝝ q xp̄iana ꝓfessione cẽ

sentur: que licet sit in magnis sceleribus: non querunt tamen habere ecclesias ⁊ sacerdotes ⁊ clerũ: ⁊ etiam aliquando interesse sacris: licet qui indigna participat: iudicium sibi manducet ⁊ bibat. Uerũ quia filij ierusalem plerunqȝ pauperes sunt ⁊ despecti. Filij babylonis diuites gloriosi: quibus putas libentius adherent hi qui non causa dei: sed causa honoris ⁊ lucri: sacerdotalem non tam accipiunt: q̃ȝ vsurpant ⁊ rapiunt dignitatem? Nõ ne magis filijs babylonis: qui ditis est: q̃ȝ filijs paupercule tempestate conuulse. Et quoniam vtriqȝ ceci sunt vtriqȝ pariter in foueam cadunt. Uerumtamen quia causa tantorum scelerũ in vrbe fornicaria principaliter manet: ad iustum superni iudicis pertinet examẽ vt magna illa meretrix que prouocat alios ad delictum iudicetur prius: qui autem seducti sunt ab ea reseruentur ad luctum videntes ablatum sibi gaudium: ⁊ letitiam seculi quam amauerunt. Non enim possũt mentes carnales de leui obliuisci eorũ que amauerunt: maxime cum non habeant cõsolationem de celo: aut aliquid esse putent celi gaudia respectu terrenorum: scriptura attestãte que ait. Animalis homo non percipit que sunt spiritus dei. Sed quia merces negotiatorum diligentius annotauit: oportebat etiam beatum ioannem mutata verbi persona: delitias exprimere babylonis (hoc est) illas delitias pro quibus ĩdeȝ negotiatores ad nundinas ipsius babylonis vniuersas merces suas detulisse vidẽtur: facta .s. cõmutatione inter vtrasqȝ merces. Nam sequitur.

T.12 ❡ Et poma tua desiderii anime tuæ discesseruut a te: & oĩa pinguia & præclara perierunt a te. & amplius illa tã nõ ĩuenient mercatores q̱ diuites facti sunt ab ea.

❡ Lȝ merces prauorum negotiatorum spũales sint: merces tñ babylonis carnales: q̃: vȝ: merces carnales ꝑ eorum carnalibus sacerdotibus dulces esse nimis esse videñt: tradũt q̃qȝ pretiosa pro concupiscentia gule: ⁊ commutant turpis lucri gratia spiritualia pro carnalibus: immitantes iudam proditorem: qui vendidit dominum pro triginta denarijs. In his auteȝ tribus speciebus: manet principaliter concupiscentia gule. In pomis: in pinguibus; ⁊ in potionibus vini. Uerum hec ⁊ omnia ⁊ similia transibunt ab babylone: ⁊ iam nõ erit qui vendat: ⁊ ⁊ si non desint qui emere querant. Unde ⁊ de eisdem mercatoribus: iam tunc frustratis a spe sua: consequenter adiungitur.

❡ Longe stabunt propter timorem tormentorum eius flentes & lugentes & dicentes. Ve ve ciuitas illa magnaquæ amicta erat bysso & purpura: & cocco: & deaurata auro & lapide prætioso: & margaritis quoniam vna hora destitutæ sunt tante diuitiæ. T.13

❡ Hec verba lugentium mercatorum nõ sunt spiritualiter accipienda: sed magis ſȝ consuetudinem lugentium: qui solent accipere verbum pro verbo: quatenus ꝑ hoc quod dicitur amicta erat bysso ⁊ purpura ⁊ cocco: ⁊ deaurata auro ⁊ lapide pretioso: ⁊ margaritis: fuisse valde ditis: ⁊ gloriosa: ⁊ nobilis: intelligatur. Sequitur.

❡ Et omnis gubernator: & omnes qui in longum nauigant: & nautæ: & qui in mari operantur. longe steterunt & clamauerunt videntes locum incendii eius dicentes: Que similis ciuitati huic magne? T.14

❡ Quis: ⁊ Nemo: in diuina pagina nõ est vniuersaliter accipiẽdũ: ſȝ plerunqȝ alterũ ꝑ multis: alterũ pro paucis accipiẽdũ est: Quod enim ait dominus. Omnes quot quot venerunt ante me fures fuerunt ⁊ la

trones:non est accipiendum generaliter de omnibus:sed de multis. Et quod ait sanctus Joannes baptista de christo. Et testimonium eius nemo accipit non ita est intelligendum: hoc nemo:vt nec sancti apostoli accepisse illud intelligātur:sed q: pauci fuerunt qui acceperunt verbum eius respectu eoꝝ qui illud non acceperunt. Scimus autem q̄ non solum nonulli episcopi ⁊ sacerdotes implicantur negotijs babylonis:vt diuites fiant: verumetiam nō nulli abbates:⁊ monachi:⁊ alij atq3 alij religiosi:immo non qui sint: sed qui esse videntur. Nomine ⁊ enim gubernatores:p̄lati cenobiorum accipiendi sunt: nimiru3 quia ipsa monasteria naues sūt spirituales. Quarum nauigatio:quia lōga est:nonnulli monachorum querunt elongari fugientes ⁊ manere in solitudine:⁊ tamen ad extremum ad epulas redeunt babilonis:⁊ ab ipsius exsecrandis delitijs astinere nō possunt. Quamuis non sit segniter accipiendum q̄ dicēs omnis gubernator ⁊ omnes qui in longum nauigant:adiecit:Et naute qui in mari operāt. Scimus eni3 esse aliquos nautas qui nō nauigāt in lōgum ⁊ aliquos operari in mari: q nusq̄3 nauigāt sicut piscatores:quia nonnulli monachorū in ciuitatibus manent:nonnulli vero ⁊ parochias habere permissi sunt. Sed isti omnes lugebunt ⁊ flebūt sup excidium babylonis:quam temporaliter amauerunt: videntes(inquit)locum incendij eius. Uidebunt eni3 ciuitates nobilissimas desolatas vrbis monitissimas absq3 habitatore. Et quoniam carnales homines nesciunt cogitare nisi gloriam carnis:nec credūt ea que scripta sunt in hoc libro de sancta ciuitate ierusalem:dicturi sunt ad inuicem in die illo:id quod in hoc loco scriptu3 est. Que similis ciuitati huic magne? Dicturi(inq̄3) sunt verbum istud:⁊ si quod simile videntes desolationem tam innumere multitudinis ⁊ tanti regni:quod modo ⁊ si legūt in canonicis libris:aut ipsi tamen minus intelligunt:aut plene intelligentibus fidē exibere non possunt. Et quia fortiter annexi sunt ⁊ corde ⁊ animo ruiture nescientes:aut non volentes viuere absq3 epulis eius:non possunt in ruina eius lenire dolorem suum videntes quādoque ⁊ agnoscētes depisse pariter omne quod amauerūt. Nam sequitur.

¶ Et miserūt puluerē sup capi- T.15
ta sua & clamauerūt flētes & lugētes & dicētes. Ve ve ciuitas illa magna ī q̄ diuites facti sūt oēs q habēt naues ī mari:de p̄tiis ei⁹ quoniam una hora desolata est.

¶ Sicut oleum significat gaudiū: ita puluis designat tristitiam. Mittunt ergo puluerem super capita sua: qui mentes suas vehementer affligunt. Clamant flentes ⁊ lugentes:dum se dolere supra modum manifeste demonstrant. Dolent autē propter illā:s3 magis q: mia3 libidinis sue irrecupabiliter amiserūt:iusta illud apostoli. Erūt hoies seipsos amātes. S3 si illi deflēt ruinā eius q eius familiares fuerūt:nūqd pro ea flebūt sc̄ti q ab illa occisi sunt:⁊ exterminati de terra:fugiētes d: domo i domū ⁊ d ciuitate in ciuitatē? Absit. Sequitur.n.

¶ Exulta super ea:cœlū & san- T.16
cti apostoli & p̄phetæ: qm̄ iudicauit deus iudiciū vestrū de illa.

¶ Celū vocata est ecclesia sanctoꝝ: Porro sc̄ti apostoli oēs s t p̄lati: p̄phete vero doctores sūt q: futura p̄dicūt. Hi ergo oēs pariter letari iubent:sup excidio babylonis:memores eorum que passi sunt ab ea oibus diebus pegrinationis sue. Seqtur.

¶ Et sustulit vnus angelus fortis lapidem quasi molarem magnū: & misit in mare dicēs. Hoc impetu mergetur babylon magna illa ciuitas:& vltra iā nō inuenietur.

¶ Hoc si ad exẽplũ dictũ est: qḋ dicit: hoc vult intelligi. Si autẽ mysteriũ est: aliquẽ de regibus mundi: moralis iste designat: quẽ angelus vnus fortis i abyssuz deijciet eo forsitã ordine: aut cõsimili: quo rex quõdã Theodoricus in olla vulcani iactatus ẽ a papa ioãne: (vt in regis impijssimi manifesto iuditio:) quid multitudo pessima mereat: agnoscat. Uere. n. peritura in seculuz ⁊ in penis in eternum mansura: demergetur in thartarũ que actenus regnauit imũdo: ⁊ nec ipsa inuenietur vltra: nec ea inueniet que diligebat. Transibit enim ad horaz voluptas: ⁊ pena voluptatis in eternũ manebit. Gaudia cessabunt: ⁊ fletus ⁊ vllulatus non desinent. Nam sequitur.

T.18 ¶ Et vox cytharedorũ & musicorum & tibia canentium: & tuba nõ audietur in ea amplius: et omnis artifex omnis artis non inuenietur in te amplius: & lux lucerne nõ lucebit tibi amplius: & vox sponsi & sponse non audietur adhuc in te.

¶ Ecce qualis est portio: qui vite huius gaudia preferunt vite future. Bonũ erat eis per luctũ puenire ad gaudia quam de gaudijs tẽporalibus trãsire ad eterna tormẽta. Atqꝫ vtinã sufficeret eis: sic gaudijs trãsitorijs pfrui: vt saltem alios homines dimitterent inquiete vt conseruos ⁊ coequales sibi habere consotios paterentur: ⁊ nõ eos vi ⁊ potentia ac moruz proprie subijcerent seruituti. At nõ solũ istud facere superbiendo nõ metuunt: verum etiaz qḋ peius est: eos quos sibi subijciunt in errorẽ inducunt. Unde ⁊ mox subditur.

T.20 ¶ Quia mercatores tui erãt prĩcipes terre: quia in ueneficiis tuis errauerunt omnes gentes.

¶ Notandum ꝙ superius locutus est de regibus ⁊ negotiatoribus terre: quoꝝ alteri principes terre sunt: alteri ⁊ si non principes diuites tamen. Nunc autem mercatores babylonis: principes terre fore describit. Uidetur ⁊ enim mihi de alijs mercatoribus hic ꝙ̃ ibi: sermo esse prolatus. De illis si mercatoribus qui conueniunt cũ illis: de quibus supra locuti sumus: ⁊ putãt se emere spiritualia ꝑ carnalibus suis: qḋ autẽ dicit. Quia in veneficijs tuis errauerunt oẽs gẽtes (tale est) ac si diceretur: qꝛ te in loco eminentiori cõstitui: quo posses ab vniuersis videri: eo grauiores facte sũt ad inuẽtiones tue: quo exẽplo tuo omnes gentes que tibi erãt subdite: errauerũt: qꝛ quo tendit caput: illuc sequuntur ⁊ membra. Sequitur.

¶ Et in ea sanguis prophetarũ & sanctorum inuentus est: et omnium qui interfecti sunt in terra. T.21

¶ Rursum hoc pro more prophetico de secunda persona sermo cõmutatur ad tertiam. Id circo autem sanguis prophetarum ⁊ sanctorum omnium qui interfecti sunt in terra: subauditur iniuste: inuentus esse dicitur in babylone quia in radicibus (vt ita dixerim) suis: a Chaym primo reprobo inchoauit: ⁊ quicunqꝫ iniuste occisi sunt: aut ab ea: aut per eam factum est: vt morerentur: qꝛ ⁊ si forte aliqui electoruz occidisse aliquos iniuste leguntur: vt tamen hoc malum facerent: ex babilonis participatione habuerunt. Hucusqꝫ de ruina babylonis.

¶ Explicit distinctio prima.

¶ Incipit distinctio Secunda

POst hæc audiui q̃si uocẽ magnam tubarum multarum in cœlo dicentium. Alleluia. Laus et gloria et uirtus deo nostro: quia uera et iusta iudicia Cap.19 Tex.1

eius: quia iudicauit de meretrice magna que corrupit terram in proſtitutione ſua: & vindicauit ſanguinem ſeruorū ſuorum de manu eius: & iterum dixerunt: Alleluia: & fumus aſcendit in ſecula ſeculorum.

¶ Cum babylon illa vetus percuteretur aſperſis: ⁊ iudei liberati per cyrum regem: aſcenderent de babylone: q̄ꝫta eidēꝫ populo oriretur letitia: liber qui vocatur Eſdre manifeſte declarat. Nec inmerito. Si eniꝫ cantare canticum domini i terra aliena nō licet: ob memoriaꝫ ſancte patrie: a qua exules erant: quomodo reuocati ad patriaꝫ tacere a cātionibus poſſunt? Sic. n. de hoc
Psal. 136 legitur in pſalmo. Super flumina babylonis illic ſedimus ⁊ fleuimus dum recordaremur tui ſyon. In ſalicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra. Quia illic interrogauerunt nos qui captiuos duxerūt nos verba cantionum: ⁊ qui adduxerunt hymnuꝫ cātantate nobis de canticis ſyon. Hec aduerſarij. Sed quid illi reſpondent qui ſe captiuos eſſe cognoſcūt? Quomodo (inquiunt) cantabimus canticum domini in terra aliena. Et adijciunt. Si oblitus fuero tui ieruſalem: obliuioni detur dextera mea. Non ergo licebāt iudeis cantare canticum domini in terra aliena. Nec nos noua babylon cantare patitur alleluia: nec omnino in hoc exilio poſiti cantare corde pleno permittimur quouſqꝫ perueniamus ad regnuꝫ. Quia tamē in creatore noſtro gaudere nobis expedit: ⁊ letari: ⁊ cum per ſingulos dies de perceptis beneficijs collaudare. quid magnum illud hebreorum tripudium in ieruſalem remeantium deſignet ⁊ qualiter annuente deo temporaliter quoqꝫ ad implenduꝫ ſit: inquiramus tum quia preſens locus hoc exigit: tum quia per preſentia gaudia certiores efficimus de futuris. Quia ergo ⁊ noſtri trāſmigratio manet ⁊ opaca adduc babylonis memoria chriſti vineaꝫ necāt quātum putas erit gaudium electis dei cum viderint vepres ⁊ ſpinas euaſas eſſe de terra? Regnat babylō ancillata eccleſia, quia illa totam occupat: ⁊ hanc ne fructum proferat necat: Preſocatur iſta: illa multiplicatur ⁊ germinat. Quid igitur mirum ſi gaudet: cum videt ſucciſas eſſe vepres ⁊ ſpinas: cui in hac die babylonis reſpirare non licet? Sicut inq̄ꝫ: filij iuda erepti a vinculis babylonis: ⁊ reuerſi ad patriam: canticum letitie cantauerunt: ita ⁊ nos in die illa cum percuſſerit deus emulam noſtraꝫ: cantabimus: alleluia: non quia illa corruet ⁊ peribit: ſed quia nobis ruente ipſa: relinquetur libertas: ⁊ q꞉ templum quod combuſtum eſt: a caldeis: iteruꝫ fundabitur de lapidibus viuis. Sic enim ſcriptum eſt in Eſdra
libro Eſdre qui ſub ſexto ſignaculo continetur. Fundato a cementarijs templo domini: ſteterunt ſacerdotes in ornatu ſuo cū tubis: ⁊ leuite filij aſaph cum cymbalis vt laudarent deum: per manus dauid Regis iſrael. Et concinnebant in hymnis ⁊ confeſſionibus domino: quoniam bonus: q̄m in eternuꝫ miſericordia eius. Omnis quoqꝫ populus vociferabatur clamore magno in laudando dominum: eo ꝙ fundatum eſſet templū domini. Facta eſt ergo hoc modo letitia magna in populo: ⁊ hoc quater. Primo cum poſuerunt altare: ⁊ fecerunt ſolemnitatem tabernaculorum. Secundo quando fundatum eſt templuꝫ. Tertio q̄n cōſumatum eſt opus ipſius templi. Quarto cū ꝯſumata eſſet ſtructura ciuitatis. Secundū hoc: noua quedā ⁊ ipſa proſpera futura ſunt in eccleſia dei. Pro quibus nō incōgrue forſan quater cantabitur: alleluia. Quater ſane: alleluia pronuntiatū ē. Poſt hec (inquit) audiui quaſi vocem magnam tubarum multarum in celo dicentium alleluia. Poſt ruinam babylonis quaſi vox magna tubarum multarum audietur in celo: q꞉ tanta exultatio electorum erit in eccleſia quanta non fuit a diebus Conſtā/

tini:ob magnā consolationez ⁊ letitiā:quā
facturus est dominus super terram. Et q̄
iam in ore multorum resonabunt cōcordi/
ter aperta misteria:⁊ etiā multa hactenus
ora iudeoruz aperientur ad laudem Chri/
sti patenti spirituali intellectu:quia veluti
quidam flatus vehemens procedit de tu
bis diuersarum hystoriarum:recte dicitur
tubarum multarum: quia concorditer iu
deorum vox audietur ⁊ gentium. Unde ⁊
in euangelio scriptum est. Turbe autem
que p̄cedebant:⁊ que sequebantur:⁊ etiaz
pueri hebreorum egressi a ierusalem obui/
am christo clamabant dicentes. Osanna fi
lio dauid:benedictus qui venit in nomine
domini:osanna in altissimis. Jam enim in
cipit elucescere quid sibi velint laudes iste
cantantium:alleluia. Quas ⁊ si exprime/
re sicut erunt:nequimus:ꝙ tamen in tali
tempore future sint: secure possumus fir/
miterqꝫ promittere:non solum ex loci hu/
ius apertione:verumetiam ex his q̄ acte/
nus memorati sumus que omnia contieni
unt in sexto loco ostendentia:ꝙ in sexto tē
pore magna ista laus erit in ecclesia dei:pp
bona que superuenient reliquijs electoruz
suorum. Sexto nāqꝫ signaculo inchoato p
cussa est babylon mhetropolis chaldeoruz
a medijs:⁊ soluta (vt iaz supra commemo
raui) captiuitate iudeorum:edificatum est
templuz ⁊ muri ciuitatis in angustia tem
porū:propter quod ⁊ filij iuda laudauerūt
dominū super omni misericordia domini
qua consolatus est eos. Solemnitas quo/
qꝫ palmarum in qua glorificatus est chri/
stus inchoata sexta hebdomada quadrage
sime sexto die. s. ante passionez domini cele
bratur annuatiz i ecclesia christi:haud du/
bium:ꝙ in typo eorū que futura sunt post
pcussione babylonis:quādo ⁊ iudeoꝝ po
pulus ꝯuertet ad dn̄z. Turbe sane que p̄ce
debāt:grecos: que sequebantur latinos:q̄
āt occurerūt ad descensuz montis oliuaꝝ:
iudeos:vsqꝫ ad presens inimicos fidei:⁊
nostros:tunc autem amicos ⁊ cōciues de/
signat:qui ⁊ ipsi nobiscuz pariter cātabūt
dicentes. Osanna filio dauid: benedictus
qui venit in nomine domini. Unde ⁊ ei/
dem populo hucusqꝫ infideli veritas ipsa
dicit. Dico vobis:non me videbitis am/
modo donec dicatis. Benedictus qui ve
nit in nomine domini. Erit ergo in die il/
lo consumata seueritas ⁊ vexatio satis du/
ra dabit intellectum auditui. Aperientur
oculi eorum:⁊ videbunt iesum dicturi:⁊
ipsi vt iam dixi nobiscum. Benedictus q
venit in nomine domini. Cātabitur ergo
primum alleluia pro peremptione adulte/
re:quod est predicare iustum dominuz: iu
stus est enim in omnibus vijs suis. Secun
dum pro libertate ecclesie:quod est:miseri
cordem agnoscere. Uersus autem qui seq/
tur alleluia expositio est ipsius gaudij: qꝺ
significatur in alleluia:reperitio vero alle
luia:geminum esse illud gaudium ⁊ solem
nitatem demonstrat. Et re vera cum ipsi/
us e medio fit geminum gaudium exhibe/
tur:seu quia oppressio desinit:sed quia con/
solatio adhibetur. In vno ergo iudicio ba
bylonis semel ⁊ iterum dicitur alleluia:q̄
⁊ malū quod erat esse desinit:⁊ bonum qꝺ
aberat inuenitur. Sicut enim habet locus
ipse nisi obliuioni tradidimus. Audiui
quasi vocem magnam tubarum multaruz
in celo dicentium. Alleluia. Deinde ver/
sus sequitur in expositione ipsius alleluia:
dicens sic. Laus ⁊ gloria ⁊ virtus deo no
stro:quia vera ⁊ iusta iudicia eius sunt:qui
iudicauit de meretrice magna que corru/
pit terram in prostitutione sua: ⁊ vindica
uit sanguinem seruorum suoruz de manu
eius. Et iterū dixerunt alleluia. Quod aūt
sequitur. Et fumus ascendit in secula secu
lorum:vtrum de babylone dictum sit: an
de laudantibus dubitatur: quia posset
sano intellectu ab vtrosqꝫ referri. Fumus
sane de electis:ascēdit cum laus ⁊ benedi/
ctio illorum dirigitur ad deum viuuz. Un
de est illud. Ascendit fumus incensorū de
orationibus sanctorum de manu angeli co
raz deo. Ascēdit ⁊ de reprobis fumus mur
mur. s. ⁊ blasphemia cogitationis inique:

iuxta quod in hoc libro scriptum est. Et
fumus tormentorum eorum in secula secu
lorum ascendet. Utrunqꝫ autem in secula
seculorum: quia ꝛ laus iustorum erit in se/
cula: ꝛ murmur iniquorum eternū. Seqꝛ.

Tex.2 ¶ Et ceciderunt uigītiquatuor
seniores: & quatuor animalia &
adorauerunt deum sedentem su
per tronum dicentes alleluia.

¶ Dubium non est gaudere sanctos de
liberatione ecclesie: ꝛ ei rependere gratias
qui facit hoc letari ꝛ cōgaudere nobis: cū
nobis prospera ſm deum ad salutem pro/
ueniunt. Unde non immerito in celo can
tabitur alleluia pro liberatione iustorum:
nec minus de conuersione iudeorum: vt
impleatur ꝛ de eis: quod aliquando de no
bis cōpletum est. Gaudium est coram an/
gelis dei super vno peccatore penitētiam
agente. Si autem coram angelis: q̄ꝫto ma
gis coram sanctis hominibus: qui eiusdez
sunt conditionis ꝛ generis ꝛ nature? Ca/
dunt autem sancti coram deo: cū ei dignū
honorem ꝛ reuerentiam exhibent repen
dentes pro tot muneribus gratias tanq̄ꝫ
patri ꝛ domino: quod facere miser ille no
luit: qui coequari altissimo concupi noluit
ꝛ ideo sic: ꝛ sic cecidit: vt non posset vltra
surgere post ruinam. Eleuatus naqꝫ in al/
tum cecidit in profundum: sicut per se ip/
sam veritas dicit. Videbam sathanaꝫ qua
si fulgur cadentem de celo. Et ille quidez
sic. Si autem cadunt ne cadant. Humiliā
tur cum christo vt non allidanꝛ cum prin
cipe huius mundi. Sequitur.

Tex.3 ¶ Et uox de trono exiuit dicēs
Laudem dicite deo nostro om/
nes serui eius & qui timetis eum
pusilli ac magni.

Sepe dictum est in hoc libro ꝙ quatuor
animalia spirituales ordines d̄signāt: thro
nus vero dei generalem ecclesiam. Dixi/
mus etiam ꝙ quatuor spirituales ordines
non nisi perfectos recipit ꝛ probatos thro
nus autem: sic perfectos amplectitur: vt
tamen in christo paruulos nō excludat di
cēte dn̄o de eisdē paruulis. Qui scādaliza/
uerit vnū de pusillis illis qui i me credūt
expedit ei vt suspendatur mola asinaria in
collo eius ꝛ demergatur in profundū ma
ris. Ita sane vita cōmunis rēperata est apa
tribus sanctis: vt in ea fortes sint: qui cupi
ant: ꝛ ifirmi nō refugiāt. Hꝫ.n.i se vita ista
fructū cētesimū: hꝫ sexagesimū ꝛ trigesimū.
Hꝫ.n. cōtēplatores in claustris: operatores
in ministerijs. eruditores in scolis. Diuꝫ
tamē vna erit letitia qbus par est volun
tas: ꝛ si virtus inequalis differētiā faciat.
Ubi ergo seniores cātabūt alleluia: vel pro
illa letitia quā p̄scripsimus: vel qđ ampli
us creditur: qꝛ cōpleta iam erit aut prope
erit plenitudo illa gentium de qua scribit
apostolus. Egredieꝛ vox de throno (hoc
est) de ordine generalis letitie: potiusq̄ꝫ cla
moris: vox.n. exultationis ꝛ salutis in ta/
bernaculis iustoꝝ: vt iā nō solū illi gaude
ant: q in quatuor ordinibus cōtinenꝛ: apo
stoli: vꝫ: martyres: confessores ꝛ virgines:
quos sanctos esse ꝛ cum christo iam regna
re cōfidimus verūetiam omnes serui dei
q reliquerūt oia: ꝛ secuti sunt xp̄ꝫ: tā.s. pu
silli: q̄ꝫ magni: quia tempus adesse ceperit
cōsolationis eoꝝ: Unde ꝛ veritas ipsa di/
cit. His autem fieri incipientibus respici
te ꝛ leuate capita vestra: ecce appropiquat
redemptio vestra. Non enim omnes qui
relictis omnibus secuti sunt dominum a
deo perfecti fuere: vt mox egressi de cor/
poribus absqꝫ dilatione peruenirent ad pa
triam: quia quod de solis magnis concedi
tur: hoc profecto de pusillis negatur. Por
ro in die illa pusilli ꝛ magni laudabunt cō
muniter deum suum. Pusilli quia intrabūt
in regnum dei: magni: quia exultabunt
de sotietate ipsorum. Quāuis ꝛ de presenti
ecclesia hoc intelligi queat: qꝛ ꝛ q̄tuor ani
malia ꝛ sedes ꝛ seniores p successionis pro
paginem: vsqꝫ ad diem illuum manent in
mundo: ꝛ quod facient sancti prebendo

iter: hoc sancta mater ecclesia designata in throno: tam pusillis q̃ magnis imitanda mandabit. Quare autem pusillis: & magnis? Quia & qui pusilli sunt in Christo: desinent de reliquo esse pusilli: & qui magni sunt: mercedem accipient s̃m suum laborem. Et non immerito in hoc loco preferibantur pusilli: vt intelligatur illud quod scriptum est. Qui se humiliauerit sicut par-
Matt. uulus iste: hic maior est in regno celorum. Non excludunt qui magni sunt: si & ipsi deum timent: sed preferunt qui refugiunt esse magni (dicẽte domino.) Omnis qui se humiliat exaltabit. Sed quando istud? Haud dubium: q post ruinam Babylonis. Due sunt sane perfectorum ecclesie: que quasi cõmuniter inceperunt: vna que designatur (vt sepe diximus) in Petro: altera in Joãne: predicantium. s. vna: contemplantium altera. Et illa q̃dem que laborat precedit cum Petro: que autem contemplatur: sequitur cum Joãne. Parit autem precedens masculum quasi militem bellicosum: sequens vero feminam virgineo candore decoram: Quia vero quarta dies significant (vt iam diximus) hãc laboriosam etatem: pro eo. s. quarta dies additis duobus faciunt sex ebdomadas: & in eis significantur sex tp̃a huius sexte etatis: quasi mater cum filio: die quartodecimo recipietur in templum: quia consumata erit omnis plenitudo iustorum: qui per vitam laboriosam huc usque domino placuerunt: quinimmo vsque ad diem illum: in quo tempus istud laboriosum consumationem accipiet. Inde est q in hac sexta parte ad vocem que egressa est de throno exhortans dei filios: & dicens eis. Laudem dicite deo nostro omnes serui eius: & qui timetis eum pusilli & magni: protinus audita est vox multorum dicẽtium: alleluya: nimirum quia per iudicium Babylonis: q̃d precesserit: intelligetur tempus gaudij sanctorum & agni quoque nuptias aduenisse. Unde & mox subditur.

Tex. 4 Et audiui uocem quasi tubæ magnæ: & sicut uocem aquarũ multarum: & sicut uocem tonitruorum magnorum dicentium Alleluya.

Primo assimilatur vox ipsa quasi voci tube magne: deinde voci aquarum multarum: ad extremum vero: voci tonitruorum magnorum dicẽtium pariter: alleluya. Superius dixerat sanctus Joãnes audisse se quasi vocem tubarum multarum in celo dicentium: alleluya: nunc autem dicit audisse se vocem quasi tube magne: & sicut vocem aquarum multarum: & sicut vocem tonitruorum magnorum dicentium: alleluya. Quare hoc? Quia prima vox vna laudum quasi subito audietur in ore multorum pro iusto & manifesto iudicio q̃d facturus est dominus. Deinde incipiente aliquo viro dei: ordinata incipiet esse laus in ore multorum: ita vt que simplex esse putabatur in principio & in aliquo breui spatio coharctata paulatim: videatur esse multiplex: ac si aquarum multarum conuersis ad eam populis & linguis: & ad extremum seipsa maior effecta quasi tonitruorum magnorum perueniat sonus eius vsque ad fines terre. Sed quare istud?

Quoniam regnauit (inquit) dominus deus noster omnipotens: gaudeamus: & exultemus: & demus gloriam ei: quia uenerunt nuptiæ agni: & uxor eius præparauit se. Tex. 5

Ecce quare laudant metuentes dominum: ecce quare cantant canticum domini: quia: vz: absorta erit Babylon illa magna que a vino prostitutionis sue corrupit omnes gentes. De iure etenim esse videtur: & omnino consentiens rationi: vt perempta meretrice magna: que fornicata est cũ principe huius mundi: felices agni nuptie celebrentur: & pdito regno Babylonis

regnum Hierusalem statuatur et crescat. Hoc est enim regnum illud pro quo roga mus patrem dicentes: Adueniat regnum
Matt. tuum. Quod vero ait. Quia venerunt nu ptie agni: et vxor eius preparauit se: et illud quod subditur.

Tex.6 ¶ Et datum est illi ut cooperiat se byssinum splendens candidum.

¶ Simile est ei qd scriptum est in libro
Genes. Geneseos: vbi cum vidisset primo Rebeccha Ysaac virum suum circa horam vespertinam deambulantem in agro: descendens de tortuoso animali quod insederat: operuit se protinus pallio suo: assumpta ab eodem Ysaac in vxorem: introducta est in tabernaculum Sarre: quasi autem aspecto Ysaac descensura Rebeccha est de camelo vt induat se pallio suo: cum cognita veritate: que Christus est: descendet a temporali gloria quam visa est pro tempore tollerasse: vt induta pallio iustitie placeat viro suo: ad cuius se castissimum thalamum peruenisse letabit. Gaudeamus (inquiunt) et exultemus: quia venerunt nuptie agni: et vxor eius preparauit se: et datum est illi vt cooperiat se byssinum splendens et candidum. Nubere agno est videre eum sicuti est: et in eius visione vltra quam dici possit: aut excogitari: gaudere. Significari autem in byssino: opus iustitie: non necesse est: vt aliunde queratur: ipse enim libri auctor per se ipsum exponit dicens.

Tex.7 ¶ Byssinum enim iustificationes sunt sanctorum.

¶ Quod recte quoque splendens et candidum esse dicitur: quia ipsemet Christus Jesus qui est sponsus ecclesie factus est nobis iustificatio (vt testatur apostolus) ipse inquam qui est speciosum lilium conuallium: et candor lucis eterne: qui (sicut scriptum est) erit omnia in omnibus. O quam bonum est nos hic esse. Ipse pater: ipse dominus: ipse minister: ipse rex: ipse pastor et medicus est. Ipse vita: ipse lumen: ipse iustificatio est. Ipse cibus: ipse potus: ipse felicissimum indumentum. O quam bonum est nos hic esse. Excutere de puluere anima nostra: considera hec omnia et contemplare. Querere diligenter per singula et vide an ita sit: vt omnia te gaudeas possidere in Christo. Pastorem tuum esse Christum non dubites: quia ipse dicit. Ego sum pastor bonus: bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Dominum et magistrum esse non dubites: quia ipse dicit. Uos vocatis me magister et
Psal. domine: et bene dicitis. Sum etenim. Regem tuum esse non dubites: quia ipse regit nos: et nihil nobis deerit: quia de eo dicit angelus matri eius Marie. Dabit illi dominus deus Luce.
sedem Dauid patris sui: et regnabit in domo Jacob in eternum: et regni eius non erit finis. Et propheta. Super solium Dauid et super regnum eius sedebit vt confirmet illud et corroboret in iudicio et iustitia amodo et vsque in sempiternum. Medicum tuum esse non dubites: quia ipse dicit. Non egent sani medico: sed qui male habent. Uitam tuam
Joannis esse non dubites: quia ipse dicit. Ego sum resurrectio et vita: qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet: et omnis qui viuit et credit in me non morietur in eternum. Lumen tuum esse non dubites: quia scriptum est. Erat
Joan.1 lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Cibum tuum esse non dubites: quia ipse dicit. Ego sum pa
Joannis nis viuus qui de celo descendi. Siquis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Potum tuum esse non dubites: quia scriptum est. Apud te domine est fons vite: et in lumine tuo
Psal. videbimus lumen. Indumentum tuum esse non dubites: quia apostolus dicit. Induite vos nouum hominem: qui secundum deum creatus est: in iustitia et sanctitate veritatis. Ueniamus ad maiora et ingrediamur in tabernaculum eius: pensemusque si possumus donum dei: et inter amplexus animi psallamus ei dulciter et deuote dicentes. Quid enim mihi restat in celo: et a te quid volui super terram defecit caro
Psal. mea et cor meum deus cordis mei: et pars

Psal. mea deus in eternuȝ? Et iteꝝ. Queadmodū desiderat ceruus ad fontes aquaꝝ: ita desiderat aīa mea ad te deus. Sitiuit aīa mea ad deū fontem viuū qñ veniam ꝛ apparebo añ facieȝ dei? Nec miꝝ. Quis eniȝ nō optet videre p̄rem: videre filium: videre frem? Sed hec in mundo simul in vno hoīe eē posse nec lex humana recipit: nec natura: Deo aūt difficile nihil. Oīa eque deo possibilia sunt. Deniqȝ vt pretermittā cetera: cum verbū dei audimus: aure: ꝛ in corde ꝯcipimus: filius nr̄ xp̄s efficit. Ipse est enim verbū ꝛ sapientia p̄ris: qui p ora predicatoꝝ ac si quedaȝ pluuia de celo descēdat: ꝛ cum verbuȝ dei accipimus in cordibus nr̄is: illam beatitudinem promeremur quam ipse nobis demōstrat: cū dicit.

Luce. Beati qui audiūt verbum dei ꝛ custodiūt illud. Habes hoc aptius ex ore eius. Quis enim (nisi ipse prediceret) dicere hoc auderet? Quicūqȝ (ait) facit volūtatem p̄ris mei qui in celis est: hic mihi mater: frater ꝛ soror est. Habēs ergo filium ama illum: nō est enim alienus quem diligis: ȝ vere tuus. Vis amare frem? Audi ap̄lm. Vt sit ipse primogenitus in multis fr̄ibus. Queramus adhuc diligentius: vtruȝ ꝛ pr̄ nobis ipse fit: cuius esse nos fr̄es letati sumus vt sentiamus eum esse nobis oīa in oībus. Si (inqt ap̄ls) vos xp̄i: ergo Abrae semē estis. Et psalmista de eodeȝ in spiritu. Ipse

Psal. inuocabit me: pr̄ meus es tu: deus meus ꝛ susceptor salutis mee: ꝛ ego primogenituȝ ponam illum excelsum pre regibus terre. Et paulopost. Et ponam in seculuȝ seculi semen eius: ꝛ thronus eius sicut dies celi. At si dulcior est amor amici ineffabilis amicitia spōsi Jesus. Habes in euāgelio. Vos amici mei estis: si feceritisque ego precipio vobis. Et in cāticis idem sponsus. Surge (ait) ꝓpera amica mea: colūba mea: formosa mea: ꝛ veni: Jam enim hyems trāsijt: imber abijt ꝛ recessit: flores apparuerunt in terra nr̄a: tp̄s putationis aduenit: vox turturis audita est in terra nr̄a: ficus ꝓtulit grossos suos: vinee florentes odorem dederunt. Audi hec fidelis aīa: audi felix ecclesia que es spōsa xp̄i: ꝛ delectare in dn̄o deo tuo. Tu enim hec oīa illi es: ꝛ alia multa. Tu sponsa: tu soror: tu filia: tu amica. Tu grex: tu plebs: tu hortus: tu vinea: tu exercitus. Tu tēplum: tu tabernaculum: tu paradisus: tu aula: tu ciuitas: tu militia. Electus tuus tibi: ꝛ tu illi. Ipse tibi totuȝ: ꝛ tu illi: totum tn̄ ab ipso qd̄ tu es: ipse vo totū a p̄e. Gaude sup his ꝛ letare: canta ꝯsona voce: de cāticis Syon: exulta ꝛ iocūdare in dn̄o deo tuo. Orna lāpades tuas excitare de somno: exurge ꝛ ornare monilibus: vt igrediaris ad nuptias. Voca nihilominus amicos tuos: vt videant pulchritudinem spōsi tui: gl'iam ꝛ decorem quam tibi dedit dn̄s tuus. Beati sunt oēs q vocati sunt ad nuptias istas: qnimo beati oēs q vocati nō renuunt festinare. Nam sequit.

Canti.

¶ Et dixit mihi. Scribe. Beati q ad cœnam nuptiaꝝ uocati sunt. Tex. 8

¶ Dicere angeli: est aliqd exponēdo narrare. Scribere: audiētis in cordis volumine aliqd memoriter retinere. Quare autē auditor verbi huius: hocipsum qd̄ audit: scribere precipit: nisi qr ille pōt terrenas nuptias dei cā despicere: qui ꝯ̄tra sit futura felicitas nuptiaꝝ agni: abscōdita qdeȝ a seculis: reuelāda vō circa fines seculoꝝ: meditari nō desinit in corde suo. Vocatio vō in hoc loco nō ita est accipiēda: vt illō euāgelij. Multi sunt vocati: pauci vō electi: ȝ ſm ap̄lm q electionem vocationem noīat dicēs. Quos predestinauit: hos ꝛ vocauit: ꝛ nō ex opibus: sed ex vocante dictum est: maior seruiet minori. Sequitur.

¶ Hæc uerba uera dei sunt. Tex. 9

¶ Dicere angeli: est vba hec vā dei esse: ita eadem vba manifeste exponere vt esse vera verba dei a pio auditore intelligatur. Unde ꝛ mox subditur.

¶ Et cecidi ad pedes eius ut adorarem eum. T. 10

¶ Qr magna sunt vba que nobis apienī

in die suo: hi quibus datū est itelligere ea mirabunt̄ pre maiestate eoꝝ: ꝛ his qui eaipsa apiēt reuerētiam quā poterūt exhibebūt. Angelus iste (vt ego arbitror) vnus est ð hūtibus septē phyalas: de quo supius dixerat. Uenit vnus de septē angelis q hēbāt septē phyalas: ꝛ loquutus est mecū dicēs. Ueni ondā tibi dānationē meretricis magne ꝛc. Quos aūt angelus iste significet: supiꝰ ꝑ captu sufficiēter exposui. Joānes vō (vt alibi diximus) typū gerit pioꝝ auditoꝝ: q ꝑ eo ꝙ ūba exposita manifestius pre solito capturi sunt: eis (vt iā diximus) qui aperient reuerentiam humilr̄ exhibebunt. Sed quid ibi sequitur.

C.11 ¶ Et dixit (inquit) mihi. Vide ne feceris. Conseruus tuus sum & fratrum tuorum habentium testimonium Iesu. Deum adora.

¶ Hoc si ꝓ lr̄az ad angelū aliquē q Joāni loquebat̄ referēdū dicimus: pꝫ cā rōnis cur angelus a Joāne nō se ꝑmittebat adorari. Dei eni filius factꝰ hō: humanā in se nām assūpsit: qua nō solū coeq̄uit angelis: verūetiā sup angelos sublimauit: ꝛ ob hoc nō est passus angelus adorari ab hoie quē sibi esse ꝯseruū ꝛ coequalē agnouit. Sꝫ ad mysterium redeamus. Prohibet angelus Joānē ne se adorare dēat dicēs se eē ꝯseruū eius: q: nequaq̄ꝫ alta sapiētibꝰ: archana deus pādit misteria: q ꝑ tumorē cordiū suoꝝ ꝯseruos ꝛ ꝯciues suos: qbꝰ gr̄a illa data nō est: ieq̄les existimāt: sꝫ q nāe sue nō imemores imitant̄ Moysen ꝛ Paulū: quoꝝ alter se idignū iudicat ꝓlatū fieri in ꝑplo dīi: ita vt deo ipsi ne mitteret̄ resisteret: alter cū esset gr̄a maxius: minimū se oīuꝫ ꝯfitebat̄ dicēs.
Exodi Ego sum minimus aplōꝝ q nō suꝫ dignus vocari aplūs: qm̄ ꝑsequutꝰ sum ecclīā dei. Nō solū aūt: sꝫ ꝛ ꝑuū se eē eoꝝ qbꝰ ꝑdicauerat testatꝰ est dicēs. Nos āt ꝑuos vros ꝑ Jesum. Et alio loco. Quid est aūt Apollo: qd vō Paulus? Ministri eius cui credidistis. Qn̄ aūt istud dicebat Paulus deū ꝛ nō hoiez esse adorādū dicebat. Notādū vō qd dī. Cōseruus tuus suꝫ ꝛ frum tuoꝝ hn̄tiū testimoniū Jesu. Forte eteni suppares dignitatis eē vident̄ hi q designati sūt i Joāne: oīno aūt ieq̄les hi q dicti sūt fres Joānis: ꝛ tñ ꝛ eoꝝ ꝯseruū sese idē āgelus eē testat̄. Ego aūt fres Joānis hn̄tes testimoniū Jesu: illos existio designari q nec ꝑ se ūba mystica penetrare sufficiūt: nec alijs exponētibꝰ ad plenū caꝑe ꝑñt: q tñ ūba ꝓphetica q̄ apta sūt: fide itegerrima retinet ꝛ cū btō Petro aplō: fidei magis ꝛ ūtuti: q̄ꝫ sapiētie ꝛ prudētie innitunt̄. Nō igit̄ vr̄ illos ieq̄les existimāt hi q rapti i tertiū celū donant̄ audire secreta ūba que nō lꝫ hoi loq: sꝫ magis audiūt aure cordis vocē illā dn̄i dicētis: Si hec scitis: bti eritis: si feceritis ea. Hn̄ quoqꝫ ādat̄. Testimoniū Iesu: est spūs ꝓphie: q: nimiꝝ illos magis scriptura cōmēdat: q credūt spūi ꝓphie (hoc est) q credūt ūbis ꝓphaꝝ q scripta sunt de xpo: q̄ꝫ qui ꝑ signa ꝛ ꝓdigia ꝯuertunt̄ ad ipsuꝫ: nimiꝝ q: maioris est meriti credere qd nescitur q̄ꝫ querere intellectum in scriptura per quem perueniatur ad fidem.

¶ Explicit distinctio scōa. Incipit tertia.

Post gaudiū illō tā solene qd post ebdomadā q̄ ititulat̄ ð passiōe illā dico ebdomodā quā nos qdē latini qntā scribimus: greci sextā: mā ēt adhuc alia ebdōa: q̄ apd nos latios scribit̄ sexta: ipsa. s. ebdōa i q̄ mysteria passiōis xpi ab vtraqꝫ ecclīa celebrant̄: ꝛ ita vtraqꝫ ebdōa passionis pacta ad festa paschalia ꝑuenimꝰ. Ar vō ꝛ istitutiōes grecoꝝ mysticas i multis eē sentimꝰ nō icouenienti mysterio vtraqꝫ sexta ebdōa ē: vna. s. respectu ebdōe que apd nos iscribit̄ qnq̄gesima in q̄ solēniter icipit abstinētia grecoꝝ: altera respectu ebdōe q̄dragesime ꝓme quā nos sacrā vocamꝰ: vt quodāmō vtraqꝫ ebdōa vocet̄ sexta: ꝯsignās duplicē eē tribulationē sexti tpis: ꝛ qn̄ bis sextā: ac si ꝓma videret̄ ꝑtinere ad passionē sancti Joānis Baptiste: q̄ ꝑcessit: altera ad passionē dn̄i: que secuta est. Quod bene quoqꝫ in sexto die in quo passus est dominus: de

signatur:in quo post tenebras ipsius no/
ctis in qua captus est dominus : reddita
est lux terris:vsqꝫ ad sextam horam:ꝛ rur/
sum a sexta hora:vsqꝫ ad horam nonam:te
nebre facte sunt in vniuersa terra. Secun/
dum quod in hoc libro duplicem esse tri/
bulationem sexti temporis : aptissime de/
monstratur:quandoquidem post canticū
illud nouum:quod cantant tam solemni/
ter:electi dei:sequitur adhuc prelium be//
stie ab ipso infidelium exercitu excitare:in
quo oportet adhuc regem munerum solē/
nius de hostibus triumphare :ꝛ compleri
illud apostoli dicentis. Oportet illum re/
gnare donec ponat omnes inimicos sub
pedibus suis. Quod ergo alleluia istudqđ
cantatur a sanctis in sexta parte libri:tribu
latio:ꝛ sequitur ꝛ precedit: tribulationem
sexti temporis duplicem esse designat: Qđ
bene quoqꝫ i officio vigilie pasche designa/
tum est:vbi post plures tractus qui proce/
dunt:sequitur alleluia:ꝛ iterum post alle/
luia:sequitur:breuis tractus:post quem in
termittuntur huiuscemodi cātica designā
tia tantis afflictionem vsqꝫ ad vigiliaꝫ pē
thecostes. Quo circa:ꝛ si in hac sexta par/
te:de qua non agitur post ruinam babylo
nis:que non potest fieri absqꝫ passione ele/
ctorum qui reperientur in ea cantabitur so
lemniter:alleluia:nihilhominus tamen: ꝛ
post ipsum alleluia:sequetur prelium satis
durum:in quo oportet consumari quicqđ
minus esse videt̄ de labore ecclesie. Opor
tet.n.sequi adhuc septimam passionem:vt
compleatur illud quod scriptum est. Per/
cutiam vos septis propter peccata vestra.
Si enim in quinque temporibus : quinqꝫ
sustinui passiones:duas in sexto: septem ꝓ
fecto vicibus percussa fore ostenditur pro
pter peccata sua:anteqꝫ perfecte consume/
tur in ea id quod dicit apostolus. Ubi spi/
ritus domini:ibi libertas. His autem tam
necessarie:qꝫ compendiose transcursis: ad
aluei sui cursum fluuis de cetero dirigatur.
Hoc tñ prius diligenter notato:qꝫ pp alti
tudinē misterioꝝ ad quā nos a loco isto in

antea:ac si rapiendos in extasi:inuitat ser/
mo diuinus:oportet nos totā lectionē hu
ius iterate sexte partis seriatiꝫ ꝑcurrere:vt
possimus:cōsideratis primis ꝛ vltimis:ple
nū ex ea cape intellectū:aut qꝫtū ipse largi
tur:qui se in principio incepisse : ꝛ in fine
consumare demonstrat. Nam sequitur.
¶ Et vidi cœlū apertū: & ecce T.12
equus albus:& q̄ sedebat sup̄ eū
vocabat̄ fidelis:& uerax : & cū
iustitia iudicat & pugnat. Oculi
aūt eius sicut flāma ignis:& i ca/
pite eius diademata multa hn̄s
nomē scriptū:qđ uemo nouit: ni
si ipse:& vestitus erat veste aspsa
sanguine:& vocabat̄ nomē eius
verbū dei:Et excrcitus q̄ sunt in
celo seq̄bant̄ eū in eq̄s albis vesti
ti byssino albo & mundo : & de
ore eius ꝓcedit gladius ex vtraqꝫ
ꝑte acutus:ut ī ipso ꝑcutiat gētes
Et ipse reget eas ī virga ferrea &
calcat torcular vini furoris ire dī
oīpotētis:& hēt ī vestimto & ī fe
more suo scriptū. Rex regū : &
dn̄s dominātiū. Et vidi vnū ange
lū stantē ī sole:& clamauit voce
magna dicēs oībus auibus q̄ vo/
labāt ꝑ mediū cœli:venite & cō
gregamini ad cœnā magnā dei:
vt māducetis carnes regū: & car
nes tribunoꝝ:& carnes fortiū:&
carnes equoꝝ & sedētiū in ipsis.
& carnes oium liberorū:& seruo
rū:& pusillorū:& magnoꝝ. Et vi
di bestiā:& reges terre:& exerci
tus eorum congregatos ad faciē

dum prælium cum illo qui sede
bat in equo et cum exercitu eius
et apprehensa est bestia et cum
ea pseudo propheta: et qui fecit
signa coram ipsa. quibus perdu/
xit eos: qui acceperunt characte
rem bestie: et qui adorauerunt
imaginem eius: Viui missi sunt
hi duo in stagnum ignis ardētis:
et sulphuris: et ceteri occisi sunt
in gladio sedentis super equum:
ꝗ procedit de ore ipsius: & om/
nes aues saturate sunt carnibus
eorum.

¶ Hec omnia proposita sunt: non exposi
ta. Proposuimus autez illa vt sciamus vn
de agitur in articulo isto: in quo non ali/
quis sanctus ostenditur esse dux belli: sed
is qui mortuus est ꝓ nobis: ⁊ redemit nos
in sanguine suo vt compleatur illud quod
scriptum est per Zachariam prophetā. Ec
ce dies veniunt domini: ⁊ congregabo om
nes gentes ad ierusalem in prelium: ⁊ ca/
pietur ciuitas: ⁊ vastabūtur domus ⁊ mu
lieres violabūtur. Et egredietur pars me
dia ciuitatis in captiuitatem: ⁊ reliquum
populi non auferetur ex vrbe. Et egredie/
tur dominus: ⁊ preliabitur contra gentes
illas: sicut preliatur in die certaminis. Di/
xerat superius sanctus ioannes ꝙ bestia q̄
fuerat ⁊ non erat: ascensura esset de abisso:
⁊ in interitum ire: ⁊ ꝙ rex septimus ꝗ nō/
dum venerat: venturus esset: ⁊ cum veni/
ret oportet eum breue tēpus manere. Qđ
ergo tunc futurum dixerat: hic pro loco li
bri exhibet quasi presens: excepto ꝙ de re/
ge illo non facit mentionem: vt ostēdatur
ipsum esse illum iniquum qui vocatur an
tichristus: in cuius immundissimo corpo/
re habitabit personaliter draco rursus: qui
post iteratum bestie prelium: incarceran/
dus esse scribitur in abysso: vt nō seducat
amplius gentes: quousqȝ compleatur tem
pus incarcerationis ipsius. Quod ta/
men opinando dicimus magis q̄z asseren
do: siue hic: siue in alijs locis. Utruz. s. iste
rex septimus: vtrum precedens: de quo su
pra dicitur: vnus est: vtrum ille qui voca/
tur gog: an aliquis alius sit ille qui proprie Gog
dicitur antichristus. Unum dicimus secu
re ꝙ deterior erit sextus precedentibus qn
que: ⁊ septimus deterior sexto: ⁊ vterqȝ re
pletus erit felle draconis: ⁊ ipsi sunt duo vl
tima capita ipsius draconis: in quibus ma
xime pugnaturus est in hoc tempore sex/
to. Et sicut ego puto primus horum erit
rex super bestiam que ascendit de mari: se/
cundus super bestiam que ascendit de ter/
ra illa. s. bestia que victa est hic pseudo pro
pheta. Cum autem aperte liqueat euz qui
sedet in equo albo Christum esse iesum: q̄/
ritur quid possit de eo sentiri vel opinari:
vtrum per se ipsum visibiliter apparere di
gnetur in tempore tāte necessitatis vt pre/
lietur cōtra gentes illas: in gladio oris sui
sicut in tempore quo venit in munduz: an
non apparebit visibiliter in seipso: sed ma/
gis in sanctis suis preliabitur ⁊ obtinebit
sicut ex eo tempore quo ascendit in celuz.
Et quidem certi sumus ⁊ inconcusse te/
net omnis ecclesia iustoruz: ꝙ vēturus est
in gloria patris sui iudicare viuos ⁊ mor/
tuos ⁊ seculum per ignez. Sed vtruz tem
pore antichristi: vel postea a plerisqȝ dubi/
tatur: quia quidam sanctorum videntur
asserere: ꝙ ipse per se veniat dominus ad
destruendum antichristum ⁊ regnuz eius:
sequentes auctoritatem apostoli dicentis.
Et tunc reuelabitur ille iniquus quem do
minus iesus interficiet in impetu spiritus
oris sui: ⁊ destruet illustratione aduentus
sui: quidam vero vtrū ipse hoc faciat: aut
nuntius eius: dubitare quam asserere ma/
luerunt. Ego autem puto ꝙ ipse per se ip/
sum veniat ad destruendum eum: propter
illud quod ipsemet dicit in euangelio. Cō
festim autem post tribulationem dierum

illorum: sol obscurabitur: ⁊ luna non da-
bit lumen suum: Si enim non diceret:
confestim: questio satis dubia super hoc
remaneret. Sed quia hoc dictum: vide-
tur q̃ regnante adhuc antichristo: veniet
christus: vt ipse imponat finem regno ⁊
blasphemie sue: Quamuis non hoc co-
gat intelligi fieri: scilicet ista signa tem-
pore antichristi: ⁊ paulo post: sed neq̃
mox apparentibus signis venire Chri-
stum: quia potuit fieri aliqua dilatio in-
ter ostensionem signorum ⁊ eius occul-
tissimũ cunctisq̃ imperscrutatum aduen-
tum. Sed si ipsemet veniet contra anti-
christum cum exercitu suo: quid opinari
possumus q̃ super equum album sedere
visus est: nisi q̃ in corpore suo mundo a
peccato: apparebit visibiliter corã bonis ⁊
malis: vt faciat vindictã in nationibus ⁊
increpationes in populis? Hoc enim cogũt
Psal. nos intelligere sequentia maxime ꝓpter
illud quod sequitur. Et exercitus qui sũt
in celo sequebãtur eum in equis albis.
Verũ si hoc est: quomodo istud fieri pos-
se dicimus: vt sancti qui venturi sunt cũ
christo: appareant cũ corporibus suis: nisi
forte partem accipiamus pro toto: vt de il-
Zacha. lis intelligatur dictũ qui post resurrectio-
nem domini venerunt in sanctam ciuita-
tem ⁊ apparuerunt multis? Et quidẽ in
prefato ꝓpheta scriptũ est. Ecce dominus
deus meus veniet: ⁊ omnes sancti eius
cum eo: sed tamen q̃ resuscitati veniant:
non est scriptum: nisi forte intelligatur: si
tamen sane intelligi potest: id quod dicit
apostolus. Hoc vobis dicimus in verbo
domini: q̃ nos qui viuimus qui residui
sumus in aduentu domini non preuenie-
mus eos qui dormierunt: quoniã ipse do-
minus in iussu ⁊ in voce archangeli: ⁊ in
tuba dei descendet de celo: ⁊ mortui qui in
christo sunt resurgent primi. Nescimus. n.
⁊ nescire se profitetur Augustinus: vtrũ
circa principiũ illius temporis quod vo-
cat dies iudicij futura sit resurrectio mor-
tuorum: an in fine dicens sic. In illo iudicio
vel circa illud iudicium: has res dicimus
esse venturas: Helyam thesbiten: fidem iu-
deorum: antichristum persecuturum: chri-
stum iudicaturum: mortuorum resurre-
ctionem: bonorum malorumq̃ descri-
ptionem: mundi confragationem: eius-
demq̃ renouationem: Que omnia qui-
dem ventura esse: credendum est: sed
quibus modis ⁊ quo ordine veniant: ma-
gis tunc docebit rerum experientia: q̃
nunc ad perfectum hominum intelligen-
tia: valet consequi. Existimo tamen eo
quo a me commemorata sunt ordine es-
se ventura. Et hec quidem Augustinus.
Paulus autem videtur velle q̃ tempo-
re septimi angeli tuba canentis debeat fie-
ri resurrectio mortuorum (hoc est) in ex-
tremo tempore antichristi dicens sic. Ec-
ce mysterium vobis dico: Omnes quidẽ
resurgemus: sed non omnes immutabim̃:
in momẽto: in ictu oculi: in nouissima tu-
ba: Sed huic opinioni videtur contrariũ
id quod sequitur in septima parte: vbi so-
li sancti viuere dicti sunt: quod qualiter in-
telligi queat: ⁊ si queat: cum ad locum ip-
sum venerimus: vestigare curabimus. In
loco autem de quo nunc agere cepimus:
vnũ e duobus arbitror esse tenẽdũ: q̃ autẽ
mortui q̃ sunt in christo cum eo protinus
apparebũt viuentes: sm̃ suprascriptã apo-
stoli auctoritatẽ: aut illi apparebũt suscita-
ti cũ ipso qui cũ eo pariter resurrexerunt a
mortuis. Quãuis nõ incõgrue forsan i eqs
albis corpora mortalia sanctorum intelligi q̃-
ant: quod magis puto: qui sequentes pas-
sionem domini sui: ita pugnaturi sunt in
corporibus suis tradendis ꝓ nomine cru-
cifixi in tempore sexto: quomodo ipse in
die sexto in candido illo equo suo supera-
uit ⁊ vicit. Quid autem alijs placeat: ne-
scio: mihi autem hoc magis placet. Verũ
tñ: ⁊ si ipse p̃ se dñs non aderit p̃ntia corpa-
li: aderit tñ inuisibiliter militibus suis vt vi-
cat in eis in hoc tempore nouissimo: sicut
⁊ in diebus antiquis. Sed ⁊ quamuis de
presentia eius corporali compellamur am-

bigere:pertinere tamen hoc totum ad dié iudicij ex loco illo sexti capituli quite partis demonstratur:vbi coadunationis horum regum ad bestiam hoc modo mentio facta est. Uidi de ore draconis τ de ore bestie:τ de ore pseudo prophete exire tres spiritus immundos: in modum ranarum: sunt enim spiritus demoniorum facientes signa. τ procedent ad reges totius terre:cōgregare illos in prelium ad diem magnuz dei omnipotentis. Quod autez ait hic. Uidi celum apertum τc. ad sacre scripture aptionez referendum est:ex cuius aperta claritate:hoc ipsum τ omne quod sequitur: liquet esse futurum. Qui autem sedet super equū. s. Christus iesus fidelis τ verax vocatus est:quia sicut promisit de hac victoria:ita in tempore prefinito fidelem se esse exibebit τ veracem. Qui bene quoqꝫ iniustitia iudicare τ pugnare dictus est: quia non alienum ius querit:sed propriuz. vsurpatum vtiqꝫ iniuste a Diabolo:τ ideo iusto iudicio punietur ipse τ exercitus eius. Judicabit autem iniquos τ auctores tanti facinoris: ceteros superabit: τ subijciet sceptro suo vt compleatur illud quod apostolus dicit. Oportet illum regnare quousqꝫ ponat omnes inimicos suos sub pedibus suis. Solus enim ipse potest:quod nemo alius. Oculi autem (inquit) eius sicut flamma ignis:τ in capite eius diademata multa habens nomen scriptum quod nemo nouit nisi ipse:τ vestitus erat vestem aspersam sanguine: τ vocabatur nomen eius verbum dei. Oculi domini veniētis ad iudicium flamme ignis similes esse perhibentur quia nemo erit qui se abscondat a calore eius. Unde τ per apostolum dicitur. Nolite iudicare ante tempus qousqꝫ veniat dominus:qui illuminabit abscondita tenebrarum τ manifestabit cōsilia cordium. Qui recte quoqꝫ in capite suo multa diademata habere dictus est:quia quod noluit facere vsqꝫ modo de vniuersis inimicis suis:in illo certamine triumphabit: nimirum: quia deus verus est de deo vero τ necesse est vt creatrix diuinitas designata in capite: vincat τ triumphet de omnibus creaturis: Unde τ bene dictum est:habens nomen scriptū quod nemo nouit nisi ipse:quia ꝙ ipse sit verbum τ sapiētia patris:credere quidem multi possunt: scire autez nemo potest:nisi ipse:qui est id quod est:τ in ipso soli spirituales τ fideles qui cū sint corpus ipsius:participant omnibus que habet ipse. Sed quare īfideles scire non possunt? Qr infirmanť fide propter passionez ipsius. Quod bene vtrūqꝫ demonstratur cuz subdiť. Et vestitus erat vestem aspersam sanguine:τ vocabatur nomen eius verbum dei: Tale est enim ac si diceretur. Jdcirco hoc nomen eius quod est verbum dei:infideles τ impij scire nequeunt:quia in assumpta forma mortalitatis nostre dignatus est aspergi sanguine suo per manus hominum impiorum. Possumus quoqꝫ per vestem aspersam sanguine: intelligere iustitiam Christi quam impij homines denigrando deprauant τ polluunt blasphemantes cum incurrunt iudicium dicentes: domini esse voluntatis vt inique agant iniqui: τ necesse sit perire eos in peccatis suis. Quod licet omni tempore indesinenter agant: precipue tamen in die illo in quo reddet dominus vniciuqꝫ secundum opera sua. Unde τ idem dominus per prophetam loquitur dicens: Torcular calcaui solus τ de gentibus:non est vir mecum. Calcaui eos in furore meo: τ conculcaui eos in ira mea. Et aspersus est sanguis eorum super vestimenta mea: τ omni indumenta mea inquinaui. Dies enim vltionis in corde meo: annus retributionis mee venit. Circumspexi τ non erat auxiliator: quesiui τ non fuit qui adiuuaret. Et saluauit mihi bracchium meum: τ indignatio mea ipsa auxiliata est mihi. Ecce hic aperte innuitur: quid sibi velit aspersio sanguinis indumentorum Christi: τ quod ad diem vltionis referendum sit; in qua oportet calcari vuam in lacu ire

dei donec egrediatur sanguis vsq; ad' fre-
nos equorum. Ad ipsum enim pertinet cē
sura iudicij iuxta illud quod ipse dicit. Ne
que enim pater iudicat quenq;: sed omne
iudiciū dedit filio: vt omnes honorificent
filium sicut honorificant patrē. Unde ⁊ nō
incōgrue subiunctū est. Et vocabatur no-
men eius verbū dei: vt intelligatur illud:
quod alibi ipse dicit. Nō enim veni vt iu-
dicem mundū: sed vt saluificem mundū.
Sermo autem quem locutus sum: ille iu-
dicabit eum in nouissimo die. Et hec qui-
dem de rege christo. Quid de militia? Et
exercitus (inquit) qui sunt in celo sequebā
tur eum in equis albis: vestiti byssino mū
do: Si equus albus in quo sedet christus
corpus eius designat in quo resurrexit a
mortuis: liquet profecto: q in equis albis:
in quibus sequuntur euz exercitus q sunt
in celo: corpora spūalia designant. Quāuis
⁊ de castis corporibus tradendis pro amo
re domini sui ad tormenta sane intelligi q̄-
at: presertim cum adhuc ostendantur eq:
vt committatur pugna: quam nemo com-
mittere credendus est: nisi in corpore ani-
mali. Byssinum autem album mundum:
quid significet: ipse Joannes exponit cuz
dicit. Byssinum enim iustificationes sunt
sanctorum. Sed ⁊ illud quod sequitur. Et
de ora ipsius pcedit gladius ex vtraq; par
te acutus: in prima parte huius libri eno-
dare curauimus. Ipse est enim verbuz dei
quod pcedit ex ore christi: ipse spiritus oris
eius: quo interficiet impium: sicut scri-
ptum est: Et spiritu labiorum suorum in-
terficiet impium: qui bene ex vtraq; parte
dicitur acutus: quia hinc incidit arborem
sterilem vt pereat in eternum: hinc purgat
fructuosam vt copiosius ferat fructū. Hic
ferit vt disperdat peccatores de terra. Hic
offēdit: vt viuificet predestinatos ad vitā.
Unde ⁊ de eodem gladio subsequenter ad
iungitur. Ut in ipso percutiat gentes. Qr
vero non vt damnet tantummodo presci-
tos ad mortem: sed vt saluet ex eis predesti
natos ad vitam: sermo subsequens mani-
festat cum dicitur. Et ipse reget eas in vir
ga ferrea. Qui enim nolunt conuerti blan
ditijs ⁊ humilitate: necesse est vt sentiant
fortitudinem discipline ipsius: ⁊ subijcian-
tur vel pro sceptro eius audiētes ⁊ ipsi cū
tardo corde ad credendum populo iudeo
rum. Quia vidisti me: ⁊ credidisti: beati q Joan.
non viderunt ⁊ crediderunt. Quasi enim
non viderunt dominū ⁊ crediderūt i cru
cifixum: qui tam quesierunt in ipso scruta
ri maiestatem: quam ineffabilem bonitatē
dicentes humiliter cum populo israel. Lo
quatur nobis moyses ⁊ audiemus. Nō lo
quat nobis dominus ne forte moriamur.
Qui autem arbitrantur stultitiam crede-
re in crucifixum: necesse est vt sentiant fu-
rorem ipsius appropinquātis ad iudiciū:
quatenus vel sola vexatio intellectum pre
stet auditui: Unde ⁊ mox subditur. Et ip-
se calcat torcular vini furoris ire dei omni-
potentis. Tale est enim ac si diceretur. Id
circo cohercebuntur gentes sub disciplina
virge eius: quia videbunt iudicium quod
facturus est de iniquis: ⁊ manum validam
quam exercebit in eis. Concordat autem
verbum hoc cum verbo suprapōsito de p
pheta: vt itelligatur aspersio sanguinis ad
rigorem iudicij pertinere. Oportet eniz il
lum facere iudicium ⁊ regnare quousq; po
nat omnes inimicos sub pedibus suis. Un
de ⁊ mox subditur. Et habebat in vestimē
to ⁊ in femore suo scriptum: rex regum: ⁊
dominus dominantium. In vestimēto de
signatur iustitia: in femore naturalis propa
gatio prolis. Sunt enim nonnulli qui dā-
nantur super alijs: quia dignis operibus
promerentur: nonnulli quia filij sunt nobi
lium ⁊ heredes potentum Christo autez
vtroq; modo debetur imperium: ⁊ honor
regni: siue quia regnum promeruit per pas
sionem qua vicit impatientia sua principē
huius mundi: siue quia filius est summi re
gis: cui subiecta est ⁊ esse debet ois sublimi
tas creature. Dictū est autē hoc in hac sex
ta parte libri qr q hactenus patienter susti
nuit: ⁊ subiectus esse voluit im membris
suis:

suis potentibus mũdi: in articulo illo sexti temporis: in quo faciet ista in eisdem mẽbris suis: eleuabitur super omnes colles cõ
Dañ plens in eis quod scriptum est in Daniele propheta. Judicium sedebit vt auferatur potentia: subauditur bestie de qua erat sermo: ⁊ dispeat vsq; in finem. Regnum autem ⁊ potestas ⁊ magnitudo regni: quid ẽ subter omne celum: detur populo sanctorum altissimi. Sequitur. Et vidi vnuz angelum stantem in sole: ⁊ clamauit voce magna dicens omnibus auibus que volabãt per medium celi. Venite ⁊ congregamini ad cenam magnam dei vt manducetis carnes regum ⁊ carnes fortiuz ⁊ carnes equorum: ⁊ sedentium in ipsis: ⁊ carnes omniũ liberorum ac seruorum ⁊ pusillorum ⁊ ma
Helyas gnorũ. Angelũ istũ q stat in sole: Helyã ꝓphetã esse puto: cui data est ꝓprietas vite cõtẽplatiue: sicut ioanni babptiste actiue. Ut. n. aliquando in luna designat vita actiua: ita in sole vita cõtẽplatiua. Rursum q: in primo aduentu suo christus iesus venit humilis ⁊ mansuetus: missus est Joannes baptista quasi mitis luna ante faciem eius vt precurreret saluatorem veniẽtẽ vtiq; ĩ aqua redemptionis. Et quoniã in secũdo aduentu suo veniet in maiestate: mittẽdus est Helyas quasi sol añ faciez eius vt preueniat iudicem venturũ in terribili igne iudicij de quo dicit apostolus. Terribilis aũt quedã expectatio iudicij ⁊ ignis emulatio q̃ cõsumptura est aduersarios. Magna vero voce clamabit: q: publice ⁊ solẽniter predicabit. Inuitabit autez aues celi ad cenaz magnam dei: quia viros spirituales ⁊ contemplatores vocabit ad spirituale cõuiuiũ christi in quo mattabitur vniuersitas moriture carnis: vt transeat quod carnale est: ⁊ maneat quod spirituale. Et bene hoc cõuiuium cena: non prandium nominatur: quia circa finem mundi huiuscemodi conuiuium celebrandum est. Sicut autẽ aues celi que vescuntur carnibus delectantur in cadaueribus mortuorum: ita anime iustorum indefectu concupiscentie carnalis ⁊ in abolitione carnalium desideriorum que militant aduersus animam. Inde est q ⁊ ipse deus exiguit in veteri testamento sacrificium hyrcorum ⁊ vitulorum ⁊ arietũ ac si eisdez sacrificijs vesceretur: quia sicut gaudent carnales homines in mactatione carnis: ita letantur sancti dei in abolitione carnalis desideri. Scimus enim q conuiuium de carnibus fieri non potest: nisi desinant esse ipsa animalia de quorum cadaueribus ipsum conuiuiuz preparatur. Sz ⁊ illud conuiuium comendari apud homines consueuit vbi diuersi generis animalia iugulantur. Ex qua re aperte liquet: q diuersa hominum genera conuenire cõstabit aduersus dominum in die illa superanda pariter a rege christo: quas quidem carnes regum ⁊ tribunorum: fortium ⁊ equorum ⁊ sedentium in ipsis. i. subiectorum ⁊ prelatorum: liberorum ⁊ seruorum: pusillorum ⁊ magnorum: eedem aues celi manducare iubentur: Nam sequitur: Et vidi bestiam ⁊ reges terre ⁊ exercitus eoruz cõgregatos ad faciendum prelium cum illo: qui sedebat in equo ⁊ cum exercitu eius. Non est prius statuenda apparitio sedentis in equo ⁊ exercitus eius: ⁊ postea congregatio regum cum bestia ad faciendum bellum cum ipso ⁊ exercitu eius: sed prius congregatio ipsorum regum: ⁊ postea reuelatio christi. Prius enim conspirabunt in vnum reges terre seducti a signis draconis ⁊ bestie ⁊ pseudo prophetarum q erũt cuz eo: ⁊ postea apparebit dominus vt destruat regnum diaboli: ⁊ eorum qui erunt ex parte eius: si tamen visibiliter apparebit tunc: ⁊ non magis inuisibili potentia spiritus sui patraturus est hanc victoriaz: quod ipsi melius committimus qui (ait). De hora illa nemo nouit nisi solus pater. Quocunque autem modo istud fiat: dissipabitur tamen regnum diaboli in die illo: alijs terribiliter punitis alijs occisis in gladio qui procedit ex ore eius. Unde ⁊ mox subditur. Et capta est bestia ⁊ cuz illa pseudo propheta qui fecit signa coram ipsa qui

bus seduxit eos qui acceperunt characterem bestie ꝛ adorauerunt ymaginem eius. Uiui missi sunt hi duo in stagnum ignis ardentis sulphure ꝛ ceteri occisi sunt i gladio sedentis super equum qui procedit ex ore ipsius: ꝛ omnes aues saturate sunt carnibus eorum. Superius dixerat vidisse se angelum vnum in sole vocantem aues celi ad cenam magnam dei: vt comederent carnes regum ꝛ tribunorum ꝛ fortium ꝛ equorum ꝛ sedentium in ipsis: nunc ostendit de quibus hoc dixerat: ne quis de omnibus dictum esse putaret. Deniqꝫ bestia ꝛ pseudo propheta qui simul cum dracone ruso inuentores erunt tantorum scelerum viui mittentur pariter in stagnum ignis siue quia viui descendent in infernum: sicut quondam accidit dathan ꝛ abyrō: siue quia iam iudicati erunt: ꝛ proprio iudicio condemnati: iuxta illud quod dictum est de quibusdam. Et descenderunt in infernum viuentes. Ceterum quos vocat reges terre ꝛ exercitus eorum: occidentur verbo christi: in ea vtiqꝫ parte in qua male viuunt ꝛ in eorum mactatione gaudebunt anime fideles: quia ꝛ ad iustuꝫ pertinet iudicium dei. vt deceptores aliorum dignam pro meritis sumant penam: ꝛ ad culmen bonitatis ipsius: vt hi qui simpliciter sequuntur eos ignorantes versutiam deceptionis eorum confundantur super errore suo: ꝛ confusi conuertantur ad deum viuum ꝛ verum: qui lauit nos a peccatis nostris ꝛ redimere dignatus est in sanguine suo. Porro in die illo quando istud fiet complebitur illud quod scriptum est per prophetam: Expecta me dicit dominus in die resurrectionis mee in futurum: quia iudicium meum vt congregem gentes ꝛ colligam regna. Et effundam super eos indignationem meam ꝛ omnem iram furoris mei. In igne enim zeli mei deuorabitur omnis terra: quia tunc reddam populis labium electum vt vocent omnes nomen domini: ꝛ seruiant ei: humero vno. Ultra flumina ethiopie inde supplices mei filij dispersorum meorum deferent munus mihi. In die illa non confunderis super cunctis adinuentionibus tuis quibus preuaricata es in me. Qꝛ tunc auferā de medio tui malignos superbie tue: ꝛ nō adijcies exaltari amplius in monte sancto meo. Et derelinquam in medio tui populum pauperem ꝛ egenum: ꝛ sperabunt in nomine domini. Reliquie israel non facient iniquitatem: nec loquentur mendacium: ꝛ non inuenietur in ore eoruꝫ lingua dolosa. Quoniam ipsi pascentur ꝛ accubabunt: ꝛ non erit qui exterreat. Complebitur: etiam id quod scriptum est i Daniele propheta: dicente eodem in vna visionum suarum. Et dixi viro: qui indutus erat lineis qui stabat super aquam fluminis. Usqꝫquo finis horum mirabilium. Et audiui virum qui indutus erat lineis qui stabat super aquam fluminis: cum leuasset dexteram ꝛ sinistram suam in celum ꝛ iurasset per viuentem in eternum: quia i tēpus ꝛ tempora ꝛ dimidiuꝫ temporis: ꝛ cū completa fuerit dispersio manus populi sācti: complebuntur vniuersa hec. Sed ꝛ illud quod scriptum est in tertia parte huius libri. Et angelus queꝫ vidi stare supra mare ꝛ super terram: leuauit manum suaꝫ ad celum: ꝛ iurauit per viuentem in secula seculorum: quia tempus amplius non erit: subauditur ad laborem: sed in diebus vocis septimi angeli: cum ceperit tuba canere: cōsumabitur misterium dei sicut euangelizauit per seruos suos prophetas.

Psal. — Dan.

¶ Explicit sexta pars libri.

¶ Incipit septima pars.

PEractis sex partibus libri apocalypsis in quibus notata sunt sex tempora laboriosa. Ueniendum est quādoqꝫ ad septimam partem in qua agitur de magno illo sabbato in fine mundi futuro: quod vocari placuit tertium statum: siue etiam septimam mundi etatem designatam in se-

ptimo illo die de quo dicit scriptura. Et requieuit deus die septimo ab omni ope suo quod patrarat. Et benedixit die septimo ⁊ sanctificauit illum. De hoc vltimo tempore designato in sabbato scripsit (vt iam diximus in hoc opere) sanctus Augustinus in libro de ciuitate dei. Quod in cōfessione tenet omnis ecclesia dei veri. Credimus Christum de celo esse venturum ad viuos ac mortuos iudicandos. Hunc diuini iudicij vltimum diem: dicimus esse vltimum tempus. Nam per quot dies tendatur hoc iudicium: incertuȝ est: sed scripturarum more sancrarum: diem pro tempore solere poni: nemo qui illas litteras: (quātumlibet negligenter legerit) nescit. Beatus quoqȝ Remigius incertum esse docēs spatium temporis quod erit post casuȝ antichristi: destruens ⁊ ipse opinionem illorū qui putant cum casu ipsius antichristi: trāsire tempora secularia: ⁊ omnino instare cōsumationem seculi: ignorantes ꝙ dies nouissimus: seu finis mundi non sit semper accipiendus pro vltimo articulo finis mūdi: sed magis pro tempore finis: (hoc est) pro vltima etate mundi: maxime cum iaȝ sint trāsacti amplius q̄ȝ mille anni: ex quo dixit beatus Joannes. Filioli: Nouissima hora est. Igitur erit tempus post casum antichristi: sed vtrum in fine illius temporis venturus sit dominus ad iudicium: an in principio: nonnulli dubitandum potius q̄ȝ diffiniendum censuerunt: q̄ȝuis aperet dicat ipse dominus. Confestim auteȝ post tribulationem dierum illorum: eam. s. tribulationem quam facturi sunt bestia ⁊ pseudo p propheta: sol obscurabitur ⁊ luna nō dabit lumen suum: ⁊ stelle cadent de celo: ⁊ virtutes celorum mouebuntur: ⁊ tunc apparebit signum filij hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terre: ⁊ videbunt filium hominis venientem in nubibus celi cum virtute magna ⁊ maiestate: ⁊ mittet angelos suos cum tuba ⁊ voce magna: ⁊ congregabit electos eius a quatuor ventis: a summo celorum vsqȝ ad terminos eorum. Et apostolus hoc ipsuȝ velle videtur: in loco illo vbi dicit de antichristo. Et tunc reuelabitur ille iniquus queȝ dominus iesus interficiet spiritu oris sui: ⁊ destruet illustratione aduentus sui. Diximus autem in hoc libro: cuȝ ageremus de dracone: ꝙ obtonsis ⁊ superatis sex capitibus in quibus pugnauit draco per sex continua tempora contra fideles: ad extremū pugnaturus sit in septimo capite desperatius pre solito: ⁊ atrocius effundens per os illius omne virus suum: sciens ꝙ instabit tempus damnationis sue: eo ꝙ compleri oporteat omnino id quod dominus (ait): Et princeps huius mundi eijcietur foras: Hoc ⁊ si i sexta parte de qua hactenus egimus: expressum non est: de consequenti tñ intelligit: ꝙ in prelio illo suprascripto qđ habituri sunt bestia ⁊ pseudo propheta ⁊ reges terre cū Christo. Ipse (vt putamus) Antixp̄s quē induet draco pessimus princeps erit ⁊ ipsius iniquissima machinatione: terribilis illa cōgressio regū terre: cōtra regē regū: bellatura cōsurget: Mōstratur hoc in sexto angeloꝝ effundentiū septem phyalas iracundie dei: vbi dicitur. Vidi de ore draconis ⁊ de ore bestie: ⁊ de ore pseudo prophete: exire tres spiritus immūdos in modū ranarū. Sunt. n. spiritus demoniorum facientes signa: ⁊ ꝓcedūt ad reges totius terre cōgregare illos in ꝑliū ad diē magnū dei omnipotētis. Qđ ergo facturi sunt bestia ⁊ pseudo propheta: instinctu facient: ⁊ precepto draconis loquentis p os illius regis septimi qui scriptus est in libro hoc. Et ꝙ docuit beatus Joannes in suprascriptis: bestiam ⁊ pseudo prophetaȝ mittendos esse viuos in stagnum ignis ardētis sulphure: ceteros aūt occidēdos gladio sedētis sup equū: q ꝓcedit de ore ipsius necesse erat isinuare ēt idqđ oportet fieri đ dracōe: q ē auctor ma'oꝝ cui⁹ seductiōe ⁊ fallacijs astabūt pariter reges terre ⁊ ꝑncipes ꝯspirabūt simul aduersus dn̄ȝ ⁊ aduersus xp̄ȝ eius: vt loquat̄ eis dn̄s i ira sua ⁊ i furore suo cōturbet eos. Ait ergo.

Tex.1 ¶ Et uidi (ait) angelum descen-
dentẽ de cœlo hñtẽ clauẽ abys-
si & cathenam magnam in ma-
nu sua: & apprehendit draconẽ
serpentem antiquum qui ẽ Dia-
bolus & Sathanas & ligauit eũ
per annos mille: & misit eum in
abyssum & clausit & signauit su
per illum: ut non seducat ampli-
us gentes donec compleant mil
le anni: & post hoc oportet sol-
ui modico tempore.

¶ Uidebant suprascripta satis aperta: vt
pote que decursa in serie a capite libri dedu
cta sunt absq3 aliquo obstaculo vsq3 ad cõ
petentem finem: non solum sex temporũ
ecclesiasticorum: verumetiam sex partium
libri. Nunc autẽ audito q̃ alligandus sit
Sathanas: & iterum soluendus: eo hebeta
tur multorũ sensus: quo longe hoc esse vi-
det ab opinione multorum. Uerum hoc
magis vrgeret si numerus mille annorum
non per recapitulationem ad totũ tp̃s ec-
clesie: esse referendus. Qua nimirum opi
nione e medio sublata eorum dico: qui pu-
tant istos mille annos referendos ad sabba
tum: & non potius s̃m significatum ad to-
tum tẽpus ecclesie: & si huius rei certitudo
dari nequeat: presto tamẽ esse potest ratio-
nabilis opinio que nõ sit contra fidem. Ec
ce enim & draco & bestia traduntur ha-
bere septem capita: & tempora septem capita
vbi scripsimus in hoc opere: p septẽ: aut q̃
si septẽ tpa erant contereñda. Quibus om-
nibus cõtritis de ratione est: & de misterio
vt sequat sabbatũ septime etatis. Sz quis
scit q̃z breue esse poterit sabbatũ ipsũ? Si
aũt breue erit tp̃s ipsius sabbati: & re vera
antixp̃s iã erit p̃ñs qñ superabũtur bestia
& pseudo propheta: quid obstat opinari eli
minandũ esse ipsũ ad horã a cõspectu ele
ctorum: vt q̃ nõ poterit vincere in primo
& secũdo bello sexti tẽporis cõferat se adhuc
ad sythicas nationes: vt vocato Gog cũ Nota vbi est Gog.
exercitu suo quorũ erit numerus sup arenã
maris: cõpleat oẽ malũ qd̃ ei facere pmit-
tit patiẽtia dei? Uidet. n. hoc velle locus ip
se: qui bestiã qdẽ & pseudo prophetã nar-
rat pugnaturos: & tradẽdos i stagnũ ignis
ipsũ vero draconẽ nõ dicit tũc tradẽdũ in
stagnũ ignis: sz incarcerãdũ ad tẽpus: &
iterũ soluẽdũ modico tẽpore. Et s̃m hoc
vera esse potest opinio eorũ q dicũt rema-
nere tẽpus post casũ an xp̃i (hoc est) cũ p
det in p̃lio bestiã & pseudo prophetas deus
& re vera eorũ q dicũt interficiendũ illũ spi
ritu oris christi: & destruendũ illustratione
aduẽtus sui: q̃ fortassis primũ horũ fiet in
penultima victoria: qñ ferunt occisi hi qui
erũt in militia bestie: gladio q procedit ex
ore xp̃i: sz i vltimo: qñ ipse dñs apparebit
manifestus. Uidet. n. velle textus libri: q̃ i
choato sexto tẽpore producturus sit Dia-
bolus sarracenos contra christianũ impe
riũ: & post multa mala que faciet superan
dus sit a militibus christi: de quibus dicit.
Hi cũ agno pugnabũt: & agnus vincet il-
los: q̃ dñs dominãtiũ est: & rex regũ: & qui
cũ illo sũt vocati electi & fideles: tradetq̃z
babylon in manus eorum iudicãda ab eis
sicut superius dictũ ẽ. Quo. s. prelio pacto
erit pax & gaudiũ i ecclesia christi. Qua par Preliũ primũ.
te cõsumata i breui iterũ excitabit mortuã
bestiã (hoc est) paganos & addet illis pseu
do pphetas in adiutorium: & rursũ quo
fortius pugnabit: eo fortius superabit: ab
exercitu christi: tradenturq̃z bestia & pseu secũdũ
do propheta i stagnũ ignis ardẽtis sulphu
re: & ceteri conuertẽtur ad dominũ. Quo
consumato prelio: erit magna pax qualis
non fuit aprincipio seculi: cuius terminus
erit in arbitrio dei. Deniq̃z pace ipsa cõple
ta: egressus iterũ diabolus cum exercitu tertium
Gog: cõmittet adhuc tertium preliũ gra
uius duob⁹ primis: post quos punitis om
nibus qui secum venerint: ipse quoq̃z post
omnes tradet in stagnũ ignis. Ista tria pre
lia tam fortassis erunt vicina: vt ille homo

peccati possit omnibus interesse: maxime
autem in scdo et tertio. His tam efficaciter
q̄ necessarie in introitu huius septime par
tis: de qua cepimus agere prelibatis ad ex
positionis ordinem verba vertamus. Ut
Augu. ait Augustinus in libro de ciuitate dei: q/
dam putauerunt ex occasione huius loci:
mille annis ꝓtelari tempus septime etatis
in quo oporteret regnare Christum cum
sanctis post resurrectionem: completis pri
us a principio seculi sex millibus annis:
addentes et alia quedam que oino ꝯtraria
sunt fidei christiane: quoꝝ opinioni in par
te ꝯsentire videt̃: in parte resistere: nimiꝝ
q: et pars opinionis vera fuit: et pars vacua
et inanis. Qd̄ enim tempus illud qd̄ futu
rum est post prelium suprascriptum: in se/
ptimam etatem et in sabbatum reputatum
dixerunt: vera fuit illoꝝ opinio: immo nō
tam opinio: q̄ serenissimus intellectus.
Qd̄ autem eidem septime etati septimum
millenarium dederūt: falsum omnimodis
esse constat: et apud Grecos: et apud Lati
nos. Nam et illi plus habere se perhibent:
et nos longe minus: et omnino a tramite
veritatis discordare sentimus. Qd̄ autem
dixerunt dñm cum sanctis carnalibus epu
lis vacatuꝝ mille annis post resurrectio/
nem: omnino est auersum a fide: nequaq̄
a spiritualibus animis: sed a carnalibus ꝓ
cessisse: certissimum. Esca enim ventri: et
venter escis: deus autem et hunc et has de
struet. Qr vero sup locum istum diuersi di
uersa dixerunt: et forte ante tempus statu
tum oportere nos etiam ponere opinionem
nostram: instantia ipsa tpis potius q̄ scri/
bendi aliqd curiositas vrget. Diximus su
perius cum ageretur in quarta parte de
septem capitibus draconis: q̄ singula capi
ta ipsius singulis partibus sunt deuicta:
duo vero simul vincēda sunt in tpe sexto.
Ex qua re accidit. vt ſm aliquam sui par/
tem incarceratus fuerit ex eo tpe quo su
pauit eum Christus in die mortis sue: ſm
vero vniuersitatem capitum: ex ea die vel
hora qua bestia et pseudo ꝓpheta mittent
in stagnum ignis. Ac per hoc in mille an/
nis designatur omne tps qd̄ decurrit a re
surrectione dñi vsq3 in finem mundi: maxi
me pp magnum illud sabbati mysterium
quo diximus septimam etatem inchoatam
esse pariter cum sexta: nec tñ pariter ꝯsu/
manda: sicut Joannes: qui cum Petro si/
mul vocatus est a Christo: nec tñ cum eo
pariter mortis debitum soluit: sed multo
tempore post obitum Petri in hac vita ꝑ
mansit. Diximus enim pertinere hoc ad
mysterium trinitatis: ad hoc. s. vt ostenda
tur q̄ spiritus sanctus in quo data est ho/
minibus: et adhuc danda libertas: ꝓcedit
a patre et filio: quoꝝ alius imposuit mani/
feste laborem hominibus veteris testamē
ti: alius hominibus noui: lʒ non alius si/
ne alio: quatenus et pater completo labore
qui erat in seruitute legis daret homini/
bus spiritum adoptionis in quo est sabba/
tum et libertas: et filius daret eum abun/
dantius ꝯsumato hoc tempore laborioso:
nō q̄ pater dederit sine filio: aut filius da
turus sit sine patre: cum vna sit eoꝝ essen/
tia: sed vt per propria et euidentia tempoꝝ
signa intelligat̃ manifeste q̄ ab vtroq3 pro
cedit. Qr igitur et in fine primi status: da/
ta est fidelibus quo ad legis seruitutem li/
bertas: et in fine scdi danda est pamplius et
ꝑfectius quo ad angustias passionum: cum
ꝯstet libertatem: quam dicit esse apostolus:
vbi spiritus domini ꝑtinere ad sabbatum:
liquet q̄ etas septima in qua magnum il
lud sabbatum futuꝝ est: et ſm partem ince
pit ab illo sabbato: quo requieuit domi/
nus in sepulchro: et ſm plenitudinem sui:
a ruina bestie et pseudo ꝓphete. Quocirca
et si ab illo tpis articulo id qd̄ scriptum est
de incarceratione Sathane perfecte opor
teat ꝯsumari: nihilominus tamen inchoa
tio mille annoꝝ a resurrectione dñi initia
ta est: non q̄ mille anni simpliciter extimā
da sint: sed q: millenarius numerus perfe/
ctissimus est: et magnam plenitudinem de
signat annoꝝ. Sed et si eo tpe tollitur re/
gnum a Dyabolo quo incepit in humano

genere regnare spiritus diuinus:quem di
cimus esse istum angelum:qui descẽdit de
celo:ad capiẽdũ spiritum iniquũ:nisi eun/
dẽ spiritũ sanctum qui solus potest presen/
tia caloris sui cõprimere spiritũ aquilonis:
ẜm illud quod dicitur in canticis. Surge
aquilo ⁊ veni auster:⁊ persla hortum meũ:
⁊ fluent aromata ipsius? Qđ autem clauẽ
abissi habere idem angelus dictus est non
est eo modo intelligendũ:quo intelligitur
illud sub sexto angelo tuba canente. Et vi
di stellam de celo cecidisse in terram ⁊ da/
ta est illi clauis putei abissi:⁊ aperuit pute
um abissi:⁊ ascendit fumus putei quasi fu/
mus fornacis magne:sed iuxta illud quod
dominus noster ait. Et habeo claues mor/
tis ⁊ inferni. Illi.n.data fuit clauis vt ape/
riret puteum abyssi ⁊ ascenderent ex eo:lo
cute ad puniendos homines qui non ha/
bent signum dei viui. Iste habet claueȝ vt
claudat in eo regem earũdẽ locustaꝝ:vt nõ
seducat amplius gẽtes vsqȝ ad tẽpus statu
tũ:Qđ si abissus (vt iã supra notauimus)
populũ infidelẽ designat:qd per claueȝ ip
sius abissi nisi quandam potestatem exercẽ
di opera sua in populo infideli: quam
aliqȝdiu habens diabolus male vtitur ea:
vsqȝ ad tempus incarcerationis sue:nouis
sime autem possidebit illam spiritus san/
ctus iure victorie qui nimia bonitate sua
vincit malitiam sathane auferẽs illi regnũ
⁊ potestatẽ vt sit de cetero incarceratus ⁊
inclusus in reliquiis illius populi qui vo/
caẜ abissus? Sic sic virtus ipsius spiritus
conprimet in corde infideliũ spiritum te
nebrarũ:ne audeat cõmouere ipsos infide
les ad persequẽdos fideles:q: cessante cau
sa delicti:amouebitur pena:⁊ non inuento
qui flagelletur:auferetur flagellum. Et.n.
cum adhuc diabolo licent multa que libet
non solum ipse: non se potest contine/
re: vt maneat quietus in corde suorum:
verumetiam producẽs secũ multitudineȝ
armatorũ:nõ cessat perturbare ⁊ persequi
regnũ xp̄i. Facit autẽ istud q: potestatẽ ha
bet aperiẽdi puteũ abissi ⁊ producendi ex

ea bestias ⁊ reptilia terre ꝓpter pecata ho
minum impiorũ eorũ.s.qui confitentur se
noscere deum factis autẽ negãt. Sane in
die illo auferef ab eo ptãs illa magna quaȝ
possedit ab origine mundi:⁊ dabiẜ in ma/
nu christi qui dicit. Data est mihi oĩs ptãs
in celo ⁊ in terra:⁊ in manu populi sancto
rũ altissimi:in quo regnaturus est spiritus
sanctus :ita vt nõ liceat diabolo egredi fo/
ras ad ꝑsequẽdos electos sicut prius: sȝ si/
leat ⁊ cõtabescat in carcere populi infide/
lis:qui adhuc in vltimis terrarum angu/
lis (sicut patet inferius) relinquiẜ vt sedu/
cat illos in tp̄e statuto:qñ ⁊ oportet euȝ sol
ui modico tẽpore:vt eleueẜ semel adhuc i
altũ:⁊ corruat in eternũ. Ablata ergo claue
abissi a diabolo:angelus eaȝ habere dictus
est:q: nõ solũ in electis hominibus exerce/
bit in die illo:potestatẽ suam spiritus san/
ctus:verumetiam in populo infideli:ita vt
q aliqñ erat diabolo in robur regni:de ce/
tero sit ei in carcerẽ ⁊ in penã doloris. Et
benedictus est isdeȝ angelus habere cathe
nam magnam in manu sua:quia magna ẽ
virtus concordie quam habet spiritus san
ctus in potestate sua ad seruanda corda fi/
delium in vinculo pacis:⁊ sola ipsa est ca/
thena qua tenetur diabolus compeditus:
dum non potest inuenire qua parte ingre
diatur:vt noceat:neqȝ qua immittens ca/
put effundat pro solito virus suum. Et ap
prehendit:(inquit) draconem serpenteȝ an
tiquum qui est diabolus ⁊ sathanas:⁊ liga
uit eum per annos mille: ⁊ misit eum in
abyssum ligauit spiritus sanctus diaboluȝ
iam ex parte:⁊ ligabit eum plenius in die
illa: donec compleatur tempus quod si/
gnificatum est in die illa:donec complea
tur tẽpus quod significatũ est in mille an/
nis:a tempore resurrectionis dominice vs
que ad tempus solutionis ipsius: conclu/
dens eum in cordibus gentium sythicaꝝ
contra libitum suum:non quia noluit duȝ
sibi aliud nõ licet inhabitare:vel in eis:sed
quia non licebit ei producere gentes ipas:
infideles in prelium contra milites christi:

nec trãsire : vt seuiat vltra terminos cõsti
tutos. Unde ꝛ recte subiũgitur. Et clausit
ꝛ signauit super illum: vt nõ seducat am/
pliꝰ gẽtes donec ꝯsumenꝭ mille ãni: nimi
rũ q꞉ ostiũ vacillãtiũ in fide xp̃i : supueniẽ
te gratia spiritus sancti: ꝯuerteꝭ velut i pa
rietẽ ꝛ in murũ munitũ: vt sit cõtinue op
positũ ipsius pestifere suggestioni non valẽ
te eo resistere signo sancti luminis quo si
gnati erũt electi. Nõ est aũt eo modo di
ctũ. Signauit sup eũ: quõ illud quod dici/
tur in psalmo quarto. Signatũ est sup nos
lumẽ vultus tui dñe: sꝫ ita accipiẽdũ est ac
si diceret. Clausit ꝛ muniuit sigillo suo: qꝺ
nõ licet soluere nisi ipsi q ligat: nimiruꝫ q꞉
vbi deus sic statuit aliqd vt nequeat imu/
tari: nemo est qui possit eius resistere volũ
tati. Tunc.n. vera pace frui poterit ecclesia
christi: cũ ita erũt alligate gẽtes ille : ꝛ dia/
bolus in eis virtute spiritus sancti: vt iam
nõ liceat eis qꝺ libet: sꝫ maneãt contabescẽ
tes in iniquitatibus suis. At ne qs extima
ret: hoc dictũ de pace illa eterna que erit i
octaua etate: ꝓtinus adiunctũ est. Et post
hec oportet solui modico tẽpore. Igiꝭ post
ruinam septimi capitis erit pax: ꝛ post pa
cẽ: psecutio designata in cauda. Interiꝫ tñ
cõplendum est illud qꝺ apostolus dicit de
Christo. Oportet illum regnare donec po
nat omnes inimicos suos sub pedibus suis
iudeos. Uꝫ: ꝛ gentiles. Nam sequitur.

Tex. 2 ¶ Et vidi sedes & sederunt su/
per eas: & iudiciũ datũ est illis &
aĩas decollatoꝝ pp testimonium
iesu & pp verbũ dei: & q nõ ado
rauerũt bestiã neqꝫ imaginẽ eius
nec acceperũt characterẽ eius in
frõtibus aut in manibus suis : &
uixeruut & regnauerunt cũ xp̃o
mille annis. cæteri mortuoꝝ nõ
uixerũt donec cõsuĩnꝭ mille ãni.

¶ Hec verba si sane intelligũꝭ reperiunꝭ
scripta in Daniele: vbi diciꝭ. Uidi q aliaꝝ
bestiaꝝ ablata eẽt ptãs: ꝛ tẽpora vite cõsti/
tuta essent eis vsqꝫ ad tp̃s ꝛ tp̃s. Et post
aliqua. Et iudiciũ sedebit vt auferaꝭ potẽ/
tia: subaudiꝭ illius regis: ꝛ dispeat vsqꝫ i re
gnũ aũt ꝛ potestas ꝛ magnitudo regni q̃ ẽ
subter oẽ celũ: deꝭ populo sctõꝛuꝫ altissimi:
cuius regnũ sempiternũ ẽ: ꝛ oẽs reges fui
ent ei. Oportet.n. aĩas ꝺcollatoꝝ (hoc est)
sanctoꝝ martiꝝ ꝛ alioꝝ iustoꝝ q nõ adora
uerũt bestiã ꝛ imaginẽ eius: nec acceperunt
characterẽ in frõtibus aut i manibus suis
(hoc est) aut in praua oris cõfessione: aut i
nefanda opis exsecratione viuere ꝛ regna/
re seorsum ab aliis: quoꝝ nõ sunt equalia
merita: vt prius regnẽt cũ xp̃o q̃ꝫ veniat
finis mũdi. Et bene aĩas decollatoꝝ ꝛ alio
rum iustoꝝ vixisse cõmemorat: q꞉ sicut vi
ta corporũ cõsistit in animabus: ita vita ani
maꝝ in visione dei: qꝺ qdẽ qbusdã iustoꝝ
cõcediꝭ ab ipsa hora obitus sui sicut con/
cessum creditur ei qui dicit. Cupio dissol
ui ꝛ esse cum christo: quibusdam qui minꝰ
aliquid habent a vera perfectione: cõcediꝭ
in fine. Et hoc regnũ beate visionis ꝛ pa/
cis qꝺ ſm plenitudinem sui dabitur mul/
titudini iustorum post ruinam septimi re/
gis: ab ipso resurrectionis dominice tem/
pore: inchoationem accepit: recte mille an/
nis manere dicitur: vt idẽ tẽpus intelliga
tur incarcerationis draconis ꝛ regni san
ctorũ: q꞉ ꝛ alteꝝ alterius causa dignosciꝭ.
Non autem viuunt cuꝫ christo ceteri mor
tuorum donec cõsumentur mille anni : q꞉
ad iustum omnipotẽtis pertinet iudiciuꝫ:
vt hi qui segnes sunt ad prelium ꝛ nolunt
pati pro christo: etiam si alias digni habeã/
tur misericordia felicitatis tamen illius re/
gni: saltem vsqꝫ ad cõgruuꝫ annorum finẽ
detrimenta patiantur: soluentes interiꝫ de
bitum delictorum suorum. Et quia multi
sunt qui negligunt: tñ bonũ extimantes si
bi sufficere si salteꝫ in extremo articulo mi
sericordie munera non ãmittãt: volẽs ostẽ
dere sctũs ioãnes q̃ꝫ grauiter sint arguẽdi
q eiusmodi sũt : sequiꝭ subseq̃nter ꝛ dicit.

Tex. 3 ¶ Hæc resurrectio prima ē: beatus & sanctus qui habet partem in resurrectiōe prima. Et quasi quereretur causa: ī his (inquit) scđa mors non habet potestatem.

¶ Quid autē felicius viro iusto cui sic datur transire ex hac peregrinatione ad patriam vt non relinquatur ei debitū post mortem: quo compellatur vel ad tempus secū de mortis: que est anime supplicium? ubi ei potestati? In his (inquit) secunda mors non habet potestatem.

¶ Sed erunt sacerdotes dei: & christi: & regnabūt cum illo mille annis.

¶ Sed hoc est a tēpore resurrectionis dominice ſm partem: a ruina vero regis septimi ſm totum vsq3. s. ad tēpus Gog: & Magog. Nam sequitur. Gog

Tex. 4 ¶ Et cū consumati fuerint mille anni: soluetur sathanas de carcere suo & exiet & seducet gentes quæ sunt super quatuor āgulis terre Gog & Magog: et congregabit eos in prelium quorū est numerus sicut arena maris.

¶ Soluetur Sathanas de carcere suo: vt liceat ei adhuc semel seducere gentes sicut prius: & complere omne consiliu3 prauitatis sue: vt nec in magno nec in minimo valeat aliquatenus excusatione3 habere. Exibit autem: quia adhuc semel apparens manifestus in perdito homine que3 assumet: pugnabit contra castra sanctorum: & fortassis non iam insignis mendacibus sicut prius: sed velut in gloria maiestatis: vt quasi in omnibus & per omnia similem se esse altissimo cuius semper est emulus: mentiat. Ezechi. Notandum vero q in Ezechiele propheta: eo modo quo ī hoc libro: prius habitus est sermo de resurrectione mortuorum. & postea de aduentu Gog: cui & dicit. Post dies multos visitaberis: in nouissimo anno rum venies ad terra3 que reuersa est a gladio. Et post aliqua. In nouissimis diebus eris. Videtur autem vterq3 sentire cū apostolo qui ait. Mortui qui in christo sunt resurgent primi: deinde nos qui viuimus: q relinquimur: excepto q hic dicit Joannes Ceteri mortuorum non vixerunt: donec consumentur mille anni: nisi forte intelligamus sanctos protinus post resurrectione3 suam absq3 terribilis illius iudicij examine & absq3 interuallo dieru3 intraturos ad veram vitam: ceteros vero non statim: sed post consumationem iudicij. Sed & istud quomodo intelligimus: si constat adhuc seducendas gentes. Nunquid na3 & post resurrectionem mortuorum fas est credere relinquendas esse gentes aliquas que seducēde sint a diabolo? Ait igitur eo modo intelligatur: quo superius dictum est: aut dimittamus intantum quousq3 veniat dn̄s qui illuminabit abscondita tenebrarum: & manifestabit consilia cordiu3. At quocūq3 modo istud se habeat: illud tamē omnino cōstat esse verum q circa finem mundi seducet diabolus gentes istas & adducet illas contra electorum ecclesia3 que erit dilecta christo sicuti Rachel viro: vt īducat super illas & super se temporale iudicium & eternum: nec habeat vltra tempus & locū persequendi ecclesiam. Nam sequitur.

¶ Et ascenderunt super latitudinem terre: et circuierūt castra sanctorum & ciuitatem dilectā. Tex. 5

¶ Erūt eo tpe cenobia monachorum quasi castra & ecclesias generalis dilecta & electa sicut sol: q2 sicut apte ōndit: in Ezechiele pax erit tunc in orbē terrarum: & nihil hoies suspicabunt mali. Et qm̄ deus diliget eos: protinus iudicabit Gog & exercitū eius. Nam sequitur. Eze.

¶ Et descēdet ignis adeo de coelo et deuorabit eos. Tex. 5

¶ Et illorum quidem finis talis erat: qualis autem draconis qui auctor est omnium malorum istorum?

¶ Et diabolus (inquit) qui seducebat eos missus est in stagnum ignis: et sulphuris ubi et bestia et pseudo propheta cruciabuntur die: ac nocte in saecula saeculorum.

¶ Nota diligenter quod alio tempore mittentur in stagnum ignis bestia et pseudo propheta: alio tempore draco qui est diabolus et sathanas. Ipsi enim mittentur in eo in fine sexte etatis: iste .i. diabolus in fine septime: post dies .s. illius qui vocatur gog: qui egressurus est ad suggestionem diaboli et venturus uti iam dixi: contra civitatem dilectam in consumatione seculi: nisi forte dicat aliquis ipsum gog esse eum quem dicit apostolus: adversari et extolli supra omne quod dicitur deus: aut quod colitur: quem dominus iesus interficiet spiritu oris sui: et destruet illustratione adventus sui: maxime cum hoc magni doctores videantur magis sentire. Teneatur interim et hec opinio si sic placet: et eligamus ipsi quoque ambigere cum multis: ubi diverse sunt et multiplices opiniones maiorum: quousque superveniat hora illa quam statuit nobis dominus in euangelio dicens. Cum videritis abhominationem desolationis que dicitur a Daniele propheta: stante in loco sancto qui legit intelligat. Et in ipso daniele. Clausi sunt signatique sermones usque ad tempus statutum: et impie agent impii neque intelligent omnes impii. Porro docti intelligent. Quamvis ut iam diximus in probatione huius operis non videatur iste gog esse ipsum antichristum: sed princeps exercitus antichristi: alioquin cum antichristus sit auctor seductionis propter eum qui corporaliter habitaturus est in eo non oportuerat dici. Exibit et seducet gentes que sunt super quatuor angulos terre: Gog et Magog: sed potius. Egredietur Gog et seducet gentes ad faciendum hoc et illud. Unde magis videtur quod non sit gog ipse antichristus: sed magis princeps exercitus eius. Post cuius iudicium: etiam ipse diabolus cum proprio templo suo mittetur: ut hic dicitur in stagnum ignis.

¶ Explicit septima pars libri.

¶ Incipit octaua pars libri.

Ultimo festiuitatis die legitur iesus clamasse magna voce in medio populi ac dixisse. Qui sitit: veniat ad me et bibat et flumina de ventre eius: fluent aque vive. Hoc autem (ait) euangelista dicebat de spiritu quem accepturi erat credentes in eum. Quare autem ultimo festiuitatis die: nisi quia in ultima omnium festiuitatum: erat hec promissio consumanda: nimirum: quia ut initium omnis iustitie videtur pertinere ad patrem: ita consumatio pertinet ad spiritum sanctum? Precesserunt opera patriarcharum secuta sunt verba prophetarum promittentia xpm. Venit tandem ipse qui promittebatur indutus limo fragilitatis nostre. Qui postquam baptizatus est a Joanne congregauit discipulos quibus se ostenderet mortuum et viventem: descendentem ad inferos et ascendentem in celum. Et hec quidem omnia precesserunt ut sequeretur illud unum quod completum est ultimo festiuitatis die (hoc est) in die penthecostes. Nunc siquidem tam solennem et tam celebrem diem precedit obseruatio quadragesime in afflictione ieiunii: deinde tempus quod vocatur pascha le: in iocunditate epularum distinguente inter utrumque tempus resurrectione dominica. Quia vero tempus ipsum ieiunii sex sacris ebdomadibus dedicatum est: concordat valde in misterio cum sex partibus libri huius: nimirum quia in eisdem sex partibus agitur de totidem temporibus erumnosis huius sexte etatis: que idcirco in temporibus diuisa est: quia vita que vocatur actiua: sollicita est: et turbatur erga plurima. Sane quia tempus paschale totum accipitur pro una die: et illa utique de qua dicitur per psalmistam. Hec dies quam fecimus dominus: exultemus et letemur in ea: merito sub una septima parte libri septima etas mundi simpliciter continetur: nimirum quia ad ipsam pertinet vita contemplatiua cui benedixit dominus: de qua et dictum est marthe sollicite erga plurima. Porro unum est necessarium: et maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. Et quamvis breve existimemus tempus ipsius septime etatis quod reliquum erit post finem sexte: pre-

ꝙ initiatio eius iam preceſſit ſimul cum
ſexta : non tamen breue erit gaudium
conſolationis iuſtorum : dicente domi/
no. Iterum autem videbo vos : ⁊ gau/
debit cor veſtrum : ⁊ gaudium veſtrum
nemo tollet a vobis. Deniqꝫ ⁊ etas ſe/
cunda tante breuitatis fuit reſpectu pri/
me : vt Noe qui iam vixerat ſexcen/
tos annos ante diluuium vſqꝫ ad finem
ipſius etatis ⁊ initium tertie permanſiſ/
ſe tradatur. Et forte hocipſum ad rem
pertinuit : cum conſtet ꝙ ſicut in illa pri
ma etate vſqꝫ : ſcilicet : ad ſexcenteſimum
annum vite Noe ſignificate ſunt ſeptem
etates mundi : ita in reſiduo vite Noe:
ſeptima etas in qua ceſſantibus aquis
diluuij : erit pax ⁊ ſabbatum diligenti/
bus deum. Igitur vt ſex partes libri
pertinent ad Martham que turbatur
erga plurima : ita pars ſeptima pertinet
ad Mariam : que ſedet ſimpliciter ſe/
cus pedes domini Ieſu. Et ſicut in ſex
temporibus laborioſis deſignatis in ſex
ebdomadibus quadrageſime continetur
ſexta etas : ita in vno tempore pacis de/
ſignato in vno tempore paſchali contine/
batur ſeptima : quamuis (vt iam dixi)
initium ſeptime etatis : a principio ſe/
xte illuxerit huic mundo : quod qua ra/
tione geſtum ſit ſufficienter nos in hoc
opere enodaſſe meminimus. Illud ta/
men non eſt pretermittendum : ꝙ pro
eo : quia Latinus populus ad honorem
filij proprietate myſterij electus eſt : Gre
cus ad honorem Spiritus Sancti : non
caſu accidiſſe credendum ſit traditum
eſſe grecis a maioribus ſuis tempore qua/
drageſimali : cantare ſolenniter alleluya:
nobis autem a maioribus noſtris ſilen/
dum eſſe tempore eodem ab eodem can/
tico vſqꝫ : ſcilicet : ad tempus paſchale :
quatenus in hocipſo aperte daretur in/
telligi : ꝙ ex eo tempore quo Chriſtus
venit in mundum : non ſolum tradi/
tum ſit electis Dei ſuſcipere ⁊ ample/
cti verbum crucis : quod pertinet ad
Chriſtum ⁊ ad ſextam etatem : ver um/
etiam ex parte non modica : gaudium
vite contemplatiue : quod pertinet ad
Spiritum Sanctum : de quo per Apo/
ſtolum ſcriptum eſt. Ubi ſpiritus domi/
ni : ibi libertas. Uerum ⁊ ſi tempus il/
lud beatum : quod reputatur in ſabba/
tum omnino pertinere dicimus ad Spi/
ritum Sanctum : cuius eſt omne gau/
dium ſpirituale ⁊ letitia : qua vnctus eſt
dominus pre conſortibus ſuis : non ta/
men eo modo quo ſeculum illud futuruꝫ:
quod deſignatum eſt in vltimo feſtiuitatis
die (hoc eſt) in die penthecoſtes : quando
eo modo repleti ſunt apoſtoli ſpiritu ſan/
cto : quo antea repleti non erant : nec quan
do : vꝫ : baptizati ſunt in Chriſto : nec quan
do in die paſche inſufflauit dominus : ⁊ di
xit eis. Accipite ſpiritum ſanctum : quoruꝫ
remiſeritis peccata : remiſſa ſunt : ⁊ quoruꝫ
retinueritis retenta ſunt. Deniqꝫ ⁊ in Eze
chiele propheta : poſtquaꝫ agitur de ruina
Gog : ⁊ exercitus eius : protinus adiun/
ctum eſt. Ponam gloriam meam in genti
bus : ⁊ videbunt omnes gentes iudicium
meum qđ fecerim : ⁊ manum meam quam
poſuerim ſuper eos. Et ſciet domus iſrael
q: ego dominus eoꝝ a die illa : ⁊ deinceps.
Et poſt aliqua. Et non abſcondam faciem
meam ab eis : eo ꝙ effūderim ſpiritum me
um ſuper omnem domum iſrael. Sed ⁊
ſicut Ioannes poſt ruinam Gog ⁊ Ma/
gog paucis interpoſitis : incipit agere de
gloria Hieruſalem : ita ⁊ Ezechiel de quo/
dam hedificio quod vrgebat ad auſtrum:
Sed iam nunc retenta pauliſper velut in
quodam gurgite relaxanda eſt vela ſermo
nis : quatenus de die illo terribili : qui
erit poſt nouiſſimum tempus : que deus
conceſſerit : eloquamur. Ait enim poſt ea
que ſcripta ſunt ab eo : ⁊ a nobis quomo/
documqꝫ expoſita : Sanctus euangeliſta
Ioannes.

¶ Et uidi thronum magnum Tex.6
candidum et ſedentem ſup eum

a cuius conspectu fugit terra et
cælum: et locus non est inuentus
ab eis. Et uidi mortuos magnos
& pusillos stantes in conspectu
throni & libri aperti sunt: et ali/
us liber apertus est: qui est uitæ:
et iudicati sunt mortui ex his
quæ scripta erât in libris ꝑm ope
ra ipsorum.

¶ Assumens dominus parabolam de ho
mine nobili qui abijt in regionem longin
quam accipere sibi regnum: ⁊ reuerti: in/
dicauit se venturꝫ ad ponẽdam rationem
cum seruis suis hora qua non putarẽt: re/
muneraturuꝫ bonos seruos: malos autem
inertia punitúrum. Deinde cum aliqua
perorasset: adiecit ⁊ ait. Cum autem vene
rit filius hominis in maiestate sua: ⁊ om/
nes angeli eius cum eo: tunc sedebit super
sedem maiestatis sue: ⁊ congregabuntur
ante eum omnes gentes: ⁊ separabit eos
ab inuicem: sicut pastor segregat oues ab
hedis. Et statuet oues quidem a dextris
suis: hedos autem a sinistris. Igitur post/
q̈ꝫ venerit dominus in maiestate sua: sede
bit super sedem maiestatis sue: vt separet
bonos a malis: sed vtruꝫ mox vt venerit:
an post multos seu aliquot dies: incertum
est. Si enim ꝑm patrum sententiam: resi
duum erit spatium temporis post casum
Antichristi (licet hominibus ignoratum)
liquet ꝙ si venerit tunc dominus vt iudi
cet Antichristum: ꝑm sententiam Hiero/
Hiero. nymi super locum illum epistole Pauli
ad Thesalonicenses. Quem dominus Je
sus interficiet spiritu oris sui: ⁊ destruet il/
lustratione aduentus sui: opꝫ interesse ali
quod tempus: quod vocatur dies nouissi
Augu. mus: ꝑm sententiam Augustini: medium
s. inter horam aduẽtus eius: ⁊ diem in quo
sedebit in sede maiestatis sue vt diuidat bo
nos a malis: statuens quidem bonos a de

xtris: malos autem a sinistris. Si vero nõ
ipse per se veniet ad iudicandum Anti/
christum: sed Archangelus Michael ꝑm
sententiam aliquorum: videtur ꝙ dies ille
idest tempus quod vocatur iudicij: inci/
piet quidem a casu Antichristi (hoc est)
a tempore illo quando pseudo propheta ⁊
bestia mittentur in stagnum ignis: sed ta/
men ad consumandum ipsum diem: ven/
turus sit dominus circa finem: ⁊ mox vt
venerit: sessurus sit super sedem maie/
statis sue vt iubeat ire impios in ignem
eternum: iustos autem in vitam eter/
nam. Quod si ita erit: quid putari po/
test de eo quod ait Apostolus de Anti/
christo. Quem dominus quidem Je/
sus interficiet spiritu oris sui: ⁊ destruet
illustratione aduentus sui: nisi vt in die
illo: in quo incarcerabitur Sathanas:
intelligatur superatus esse a spiritu san/
cto: ⁊ in extremo cum venerit dominus
destruatur omnino: quando ⁊ mitte/
tur in stagnum ignis: vbi ⁊ bestia ⁊ pseu
do Propheta? Quod si secundum Hie/
ronymum: ipse per seipsum dominus
veniet ad destruendum Antichristum:
cum in igne eum venturum scriptura
commemorat: videtur ꝙ ille ignis sit
quem commemorat Petrus occiden//
dus esse dicitur Gog: ⁊ exercitus eius:
vt quod de eius iudicio dicitur specia/
liter hoc intelligatur pertinere ad ea que
inuenta fuerint in hac vita membra Dya
boli terribili illo igne etiam temporali/
ter punienda. Uerum inter has angu/
stias ⁊ ambiguas opiniones: quid aliud
fateri possumus: nisi id quod dominus
ait. De hora illa nemo scit: nisi solus
pater? Si enim aperte loqueretur scri/
ptura de aduentu filij dei: vt: videlicet:
in suo ordine (sicut multa alia) scribere/
tur: nec ipse filius diceret. De hora illa
nemo scit: nec nos in exibitione ipsius ad
uẽtus tantas angustias pateremur. Sꝫ ꝙ
eius sñie est vt nemo sciat quasi repugnãti
bus sibi auctoritatibꝰ diuinis angustiamur

pariter in hac parte: hebetamur opprimi
mur: ⁊ deficimus scientes illud quod scri/
ptum est. Tenebrosa aqua in nubibus ae/
ris. Restat ergo vt discussis alijs partibus
libri: ⁊ distincte per tpa designatis de oc/
culto aduētu iudicis sileamus: hoc solum
tam libere q̃z secure dicētes: q̄ post finem
etatis septime: de qua multa loquuti su/
mus. sedebit dn̄s sup sedem maiestatis sue
vt separet reprobos ab electis: ⁊ reddat
vnicuiqz s̄m opera sua. Quaz vero glorio
sa erit ista sedes: que est ecclesia iustoꝝ: in
qua sedebit dn̄s in die illo: q̃z. s. magna me
ritis: q̃z candida fulgore iustitie: ex huius
loci presentia apitur cum dr̄: Et vidi thro
num magnum ⁊ candidum. Qd̄ autem
ait. Et sedentem sup eum: a cuius ꝯspectu
fugit terra ⁊ celum: ⁊ locus non est inuen
tus ab eis: non est ita segniter intelligen/
dum vt reputentur a ꝯspectu Christi fuge
re celuz ⁊ terra. Sed q̄r omnis ornatus ce/
li ⁊ terre reputabitur pro nihilo ⁊ inani re
spectu glorie Christi ⁊ sanctoꝝ eius: iuxta
illud qd̄ per prophetam dr̄. Erubescet lu/
na: ⁊ ꝯfundetur sol cum regnauerit domi/
nus exercituuz in monte Syon ⁊ in Hie/
rusalez: ⁊ in ꝯspectu senum suoꝝ fuerit glo
rificatus. Sicut enim a ꝯspectu solis vidē
tur deficere stelle celi: non q̄r esse desinunt
id qd̄ sunt: sed q̄r deperit ⁊ inanescit clari/
tas splendoris eaꝝ: sic manente celo ⁊ ter/
ra in ordine suo: abscondetur decor ⁊ spe/
cies pulchritudinis eoꝝ: ⁊ non erit eis lo/
cus: aut preciuz inter ea que preparauit do
minus diligentibus se. Qd̄ autem seq̄tur.
Et vidi mortuos magnos ⁊ pusillos stan
tes in conspectu throni: apostolus quoqz
Paulus manifestat: cum dicit. Oēs nos
opz astare ante tribunal Christi vt referat
vnusquisqz ꝓut gessit: siue bonuz: siue ma
lum. Unde ⁊ bene subditur. Et libri aper/
ti sunt: ⁊ alius liber aptus est: qui est vite:
⁊ iudicati sunt mortui ex his que scripta
erāt in libris s̄m opera ipsoꝝ: vt intelligat̄
illud qd̄ alio loco per apostolum dr̄. Noli
te iudicare ante tempus donec veniat dn̄s
qui illuminabit abscōdita tenebraꝝ ⁊ ma/
nifestabit ꝯsilia cordium. Libri eteniz clau
si: corda hoium abscondita sunt: quoꝝ in/
tentiones ⁊ desideria solus ille nouit: qui
vita est: qui ⁊ ipse quem modo tz clausum
⁊ occultum: in die illo notum faciet: ⁊ ape
r et librum iustitie cordis sui: vt separet a
ꝯsortio reproboꝝ eos quos scriptos semp
habuit in memoria eterna: iuxta illud apo
stoli. Firmum fundamentum dei stat ha/
bens signaculuz hoc. Nouit deus qui sunt
eius. Notandum vero q̄ in hoc iudicio
illi de q̄bus supius dixerat. Uixerunt ⁊ re
gnauerunt cum Christo mille annis: iudi
ces ⁊ ipsi erunt cum Christo vt compleat̄
in eis ꝓmissio domini dicentis. Uos qui
sequuti estis me in regeneratione cum se/
derit filius hois in sede maiestatis sue: se/
debitis ⁊ vos sup sedes duodecim: iudicā
tes duodecim tribus israel. Quocirca ⁊ si
dicat apostolus. Oēs nos opz astare ante
tribunal Christi: vt referat vnusq̄sqz ꝓut
gessit siue bonum: siue malum: non est tn̄
intelligendum: vt peccata de q̄bus iudica
ti sunt electi in hac vita a vicarijs Christi
⁊ remissa sunt: referenda sint iteꝝ in die il
lo: sed boni astabunt vt referant bona que
gesserunt ad confusionem malorum mali:
⁊ si inuiti: vt referant mala ad honorez bo
norum. Sicut enim operibus bonorum
iudicabuntur reprobi: ita operibus repro/
borum magnificabuntur electi. Quapro/
pter in hoc loco nequaquam simpliciter
mortuorum nomine: mortuos accipien/
dos existimo: sed magis peccatores homi/
nes: qui mortui sunt in delictis: quorum
tamen aliqui penitentes ⁊ dolentes de rea
tibus suis: ⁊ si non vsqz ad dignam satis/
factionem: qua protinus post obitum car
nis mererentur veniam: post penas ta/
men purgatorias consequenter indulgen/
tiam: dicente de eis quodam loco Da/
uid: homines ⁊ iumenta saluabis domine:
quoniam multiplicasti misericordiam tu/
am deus. Et de his quidem sic. Quid ve/
ro ⁊ de illis qui regnant cum Christo

mille annis: anteq̄ꝫ isti perueniant ad eternam vitam. (Psal.) Filij (inquit) hominum in tegmine alarum tuaꝝ ſperabunt. Inebriabuntur ab vbertate domus tue: ⁊ torrente voluptatis tue potabis eos. Sicut autem ſancti dei non aſtabunt ante tribunal Chriſti vt referant mala opera ſua que cōfeſſi ſunt coram ſacerdotibus: ac ſi etiam hic ſtarent nunc ante tribunal Chriſti: ꝑpter quod ⁊ digne ſatiſfacientes de eis ꝯſequuti ſunt veniam: ita ꝙ dicit hic Joannes. Judicati ſunt mortui ex his qu ſcripta erant in libris ſm opera impioꝝ: non eſt intelligendum: quaſi iniquitates remiſſe: referende ſint iterum ad iudicium: ſed ſm opera mala: de quibus non egerunt penitentiam in vita ſua: ⁊ ſm opera bona que intuitu pietatis probabuntur egiſſe. Illi enim quorum nomina ſuſcepta dei filius ſatiſfactione ſcribit in libro cordis ſui poſt debitas peccatorum penas recipientur in conſortio electorum: conſequentes veniam in die illo. Qui aūt dū adhuc viuunt negligunt donum dei: data ſentētia diſtricti iudicis ibunt protinus in ignem eternum. Unde ⁊ mox ſubditur.

Tex.7 ¶ Et dedit mare mortuos ſuos qui in eo erant: & mors: & infernus dederunt mortuos qui in ipſis erant: & iudicatum eſt de ſingulis ſm opera ipſorum: & infernus & mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis. Hæc mors ſecunda eſt ſtagnum ignis.

¶ Et qui non eſt inuentus in libro vitæ ſcriptus: miſſus eſt in ſtagnum ignis.

¶ Si ſtagnum ignis intelligimus illum locuꝫ: qui vulgo cognominatur infernus: qua ratione mors ⁊ infernus mitti dicuntur in ſtagnum ignis: niſi qꝛ aliud per aliquod ſm litteram: aliud eſt in ſpiritu intelligendum? In quarta parte vbi dictuꝫ eſt eum qui ſedebat ſuper equuꝫ pallidum vocari mortem: ſequi vero eum alteꝝ qui vocetur infernus. Diximus nomine mortis intelligendum eſſe pſeudo prophetam Sarracenoruꝫ: (Sarraceni.) nomine vero inferni eum qui regnaturus eſt in fine ipſius regni: regem. ſ. illum vndecimum: de quo in hoc libro tam multa loquuti ſumus. Quia vero preter illos mortuos qui continentur generaliter in genere humano: tam multi ſpecialiter adheſerunt ei qui vocatˀ mors: ⁊ adherebunt etiam q̄ꝫplures illi qui vocatur infernus: quaſi mare cogitur dare mortuos ſuos: ⁊ ſuos nihilominus mors: ⁊ infernus: qꝛ quos diu poſſedit mundus quaſi proprios homines. ſ. qui vocantur mundani tenere vltra non poterit: quin reſuſcitati a mortuis veniant ad iudiciuꝫ: ⁊ quos illi quorum vnus vocatur mors: alius infernus: poſſident quaſi proprios in comitatu ſuo: iuxta illud Ezechielis ꝓphete. Uidit eos Pharao ⁊ cōſolatus eſt. Oportebit: velint nolint accedere ad iudicium vt iudicentur de ſingulis: ſm opera ſua. Mittentur auteꝫ in ſtagnum ignis principaliter mors ⁊ infernus: vbi prius etiam fuiſſe creduntur: cum omnibus qui fuerunt ex parte eorum: illi. ſ. qui vocati ſunt beſtia ⁊ pſeudo propheta qui etiam viui referuntˀ miſſi in ſtagnum ignis. Sed ſi priuſq̄ꝫ veniat hora iſta magni ⁊ extremi iudicij: viui mittendi ſunt in ſtagnum ignis: ad quid vocandi ſunt iterum ad iudicium: niſi vt referant opera ſua mala: quatenus qui prius per occultum indurātur iudicium: in die illo: non ſolum ipſum iudicium: verumetiam iuſta cauſa illius appareat manifeſta? Uerumtamen ⁊ ſi viui ſm litteram (quod tamen dubiuꝫ eſt) deſcendent (vt legimus) in infernum: ſicut Dathan ⁊ Abyron: (Dathā) non ideo tamen credendum eſt non eſſe animas eorum a corporibus ſeparandas: vt quaſi nec moriantur in corporibus: nec reſurgant: qꝛ ⁊ ſi viui deſcendunt in infernum: vt ceteri

metum habeant: mox tamen vbi mortalia eorum corpora artabuntur doloribus: parturient nequas animas deputatas in penis: ipsa eorum puentur sicut z ceteror: quatenus recepura que gesserunt mala cum ceteris a morte resurgãt. Quod si ita erit: qd tamen deus melius nouit: non solum propter illud qd superius diximus: vocandi sunt ad iudicium: verumetiam: vt quod prius in animabus risi: a die illo deinceps etiaz immundis corporibus eternum sustineant detrimentum. Hoc ergo modo mors z infernus: z prius z posterius mittentur in stagnum ignis: prius. s. per occultam sententiam: ad vltimum vero per manifestam. Quod autem ait. Hec est mors secunda: stagnum ignis ad litteram dicit mortis prime que fit in corporibus quando anime separantur ab eis. Et sciendum q resurrectio prima beatior est resurrectione secunda: mors autem secunda infelicior morte prima. Quare hoc? Qr resurrectio prima pertinet ad gloriam sanctor: mors autem secunda ad eterna supplicia reproborum. Unde z illic dicitur. Beatus z sanctus qui hz partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem. Quo contra in hoc loco de reprobis subsequenter adiungitur. Et qui non est inuentus in libro vite scriptus: missus est in stagnuz ignis. Seqtur.

Ca. 21. Tex. 1 ¶ Et uidi cælum nouum: & terram nouam. Primum enim cælum: et prima terra abiit: & mare iam non est.

¶ Discedente Juda Traditore a cetu discipulorum: protinus dominus loquutus est dicens. Nunc clarificatus est filius hominis: z deus clarificatus est in eo. Similiter z in loco illo vbi proposuit parabolam de inimico homine qui seminauit zizania in medio tritici: in fine expositionis ipsius parabole: simile aliquid loquutus est, dicẽs. Mittet filius hominis angelos suos: z colligent de regno eius omnia scandala: z eos qui faciunt iniquitatez: z mittet eos in caminum ignis: ibi erit fletus z stridor dẽtium. Quod cum dixisset: adiecit z ait. Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorum. Separatis siquidem iniustis de medio iustoruz: fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum: qr nimirum non potest dies esse in perfecto splendore quãdiu pars aliqua tenebrarum lucis crepusculum obfuscando denigrat. Sed quomodo discedentibus tenebris dies clarus effulget: ita retrusis impijs in infernor: apparebit celum nouuz z terra noua. Uidi (inquit) celum nouum z terram nouam: primum eniz celum z prima terra abijt: z mare iam non est. Celum in hoc loco vocat ecclesiam sanctorum: quorum cum adhuc viuunt in carne: conuersatio z audiitas in celo est. Terram alior fidelium qui z ipsi per clementiam creatoris expectant videre regnum dei. Primum autem celum z prima terra abire dicuntur: qr seminatur corpus animale: z resurget corpus spirituale. Quasi autem aliud celum z alia terra qz que prius erant ostenduntur: non qr alia erit natura: sed qr alia erit pulchritudo z gloria. Sed z mare quod modo esse videtur: in die illo esse definet: z arescet: qr multitudo infidelium que terrore suo turbat ecclesiam: preteribit velut vmbra: non qr esse definet quo ad naturaz: sed qr cessabit fluctuatio psequutiõis ipsius. Seqtur.

¶ Et ego Ioãnes uidi ciuitatem sanctam Hierusalem nouam descendentem de cælo a deo paratam sicut sponsam ornatam uiro suo. Tex. 2

¶ Non est referenda ista visio z iste descẽsus ad horam illam vltimam in qua manifesta erit gloria Hierusalez: sed ad tempus (vt iaz dixi) natiuitatis ipsius: qñ patrcharum quoddam pfilium voluntatis dei descendit quasi filia: a deo viuo z vero: iuxta

illud ipsius Joannis dicentis in euangelio. Quotquot autem receperunt eum.i. Christum: dedit eis potestatem filios dei fieri. Qui non ex sanguinibus: neqꝫ ex voluptate carnis: neqꝫ ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Scimus enim qꝫ omnis qui nascitur descendere di ab eo cuius filius est: non qdem per degradationem: sed per generationem. Unde vnigenitus dei filius: veritas dictus est: qꝛ voluit descēdere de celo vt honoraret eum qui misit illum. Ille enim verax est qui ꝯfitetur veritatem: qui non dedignatur esse subiectus ei a quo est. Quo ꝯtra de patre mēdacij dictum est: qꝫ in veritate non stetit: quia voluit coequari altissimo qui creauit illum. Et bene ciuitas Hierusalem a deo de celo descendere dicta est: qꝛ eoipso intelligitur nata esse ex deo: quo per affectum humilitatis: descēdit a gloria vocationis sue: quidem ⁊ per gratiam filiaꝫ se esse intelligit summi dei: ⁊ tñ non se filiaꝫ cognominat: sed ancillam sciens illud qꝺ scriptum est. Excelsus dñs: ⁊ humilia respicit. Et iterꝫ. Deus superbis resistit: humilibus autem prestat gratiam. Cognominatur autē noua Hierusalem vt non intelligatur dictum de illa veteri que seruit cuꝫ filijs suis. Unde ⁊ parata dicitur esse sicut sponsa ornata viro suo: vt ipsa esse intelligatur illa regina: de qua loquens psalmista in spiritu regi Christo. Astitit (inquit) regina a dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate. Sed qualia esse creduntur ornamenta ipsius? Nunquid visibilia aut manufacta? Absit. Quid eniꝫ conferre potest glorie cultus exterior mercēnarijs? Siquidem ⁊ Babylon deaurata esse scribitur auro ⁊ lapidibus preciosis: ⁊ tamen non ad gloriam: sed ad confusionem ipsius. Porro Hierusalem parata semp est ad nuptias Christi obseruans ne appareat in ea aliqd deformitatis in defedatione vitiorum quo possit offendere oculos sponsi sui: ⁊ ornat se quottidie ornamēto virtutum: ac si quibusdam monilibus aut lapidibus preciosis: sciens qꝫ nequaqꝫ sponsus eius exteriorem pulchritudineꝫ: sed interiorem requirat. Sequitur.

psa.44 (margin, beside "gi Christo. Astitit")

Tex.3 (margin, beside "Et audiui")

¶ Et audiui uocem magnam de cælo dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus: et habitabit cum eis: et ipsi populus eius erũt: et ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & mors ultra non erit: neqꝫ luctus: neqꝫ clamor: neqꝫ dolor erit ultra quæ prima abierunt.

¶ Sedes dei: ciuitas dei: populus dei: sepe pro eadem electorum multitudine indifferenter accipienda sunt. Cum tamen simul ista ponuntur: vnumquodqꝫ ꝓ parte sua proprium aliquid ⁊ distinctum designat. Thronus siquidem dei: significat in loco isto ordinem prelatoꝝ: per queꝫ deus qui presidet exercet quottidie iudicia sua: ⁊ exercebit manifestius in die illo. Porro ciuitas Hierusalem: reliquam multitudinem sanctoꝝ: hoies siue populus: innumerabilem qꝫtitatem fidelium: de throno aũt dei audita est vox dicēs: de ciuitate Hierusalem que est ecclesia sanctoꝝ: ecce tabernaculum dei cuꝫ hoibus: qꝛ pastores ecclesie testati sunt id qꝺ ipsi credimus de futura gloria sancte matris ecclesie: vꝫ: qꝫ ipsa sit veꝝ tabernaculuꝫ dei: non qdem manufactum ⁊ transitorium sicut tabernaculum est Moysi: ad cuius hostium ꝯgregabantur multitudines ouium: hyrcoꝝ: tauroꝝ: ⁊ vitulorum mactande sup altare ipsius in typo futurorum: sed tabernaculum non manufactum: in quo congregantur turme hominum: qui creati sunt ad ymaginem dei: quatenus ⁊ ipsi sint populus eius: ⁊ oues pascue eius: ⁊ ipse dominus sit eorum deus: ⁊ maneat cum eis vsque

in ſempiternum. Qui bene quoq; dicitur abſtergere lachrymas ab oculis eoꝝ: non quidem quottidie: ne quottidie extimeant flere: ſed ſemel educẽs illos de valle lachrymaꝝ: ⁊ transferens ad regnum claritatis ſue. Quod autem ſequitur. Et mors vltra non erit: neq; luctus: neq; clamor: neq; dolor: que primo abierunt: ſicut dicitur ad litteram: ita ⁊ intelligatur. Sequitur.

Tex.4 Et dixit qui ſedebat in throno. Ecce noua facio omnia.

Nouum celum: nouaz terram: nouam Hieruſalem. Jam enim (inquit in cãticis) hyems tranſijt: ymber abijt ⁊ receſſit. Nouum quid videtur eſſe eſtas reſpectu temporis hyemalis: ⁊ omne pene q̃d videtur pulchrum oculis nouitatis ſpeciem videtur habere. Sequitur.

Canti.

Tex.5 Et dixit mihi. Scribe q̃a uerba hæc fideliſſima ſunt & uera.

Scribe (inquit) hec calamo lingue in corde fidelium: ne quis verba iſta friuola eſſe putet ⁊ nõ credens: q̃ fideliſſima ſint: inuitatus ſepe ſepius diſſimulet venire ad nuptias. Bene autem ſequitur.

Tex.6 Et dixit mihi. Factum eſt.

Qr hoc verbum. Factum eſt: conſumationem deſignat. Dicit autez iſtud: vt non iam pro futuro: ſed pro preſenti q̃d dr accipiatur: q: mille anni ante oculos tuos tanq̃z dies externa que preterijt. Unde ⁊ archani illius verbi: quod ſcriptum eſt in capite libri.

Pſal.

Tex.7 Ego ſum. a. &. o. principium & finis.

Repetitio facta eſt: vt ea facilitate credant homines ꝯſumationem reꝝ: qua nõ poſſunt heſitare de creationis principio. Si enim cum hõ mortalis inchoat aliq̃d opus bonum: q̃d ſit ei vel vtile: vel amabile: triſtaſ ⁊ erubeſcit: ſi non poteſt ꝑducere ad effectum: quãto magis ignominioſum eſſet deo viuo ⁊ vero: fruſtra incipe opus q̃d explere non poſſet? Qr tñ multi ſunt qui audiunt ⁊ non credunt: ⁊ ideo negligunt accipe ⁊ poſſidere regnum dei: loquitur adhuc ille qui redemit nos in ſanguine ſuo: ⁊ patefaciẽs inenarrabilem theſaurum bonitatis ⁊ clementie ſue: ꝓteſtatur ⁊ dicit. Ego ſitienti dabo de fonte aque viue gratis (hoc eſt) de gratia ſpiritus ſancti. Et adiecit.

Qui uicerit: poſſidebit hæc: & ego ero illi deus: & ipſe erit mihi filius. Timidis autem & incredulis: & execratis: et homicidis: et fornicatoribus: et ueneficis: et ydolatris: et omnibus mẽdacibus: pars illorum erit in ſtagno ardenti igne et ſulphure: q̃d eſt mors ſecunda. Tex.8

Uerba huius capituli admonitione indigẽt: nõ expoſitione. Quid enim dulcius faciẽti bonum: q̃z frui dono ſpiritus ſancti ⁊ poſſidere gaudia Hieruſalem: inſup ⁊ eſſe filium dei: heredem. ſ. dei patris: coheredem autem Chriſti. Et q̃d amarius faciẽti malū q̃z habere partem in ſtagno infernali ardenti ſulphure ⁊ igne? Timidos autem vocat illos qui metuunt relinquere preſentia pro futuris: qui timẽt eos qui occidunt corpus: ⁊ non potius eum qui põt aiam ⁊ corpus ꝑdere in gehẽnaz. Seq̃tur.

Et uenit unus de ſeptem angelis habentibus phyalas ſeptem: plenas ſeptem plagis nouiſſimis et loquutus eſt mecum dicens. Veni oſtẽdam tibi ſponſam uxorem agni. T.10

Paulo ſupius dixerat vidiſſe ſe Hieruſalem nouaz deſcẽdentem de celo: ⁊ modo dicit ſe eſſe vocatum ab vno angelorum ſeptem: dicẽte ſibi. Ueni oſtẽdam tibi ſponſam vxorem agni. Aut igit̃ recapitulando

replicauit

replicauit quod dixerat: et ordinem expri/
meret visionis: aut verius qd creditur il
lud dixerat de peregrinante in terris: istud
autem adiunxit de regnante in celis. Qua
si enim illud vidit per se: istud per alium:
quia multa scripta sunt de gloria presentis
ecclesie que vocatur ierusalem: que non so
lum legi potuerunt: et intelligi sm litteraz
a discipulis veritatis: verumetiam videri
Ezc.8 oculis et auribus audiri. Quia vero illa q
sursum est ierusalem: que tamen de lapidi
bus istius edificatur: non est dubium. nō po
test modo videre oculis: nec in scriptura si
cuti est inuenitur expressa necessarius erat
doctor spiritualis q traheret perfectos di/
scipulos ad anagogicum intellectum: et p
ea que nota sunt in scriptura de peregrinā
te in terris raperentur ad spiritualez visio
nem illius: que gloriatur in celis. Unde et
mox subditur.

T.11 ¶ Et substulit me ī spiritu ī mō
tem magnum & altum.

¶ Mons iste magnus et altus ille est de
quo dicit psalmista. Quis ascendet in mō/
tem domini: aut quis stabit in loco sancto
eius? Mons iste: celum est spirituale adqd
oportet ascendere qui volunt celestia con/
templari. Ipse est anagogicus intellectus: q
re vera magnus et altus est: quia magna su
blimia comprehendit. Litteralis denique i/
tellectus indicat sm se transitoria et terre/
na. Typicus: statum peregrinantis ecclesie
que agitur quodammodo inter terram et
celum: Anagogicus vero qui superior est:
statum illius vrbis que in celis est. Uerum
tamen et ibi et hic dicitur est ierusalem descē
dere de celo adeo: quia tam in presenti se/
culo: qz in futuro: nouit humilibus cōsen
tire: ita vt et semper descendat: et semper sit
cum deo a quo semper descendit. Sicut. n.
fluuius semper manans a suo fōte et loco
eminentiori: et descēdit ad ima: et tamē sem
per est vbi manat: et vnde manat: ita ieru
salem illa superna semper manens in celo:
semper: et sine fine per humilitatem descē/
dit: quia quo magis de se continue humi/
lia sentit: eo firmius manet in gloria: aqua
non situ loci: sed humilitate descēdit. Naz
sequitur.

¶ Et ostēdit mihi ciuitatem san/
ctam ierusalem descendentē de T.12
cœlo: adeo habentem claritatē
dei: lumē eius simile lapidi præ/
tioso tanquā lapidis iaspidis si/
cut cristallum.

¶ Quia non eleuatur in superbiam sicut
ille qui ait. In celum ascendam super astra
celi: exaltabo solium meuz: sed econtrario
a celo (hoc est) a gloria sibi data per humili Esa.
tatem descendit: digna efficitur que habe/
at claritatem dei: sicut et luna claritatem so
lis: vt fulgeat: et ipsa sicut sol in regno pa/
tris sui. Sed quare lumen eius simile esse
dicitur lapidis iaspidis: et sicut cristalli cuz
diuersi coloris sint: iaspidis: et cristallum: ni
si et fides et contemplatio lumen est animo
rum: et alterum horum designatur in iaspi
de: alterum in cristallo. Prius enim acci/
pit homo lumen fidei: quod viuificat ani/
mam: deinde lumen scientie: que magnifi/
cat viuificatam. Quos enim inquit aposto
lus: presciuit: hos et vocauit: et quos voca/
uit hos et iustificauit: quos autem iustifica
uit: illos et magnificauit. Iustificauit vtiqz
vtiqz illos per fidem designatuz in iaspide
qui viridis est coloris: nimirū quia iustus
ex fide viuet: magnificat per scientiam desi
gnatam in cristallo: cuius splendor est simi
lis claritatis lune: vtiqz quia et luna cristal
lo similis esse perhibetur. Sequitur.

¶ Et habebat murum magnū
& altum habens portas duodecī T.13
& in portis angelorum duodecī
& nomina scripta quæ sunt no/
mina duodecim tribuum filiorū
israel. Ab oriente porte tres. Ab
aquilone porte tres. Ab austro

porte tres. Ab occasu porte tres.

¶ Murus ciuitatis exercitus est sanctorũ q eleuatus ad superiora: datus est ad pfectionē: ⁊ defensionē ecclesie. Audiui (inqt) numerũ signatoꝝ centũ. 44. milia: ex omni tribu filioꝝ israel: ⁊ cetera que sequunt. Et infra. Uidi turbã magnã quã dinumerare nemo poterat. Ipsa turba magna cũ illis quos sub certo numero signatos nominat: murus est ciuitatis. De portis ciuitatis: ⁊ de angulis dicetur postea. Seqtur.

T.14 ¶ Et murus ciuitatis habēs fundamenta duodecim: & in ipsis duodecim nomina duodecī apostolorum, & agni.

¶ Quot vnus sit lapis de quo loquunt scripture: supra quem iaciata sunt fundamenta ecclesie testatur ipsa veritas que dicit. Super hanc petram edificabo ecclesiam meã: ⁊ porte inferi non preualebunt aduersus eam. Dixit autem hoc dominus Petro: qui est vnum ⁊ primum duodecim fundamentorum: fundamēta (inquit) eius in montibus sanctis. Montes sancti sunt duodecim apostoli in qbus cōtinēt fundamenta ierusalem. Duodecĩ sane fundamenta esse duodecim apostolos nomina quoq; ipsa: operaq; testant. Sicut enim ipsi duodecim fundati sunt supra firmam petrã: que est xp̄s iesus: ita supra fidē eoꝝ fũdata est multitudo fideliũ. Seqtur.

T.15 ¶ Et qui loquebatur mecum, habebat mensuram arundinem auream: vt metiretur ciuitatem et portas eius & murum.

¶ Arũdo aurea quam habet angelus in manu sua: est consideratio rationis que concessa est spiritualibus viris: ad extimandam mensuram siue ordinem illius speciosissime ciuitatis scientibus ⁊ intelligentibus: qꝛ qui creauit omnia in sapiētia: mensuram ⁊ numerum seruare voluit in operibus suis: ne quid in eis inordinatũ ne quid deforme: aut indecens appareret: maxime autē ne ab imagine dei ⁊ spiritualium virtutum dissimilia esse viderentur. Que bene quoq; arundo aurea esse phibetur: quia pura est quasi aurum consideratio sanctorum ⁊ nihil habēs in se falsitatis admixtum. Sequitur.

¶ Et ciuitas in quadro posita est T.16 longitudo eius tanta est: quanta & latitudo. Et mensus est ciuitatem de arundine aurea: per stadia duodecim milia. Longitudo et latitudo et altitudo eius æqualia.

¶ Mēsus est ciuitatē de arundine aurea: quia qui norunt contemplari spiritualia: consideratione verissima rationis: comprehendunt statum ⁊ ordinem ciuium supernorum. Unde ⁊ bene subiunctũ est. Per stadia duodecim milia: quia duodecĩ sunt turme sanctorum martirũ qui electi sunt ⁊ signati ex omni tribu filiorum israel. i. simul omnes centumquadragintaquatuor milia: quod tamen in spiritu: vt iam diximus: intelligendum est: preter turbã illam magnam quã dinumerare nemo poterat: qui omnes pro perfectione fidei sue ad muros pertinent ciuitatis. Qui vz sacer numerus: si discreta consideratione pensatur: non solum longitudinem ciuitatis: latitudinem ⁊ altitudinem equalia esse demonstrat: verum etiam quare hoc: manifeste ppenditur. Si enim multitudinem ipsã celestium legionum diuidimus in quatuor partes: ⁊ easdem legiones seriatim signantes in formam vertimus ciuitatis: q̃ꝫ sint equalia longitudo: ⁊ latitudo: ⁊ altitudo ex ratione quadam senarij numeri: qui magnam significat perfectionem: indagare valemus: quandoquidem isdem numerus tribus illis prescriptis modis: clarus ⁊ integer reperitur.

Exemplum rei.

In prima parte trigintasex millia.

Altitudo.

.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.

In scda parte. 36 .millia.

.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.

Latitudo

In quarta parte. 36 .millia

.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.

Longitudo.

Simul omnes centũq3 quadragintaquatuor millia.

.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.
.m.	.m.	.m.	.m.	.m.	.m.

In tertia parte. 36 .millia.

Diuisus sig dem prescriptus numerus in quatuor partes: triginta sex in singulis. i. sexies sex: hr̃e repitur. Si autem senarius numerus pfectus est in seipso: cum simpliciter ponit᷑ ⁊ absoluit: q̃zto magis: cũ vsq3 sexies multiplicatus inuenit᷑? Qꝛ vero ois numerus multiplicatus in seipso vsq3 ad se: si hoc mõ vsq3 quater multiplicatus fuerit: ⁊ in domum quadrate domus disposi tus: ita in lõgitudine ⁊ latitudine. q̃z etiã in altitudine sui recipit equalitatem: recte vt hanc quoq3 perfectionem haberet ciuitas illa que in quadro posita esse narratur maxime vt per hoc apte detur intelligi ꝙ regnum illud summe pacis: fit summe cõcordie: vtpote in quo nihil dissimile aut diuersum: s3 sũma eq̃litas repit᷑. Qđ aũt stadia duodeci3 millia: hoium duodecim prescriptas turmas pfectoꝝ designent: etiã se quẽs numerus manifestat: cu3 dicitur.

T.17 ¶ Et mensus est muros eius centumquadraginta quatuor milia: cubitorum mensura hominis q̄ est angeli.

¶ Si.n.12.milia stadia totidē magnas legiones designāt:qd p cubitos.144. milia nisi.144.milia signatoꝝ:ex quoꝝ moderata multitudine eedē.12.turme suis ꝓprietatibus distinguunt. Dicturus siqui dē ioānes. Ex tribu iuda.12.milia signati ⁊ sic de reliquis ꝓmisit dicens. Audiui numeꝝ signatoꝝ.144.milia signati:ex omni tribu filioꝝ israel. Quasi ergo p singulis millenarijs:singuli cubiti accipiēdi sunt: vt id esse videat numerus pfectus in sanctoꝝ collegijs:qd circa muroꝝ spatia cubitus in mensura: Qd aūt subdit in eodē loco. Mēsura hois que est angeli:ad illud ptinere videt qd tenet opinio sanctoꝝ. Esse vz mensura vna āgeloꝝ ⁊ electoꝝ hominū:iuxta illud qd scriptū est. Cōstituit terminos gentiū:sꝫ numerū angeloꝝ dei:vel certe mensura ipsa cubiti:hominis ⁊ angeli esse perhibet:qꝛ sm rationez spiritualiū reꝝ:ordinata sunt humana misteria:iuxta illud quod ait dominus Moysi seruo suo. Uide:vt omnia facias:sꝫ exemplar quod ostensum est tibi in monte. Sequitur.

T.18 ¶ Et erat structura muri ejus ex lapide iaspide:ipa vero auro mūdo:simile uitro mundo.

¶ Duas esse perfectas:vitas ecclesie:⁊ doctrina sctōꝝ nouimus ⁊ exemplo. Alijs eniz data est fortitudo fidei: vt agerent viriliter vsqꝫ ad mortē:alijs data est pspicacitas cōtēplationis:vt speculādo que dei sūt clariores efficiant auro qd p ignē probat: Quia vero color iaspidis:qui etiam herbarū viriditatis habet speciē:⁊ aptus noscit ad sculpturā fidei viriditatē:atqꝫ pseuerātiam designat recte structura muri ierusalez ex lapide iaspide esse perhibet: nimiruz qꝛ sancti martires:fide vicerunt regna:opati sunt iustitiā:adepti sunt repromissionem. Unde ⁊ per prophetam dicitur. Et dabo iaspidez ꝓpugnacula tua. Et qm̄ auri mūdi species similis vitri mundi:mūditiam cordis sanctoꝝ:qui in pace ecclesie pugnauerūt cōtra vitia carnis:⁊ spiritus eoꝝ serenissimā pspicacitatē designat:recte ipa ciuitas:similis auro mūdo:⁊ vitro mūdo:esse perhibet profecto qꝛ de ipsis ꝓcipue scriptum est. Beati mundo corde quoniā ipsi deū videbūt. Et hec quidē dicta sunt in genere:de vniuersa illa celesti ciuitate:⁊ militia sanctoꝝ:que innumerabilis est sicut stelle celi:que pre multitudine numerari non possunt. De his vero que spiritualia sunt specialiter subsequentur adiungitur.

¶ Fūdamēta muri ciuitatis omni lapide prætioso ornata. T.19

¶ Que.n.virtus non est inuēta in quolibet sanctoꝝ apostoloꝝ:qui adhuc viuētes in carne primitias spiritus acceperūt. Uerūtamen:⁊ si vnus quisqꝫ eorum omniuz muneribus particeps fuit nihilominus tū singula eoꝝ singula ꝓrogatiua alicuius gratie:data est:vt aliqua differentia muneris inesse singulo videret. Uñ ⁊ moꝝ subdit.

T.20 ¶ Fundamētū primū: iaspis secundus sahpyrus: tertius calcedonius:quartus smaragdus: quintus sardonis:sextus sardius:septimus chrisolitus: octauꝰ berillus: nonus topatius:decimꝰ chrisopaxus:undecimus iacinctus: duodecimus americtus.

¶ Hoꝝ.12.lapidū colores:ꝓprias designāt virtutes que singulis apostolis data esse nō est dubiū:sm qꝫ vnusqsqꝫ propriū donū habet ex deo:alius quidē sic:alius vero sic:qd ideo tū sigillatim eisdē apostolis nō ꝓsumimus aptare:qꝛ nō idem ordo in descriptione ipsoꝝ apud omnes euangelistas vniformiter tenet:sꝫ aliqui prescribum

tur apud vnum: qui subscribuntur apud alios: haud dubium: vt illorum merita eq̃lia esse credãtur. Primum tamen fundamentum rectissime iaspis qui significat veram fidem esse commemoratur: quia Petrus apostolorum primus de fidei fortitudine commmendatur secundum fundamentum saphyrus: iste lapis simılis ė sereno celo: qui etiam percussus radijs solis: ardentem (vt aiunt:) emittit fulgorem. Huius lapidis color significat speciem qua rapimur ad celestia: cum videlicet prouocati verbis Christi (qui est verus sol) incipimus inflammari radijs charitatis illius. Sic Andreas qui amore celestis patrie reliquit seculum ⁊ secutus est Joannem Baptistam: mox vt mansit cum Christo duobus diebus tactus radijs amoris eius adhesit illi ⁊ factus est discipulus eius. Tertium fundamentum Calcedonius. Iste lapis similis est pallentis ignis quasi lucerne: ⁊ fulget magis sub diuo q̃z in domo. Huius lapidis species significat ardorem humilem charitatis: qui aliquando quidem itus manet occultus: sed tandem per opera producitur in lucem: ⁊ qualis prius esse potuerunt: cum tempus exigit reuelatur. Possumus autem hanc virtutem ascribere Jacobo fratri Joannis: qui vt ostenderet quanta charitas lateret in pectore eius: primus iter omnes apostolos sustinuit passionem. Unde ⁊ ijsdem lapis sculpere se volentibus resistit: quia non sicut nõnulli qui campum certaminis postulasse visi sunt: vt quasdam formulas perfectionis relinquerent suis posteris p sculpturam sicut Petrus ⁊ Paulus sed magis voluit cito dissolui ⁊ esse cum Christo. Quartum fundamentum Smaragdus. Iste lapis summe viridatis est habens colorem purissimi olei. Huius lapis color: significat illam perfectam fidem que per charitatem operatur diffusa vtiq3 in cordibus nostris per spiritum sanctum: qui datus est nobis. Hanc virtutem possumus ascribere beato Joanni cuius est liber iste: q abundantius repletus est oleo illo spirituali: quo vnctus est dei filius pre consortibus suis. Unde ⁊ in olei dolio legitur missus vt quasi quidam smaragdus oleo proficere videretur. Quintum fundamentum: sardonis. Iste lapis inferius dicitur esse niger: in medio cãdidus: superius rubeus. Huius lapidis species significat pfectũ illũ virtutũ quez notat in quibusdã psalmista: cũ dicit. Ibũt de virtute in virutẽ. Nempe: q2 ⁊ si niger color prenotat ignorãtiã: ipsa tñ ignorãtia vertitur in virtutẽ humilitatis: q̃ magna est ⁊ vtilis sup oẽs virtutes. Huiuscemodi aũt color2 varietas ascribi poterit Phylippo q ignorans a principio magnam bonitatẽ dei predicauit christũ esse filiũ ioseph a nazareth ciuitate: q inde pductus ė ad cãdorẽ veritatis: qñ ait Petrus. Tu es christus filius dei viui: ⁊ ad vltimuz pductus est ad coronã martyrij. Sextũ fundamẽtũ sardius. Iste lapis colorẽ habet sanguinis tãtũ: ⁊ significat oimodã pfectionẽ matyrij. Sexto. n. die passus ė dñs ⁊ ripuit genus humanũ a morte: redimens illud sanguine suo. Que vz pfectio martyrij ascribi potest Bartholomeo q decoriatus ab infidelibus: durã sustinuit passionẽ. Septimũ fundamẽtũ crisolitus. Iste lapis fulget quasi aurũ: ⁊ scintillas emittit ardẽtes. Significat autẽ sapientiã dei: de qua pcedũt verba flãmãtia ad accẽdenda corda audientiũ ad amorẽ dei. Hec autẽ virtus ascribenda ė Matheo primo inter quatuor euãgelistas q scribẽs euangelicaz veritatez: ſm litterã verbis spiritualibus ⁊ ignitis que pcedũt ex ipsa eãdẽz virtutez inflãmataz reliquit. Octauũ fundamentuz berillus. Iste lapis si positus fuerit in sexangulã formã: lucet q̃si sole pcussa. Qui etiã tante caliditatis esse dicitur: vt calefaciat manũ tenentis euz. Natura huius lapidis significat operis pfectionẽ: de qua dñs ait. Sic luceat lux vestra corã hominibus vt videant opera vestra bona: ⁊ glorificent patrez vestrum qui

in celis est. Nihil est aūt: qd̄ ita calefaciat frigida corda hominū infirmoruz: quomodo exemplū boni operis: quo solū bonum pronūciare queūt q̄ animales sunt itellectu. Hac virtutē ascribere possumus Thome: q̄ missus predicare in india: exemplo boni operis: animales homines illius p̄uincie ex parte maxima cōuertit ad fidez. Nonuz fundamentum Topacius: qui valde esse dicitur preciosius. Iste lapis similis est auro purissimo atq3 serenissimo celo splendens quam nimis supra ceteros lapides: maxime cum tangitur solis splendore. Huius lapidis species significat vitam cōtemplatiuam: que clara satis est in se ipsa: sed clarior efficitur visione dei. Hanc virtutem possumus ascribere Jacobo fratri domini: qui clarus quidem habitus est inter magnos apostolos: post obitum Jacobi fratris Joannis: precipuus in consilijs: sed tam longe clarior ex eo q̄ specialiter esset: vocari meruit frater domini. Decimum fundamentum Chrisopaxus. Iste lapis purpurei est coloris guttatus guttulis aureis. Huius lapidis species designat nobilitatem iustitie fulgentem sentētijs sapientie. Hec virtus ascribi potest Jude fratri suprascripti Jacobi: qui inter cetera doctrine sue verba etiam epistolam scripsit connumeratam inter eas: que vocantur canonice. Undecimū fundamentum Jacinctus. Huius lapidis color mutatur cum aere. Significat autem illam gratiam charitatis: quam describit apostolus cum dicit. Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus. Hanc fortassis ascribere possemus: Symoni: qui cognominatur zelotes: qui quidem prescribitur Jude, secundum Lucam: sed subscribitur secundum Mattheum: si aliquid de eo quod esset proprium inueniremus scriptum. Sed quia alie proprietates alijs assignate sunt: possumus fortassis ꝛ istam huic sancto apostolo assignare. Duodecimum fundamentum ametistus. Iste lapis purpureus est habens similitudinez viole ꝛ rose: ꝛ videtur quasdam flammulas fundere a se ipso. Significat ꝛ ipse nobilitatem vere ꝛ perfecte iustitie: que consumatur sanguinis effusione ob fraternam salutem: dicente de hoc ipso Joanne. Si deus pro nobis animam suam posuit: ꝛ nos debemus pro fratribus nostris: animas nostras ponere. Hec virtus ascribi potest Mathie qui pro merito virtutis ꝛ gratie: annumeratus est cum vndecim: ꝛ factus est socius apostolorum. Hec quomodocunque dicta sunt a nobis ne videremur duodecim apostolorum nomina (: que scripta sunt in fundamentis:) silentio preterire: dantes occasionez ociosis vt sciant per minima contemplari maiora. Quia vero de gloria fundamentorum tam felicia: quam gloriosa dicta sunt a Joanne: superest vt loqueretur de portis in quibus sunt scripta nomina duodecim tribuum filiorum israel. De quibus videlicet portis recte quereretur: quare prius q̄z fundamenta: ꝛ posterius scripta sunt: nisi sciremus manifeste q̄ ipse duodecim tribus que prime fuerunt in fide: nouissime facte sint electione: dicente domino. Erunt primi nouissimi: ꝛ nouissimi primi. Sequitur ergo sermo diuinus ꝛ dicit.

¶ Et duodecim porte duodecim margaritæ sunt per singulas & singulæ portæ erant ex singulis margaritis. T.21

¶ Quod dixerat superius: habebat ciuitas murum magnum ꝛ altum: ꝛ in portis angulos duodecim hoc repetit iterum in loco isto dicens. Duodecim porte: duodecim margarite sunt per singulas: ꝛ singule porte erant ex singulis margaritis: excepto q̄ ibi non est locutus aliquid de margaritis: hic vero esse portas ꝛ angulos ex margaritis expressit. Ut autem constructionis huius vrbis ordinem inquiramus scimus q̄ qui nouam vrbem edificare pro-

ponit:primo inuenit locum in quo edifice
tur:deinde fodiens in altum per circuituꝫ
preparat valla in quibus iaciantur funda/
menta:deinde iactatis fundamentis: edifi
cantur muri nouissime locatis in vrbe por
tis:edificantur domus. Primo ergo inue
nitur locus:⁊ fodiuntur sulci. Secũdo po
nuntur fundamenta ⁊ edificantur muri.
Tertio statuuntur porte ⁊ edificantur do/
mus. Horum primum pertinet ad primuꝫ
statum:secundum ad secundum: tertium
ad tertium. Primo ⁊ eniꝫ tempore eletus
est populus israel: vt fieret i eo preparatio
huius nobilissime ciuitatis. Secundo i ad
uentu domini:electi sunt duodeciꝫ aposto
li:vt essent in fundamẽtis ciuitatis:⁊ post
ipsos filij eoruꝫ ⁊ nepotes in fide de popu
lo qui vocatur gentilis:facti ⁊ ipsi in spiri/
tu filij patriarcharuꝫ:sicut ⁊ per apostolũ
dicitur. Si autem vox christi: ergo Abrae
semen estis. Electi sunt inq̃ꝫ ⁊ ipsi:vt tran
sirent in muros ierusalem:pro qua ⁊ pas/
si sunt ludubria ⁊ verbera in corporibus
suis:adeo vt non diligerint animas suas
vsqꝫ ad mortem. Cum autẽ aduenerit tẽ
pus illud de quo dicit apostolus. Cecitas
ex parte contingit in israel:donec plenitu/
do gentium intrauerit:⁊ tunc omnis isra/
el saluus fiet:necesse erit vt statuant etiaꝫ
porte in muris:per quas vniuersus popu/
lus fidelis intret in ciuitatem reddens in
ea domino vota sua:⁊ offerens in ea sacrifi
cium laudum. Utrum autem de populo
iudaico eligendi sint viri qui designantur
in portis:an potius de gentili: an cõmuni
ter ex vtroqꝫ incertum est. Undecunqꝫ ta
men eligentur albedine margaritarum cã
descent:quia castitas illius temporis ma
gna erit:⁊ veluti lilia rosarum flores: pur
pureas coronas martyrum in candore se
quentur. Sane duodecim margarite per
portas singulas que simul sunt centũ qua/
dragintaquatuor adiutores erunt viroruꝫ
illorum in predicatione euangelij de qua
dicit dominus. Et predicabitur hoc euan
gelium regni in vniuersum orbem in testi
monium omnibus gentibus. Sed querit
quare cẽtumquadragintaquatuor.i.septua
ginta duos:⁊ septuagintaduos:cum moy
ses non nisi septuagintaduos seniores ⁊ do
minus noster iesus Christus septuaginta
duos discipulos designasse narratur. Si.n.
in primo statu post duodecim patriarchas
filios Israel: in quorum vice duodecim
principes de singulis tribubus constituti
sunt in deserto:septuagintaduo seniores ele
cti sunt pariter a moyse: ⁊ nihilhominus
post electionem duodecim apostolorum:se
ptuagintaduo discipuli electi sunt a Chri
sto:oportunius videretur vt in hoc tertio
statu parimodo septuagitaduo viri potius
q̃ꝫ centumquadragintaquatuor.i.septuagi
taduo:⁊ septuagintaduo vocarentur pari
ter a spiritusancto:quatenus i singulis sta/
tibus summa equalitas inesse videret: Sꝫ
notandum q̄ restitutus Job pristine sani
tati septem q̄dem filios ꝑ ãmissis obtinu
it.i.simplices ꝑ simplicibus:cetera oĩa du
plicata recepit. Sic ⁊ in primo statu seculi
quasi simplicia recepit dñs de populo isra
el:simplicia nihilhominus in secũdo đ po
pulo q̄ dicebat gẽtilis.in.3.vero q̃si dupli
cata:q: de vtroqꝫ populo colligentur ele/
cti. Et bñ in duodenis ꝑsonis simplex i tri
bus statibus similitudo tenet:i reliquo ve
ro multiplicitas in eo statu qui proprietate
vt sepe dixi:mysterij ꝑtinet ad spiritũ san
ctũ:q: sic idẽ spiritus simplex est in substã
tia: vt tñ multiplex sit:opulẽsqꝫ in donis.
Inde ẽ q̄ orat eliseus vt fieret i eo duplex
spiritus helye. Inde ait apostolus de xp̄o.
Ascẽdens in altũ captiuam duxit captiui/
tatẽ dedit dona hominibus. Igit margari
te duodene que vise sunt i portis ciuitatis
predicatores erũt euangelice veritatis tp̄e
quo israel cõuertet ad dñꝫ:qñ ⁊ helias vẽ
turus est:vt ꝯuertat corda patrũ ad filios.
Adherebũt autem duodecim portis sicut
72.discipul᷑.12.apostolis xp̄i iesu. De q
bus vꝫ portis iam superius dictum est: q̄
tres earum manent ab oriente: tres ab aq
lone:tres ab occidente: ⁊ tres a meridie.

Quare hoc? Ut in singulis partibus ci
uitatis mysterium rutilet trinitatis. Non
solum autem: sed in ipso corpore ciuita/
tis additis suburbanis & vicis. Cur au/
tem in quinq3 partibus potius quam in
sex aut in septẽ: in ope psalterij decẽ cordarũ
plenius assignauimus rationem. Quod
autem alie porte: ab oriente: alie ab oc/
cidente: alie ab austro: vel meridie esse
scribuntur: ad differentiam gratiarum
referendum est: quia alij per spiritum
datur sermo sapientie: alij sermo scien/
tie: alij fides: & his similia. Alie ete/
nim porte sunt ab oriente: quia aliqui
bus Sanctorum data est prerogatiua fi/
dei: in qua est ortus veri luminis: &
ostensio lucis. Alie sunt ab Aquilone:
quia aliquibus concessa est virtus pa/
tientie: qua possint resistere nequissimo
spiritui aquilonis: adeo vt pulsati diu/
tius non flectantur: sed pugnent aduer/
sus eum: perseuerantes in patientia vsq3
in finem. Alie sunt ab occidente: q2 nõnul
li respiciẽtes casum mundi: & occasum lu
minis huius: spernunt presentem mun/
dum & gloriam ipsius. Alie sunt a me/
ridie: quia pleriq3 tacti plenius calore
veri Solis: exultant in gaudio Domini
Dei sui. Quod ergo terne & terne sunt
porte: ad sacrum mysterium Trinitatis
referendum est. Quod vero a quatuor
partibus: causa mysterij dicta est. De/
niq3 & ipsa ciuitas cum suburbanis & vi/
cis suis: nihil habet minus ab eodem my
sterio. Sequitur.

T.22 ¶ Et plateæ Ciuitatis similes
auro mundo: tanquam uitrum ꝑ
lucidum.

¶ Hoc iam superius dixerat de ciuita/
te: ad quam pertinent proprie ipse pla/
tee: ad differentiam murorum qui leuan
tur in altum. Ad muros etenim qui
sunt in circuitu: pertinet perfectio actio/
nis. Ad plateas que intus sunt inte/
gritas contemplationis. Unde & in can
ticis scriptum est. En lectulum Salo/ Canti.
monis sexaginta fortes ambiunt ex for
tissimis Israel: omnes tenentes gladios
& ad bella doctissimi: propter timores
nocturnos. Lectulus sane Salomonis:
ipsa ciuitas est: fortes qui ambiunt: ipsi
muri qui dati sunt exterius ad defensio/
nem ciuitatis. Et bene platee ipse ci/
uitatis: auro mundo: simili vitro per/
lucido: similes esse perhibentur: quia
corda contemplantium deum: munda
sunt & perspicua: dicente domino. Bea
ti mundo corde: quoniam ipsi deum vi/
debunt. Sequitur.

¶ Et templum non uidi in ea. T.23
Dominus enim Deus omni//
otens: templum eius est & a/
gnus.

¶ Idcirco (inquit) non vidi templum
in illa Hierusalem: quia pater & filius sunt
templum illius. In templo etenim manu
facto: quod hedificauit Salomon erant
Pontifices & Sacerdotes constituti vt
docerent populum legem Domini: & of
ferrent pro eo Sacrificium: & pro deli/
cto: & pro peccato. Similiter: & si mul/
to dignius: venerandum illud Capi//
tulum: quod fundatum est Rome: &
pro Templo: constitutum est in Eccle/
sia: vt ab eo accipiant fideles decreta
& legittima vite Christiane: in quo: &
qui presidet summus Pontifex: vicem
Christi gerit in terris: donec veniat ipse
qui est Summus Pontifex: requirere
oues suas: & visitare illas: sicut visitat
Pastor Gregem suum: in die quando
fuerit in medio ouium suarum dissipa/
tarum. In ciuitate autem illa que sur/
sum est: neq3 Templum manufactum
necessarium est: neq3 conuentum Sa/
cerdotum ad docendum iterum popu/
lum viam Dei: quia Dominus omni/
potens cum filio suo: omnia est in om/

nibus: docens electos suos omnem veritatem: non iam per elementa muta: sicut in hac vita presenti: sed per spiritum suum quem dedit nobis: & daturus est abundantius in die illo. Unde & mox subditur.

T.24 ¶ Et ciuitas non æget sole: neque luna: ut luceant in eas: quia claritas dei illuminabit eam: & lucerna eius est agnus.

¶ Id est: neq; viro spirituali egebit qui doceat ibi electos spiritualem intellectum: neq; animali qui doceat eos superficiem litere: quia claritas diuine sapientie docebit eos omnem veritatem suijpsius: qui est id quod est: & homo Christus Iesus erit ei pro lucerna: vt in ipso sciant & admirentur magna opera Domini: & exquisita in omnes voluntates eius. Quecunq; etenim archana: quecunq; occulta iudicia admirantur homines in hac vita presenti: nuda erunt omnibus in die illo: & absque enigmate manifesta. Quia vero q̃d futurum erit in ea post diem nouissimum: etiam ante diem ipsum: & maxime in tempore illo: quo statuentur in ea porte: incipiet consumari. Sequitur consequenter: & dicit.

T.25 ¶ Et ambulabunt gentes per lumen eius: & reges terræ afferẽt gloriam suam & honorem in illam.

¶ Erit autem precipue illud cum Dominus Iesus ponet omnes inimicos suos sub pedibus suis: & cum Regnum quod est subter omne celum: dabitur populo Sanctorum altissimi. Unde & mox subduur.

T.26 ¶ Et portæ eius non claudentur per diem: nox enim non erit in ea: & afferẽt gloriam & honorem gentium in illam.

¶ Tempori Regni Babylonici: quod & recte vocari potest: tempus tenebrarum in sex etatibus mundi: imponetur finis: vt Regno eius (vti supra dixi) destructo: perficiatur in septima: quicquid minus erit in structura Hierusalem: & vocatione vniuersi populi: qui futurus est in ea: quatenus in futuro seculo: quod erit velut octauum: vniuersa que pertinent ad eam: appareant consumata. Quod ergo dicit. Porte eius non claudentur per diem: nox enim non erit in ea: & afferent gloriam & honorem gentium in illam: ad septimam (vt iam dixi) etatem: referendum est. Erunt enim tempore illo aperte ianue: quia publice patebunt omnibus viscera pietatis: vt intret qui voluerit: & efficiatur ciuis Hierusalem. Et hocipsum: non in caligine ignorantie: sicut vsq; ad presens: sed in plenitudine intellectus. Unde & in Daniele scriptum est. Qui docti fuerint: erunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos: quasi stelle in perpetuas eternitates. Nec obprobrium: aut erubescentia erit illo tempore ecclesie Sanctorum: sicut aliquando: sed decus: sublimitas: & maiestas: quia gentes conuerse ad Regem Christum: conferent gloriam: & honorem suum in illam clarissimam Ciuitatem: vt possint & ipse esse participes glorie ipsius: prosternentis se humiliter vestigijs Sanctorum: & optantes vt memores sint eorum in orationibus suis. Sequitur. Dan.

¶ Nec intrabit in eam aliquid coinquinatum & faciens abhominationem & mendacium ni- T.27

ſi qui ſcripti ſunt in libro vitæ agni.

℃ Subauditur: ſicut cum adhuc regnaret Babylon in aquis ſuis: ⁊ ipſa Hierusalem: peregrinans apud eam ſm̄ aliquam ſui partem: teneretur captiua: ⁊ adhuc eſſent zizania commixta tritico in agro mundi: niſi qui ſcripti ſunt in libro vite agni: ideſt illi ſoli imitaturi ſunt: qui ſcripti ſunt in libro vite ⁊ agni. Sequitur.

Cap. 22 Tex. 1 ℃ Et oſtendit mihi flumē aquæ viuæ ſplendidum tanquam criſtallum procedens de ſede dei: & agni in medio plateæ eius.

℃ Queris quod ſit flumen iſtud? Qui ſitit (inquit dominus) veniat ⁊ bibat: ⁊ flumina de ventre eius fluent aque viue: hoc (ait) dicebat: de Spiritu quem quem accepturi erant credentes in eum. Joan. Notandum vero: ꝙ non ſemper nomine ſpiritus: intelligenda eſt illa perſona Trinitatis: que vocatur Spiritus Sanctus: ſed aliquando accipiendum eſt pro ipſa perſona: aliquando pro aliquo donorum eius: iuxta illud Helyſei. Oro vt fiat ſpiritus tuus duplex in me. Sic ⁊ in hoc loco: flumen quod procedit de ſede: quēadmodum ⁊ flumina manantia de ventre credentis: ad dona Spiritus Sancti: que data ſunt eccleſie: vt ſint eius: referendum eſt: quamuis ⁊ ipſe ſpiritus qui Deus eſt: ⁊ vna in Trinitate perſona: datus nobis eſſe dicatur: dicente Apoſtolo. Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum qui datus eſt nobis. Procedit autem de ſede Dei flumen aque viue: quia extra catholicorum eccleſiam: non datur alicui donum Spiritus Sancti: ⁊ quia dum ſancti viri proferunt verba flammantia corda fidelium qui audiunt illa ad amorem Dei ⁊ proximi per donum Sancti Spiritus inflammantur. Unde ſcriptum eſt in actibus Apoſtolum. Adhuc loquente Petro cecidit Spiritus Sanctus ſuper omnes qui audiebant verbum. Et bene ipſum flumen aque viue eſſe perhibetur: quia Spiritus (inquit Dominus) eſt qui viuificat: caro autem non prodeſt quicquam. Et Apoſtolus. Factus eſt primus Adam in animam viuentem: ſecundus Adam in ſpiritum viuificantem. Unde ⁊ idem flumen ſplendidum eſſe dicitur: quaſi cryſtallum: quia vbi Spiritus domini: ibi ſplendor: vbi ipſe non eſt: ibi cecitas animi: ⁊ obcecatio mentis. In medio vero platee eius dicitur eſſe ipſum flumen: quia licet omnes Sanctos potet Dominus torrente voluptatis ſue: abundantius tamen illos qui ſedent ad pedes Domini ⁊ quieſcunt: pro quibus ⁊ dicitur. Maria optimam partem elegit: que non auferetur ab ea. Hoc autem flumen aque viue: ſicut ⁊ alia multa bona Angelus oſtendit Joanni: quia perfectis ⁊ capacibus Diſcipulis oſtendunt viri ſpirituales: ſpiritualia verba: non imperfectis ⁊ animalibus: ⁊ qui neſciunt: niſi carnem: quia animalis (inquit homo) non percipit ea que ſunt ſpiritus dei: ſtultitia enim eſt illi: ⁊ non poteſt intelligere: quia ſpiritualiter examinatur. Spiritualis autem iudicat omnia: ⁊ ipſe a nemine iudicatur. Sequitur.

℃ Et ex utraqꝫ parte fluminis lignum uitæ, afferens fructus duodecim per menſes ſingulos reddens fructum ſuum: & folia ligni ad ſanitatem gentium. Tex. 2

℃ Lignum vite Chriſtus eſt: ſimplex quidem in ſe: multiplex in palmitibus: ſeu etiam in propaginibus ſuis. Manet autem ex vtraqꝫ parte fluminis: velut ad dexteram ⁊ ſiniſtram: quia hi qui ſm̄ plus ⁊ minus: per vitam actiuam placent Deo: manent velut ad ſiniſtram: qui autem per contemplatiuam: ad de-

xteram: & tamen in vtrisq; viuit & manet nouus homo: quo & induti sunt: in vtrisque vita Christus habitat & regnat in eis. Quod bene quoq; duodecim fructus profert per singulos menses: quia duodecim fuere (vti iam dixi in hoc opere) principales ecclesie designantes futuras fidelium generationes: & per singulas protulit Christus fructum spiritus: operumq; bonorum: scd'm q vnusquisq; proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic: alius vero sic. Sed & folia ipsius ligni ad salutem gentium: quia per verba Christi que procedunt ex ore fideliums alui facti sunt: hi qui conuersi crediderunt ex gentibus: dicente Apostolo. Fides ex auditu: auditus autem per verbum Christi. Sequitur.

Tex.3 ¶ Et omne maledictum nō erit amplius.

¶ Subauditur sicut aliqñ cum adhuc Ismael & Ysaac manerent in vna domo: & nec dum essent comburende palee a tritico Domini separate. In eo autem quod sequitur

Tex.4 ¶ Et sedes Dei & Agni in illa erunt: & serui eius seruient illi: & uidebunt faciem eius: & nomen eius in frontibus eorum: & nox ultra non erit: & non ægebunt lumine lucernæ: neq; lumine solis: quoniam dominus Deus illuminabit illos: & regnabunt cum eo in sæcula sæculorum.

¶ Quis est qui querat expositionem: vbi ita spiritus palam loquitur: vt prouerbium nullum dicat? Seruitus tamen in illa ciuitate non erit nisi filialis: idest: non adhuc operantium: sed laudantium: sicut scriptum est. Beati qui habitant in Psal. domo tua Domine: in secula seculorum laudabunt te. Sed & frontes in quibus erunt scripta nomina: potius intelligende sunt in spiritu q̃ in carne. Est enim frons anterior pars capitis: & intelligitur in ea memoria cum qua reminiscitur homo Dei sui: & letatur in eo. Et quoniam nomen illud Domini iocundū quo beatificamur in eo: Christus est: a quo Christiani nomen: quod significat illam letitiam: de qua dicit Psalmista. Unxit te Deus: deus tuus oleo letitie pre consortibus tuis: recte nomen ipsum in frontibus electorum scriptum esse perhibetur: q: dum memores sunt semper (vt iam dixi) nominis Dei sui: exultant pre gaudio in corde suo: sicut scriptum est. Memor fui Dei: & Psal. delectatus sum. Sequitur post hoc Sanctus Joannes: & dicit.

¶ Hæc uerba uera sunt & fidelissima: & dominus Deus spirituum prophetarum: misit Angelum suum ostendere seruis suis quæ oportet fieri cito. Tex.5

¶ Hoc iam superius dictum est: ne quis putet friuola que dicuntur ignorans virtutem allegorie: in qua sunt multiplices & spirituales intellectus. Unde & bene dī. Et dn̄s deus spirituū pphetar̄ misit angelum suum ostēdere seruis suis: que op; fieri cito: q: q dedit quōdā pphetis dona sua vt prescirēt que complenda erant in aduentu Saluatoris venientis in mundum: ipse nūc mittet spirituales viros qui per spiritualem intellectum patefaciāt archana mysteria: & ostendant suis suis que oportet fieri cito. Sequitur autem post hoc sermo domini dicentis.

¶ Ecce uenio uelociter. Beatus qui custodit uerba Libri huius. T.6.

¶ Dicit aūt hoc dn̄s per seipsum: vt qui non credit discipulo: credat vel domino & magistro. Sequitur.

¶ Et ego Ioannes qui audiui & uidi hæc.

¶ Subaudit: dico & testificor: hec per semetipsum saluatorem dixisse.

T.6. ¶ Et postquam audissem, & uidissem: cecidi ut adorarem ante pedes Angeli: qui mihi hæc ostendebat. Et dixit mihi. Vide ne feceris. Conseruus tuus sum, & fratrum tuorum prophetarum: & eorum qui seruant uerba libri huius: deum adora.

¶ Hoc iam supius dixerat angelus: siue iste: siue alius: siue circa finem sexte partis: excepto q ibi dctm est. Frm tuorum habentium testimoniũ Jesu: hic iterpositũ est. Frum tuorum pphetarum: vt ibi intelligat dictum de martyrib⁹: hic de pfessoribus xpi: quorum alij testati sunt p fidem: alij p doctrinam canonicam: adhibētes vtriqz: vtrisqz: opa pietatis: sine qbus & fides mortua est: & doctrina inutilis: sicut scriptũ est. Peccatori aũt dixit deus. Quare tu enarras iusti-

Psal. tias meas: & assumis testm̃ meum per os tuum? Et illd. Fides sine opibus mortua

Jacobi est: Uerũtñ Joānes cadit ad pedes angeli vt adoret illum: ipse aũt angelus phibet hoc fieri: dicēs se esse pseruum eius: potius qz precipit adorari deuz: qui opat oia in oibus: qr & dignum est: vt pfecti discipuli exhibeāt reuerētiam spūalibus viris: p quos occulta a seculo mysteria producent ad lucem: & idignum: vt qui nihil hñt qd non acceperunt pmittāt sibi ab hoibus singularem reuerētiam exhiberi: & nō potius illi soli: cuius dono & gratia: sunt id quod sunt. Sequitur.

Tex.7 ¶ Ne signaueris uerba prophetiæ libri huius: tempus enim prope est.

¶ Qui aliqñ audiuit vocez dicētem sibi. Signa que loquuta sunt septez tonitrua: mō itez audiuit angelũ dicētez sibi. Ne signaueris ṽba pphetie libri huius: tp̄s enī ppe est. Quare hoc? Qr illud attribuēdũ est qbusdam ṽbis archanis: designatis in sudario qd fuerat supra caput Saluatoris: istud de his que futura erāt in gñe humano in tpibus suis: vel certe illud referēdũ est ad tp̄s sexti angeli tuba canētis: istd ad principiũ septimi. Uñ & in eodem loco: liber q erat a principio clausus in manu cuiusdam angeli: apparuit aptus. Et in Da-

niele scriptũ est. Clausi sunt signatiqz ſmones vsqz ad tp̄s statutuz. Qr ṽo ex eo tpe Dan.

quo apit liber: ppe esse incipit tp̄s: vt veniat ille quē expectāt fideles: dicēs. Ne signaueris ṽba pphetie libri huius: tp̄s enī ppe est: arguēs eos qui psequunt electos: eo q credere nequeāt ṽbis dei: que scripta sunt in hoc libro: per increpationem subiungit.

¶ Qui nocet: noceat adhuc: Tex.8

& qui in sordibus est: sordescat adhuc: & sanctus sanctificetur adhuc: & iustus iustitiam faciat adhuc.

¶ Et quid inde?

¶ Ecce (inquit) uenio cito: & Tex.9

merces mea mecum est: reddere unicuiqz ſm opera sua.

¶ Bonis qdem bona: & si & malis mala. Repetit autem adhuc tertio: quod secundo iam dixit.

¶ Ego sum. A. &. ω. primus & nouissimus: principium & finis.

¶ Uex in duobus locis ita positũ est: vt oino videat hec vox ptinere ad totā pariter trinitatē: hic aũt qsi ad eũ solũ ptineat q dicit. Ecce venio cito. Sz qr tāta est vnitas: patris: & filij: & spiritus sancti: vt id

pleraq; qd dictum videt de vna psona:intelligat de tribus: vt cum di de deo pre: q solus h; im̄ortalitatez: z si qd hic nō exclu dit in hoc loco: pr̄ z spūs scūs ab eo qd vi det filius dicere de seipso. Ego sū; A. z. ω. s; sicut in pn̄cipio libri subsequēter adiungit. Qui est: z q erat: z q venturus est. Tertio aūt huius vbi repetitio facta est: vt itelligamus vel un p tres solēnes gradus puenire nos oportere ad plenā notitiam deitatis: fm q tribus vicibus z tribus modis facta est reuelatio spūs sancti: z ipleta in q busdam pmissio. Primo n colūba: fm illud donu; qd dat quottidie baptizatis in xpo: scdo in isufflatiōe: tertio i igne. Seqt.

T.10 ¶ Beati q lauāt stolas suas ut sit potestas eoꝝ in ligno uitæ: & p portas duodecim intrēt in ciuitaté. Foris aūt canes: & uenefici: & ipudici: & homicidæ: & ydolis seruientes: & oīs qui amat & facit mendacium.

¶ Qz q̄ta sit glīa illius vrbis: sufficiēter ostēsum est: merito illos vocat beatos q sic p ɔfessionem z veram pniam lauāt stolas suas a pollutiōe pctōꝝ: vt p portas duodecim mereant igredi in ciuitatem. Sūt enim stole qbus idui mur opa iustitie: que tñ polluunt sepe sepius velut sanguie mortuoꝝ: dū inter ipsa bona opa que agimus: multa qbus polluant: quottidie cōmittimus mala. Qui aūt lauat illa p ɔfessionez z studet manere in mūditie scitate: icipit hic ptātem sumēdi de ligno vite: dū nō ad iudiciū z ɔdēnationez accipit corpus xpi: s; ad ɔndam vitaz eternam. Utrūq; eteni; repit scriptum: v;: q z q māducat: subaudit sicut expedit: h; vitā eternam: z q idigne māducat: iudicium sibi māducat z bibit. Qui autem lauāt stolas suas: p portas duodecim igrediunt in ciuitatē: nō q oēs intrēt p portas duodecim: s; q: alij quodā mō p portas oriētis: alij p portas aqlonis: alij p portas occidētis: alij p portas austri: vnusq; fm datā sibi grām z opationem iustitie. Sicut enim añ aduētum dñi erāt q dicerent xpi dñi z pōtifices in typo eius q est vus pōtifex z verus xps. Sic z ex eo tpe quo xps venit in mūdu;: nō defuerūt viri sci: q vere reputādi essent in portas ciuitatis ostēdētes z ipsi fidelibus viaz vite. Et illi qde; q digni sunt hoc mō p portas duodecim (hoc est) p doctrinam scōꝝ ingrediunt in ciuitatē. Qui aūt famē patiūtur vt canes: dispgunt ad māducādu; venefici quoq; z ipudici: homicide: auari: z q ydolis seruiūt: oēsq; q amāt z faciūt mēdaciū: relinquent foris: q: nullo mō merētur itrare in ciuitatē p affectū: nec post finem seculi p effectū: s; erit pars illoꝝ (vt supra iā dixit) in stagnū ignis: qd est mors scda. Et ne qs adhuc dubitare presumat de modo reuelationis: seqt adhuc ijs q dicit: ecce venio cito: subsequēter z dicit.

¶ Ego Iesus misi angelū meum testificari uobis hæc i ecclesiis. T.11

¶ Misit hō xps Jesus angelū suū: misit z spūs scūs viros spūales q testificent hec in ɔuētibus electoꝝ. Et ne ɔtēnēdus putet a iudeis dñs Jesus qui dicit ista.

¶ Ego sum (inquit) radix & genus Dauid: stella splendida et matutina. T.12

¶ Ac si diceret. Ne frustra ɔtendāt iudei vētuꝝ adhuc Messiam de semine Dauid fm carnem: eū: v;: de quo dicit Balaam. Orietr stella ex Jacob: vt q̄si cum venerit ipse annūciet hoibus oēm veritatē: q: ego sum ille q z loquor vobis. Et bñ stella splēdida z matutina: q: stella fm q hō: sol fm q deus. Et fm q stella matutina precedit aduētum solis: ita reuelatio humanitatis ipsius: precessit ostēsionez maiestatis: q: ipse verus hō z verus deus. Dicēs autez xps Jesus. Ego su; radix z genus Dauid: stella splēdida z matutina: adiecit z ait.

¶ Et spiritus & sponsa dicūt: ue T.13

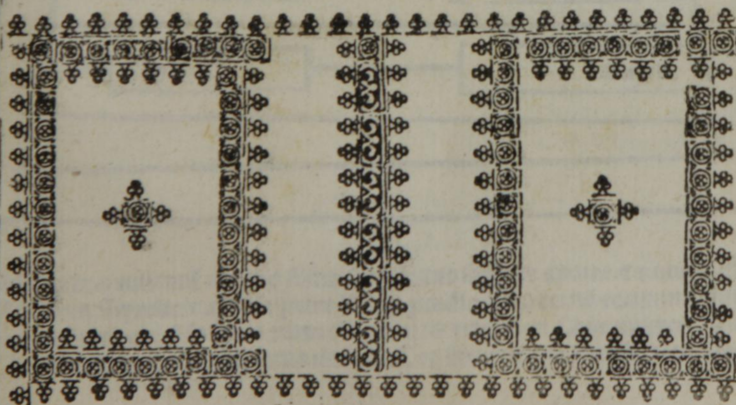
ni:et qui audit dicat:ueni:et qui
sitit ueniat : qui uult:accipiat a/
quam uitæ gratis.
¶ Idest:nõ ego tm̃ inuito hoies ad ga
dia eterna:verũetiã spũs qui testificat:ꝙ
vera sint verba ista:ⱬ sponsa mea:cui dona
ui illũ vt maneat cum ea vsqȝ in eternum.
Uterqȝ ergo dicũt.Ueni:audiẽti verba li
bri huius:ille spũalibus intellectibus : ista
ⱬ verbis:qꝛ ⱬ ille p semetipsum spirat vbi
vult:ⱬ ista loquẽdo ṽba spiritualia docet ⱬ
suadet de regno dei.Uñ ⱬ qui audit auri/
bus cordis:tenet vocare pximum suuȝ ad
gaudia sempiterna celoꝝ:vt studeat ipar/
psal. tiri alijs:qꝺ ab alijs accepit.Qui audit (in
quit) dicat:veni:ⱬ q sitit:veniat:subaudit
ad bibẽdum de torrẽte voluptatis ipsius.
Et ne causet forte de precio:q vult (iquit)
Esa. accipiat aquã vite gratis. Hoc ⱬ lõge ante
p pphetam iaȝ dixerat. Oẽs sitiẽtes veni
te ad aq̃s:ⱬ qui nõ habetis argẽtum ppe/
rate:emite:ⱬ comedite.Uenite:emite abs
que argẽto ⱬ absqȝ vlla cõmutatione vinũ
ⱬ lac.Hucusqȝ loquutus est dñs iesus. Ne
aũt beatus Joãnes : sciens ꝙ aiales hoies
scãdalizarent de ṽbis huius libri nõ intel/
ligẽtes alta mysteria ⱬ pfundas intelligẽ/
tias que in eo sunt:putarentqȝ opus pieta
tis addere textui in aliqbus locis:in qbus
dam ṽo demere ex deo aliqd : vt lucidior
appareret:sicut faciũt heretici in aliqbus
capitulis scripturaꝝ:minatur eis qui hoc
presumerent:ⱬ dicit.
T.14 ¶ Cõtestor ego oĩ audiẽti uer
ba pphetiæ libri huius:siquis ap
posuerit ad hæc:apponet dñs su
p illũ plagas scriptas ĩ libro isto.
Et siqs diminuerit ꝺ uerbis libri
pphetiæ huius:auferet deus par
tem eius de ligno uitæ:et de ci/
uitate sancta:et de his quæ scri/
pta sunt in libro isto.

¶ Nec mirꝝ si peccat (inqt scriptura) vir
in virꝝ:orabit p eo sacerdos:si aũt in deuȝ
peccat:qs orabit pro eo? Jure ergo dãnan
dus est ex cõione ppetua:ob tãte scelus te
meritatis:q aut addẽdo aliqd:aut minuẽ
do sacra dei verba:violare presumit.Et ne
qs ptẽnẽdam crederet sniam ipsius:addit
ẽt qꝺ grauius est:cum ptinus adiungit.
¶ Dicit qui testimoniũ phibet T.15
istorum:etiam amen.
¶ Christus est iste qui ꝯfirmat ṽbuȝ Joã
nis:vnigenitus dei filius:q rñdit:ⱬ dicit.
V Venio cito.
¶ Quare dicit iteꝝ in hoc loco:venio ci
to:qui supius dixerat.Ecce venio cito : ⱬ
merces mea mecum est:nisi qꝛ ibi dixit vt
aiaret humiles. Hic dicit vt deterreat te/
merarios ⱬ supbos? Et qꝛ nouit Joãnes
necessariuȝ fore vt veniat qui vẽturus est:
ⱬ eradat ipsos de supficie terre:rogat etiaȝ
ipse in psona ecclesie:vt cito faciat qꝺ pro·
mittit:dicẽs eidem domino nostro:qui di
cit:venio cito.
¶ Veni domine Iesu. T.16
¶ Ipse est enim finis libri : ipse fructus
spei:ⱬ premium opis nostri:qui venturus
est iudicare viuos ⱬ mortuos ⱬ seculum
per ignem.Cessabũt enim oia hec postq̃
ipse venerit ad iudicium:qꝛ iam non erit:
qd queraf:sed potius qd amet:vidẽtibus
nobis eum sicuti est ⱬ sciẽtibus in eo oẽm
veritatem.Consumato vero libro:ꝯuertit
adhuc Joãnes sermoneȝ ad electos:ⱬ qua
si valefaciens eis : ⱬ dimittens illos cum
benedictione.
¶ Gratia (inquit) domini nostri T.15
Iesu xp̃i cum oĩbus uobis : amẽ.
¶ Sed ⱬ nos referamus ei grãs:qui nos
decursis tãtis pelagis:pduxit ad portum:
orãtes:vt si in aliqbus locis aliter loquuti
sumus:q̃ȝ ipse voluit:prestet indulgẽtiam
delinquenti:qui scit:ꝙ timor eius ⱬ amor
coegit me presumere qꝺ presumpsi : ne qñ
diceret mihi ab ipso:qui dicturus est suo

malo ꝛ pigro:q abscōdit pecuniam quam
accepit. Serue male ꝛ piger:sciebas qꝛ me
to vbi nō semino: ꝛ ꝯgrego vbi nō sparsi:
oportuit ergo te cōmittere pecuniam meā
nūmularijs: vt ꝛ ego veniens recepissem
vtiqꝫ qđ meum est:cum vsuris. Sup quo
obsecro ꝛ vos o fideles:vt sicut ego ꝑ ve/
stra salute laborem tāti oneris assumpti cu
piens dare vobis significationem vt fugia
tis a facie arcus:ita ꝛ vos mihi manū por
rigatis:quatenus si in hoc ipso:aut in alijs
opusculis meis:in aliqbus erraui sicut hō
qđ lꝫ non habeam in ꝯscientia: tñ nec ab/
nuo:nec excuso:ipse qui bonus est indul/
geat clemētia sua:sciēs ipse humilitatem
meam:qꝑ si est qui pie corrigat dum ad vi/
uo:paratus sum suscipe correptionem imi
psal. tās humiliter euꝫ qui dixit. Corripiet me
iustus in misericordia:oleum autem pecca
toris non impinguet caput meum. Qđ si
me celer vocatio dñi subtraxerit ex hac lu
ce: Romana ecclesia cui datum est vniuer
sale magisterium:ꝛ cuius mādato ꝛ licētia
scripsi hec:in presentia culminis sui iubeat
presentari:ꝛ sic eis que digna sunt:auctori
tatem iubeat:vt si qua tñ indigna esse ꝑspe
xerit:digneť obsecro emendare. Si enim il
le summus Apostolus: attulit scripta sua
ad antecessores suos apostolos:ne forte in
vacuum curreret:aut cucurrisset:quanto
magis ego qui nihil sum: nolo esse iudex
meypsius sed magis summus pōtifex qui
iudicat omnes:ꝛ ipē a nemine iudicatur?
Ceterꝝ si in aliquibus locis:aliqua minus
habēt:ac per hoc trahi pñt ab emulis ad
illicitū itellectū:q̄rat diligēter defensor ve
ri in alijs locis opusculoꝝ nostroꝝ:ꝛ inue
niet sufficienter in alio loco lucidum: qđ
in alio forte loco fecit breuitas tenebrosuꝫ.
Si enim nō defuerunt viri iniqui qui de/
prauarent (teste Petro) epistolas Pauli:
ꝛ si Jamnes ꝛ Mambres hoies impij re/
stiterunt Moysi: quāto magis necesse est
vt compleatur id qđ futurꝝ esse testať apo
stolus de subuersoribus veritatis:maxime
cum videamus instare tꝑa illa piculosa in
qbus hec ipsa ꝛ multa alia futura esse pre/
scripsit? Uerꝝ nos in oibus his: fiduciam
bonam habemus ad deum:scientes: qꝛ si/
cut verꝝ est qđ predixit de impugnatione
veritatis:ita verꝝ esse necesse est: id quod
subiunxit. Sed vltra non proficient:insi/
pientia enim eorum nota erit omnibus si/
cut ꝛ illorum fuit.

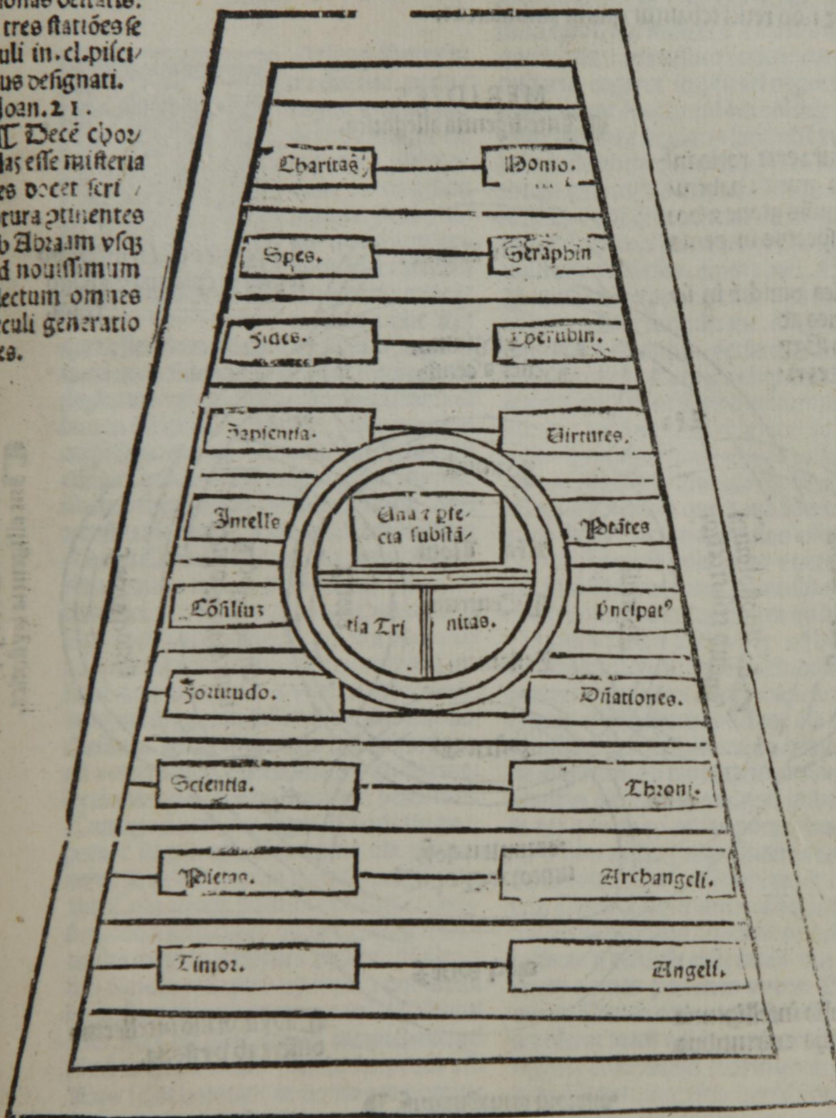
¶ Explicit admirāda Expositio Uenerabilis Ab/
batis Joachim:in Libruꝫ Apocalipsis Beati
Joannis Apostoli ꝛ Euāgeliste. Ue/
netijs in Edibus Francisci Bin
doni: ac Maphei Pasini
socij. Anno dñi. 1527.
Die vero septi/
mo Februa/
rij.

Psalterium decem cordarum Abbatis Joachim. In quo de summa trinitate eiusqꝫ distinctione ꝑ pulchre indagatur. De numero psalmoꝝ ⁊ eoꝝ archanis ac mysticis sensibus. De psalmodia. De modo ⁊ vsu psallēdi simul ⁊ psallētiuꝫ.



Forma psalterij decem chordarum.

Pater.



filiꝰ.

Spiritus sctũs.

In hac figura monstrantur tres quinquagenas psalmoꝝ pp tres psonas deitatis: ꝛ tres statiões seculi in .cl. piscibus designati. Joan. 21.

Jo.32 Decē chordas esse misteriales docet scri
He.12 ptura ptinentes ab Abraam vsq; ad nouissimum electum omnes seculi generationes.

Idcirco primuz cornu psalterij non est acutuz sicut duo alia inferiora: qa pater manēs in culmine maiestatis missus nō legit: sed tm̄ filius ꝛ spiritus sanctus ad nostras angustias missi sunt.

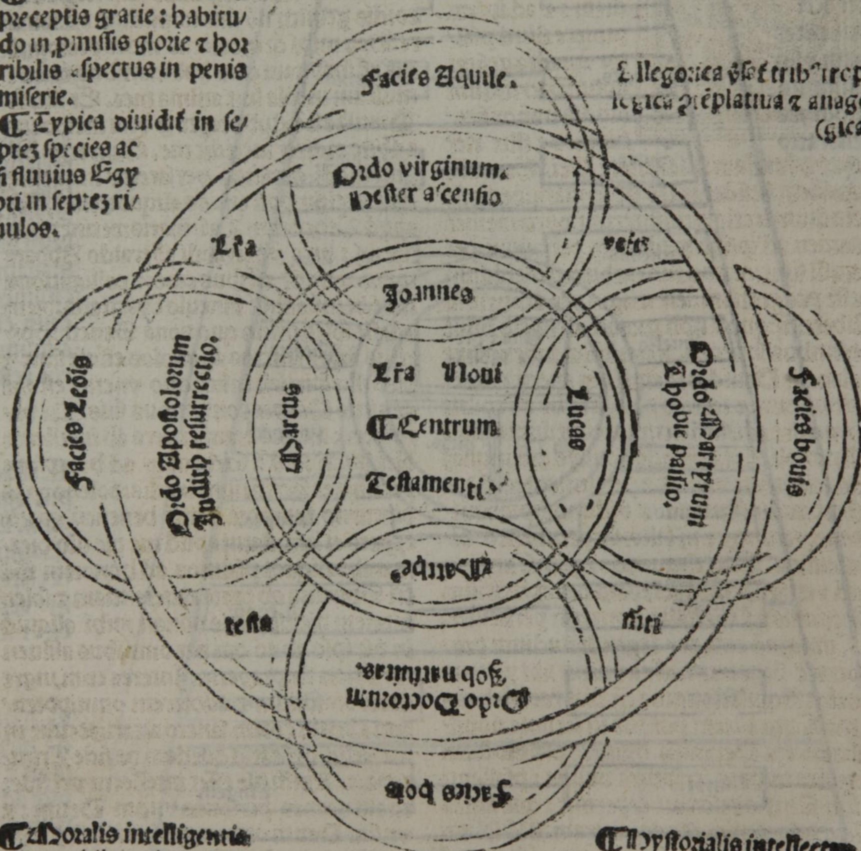
Nota q̄ hō prelatus est oībus ordinibus angeloꝝ pp verbum patris humanam carnem assumēs: vt gradum chorde decimum qui corrui restauraret.

Moyses scripsit legis decalogum. Exo. 34. Paulus vo decez scripsit ecclesijs verbuz crucis. 1. cor. 1.

Prima chorda incipit a timore ꝛ ascendit vsq; ad altitudinem charitatis.

Lu.18 Nota q̄ duo mittunt ab vno filius. s. ꝛ spiritus sanctus a patre. ꝛ vnus mittit a duobus: idem: vz:
Jo.14 spūs. Unde in Symbolo. Qui a patre filioq; pcedit: qđ greci nō recipiunt: dum nō intelligunt illum
Phi.1 cecum imitātes: qui stās secus viam clamabat: Kyrieleison. i. dñe miserere. Nō enim in via veritatis que Christus est ambulāt: sed secus aberrāt. Confitent (inqt) se nosse deum: factis autem negant.

Ezec. 1 ¶ Quum aspicerem animalia apparuit rota vna super terram: secus ea habens quatuor facies: & aspectus rotarum & opus earum quasi visio maris: & vna similitudo ipsarum quatuor: & aspectus earum & opus earum quasi sit rota in medio rote per quatuor partes earum euntes stabant & non reuertebantur quum ambularent.



¶ Incipit prefatio in Psalterij decem chordarum Abbatis Joachim.



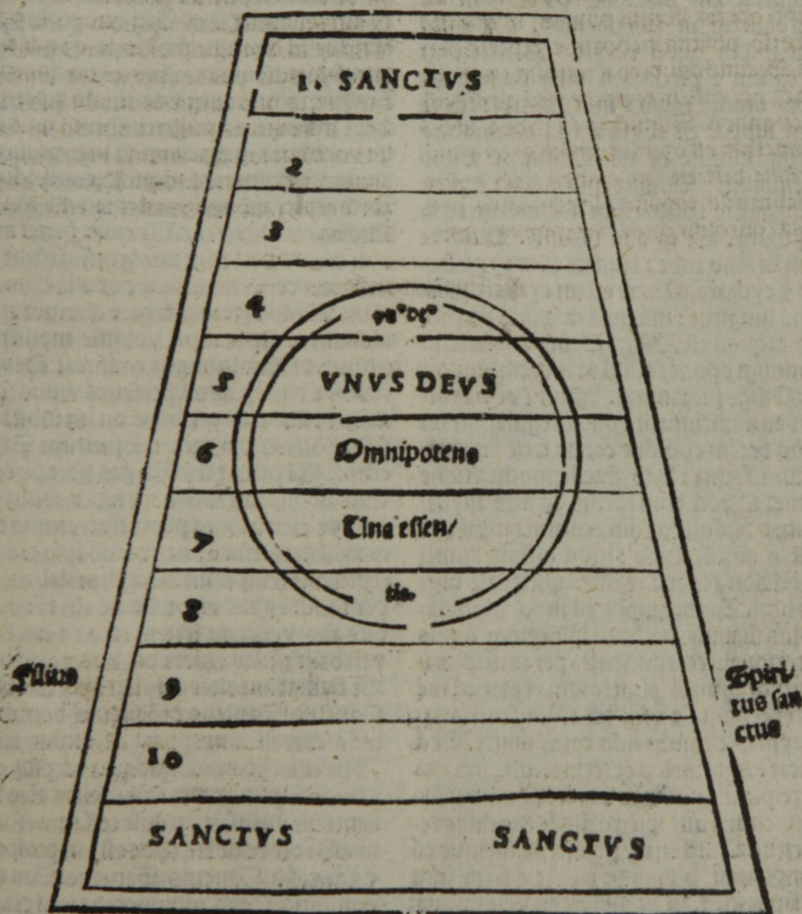
Antiqua Patrum traditione perlatū est vsqꝫ ad modernos: magni esse premij psalmodiam: ⁊ ad ipsam ptinere illud psalmi quadragesimi noni. Sacrificium laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo ostendam illi salutare Dei. Et multi quidem desiderantes sapientiam: dederūt studium lectioni: institerunt doctrine: nec tamen ad ipsius medullam peruenire: permissi sunt: q: non sunt arbitrati intrādum esse per gratiam: sed magis per arbitrium liberum: quod non profuit ab initio innitentibus super eo. Non enim inuenerunt clauem Dauid: nec eum qui aperit diligētibus eam: ⁊ iccirco palpātes in circuitu: inuenire aditum nequiuerunt: iuxta illud Apostoli. Tota die addiscentes ⁊ nunquaꝫ ad scientiam veritatis peruenientes. Hoc sicut audiuimus: sic ⁊ vidimus: probauimus vtrunqꝫ: ⁊ ni fallor: experimento didicimus. Eraꝫ aliquando egoipse anxius ad verba Dei: ⁊ querebam per exercitium lectionis ad veritatis notitiam peruenire. Cumqꝫ ad eam per legendi studium properare flagrarem: assummens sibi pennas velut Aquile: longius q̄ꝫ erat recedebat a me. Cum autem positus in feruore nouissimo: cepi Dei causa diligere psalmodiam multa mihi in scriptura diuina: psallenti sub silentio reserrari ceperunt: que antea legendo vestigare nequiueram. Nō solum ante: sed ⁊ iaꝫ tunc sentire incipiebam: qd illud fit quod in alio psalmo scriptum est. Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculoꝝ laudabunt te. Sed cum mihi qui (vt iam videbatur) cogitatione ⁊ auiditate illius superne ciuitatis habitatoꝛ effectus fruebar ſm interioꝛem hominem: non modica visione pacis: accidere illud quod sibi multi (⁊ si frustra accidisse queruntur) vt rursum ecclesie cura rei familiaris cogeret implicari negocijs monasterij: que ſm cuiusdam coloris sui speciem: aut vere secularia sunt: aut pene secularia iudicanda: compulsus sum iteꝝ cum cordis gemitu nō sine formidine exclamare: Heu mihi q: incolatus meus prolongatus est: habitaui cum habitantibus cedar: multum incola fuit anima mea. Et illud. Precisa est velut a texente vita mea: dum adhuc ordirer succidit me. Cum ergo huiuscemodi gemitus versaretur in mente mea: accidit post annos aliquot: cum esseꝫ apud Cenobium Case maris: detinētibus me ibi: viro venerabili Geraldo Abbate ipsius domus ⁊ fribus eius: ⁊ colligātibus me sibi insolubili vinculo charitatis: diem adesse solēnem: in quo dona Sancti Spiritus super sanctos apostolos effusa sunt ⁊ oleo illo spiritali infusa quo vnctus est vnigenitus Dei pre consortibus suis. Q: vero non omnino eram expers ab intellectu olei sancti: sed ⁊ sciebam ꝙ ad hocipsum pertineret sacrificium laudis: dolens ꝙ tā diuturno tempore tanti beneficij gratia expers etiam: statui apud me die illo dicere mihi aliquot psalmos ad honorem Sācti Spiritus ob tante reuerentiam ⁊ solennitatem diei: sperans donari mihi aliquid in die ipso ab eo qui dat omnibus affluenter ⁊ non improperat. Interea cum ingrederer oratorium ⁊ adorarem omnipotentem Deum coram sancto altari: accidit in me velut hesitatio quedam de fide Trinitatis: ac si difficile esset intellectu vel fide: etiam omnes personas vnum Deum: ⁊ vnum Deum omnes personas. Qḋ cum accideret oraui valde: ⁊ conterritus vehementer compulsus sum inuocare Spiritum Sanctum: cuius sacra solennitas presens erat: vt ipse mihi dignaretur ostendere sacrum mysterium Trinitatis: in quo

nobis promissa est a Domino omnis noticia veritatis. Hec dicens cepi psallere: vt ad propositum numerum peruenirem. Nec mora occurrit animo modo forma Psalterij decacbordi: & in ipsa tam lucidum & apertum sacre mysterium Trinitatis: vt protinus compellerer clamare. Quis Deus magnus sicut Deus noster? Tu es Deus qui facis mirabilia. Et illud. Magnus dominus Deus noster: & magna virtus eius: & sapientie eius non est numerus. Igitur (donante ipso) mox sub scripti operis librum primum in ipso monasterio positus inchoaui & experte perfeci. Secundum vero & tertium: non ibi tunc: nec eodem tempore: sed quasi post duos annos. Siquidem in tribus libris distinctum est opus istud: sm ꝙ tres sunt persone deitatis: in quibus fidei nostre pulchritudo consistit. Et quamuis post opus concordie quod incepimus primo. Et expositionem Apocalipsis: que (ignorante me omnimodis exitum rei:) nescio qua Dei prouidentia ex eodez primo opere nascendo: processit Spiritui Sancto: qui & donat quod exhibemus hoc tertium opusculum: dedicare decreuerim: ꝗ tamen nihil est in rebus creatis: quod sic attribuatur vni persone: vt alienum sit a regno & operatione duarum: non inconuenienter in hocipso: mysterium rutilat Trinitatis: dum primus liber in quo agitur de vase musico: proprietate alti mysterij attribuitur Patri: a quo omnia. Secundus in quo agitur de numero psalmorum & sapientie diuine: per quam omnia. Tertius in quo agitur de modo psalmodie: & institutione psallentium eidem sancte vnctioni: in qua omnia: que cum sit gaudiuz & exultatio summi Dei: eos quos sacris replet muneribus: letos efficit & iocundos.

Explicit prefatio.

¶ Incipit Psalterij decem chordarum liber primus. De contemplatione Trinitatis.

Exemplar & figura materialis Psalterij hic ponit Distinctio prima.



GEnera plura esse: ⁊ vtillima: traditio antiquorum qui in eis mysterialiter inseruiebant: insinuat: ⁊ superstitiosa exhibitio modernorum qui ad hoc incassum: quinimmo non impune: vt aliquando occupentur in eis: multorum experientia facit esse commune. Que cum plura sint ⁊ nota pluribus: nullum tamen sortitum est solenne nomen eque vt psalterium decachordum: quia nullum: quantacunque sint alia: aut preponatur ei: aut equetur in sacramentis. Est enim vas ipsum quod vocatur Psalterium: egregium ⁊ preclarum inter omnia: aut super omnia musica instrumenta: cui tamen suppar est Cythara in diuinis mysterijs: dicente de eis Dauid in Libro psalmorum. Sumite psalmum: ⁊ date tympanum: psalterium iocundum cum
ps.150 Cythara. Et in alio psalmo. Laudate eum in sono tube: laudate cum in psalterio ⁊ cythara. Quare etiam cythara psalterio iungitur: nisi quia maximo illi precepto: quod est: Dilige Deum: necessario coniungi oportet aliud mandatum: quod est: Dilige proximum. Igitur (vt iam dixi) vas musicum: est opus. s. regulatum habens decem chordas coram facie sua: pulchrum forma: sono gracile: modulatione suaue. Quod cum totum sit arte mysticum: ⁊ diuinitus adinuentum: nihil potest in eo esse sterile: nihil cassum: nihil quod non sonet ⁊ resonet spirituale mysterium. Tanta quippe est in eo modulationis suauitas vt dum ipse quoqꝫ sonus exterior: aures tinniendo percutit: plurimumqꝫ animos auditorum rapiat ad mentis excessum: ⁊ vsqꝫ ad effundendas lachrymas demulcendo compungat. Sed vacat omne melos exterius: cum interna percipitur cantilena: ⁊ dulcedo corporalis despicitur: cum spiritualis iocunditas reperitur. Quid enim potest esse suauius contemplatione diuina? ⁊ per ea que facta sunt in sapientia Dei: ad eius qui fecit omnia: speculationem venire? Sic enim scriptum est per Apostolum. Inuisibilia enim ipsius per ea que facta sunt a creatura mundi intelligentia conspiciuntur: sempiterna quoque virtus eius: ⁊ diuinitas: ita vt sint excusabiles. Quod si ita est: frustra se nonnulli de tarditate intellectus excusant quasi impossibile sit: ⁊ supra humane capacitatis mensuram extendere se: quoquꝫ ad intelligentiam creatoris: quod vtiqꝫ non esset: si non ⁊ illud verum fuisset quod scriptura testatur: dicens: Spiritus scrutatur omnia: ⁊ etiam profunda Dei. Sed que profunda? Nunquid non alia profunda q̃ que fide tenemus? Minime. Quis enim quocuqꝫ intellectu: quocunqꝫ subtilitatis ⁊ perspicacitatis ingenio fingeret Deum vnum: ⁊ non esse trinum ⁊ vnum: nisi vniuersa facies scripturarum idipsum concorditer personaret? nisi duo pariter testamenta in idipsum concurrerent. Ut enim pretermittam cetera que longe lateqꝫ diffusa sunt testimonia veritatis. Quid vox illa clamantium Seraphyn in Esaya: ⁊ quatuor animalium in Apocalipsi voluisse monstratur: nisi vt omnis lingua confiteat Deum vnum ⁊ trinum: tres. s. personas vnius substantie: siue tres personas vnam substantiam: patrem ⁊ filium ⁊ Spiritum Sanctum. Ita enim dicit Esayas Propheta. Uidi dominum sedentem super solium excelsum ⁊ eleuatum: ⁊ plena erat omnis terra maiestate eius: ⁊ ea que sub ipso erant: replebant templum: Seraphin stabant super illud: sex ale vni: ⁊ sex ale alteri: duabus alis velabant faciem eius: ⁊ duabus velabant pedes eius: ⁊ duabus volabant. Et clamabant alter ad alterum: ⁊ dicebant: Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus deus exercituum: plena est omnis terra gloria eius. Joannes quoqꝫ in idipsum conueniens: quatuor animalia senas alas habentia: se vidisse ⁊ audisse testatus est: clamantia die ac nocte (hoc est) in prosperis ⁊ aduersis: Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus Deus omnipotens: qui erat: ⁊

qui est: ⁊ qui venturus est. Hec vox san-
ctorum frequens: iugis ⁊ communis ele-
ctorum confessio. Nullus sanctum animal
esse potest: qui huius excellentiam profes-
sionis ignorat. Quis est enim catholicoꝝ
omnium: nisi frustra sibi nomen orthodo-
xum ascribat: qui hoc die nec etiā non cla
met? qui deū omnipotentem non vnum cō
fiteatur ⁊ trinum? Omnes hoc vna voce:
vna confessione fatentur. Est enim Deus
vnus sine confusione personarum: trinus
in personis: sine diuisione substātie. Sem
per est id quod est: nec vnquam potest esse
nisi trinus ⁊ vnus. Non potest immutari:
non potest diuidi: nō pati: non minui: nō
augeri: sed sicut scriptum est. Apud quem
non est transmutatio nec vicissitudinis
obumbratio. Non maior est in tribus per
sonis ꝗ̃ in singulis: quia nec maior poten
tia: sapientia charitas esse potest: qua po-
test: sapit ⁊ amat pater: nec maior qua
potest sapit ⁊ amat filius: nec maior qua
potest: sapit ⁊ amat spiritus sanctus. Hec
substantia que deus est: vna est: ⁊ summe
vna ⁊ supra ꝗ̃ dici possit simplex est: ⁊ vna
natura. Nec negamus trinitatem in vni-
us confessione substantie: sed partium scis-
siones: quas carnalis sibi fingit intellectus
horremus veracissime enim tres personas
hoc vnum: ⁊ hoc vnum tres personas: pie
ac fideliter confitemur patrem a nullo: fili
um a patre: ab vtroqꝫ paraclitū. Nasci solū
filiū a solo patre: spiritum vero sanctū ab
vtroqꝫ procedere. Tres itaqꝫ vnum sunt: ⁊
vnum tres: non diuisi natura: vt terra: aq̃:
⁊ ignis: non personarum disiunctione: vt
tres homines eiusdem nature: non situ lo-
corum: vt stagnū: ⁊ fluuius deriuatus ab
ipso: sed nec omnino vt omnia que creata
sunt: quia non potest opus opifici: aut fa-
ctura coequari factori suo: nec potest figmē
tum in eū qui se finxit operatione substol
li. Quia tamen inuisibilia eius que exsupe
rant oēm sensum: nō potest infirmitas capti
uitatis nr̄e nisi per res visibiles contēpla
ri studeat saltem seipsum homo: cum de il

la maiestate loqui cupit: ad creaturas nobi
liores contemplandas extendere: vt est in
rebus visibilibus: lux ⁊ in inuisibilibus ꝓ-
pria que hoc cogitat anima ⁊ seipsum ho-
mo cōprehendere potest: inueniet in seipso
similitudinem dei. Si etiam semetipsum
cōprehendere nequit: studeat incunctāter
credere spiritualibus viris quibus datus
est spiritus scrutans omnia ⁊ etiam ꝓfun-
da dei ⁊ suam imprudentiam ab hac teme
ritate cōpescat: Iniquum est enī in circū-
scriptum lumen corruptibilibus coequare
corporibus: quibus stultum est vel animā
aut angelum compare: ⁊ satis est infidelis
⁊ improbus qui seipsum discutere nesciēs:
deum qui supra se est: (sicut vere est:) com
prehendere se posse ratione confidit. Non
igitur diuinam substantiam aut vnum de
um: quem trinum esse audis: sic in tres ꝑ-
sonas diuisam putes: vt tria diuisa arbitre
ris sicut oliua: mirtum: ⁊ palmam: que di-
uerse sunt natura ⁊ genere: sed nec vt tres
oliuas: que vnius sunt nature: sed tamen
corporū ꝓprietate disiuncte: neqꝫ vt tres
ramos vni radici infixos: vt substantiā ra-
dicē ⁊ tres ramos ipostases arbitreris iux
ta aliquorum perfidiam: quod est inducere
quaternitatem: sed si coactis aliqua neces-
sitate: figura visibilis accipienda est: saltem
quod nobilius est in rebus ratione caren-
tibus. Lucem istam accipiamus quam cō-
stat illius vere lucis habere qualemcunqꝫ
imaginem: que non tam oculos exteriores
reproborum hominū ꝗ̃ corda illuminat
electoꝝ: ⁊ ex q̃ manat semꝑ illa lux q̃ illu- Joān. 1
minat oēm hominē venientem in hūc mū-
dum: ⁊ ꝓcedit ille calor qui viuificat om-
nia. Siquidem ex luce ista que vocatur sol
⁊ radius indesinenter nascitur: ⁊ calor in-
desesse procedit: qui etiam sic ad terram ꝑ-
ueniunt: vt ex fonte quo prodeunt: non re
cedant: haud dubium quin in typo filij qui nos
illuminare descendit non recedens ab eo:
qui se miserat pater: ⁊ in typo spiritus san
cti: qui cum eo nobis pariter donatus est
vt nemo gelu pellens desidit: sic nos ignis

charitatis accendere ad amandum: quate/
nus ⁊ in luce que christus est: videamus
quid sit agendum: ⁊ in calore spiritus san/
cti operari valeamus quod noscimus. Ha
bes ergo in vno sole mysterium trinitatis
habes multo melius q̃ȝ in corporibus tri/
bus: ⁊ tamen a puritate illa quam creator
solus ostendit cum dicit. Pater in me est ⁊
ego in patre: ⁊ qui diligit me: sermonem
meum seruat: ⁊ pater meus diliget eum: ⁊
ad eum veniemus ⁊ mansionem apud euȝ
faciemus: amplius longe es q̃ȝ ortus distet
ab occidente: qꝛ sol cum suo radio venire
nequit: venit autem pater cum filio: haud
dubium ꝙ in spiritu sancto. Non eniȝ po
test vbilibet esse sine filio pater: aut quoq̃ȝ
sine patre ne filius aut Spiritus sanctus:
quia vbique pater est: vbique Spiritus
Sanctus: ⁊ totus in patre filius est: ⁊
in filio pater: totus in vtroque Spiri
tus Sanctus: ⁊ in eo pater ⁊ Filius:
quia vnum sunt. Unde ⁊ simpliciter es
se dicitur vnus: qui est veraciter trinus
deus: quia sic sunt veraciter tres per/
sone: vt alia sit in alijs: ⁊ nulla vnquam
ab alijs queat esse diuisa. Quia si radi/
us ⁊ calor solis sic veraciter duo sunt:
vt tamen nulla possint ratione partiri:
quante cecitatis est non posse credere tri
num Deum nisi vnitatis veritas elon/
get in fide? Inter calorē ⁊ splendorem scis
sionem facere nequis: ⁊ tamen eos non
dubitas esse duos: ⁊ diuinam vis sub/
stantiam scindere: vt trinum deum cre/
dere possis. Item ꝙ his nequius est:
nescio que tria preter substantiam noua
ad inuentio assignare presumpsit: vt in
altero vnitas: in altero trinitas demon
stretur: quasi cum substantiam illam
igneam que in celo est: ⁊ radium qui
ex ea nascitur: ⁊ calorem vnum solem
esse dicimus: Quartum aliquod solis no
mine assignamus: ⁊ non potius hoc di
centes scissionem fugimus illorum: ta/
men ⁊ vnitatem in qua manent indi/
uise monstremus. Quid enim vidisti
in sole nisi illa tria? Aut quid ibi aliud
ostendere possumus dicentes ea esse vnuȝ
solem: aut vnam substantiam: nisi hoc tan
tum ꝙ esset illa tria ostendimus indiuisa?
O humana temeritas quam ceca semper.
O inimica semper humane pietati pre/
sumptio. Si sic extimasti simplicem di/
uinam substantiam vt seorsum a personis
cogitaueris illam. Sabellium sub Ar/
rio palliasti. Si seorsum a substantia tres
personas. Arrium sub Sabellij palliatio
ne excusas. Non hoc sancta animalia cla
mant: non hoc cantat Dauid in deca/
cordo Psalterio: non vtiqȝ Seraphin que
vidit Esaias: sed sensus animalis sibi ista
composuit. Sancta vero animalia quid
cantent audiuimus: sed iterum atqȝ ite/
rum audire non pigeat quod semper ele
ctos dei dicere ⁊ audire delectat. San/
ctus: Sanctus: Sanctus: dominus de
us omnipotens qui erat ⁊ qui est ⁊ qui
venturus est. Hoc fidei testimoniū plus
est contemplari animo quam ore profer/
re. Si discuti queritur hebetatur sensus
⁊ non sufficit egena capacitas puritatem
verbi huius in discussione seruare. Sa/
bellius enarrare voluit: allisa est nauis
eius in siccum. Arrius vitare querens:
deiectus est in limum profundi. Sabel
lius enim dixit vnam deum esse perso/
nam: pro suo velle: esse patrem esse fi/
lium: ⁊ esse Spiritum Sanctum. Ar/
rius hoc detestans tres personas fatetur
esse: quot nephas est dicere: distinctas
essentia ⁊ maiestate: in laudare ergo de
um nisi sunt: sed exciderunt: quia cum
sanctis animalibus nihil erat illis com/
mune: de proprijs loquebantur: ⁊ ideo
exciderunt a fide: sicut per se ipsam ve
ritas dicit. Cum loquitur mendacium:
de proprijs loquitur quia mendax est ⁊
pater eius: quia contra sancta animalia
clamant Deum trinum ⁊ vnum: laudant
eum in Psalterio ⁊ cythara sicut audie
runt in Psalmis. Confitemini domino
in cythara: in psalterio decem cordarum Ps. 33

psallite illi. Cantate ei canticum nouum: bene psallite ei in vociferatione: quia rectum est verbum domini & omnia opera eius in fide. Uerbo domini firmati sunt: & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Ipse dixit & facta sunt. Ipse mandauit & creata sunt. Hos psalmi versiculos ad quid proponere voluimus: in sequenti monstrabitur. Nunc autem quantum ipsa donauit: de qua & loqui cupimus: diuina maiestas: Psalterium decem cordarum: quod proprie est in causa: sacra mysteria perscrutemur: quia nequaquam instrumentum illud tam celebre nomen suscepisse credendum est: vt ex eo liber psalmorum tale vocabulum sortiretur: si magnum in eodem vase non lateret fidei sacramentum cum vtique nimia queque: & que plerunque audita ipsa fastidiunt: habere mysteria notum sit: quorum est numerus infinitus. Necesse est ergo vt multis preferatur mysterijs: ex quo multis prelatus notum sibi vendicat liber iste. Liber vtique psalmorum: qui non modo que diuina sunt referat: sed per quem diuinitati paratur: iter vt ad nostrorum penetralia cordium inuitata descendat. Psallamus ergo ei inhoneste: sed vt iubeamur si sufficimus sapienter. Nec tantum in decacordo psalterio in quo preceptorum decalogus & totius summa fidei continetur: verumetiam & in cythara psallendum est: quia & ipsa in diuina pagina satis celebris est: & in sacris voluminibus non minus quam psalterium reperitur. Quam multum tamen distet inter vtrunque ignorare non possumus: si illorum alta mysteria vigilanter pensamus. Cythara nouum hominem qui secundum deum creatus est: simul cum suo corpore: quod est ecclesia manifeste designat: cuius summa mysterij in tribus superextensis cordis & concauitate consistit. Concauitas cythare que sit audiamus: nisi quis abrenuntiauerit omnibus que possidet. non potest meus esse discipulus. Et iterum. Nolite thesaurizare vobis thesaurum in terra: quia vbi est thesaurus tuus: ibi est & cor tuum: quod cum recte feceris & tenueris: tunc te ad electorum numerum pertinere confidas: cum tribus spiritualibus cordis laudas assidue deum tuum. Harum prima corda operatio est: secunda lectio: tertia psalmodia: vel certe prima fides: secunda spes: tertia charitas: & hoc maxime cum scribatur sola vti in libro Apocalypsis. Ne igitur causeris literarum inopiam: & ob hoc differas conuerti ad Deum dedit in diem: breue ad modum est: & cunctis pene discibile quod audisti. Uende omnia que habes: & da pauperibus: & habeto sicut expedit cordas istas: & sufficere tibi possunt ad eternam salutem. Quia tamen inter perfectum & perfectum: dictura est: cum constet luce clarius aliam esse perfectionem que pertinet ad vitam actiuam: aliam que pertinet ad vitam contemplatiuam. Sic accipienda sunt duo vasa ista: que simul scribuntur: vt in altero quod vocatur Psalterium: accipiamus illa iustitiam: que proprie pertinet ad amorem dei: in altero quod est cythara: illam que spectat ad amorem proximi. Si ergo te delectat contemplatio dei: & cupis & sufficis speculatione suspendi accipit secretius decacordum Psalterium: ingredire ad Archana mysteria: infra cellaria cordis tui: ibi forsitan speculari incipies quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit. Nec mirum si tanta prerogantia mysterij in Psalterio manet: quia per ipsum paratur iter paraclyto veniendi ad nos: & ipse spiritus: vt testatur Apostolus: scrutatur omnia: etiam profunda Dei. Diximus autem superius quod & sepe dicendum est: quod simplici illi nature que Deus est: cuius vt (ait) Psalmista: sapientie non est numerus: cuius magnitudinis nó est finis: nó potest humanis verbis certa simili

tudo aptari: quia necesse est vt cedat quan
titas illi magnitudini: que quantitatem
non habet: ⁊ visibilis forma inuisibili na/
ture: ⁊ comprehensibile corpus incompre
hensibili deitati. Si enim tãtus est vt eius
immensitas capi nequeat: si tam subtilis ⁊
inuisibilis: vt eius species videri non pos
sit: que nam potest esse figura que illi con/
grue possit aptari? Quid igitur? Cense/
mus his omnino super sedendum ne ali/
ter sermo accipiatur? Si sic expedit: fru/
stra iam fateamur esse scripta: frustra in di
uinis libris tam veteris testamenti: q̄z no/
ui: ad significandum reposita. At si cibus
diligenter excoctus: ne noceat stomacho
pertimescitur: multo mag⁹ timenduꝫ est:
ne crudus appositus: magis absit. Nequa
q̄z vt oppinor: trinitatem abnegaret. Sa/
bellius si sane intelligeret verbum verita/
tis dicentis. Ego ⁊ pater vnum sumus. Et
audi israel. Deus tuus vnus est. Nequaq̄z
vnitatis fidem laccraret. Arrius si substan
tiam trinitatis vnius esse nature: sentiret.
Sic sic qui male intelligit quod ait domi
nus. Ego ⁊ pater vnuꝫ sumus de facili po
test labi in errorem Sabellij. Et qui male
intelligit quod ait Joannes. Tres sunt qui
testimonium dant in terra: Spiritus. san/ 1 Giov. V. 7
guis ⁊ aqua: ⁊ tres sunt qui testimonium
dant in celo: pater: verbum: ⁊ spiritus san/
ctus: de facili coniungitur tertio: quorum
alius trinitatem: alius vt diximus: vnitatẽ
negauit. Nos autem opitulante deo: ⁊ per
sanctorum orthodoxorum patrum gradi/
entes itinera: in quoruꝫ explanatione: plu
res sustinuerunt labores. Confiteamur: de
um vnum: ⁊ summe vnum. Confiteamur
trinum ⁊ veraciter trinum: patrem a nul/
lo: filium a patre: non factum: non creatũ:
sꝫ genitũ: spũꝫ sctũꝫ ab vtroqꝫ nõ sctũꝫ nõ
creatũ: nõ genitum: sed procedentẽ. Cõfi/
teamur eum sic procedere a filio vt tamen
hoc ipsum filius a patre habeat: a quo est:
non donatione gratie: sed simplicis vitate
nature. Ostendit hoc filius vbi dicit. Cuꝫ
venerit paraclitus quem ego mittam vo/
bis a patre. A patre inquit: quia sicut ipse
est a patre: ita ⁊ spiritum sanctum habet a
patre: quia sicut pater nunq̄z esse potuit: n
si quod est: ita nec filius: nec Spiritus san
ctus. Neqꝫ enim quia filium a patre esse di
cimus: ⁊ a patre ⁊ filio: spiritum sanctum:
idcirco aliquid prius: posterius: vt in trini
tate esse fatemur: sed cõfitemur totas tres
personas coeternas sibi esse: ⁊ coequales:
Psallamus super hoc in decacordo psalte
rio: fide potius ⁊ intellectu q̄z voce. Pos/
sumus enim aliquid intelligere: non vt
iam possimus scire quomodo est: sed vt
credere possimus quod est. Diximus supe
rius nullam esse similitudinem que tante
maiestati possit sufficienter aptari: ⁊ tamẽ
plura esse mysteria: que ad se inuestigan/
dum constituit secundum illud supra me
moratum: quod per Joannem dicitur.
Tres sunt qui testimonium dant in terra.
Spiritus aqua ⁊ sanguis. Et faciamus ho
minem ad imaginem ⁊ similitudinem no Gen.
stram. Et multa alia quorum ad presens
mentionem facere non est locus. Inter ce
tera ergo opera domini: que mysterium
exibent trinitatis magnum tenet locum
decacordum Psalterium. Est enim vt di/
ximus: vas vnum musicum: quod ⁊ si di/
uidi per partes potest quia corpus est non
tamen vt esse possit decacordum Psalte/
rium: quam diu ergo Psalterium est indi
uisum est. Si diuiditur in partes: mox
esse desinit id quod erat. Igitur vas ip/
sum vnum est: sed tamen triangulatum:
sed tamen in tribus cornibus miro modo
consistens. Adeo enim tria cornua ipsa
vnitas possidet indiuisa: vt ⁊ tria videan/
tur esse vnum: ⁊ vnum tria: quod me/
lius in ipsa figura cerni potest: q̄z ver/
bis competentibus explanari. Non eniꝫ
aliquod trium si totaliter horum quod
libet contemplari volueris: (hoc est) pro
quantitate duarum linearum que con/
ueniunt in angulo vno distincte ibi oc
cupat partem suam ⁊ aliquid seorsum:
a duabus attingit: sed ipsa in diui/

ꝭ similitudo substantie mirabiliter sufficit
ad ipsa tria:ita vt in vno quolibet duo ne/
cessarie accipiantur. Si ergo ad contem
plandam illius summe essentie vnitatem
que non est corpus sed spiritus:aliquid ve
stigium similitudinis res attrectabilis ha
bere potest:q̄z sit hoc multis alijs preferē/
dum facile intelliget vir peritus.q̄uis nō
corpus ipsum:tanto huic deseruiat sacra/
mēto:sed forma. Neq̄z enim in hoc celesti
organo de tribus dissimilibus rebus agiẜ:
vt sunt:panis:vinuz: ⁊ oleū:vt sunt aqua
sanguis ⁊ spiritus:⁊ his similia:in quibus
ẜm quid inuenitur misterium trinitatis:
sed de forma ipsa que trina est: sed tamen
simplex ⁊ indiuisa:de figura ipsa vel arce
que vocaẜ psalteriū.Qui hoc minus intel
ligit:nescio vtrū sane valeat itelligere que
sequunẜ.Nauis vnū est vas:nec tamen ex
vno ligno:ʒ ex multa lignoꝝ materia:ma
nu artificis diligenter extructum. Signi
ficari autem in naui orthodoxam ecclesiaz
nulli sane sapienti dubiū esse potest quero
vbi sit hec figura: respōdebis in naui: que
ro quid sit nauis:formā mihi:credo non li
gnoꝝ siluā ostendes.Non enim ligna ipsa
de qbus cōposita est nauis:naturaliter:na
uis sunt:sicut naturaliter ligna sunt: sed
illud vas dicitur esse nauis: quod ex eis
constat esse compositum. Sicut nec lapi
des aut cementuz simpl̄r murus sunt q̄uo
id quod sunt:sed quod ex eis est cōpositū:
murus ē.Possumus mille talia exiberẜ xē
pla:sed tamē fideli pauca infideli nec mul
ta sufficiūt.Sic sic celeste organum discrete
considera:⁊ mirū illō quod querimus: spe
culari valebis Accipienda sunt ergo tria
cornua in triū similitudine psonarum: nec
confuse vt quod vel referas ad patrē:quod
velis ad filiū vel ad spiritū sanctū:ʒ distin
cte prout res expostulat: vnumquodq̄z in
ministerio proprietatis sue: vniuersum ve
ro vas ipsuz in similitudine diuine substan
tie que vna est trium nō in partes diuisa:
sed tota simul nimirū.qꝛ in patre est filius
⁊ spiritus sanctus:in filio pater ⁊ spiritus

sanctus in spiritu sancto:pater ⁊ filius:qꝛ
vnū sunt.Neq̄z.n. audemus dicere vnus
sunt:sed vnū:nisi quādo addiẜ deus.Cum
enim dicimus vnū sunt:substātiā vnā tri/
um accipimus in hoc vno:sicut ⁊ veritas
ipsa dicit.Ego ⁊ pater vnum sumus . Sic
igitur tria cornua trinitatē designari:inte/
gritas psalterij vnitatē. Et hoc q̄z mirabi
liter diligēter attende : aliud sonat vnus:
aliud sonat vnitas. Unus.n.absolute dici
neqt:nisi de vna psona.Unitas vero ppzie
dici non potest nisi de duobus ad minus.
Neq̄z.n.cuz iubemur cōsistere in vnitate
ad singularez psonam referri posse credē
dū ē.Licet ad populū ad cōuētū:ad plebē
Cū.n.diciẜ absolute:vnus est: hic aut illic
nō est in loco ille nisi vnus:psonā incūctā/
ter intelligo:cū vero diciẜ:vnitas est in lo/
co illo:profecto nihil aliud itelligimus: q̄z
multoꝝ cor vnū ⁊ animā vnā:hoc est vnā
voluntatē ⁊ vnū cōsensuz.Si vero sic dici
tur.Unus est in loco illo:vt protinus ad/
daẜ quasi:potest vnus:accipi de collectio/
ne multoꝝ:vt vnus populus:vna plebs.
Sic igiẜ cū dicimus:pater ⁊ filius ⁊ spiri/
tus sanctus:nō audemus dicere vnus sūt:
nisi cōsequēter addaẜ deus.Si ergo dici/
mus tres psone:vnū sunt: catholica cōfes/
sio est.Et si dicimus tres psone vnus deus
sunt catholica confessio est.Qui autem di
cit pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus vnus
sunt:Sabelliane hereseos assertor esse di/
citur.Cōstat igiẜ qꝙ neq̄z trinitas neq̄z vni
tas de vna persona simpliciter dici potest.
Sed trinitas diciẜ de tribus psonis. Uni/
tas de substātia vna:nō vnius psone:ʒ ip/
saꝝ triū psonaꝝ.Qua in re notādū ē qꝙ ne
q̄z in hoc verbo quod est trinitas: psonas
ipsas:neq̄z in hoc nomine qō ē vnitas sub
stāntiā simpliciter intelligimus:quasi eo ip/
so intelligamus esse personas quo intelligi
mus esse tres aut eo ipso intelligimus esse
substantiā quo intelligimus esse vnā: quia
possumus aliqua tria intelligere que non
sunt psone:⁊ aliquod vnū quod nō sit sub
stantia:vt tres horas noctis:⁊ vnaz noctē

cum vero adduntur illa ad que dicta sunt
tria vel vnum:tunc intelligimus que sint
illa tria ⁊ quid sit illud vnum:tres:scilicet
persone ⁊ vna essentia:quamuis a diui/
nis eloquijs vtriusqꝫ testamenti nomen
persone vel substantie peregrinum sit: nec
queat inueniri aliquod nomen in prophe/
tis ⁊ apostolis quo vna trinitatis essen/
Exo. tia demõstret nisi deus ⁊ dominus:⁊aliqd
simile ⁊ illud quod dictũ est a dño Moysi
qui est misit me a duos:nec aliquod nomẽ
quo itelligant tres persone:nisi in hoc qđ
deus:deus:deus:sanctus:sanctus: sanctus
⁊ siquod simile. Neqꝫ enim propterea di/
cuntur persone quia tres :nec ideo dici
tur substantia:quia vna trium . Diceren/
tur enim persone etiam si tres non essent:
⁊ diceretur substantia etiam si vna non es/
set. Cum ergo queritur quot sunt ipse per
sone? Respondemus tres: nec vna tan
persona pater cum filio ⁊ spiritu sancto es/
se putet ⁊ singularitas personarum : quod
falsum est ⁊ nõ magis pluralitas predicet.
Et cũ querit de substãtia diuina: dicimus
eã esse vnã:ne qs ipsas tres psonas inequa
les extimet aut diuisas ignorãs verbũ dñi
dicẽtis. Ego ⁊ pater vnũ sumus. Ad aliqd
ergo dicta est trinitas : ad aliquid vnitas.
Trinitas ad vitãdã singularitatem psone.
Unitas ad cauẽdã vnius diuisionẽ substã
tie. Aliud.n.portat vnitas:aliud singulari
tas:aliud pluralitas. Trinitas vt iã dixi de
cõmunione pluriũ dicta est:nõ de vna tm̃
psona:qꝛ nisi singularitas est:vnitas eẽ nõ
potest. Singularitas autẽ dicit de vna ali
qua psona:que sola est:pluralitas de dua/
bus ⁊ supra ⁊ vt iam dixi:nõ vbi singula
ritas:sed vbi pluralitas: ibi vnitas est : qꝛ
igit tres psone ibi sunt:nõ vna tm̃ : ⁊ ipse
isecessibiles a seipsis:recte ibi iesse vnitas:⁊
i ipsa vnitate pluralitas:nõ singularitas p/
dicat. Credimus ergo hãc sbaꝫ q̃ vna ẽ es
se tres psonas nõ vnã tm̃:ne singularitas
sicut accidit Sabellio occurrat p vnitate:
⁊ tres psonas:vnã substãtiã:nec ipis trib⁹:
psonis diuisio inesse putet. Credimus vnã

personam vocari patrem:quia habet filiũ
aliã vocari filiũ qꝛ habet patrem aliã voca
ri spiritũ sanctum:qꝛ ab vtroqꝫ spiratur:
(hoc est)qꝛ ab vtroqꝫ procedit ⁊ ab vtroqꝫ
donat:aut siqđ dignius posse credit: huic
sancto nomini conueniunt aptari. Nomẽ
ergo trinitatis a sanctis ⁊ catholicis patri
bus nobis traditũ est:vt p hoc nomẽ vnũ
deũ esse tres psonas veraciter itelligamus.
Nomen vnitatis:vt vnius esse substantie
illas tres personas confiteamur:(hoc est:)
vt credamus illas indiuisas ⁊ insecessibi/
les a seipsis:ita vt sint summa vnum:⁊ ve/
raciter tres. Cum autem dicimus deum
esse sapientiam:vitam:charitateꝫ: iustitiã:
veritatẽ:⁊ his similia: secundum substãtiã
accipiẽdũ est. Similiter ⁊ nomẽ psone sm
substãtiã accipiẽdũ est:ita tamẽ:vt quomo
do dicimus deũ patrẽ:deũ filium:deũ spir
tũ sanctũ:nec tñ tres deos:sed vnũ deum:
ita dicamus psonã patris esse substãtiã:p/
sonã filij esse substãtiã:psonã spiritus san/
cti esse substantiã:nec tñ tres substãties sꝫ
vnã substãtiã. Nõ credũt hoc Sabelliani:
quia nesciũt p visibilia mũdi:cõsiderare in
uisibilia dei:nec p res humiliores ⁊ mini/
mas:contemplari sublimia. Uidemus sepe
vnũ ignẽ ferro seu carbonibus adherẽteꝫ:
videmus flãmam ex eo genitaꝫ: que nihil
est aliud q̃ꝫ splẽdor igneus ex fomẽti substã
tia cõspissatus. Sentimus in vtroqꝫ esse ca
lorẽ qui ex igne pariter ⁊ flãma indesinen
ter procedit:nec tñ tres ignes sunt in quo
hec tria cernimus:sed vnus ignis . Antiq
tamẽ patres disputãtes aduerso arriũ qui
filij negabat eternitatẽ:flãmam siue ignem
similitudini paterne dederũt:lucẽ filio qui
coeternus est patri. Ego autem tanq̃ꝫ fide
libus non infidelibus loquens:ignem pa
tri:flammam filio conuenientius dari pu/
to:quia⁊ flãma illa rubi que apparuit moy Exo.
si:filij similitudinem gerit:⁊ omnis flam/
ma que per lignum seu stipulam manifeste
apparet:siquidem antea occulta est : in eo⁊
ꝙ sic apparet in substantia palpali ⁊ terre
na:ipsius filij apparentis in carcere simili/

tudinem genit: calor autez spiritus sancti.
Rursum in cōparatione illa qua dicimus:
tria hec vnus sunt ignis: ꝛ vnus ignis hec
tria: si illa lux intelligitur tantum que lōgi
us diffunditur extra flammam: non ita cō
grue dari potest in secundo loco similitu/
do ipsius lucis quomodo flāme que ignis
est: presertim quum aliud sit sapientia ge/
nita cuius similitudo est in flamma aliud
spiritus sapientie: qui est vnum de septem
donis: cuius recte in luce illa longius dif/
fusa: similitudo est: vtpote: que non est flā/
ma: sed de flamma procedit. Nec illud cu/
ius recte in luce illa similitudo est: vt pote
que de igne ꝛ flamma procedit. Nec il/
lud mouere debet ꝙ flamma que materia/
liter latet in igne non simul a principio re
uelatur cum eo: quia nec filius a principio
voluit hominibus reuelari: sed mansit in
abscondito vsqꝫ ad tempus statutuꝫ: sicut
Esa. ꝛ per prophetam dicitur. Domine quis
credidit auditui nostro: ꝛ brachium domi
ni cui reuelatum est. Et notandum ꝙ ci/
neribus non solum flamma tegitur: sed
ꝛ ignis quamuis amplius flamma: quia
in verbis testamenti prioris: plerunque
ipse pater: sepius autem filius qui est ver
bum patris in rerum immaginibus oc/
cultatur: que tamen si velud quodam
flatu spiritualis intelligentie extersa fue
rit: mox apparet non solum pater qui de/
signatur in igne: verum etiam sapientia
eius que est Christus q ꝛ illuminat om
nem hominem venientem in hunc mun/
Jo.1 dum: Uerum hoc contra Sabellium qui
nomina tantum vacua: ꝛ non etiam sub/
sistentes personas quas Greci dicunt sub
Augu. stantias predicabat. Unde Augustinus
in libro de ciuitate dei. Non propter hoc
naturam summi boni simplicem dicimus
quia sola est ibi nominum trinitas sine sub
stantia personarum sicut Sabelliani puta/
uerunt: sed quia est hoc quod habet exce/
pto ꝙ relatiue quoqꝫ persona ad alteram
Hyero. di: nec est ipsa. Et hoc qualr intelligēdum
sit: docet Hiero. scribens ad Damasum pa

pam: pp eos qui ypostases aīr q̄ꝫ decet: in
telligebāt. Interrogemus (inq̄t) q̄d tres
ypostases arbitrent̄ intelligi tres personas
subsistētes aiunt. Respondemus nos (in/
q̄t) ita credere: sꝫ nō sufficit eis iste sensus.
Quare non sufficit eis iste sensus? Qꝛ ne/
scio q̄d aliud in hoc verbo conabant̄ expri
mere: p qđ aut ꝑsone singularitatem: aut
pluralitatem substantie conarent̄ asserere.
Sꝫ quocūqꝫ illi ducant̄ spū: quocūqꝫ sensu
nos ꝑsonas tres ꝫm substātiam ꝯfitemur:
nō ꝫm nudas voces. Scđm ꝙ ēt Scūs ac
venerabilis pr̄ Bernardus abbas clareual Ber.
lēsis in lib. de ꝯsideratione: scribēs ad Eu/
genium papam. Nō enim (inq̄t) noīa va
cua sūt: neqꝫ absqꝫ significātia casse voces.
Querit enim q̄s: quō hoc posset esse: suffi/
ciat ei tenere sic esse: atqꝫ hoc nō ī ōm ꝑspi
cuum: nec tñ opinioni ambiguū: sꝫ fidei ꝑ
suasum. Sacramētum hoc magnum est: ꝛ
q̄dem venerandum nec scrutādum. Quō
pl̄alitas in vnitate: ꝛ hac vnitate: aut ipsa
in pluralitate. Scrutari hoc temeritas est:
credere pietas. Itaqꝫ non cassas voces: ꝛ
noīa vacua tres ꝑsonas credere phas est: ꝛ
tñ vna est substātia trium: diuina ipsa natu
ra que dr̄ essentia: vt nihil ibi diuisuꝫ: nihil
secessibile esse aliq̄s suspicet̄. Lꝫ ergo tres
ꝑsone ꝫm substātiam dicant̄: lꝫ essentia ꝑso
naꝝ ꝫm substātiaꝫ dicat̄: hoc tñ interest ꝙ
nomen ꝑsone ꝓlatum in plurali numero
pluralitatē indicat: singularitateꝫ deuitat
ꝛ nomen substātie vnitatem retinet nihil
scissionis aut diuisiōis admittēs. Quāuis
inqꝫ ꝑsone ꝫm substātiam dicte sint: ꝛ quā
uis essentia ꝫm substātiam dicta sit: hoc tñ
interest ꝙ nomen ꝑsone pluraleꝫ admittit
numeꝝ: ita vt tres esse dicantur: essnetia
vna trium modis oībus execrat̄ scissionē:
nō qꝛ nomen istud hꝫ hoc in ꝓprietate sui:
sꝫ qꝛ ita positum est a pr̄ibus: vt esset quō
respōderemus hereticis querētibus a no/
bis: que tria? vel q̄d vnum? q̄ꝫuis melius
quereremur: quō vnum tria? ꝛ tria vnuꝫ?
q̄ꝫ que tria sint ꝛ qđ vnū? q: nō aliđ est ibi
vnū: ꝛ aliud tria: sꝫ ad aliđ. Nō aliđ dixi: sꝫ

ad aliud:q: ipse quidē m tres persone sunt
vnum:ꝛ hoc vnum ipse tres persone:ꝛ tñ
ad aliud dicte sunt ibi tres pſone:ad aliud
vna substantia vel essentia : q: illud dr̄ vt
intelligant etiam tres : istud vt intelligat
ꝙ ipsi tres nō sunt a semetipsis aliqua par
tium scissione diuisi. Neqꝫ enim aliq̄ pars
est ibi pr̄ sicut radix arboris:que q: ammo
do a nullo est : alia filius vt surculus : q: a
radice in qua ꝛ manet:ascendit:alia spiri/
tus sanctus sicut cortex que pertinet ad
vtrūqꝫ q: nulla corporalis imago pōt sum
mam illam exprimere vnitatem in qua nō
est minus aliqd in singulis q̄ȝ in tribus:
q̄ȝuis si illa tria que ꝓprijs exprimunt vo
cabulis non sunt tres arbores:sed vna ar/
bor:qd mirū si tres pſone dicunt esse pr̄ ꝛ
filius ꝛ spiritus sanctus:ꝛ tñ vnus deus:
vna essentia:vna natura? Ubi eniȝ vnitas
ibi gaudium:ꝛ vbi diuisio ibi meror. Quo
circa si illud gaudium inextimabile est:re
stat vt illa vnitas ineffabilis sit. Sed si tri/
nitas pſonarū in cornibus designata est:in
quo vnitas? Nam multum interest inter
assignationem trinitatis ꝛ assignationem
vnitatis:ꝛ nō eodem pōdere rōnis demō
strat vtrūqꝫ. Non eniȝ inuenio aliqḋ quar
tum qḋ possiȝ ostēdere scissitanti:quō ostē
dimus illa tria:ꝛ ideo necesse habemus re
ducere mētis oculos ad tres ipsas pſonas:
in qbus assignauimus trinitatem ꝛ dicere
tria ipsa esse vnum:esse vnam substātiam:
vnum deum:quō vt nō rem similem : sed
dissilem dicām:tribus Juda:ꝛ tribus Be
niamin:ꝛ tribus Leui que remanserunt fi
lije Dauid:ꝛ templo dñi:vnus simul po/
pulus dicte sunt. Neqꝫ enim cum dico:
vnus populus:quartum aliqd assigno:sed
dico ꝙ vnitas est in tribus illis:eo ꝙ non
sint scisse vel diuise a domo Dauid quō re
lique decē tribus. Q̄ḋ cum ita sit:qd pos
sum ostēdere cum interrogor de vnitate:
nisi ꝙ vas ipsum in quo sunt tria cornua:
vnum est. Q: tñ aliud est esse vnum:aliud
est esse diuisum:siquidem hec duo ꝯtraria
sunt sibi adinuicem:vident quodāmodo
hec duo contraria pugnare aduersus ista
tria:dum mera vnitas vult illa tria:vt lo/
quar improprie mā̄e ꝯiuncta:apta ꝺ diuisio
scindere ꝛ partire. Igit nec per hoc ꝙ dr̄
aliqd vnum esse : nec per hoc ꝙ dr̄ aliqd
esse diuisum notat aliqua substātia:sȝ sunt
quedam voces intellectuales:qbus innui
tur aliq̄ȝ substantiam esse diuisam:aliquaȝ
esse indiuisam simplr. Igit nec vnum esse
nec diuisum notat aliqḋ substātiuum : sed
sunt quedaȝ voces intellectuales qbus in/
nuit aliquam substantiaȝ esse vnam:aliq̄ȝ
esse diuersam. Tenuit autem horū vnum
Arrius:alterū catholici tenent. Nam vox
ipsius Arrij scissionem sonabat:que posset
notari in tribus āgulis a seipsis distinctis.

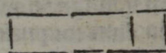
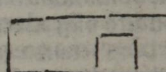
Figura Arrij sic.  vox ca/tho

Figura catholicorū  lico ruȝ vni

tatem : que notatur in figura triangula/
ta. Uerū q: aliud intelligimus in ipsa sim/
cipli natura : cum dicimus deum esse tri/
num : aliud cum dicimus trinitatem esse
vnum deum:non incōgrue infra ipsa tria
cornua psalterij : figura quedam rotunda
fieri ꝯsueuit:vt in ipsa:vȝ:rotunditate in/
telligamus verissimam vnitatem substan
tie. Igitur figura ipsa rotunda que manet
media inter tria cornua:nō est accipienda
quasi substātia:q: nec est. Est enim substan
tia totum vas:sed quasi quedam vox ma/
terialis predicans totius vasis (hoc est)
substātie vnitateȝ:ne qs cum audit trinuȝ
putet esse diuisum. Igit ꝛ si tria cornua tri
nitatem predicāt:ꝛ circulus vnitatem:nō
ideo tñ sicut tria cornua tres pſonas : ita
orbiculus ille:quartuȝ aliqḋ designat:qua/
si diuina essentia quartum aliqḋ sit:sed in/
nuit tm̄ trium pſonarū vnitatem:ꝛ tātam
vnitatem:quanta in nulla re simili inueni
ri queat:ꝛ in ipsis cornibus simile aliquid
notari queat : si id qḋ est in eis extremum
vel acutum:pro voce accipit materiali:vt
neqꝫ in

neqꝫ in quo dicitur trinum: quod vnum est: neqꝫ in quo dicitur vnum quod trinum est: patiatur veritas detrimentum: propter hoc enim cum sint tres persone: vna substātia dicte sunt: quomodo tria cornua illa: vna res: vna substātia: ⁊ vnum vas: quomodo autem dixi similitudinarie quid nō causatiue: quia aliud est dare imaginem: aliud est exprimere causam. Ubicunqꝫ ergo occurit: vt ita positum sit: quomodo: vel sicut: sic accipiatur vt intelligit ijs qui scribit: quia (vt ait vir serenissimus Sanctus Hylarius in libro de Trinitate) non sermoni res: sed rei est sermo subiectus: oportet enim lectorem discutere scribentis intentionem: non improprietatem verbi: que vix in tam altis rebus pro loquēdi inopia seruari potest. Si eniꝫ quartum aliquod esset essentia diuina: nō dicerent sancta animalia: Sanctus: Sanctus: Sanctus dominus Deus omnipotens: sed dicerent simul o tres Sancti: ⁊ postea subiungerent: dominus Deus omnipotens: quia illi tres: ⁊ iste vnus. Sed quia ideo dicitur vnus deus: quia nō sunt diuise tres persone: sicut nec tria cornua vasis huius: dicitur quidem semel: Sanctus: propter patrem: semel propter filiuꝫ: semel propter Spiritum Sanctum: ⁊ ad extremum datur causa: quare non sunt ausi dicere: o tres Sancti: cum addatur in fine: dominus Deus omnipotens. Quapropter ⁊ si cornua ipsa psalterij: indiuisa sunt ⁊ totum simul possident ipsa tria: ita vt extra ea non sit aliquid exigendum: sed totum satendum ⁊ confitendum: q̄ tria vnum sunt: extremitates tamen eorum videntur ⁊ ipse: sicut ⁊ circulus voces esse materiales: vt quomodo extremitates ipse indicant tria cornua: ⁊ rotunditas vasis integritatem: ita tres ipse extremitates ⁊ videantur clamare: Sanctus: Sanctus: Sanctus: rotunditas autem: dominus Deus Sabbahoth: quia ⁊ quod acutum est: personam indicat: ⁊ quod rotundum non vnius persone: sed ipsarum triuꝫ personarum veram ⁊ simplicem vnitatem. Scimus enim q̄ in circulo: nulla est anguli differentia: sed est quodammodo circulus summe vnum. Si hoc de aliqua re preter q̄ꝫ de Deo dici possit: eo q̄ res rotunda tota simul in seipsa esse vniformem videatur: ⁊ non sit in ea aliquid quod angulis: siue cornibus ostendatur diuisum. Si ergo sic esset Deus in substantia vnus vt non esset trinus in personis (quod falsum est) ei profecto figura vnius virgule: ⁊ neqꝫ figura rotunda: neqꝫ triangulata in tanto mysterio conueniret. Et si ita esset trinus vt non esset etiam vnus Deus: sic ei conueniret figura triuꝫ virgularum: vt ei neqꝫ triangulata: neqꝫ rotunda conueniret. Quia vero in personis trinus est ⁊ in substantia vnus: neqꝫ vnius virgule: neqꝫ trium maxime inequalium ⁊ disiunctarum ei in mysterio conuenire dignoscitur: sed potius trāgulata pariter ⁊ rotunda: iuxta quod in libro Apocalipsis: ipse sibimet testimonium phibet: dicens. Ego sum Alpha ⁊ ω. Scḋm hoc enim forma Psalterij decacordi vtriusqꝫ huius elementi figuras demonstratur habere. A. O. Siue ergo extremitates trium cornium: siue triangulatum elementum: quod grece dicitur Alpha: nihil aliud sonat q̄ꝫ Sāctus: Sanctus: Sanctus: ⁊ siue rotunditas illa que inter tria cornua sculpta est: siue elementum rotundum: qḋ est. O. nihil aliud resonat q̄ꝫ dominus Deus omnipotens: tibi est gloria ⁊ imperium in secula seculorum. Amen.

Hyiar. · Apoca. · Apoca.

¶ Explicit Distinctio prima. Incipit Distinctio secunda libri primi.

Quia vidimus annuente Deo: quomodo tres persone sint vnus deus: ⁊ vnus deus tres persone: superest querere ⁊ inuestigare: quomodo totus pater intelligatur esse in filio: ⁊ totus filius in patre: ⁊ totus Spiritus Sanctus in patre ⁊ filio. Ut autem (prestante domino) dari

queat:recurrendum est ad exempla. Ne/
que enim quod scriptum est de rebus hu/
manis:longe dissimile est a diuinis: alie/
num est a fide per dissimiles similitudines
ascendere ad notitiam creatoris:nec diuer
sum a ratione assignare aliquid in distan/
tibus rebus:quod longe altius verū est:
cum hoc asseritur in creatore. Nam si lux
candele que deficit ad momentum: lux
quomodolibet dici potest: quanto id ve
rius dicitur de luce Solis:que tam indis/
similiter maior est:ꝛ non ad horam depe/
rit vt lux cādele:sȝ ꝯtinua manet? Sic si ꝺ
creatura dī aliqd qꝺ sit bonū ꝛ felix:necel
se est vt dicat̃ verius de eo qui sine q̄litate
aut q̄ꝫtitate:bonus ꝛ felix est:hūs essentia
liter in seipso ꝙ cōicet ex tpe electis suis:si
cut per imaginem ꝛ silitudinē suam:sicut
ꝑ grē largitatē. Quocirca:qꝛ ipse in vnita
te trinus est:q̄suit semp ꝛ quęret:quō plu
res homines ꝛ diuersi populi conuenirēt
in vnum:sciens ꝙ nulla possit esse felici/
tas vbi scissio ꝛ diuersitas est. Omne eniꝫ
Regnum in seipsum diuisum desolabi/
tur. Inde est ꝙ filius orat pro electis suis
vt sint vnum ad sue ꝛ patris sui silitudi/
nem vnitatis:dicens sic. Pater sancte ser
Joan. ua eos in nomine tuo quos dedisti mihi:
vt sint vnum sicut ꝛ nos. Et hoc quidem
de Apostolis. Deinde post pauca que re/
tulit:adiecit ꝛ ait. Non pro his rogo tan/
tum: sed ꝛ pro eis qui credituri sunt per
verbum eorum in me: vt omnes vnum
sint:sicut tu Pater in me:ꝛ ego in te: vt
ꝛ ipsi in nobis vnum sint. Et paulopost.
Ego claritatē quam dedisti mihi dedi eis
vt sint vnum sicut ꝛ nos vnum sumus.
Certe audiuimus ex verbo veritatis quō
nos velit filius esse vnū ad imaginē ꝛ sili
tudinem illius vnitatis:qua ipse ꝛ pr̄ vnū
sunt. Est aūt vnitas ista in spiritu:ſm illud
qꝺ scriptum est in actibus Aploꝝ. Multi/
tudinis aūt credentium erat cor vnū ꝛ aīa
vna. Scꝺm hūc modum vnitatis:accipiē
Cor. duꝫ est illud qꝺ Apl̄s ait. Qui adheret do
mino:vnus spūs est. Hac silitudine vsus
est Augustinus in assignatione vnitatis Augu.
inter Patrem ꝛ Filium: dicens. Sic di
catur Deus de Deo: vt singulis hoc no/
men: Deus: conueniat. Sed quare di/
cens illud Augustinus addidit istud: ni/ Augu.
si quia sicut multum differt inter diuor/
tium ꝛ ꝯiunctionem:ita multum interest
inter ꝯiunctionē diuersaꝝ naturaꝝ:ꝛ na
turalē vnitatē illaꝝ reꝝ:que nec naturaꝫ
habent diuersam:nec sb̄am:vel essentiam
partium scissione diuersam. Quocirca si
de diuisione ipsa agitur in primo loco: de
coniunctione in secundo: de simplici vni
tate in tertio: liquet ꝙ scissio diuisionem
facit: coniunctio vnitatem quidem: nec
tamen ita simplicem in vna re quomodo
in alia:nec ita in corporalibus rebus quo/
modo in spiritualibus. Quis enim pos/
set ita coniungere corpus alicuius homi/
nis corpori alterius: quomodo coniun/
gitur ignis igni: vt quamdiu ita manet
coniunctus:nulla ibi diuisio inesse videa/
tur? Quanto magis autem sic adheret spi
ritus spiritui: vt vnus spiritus fit? Quan
to ineffabilius vna substantia sunt ꝛ vnus
spiritus:siquidem Deus spiritus est:tres
persone Deitatis: que non ex tempore
sunt coniuncte: sed semper in ea vnitate
in qua sunt: manent simul tote ꝛ indiui/
se. Ergo quia ineffabilis vnitas in trini/
tate est: ita vt in Patre sit filius: ꝛ in fi/
lio Pater: ꝛ in eis illorum compar spiri/
tus ab vtroq; procedens: ad ipsius bea/
titudinem pertinet vnitatis:vt quicquid
ibi dicitur ſm substantiam: idest: quic/
quid ibi dicitur ꝙ substantiam alicuius
persone demonstret: totum dicatur esse
vel in Patre: vel in Filio:vel in Spiri/
tu Sancto: dicente Augustino. In Dei
substantia quicquid excogitari potest:sub
stantia est: ꝛ nihil est in Deo ꝙ non sit
Deus. Est enim substantia genita: in in/
genita ꝛ econuerso:ꝛ nihilominus proce/
dēne substantia ingenita:ꝛ in ingenita:ꝛ
econuerso:ita tamen vt propter summam
vnitatem:sic alia persona dicatur:ꝛ sit sub

stantia ingenita: alia subgenita: alia procedens: vt tamen simul tres persone non sint tres substantie: sed vna substantia. Psallamus super hoc in vase celesti: ⁊ qd in eo sit repositum: de tanto mysterio videamus. Psalterium (vt sepe diximus) vnum est instrumentum: ⁊ tamen in ipso tria cornua sunt: non vnum. Non autem ita sunt tria cornua inserta siue sculpta in ipso: vt aliud sit Psalterium: ⁊ aliud tria cornua eius: sed illud idem. Quomodo illud idem? Quia totum Psalterium: tota tria cornua: ⁊ tota tria cornua totum psalterium: ⁊ tantum continet vnum cornu: quantum simul tria. Uerum ⁊ si sic vna est in tribus substantia ipsa: que vocatur Psalterium: vt tamen singulum cornuuz habeat ꝭm aliquid ꝓprietatem suam: nec vnitas tamen singularitatem infert: nec singularitas cuiuscunqꝫ trium vnitatem excludit. Quare? Quia meta ⁊ distinctio vniuscuiusqꝫ cornu non potest inueniri nisi in plenitudine aliorum. Quocirca dãda est vnitas vniuersitati Psalterij: cuiuslibet autem persone: singularitas alicuius trium. Singularitas autem dico non (quod absit) vt aliqua ꝑsona intelligatur ibi esse singularis: cuz hoc sit ibi omniuz: quod vnius (dicente Domino.) Et tua Pater mea sunt: ⁊ mea tua sunt: sed ad differentiam vnitatis (hoc est) vnius substantie trium personarum: ne quis (quod absit) sic accipiat vnam trium personaruz essentiam: quomodo essentiam cuiuscunque persone: cum ibi nomine essentie intelligamus simul: ingenitum: ⁊ genitum: ⁊ procedentem: hic aut solum Patrem: aut solum Filium: aut solum Spiritum Sanctum: Cum enim dico vnam substantiam: tota simul tria cornua complector in vno vase: ac si vnum psalterium: vnaz substantiam nominarem. Cum autem dico tres personas: non quia tres personas nomino: scissionem facio vnitatis: sed distinguo quid pertineat ad singulam personam. Deinde si tria cornua ipsa quero mentis distinguere: non sufficio: quia ꝙ dicere sicut est: non est facile tria illa esse sigillatim intueor: ⁊ tamen tria vnum: ⁊ vnum tria: ⁊ duo in vno: ⁊ vnum in duobus: ⁊ alterum in altero: ita vt non sint plus tria simul ꝙ̃ vnum: nec vnum minus ꝙ̃ tria. Qui potest capere capiat. Qui autem nõ capit istud quod deorsum est: ⁊ oculis corporeis videri potest: quomodo valebit capere quod videri non potest? Uerumtamen ne se aliquis de difficultate excuset: dabimus operam pro posse nostro facere facilia que difficultatem minantur. Quãuis autem Deus omnipotens sine quantitate magnus sit: res tamen quibus eum assimilando intelligere querimus: quantitate: necesse est: terminentur: alioquin figure ipse incomprehensibiles forent: sicut ⁊ ipse incomprehensibilis est: qui ꝓpterea sensus nostri acumen ⁊ capacitatem excedit: quia ipse incircunscriptus spiritus est: nos autem locales ⁊ circunscriptibiles sumus. Omnis ergo res que cingitur meta: de spatij sui quantitate: consideranda est: vt est ciuitas infra muros: vinea circuncincta maceria: ⁊ his similia. Nunc ergo considerare est sepe scriptam figuram quam esse diximus triangulatam cuiusmodi sint exitus cornuum eius: ⁊ quali sint spacio terminandi. Fortassis etenim in hac figura ita necessaria cornua tria illa vocaui: quomodo Pater: verbum: ⁊ Spiritus Sanctus necessitate loquendi: tres ꝑsone a patribus dicti sunt: nõ inuenientibus cõe nomen qꝺ eis pluraliter ꝯueniret. Nõ igitur tria illa que vocaui cornua sic intelligas: vt illoꝝ tãtummodo extremitates accipiendas existimes: ꝫ ꝙ̃tum due linee capiãt ex aduerso simul ꝯcurrentes: ad angulum. Quapp si incipiẽs a principali cornu ꝙ̃titatez ipsius cornu que dilatatur deorsum vsqꝫ ad limitem suum: vigilãter attẽdas: videbis cornu ipsum occupare totũ: qꝺ trium esse videtur: nullum prejudiciũ in ꝯcurrẽtibus alijs: qui minus ⁊ ipsa id sint pariter qꝺ fuerunt. Siliter ⁊ in secundo cor

nu: primum ⁊ secundum totaliter sunt:
⁊ in tertio pariter secundum ⁊ primum.
Tantum est ergo vnum cornu: quantum
simul tria: ⁊ duo in vno: ⁊ vnum in duo
bus: quod oculis contemplari melius q̃z
verbis intimare valemus. Inde est q̄ per
fectus Deus pater: perfectus Deus filij:
⁊ perfectus Deus Spiritus Sanctus:
Bern̄. perfectus Deus tota Trinitas predica/
tur: quia (vt ait Beatus Bernardus: cu
ius supra fecimus mentionem) deus ve/
rus trinitas est: deus verus singula perso
narum. Sed hinc penset vnusq̄sq; q̃z prō
ptus debet esse ad fidem dei: q̃z facilis ad
credendum quod testantur Scripture de
domino Deo creatore suo: ⁊ quod nobis
patres catholici crediderunt: quando vm
bra veritatis inexplicabilis est. Si enim il
lud inexplicabile est quod mysterio seruit:
quis de veritate ipsa que deus est loqui se
posse digne: aut sufficienter confidat? Sa/
tis est nobis videre sudarium quod fuerat
supra caput Jesu: explicare nobis illud nō
licet vsq; forte ad diem illum in quo illud
dominus ipse explicādum constituit. Cui
est honor ⁊ gloria in secula seculo℞. Amē.

¶ Explicit Distinctio secunda. In
cipit tertia.

Quod de simplici illa natura que de/
us est: a patribus catholicis: ⁊ ortho
doxis: nobis traditum est: subtili est scru/
tatione pensandum: quomodo in deitate
trinitatis: quicquid est potens: quicquid
eminens: quicquid gloriosum: aut felix: to
tum esse dicatur: credatur ⁊ intelligatur
cuiuscunq; psone: ita vt plenitudo ipsa di
uine sublimitatis: non minor sit in singu/
lis q̃z in tribus: immo vt quod trium esse
dicitur: non per singulas personas: diuida
tur in partibus: sed totum sit integre sin/
gulorum: excepto q̄ proprium est patris:
esse patrem: proprium filij esse filium: pro/
prium spiritus sancti esse spiritum sanctū
Nam si hoc est ibi singuli quod simul tri/
um: propter ineffabile vinculū vnitatis:
quomodo maius aliquid habere ibi pos/
sunt tres simul q̃z singuli? Ut enim loqua
mur aliquid de vsu humano. Si aliquis
Rex assumeret in societatem Regni: siue
(vt accidere potuit) filium ⁊ nepotem: si/
ue aliquem alium de sanguine suo: dans il
lis in omnibus omnem plenitudinem po
testatis: quatenus simul tres: simili hono/
re venerarentur ab omnibus: in quo mi/
nus honoratus esset vnus q̃z simul tres:
aut q̄ magis possent in Regno tres si/
mul q̃z singulus eorum: cum ea potentia
dominaretur ibi vnus: qua simul tres: ⁊
eo honore quo tres simul frueretur vnus?
Ceterū si res diuerse conferuntur simul:
multum interest inter res corporeas ⁊ in/
corporeas ⁊ spirituales. Certe si in aream
pergis laturus triticum: si ad torcularia vi
num: si demū ad fontem hausurus aquā:
causaris non immerito ⁊ sollicitaris de va
se: ne forte si paruum est minus afferas q̃z
res aut necessitas exposcit. Si autem car/
bones ignis ad succendendam stipulam:
siue ligna ferre queris: nonne in ferendis
illis frustra de quantitate causaris: quum
tanta virtus sit in vno carbone quanta in
tribus: ⁊ non magis succendatur ex tri/
bus q̃z ex singulis: etiam si id quod cerni/
tur oculis: maius in tribus q̃z in singulis
esse videatur. Neq; enim quantitas cor/
poralis rei assimilanda est Deo: sed quan/
titas virtutis. Alioquin si aliquid interes/
se vis inter tres carbones ⁊ vnum: fate/
mur ⁊ nos in personis deitatis: dicentes
plures esse tres personas q̃z duas: nec ta/
men maioris potentie: aut virtutis: quia
id potest singula quod simul tres. Si au/
tem inter aquam ⁊ ignem tanta inequa/
litas est: quantam inter ignem ⁊ Deum
esse putas? maxime cum vnusquisq; triū
sine quantitate magnus sit: sine indigen/
tia creator? Si enim maius aliquid essent
tres q̃z singulus trium: haberet profecto
terminum immensitas singulorum: ac per
hoc nullus oīpotens. Si autem singulus

eorum sine quantitate magnus est: quomo/
do possunt maius aliqd esse tres q̃z vnus/
quisq̃z eorum: quum ea magnitudine sit qsq̃z
magnus in semetipso: qua maius aliqd esse
nō pōt? Hz enim ⁊ istud simplicitas illa in
qua non est aliqua partium siue diuisio vo
luntatum: sed summa vnitas ⁊ inscissa ma
iestas. Ut enim a supernis illis redeamus
ad ima nostra illud boni semp ⁊ vbiq̃z ha
bere vnitas ɔsueuit: vt qd singuli est pro/
prium: plurimum faciat esse cōe. Si autem
id agit per hoc bonum vt id habeat singu
lus qd habent omnes: qd possunt habere
omnes qd non habeat vnus? Uerum hoc
apud hoies Apud deum autem non agit
hoc quicq̃z: sed est id qd est: ad cuius sum
mi boni similitudinem formanda erit ratio/
nalis creatura: non in plenitudine maiesta
tis assumpta: sed ad imaginem ipsius par
ticipatione gratie sublimata. Tanta vero
vnitas est in summa illa trinitate: vt id ha
beat maiestatis singulus qd habent tres:
hoc possit singulus qd possunt tres: exce/
pto ꝙ hoc pater hz a nullo: filius a patre:
spiritus sanctus a patre ⁊ filio: non largi/
tione gratie: sed simplicis veritate nature:
Neq̃z enim pater: q: voluit: genuit filium
sicut omnia que voluit fecit in celo ⁊ in ter
ra: sed sicut ipse semp est: ita ⁊ filius cum
spiritu sancto semper est apud eum: qui id
circo ipsius patris predicatur equalis: q: si
cut pater eternus est: ita ⁊ filius coeter/
nus. Q: vero idem filius cum spiritu san
cto non est separatus a patre: sed semp ma
net cum eo ⁊ in eo in vnitate perfecta: nec
pater potuit amittere qd dedit filio ⁊ spi/
ritui sancto: nec ipsi possunt non habere
quod visum est stetisse in ꝓprietate pater
na: si tn̄ aliqua datio aut proprietas in illa
eterna vnitate esse potest: nisi intelligatur
quomodo esse possit: ſm ꝙ ⁊ vir serenissi
Augu. mus Augustinus luculenter exponit. Di/
cit enim filius de seipso. Sicut pater hz vi
Joānis tam in semetipso: sic dedit ⁊ filio vitam ha
bere in semetipso. Et de spiritu sancto. Il/
le me clarificabit: q: de meo accipiet. Qua
liter autem hoc ⁊ similia intelligēda sint:
per multa ⁊ prolixa verba Augustinus ex/
ponit. De illis autem propri tatibus que
sic esse videntur singulorum proprie: vt tn̄
inueniantur communiter ꝑmanere in tri
bus Et ipse: ⁊ alij multa loquuti sunt. Nō
nulli vero sequentes ista tria quibus perfi
ciuntur omnia: vz: posse: scire ⁊ velle: pa/
tri attribuerunt potentiam ſm illud libri Job.
Job. Deus potentes non abijcit: quum ⁊
ipse sit potens. Et illud sacratissime ma/
tris domini. Quia fecit mihi magna qui
potens est. Sapientiam filio: de quo dicit
Paulus. Nos predicamus Christum dei
virtutem ⁊ dei sapientiam. Uoluntatem
vel amorem: spiritui sancto: quod volunt
esse intelligendum: vbi dicitur per psalmi Ps.
stam. Uita in voluntate eius. Et vbi dici/
tur per Joannem. In hoc apparuit chari/ Joānis
tas dei in nobis: quoniaz filium suum vni
genitum misit deus in mundum vt viua
mus per eum. Et notandum ꝙ sapientia
dicitur ⁊ fortitudo dei: charitas dei: amor
vel dilectio dei. Et his similia sepe reperiū
tur in diuinis eloquijs: ⁊ per hec spiritus
sanctus intelligitur. Potentiam vero dei
non me recolo alicubi legisse: sed tm̄ po/
tentem ⁊ omnipotentem: ne forte q: sub/
iūgitur: dei intelligeret filius: aut spiritus
sanctus: sicut intelligitur filius nomine sa
piētie dei: ⁊ spiritus sanctus nomine amo
ris dei. Si tamen ⁊ hoc ipsuz studiosus le
ctor in scripturis sacris inuenerit: noscat
ibi nomine potentie: filium esse intelligen
dum: quia quo tendit modo impetus no
ster: id omnino dicturi ⁊ probaturi sumus
ꝙ quicquid in illa simplici trinitate dici/
tur ſm substātiam: ⁊ videtur esse ꝓprium
alicuius persone: sic intelligendum est ſm
aliquid esse proprium alicuius persone: vt
tamen velut in genere ostendatur esse cō
mune. Uerbi gratia. Pater dictus est po/
tentia: quia faciens iudicium de peccatori
bus: semper se ostendit inuictum. Filius
dictus est sapientia: q: noluit potentia vin
cere: sed humilitate. Spiritus sanctus di/

ctus est amor: quia qui plene amat aliquem: dat ei quem diligit ⁊ se ⁊ omnia sua. Propter hoc quippe ⁊ donum ⁊ donator est spiritus sanctus: quia ⁊ se dedit ⁊ sua: quamuis horum vnum magis ad patrem ⁊ filium: qui dederunt eum videatur referre. Et si hoc catholice dici possit: nec tamen quia seipsum dedit seipsum misit: vt nonnulli delirant: quia missio ad euz pertinet tm̄ qui alium vel aliud mittit: donatio ⁊ ad eum potest ptinere qui mittitur ⁊ ad eum qui mittit. De solo autem filio intelligi potest: quod ipse se misit: ⁊ ab alio missus sit: propter gemine nature substantiaz: in qua est verus deus ⁊ verus homo. Nam ⁊ homo quilibet: quia in duobus consistit: dicitur emittere spiritum quando exit anima de corpore mortali: pro eo. s. quod homo interior est qui emittitur: homo exterior qui emittit. Frustra ergo conantur aliqui asserere in simplici: quod in gemina substantia a viris catholicis assignatur. Sed de hoc alias. Ut autem que proposita sunt reducamus in summam. Ecce pater dictus est potentia: filius sapientia: spiritus sanctus charitas: propter ea que superius dicta sunt: vel si qua sunt alia digna affatu: que huic tante significationi conueniant: ⁊ tamen tota trinitas perfecta potētia est: tota trinitas perfecta sapientia: tota trinitas perfecta charitas: alioquin nullus esset perfectus. Si autem sm̄ quod Augustinus

Augu. docet in typo memorie rationis ⁊ amoris: vnusquisqz est potentia: sapientia ⁊ amor: restat vt nihil minus sit singulus: quaz simul tres. Bene ergo in figura illa triangulata tantum continet vnum cornu: quantum simul tria: quia nō maius aliquod sunt vel habent simul tres persone: quaz singula trium: nec minus aliquid singula quaz simul tres. Ne autez videatur impossibile quod ratione probatuz est: non quidem his qui rōnem ipsaz capere queunt: sed his qui firmiores sunt intellectu: considerandum est saltem eis quantum differat inter creaturam ⁊ creatorem: vt sciant quid differre queat inter humana ⁊ diuina: inter egenam naturam: ⁊ nullo indigentem bonorum omnium creatorem. Quod se vidisse refert Augustinus in libro de ciuitate Aug.
dei. Lapidi cuidam adhibitum est ferruz: ⁊ mox virtus lapidis attraxit ferrum ad lapidem: ⁊ adiunxit se illi: ita vt viderentur duo ipsa quadam validissima vnitate ligari. Amotum est autem ferrum a lapide: ⁊ appositum est ferrum ferro: ⁊ inuēta est ea virtus esse in ferro que erat in lapide: in nullo in lapide imminuta. Amotum est autem ⁊ ferrum quod tetigerat lapidem: ⁊ appositum est aliud ferrum illi ferro quod tetigerat ferrum: ⁊ inuenta est eadem virtus in ferro: etiaz in tertio gradu: puto quod ⁊ in quarto ⁊ in quinto. Si igitur tanta est virtus ipsius lapidis vt propagata non minuatur: quamuis non sit in re ista imago patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti: ⁊ similitudo doni spiritus sancti: quod concessum est ecclesie sancte dei. Quid miruz si sine quantitate magnus est pater: sine quantitate filius: sine quantitate spiritus sanctus: ita vt non sit vel habeat minus aliquid singulus quaz simul tres. Quia ergo non sapientia illi deest: nec virtus ad probandum quod est: ascendat qui potest intellectu ad contemplandam speciem celsitudinis eius: qui non potest admiretur virtutem ⁊ credat: qui minus lucide intelligere potest: dicens assidue cum psalmista. Magnus deus noster ⁊ magna virtus eius: ⁊ sapientie eius nō est numerus. Psa.
Magnus dominus ⁊ laudabilis nimis: ⁊ magnitudinis eius non est finis.

¶ Explicit distinctio tertia. Incipit distinctio quarta.

Ueniendum est ad illud articulum: ex quo pendet notitia personarum. Quod vt recte fiat: principale illud cornu ex quo ars tota sumat originem: in primo loco trium quemadmodum expedit statuamus. In quo nimirum cornu: non

alius q̄z deus pater intelligendus est: a
quo filius ⁊ spiritus sanctus: alter quidez
nascendo: alter procedendo: id acceperunt
esse: quod ipse est. Hec igitur principalis
persona: in principali cornu psalterij desi/
gnata est: ꝙ quasi principale principium
duorum esse videtur. Ibi enim (vt supra
diximus) manet initium totius vasis: ⁊
quasi aqua ex fonte manans: in quedam
larga maria dilatatur. Quod ergo ipsum
cornu quod principale est: videtur aliquā
tum a duobus dissimile. Illud profecto in
sinuare videtur: ꝙ pater quidem sicut a
nullo est: ita nunquam legitur ad homi/
nes missus: vtpote qui non habuit prin/
cipium a quo mitteretur. Filius vero cuz
spiritu sancto influens ciuitatem illam ce
lestem ⁊ replens gratia sua: nouem ordi/
nes angelorum: ac si cuiusdam fluminis
impetus saluaturus humanum genus ad
inferiora confluxit. Uenit enim querere
quod perierat: ⁊ chordam inferiorem in
qua pro chordarum dispositione tota ars
terminatur ad ostendendas diuitias boni
tatis sue in genere humano perficere.
Quod si pater: sicut a nullo est: ita nunq̄z
legitur missus: filius vero ⁊ spiritus san/
ctus: alter quidem in carnis substantia: al/
ter in columba ⁊ igne: ab eo qui a nullo
mittitur: missi sunt: ⁊ ita missi ad homi/
nes: vt eum qui se misit non dimitterent:
sed in eo ⁊ cum eo sine fine manerent: q̄z
conuenienter cornu primo locus primus
ascribitur: duobus concurrentibus: hinc
⁊ inde: non minus est mirabile q̄z aper/
tum. Tradunt etiam nobis patres catho/
lici: ꝙ pater sit principiuz filij: filius cum
patre principium spiritus sancti: princi
pium ergo pater: principium filius: prin/
cipium inquam filius: de principio patre:
nec tamen duo principia: sed vnum prin/
cipium. Similiter ⁊ spiritus sanctus prin
cipium est: nec tamen tria principia: sed
vnum principium. Sed cuius esse princi/
pium fatemur spiritum sanctum? Princi
pium omnium bonoꝝ que ab ipso sunt:
principium creaturarum omnium: quas
sicut deus omnipotens ad suam creauit
gloriaz. De hoc Augustinus in libro quin Augu.
to de trinitate. Si quicquid in se manet ⁊
gignit aliquid vel operatur: principium
est ei rei quam gignit: vel ei quam opera/
tur: non possumus negare etiaz spiritum
recte dici principium: quia non eum sepa
ramus ab appellatione creatoris. Et scri/
ptum est de illo: ꝙ omnia in omnibus ope
ratur ⁊ vtiq̄z in se manens operatur. Non
enim in aliq̄d eoꝝ ipse mutat: ⁊ vertit: ⁊
que operatur vide. Unicuiq̄z datur mani
festatio spiritus ad vtilitatem: alij quidem
datur per spiritum: sermo sapientie: alij
sermo scientie: s̄m eundem spiritum: alij
fides in eodem spiritu ⁊c. Et paulopost.
Omnia autem hec operatur vnus atq̄z
idem spiritus: diuidens propria vnicuiq̄z
prout vult: ⁊ vtiq̄z sicut deus. Quis enim
tanta illa potest operari nisi deus? Si au/
tem omnium que operatur recte dicitur
principium: spiritus sanctus: quis audeat
negare illum esse principium hominis
Christi Jesu: sicut ⁊ pater qui fecit om/
nia: ⁊ verbum quod erat ab eterno: per q̄d
facta sunt omnia. Quod ne quis inter du/
bia ducendum crederet: tota illa operatio
noui hominis: eidem spiritui sancto attri
buta esse monstratur: cum dicitur. Inuen
ta est Maria in vtero habens de spiritu
sancto: ⁊ quod in ea natum est: de spiritu
sancto est. Et in euāgelio angelus ad Ma
riam. Spiritus (inquit) sanctus superue Luce.
niet in te: ⁊ virtus altissimi obumbrabit
tibi. Et in Symbolo. Credo in Jesum
Christum filium eius: qui conceptus est
de Spiritu Sancto ex Maria virgine. Actuuz
O mira mysteria. Unigenitus dei filius
visitās mundum: sic humanam naturam
in ꝑsone vnitate suscepit: vt cuius erat fi/
lius nōdum hō: eius esset filius factus ho/
mo: ⁊ tamen hoc scriptura non dicit: q̄d
tam clare ⁊ tam ꝑspicue veꝝ est: sed illud
magis dicere voluit: q̄d nisi intelligatur in
spiritu: qualiter veꝝ sit: non apparet. Qua

enim ratione ꝯceptus esse dr̄ de spiritu san
cto qui ꝭm neutram naturam filius est spi
ritus sancti? Scd̄m quippe diuinam natu
ram filius est tm̄modo dei patris: ꝭm hu
manam: Abrae: ⁊ Dauid: ⁊ alioꝝ quos ex
maiori parte scriptura sacra cōmemorat.
Sed facile istud soluitur: si verbi apostoli
ci memoramur dicētis. Factus est primus
Adam in aiam viuentem. Scd̄s Adam in
spiritum viuificātem. Ecce respice: Adam
hō terrenus: Christus celestis: Adam ho
mo aialis: Christus spiritualis. Quare? qꝛ
illi data est aia que eum viuētem faceret ⁊
agentem. Huic non solum aia data est: sed
⁊ spiritus dei viui. Nō solum inquam aia
vacua inanis: sed plena gratia spiritus se
ptiformi: nimiꝝ qꝛ vt aia corpus: ita rem
nō similem: sed dissimilem dico: spiritus
sanctus viuificat aiam creatam ad imagi
nem dei: quoꝝ alteꝝ primo homini datuz
est: alteruz scd̄o: vt qui ad primi hominis
imaginem aiati sumus: viuificati ad ima
ginem secundi: gloriemur in specie glorie
filioꝝ dei. Habes scriptuz in Esaya de no
Esa. uo homine Christo Jesu. Requiescet sup
eum spiritus domini: spiritus sapientie ⁊
intellectus ⁊c. Non autem sic requieuit
spiritus sanctus sup eum: vt prius eum
creasse credendus sit: ⁊ postea introierit
in illum: sed eum ipse preuenit: cuius ⁊ re
ceptaculum factus est. Ideoqꝫ non imme
rito dictum est de eo: ꝙ ꝯceptus sit de spi
ritu sancto: qꝛ prius affuit gratia in mente
virginis q̄ꝫ ꝯciperetur in ventre matris:
nec tamen spiritus sanctus ingressus est
in eum ꝭm ꝙ in electos alios: qui in pec
catis ꝯcepti sunt: sed ab initio ibi affuit si
mul cum verbo: sacrumqꝫ illud dei vascu
lum sibi pro suo velle aptauit. Quocirca:
nec vnq̄ꝫ fuit non plenus spiritu: sicut nū
quam non fuit dei verbo vnitus. Et si cau
sa mysterij actuz sit: vt non qn̄ conceptus
est de virgine: sed quando baptizatus est a
Joāne descenderit spiritus sanctus corpo
rali specie: sicut columba in ipsum: ⁊ man
serit super eum: propter eos. s. in quos de

scendit qn̄ baptizantur in Christo. Non
igitur incongrue dictus est Christus ꝯce
ptus esse de spiritu sancto: cuius corpus
nō immunda libido: sed virtus diuina ope
rata est replens illud gratia septiformi ab
ipso initio ꝯceptionis sue: vt iure diceret
homo celestis: hō nouus: homo specialis:
tanquaz si non esset caro: sed spiritus. Sic
enim miro modo dei filius venit in car
ne: vt tn̄ legem carnis nō imponeret: sed
deleret: non illam dico legem quam venit:
non soluere: sed adimplere. Sed illam de
qua dicit Apostolus. Uideo aliam legem
in membris meis repugnantem legi men
tis mee: ⁊ captiuum ducentem me in lege
peccati. Ueꝝ hoc idcirco diximus vt scire
mus spiritum sanctuz principium esse ho
minis Christi Jesu: qui ꝭm ꝙ deus est: ipsi
us spiritus sancti: vnuz est cum patre prin
cipium. Et sciēdum ꝙ si spiritus sanctus
a solo verbo procederet ⁊ non a patre: nō
parum videretur absurdum: vt idem fi
lius homo Christus Jesus diceretur mis
sus a spiritu sancto: vel etiam esset vnctus
a spiritu sancto: vel accepisse ꝓmissionem
spiritus sancti: ⁊ si qd̄ simile. Qꝛ qui semel
assumptus fuit a verbo in vnitate perso
ne iam non potuit non habere eum: qui
procedit essentialiter ab ipso verbo. Quis
vero idem spiritus: qui principaliter pro
cedit a patre: dictus spiritus dei patris:
iuxta illud euangelij. Non enim vos estis
qui loquimini: sed spiritus patris vestri
qui loquitur in vobis. Dictus est ⁊ spiri
tus filij: ꝭm illud Apl̄i. Misit deus spūm
filij sui in corda nostra clamantia: abba pr̄.
Recte a patris spiritu idē filius dr̄ missus
dicente eodem filio in Esaia propheta. Ec Esa.
ce dn̄s misit me ⁊ spiritus eius. Ut deo spe
cialiter idez spiritus intelligat mittens fili
um: qꝛ procedit a pr̄e. Sic igit pater prin
cipiū filij: filius cum pr̄e principium spūs
sancti: ꝭm ꝙ deus est: non ꝭm ꝙ homo: ſz
vero ꝙ homo est: nō ipse spiritus sancti: ſz
magis spiritus sanctus principiū eius est:
sicut ⁊ oiuz que creata sunt. Non aūt hoc

sacramētuȝ fidei:sicut nec quecūqȝ alia vni
vero deo:qui nescire seipsum negt necessa/
rium erat:sed nobis:ne qua forte in nobis
oriref suspitio non esse equalem spiritū san
ctum genitori ꝛ genito:ac per hoc minus
essemus catholici:si non sicut oportet ve/
neraremur deū:q: qui minus deuotionis
aut fidei:vni psone q̄ȝ alit tanq̄ȝ aliam alij
preferēdo tribuit:criminaliter errat : ꝛ in
mente sua heresim:ꝛ si ore nec dū proferat
nutrit. Ut autē hec que fide tenemus:etiā
atqȝ etiā contēplari possimus. Psallendū
est adhuc in decacordo psalterio:ꝛ ad eius
misteria reeurrendum. Si enim sic exponi
tur vas ipsuȝ:vt principale eius cornu: qd̄
ascribif patri respiciat ortū solis:pfecto cor
nu illud quod respicit aquilonē:filio ascri/
bendū erit:qd̄ autē respicit meridiē:spiri/
tui sancto. Et hoc qdeȝ cōgrue satis. Cui
enim magis ꝯgruit pars orientalis : q̄ȝ illi
psone ex qua semper natus est sol iustitie
Christus:ꝛ ex quo omnis paternitas in ce
lo ꝛ i terra nominaf? Aut cui magis pars
aqlonis:q̄ȝ illi qui ingressus est prouinciaȝ
aqlonis pugnaturus ꝯtra principē mūdi
huius:ꝛ per sinistram passionis quā spon/
te sustinuit ad tp̄s superauit ꝛ vicit? Cui
vero melius par australis : quam illi cui
dicif in canticis. Ueni auster ꝛ pfla hortū
meū ꝛ fluent aromata illius? Certe Deus
pater pncipiū filij:pater simul ꝛ filius prin
cipiū spiritus sancti. Uis istud agnoscere i
sepe scripta figura? Incipe scribere a supe/
riori parte ꝛ pcutere vniuersas lineas que
cordaꝝ loco depicta sunt in ea ꝛ habebis
profecto in principali cornu:principale pri
cipiū tā ad illud qd̄ ascribif filio: q̄ȝ ad il/
lud qd̄ ascribif spiritui sancto. Inde enim
incipis scribere. Or vero sic incipis a prin
cipali cornu:vt tn̄ per singulas lineas que
infra sunt incipias ab illa pte q̄ ad aqlonē
spectat:ita miro modo vtrūqȝ cornu:(hoc
est) ꝛ illud qd̄ ptinet ad patrē : ꝛ illud qd̄
ptinet ad filium:apparent esse simul vnuȝ
principiū ad illud quod ptinet ad spiritū
sanctum. Ut magis ꝯtemplationi oculoꝝ
subiaceat:q̄ȝ vt verbo oris (sicut est) suffici
cienter valeat enarrari. Si autēȝ queritur
descriptione hebreoꝝ qui incipiētes a dex
tra parte desinunt in sinistra:nec ipsuȝ a p/
fecto misterio vacare posse credēdum est:
haud dubiū pp illud:qd̄ dicit apostolus d̄
verbo dei. Cū in forma dei esset semetipm
exinaniuit:formā fui accipiens in similitu
dinē hoiuȝ factus:ꝛ habitu inuētus vt ho
mo. Est autē pro vt supra digessimus prin
cipium eius spiritus sanctus: ƀȝ ꝙ homo
est:non ƀm ꝙ homo:ꝛ ob hoc ꝯueniēti mi
sterio:hebrei incipientes a dextera perue/
niunt ad sinistram statuentes ibi fineȝ vbi
nos gentiles principium non qdem q̄ȝtū
ad illud cornu qd̄ pertinet ad patrem: sed
quantū ad illud qd̄ videf pertinere ad fili
um. Sed quare a dextera incipit populus
hebreoꝝ qui prior fuit:nisi quia apud illos
humiliatus est filius vt ꝯciperef de spiritu
sancto ex maria virgine:ita vt diceret ipse
de spiritu sancto:ꝛ de se ipso. Spiritus do/ Esa.
mini super me eo ꝙ vnxerit me? Qd̄ aūt
christianus populus incipiens a sinistra p/
git ad dexterā:designat illud : qd̄ dn̄s ipse
ait. Nisi ego abiero:paraclitus non veniet Joan.
ad vos. Si autē abiero:mittā euȝ ad vos.
Tale est enim ac si dicerεf. Propterea non
mitto vobis modo spiritū sanctū manens
adhuc in humilitate carnis:q: ƀm hoc nō
est meū ostendere hominibus formā largi
entis munera:sed accipientis qnousqȝ con
pleam cursum humiliationis mee:ꝛ doce/
am vos auditores fieri a principio ad acci/
piendam intelligentiam maioꝝ: q̄ȝ vt ipsi
alijs ipudic: vr̄ȝ sciētiolā ipartire velitis.
Unde ꝛ de eodem humilitates magistro
Joannes ait. Spiritus nonduȝ erat datus Joan.
quia iesus nonduȝ erat glorificatus. Igif
ꝛ ꝙ hebrei incipiunt a dextera : ꝛ ꝙ gen
tiles a sinistra:causa est aperti misterij in fi
lio ꝛ spiritu sancto:quorum vna est cū pa
tre maiestas:cui est cuȝ eis honor ꝛ gloria
in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit distinctio quarta.

Incipit distinctio quinta.

NOn est acutuz superius cornu sicut duo inferiora: sed aliquantulum latũ ⁊ euidens pre duobus: vt apte ab ipso vno duo reliqua cornua que infra sunt: trahere videanẜ originẽ. Nec mirum. Pater enim deus a nullo genitus deo: habet in semetipso sapientiam ⁊ amorem: filium. s. ⁊ spiritum sanctuz: per quos pacificat sibi omnez electam creaturam: siue que in celo est: siue que in terra. Non enim eo modo filius ⁊ spiritus sanctus: mittunt ipsum patrẽ: aut solus filius sine patre mittit spiritũ sanctũ ſm deitatem: aut solus spiritus sanctus sine patre misit filiuz: ſm ꝙ filius homo est: vt in omnibus que dicunẜ de patre ⁊ filio ⁊ spiritu sancto: vna similitudo teneaẜ. Et ideo primũ cornu psalterij dissimile esse debet a duobus: vt vbi sit principium: vasis per id quod est dissimile intelligaẜ. Hz aũt ⁊ filius in seipso spiritum sanctum: sicut ⁊ pater: sed hoc ipsum filius a patre habet: sicut ipsemet filius demõstrat cuz dicit. Cũ
Joan. venerit paraclitus quẽ ego mittã vobis a patre. Et alio loco. Sicut habet pater vitam in semetipso: sic dedit ⁊ filio vitam habere in semetipso. Dedit autẽ hoc pater filio: non quasi voluntate propria aut gratie largitate: sed hereditate nature. Que cum ita sint: recte pricipale cornu respectu duorum inferioruz: artitudine caret: quia ab ipso procedunt ⁊ mittuntur filius ⁊ spiritus sanctus. Inferiora autem dixi duo cornua: nõ quasi inequalia: sed quasi humiliora potentia: ad designandum illud quod dominus ait. Qui a semetipso loquitur: gloriaz propriam querit. Qui autem querit gloriã eius qui misit illum: hic verax est: ⁊ iniustitia in illo nõ est: Et de spiritu sancto. Nõ
Joan. enim inquit loquetur a semetipso: sed quecunque audiet loquetur: ⁊ que vera sunt annuntiabit vobis. Igitur principale cornu non incipit ab artitudine ne in principio solus pater fuisse putetur. Duo vero inferiora desinunt in cacumine: vt vnus esse intelligatur filius qui natus est de patre: ⁊ vnus spiritus sanctus qui a patre filio que procedit. Non enim versa vice filius aut spiritus sanctus mittit patrem: aut a filio vel spiritu sancto procedit: aut mittitur pater: vt poni modo in omnibus cornibus statuamus principium: sed in vno tantum principale principiuz: in alijs duobus que desinunt in acumine consumationem intelligamus: nimirum quia vnus filius ⁊ vnus spiritus sanctus. Neqꝫ enim a quolibet duo suut: vt sicut filius ⁊ spiritus sanctus sunt a patre: ita pater ⁊ spiritus sanctus sint a filio: aut pater ⁊ filius a spiritu sancto: vt in quolibet trium indifferens principium statuamus: sꝫ in vno principium in duobus finem: nequis quartaz: aut quintam personam querat in illa simplici trinitate: in qua vnus ab vno: ⁊ alius a duobus. Et quia pater simul ⁊ filius vnum principium sunt ad spiritum sanctum: ita ꝙ vt hoc filius habeat a patre: a quo ⁊ mittit illum: non oportuit propter hoc secundum cornu a tertio dissimilitudinem habere: nisi in hoc tantum ꝙ inde incipit scribere in inferiori linea: ⁊ grecus ⁊ latinus: ſm ꝙ superius dictum est: quia aliud est esse principale principium: aliud principium de principio: ⁊ aliud esse principium vnum ad vnum: aliud esse duo simul vnum principium ad vnũ: ⁊ ita quoqꝫ vt vnus habeat hoc ab alio: ⁊ simul habeat hoc cum illo a quo habet. Licet ergo filius principium sit ⁊ ipse spiritus sancti: quia tamen ⁊ ipse a patre est: ⁊ a patre habet vt sit principium spiritus sancti: nec sine ipso patre: sed cum ipso: nec vt sint duo principia: sed vnum pincipiũ: non debuit illud cornu quod retinet misterium filij omnino simile esse: nec quod retinet typũ patris: ne vtrunqꝫ videretur esse principale principium quum ad solum hoc pertineat patrem: sed ipsa duo cornua consideranda sunt simul: vt simul ambo ad tertiũ vnum esse principium videantur: sicut pater ⁊ filius vnum sunt principiuz spiritus

sancti. Recte ergo duo cornua inferiora in
acumine desinunt quia ⁊ filius ⁊ spiritus
sanctus a patre sunt ⁊ non ab eis alij: sȝ tan
tum duo ipsi sunt. Est tamen ⁊ aliud sacra
mentum quod debeat in hac re vigilāter
pensari. Id quod acutum est in aliqua my
steriali figura significat principium siue fi
nem. Et principium quidem si sic esset de/
signarent illud ex quo incepit ars: finez in
quo consumatur. Cum autem constet qȝ
initiale acumen principium significet tem
porale: vtpote in rebus creatis que ab ipso
qui est principium sine principio nō de ali
qua iam existenti re: sed omnino de nihilo
sunt creata: merito idem principale cornu
acuminis artitudine caret. qꝛ deus pr̄ cuȝ
filio ⁊ spiritu sancto: caret principio tēpo/
rum ⁊ dierum: qꝛ non aliquando cepit esse
sed semper erat quod est. Si eniȝ principa
le cornu inchoaret ab acuminis artitudi/
ne: videretur esse simile illi rei que fieri ce
pit ex nihilo. Ut autē deus oīpotens semp
ōndatur esse principium sine principio: cō
grue satis cornu ipsum sine acumine ma/
net: ac si verbis suis aptis vocibus clama
ret dicens. In dei oīpotentis eternitate nō
est querendū esse cepit: sed semper erat qȝ
est. Si enim dicere ꝯsueuimus in ꝯfessione
cōi. Sicut erat in principio ⁊ nunc ⁊ semp.
Et Joānes euangelista in libro Apo. Qui
Apo. erat ⁊ qui est ⁊ qui venturus est. Et in ip/
so principio euāgelij sui. In principio erat
Joān. I. verbum. Apte ergo principale cornu psal/
terij quod assimilatur patri. acuminis ar/
titudine caret: qꝛ eternitas illa que erat in
deo ante tempora secularia: nobis omnino
qui ex tēpore esse cepimus' inperscrutabi/
lis est ⁊ quo suo occulto consilio voluerit
creare ex tempore: quod nō fuit ab eterno
hebetatur sapientia hominum: defuit sen/
sus ⁊ intellectus. Sic igitur erat sicut est.
Princ pium sine principio: ipse solus cuȝ
filio ⁊ spiritus sanctus: qui in ipso sunt: ⁊
ab ipso procedūt. Uerumtamen ipse pater
reuelatus est hominibus primo tempo/
re magis q̄ȝ filius ⁊ spiritus sanctus: vt ip
se quoqȝ in suis tēporibus manifestius ap/
parerent. Sed num quia duo cornua infe
riora desinunt in acumine filius ⁊ spiritus
sanctus habitaturi sunt finem? cum etiam
electis omnibus eternitas temporum pro
mittaꝰ? Absit. Sed quia soli ipsi accepe/
runt res visibiles in quibus apparerent
hominibus: licet ⁊ alio modo filius: ali/
ter spiritus sanctus: quia ille humanam
naturam in vnitate persone: iste speciem
columbe in figura sancte matris ecclesie.
Non enim est vna persona ecclesia: vt pos
set simul ostendi que nec dum tota erat in
mundo: quando vidit Joannes spiritum
descendentem super Christum iesum: vt
apparerent ibi simul sponsus ⁊ sponsa:
cui. s. sponse dictum est in canticis cantico
rum. Una est columba mea: perfecta mea: Cant.
vna est matris sue electa genitricis sue. Et
ob hoc in typo huius ecclesie que vnita ē
spiritui sancto: illa vȝ vnione de qua di/
cit apostolus. Qui adheret deo vnus spiri
tus est: ostensa est vna columba: sicut ⁊ in
typo filiorum ecclesie apparuerunt aposto Actu.
lis dispartite lingue tanq̄ȝ ignis: ⁊ in sedie
(inquit) super singulos eorum. Et filius er
go ⁊ spiritus sanctus accepit corporeā crea
turam: in qua demonstraretur homini/
bus: ⁊ in qua consumaretur opus: pro
quo ⁊ missi sunt: vt perficerent illud.
Unde ⁊ filius ipse in ꝯfessione sua quam fe
cit ad patrem. Opus inquit ꝯsumaui quod
dedisti mihi. Et de spiritu sancto idem fili
us. Cum venerit ille spiritus veritatis: do
cebit vos oēȝ veritatē. Non enim eo mo/
do: nō oportebat filium factum hominem
non quolibet habere finem: quomodo nō
poterat priusq̄ȝ esset homo temporꝫ habe/
re principium: qꝛ creatura temporaliter p/
ficit ⁊ quādoqȝ vltra proficere desinit con
sumata: etiā si in momēto proficiat. Apud
deū autē non est transmutatio nec vicissi/
tudinis obumbratio. Dicit tñ ipsa diuini/
tas principiū ⁊ finis s̄m illud Apocalyp/
sis. Ego sum. A. ⁊ ω. principiuȝ ⁊ finis. Sȝ
aliud est habere principiū vel finē aliud esse

se principiũ siue finẽ. Est autẽ deus princi/
piũ: q: ab ipso sunt oia que creata sunt. Sz
si idcirco deus omnipotens vocatur prin/
cipium: q: omnia que sunt ab ipso sunt ⁊ es
se ceperunt. Num idcirco dĩ finis: q: in ip
so esse desistunt? Absit. Sz quia opera que
inceperunt ab ipso: per ipsum veniunt ad
pfectionẽ: ⁊ in ipso qui est summa bonitas
ↄsumationẽ accipit. Hoc ergo modo pri
cipiũ ⁊ finis. Sed ⁊ pro eo q in principio
non erant creature: p q̃bus ⁊ cum q̃bus
tẽpora esse ceperunt: ⁊ nec filius nec spiri/
tus sanctus aliquam assumpserat creaturã
nequaq̃z nos temporales loquẽtes de deo
viuo ⁊ vero qualiter erat in illa eternitate
ita ↄgrue dicẽ possumus: fuit quomõ erat
vel esse cepit: qđ omnino esset impiũ ⁊ ini
quum: quomodo dicimus: erat ⁊ est: quia
fuit: de illa re ↄgrue dici potest que esse de
fijt quod fuit: vt est: ille homo bonus fuit:
sed desijt esse qđ erat: ⁊ esse cepit de illa re
que aliqñ non fuit: ⁊ modo est. Quia ergo
deus omnipotens nec esse cepit: nec desijt:
Joan. nec fuit ↄuenit illi: nec esse cepit: sz aut erat
aut est. Nõ enim ait veritas iudeis sese per
dere anhelantibus. Anteq̃z abraam fieret:
ego fui: vel esse cepi: sed anteq̃z Abraã fieret:
ego sum. Et cum dicerent illi. Tu quis es.
Respondit: principiũ qui ⁊ loquor vobis.
Si ergo verũ est q deus non esse cepit: sz
semper est. Recte principale cornu qđ re/
fert ad pr̃z: qui est a nullo ⁊ a quo pcedũt
filius ⁊ spũs sctũs: caret acuminis artitu/
dine: vt non videat incepisse: semper esse
q est. De filio autez ⁊ spiritu sancto: nõ eo
modo dicere possumus: q nõ pm aliquid
habituri erant finem: quomodo neq̃z pa/
ter neq̃z ipsi deitatis habuere principiũ: q:
⁊ filius habuit finẽ vite huius tẽporalis in
assumpta carne: pm illud qđ ipse ait. Ea q̃
scripta sunt de me finem habẽt. Uel certe
habiturus est in ↄsumatione corporis sui:
quod sumus nos. Et spiritus sanctus ha/
biturus est in effusione donoꝝ. Dictuz est
Psal. enim in typo solis de Christo. Sol cogno
uit occasum suum. Sane in typo doni spi

ritus sancti quod effundit in corda electo
ruz. Repleta sunt vasa que habere potuit
vidua illa mulier que clamauit ad Helyse
um: ⁊ licet modico illo oleo qđ habere vi/
sa est p multa vasa effusum multiplicaret:
⁊ cresceret: tñ cum vas defuit: stetit oleuz:
⁊ tandem finẽ habuit effusio ⁊ infusio illa.
Dicit autẽ apostolus de vera illa effusione:
quam significat ista. Charitas dei diffusa ẽ
in cordibus nostris p spiritũ sanctũ qui da
tus est nobis. Hec est illa virtus: que oiuz
est mater virtutũ: sine qua ↄgregent virtu
tes reliquas: culmos vacuos ⁊ inanes ad
tristem areã portare est. Ut enim humani/
tas christi plata est oibus creaturis: ita vir
tus charitatis: vniuersis virtutibus. Et si/
cut Joannes baptista preambulus fuit xp̃i
ita virtus humilitatis puia est charitatis.
De qua nimiz charitate que est precipuũ
donũ spiritus sancti: dicit psalmista. Om/ Psal.
nis consumationis vidi finem latũ mãda/
tũ tuũ nimis. Et apostolus. Finis pcepti
est charitas de corde puro ⁊ consciẽtia bo
na: ⁊ fide nõ ficta. Licet autẽ homo Chri/
stus iesus magnus sit sup oẽs hoies: sz vir
tus charitatis magna sit sup oẽs virtutes:
neutrũ tñ hoꝝum sine q̃ntitate magnũ est:
neutruz. n. pm aliqđ nõ fit: aut positus: aut
ponẽdus finis: nõ vt esse desinãt: sed vtter
minum quantitatis pro mensura operato
ris accipiãt. Sola. n. diuinitas sine q̃ntitate
magna est sine qualitate bona: sola pro na
tura sui sine tpum varietate ⁊ volubilita
te immesa. Q: vero illa eternitas que erat
ante mundi principium: oino inscrutabi/
lis est: vtpote in qua nõ erant aliquae crea
ture que manerẽt in ea: q̃uis nesciamus
q̃z longe vel prope ante mundi ↄstitutio/
nem: aut si in ipso exordio mundi creati
sint ordines angeloꝝ. Merito cornu ipsuz
principale carere principio demonstratur.
ita vt videat representare principium si/
ne principio: pm q erat deus pater cum fi
lio suo ⁊ spiritu sancto anteq̃z secula ince/
pissent. Non autem eo modo inscrutabi/
lis sunt: aut erũt nobis filius aut spiritus
sanctus

sanctus in operibus suis: siquid opera ipsa beatū sunt in illo seculo futuro in quo erimus ꝛ ipsi filij dei: sꝫ erit intellectus noster cōsumatus in reuelatione ipsorum: sicut de se ꝛ de spiritu sancto: filius ipse dicit. Joan. Multa habeo vobis dicere: sꝫ nō potestis portare modo: cum aūt venerit ille spiritus veritatis docebit vos oēs veritatem. Quia ergo nec tpalis natiuitas ptinet nisi ad filiū: nec tpalis spiritus santi missio vel effusio nisi ad spiritū sanctū: excepto in eo ꝙ vna est operatio triū pp ineffabile vinculū deitatis: nihilqꝫ ptinet ꝓprie ad psonā patris: qđ eternū nō sit. Jure pricipale cornu lutius est duobus: qꝛ nimiruꝫ patris eternitas cōmunis est filioꝛ spiritui sancto: tēporalia vero filij ꝛ spiritus sancti que ꝑscripsimus: ꝓpria sunt filij ꝛ spiritus sancti. Illud ergo inscrutabile est vt timeatur istud noscibile vt ameꝭ. Illud enīꝫ seruoꝝ est istud amatoꝝ. Nā ibi incōprēsibilis esse voluit: ꝛ hic cōprehēdi ꝛ agnosci. Ergo ibi principiū tēpoꝝ nullū: qꝛ diuinitas principio caret: hic finis inqsitionis in filio ꝛ spiritus sanctus in assumptis creaturis cōprehēdi ab hominibus voluerūt. Quia post cōsumationē operū suoꝝ qbus sunt in assumptiōe exibilis ꝛ humilis creature reuelari dignati sunt: seqtur eternitas seculoꝝ: que ꝛ ipsa inextimabilis est: sed secundū ꝙ dispositio cordaꝝ initiū ipsius vasis ꝛ finē esse demōstrat: integritateꝫ eius: ꝛ differentiā ꝓuidēter notamus: apparet ꝙ latitudo ipsa que est inter duo cornua inferiora opposita sint eregione sūmitati cornu pricipalis: nimiꝝ qꝛ sicut in cornu pricipali visus est pater incepisse opera sua: sꝫ nō sint filio ꝛ spiritu sancto: ita quāuis nō sint eodē patre ostendūꝭ simul in duobus cornibus cōsumare ea: ipsi in finibus seculoꝝ. Inde est ꝙ vetus testamētū videꝭ ꝓprie ptinere ad patrē: nouūꝫ ad filiū ꝛ spiritū sanctuꝫ. Et qm̄ sicut illa eternitas dei que erat ante ipsa secularia: principium nō habuit sꝫ principiū erat: ita ꝛ illa que post finem tēpoꝝ futura est: nō est habitura fineꝫ seculorum. Recte initium psalterij ꝛ finis acuminibus caret: ne qꝛ filius ꝛ spiritus sāctus fines cōsumatorios habuisse ostēsi sūt: fines etiā cōsumptorios: qđ falsum est habere putenꝭ. Sane in amplitudine spatij que est in exitu latioꝛ designaꝭ abūdantia bonitatis dei quā ostēdit nobis in filio ꝛ spiritu sancto: qui se prius ostenderat quasi dnīꝫ terribilē in seipso: qꝛ nō solū natura illa incōprehensibilis ꝛ eterna sine fine manet qđ est: verūetiā electoꝝ agmina cuꝫ ipso sint sine fine manebunt. Et bene ꝯsumatio totius operis in duobus cornibus data est: qꝛ nō nisi in fine seculoꝝ redimendum genus humanū filius ꝛ spiritus sanctus a patre visibiliꝛ missi sunt: qꝫuis aliter filius: aliler spiritus sanctus vt terroreꝫ quē ostēderat in seipso: in eis misericorditer mitigaret: ꝛ saluos faceret per clementiā: q saluari nō poterant in operibus suis. Qui cum eodēm filio ꝛ spiritu sancto: viuit ꝛ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Explicit distinctio quinta.
Incipit Sexta.

NOn ē alienus a supradicto mysterio ordo cōmunis orationis: qui quottidie solet fieri in ecclesia Christi: quotienscunqꝫ cōpletis laudū solemnijs: eius clementiā postulamus. Nā semp inuocationem primā ad patrē facere ꝯsueuimus: excepto cū occurrit aliqd pro quo inuocatio fiat ad filiū: sicut in aduentu ipsius: ꝛ sicubi vt hoc fiat aliqua rationabili causa: vel ꝓprietas exposcit. Non inqꝫ preter ordinē rationis tā crebro istud fit in ecclesia Christi: nec preter misteriū vere fidei patrem in principio ꝑsonaliter inuocamus adiungētes circa finē. Per dnm̄ nostrum iesuꝫ xp̄ꝫ filiū tuum: ꝛ i fine: In vnitate spiritus sancti: qꝛ nequaqꝫ ita fieri in tot catholicoruꝫ ecclesijs ipsa que cunctis presidet: patereꝭ diuinitas: si magne cultus fidei ꝛ pietatis misteriū nō inesset. Ut igiꝭ tante fidei elucescat archanum: statuamus si placet in pri

mo cornu: orationis initiũ. Omnipotens sempiterne deus. Quesumus omnipotẽs deus: ꝛ his similia: ac deinde p cordaꝝ lineas orationis speciẽ pcurrentẽ in vltima cordaꝝ decẽ: extremũ versiculũ pferamus ita vt in scđo cornu incipiamus dicẽtes: p dominũ nostrũ iesuꝫ christũ filium tuuꝫ in tertio quo cõcludit in fine: in vnitate spiritus sancti: sicqꝫ oratione cõpleta cõfessio orthodoxe fidei in q̃ salus est oiuꝫ: psumet friuolum quis esse causabitur: nisi verba hec simpliciter dicta maiori auctoritate munimus. In omnibus scripturis veteris testamẽti ꝛ in oi illa serie tẽpoꝝ que ab Adam: vsqꝫ ad Joannem Baptistam longo annorum spatio decursa est inuenitur nomen diuinum: patriarchis ꝛ prophetis ꝛ cunctis fidelibus illoꝝ tempoꝝ fide solemniter innotuisse: nunq̃ꝫ tamen de coeterno dei filio q esset deus: sicut ꝛ pater nunq̃ꝫ hoc de spiritu sancto manifesta traditio patefacit: nisi in hac nostra tantum plenitudine tempoꝝ: qñ p semetipsum dei filius visitare dignatus est mundũ: ꝛ ꝛ pspiritũ sanctũ quẽ dedit nobis ad cõsumanda ea que ipse inchoauit: agenda. Nã q̃ꝫuis deus vnus ꝛ trinus semper esset qđ est: vtrũ tamen esset trinus: non nisi raris pfectis innotuit a principio: nomen vero vnius psone.i. dei patris: tam seruis q̃ꝫ amicis annunciatum est oibus.s. illis qui dei plebs dicebant: ne populus ille adhuc pro tẽpore rudis misterium trinitatis capere non sufficiens: vnius dei culturam iudeorum conuertere pluralitem. Quo circa considerare est: q infinita illa multitudo fidelium: q abiecta pluralitate deoꝝ: deum vnum viuum ꝛ verũ colendum esse dicebant: ꝛ si nec dum capere poterant misterium trinitatis in vnius tamen confessione dei ac domini non errabant qꝛ vere vnus est omnipotens: pius sanctus ꝛ verus habens in semetipso semẽ sanctum ꝛ vitam veram filium.s. ꝛ spiritũ sanctum de quibus non est facta veteribus manifesta locutio ad hoc vt horum singulos diceret esse deus: ne inciderent vt iam dixi in pluralitatem deoꝝ. Si enim puerili illi (adhuc pro tempore) populo proponeretur confessio trinitatis nullo modo posset capere: nisi diuisam: tresqꝫ magis diuisos q̃ꝫ vnum crederet deum verum: nec ei quis posset aliud verbo persuasibili itimare. Qꝛ igitur in illa confessione: iperfectio quidem erat: non error credere.s. vnum deum patrem ex quo oia: sed nescire eum habere filium ꝛ spiritum sanctum: tres vero deos dicere iniquuꝫ est: nec possibile ẽ pueris sensibus habere discretionem rationis inter vnitatem ꝛ trinitatem: positum est illis quasi pueris fũdamẽtũ fidei in vno deo. Nobis autem vt senioribus euo archanũ trinitatis mysterium patefactum est: nõ.s. a principio: sed i hac senili plenitudine tẽpoꝝ: qñ misit deus filium suum in mũdũ: illuminare his q in tenebris ꝛ vmbra mortis sedebant: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Hec igitur causa est: cur per tot preterita secula: vna persona tantũ ꝛ non etiam tota trinitas innotuit populo illi terreno ꝛ animali: ne nos.s. deum trinum: sed magis tres deos credere cogeretur: presertiꝫ cum paganoꝝ cultura in pluribus numeribus letaret. Sed neqꝫ qꝛ nesciebant archanum mysterium trinitatis: solum vt iam dixi: deum patrem coluisse illius temporis fideles credendi sunt: ꝛ nõ etiam in patre filium ꝛ spiritum sanctum: cum vna sit substantia trium: ꝛ maxime cũ frequens sit apud hebreos vocari trinitatem ipsam. Adonay ꝛ Eloym: sed manifesta tunc patris erat cõfessio: occulta filij ꝛ spiritus sancti. Qđ patenter de filio exprimit Esayas dicẽs. Domine quis credidit auditui nostro: ꝛ brachium domini cui reuelatum est? Et ascendet (inquit) quasi virgultum coram deo: ꝛ sicut radix de terra sitienti. Sic igit in principio sine principio erat deus pater cũ filio ꝛ spiritu sancto: nec tamen a mundi principio voluit reuelare brachium ꝛ charitatem suam: sed voluit occultare inextimabiles diuitias quas habebat apud se: vsqꝫ ad plenitudinem tem-

Luc.

Esa.

porum ⁊ fines seculoꝝ: filium. Suum q est
eius virtus: ⁊ eius sapientia: ⁊ spiritū oris
sui: qui eius ē charitas: ⁊ bonitas eius: ita
vt solis prophetis eos detegere dignaret:
qui ⁊ plura de eis p enigmata in suis volu
minibus locuti sunt. Jaȝ qui vellet ipa ora
cula colligere ex prophetis: grandi volu-
mine idigeret. Sed necesse non est: quia a
multis inuenitur digestum. At q̄ȝtumcun
qȝ esset illa manifestatio: nulla tamē foꝛ vi
sa est. comparatione eius que facta est in tē
pore suo. Tunc enim qꝫ esset deus filius: ⁊
deus spiritus sanctus: aliqbus quidem: nō
omnibus qui fiedm vnius dei videbantur
habere. Nunc autēȝ generaliter omnibus
illorum reuelatio facta est. Facta est aūt vt
iam dixi per visibiles creaturas: vt per ea
que facta sunt visibilia: illoꝝ inuisibilia no
sceremus. Quibus vȝ: creaturis visibilib⁹
a filio ⁊ spiritu sancto tēporaliter assūptis
consumatum est: vt iam dixi qd in acutis
cornibus designatur. Acuta quippe dece-
bat esse cornua: que has exhilitates duarū
personarum designant. Distinguendū est
autem inter primuȝ cornu ⁊ alia duo: ⁊ qd
habeat veritas: pro vt ipsa donauerit: inq-
ramus. Primum ⁊ principale cornu sic si-
bi videt esse proprium: vt tamē sicut supra
iam diximus: tanq̄ȝ fons ⁊ origo cōmune
appareat esse duoꝝ. Duo vero alia cornua
esse propria sibiīpsis: ipse quoqȝ extremita-
tes testantur: qꝛ nimiruȝ sic deus pater est
id quod est. vt tamen coeternum sibi dei fi
liū ⁊ coeternū sibi spūȝ sctū ad electos
ex seipso dign t mittere creaturas. Nō aūt
vnigenit⁹ dei filius sic ē id qd ē: vt suū mit
tat ad aliquem genitorem: aut spiritus
sanctus patreȝ ipsum a quo procedit: sicut
nec filiū cuius est spiritus: nisi in eo qd ho
mo est ipse filius: qꝛ nimirum pater sic est
deus: vt a nullo sit: filius vero sic est deus:
vt tamen non ex eo pater sit: sed ipse ex pa
tre: ⁊ spiritus sanctus sic est deus: vt tamē
non ab eo pater ⁊ filius sit: sed ab vtroqȝ
ipse q ⁊ si pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus
vnus sit deus: vnus dominus: vna ⁊ coe-
terna maiestas: solus tamen pater genitor
est: solus filius genitus: solus spiritus san-
ctus ab vtroqȝ procedens. Solus autē pa-
ter sic mittit filium ⁊ spiritum sanctum:
vt a nullo mittatur: ⁊ idcirco eterna pa-
tris diuinitas communis est filio ⁊ spiri-
tui sancto. Incarnatio vero filij: propria fi
lij est. Assumptio columbe vel ignis ꝑpria
spiritus sancti: ⁊ si vna sit operatio trium. Augu.
De hoc Augustinus in libro de trinitate.
Quamuis pater filium genuerit: ⁊ ideo fi
lius non sit qui pater est filiusqȝ a patre sit
genitus: ⁊ ideo nō sit pater qui filius: spiri
tusqȝ sanctus: nec pater sit nec filius: sed tā
tum patris ⁊ filij spiritus patri ⁊ filio etiā
ipse coequalis ⁊ ad trinitatis pertinēs vni
tatem: non tamen dicimus eandem trini-
tatem natam de virgine Maria: ⁊ sub pō-
tio Pilato crucifixam ⁊ sepultam tertio
die resurrexisse: ⁊ in celos ascendisse: sed
tantummodo filium: nec eandem trinita-
tem descendisse in specie colūbe sup Chri
stum baptizatum: aut in die penthecostes
post ascensionem domini de sono facto de
celo quasi ferretur flatus vehemētis ⁊ lin
guis diuisis velut ignis: sed tātūmodo spi- Actu.
ritum sanctum. Nec eandem trinitatē di-
xisse de celo. Tu es filius meus dilectus: si
ue cum baptizatus est a Joanne: siue i mō
te quando cum illo erāt tres discipuli aut
quando sonuit vox dicēs. Et clarificaui ⁊ Mat.
iterum clarificabo: sed tantūmodo patris
vocem fuisse ad filiuȝ factam: q̄ȝuis pater Joān.
⁊ filius: ⁊ spiritus sanctus sicut insepa-
rabiles sunt: ita inseparabiliter operentur.
Igitur nomen paternum quod principa-
liter ⁊ proprie patris est: filium ⁊ spiritum
sanctum a se non exclusit vtiqȝ quia ⁊ fili-
us pater dici potest: ⁊ spiritus sanctus pa-
ter dici potest: qꝛ vterqȝ creator: nunq̄ȝ āt
deus pater aut filius dr̄: aut spiritus alicu-
ius: Ur. n. rē satis similē i exēplū adducaȝ:
qꝛ dignitas pr̄iarchatus quā decebat si nō
peccasset Adā data ē Abrae: sic accipiēdus
est Abraam patriarchaꝝ primus: ac si pa
trem hominem non haberet: vt typum

dei patris retinere ꝑ oibus videat. Pri-
mus ergo patriarcha Abraam nullius pa-
triarche existimet filius: ꝛ apparebit quod
querit. Non aũt eo modo Isaac nullius est
dicẽdus filius patriarche quomodo Abra-
am: sed ita ẽ dicẽdus filius patriarche: vt
tamẽ ꝛ ipse sicut ꝛ Abraã patriarcha dica-
tur: ꝛ nihilhominus Jacob: sicut Isaac ꝛ
Abraã. Sic hic deus pater tñ: q2 a nullo ẽ:
filius vero: nõ tñ filius dicendus est: sed ꝛ
pater: ꝛ si dissimiliter: pater est tñ oiuz nr̃z.
Similiter ꝛ spiritus sanctus ꝑater dicen-
dus est; q2 ab illo renascimur. Quantũ igi
tur spectat ad creaturas: vnus deus pater
oiuz: pater ꝛ filius ꝛ spiritus sanctus. Quã
tuz ad deitatẽ: nõ filius: nõ spiritus sctũs:
sz solus pater: pater est filij: vnus. s. vnius:
ꝛ neuter eoꝝ habet pm̃. Quo circa ꝯsiderã
dum est: ꝙ in illa omni fecit temporꝫ: quo
deus vnus est pater oiuz: ꝑdicabat esse co
lẽdus: nõ solũ in hoc nomine persona pr̃is
in cultu illius populi permanebat: verum
etiã ꝛ filij ꝛ spiritus sancti. Quo circa nec
iniuriã facit filio: aut spiritui sancto: qui pa
trẽ primo loco ꝛ quasi specialiter inuocat.
Quia sicut laboriose ꝑbatũ est: quicqd sub
hac fide paterne impendit maiestati: inpẽ
dit etiã filio qui cõsubstantialis est patri: i-
pẽdit ẽt spiritui sancto: qui ꝯsubstãtialis ẽ
vtriq3: Cũ vero addit circa finez. Per do
minũ nostrũ iesum christũ filiũ tuũ: qui te
cum viuit ꝛ regnat in vnitate spiritus san
cti deus specialia illa recolimus que de fi
lio ꝛ spiritu sancto in fine temporꝫ clarue-
runt: quatenus ꝛ in illa inuocatione quam
ad patrem facimus: excellentie differamus
diuine: dũ nos seruos inutiles: ꝛ dignos sup
plicijs cõfitemur: ꝛ tãdez confortati i xp̃o
qui nobis fieri ꝓximus dignatus est: ꝛ no
uissime in spiritu sancto esse nos ꝑ eos libe
randos ꝛ liberos gaudeamus. Hoc est eni
Joã. 8. illud qd̃ p semetipsam veritas dicit. Si mã
seritis in sermone meo: veri discipuli mei
eritis ꝛ cognoscetis veritatem ꝛ veritas li
berauit vos. Quis est enim qui manet in
sermone domini: nisi is qui patient expe
ctat quousq3 doceat eũ veritas: que est sapi
entia patris: ꝛ p eã puenia: ad spiritũ san-
ctum: de quo dicit apostolus. Ubi spiritus
dei: ibi libertas. Ubi est autez libertas: nisi
vbi dilectio? Est enim deus bonus: dul
cis: amabilis ꝛ suauis: ꝛ ab hoc qui a gno-
scunt illum: diligunt eum: ꝛ qui dili-
gunt liberant a timore: q2 perfecta charitas
foras mittit timorẽ. Scriptum est enim de
timore ꝛ sapientia in libro psalmoꝝ. Initiũ Psal.
sapientie timor domini. Antiquus autẽ de-
us timor ob reuerentiam dicebat: sicut le-
gitur dixisse Jacob ad Laban socerum suũ Gen.
Nisi deus patris mei Abrae: ꝛ timor Isaac
affuisset mihi forsitan modo nudũ me di
misisses. Et paulopost. Iurauit iacob ꝑ ti
morẽ patris sui Isaac. Dictus ẽ autẽ deus
timor: ꝑp illud qd̃ habetur in psalmo. Ue Psal.
nite ꝛ videte opera domini: terribilis i cõ
filijs super filios hominum. Intelligit etiã
timor nomine potẽtie: siue nomine timo-
ris: accipiẽdus sit proprie deus pater: sicut
nomine sapientie filius: recte principiuz sa
pientie confitemur timorem: q2 principiũ
filij pater est. Sicut autez timoris nomine
patrem sapientie filium: ita charitas nomi
ne: intelligimus spiritum sanctum. Sz qd
de charitate dicit apostolus. Plenitudo i
quit legis est dilectio. Quod si ita ẽ: liquet
ꝙ initium sapientie in timore est: finis au
tem in charitate. Sed hec tria noia: coia
sunt tribus psonis: ita vt nõ solũ pater: ti
mor dicẽdus sit: verũ etiã filius ꝛ spũs san-
ctus: q2 timendus est non solum pater: ve
rum etiam filius ꝛ spiritus sanctus. Et nõ
solum filius sapia: sz ꝛ pr̃ ꝛ spũs sctũs. Et
nõ solũ spiritus sanctus charitas: sed ꝛ pa
ter ꝛ filius. Hac i re queritur: nõ absurde:
lz ex parte aliqua superius dictum sit: eius
modi proprietate rationis pater timor: fili
us sapientia: spiritus sanctus charitas scri
ptura dicatur: ita cum dicitur. Initium sa
pientie timor domini. Et illud qd̃ superi Psal.
us dictum est: non filiuz intelligamus: nõ
spiritum sanctum: sed tantum patrem cũ
dicitur sapientia dei: actum est hoc vel illõ

nõ patrẽ:nõ spiritum sanctum: sed tantũ
filium intelligamus:⁊ cum dicitur. Deus
charitas est:non patrem:aut filium:ſʒ tan
tum spiritum sanctum:cum hec tria nomi
na cõmunia sint triuʒ omnium: ⁊ perfecte
conueniant singulis personarum. Causa
vero proprietatis que sit videamus. Deus
pater qui de nihilo cuncta creauit volens
ondere potentiã suam ⁊ incutere terroreʒ
hominibus ne peccarent:noluit a princi/
pio blande corrigere delinquentes:ſʒ terri
bili seueritate puniens multos:multorum
quoqʒ corda nimio timore ꝯcussit. Vñ sa/
ctum est:vt apud antiquos nescientes ali
ud nomẽ eius:vocaretur timor: nimirum
qꝛ timore ⁊ tremore ad eius notitiã trahe
bant. Proprie vero vnigenitus dei filius:
sapientia dictus est:quia noluit timore po/
tentie debellare superbos:sed sapientie do
ctrina ⁊ humilitate:superboꝝ colla calca/
uit. Sʒ ⁊ spiritus sanctus charitas dictus
est:qꝛ charitatem dei ⁊ proximi nobis ipse
inspirat:ita vt foras misso timore liberos
nos esse letemur:⁊ gloriemur in spe glorie
filioꝝ dei. Ergo qꝛ ĩ patre timore cogimur
sicut serui in filio erudiri ⁊ instrui q̃si disci
puli veritatis:in spiritu-sancto eripi a fla/
gellis:quasi omnino liberi ⁊ fideles amici:
non incongrue deo patri ꝓprie ascribitur
nomen timoris qui se per multa iudicia q̃
exercuit priusq̃ʒ filius veniret in mundũ
se se terribilem dominum cunctis mortali
bus demonstrauit. Sane sapientie nomen
ita videt esse positum in locis vbi filiũ tan
git:ac si a sapiente: qui tñ ⁊ ipse sapientia
sit exire videat:vt vʒ in hoc ipso manatio/
nis similitudo accipienda sit:quemadmo/
dũ si aqua oriens ex fonte dicat:fluuius si/
ue riuus:non ad hoc ꝙ aqua est:ſʒ ad hoc
ꝙ fluit:vel qꝛ deriuat p agros:aptus est ad
prata riganda. Nõ.n.ois aqua fluuius:sed
tñ aqua que fluit:⁊ fluens non tã supiora:
Iac. q̃ʒ humiliora rigat:nimirũ qꝛ deus super/
bis resistit:humilibus autẽ prestat gratiã.
Quo circa si aqua fluens sapiẽtiaʒ que est
Christus designat:⁊ aqua nõ superiora:sed
humiliora naturaliter petit: liquet ꝙ vbi
humilitas est ibi ⁊ sapientia ⁊ vbi superbia
ibi ⁊ contumelia. Inde vt vbi aqua scri/
bitur in typo Christi: plerunqʒ descensio/
nis mẽtio facta sit:vt eius humilitas intel
ligat:iuxta illud psalterij. Descendet sicut Psal.
pluuia in vellus: ⁊ sicut stillicidia stillãtia
sup terrã. Et in Esaya ex voce patris. Si/ Esa.
cut descẽdit imber ⁊ nix de celo ⁊ inebriat
terrã ⁊ germinare eã facit ⁊c. ita erit verbũ
qd̕ procedit ex ore meo. Porro vbi ortus
eius ex virgine designatus est:ascensus ma
gis ponit q̃ʒ descensus:ſm illud libri Ge/
neseos. Fons Ascẽdebat de terra irrigans
vniuersam supficieʒ terre. Significari ⁊.n.
in hoc fonte vnigenitũ dei:antiqua nobis Gen.
est patrum expositione traditũ. Spiritus
quoqʒ sanctus idcirco ꝓprietatẽ quandaʒ.
Charitas dictus est:qꝛ Charitas nõ ꝓprie
ad vnũ dr̃:ſʒ ad plures. Omnis.n.qui bñ
diligit alterũ diligit nõ seipsum :qꝛ minus
q̃ʒ inter duos Charitas esse nõ potest: ⁊ si
dicat in ꝓprie de quibusdã. Erunt homi/
nes seipsos amantes. Nam ⁊ si hoc de car/
nali amor: quo quomodo dici posse videa
tur:ſʒ nõ de illo amore qꝛ q a distinctione
huius amoris. Charitas dictus est. Mani
festa est .n. apostoli sententia qua de hac
dilectione que charitas appellata est dicit.
Charitas nõ querit que sua sũt. Hec ergo
dilectio ad alterum tendit:⁊ in quo ad al/
terũ tendit:⁊ ab altero ad alteruʒ ꝓcedit.
Sicut ergo filius dictus est ad aliquid : sa
pientia pro eo.s.ꝙ missus est a patre doce/
re homines fidẽ dei:⁊ illuminare oẽʒ ho/
minẽ venientẽ in hunc mundũ. Sic ⁊ spi
ritus sanctus ꝓprietate quadã dictus est Joã.1.
Charitas:illa vtique qua ad nos missus ẽ
vt nos quoqʒ faciat diligẽtes : iuxta illud
apostoli. Charitas diffusa est ĩ cordib⁹ mi/
sericordie p spiritũ sanctum qui datus est
nobis. Ceteꝝ qd̕ ad se spectat substantiali/
ter dici potest sapientia non tñ filius : sed
⁊ pater ⁊ spiritus sanctus. Et substantiali/
ter dici potest Charitas nõ modo spiritus
sanctus:ſʒ ⁊ pater ⁊ filius:qꝛ ⁊ si homines

qui docetur:⁊ amanť:nõ essent: nihilomi/
nus tñ in se deus semp charitas:semper sa
pientia esset. Quia vero multo tẽpore exer
citatur homo in labore ductus spiritu ser/
uitutis priusq̃z imbutus sapientia perue/
niat ad libertatẽ amoris recte nomẽ pater
num ad qđ specialiter pertinet timor lõgo
prius tempore humane innotuit creature
ad vltimum vero nomẽ filij ⁊ spiritus san
cti:ne prius mittereť filius dei ad redimẽ/
dos eos qui erant sub lege:q̃z tempoꝝ ple
nitudo preiret:⁊ prius darẽtur hoibus do
na spiritus sancti q̃z fundati in virtute hu
militatis:discerent humilibus consentire.
¶ Tria certe data sunt nobis instra vir/
tutum:quot quot iubẽte deo ad pfectionẽ
vocamur. Et hoꝝ quidẽ iã supra mẽtionẽ
fecimus:sed tñ in hoc loco data occasione
misterij plenius est dicẽdũ de eis: siue q: il
loꝝ similitudines ptinent ad summã illaꝫ
trinitatẽ que operatur oia in oibus ꝺm cõ
siliũ voluntatis sue:siue q: ipsa tria instru/
mẽta cõueniũt sigillatiꝫ tribus ordinibus
electoꝝ qui ad imaginẽ dei creati sunt. Ho
rum primũ est opus manuũ. Secũduꝫ stu
dium lectionis. Tertiũ psallendi orãdiq̃z
deuotio. In actionis obtinẽtia: timor do/
mini. In lectionis studio sapientia. In ora
tione ⁊ pfessione operať dilectio. Tenemur
obedire pp timorẽ qui est pater. Tenemur
legere pp sapientiã que est xp̃s. Tenemur
psallere ⁊ orare pp charitatẽ:que est spiri/
tus sanctus. In opere.n. timere necesse ẽ.
In lectione sapere diligere in psalmodia.
Per opus obtinẽtie reconciliamur patri.
Per lectionis studiũ iungimur filio. Per
deuotam psalmodiaꝫ adheremus spiritui
sancto. Ita tñ si sensus noster nõ iaceat in/
ferius:sed ad superiora recurrat. In timo/
re deniq̃z osculamur pedẽ:in lectione ma
num:in psalmodia os. Ibi.n. tantũmodo
dicere libet ⁊ lꝫ aie fideli. Osculetur me
Can. 1. osculo oris sui. In actione ⁊.n. nostra am/
plectimur pedes:q: p hãc nos esse dei ser/
uos pie ac fideliter demonstramus. In le/
ctione manũ;q: per eam opera dei facta in
sapiẽtia intuemur. In cõtemplatione os:
q: p eã oipotẽti deo iũgimur:in osculo pa
cis ex cuius nobis ore spiritus dulc do di
stillat. In actione ergo nostrã agnoscimus
seruitutẽ. In lectione magna opera domi/
ni cum admiratione pẽsamus. In contem
platione in ipsum deũ a quo sunt oia sẽn/
sus noster dirigiť. vt eo magis illũ amare
possimus:quo eius dilectionis suauitatem
sentimus. Non.n. sufficit nobis vt pedem
ad osculãdũ porrigat:nõ sufficit vt manũ
extendat:sꝫ osculeť me (inquit) osculo oris
sui. Bonũ initiũ in osculo pedũ melior p
seuerantia in osculo manus:optima con su
matio in osculo oris sui. Sicut ergo nõ suf
ficit ad pfectionẽ solũ opus manuũ ita nec
sola lectio nisi addať ⁊ psallmodia. Certe i
lectione sacra:xp̃s tibi proximus fit qui est
verbũ dei ⁊ sapiẽtia patris quiq̃z te illumi
nat doctrina sua vt scias quid vitandũ sit:
qđ agendũ. Sꝫ memẽto eũ dixisse discipu
lis suis. Nisi ego abiero paraclytus non ve
niet ad vos. Si ãt abiero mittã eũ ad vos.
Nisi.n. mentẽ exoccupes a studio medita/
tionis eoꝝ que ptinent ad sciẽtiã reꝝ: que Psal.
sicut dicit psalmista. In sapiẽtia facta sunt:
non poteris sentire dulcedinẽ amoris dei:
que ex pñtis scti spiritus liberis oino men
tibus ꝯsueuit infundi. Scriptuꝫ quippe est. Psal.
Uacate ⁊ videte qm̃ suauis est dñs. Sicut
enim in scripturaꝝ sciẽtia pficere quis nõ
potest:nisi a terrenoꝝ sollicitudine sese vi/
gilãter excutiat:ita nec essentiã illã simpli
cẽ que deus est:p aduentũ spiritus scti ꝯtẽ
plari sufficit nisi a reꝝ creataꝝ ⁊ actionũ ⁊
quorũcunq̃z verboꝝ strepitu:que ad scien
tiã scripturaꝝ ptinent cõgescat:⁊ adeũ tm̃
q fecit oia intẽtionis sue studiũ ⁊ deuotio/
nẽ ꝯuertat. Certe.n. q̃ scripta sunt de Adã
de Noe:de Abraã:Isaac ⁊ Jacob verba au
ctẽtica sunt:pia fide legẽda ⁊ reuerẽda fide
libus. Sꝫ si auctẽtica ⁊ memoria digna:nũ
ideo hoc ipsum est:aut equale cogitare de
ipsis ⁊ ꝯtẽplari deũ:orare ⁊ laudare eũ per
quẽ facta sunt oia:qđ est volũtarie offerre
illi sacrificiũ laudis. Uolũtarie inqt sacrifi/ Psal.

cabo tibi: ⁊ ꝯfitebor nomini tuo qm̄ bonū est: Aliud est.n. respicere qđ factū est: aliud speculari eū q fecit qđ factū est: sicut aliud est sciri aliq̄d vt sciat̄: aliud sciri vt diligat̄. Ibi ē scia sola que sepe inflat. Hic cū sapia charitas que edificat. Quāuis vnitas q̄dā qua se ad inuicē capiāt his tribus inesse videat̄: q: ⁊ i ope nō solū posse: sȝ ⁊ scire ⁊ velle necessaria sunt: ⁊ in electione nō solū scire: sȝ ⁊ posse ⁊ velle. Et in psalmodia nō solū velle: sȝ ⁊ scire ⁊ posse. Ac si apte suis vocibus clamare videret̄: lȝ ad faciedū aliquē intellectū: alia psona dicat̄ potētia: alia sapiētia: alia charitas: in simplici tn̄ veritate hoc sentiēdū est: hoc tenēdū: qđ ait q̄dam sāctoꝝ patrū ꝯtra quēdā hereticū. Qđ cōe ē triū vel duoꝝ: nō ē ꝓpriū singuloꝝ. Sciendū preterea ē ꝙ aīalis homo baptizatus in christo: mō statim post babtismi gr̄aȝ: ꝑfectā ꝯsequit̄ libertatē: que nō nisi in patria sperāda est. Sed multo prius tpe cōprimitur in laboꝛe: vt possit tandē cū fructu operū ad libertatis gr̄aȝ ꝑuenire: Ad hoc ptinet illud qđ apostolus (ait). Quāto tpe heres paruulus ē nihil differre a seruo cū sit dn̄s oīuȝ: sȝ sub tutoribus ⁊ actoribus ē vsq̄ȝ ad ꝑfinitū tp̄s a p̄re. Ita ⁊ nos cū essemus paruuli sub elemētis mūdi huius eramus seruiētes. At vbi venit plenitudo tpis misit deus filiū suū factū ex muliere: factū sub lege vt eos q sub lege erāt redimerēt: vt adoptionē filioꝝ reciperemus. Qn̄ (inq̄t) venit plenitudo tpis. In q̄uoȝ siquidē etatibus timoꝛ seruilis ꝑseuerauerit i mūdo. In sexta vero ⁊ septia etate timoꝛ filialis ⁊ amoꝛ adsunt: quorum aliud ad filium pertinet: aliud ad spiritum sanctum. Secundum hoc.n. vt docet sanctus papa Gregorius. Obseruāde sunt ⁊ pēsande: vni⁹ hoīs etates: ⁊ si spūs scti gr̄a lege nō liget̄ hūana: Nā vsq̄ȝ ad q̄nq̄gesimū annū ꝭȝ legē moysi. Iubent̄ filij leui ministrare in tabernaculo: exinde q̄escere a ministerio ⁊ fieri custodes vasoꝝ sacroꝝ que erāt in tabernaculo. Hoc est accipe regnū animaꝝ sanctaꝝ: Qr vero scriptū est in psalmo. Dies annoꝝ nostroꝝ in ipsis septuagita ānis: satis ē lāguide speri ille senex q quo sibi vicini⁹ sētit adesse tp̄s vocatiōis: siue nō eo ꝯtēplatiōi: ⁊ orōni īsistit digne assidue cū psal. Notū fac mihi dn̄e finē meū ⁊ numeꝝ dierū meoꝝ q̄s est vt sciā q̄d desit mihi. Ecce q̄ȝ multa dicta sunt ⁊ in oībus vniformis auctoꝛitas ⁊ equū testimoniū reperit̄ dari: vȝ seruituti lōgiorē morā prius q̄ȝ veniat̄ ad libertatē: sȝ ea que dicta sunt de p̄re ⁊ filio ⁊ spū sancto qua ratione paternū nomē opoꝛtuit manifestari filijs hoīuȝ a principio mūdi: Filiuȝ vero ⁊ spiritū sanctū nō nisi in plenitudine tēpoꝝ ꝭm ꝙ in trino ope psalterij ostendimus figuratū: distinguētes inter principale cornu: qđ est principiū totius artis: ⁊ duo alia cornua que respiciunt inferiora in q̄bus dei filius ⁊ spūsctūs designati sunt.

Psal. (left margin, beside "oīuȝ: sȝ sub tutoribus")

Psal. (left margin, beside "vero scriptū est in psalmo")

Psal. (right margin, beside "bi dn̄e finē meū")

¶ Explicit distinctio Sexta. Incipit distinctio septima.

Quia hucusq̄ȝ de tribus cornibus sufficiēter (vt extio) dictū ē veniedū est ad decē cordas a q̄bus nō frustra accepit ⁊ cognomē. Sic.n. dictū est psalteriū decem cordaꝝ: quo si diceret̄. Deus hebreoꝝ: de⁹ xp̄ianoꝝ: deus hoīum ⁊ angeloꝝ. Ut aūt in exoꝛdio huius opis memoratus sum: dictū est de filio ⁊ spiritu sancto. Uerbo dn̄i celi firmati sunt: ⁊ spiritu oris eius oīs virtus eoꝝ. Si aūt celoꝝ noīe angeli ⁊ sancti viri intelligēdi sunt: ⁊ ipsi designati in decē cordis: qđ ē: qđ ipse decē corde duobus inferioribus cornibus: firmiter hinc inde colligate sunt: nisi q: oēs fideles capiti suo xp̄o iesu: cuius ipsi sunt corpus: nodo insolubili ꝯnexionis adherēt: ⁊ nihilominus spūi scō de quo dicit ap̄ls: q adheret deo vnus spūs ē? Oēs (inq̄t idē ap̄ls.) Unū corpus sumus i xp̄o: ⁊ oēs vno spū potati sumus. Quo circa nō i merito decē corde hic inde incipiētes a p̄mo duobus cornibus firmate sunt: q: verbo dn̄i celi firmati ⁊ spū oris eius oīs virtus eoꝝ firmata sunt.n. verbo p qđ facta sunt: solidata virtute spūs p quē ⁊ creata sunt. Ipse inquit.i. deus pater dixi ⁊ facta sunt: ipse mādauit ⁊ creata sunt.

Psal. (right margin, beside "ctū est de filio ⁊ spiritu sancto")

psa.148 (right margin, beside "p qđ facta sunt")

Nō excludit pater qui dixit ꝛ facta sunt:
mandauit ꝛ creata sunt: a quo sunt verbū
ꝛ spiritus sctūs: ꝛ si notat hoꝝ aliqđ quod
sit ꝓprium verbi: aliquod qđ spiritus scti:
vt esse creatorē filiū cum spiritu sancto ne
mo fidelium dubitaret: sm ꝙ filius ipse di
cit. Neqꝫ. n. pater iudicat quēqꝫ sꝫ oē iudi
ciū dedit filio: vt oēs honorificēt filiū sicut
honorificāt pře͞m. Oē qppe iudiciū: sermo
ne ꝛ sapiētia examinat: ꝛ scimus qꝛ filius:
verbū ꝛ sapientia est. Vñ ꝛ ipsemet in euā
gelio dicit. Sermo quē locutus suz: ipe iu
dicabit eum: (hoc est) infidelem hoiem in
nouissimo die. Qđ vero ꝛ spiritui scō iudi
ciū datū sit a patre ꝛ filio inter multas au
ctoritates quibus ꝓbari potest: cū loque/
ret propheta de Christo. Spiritu (inquit)
labioꝝ suoꝝ interficiet impius: Et aposto
lus de eodē Antichristo quē iudicaturus ē
Xp̄s. Et tūc reuelabit ille iniquus quē de
us quidē iesus interficiet in impetu spiri/
tus oris sui: ꝛ destruet illustratione aduen
tus sui. Que cū ita se habeāt: delectat hoc
cōtēplari in decacordo psalterio: vbi puri/
tas huius sacri misterij melius qꝫ dici pōt
opere tam lucido continetur.

¶ Habemus in principali cornu psalterij
imaginem genitoris: qui cū sit in deitate
principiū nihil tñ ꝑ se solū fecisse legit qua
si excluso verbo: sꝫ ex se ꝑ verbū oia coope
rante in oibus spiritu sctō de quo ꝛ dicit.
Psal. Et spiritu oris eius ois virtus eoꝝ. Pro/
pter hoc nulla cordaꝝ eidē principali cor/
nu proprietenus adheret: sꝫ duobus tātuz
cornibus: hinc ꝛ inde: ita tñ vt qꝛ duo cor
nua a principali ꝓcedunt: ꝑ ea totum in se
ipso ꝛ nihilminus possideat a duobus: qꝛ
sicut supius dictum est: supra qꝫ dici potest
vnitas quedam in tribus est: ita vt si sit q
recte cupiat: nō minus aliquod inueniat in
singulis qꝫ in tribus. Sonant autē corde
iste in ɔspectu dei: sed ꝑ filiū ꝛ spiritū san/
ctum. Sonant qꝛ laudant: ꝛ deus exaudit
ɔcrepationes eaꝝ. Habet enim psalterium
istū foramina in medio sui: ꝑ que cordaruz
sonus: velut ꝑ quasdā aures ad interiora ꝑ
ductus in precordijs vasis musici resona/
re videt. Et scriptum: est de oipotēte deo
Psal. qui oiuz creator est. Oculi dñi sup iustos:
ꝛ aures eius ad preces eoꝝ. Et hñ ipsa fo/
ramina in medio vasis sunt: qꝛ sicut laus q̄
sit vni psone triū pariter est: ita quez exau
dit vna: exaudiunt simul tres: quia sicut ē
vna illoꝝ gloria: ita nihilhominus ꝛ vna
voluntas. Sonāt ergo corde cū pauperes
spiritu humiliter deū laudāt. At illius de/
us omnipotēs nō acceptat laudes qui spre
to filio ꝛ spiritu scō: solū deū přez colit: cuz
iudeis: q substātiā cū Arrio scindit: q vni
tatē deitatis in trinitate partit aut q trini
tatē in vnitate ɔfundit. In medio igit sūt
foramina (hoc est) inter cornua tria: vt in
nulla parte declinatio sit licitū discedendo
ab vnitate: quia qui vnitatem deserit: deū
penitus ꝑdit. Sꝫ forte Sabellius mediuz
tenuit qꝛ vnū predicabat? Minime. Neqꝫ
enim vnitatē Sabellius si singularitatem
docebat tanqꝫ si cornu vnū alternaret in se
ipso: vt modo fieret hoc: modo illud. Nō
hoc clamat voce sua rotunditas circuli: nō
innuit hoc vnitas ꝛ trinitas sacri vasis: quo
circa nō in cornuū extremitatibus forami
na ipsa sunt: sed in rotūditate: quia qui sic
ad vnā psonā inuocationem facit: vt aliaz
aut excludat cū iudeo: aut minus intente
veneret cū Arrio: aut quasi se ab vna plus
qꝫ alia exaudiri aut viueri ɔfidat qđ acci/
dere solet illis quibus cū memoria trinita
tis occurrit: quasi triū imagines virorū oc
current: ꝛ quasi tres reges sedētes in sedi
libus suis: dissimiles tñ in gloria ꝛ maiesta
te: (quod falsum est: qꝛ trinitas deus ē nō
homo: nō caro: sꝫ spiritus sanctus:) noue/
rit orationē suam ad aures diuinitatis per
uenire nō posse. Mouet. n. pater magisqꝫ
placat. q nō honorificat in ɔfessione sua fi/
lium sicut honorificat patrem: ꝛ irascitur
filius magisqꝫ placatur qui minus quaz se
ipsum: spiritum sanctum veneratur: ꝛ co/
lit: ꝛ qui non vnum regem ꝛ vnum domi
num confitetur esse credit patrem ꝛ filiuz
ꝛ spiritum sanctum. Non enim sunt tres

reges ſed vnus rex: ⁊ tñ rex pater: rex filius rex ſpiritus ſanctus: Rex inq̃ʒ regis filius: filius eſt: ſicut lumē de lumine: deus de deo: ⁊ tñ nō duo dij ſed vnus deus. At Sabellius neutrū inuocat qui trinitatē negat nec tenere rotūditatē didicit: ſed ſingularitatē: qui quaſi vnū artiſſimū cornu alicui rei infixum eſſe artiſſimū ſuſpicaṫ. Illius ergo fidelis cōfeſſio aures penetrat diuinitatis: qui tres quidem agnoſcit ⁊ veneratur perſonas: ſed tñ mentis oculo vnitatem cernit: quando qdē ⁊ perſonas diſtincte cogitat nō diuiſe: ⁊ ſubſtātiā pſonaruʒ nō ſingulareʒ eſſe fingit ſed vnam. Talis ergo cordaꝝ vox aures cito penetrat maieſtatis. Talis laus animaliū ad celū vſqʒ tertium pergit. Qui ſic orat ⁊ pſallit laudans ⁊ inuocans deū ſuū: nouerit vocē ſuaʒ ad aures altiſſimi peruenire: ſi tñ opera ſua nō ſunt ꝯtraria voci ſue. Excedit hominē ſupgreditur angelum: requieſcit in deo. Ibi reſpicit mira miſteria: ibi qꝺ oculus nō vidit nec auris audiuit: ibi archana verba q̃ nō lʒ homini loqui: q2 aīalis inquit homo nō percipit que ſunt ſpiritus dei. Predicandus eſt ei chriſtus ⁊ hic crucifixus. Nō. n. eſt oīum equa virtus: nū vna hec eadē potentia: q2 nec cordaꝝ vox vna eſt: nec eadē poſitio. Altior ē alia alia: alia alia plixiorē ⁊ q̃ altiorē altius ⁊ acutius ſonat: ⁊ tñ ſpatio minor eſt: que vero inferior eſt grauius ⁊ humilius ⁊ tñ ſpatio maior eſt. Sed quid in his omnibus contemplandum niſi diſcretam illam ordinum multitudinē: quā tanta deus arte: tantaqʒ prouidētia moderatur: vt diuerſis diſtincta manſionibus: (hoc eſt) dignitatibus ⁊ honoribus celeſtē illam curiam: ac ſi diuerſis floribus aut coloribus ornat: ⁊ q maiores: pauciores ſunt: ne ibi adhuc Rachelem emuletur Lya: ⁊ qui plures ſunt inferiores: ne eos qui pauciores ſunt: vt Phenēna quondā fertilis: Annā contēnendo ꝯfundaṫ. Sʒ ⁊ hoc nō ſpatio ſis (vt ita dicam) limitibus interpoſitis ſibi: vt quaſi inter principes ⁊ cliētes nullus ordo medius ſit: alioquin quantuʒ ſpectat ad commune iudicium: alios deſpicerent alij: ⁊ alijs alij inuiderent. Sed duʒ quaſi vnus epiſcopis aliquantis ſacerdotibus preſidet dum ſacerdotes pluribus diaconibus: dū diacones ſub diaconibus: ſubdiacones acolitis: acoliti exorciſtis: exorciſte lectoribus: lectores oſtiarijs: maiores inferioribus ſuis quaſi euicino prelati ſunt: ⁊ diuerſitas honoꝝ ſanctam illam ⁊ celeſteʒ patriam mirabiliter ornat: ⁊ liuoris leſionē moderatio vnitatis excludit: lʒ enim gratia operetur ibi pacem: tamen ⁊ ſapientia ibi neceſſaria eſt: vt non ſolum virtute ſpiritus videantur ibi celi perfecti: verūetiaʒ verbo domini firmati ⁊ ſolidati: ne illud in ciuitate illa videatur deeſſe qꝺ pſalmiſta in operibus dei admiratur dicēs. Omnia Psal.
in ſapientia feciſti domine. Breues ſunt: āt vt iam dixi: corde que cornu principali viciniores ſunt: quia pauci ad modū fuerunt apoſtoli quos cōſtituit dominus princeps ſuper omnem terram. Sed ſi pauci patres nunquid eatenus pauci filij? Num granū illud quod de celo deſcendit fruſtra cadere voluit in terram ⁊ mori: ⁊ non potius vt afferret fructum multuʒ ⁊ implere horrea vſqʒ ad ſummum? Audiui (ait Joannes) numerum ſignatorum centum quadragin Apo.
ta quatuor milia: ⁊ poſt illos: Turbam magnam quam diuumerare nemo poterat de quibus in ſequētibus dicitur. Hi ſunt qui venerunt ex tribulatione magna ⁊ lauerūt ſtolas ſuas in ſanguine agni. Quia vero vt proprietate quadā martyres ad chriſtū: ita cōtēplatores virgines ptinent ad ſpiritum ſanctum. Dictū eſt aliquid ſimile de virginibus in eodē libro. Uidi ſupra mōtē ſyon agnum ſtantem ⁊ cum eo centum quadra Apo.
ginta quatuor milia. Et paulo poſt. Hi ſūt q cū mulieribus nō ſunt coinquinati: virgines. n. ſunt. Statuamus nūc ſi placet primo loco apoſtolos Secūdo ꝓphetas ⁊ euāgeliſtas. Tertio doctores. Quarto contemplatores. Quinto clericos ⁊ monachos: deinde ꝯtinentiū ⁊ oīuʒ fideliū multitudinē ſciemuſqʒ plures eſſe qui minoris ſunt or

dinis: pauciores qui dignioris: vt ⁊ illi qui inferiores ſunt pauciorum deferant felicitati: ⁊ qui altiores ſunt inferiorꝝ multitudinē nō cōtemnant: ſed ſint omnes vnanimes ⁊ mira charitate connexi: ⁊ vnuſquiſqꝫ ſe gaudeat eſſe id quod eſt: omni zelo impio ⁊ emulatione remota. Sic ea propter tempus qui voluerit: maneat in throno cū patre ⁊ honorificetur ab oibus: mihi preſtet deus omnipotens cū multitudine hac ſanctorꝝ habere per patiētiā ⁊ mētis mūditiā portionē. Et de his quid dicendū? Neſcio quid de his certū ſcribā: ignoro quid horū preferā: aut deponā: qꝛ plerunqꝫ illos inuenio ſm̄ prerogatiuam gratie eſſe feliciores: quos ordine video inferiores. Mirarer ſuper his ſi neſcirem matrē alicuius in quo mater eſt: eſſe proprio filio materna dignitate prelatā ⁊ niſi viderē regē celi humilez ſibi feminā elegiſſe in matrez. Reſtat ergo vt qui regnū dei nō recipit ſicut paruulus nō ingrediatur in illud. Satis poterit de hoc iudicare vir probus qui nullā eſſe iudicaret artem decacordi pſalterij: ſi vnus eſſet ſonus in toto vaſe: ſi vna ⁊ indifferens in cordis omnibus melodia: Non enim differentias ordinum Deus eſſe voluit: quia alios alijs plus dilexit cum videamus Joannem plus dilectum petro ⁊ ſuc ceſſoribus ſuis: i ſuis poſteris eſſe ſubiectū ſicut ⁊ ipſe matri ſue ſubijci dedignatus non eſt: ſed vt diuerſos diſtincte corde promētes ſonos ſuauitate melodie: ſanctam illam letificent ciuitatem dei in qua ſicut letantium omnium habitatio eſt. Ad quam nos perducat Chriſtus ieſus filius dei: qui cum patre ⁊ Spiritu Sancto viuit ⁊ regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Explicit pſalterij decē cordaꝝ liber primus de ꝯtemplatione trinitatis. Incipit liber Secundus de numero Pſalmorum: ⁊ de perfectione vel ſignificatione ipſius numeri.



Inter ceteros ſolēnes nūeros quos ſcriptura ſacra cōmemorat: cētesim⁹ qnquageſimus numerus ſacratiſſim⁹ ē: vtpote in cuius ſūma pſalterij ꝑfectio cōtinet. Libri vtiqꝫ pſalmoꝝ cōpoſiti a rege dauid ad ꝯfitendū deo viuenti: imo a ſpū ſancto q directus erat in eū: ⁊ q ſibi ad viſitanda corda fideliū: parat iter. Sicut ex voce ipſius ſpiritus i pſalmo quadrageſimo nono
ſcriptū ē. Sacrificiū laudis honorificabit psa.49
me: ⁊ illic iter quo oñdam illi ſalutare dei. Huius ſacri numeri ꝓportiones: diuerſis: modis conſiderare ad contemplanda inuiſibilia dei ſimul ⁊ ieffabilia opa eius nos q ꝑ grāz ipſius ſpūz accepimus adoptiōis: multipliciter inuitāt: nimirū qꝛ ⁊ tres qnquagenarij: ꝑfecta eſſe indicāt opa trinitatis: ⁊ quinqꝫ trigenarij: vbiqꝫ deū trinū docent eſſe pn̄tez: ⁊ qndecim denarij q pertinent ad qndecim gradus: vbiqꝫ myſteriū ſacre fidei ꝑfectum eſſe demonſtrāt. Ita.n. ſicut iubemur pſallimus ſapienter: ſi ſane itelligimus ſacramentū pſalmoꝝ.ſ. qd ſibi volūt: centūquinquaginta pſalmi: qd cantica graduū: vel ipſi qndecim gradus: aut decez corde: ſubtili indagatione pēſamus: quatenus his oibus vigilāter diſcuſſis: ad intellectū ſpiritualis pſalmodie peruenire poſſimus. Ut.n. icipiamus ab ipis gradib⁹ ꝑ quos ⁊ aſcēdēdū ē ad ꝯtēplationē celeſtiū: qꝛ denarius numerus ꝑfectus ē in genere ſuo: ⁊ ter quinis denarijs ad quintūdecimū denariū peruenit: liber ꝯſiderare quid ſibi velit ternarius i qnario numero: ⁊ quēadmodū vtraqꝫ ꝑfectione egeat xp̄ianus: maxime q relictis oibus: querit eſſe perfectus. Certe a vigeſimo quinto anno precepit lex leuitas miniſtrare i tēplo: ⁊ a qnq̄geſimo ceſſare a miniſterio ⁊ fieri cuſtodes vaſoꝝ ſacroꝝ. Et ſꝫ hoc in tribus ſtatibus

videt vita humana distigui qbusdā lustris
ita vt eoꝝ singulo ascribant vigintiqnque
Lu. anni: ſm q̄ ꝛ Lucas septuaginta quinque
generationes scribit in euāgelio suo. Nā ſꝫ
q̄ rationi ꝯsentaneū esse videtur: qui vel
let incipere a minoribus ꝛ gradatim cum
decursu tēporis ad perfectionē venire: vi
gintiquinq̄ annis deberet esse laycus ope
rans manibus suis bonū quod posset: do/
nec videret virū posset continere nec ne:
Alijs vigintiquinq̄ in clericatus officio: do
mino ministrare. Et rursum alijs viginti
quinq̄ vsq̄. s. ad septuagesimūquintū va
care orationibus ꝛ psalmis expectans quo
tidie paratus horā vocationis sue. Qd̄. n.
qs amplius superuiuit: quasi preter regulā
ps. 49 est: ꝛ ita non tā lege agitur humana: q̄ di/
spensatione moderat diuina. Qui ergo sic
incedit: quasi quibusdā lenibus passibus: ꝛ
veluti diebus quindecim peragit cursum
suū: q̄ videntur nō incōgrue quindecim
dies: lustra totidem designare. Qui aūt ab
ipsa pueritia ad tria pariter cucurrit. Hoc
est ad opus qd̄ proprie laycoꝝ est ad doctri
nā que clericoꝝ: ad iubilationemq̄ mona
choꝝ: hoc enim laudabile est: oia propter
verba domini dicentis. Uigilate ergo quia
nescitis diem neq̄ horā: quasi in quinq̄ lu
stris cucurrit ꝛ peragit iter suum. Et hoc
quidem de illis q vel sero vel tēpestiue cō/
uertunt a vanitate seculi ad seruitium dei.
Uerumtn̄ sunt ꝛ alia lustra maiora istis de
signata in diebus penthecosten: que cōue/
niunt absolute tribus ordinibus electorū:
ſm q̄ vnusquisq̄ habet obseruatores suos
vsq̄ in finē: ꝛ obseruat singulus qd̄ ei man
datū est ſm proprietatem suā. Sed de his
in sequentibus. Secundū vero etates mo
rum que maxime a quolibet xp̄iano emu/
lāde sunt: possumus in qnq̄ virtutibus ge
neralibus ptinētibus sigillatim: ad natiui
tatē: passionem: resurrectionem: ꝛ ascensio
nem domini: ꝛ aduētū spiritus sancti: tres
ipsos status vite humane: nō incongrue as
signare: q̄ nō ab oibus dant virtutes ipse
equaliter possident: nec ita in eis radicati

sunt neophiti: nisi forte aliqū pro miraculo
imutationis dextere excelsi: quo integri: ꝛ
pfecti. Ille. n. quindeci gradus seriatiꝫ ascē
dit: q ita natiuitatē dn̄i: passionem: resurre
ctionem ꝛ ascensionem eius in celū: necnō
ꝛ aduentū spiritus sancti: velut quasdā ascē
siones disponit in corde suo: vt in singulis
operibus seu virtutibus que significant i
eis tres quosdā modos seruare studeat: q/
bus incipiendo: pficiendo ꝛ ꝯsumādo per
uenire queat vsq̄ ad culmen pfectionis ea
rū. Ad hec. n. quinq̄ opera: referendi sunt
quinq̄ trigenarij isti q̄ in ipsis cōtinet in
spiritu: sūma pfectionis nr̄e. Quare i eis
plusq̄ in alijs? Q̄ i his accepisse cernimꝰ
illa dona que nobis data sunt pp nos: vt p
ea placeamus deo: ꝛ placētes vitā eternam
hereditare possimus. Nā ꝛ Christi natiui/
tate docemur humilibus ꝯsentire: ꝛ Xp̄i
passione patienter agere ꝛ xp̄i resurrectiōe
fortes eē i fide: ꝛ eius ascēsione lōganimes
in spe: ꝛ ignis ascēsione: feruore charitatis
accensi. Una queq̄ aūt istaꝝ: velut p quos
dā gradus pueħit vt ad pfectionē feratur
ita vt in primo parua: in scd̄o media: in ter
tio integra iudicet. Est. n. aliqs i pmo gra
du humilitatis: cū humiliat maiori: vt ser
uus dn̄o. In scd̄o cū humiliat equali. In
tertio cum humiliatur minori vt domi/
nus seruo. Est in primo patientie gradu:
cum patitur flagella pro peccatis suis. Est
in secundo cum patitur p amicis. Est ꝛ in
tertio: cum patitur pro inimicis. Et hoc q
dem de duabus virtutibus que semper hu
miliora respiciūt suisq̄ obseruatoribꝰ exal/
tationem acquirunt. De fide quoq̄ que ē
sperandarum substantia rerum: simile ali/
quid sentiendum est. Est enim aliquis in
primo gradu fidei cum credit eos qui be/
ne agunt remunerari: a iusto deo tempora
libus bonis: iuxta illud quod scriptum est.
Non vidi iustum derelictum nec semen
eius querens panem. Et illud. Querite Psal.
primum regnum Dei ꝛ iustitiam eius: ꝛ
hec omnia adijcientur vobis. Peruenit
autem ad secundum gradum cum credit

firmiter:reſurrectionē mortuoꝝ: ⁊ carere
electos dei cunctis gemitibus huius vite.
Porro ad tertiū gradū peruenire: eſt cre/
dere futurā ⁊ eternā ſocietatem angeloruꝫ
habitare in ſuperna Jeruſalem ⁊ videre re
gem xp̄m ſicuti ē inebriari ab vbertate do
mus domini ⁊ potari torrente voluptatis
eius:habere.ſ.dona illa ſpiritus ſancti de q̄
bus dicit apoſtolus. Oculus non vidit:de
us abſq; te que preparaſti diligētius te. Eo
dem modo in primo gradu ſpei eſſe aliq̄s
dicendus eſt:cū ſperat ſicut filij iſrael tem/
poralem remunerationem ad nō de operi
bus ſuis. Eſt in gradu ſecundo cum poſt la
borem vite preſentis ſperat ſe obeundo per
uenire ad verā vitam:⁊ poſt erūnas ſeculi
pertranſire ad requiem. Habere quoq; no
uū corpus in reſurrectione iuſtoꝝ. Eſt ⁊ in
gradu tertio:cū ſperat perfrui viſione dei
ſui:manere in ſuperna illa ciuitate Jeruſa/
lem cū beatis illis agminibus angelorum:
participare cū eis:donis ſpiritus ſancti : ⁊
reputari inter filios dei . In primo quoq;
gradu charitatis eſt aliquis:cū ſm deū dili
git carnem ſuā parentes:vꝫ ⁊ propinquos
ſiue qđ dignius ē proximos ⁊ amicos. Eſt
in ſecūdo gradu:cū diligit extraneos ⁊ pe
regrinos. Eſt in tertio gradu cum diligit
inimicos. Hi ſunt illi quindecim gradus
quibus aſcenditur in templū dei:q2 ⁊ reve
ra qui vult ire de virtute in virtutem ⁊ vi
dere deū deoꝝ in ſyon:nō ſufficit ei ſerua/
re humilitatem inter maiores ſuos: niſi ēt
ſeruet illā inter ſocios ⁊ coequales:⁊ qđ eo
maius eſt inter ſubditos ⁊ miniſtros. Nec
ſufficit ei vt patiatur pro ſe ⁊ pro amicis ſu
is:niſi abundet iuſtitia eius pluſq; ſcriba/
rū ⁊ phariſeoꝝ:ita vt ſi neceſſe eſt: pro ſalu
te inimicoꝝ paſſionem ſubeat:vt duꝫ illis
euidētiſſimum oſtendit charitatis affectū
faciat quātum in ſe eſt:d inimicis amicos.
Nec ſufficit credere dari cultoribus verita
tis remunerationem vite preſentis: verū/
etiā vite future:⁊ illius patrie que in celis
eſt. Nec ſufficit ſperare a dn̄o tēporalia bo/
na niſi etiā ſperet donari ſibi nouum cor/
pus ⁊ gaudio vite future : alioquin ſi cor/
pus ſperaremus tant9 ⁊ nō etiā patriam in
qua viſio pacis eſt:ac ſi iterū cum reprobis
ad miſeriam:non ad beatitudinem ſurge/
remus. Nec ſufficit alicui diligere propin
quos ⁊ amicos:niſi diligat inimicos ſuos
teſte ipſa veritate que dicit. Si diligitis eos
qui vos diligunt quam mercedem habebi
tis?nonne ⁊ publicani hoc faciunt?ſed di/
ligite aūt inimicos veſtros ⁊ bn̄facite his q̄
oderūt vos ⁊ orate pro perſequētibus ⁊ ca
lumniantibus vos:vt ſitis filij patris vr̄is
qui in celis eſt. Hi ſunt re vera illi gradus
quibus aſcenditur in templum dei:non il/
lud dico templum quod conditū eſt a Sa
lamone rege Jeruſalem ⁊ deſtructū a Na
buchodonoſor rege babylonis:ſed in tem
plum illud non manufactum:quod eſt in
celo:ad quod ſpiritualibus mētis paſſibus
veluti per tres quinarios:vel potius quin
quagenarios peruenitur . Niſi enim quis
incipiat in qualibet iſtarum virtutuꝫ greſ
ſum ponere:⁊ ire quodammodo ⁊ reire:
non poteſt ad illarum culmen ⁊ perſectio
nem venire. Eſt enim paruulorum habere
virtutes ipſas in primo gradu:iciuniorum
in ſecundo. Senum in tertio . Hꝫ enim ⁊
chriſtiana religio etates ſuas:que tamē nō
annorum numero:ſed vita differentia di/
ſtiguuntur.

¶ De tribus generalibus ordinibus ele/
ctorum ⁊ q̄ ad eos pertineant quindecim
gradus ⁊ numerus centum quinquagin/
ta pſalmorum.

POſſunt ⁊ alio modo aſſignari gra/
dus iſti:quin imo longe altiori ⁊ di/
gniori modo aſſignari poſſunt in tribus
ordinibus electorum ſi illorum veneranda
myſteria ſtudio quo ſufficimus veſtigare
curamus. Prius tamen nos explicare opꝫ
ab alijs queſtionibus que hinc inde inſur
gunt:vt ad hec diligentius perſcrutanda
liberius pertranſiri poſſimus. Ut autē que
cepta ſunt feſtinantius exequamur. Et lay

corum est esse in primo gradu predictaruʒ virtutum: clericorum in secundo: ⁊ monachorum in tertio. Neqꝫ eniʒ de ordine monachorum permittitur aliquis redire ad vitam clericorum: sicut multi de vita clericorum ad vitam pertranseunt monachoruʒ. Hac de causa videtur ad coniugatos pertinere ſm aliquid: denarius: numerus ad clericos vigenarius: hec duo simul denarij: ad monachos trigenarius: (hoc est) denarij simul tres. Et hoc quare? Quia ⁊ clericus a principio laycus cum laycis fuit: ⁊ in sequenti fine laycis clericus esse cepit. Similiter ⁊ monachus qui gradatim peruenit ad hanc vitam: a principio cum laycis laycus est: ⁊ in sequenti cum clericis clericus: ad vltimum cum monachis monachus. Et quamuis in hoc aliquando ⁊ aliter fiat alterius causa mysterij quod ⁊ magnum est: ordo tamen iste congruentior ē. Lʒ enim ⁊ laycus eo modo quo ⁊ clericus recipiatur in monachum: quia tamen vix: raro inuenit laycus: q ita sciat sacras litteras ⁊ psalmos ⁊ quicquid pertinet ad diuinum officium quomodo clericus: multuʒ interest inter vtrunque: ⁊ alio modo alteri q̄ʒ alteri conuenire dignoscitur: quando quidem alter magis recipitur ad actioneʒ: alter ad contemplationem: vt quasi ⁊ Martha ⁊ Maria manentes in vna domo: altera post alterā vni redemptori occurrant.

¶ Quare non singulis triū ordinū ascribitur singulus denarius: sed potius primo denarius secundo vicenarius: tertio tricenarius.

Congruentius fortassis videretur alicui: vt singuli denarij: singulis ordinibus ascribantur laycorum. s. clericorum ⁊ monachorum propter sacre mysteriū trinitatis: vt quō tres persone sunt vnus deus: ita ea que pertinent ad ordines istos: ex equo reducantur in summum ⁊ colligantur in vnum. Sed hoc aptissime dicentur si psalmodia ex equo cōiter pertineret ad oēs: ⁊ si non hic de sola psalmodia: sed communiter de tribus illis exercitijs quoꝝ singulū specialiter pertinet ad suū ordinē cōiter ageretur. Quia vero ita sibi proprie monachos vendicat psalmodia: quō cōiugatos exercitiū operis: clericosqꝫ doctrina non est isto modo similitudo trinitatis requirenda in psalmis: sed alio. Et qdem in tribus istis ordinibus: tres sepe scripte pfectiones requirēde sunt: haud dubiū quod in mysterio trinitatis: quia ⁊ opus quodā modo ad patrem pertinet aquo oia doctrina ad filiū p quē oia iubilatio ad spiritum sanctum in quo oia. Oia ergo oiuʒ sunt: ⁊ tamē ſm aliquid singula singuloꝝ. Pater creat: magister docet: Charitas exilarat. Et tñ hec oia operat pater: operatur filius operatur spiritus sanctus: q: vna simul trium operatio est. Inde ē ꝙ singuli ordines indigent tribus istis: opere vʒ doctrina ⁊ laude: ⁊ tñ ad primū primo loco ptinet operatio: secundo doctrina: tertio iubilatio ad secundū primo loco doctrina: secūdo ⁊ tertio opus ⁊ iubilatio. Ad tertium Primo loco iubilatio: Secundo lectio: Tertio operatio. Quod tunc recte fit secundum ordinem ⁊ rationem: si laycus quideʒ operatur in triplum si clericus in triplū legit: si monachus in triplū exercitatur in psalmis. Oportet equidem laycum q vult deuotione appropinquare deo: habere denariam perfectionem in laudibus diuinis: vicenariā in doctrina: tricenariā in opere manuū. Oportet ⁊ deuotū clericuʒ habere denariam perfectionē in ope manuū: vicenariam in psalmodia: tricenariā in doctrina. Sed ⁊ verū monachū oportet habere denariā pfectionē in ope vicenariā in doctrina: tricenariā i psalmodia. Cū ergo tria ista trium sint: ⁊ ita communiter trium: vt tñ specialiter singula singulorū merito: denariū psalmoꝝ laycis: vicenariuʒ clericis: tricenariū monachis: dixerim ascribēdū: q: sicut in triplū opus spectat ad laycos: ita in triplū ad monachos psalmodia. Nō. n. eque possunt vacare deo: q debitores sunt vxoribus ⁊ filijs: parētibus ⁊ propinquis:

quicq; de labore manuū suaꝝ: aut ꝓprijs sū ptibus viuūt. Cū his q oblationibus fideliū: decimis ꝛ primitijs sustētanꝭ: neq; ipsi clerici q tenenꝭ ministrare ecclesijs ꝛ refundere illis a qbus accipiūt oblationes: cum his q patres ꝛ matres ꝛ oia reliquerūt pro xpo: et si facta deuotio potiora ꝓsumāt. Vñ ꝛ p apostolū dr. Qui āt cū vxore est: sollicitus est que sunt mūdi quō placeat vxori ꝛ diuisus est. Sz qd? Nū cogēdi sunt oēs vt relictis oibus monachi fiāt: maxime q nō modo nō pñt: verūetiā ꝛ si possunt: nolūt: q: quo minus agnoscūt minus ꝛ diligūt? Absit. Nō est hoc necessitatis: sed voluntatis. Quin potius sic nōnulli i vita illa humiliori necessitatis vinculo obligati sunt: vt ēt si velit mutare vitā suā vxoribus relictis nō liceat ne deterius inde aliqd ꝯtingat. Sz q d agent? Agāt id qꝺ pñt: ambulent gressu tardiori: ne nimis onerati deficiant in via. Sz ꝛ hi q pro modo ꝯuersationis adolescentes extimādi sunt: nō sunt cogendi ad supiorem gradū: vt vēditis oibꝰ ꝛ datis paupibus ingredianꝭ in ꝯsortiū seruientiū deo: sz tñ si pulsauerint animādi: ne forte scādalizati cū adolescente illo q legiꝭ in euangelio? reuertanꝭ retrorsum: ꝛ nō solū non faciant qꝺ monenꝭ: verūetiā a cōsueta cōuersatione resiliāt. Neq; fatēdū est non potuisse sufficere adolescenti illi preterita ꝯuersatio: ad eternā vitā: cum veritas ipsa testimoniū illi perhibeat dicens. Hoc fac ꝛ viues: sz plane nō erat ei sufficiēs ad perfectionem: perfectionem dico illaz quā dñs post paululū indicauit dicens. Vos q secuti estis me sedebitis sup sedes duodeci iudicātes duodecim tribus israel. Differt tñ inter eos q volūt ꝛ qui nequeūt ꝛ eos q nolūt: etiā si posse ꝯceditur. Qui.n. volūt ꝛ nequeūt iusta aliqua necessitate detenti: ꝛ si habitu non sunt monachi: sunt tñ aio ꝛ volūtate: ꝛ ideo desperandi non sunt a participatione illa glorie quam oñdit dñs qñ ait: Si vis pfectus esse vende oia ꝛ da pauperibus ꝛ veni sequere me. Qui aūt pñt ꝛ volūt: ꝛ si e vita nō sunt despandi ob ceterorꝫ custodiā mādatoꝝ: siqdez ꝛ ipsis quoq; ꝯcediꝭ regnū dei: ex partes sunt tñ ab illa gloria que designaꝭ in vrbe: q: qui hic eligens sibi partem rusticoꝝ nō vult hic artius infra muri custodiā ibi īfra nobiles numerari nō pōt. Nec illud mouere debet qꝺ dñs ait. Difficile esse diuitē igredi i regnū celoꝝ: q: nō vbiq; in regno celoꝝ: eterna illa patria intelligenda est: inqua oēs electi futuri sunt: sed magis ꝓuata quedā gloria ꝛ beatitudo sanctoꝝ que solis illis cōcessa est: qui legitime certāt: vt ait Joannes in apocalypsi. Bestiā ꝛ imaginē ꝛ numerum nominis eius. Bestiā sane vincūt: q parati sunt prius mori pro fide: q̄ȝ iussis impioꝝ hoiuz: (vt fidez suā deserāt;) obedire. Imaginem vincunt q sicut se verbis nosce deum: ita ꝛ opibus ꝯfitentur abstinētes se ab illis peccatis q̄ criminalia dicta sunt. Numerū nominis eius vincūt qui ab illa quoque peccatoꝝ numerositate abstinere satagunt que venialia nominantur: arbitrantes apud viros perfectos reputari pro crimine: qꝺ apud cōe vulgus veniale ac minimum iudicaꝭ. Vt aūt oñderet ioānes quātum intersit inter istos ꝛ illos: ꝛ ꝙ ad istos maxime ꝑtineat regnū xpi. Vidit (inquit) sedes ꝛ sederūt super eas: ꝛ animas decollatoꝝ pp testimoniū iesu: ꝛ propter verbū dei ꝛ qui non adorauerunt bestiā neq; imaginem eius: nec acceperūt caracterem i frōte aut in manibus suis: vixerūt ꝛ regnauerūt cūz Christo mille annis. De istis ergo q passi sunt ꝓ christo aut legitime ꝯtra vitia certauerūt: dictū est ꝙ viuāt ꝛ regnēt: de ceteris autem non est hoc dictum: sz tātum aperti sunt libri: ꝛ alius liber apertus est q est vite: ꝛ iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris ſm opa impioꝝ: Attende qꝺ ait Joānes. Et iudicatū est de eis ſm opa ipsoꝝ: ꝛ cōfer cū verbis dñi dicentis. Vos qui secuti estis me sedebitis super sedes duodeci iudicātes duodeci tribus israel: ꝛ agnoscetis scōs solos iudicaturos cū xpo: ceteris vero iudicādis iuxta illud qꝺ in psalmis scriptū est. Aduocauit celuz

Apo.

Apo.

Mat.

desursum ⁊ terrā discernere populo popu
lū suū. Uerū hoc idcirco dicimus vt ondā
mus ex sententia veritatis: quantū distet i
ter illos deuotos xp̄ianos q nolūt relique
re se ⁊ sua ⁊ eos q relinquentes oīa sub pa
store q teneat locū xp̄i cōiter viuūt: quoꝝ
alterū quasi inferioris seu medie iustitie ē:
alterū integre ⁊ ɔsumate. Nō igit cogēdi
sunt fideles layci ⁊ clerici: quatenus reli/
ctis oībus deo viuant sed monendi: si tū
nondum aduenit hora illa vespertina in
qua cogit ab angelis iustus Loth relinque
Gen. re Sodomā ⁊ Gomorrā: ⁊ illa in qua iu/
bet dn̄s fugiēdū esse ad mōtes. Deniq̄ ⁊
ipse Loth d̄ sodomis trāsijt i segor ⁊ a segor
ascēdit in mōtem: timēs diutius in loco si/
bi nō in dicto: sed pmisso: manere. Quod
si horā illā aliqs instare cognoscit: nō est ar
guēdus si cogit aliquos cupiēs eos abscō/
dere a facie sedentis sup thronū ⁊ saluos fa
cere ab hora tēptationis que vētura est in
Apo. orbē vniuersum: tēptare ⁊ opprimere habi
tātes in terra. Alias āt hꝫ vnusqsq̄ istoꝝ
triū perfectionē suā: nō tū equalē: sed fꝫ q̄
designatū est in euāgelio in loco illo: vbi ve
ritas dicit: Aliud trigesimū aliud sexagesi/
mum: aliud centesimum.

¶ Q̄d ordo laycoꝝ assimilādus sit pueris clericoꝝ iuuenibus ⁊ monachoꝝ senibus.

NOn absurde laycoꝝ ordo q ⁊ ɔiuga
lis d̄r paruulis in xp̄o assimilādus ē
clericoꝝ retinentiū sibi ppriū. Juuenibus:
eoꝝ vero q cōiter viuūt. Senioribus viris
q̄ sicut distinguunt annis etates corporū:
ita distinguēde sunt moribus etates animo
rū. Hꝫ tū ordo clericoꝝ pfectionē suā disti
ctā vt iā dixi in vicenario nūero: sicut ⁊ lay
coꝝ pfectionē illā que ptinet ad denariuꝫ:
qm̄ qdem denarius pfectus numerus est.
Nā nō solū simul pater cū filio ⁊ spū sctō
pfectus deus est: vel uēt ambo simul pater
⁊ filius aut spūs sanctus: vn̄ etiā solus pa
Abd. ter: solus filius: solus spūs sanctus. Sicut
enim sigillatim vnāquenq̄ psonā deū aut

dn̄ꝫ ɔfiteri xp̄iana veritate cōpellimur: ita
tres deos aut dn̄os dicere catholica religio
ne phibemur. Neq̄ .n. quātitas attenden
da est in rebus similitudinarijs: sed pfectio.
Deus .n. in singulis psonis quātitate caret
⁊ ob hoc: vt in superiori libro iā diximus:
nō ē aliqd minus vna psona q̄ simul tres.
Sꝫ ⁊ hoc notandū q̄ hi q baptizati erant
Joānis baptismate filiū dei publice predi/
cantis: interrogati a paulo: si spūꝫ scūꝫ acce
pissent credētes. Respōderūt. Sed neq̄ si Actu.
spūs scūs est: audiuimus. Pharisei quoq̄
interrogati de xp̄o cuius filius esset. Re/
spōderūt. Dauid. Quibus cū obijceret do
minus. Q̄uō eū Dauid in spū dn̄m vocat
si filius dei ē. Nescierūt qd r̄nderēt: q̄ esse Psal.
deo filiū equalē sibi vt idocti ⁊ paruuli ne
sciebāt. Quid .n. si legebāt: Bn̄dictus qui
venturus es in nomine domini: cū nō itel
ligerent que legebant? Sic ⁊ quosdam ba/
ptizatos in christo arguit apostolus vocās
illos paruulos ⁊ carnales: dicens animaleꝫ
hominem nō intelligere que sunt spiritus
dei. Quid .n. si baptizati spūꝫ sanctum acce
perant? Nunqd nam ⁊ discipuli xp̄i nō ac
ceperūt spiritūꝫ scūꝫ qn̄ i christo baptizati Joan.
fuerunt? Et tū de eo dicit Joannes. Spūs
nondum erat datus: q̄ iesus nondum erat
glorificatus. Hoc idcirco dicimus: vt ostē/
damus q̄ primo tempore solius patris ma
nifesta reuelatio facta fuerit: secūdo filij: ter
tio spūs sancti. Ex qua re illud quoq̄ ondi
tur q̄ populus ille carnalis qui fuit sub le
ge vsq̄ ad Joānem baptistam sic cōcessus
est venire ad notitiam vnius dei: vt tamē
ad notitiam filij eius nō concederetur ve/
nire: exceptis patriarchis aliquibus ⁊ pro/
phetis quibus hoc dei spiritus reuelauit.
Christianus vero populus eo ipso quo no
uit filium: nouit ⁊ patrem. Nec preter for/
maꝫ rationis. Nos quippe cū videmus vi
rū barbatū: vtrū pater sit an nō sit: dubita
mus: quia non eo ipso quo aptum illum
ad gignendum credimus: patrem esse sen/
timus: nimirum q̄ multos tales videmus
qui non habent filios. At si puerum vagi/

entem audimus: lactentem matris vbera: aut ludentem aſpicimus: neceſſe illum habere patrem: vel habuiſſe cognoſcimus vnde ⁊ audita voce pueri: cuius filius ſit: interrogare ſolemus arbitrãtes ꝙ q formã hꝫ filij: ⁊ patrem vel habeat vel habuerit. Sane interrogare de aliquo cuius pater ſit: abſurdiſſimum eſt. Prius.n. queritur: vtrum habeat filium: ⁊ ſi conſtat: nõ queritur cuius pater ſit: ſꝫ magis quis ſit: filius eius: eadẽ ratione. Populus nouus qui dicitur chriſtianus: eo ipſo quo noſcit chriſtum vocari filium dei: neceſſe intelligit eum habere patrem: quia vocari nõ poteſt filius qui non habet patrem. Verũtñ non eo ipſo quo nouit chriſtuꝫ caro fctũꝫ protinus intelligere potuit: ea que ſpiritus dei ſunt: quia animalis inquit homo: non intelligit que ſunt ſpiritus dei. Neqꝫ enim caro factus eſt ipſe ſpũs ſanctus ſicut verbuꝫ vt poſſit a carnalibus cõprehendi. Sꝫ
Joan. ſicut ſcriptum eſt. Ego rogabo patrẽ ⁊ aliũ paraclytum dabit vobis ſpiritum veritatis quem mundus iſte non poteſt accipere quia non vidit eum nec ſcit eum. Vos autem cognoſcetis eũ quia apud vos manebit ⁊ in vobis erit. Sꝫ ſi ijſdem ſpiritus donum dei eſt: quomodo poſſumus habere donum: ſi non prius agnoſcimus illum cuius eſt ipſum donum. Propter hoc.n. ⁊ promiſſum dictũ eſt. Ecce inqt: ego mitto promiſſum patris mei in vos. Quis di-
Joan. cit iſtud? ieſus xp̃s dedit ⁊.n. ſpẽ promiſſi eis qui cognouerãt ꝙ pater miſerat illuꝫ. Ex quibus oĩbus maniſeſte colligit̃: ꝙ primus populus perductus eſt vſqꝫ ad qualẽcunqꝫ notitiam dei patris: Secundus ad potiorem notitiam patris ⁊ filij. Tertius ꝓducendus eſt plenius ad notitiam patris ⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti totius: vꝫ trinitatis. Non ꝙ nõ a principio filius expectaretur venturus: ſed qꝛ vtrũ eſſet dei filius Chriſtus quem expectabant: neſciebant iudei: ſicut ⁊ nonnulli chriſtianoꝝ de ſpiritu ſancto ſepe loquunt̃ ⁊ tñ bonitatis eius neſciunt ⁊ dona gratiarum ipſius virtutemqꝫ ignorant. Verumtñ qꝛ ſpiritus ſanctus nõ a ſolo filio: ſed a patre filioqꝫ procedit: etiã illi populo innoteſcere debuit: quibus innotuit ⁊ filius factus homo: lꝫ non ita plene: aut ſolẽniter qũo illi populo qui tertius erit a primo: ⁊ ſpecialius pre duobus alijs pertinet ad ſpiritum ſanctum. Quia vero tres huius gradus in tribus ſupraſcriptis ordinibus notati ſunt: debet qui plus accipit: plus letari: ⁊ qui amplius agnoſcit deum amplius pſallere ⁊ laudare.

¶ Iteꝫ de ſimilitudine triũ ordinuꝫ: ⁊ de perfectione numeri ſupraſcripti: ſeu etiam de quinario ⁊ ſeptenario numero.

Liber pſalmoꝝ circa queꝫ in his que loquimur: intentio noſtra verſatur: ac ſi in tribus iubileis conſumationem accepit: qꝛ in tribus quinquagenis vniuerſitas pſalmoꝝ conſiſtit. Beatus qui poteſt habere quod ſignificat primus. Beatior q obtinet quod deſignat ſecundus. Beatiſſimus qui non eſt expers ab eo quod ſignificat tertius. Perfectus deus pater eſt: perfectus filius: perfectus ſpiritus ſanctus. Et tamen qui credit ⁊ timet: ſed non intelligit: quaſi ad ſolius patris notitiam perductus eſt: q apud antiquos dicebat̃ timor. Gen.
Vnde illud. Jurauit iacob per timoreꝫ patris ſui Jſaac. Et bene apud populum illum dictus eſt deus: timor: qui pro tempore adhuc paruulus erat: qꝛ timore paruulorum eſt: formidare ⁊ paueſcere eorum q ignorant equitatem iudicij ⁊ non intelligunt que legunt. Qui autem credunt ⁊ intelligunt: quaſi ad patris ⁊ filij notitiã perducuntur: quia filius patris ſapientia eſt: ⁊ hoc quidem adoleſcentulorum. Sed ⁊ qui credunt: intelligunt ⁊ delectantur habentes notitiam patris ⁊ filij: vſqꝫ ad ſpiritus ſancti intelligentiam perueniſſe noſcuntur: quia ipſe eſt delectatio ⁊ amor dei ipſe mel de petra oleumqꝫ de ſaxo duriſſimo.
Ipſe ẽ inqꝫ mel de petra: ipſe letitia ſpũalis: quã dari ſibi pſalmiſta exitabat dicens. Psal.

psal. 50 Auditui meo dabis gaudiũ ⁊ letitiã ⁊ exul
tabunt ossa humiliata. Q̃ ẽ si primum ho/
rũ paruulorũ fuit: ſm iuuenum: liquet qḋ
tertium senum est: eorũ qui pro deno gra
tie nihil carnale sentiunt: nihil sordidum:
nihil terrenum aut transitoriũ cõcupiscũt.
Si ergo ad tria feci. illa qbus magis ope
ra dei consumanda sunt: tria ista p singula
referre volueris: inuenies horum primum
pertinere ad tempus illud quod fuit sub le
ge. Secundũ ad tps gratie: vsq3 ad ↄuer/
sionem israel. Tertium ad tempus amplio
ris gratie qḋ erit ex eo tempore vsq3 in fi/
nem. In primo nãq3 tẽpore erat populus
sub vetustate litere: querens addiscere le
gem Moysi: ⁊ ambulare ſm carnẽ in man
datis ipsius. In secũdo liberato a seruitu/
te legis: data est occupatio circa euangeli/
cam veritatem. In tertio liberato a labore
passionis dabitur insistere orationi: ⁊ laudi
bus vacare diuinis. Hac in re cõsideran
dum est q̃te pfectionis sit quinquagena/
rius numerus in quo non absq3 causa: an
nus remissionis p quinquaginta annorũ
circulos occurrebat significans magnum
illud iubileum quod oino in fine seculi fu
turum est: precedentibus duobus alijs: de
quibus: quod deus dederit: in subscriptis
dicetur. Si enim diuidatur p decẽ: quinq3
decades habere dignoscitur. Si vero p se/
ptem subtracto monade: septẽ infra se heb
domadas continere probatur. Quante ve
ro perfectionis sit quinarius ⁊ septenarius
numerus: qui simul cõiuncti ad duodena
rium consurgunt: nõ potest de facili expli
cari sermone. Quod tñ deus donauerit: in
sequenti dicemus. Illud aũt in pñti loco
inter multa que dicenda sunt de perfectio
ne quinarij: silentio preteriri nolo: q ⁊ si
multa sint dona dei que diuidunt fideli po
pulo ad vtilitatem: nulla tñ adeo necessa/
ria sunt oibus in cõmune: quomodo ille
qnq3 virtutes de qbus locuturi multa: ali/
qua supra locuti sumus: humilitate. s. ⁊ pa/
tientia: fide: spe: ⁊ charitate. Quia vero sin
gula trinitatis persona: perfectus deus ẽ:
neq3 eniз aliquid potest pater: qḋ nõ eque
possit filius ⁊ spiritus sanctus: qdem sunt
nobis tres quinquageni psalmi sub eadeз
significatione: nõ vt multiplicitas intelli/
gatur in deo: sed vt nõ negetur trinitas p
sonarũ. Sicut enim nõ alius est Xps qui si/
gnificat in Isaac: alius qui significat in Sa
lomone: alius qui significatur in Joãne ba
ptista. Sз ipse vnus ⁊ ijsdem qui significa
tur in tribus: sicut ⁊ in alijs multis: ita nõ
alie sunt virtutes que designant in primis
quinquaginta psalmis: alie que in secũdis
alie que in tertijs: sed ipse eedem sunt que
significant in tribus: inspirate non a patre
solo: vel filio: sed simul a patre ⁊ filio ⁊ spi
ritu sancto. Quod si ita est: quid cõfert tri
na significatio earũdem virtutum? Signi
ficatio dixerim an donatio? Utrunq3 si di/
cimus verũ est: q ⁊ propter hoc Spiritus
sanctus qui datus erat apostolis vt crede/
rent in iesum: iterum atq3 iterum datus es
se cõmemoratur: quod si queritur: quid cõ/
fert donari iterũ: qui donatus est? Quero
ego quid confert in cocco vt intingat suco
⁊ extrahatur foras: iterumq3 intingatur in
eo donec ad perfectum colorem perueniat
Num q varius est humor ille? Minime.
Sed q nõ perfecte in prima vice tinctio/
nem accepit. Sic populus ille qui doctus
est a Moyse: agnouit oipotentem deum sз
non ita perfecte quõ populus christianus
qui doctus est a christo iesu: ſm eam doctri
nam que decet paruulos in Christo. Sed
nec iste sic perfecte quomodo populus spi
ritualis inter quos sancti viri sapientiã lo
quunt: q alia est: vt iam dixi: capacitas par
uulorum: alia iuuenum: alia senum: ⁊ ali/
ter proficiunt in virtutibus paruuli: aliter
iuuenes: aliter seniores. Sic ⁊ ordo coniu/
gatorum: quo magis querit placere vxori:
⁊ educare filios: eo minus potest esse inten
tus in his que dei sunt: nisi quod accidere
solet: sic aliquis eorum gratia preuẽtus sit:
vt habens vxorem tanq3 nõ habeat ⁊ pos
sidẽs multa: ac si nihil possideat. Ordo ve
ro clericorum quo minus grauatur in hac

parte magis potest i vita spirituali: minus
tñ q̃z monachoꝝ ꝓpter parētes ꝛ amicos
quibus dilectione iunguntur quinimo qđ
est amplius ꝓpter cōmissam sibi plebez su
perarius morbidis moribus curam medi/
corum accepit. Sane monachoꝝ ordo nō
puer ꝛ paruulus sensibus esse debet: sensi/
bus dico non malitia: sed iure ipso nomis
Grego. sui integer ꝛ pfectus. Nō inq̃z puer ꝛ par/
uulus cui lacte opus sit: nō solito cibo: sed
ꝓuectus ꝛ senex: iuxta illud scti pape Gre
gorij: quod de viro venerabili Benedicto
scripsit dicēs. Ab ipso pueritie tpe cor ge/
rens senile: nulli animum dedit voluptati.
Re vera a pueritie sue tempore: q2 nisi (in
quit dñs:) cōuersi fueritis ꝛ efficiamini sicut
paruuli: nō intrabitis in regnū celoꝝ: Qui
eni senex est apud homines: puer est apud
deum ꝛ ecōuerso. Ut autem veniamus ad
summā: pertinet ad laycū quasi denarius i
notitia deitatis: i eo q2 quasi litere veteris
testamēti adheret imitādo patriarchas in
procreatione filioꝝ: Que vz litera habet si
sane sapimus imaginē patris: qui est inge/
nita sapiētia. Pertinet ad clericos quasi vi
cenarius in eo: q2 sciētes ꝛ venerātes literā
testamēti veteris: multo amplius litere no
ui testamēti adherēt imitādo apostolos q
erant simul cum mulieribus sanctis cōueni
entibus iugiter in ecclesia que vz littera a
litera veteris testamēti propagata est: hñs
ꝛ ipsa imaginem vnigeniti dei: qui est geni
ta sapiētia. Et vt ait sanctus Augustinus.
Augu. Sapientia de sapientia. Pertinet ad mo/
nachos quasi trigenarius numerus in eo:
q2 scientes ꝛ venerantes literam veteris te
stamenti ꝛ noui in patriarchis ꝛ apostolis
quos electos ꝛ sanctos esse sciūt intellectui
spirituali q ex vtraqz litera procedit: adhe
rent imitādo ꝛ ipsi perfectos patres q i so
litudinibus deguerunt: Helyam vz ꝛ He
lyseū: Joānem baptistā: Paulū: Antoniū:
Benedictū: ꝛ alios multos quoꝝ nomina
scripta sunt in libro vite. Et trigesimus er
go numerus pertinet ad fidem Trinita/
tis ꝛ centesimus quinquagesimus ad con/
sumationem virtutum.

¶ Secūdum perfectionē numeri de quo agitur edificata sit celestis Jerusalem.

Q Uinqz sapientes virgines veritas es Mat.
se testatur: q2 superna illa ciuitas hie/
rusalem in quadā posita ē terra: vt a q̃tuor
partibus scribatur habere muros (hoc est)
ab oriente ꝛ ab occidēte: ab aquilone ꝛ me
ridie: ipsa vero ciuitas quintum inter qua
tuor muros obtinet locū: sm q2 in medio:
ꝛ in circuitu sedis dei haud dubiuz q2 sub
eodē itellectu quatuor aialia senas alas ha
bentia visa sunt. Sed quid ibi dicit de per Apo.
fectione muroꝝ? Ab oriente (inquit) porte
tres: ab occidēte: porte tres: ab aqlone por
te tres: a meridie porte tres. Ecce in qua/
tuor muris porte duodeciz: pfectiones duo
decim: ꝛ quasi denarij psalmoꝝ duodeciz:
q sunt cētū viginti. Tot ꝛ.n. simul fideles
fore legunt qn xp̄s ascēdit in celū: vt qua/
tuor iste perfectiones que triplicate ad duo
denariū pducūtur: in natiuitate: passione:
resurrectiōe: ꝛ ascēsione dñi designate sūt.
Qđ si singula quatuor partiū: tres pfectio
nes habet: quid restat: nisi vt quinta pars
eadē ratione disticta esse noscat: (hoc est)
in ipsa vrbe: in sub vrbanis ꝛ vicis? Quod
si etiaz quinta pars ciuitatis in tribus por
tionibus distincta est: sm q2 vniuersa terra
in asia: in europa: ꝛ affrica: diuisa esse narra
tur: assignatis in eis q̃z decenter: tribus de
narijs qui residui erant ad quintumdeci/
mum numerum ꝛ perfectionem venimus
Hec tam veneranda mysteria arbitror cō/
templatum fore virum beatissimum Be/ Bene.
nedictum quādo duodeciz psalmis quos
dicendos esse constituit diebus festis tria
cantica de prophetis annectando manda
uit. Et benedicendum credidit que consti
tuerit abbas: quia sicut duodecim psalmi
videntur pertinere ad illos ordines qui de
signātur in portis: ita tria cantica ad illos
ordines qui designantur in vrbe: sub vrba/
nis ꝛ vicis: hoc est ad illos ordines qui de

gunt sub regula vel abbate. Nempe ⁊ in p̄
senti ecclesia quatuor ordines spirituales
cognouimus: ⁊ quintum generalem. Spi
rituales: apostolorum: martyrum: confesso
rum ⁊ virginum. Generalem āt sub cōi vi
ta degētiū. Et hec quidē ita se habent.

¶ Quare quinquies repetatur misteriuꝫ
trinitatis.

Cur autem quinquies repetat̄ vel ite/
ret̄ myst: riū trinitatis: cum sole sint
tres deitatis psone: ad quaꝝ significationē
sufficere posse videret̄ tres alique res my/
steriales: non video nisi qꝛ ⁊ si vnus deus
trinitas est: tamen multipliciter ⁊ dicitur:
⁊ itelligitur: quemadmodū si vnus homo
dicatur miles quia cingulū obtinet milita
re: magister qꝛ habet discipulos: pater qꝛ
habet filios: dominus quia habet seruos:
⁊ multa talia. Secūdum hoc quinque no/
mina relatiua ⁊ ad aliquid dicta videntur
conuenire trino ⁊ vno deo: iuxta qꝫ quin
que sunt ptes ciuitatis: ⁊ vna queqꝫ pars
habet proprietatem suam. Videtur enim
ad partem orientalem pertinere nomen pa
ternum: ad parteꝫ aquilonis nomen domi
ni: ad partem occidentis nomen magistri:
ad partem meridianam nomen amici vel
nomen spōsi: ad corpus ciuitatis nomē iu
dicis siue regis: nec istud tamen dicentes:
in illa superna ciuitate pugnas ⁊ terrores
⁊ disciplinam inesse fatemur: sed quia in
hac peregrinatione posita sic in suis parti
bus nominatur. Unde apostolus. Unicui
qꝫ nostrum data est gratia ꝰm mensurā do
nationis Christi: propter quod dicit. Ascē
dens altum captiuam duxit captiuitatem
dedit dona hoibus. Et ipē dedit quosdaꝫ
qdē aplos: q̄sdā āt pphetas: alios vero euā
gelistas ⁊c. Et hoc quidē dum sumus in
in hac vita. In patria vero non sic: sed ta
men quasi sic: quia ⁊ si pugna desinat: vnus
quisqꝫ tamen collocabitur in mansione cō
grua sibi vt recipiat mercedem propriam
ꝰm suum laborem. i. apostoli cum aposto/
lis: martyres cum martiribus: doctores cū
doctoribus: virgines cum virginibus: con
uentuales cum conuentualibus. Ut autē
incipiamus a parte orientali sequentes or/
dinem quatuor animalium. Prima rela/
tio est patris ad filium. Secunda domini
ad seruos: siue vt seruitutem ipsam expri
mamus: ad milites. Tertia magistri ad di/
scipulos. Quarta sponsi ad sponsam: siue
amici ad amicos. Sane quinta relatio re/
gis est ad regem seu iudicis ⁊ rectoris ad
plebem. Ipsius est enim principaliter iudi
care plebem suam qui creauit illam: sicut
⁊ paulus dicit. Omnes astabimus ante tri
bunal christi. Et ipsius est eligere de ipsa fa
milia quos faciat iudices aliorum. Qꝛ igi/
tur omnipotens deus pater ē: ⁊ dominus
⁊ magister ⁊ amicus: siue sponsus ⁊ iudex
recte cum vnus sit: multipliciter tamē di
citur ⁊ intelligitur non quo ad se: sed quo
ad alios. Sꝫ si hoc querit̄ cur nō i singula
porta in singula pte vrbis: sꝫ tres: nisi qꝛ nō
solum pater dicendus est pater quo ad fi/ Psal.
lios adoptiuos: de qualibet dicitur. Ego
dixi dij estis ⁊ filij excelsi oēs: verumetiam
⁊ filius ⁊ spiritus sanctus. Et non solum
pater dicendus est dominus aut magister:
aut amicus: aut iudex siue rex: verumetiā
⁊ filius ⁊ spūs sanctus. Sicut. n. non solus
Abraam dictus est patriarcha ⁊ pater filio
rum Israel: verumetiam Isaac ⁊ Jacob
ita non solus pater dicēdus est pater chri/
stianorum omniumqꝫ fideliuꝫ: verumetiā
⁊ filius ⁊ spiritus sanctus: Inde est quod
quatuor animalia: que significant quatuor
ordines istos: clamant vna voce. Sanctꝰ: A.po
sanctus: sanctus dominus deus omnipo/
tens: quia in singulis quatuor partium ci/
uitatis operata est ⁊ operatur tota trini/
nitas opera sua dum adhuc peregrinatur
in terris: alij impartiendo prerogatiuam
fidei: alij sermonem sapientie: alij sermo/
nem scientie: ⁊ his similia. Non est au/
tem dictum de sede quot ⁊ ipsa clama/
ret: Sanctus: Sanctus Sanctus: si/
cut quattuor Animalia: quia illa aperta

habent ora ad predicandum: isti sufficit credere ꝙ ita sit: ⁊ ꝙ in ipsa quoqꝫ maneat misterium trinitatis. Manet .n. in ipsa: qꝛ cum ipsa cõtinet sub vrbana ⁊ vici manet in qualibet quatuor partium: qꝛ inquolibet ordine iustorꝫ: alij sunt qui plus valent in operibus: alij qui preeminent in doctrina: alij q plus valent in oratione ⁊ psalmis. Qꝛ ergo plus valent in opibus bonis habent specialibus imaginem patris: qui in doctrina imaginem filij: qui in oratione imaginem spiritus sancti. Si ergo quinqꝫ sunt turme iustorum: que constituunt supnam illam ciuitatem Hierusalem quatuor s. speciales ⁊ vna generalis: ⁊ in singulis distinctio quedam est: qua discerni queat: inter generalē ⁊ alias partes vrbis proprietate doni: ⁊ in ipsis quoqꝫ inter alios ⁊ alios distiguit similitudo trinitatis: liquet ꝙ qndecim sunt pfectiones ipsius verbis ſm ꝙ ⁊ quindecim de eade psalmorꝫ ⁊ quindecim gradus. Ipse quoqꝫ quindecim perfectiones in quinqꝫ portionibus coartant: ſm ꝙ in quinqꝫ trigenarijs psalmorum totum psalterium comprehensum est. Et qꝛ quinque perfectiones videntur ſm similitudinem pertinere ad patrē quinqꝫ ad filium: quinque ad spiritum sanctum: liquet ꝙ vnus qnquagenarius psalmorꝫ ascribendus est patri: alius filio alius Spiritui Sancto.

De proprietatibus donorum que collata sunt ad aliquid singulis ordinibus.

SEd ad huc manet questio: quare in parte oriētali operatur deus quasi pater: in occidentali: quasi magister: in aquilone quasi dominus: in meridie quasi amicus: in corpore ciuitatis quasi iudex in parte orientali que pertinet ad seniores ⁊ prelatos ecclesiarum qui ⁊ patres christianorꝫ dicti sunt: iure deus pater extimandus est pater: non modo qꝛ pater est vnigeniti sui: sed qꝛ pater est omnium nostrum: ⁊ quia ab eo omnis paternitas in celo ⁊ i terra nominatur. Scriptum quippe est. Ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi omnes. Nō modo autem vt iam dixi: ipse solus quo ad electos dicendus est pater: verumetiam ⁊ filius ⁊ spiritus: sctūs quia nō in solū patrē credimus: sed ⁊ in filium ⁊ in spiritum sanctū nec in solius patris nomine baptizati sumus: sed in nomine patris ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Non enim possent apostoli dici patres christianorꝫ: si non essent ipsi principaliter filij dei patris. s. ⁊ filij ⁊ spiritus sancti. Et qꝛ gradus iste ſm ea que suprascripsimus: primus ē: recte in hac parte vrbis patrem se exibet potiusqꝫ dominum pius deus: quia qui iam etate ⁊ moribus senes sunt: confidentia digni sunt: nō timore: ⁊ veneratione nō iniuria dicente apostolo. Seniorem ne increpa sed obsecra vt patrē. Et qm̄ ipsi prelati qui ⁊ seniores: principes sunt populi dei: recte pars illa ciuitatis ꝗ pertinet ad eos ab oriente posita esse dicitur: quia in oriente est quodammodo principium orbis: ⁊ inde expectant luminaria celi. Quia vero sicut pars orientis ascribit apostolis ⁊ prelatis ecclesiarꝫ: ita pars aglonis diaconibus ⁊ martiribus recte in parte ipsa dominus extimandus est deus: qꝛ timendum est eis ne violentia flagellorꝫ perdatur fides: perdatur veritas: perdatur amor ⁊ negetur deus trinus ⁊ vnus: q potest animaꝫ ⁊ corpus perdere in gehennā. Quia enim timorē incutit dn̄m se esse ostēdit: ⁊ vtiqꝫ terribilē in cōsilijs super filios hominum. Pars autem occidētalis de iure ptinet ad doctores: quia eis summa humilitas necessaria est. Est autē vera humilitas extrema queqꝫ respicere ⁊ contraria eius sentire: qui videt omne sublime. Non enim possunt nutrire paruulos lacte: si nō coinfirmatur infirmis: vt efficiantur ⁊ ipi quasi paruuli in medio eorum: non attendentes in ipsis paruulis quid debeant: sed quid possint. Ut autem hoc scirent doctores quibus citra ista incumbit: fecit hec ille qui ex voluntate patris cooperante spiritu sancto factus est paruulus cum esset

Psal.

Psal.

magnus

Mat. magnus vt iueniret multos paruulosquorum esset magister: sicut postea ipse demōstrauit: cū dixit. Confiteor tibi pater domine celi ꝛ terre qꝛ abscondisti hec a sapientibus ꝛ prudētibus ꝛ reuelasti ea paruulis. Paruulus ergo factus est dei filius vt eēt magister paruuloꝝ: quatenus ꝛ ipsi adiscerent qualiter deberent fieri alioꝝ paruulorum magistri. Quod si pater reuelauit paruulis archana mysteria: ergo ꝛ ipse magister est: ꝛ maxime cuꝫ filius dicat. Mea doctrina non est mea: sed eius qui misit me. Sꝫ ꝛ spiritus sanctus magister est: qꝛ ꝛ de

Joan. eo filius ipse dicit. Multa habeo vobis dicere: sed nō potestis portare modo: cū aūt venerit ille spiritus veritatis: docebit vos oēm veritatem. Quod autem dicit filius: Patrem nolite vocare vobis super terrā: vnus est enim pater vester qui in celis est: nec vocemini magistri: qꝛ magister vester vnus est christus: non propterea excluditur filius quin ꝛ ipse credentiuꝫ pater sit: nec pater quin sit ꝛ ipse magister: sed vsus est scripturarum sanctarum: vt hoc aliqñ dicaṫ vnus qd̄ sunt simul tres: vt deus pater. Sapientia filij: charitas spūs sanctus. Qꝛ ergo docet pater: docet filius: docet spiritus sanctus: restat vt singulus magister sit ꝛ simul tres: vnus magister. Pars autē meridiana ptinet ad ꝯtemplatores qui calescunt gratia spiritus sancti ad amādum deum. In qua vꝫ parte amicum se deus omnipotens liberis mentibus a seruitute timo

Philo. ris exibere dignaṫ teo ꝙ diligat ipē diligētes se ꝛ honoret eos q se honorāt ꝛ ostendat illis seneta sapientie sue. De illis enim

Psal. spetialiter dictum est. Filij autē hoīum in tegmine suo alaꝝ tuaꝝ sperabunt: inebriabunṫ ab vbertate domus tue: ꝛ torrēte voluptatis tue potabis eos. Corp⁹ vero ciuitatis ptinet ad vniuersalem ecclesiam que est sedes dei: in qua sedet deus omnipotēs ad exercenda iudicia sicut scriptum est in

Psal. psalmo. Sedisti super thronū q iudicas iu

Psal. stitiam. Et in alio loco. Sedes tua deus in seculū seculi: virga directionis virga regni tui. Igiṫ q sedet in sede rex est ꝛ iudex. Rex vtiqꝫ ad regendum: iudex ad iudiciū faciendum faciendum. Regis est enim facere iudicium. Ergo ꝛ sancti q pertinētad hanc sedem iudices erunt hominum ipiorum. Quare autem magis ipsi? Qꝛ igne zeli dei magis accensi sunt. In quinta ꝛ eniꝫ ascensione datus est ille q apparuit i igne. Non est auteꝫ huius loci de hoc igne diutius disputare: qꝛ grandi sermone indiget ꝛ mora multa: legat qui vult expositioneꝫ huius ignis in quinta par e libri apocalypsis in qua sicut ego puto sufficiēter de hoc igne ꝛ de quinqꝫ ascensionibus istis tractatum est: Uerumtamen ꝛ hic ꝛ alibi notari diligenter oportet: ꝙ ecclesia ista cōis q̄ designaṫ in sede: ꝛ hꝫ aliquid prima est: ꝛ hꝫ aliquid vltima. Prima quo ad columbaꝫ: vltima quo ad ignem: nimirū qꝛ ꝛ aliqui sunt in ea qui iudices futuri sunt: ꝛ aliqui ꝯtinentur sub ea qui a sanctis qui sunt in ipsa iudicādi sunt. Ut aūt que sparsiꝫ locuti sumus reducamus in summā: ꝛ nomen magistri perficit humilitatē: ꝛ nomen dñi patientiā: ꝛ nomen patris fidem: ꝛ nomē amici spem: ꝛ nomen iudicis zelum. Ipse sunt quinqꝫ ille virtutes de quibus superius locuti sumus. Sed si ordo laycoꝝ pertinet ad vicos: ordo clericoꝝ ad sub vrbana monachoꝝ ad vrbeꝫ: quid ad eos pertinet de gradibus alioꝝ? Quindeciꝫ sane turme esse noscunṫ: que tñ pp ea que dicta sunt de sacro mysterio trinitatis: coartanṫ in tres: ꝛ vna queqꝫ trium turmarum hꝫ sigillatiꝫ quinquagenarium suum: Qd̄ si ita est: qd ad primā turmā de quindeci denarijs ꝯstitis? Sed sciendū est ꝙ sicut qndecim sunt turme in vita ista: ita quindecim sunt quasi decade dieꝝ que peragende sunt: ꝛ qui plus currit: citius pgit: Quis est auteꝫ qui plus currit: nisi qui seruētius operaṫ opus dei? Et quāuis dictum sit. Non volentis neqꝫ currentis: sed miserentis est dei: non id o tñ precurrere non est vtile: qꝛ ibi arguitur cursus superboꝝ: hic cōmendatur cursus metuentium dominum: quumuis qui vi

Gen. cinior est dicendu⁊ magis q̃ qui plus cur
rit: q² Jacob: nõ q² magis cucurrit: sed q²
prope erat: fecit cito quod iussit mater ⁊ be
nedictionem accepit. Liquet autem ꝙ vi
cinior est deo qui contemplatur: q̃ qui ex
terius operatur. Quia quanto quisq; pro
fundius pergit sequens ac peragens nego
tia mundi tanto magis elongatur ab eo: q
mentibus liberis presto est. Cum baptiza
tur homo: quasi centum quinquaginta die
tis videtur longe esse a patria. Cum effici
tur clericus (si tamen dignus est:) quasi cē
tum. Cum efficitur monachus quasi quin
quaginta. Primus ergo longius distat tri
bus iubileis. Secundus duobus. Tertius
vno: q̃uis nonnunq̃ qui cōsistit in primo
gradu currat velociter ⁊ precurrat ad pal
mam: dimittens post se eos qui preire vi
debantur: ⁊ primus preueniens in regnu⁊
dei. Uerum hoc non semper sed aliquan
do. Hoc enim speciale est: illud generale:
Que autem specialia sunt nequaq̃ genera
libus preiudicium faciunt. Sed quis est q
ita currit nisi qui videtur esse in primo gra
du ⁊ cito rapitur ex eo ad tertium vbiq;
proficiens ⁊ perficiens opus bonū: nesciēs
vt ita dixerim moram facere in eundo? Ce
terum si de illis agitur qui l⁊ vinculis secu
li prepediti: voto tamen ⁊ desiderio contē
dunt intrare per angustam portam ⁊ acq
rere sibi locum in ciuitate. Dicimus ꝙ il
li coniugati qui tales sunt: monachi sunt ĩ
primo gradu: clerici in seculo: soli autem q
Nota ⁊ hoc dicuntur in tertio. Hac in re diligen
tius conuenit intueri: qui in tribus iubile
is annorum significantur tempora trium
statuum de quibus que deus dederit in se
quenti loquemur. Et videmus ꝙ popu
lus primi status qui in vita floruit coniu
gali: ⁊ non satis spiritualibus pennis deco
ratus sit: quasi cētumquinquagita annis. i.
15. denarijs annorum ſm id quod signifi
cant: oportet illos expectare vt perueniāt
ad diem illum vltimum in quo generali
ter omnes electi peruenient ad regnum
dei. Ordo clericorum secundum aliquam
sui partem: in hoc secundo statu claruit
in castitate quasi centum annis: hoc est
duobus iubileis: qui faciunt decem de
narios in itinere manet: quia oportet illos
pertransire secundum ꝙ tertium statū an
teq̃ videant diem illum. Ordo vero mo
nachorum: non eorum dico qui alterius
causa misterij cucurrit hactenus simul cū
ordine clericorum. sed eorum qui imperfe
ctiori vita aut incepit iam in aliqua parte
orbis. aut incipiet cito qñ ⁊ israel conuer
tetur ad deum: sicut non remanet nisi ter
tia pars itineris non ſm annorum numeꝝ
dico: sed ſm misterium: q² ⁊ si cōsumatus
in breui complebit tñ tempora multa: ita
oportet eum operari in triplum: vt quod
ordo primus compleuit in tribus iubileis
iste quasi vir compleat q̃ deuote in vno.
Sunt autem vite septuaginta annoꝝ trāſ
migrationis babylonice obseruat annua
tim ecclesia septuagesimale misteriu⁊ ad si
gnificandum: ꝙ significant anni illi: hoc
enim significant illi anni qđ isti dies: ita ⁊
nos hic extimere oportet dies quinquagi
ta quasi annos penthecosten. i. quinquies
decem ⁊ quindecim dies: quasi annos qn
decies decem: vt ad similitudinem miste
rij peruenire possimus. Sed dicit aliquis.
Si ego ſm ordinem meum ad viros per
tineo: non ad vrbem: qđ vel mane vel me
ridie vel sero mihi ⁊ vrbi: qñ quidem non
mihi in ciuitate sed in vicis possessio data
est. Sed si hoc questio nulla. Si ciuis hie
rusalem esse non vis ſm dignitate⁊ dico:
non ſm cōem patriam: ⁊ habuit inter mi
lites portionē: nihil in causa. Sed agit de
eis qui volunt: cupiunt ⁊ suspirāt: qui li
benter vēditis omnibus requirunt Chri
stum: sed tñ quibusdam obstaculis detinē
tur de quibus ⁊ quesitum est: vtrū possint
⁊ ipsi habere societatem in regno cu⁊ illis
qui omnia reliquerunt: ⁊ aliquid cū san
ctis habere cōe. Quesitū est inq̃ ⁊ inuētū
est: ⁊ ꝙ hoc sit possibile si tñ in eadem vo
luntate persistant ⁊ faciant id qđ possunt: Apo.
aut qđ possibile iudicatur multis inditijs

ostensum est: Diximus enim ꝙ ille qui in tertio gradu monachus ē: quasi quinquaginta dietis distat a ciuitate: ille qui in secūdo quasi centum: qui aūt in primo: quasi centum qnquaginta. Non eniꝫ loquimur hic dicētes de rara illa pfectione sanctorū: que per paucis concessa est: ⁊ pertinet ad eos qui totum psalterium persoluebant in die: sed de eo qđ multorum cōe est. Uno si quidem die totum psalterium persoluere: est in vna qualibet etate conuerti ad dn̄m ⁊ mox absq; dilatione dissolui ⁊ esse cum christo. Igitur ⁊ si numerus iste tam celebris ⁊ tam perfectus in celesti illa ciuitate Hierusalem venerabilis sit: nihilominus tn̄ ⁊ in hac peregrinatione ſm cursum tēpoꝝ ⁊ annoꝝ certis seculoruꝫ metis distinctus repit: ſm queꝫ currendū est ⁊ agēdū vt ad illam supernam Hierusalem peruenire possimus: in qua non qui prius nascitur aut prius incipit: sed qui citius currit ſm deum obtinet primū locuꝫ: ita vt multi sint ibi primi nouissimi: ⁊ nouissimi primi. Sed de hijs in sequentibus. De perfectione autem istorū numerorum illud nō est pretermittēduꝫ ꝙ sicut tricenarius numerus pertinet ad trinitatem que deus ē: ita centesimus quinquagesimus ad supplementum virtutum plenitudinem eorum: que de summa illa: nā ⁊ vocabulis psonaꝝ relatiōe vel essentialr̄ sentiēda sunt ita vꝫ: vt tota sūma istius nūeri nisi in qndeciꝫ pfectionibus quas designant denarij pstringatur: ⁊ q: qnqꝫ sunt: vt sepe diximus virtutes geneerales: qnquies quodāmodo inuocanda est in eis trinitas deus: quatenus ipse q est summus magr̄ operet in nobis humilitatem ipse q est magnus dn̄s: opet in nobis patientiā dum timet ipse potius q̄ꝫ tormēta carnificū: ipse qui est verus pater opetur in nobis fidē: ipse qui est benignus amicus operetur in nobis spem: ipse qui est iustus iudex operetur in nobis zelum suum faciens nos odire vitia ⁊ amare virtutes. Igitur tricenarius numerus qui constat ex tribus decadis ad fidem ptinet trinitatis: centesimus vero quinquagesimus: qui constat ex quindecim: ad perfectionem virtutum. Si autem ſm ea que supra scripsimus ad ordinem laycoꝝ denarius pertinet ad ordineꝫ clericorum vicenarius: tricenarius ad ordinem monachorum: qđ est in quindecim denarijs cōsumare psalterium nisi pedetentim ⁊ cum deliberatione ascendere de virtute in virtuteꝫ: ⁊ ire quodammodo de egypto in desertum ⁊ non sint dilationis spatio de deserto (vt ait scriptura) in terram desiderabilem lacte ⁊ melle manantē: Porro abraam nō fecit sic. Sed mox egressus de egypto ascendit in montem significans eos q de vita seculari transeunt ad monastichaꝫ vitam: ꝙ autem filij israel ascenderunt de egypto in heremū ⁊ facta ibi aliquāta mora: de heremo ad terrā fertilē in mōtibus vberibus constitutā: significat eos qui de habitu seculari transeunt ad cleꝝ: ⁊ de clero ad monastichā vitā: ꝙ aūt abbraam ex eo tpe quo ascendit ex egypto semp māsit in montanis: significat eos qui a pueritia sua dedicant dn̄o ⁊ tres quodāmodo dietas coangustant in vna: qui ergo pōt puenire vsq; ad gradū istuꝫ: q̄ꝫ sit laudabile ⁊ amabile: ex hijs que dicta sunt itelligi potest qui nō potest peruenire vsq; ad istum: ⁊ potest perficere in secundo gradu: non debet paruipendere aut negligere: q: qui bene ministrat: bonum sibi graduꝫ acquirit: qui vero ⁊ hoc non potest maneat vel in primo vt habeat vel sero partem in resurrectione prima. Gen. Apoc.

❡ De illis laycis siue clericis qui non habent voluntatem reilnquendi omnia ⁊ sequi Christum.

Quia de tribus ordinibus electoruꝫ quorum alij corpore ⁊ animo monachi sunt: alij saltem animo ⁊ affectu eo ꝙ voluntatem habeant relinquendi oīa ⁊ sequi Christum: non inutilis questio ⁊ sic cōdensa satis; ⁊ multiplex in suis propo

tionibus mota est:ad eiusdē questionis sar
cinā spectare videt̄.Quid ꝺ illis laicis aut
clericis sentiendū sit:qui non habent vo/
luntatem relinquēdi oia ⁊ sequi christuꝫ:
sed in suis ordinibus facere bona que pos/
sunt.Non enim ad eos pertinet aliqua illa
rum pfectionum : que solis desiderātibus
⁊ sepe suspirantibus ꝯcesse sunt:qꝛ q nō q̄
rit nō petit:non pulsat:non reputat: nō af
fectat:pene alienum se cōstituit a iubilatio/
ne psalmorum.Sed quid?Nuꝫ hi q tales
sunt:desperandi sunt a salute?Absit.

¶De differentia meritorum.

ALia est enim causa que facit differen
tiā inter reprobos ⁊ electos:alia que
inter eos q iudicabunt:⁊ saluabunt: ⁊ eos
qui non solū saluabunt: verumetiam iudi
ces erunt.Alia que inter iudices ⁊ iudices
distantiā facit vt vnusquisqꝫ propriā merce
dem accipiat ꝯm suū laborem. Non enim
par est causa glorie eius qui a pueritia ser/
uit deo in monasterio:⁊ eius qui tunc ve/
nit ad illud:cum sibi iā ex necessitate cruci
fixus est mundus:excepto si ꝯuersus puer
superbe ac negligenter viuit:ꝯuersus vero
senex humilis esse incipit ⁊ subiectus re/
diens ad simplicitatem ⁊ innocentiā pue/
rorꝫ.Sed hoc aliquando ⁊ si raro contin/
gat.Qꝺ si par est studium ꝯuersationis il/
lius qui venit mane:⁊ eius qui meridie ⁊
q sero venerunt?Nunqd non ille retinet
primum locum qui venit mane.Secundū
qui meridie.Tertium qui sero venit?Om
nes ergo conueniunt ad vnum ꝯuiuium
ad quod omnes suspirauerunt:sed qui ma
gis concupiuit:cucurrit ⁊ precucurrit: ipe
occupat:(vt ita dixerim)altiorem locum:
quē vacuū a sessore inuenit. Ceteri autē q
secuti sunt eum:ordine quo venerunt : se/
derunt.Magna enim oportet esse merita
que preferant iuniorem priori iuxta illud.
Qui se humiliauerit sicut paruulus iste:
hic maior est in regno celorꝫ. Siue ergo
in pueritia impleat homo exortationem il
lam de qua dicitur.Si vis perfectus esse:
vende omnia que habes ⁊ da pauperibus.
⁊ veni sequere me: siue in iuuentute : siue
in senectute: nil obstat ad obtinendā beati/
tudinem illam de qua dicitur.Beati sunt
serui illi quos cum venerit dominus : in/
uenerit eos vigilantes.Amen dico vobis
ꝙ precinget se ⁊ faciet illos discumbere: ⁊
transiens ministrabit illis.Nil inqꝫ obstat
eis ad hanc btitudinē obtinēdā: sed tñ iu/
stus est dominus: vt qui plus digne labo/
rat in vigilando:plus mercedis accipiat ī
aduentu ipsius.Omnes ergo erunt ī vna
mansione:quotquot vnius sunt voti ⁊ vni
us propositi:sed tamen vnusquisqꝫ vt iam
dixi:propriam mercedem accipiet ꝯm suū
laborem siue prius veniat siue non. Cete/
rum si de illis agitur qui semper volunt
manere in seculo ⁊ esse subiecti deo sicut fi
deles cum vxoribus ⁊ filijs suis:aut de il/
lis clericis qui nolunt ingredi conuentuꝫ
eorum qui communiter viuunt:sed volūt
vti libertate sua: acquirere non habita ⁊
habita simpliciter possidere : ⁊ tamen pro
ordine suo bene viuere:manifestū est: ⁊ de
eis supra memorata sententia veritatis qua
dicitur.Mandata nosti:serua illa ⁊ viues.
Non(inquit) occides : non mechaberis:
non furtum facies: non falsum testimoni/
um dices ⁊c. que ibi sequuntur . Quod si
queritur quid differat inter tales coniuga
tos ⁊ caste viuentes : sed; tamen facientes
voluntatem propriam ⁊ proprietatem ha/
bentes ⁊ inter istos ⁊ eos qui reliquerunt
omnia ⁊ seipsos vt sequantur christum.Fa
teor quantum differt inter rusticos ⁊ bur/
genses ⁊ ciues.i.quantuꝫ differt inter eos
qui sunt obnoxij seruituti: ⁊ eos qui liberi
sunt:sed non habent seruos: ⁊ eos qui pro
nobilitate stirpis sue seruorum ⁊ familie do
minantur.Et quidem magnum est esse ci
uem israel ⁊ inter filios regni dominari: ⁊
regnare cum christo:sed tamē respectu eo/
rum qui extra sunt:beatum est manere vel
in vicis ipsius . Scriptum quippe est de Apo.
ea ꝙ per omnes vicos eius cantabitur al/

leluia. Habet enim ciuitas illa suburbana:
ꝛ vicos non situ locorum extra vrbem di-
sposita: sꝫ differentia dignitatuꝫ: inde ē qd
Caleph qui erat inclitus in tribu iuda: da-
ta sunt sub vrbana hebron: leuitis aūt da-
ta est ipsa ciuitas: qui sunt enim leuite qui
non hñt hereditatem inter fratres suos: ni
si hij qui pro deo omnia reliquerūt. Sane
pricipes iuda sacerdotes illos diaconesqꝫ
significant qui licet non relinquāt omnia
sua: eis tñ honeste ꝛ rationabiliter vtūtur
querentes qu ad pacem sunt gentis sue ꝛ
salutem populi sui israel. Pro illis ergo q
mistice pertinent ad vicos: dictum est: de
Apoc. ciuitate illa celesti: per omnes vicos eius
cantabitur: alleluia. Pro illis qui ptinent
ad suburbana: qui bene (ait) ministrat: bo-
num sibi gradum acquirit. Pro illis qui p
Psal. tinent ad vrbē: dicit psalmista. Beata gēs
cuius est dñs deus eius populus quem ele
git in hereditatem sibi ꝛ illorum quidem
qui pertinent ad vicos ꝛ non habent in p
posito ꝛ voluntate transeundi ad vrbem:
proprium est operari vt habeant vnde tri
buant necessitatem patientibus. Nec miꝝ
valde enim pauci sunt iter eos qui literas
sciāt: maxime diuine auctoritatis: eo ergo
magis debere intenti esse labori ad susten-
tationem indigentium: quo nequeunt le-
gere ꝛ cātař deo. Seu qꝛ graui sarcina cu-
re familiaris premuntur seu qꝛ literarū ele
menta non norunt. Similiter ꝛ eoruꝫ qui
pertinent ad suburbana ꝛ non est eis cure
edificare sibi domos in ciuitate: proprium
est legere ꝛ docere vt possint esse parati ad
respondendum hijs qui se interrogant: q
bus ꝛ obligati sunt: vt pote qui ab eis acci
piunt vnde temporaliter viuant: decimas
ꝛ primitias ꝛ oblationes gratuitas. Eoruꝫ
vero qui pertinent ad vrbem: proprium ē
Psal. psallere ꝛ orare vt reddant deo vota sua q̄
distinxerunt labia sua. Tres ordines istos
videbat propheta ingressuros in regnum
dei: quando ex voce omnipotentis dei lo-
quebatur dicēs. Abies ꝛ buxus ꝛ primus
simul venient ad ornandum locum sancti
ficationis mee in horum typo magi veniē
tes ab oriente obtulerūt deo aurum thus
ꝛ myrreꝫ: qꝛ vero psalmodia propria mo-
nachorum est: qua ratione tricenarium nu
merum monachis attribuimus: sicut vice
narium clericis denarium coniugatis: qui
cupiunt ꝛ sperant pertransire ad illos: nisi
qꝛ illis duobus ordinibus licet mūtere vi
tam ꝛ pertransire ad istem: vt fiat quodā Mar.
modo similitudo vnitatis in trinitate. Isti
non licet remeare ad illos? Non enim sol-
uitur sacramentum coniugij viroꝝ ꝛ mu
lierum qꝛ caste viuunt: ꝛ se ꝛ sua conferūt
monasterijs sicut sunt facturos deuouerāt Actu.
anania ꝛ saphira: nec sacerdotes vel diaco-
ni omittunt honores officij sui: qꝛ transe-
unt ad meliorem partem: sed mutatis mo
ribus ꝛ vita priore: esse incipiunt qd non
fuerunt: Ita vt similitudo quedā future pa
trie iesse cenobijs videatur in qua: nec hij
qui coniugati fuerunt hic cōmiscebuntur
ad inuicem ad procreationē prolis: nec cle
rici predicabunt ad instituēdas plebes: qꝛ
cessabunt hec omnia: ꝛ erunt omnes sicut
angeli dei in celo. Et hoc quidem de illis
qui habentes vxores tanq̄ꝫ nō hñtes sunt
ꝛ seruantes sibi aliquid pro sustētatione q̄ꝫ
diu iuris sui sunt tanq̄ꝫ non possidentes.
Nempe si sane sapimus tripartita est causa
rationis istius. Aliter enim iudicatur de il
lis qui iaꝫ de seculo egressi sunt. Aliter de
eis qui euidenti necessitate detinentur in
eo. Aliter de illis qui propria voluntate du
cuntur. Habent tñ ꝛ illi locum venit si bo
na saltem minora que preualent operātur.
Si enim aliqui coniugati qui tales sunt es
se volunt quales sunt: ꝛ sunt qui ingemi-
scunt ꝛ dolent ꝙ non spiritualiter ꝛ ptinē
ter viuunt: ꝙ nō sunt tales: quales se ꝛ eos
velle demonstrabat apostolus quando di-
cebat. Volo omnes homines esse sicut me
ipsum. Simpliciter ꝛ de ordine clericoruꝫ
intelligendum est. Nam sunt aliqui eo-
rum qui sic viuunt in clero: vt nunquam
velint transire ad partem feliciorem: sed in
ipso clericatus officio vitaꝫ finire. Et sunt

q mutare vitam cupiunt ꝛ transire ad partem optimam quam elegit maria: sed patrum: matrum: sororum: non habentium aliqua forte subsidia: pietate detēti dissimulant cito ire ad id q ꝺ amāt: ne eos quos naturalr diligunt in magna miseria derelinquant. Aliud est enim manere ad tempus in minori ordine ꝛ gradatim peruenire ad digniorez: aliud sic manere in minori vsqꝫ ad mortem vt transire ad alium non queraſ. Si ergo de his tribus cōmuniter agitur: habet singulus quisqꝫ proprietatem suam. Pertinet enim ad laycos (vt sepe diximus) studium operis: ad clericos exercitiū doctrine: ad monachos iubilatio psalmodie. Sunt in hoc loco clericorum nomine: illi intelligendi sunt clerici qui manere sibi ipsis ꝛ habere proprium permittuntur. Non hi qui secundum regulaz sancti Augustini infirmo castitatis proposito cōmuniter ꝛ canonice viuunt. Hos enim sanctus ipse Augustinus monachos vocat tā quam eos qui sint vnanimes ꝛ vnitatis firmissimi amatores iuxta vocem illius psalmi qua dicitur. Ecce q̄ꝫ bonum ꝛ q̄ꝫ iocūdum habitare fratres in vnum. Ceterum si tres ordines istos vigilanter discutimus videmus tantum distare inter vitam clericorum ꝛ monachorum: q̄ꝫtum inter vitaz laycorum ꝛ clericorum. Si enim agitur de cōtinentia laycis omnibus habere vxores concessum est: nisi forte votum aut firmuz propositum sit in causa: clericis ex parte cō cessum vel potius permissum q̄ꝫ cōcessum ꝛ ex parte inhibitum: vt velut inter vtrū qꝫ gradum esse ordo hic videatur. Monachis vero ꝛ semper ꝛ vbiqꝫ apud omnes homines iudicatur illicitum. Habent autem sicut iam dixi: isti duo ordines proprietates suas: operari: vꝫ ꝛ docere: vt alteri eorum pascant indigētium corpora: alteri reficiant mendicantium mentes. Porro iubilationem psalmorum monachorum propria esse diximus ꝛ querebatur de ea vtrū ad aliquos laycorum vel clericorum pertineat: an ita pertineat ad solos monachos: vt non etiam ad alios fideles qui dei sui esse cupiūt laudatores: sed prepediti quibusdam occasiōibus facere id omnimodis absolute non possunt. Sciendum est ergo q̄ vnus quisqꝫ fideliū debet pro posse suo laudare deum: sed tamen digne facere nequit nisi cui spiritus sanctus affectum deuotionis inspirat: qui videlicet affectus quibusdam ꝛ si datur ad horam: manere tamen cum eis diu non potest: quia tum amore libidinis: tum lucri: suffocatus extinguitur ita vt cum eis diutius manere non possit: quia tamen sunt aliqui qui magis causa ꝓlis q̄ꝫ libidinis vxores habent: ꝛ magis necessitate q̄ꝫ voluntate detinentur in curis mundi. Et sunt aliqui clericorum qui magis charitate plebis sue: ꝛ fructificandi in verbo dei detinentur q̄ꝫ gratia turpis lucri: ita vt ꝛ si corpore extra sint: inter illos tamen qui spiritualr viuunt: mēte integra conuersentur. Dubium nō est de istis quin ꝛ ad ipsos pertineat iubilatio dei: ꝛ quod digni habiti sunt apud deuz: qui inter laudatores dei computari mereantur: quia tamen non eque possunt coniugati cum clericis: eque clerici cum monachis qui ꝛ se ꝛ sua omnia reliquerunt pro Christo non inconuenienter huiusmodi pijs laycis denarium psalmorum numerum attribuendum dixerim: clericis vicenarium: tricenarium monachis: quia ꝛ illi deuotiōe monachi sunt: ꝛ hi deuotione ꝛ continentia isti autem deuotione ꝛ continentia ꝛ abnegatione suorum. Uidetur enim secundum hoc: tria essē in hoc mundo genera monachorum: Unum quidem voluntate ꝛ opere: alterum voluntate ꝛ si non opere: alterum vero inter vtrūqꝫ. Tria certe sunt specialia que monachum faciunt: votum continentia ꝛ abnegatio suorum: ꝛ sui ipsius. Nam cetere virtutes etiam: extra habere possunt. Sed coniugatus manens cū vxore forte ꝛ si vult: non potest tamen continenter viuere. Habens filios ꝛ familiam: non potest relinquere: aut vendere omnia: dare pauperibus ꝛ sequi Christuz. Cu

Psal.

Apo.

pit tñ diſſolui a nobis iſtis ⁊ trāſire ad feli cē vitā: cupit inq̈ʒtū ab his diſſolui ⁊ eē cū Chriſto. Eſt ergo quantum in ſe eſt: voto ⁊ animo inter monachos: ⁊ ſi re ⁊ corpore nequit: quia ergo deſiderio monachus eſt: ſed voluntariam paupertatem ⁊ continentiam nondum poteſt habere ſaltem vnum denarium perfectionis ſue habet: vnde deum laudet qui ſibi aperuit oculos mentis: vt cognoſcat q̈ʒ benignus ⁊ ſuauis eſt dominus. Sed ⁊ clericus qui eſt adhuc in ſeculo: ⁊ pari deſiderio flagrat in eo qꝺ hoc deſiderat ⁊ continenter viuit duos iam denarios habere dignoſcitur: ⁊ quaſi iam viginti pſalmos cantare ex hoc deo poteſt: ſed tamen ad tertium denarium quod eſt. Vende omnia ⁊ da pauperibus ⁊ veni ſequere me: nondum peruenit: qui autē deſiderio ſuo qꝺ habuit ſeruire Chriſto addit continentie votum: continentie voluntariam paupertatem ⁊ obtinentiam vſq; ad mortem: iſte vere monachus eſt: iſte ad tricenariam perfectionem peruenit.

Quō ea que dicta ſunt de tribus ordinibus in leuitico miſtice deſignentur.

Si querit̃ qđ ſequat̃ p̄miū ex deuotione vbi opus qꝺ in deuotione eſt: ex neceſſitate diff r u . Miro modo in leuitico claris miſteriis demonſtratur: diximus ſuperius pertinere ciuitatem ad illos religioſos qui deſignantur in leuitis: ſuburbana ⁊ vicos ad reliquam multitudinē electorum dei. Quidam vero putant leuitas ſpecialr̃ clericos deſignare: ſed non eſt ita. Et quidem ſm̄ concordiam reſpiciunt ſe mutuis vultibus reges ⁊ reges: pontificos ⁊ pontifices: leuite ⁊ leuite. Secundū vero ſpecialem intellectum reges ⁊ principes ſignificant: pontifices noui teſtamenti milites clericos qui ſub eis degunt: ſacerdotes rectores cenobiorum: leuite monachos qui ⁊ cenobite: ⁊ autem proprietas ciuitatis ad eos ptineat quos leuite dſignāt proprietas ſuburbanorum ad clerum: virorum autem qui extra ſunt: ad reliquā multitudinem ſaluandorum: ex his que ſubſcribemus de leuitico apparebit. Verum tamen quia monſtrare intendimus fructū premii eorum qui manentes adhuc in ſeculo: cogitatione ⁊ auiditate iter monachos conuerſantur: inde incipiendum eſt. Qui vendiderit (inquit) domum infra vrbis muros habebit licentiam redimendi: donec vnus annus impleatur. Si non redimerit: ⁊ anni circulus fuerit euolutus: poſſidebit eam emptor ⁊ poſteri eius in perpetuum: ⁊ redimi non poterit etiam in iubileo. Si autē in villa fuerit domus que muros non habet: agrorum iure vēdetur. Si aūt redempta non fuerit in iubileo reuertetur ad dn̄m: Edes autē leuitarum que in vrbibus ſunt: ſemper poſſunt redimi. Si redempte non fuerint: in iubileo reuertentur ad dn̄os: q: domus vrbium leuitarum pro poſſeſſionibus ſunt inter filios iſrael. Suburbana aūt eorum non vendent: quia poſſeſſio ſempiterna ē. Certe audiſtis quā differentiam fecerit Moyſes: immo ſpūs ſanctus per eū: inter leuitas ⁊ alias tribus filiorum iſrael. Dicit enim qꝺ domus leuitarum que ſunt infra muros ſi vendite fuerint ſemper pñt redimi: ceterorū vero nō pñt redimi: ſiqs ibi domū vendiderit niſi vſq; ad annum. Ex quo aperte dat intelligi qꝺ ⁊ reliqui de filiis iſrael: poterāt habere domos infra muros vrbis. Arta eſt enim vita monachorum: ſublimis ⁊ ardua contemplatiua felicitas. Sed tñ aliqui ſunt vt dixi: layci ſiue clerici qui manentes corpore inter ſeculares: voto ⁊ animo inter monachos ſunt. Iſti ergo ſunt nō leuite qui ſimul cum leuitis hñt domos in vrbe: qui tamen caueant ſibi ne vendant eas pro lucro temporali: aut ſi vendiderint redimāt q̈ʒ citius poſſunt. Ille enim vendit domū quam in vrbe poſſederat qui remiſſa conuerſatione ⁊ intentione cum incipit frigeſcere ab amore dei: ita vt incipiat viuere ſicut ⁊ ceteri qui extra ſunt. Emit autē alius domum eius ⁊ ipſe efficitur alienus ab ea: cum aliquis informatus exemplis eius

facti ea que faciebat ille querens totis viri
bus que dei sunt. Accidit eniꝫ plerunqꝫ qd
sine formidine dicendum non est: vt dum
alius studet orando appropinquare deo: ⁊
alius operando proficere temporalibus lu-
cris: alter alterius exercitationem emulet
adeo vt facta cōmutatione: ⁊ alius remis-
sa conuersatione reuertatur ad exercitium
operis: ⁊ alius contempto lucro tempora
li conuertatur ad studium orationis. Que
vꝫ vicaria emulatio quia alius ad id quod
non habet informatur per alterum: quasi q̄
dam venditio est: dum quilibet eoruꝫ facta
commutatione mutue conuersationis: ⁊
quod tenebat deserit: ⁊ quod erat alterius
apprehendit. Si ergo anni circulus euolu
tus fuerit: (hoc est) si finis vite eius emerse
rit: ⁊ non inuenerit eum: (qui sic vendidit
gloriam suam:) agentem penitentiam dum
sanus est de charitate sua prima quam āmi
sit: ⁊ tamen in alijs bonis studijs pertinen
tibus ad sub vrbana ⁊ vicos: (hoc est) ad
vitam actiuam repertus fuerit: erit quideꝫ
in numero saluandorum: sed tamen hono
re illo quo se fraudari permisit: carebit in
eternum: Sed ⁊ domum quam ille vendi
dit: possidet emptor ⁊ posteri eius in perpe
tuum: quia acquisitam mansionem contē-
platiue sublimitatis ⁊ ille possidet q emu-
latus est eam inhabente: ⁊ hi qui informa-
ti exemplis eius: per quandam genitiuam
successionem imitantur eum vsqꝫ ad con-
sumationem seculi. Quod si vterqꝫ peni-
tet: vterqꝫ ammisso commutato reuertit
ad priorem statum. Si alter eorum tantuꝫ
talis est: ⁊ tam larga illa domus vt facta q̄-
dam concordia vnius voluntatis capiat
vtrunqꝫ ⁊ beatus sit in ea manere duos si-
mul q̄ꝫ vnum. Sane leuitaruꝫ domus sem
per redimi possunt: quod qua pietatis di-
spensatione decretum sit: aperitur cum di-
citur. Qd domus vrbium leuitarum pro
possessionibus sunt inter filios israel. Sub
vrbana autem eorum non vendant: q2 pos
sessio sempiterna est. Tale est enim ac si di-
ceretur. Sicut propria possessio est eoruꝫ q

extra sunt: vita actiua: ita istorum qui in-
tus sunt vita contemplatiua. In dignum
est enim apud reges terre vt quantumcū-
qꝫ miles segniter agat aliqua forte infirmi-
tate grauatus: auferatur ab eo honor com-
munis quem nulites habere consueuerūt:
quia si depositus ab honore suo inter armi
geros collocaretur: tale est ei ac si expella
tur de regno: Neqꝫ enim potest vltra leua
re oculos coram commilitonibus suis: aut
in choro letantium cum letantibus conue
nire. Non autem similis causa est eius qui
querit militari: ⁊ ante penitet q̄ꝫ militet.
Sic ille qui cupiebat fieri monachus ⁊ po
stea paruipendit: ⁊ tamen alia bona opera-
tur que potest ⁊ si aliqua confusio illi sit co
ram angelis dei: quia friguit a taꝫ digno af
fectu: quia tamen non promisit aut nouit:
non vsqꝫ damnabilis erit illa cōfusio: nec
propterea eijciendus erit a numero electo
rum. Qui autem vouit ⁊ cepit reddere fir
matus gratia ⁊ benedictione: quain nume
ro christi milituꝫ cōputatus est. Quid esset
illi separari a societate illorum nisi reproba
ri a regno dei? Scriptum quippe est. Acce Psal.
dite ad deum ⁊ illuminamini ⁊ facies ve-
stre non confundentur. Bene autem (ait)
Suburbana autem eorum nou vendāt: q2
possessio sempiterna est: quia vꝫ ⁊ si nō po
test monachus permanere continue in fer
uore nouitio in his que pertinent ad vitaꝫ
contemplatiuam, saltem a studio obtinen-
tie cessare non debet: quia possessio profe-
cto illi sempiterna est: quam nulla ratione
alienare aut amittere debet: Igitur ⁊ lay-
cis siue clericis reseruata est spes posse re-
dire ad possessiones suas que sunt extra vr
bem: vsqꝫ ad iubileum: (hoc est) ad nouissi
mum diem. Et monachis ad eas que sunt
in vrbe. Et tamen ille beatus est qui tenet
qui non querit quod perdit: sed seruat for
titer quod acquisiuit. Fortitudo quippe ne
cessaria ē. Q2 vero de illis laycis ⁊ clericis
sermo erat: qui videntur habere domos in
fra vrbis muros: quid esse dicimus quod Apo.
etiam si domos illas amittant: dicunt pos-

se habere domos foras: nisi quia non est ali
quis cogendus ad alta illa precepta: queso
lus ille potest imponere cui vult. qui po/
test ad complenda ea affectum infundere
deuotionis: ne forte inconsulte ⁊ cōtra apo
stolum laqueum videatur inducere super
collum eius. Ut enim aliqui monachoruꝫ
grauati infirmitate corporum operari ma/
nibus suis cum operantibus nequeūt: aut
quia non sunt instructi a magistris: cuꝫ do
centibus docere non possunt ⁊ tamen bo/
ni monachi esse possunt in obseruatiōe par
tis sue: ita ⁊ multi laycorum ⁊ clericorum
prepediti occupationibus mundi: orationi
bus ⁊ psalmodie instare nequeūt: ⁊ tamen
⁊ illi boni layci esse pñt: dum ex hijs que
operantur: elemosynas faciunt: ⁊ illi boni
clerici dum bene laborant in verbo dei: ma
xime propter illud quod scriptum est. Fa/
cite elemosynam ⁊ ecce omnia mūda sunt
vobis.

¶ Quid differat inter eos qui conuertū/
tur a pueritia ad seruitium dei: ⁊ eos q dif
ferunt vsqꝫ ad senectutem.

Ut tripartitam causam questionum
que supra mote sunt explicare possi/
mus: primo attendenduꝫ est: quid proprie
laycis: quid clericis: monachis ve conue/
niat: deinde quid differat inter eos qui sic
a pueritia vigilare incipiunt: vt tamen pse
ctionem suam vsqꝫ ad senectutis sue tem/
pora differendo transportent: ⁊ eos qui seu
in pueritia: seu in iuuentute: seu in senectu
te sua a somno mortis euigilant: ⁊ mox eui
gilantes vitam arripiūt perfectioreꝫ. Lay/
corum est vt sepe diximus pro proprīū ope
rari clericorum docere: monachorum lau/
dare. Omnia hec bona sunt ⁊ necessaria i
domo domini: quia non solum aurum su/
scipiebatur in fabricatione templi domini:
quod significat vitam contemplantium ⁊
laudantium dominum: aut solum argen/
tum quod significat doctrinam eloquiorū
Psal. domini: sicut scriptum est. Eloquia domi/
ni: eloquia casta: argentum igne examina/
tum. Uerūmetiam ⁊ es qd̄ significat opus
manuum ad sustentationem indigentium
Per hoc quippe opus nutriuntur corpo/
ra: per doctrinam que significatur in argē
to: eorum qui sunt in Christo paruuli refi
ciuntur mentes. Utrunqꝫ autem spectat
ad charitatem proximi: quia homo ex dua
bus substantijs indigentibus: his duobus
subsistit. Porro horum tertium quod si/
gnificatur in auro pertinet ad charitatem
dei quod est maximum ⁊ primum manda
tum: Propter hoc enim scriptum est de
Salomone: qui fuit secundus Rex a Da/
uid. Tertius a Saule: ꝙ in in diebus Sa
lomonis non reputabatur argentum. Ta/ Re.
le est enim ac si diceretur. In diebus Sau
lis qui electus fuit a domino ad significan
dum populum primi status reputatuꝫ est:
es. In diebus Dauid qui ⁊ ipse electus est
a deo: ad designandum secundum: non est
reputatum es propter copiam argenti. In
diebus autem Salomonis quem amauit
Dominus ⁊ suscitauit in regnum in typo
(haud dubium) populi tertij status:) pro/
pter nimiam auri copiam que data est ei:
nec ipsum argentum reputatum est aliqd
quod pretiosum satis ē comparatione eris.
Nempe ⁊ si de tribus illis ordinibus agi/
tur: primo claruit ordo coniugatorum in
Abraam ⁊ Isaac: quibus orationibus data
est eis proles eterna. Secundo ordo cleri/
corum in Moyse ⁊ Aaron. Tertio mona/
chorum in Helya ⁊ Helyseo. Nam ⁊ post
illos duos patriarchas: multi patriarche
secuti sunt. Et post Moysen ⁊ Aaron cla/
ruit ordo leuitarum. Et post Helyam
⁊ Helyseum: ordo filiorum prophetarum:
qui morabatur in Bethel ⁊ Jerico. Uerū
hoc s̄m partem. Secundum vero plenitu
dinem vniuscuiusqꝫ: ordo coniugatorum:
qui inchoatus est ab Adam: claruit ab
Abraam. Ordo doctorum initiatus est a
Moyse: ⁊ alia ratione ab Esaia propheta:
claruit in Christo ⁊ apostolis. Ordo mo/
nachroum initiatus est ab Helya vel poti/

us pro ratione temporis a sancto Benedi
cto: iam nunc deo propitio tempus est vt
ad lucem veniat: vt luceat omnibus qui i
domo sunt. Que ē eni lux Christiani nisi
opus iustitie. Sic ait dñs. Luceat lux ve//
stra coram hominibus: vt videāt opera ve
stra bona ⁊ glorificent patrem vestruꝫ qui
in celis est. Pro eo eniꝫ ꝙ spiritus sanctus
procedit a patre oportuit ƀm statum ha/
bere contemplatores sicut ⁊ doctores. Ut
sicut ordo doctorum proprietate mysterij
pertinet ad Christum: ita ordo contemplā
tium ad spiritum sanctum. Horum autem
initiatio facta ab Helya ⁊ Esaia ƀꝫ ꝙ appa
rebit circa finem huius opusculi: vbi dege
nerationibus agendum est. Quia vero idē
spiritus procedit a filio: oportebat tertium
statum habere ordinem suum qui tamen
esset vnus cum precedente ad honorem
creatoris: spiritus cuius initiatio in sancto
Benedicto occidentalium monachorum
institutore precessit. Audiunt fortassis ista
homines ⁊ scandalizantur. Nobis inqui
unt monachi attribuunt argentum ⁊ es.
Sibi autem applicant aurum. Nec mirū
raptus enim Paulus in tertium celū: qđ
vitam significat contemplantium: audisse
se dicit secreta verba que non lꝫ homini lo
qui. Sed quousqꝫ? Nunquid in eternum?
Absit. Sed vsqꝫ ad tempus prefinituꝫ: Si
cut enim Moyses posuit velamen super
faciem suam vt non intenderent in eum fi
lij israel ita ⁊ Paulus in hoc loco velamē
super faciem posuisse videtur. Sꝫ sicut ve/
lamen illud euacuatum est in Christo: ita ⁊
istud in spiritu sancto. Nam primum celuꝫ
fuit vetus testamentum quod conditum
fuit in patriarchis. Secundum celum te/
stamentum nouum quod conditum est in
apostolis. Tertium celum est spiritualis in
tellectus qui docet nos exire de Egypto:
presentis seculi ⁊ transire per arctam viaꝫ
deserti que ducit ad vitam ⁊ ire in super/
nam Hyerusalem. Exire de synagoga iu/
deorum: hoc illorum christianorum est: q
moribus egyptij sunt ⁊ carnales iudei: vt

quomodo apostoli ⁊ successores eoruꝫ per
multas tribulationes illorum temporum:
peruenerunt vsqꝫ ad illud: vt Romanum
obtinerent imperiuꝫ. Siquidem a diebus
sancti Siluestri vsqꝫ ad presens Petrus Silue.
piscator quondam Rome dinoscitur im/
perasse: ita ⁊ nos per multas tribulationes
transeamus ad celeste imperium: siue etiaꝫ
temporaliter ad beatam illam visioneꝫ pa
cis que erit in tertio statu seculi: ad regnū
illud pacificum de quo dicit angelus Da/
nieli. Regnum quod est subter omne celū
dabitur populo sanctorum altissimi. Nunc
ergo quia tempus est vt auferatur velamē
desinat hō esse hō: ⁊ licebit audire: Quid
eniꝫ murmurat ⁊ irascitur homo? Si vult
esse iumentum sequendo terrena aut ho/
mo partim hic partim celestia: timeat sup
in perfectione sua: ⁊ iam non erit timor.
Scriptum quippe est. Homines ⁊ iumen/
ta saluabis domine: quemadmodum mul/
tiplicasti misericordiam tuam deus. Mihi
cur indignatur si prefero celibatum coniu
gio contemplationem labori: si dico de his
qui sequūtur filium hominis. Filij autem
hominum in tegmine alarum tuarum spe
rabunt: inebriabuntur ab vbertate domus
tue: ⁊ torrēte voluptatis tue potabis eos?
Nonne tibi iustum videtur vt qui contē/
nit vestimenta mollia causa dei: dignus ha
beatur qui tegatur alis ipsius: ⁊ qui despi
cit vbertatem viui: percipiat vbertatē spi/
ritus: ⁊ qui abijcit a se voluptatem carnis
potetur de torrente voluptatis ipsius? Si
emularis male audi contra te sententiam
veritatis que dicit. Si oculus tuus dexter
scandalizat te: erue eum: ⁊ proijce abs te.
Bonum est tibi cum vno oculo ad vitam
intrare qꝫ duos oculos habentem mitti i
gehennam ignis. Si autem bene emularis
ingredere. Quis te prohibebit intrare? Fi
nitum est priuatum conuiuium Assueri re
gis: ecce in pomerio preparatum est. Nul/
lus ammodo prohibetur intrare a mini/
mo vsqꝫ ad maximū. Si autem serues ani
mo: ⁊ tamen cathena aliqua impeditus te

neris inter choros conuiuantium iugiter
assistere nequeas. Bonus est dominus om
nibus qui sperant in eum. Si coniugatus
es: esto corde monachus obseruans te pro
posse tuo: vt absq; crimine viuas. Uxo/
re tua vtere sed honeste: aut sola causa pro/
lis: (si talis es tu ⁊ illa:) aut cum timore ⁊
modestia reddens debitum: ne is qui infir
mior est: temptetur a sathana. Curre ad ec
clesiam horis statutis: esto ibi cum silentio
excepto cum causa exigit iuste necessitatis.
Lauda cum laudantibus deum: ⁊ si non
quantum vis: quantum potes. Si cleri/
cus es ⁊ emularis: quis te prohibebit in/
trare? Sed si forte propter charitatem eo/
ruз qui per te proficiunt detineris: esto sal
tim corde ⁊ continentia monachus: ⁊ vte
re honeste rebus tuis quas nec dum causa
dei abijcere potuisti: vt totus ⁊ integer se/
queris Christum. Es tamen vicinus eis:
qui omnia reliquerunt quia caste viuis: ⁊
in voluntate habes derelinquere omnia.
Jam ergo duas perfectiones habes: iam
secunduз significatum viginti psalmos de/
uotionis exibere probaris. Qui autem nō
habens occasionem iuste necessitatis: con/
sumauit hec tria: ad illorum participatio/
nem secretoruз perductus est. De quibus
dicit Paulus. Scio hominem in Christo
ante annos quatuordecim: siue in corpore:
siue extra corpus: nescio deus scit: raptus
huius vsq; ad tertium celum. Et scio hu/
ius hominez siue in corpore: siue extra cor
pus: nescio: deus scit: quoniam raptus est
in paradisuз: ⁊ audiuit archana verba que
non licet homini loqui. Lucratur ergo pri
mus in die: quasi decem nummos aureos.
Secundus quasi viginti. Tertius quasi tri
ginta. Sed ⁊ primus cuius longior est vita
veluti diebus quindecim peragit cursum
suum. Secundus decem. Tertius quinq;.
Hoc de tribus generibus monachorum:
quorum alij inter laycos militant deo: alij
inter clericos: alij in mansionibus suis.

¶ De canticis graduū qualiter pertineāt
ordines electorum.

Illa ⁊ enim duo genera extra sunt: sз
non ex toto. Istud in integrū intus
est. Primi est enim dicere. Heu mihi quia
incolatus meus prolongatus est. Secundi
leuari oculos meos in montes vnde veni
et auxilium mihi. Tertij letatus sum in
his que dicta sunt mihi in domum domi/
ni ibimus. Stantes erant pedes nostri in
atrijs tuis Hyerusalem. Porro quatuor or
dinibus de quibus supra locuti sumus: qui
⁊ viciniores sunt deo: terni ⁊ terni psalmi
deputandi sunt: eo ꝙ vnusquisq; illorum
quatuor diuidatur in tres. Horum primi
qui manet ab oriente dicere est. Ad te le/
uaui oculos meos qui habitas in celis.
Nisi quia dominus erat i nobis: dicat nūc
israel. Qui confidunt i domino sicut mōs
syon: non commouebitur in eternum qui
habitat in Hyerusalem. Secundi qui ha/
bitat ab aquilone consolari semetipsuз ⁊ di
cere. In conuertendo dominus captiuita/
tem syon: facti sumus sicut consolati. Eun
tes ibant ⁊ flebant mittentes semina sua.
Uenientes autem venient cum exultatio/
ne portantes manipulos suos. Nisi domi/
nus edificauerit domum in vanum labo/
rauerunt qui edificant eaз. Beati omnes
qui timent dominum qui ambulant i vijs
eius. Labores manuum tuarum quia mā/
ducabis beatus ⁊ bene tibi erit. Tertij qui
manet ab occidente dicere est. Sepe expu/
gnauerunt me a iuuentute mea dicat nunc
israel. De profundis clamaui ad te domine
domine exaudi vocem meam. Domine nō
est exaltatum cor meuз: neq; elati sunt ocu
li mei. Neq; ambulaui in magnis: neq; in
mirabilibus super me. Quarti qui locatus
est ab austro. Memento domine Dauid: ⁊
omnis mansuetudinis eius. Ecce q̄з bonū
⁊ q̄з iocundum habitare fratres in vnum.
Ecce nunc benedicite dominum omnes
serui domini. Qui statis in domo domini:
in atrijs domus dei nostri. Tres igitur pri
mi pertinent specialiter ad tres ordines ge
nerales duodecim ad quatuor speciales: eo
ꝙ vnusquisq; eoꝝ distinguāt in tribus.

¶ Q̄d ordo ipse monachorum qui ⁊ cor/
de ⁊ corpore reliquit seculum vt sequatur
Christum in tribus speciebus consistat.

Agentibus nobis in hoc opusculo
de tribus ordinibus electorū: vsqꝫ
ad hoc deriuatus est sermo vt contingeret
tractare de illis coniugatis ⁊ clericis: qui
quo minus cognoscunt per affectum in
spirationis: gaudia Hyerusalem: eo minus
desideraret peruenire ad eam: quin potius
deflent amicos suos etiam transeuntes ad
illam. Sed nunc de illis coniugatis ⁊ cleri
cis dictum est: qui scientes quid amiserint
lamentantur ⁊ dicunt. Quomodo canta/
bimus canticū domini in terra aliena. Si
oblitus fuero tui Hyerusalem: obliuioni
def dextera mea. Et si bene reminiscimur
cuꝫ de illis laycis ⁊ clericis ageremus: qui
homines ⁊ iumenta dicti sunt i tertio gra
du: egimus de monachis: non quidem de
illis qui solo nomine monachi sunt ⁊ non
etiam fructu sed de illis qui se dolent esse
peregrinos ⁊ suspirant quottidie ad patri
am suam. Volentes autem in secundo lo
co agere de solis monachis: iuenimus tria
esse genera monachorum: duo in spe: vnū
in re. Sed ⁊ hoc ipsum monachorum q̄d
in re esse dicimus in tribus speciebus di/
stinctum est Nam alij a pueritia transeūt
ad hanc vitam: alij dormientes vsqꝫ ad se/
cundam vigiliam: euigilant in iuuentute
alij vero in senectute. Et de his quid dicē
dum? Jam superius dictum est. Qui plus
laborauerit plus mercedis accipiet. Unus
quisqꝫ enim propriam mercedem accipiet
ſm suum laborem. Qui eniꝫ a pueritia cor
gerentes senile ⁊ etatem moribus transeū
tes: perfectionem accipiunt seniorum: qua
si qui per triginta annos: tria talenta auri
singulis annis lucrarentur. Qui vero i iu/
uentute sua: suaue christi iugum accipiūt:
discentes ab eo q̄ꝫ mitis sit ⁊ humilis cor/
de: ac si a decimo vsqꝫ ad trigesimum face/
rent illud idem: (hoc est:) per continuos
annos viginti. Qui autem in senectute: ac
si a vigesimo vsqꝫ ad trigesimum. Uerum
tamen nonnunq̄ꝫ accidit: vt humilitas ⁊
prudentia eorum qui tarde venerunt: pre/
iudicet accidie eoꝝ qui precesserunt eos
vt non solum accipiant mercedem sicut ⁊
illi: verumetiam fiant nouissimi primi: ⁊ in
hoc seculo ⁊ in futuro. Non enim qui mo
nachus dicitur: habet premium: sꝫ qui mo
nachus ē. Et sciendū q̄ preueniens mors
etatem serotinam in his qui in pueritia cō
uertuntur. Non adimit meritum: quia
cum deus ipse in talibus articulis necessita
tem imponit: non tam de fructu operum:
q̄ꝫ de corde quisqꝫ iudicatur. Non eniꝫ ac
cipit quis sacrum habitum vt seruiat do/
mino ad horam ⁊ ad momentum: sed etiā
si liceat vsqꝫ in eternum. Q̄d si is qui voca
uit eum in vineam suam misertus laboris
eius dicit. Quiesce: nū misericordia dei au
fert ab illo mercedem suam? Et hec quidē
dicta sunt velut occasione itineris obiecta
oculis mentis nostre: ne ea que moto ver/
bo obijci: aut queri posset intacta relinque
re videmur. Ceterum intentionis nostre
impetus: circa tres illos ordines directus
erat ⁊ est: qui quantum fragilitas humana
permittit rationabiliter viuunt.

¶ Jteꝫ de tribus ordinibus
sepe scriptis.

Si enim sic viuunt christiani sicut vi
uere debent: oportet singulos trium
ordinum habere illa tria que i auro: myr/
rha ⁊ thure designata sunt. Aurum videli
cet obedientie in operando quod bonum
est: sicut ⁊ apostolus iubet: myrram com/
passionis fraterne que resistat putredini
peccatorum. Thus deuotionis ⁊ laudis ad
confitendum omnipotenti deo. Uerum ta
men vt iam dixi amplius incumbit laycis
operari q̄ꝫ ceteris duobus: amplius cleri/
cis instare doctrine: amplius monachis
insistere orationi: ⁊ laudibus vacare diui/
nis. Quo. n. plus dat homini qd desursuꝫ
est eo plus infirmatur ⁊ deficit in his que

deorsum sunt. Et hoc iuste satis. Nam iustitia que de terra est: in longum protenditur merces eius. Que autem agitur (vt ita dixerim) inter terram ꝛ celum: media incedit inter vtrunqꝫ. Que autez de celo est iustitia mox perducit ad regnum dei. Certe tria tempora esse didicimus. In quibus tres ordines isti consumationem accipiēt. Ecce enim populus ille antiquus qui perseuerauerit in fide vsqꝫ ad Joannem baptistam expectat remunerationem suam a domino in resurrectione futura. Similiter sequens populus qui credidit in aduentu christi. Similiter ꝛ populus tertius q in fine crediturus est. Ecce q̄ꝫ longe ille: q̄ꝫ prope iste. Nam nec exempla desunt mysterij: si ea prouide querimus in diuinis scripturis. Legimus enim Abraam in senectute genuisse: ioānem baptistam cum triginta esset annorum predicasse: sicut ꝛ ezechiel propheta: ꝛ ipsemet mediator dei ꝛ hominum christus iesus. Benedictum vero monachorum patrem ꝛ ducem sicut ꝛ multos alios a pueritia sua deo consecratuꝫ fuisse. Ex quorum euidenti mysterio luce clarius datur intelligi ꝙ diuturnior est ad percipiendum fructum mercedis sue vita cōiugati: vita clerici: diuturnior vita clerici: vita monachi. Quo enim quis longius recedit a deo per desideria vite huius: eo tardius perducitur ante faciē eius: ꝛ quo magis appropinquat illi per affectum amoris eo citius statuitur in conspectu illius. Qui ergo occasione coniugalis vinculi carnalibus amplexibus astricti sunt: vix possunt in extrema etate vite sue fructum boni operis competenter afferre: cum saltem continentie bonum imperat defecta senectus. Qui autem amore propinquorum vix media etate cum se ab illoruꝫ funibus: diuisis possessionibus absoluunt. Inde est ꝙ patriarchis: vt iam diximus in senectute filij dati sunt: cum magis amore prolis q̄ꝫ libidinis conueniebant cum vxoribus suis. Inde ꝙ exemplo domini triginta annorū ad minus esse debet qui mynisterium assummit predicationis .i. cum libera iam potest homo vti sententia rationis: vt habēs discretionem inter sanctum ꝛ prophanuꝫ: sciat reprobare malum ꝛ eligere bonum. Qui autez a pueritia sua spretis omnibus que possident: adherent deo: eo possunt liberius seruire illi: quo calcantes huiuscemodi necessitudines pestilentis: que ingerūt importune mortalibus: ꝛ iuxta iter scādalum ponunt electis dei: aut parum: aut nihil sentiunt de carnali affectu. Horum itaqꝫ primum coniugatorum est proprium Secundum clericorum. Tertium monachorum. Veruꝫ quia sicut non omnes monachi equales sunt meritis: ita nec omnes clerici: nec omnes layci equales sunt: omittentes quid faciant illi: ꝛ illi pro defid ia sua: quid facere debeant qui volunt esse beati in exemplum teneamus: quinimmo: ꝛ quid faciant multi quorum memoria in benedictione est. Psal.

¶ De tribus exercitijs quorum singuluꝫ pertinet ad singulum trium ordinum.

Tria sepe scripta exercitia commēdata sunt nobis in tribus ordinibus sepe scriptis pertinentia ad imaginem trinitatis: opus doctrina ꝛ laus. Quia tamen i patre est filius ꝛ spiritus sanctus: in filio pater ꝛ spiritus sanctus: in spiritu sancto pater ꝛ filius: nihil sic attribuitur imagini vnius persone: vt non continuo inueniatur in eo similitudo duarum. Igitur ꝛ in opere solo similitudo trinitatis habetur: ꝛ in doctrina sola ꝛ in psalmodia sola. Aliud est enim operari ad vtilitatem propriam: aliud ad subsidium proximorum: aliud ad gloriam ꝛ laudem dei. Similiter ꝛ in doctrina obseruandum est. Aliud est enim legere ad vtilitatem propriam: aliud ad edificationem ꝛ institutionem: instructioneꝫ proximorum: aliud ad gloriam ꝛ laudem dei. Similiter ꝛ in psalmodia. Aliud ē psallere ad consolationem propriam. Aliud ad salutem proximorum. Aliud ad gloriam ꝛ

laudem dei. Ad vtilitatem τ enim propriã operari videmur: cum nobis ex his q̃ agimus: prouidemus stipendia vite temporalis: ad subsidium proximorum aliquid agimus: cum eis necessitatem habentibus in quibus presumus: ministramus. Operatur autem quis ad gloriam dei cum edificationi basilicarum impendit curam: vt in illarum magnificẽtia honoretur deus. Eodem modo ad propriam vtilitatem legimus cũ nos ipsos edificamus querẽtes in diuinis paginis que proprie saluti necessaria sunt. Ad vtilitatem proximorum cum preparamur ad responsionem eorum qui nos iterrogant de verbis dei: vt audientes a nobis verbum solatij: edificentur vt salui fiant. Legimus nihilominus ad gloriam dei: cũ querimus itelligere misericordias eius τ memoriamur iudiciorum eius que a seculo sunt. τ pro nostra etiã τ per proximorũ vtilitate psallere comprobamur cum psallentes in cõspectu altissimi: pro nostris excessibus exoramus dicentes. Domine ne i furore tuo arguas me: neq3 in ira tua corripias me. Et illud. Comprehenderunt me iniquitates mee τ non potui vt viderem. Multiplicati sunt super capillos capitis mei τ cor meum dereliquit me. Complaceat tibi domine vt eripias me: domine ad adiuuandum me respice. Quid dico cũ pene tertia pars psalmorum oratio pro peccatis esse videatur. Inde est ꝙ pro nostris τ pro aliorum peccatis dicere psalmos consueuimus orantes τ pro propria τ pro proximorum salute. Ceterum quod maius est ad gloriam τ laudem dei debemus sine intermissione psallere τ cãtare dicẽtes: quotidie cum psalmista. Benedicam dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. In domino laudabitur anima mea. Et his similia. Ecce q̃3 distincte probatum est quod prediximus haberi. s. tres modos in singulis tribus. Et sciendum ꝙ primũ singulorum pertinet proprie ad populum qui fuit sub lege: qui suam vtilitatem potius q̃3 aliorum populorum querebat. Secũdum ad populum christianum qui se ipsum tradere iubetur vt plures lucrifaciat. Tertium magis pertinet ad populum spiritualem qui erit tertij status. Qũ data vndiq3 pace τ letitia: conuertetur pre solito a d laudem dei: dicens assidue cum psalmista. Cõuertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum τ circundedisti me letitia. Ut cantem tibi gloriã meã τ non cõpungar domine deus meus i eternum confitebor tibi. Que cum ita sint liquet ꝙ in opere τ doctrina sicut τ in psalmonia trinitatis mysterium reperitur. Nẽpe τ psalterium decem cordarum: Sicut scripsimus in primo libro triangularũ est: ita vt trinitatis mysterium in vnitate: τ vnitatem in trinitatem quibusdam naturalibus vocibus exclamare τ exprimere videatur. Nunc autem locus est exsoluere nos: si possumus a ꝓmisso quod de mysterijs quindecim graduum nos supra fecisse cum de illis ageretur: meminimus.

Psal.
Psal.
Psal.
Nota

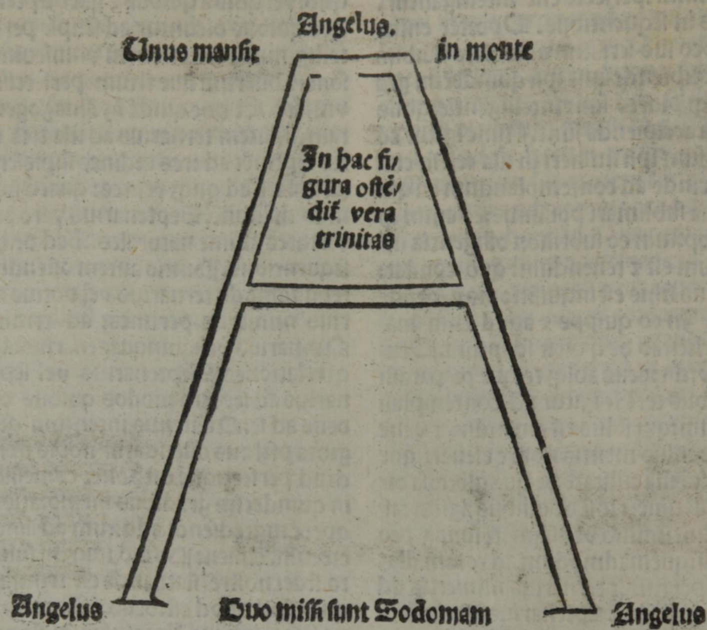
¶ Quod tante perfectionis sit quindenarius numerus vt sub ipso contineatur ois perfectio misteriorum dei. Et ꝙ idẽ numerus in ternariũ quinarium: τ septenarium distinguatur: τ ꝙ ipsa sit causa tante perfectionis.

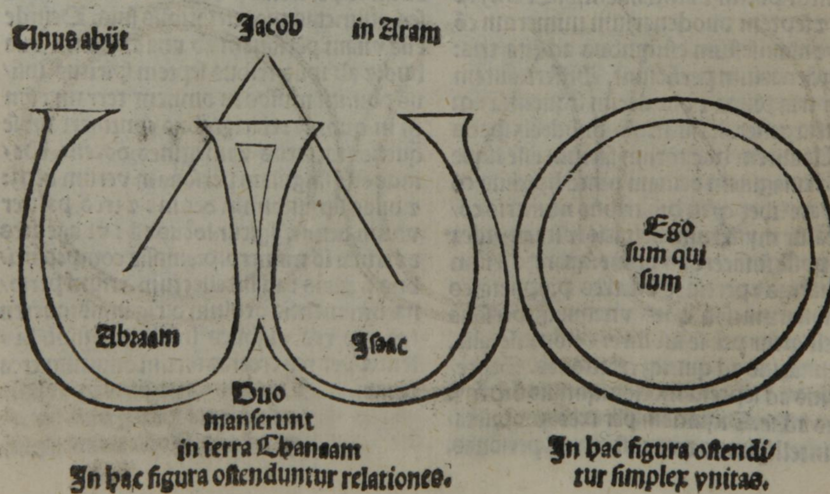
Nonnulla dicta sunt de quindecim gradibus τ de superna illa ciuitate Jerusalem ꝺm numerum psalmorum τ quindecim decadarum: sed adhuc alia vicinora luci seruata sunt vsq3 huc: vt tenebre q̃s luminare minus fugauerat ex parte: superueniẽte sole altioris intelligentie τemicãte serenius deleãtur Quod vt fieri possit ternarius τ quinarius necnon τ septenarius numerus qui simul coniũcti: quindenariũ ꝯstituũt numerũ: multis modis: vt apparebit inferius considerãdi sunt: siue sub eodem sensu: tricenarius: quinquagenarius τ septuagenarius: qui illud idem designãt. Neq3 enim pro alia causa: decem pro vno: viginti pro duobus: triginta pro tribus: τ

sic de ceteris accipi puto:q̃ꝫ vt res ille de q
bus loquimur: perfecte esse intelligantur.
At de his in sequentibus. Oportet enim
nos in loco suo seriatim ostendere quibus
modis accipiendi sunt ipsi quindecim gra
dus sm q plures sunt intelligentie: qbus
hec ꝛ alia accipienda sunt. Nunc igitur cõ
teplandi sunt ipsi numeri in illa celesti ciui
tate: vt exinde ad contemplandum eũ qui
feci omnia sublimari possimus: eo enim q
dei est proprium eo subtiliori diligentia in
quirendum est ꝛ tenendum: quo constat:
q ipse deus finis est inquisitionis ꝛ deside
rij nostri In eo quippe ꝛ apud eum ma
net illa felicitas de q̃ dicit scriptura. Ocu
lus non vidit: deus absqꝫ te: que preparasti
diligentibus te. Ut igitur ad contemplan
dum ipsum: qui solus est amandus ꝛ vene
randus: oculus mentis nostre eleuari que
at in sancta illa ciuitate de qua gloriosa di
cta sunt. Numeri ipsi de quibus agitur: as
signãdi sunt: immo vt assignati sunt a deo
reuelandi: quemadmodum ad totam illaꝫ
ciuitateꝫ pertinet ternarius numerus ad
totam quinarius ꝛ septenarius. Primo. n.
consideranda sunt tria: vici sub vrbana ꝛ
vrbs: deinde in structura murorum consi
derande sunt duodecim partes: que distin
guuntur portis ꝛ fundamentis. Et eniꝫ ex
que ꝛ septem duodenarium numerum cõ
sistere manifestum est: quibus addita tria:
quindenarium perficiunt. Differt autem
inter tria prima ꝛ duodecim sequentia: q:
illa tria generalia sunt: ista duodeciꝫ specia
lia. Ut autem hoc totum factum esse lique
at ad imaginem dei: iam nunc lipidius cõ
siderare libet q in his tribus numeris cõ
tineatur mysterium deitatis: ꝛ ita vt videa
tur posse sufficere ad omne: quare ꝛ enim
ternarius: pertinet ad tres proprietates
personarum: sm quas vnaqueqꝫ persona
intelligitur per se subsistere: ꝛ non esse alia.
Quinarius ad quinqꝫ relationes. Septe
narius ad septem modos: quibus dicitur:
deus ad se. Siquidem per tres proprieta
tes intelligimus tres distinctas personas.

Per quinqꝫ relationes intelligimus qui a
quo: vel quis a quibus. Per septem mo
dos quibus dicuntur ad se: ipse persone in
telligimus perfectionem vniuscuiusqꝫ per
sone: ꝛ duarum siue trium perfectissimam
vnitatẽ. Et hoc quidẽ sꝫ Anagogen. Mo
raliter autem ternarius ad illa tria exerci
tia q̃ ptinẽt ad tres ordines suprascriptos.
Quinarius ad qnqꝫ vtutes: quarũ suprafeci
mus mẽtionẽ. Septenarius vero ad septẽ
virtutes anime naturales. Sed de hoc in
sequentibus. Primo autem ostendi opor
tet quomodo ternarius vel potius tricena
rius numerus pertineat ad trinitatem.
Quinarius vel quinquagenarius: ad quin
qꝫ relationes: Septenarius vel septuage
narius ad septem modos quibus dicitur:
deus ad se: Quatenus intentum quinqua
ginta psalmis ostendatur nobis iter veniẽ
di ad perfectionẽ catholice confessionis: ꝛ
in quindecim gradibus memoratis in hoc
opere ingrediendi additum ad sancta san
ctorum. Amen: Primo itaqꝫ in fundamen
to fidei nostre statuenda est trinitas ipsa:
que est id quod est: deus. s. Abraam: ꝛ De
us Isaac: ꝛ deus Jacob: sm q significatuꝫ
est in tribus illis angelis qui apparuerunt
Abrae: (hoc est:) vt ante omnia credamus
esse tres perfectas personas: non diuisas:
sed distinctas proprietatibus suis. Deinde
esse vnam personam ab vna ꝛ aliam a dua
bus: ꝛ ab ipsis tribus septem spiritus ipsi
us domini missos in omnem terram: sm
q in quinqꝫ relationibus contineri subse
quens tractatus ꝛ imagines docent. De
inde esse singulam personam verum deuꝫ:
ꝛ duos simul vnum deum: ꝛ tres pariter
vnum deum. Igitur locus est: vt agentes
de trinario numero: premissis competenti
bus figuris: ad intellectum trium perso
narum mentis oculum dirigamus: queren
tes pro res visibiles intelligere inuisibi
lem: ꝛ per res creatas rerum omnium crea
torem.

¶ Dicte Rei exemplum.





In hac figura ostenduntur relationes.

In hac figura ostendi-
tur simplex vnitas.

Dicte rei exemplum.

Pater

Unus non est missus

Pater solus hebet relationem ad filium ⁊ spiritū sanctū quia ille misit ei missi sūt

I E

Filius

Filius ⁊ spūs sanctus hn̄t relationē ad pr̄ez a quo missi sunt.

E V

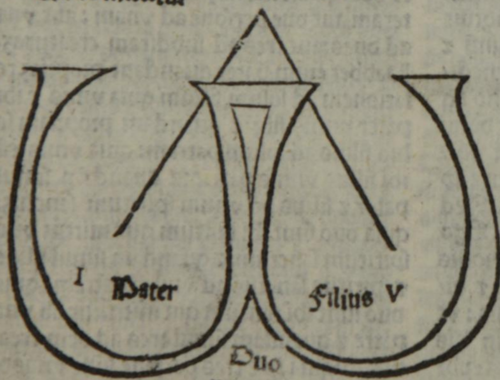
V E

Spiritus sanctus

Spiritus sanctus solus hȝ relationem ad patrē ⁊ filiū qꝛ illi mittūt ⁊ ipse mittitur.

Duo ab vno missi sunt

Unus mittitur E a duobus



I E V E

Pater ⁊ filius hn̄t relationem ad spūȝ sanctum: quia ipi miserunt ⁊ ipse missus est.

Trinitas vnus deus hȝ relatione ad septē spūs q missi sūt ab eo ad oēm subditam creaturā.

¶ De mysterio trinitatis.

Manenti Abrae sub arbore in feruo re diei apparuerunt ei (vt ait scriptura) tres viri. Dixerat autem superius: apparuisse deum Abrae sed cum ageret de modo apparitionis: tres viros apparuisse subiunxit: quia vero interius illustratus e vidit et intellexit. Vidit tres et ipsos tres: quasi tres et quasi vnum adorauit. Sed cum illos tres quos vidit Abraam: celestes spiritus indutos corporali specie: prout deus melius nouit: fere teneamus. Quare non angeli a principio sed viri dicti sunt. Ad vltimum autem vnus eorum qui stetit i mo te: non angelus: sed dominus dictus est. Duo vero qui descenderunt Sodomam: primo quidem angeli: deinde dominus dicti sunt? nisi q: vbi dicti sunt tres viri vnitate tm et eqlitate itimari voluit psonaru: vbi at duo eoz dicti sunt angeli: q interpretant nuntij: manifeste voluit inotescere: filiu et spiritu sanctu mittendos esse ab vno patre pro salute generis humani. Et vbi vn9 qui et dominus dicitur stetisse in monte: a quo missi sunt duo: ostensum deum patre: non habere patrem: nec esse ei principium a quo mittatur. Et vbi duo qui descenderunt: dominus dicti sunt: aperte innotuit in vnitate eos manere paterni dominij et diuine glorie maiestatis? Unde et benedictum est ibi. Pluit domino a domino: q et filius et spiritus sanctus vnus sunt dominus qui pluit: et pater solus vnus est dominus a quo pluit. Igitur i hac figura aperte ostanditur trinitas personarum. Sed quia trinitas ipsa dicit in apocalipsi. Ego sum Alpha et .ω. q: .o. duobus his modis scribitur apud grecos: quod sparsim et distincte dicturi sumus in sequentibus: vt manifestius quod dicitur: capiat: In his tribus figuris summatim et distinctius exhibetur. Ecce enim in prima figura que dicitur Alpha: aperte ostenditur esse deu tres personas: et in tribus illis personis que apparuerunt Abrae: et in gestis earum aperte ostediur q filius et spiritus sanctus mittantur ab vno patre. In secunda autem q eleuatis tribus virgulis: respuit superius: et in tribus patriarchis: quorum vltimus egressus a duobus abijt in Aram duobus manentibus in montibus israel: manifeste innuitur: q: vnus spiritus sanctus procedit pariter a patre et a filio. Porro in tertia que est rotunda esse vnum deuz et vnu dominum intimatur. Et bene vnum e elementum: sed duplex figura quo relatio personarum designetur et vnitas: quia eo ipso quo intelligimus filium semp esse a patre genitum: et spiritum sanctuz ab ambobus indesinenter procedere necesse cogimur illorum perfectam intelligere vnitatem: q: q no semel sed semp ab alio pcedit: no pot ab eo a quo exire no desinit. separari.

Gene.

Gene.

Apoc.

Esa.

¶ De quinq3 relationibus personarum.

Licet in presignatis figuris ostendantur et relationes et vnitas personaru quia tamen de ternario numero: qui proprie pertinet ad trinitatem: plenius disputauimus: parum vero de quinque relationibus: et quinq3 modis quibus dicitur ad se. Locus est vt de ipsis relationibus paulo diffusius disseramus: inuenentes donante deo: qualiter vna persona dicatur ad alteram aut due persone ad vnam: aut vna ad duas: aut tres ad subditam creaturaz. Habbet enim pater quandam propriaz relationem ad solum filium quia vnus e ibi pater vnius filij: et quandam propriam solus filius ad solum patrem: quia vnus est ibi filius vnius patris: et quandam simul pater et filius ad vnum spiritum sanctuz: quia duo sunt ibi tantum qui mittut vnu spiritum sanctum: et quandam simul filius et spiritus sanctus ad vnum patrem: quia duo sunt ibi tantum qui mittuntur ab vno patre et quandam simul tres ad oem creaturam: quia ipse tres persone sunt vnus deus et vnus creator: de quo dicit apostolus. Ab ipso et p ipsuz et in ipso sunt omnia: ipsi gloria et imperium in secula seculoz. Am. Quod qui forte minus intelligit lectum. Ex psnti pot leuius inuestigare figura.

Apoc.

Prima Relatio	Patris	Ad filium	Quia solus pater genuit
Secūda Relatio	Filij	Ad patrem	Quia filius genitus est
Tertia Relatio	Patris ⁊ filij	Ad spūz scūm	Qꝛ simul ambo mittūt vnūz
Quarta Relatio	Filij ⁊ spūs sancti	Ad patrem	Qꝛ simul ābo mittūt ab vno
Quinta Relatio	pris ⁊ filij ⁊ spūs sci	Ad creaturam	Qꝛ ipsi tres vnus creatoꝛ sūt Qui ē ꝯditoꝛ totius creature

¶Eodem modo ⁊ si non eque consimili possumus dicere ꝙ vnus Abraaz habet relationem ad vnūz Isaac: ⁊ vnus Isaac ad vnum Abraam: ⁊ versum Abraam ⁊ Isaac ad vnum Jacob: quia vnus iste a duobus illis: ⁊ Isaac pariter ⁊ Jacob ad vnū Abraam: qꝛ duo isti ab illo vno. Et simul tres ad totum populum filiorum israel quia totus ipse ab illis tribus patriarchis: ⁊ est adhuc aliquid in eodez mysterio: quod paulo acutiorem intellectum requirit: s₃ ꝙ a communi relatione nulla eximitur personarum: quin aut vnus habeat relationem ad duos: aut duo ad vnum: aut tres ad aliquid. In quo tamen modo relationis: sola missio manet in causa: nimiruz qꝛ vnus ē q mittit duos: ⁊ duo sunt q mittūt vnū: ⁊ duo sunt q mittunt ab vno: ⁊ vnus ē q mittit a duobus: ⁊ tres sunt q testimonīū dāt in celo: a qbus ꝓcedūt septē spiritus missi in omnem terraz. [Apoc.] Quia vero nullo modo duo procederent indesinenter ab vno: aut vnus a duobus: si non duo essent vnum: ⁊ vnus cum duobus vnūz: Ut hec facilius capi queant: recurrendum est ad imagines preparatas a deo: vt quod forte nudo verbo appareret obscurum: oposito lucris speculo: fiat perspicuum ⁊ manifestum. Querimus autez intelligere quomodo aliquando pater accipiendus sit solus cum dicitur mittere filium ⁊ spiritum sanctum: aut quomodo spiritus sanctus accipiatur solus: cum dicitur mitti a patre ⁊ filio: aut quomodo pater ⁊ filius credantur simul vnus deus cum dicuntur simul mittere spiritum sanctum: aut quomodo filius ⁊ spiritus sanctus credant simul vnus deus cū dicūt mitti ab vno pře: aut quō simul tres credāt esse vnus deus cū dicunt mittere septē spūs i oēz terrā: ad btificādā: [Apo.] quā ipse ꝯdidit creaturā: ne (qd absit) maius aliqd extimet duo simul quā singulus aut min⁹ aliqd singulus q̃z duo simul vel tres. Sane ad designādā excellentiā tā archani mysterij: electi sunt i exordio prioris testamēti ab ipso de quo ⁊ loqmur creatore: qnqꝫ venerabiles viri: i qbus qnqꝫ iste relationes: ita ineffabili modo ꝑnotate sūt vt nil supersit vel desit a perfectione mysterij. Sunt autem viri isti: Abraam: Isaac: iacob: ioseph ⁊ Effraim: Nempe Abraam specialius pre ceteris patribus accipi consueuit: in designatione patris. Isaac aliquādo in designatione patris: vt i eo loco vbi benedicit Jacob filium suum: aliquando in designatione filij. Jacob aliquando in designatione patris: vt in eo loco vbi benedicit Manasen ⁊ Effraim: [Gen.] aliquando in designatione filij: vt in eo loco vbi amouit lapidem ab ore putei: aliquando in designatione spiritus sancti: vt cum dicitur. Ego sum Deus Abraam: ⁊ Deus Isaac: ⁊ Deus iacob. [Gen.] [Exo.] Joseph quoqꝫ aliquādo significat filium: vt in eo loco vbi venditus est a fratribus: aliquando spiritum sanctum: vt vbi conatus est transferre dexteram manum patris super Manasen. [Gen.] Porro Effraim qui interpretatur fructificatio significat spūz scūz qui fructificauit in gētib⁹: sicut ⁊ manasses vnigenitū dei. [Gen.] Igit abraā significat patrem. Isaac significat filiū. Jacob spiritum sanctum. Rursuz Isaac significat patrē. Jacob significat filium. Joseph spūz scūz. Rursuz iacob significat prez. Joseph significat filiuz. Effraim spūm scūm: s₃m ꝙ in hac figura apertius demōstrat.

Pater	Filius	Spūs scūs
Abraam	Isaac	Jacob

Pater	Filius	Spūs scūs
Isaac	Jacob	Joseph

Pater	Filius	Spūs scūs
Jacob	Joseph	Effraim

Considera lector ter trinā figuraȝ: ⁊ disce quare cantet ecclesia ter añ missam ter trinum Kiryeleison: quuȝ ipsi qui inuocantur non sint nisi tres. Et enim ex hac figura colliguntur illi quinqȝ modi relationum qñ quidem aperte ostenditur in ea: ꝙ in Abraam solo designatur pater. In Isaac solo designentur simul pater ⁊ filius. In Jacob solo pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus. In Joseph solo filius ⁊ spiritus scūs. In Effraim solo spiritus sanctus. Quare autez istud? Ut ostendatur: nec minus aliquid esse solus pater: aut solus filius aut solus spiritus sanctus: qȝ tota trinitas: nec plus aliquid simul tres qȝ singulus trium sed ita perfectus deus: solus deus genitus: vel ingenitus: vel procedens: quomodo tota trinitas vnus deus: ⁊ maxime vt ex hoc apertius ostendatur veritas relationuȝ in deitate: qualiter. s. vnus mittāt duos ⁊ duo mittantur ab vno: duo mittāt vnū ⁊ vnus mittatur a duobus ⁊ simul tres habeāt relationem ad septeȝ dona spiritualia: que dicuntur septem spiritus domini missi ī omnem terram. Apoc. Sane ab ipsis septem spiritibus non fit reciproca relatio ad tres personas ꝯm equalitatem personarum: quia nō sunt nisi tres tantum persone deitatis a quibus sunt septeȝ illa dona sicut ⁊ cetera oīa. Neqȝ enim de substantia sunt diuine nature ipse diuisiones gratiaꝝ: sȝ profecto vnus est spiritus sanctus qui manens integer in singulis: dat de suis donis: non quantū volunt illi in quibus manet: sȝ sicut ipse vult. Cum enim diceret apostolus. Diuisiones gratiarum sunt: idem autem spiritus: ⁊ subiungeret. Alij per spiritum datur sermo sapientie: alij sermo scientie ⁊c. adiecit ⁊ ait. Hoc autem omnia operatur vnus atqȝ idē spiritus: diuidēs de suo singulis ꝓut vult. Esa. Nam ⁊ propheta cuȝ diceret singulariter. Requiescet super eum spiritus domini: ꝓtinus adiecit ⁊ ait. Spiritus sapientie ⁊ intellectus ⁊c. quatenus ⁊ vnus spiritus: ⁊ plura intelligerentur esse dona eius: que tñ ⁊ ipsa spiritus scriptura cognominat vt Joannes in Apocalypsi. Et a septem (inquiens) spiritibus qui in cōspectu throni eius sunt. Igitur similitudo patris in Abraam: Isaac ⁊ Jacob. Similitudo filij in isaac: ⁊ iacob: ⁊ ioseph. Apoc. Similitudo spiritus sancti in iacob ioseph ⁊ Effraim. Ita enim miro modo in quinqȝ perfectionibus istis: ac si ī quinqȝ literis vocalibus: sacri huius mysterij continetur archanum: vt aperte ostendatur quid specialiter pertineat ad patreȝ vel ad spiritum sanctum: ⁊ quid communiter ad patrem ⁊ filium: siue ad filium ⁊ spiritum sanctum ⁊ quid communiter ad simul tres. Solum enim patrem significat Abraam: quia a solo patre mittuntur filius ⁊ spiritus sanctus. Solum spiritum sanctū significat Effraim: quia solus spiritus sanctus mittitur a patre ⁊ filio: a quibus ⁊ procedit. Solus isaac significat duos: patrē. s. ⁊ filium: nec tamē duos deos: sed vnū deū. quia ipsi duo qui sunt vnus deus designatus in isaac mittunt vnum spiritum sctūȝ designatum in iacob. Solus ioseph filius iacob significat: similiter duos simul: filiuȝ scilicet ⁊ ⁊ spiritum sanctum: non tamen duos sed vnum deū: quia ipsi duo q simul sunt vnus deus designatus in ioseph: mittuntur simul ab vno patre. Neqȝ enim de missione illa visibili qua dei filius factus ē homo: aut de aliquo huius sermo est: sed de illa missione spirituali: qua mittit̄ quotidie ad beandas ⁊ illustrādas aīas fideles

s̄m quod illuminat omnem hominem ve
nientem in hunc mundum. Sz z vnus Ia
cob significat simul tres patrem .s. z filiū z
spūm sc̄tūm: nec tñ tres deos: sed vnū deū
qui est creator omnium bonorum: visibili/
um. s. z inuisibiliū a quo omnia per quem
omnia in quo omnia quia ipse ē creator to
tius visibilis z inuisibilis creature. Ad hos
quinqz modos relationum pertinent ille
quinque virtutes de quibus superius locu
ti sumus. Quod melius apparebit si eisdē
qnqz relatiōibus qnqz sua tp̄a coaptamus.

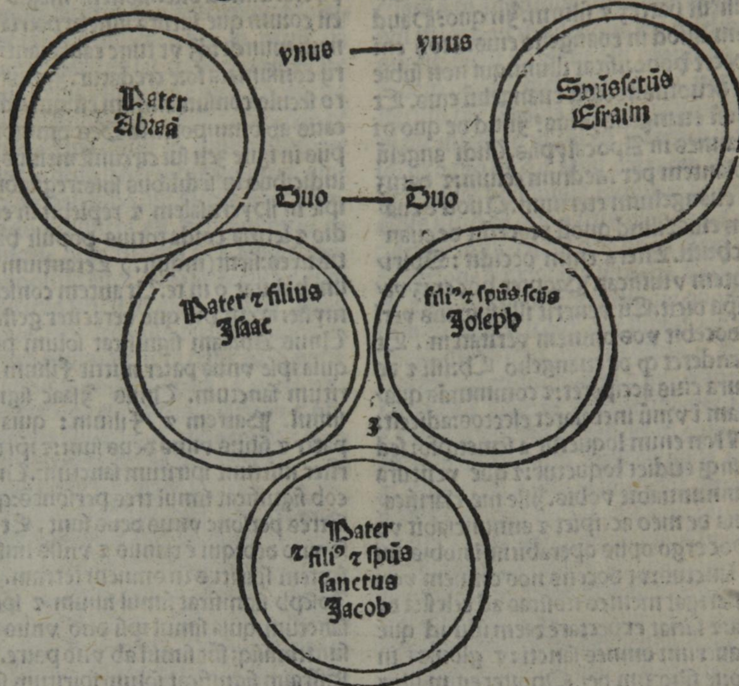
De differentia quinqz temporum.

Primū tempus In primo sane tempore quod fuit añ
legem: assumpsit deus Abraam z cō/
stituit illum patrem multarum gentium.
Erat Abraam (quod nullus ante eum fecis
se legitur patruz:) satis admodū z quasi su
pra modum sollicitus de herede: dicens ei
qui eum eduxerat de terra sua. Domine de
Gen. us quid dabis mihi? Ego vadam absqz li/
beris: z filius procuratoris domus mee: iste
damascus eliezer. Addiditqz Abraam. Mi
hi autem non dedisti semen: z ecce verna/
culus meus: heres meus erit. Tantam ve/
ro benignitatem osīdit deus eidem Abrae
z Isaac z Iacob tribus. s. patriarchis: vt
non tam eorum dominus: q̄z pater esse pu
taretur: respectu dumtaxat aliorum patrū:
qui legis oneribus grauati sunt. Sed z taz
aperta iudicia veritatis eis a domino facta
sunt: vt non possent dubitare de promissio
ne dei: sed crederent firmiter promittenti
z reputaret eis ad iustitiā. Et lz de Abraā
solo scriptum sit verbū istud: dubiū tamen
non est q de omnibus fidelibus accipien/
Scd̄m tempus dum sit. In tempore vero quod fuit sub le
ge: eductum populum de egypto: induxit
dominus in desertum: z dictuz est q ange
lus domini precedent israel. Qui vz ange
lus apparuit filijs israel: post mortez Iosue
z ait illis. Eduxi vos de Egypto z intro/
duxi in terram pro qua iuraui patribus ve
stris: z pollicitus sum vt non facerem irri
tum pactum meum vobiscum in sempiter
num: ita dumtaxat vt non feriretis pactū
cum habitatoribus terre huius: z noluistis
audire vocem meam. Ecce q̄ztus erat an/
gelus iste domini: Qui se dicit eduxisse po
pulum israel de egypto z introduxisse in
terram p qua iurauerat patribus suis. Hoc
i libris Moysi ipse sibi ascribit: deus vnus
z verus: z ipse se hoc iurasse testatus est.
Quis igit erat iste angelus: nisi ille de quo
dicit pater. Et statim veniet ad templum
sanctum suum dominator quem vos que/
ritis: z angelus testamenti quem vos vul
tis. Hinc est q in hystoria Sanson: z deus
z angelus dictus est. Apparet autem q ex
eo tempore quo locutus est Deus Moysi
seruo suo: filius qui est verus legis lator z
dominus magister inceperit sub occulto
enigmate: hoc sub specie angeli: ostendere
maiestatem suam z facere iudicia in natio
nibus z increpationes in populis: z etiam
in ipso qui dicebatur populus eius: vt se
ostenderet esse simul cum patre dominum
vniuerse terre. Secutum est tertium tem/ Tertiū tempus
pus sub regibus z prophetis a diebus Sa
muelis prophete in quo tempore edificata
est Hyerusalem z vncti sunt reges qui pre
essent populo illi: dictumqz est primo eo/
rum. s. Sauli q cum videret gregem pro/
phetarum: insileret in eum spiritus domi/ i. Reg.
ni z prophetaret: z de Dauid dicit scriptu/
ra q vnxerit eum Samuel in medio fra/
trum suorum: z directus fuerit spiritus do
mini in eū in die illa z in reliquuz. Igit ex
eo tempore manifestius z frequentius pre
solito locuta est scriptura de spiritu domi/
ni incipiente reuelari: z not⁹ fieri in regi/
bus z prophetis: licet enim z in tempore
iudicium z ab ipso principio loquatur scri
ptura de spiritu domini: non tamen ita cer
ta inditia dare voluit sui ipsius: quomodo
a tempore prophetarum z regum. Subeo
dem quoqz tempore: due tribus regales z
leuitica alijs discedentibus a domo Da/
uid: facte sunt vna tribus: vt essent i Hye
rusalem z iuda perfectum mysterium tri/
nitatis: in qua z prophete domini multi/

plicari ceperunt: qui ꝛ irruēte super se spi/
ritu domini: aperte de fide trinitatis locu/
ti sunt: ꝛ tam de aduentu filij in carne q̄ȝ
de effusione spiritus sancti pari voce ꝓphe
tauerunt ꝛ que viderunt ꝛ predixerunt: re
posuerūt in libris: ꝛ pro futura posteris re
liquerunt. Quia igitur in primo tempore
reuelauit se deus pater: sicut voluit: ꝛ qui/
bus voluit patribus qui fuerūt ante legē.
Secundo adiuncta est demonstratio fi/
lij in angelo domini: qui ꝛ Deus ꝛ do/
minus vocatus est. Tertio subsecuta ē exhi
bitio spiritus sancti loquentis in regibus ꝛ
prophetis. Apparet ꝗn tertio tempore: lȝ
sub oscuro enigmate: tota trinitas q̄ vnus
deus ē simul se oñderit opari: ꝛ ꝙ nō vna
tantum persona esset deus: sed pater ꝛ fili/
us ꝛ spiritus sanctus. Considera nūc si po
tes mentis oculis: quale erat tempus illud
in quo non erat lex: quale illud in quo da/
ta est lex: quale illud in quo apparuerunt
prophete. i. tempore patriarcharum. tēpus
iudicum: tempus probetarum ꝛ regū: ꝛ
agnosces quanta inter tempus ꝛ tem/
pus differentia fuerit. Et bene in corpo
re ciuitatis Rex simul ꝛ iudex extiman
dus est Deus: quia ꝛ Rex Dauid qui te
neret locum eius constitutus est ab ipso su
per syon montem sanctum eius: ꝛ non lō/
ge post subsecutus est Helyas qui accensus
igne zeli dei vniuersam terram israel affli/
xit siccitate ꝛ estu: ꝛ etiaȝ igne iudiciario cō
Quartuȝ tp̄s cremauit superbos. Sed transeundum est
ad tempus quartum: in quo filius ꝛ spiri/
tus sanctus qui nō ita aperte reuelati erāt
in preteritis temporibus: quomodo pater
manifesti apparuerunt ita vt alius vsqȝ ad
ascensionem: alius multo tempore per apo
stolos (lȝ non alius sine alio: sicut nec sine
patre:) operaret̃ manifeste opera sua: sicut
ꝛ operantur vsqȝ ad presens: vt consu/
marent opera que ceperunt. Hac in re
monendus est lector: ꝛ ne forte alibi iam
commonitus: dormitet: studiose pulsādus:
quatenus vbicunqȝ vna persona dicit̃ ope
rari: nō intelligat (quod absit:) operari ip/
sam solam: aut me hoc alicubi intellexisse:
etiam si in aliquibus locis non notet̃ a me:
qui vtiqȝ non infidelibus sed fidelibus lo/
quor: ꝛ dicūt valde sit: in omnibus locis:
eadem dicta: semel bis ꝛ tertio. iteruȝ atqȝ
iterum per singula momenta notare: sȝ ita
plane intelligendum est: ita tenendum: q̄ꝺ
idcirco pro loco ꝛ tempore tacet scriptura
de duabus personis: ꝛ loquitur de vna: vt
opus illud de quo agitur ascribatur ei pro
prietate mysterij: ad hoc vt itelligat̃ ꝙ alia
sit persona patris: alia filij: alia spiritus san
cti. Qꝺ autem in hoc tempore quodꝰ quar
tum est: respectu eoꝝ que suprascripta sunt
simul ostensi sunt operari filius ꝛ spiritus
sanctus: quandoquidem ꝛ ipse filius bapti
zatus est a Joanne vt sanctificaret aquas:
ꝛ spiritus sanctus descendit in eum in spe/
cie columbe: vnum simul deum se intelli/
gi voluerunt ꝛ ad redimenduȝ genus ho
minum ambos missos esse a patre: Jaȝ ve
ro si de humilitate agitur: quod humilius
q̄ȝ dei filium apparere in carne: spiritū ve/
ro sanctum in specie simplicissime volucris
que nec paruissimos vermicolos ledere cō
sueuit? Quare autem in specie columbe ꝛ
non sicut postea in specie ignis: nisi q: q̄ꝺ
significat: iam tūc incipiebat ꝛ apparebat:
quod autem significat ignis: futuruȝ erat?
Hinc est ꝙ Jacobus ꝛ Joannes volentes
zelare exemplum Helye: ab ipso humilita/
tis magistro audierunt. Nescitis cuius spi
ritus estis? filius hominis non venit ani/
mas perdere: sed saluare. Igitur Filius ꝛ
Spiritus sanctus simul sub eodem tempo
re missi sunt a patre: dicēte angelo ad Ma
riam. Spiritus sanctus superueniet in te ꝛ
virtus altissimi obumbrabit tibi: vt appa/
reret ꝙ ambo procederent ab vno patre.
Ego (inquit) filius a deo ꝓcessi ꝛ veni. Et
hec differentia. Omnis qui nascitur proce
dit: sed non conuertitur. Sed iam nūc agē
dum est de tempore quinto in cuius initio
sumus nos: in quo oportet adhuc spirituȝ
sanctum missum a filio operari opera sua:
multo altius q̄ȝ hactenus operatus est: vt

omnes discant honorificare spiritum sanctum: sicut patrē & filium. In quo? Haud dubium quod in euangelio eius. Non enim sicut decet honorificat illum: qui non subiectus & deuotus: recipit euangeliū eius. Et quod est euangeliuz eius? Illud de quo dicit Joannes in Apocalypsis. Uidi angelū dei volantem per medium celum: & datuz est illi euangelium eternum. Quod ē euāgelium eius? illud quod procedit de euangelio christi. Litera enim occidit: Spiritus autem viuificat. Propter hoc eniz veritas ipa dicit. Cū venerit ille spiritus veritatis: docebit vos omnem veritatem. Et vt ostenderet ꝙ de euangelio Christi & de scriptura eius acciperet: & commutās quasi aquam i vinū inebriaret electos: adiecit: & ait. Non enim loquetur a semetipso: sed quecunqꝫ audiet loquetur: & que ventura sunt annuntiabit vobis. Ille me clarificabit quia de meo accipiet & annunciabit vobis. Hoc ergo opus operabitur i nobis spiritus sanctus: vt docens nos omnem veritatem: erigat mentes nostras ad celestia desideria: & faciat expectare diem illū ad quē suspirauerunt omnes sancti: & gloriari in spe glorie filiorum dei. Oportet enim illuz immutare mentes nostras: quod potest facere quando vult & prout vult sicut deus & transferre corda nostra a carnalibus desideriis: ad amorem celestium: vt quodammodo non simus quod fuimus: sed alij esse incipiamus. Ecce si reminiscimur eoruz que dicta sunt. In primo tempore operatus est deus: fidem. In secundo patientiā. In tertio zelum. In quarto humilitatem In quinto spem. Uerumtamen quia in vita ista: non est in veritate regnum sed exiliuz: nec operādū in iudicio sicut fecit Helyas: sed in mansuetudine sicut docuit Jesus. Illud quod de tempore medio dictuz est: (hoc est) de tempore Regum & Prophetarum: ad ostensionem magis factum est eorum que futura sunt in patria post finem mundi: ꝗꝫ vt tunc causa tanti mysterij consumata fore credatur. Igitur in futuro seculo consumandum est: quando iudicatis ab omnipotente Deo omnibus impijs in igne zeli sui circunstantibus etiam iudicibus in sedilibus suis: regnabit solus ipse in Hyerusalem & replebit in ea gaudio & letitia corda totius populi habitantis in ea: sicut (inquit.) Letantium omnium habitat o in te. Ut autem conferamus mysteria cuz his que veraciter gesta sunt Unus Abraam significat solum patrem. quia ipse vnus pater mittit Filium & Spiritum sanctum. Unus Isaac significat: simul Patrem & Filium: quia simul pater & filius vnus deus sunt: & ipi duo pariter mittunt spiritum sanctum. Unus Jacob significat simul tres personas: quia ipse tres persone vnus deus sunt. Et ab ipso vno deo: qui ē trinus & vnus missi sunt septem spiritus in omnem terram. Unus Joseph significat simul filium & spiritum sanctum: quia simul ipsi duo vnus Deus sunt: missiqꝫ sūt simul ab vno patre. Unus Effraim significat solum spiritum sanctū: quia ipse vnus spiritus sanctus mittitur a patre & filio. Miro autem modo deus pater habet in re dissimili: simile aliquid cuz spiritu sancto. Pater & filius cum filio: & spiritu sancto. Trinitas vero non habet cuius similis sit: quia ipsa est & nō rē altera. Nam vnus pater habet mittere filium: & spiritum sanctum. Unus spiritus sanctus habet mitti a patre & filio. Pater & filius habent simul mittere spiritum sanctum. Filius & spiritus sanctus habēt simul mitti a patre. Sane simul tres habent dare & mittere dona sua ad beatificādos electos factos participes plenitudinis sue.

¶ Dicte rei exemplum.



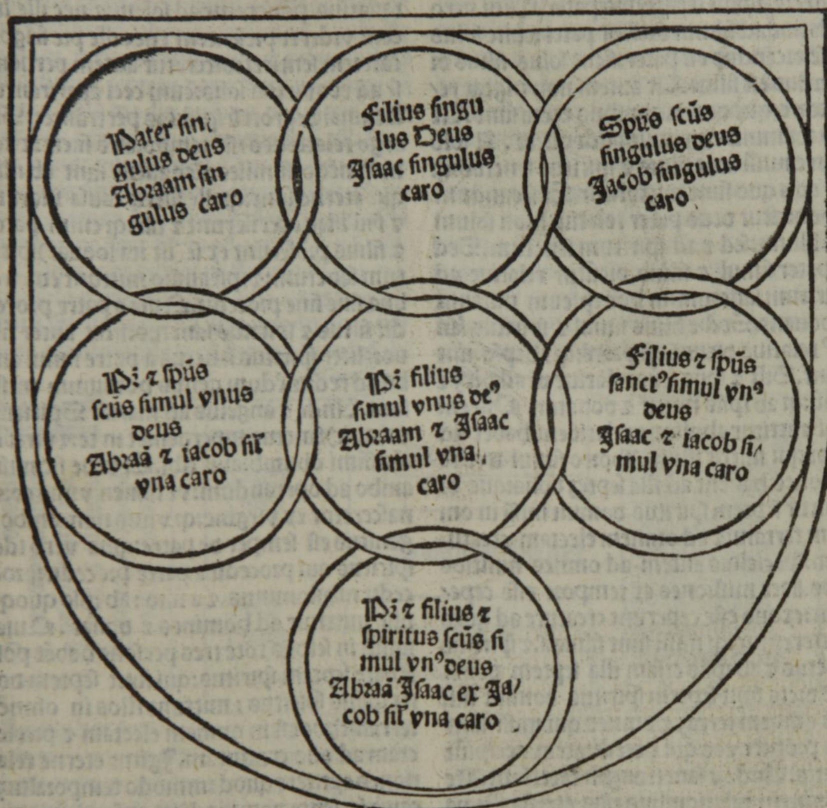
Quia vidimus in primo loco de mysterio trinitatis in secundo de quinqꝫ relationibus quibus persona distinguitur a persona vel etiam ipsa trinitas a rebus q̄ sunt ab ipsa create. Nunc laus est agere de septem modis quibus dicitur ad se quicqd dicitur deus: aut quod colitur: Singula. s. persona: due pariter: ꝛ tres simul. Sꝫ ꝛ hoc vt facilius capiatur recurrendum est similiter ad exempla.

¶ Quibus modis dicantur ad se persone deitatis siue singule: siue due pariter: siue tres simul.

Vsus est sanctarum scripturaruꝫ: vt nomine carnis accipiatur homo: vt
i. Esa. est illud. Et videbit omnis caro pariter salutare dei. Ex leuitico etiaꝫ ꝛ ex alijs locis scripturarū dari potest qꝫ omnes ꝓpinqui sint vna caro: sicut ꝛ vir ꝛ mulier: Quod si ita est non solum caro vnius hominis dicenda est vna caro: verumetiam simul caro viri ꝛ caro vxoris: caro patris ꝛ caro filij: caro patrui ꝛ caro nepotis: ꝛ sic de ceteris. Igitur Abraam solus vna caro est. Isaac solus vna caro est. Jacob solus vna caro est. Deinde Abraam ꝛ Jacob simul sunt vna caro: Abraam ꝛ Isaac simul sunt vna caro. Isaac ꝛ Jacob similiter vna caro: ꝛ simul tres ipsi vna caro. Hoc sane dicitur ꝛ intelligitur. ꝛ si omnino longe distet vnitas carnis ab vnitate spiritus ꝛ maxime illius spiritus cuius mirum est qcqd est. Qđ si aliquid: qꝫ sit bonum ꝛ amabile de rebus infimis dici potest quanto magis de domino

deo omnipotente bonorum omnium crea tore. Quam vero sit amabile hominibus habere in heredem carnez suam: potius q̃z extraneam: exemplo ipsius Abrae probari potest qui desiderauit ⁊ habuit.

Exemplum dicte rei.



Ut ergo vtar verbis Augustini loquentis de maiestate illa que excedit omnez sermonem in libro de trinitate. Et singulus pater vnus deus ē: ⁊ singulus filius: vnus deus est: ⁊ singulus spiritus sanctus vnus deus est. Sed pater ⁊ filius simul vnus deus sunt. Datur ⁊ spiritus sanctus simul vnus deus sunt. Filius ⁊ spiritus sanctus simul vnus deus sunt. Pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus simul vnus deus sunt. Siue ergo dicatur deus: siue sapientia siue bonitas: ⁊ siquid simile pari modo accipiendū est. Et sub istis septem cōfessionibus equali sententia coartandum. Ubi ⁊ illud quoq̃z vigilanter obserua: q̄ simili modo accipiendum est: quicquid dicitur deus relatiue ad creature: vt deus creator omnipotēs rex pastor magister ⁊ etiam pater cum relatiue dicit̃ ad creaturas. Si enim ꝯstat oio: q̄ non mō deus pater dicendus est pr̃

fidelium populorum verumetiam filius ⁊
spiritus sanctus:liquet ꝙ isto modo nec so
lus pater dicēdus est pater:nec tres patres
dicēdi sunt simul tres:sed singula persona:
pater:⁊ simul tres:vnus pater.Cum vero
relatiue ad filium dicitur pater:tunc solus
ipse dicendus est pater:sicut solus filius di
cendus est filius.Ut autem non pigeat re/
plicare:que de relationibus dicta sunt.Ut
qđ ibi minus diximus addi queat. A solo
patre missi sunt filius ⁊ spiritus sanctus:qꝛ
ab eo a quo sunt mittuntur.Et secundum
hoc dicitur deus pater relatiue:non solum
ad filium:sed ⁊ ad spiritum sanctum.Sed
⁊ pater simul ⁊ filius dicūtur relatiue ad
spiritum sanctum:in hoc ꝙ eum mittunt
⁊ donant.Sed ⁊ filius simul ⁊ spiritus san
ctꝰ relatiue dicunᵗ ad patrē:qꝛ ab ipso mit
tunᵗ.Silr̄ ⁊ spūs scūs relatiue dr̄ ad prez ⁊
filiū:qꝛ ab ipsis mittiᵗ ⁊ donatur. Ois eni
qui mittitur ab aliquo relatiōem habet ad
eum qui mittit illum.Porro simul tres re
lationes habent ad illa septez dona:que di
cuntur septem spiritus domini missi in om
nem terram:⁊ ad omnem electam creatu/
ram:specialius autem ad omnes nuntios
suos.Hec missiones ex tempore esse cepe/
runt:exquo esse ceperunt creature ad quas
mitterentur:qꝛ missi sunt filius.s.⁊ spiritus
sanctus ⁊ ab ipsis etiam illa septem dona:
que dicta sunt septem spiritus domini mis
si in omnem terraz ⁊ omnes qui missi sunt
alio propter eos qui hereditatem accipiūt
salutis.Unde ⁊ sancti angeli dicti sunt.Ne
q; enim in relationibus istis eterna illa na
tiuitas filij ⁊ processio spiritus sancti intel/
ligende sunt:sed qđ ex tempore esse cepit:
non(qđ absit.)qꝛ mutabilis est illa natura
apud quam non est transmutatio nec vicis
situdinis obumbratio:sed qꝛ non erāt crea
ture ꝑ quibus hec omnia dicta sunt. Nec
ita intelligendus est filius:qui est verbum
dei:⁊ spūs sanctus qui est charitas dei trā
sire de loco in locum quō corporales crea/
ture:aut saltem quō ipse quoq; spirituales
que cogitando hec vel illa accedunt ⁊ di/
scedunt:cuz vbiq; sint filius ⁊ spiritus san
ctus sicut ⁊ pater per diuinitatis presentiā
sed quia non vbiq; sunt per inhabitantez
grat am:quemadmoduz si cecus aut quar
tanarius poneretur ad solem:⁊ nec ille lu/
cem videret presentem : nec ille pre frigore
calorem sentiret:diceretur autem peruenis
se ad eos virtus solis:cum ceci aperirentur
lumina:⁊ egroti frigiditas pertrāsiret:Sic
ergo relationes iste temporales fuere:⁊ ta/
men nec dissimiles:nec aliene sunt ab illis
que eterne sunt:qꝛ ille fuerit causa istarum
⁊ ſm illas accesserunt ⁊ iste:qꝛ enim pater
⁊ filius proferunt ex se(ut ita loquar)spiri/
tum sanctum:⁊ ipsi ambo mittunt euz a q
bus sine fine procedit.Quia a patre proce/
dit filius ⁊ spiritus sanctus:licet aliter fili
us:aliter spiritus sanctus a patre simul am
bo ad redimēdum genus hominum missi
sunt.Unde ⁊ angelus ad mariā. Spiritus Luc. i.
(inquit)sanctus superueniet in te:⁊ virtus
altissimi obumbrabit tibi.Et bene sic missi
ambo ad operandum:vt tamen vnus eorū
nasceretur ex virgine:qꝛ vnus non ambo:
genitus est semper de patre:quia vero idē
spiritus qui procedit a patre procedit:pro/
cedit nihilominus ⁊ a filio : ab ipso quoq;
filio mittitur ad homines ⁊ donaᵗ. Quia
simul in seipsis tote tres persone habēt pos
se dare septem spiritus:qui sunt septem do
na ipsius spiritus : mittunt illos in omnē
terram:hoc est in omnem electam ⁊ preele
ctam ad dño creaturam.Igitur eterne rela
tiones extitere quodammodo temporaliuz
causa faciente domino:licet ipsa ad imagi/
nem(vt ita dixerim:)⁊ similitudinem suā.
Deniq; ⁊ ille quinque virtutes de quibus
supra locuti sumus tēporales sunt quo ad
laborem:licet quo ad fructum eterne. Nā
neq; seruitus hūilitatis:neq; pena patiētie
neq; argumentum fidei : neq; desiderium
spei:neq; ardor reliquo zeli:ꝑ iustitia eter/
nus est. Et tamen fructus eorum sine fine
manebit.Nimirum qꝛ in patria illa nemo
erit superbus:nemo impatiens: nemo infi
delis:nemo desperans:nemo amās iniqui/

tatem. Sꝫ propterea desinent illa omnia: q̄ obtinebunt illas beatitudines pro quibus diutius certauerūt. Quamuis charitas nō eo modo quo alie quatuor transitoria sint: ⁊ si eius tpale exercitium nequaq̄ꝫ maneat in eternum. Habēt itaqꝫ aliquid simile iste quinqꝫ virtutes cum quinqꝫ relationibus istis: sicut ⁊ septem dona spiritus sancti cū septem illis modis quibus dicuntur ad se persone deitatis: siue vnaqueqꝫ sigillatim: siue cōiter due vel tres. Que: vꝫ: septem dona q̄ꝫuis sint verissime totius trinitatis: ꝓpterea tamen specialius eidēꝫ spiritui ascribuntur: ne sicut filius est a patre ⁊ nō a spiritu sancto: ita putari posset esse aliqua dona a solo patre vel a solo filio: que non essent a spiritu sancto. Alias autem sicut verbum dei filius: filius est summi patris: spiritus vero sanctus: spiritus patris ⁊ filij: ita ista septem dona patris sunt: ⁊ filij: ⁊ spūs sancti. Et notandum ꝙ illarum virtutum que supra scripte sunt: due inferiores videntur pertinere ad humanitatem Christi: humilitas. s. ad animam: patientia ad carneꝫ: relique tres ad ipsam (que deus est) trinitatem: fides. s. ad patrem: q᷑ ipsa est fundamētum virtutum: sicut ⁊ pater principium in deitate: spes ad filium: qui veniens in mundum promisit nobis regnum: ⁊ futuram vitam: charitas ad spiritum sanctum qui datus est nobis: vt diffunderetur ipsa charitas in cordibus nostris. Qui autem radicatus ē in quinqꝫ virtutibus istis: dignus existimatur apud deum: vt accipiat illa septeꝫ specialis dona: que sunt septem spiritus domini missi in omnem terram.

Similitudo dicte rei

Ala christi humilitas

Iste due v'tutes ptinēt ad humanitatem Christi Relique tres ad diuinitatem trinitatis

Caro Christi patientia

Pater Fides

Spes Filius

Summum

Spūs scūs charitas

Donum

Diuisiones grāruꝫ
Spūs sapientie
Spūs intellectus
Spūs consilij
Spūs fortitudinis
Spūs scientie
Spūs pietatis
Spūs timoris
Specialia dona

Igitur hec septē dona a tota trinitate mittuntur ⁊ donantur: ⁊ si spiritui sancto ascribantur proprie: sicut ⁊ charitas: q᷑ ab ipso singulis diuiduntur. Si autem queris quo modo sit hoc: aut quō dicatur idem spiritus diuidere de proprio prout vult: aut quō dicitur deus pater vel filius dare de spiritu sancto: aut quō intelligatur illud psalmiste. Accepisti dona in hominibus? non est huius tpis differere. Hoc tātum scimus ꝙ ipse spiritus sanctus: est summuꝫ donum dei spiritus. s. ⁊ filij: in quo ⁊ sub quo continentur omnia ista dona sicut ⁊ alia multa. Et notandum ꝙ sicut aliter intelligitur vnaqueqꝫ persona trinitatis cum dicit᷑ ad alia: aliter cum dicitur ad se: ita ⁊ dona ista. Et enim quo ad patrem ⁊ filium ⁊ spiritū sanctum dicuntur dona: ⁊ nisi quo ad se auteꝫ septem spiritus: vel etiam septem virtutes. Uidetur autem ꝙ sicut ille quinqꝫ virtutes pertinēt s̄m aliquid ad illas quinqꝫ relationes: ita iste septem ad illos septem modos: quibus dicitur deus ad se: quamuis similitudo id faciat intellectiuum magis q̄ꝫ aliqua propria causa: nimiruꝫ: q᷑ vt in superiori itellectu: qui dicitur anagogicus tres denarij psalmorum: videntur pertinere ad notitiam trium personarum: quinqꝫ denarij: ad notitiam quinqꝫ relationum: septeꝫ denarij ad septem modos: quibus dicunt᷑

ad se persone deitatis: ita in intellectu contemplatiuo: tres denarij designant tria illa exercitia: quorum supra fecimus mentionē graciam. s. preuenientem gratiam cooperā tem & gratiam perficientem quinque denarij: quinqꝫ suprascriptas virtutes: septez denarij: septem dona spiritus sancti. Sed vt hoc facilius intelligi queat: oportet nos de plenitudine ipsa specialium intelligentiarum aliquid inserere in hoc opusculo: vt ꝑ pauca que notamus ipsi in fide illius summi magistri: qui habet clauem Dauid: presumat lector cui vacat: etiam maxima explicare. Habemus adiutorē ipm q est dux eaꝝ intelligētiaꝝ spūm scūm in quo nobis facta est rei huius ꝓmissio: q̄ cōplenda est: ſm plenitudinem in tēporibus suis: nā ab aliquo ꝓpheta aut apostolo q̄ꝫ ab ipsa met veritate que dicit cum venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem.

¶ De plenitudine intelligētiarum que in numero ternario: quinario & septenario cōtinentur.

In his que vsqꝫ modo domino protegente tractauimus: ostensa sunt archana misteria summi dei: cuius est totum quod est optimum: quemadmoduz triginta psalmi pertineāt ad notitiam sancte: & indiuidue trinitatis: quinquaginta ad qnqꝫ relationes quibus dicuntur persone ad personas: & ad vltimum ipse tres, ad dona sua. Septuaginta ad septem modos: qbus dicūtur ad seipse persone deitatis: siue vna queqꝫ sigillatim: siue due & due simul: siue etiam simul tres. Nunc autem dicendū est aliquid de plenitudine ipsa intelligentiaꝝ: ſm ea que hactenus dicta sunt: vt multiplicatis testimonijs veritatis: cōuertanmr 'toto corde & tota fide ad eum qui de tenebris nos vocauit ad admirabile nomē suū. Sciendum quippe est ꝙ duodecim sunt intelligētie speciales externo fonte litere miro modo manantes: non quidem ex tota scriptura noui aut veteris testamenti: sed ex illa que historice scripta est: & hoc ipsum ſm partem. Non enim omnes intelligentie in omnibus locis historiarum assignari queunt: sed in multis. Est autem fons ipse litere: quem trinuz esse dicimus. Vetus ac nouum testamentum: & institutiones sanctorum patrum inter quas continetur misterium ecclesie: qđ & multiplex est: ad magnū aliquid designandum a viris apostolicis institutum. Igitur ex hac trina litera: duodecim intelligentie spirituales procedūt. Harum due inferiores sunt & humiliores: & tamē per eas in humano genere fructus vberior reperitur. Prima harum duarum dicitur historica: eo ꝙ ad exempluz historie institutum aliquid esse doceat: vt cum ad aliquod nouum monasterium mittitur Abbas cū duodecim monachis Christi & apostolorum. Secunda vocatur moralis: eo ꝙ per ipsam componantur mores: vt cum rebus visibilibus: bonis & malis: vitia virtutesqꝫ signantur. Sed melius ostendimus ꝓprietates singularum: historice. s. & moralis: si ea que nudis verbis protulimus: roboremus exemplis. Est aliquis homo habens vxorem verbosam & lasciuam: & nolens cōtristare illā: assentit ei in omnibus sequens voluntatem illius. Hunc si presbyrer suus arguere querit super confusione sua: eum Adam miserum esse dicit: qui secutus est Euam. Sanson miserabilem & eneruatum qui per amorem impie mulieris: prius singulari illa fortitudine sua: ac deinde luminibus priuatus est. Est & alius bonus vir: qui habet mulierem castam timentem dominum ac fidelem: custodiens illam amore dei potiꝰ: q̄ꝫ libidinis sicut Joseph Mariam: qui tamen pro eo ꝙ illa mulier est: ipse vir dedignatur forte sequi in aliquo voluntatem ipsius. Huic ergo dicendum est quatenus sic discat ꝑesse vxori sue: vt tamē illam que prudens mulier est & timēs deū: extimet Sarram: si autem reputet Abraā: sciatqꝫ q: vt eijceret ancillam & filiuz eius: non propriam voluntatem secutus est Abraam: sed vxoris quemadmodum & Isaac

volens benedicere Esau: superatus est ab
vxore: vt benediceret Iacob: pia pie vxoris
deceptione deceptus. Diligebat eni Isaac
quez dñs non amabat. Rebecca vero ama
bat quez dominus. Et idcirco vicit illa: cu
ius vna erat cum deo in amãdo voluntas.
Haud dubium ꝙ spiritu inspirata diuino.
Dicamus hoc apertius: vt facilius intelli/
gatur. Sarra non solum vxor sed ⁊ soror di
cta est abrae. Est autem aliquis bonus vir
qui habet sororem nolẽtem virum: sed ma
gis eligentem viuere in castitate: vt sit (iu
xta apostolũ) libera ⁊ sancta ⁊ seruiat deo
mente ⁊ corpore. Uidens autem ille deuo/
tionem sororis: non vult eam contra votũ
eius tradere viro qui pascat ⁊ regat eã: sed
ei ipse vite viri decernit in omnibus obli
gari: que vidẽs tandem ꝙ sic expediat: cõ
sulit fratri vxorem ducere filios procrea/
re. Sed ⁊ ipsa quia filium carnalem nõ ha
bet: querit quomodo habeat specialem (ni
hilominus volẽte fratre:) ⁊ ei in omnibus
assentiente. Uidet enim aliquem orphanũ
⁊ miseretur ipsius: quem assumens in do/
mum suaz: ipsa simul ⁊ frater eius: adoptãt
in filium ⁊ metuunt deo. Huic autez q̄d ac
cidere solet incipit inuidere is qui natus ẽ
de vxore (si forte sapientior illo est) ⁊ querit
quasi ludendo opprimere: ⁊ subijcere sibi
eum: matre vidente ⁊ assentiente. Hoc que
modo qui natus est ſm carnez de opere ser
uili: persequitur eum qui natus est ſm spi/
ritum. Pertinet autez ad virginem dei op
ponere partem suaz pro filio spirituali: ⁊ di
cere fratri suo. Ejce ancillam hanc ⁊ filiuz
Gen. eius. i. sic habeto in opere exteriori vxorem
⁊ filium qui natus est tibi ſm carnez: vt ta
men istum qui spiritualiter viuit solum in
terioribus manere constituas: q̄r iste magis
q̄z ille heres est: huic magis q̄z illi heredi/
tas iusti patris debetur. Huiusmodi ergo
exempla ⁊ similia historice intelligẽtie ascri
benda sunt. Pertinet etiam ad hanc intel
ligentiam consolari pusillanimes tempore
afflictionis propositis exemplis iustoruz q
similia passi sunt. Quod tunc recte fit si

patienti exilium per inuidiam propinquo/
rum reuocetur ad memoriam Ioseph. Si
fugienti a facie inimici: preponantur exem
pla Iacob: exẽpla Moysi Dauid ⁊ Helye:
vt discat si bonus est: fiduciaz habere in eo
qui non deserit sperantes in se dicens quot
tidie in orationibus suis. Si dominus mi/
hi adiutor est: non timebo quid faciat mihi
homo. Si flagellatus a deo respiciat Iob.
Si afflictus a subiectis Moysen ⁊ Aaron.
Si depositus a dignitate Samuelem pro/
phetam. Si attritus pro iustitia eos qui ꝓ
iustitia passi sũt. Huiuscemodi ergo doctri
na: que assignatur in superficie litere histo/
rica dicta est: eo ꝙ assimilatis rebus de qui
bus agitur: similibus suis ostenditur ꝑ eaz
simplicibus quid debeãt cupere quid caue Scda
re. Secunda intelligentia que vocatur mo intelligẽ
ralis: nõ sicut historica in solis exterioribus tia
agitur: q̄uis ⁊ ipsa historica tangat aliquã/
do interiora: sed velut inter vtrunq̄ ince/
dens: modo interiora: modo exteriora com
plectitur: ⁊ non in multis personis assignã
da est: sicut hystorica: sed alio quodaz subti
liori modo. Uerbi gratia: Abraã habuit du
os filios: vnum de ancilla ⁊ vnum de libe/
ra. Querimus quid ista significent ſꝫ intel
ligentiam moralem: ⁊ inuenimus significa Gen.
ri in Abraam: hominem nuper conuersuz
a vanitate seculi ad seruitiũ dei. Et huius
quidem vxor legittima est conuersatio bo/
na quaz elegit. Ancilla vero sollicitudo car
nalium quam prohibet dominus in euan/
gelio dicens. Nolite solliciti esse dicentes:
quid manducabimus: aut quid bibemus:
aut quo operiemur. Et hoc quidem prohi
bet dominus: qui ⁊ alibi dicit. Estote ergo
vos perfecti: sicut ⁊ pater vester celestis ꝑ
fectus est. Uerum q̄r plerunq̄ velut ex ne/
cessitate comitatur hominem ascendentez
de egypto propter sterilitatem spiritualis
vxoris que nõdum meretur videre fructũ
de labore suo: toleranda est ad tempus ⁊ fe
cundanda prole: vt saltem opus eius prosit
vtentibus ad salutẽ. Sed quia fructus hu
iuscemodi exercitij non bene consueuit lu/

dere cum fructu spiritualis conuersationis
d.uinitus inspirate:qr profecto vtilitas tē/
poralis cōmodi querit subijcere z concul/
care vtilitatem eterni:audienda est aliquā
do scriptura que pro parte libere loquitur
dicens. Ejce ancillam hanc z filium eius:
non enim erit heres filius ancille cuz filio
libere:quid est non erit heres filius ancille
cuz filio libere nisi id qd ait apostolus. Ne
mo militās deo implicat se secularibus ne
gotijs. Et bene eo tempore dixit hoc Sar
ra quo se legittimū heredem accepisse gau
debat:qr tunc quisqz securus esse potest de
promissione illa domini dicentis. Respici/
te volatilia celi:que non serunt neqz metūt
neqz cōgregant in horrea z pater vester ce
lestis pascit illa. Nonne vos magis pluris
estis illis? Sicut enim pater vester celestis
quia his omnibus in digitis. Cum ex lon
ga conuersatione spiritualis exercitij : iam
iam se perpendit a dño fructuz institit con
secutum. Et hoc quidem exempli causa.
Ostensis autē fundamētis hz que lacte hi
storie pascit paruulos z duarum intelligen
tiarum quarum prima exemplis patrū in/
struit adolescentes. Secunda verbis misti
cis butiri pinguedine saginat iuuenes pro
ficientes in deum:transeundūz est ad illas
intelligentias que senem desiderant spūa/
lem:eo qp in illis contineatur plenitudo fi
dei z sublimitas notitie sacramentorū dei.
Nempe in his que assignate sunt totuz qd
dictum est:aut dici potest pertinet ad insti
tutionem vite humane. Reliquis vero de
cem ostenduntur magna opera dñi exqui/
sita in omnes volūtates eius:z qd his ma
ius est etiam inuisibilia misteriorūz dei. Il/
lud aūt non est pretermittēdum qp ita due
iste intelligentie manent in numero aliaꝝ
ad completionem quindecim graduum:si
ue ad suppletionē duodenarij numeri quo
quadraginta diebus vel septuaginta senio
ribus additi sunt duo z duo:z tñ dies qua
draginta:z seniores septuaginta potius qꝫ
dies quadraginta duo:aut seniores septua/
gintaduo scripti sunt:quatenus z alterius
causa misterij extra fiant:z alterius additi
esse videantur. Nec mirum si iste due intel
ligentie segregate sunt a numero aliarū de
cem:qr in natiuitate sua Christus Jesus ad
quam pertinet moralis intelligētia z in pas
sione ad quam pertinet historica : ita infir/
mus apparere voluit:z abiectus in medio
iudeorum:vt magis se ostenderet esse ho
minem qꝫ deum:licet semetipsum verbis z
signis negare nequiuerit:qr veritas est:que
tamen qr animales homines pensare non
poterant:purum hominem putauerunt z
occiderunt:vt complerētur ea que scripta
erant in lege z prophetis de ipso. Natus ē
autem de muliere:vt doceret nos humili/
bus cōsentire passus est in cruce:vt nobis
patitur exhiberet exemplum. Et quidem
in historica intelligētia:datis exemplis ve/
terum roboratur patientia:in morali vero
solidat humilitas. Sane resurrectio: ascen
sio:z aduentus spiritus sancti:ad que per/
tinent superiores intellectus:segregate fue
runt a lege ista:qr iam mortuus fuerat qui
consumaturus erat legē:z qui accepto ace
to in cruce dixerat. Consumatum est. Per
tinent autem ad tria ista:tres ille virtutes
sicut iam sepe diximus:quas cōmēdat apo
stolus dicēs. Manēt aūt:fides:spes:z cha/
ritas:tria hec fides.s.ad resurrectionē:spes
ad ascensionem:charitas ad aduentum spi
ritus sancti. Non solum autem ipsa chari
tas:sed z alia dona cuz ipsa ꝑm qp z lingue
que vise sunt z auctoritates testantur. Nō
solum inqꝫ charitas dei diffusa est in cordi
bus fidelium per spūm sanctum qui datus
est eis in die illo. Uerum ēt z dona alia que
essent singulis propria de quibus psalmista
longe ante predixerat:ascendisti in altū:ce
pisti captiuitatem:accepisti dona in hoib9.
Et apostolus:ascendens in altum captiuā
duxit captiuitatem:dedit dona hoib9. Ubi
z mox sequit:z ipse dedit quosdā quidem
aplos:quosdam aūt prophetas: alios vero
euangelistas:alios aūt pastores z doctores
ad cōsumationem sanctoꝝ in opus ministe
rij in edificationez corporis Christi:donec

occurramus oẽs in vnitatem fidei ⁊ agnitionem filij dei in virũ perfectum in mensuram etatis plenitudinis Christi. Igit non vnum donum dedit tm̃ fidelibus: sed plura: quorum tñ septem spũalia sunt. Inde est ꝙ septem diebus celebraf in ecclesia solẽnitas ipsius festi: vt ostensioni linguarũ ⁊ auctoritatibus sacra solẽnitas ꝯueniret. Quocirca si in tribus illis operibus fides: spes: ⁊ charitas cõmẽdata sunt nobis: in dispersione vero linguarũ que facta est ipsa hora: qua venit spũs sanctus ad apl̃os: septẽ dona ipsius que nobis taꝫ solẽniter scriptura cõmendat liquet ꝙ decem sunt virtutes q̃ ꝑtinent ad tp̃s paschale ſm ꝙ decem sunt corde psalterij qbus non est de iure psallẽdum nisi in tp̃e gaudiorũ: cõpletis dumtaxat tractibus lamẽtationis ⁊ luctus. Q̃ aũt ⁊ in alio tp̃e dñr psalmi ad initia gaudiorũ que ꝑueniunt tp̃s gaudij ſm parteꝫ referendum est: l3.n. qndecim sunt virtutes que ptinent ad qndeciꝫ gradus: decẽ sunt tñ ex eis que ptinent ad decẽ cordas fides: spes: charitas: ⁊ septẽ dona spũs designata in linguis: ⁊ q2 vidimus de duabus intelligentijs que ptinent ad patientiã ⁊ humilitatẽ ad institutionẽ exterioris hois ⁊ interioris. Siqdem historica ad exteriorem ptinet: moralis ad interiorem: non qdẽ vbiq3 ſm totum: sed ſm partem: supest vt de decẽ intelligentijs que ptinẽt ad decẽ cordas: que deus donauerit: videamus.

¶ De decem intelligentijs que pertinent ad decem corda psalterij.

Gen. Diximus superius in agar ſm historicum intellectũ significari aliq̃3 mulierẽ ꝯiugatam in Sarra aliq̃3 feminam timentẽ deum a ꝯiugio liberam que seruiat dño in corde pfecto: ſm vero moralem intelligentiam: sollicitudinem rerum carnalium in ancilla: piam vero conuersationẽ ⁊ ad bonũ voluntatem in libera. Nunc de reliqs itelligẽtijs q̃ de⁹ donauerit videam⁹.

¶ De tropoolgica intelligentia.

Tropologica intelligentia: illa est in qua de diuersis modis sermonuꝫ dei spũaliter agif. Que recte vno gradu superat cedit moralem: q2 in illa agitur de carne ⁊ anima: in ista de lr̃a ⁊ spiritu: in illa de his que infra sunt: in ista de his que supra. Tropos enim grece: latine modus dĩ logos.i. sermo. Inde tropologia. q2 ſm eam agitur de diuersis modis sermonum dei. Significat aũt Abraam in hac spẽ: doctorem ecclesie cuius vxor legitima spiritualis intelligentia est: concubina vero litera: q̃nq3 cuꝫ filijs abijcienda. Sunt.n. filij litere sensus carnales: filij spiritualis intelligentie meditationes spirituales.

¶ De contemplatiua.

Post hanc sequif intelligentia contẽplatiua que quarta est ab historica: a tropologica secunda que ⁊ ipsa vno gradu excedit tropologicam eo ꝙ magis pre illa virũ desideret spũalem contẽnentem vtiq3 mundũ: ⁊ ea que sunt mundi ⁊ extendẽrẽ se ad ea que sunt spũs dei: vt sit iuxta illud apostoli Spũalis qui iudicet omnia ⁊ ipse a nomine iudicef: qui comedat butirum ⁊ mel: vt sciat reprobare malum ⁊ eligere bonum: vel qui sciat prouidenf subtrahere se metipsum a minori iustitia: vt possit apprehendere potiorem. Secundum hanc intelligentiam Abraam significat virum spũalem: vt pote: perfectum monachum vel heremitam. Ancilla vitam actiuam. Sarra vitam contemplatiuam: filij ancille sunt corporales exercitationes: filij libere virtutes spũales. Quamuis aũt bonum opus sit cibare esurientem: potare sitientem: vestire nudum ⁊ his similia: pro nihilo tamẽ sunt componenda omnia corporalia exercitia: respectu spiritualium virtutum: quia pauperes (inquit) dominus semper habebitis vobiscum: me aũt non semper habebitis: q2 maria optimam partem elegit: que non auferetur ab ea. Quia corporalis exercitatio ad modicum vtilis est: pietas vero ad omnia esse vtilis promissionem hñs eius vite que nunc est ⁊ future.

¶ De Anagogica.

Quinta intelligentia: tertia est atropologica: Anagogica proprie dicta est. Dicta est autem anagogica eo ꝙ supra ipsam: nulla alia intelligentia sit. Nempe anagogen: superior intellectus interpretatur. Quid enim potest esse altius deo? Secundum hanc intelligentiam Abraam significat deum patrem: ancilla Hierusalem terrenam: que abiecta est cum filijs suis: Libera vero illam que sursum est Hyerusalem .i. illam perfectam visionem pacis: ad quam suspirant anime electorum: cuius filij: neqꝫ nubent neqꝫ nubentur: sed sunt sicut angeli dei in celo: ⁊ filij sunt dei: cum sint filij resurrectionis. Hec de tribus intelligentijs que pertinent ad fidem: spem ⁊ charitatē. Siquidem tropologica pertinet ad fidem: qꝛ fides ex auditu: auditus autem per verbum Christi. Contemplatiua pertinet ad spē: qꝛ illud querimus videre: qꝺ amamus ⁊ speramus. Anagogica: pertinet ad charitatem: qꝛ deum quem querimus per eam. Charitas est: ⁊ qui habet charitatem: habet in ea totum simul qꝺ querit. Si enim dona spiritus sancti que data sunt electis in die penthecostes: ⁊ danda omnibus electis in nouissimo die designata sunt in filio libere: ⁊ ipsorum donorum primum ⁊ summū: ipsa charitas est: liquet ꝙ sicut charitas finis precepti est: ita anagogica intelligentia: finis quinqꝫ intelligentiarum que prescripte sunt eo ꝙ ea altior nulla sit. Ut autem quinqꝫ intelligentiarum que prescripte sunt: nō pigeat producere claues: sciēdum est ꝙ prima earum que vocatur hystorica designata est ꝓprie in duobus filijs Thare. Abraā .s. ⁊ Loth nepote suo qui egressi sunt cū eo de hur caldeorum: vt peruenirent in terrā chanaam: qui tamen nō peruenit nisi vsqꝫ in Aram: ⁊ mortuus est. Secunda que vocatur moralis: designata est in duabus vxoribus abrae. Peruenit autem Abraam vsqꝫ ad terram promissionis: qꝛ ad hac intelligētia in antea incipiunt intelligentie spirituales. Significatur enim i Agar seruitus operis: in Sarra libertas que est in fide ꝑ quā certificatus est Abraam. Tertia que vocat tropologica designat i duobus filijs isaac: quorum iunior accepit benedictionem maioris: significat enim in Esau doctrina carnalis: que est ſm literam: que occidit in iacob doctrina spiritualis: quam non sagacitas humana: sꝫ mater gratia ispirat. Quarta que vocatur contemplatiua designatur in duabus vxoribus iacob: quarum prima: que vocata est lya significat vitam conuentualium monachorum. Secunda cui nomē Rachel: vitam heremitarum qui sola celestia intuentur. Quinta que vocatur Anagogica significatur in duobus filijs ioseph: quorum primus qui vocatus est manasses: significat vitam temporalem. Secundus q vocatur Effraim: beatam illam celestem vitam: qua fruuntur sancti angeli ⁊ anime iustorum: non iam per speculum in enigmate: sed imperfecta visione dei: desinit gemina annotatio huius sancte progeniei in effraim qui fuit quintus ab Abraam: desinit ⁊ ascensus intelligentiarum istarum in agogen qui est quintus ab hystorico: ⁊ est superior intellectus. Mirabile vero quid accidit in mysterijs istis: vt vicissim sibi succederent mulieres ⁊ viri: ita vt in primo gradu preirent duo viri: in secundo succederēt due mulieres: in tertio duo viri: in quarto due mulieres: in quinto duo viri: quare autem istud: nisi qꝛ moralis ⁊ contemplatiua intelligentia: illis magis conuenit qui edificari querunt: ꝗꝫ qui edificare .i. subiectis qui institutoribus indigent: potius ꝗꝫ prelatis? Porro in primo gradu: tertio ⁊ quinto: virilis significatio necessaria est: qꝛ ⁊ cōiugatus cui conuenit hystoria habet sub disciplina vxorem ⁊ familiam: ⁊ doctor cui cōuenit tropologica: habet sub doctrina quā informet ecclesiam: ⁊ qui egrediens ex hoc mundo vadit ad patriam eorum quos dimittit in seculo: incipit quodammodo esse pater. Idcirco autem commixte sunt intelligentie iste vt ⁊ requies contemplantium:

operātiū

operantium sollicitudine arguatur: si forte aliquando desidia est in causa: ⁊ sollicitudo operantium in primo ⁊ tertio gradu: contemplantium otio temperetur. Et de his pro loco satis dictum est. Veniendum ē autem ad typicam intelligentiam: cuius esse diximus species septem: quas missi celitus septem spiritus operantur in terram.

¶ De septē speciebus intelligētie typice.

In prima specie intelligentie typice Abraam significat pontifices iudeorum. Agar significat israeliticaz plebem. Sarra tribum leui cui constitutum est viuere de labore filiorum israel. In secunda Abraam significat episcopos. Agar ecclesiam laycorum. Sarra ecclesiam clericorum. In tertia intelligentia Abraam significat prelato cenobiorum. Agar ecclesiam conuersoruz. Sarra monachoruz. Porro vnaqueqz istarum ecclesiarum habet natos suos similes sibi: eos. s. qui instituūtur per eas. In quarta specie Abraam significat pontifices iudeorum ⁊ episcopos grecorum. Agar sinagogam iudeorum. Sarra ecclesiam grecorum. Unde ⁊ per apostolum dicitur. Uirtus dei est euangelium in salutem oī credēti: iudeo primum ⁊ greco. In quinta intelligentia Abraam significat pontifices iudeorum ⁊ episcopos latinorum. Agar significat sinagogam vt supra. Sarra ecclesiam latinorum. Secundum quem intellectum accipiendum est ⁊ illud apostoli. Hec enīz sunt duo testamenta: puto autez idcirco voluisse dicere duplicez esse ecclesiam: vt isti duo intellectus ad similitudinem formarētur: vel potius vt in rebus creatis: creatoris similitudo ⁊ perfectum mysterium cōpleretur. In sexta intelligentia Abraam significat prelatos scđi ⁊ tertij status. Agar ecclesiam laborantiuz que presens est. Sarra ecclesiam quiescentium que futura est in tertio statu: cum dabitur sabbatismus populo dei. Necesse est enim vt transeat significatum petri: ⁊ maneat significatū Io

annis. Neqz enim quicquid dicitur reprobum: sm totum: reprobū dici potest: sz sm partem. Alioquin si pro eo q sinagoga iudeorum que in seruitute generauit: reprobata esse dicitur: sm totum accipiendum est ⁊ non potius (vt ait apostolus) sm partem: quid dicemus de patriarchis ⁊ prophetis: qui ⁊ ipsi sm tēpus in seruitute genuerunt? Sed reprobatur precedens quod bonum secundum partem vt statuatur subsequens quod perfectius est: non q illi q bene militauerunt sm tempus non accipiāt in regno mercedem suā: sed vt deficiat imitatio eorum que bona fuit in tempore suo: quatenus transeunte minori bono: statuatur illico quod maius est. Ut enim inferamus aliquid exempli causa. Edificanda erat domus dei ⁊ decoranda: ere: argento: ⁊ auro: ita dumtaxat vt primum locum obtineret in ea: es: secundum argentum: tertium aurum. Hec tria necessaria pariter: sed q: modus impositus est rebus: si hi qui consueuerant offerre es: obtulerunt ad sufficientiam ⁊ receperunt mercedē suam. ⁊ leti remearunt ad propria: quid adhuc querent: qui veniunt post eos: inuitati ad offerēdū argentum: iterum offerre es: cuius consumatum est opus: ⁊ sabbatizatuz ab eo: aut hi qui succedunt vice tertia offerre iteruz argentum consumato opere ipsius: ⁊ non potius aurum ⁊ lapides preciosos: qđ suo loco ⁊ tempore necessarium est. Nō igitur reprobatur es: quod positum est in templo: sz reprobata est oblatio eris: non oblata in tēpore suo: ⁊ reprobati sunt offerentes es: a quibus exigebatur argentum. Nec reprobatur argentum quod positum est in templo: sed necesse est vt desinat oblatio eius: ne negligatur opus auri: quod in fine necessarium est. Hac pro causa aptū est: vt seruitus ⁊ libertas sz tēpus ⁊ tēpus accipiende sint: quez admodum si seruitus ascribatur ferro respectu eris: eri respectu argēti: argēto ēt respectu auri: nimirum quia vnumquodqz sm q est vilius: magis manet in vsu: ⁊ sm q est charius: in loco optimo custoditur.

Circa hec enim tria versant̄ ꝫm id quod significant sex species intelligentie typice q̄ supra notate sunt. Nam tres earuȝ que prime sunt simpliciter sunt intelligende: vnaqueqꝫ in statu suo: ita tñ vt ꝫm plus ⁊ minus in singulis statibus extimet̄ necessaria oblatio trina: dummodo splēdidius sit es secūdi status: ere primi splēdidius es tertij ere secūdi. Similiter ⁊ argentū ⁊ aurū: ita vt non extimetur reprobatū generaliter es tempore secundi aut tertij status: sed es primi. Nec argentum generaliter tēpore tertij status: sed argentum secundi. Ut enī tā gamus causam (absit) vt in secūdo statu dicamus reprobatam vitam coniugalem: in qua fuerunt primi parentes: sed reprobata est plane in hac parte imitatio Abrae qui habuit simul duas vxores: ⁊ Jacob qui habuit duas sorores consobrinas suas ⁊ duas pariter concubinas ⁊ Dauid qui habuit simul plures ⁊ vxores ⁊ concubinas ⁊ facere libellum repudij: ⁊ si quid simile. Sȝ forte in ecclesia non est passus apostolus: ꝙ si deus infunderet gratiam: imo ⁊ infundit ⁊ infundet plenius preferendum sit: vt inueniantur multi in populo christiano qui nō causa libidinis accipiant vxores: sed causa prolis: habentes vxores quasi non habētes vt non voluptate carnis sed voluptate spiritus recreentur ⁊ seruiāt domino in corde perfecto? Hoc si impossibile videtur hominibus: sed non deo. Sustineant paululum donec ꝑcutiatur babilon: qñ preciosior erit in auro: ⁊ homo: mūdo obrizo. Manet āt septima species in qua finis est omnium: ⁊ in ipsa summa pax: eo ꝙ es argentum ⁊ aurum complectatur simul faciens vnitateȝ: vt non sit scisma inter ea: eo ꝙ vnūquodqꝫ in loco suo necessarium sit. Igitur ꝫm hāc speciem Abraam patriarcha significat deū patrem cum omnibus prelatis qui fuerūt ab initio seculi vsqꝫ in finem. Scḋm queȝ intellectum in Ancilla designatur tota electorꝫ ecclesia a principio vsqꝫ in finem. In Libera illa que sursum est Hyerusaleȝ que est mater nostra. Ut enim in quarto ⁊ quinto intellectu iungitur ecclesia sinagoge: in sexto ecclesie clericorum: ecclesia monachorum: ita in septimo iungitur peregrinanti ecclesie: illa que sursum est Hyerusalem: cuius filij: sunt filij resurrectionis: sicut eius que peregrinatur in terris renati ex aqua: ⁊ spiritu sancto. Nec putandū hanc ipsaȝ esse vitam contemplatiuam que est vna de quinqꝫ: q: aliud est consideratio quam habent sancti de illa ciuitate: aliud est ipsa ciuitas. Ibi enim ostenditur qualis sit vita eorum qui cogitant de illa ciuitate: hic qualis sit ipsa ciuitas: que est mater nostra.

¶ Itē ꝫm hanc speciem Abraam patriarcha significat omnes prelatos ab initio seculi vsqꝫ in finem. Ancilla significat sinagogam cum ea parte ecclesie secundi status: que pertinet ad Petrum. Libera eam partem que pertinet ad ioannem cum tota ecclesia tertij status: que ⁊ ipsa simul pertinet ad ioanneȝ. Et eniȝ in primo statu sola fuit ecclesia laborantium. In tertio sola erit ecclesia quiescentium. In secundo pars vna laborantium est. Altera vero quiescentiuȝ.

¶ Hec sunt duodecim intelligentie: que de trino fonte litere miro modo procedūt in quibus finem impositum esse puto inquisitionibus nostris: si tamen sufficientes simus assignare illas: vbi necesse ē: q̄zuis nemo possit esse sufficiens ad minimam istaꝝ per se: sed ꝫm ꝙ deus diuidit vnicuiqꝫ mēsuram gratie tribuens singulis ꝓut vult.

¶ Assignatis autem duodecim intelligētijs in litera veteris testamēti: que pari modo in litera noui: immo altiori ⁊ nobiliorī modo: iterum atqꝫ iterū assignari possent. In Zacharia. s. sacerdote ⁊ vxore eius Helisabet ⁊ matre domini iesu. Superest vt ꝫȝ eas quindecim gradus ⁊ decem cordas assignare queramus: ita tamen vt in horum assignatione non attendatur honor: sȝ numerus. Non enim domini gradus in hoc loco: quia alius alio altior est: sed quia is q transit per illos ⁊ profuit se ipso quottidie maior fit. Quindecim sane gradus sunt: q: quindecim sunt modi quibus loquitur ho

sito in diuina scriptura: Decem sunt corde quia decem sunt intelligentie: que specialiter pertinent ad notitiam dei: et ad magna opera eius que operatus ē et operatur vsq; in finem secundum consiliū voluntatis sue. Nā due inferiores que procedunt de litera ad institutionem vniuscuiusq; vt supra diximus pertinere noscuntur. Per istas enim duas docemur quid agere debeamus: per illas docemur agnoscere ea que adeo facta sunt. Multum igitur interest inter ea que fecit deus in sapientia sua: (inter que et ipse cognoscitur:) et ea que vnusquisq; nostrū facere aut cauere debet (vt viuat). Sicut multum interest inter ignem materialem qui diuiditur in partes vt detur singulis: et lucem istam generalem que illuminat orbem. Hoc idcirco dico vt notentur diligē-tius que dicturi sumus: et intelligamus altitudinem sacramenti: quod in centūquinquaginta psalmis: (de quibus loqui cepimus:) continetur. Siquidem quindecies quindecim portiones inueniuntur rerum significantium simul et significatarum: in quibus quindecim gradus assignari queant: ex quibus tamen quinq; seorsum a decem considerande sunt ratione prescripta: vt siue per decies quindecim portiones: siue per quindecies: decem: ad centesimum quinquagesimum numerum peruenire possimus.

¶ De quindecim et quindecim viris segregatis in mysterium sepescriptum: et de duodecim intellectibus qui procedunt de trino fonte littere.

PRimo itaq; assignādi sūt ipsi gradus secundum hystoriam et secundum concordiam trium statuum in tribus statibus ipsis q̄uis in primo et secundo: eos secundum concordiā assignare possimus: in tertio adhuc nequaq̄ quia nec dum peruenimus ad diem et horam in qua populus iudeorum cōuertetur ad deum. Si autē sicut tenet opinio. Enoch et Helyas: (et apud aliquos: Moyses: siue aliquis alius in spiritu Moysi:) reuelandi sunt:) qui melius q̄ ipsi accipi possent in concordia: Abrae: Ysaac: et Jacob: siue Zacharie sacerdotis: Joannis baptiste et hominis Christi iesu qui baptizat in spiritu? Constat enim quod Enoch pater fuit omniū filiorum: Noe atq; in hoc similitudinē habuit cum Abraam: qui est pater omnium credentium: et Zacharia patre Joannis baptiste. Sed et Moyses similis fuit Joānis baptiste: quia ille in mari: iste i flumine baptizauit: vterq; vt preiret eū qui baptizat in spiritu: Helyas quoq; habet similitudinem cum Christo iesu: quia et Helyas super ignem potestatem accepit: et de Christo dicit Joannes. Ille vos baptizabit in spiritu sancto et igne. Apparuit enim species ignis: quando missus est ad apostolos spiritus Joan.
sanctus. Puto autem quod cum venerit Helyas: etiam alij atq; alij eligentur a spiritu sancto qui mittantur predicare euangeliū regni: sicut factum est in exordio secūdi status: quando dei filius venit in mundum. Si autem quindecim homines fuerunt: Abraam: Ysaac: et Jacob: et filij eorum duodecim. Quindecim Zacharias: et Joānes baptista: et homo Christus iesus: et apostoli eius duodecim? siue eo modo quo diximus: siue alio. In exordio tertij status quindecim eorum similes sunt futuri. Liquet quod secundum hystoriā: tres gradus assignari queunt: quia aliud est quod factum est in primo statu: aliud quod in secundo: aliud quod in tertio: futurum est. In primo itaq; gradu accipiendi sunt secundum literam illi quinde- Primus gradus
cim viri de veteri testamento. In secun- Secundus gradus.
do quindecim de nouo: inter quos dominus iesus ad complendam omnem iustitiam: quasi vnus eorum (sicut ipse sibi testimoniū perhibet:) factus ē. In tertio quin- Tertius gradus
decim alij qui suo tempore reuelādi sunt: et secundum quod deus nouit melius i libro spiritus sancti: scribendi. In quarto gradu obtinet Quartus gradus.
locum hystorica intelligentia: que prima ē inter duodecim procedentes de fonte litere. Est autem hystoricus intellectus cū ali

quid ſit aut agnoſcitur eſſe ſactum ad ſimi
litudinem eorum que ordinata ſunt a deo:
vt dum tenetur ſimilitudo: appetantur ⁊
merita. Jnde eſt q̄ ad inſtar duodecim pa
triarcharum ⁊ duodecim apoſtolorū:ob/
tinuit conſuetudo:vt du decim monachi
regulares ad nouum monaſterium dirigā
tur:quod beatus etiā Benedictus i duo
decim monaſterijs ſigillatim feciſſe deſcri
bitur. Sed ſi hoc de duodecim ⁊ duodeci
quid de tribus patribus ſentiendum? Nū
⁊ eorum ſimilitudo dari poteſt? Poteſt in
q̄z: Nam abbas qui preeſt monaſterio:de/
bet epiſco reuerentiam filialē. Epiſcopus
patri ſuo qui genuit eum ſm carnem. Sic
enim congruo ſatis myſterio extimantur
ipſi patres:ſi primus eorum laycus eſt. Se
cundus clericus. Tertius monachus. vt
nequis in alterutrum glorietur. Siquidē
cū ſimul agit̃ de tribus patriarchis. Abraā
ſignificat patres carnales in ordine coniu
gatorum. Jſaac epiſcopos in ordine clerico
quitus gradus rum. Jacob quoſcunq̄ prelatos in ordine
monachorum. Jn quinto gradu obtinet lo
cum intelligentia moralis: ſm quā Abraā
ſignificat hominem exteriorem. Jſaac ho/
minem interiorem qui tegit̃ carne. Jacob
liberum voluntatis arbitrium: Quinq̄ pa
triarche quinq̄ ſenſus exteriores. Viſus.ſ.
auditus:odoratus:guſtus:⁊ tactus. Septē
reliqui:ſeptem motiones mentis: quibus
mouetur animus ad obtinenda ſeptem do
na ſpiritus ſancti. Sunt enim ipſe ſeptem
motiones quaſi ſeptem quedam aptitudi/
nes:quibus poſſint comprehendi ipſa do/
na:ſm q̄ oculo capitur lux:⁊ aure verbū
⁊ naribus odor:⁊ gutture cibus. Deniq̄
⁊ illi quinque ſenſus exteriores:quaſi que/
nam vaſcula quinq̄ virtutum ſunt: quo/
niam quidem in tactu horridarum rerum
exercetur humilitas:i guſtu amare potio/
nis ⁊ inſipidi cibi exercetur patientia. Jn
auditu fides:in viſu ſpes:quia per hoc q̄d
videtur:ſperatur quod non videtur. Et in
odore amor:q̄ nihil eſt q̄d ita afficiat men
tem hominis ad amandū quomodo odor:
bonus ⁊ ſuauis. Jnde ē q̄ licet aliqua res
videatur pulchra:licet ſit in ore dulcis ⁊ gu
ſtu delectabilis:ſi tamen fetida eſt: amari
nequit:ſi autem odorifera:etiā ſi deformis
ſit ⁊ amara diligitur. Unde ⁊ in canticis Can.
ex voce ſponſe dictum eſt. Trahe me poſt
te curremus in odorem vnguentorū tuo
rum. Jn ſexto gradu obtinet locum tropo Sextus gradus
logica intelligentia:que eſt tertia ab hyſto
rica:ſm quam Abraam ſignificat legis pe/
ritum:iſaac ſermonem dei:iacob ſpiritum
intelligentie:duodecim filij:duodecim ſpe
cies ipſius ſpiritualis intellectus.i. quinq̄
intelligentias quas ſuperius ſcripſimus ſꝫ
quas ⁊ loquimur iſta ⁊ ⁊ ſeptem intelligē/
tias ſpetiales que in precedenti capitulo aſ
ſignate ſunt. Jn ſeptimo gradu obtinet lo Septi. gradus
cum intelligentia contemplatiua que quar
ta eſt ab hyſtorica in qua non agitur de ſer
mone qui auditur auribus:ſed de vite per
fectione que mentis oculis infigatur. Ali/
ud eſt enim audire doctrinam apoſtolorū
aliud conſiderare conuerſationem illorū.
Secundum hāc igitur intelligentiā Abra
am ſignificat virum ſpiritualē:iſaac donū
ſpiritus ſancti:iacob effectus ipſius doni.
¶ Quamuis hic intellectus ⁊ aliter aſſi/
gnari queat. Et enim q̄ electi dei:filij om/
nipotentis dei nominantur ⁊ ſunt:⁊ maxi
me in illa ſuperna patria vbi nō eſt adhuc
opus ſeruile tam beate quam libere conſti
tuti. Jta quidem in Abraam: Jſaac ⁊ iacob
intelligende ſunt tres perſone deitatis:vt
tamen in duodecim filijs intelligamus illa
centum quadragintaquatuormilia ſignato
rum cum cetera ſanctorum multitudine:
que pertinet ad muros ciuitatis Hyeruſa
lem:maxime cum in eodē loco habentur
ſcriptum. Audiui numerum ſignatorū cē/
tum quadragintaquatuormilia ex omni tri
bu filiorum iſrael. Quod autem idem nu/
merus pertineat ad muros ciuitatis in lo/
co alio oſtenditur vbi dicit ioannes. Men
ſus eſt angelus muros ciuitatis centū qua
dragintaquatuormilia cubitorum:menſu/
ra hominis que eſt angeli. Et q̄ numerus

duodenarius ſit in cauſa qui diuiditur in quinqꝫ ⁊ in ſeptem duorum in ſe ſolemnium numerorum continet perfectionem: Paulo ſuperius idem Joannes intimauerat dicens. Menſus eſt ciuitatem de arundine aurea: per ſtadia duodecim milia. Sed iſte intellectus anagogicus eſt: ⁊ ille quem prius poſuimus ſimiliter anagogicus eſt: videtur ꝙ plures habeat ſpecies iſte intellectus ſicut ⁊ typicus. Sed ſciendum eſt ꝙ vnus ⁊ idem intellectus eſt q vocatur anagogicus: ſed non ſolum deum tangit: verum etiam plerunqꝫ ſanctos angelos ⁊ etiaꝫ ſanctorūꝫ animas in illa eterna patria cōſtitutas. Deniqꝫ ⁊ vltima ſpecies typica intellectus populos trium ſtatuum ſimul comprehendit in vnum. Et tamen ipſa ſpecies vna eſt. Qua in re conſiderare eſt ꝙ ſicut Joſeph ⁊ duo filij eius honore patrio ſimiliter ꝑditi ſunt: ⁊ tamen duodecim tribus ſcriptura ſacra ponere conſueuit: ita ⁊ ſi tria dicuntur quibus aſſignatur intellectus anagogicus: itellectus ipſe tamen eſt vnus de duodeciꝫ: haud dubium ꝙ propter ſummam vnitatem que eſt ibi inter deum ⁊ ſanctos angelos: ſiue homines: dicente apoſtolo. Qui adheret deo: vnus ſpiritus eſt cū eo. Deniqꝫ ⁊ apud homines: aliud ē: eſt tria regna ⁊ tres poſſeſſiones: aliud plures homines regnare cū vno qui preſit oībus in vno regno. Quocirca vbi non eſt morum ſiue voluntatum ſeu etiam poſſeſſionuꝫ temporumqꝫ varietas diuerſitas totum eſt vnum: quicquid eſt: ⁊ ſi non deſit ibi manſionum diſcretio.

¶ In quinqꝫ patriarchis filijs iacob ſignificatur quinqꝫ dona generalia .i. humilitas: patientia: fides: ſpes: ⁊ charitas: de q̄bus in hoc opuſculo ſermo frequens. In ſeptem reliquis: ſeptem ſpecialia .i. ſeptem dona ſpiritus ſancti: de quibus ſecundarie locuti ſumus. In octauo gradu qui ceteris felicior eſt: obtinet locum anagogica intelligentia: que ſuper omnes eſt. Secundum hanc intelligentiam tres patriarche: ſignificant tres proprietates perſonarum: ſm̄ quas vnaqueqꝫ perſona intelligitur eſſe p ſe: ⁊ non eſſe altera. Quinqꝫ patriarche filij iacob. Quinqꝫ modos quibus dicitur deus relatiue. Septem alij: ſeptem modos quibus dicitur deus ad ſe. Oſtenſis auteꝫ octo gradibus: qui diſtinguuntur in tres: ⁊ quinqꝫ danda eſt etiam pars ſua alijs ſeptem gradibus: dicente ſcriptura. Da partes: nec non ⁊ octo.

Octauus gradus

Nonus gradus

In nono itaqꝫ gradu qui eſt primus inter ſeptem: Abraam ſignificat patriarchas. Iſaac pontifices. Jacob prophetas. Duodecim autem filij Jacob: duodecim tribus: hoc eſt: quinqꝫ ⁊ ſepteꝫ: ita enim diuiſe ſunt quando acceperūt hereditatem.

Decimus gradus x

In decimo gradu qui eſt ſecundus inter ſeptem: Abraam ſignificat apoſtolos: Iſaac epiſcopos: Jacob doctores. Duodecim patriarche qui diſtincti ſunt: i quinqꝫ ⁊ ſeptem. Quinqꝫ generales eccleſias: ⁊ ſeptem alias que ſcripte ſunt in libro apocalypſis.

Undecimus gradus

In vndecimo gradu qui eſt tertius inter ſeptem: nonduꝫ poſſumus aſſignare: niſi forte ex parte: ⁊ hoc ipſum in enigmate: quia de opere inchoato: ⁊ necdum vel in toto vel in maiori parte cōpleto: non poteſt quis de facili iudicare: etiam ſi aliqua iudicia eius preſumptionem facere videantur: Puto tamen in tribus illis viris ſignificari: tria genera prelatorum in ordine nouiſſimorum monachorum ſub regula beati Benedicti: quorum aliquos ꝑceſſiſſe arbitror: alios ſecutos eſſe: alios in proximo ſecuturos.

Nota

Sane vt quiqꝫ tribus ⁊ quinqꝫ eccleſie generales claruerūt a principio: ita ⁊ in ordine ciſtercienſi quinqꝫ domus prime: aliarum omnium capita facte ſunt: in quibus pars myſterij huius videtur eſſe completa: quod tamen deus melius nouit: qui facit alia poſt alia in temporibus ſuis. Quia vero ſeptem tribus minores in ſenectute Joſue acceperunt hereditatem: ⁊ poſt obituꝫ Petri ⁊ Pauli ⁊ aliorum apoſtolorum: in quorum diebus fundate ſunt quinqꝫ prime eccleſie: quarū vna que occaſione Auguſti: vocata eſt proceſſu temporis. Conſtantinapolitana ſub nomi

ne alterius ecclesie fundata fuit a Paulo:
sicut ⁊ alie multe. Septem ecclesie que scri
pte sunt in Apocalypsi: sub beato Joanne
euangelista claruisse noscuntur: non est mi
rum si septem cenobia similia: septem tri/
buum ⁊ septem ecclesiarum necdum cla/
ruerunt in mundo: quia manente adhuc
tempore Petri: non potest (eo superstite)
feras vires (vt ita dixerim) exercere ioan/
nes. Ubi autem pertransierit quod signifi
cat Petrus sequens deum cum cruce sua
succedet manifeste quod designat Joãnes.

Duo/decim⁹ gradus

In duodecimo: ⁊ decimotertio: ⁊ decimo
quarto gradu iungendi sunt status duo: ⁊
duo: primus. s. cum secundo: ⁊ hoc bis pro
pter geminam ecclesiam. Et secundus cuȝ
tertio: ita plane vt in primo accipiantur si
mul israel ⁊ populus Asie vbi requieuit io
annes. In secundo populus israel ⁊ popu
lus latinus. In tertio populus latinus: ⁊
populus qui creabitur: quem fecit domi/
nus. In duodecimo ergo gradu accipien/
di sunt in Abraam patriarche ⁊ apostoli:
in Isaac pontifices ⁊ episcopi: in Jacob ꝓ
phete ⁊ doctores Grecorum. In quinque
filijs quinqȝ tribus cum quinqȝ ecclesijs.
In septem reliquis septem tribus cum se/
ptem ecclesijs. Et bene hoc: quia prima se
ptem tribuum fuit Beniamin: ⁊ Paulus
qui fuit de tribu Beniamin: genuit i chri/
sto filios ephesine ecclesie: que fuit prima
inter septem: ita vt tribus Beniamin ⁊ ec
clesia Ephesina: vna tribus in spiritu esse
videatur: quod ⁊ de reliquis in spiritu sen
tiendum est.

Deci/m⁹ terti us gra/dus

In decimotertio gradu i abra
am ⁊ Isaac sicut supra: in Jacob prophete
⁊ doctores latinorum. Quinqȝ tribus ⁊ qn
que ecclesie sicut supra: septem vero tribus
cum septem episcopatibus: qui specialiter
pertinent ad Romanam ecclesiam.

Deci/mus q̄r tus gra dus

In de
cimoquarto gradu Abraam significat apo
stolos ⁊ quorundam prelatos cenobio᷑ 13.
Isaac successores vtrorunqȝ in secũdo gra/
du. Jacob successores in tertio. Porro qn
que filij: quinqȝ ecclesias patriarchales cũ
quinqȝ cenobijs: septem vero reliqui filij:
septem ecclesias que fuerunt in Asia cum
septem monasterijs circa fineȝ futuris.

Deci/mus qn tus gra dus

In
quintodecimo gradu qui generalis est: eo
ꝙ colligat in vnum totum genus huma/
num: Abraam significat prelatos primi sta/
tus. Isaac prelatos secundi. Jacob prela/
tos tertij: quinqȝ patriarche significant qn
que tribus cum quinqȝ ecclesijs ⁊ quinqȝ
cenobijs. Septem reliqui: septem tribus cũ
totidem ecclesijs Asie. ⁊ totidem cenobijs
circa finem futuris. Hec de quindecim gra
dibus breuiter dicta sunt: vt sciamus: vel
quibus indigeamus bonis: vel que ⁊ qua/
lia donata sint nobis ab eo qui facit omnia
secundum consilium voluntatis sue.

¶ Dicte rei exemplum.

Assignatio iru e litere z duodecim intellectuum

Qui confidunt in domino mutabunt fortitudinem assument pennas vt aquile volabunt z non laborabunt.

Anagogen
Cōtēplatiue
Tropologice
Moraliter
Hystorice

David

Iustitie typi, 1.spēs.2.species 3.spēs.4.spēs.quintaspēs.6.sp.7.spēs

Clauis

Abraā z Isaac z Iacob quinq3 patriarche Zacharias Ioānes baptista Xp̄s qnque apl'i B.M.P. qnq3 quos deus nouit

Septem patriarche

Septem apostoli

Septē quos de⁹ nouit

Iacob prophete Abraam apostoli:

Abraā deus pater: Isaac: fili⁹: Iacob: spūs scūs: quinq3 z.7.filij: quinq3 milia signati: vel.5.modi qbus dñr relatiue inter se z ad septē: Abraā pater monasterij: Isaac monachus obtialis: Iacob claustralis: quinq3 z septē filij: quinq3 generales virtutes z septē spiritales: Abraā legis peritus: Isaac euangelista: Iacob doc. eloquij mystici: quinq3 z septē filij: quinq3 intelligentie generales z septe3 speciales: Abraā exterior hō: Isaac iterior: Iacob liberū volūtatis arbitriu3: 5.z.7.filij: quinq3 sensus exteriores z motionesqn q3: Abraā piugatus: Isaac epi: Iacob abbates.5.z.7 filij: qnq3 mona. deputati ad exteriora.7.ad iteriora.

Abraā patriarche: Isaac pontifi. quinq3.z septem filij: quiq3 tribus: z.7.trib⁹. Isaac epi: Iacob doctores: qnq3 z septem filij qnq3 p̄iarchat⁹: z.7.ecclie q̄ fuerūt i asia.

Abraā abbates cassinen. Isaac alij q venerūt post eos i alia spe. Iacob alios q sūt vl' futuri sūt.5.z.7.filij.5.mōasteria z.7.futura. Abraam.patriarch.Isa.pō.iudeo.z epi grecoꝝ. Ia.pphe. z doc.z require i li. Abra.p̄iar.z apl'i: Isa.pōti.iudeo. z epi lati. Ia.pphe.z docto.lati.q̄re ifra.

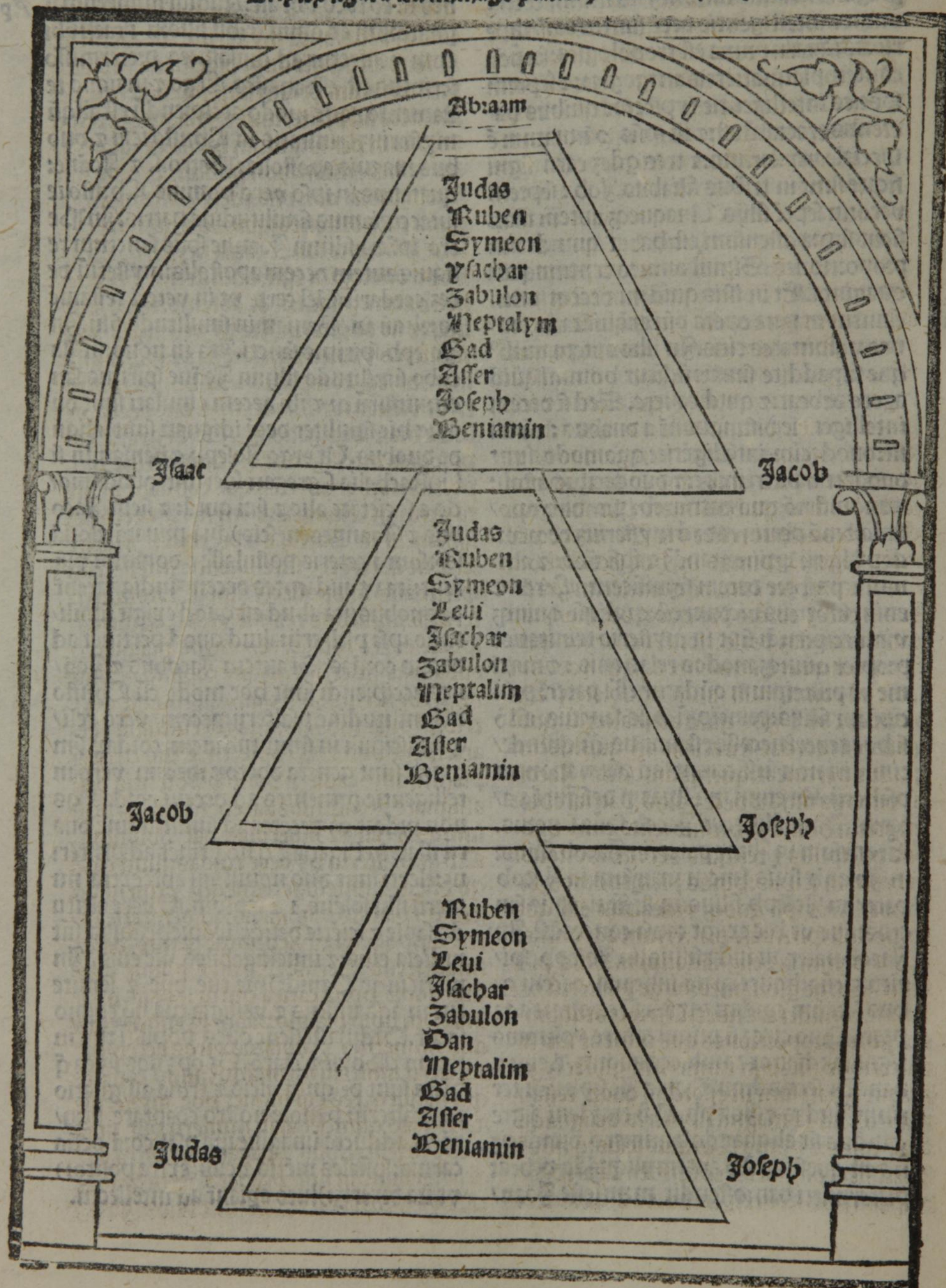
Ab.apl'i qdā z b.Isa.epi z qdā ab.Ia.do.z qdā ab. Abraam prelatos p̄mi status: Isa.pla.scdi.Ia.pla.3. qnq3 filij.5.tribus z.5.ecclie z.5 mōasteria.z.filij.z. tribus: septem ecclesie: septem monasteria.

¶ De significatione Sarre: Rebecche: et Rachelis.

Inter magna mysteria que dicta sunt de quindecim gradibus. Occurrit aliquid qd nō sit pretereundū silentio: ne aliquid minus dixisse vel aliter q̄ʒ oportuit: videamur: sed reddentes singula singulis p tres et duodecim patriarchas: nō ēt triū illarū magnarū mulierū vxorū triuʒ patriarcharum. Sarre. s. Rebecche: et Rachelis: damus significatū: maxime cū vt filios pcedūt matres: ita tres ille matres fideliū populorū habeāt tria quedā designare p singulos intellectus: q̄ sint i singl'is gradib⁹. 12: vt ita dicā filijs pferēda: Sʒ ad reveniam⁹ Hystoria i Sarra: accipiēda ē aliq̄ bōa matrona. In Rebecha aliq̄ bona ptinēs: i Rachele aliqua sanctimonialis. Moraliter in Sarra accipiēda est bona operatio: in Rebeccha lectio: i Rachele iubilatio. Tropologice: in Sarra litera prioris testamēti: in Rebeccha noui: in Rachele regula vel institutio monachorū. Cōtēplatiue i Sarra gratia pueniēs: i Rebeccha grā coopans: in Rachele grā psumans. Anagogice: in Sarra pars illa supne ciuitatis q̄ designaꝛ in vicis israel: in Rebeccha pars illa que designatur in suburbanis: in Rachele ipa ciuitas. Hec de quinqʒ intellectibus: Sarre: Rebecch: et Rachelis. Lya vero et due ancille in alijs accipiēde sunt significationibus. Scdʒ typicā intelligentiā: distinguēda ē plebs: p. 14. et. 14. generatiōes: (hoc est:) ab Abraā vsqʒ ad Dauid: et a Dauid: vsqʒ ad trāsmigrationē babylonis: et a trāsmigratiōe babylonis vsqʒ ad Xpʒ. In prima distinctione: significatū Sarre: in secūda Rebecche: in tertia Rachelis. Similr in secūdo et in tertio statu. Porro in q̄rta et quinta: et sexta specie: duplicanda sunt tpa scʒ pcordiā: siue tpa pmi status et tpa scdi: siue tēpora secundi et tempora tertij. Uerum lʒ tm̄ vt sciaꝛ: nō vt vbiqʒ pferatur: q: infirmi intellectus portare nō possunt. Sufficit āt de septē spēbus typice itelligētie: si qn̄ agēdū ē tn̄ inter fratres: assignare tres pmas: q̄ ptinent ad ppietatē triū psonarū et vltimā q̄ spectat ad vnitatē sbe. Igiꝛ in septima specie Sarra significat totā synagogā: non quo ad reprobos: sʒ quo ad electos. Rebeccha totā ecclesiā secūdi stat⁹. Rachel similiter ecclesiā tertij. Et hoc qdeʒ de mysterijs triū piarū mulierū: ipsarū. s. simul nō cuʒ alijs in significatione assumptis. In his āt que de quindecim gradibus in typo psalterij dctā sunt: illud sūmope notari opʒ q litera quā trinā esse diximus: nō est accipienda in numero intelligētiarū: q: lr̄a simplex res est et breuis. Intelligētie vero spirituales hn̄t se ad multa. Quapp trina ipa litera q̄ est fons intelligentiarū: et ita valēs quo ad hoc in singulis: queādmoduʒ et in tribus: singula. n. plene hʒ intelligētias ipsas: haud minus q̄ʒ tres simul: sm q non minus potest vna psona deitatis: q̄ʒ simul tres: segregāda est in significatione psalterij. Nec inequaliter videri debet: vt qndecim tm̄ psonas ad eā generalia mysteria ꝯsignāda: a cetera multitudine fideliū segregatas esse dicamus: siue in exordio primi status: siue in exordio secūdi: siue (quod futurū arbitramur:) in exordio tertij: qn̄ quidē ꝯstat: q et p illos q electi sunt in principio primi status populus israel sm carnē: et p istos q electi sunt in principio secundi ois populus christianus sm spūʒ dissemi/natus sit: et nihilominus p illos q vocandi sunt in exordio tertij: vocādus arbitramur ad fidē reliquias iudeorū et gētiū. Igitur trina lr̄a segregata a duodecim intelligentijs: in hoc tm̄modo questio manet: q corde decem sunt intelligentie duodecim. Sed sciendū est q sicut duo seniores additi sunt septuaginta: lʒ nō essent de numero eorū q ascenderunt in montem: et sicut Barnabas et Paulus supadditi sunt duodecim apostolis: et tamen non ptinent ad numerum duodecim: quos elegerat dominus a principio: ita due inferiores intelligētie: hystorice. s. et moralis: addite sunt ceteris intelligentijs: propter eos qui hereditatem capiunt salutis. His autem duabus se:

gregatis:ad inſtitutionez fidelium: cetere
omnes intelligentie decē ſunt:tres.ſ. ſupe
riores:quarū prima eſt tropologica:ſecūda
contemplatiua:tertia anagogica:ꝛ ſeptem
ſpecies intelligentie typice:de quibus ha-
ctenus tractatū eſt:ꝛ in ipſis ꝯſūmatum ē
ſpeciale myſterium:ꝛ tres quidez earū ſigni
ficate ſunt in tribus filiabus Job: ſeptem
vero:in ſeptē filijs:Unaqueqꝫ autem iſtaꝝ
ſicut ſupra oſtenſum eſt:habet quindecim
proportiones:Simul omnes centumquin
quaginta.Et in iſtis quidem decem oſten
Pſal. duntut magna opera dñi exquiſita in om/
nes voluntates eius.In illis autem duabꝰ
que ſupaddite ſunt:oñditur homini quid
agere debeat:ꝛ quid cauere. Sed ſi decem
intelligentie diſtinguunť a duabus: cū ita
ſit:duodecim intelligētie: quomodo ſunt
duodecim patriarche:ꝛ duodeciz apoſtoli:
nunquid nō duo patriarchaꝝ ꝛ duo apo/
ſtoloꝝ:nō pertinent ad myſteriuz decacor/
di pſalterij:ꝑtinent inq̄z ꝛ ipſi duo: ꝛ alti/
us aliquid pre decem ſignificant. Certe ꝛ
enim ſuperius dictum eſt:ꝙ aliqñ quinqꝫ
viri accipiendi ſint in myſterio trinitatis:
propter quinqꝫ modos relationis: ꝛ maxi
me vt principium oñdatur eſſe pater: prin
cipium filius:principiū ſpūs ſanctus. Qđ
ſi hoc teneri neceſſe eſt:minus q̄z quinde/
cim viri non ſufficerent ad ꝯſumationem
pſalterij. Si enim in Abraam deſignať pa/
ter:in Jſaac filius:in Jacob ſpūs ſanctus.
Et rurſum in Jſaac pater:in Jacob filius:
in Joſeph ſpūs ſanctus:rurſum in Jacob
pater:in Joſeph filius:in Effraiz ſpūs ſan
ctus:ſiue vt hic exigit cauſa concordie.In
Jacob pater:in iuda filius:in Joſeph ſpi/
ritus ſcūs:liquet ꝙ nō ſunt niſi decem q/
bus ſacrum cordaꝝ myſteriū oporteat ada
ptari.Quo circa ſi primū tenere volumus
ſegregandi ſunt a numero aliorꝫ.Leui: ꝛ
dan. Si ſecundum.Dan ꝛ Joſeph: Si ter
tium Judas ꝛ Joſeph.Qđ eniz leui ſegre
gandus ſit aliquando a numero duodeciz
nō eſt queſtio.Qđ autem aliquādo debeat
pretermitti dan:oſtendit manifeſte Joan/
nes in eo loco vbi ait.Audiui numerum ſi Apo
gnatorum ex omni tribu filiorū iſrael:vbi
cum veniretur ad cauſam:eo pretermiſſo
ſcriptus eſt Manaſſes.Ergo ꝛ in nouo te
ſtamento eodē modo accipiendū eſt aliqñ
myſteriuz trinitatis in Chriſto ieſu ꝛ duo
bus magnis apoſtolis:Petro.ſ. ꝛ Joāne:
quatenus in ipſo vero homine Chriſto ie
ſu:accipiamus ſimilitudinē patris.In Pe
tro ipſius filij:in Joanne ſpūs ſancti:in re
liquis autem decem apoſtolis:myſteriū de
cez cordarū.Uel certe vt in veteri teſtamē
to:aliqñ in Beniamin ſimilitudo filij.In
Joſeph ſpiritus ſancti.Ita in nouo:in Ja
cobo ſimilitudo filij:in Joāne ſpiritus ſan
cti:nimirū qꝛ ꝛ ibi decem emulati ſuut du
os:ꝛ hic ſimiliter decē idignati ſunt aliqñ
de duobus.Ut ergo Joſeph ꝛ beniamin fi
lij Rachelis ſegregati fuerunt quodāmo/
do a ſocietate alioꝝ ſꝫm quid: ꝛ ſicut Jaco
bus ꝛ Joannes(neſcio)quā priuatā gloriā
ſeorſum a ceteris poſtulaſſe a domino: viſi
ſunt:ita vt audientes decem indignarenť
de duobus:ita aliud eſt quod exigit ſimili/
tudo ipſa pſalterij:aliud quod pertinet ad
decem cordas.Si autem Jacobus ꝛ Joā/
nes,accipiendi ſunt hoc modo cū Chriſto
in ſimilitudinē pſalterij:decem vero reli/
qui diſcipuli in ſimilitudinem cordaꝝ ſꝫm
ꝙ tria ſunt genera doctoꝝ:decem vero in
telligentie ꝑtinentes ad decem cordas qs
non videat q̄z decēter ad ſimilitudinē dua
rū illaꝝ itelligētiaꝝ q̄ nō ꝑtinēt ad pſalteri
uz:electi ſunt duo nouiſſimi apl'i extra nu
merū illū ſolēnē.12.apl'orū.O vere altitu
do ſapie ꝛ ſciētie dei:q̄z icōprehēſibilia ſūt
iudicia eius:ꝛ inueſtigabiles vie eius. In
mari(inqt Dauid:)vie tue dñe ꝛ ſemite
tue in aqs multis ꝛ veſtigia tua nō cogno
ſcenť.Deduxiſti ſicut oues populū tuū in
manu Moyſi ꝛ Aarō.Sꝫ opꝫ nos ſꝫ ea q̄
dicta ſunt de qnqꝫ viris ꝛ trina aſſignatio
ne pſalterij:ꝑ more noſtro coaptare figu/
rā:vt adducta imagine ipa pſal.corā oclīs
carnis:ſpūales mētis oculi(extra poſito:)
vt ita dixeriz:)luto apianť ad intellectū.

Triplex figura seu immago psalterij dicte rei exemplu3.



¶ De centumquinquaginta proportionibus spiritualium intelligentiarum.

NOn fuit propositi nostri intrare per
tot angustias viarum dei: ⁊ assume-
re pennas velut aquile ad cōplenda ea oīa
que dicta sunt: quia ⁊ plura mihi occurre-
runt in via: que antea nesciebam. Non in-
q̄z ꝓpositi nostri fuit: vt hec de quindeciz
intelligentijs seriatim diceremus. Sed q̄r
clauem dauid quam hebet his qui apit: ⁊
nemo claudit: tetigimus vel ex parte visi
Apo. sumus aperto hostio intrasse in tabernacu
lum eius: ⁊ peruenisse vsq̄z ad loca thesau
rorum sapientie ⁊ scientie dei: ⁊ tū protulis-
se parum id quod afferre potuimus. Nūc
ergo referentes gratias ei qui electis ⁊ seip
sum libere largit̄ ⁊ sua: reuertamur ad nos
⁊ electa vna breui semita peragamus de re
liquo iter nostruz: maxime cū in alijs opu
sculis nostris: quibus intenti sumus: gran
dis nobis adhuc restat via. De nūero psal
moruz agere cepimus in hoc secūdo libro
simul ⁊ propter eum de quindecim gradi-
bus ⁊ decez cordis pro quoꝝ occasione: ad
cōtemplandaz perfectionē denarij: ⁊ quin
denarij numeri (innuente eo qui nos inui
tauit ad conuiuium suum) aduolare ꝑsum
ꝑsimus: ⁊ vidimus quid ad psalteriū: quid
ad decem cordas seu etiam ad quindecim
gradus pertineat: quemadmodum Iacob
cū duobus filijs ⁊ decez alijs patriarchis:
seu etiam homo Christus iesus cum duo-
bus discipulis ⁊ reliquis decem apostolis:
habeant in seipsis: huius plenitudinem sa-
cramenti: vt ipsi quoq̄z videantur esse qua
si quoddā spirituale psalterium ad vniuer
sa que diximus designāda: iuxta illud psal
Psal. miste. Surge gloria mea: surge psalteriū ⁊c.
Nunc considerare libet. Utrū centūquin-
quaginta proportiones que ꝑtinent sub in
tellectibus ꝓstis: s̄m numerum quīdeciz vi
rorum q dati sunt in exordijs duoꝝ testa-
mentoꝝ ad tā magnū mysteriū designādū
inter quos ⁊ homo Christus iesus: q nō de
spexit fieri omnia ad cōfundendā arrogā-
tiā ꝑsumatie nostre: ꝑtineant ad quindeci
gradus: ⁊ si ita est: que sit causa taz archani
tamq̄z venerandi mysterij. Q̄d autem ita
sit satis est ad modum digestū in suprascri
ptis. Si enim decem sunt intelligentie per
tinentes ad psalterium ⁊ vnaqueq̄z recipit
singulum per singulum ipsius de quo agi
tur testimonium: non possunt decem ipse
intelligentie non ostendere centūquinqua
ginta proportiones: quibus ⁊ quindeciz ꝑ
sone assumpte sunt i causa mysterij. Et. n.
si de tropologica agit̄: quindecim ꝓportio-
nes habere ꝯstat. Si de cōtemplatiua simi-
liter: ⁊ sic de ceteris. Ita tū vt magis tres
mulieres vxores patriarchaꝝ: q̄z ipsi assu
mantur ad completionem huius nume-
ri: vt videantur duodecim ⁊ duodeciz: ve
lud a matribus generari. Uerbi gr̄a. Tro-
pologica intelligentia h̄z quindecim pro-
portiones: harum tres que constant in lite
ra vtriusq̄z testamēti: ⁊ mysterijs ecclesie:
signantur in Sarra: Rebeccha: ⁊ Rache
le. Duodeciz vero intelligentie intellectus
spiritualis in duodeciz filijs. Et nota q̄ li
tera q̄si muliebris res esse videt̄: q̄r ifirma:
spūales vero intellectus viridē magis req
rūt aiūz: ⁊ fidei integritate robustū. Causa
vero mysterij: illa est qua nūerus iste q ex
tribus ꝯstat iubileis: q̄daz occultissima dei
arte: pene vniuersa cōplectit̄. Quo circa si
plenitudinē cause ꝑ dono oīpotentis dei:
assignare ꝯtendimus: facere id neq̄q̄z pos-
sumus: si causaꝝ diuersitas dat̄ obliuioni.
Q̄d. n. psalteriū h̄z decē cordas: illud cā ē
q̄d due. 12. intelligētie: neq̄q̄z ꝑtinent ad
gaudiū psalmoꝝ: s̄z magis: ad penitētie lu-
ctū q̄ ꝓponēda est neophitis: ⁊ nuꝑ de va
nitate seculi ꝯuersis: Q̄d āt. 15. sunt gra-
dus quoꝝ ꝓpria cātica h̄ntur: (vt iā dixi-
mus:) in libro psalmoꝝ: ⁊ q̄ h̄z eundez gra
duū numerū. 15. noiatos viros accepim⁹
ad sacrū misteriū intimāduz: illud cause ē:
q̄ vnaqueq̄z res cui iminet hoc mysteriū:
ita vsq̄z ad quindenariū numerū pōt in iā
dictis intellectibus ꝓpagari: vt vltra eū-
dem terminum non ꝓcedat. Uerbi gratia.
Moyses ⁊ Aaron eduxerunt filios Israel

de terra egypti. Secūdū ɔcordiā regrunt
duos in principio secūdi status: ⁊ duos in
principio tertij. In pricipio secūdi status:
Paulū ⁊ Barnabā q p̄cesserūt fideles p̄/
dicādo: vt oñderēt eis viā q̄ relicta sinago
ga: intrarēt ad deserta gētiliū. In principio
tertij status cognoscet in tpe suo. Ecce ha
bemus tres gradus hystorice Moyses: ⁊
Aarō significāt aliquos viros fideles q cō
Psal. uenūt in vnū: ⁊ dāt opaz liberare inopē d̄
manu fortioris eius e. ⁊. pa. adi. eū. Mora/
liter aarō significat bñ opantē. Moyses vi
rū morigeratū orōni. instātē: q q̄ñ duo fres
boni dū bñ ɔueniūt sibi i actione ⁊ orōne li
berāt affectiones animi a ptāte vitiorū ⁊
amouēt illas a carnalib⁹ desiderijs q̄ mili/
tāt aduersus aiaz: ⁊ p aspaz viā q̄ ducit ad
vitā: pducūt illas ad trāqlitatē mētis. Tro
pologice Moyses significat doctorē spūa/
lē: Aarō virū scolasticū hñtez linguā erudi
tā. Qui duo dū sibi ɔueniūt in vinculo pa
cis: vt qd̄ vnus intelligit: alter loquat: eri/
piūt spūales intellectus: ⁊ eos qbus datuz
ē posse capere a ptāte heresiū: ⁊ p multos
scribēdi labores pducūt illos ad notitiā ve
ritatis. Cōtēplatiue Moyses ⁊ Aarō signi
ficāt duos aliquos spūales viros degētes i
solitudine: quales fuerūt Helyas ⁊ Helyse
us: quoꝝ vnū amor dei rapiebat ad astra:
alteꝝ amor pximi cōpellebat p̄esse multitu
dini filioꝝ pphetaꝝ. Quasi. n. vita Moy
si ptinere visa ē ad amorē dei: vita Aarō ad
amorē pximi: qꝛ alter eoꝝ intēdebat ad di
uina: alter ad humana. Porro hec duo da
ta liberāt spūales viros israel gerētes i va/
sculis cordiū virtutes spūales: a seruitute
egyptioꝝ: vt non p adulationes ⁊ fauores
humanos pereāt inter homines seculares
sed potius trahant in solitudines mona/
sterioꝝ: vt ibi exerceant virtutes suas: vbi
solus amor dei ⁊ religiosoꝝ fratrū charitas
ē in causa: sine qua (teste apl̄o) ociosa sunt i
oi hñte quecunqꝫ alia sint dona spūs sctī.
Scientes qm̄ qui sic pugnant cōtra vitia
cito ɔsequunt premium pacis. Et notādū
q in morali itellectu agit de pugna corpo
ralium vitiorū. In tropologica de pugna
heresum. In contemplatiua: de pugna spi
ritualium impugnationum diaboli. Et il
la quidem pugna que pertinet ad moralez
designata est in transitu maris rubri: illa
que pertinet ad tropologicum in tempta/
tione deserti: que autem ad contemplati/
uum designātur in acerrimis bellis Phy/
listinorum. Secundum anagogen Aaron
q interpretatur mons fortitudinis: signi/
ficat filium: Moyses spiritum sanctum:
filij israel qui erant in egypro significant fi
lios spiritus sancti: qui sunt in hoc mūdo
⁊ affliguntur ab his qui nati sunt sm̄ car/
nem: liberant autem eos ab egyptijs: ⁊ p
aspera heremi ducunt ad terraz promissio
nis: quia per mortem ⁊ ignem purgatori/
um perducunt ad requiez. Hec de quinqꝫ
intellectibus. Quid de septem?

De septem intellectibus spiritualibus.

Prima species

In p̄ma specie typici itellectus moy
ses significat prophetas: Aarō sacer
dotes. Egyptus multitudinem carnaliuz
iudeorum qui zelabant legem sm̄ literam:
⁊ sacrificia que se dominus detestari fatet.
Filij israel viros spirituales quales erant il
li qui morabantur in Bethel ⁊ Jerico: q
quidē ad exempla ⁊ admonitionē Helye
⁊ Helysei discedentes a consortio carnalis
synagoge aspirabāt totis viribus ad socie/
tatē iustoꝝ. In secūda specie Aarō signifi/ Secunda species
cat sacerdotes ecclesie: Moyses doctores:
filij israel q ad vocē Moysi ⁊ Aarō reliq̄/
rūt egyptū: ⁊ itrauerūt in desertū: designāt
illos pios xp̄ianos q relicta voluptate car
nis: ɔferūt se ad ɔsortiū canonicoꝝ regula
riū: qbus est votū viuere in castitate ⁊ ab/
stinere se a carnalibus ɔcupiscētijs q̄ mili/
tāt aduersus aiaz. In tertia specie moyses Tertia species
significat viros ɔtēplatores: Aarō quosdā
spirituales abbates ptinētes quidē ad ter
tiū statū: sed nō exptes a labore secundi. i.
illos ɔtemplatores ⁊ abbates qui sunt vel
erūt velut in itenere intrandi in tertium

ſtatū:ſicut erāt apl̄i in introitu ſcd̄i. Filij āt
iſrael ꝙ tranſeūt in deſertū:ſunt illi fideles
ꝙ ꝓuocati monitis ⁊ exēplis ſpiritualium
patrū:relicta vanitate ſeculi igrediunt̄ mo
naſteria. Relique tres ſpecies fiūt ꝑ coadu
nationem:ſicut ſupra diximus cū ageretur
Septi. ſpecies de Ancilla ⁊ Libera:ita vt in Aaron acci/
piant̄ priores:in Moyſe iuniores. In ſepti
ma ſpecie Aaron ſignificat pōtifices iudeo
rū:epiſcopos ⁊ abbates primi ⁊ ſcd̄i ſtatꝰ.
Moyſes prophetas ⁊ doctores ⁊ ꝯtempla
tores ſimil̄r primi ⁊ ſcd̄i ſtatus. Filij iſrael ꝙ
relicta egypto trāſeūt ꝑ deſertū ituri i ter
rā ꝓmiſſionis:deſignant oēs electos vtri/
uſqꝫ ſtatus qui ꝑ ſucceſſionē itraturi ſunt
in illā parteꝫ que erit in tertio ſtatu:vt ha/
beant plenarie qđ in primo ⁊ in ſcđo ſtatu
aliqui guſtauerūt ſm̄ partē. Verū hoc nos
dicere coegit ꝑfectio quindenarij numeri:
vt ſciremus que cauſa ſit:vt ex tribus ma/
gnis patriarchis duodeciꝫ viros: ⁊ ex eis
oē ſemen iſrael: is ꝙ fecit oīa ſm̄ ꝯſiliū vo/
luntatis ſue:ac ſi ex ꝗbuſdā fontibus deri/
uare voluerit:ita vt ſm̄ ꝙ duodeciꝫ fuere
patriarche:ita ſint nihilominus ⁊ duode/
cim tribus. Qui.n.poſſet numerare multi
tudinē filioꝝ iſrael:poſſet dinumerare ver
ba que de taꝫ multiplicibus rebus:ſub qua
libet duodecim intelligentiaꝝ:ꝓcedūt di/
Psal. cēte de hoc ipſo Dauid. Magnus dn̄s no
ſter ⁊ magna virtus eius ⁊ ſapientie eius
nō eſt numerus. At ne qs putet non ēe ge
nerale qđ dicimus de intelligētijs iſtis: ali
ud quoqꝫ ꝓducemus exemplū. Precepit
deus filijs iſrael ſeruare ſabbatuꝫ ſingulis
hebdomadis:ſꝫ quē ritū:etiā ſeptimū mē
ſeꝫ ⁊ ſeptimū annū cuſtodiri precepit. Ar/
bitror auteꝫ ꝙ idcirco regem ſabbati i mē
ſe ⁊ anno ſeptimo obſeruādū mādauit: qꝛ
hoc cerimoniale mandatū ſm̄ ſuꝑficiem li
tere:nec ſecūdus nec tertiꝰ recepit ſtatus:
nimirū qꝛ nō illa ꝑtinēt ad ꝯcordiā:que in
iūcta fuerūt filijs iſrael:ſꝫ illa que facta ſūt
a dn̄o in tꝑibus ſuis:qꝫuis ⁊ i populo xp̄ia
no reputent̄ in ſabbata dies feſti: ⁊ in ordi
ne monaſticho:hore ꝗbus vacāt monachi
lectioni. Igit̄ trinitas litere:vel eo vel iſto
modo accipiat̄. Verumtn̄ ſm̄ ꝯcordiā:ſab
batum habuerūt filij iſrael:cū intrarēt ter
raꝫ ꝓmiſſionis. Sabbatū habuerūt xp̄iani
cū data fuit pax eccleſie:in diebus ſancti io
annis euangeliſte. Sabbatū habituri ſunt
adhuc fideles:cū ꝯſumato labore ꝑdicatio
nis ſue:dabit̄ eis pax a laboribus ſuis. Sa/
ne ſm̄ hyſtoricā intelligentiā:diem mēſeꝫ
vel annū ſeptimū ſeruare:ē aliqn̄ feriari ab
actionibus mūdi:vt ſalteꝫ in diebus feſtis
vacent ꝙ dicunt̄ xp̄iani:pſalmis ⁊ medita
tionibus diuinis. Secundo moralē intelle
ctū:ille optime ſeruat ſabbatū ꝙ relicta va/
nitate ſeculi ꝯuertit ſe penitus ad ſeruitiū
dei. Porro ſm̄ tropologicā ſabbatū ſerua/
re eſt ceſſare ab obſeruatione legis ſm̄ lite
rā: ⁊ ſeruare legeꝫ:ſm̄ ſpiritū:vbi enim ſpi
ritus dei ibi libertas. Cōtemplatiue auteꝫ
ſabbatizare eſt de ꝑfectione vite laborioſe:
tranſire ad vitā ocioſam. Anagogice vero
ille ſabbatizat ꝙ ſolutus mole carnis rege
ſcit in pace. Hec de quinqꝫ itelligētijs. In
prima ſpecie intelligentie typice: ſabbatuꝫ
habuerūt filij iſrael:qn̄ abolita ſeruitute le
gis:acceperūt ſpiritū adoptionis. In ſecū
da ſpecie ſabbatizabūt xp̄iani cū ꝯſumato
labore huius ſecūdi ſtatus quē ſuſtinēt ele
cti ꝑꝑ verbū crucis: rebelles quoqꝫ iudei
ꝯuertent̄ ad deū. In ſabbatū habebunt hi
ꝙ in fine ſeculi ꝯuertent̄ ad deū: cū ꝯſuma
tis vniuerſis ꝑſecutionibus ſathane:dabit̄
pax in toto orbe terraꝝ. Puto āt ꝙ ꝑꝑ ea
erit in ſexto tꝑe duplex tribulatio: ⁊ reges
poſt ꝑmā: ⁊ reges poſt ſecūdā: vt q̄ſi duo
gomor colligant̄ i ſexto die ad ꝯſumationē
myſterioꝝ:ne iteꝝ laborare cogerēt in ſab
bato. Erit ergo ſecūdū ſabbatū poſt ſextaꝫ
tribulationeꝫ:que fiet ꝑ gentes infideles i
tꝑe ſexto. Tertiū poſt aliā tribulationē que
ſequet̄ ſub eodē tꝑe ſexto: ⁊ durabit (vt pu
tat̄:) in ſexſenis menſibus aut ſeptenis. De
quo vꝫ tertio ſabbato:videt̄ dicere ſcriptu
ra. Erit menſis ex mēſe ⁊ ſabbatum ex ſab/
bato. Hāc poſterius tribulationis ſenariā:
(vt ita dixerim) fatigationem deſignauit la

Gen. hor ille iacob: qñ post septem et septem annos seruitutis sue: nato sibi Joseph: decreuit reuerti ad patriã suã: et tñ renouato pacto: seruiuit rursum pro gregibus annis sex. Sed et templũ dñi prius edificatũ a Salomone et destructũ a rege Babylonie: ceperunt quidem reedificare secũdo filij transmigrationis: et paulopost desiterunt: deinde accepta licentia edificandi in sex continuis annis consumationem accepit. Quocirca sicut puto: quẽadmodũ prius status post longum laborem meruit habere breue sabbatum: et secundus post longum similiter laborem nihilominus breue sabbatum habiturus est: ita ediuerso tertius status: breuis quidem temporis et si non breuis laboris: transitum habiturus est: sabbatum autem integrũ et pfectum. Et de his pro loco satis dictũ. In quarta autez specie typice intelligentie: accipiendi sunt simul greci cũ his qui crediderũt ex circuncisione: quia et ipsi acceperant legem qñ Christus venit in mundũ: a quibus eos sabbatizare iubet Paulus in epistola sua que intitulatur ad galathas. In quinta specie accipiendi sunt latini cũ eis qui crediderũt ex circũcisiõe tanq̃ filij cũ patribus suis. Secũdũ q̃ et Sarra significat simul vtrunq̃: vnã.s. iustorũ ecclesiã a tpe ipsius Sarre: vsq̃ ad finem secũdi status in quo et accelerat partus eius. Siquidem conceptus eius in aduẽtu dñi: partus: vel in tpe vel circa tempora antichristi. Erit autem et illi sabbatum post tribulationem quam facture sunt gentes infideles: qñ et dñiũ babilonis dissipabitur et erit dissipatum in eternum. In sexta specie iungendus est populus tertij status: cũ populo secũdi: vtpote qui sub vno nouo testamento simul dimicant: licet ille vltimus velut in vna hora: vt vnũ accipiat premiũ retributionis eterne. Et sm hoc illud tẽpus accipiendũ est sabbatũ: quod tertiũ diximus a duobus. In septima specie habiturus est sabbatum generale populus dei: respectu sex etatũ mundi: et vtiq̃ illud sabbatũ de quo dicit apostolus. Relinquitur sabbatismus populo dei. Et si bñ reminiscimur. 15. modis assignatũ est mysterium sabbatorũ: q̃tenus p tria siue p quatuor exẽpla que data sunt a nobis: discat lector aperta ianua intrare in tabernaculũ dei sui: et tã gratanter q̃ gratis haurire in gaudio de fontibus saluatoris: dicente dño Samaritane. Qui bibit de aqua hac: sitiet iterũ: Qui autez biberit de aqua quã ego dabo ei: fiet in eo fons aque salientis in vitã eternã. Ut aũt repetamus pposita: quõ ex tribus patriarchis orti sunt duodecim filijs israel: ita ex trina concordia litere oriunt duodecim spirituales intellectus. Et qũo ex duodecim filijs israel pcesserũt duodecim tribus quarũ multitudo sicut arena maris: ita ex duodecim intelligentijs innumere expositiones oriunt: adeo vt prius mũdus deficiat: q̃ possit mortalis homo tante plenitudinis exhaurire pfundũ. Uerũ qr sm q̃ decem sunt corde psalterij: decẽ sunt intelligentie: qbus cõprehendimus plenitudinẽ quandã operũ et donorũ dei: pp ea vnaqueq̃ istarũ vsq̃ ad quindenariũ numerũ: propagat: ita vt simul oẽs res vel modi de quibus agit sint. 150. qr et si verba litere mutant: idẽ tñ numerus in his que designata sunt: manet. Neq̃ enim plures sunt aut pauciores species: de quibus agit in tropologica intelligentia q̃. 15. aut plures virtutes de qbus agitur incõtemplatiua q̃. 15 et sic de ceteris octo. Quod si decem sunt ipse intelligẽtie: et vna queq̃ habet quindecim proportiones: liquet q̃ et decies quindecim et quindecies decem: pportiones sunt: ac per hoc decem corde: et quindecim gradus: et psalmi numero. 150. Ut autẽ agamus aliquid de via huius exilij sm terminum quindecim graduũ et numerũ decem cordarum et. 150. psalmorũ: libet psiderare generationes a principio seculi vsq̃ in finez: vt sciamus illud qd ait psalmista. Magnus dñs et magna virtus eius et sapie eius non est numerus.

Psal.

Psal.

¶ Quod sz mysteriũ psalterij dinumerãde et assignande sunt generationes seculorũ.

SI enim numeramus p ordiné gene/
rationes seculoꝝ incipientes ab adā
qui primus oium parens fuit in singulis
pene decadum generationū inuenit prin/
cipiū: ⁊ vbiq; manifestū ⁊ lucidū sacre my
steriū trinitatis. Qꝛ vero non sunt plures
trinitates sed vna: nō oportebat singulum
gradum habere tredecim personas: vt qua
si in tribus primis assignaretur mysteriuz
trinitatis: in decem autem sequentibus: de
cez pfectiones sm ꝙ tria sunt cornua psal
terij ⁊ decem corde: sed in vno tm̄ gradu
supersunt tres in quibus assigneꝛ principa
liter mysteriū trinitatis: ⁊ oñdatur qꝛ tres
sunt tm̄ q operanꝛ simul oīa in oibus. Pa
ter: verbū: ⁊ spūs scūs. Et q sunt illi? Abra
am: Isaac: ⁊ Jacob. Lz enim Adā peniten
tiā verā egisse credaꝛ de reatu suo. Lz Noe
deus ipse iustū fuisse testeꝛ: nusq̄z tñ legiꝛ:
dixisse deus. Ego sum deus Adā. Ego suz
deus Noe: sed ego sum deus Abraam ⁊ de/
us Isaac ⁊ deus Jacob. Verū ⁊ si tres ipsi
supsunt tm̄: qꝛ tñ nō possunt prescribi sin/
gulis decadis: vt ita iueniaꝛ i singulis gra
dibus: quomodo deus vbiq; est: oportebat
in alijs psonis id ipsum qḋ in Abraā ⁊ Isa
ac ⁊ Jacob in singulis gradibus apparere
vt in oibus presto sit mysteriū salutis no/
stre: nequis putet sic manere deū i vna ali
qua priuata mansione iustoꝝ: vt nō possint
frui alij pñtia visionis illius. Igiꝛ ⁊ si in il/
lis tribus manifestius q̄z in ceteris sacrum
mysterium ptineꝛ: nihilhominus tñ ptine
tur in singulis gradibus: quemadmodum
⁊ in tertio: cui ipsi presunt: ⁊ in oibus vni
formis psonaꝝ numeꝝ numerꝰ ad supple/
mentū misterij reperiꝛ. Miro autem mo/
do actum est: vt tres persone prime subse/
quentis decadis: finis esset decadis pcedé
tis: sm ꝙ Zacharias sacerdos: ⁊ Joannes
baptista: ⁊ homo Christus iesus medij fue
runt inter vtrunq; testamentū: ita vt sub
eis ꝯsumareꝛ tempus legis ⁊ inciperet gra
tie. Unde ⁊ lapis angularis dictus ē Chri
stus: qꝛ sic obseruari in se voluit apparenti
bus precepta legis: vt tñ ipse per seipsum
colligeret aliquot discipulos: qbus insun/
deret gratie liberttaté: mittens illos p vni
uersum mundū predicare oibus gentibus
⁊ baptizare illas in nomine patris ⁊ filij ⁊
spūs sci. Ita āt tres psone ipse que supsunt
a numero decadaꝝ: ⁊ segregate esse viden
tur a ceteris in mysterium trinitatis exti/
mande sunt. quasi si in oibus gradibus i/
ueniri queant: ⁊ tñ a nullo teneri possint:
quatenus cuz agimus de primo gradu tm̄
in principio esse puteñ ⁊ nō in fine: ⁊ cuz
agimus de secūdo similiter. Verbi gratia
ab Adaz vsq; ad Arphasath q fuit nepos
Noe: sunt duodecim generationes. In ha
rū āt principio ⁊ in fine: habeꝛ mysteriū tri
nitatis. Cū tñ agiꝛ de isto gradu nō ē que/
rendū ipsuz mysteriū in fine earūdé gene
rationū: sz in principio. Diximus āt ꝙ vl/
time tres generationes accipiēde sunt pro
fine ⁊ p principio: sicut homo Christus ie
sus: ioānes baptista ⁊ Zacharias pater eiꝰ.
Qua pp cū transimus ad secūdū gradū nō
ē incipiēdū a filio Arphasath sz a tertia añ
se generatione: hoc est a Noe auo suo. Siq
dē a Noe vsq; ad iacob. 13. generationes
fuere. Tot. n. necessarie erat ad ꝯsumationé
mysterij. Qḋ āt ab adā vsq; ad arphasath
nō sunt. 13. generationes: sz. 12. ideo scūz
ē: qꝛ Abel p quo posuit deus aliud semen
eue: a quo processerūt filij dei: vice vniꝰ ge
nerationis accipiēdus ē. Scūz ē āt hoc cau
sa magni mysterij ptinētis ad ré: de qua p
ut deus donauerit in sequēti dicemus: Si
āt tres generationes vltie in singulos gra/
dibus iterāde sunt: liquet ꝙ decé tm̄ sunt
generationes: que determināt singulū gra
dū: tres āt adduñ de sequēti ad cōplendū
sacrū mysteriū: ⁊ rursuz repetūꝛ eedé tres
scribēde pme i gradu suo: vt pme sicut iaz
dixi ⁊ vltie esse videanꝛ: nimirū qꝛ ⁊ deus
ipse dicit: Ego sum. A. ⁊ ω. pricipiū ⁊ finis.
Si. n. assignamus in adā ⁊ duobus filiꝰ eiꝰ
mysteriū trinitatis: qḋ est simile psalterio Apoc.
decé cordaꝝ hñti in se cornua tria: tunc in
similitudine decem virtutū que significan
tur in decem cordis: accipiende sunt decez

subsequentes generationes:quaꝝ oiuz no
mina in sequēti scribemus. Igit in primo
gradu accipiēdus ē Adā cū Abel ꝛ Seth
in mysteriū trinitatis:ꝛ tūc Noe: Sem ꝛ
Arphasath accipiēdi sunt in similitudine
triū vltimaꝝ cordaꝝ:illaꝝ.s.triū cordaꝝ di
co que significant fidem:spem. Charitatez
quatenus ꝛ i hoc ipso similitudo ipsius tri
nitatis inesse ſm aliquid videaꝛ:qꝛ iste sūt
ille tres virtutes sine quibus deus trinitas
haberi nō potest. Porro i scōo gradu Noe
Sem ꝛ Japhet:gerūt mysteriū trinitatis.
Decem aūt generationes que sequuntur a
Sale filio Arphasat vsqꝫ ad iacob : gerunt
typum decē virtutū ꝛ sic de ceteris. Sed ꝛ
hic causa mysterij vite Arphasath positus
est:Japheth:qꝺ quare factū sit: apparebit
inferius cū agemus de tertio gradu: nimi
rū qꝛ ꝛ in tertio celo agnoscunꝛ mysteria.
His āt vice prefaciūcule:necessario preliba
tis:ad retexendam huiuscemodi telā gene
rationū:veniendū est:vt singula oñdi que
ant infra limites suos.

¶ Adā q fuit primus parens ꝛ radix hu
ius linee primitiuus genuit Abel quez oc
Gen. cidit Caym. ꝛ Seth de quo ait mater. Po
suit mihi deus aliud semē ꝑ Abel quem
occidit Cayz. Significat' āt Adā i hoc my
sterio:eū a quo ois paternitas:in celo ꝛ in
terra nominaꝛ. Iustus Abel q pro iustitia
sua occisus est a fratre ipso:passuz a fratre ꝑ
iustitia scriptū. Seth q datus est matri:vi
ce Abel:eū de quo ait filius tpe passionis
sue. Ego rogabo patrē ꝛ aliū paraclitū da
Joan. bit vobis. Ecce i his trib⁹ similitudo, psal
terij:noia aūt eoꝝ q id significāt qꝺ decem
corde:sunt ista. Primus Henos:secundus
Cayna:terti⁹ Malaleel:qrtus Jareth:qn
t⁹ Enoch:sext⁹ Mathusalē:septimus La
mech:octau⁹ Noe:nonus Sem:decimus
Arphasat. Hec in primo gradu:in secūdo
autem sic. Noe vir iustus q fuit pater oiuz
succedentiū populoꝝ:oēs.n.q nō fuerūt fi
lij eius mortui sunt i diluuio:excepta vxo
re sua:ꝛ vxoribus filioꝝ eius:significat de
um patrē q fecit ꝛ regit fabricā totius mū
di. Sez vero de cuius semine natus ē chri
stus ſm carnem ꝛ populus iudeoꝝ:signi
ficat ipsuz xp̄z q ē pater xp̄ianoꝝ. Japhet
in cuius semine effusa est gratia spiritus sci
ꝛ de quo electa est ecclesia que esset sponsa
xp̄i:significat spūz sanctū:qui apparuit in
specie colūbe:vt eius specialē similitudinē
habere oñdaꝛ ecclia:iuxta qꝺ in cāticis scri
ptū ē. Una ē colūba mea. Et bñdictū ē in Can.
bñdictione dilatet deus iaphet ꝛ habitet i
tabernaculis Sem:qꝛ spōse est ingredi do Gen.
mū viri ꝛ habitare in ea:ſm qꝺ ꝛ Rebec
cha de lōge veniens ad virū suū intrauit ꝛ
habitauit in tabernaculo Sarre. Ecce ꝛ in
his similitudo psalterij. Nomina aūt eorū
q id significāt qꝺ decez corde sunt ista. Pri
mus Salez:secūdus Heber:tertius Pha
leg:quartus Ragau:quintus Seruch:sex
tus Nachor:septius Thare:octau⁹ Abra
az:in tertio gradu Abraā:nonus isaac:deci
mus Jacob. Pater credētiū:significat de
uz patrē: Isaac filiū: Jacob spiritū scū. Hic
iā locus est vt nos absoluamus a ꝓmisso.
Cur i primo gradu Abel:q:fuit extra line
aa:significauit filiū. Seth vero frater ei⁹ q
manet in lineā:spiritū sanctū:i secūdo edi
uerso:Sem q manet in linea significat fili
um. Japhet q manet extra lineā q fuit fra
ter ipsius:Sem spiritū sctūz. In tertio isa
ac significat filiū:iacob fili⁹ eius spūz scūz:
ꝛ vterqꝫ manet in linea. O magnū myste
riū:in primo gradu oñdiꝛ qꝺ filius ꝛ spūs
scūs ꝓcedūt a patre:sed tñ solus is q signi
ficat spūz scūz:manet in linea:qꝛ tpe primi
status:filius manebat occultus ꝛ quotti
die in mysterio mactabaꝛ ꝛ nesciebaꝛ:d spi
ritu aūt scō:manifestius loquebanꝛ scriptu
re:maxime in ꝓphetis ꝛ oñdaꝛ manifeste
operari cū patre:ꝛ si carnalis ille populus
nō intelligeret que legebat: In scōo oñdiꝛ
illud idē.i.qꝺ vterqꝫ ꝓcedit a deo patre:sꝫ
tñ vterqꝫ manet:qꝛ ꝛ iesus agnitus est : in
hoc secūdo statu qꝺ sit filius dei ꝛ spūs san
ctus qꝺ procedebat a patre. Manet autem
hic in filio linea generationū:qꝛ in populo
latino ad quez missus est: Petrus q typū
tenuit

tenuit passi xp̄i: potius q̄ȝ in greco: ad quē iuit Joannes q significat spūȝ scūȝ: manet successio patriarchaꝝ: q̄tenus vnigenitus dei q tp̄e primi status non suscepit honorē ab illo poplo: susciperet ab alio i secūdo: dicente ipso. Neqȝ enim pater iudicat quenq̄ȝ: sed oē iudiciū dedit filio: vt oēs honorificent filiū sicut honorificant patrē. Porro ꝙ in tertio gradu Jacob q significat spiritu scūȝ: ꝓcessit ab Isaac significat id qd̄ greci negant ꝓcedere s. spūȝ scūȝ a filio ⁊ ⁊ dari ab eo sicuti ⁊ a patre ꝙ tn̄ hoc i tertio gradu potiusq̄ȝ in primo ⁊ secūdo designatū est. Q: vȝ in tertio statu seculi veritas sacramenti huius manifeste grecis ⁊ latinis: iudeis: ⁊ gentibus innotescet: ꝯfitentibus vna voce ac dicentibus esse iesum filium dei: ⁊ non minus ab ipso q̄ȝ a patre: ꝓcedere spiritū sanctum: dicente de eo ipso filio. Ille me clarificabit q: de meo accipiet: ⁊ annuntiabit vobis. Et alio loco. Si quis sitit veniat ad me ⁊ bibat ⁊c. Unde ⁊ ꝯgruēti mysterio ambo simul in linea manent: q: populi q modo sunt diuisi efficientur vnus populus ⁊ vna plebs: vt sint re vera genus electū: ⁊ gens sancta: ⁊ fit vnū ouile ⁊ vnus pastor. Non. n. sicut de Sem ⁊ Japhet: qd̄ ꝯsumatū ē i grecis ⁊ latinis: ꝓcedent due linee: sȝ vna erit gēs ⁊ vnus populus creatus ad laudē dei cognoscens optime deū suū a minimo vsqȝ ad maiorē. Uidet̄ āt s̄m hoc primus gradus ꝑtinere ad vicos: secūdus ad saburbana: tertius ad vrbē: maxime q: viri vrbani sapiētes sunt: ⁊ inter illos Paulus loquit̄ sapientiā. Et de his qdeȝ sic. Nos āt expediti a debito: redeamus ad iter ⁊ ea q̄ incepimus exeq̄mur. Abraā, sicut diximus: significat deum patrē: Isaac filiū: Jacob spiritū scūȝ. Noia vero eoꝝ q id significant: qd̄ decem corde sunt ista. Primus Judas: secundus Phares: tertius Esron: quartus Araȝ: quintus Aminadab: sextus Naason: septimus Salmon: octauus Booȝ: nonus Obeth: decimus Jesse. Hic quoqȝ ꝯsiderādū est aliqd s̄m ea que dicta sunt supius de spū scō: ne qs: (q: Seth ⁊ Japhet ⁊ Jacob non sunt de patribus suis:) extimet spūȝ scūȝ natum esse de patre ⁊ filio: quasi de patre ⁊ matre cū ediuerso magis spūs scūs: similitudineȝ mulieris in qbusdā locis scripturaꝝ demōstret̄ habere. Neqȝ ergo putaret̄ esse natus sicut ⁊ filius dei: mutata est ab hoc loco ⁊ in antea similitudo ipsius ⁊ translata in aliquā psonā spālem: que nec frater esset nec filius illius psone: que significat filiū: sȝ tm̄ ꝯtemporanea eius. Igit̄ in tertio gradu incipiendū est a Booȝ q fuit auus Jesse: proauus Dauid. Fuit āt iste Booȝ vir misericors ⁊ bonus q inter cetera opa misericordie nō despexit alienigenā mulierem que erat pauper ⁊ inops: accipere in vxorē: ꝓpꝫ qd̄ ⁊ deus benedixit illi dans ei filiū nomine Obeth: q fuit pater Jesse: auus Dauid de cuius semine natus est xp̄s. Significat āt Noemi que abijt peregrināti: imo aborta fame in terra Juda: partem sinagoge iudeoꝝ: que ꝓ eo ꝙ ꝓspera que ꝓmittebant prophete filijs israel: nō accedebāt iuxta literā famē patiebat̄ circa fidē: ⁊ quasi desperata ibat peregrinari in gentibus: ⁊ maxime in gente grecoꝝ: que a diebus alexādri dominata fuerat israelis sicut ⁊ aliaꝝ gentiū que erāt i pa t bus i l s. Duo filij Noemi designant duos populos in qbus diuisum fuerat regnū Dauid: iuda vȝ ⁊ israel: vel certe duas tribus que remāserant: qn̄ deceȝ translate sunt i assirios: iuda. s. ⁊ Beniamin. Mortui sunt āt ipsi ⁊ etiā pater eorū: q: tā sacerdotes q erāt de tribu leui: q̄ȝ ⁊ ipsi populi defecerūt in fide: eo ꝙ nec inter ipsas gentes cederent eis ꝓspera: sed semper aduersa. Neqȝ enim reputabant aliqd: ꝓsperitatem spūs sȝ carnis: nec inhiabant ad patriā celestem: sȝ ad terrenā quia qualis terrenus: tales ⁊ terreni. Remansit āt femina sola mortuis viris: q: deficientibus viris militaribus ⁊ q ꝯfortabāt eaȝ in dn̄o: circa ꝓsperitatē mundi: remāsit ipsa quasi femina vidua absqȝ aliq̄ spe: ⁊ decreuit vt reuerteret̄ ad terrā suam: (hoc est:) ad humilitatem antiquā: in qua vixerant

Joan.

Reg.

patres eius a principio non habentes hic
manentem hereditatem: sed futuram in/
quirentes. Adheserunt autem due mulie/
res vxores filiorum suorum qui obierant
Noemi: sed tamen vna reuersa est: eo q
non esset fortis in fide: quia ꝛ his qui trãs/
lati sunt in mediam: ꝛ his qui erãt in egy/
pto: terra in qua regnabant greci: adhese/
runt aliqui de gentibus: iudeis: vt serua/
rẽt legem vnius dei: sed tamen orientales
tanquam non habentes fundamentũ: abie
runt retro: de grecis autem post translatio
nem legis quam fecit transferri Ptolome/
us rex grecorum: multi firmiter adhese/
runt iudeis: ita vt i ecclesia primitiua: que
abhominabatur gentiles: multos grecorũ
fuisse constat a principio: quos proselitos
fuisse manifestum est: alioquin zelatores le
gis participare illos secum non parerẽtur:
Igitur Ruth moabitis: partem illã gẽti
liũ designat que adheserat iudeis in fide: ꝛ
facta erat vnus populus cũ iudeis: qñ xp̃s
venit in mũdũ. Unde ꝛ ꝯgrue aduersanti
Ruth sibi socrui ꝛ dicenti: vt reuerteret ad deos
suos: ꝛ ad populũ suũ: respõdit ꝛ ait. Deus
tuus: deus meus: populus tuus: populus
meus: q: semp iudei exosos habuerũt gen/
tiles: ꝛ eis volentibus seq eos verbis singu
laribus restiterũt dicentes. Nos sumus po
pulus dei q sumus de semine Abrae: sed tñ
gẽtiles p̃ualuerũt in fide ꝛ ꝯfugerũt multi
ab ipso principio ad culturã vnius dei: de
quoꝝ nũero fuit Raab mater hui⁹ Booz
ꝛ Ruth ista de qua ꝛ loquimur ꝛ alij mul/
ti. Nõ. n. pñt dicere iudei q de solis patriar
chis eoꝝ nasciturus esset xp̃s: cũ ꝯstet q ꝛ
Raab ꝛ ruth de gẽtibus fuerit: ꝛ tñ ex eis
natus est Dauid de cuius semine nascitur⁹
erat xp̃s: sicut ipsimet vna voce ꝯfitent no
biscũ. Unde bñ Obeth quasi duas matres
visus est habere i domo cõi: q: vnigenitus
dei filius quẽ designat Obeth sicut ex ver
bis istis loculent apparet: de iudeis ꝛ gẽti
Esa. bus natus est: Unde ꝛ p ꝓphetã di. Emit
te agnũ dñe: dñatorẽ terre de petra deserti
ad montẽ filie syon. Et bñ Obeth iste nõ
fuit filius noemi: sed quasi filius: Ruth aũt
nõ quasi filius: sz vere filius fuit: q: magis
xp̃s matrẽ extimauit ecclesiã que i fide par
turit mẽbra eius q̃z sinagogã iudeoꝝ de q̃
ƀm carnẽ natus est ipse: nimirũ q: nõ nati/
uitas spũs ꝑ carnis natiuitate repta est: sz
magis natiuitas carnis ꝑ natiuitate spũs i
figura p̃cessit. Cũ. n. diceret illi qdã. Ecce
mater tua ꝛ fratres tui foris querẽtes te: ip
se ꝓtin⁹ respõdit dicẽs. Que ẽ mater mea
ꝛ fratres mei? Et extendens inqt manum
in discipulos suos dixit. Ecce mater mea ꝛ
ꝛ fratres mei. Quicunq3. n. fecerit volunta
tẽ patris mei q in celis est: ipse mihi frater
ꝛ soror ꝛ mater est. Igit Booz dei patris:
Obeth vnigeniti dei filij: nati de virgine:
typũ gerit. Sane similitudo spũe sci q nec
genitor: nec genitus est: ꝛ magis spũalẽ co
pulã q̃z carnalẽ reqrit: ex isto articulo clare
re cepit: in quo nec i fratre: Obeth designa
tus est: sicut in fratre Abel ꝛ Sez: nec in fi/
lio ipsius: sicut in Jacob filio Isaac: sz ma/
gis in Samuele ꝓpheta q nepotez huius
Obeth iubente domino vnxit in regem: I. Reg.
vt significaretur in eo regule sacerdotium
quod gentium populo datum est: reproba
to superbo populo iudeorum: quod signifi
catum est in Saule. Fuit eniz Sophyn pa
ter Samuelis: i quo initiate sunt hystorie
regum: cõtemporaneus huius Obeth pa
tris Jesse. Samuel contemporaneus iesse:
q fuit pater Dauid. Lz ergo nõ fuerit Sa/
muel filius Booz sicut facit Seth filius
Adã: ꝛ Japhet fili⁹ Noe: nec fili⁹ Obeth
sicut Jacob filius Isaac: inconsimiliter tñ
generatione ƀm temporis cursum claruis/
se dignoscitur. Incipiebat enim ex hoc lo
co attenuari similitudo carnis: initiari ve/
ro similitudo spũs: lz vsq3 ad Christum cõ
certatio quedã fctã fuerit inter carnẽ ꝛ spi
ritum: quemadmodum inter domũ Sau
lis ꝛ domum Dauid: prophetis quidẽ san
ctis ad superiora tendentibus: carnali ve/
ro populi multitudine ad inferiora trahẽ/
te. Signat ergo Booz omnipotentem de/
um: Obeth vnigenitum dei filium: qui sic

est filius hominis vt tamen sit verus deus
de deo vero: Samuel autem spũz sciũz. No
mina autem eorum qui significãt id quod
decem corde sunt ista. Primus Dauid: se/
cundus Salamon: tertius Roboaz: quar/
tus Abias: quintus Assa: sextus Josaphat
septimus Joram: octauus Ochozias: no/
nus Johas: decimus Amasias. Hic sũt cõ/
plete ab Adam generationes quadraginta
due: in quaruz consumatione initiatuz est
testamentum nouum in prophetis: incipiẽ
tibus Osee ꝛ ꝛ Esaia: vnde ꝛ in firmari ce
pit omnino similitudo carnis: confortari aũt
similitudo spiritus: non solum quo ad spi/
ritum sanctum: verumetiam quo ad patrẽ
Nec pretereunduz silentio: cur a principio
cum adhuc viderentur homines esse car/
nales: voluerit assimilari aliquibus eorum
qui nati sunt de patriarchis ſm ipsam car/
nis naturam: qua caro procedit ex carne:
deinde processu temporis carnalem simili/
tudinem ammouere: spiritualez vero exhi
bere longe feliciorem q̃z carnis. Sed ꝛ pri
mo nos oportet ostendere quomodo pau/
latim defecerit: quod animale est: ꝛ successe
rit quod spirituale: vt cum hoc plene cla/
ruerit: etiam cur hoc elucescat? Quod vt
fieri possit relicto ordine narrationis: pre/
currendum est ad sequẽtia: Ab Obet vsq̃z
ad Ochoziam qui fuit auus Amasie: fuere
pariter generationes decem: non fuit autẽ
iste Ochozias qualis fuit Noe: qui fuit de
cimus ab Adam: aut qualis Abraam: qui
fuit decimus a Sem: aut qualis Booz qui
fuit decimus ab Isaac: quia illi viri iusti: iste
impius ꝛ peccator fuit. Non ergo fuit di/
gnus qui significaret deum patrem: sed ne
q̃z Johas filius eius qui significaret filiũ:
sed neq̃z Amasias qui significaret spiritum
sanctum. Propter quod ꝛ a Matheo pre
termissi sunt. Sed hoc quare? Num quia
illi merito suo consecuti sunt: isti culpa sua
honoris huius gratiam perdiderunt? Ab/
sit. Si hoc esset: immutari posse videretur
propositum sapientie dei. Sed qui iusto ꝛ
occulto iudicio suo: aliud quidem vas fa/
cit in honorem: aliud vero in contumeliã:
sustinuit haberi in genealogia patrum ali/
quos viros reprobos tempore quo ipso vo
luit: vt ostenderet quid differret inter car/
nem ꝛ spiritum: inter iustitiam que de ter/
ra est: ꝛ ad defectum venit: ꝛ eam que de
celo est ꝛ manet in eternum. Occisus est
ergo Ochozias in iniquitate sua: ꝛ claruit
Joiada summus pontifex: qui pro merito
iustitie sue in consortio regum Juda sepul
turaz accepit: Sed ꝛ filius eius Zacharias
nomine: cum esset ꝛ ipse iustus sicut Abel
ab impio rege Johas interfectus est: sicut
ꝛ vnigenit⁹ dei filius i cui⁹ i quoꝝ typo oc
cisi sunt. Hi viri i sti. Zacharias. s. ꝛ Abel:
his qui se querebant occidere in euãgelio
dicit. Ecce ego mitto ad vos prophetas ꝛ Mat.
sapientes ꝛ scribas: ꝛ ex eis flagellabitis in
sinagogis vestris: ꝛ persequimini de ciuita
te in ciuitatem vt veniat super vos om/
nis sanguis iustus qui effusus est super ter
ram a sanguine Abel iusti: vsq̃z ad sangui/
nem Zacharie filij Barachie quem occi/
distis inter templuz ꝛ altare. Justus itaq̃z
vir fore noscitur: Noe qui fuit decimus ab
Adam: iustus Abraam qui fuit vigesimus
ab Adam: misericors Booz qui fuit trige/
simus ab Adam: vt in nomine Trinitatis
que Deus est: initialis illa imago dei circa
finem tricenarij numeri triginta: scilicet
generationum in carnis propagine com/
pleretur. Ut autem statueretur vel ex par/
te iustitia que suo tempore reuelanda erat:
defecit ex aliqua sui parte in quarto gradu
iustitia que erat in propagine carnis: ꝛ ve/
luti temporalis claritas lune ad defectum
venit. Quid enim boni inuentum est in
Ochozia isto: q fuit quadragesimus a pri/
mo parente: nisi quia numerus quadrage/
simus: aut consumationem significat: aut
defectum? Non igitur absq̃z causa primus
ex regibus Juda interfectus est gladio: ef/
fuso super Jehu zelo Helisei prophete: ad
delendam domum Achab: q tamen zelus
Helysei: imo spiritus sancti: qui odit ea
que sunt carnis: ꝛ amat ea que sua sunt:

ſimo que multoꝝ ſalutis puenit(iuſto iudi
cio) vſqꝫ ad Ochoziaz iſtũ:q ꝛ pene in ſe/
mine deletus eſt:vt nõ glorieẗ oīs caro in
ꝯſpectu eius. Nõ igiẗ in hoc quarto gradu
Ochozias rex iniquus gerit imaginē patris:ſꝫ ioiada ſacerdos iuſtus:q fuit ꝯtẽpo
raneus eius:nec Johas Ochozie fili⁹ vni
geniti dei:ſꝫ Zacharias filius ipſius Joia/
de quē fecit martirē idē Johas:nimirũ qꝛ
his q ſꝫ carnem natus fuerat:pſecutus eſt
eũ q ſm ſpũꝫ. Nec Amaſias filius Johas
ſignificat ſpũꝫ ſcũꝫ:ſꝫ Helyſeus ꝓpheta: p
quē data ē occaſio vt occideret Ochozias
ꝛ Hyeu ꝛ filius eius vſqꝫ ad tertiā genera/
tionē:ꝓualerent regibus iuda. Nec miruꝫ
ſi zelus viri iuſti q ſignificat ſpũꝫ ſcũꝫ accē
ſus eſt ꝯtra eos q gloriabanẗ in carne dicē/
tes ſe habere patrē Dauid ꝛ nolentes imi/
tari opera eius ambulãtes ſm carnē ꝛ nõ
ſm ſpũꝫ:qꝛ ꝛ Paulus dicit. Caro ꝯcupi/
ſcit aduerſus ſpũꝫ:ſpũs ãt aduerſus carnē.
Pro eo enim ꝙ Hieu vtcunqꝫ vid batur
obtẽperare ꝓphete:ſignificãs eos q ꝯten/
dūt obedire ſpũi magis qꝫ carni:datũ ē vt
vinceret Reges impios ꝛ humiliaret eos
q ambulabãt ſm carnē:imo q ſignificant
eos q carnalem nobilitatē preferunt ſpiri/
tuali: ꝛ iuſtitiam terrenam illi iuſtitie que
de celo eſt. Quamuis.n. ꝓdelenda domo
Reg. Achab regis iſrael vnctus eſſet Hieu i pri
cipem ſup iſrael:ꝓpterea tñ cũ rege iſrael
punitus eſt pariter ꝛ rex iuda:qꝛ ꝛ ſi de do
mo achab egreſſa erat iniqtas:nihilomin⁹
tñ mediãte affinitate puenerat eo tpe vſqꝫ
ad reges iuda. Mortuo itaqꝫ rege impio:
iuſtus q erat verus rex eleuauit caput:ꝛ lꝫ
nõ poſſet ꝓualere in oībus:bona tñ quepo
tuit:docuit ꝛ oſtendit. Et notandũ ꝙ nul
lus de regibus Juda a Dauid vſqꝫ ad Jo
ſiã occiſus eſt gladio preterqꝫ tres iſti quos
pretermittit Mattheus:vt eadē cauſa my
ſterij:pretermiſſi intelligant in nouo:qua i
veteri teſtamẽto occiſi eſſe narranẗ. Igiẗ i
exordio quinti gradus amplius viſus eſt ꝓ
ualuiſſe ſpũs qꝫ i exordio quarti:qꝛ ibi Sa
muel abiectus ē a populo neqꝫ hic Hely/
ſeus propheta iudex iudicũ effectus eſt: ſꝫ
ꝛ ibi venerandũ myſteriũ trinitatis in vna
ſola pſona ſepatũ eſt a lege carnis:(hoc ē:)
in Samuele ꝓpheta:hic in duabus:hoc ē
in Joiada ꝛ in Helyſeo. Nõ eniꝫ Joiada
ſummus pontifex aut Helyſeus ꝓpheta d
linea fuerũt que ſꝫ carnis natiuitatē tã ſo/
lẽniter ſcripta eſt:ſed neqꝫ Zacharias. Sed
ꝙ vnus fuit filius Joiade:alius nequaqꝫ:
illa vtiqꝫ cauſa eſt:qua ſolũ filiũ natũ eſſe a
patre:ꝛ nõ ēt ſpũꝫ ſcũꝫ ꝯfitemur. Igiẗ ex
hoc loco infirmari cepit lex carnis:ꝛ quaſi
furtim reuelari lex ſpũs que omnino reue
lãda erat i tpibus ſuis. Et ſciẽdũ ꝙ ex hoc
loco vel circa iſtũ:trinũ qd ꝯſiderari opor
tet in linea generationũ:lꝫ ipſa linea nõ ſit
niſi vna. Aliter eniꝫ ꝯſiderãda eſt:ſm ꝙ p/
tinet ad vetus teſtamentũ:aliter ꝙ ex eo/
dē loco aut circa eundē locum initiatuꝫ ē
nouũ. Pro eo eniꝫ ꝙ in his oībus ſimili/
tudo illius ſumme trinitatis eſt in cauſa:
vt aliqd de illius pulchritudine:ſaltem per
aliquã ſimilitudinē predeſtinatũ ad vitam
quo ad electos mortale genus hominũ vi
dereẗ habere:videnẗ ex hoc loco vel circa
iſtũ locũ ꝓcedere ex eadē linea:ac ſi ex vno
ſtipite duo ſurculi hinc ꝛ inde:qbus excre
ſcentibus ꝛ ꝓficientibus:ſũmitas ipſius ſti
pitis ad finē puenit. Et qꝛ ꝑ impſectionē
quã habuit ille populus ſub priori teſtamē
to:ꝯtemniẗ claritas veterũ reſpectu nouo
rũ:videẗ preclara illa ſimilitudo trinitatis
que ptinet ad iocũdũ pſalteriũ:deſerere ip
ſaꝫ lineã:quo ad vetus teſtamentũ ꝛ tranſ
ferre ſe ad nouuꝫ:qḋ imutatio ipſa pſona/
rũ ꝛ linee aptiſſime docet. Igiẗ õmiſſa vna
via:duabus ſemitis eſt herendũ: vna que
videẗ ptinere ad filiũ:alia que ad ſpũꝫ ſcũꝫ.
Cauſa vero quare hoc in ope ꝯcordie inti
mata eſt. Ne aũt taceaẗ oino qꝛ ex hoc loco
initiatũ eſt nouũ teſtamentũ:ſub quo reue
lati ſunt manifeſte hoibus:filius ꝛ ſpũs ſan
ctus:ꝛ qꝛ nõ ita ſpũs ſcũs ꝓcedit a ſolo fi/
lio quẽadmodũ filius a ſolo patre:qꝛ ꝛ ipſe
quoqꝫ ſic a patre procedit:vt vtraqꝫ cauſa
myſterij pãderet hominibus in tempori/

bus suis ita voluit opera sua facere in sapi/
entia:ne in ipsis posset contemplari ege/
na creatura: quod de tante sublimitatis
maiestate tenere per piam fidem in secreta
rio animi videtur. Igitur ex hoc loco om/
misso quod videtur spectare ad vetus te/
stamentum: duabus vt ita dixerim semi/
tis appropinquandum est nouo: quinimo
nō duabus semitis ꝫ vna duobus modis:
vno quo ꝯsidereẜ: qđ v̄ deẜ ꝑtinere ad fili/
uꝫ: alio quo accēdiẜ qđ pertinet ad spirituꝫ
sanctū. Sed quid pertinere potest ad vnū
quod non pertineat ad alium: cuꝫ oīa sint
eis cōia? Puto ꝙ hec proprietas nō sit cō
sideranda in aliqua re: sed potius in imagi
ne rei: nimirum qꝛ in aliquibus ẜm qd in/
uenitur potius similitudo patris: in aliq/
bus filij: in aliqbus spiritus sancti. Et hec
regula generalis sit tibi lector. Ubicūqꝫ ali
quid ⁊ aliquid alicui personarum speciali/
ter dicitur attributum. Igitur ẜm primaꝫ
diffinitionem que pertinet ad spiritū san/
ctum: Joiada accipiendus est pro Ocho/
zia: Zacharias ꝑ Johas: Helyseus ꝑ Ama
sia. In his tribus similitudo psalterij ⁊ si/
militudo trinitatis. Nomina vero eorū q
significant id quod decem corde sunt ista.
Primus Ozias: secundus Johathan: ter/
tius Achaz: quartus Ezechias: quintus
Manasses: sextus Amō: septimus Josias:
octauus Joachim: nonus Jechonias: deci
mus Salatiel. In isto Salatiel defecerunt
reges iuda: ⁊ ceperunt esse principes pro
eis: sicut ⁊ in principio. Ut autem deficien
te regno carnis: regnum spiritus conforta/
retur: siquidem omnes reges vltimi: q ge/
niti sunt in trāsmigratione babylonis: pes
simi fuerunt in ꝯspectu domini: electi sunt
tres viri sancti in spiritu prophetie: Hye/
remias. s. qui fuit quasi pater: Ezechiel qui
fuit heres ꝓphetie ipsius: ⁊ Daniel cui re/
uelata sunt secreta celestia. Fuit inq̄ꝫ Hye
remias pater Ezechielis in prophetia non
in carne: qꝛ de prophetia Hyeremie qui ꝓ
phetando precesserat: pendere prophetia
Ezechielis verbis similibus visa est vterqꝫ
enim ꝓphetauit de ruina vrbis: vterqꝫ ma
la futura: alter quidem in Hyerusalem: al
ter in babylone populo nō credenti ꝫ con
tradicenti predixit. Sicut autem duo viro
rum qui apparuerunt Abrae: descenderūt
Sodomam vnus autem non descendit: ꝫ
remāsit in monte: ita solus Hyeremias nō
descendit in babylonem. Ezechiel vero ⁊
Daniel descenderunt in eam. Queris cau
sam? Mons ⁊ Hyerusalem significant re/
gnum celi. Sodoma ⁊ Babylon regnum
mundi. Scimus enim qꝛ pater nunq̄ꝫ legi
tur missus: ꝫ soli filius ⁊ spiritus sanctus.
Sed quo missi? nunquid ad filios babylo/
nis? Absit. Sed ad filios: ⁊ cum filijs Hye
rusaleꝫ: qui aliquādiu ⁊ vsqꝫ nunc sedēt lu Psal.
gentes ⁊ flentes super flumina babylonis.
Igitur Hyeremias patris: Ezechiel filij:
Daniel vir castissimus ⁊ honoratus: quem
reges quoqꝫ superbissimi venerati sunt: ty
pum gerit spiritus sancti: quod etiam elo/
quiorum aut reuelationum differentia cō
probare dignoscitur. Nēpe Hyeremie ser/
mo: pene absqꝫ ordine scriptus ē: ⁊ ob hoc
obscuritate nimia p̄ duobus alijs tenebre/
scit. Ezechielis sermo obscurus quidem: ꝫ
ex parte ⁊ recto ordine consumatus. Dani
el non solum ordinem seruat verumetiam
his que vidit: expositionem adiungit. Et
hec quidem ex maiori parte: lucida ⁊ per/
spicua sunt. Tempore nēpe illo quo multi/
pharie multisqꝫ modis locutus est deus ꝑ
tribus in prophetis eis qui seruierāt ei ti/
more seruili: eo ꝙ adhuc pro tempore ho/
mines essent ⁊ carnales: non est datum sci
re quid faceret dominus eorum. Tempore
autem sequenti cum vnigenitus dei filius
venit in munduꝫ: omnia que audiuit a pa
tre suo nota fecit amicis suis: lꝫ tamen sic
nota: vt nonnulla adhuc superessent de q
bus diceret. Multa habeo vobis dicere ꝫ
non potestis portare modo: cum autem ve Joan.
nerit ille spiritꝰ veritatis docebit vos om/
nem veritatem. Nequis in die pentheco/
stes dicat geneneraliter esse ista completa:
audiat post diem illum: disputanteꝫ adhuc

apostolum ac dicentem. Ex parte enim co
gnoscimus & ex parte pphetamus: cum au
tem venerit quod perfectum est: euacuabi
tur quod ex parte est. Opz ergo esse tem
pus in quo loquatur nobis apertius spi/
ritus sanctus: vt que hactenus vidimus i
enigmate: icipiamus videre facie ad facié.
Igitur Jeremias accipiédus est vice Joa/
chim: Ezechiel & Daniel q simul abierunt
in babyloné: vice Jeconie & Salatiel. No
mina vero eorum qui significant id quod
decem corde sunt ista: primus Zorobabel:
secundus Abiuth: tertius Eliachim: quar
tus Azor: quintus Sadoch: sextus Achiz:
septimus Eliuth: octau⁹ Eleazar: nonus
Mathan: decimus Jacob. Jste Jacob pa/
ter Joseph viri Marie fuit contemporane
us aut quasi contemporaneus senis Zacha
rie patris Joánis baptiste: sub quo inchoa
tum est regale sacerdotium in tribu Juda:
sm q ex voce paterna dictum est regi xpo
in libro psalmorum. Tu es sacerdos in eter
num sm ordinem Melchisedech. Nunc
Psal. autem mirari debet quis mutationem my
sterij: & in re consimili dissimilitudine in sa
cramenti: quia & hoc ipsum vt ita fieret di/
gna satis memoria exigebát mysteria. Qd
enim a principio cum adhuc viderent ho
mines sz tempus esse carnales: aliqbus eo
rum assimilari voluit: vel ideo id facere di/
gnatus est q nondum erant homines spi
rituales sicut ex eo tpe quo Xps venit in
mundū: q primus homo vt ait apostolus
de terra terrenus: & qualis terrenus tales &
terreni. Vñ & Joannes baptista quo nemo
maior inter natos mulierum in typo illi⁹
populi de seipso loquebat dicens. Qui de
terra é & de terra loquit: velut nobis ońde
ret affectū benignitatis sue: nō dedignatus
assimilari illis hominibus qui vel in pecca
to genuerunt: vel in peccato geniti sunt:
etiam in hoc ipso q taliter aut genuerunt
i peccato: aut de imūdo semine ɔcepti sūt:
qui inter cetera magnalia dei satis é admo
dum admirabile. Qd át processu tpis i ali
quibus bonis viris inter quos nō tam car
nis esset propagatio q̃z virtutis designari
voluit: ideo factū est nequis putaret vitam
coniugalem non modo equandā celibatui
verūetiam pferendam. Ut ergo per incre
menta tépoz quid sibi plus placeret: ońde
ret: paulatim amouédo imagines carnis:
spūales induxit: ac si iam in tpe illo aptis
vocibus loquerent. Quod natum é ex car
ne caro est: & quod natum est ex spiritu: spi
ritus est. Nec repente id factū est: vt mox
ońsis nouis: penitus vetera soluerent ne nō
meliora bonis qd verū é: sz oīno bona ma/
lis: qd falsuz est: substitui putarent. Neqz. n.
q psuasit dñs vitā castā: idcirco ɔiugia que
iceperūt ab adā ɔdénasse credédus é: nec
q dixit homini illi q q̃rebat vitā pfectaz.
Vēde oia & da paupibus: idcirco dānauit
eos q volūt possidere q̃ sua sunt: & maner
sibi. Sz plane pté Marie se potius diliger
demōstrauit cū dixit. Maria optimā ptez Luc.
elegit q̃ nō auferet ab ea. Et virginitaté po
tius q̃z ɔiugiū: cū sibi velut in téplū ppriū
matre virginē dedicauit. Uis. n. scire q
vnus istoz bonū é: alteruz melius? Discer
ne inter fructum ventris coniugate Elisa
beth & fructum vteri virginalis Marie: &
agnosces magnum bonum esse coniugiuz
& tamen distare a celibatu q̃ztum distat in/
ter carnem & spiritum: & haud minus q̃z
inter celum & terram. Uita quippe ista que
communis est hominibus & iumētis: vita
hominum est: illa non hominum: sed ange
lorum. Que pertinent ad vitam istam: no/
ta sunt omnibus & notoria: de illa audita
sunt secreta verba que non lz homini loq.
Non ergo quia secreta est vita hec: repro/
bata est illa: sed potius honorata quia virgi
nitas que procedit de coniugio: haud mi/
nus ornat vitam illam: q̃z florum pulchri/
tudo nudā faciez terre. Et hoc qñ? Profe/
cto in exordio veris: in vicinitate estatis.
Nō igit ɔténēda erat humilitas vite hui⁹:
sz q ppe erat tps beatū & felix eternitas se
culoz: ornāda erat facies ei⁹ virginitatis flo
re: vt bonū qd i se habere nō meruit: a seip
sa pcederet q suppleret. Sz d his alias nūc

redeūdū ē ad Oziā vt ẜ; id qđ spectat ad
similitudinē; filij:patrū lineā ꝓsequamur.
¶ Diximus ꝙ ab Ochozia duobus mo/
dis ꝯsiderāda erat linea generationū pp fi
liū ⁊ spūȝ scūȝ:⁊ ẜ; id qdē quod ptinet ad
spūȝ scūȝ:tres generationes ꝑme cōmutā/
de erāt ẜ; id qđ ptinet ad filiū:nec cōmutā
dē qdē:nec statuēde erāt ẜ; ab aliaꝝ nūero
Quintus gradus. secludēde. Et ẜ; hoc qntus gradus ichoā
dus ē ab Ozia. Iste ozias bonus fuit a pri
cipio:⁊ ipse ⁊ Ioathā filiꝰ eius. Manet āt
Ozias i radice noui testamēti ẜ; initiatio/
nē:sicut ⁊ Adā i radice ꝟoris. Unū ⁊ imagi/
nē patris gerit in hac parte Ozias:sicut ⁊
filius eius Ioathā gerebat domū eius ima
ginē filij q est rector ⁊ redēptor eccl'ie:Qđ
āt Ozias lepra pcussus ē :⁊ extra tēplū eie
ctus significat plagā cordis sacerdotum iu
deoꝝ:p̄ro qua expulsi sunt de domo ꝓpria:
⁊ manēt sequestrati vsq; ad diē obitus sui:
vsq;quo defitiat in eis illicitus zelus legis
vt moriant̄ in ea parte in qua male viuūt
in peccato suo. Interī; āt sacerdotes Chri
sti qui electi sunt de populo gentili:gerunt
vicem christi:regūt domū ecclesie disponē
tes oia ẜm deum: incipientes a Christo ⁊
a Petro principe apostoloꝝ. Manent āt
sic donec deficiat ille populus i ea dūtaxat
parte in qua viuit in lepra imunditie sue.
Deniq; eodem populo in tali conuersatio
ne accipiente finē: incipiet quodammodo
regnare Ioathan:quia regnū quod est sub
ter omne celum dabitur populo sanctoꝝ;
Dan. altissimi. Ut autem Adam peccator nō am
misit similitudinem seu patris seu filij: ni/
mirum:quia ad aliud se habet similitudo
paternitatis:ad aliud similitudo culpe. Ita
Ozias non in quo percussus ē lepra: signi
ficat deum patrem:sed in quo constitutus
est in eo loco linee:vbi initiatum est nouū
testamentum. Sane Esaias qui propheta
uit in diebus eoꝝ:⁊ etiam post dies eoꝝ:si
gnificat spiritū qui locutus est p ꝓphetas
tpe primi status:⁊ locutus est p apostolos
⁊ doctores in diebus secundi loquet̄ nichi
lominus in tertio. Sicut āt in primo gra/
du:accipiendus fuit Abel pro vna genera
tione vt semper fieret recapitulatio a deci/
ma generatione hoc ē a decima: a vigesi/
ma:a trigesima:a quadragesima:⁊ a qnqua
gesima:ita ⁊ hic vt cōcordia teneri queat.
Esaias ꝓpheta qui prophetare exorsus est
a diebus Ozie:p vna generatione accipiē
dus est. Manet enim vt iam dixi. Ozias
rex in radice noui testamenti:sicut in radi
ce veteris prothoplaustus Adā. Nomina
ergo viroꝝ q significant id quod decē cor
de sunt ista. Primus Achaz:secūdus Eze
chias:tertius Manasses:quartus Amos:
quintus Iosias:sextus Ioachi;: septimus
Iechonias:octauus Salatiel:nonus Zoro
babel:decimus Abiuth. Igit̄ Zorobabel se
motis illis tribus generationibus q̄ segre/
gāde sunt ab alijs ratione suprascripta: qn
quagesimus ē in nūero patrū:ẜm fidē hy/
storie:⁊ sub ipo aut circa ipsū; ꝯsumate sūt
hystorie veteris testamēti:⁊ sub ipso data ē
libertas poplo israel:vt ibi ondereť ꝯsuma
tus magnus iubileus:presertim cū ab Adā
vsq; ad Cyrū iueniāť ꝯsumati septuagena
rij ānoꝝ q̄si q̄dragintanouē. Fuit āt q̄dra/
gesimus nonus ille i quo egit terra sabba/
ta sua:ẜ; ꝓphetiā Hieremie ꝓphete. Quo
ꝯsumato ⁊ ichoato qnquagesimo:data ē li
bertas a Cyro poplo iudeoꝝ ascēdēdi de
babylone i hyerusalē:āno (vt putať) quo ꝑ
cussa ē babilō ⁊ deletū ipiu; chaldeoꝝ. Ibi
ergo finis ꝑmi magni iubilei:ibi cōpletū ē
qđ significāt ꝑmi qnq̄gesimi psalmi. Cre/
diť āt Salatiel cuiꝰ cognomine apellatus
ē iustus filius:vir bonus fuisse ac timēs de
u;:q̄ nūq̄; legimus viros iustos cognoia/
tos noie priu; suoꝝ:nisi quoq; tales fuerit:
q tātoꝝ viroꝝ prēs cognominari mereret̄
Inde ē ꝙ Ezechias ⁊ iosias nō filij eoꝝ q
genuerūt eos i ꝑmo gradu quos ꝯstat ipi/
os fuisse:ẜ; filij dauid appellati sť. Igit̄ Sa
latiel typū gerit dei pr̄is:q̄ Zorobabel ty
pū filij:nimiꝝ q̄ ⁊ ille domū dn̄i manufa/
ctā edificare studuit: ⁊ iste nō manufacta;
hucusq; edificare non cessat. Porro vice
Abiuth gerit typu; spūs sancti: Iosedech

sacerdos magnus qui simul cū Zorobabel
edificauit templum domino deo suo. No/
mina autem eoꝝ qui significāt id qđ decē
corde sunt ista. Primus Eliachim: secun/
dus Azor: tertius Sadoch: q̄rtus Achim:
quintus Eliud: sextus Eleazar: septimus
Mathan: octauus Jacob: nonus Joseph:
decimus Christus. Sane in hoc gradu q
fuit septimus a primo: Zacharias sacerdos
qui exultauit vt haberet heredem: deuz pa
trem designat. Joannes qui noluit esse pa/
ter: vnigenitum dei: ipse vero vnigenitus
dei filius homo Christus iesus: qui in ter/
ra nec patrem habuit nec filium ꝺm carnē
illius in trinitate persone typum tenet: q
nec filius nec pater est: spiritus vtiqȝ scti:
qui a patre filioqȝ procedit. Igitur i Chri
sto defecit ex toto linea carnis: in eo. s. gra/
du qui fuit septimus a primo: vbi ⁊ ꝙ pre
cesserat in figura ostensum est in veritate:
q̄zuis ⁊ post ipsius (ex virgine) natiuitatez
nō defuerit aut desit similitudo vsqȝ ad ex/
tremum iudiciuz. Finis est legis Christus
ad salutem omni credenti. Sed nobis iam
sufficere debet taliter hucusqȝ dinumeras/
se cordas: ⁊ vsqȝ ad septimuz gradū assigna
re psalterij sacramentum. Tempus est: vt
his omissis: cātare ⁊ psallere debeamus.
Durum est enim ⁊ laboriosum querere id
ipsum in nouo testamento per singulas de
cadas generationum: ⁊ si extimem non de
esse. Sufficit nobis scire ꝙ in quatuor de/
cadis generationum spiritualium: sub bre/
uioris satis temporis spatio consumandus
est cursus huius status secundi: ac si in sex
hebdomadis quadragenarij: ⁊ si in q̄dra/
ginta diebus. Que vȝ generationes comū
cte illis decem que inceperunt a Cyro: in
uenimus ꝺm penthecosten: ꝺȝ qnquagena
rium: ꝺm iubileum: in quo percutienda est
noua babylon: ⁊ mater ecclesia que est no
ua Hyerusalem ab eius tyrannide liberan
da. Nam sicut ibi percussa est vetus baby
lon: ita ⁊ hic percutiēda est noua: sicut scri
ptum est in libro Apocalypsis: vbi agitur
de ea in specie magne meretricis: in cuius
expositione omnes (pene) doctores concor
dare noscuntur. Quamuis diem ⁊ horaꝫ:
Non est tuum neqȝ meum. Queris tēpo/
ris vicinitatem? Scito ꝙ ab Abiuth filio
Zorobabel: sub quo vȝ Zorobabel percussa
fuit vetus babylon: complete sunt genera/
tiones quadragintanouem: ⁊ maior pars
quinquagesime que ⁊ presens est. Si autez
hec ipsa est generatio quinquagesima: Cō
sulto his qui manent in medio babylonis:
vt fugiant de medio eius. Sed ⁊ sicut in fi
ne quadraginta dierum celebratur memo
ria passionis Christi: ita in fine quadragin
ta generationum timendum est fidelibus a
facie arcus. Prima ⁊ enim tribulatio dele
bit imperium babylonis. Secūda castiga/
bit peccata delinquentis ecclesie. Exinde
quod restat temporis: velut a pascha vsqȝ
ad penthecosten: ac si in qnqȝ decadis spi/
ritualium generationum cōsumabit opus
dei. Et sic per quindecim gradus vel deca
das: intrabimus in sancta sanctorum. Siq
dem in centumquinquaginta psalmis con
tinetur psalterium: ⁊ in centūquinquagin
ta generationibus vniuersitas temporuꝫ:
(hoc est) ab Adam vsqȝ ad consumationeꝫ
seculi. Caue tamen ne longum annorū spa
tium tibi proponas in his extremis quin/
qȝ decadis generationum: nimirum qr ab
Adam vsqȝ ad Sem generationes decem
sunt: ⁊ a Sem vsqȝ ad Abraam decem: si/
militer generationes: ⁊ tamen numerus
annorum inter duas illas etates in tan/
tum dispar est: vt maior fuerit sola genera/
tio Noe q̄ȝ tota illa vna etas sub decez ge
nerationibus: a Sē filio Noe vsqȝ ad abra
am. Utrum ergo generationes iste future
dierum sint: an mensiuz: an annorū: ⁊ quot
annos fuit menses per singulas: scient illi:
qui ibi futuri sunt: nunc autem illud quod
de tribus generationibus quas numerum
decadarum excedere supra diximus: rema/
neat indiscussuz: scito esse magni mysterij:
vt ita tres ipse generationes excederēt nu
merū decadarū: nec aliud q̄ȝ illud quod i
centūquinquagintatribus piscibus pascha

Septimus gradus

lis ꝛ vltime piscationis Petri: designatuꝫ est enim supra singulos quinquagenarios presidet vnusquilibet trium: patens est ꝛ ꝑ sp̄cua causa rationis. Unus ē enim deus pater ad quem ptinet quinquagenarius primus. Unus est deus filius ad queꝫ ptinet quinquagenarius secūdus. Unus deus spiritus sanctus ad quē ptinet quinquagenarius tertius. Et qꝛ vnus est omnipotens deus q̄ presidet super omnia in tribus personis: pater ꝛ filius ꝛ spiritus vnus est: ꝛ Dei populus a principio vsqꝫ in finem: ꝛ vnus liber psalmoꝝ qui continet in seipso quinquagenarios tres. Qꝛ vero non vnū tm̄ sed plura psalteria decacorda Dauid ꝛ Salomon: ad ꝯfitendū domino fecisse scribūtur: liquet q̄ ſm numerum graduum decadumqꝫ psalmoꝝ quindecim psalteria decacorda sub vno psalmoꝝ l b.o accipienda sunt: vt vꝫ vnaqueqꝫ iustoꝝ mãsio psallat pariter in ordine suo: ſꝫ q̄ eas superius cum de celesti illa ciuitate memoriam faceremus: distinximus. Quinqꝫ ergo ptinēt ad primum statum: quinqꝫ ad secundū: qnqꝫ ad tertium. Et in minori diuisione euidentissima (vt iam dixi) trinitatis est similitudo. Si igiť volumus ꝛ possumus: optamus ꝛ pmittimur bñ psallere deo nostro: tunc nos sciamus exaudiri ab eo: tūc sciamus accepta fieri in ꝯspectu eius sacrificia laudū nostraꝝ: ſi eum laudamus sicuti est: si qua laus debeatur singulis psonis: ꝛ tribus cōiter intelligimus: hoc exhortabatur psalmista electos dei: qñ dicebat. Rex omnis terre deus est: psallite sapienter. O q̄ꝫ praue psallebat Sabellius: qui vnū tm̄ denarium: ꝛ hoc ipsum nō intelligens decantabat dicens. Una psona deus est pro velle suo pater: pro velle filius: ꝑ velle spiritus sanctus. O q̄ꝫ peruerse organizabat Arius q̄ dans patri vnū denarium filio ꝛ spiritui scō minorē portionē faciebat dicēs. Pater maior est: filius minor: spiritus sanctus minimus: ꝛ minister duoꝝ. Tale enim erat ac ſi patri offerreret denarium: filio quinarium: spūi scō inferiorem numerum. O q̄ꝫ p

uerse modis oībus emēdauit vtrunqꝫ qui dixit vnã ſbam esse quandam summã rem communē tribus personis: ꝛ singulã persona esse illã ſbam. Tale est. n. ac si pro ſba ponať centenarius numerus: ꝑ personis aūt denarij tres: aut si non vult illaꝫ dicere maiorem cuiuscunqꝫ persone: ac si tres denarij ponerenť pro psonis ꝛ quartus denarius pro ſba: tanqꝫ si non esset deus trinitas sed quaternitas. Qui aūt eo modo nituntur palliare vessaniam istam: vt dicant vnam quãqꝫ psonã esse illam ſbam: ac si dicerent tres denarios esse vnū denarium: ꝛ vnum denariū esse tres: vtrunqꝫ ãt iniquū ē. Sꝫ denarius vnus ptinet ad pꝛeꝫ: denari⁹ vn⁹ ad filiū: denarius vnus ad spūꝫ scūꝫ: trinarius simul ad trinitatē. Qδ si dicis. Ergo plus aliq̄d sūt tres simul q̄ꝫ duo vel singuli: falsuꝫ est. Si dicis Plures: Uerū est. Ibi enim notať singulus: hic simul tres. Non autem plus aut minus: quia singula persona sine quãtitate est magna. Denarius ita qꝫ numerus positus est pro designanda ꝑfectione persone: non pro significanda q̄ꝫtitate. Ternarius pro designanda trinitate: non pro significanda q̄ꝫtitate: vbi finis nō est: nulla significatio dari potest. Et vide. Si quero quot persone sunt? Secure respondebis tres. Si quero de quantitate: deficies. Magnus. n. dn̄s ꝛ laudabilis nimis: ꝛ magnitudinis eius non est finis. Tres ergo denarij: tres personas designãt: quaꝝ quelibet pfectus est deus. Unus tricenarius qui est collectio denarioꝝ: vnius ſbe trinitatē: qꝛ perfectus deus trinitas: ꝑfectus de⁹ singula personaꝝ. Respice finē questionis in isto sacro nomine dei quod est. IEUE. IE. Unum nomen est ꝛ refertur ad patrē. EU. Unū nomen est ꝛ refertur ad filiū. UE. Unū nomen est ꝛ refertur ad spiritum sanctum. IEUE. Unuꝫ qdem nomen est: sed nō q̄ simpliciter possit referri ad patrē solū aut filium solū: aut spūꝫ scūꝫ solū: sed simul ad tres: nisi forte ſꝫ illud qδ dicit apostolus. Ab ipso ꝛ ꝑ ipsuꝫ ꝛ in ipso: quatenus sic i tribus ꝑpositionu

bus notet mysterium trinitatis: vt tamen
in hoc qd ait. Ab ipso ꝛ per ipsum ꝛ in ip
so: tam trium personaruз vnitas: q̄z singu
laꝝ simplicitas inuiolata ꝯsistat. Pater .n.
lз ꝛ de singulis ꝛ de tribus cōmuniter dici
Exo. queadmodū ꝛ illud. Ego sum deus abraā
ꝛ deus Isaac ꝛ deus Jacob. Nos ergo q̄z/
tum ipse dederit: psallamus ei sapienter di
centes quottidie cū sanctis animalibus ꝛ
Seraphin. Scūs Scūs Scūs: dominus
deus omnipotens: qui erat ꝛ qui est: ꝛ qui
venturus est: ꝛ cum eo cui data sunt sacra
ista mysteria. Benedicat nos dominus de
us noster: bñdicat nos deus ꝛ metuent eū
omnes fines terre.

Explicit liber Secundus psalterij de/
cem cordarum.

Incipit liber tertius de institutione psal/
lentium.



Uia veri ꝛ eterni
dei qui ē mirabilis
in scis suis ꝛ longe
mirabilior i seipso i
accessam ꝛ ineffabi
lem maiestatem in
qua solus ipse glo
riat semp ꝛ regnat
trinus ꝛ vnus deꝰ:
ꝓ modulo capaci/
tatis nostre: imo ꝓ
dono sui muneris ꝯtemplātes que capere
de gloria eius cōcessi sumus: siue ēt de ma/
Psal. gnis opibus ipsius exq̄sitis vt ait psalmi/
sta in oēs voluntates eius. In duobus su
perioribus libris: stili subtili diligentia an/
notare curauimus: opз nos in hoc tertio
libro agerꝰ breuiter ꝛ succite de modo psal
modie ꝛ institutione psallentiū: vt ei queз
regē magnū esse cognouimus: psallamus:
(sicut legimus:) sapienter. Quid ē āt sapiē
ter psallere: nisi verba ipsa psalmoꝝ discre/
te ꝛ intēte ꝓferre? Melius est eniз paucos
psalmos ordinate ꝓferre: q̄z multos inordi
nate ꝛ sine custodia discipline: qꝛ nō tā q̄z
titas nūerosa verboꝝ: q̄z affectus ꝛ deuo/
tio cōmēdat a deo. Quo circa ꝛ si q̄ztitas i
diuersis diuersa: affectus tñ deuotionis is/
dē in oībus esse debet. Aliogn si nō suppe
tūt vires: cedēdū ē potius q̄ztitati. Qꝛ eni
nō ē equa virtus: ꝛ nō oībus vt eque pos/
sint similiter vacare: diuersas sup hec sācti
patres exēploꝝ tradiciōes suis posteris re/
liquisse noscūt: ita vt q potius sint imitādi
a q̄z pluribus dubitēt: dū sint aliqui volū/
tate seruidi: deuotione rudes: q dū arcē ꝑfe
ctionis apphēdere volūt: aliqd supra vires
nō vsqз ad finē ꝑseueraturi: ꝓsumūt: putan
tes ipossibile ceteris: qd ipsi strenue cōple
re nō pñt. Quibus iure illud obijci potest.
Si oculꝰ tuus dexter scādalizat te: erue eū
ꝛ ꝓijce abs te. Magni itaqз patres q vitaз
heremiticā sigillatim ducebāt: totū ꝑ dies
singlos ꝑsoluebāt psalteriū. Alij vero plus
aut minus: sз qꝑ eis scā deuotio diuinitus
inspirata suggerebat: volētes hoc mō com
plere qd in eodē volumine scriptū ē Adij Jac.
ciam sup oēm: laudē tuā. Et hoc quidē bo
nū satis. Nobis āt vt ait pater noster scūs
Bñdictus: q ista scimus ꝛ nō facimus ru/
bor ꝯfusionis ē. Sз qꝛ non mō centesimus
ꝛ sexagesimus fructus acceptus ē apud de
uз verū etiā qd paruuloꝝ ē tricesimū ter/
ra ꝓferēs cōmendat. Et qꝛ bonus ē ꝛ pius
dñs: vt corda magis q̄rat q̄z dona: ꝓferens
oblationē paupercule abūdātie diuitū: vi/
det nobis ꝓ diuersis accidētijs ꝛ assiduis
occupationū curis que insperate emergūt:
nō parue esse deuotionis dicere quottidie
monachū sup horas debitas ꝛ ꝯsuetas: tri
ginta psalmos ad honorē scē trinitatis: q̄/
tenus in tā ꝑfecto numero fides muniat i
tētione ꝛ in ꝑsoluēdis illis retributio mul
ta. Sed ꝛ clerico dicere viginti in die: non
est inhertis deuotionis: qꝛ vt monachi est
tenere quo ad hoc: ad tertiū gradū: ita est
clerici tenere secūdū. Qd si literatus aliqs
de ordine laycoꝝ: cupiēs ꝛ ipse laudare de
uз suū: zelatus fuerit eos q vacāt lectioni/

bus z psalmis:nec tñ causa rei familiaris y miserit eū imitari ad itegrū qd zelat : videtur nobis z hoc bonū:qtenus z ipse dū potest:impleat tribus diebus qd hi q vacant monachi:iplere satagūt vno die:vt saltem in quindeciz diebus cōplere studeāt qd nō absurde i qndeciz illis gradibus qbus ascēdebat in tēplū crediderim designatū:qr z illud ꝓ electis oibus veraciter scriptū est. Sacrificiū laudis honorificabit me:z illic
Psal. iter quo ondā illi salutare dei. Neqz eni ad solos monachos ptinet psallere z laudare: qr nō de illis solis dictū ē. Passer iuenit si
psal.83. bi domū z turtur nidū. Et beati q habitāt in domo tua dñe i secula seculoꝝ laudabūt te. Sed alterū ꝓ ꝯiugatis:alterū ꝓ eis qui voto castitatis astricti sunt. Si ergo ꝓ assiduis curis occupationū suaꝝ : nō potest q eiusmodi ē ad integrū psalmoꝝ numerum q ex tribus ꝯstat qnquagenis sufficere diebus qnqz:qd est ſm id qd significat libero z festinato cursu appropinquare ad regnū dei sequat morosius:vt vel sero pueniat vt saltem in etate serotina:cū vite transitorie termino ꝯsument z pagat cursum suū. Debet ergo ois xpianus diligere psalmodiaz: presertim cū sicut seruitus opis: ꝓpria fuit primi status. Studium doctrine secūdi ita iubilatio psalmoꝝ que trahit hominez ad ꝯtēplationē dei ꝓpria sit tertij status:q in ianuis est:z ipsa sit clauis Dauid qua datū est hostiū aptū āgelo phyladelphie: ita vt sine claue ipsa difficile sit aliter itrare i sctā sctoꝝ. Siue āt decē psalmi eo modo quo in libro supiori dictū est:qd mystice refert ad laycos:siue qndecim vel viginti: quod mystice refert ad clericos:siue triginta qd mystice refertur ad monachos: vnicuiqz ꝓ gradu suo:dū vacat z viros suppetunt offerre libeat siue alio modo prout cuiqz ispirauerit deus. Hoc summope caueri monemus:vt nemo habeat vel aliquam aliam institutionem psalmorum:veluti ex debito seruitutis persoluendam suscipiat : sed magis ex libertate spiritus:z affectu deuotionis quia scriptum est. Ubi spiritus dei: ibi libertas. Et in alio loco. Timor nō ē in charitate:sed perfecta charitas:foras mittit timorem. Si ergo deuotus frater qui hoc vel alio modo priuate psalmodie duz pro posse licet z libet:operam dare decreuerit:aliqua forte corporis infirmitate grauatus:aut q sepe solet accider parti Marthe subiectus alicuius obtinentie sarcina ipeditus:aut non potest omnino:aut absqz tedij passione explere non sufficit quod monet:non se quasi reum iudicet quia per soluere nequit:sed tanqz minus deuotum arguat:qui fructum tanti premij per negligentiam perdit. Non enim legitur dominus condemnasse discipulos quia erant pre tristitia oculi eorum [illegible] ati z orar ne quibant:sed tantum monuisse atqz dixisse. Uigilate z orate vt non intretis in temptationem. Sic sicut malum accidie blanda est adhortatione palpandum: non timoris spiritu a mente miserabili expellendum:ne forte vitium nouum non patiantur vires veteres:z per assumentum panni noui in veteri consutum:maior scissura fiat. Non ergo ex tristitia aut ex necessitate exsoluendum quis extimet quod monetur:sed tanquam libertate donatus : laudet z glorificet deum suum. Et siue plus laudet siue minus:saluum esse credat per misericordiam dei:propter quam z modis omnibus psallere z laudare tenetur: quia z non nunquam qui plus laudat ore: minus sufficit laudare corde : z qui plus corde minus ore:quia forte quod affectus suggerit labor z occupatio non permittit. Quod cum ita sit. Quid restat nisi vt fateamur bonum esse dominum omnibus qui sperant in eum:z nec cum quisqz ore laudat minus esse de premio presummendum :nec cum minus posse cōceditur de misericordia desperandum:quin potius z timendum illud quod de quibusdam dicitur. Populus hic labijs me honorat:cor Esa.
autem eorum longe est a me presummendum vero de eo:quod scriptum est Sacrificium deo spiritus contribulatus cor co psal.50

tritum ⁊ humiliatuȝ deus non despicies.
Non eniȝ pari modo libera pōtest esse mēs
ad psallendū tempore gemitus ⁊ laboris (⁊
si nō minus necessariū sit) q̄ȝ tpe prosperi-
tatis ⁊ gaudij: dicēte apl'o. Tristatur q̄s in
vobis: oret equo aīo ⁊ psallat. Ideoq̄ȝ ⁊ me
stitie tēpore: debet sibimet vtilis frater ali-
quantulū inferre viȝ: ⁊ bn̄dicere oīpotētēȝ
deum in tribulationibus suis: vt non tm̄
in die gaudij: verūetiaȝ ⁊ in nocte tristitie:
laudet ⁊ glorificet deū suū memorās illud
qd̄ scriptū est i eodē libro. In noctibus ex-
Psal. tollite manus vestras in sctā ⁊ bn̄dicite do
minū. Sȝ ⁊ illud añ omnia obseruari opȝ:
qd̄ ⁊ satis pijs mentibus cōpatum est: ⁊ di
uinis auctoritatibus approbatū: cantare. s.
⁊ psallere in cordibus nostris deo: magis q̄ȝ
in apta voce: ⁊ ɔcrepatione labiorū: q² loq
⁊ clamare actionis est: orare ⁊ psallere cum
silentio: ɔtēplationis. Nec illud putet q̄s
esse ɔtrarium: qd̄ in ecclesia solemniter ob
seruatur: q² illud timoris est: hoc amoris: il
lud debiti: istud deuotionis: quamuis ⁊ ibi
amor ⁊ hic timor necessarius sit: vt alterū
(vt ita dicā) temparet ex altero: sȝ q̄ ⁊ psal
mista admonet dicens. Seruite dn̄o in ti
Psal. more: ⁊ exultate ei cū tremore. Et i alio lo
Psal. co. Misericordiam ⁊ iudiciū cantabo tibi
dn̄e. Verūtn̄ vbi debitū ibi timor: vbi aūt
non est debitū: ibi liberior amor ē. Quo cir
ca illud publicū: istud archanū esse debet:
q² ⁊ in aperto debemus deum nostruȝ vo-
cis officio ɔfiteri: pp eos qui foris sunt: ⁊ i
occulto pro dono ipsius intrare penetralia
cordis nostri: ibiq̄ȝ absq̄ȝ strepitu ⁊ sono vo
cis: offerre ipsi soli: sacrificiuȝ laudis: sicut
de sancta Anna futura Samuelis matre di
ctum est. Porro illa loquebať in corde suo
1. Reg. tm̄q̄ȝ labia eius mouebantur: ⁊ vox peni-
tus non audiebatur. Et eideȝ Samueli ex
Reg. voce domini. Homo videt ea que parent:
deus autem intuetur cor. Qui hec ⁊ simi-
lia scripturarum loca vigilāter inspicit: nō
sibi sufficere putat qd̄ ex lege debitoq̄ȝ cōi:
manifeste persoluit nisi habeat aliquid ar-
chani qd̄ secrete offerat deo suo: ne non es-
se amicus ɔuincať: sed seruus: si nō aliquid
spontaneus offerrat: ex voto suo: sed om-
nino coactus ⁊ exactus exsoluit. Omnia
igitur bona que facit christianus: debēt ha
bere principium intentionem bonaȝ: vt nō
velut absurde: aut inaniter fiant. Sed pri-
mo ⁊ principaliter ad laudem ⁊ gloriā dei:
qui est omnium auctor bonorū: deinde pro
remedio ⁊ indulgentia peccatorum suorū:
pro vincendis passionibus carnis que mili
tant aduersus animam: pro impetrāda gra
tia spiritus. Vt ergo in eis q̄ psalmis ⁊ ora
tionibus vacant fructuosior semper fiat de
uotionis affectus: bonum satis ⁊ laudabile
est: ita dare operam psalmodie: vt per hoc
quod exterius ore promitur mēs interius
illustretur: ⁊ quod foris discrete agitur in-
teriori: nostre notitie reueleť ⁊ crescat. Hac
pro causa tricenarium numerum eis quim
psalterio decacordo laudare cupiunt deuȝ
suum: non frustra extimauerim cōmendā-
dum cum cōstet luce clarius sicut superius
dictum est: pertinere tres denarios ad per
fectionem personarum: tricenarium vero
ad vnitatem trinitatis. Unus est enim de
us: vnus dominus: vnus rex: vn⁹ creator Jac.
apud quem non est transmutatio: nec vicis
situdinis obumbratio. Ad cuius gloriaȝ ⁊
laudem pertinere credidimus: ita vniuer-
sum psalterium: siue in quinq̄ȝ ascensioni-
bus per triginta siue in quindecim gradi-
bus per decem psalmos partiri: vt per sin-
gulos denos psalmos vbilibet distinctio
fiat: ⁊ singule trium decadum ad hono-
rem ⁊ reuerentiam singulorum soluantur:
patris. s. ⁊ filij: ⁊ spiritus sancti. Et quia si-
cut supra notatum est: singulas decadas ge
nerationuȝ tres: alique persone precedunt
in typo reuerentissime atq̄ȝ prestantissime
trinitatis: vt ipsum venerandum mysteri
um: sicut ostensuȝ est in generationibus se-
culoruȝ in secreta quoq̄ȝ persolutione psal
morum: ob causam fidei teneatur assumen
di sunt nouem psalmi de corpore Psalte-
rij: qui dicuntur terni: ⁊ terni in singulis
confessionibus: ad honorem sancte trini-

tatis: nimirū q2 in patre filius ē ⁊ spiritus scūs: ⁊ in filio pater ⁊ spūs scūs: ⁊ in spiritu scō pater ⁊ filius: ⁊ nihil sic attribuit vni ꝑsone ꝓprietate mysterij: qđ nō sit trib⁹ pariter ⁊ indifferenter cōe. Dicēdi sunt ergo ipsi nouē psalmi terni ⁊ terni per singulas triū decadꝝ. i. anq̄3 decade ꝑsoluant: ⁊ ad vltimū fiet cōmemoratio scē ⁊ indiuidue trinitatis: post trigīta. s. modulationē psalmoꝝ. Fiducia vero ad ꝑsoluedū in illo ponenda est q se promittit cōplere in nobis: haud dubiū: qđ in tꝑibus istis: dicens inter cetera ꝑ Zachariā prophetā. In die illa querā ꝯterere oēs gētes que venerūt cōtra Hyerusalem ⁊ effundā sup domū Dauid spiritum gratie ⁊ precum.

¶ Explicit liber tertius Psalterij decem cordaru3 venerabilis abbatis Joachi3.

¶ Prophetia inuenta per fratrem Gerardum Odonis ordinis minorum.



Ad euidentiā qndeci3 signorum diei iudicij. Nota ꝭm lectorem fratrum minorum conuentus Tholose quādo in vacationibus natalis domini legebat decretale scholaribus Tholosanis (: vt moris est:) vocatū fratrē Gerardum Odonis: qui postea fuit minister generalis totius ordinis minoꝝ: ⁊ magister parisiensis: ⁊ excellentissimus: q fecit ⁊ dedit plura scripta in decretalibus: ⁊ dixit ꝙ in diuersis libris partialibus theologie in studio Parisiensi repererat ista de die iudicij. s. in Daniele ⁊ in Joachim libris: sed non asserebat esse vera: s3 sic inuenerat scripta: vnde aliqua sunt que fient an̄ diem iudicij: ⁊ queda3 in die iudicij: ⁊ quedā post diem iudicij. An̄ diem iudicij erunt qnq3 bella: Primum bellum erit inter rusticos ⁊ clericos: ⁊ rustici deuincēt clericos: ⁊ suppeditabit ecclesia Romana: in tantum ꝙ non erunt ausi portare tōsurā: nec ipsi eos nominabunt clericos. Secundum bellu3 erit inter laicos ⁊ ecclesiam taliter: ꝙ nec Papa: nec cardinales erūt ausi apparere. Tertium bellum erit inter rusticos ⁊ nobiles: ⁊ rustici deuincent nobiles: ⁊ illo tunc omnes erunt equales. Quartum bellum erit iter christianos ⁊ saracenos: ⁊ christiani erunt deuicti: ⁊ soluent tributum saracenis per longum tempus: Postea nascētur duo reges christiani: vnus in grecia: alter in Italia: ⁊ erunt fideles christiani: ⁊ bellabūt ꝯtra saracenos: ⁊ sicut christiani soluebant tributū saracenis: ita saraceni qui remanebunt soluent christianis: ⁊ istud erit veꝝ bellū. Hoc facto illi duo reges facient octo reges cū populo: ⁊ erūt decē reges: ⁊ illi ⁊ oēs christiani ꝯstituent vnum imperatorem Romanum: iste autem imperator fidelis faciet vnum scutum: in quo erūt picti duo viri: ⁊ super illos ponet alium viꝝ ad denotandu3 ꝙ ipse est supra illos reges ⁊ supra omnes christianos dominus. Postea ille imperator sicut fidelis christianus ⁊ alij christiani accipient crucem Christi: ⁊ ibunt in Hyerusale3: ⁊ ibi Imperator faciet mansionem: ⁊ sic totus mūdus erit in pace. Et omnia erunt vnum: ⁊ vnus diliget alterum: sicut pater filium: ⁊ hoc durabit per longum tempus: postea nascetur Antichristus.

¶ Incipit hymnus eiusdez abbatis Joachim de patria celesti.

O Felix regnum patrie superne: i quo quiescũt agmina sanctoꝝ: gloria multa decorata cuncta pace perhenni.

Non est scribẽtis calami signare nec eloq̃ntis hominis narrare: q̃zta parauit in te regnaturis deus eternus.

Ad te suspirat generis humani perdita ꝓles in parente primo: sed redemptoris celitus directi morte redempta.

Bene suspirat tenebris addicta que paradisi gaudijs priuata: perdidit lumen quo fruuntur semper ciues superni.

Namq; presentis luminis splendore fallit ceca iuuenũ caterua: putans iocunduz q̄ð adimplet mundum fletu perhenni.

Quid.n.pót hõ moriturus nisi ꝯflet̃ miseras ruinas: atq; lugere icolatꝰ suitpe breui.

Est quidem miser ꝛ infelix valde qui se dũ viuit exulem ignorat: qui non suspirat ad illius regni felicitatem.

O siquis posset in palato cordis illius regni epulas sentire: sperneret cuncta que iocunda presens vita mentitur.

Nec mirum tamen si notatur opus ꝑ creature merito distinctum: bonis ꝛ malis medijsq; trinum ante paratum.

Nam celum terra inferusq; simul considerata singula demonstrant: dum in respectu singuli pensatur singulum quodq;.

Inferus infra tenebraꝝ locus: desuper celũ luminis eterni: media manens arida communis inter vtrunq;.

Inferus neq̃z angelos includit: regnuz supernum spiritus beatos: terra serpẽtis sauciatum ore genus humanum.

Jam si queratur singulorum status: tartaꝝ simul atq; pararadisum: crederet munduz qui duo diuersa contemplaretur.

Nam in respecru loci tenebrarum mũdus hic locus credit amenus: celi respectu barratrum putatur ꝛ iure quidem.

Uallis hic namq; dictus lachrimarum lachrimas prestans parentibus primis oẽm suorum filiorum turbam flere coegit.

Cur enim non flet homo peregrinus: qui supra flumen sedens babylonis: memor est matris qua ꝓuatur visu tempore multo.

O vere mater ciuitas superna: ad te suspirant anime fideles: que tui roris pocula degustant celo demissa.

Claritas tua claritas eterna: honor ꝛ decus in turribus tuis: ꝛ per murorum menia iocunda: cantica laudum.

Lapides tui: lapides electi: aurum obrizũ pulchritudo tua: ex margaritis ianuarũ decus omne consistit.

Preciosoruz lapidũ structura: singula tua fundamenta vernãt: ꝛ per plateas ligni vite fructus multiplex surgit.

O lignum felix quod rigatur vnda fõtis eterni qui de throno manat: impetu cuius hylarescit semper ciuitas dei.

Hec tue laudis ciuitas iocunda: ꝛ que nec lingua resonare potest: imo nec cordis sufficit humani sensus rimari.

Quoniam si lz latius pensemus: quãta sit ibi gloria iustorum: qui laureati manẽt ante thronum regis eterni.

Nunq̃z laborant: esuriunt nunq̃z: semper exultant: iubilant ꝛ psallũt: quippe cũ nulla gaudia festiua tempora claudant.

Jam enim imber transiet ꝛ hyems: flores in terra vndiq; vernabunt: ꝛ exultãtis turturis os noua cantica procant.

Uoxq; letantis audietur sponsi: surge que dormis propera dilecta: ꝛ acceptura veni ꝑ paratam tibi coronam.

Jam nuptiarum copula secunda: citat cãtorum organa iocunda: cõcrepat simul cohors letabunda cytharedorum.

Ad quorum voces resonat ꝛ tellus: chori sanctorũ pariter exultant: ꝛ inaudita cõuiuarum corda: gaudia replent.

Uerum hec parua exhibet aspectus: illius sponsi regis ꝛ magistri: qui super omnes iperat ꝛ regnat vnus ꝛ idem.

Cuius q̃z mira gloria: maiestas: bonitas sũma claritas immensa: cuius splendoris species illustrat secula cuncta.

Ergo fallacis gloria contempta mũdi que

ramus gaudia superna: vbi sanctorum cu-
nei letantur: sorte felici.
Gloria tibi cuncti potens pater: gloria na-
to ꝛ qui ab vtroqꝫ semper procedit similis
amborum: sit honor vnus. Amen.

¶ Explicit hymnus venerabilis abbatis Joachim de celesti patria.

¶ Incipit Uisio eiusdē preclara: ac plurimū admiranda: de gloria paradisi.

Uisionē admirande ordiar hystorie ꝛ
succincte scribā textū felicis memorie
Quidā vir religiosus fama nō igenitus.
Scripsit rē quā vidit qdā inextasi positus.
Duct⁹ animi excessu ambulat per inuia.
Nulla sibi patent campi nulla loca peruia.
Primo die moto gressu i latrones icidit.
Et ligatus strictis locis pene vita deficit.
Hi his solutuꝫ lux scda semiuiuū suscipit.
Nō curandū ſꝫ mactādū scorpionū ictib⁹.
Tertia his liberatus traditur exilio.
Iter agit destitutus hominum consilio.
Nihil minus q̄rto die patiē discriminis.
Fame siti ꝛ feruore maceratus heremi.
Quinto asperis feraꝝ laniaē vnguibus.
Et freqnenter laceraē bestiaꝝ morsibus.
Sꝫ hoc totū se perpessum arbitraē venit.
Dum in sexto intrat vltime miserie.
Inde linces hinc hyene ꝛ grisonū feritas.
Procedendi vltra sibi interdicūt semitas.
Hinc leones hinc dracones mināē iteritū.
Aspides ꝛ basilisci tristem formant sibilū.
Horꝫ dentibus attritus cogitur deponeř.
Erūnosaꝫ carnis onus quo grauaē pōdeř.
In hac ipsa tn̄ hora qua soluitur corpore.
Uidet flumē sumās igne ꝛ corrupto sulfuř
Ibi pons est ꝯstitutus arctus in examine.
Per quē transeunt inuite miseroꝝ anime.
Qn̄ norūt arctā viā a pontis acumine.
Corruentes in ꝓfundū absorbēē flumine.
Sꝫ felices q se ipsos luxu priuant seculi.
Et cohercent studiose a carnis illecebris.
Qui seipsos crucifigūt cū nature vitijs.
Et induti vite pēnis exuunt sparcitys.
Hi securi ꝛ veloces ac si leues aquile.
Trāseunt p arctū pōtē inducatum patrie.
Erat āt murus ingens iuxta flumē posit⁹
Et in sūmitate muri cāpus amenissimus.
Ipse murus velut eris ꝓtēdebat spetiem.
Sine manu ꝯstitutus a summo artifice.
Sed ꝛ via per anfractus inerat disposita.
Per quā poterat ascēdi ad cāpoꝝ menia.
Ergo cum illuc trāsiret vir presatus spū.
Uidit beatoꝝ turbas: tripartitas gradib⁹.
Prima hora vltra flumē supra muri verti
Trahebaē i imēsuꝫ: spatioꝝ limitē. (cem.
Ibi loca spatiosa illustrata lumine.
Et in ipsis gēs beata fruens pacis requie.
Ibi silue q̄ꝫ cōdempse diuersaꝝ arboꝝ.
Poma serūt vniuerse sapoꝝ suauium.
Alte valde vt excedāt ceteraꝝ species.
Umbra quaꝝ fit iocūda caloris tēperies.
Abest anguis abest rana: abest mala bestia.
Totū pulchrū totū tutū: totū plena gloria
Ambulās p multos dies ꝓpe āně turbidū
Uidet hinc reoꝝ penā: hinc iustoꝝ p̄miū.
His ꝓspretis i his locis ꝛ ad p̄mū rediēs.
Querit vltra ptrāsire vt in terra nosceret.
Sꝫ cū multa plustrasset ad radicē duciē.
Mōtis alti cuius rupis murus ē argēteus
Uidit scalā eleuatā supra mōtis verticem.
Per quā scādit ꝛ iustoꝝ ꝯtemplaē speciēꝫ.
Ibiqꝫ spatiosaꝫ prospicit planiciem.
Speciose visionis exhibēs blanditiem.
Inter species herbaꝝ: prata viridantia.
Lilioꝝ ꝛ rosaꝝ redolet fraglantia.
Ibi multi diuidunē riuuloꝝ impetus.
Qui de fonte vite fluūt in mille meatibus
Sꝫ ꝛ loca infrascripta irrigantes īfluunt.
Et secūdant vniuersa infra muri ambitū.
Ueꝝ sursū iuxta riuos arbores pulcherrime
Frōde flore decorate: ꝛ pomis vberrime.
Querit tn̄ aque fonte per pratoꝝ intima.
Et ad altioris montis ducitur initia.
Tūc ascendit data sibi vestis aminiculo:
Et se cernit constitutum in regis palatio.
Cuius muri erāt structi ex viridi iaspide.
Et ornati vniuersi precioso lapide.
Cuius tectū aurū purū supra vitrū lucidū
Et i ipo splēdens thronus vn̄ flumē oriē.

Ipsa sedes preciosis rutilat lapidibus.
Et corruscat admirãdis gēmarum ordinibus
In sublimi constituta solis vincit radios.
Et illustrat infra sitos electorum cuneos.
In circuitu sedis huius: plurima sedilia.
Et in ipsis seniores decernunt iudicia.
Ibi pulchra super luna residet ecclesia.
Quasi sponsa viro suo circundata gloria.
Ante sedem assistebant puerorum millia.
Quorum vestes margarite et corone lilia.
Citharizant et decãtant canticorum cantica.
Et letificabant trina electorum agmina.
De sedenti super sedē non est loqui facile.
Superat non modo visuz sz et mētis aciē.
Sed cū trine mansionis intellectū quereret.
Edocetur qd per ipsam expedit ppēdere.
Primo gradu contínentur electorū populi.
Profitentes fidem trini: et vnius domini.
Qui in hūiliori vita placant deū munere.
Laudis et oblationis et fideli opere.
Quorum vita coniugalis portat eris pciū.
Per qd suū serui domus iplēt ministeriū.
Estat viridis coloris per quã fides noscit.
Designare in quam viuit qsqs deo iūgit.
In secūdo manent illi q p sancta studia.
Modo vbo nūc exēplo edificãt agmina.
Horū vita per argentū designari creditur.
Cuius nitor dat splēdorē saluãdorum cetib9.
In supmo manēt illi q contempta gloria.
Mundi solū querūt regē cernere i patria.
Quoruz vita auri puri extimatur similie.
Et virtutum ornamenta: preciosi lapidie.
Tria sunt ergo veneranda electorum genera.
In vicis et suburbanie: et in vrbe consita:
Trina voce simul cantant inaudita cãtica.
Et collaudant regez celi qui fecit hec oia.
Trino deo trina turba electoruz carmina.
Modulatur et exultat per eterna secula.
Amen. Finis.

¶ Explicit visio seu hymnus ð celesti patria: Correspondens Psalterio decem cordarū et libro apocalipsis venerabilis abbatis Joachim.

¶ Mapheus Pasinus impræssoribus.

NE quis vestrum se hac excusatione tueri possit se monefactū de horum volumine priuilegio non fuisse: ideo ad eorū pleniorem notificationem sciant: expresso Senatus Veneti consulto Cautum esse, ne quis i illustrissimi dominii locis per decennium præsens volumen a nobis impræssum, imprimere, nec iprimi facere, aut alibi impræssum vendere audeat. Sub pœna in priuilegio contenta.

¶ Venetiis in ædibus Francisci Bindoni: & Maphei Pasini sociorū. Anno domini. M.D.XXVII. Die. XVIII. mensis Martii.

Incipit Tabula primi libri Psalterij decem chordarum.

Quod in figura materiali Psalterij demonstratur tres quinquagene psalmorum: propter tres personas deitatis: ⁊ tres status seculi. fo.226.la.1

Q; decem cordas ipsius psalterij esse misteriales ⁊ continentes omnes seculi generationes ab Habraam vsq; ad vltimũ electũ docet sacra scriptura. fo.226.l.1

Q; primum ⁊ superius cornu psalterij nõ est acutum sicut duo alia inferiora: quia pater manẽs in culmine maiestatis missus non legitur: sed tantum filius ⁊ spiritus sanctus ad nostras angustias missi sunt ab ipso patre. fo.226.la.1

Q; homo prelatus ẽ omnibus ordinibus Angelorum propter verbum patris humanam carnem assumens: vt gradum chorde decimum (qui corruit) restauraret. fo.226.la.1

Q; prima decem chordarum: incipit a timore ⁊ ascendit vsq; ad altitudinez charitatis. fo.226.la.1

Q; per staturam ⁊ coniunctiones rotaruz ab Ezechiele descriptam intelliguntur quattuor intelligentie seu sensus sacre scripture: ⁊ quelibet earuz diuiditur in diuersas species: Nota ⁊ tecum serua. folio. 226.la.2

Q; antiqua patrum traditione prolatum est vsq; ad modernos: magni esse premij psalmodiam: ⁊ ad ipsam pertinere illud psalmi. 49. Sacrificiũ laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo ostendam illi salutare dei. fo.227.la.1

Q; multi desiderantes sapientiam dederunt studium lectioni: insistendo doctrine: nec tamen ad ipsius medullam peruenerunt: quia non sunt arbitrati intrãdum esse per gratiam: sed magis per arbitrium liberum q̃d non profuit ab initio innitentibus super eo. fo.227.la.1

Q; predicti sic querentes: non inuenerũt clauem Dauid: nec eum qui aperit diligentibus eum. fo.227.la.1

Q; auctor ⁊ ipse aliquando erat anxius ad verba dei ⁊ querebat per exercitium lectionis ad veritatis dei notitiam peruenire: eumq; ad eam per legendi studiuz properare fragraretur: assumens sibi pẽnas velut aquile longius q̃z erat recedebat ab eo. fo.227.la.1

Q; auctor positus in feruore nouitio cepit dei causa diligere psalmodiã: vnde multa sibi psallenti in scriptura sacra reserari ceperunt que antea legendo vestigare nequiuerat. fo.227.la.1

Q; auctor in die sancto Penthecostes ob reuerentiam tante sollempnitatis statuit dicere aliquot psalmos ad honorem spiritus sancti sperans sibi ab eo donari aliquid in die illo. fo.227.la.1

Q; auctor dum coram sancto altari oraret prefata die ac psalleret: occurrit eius animo forma psalterij decacordi ⁊ in ipsa tã liuidum ⁊ apertum misterium sacre trinitatis: vt protinus compelleretur clamare: Quis deus magnus sicut de⁹ noster ⁊c. ⁊ sic cepit subscripti operis librũ primum ocmpilare. fo.227.la.1

Q; auctor dedicauit opus cõcordie deo patri opus apocalipsis filio: ⁊ opusculum psalterij spiritui sancto: ⁊ q̃ secundum procedit a primo: ⁊ tertium ab vtroq;. folio. 227.la.2

Q; dictum opus distinguitur in tribus libris secundum q̃ tres sunt persone deitatis in quibus fidei nostre pulchritudo consistit. fo.227.la.2

Q; in primo libro huius operis agitur de vase musico: q̃d proprietate alti misterij attribuitur patri: a quo omnia: in secundo agitur de numero psalmorum sapientie diuine: per quaz omnia: in tertio agitur de modo psalmodie: ⁊ institutione psallentium eidem sancte vnctioni: in

qua omnia: que cum ſit gaudium ⁊ exultatio ſũmi dei: eos quos ſacris replet muneribus letos efficit: atq; iocundos. ſolio. 223. la. 2

Q; pſalterium eſt egregium ⁊ preclarum inter omnia: ⁊ ſuper omnia muſica inſtrumenta cui tamen ſuppar eſt cythara in diuinis miſterijs. ſo. 228. la. 2

Q; cythara: ideo iũgitur Pſalterio: quia maximo illi precepto qđ eſt. Dilige Deum: neceſſario iungi oportet aliud qđ ẽ: dilige proximum. ſo. 228. la. 2

Q; pſalterium: ſeu vas muſicum eſt opus ſcilicet regulatum habens decem chordas coram facie ſua pulchram forma ſono gracile: modulatione ſuaue: totuz arte myſticum: ⁊ diuinitus adinuentum. ſolio. 228. la. 2

Q; tanta eſt in eo modulationis ſuauitas: vt dum ipſe quoq; ſonus exterior aures tinniendo percutit plerunque animos auditorum rapiat ad mentis exceſſum: ⁊ vſq; ad effundẽdas lachrymas demulcendo compingat. ſo. 228. la. 2

Q; vacat omne melos exterius cum interna percipitur cantilena: ⁊ dulcedo corporalis deſpicitur cum ſpiritualis iocũditas reperitur: qđ ſuauius diuina contemplatione: ⁊ per ea que facta ſunt: ad factorem deueniretur. ſo. 228. la. 2

Q; fruſtra nonnulli ſe excuſant de tarditate intellectus: dicentes ꝙ impoſſibile ſit ⁊ ſupra humane capacitatis menſuram extendere ſe ad intelligentiã creatoris: cum ſcriptura teſtetur dicens. Spiritus ſcrutatur omnia ⁊ etiam profunda dei. ſo. 228. la. 2

Q; nõ poteſt opus opifici: aut factura coequari factori ſuo: nec poteſt ſignum tamen in eum qui ſe finxit operatiõe ſubſtolli. ſo. 229. la. 1

Q; inuiſibilia dei que exſuperant omnem ſenſum non poteſt infirmitas captiuitatis noſtre niſi per res viſibiles contemplari. ſolio. 229. la. 1

Q; debet homo: cum de diuina maieſtate loqui cupit: ſe ad creaturas nobiliores contemplandas extendere eſt: vt in rebus viſibilibus: lux ⁊ in inuiſibibus propria que hec cogitat anima: ⁊ ſi ſeipſum homo comprehendere poteſt: inueniet in ſeipſo ſimilitudinem Dei. ſolio. 229. la. 1

Q; ſi homo ſemetipſum: comprehendere nequit: in quo relucet imago Dei: ſtudeat inconctanter credere ſpiritualibus viris: quibus datus eſt ſpiritus: ſcrutans omnia: ⁊ etiam profunda Dei. ſolio. 229. la. 1

Q; ſatis eſt: infidelis ⁊ improbus: qui ſeipſum diſcutere neſciens: Deum (qui ſupra ſe eſt: ſicut vere eſt) comprehendere ſe poſſe ratione confidit. ſo. 229. la. 1

Q; ex natura ⁊ proprietate ſolis deuenitur: ⁊ cognoſcitur miſteriuz trinitatis. ſolio. 229. la. 1

Q; iterum: atque iterum audire non pigeat: qđ ſemper electos dei dicere ⁊ audire delectat. ſo. 229. la. 2.

Quomodo errauerunt: Sabellius: ⁊ Arrius: nam Sabellius narrare volens de trinitate alliſa eſt nauis eius in ſiccum: Arrius vitare querens: deiectus eſt in limum profundi. ſo. 229. la. 2

Q; nequaquam inſtrumentum: qđ vocatur pſalterium ſuſcepiſſe credendum eſt tam celebre nomen: vt ex eo liber pſalmorum tale vocabulum ſortiretur: niſi magnum in eodem vaſe: non lateret fidei ſacramentum. ſo. 230. la. 1

Q; ſepe minima queq;: ⁊ que plerunq; audita ipſa faſtidiunt: habere miſteria notum eſt: quorum numerus eſt infinitus. ſolio. 230. la. 1

Q; liber pſalmorum non ſolum que diuina ſunt: reſerat: verum etiam: ⁊ per ipſuz paratur iter ipſi diuinitati: vt ad noſtrorum penetralia cordium: inuitata deſcẽdat: pſallamus ergo ei ⁊c. Nota. ſolio. 230. la. 1

Qꝫ non solum in Decacordo Psalterio: in quo preceptorum Decalogus: ⁊ totius summa fidei continetur: verumetiam ⁊ in Cythara psallēdum est: quia ⁊ ipsa in diuina pagina satis celebris est ⁊ in sacris voluminibus non minus ꝙ̄ Psalterium reperitur. Differunt tamē ⁊c. folio. 230.l..1

Qꝫ Cythara nouum hominem: qui secundum Deum creatus est simul cum suo corpore: quod est ecclesia designat: cuius summa misterij: in tribus superextensis chordis: ⁊ concauitate consistit. folio. 230.la.1.

Qꝫ concauitas Cythare est iuxta illud dictum Christi: nisi quis abrenunciauerit oibus que possidet: non pōt meus esse discipulus: ⁊ nolite thesaurizare vobis thesaurum ⁊c. fo. 230.la.1

Qꝫ tunc te ad electorū nūeꝝ ꝑtinere confidas: cum tribus specialibus chordis laudes assidue Deum tuum: quarum prima est operatio: secunda lectio: ⁊ tertia psalmodia: vel certe: prima Fides: secunda Spes: ⁊ tertia Charitas. folio. 230.la.1

Qꝫ Psalterium spectat ad vitam contemplatiuam: ⁊ ad amorem Dei: Cithara vero ad actiuā: ⁊ amorē ꝓximi. f.230

Qꝫ si te delectat contemplatio Dei: accipe secretius Decachordum Psalterium: ⁊ ingredere ad archana misteria: infra cellaria cordis tui: vbi forsan specular incipies: qꝺ oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascēdit: aialis nec mirū qꝛ per ipsum paratur: iter paraclyto veniendi ad nos. folio. 230.la.1

Qꝫ nulla est similitudo que diuine maiestatis: trinitatis possit sufficiēter aptari: ꝙ̄uis plura sint misteria que ad se inuestigandū constituerit. nota. fo.230.la.2

Qꝫ inter cetera opera domini que misterium exhibent trinitatis: magnum tenet locum decacordū psalteriū. f.230.la.2

Qꝫ non audemus dicere: pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus vnus sunt: nisi quando additur deus: sed vnū. fo.231.la.1

Qꝫ diligēter attendendum est: ꝙ aliud sonat vnus: ⁊ aliud vnitas: nam vnus absolute dici nequit: nisi de vna persona: vnitas vero proprie dici non pōt: nisi de duobus ad minus. Uide quomodo differant alio modo. fo.231.la.1

Quomodo in igne inuenitur trinitas ad exēplū illius supne trinitatis. fo. 231.

Qꝫ attribuitur seu assimulatur ignis patri: flamma filio: ⁊ calor spiritui sancto. folio. 231.la.2

Qꝫ vbi est vnitas ibi est gaudium: ⁊ vbi diui io ibi est meror: ⁊ qꝛ in diuinis ꝑsonis e:t inextimabile gaudium: erit ibi inextimabilis vnitas. fo.232.la.2

Qꝫ ex dictis Hylarij est regula qꝺ non sermoni res: sed rei sermo subiectus esse debet: nam lectorem oportet discutere scribentis intentionem non in proprietatē verbi que vix in altis rebus pro loquendi inopia seruari pōt. fo.233.la.1

Qꝫ tres persone diuine dicte sunt a sanctis patribus: pater verbum: ⁊ spiritus sanctus: (necessitate loquendi) non inuenientibus nomen commune qꝺ eis pluraliter conueniret. fo.234.la.1

Illud qꝺ de simplici illa natura: que deus est a patribus catholicis nobis traditū est: subtili est perscrutatione pensanduꝫ quo in deitate trinitatis quicquid ē potens: eminens gloriosum: aut felix. totū esse dicatur: credatur ⁊ intelligatur cuiuscunqꝫ persone: ita vt non minus sit in singulis ꝙ̄ in tribus. fo.234.la.2

Qꝫ non est deo assimilanda quantitas rei corporalis: sed quantitas virtutis. folio. 234.la.2

De similitudine trium carbonum ignis ad succedendum stipulum: ⁊ de potentia diuinarum personarum: que non est maior in vna ꝙ̄ in alia vide. f.234.l.2

Qꝫ vnaqueqꝫ persona in diuinis eadeꝫ ma

gnitudine est magna in semetipsa : qua
maius aliquid esse nō potest. f.2 3 5.l.1

Q; nonnulli sequētes ista tria quibus per
ficiuntur omnia. videlicet posse scire ꝛ
velle: patri attribuunt potentiam: sapi/
entiam filio: volūtatem vel amorem spi
ritui sancto. fo.2 3 5.la.2

Q; pater ideo dictus est potentia: quia fa/
ciens iudicium de peccatoribus: semper
se ostendit inuictum: filius etiaꝫ dictus
est sapientia: quia noluit potentia vince
re: sed humilitatem. Spiritus sanctus
vero dictus est amor: qꝛ qui plene amat
aliquem dat ei quem diligit: ꝛ se ꝛ om/
nia sua. fo.2 3 5.la.1

Q; de solo filio potest dici (inquantum est
Deus ꝛ homo) qꝫ ipse se misit ꝛ ab alio:
scilicet a patre missus est ad similitudi/
nem cuiuslibet hominis cum moritur:
vide. fo.2 3 5.la.2

Q; cuidam lapidi adhibitum fuit ferrum:
ꝛ mox virtus lapidis attraxit ferruꝫ ad
se: ꝛ illud ferrum accepit eandem virtu
tem: ꝛ sic aliud ferrum tangens recepit
ꝛ ipsum virtutem: quod se vidisse refert
August. in de ciuitate dei. fo.2 3 5.la.2

Q; ea de causa qꝫ pater a nullo est: ita nun/
quam legitur ad homines missus fuisse:
vt pote: quia non habuit principium a
quo mitteretur: sicut filius ꝛ spiritus san/
ctus. fo.2 3 6.la.1

Q; spiritus sanctus est principium homi/
nis Christi Jesu ꝛ quomodo: sicut pa/
ter: quia tota illa operatio noui hominis
eidem spiritui sancto attributa esse mō/
stratur: quia cōceptus de spiritu sancto.
folio. 2 3 6.la.1

Q; si spiritus sanctus a solo filio procede/
ret: ꝛ non a patre: valde absurduꝫ vide
retur: cuius rationes adducuntur.
folio. 2 3 6.la.1

Quare hebrei incipiunt scribere a parte de
stra ꝛ desinunt in sinistra: qđ non vacat
a misterio. fo.2 3 7.la.1

Q; attribuens maiorem deuotionem: seu
honorem: ꝛ similia vni persone diuine ꝛ
qꝫ alteri: errant ꝛ peccāt mortaliter: im/
mo in mente sua heresim nutrit. fo/
lio. 2 3 7.la.1

Q; eternitas illa: que erat in deo ante tem
pora secularia nobis omnino (qui ex tē/
pore esse cepimus) imperscrutabilis est:
ꝛ quo suo occulto consilio voluerit crea
re eo tempore qđ non fuit ab eterno he
betatur sapientia hominum: deficit sen/
sus ꝛ intellectus. fo.2 3 8.la.1

Q; pater reuelatus est hominibus: primo
tempore magis qꝫ filius: ꝛ spiritus san/
ctus: vt ipsi quoqꝫ in suis temporibus
manifestius apparerēt: videlicet primo
statu mundi: filij secundo spiritus.s. ter
tio strau. ꝛc. fo.2 3 8.la.1

Q; Charitas est mater omnium virtutuꝫ
sine qua congregare virtutes reliquas:
culmos vacuos ꝛ inanes: ad tristeꝫ aere
am portare est. fo.2 3 8.la.2

Q; sicut humanitas Christi prelata est om
nib⁹ creaturis: ita virtus charitatis vni
uersis virtutibus: ꝛ sicut Joannes bap/
tista preambulus fuit Christi: ita virtus
humilitatis preuia est charitatis que est
pcipuuꝫ donum spūs sancti.f.2 3 8.l.2

Quomodo exponit de charitate: illud
omnis confirmationis vidi finem latū
mandatum tuum nimis. fo.2 3 8.la.2

Q; sola diuinitas est sine quantitate ma/
gna sine qualitate bona: sola pro natura
sui sine temporum varietate ꝛ volubili/
tate immensa. fo.2 3 8.la.2

Uide in reuelationibus Amadei minori/
ste: qui asserit longe ante: creatos fuisse
Angeloꝝ ordines raptu pmo reuelatio
ne secunda ꝛ raptu secundo.

Q; nescimus qꝫ longe vel prope ante mū/
di constitutionem: aut si in ipso exordio
mundi: creati sint ordines Angelorum
ꝛ ideo merito cornu principale psalterij
caret principio: ita vt videatur represen
tare principium sine principio. Nota.
folio. 2 3 8.la.2

Q vna est operatio oium trium psonarũ in diuinis propter ineffabile vinculum deitatis. fo.239.la.1

Q vetus testm̃ videt pertinere ad patrez nouum vero ad filium ꝛ spiritũ sanctũ. folio. 239.la.1

Quare in ecclesia iuocatioñe primã ad patrẽ facere ꝯsueuimus in oronibus: ꝛ circa finẽ adiungere per dñm nr̃m Jesum Christũ filiũ tuũ: ꝛ in fine in vnitate spiritus sancti. fo.239.la.1.

Quõ ecclesia catholica (diuina gubernante maiestate) ordinat orationes dicẽdas vt predictum est. fo.239.la.1

Q ꝫm seriem oronis: vt vz initium pertinens ad patrem locat in supmo cornu psalterij: ꝛ p dñm nr̃m Jesum Christuz in secundo cornu: ꝛ in vnitate spũs sancti in tertio. fo.239.la.2

Q q̃zpis deus vnus ꝛ trinus semp eẽt qd est: vtrum tñ esset trinus non nisi raris pfectis innotuit in veteri testõ ab Adã vsq3 ad Christũ: nomen vero vnius psone.s.patris: tam seruis q̃z amicis oib' annunciatũ est eis.s.qui plebs dei dicebantur. fo.239.la.2

Q ideo nõ fuit populo illi rudi adhuc ꝓpte reuelatum misterium trinitatis: ne illud sufficientes cupere culturã vnius dei in deorum conuerterent pluralitatem. fo.239.la.2

Q initiuz sapie est in timore: finis autẽ in charitate: qũo vide. fo.240.la.2

Que fuerit causa q per tot preterita secula vna persona tm̃: ꝛ non ẽt tota trinitas innotuit populo illi terreno ꝛ animali: sed quasi pueris pofitum est illis fundamentum fidei in vno deo: nobis vero: quasi senioribus ꝛ perfectis mysterium trinitatis patefactum est. folio. 239.la.2

Q deus pater sic ẽ id qd ẽ: vt tñ coeternũ sibi filium ꝛ spiritum sanctum ex se ipso mittere dignet ad electas creaturas nõ autem filius aut spiritus sanctus mittit patrem. fo.240.la.1

Q dignitas patriarchatus quam decebat si non peccasset Adam: data est Abrae: ꝛ sic accipiendus est Abraam patriarcharum primus: ac si patrem hominem nõ haberet. fo.240.la.1

Quomodo per Abraam: Jsaac ꝛ Jacob figuratur ꝛ declaratur trinitas personaꝝ in diuinis. fo.240.la.2

Q quantum ad nos creaturas: tam pater q̃z filius ꝛ spiritus sanctus dicendus est pater: non autem quantum ad deitatez vbi solus pater est pater: scilicet filij. folio. 240.la.2

Q nulla sit iniuria filio vel spiritui sancto quando in orando ꝛ qualitercunq3 primo loco: ꝛ quasi specialiter pater inuocatur: quia quicquid sub hac fide paterne impenditur maiestati: ꝛ impendit etiaz filio ꝛ spiritui sancto qui patri consubstantiales sunt: ꝛ patres nobis sunt: vt supra. fo.240.la.2

Q quando in oratione circa finem additur: per dñm nostrum Jesum Christuz filium tuum: qui viuit ꝛ regnat in vni. s.s.deus specialia illa recolimus que de filio ꝛ spiritui sancto in fine temporũ claruerunt. fo.240.la.2

Q pater itelligitur nomine timoris ꝛ potentie: filius nomine sapiẽtie: ꝛ spiritus sanctus nomine charitatis ꝛ amoris. folio. 240.la.2

Quomodo declaratur timorem esse initiũ sapientie: nam per timorem intelligitur pater qui est principium filij qui est sapientia eius: ꝛ per charitatẽ spũs sanctus. ergo initium sapientie est in timore: ꝛ finis in charitate: q̃zuis hec tria nomina cõmunia sint. fo.240.la.2

Que sit causa proprietatis trium predictorum nominum: ꝛ an pater dicat timor: ꝛ filius sapientia: ꝛ spiritus sanctus charitas. fo.240.la.2

Q vbi est humilitas: ibi est sapiẽtia: ꝛ vbi est supbia ibi est ꝯtumelia. fo.241.la.1

Q tria sunt nobis data instrumẽta virtutum: quotquot. s. iubente deo ad pfectio

nem vocamur: que conueniunt tribus ordinibus electorū qui ad imaginē dei creati sunt: vz opus manuū: in quo obtinentia ꝛ timor domini: secundum studium lectionis: in quo sapientia: tertiuz psallēdi: orādiqꝫ deuotio: nota. fo. 241.

Q ꝛ tenemur obedire propter timorem: qui est pater: legere propter sapientiam que est Christus: psallere ꝛ orare ꝑpter charitatem que est spiritus sanctus: in timore osculamur pedem: in lectione manū: ꝛ in psalmodia os: bonum initium: in osculo pedum: melior perseuerantia in osculo manus: sed optima consumatio in osculo oris sui. fo. 241. la. 2

Q ꝛ sicut in scripturarum scientia proficere quis non potest nisi a terrenorum sollicitudine sese vigilanter excutiat: ita nec essentiam illam simplicem que deus est per aduentum spiritus sancti contēplari sufficit: nisi a rerum creatarum: actionum ꝛ quorumcunqꝫ verborum strepitu cōquiescat: ꝛ ad eum qui fecit omnia intentionis sue studium ꝛ deuotionem conuertat. fo. 241. la. 2

Q ꝛ aliud est respicere id qđ factuz est: ꝛ aliud est speculari eum qui fecit qđ factum est: sicut aliud est scire aliquid vt sciat: ꝛ aliud est scire vt diligat: nam ibi est scia sola que sepe inflat: ꝛ hic cū sapia est charitas que edificat. fo. 242. la. 1

Q ꝛ in quinqꝫ mundi etatibus: timor seruilis perseuerauit in mundo: in sexta vero ꝛ septima: timor filialis ꝛ amor adsunt: quorum aliud ad filium ptinet: aliud ad spūm sanctum ꝛ ſm hoc (vt docet papa gregorius) obseruande sunt ꝛ pensande vnius hominis etates: nota pulchra. folio. 242. la. 2

Q ꝛ ſm legem Moysi iubent filij leui vsqꝫ ad quinquagesimum annum ministrare in tabernaculo: exinde quiescere a ministerio ꝛ fieri custodes vasoꝝ sacroꝝ: hoc ē accipere regnum animarum sanctaruz. folio. 242. la. 1

Q ꝛ satis languide spei est senex ille: q quo sibi vicinius sentit adesse tempus vocationis sue non eo contemplationi ꝛ orationi īsistit digne assidue cum psalmista. Notum fac mihi domine finem meum. ꝛc. folio. 242. la. 1

Q ꝛ per decem chordas psalterij intelliguntur fideles ꝛ viri sancti. fo. 242. la. 1

Q ꝛ oratio ꝛ cōfessio illius fidelis aures penetrat diuinitatis qui tres ꝑsonas agnoscit ꝛ veneratur: ꝛ tamen mentis oculo vnitatem cernit substantie: quando. s. personas distincte cogitat non diuise: ꝛ substantiam personarum non singularē esse fingit: sed vnam. fo. 243. la. 1

Q ꝛ in primo gradu statuuntur apostoli: in 2. ꝓphete ꝛ euāgeliste: in. 3. doctores: in quarto contemplatores: in quinto clerici ꝛ monachi: in sexto cōtinentes ꝛ omnium fideliū multitudo. fo. 243. la. 1

Q ꝛ quamuis in superna gloria diuerse sint mansiones ꝛ gradus sanctorum ꝛ beatorum: sunt tamen omnes vnanimes: ꝛ mira charitate connexi: ꝛ vnusquisque gaudet se esse qđ est: omni zelo impio ꝛ emulatione remota. fo. 243. la. 2

Explicit tabula primi libri psalterij decachordi.

¶ Incipit tabula secundi libri psalterij decachordi.

Quod inter ceteros solēnes nūeros: quos scriptura sacra cōmemorat cētesimus qnāgesimus: sacratissimus ē: i cuius summa psalterij perfectio continetur. fo. 243. la. 2

Q ꝛ liber psalmorum compositus est a rege Dauid ad confitendum deo iuuentuti: imo a spiritu sancto qui directus erat in eum: ꝛ q sibi ad visitanda corda fideliuz parat iter. fo. 243. la. 2

Q ꝛ tunc psallimus sapienter si sane intelligimus sacramentum psalmorum: videlicet quid sibi volunt centumquinquagita psalmi: quid cantica graduum: aut de

cem corde: subtili indagatione pésamus per ipsos eum gradus ascendendū est ad ɔtemplationē celestiū. fo.243.la.2
Q₂ vita humana distinguitur in tribus statibus: ⁊ singulo eorū ascribuntur viginti quinq; anni. fo.244.la.1
Q₂ qui vellet a minoribus gradatim cum decursu temporis ad perfectionem venire vigintiquinq; annis deberet esse laycus ⁊ totidem in clericatus officio deo ministrare: ⁊ alijs.25.vsque: scilicet ad 75.vacare orationibus ⁊ psalmis expectans quotidie paratus: horam vocationis sue. Qđ enim quis amplius superuiuit: quasi pter regulā ē: nota.f.244.l.1
Q₂ secundum etates morum: que maxime a quolibet christiano emulāde sunt: possumus in quinq; virtutibus generalibus pertinentibus sigillatim: ad natiuitatem passionem: resurrectionem: ascensionem domini ⁊ aduentum spiritus sancti: tres ipsos status vite humane assignare. folio. 244.la.1
Q₂ ille quindecim gradus seriatim ascendit qui per dicta opera seu virtutes que in eis significantur velut per quasdam assensiōes disponit in corde suo: quibus incipiendo proficiendo ⁊ consumando peruenire queat vsq; ad culmen perfectionis eorum. fo.244.la.1
Q₂ ad quinq; predicta opera referēdi sunt quinq; trigenarij psalmorum: q2 in ipsis continetur in spiritu: summa perfectionis nostre: nam in ipsis accepisse cernimus illa dona q̄ nobis data sunt pp nos: vt vitā eternā p ea hēamus.f.244.l.1
Q₂ natiuitate xpi docemur humilibus cōsentire: passione eius patienter agere: ⁊ xpi resurrectiōe fortes esse in fide: ⁊ eius q; ascensione longanimes in spe: ⁊ ignis ostensione feruore charitatis accensi. folio. 244 la.1
Q₂ aliquis est in primo gradu humilitatis cum humiliatur maiori: in scđo cum humiliat equali: in tertio cum humiliatur minori. fo.244.la.1
Q₂ quis est in primo gradu patientie: cum patit flagella p peccatis suis: in scđo cū p amicis: i tertio cū pro inimicis: ⁊ hoc q̄dem de duabus virtutibus q̄ semp humiliora respiciunt suisq; obseruatoribus exaltationem acquirit. fo.244.la.1
Quid sit credere in pmo scđo ⁊ tertio gradu fidei ⁊ similr spei. fo.244.la.1
Q₂ ille est in primo gradu spei: q sperat tpalē remunerationē: est ⁊ in scđo cum post laborē vite pñtis: sperat puenire ad supnā illam patriā: est in tertio cum sperat perfrui visione dei. fo.244.la.2
Q₂ qs ē in primo gradu charitatis: cū scđm deum diligit carnē suā: parentes vz: ⁊ propinquos: siue qđ dignius est proximos ⁊ amicos: est ⁊ in secundo cum diligit extraneos ⁊ peregrinos: ⁊ in tertio cum diligit inimicos. fo.244.la.2
Q₂ supradicti gradus virtutū: sunt illi quindecim gradus q̄bus ascendit in tēplum dei: vz p tres gradus: humilitatis: patiētie: fidei: spei: ⁊ charitatis. nota. fo.244
Q₂ p hos gradus nō ascēdit ad tēplū manufactū: ⁊ qđ Salomon edificauit: sed illud nō manufactū qđ est in celo spūalibus mentis passibus. fo.244.la.2
Q₂ paruulorū est habere virtutes ipsas in primo gradu iuniorum: in scđo senum: in tertio gradu. nota. fo.244.la.2
Q₂ christiana religio hz etates suas q̄ non annorum numero: sed vite differentia distinguuntur. fo.244.la.2
Q₂ tres sunt ordines generales electorū.s. laycorum: clericorum: ⁊ monachorum ad quos pertinent quindecim gradus: ⁊ numerus centum quinquaginta psalmorum. fo.244.la.2
Q₂ laycorum est esse in primo gradu p̄dictarum virtutum ad quos pertinet denarius numerus: in secundo clericorum ad quos vigenarius: in tertio monachorū: ad quos trigenarius fo.245.la.1
Q₂ ad vitā ⁊ regulā monachalē: aliq recipiunt ad vitā actiuā cū Martha: aliqui ad cōteplatiuā cū Maria. fo.245.la.1

Q̃ ad cõiugatos proprie ptinet exercitiū operis ad clericos doctrina: z ad monachos ppꝛie psalmodia. fo.245.la.1
Q̃ ad patrē ptinet quodāmodo opus a quo oia doctrina ad filiū p quē oia: iubilatio ad spūm scm̄ i quo oia. f.245.l.1
Q̃ pr̄ creat magr̄.s.filius donec charitas s.spūs scūs exhilarat: z tn̄ hec oia opat pr̄ filius z spūs sanctus. fo.245.la.1
Q̃ singuli ordines indigene tribus istis: opere vz doctrina z laude: ita vt ad primū pmo loco ptinet opatio: scdo doctrina: tertio iubilatio. Ad scdm: primo doctrina deide opus z iubilatio. Ad tertiū prio iubilatio deinde doctrina z opus. folio. 245.la.1
Q̃ predicta tunc recte sm ordinem fiunt: si laycus operatur in triplum si clericus in triplum legit: si monachus in triplū psallit. fo.245.la.1
Q̃ si laycus vult deuotione deo appropiquare: oportet hēre denariam perfectionem in laudibus diuinis: vicenariam in doctrina z tricenariā in opere manuū: z ita clericus z monachus suo modo. vide. fo.245.la.1
Q̃ nō eque deo vacare pñt qui debitores: sunt filijs: parētibus z ppinqs: vt sunt layci neqꝫ clerici qui tenentur ministrare ecclesijs z refundere illis a quibus accipiunt oblationes: sicut monachi q parētes z oia reliquerūt p xp̄o. f.245.l.1
Qualiter expōitur illud dictū apocalipsis de adoratione bestie z imagine z numero nominis eius. fo.245.la.2
Q̃ spūales hoīes satagunt se abstinere nō solū a criminalibus peccatis: verumēt a venialibus arbitrantes apud viros pfectos reputari pro crimine: qd apud cōmune vulgus veniale ac minimū iudicatur. fo.245.la.2
Q̃ magna est differentia inter illos deuotos xp̄ianos q nolūt relinquere se z sua z eos qui relinquētes oia: sub pastore: q teneat locum Christi communiter viuunt. fo.246.la.1
Q̃ ordo laycoꝝ qui z coniugalis dr̄: paruulis in Christo assimilandus est: clericorū retinentium sibi propꝛium iuuenibus eorum vero qui cōiter viuunt: senioribus viris: quia sicut distinguuntur animus etates corporū: ita moribus distinguende sunt etates animorum. folio. 246.la.1
Q̃ pmus populus.s.iudaicus perductus est vsqꝫ ad q̄lēcunqꝫ notitiā dei patris. Secūdus.s. populus christianus ad potiorem notitiam patris z filij. Sed tertius perducēdus est plenius ad notitiā patris z filij z spiritus sancti: totius vz trinitatis. fo.246.la.1.z.2
Q̃ q̄uis a principio ille populus expectaret Christū: nesciebat: tn̄ an esset filius dei: sicut z nonnulli christianoꝝ de spū sancto sepe loquuntur: z tamen bonitatem eius nesciunt z dona grātum eius: ac virtutem ignorant. fo.246.la.2
Q̃ licet populo christiano notus sit spūs: tn̄ nō ita plene aut solemniter qūo erit populo illi tertio qui venturus est. nam tp̄s illud proprietate quadā pertinet ad spūm sanctum. fo.246.la.2
Q̃ vniuersitas psalmorum consistit in tribus quinquagenis: z beatus qui pōt habere qd significat primus quinquagenarius: beatior qui obtinet qd designat secundus. Sed beatissimus: qui non est expers ab eo quod significat tertius. folio. 246.la.2
Q̃ timere, paruulorum est: formidare: z pauescere eorum qui ignorant equitatem iudicij z non intelligunt que legūt qui autem credunt z intelligunt: quasi ad patris z filij notitiam perducuntur: z hoc adolescentulorum: qui autem credunt: intelliguntur z delectantur habentes notitiam patris z filij: ad intelligentiam spiritus sancti venerunt. folio. 246.la.2
Q̃ eorum que dicta sunt: primum esse paruulorum: secundum iuuenum: tertium senum (qui pro dono gratie: nihil carna

le:nihil sordiduz:aut terrenum:siue trã
sitorium cõcupiscũt:)ad tria illa secula
sunt referenda quibus magis opera dei
consumanda sunt. fo.247.la.1
Q; primum seculum.s.paruulorum perti/
net ad tempus illud quod fuit sub lege:
secũdũ ad tempus gratie vsq; ad ꝯuer/
sionem israel. Tertium ad tempus am/
plioris gratie:quod erit ex eo tẽpore vs/
q; in finem seculi. fo.247.la.1
Q; magne perfectionis est quinquagena/
rius numerus in quo nõ absq; causa an
nus remissionis ꝑ quinquaginta anno/
rum circulos occurrebat significãs ma/
gnum illud iubileum quod omnino in
fine seculi futurum est. fo.247.la.1
Q; & si multa sint dona dei que diuidũtur
fideli populo ad vtilitatẽ:nulla tñ adeo
necessaria sunt oibus in cõmune sicut il
le quinq; virtutes supradicte:vz humi/
litas : patientia : fides:spes & charitas.
folio. fo.247.la.1
Q; dati sunt nobis adeo tres quinquage/
ni psalmi:in quorum singulo designant
prefate quinq; virtutes:sed ꝑfectiori mo
do in secũdo q̃z in primo:& in tertio q̃z
in secundo:nota. fo.247.la.1
Quare totiens seu ter datus ẽ spiritus san
ctus apostolis. fo.247.la.1
Q; populus qui doctus est a Moyse agno
uit oipotentem deum sed non ita perse
cte:sicut populus christianus doctus a
Christo iesu ẜm eandẽ doctrinã que do
cet paruulos in Christo:nec iste sic per/
fecte qũo populus spũalis : inter quos
sancti viri sapiaz loquunt.fo.247.la.1
Q; aliter proficere in virtutibus paruuli:
aliter iuuenes & aliter seniores:aliter cõ
iugati:aliter clerici & aliter Monachi.
folio 247.la.1
Q; qui est senex adud hoies puer est apud
deum & ecõtrario. fo.247.la.2
Q; ad laycũ in notitia deitatis pertinet:de
cenarius nũerus:ad clericos vicenari/
us:& ad monachos tricenarius: Nota.
Quare in litera veteris testamenti : sapi/
mus imaginem dei pris:& in litera noui
imaginẽ filij:a litera veteris propagata
& spũalis intellectus ꝓpagatus ab vtrã
q; litera:ad spũz sanctũ:ptinet:cui adhe
rent monachi imitando ꝑfectos patres
vt Helyã:Helyseũ:Joãnẽ baptistã:pau
lũ primũ heremitã:Antoniũ:Bñdictũ
& alios multos quorum nomina scripta
sunt in libro vite. fo.247.la.2
Q; ẜm perfectionem numeri de quo agit:
edificata sit illa celestis Hyeru. fo.247
Q; arbitratur beatum Benedictũ fore cõ
templatum mira mysteria que per duo
decim psalmos designantur:quos cõsti
tuit dicendos & diebus festis tria canti/
ca annectẽdo mãdauit.no. fo.247.l.2
Q; duodecim psalmi ptinent ad illos ordi
nes qui designantur in portis duodeciz
ciuitatis celestis. fo.247.la.2
Q; in presenti ecclesia sũt quatuor ordines
speciales:vz apostolorũ:martyrũ:ꝯfesso
rum:& virginũ:& quintus ordo genera/
lis.s.sub cõi vita degentiũ.fo.248.la.1
Q; quinq; sunt partes ciuitatis & vnaque
q; hz proprietatem suam:vz orientẽ:oc/
cidentem:aqlonem:& meridiem & cor/
pus ciuitatis:nota. fo.248.la.1
Q; quinq; nomina relatiua ꝯueniunt deo
trino & vno:nam ipse omnipotẽs deus
pater est & dñs & magister & amicus siue
sponsus & iudex:& cuz multipliciter di/
catur & intelligatur : non tamen quo
ad se:sed quo ad alios. fo.248.la.1
Q; quinq; sunt turme iustorꝝ que ꝯstituũt
supnam illã ciuitatẽ Hyerusalẽ q̃tuor.s.
spũales:& vna generalis. fo.248.la.2
Q; quindecim sunt perfectiones ipsius ve
bis:ẜm q & quindeciz sunt decade psal
morꝝ & .15.gradus nota. fo.248.la.2
Q; quinq; predictarum perfectionum per
tinent ad patrem:quinq; ad filiũ & qn/
q; ad spiritum sanctum & similiter quin
quagenarius psalmorꝝ ad prẽz secũdus
ad filiũ & terti9 ad spũz scũz. f.248.l.2
Q; deus operatur in hoc mundo:in parte
orientali quasi pater:in parte occidenta

li quasi Magister: in Aquilone: quasi Dominus: in meridie quasi amicus ⁊ in corpore ciuitatis: quasi iudex ⁊ quare vide ⁊c. fo.255.la.2

Q; pars orie͂talis pertinet ad seniores apostolos ⁊ prelatos ecclesiarum vbi ē quodammodo principium orbis: pars aquilonis ad diacones ⁊ ad martyres: pars occidentalis ad doctores: pars meridiana ad contemplatores: Corpus vero ciuitatis pertinet ad vniuersalem ecclesiam: nota. fo.248.la.2

Quare illi qui pertinent ad quintam sedē iudices erunt impiorum. fo.249.la.1

Q; nomen magistri perficit humilitatez: nomen domini patientiam: nomen patris fidem: nomen amici spem ⁊ nomen iudicis zeluz: ⁊ hec sunt quinq; ille virtutes de qbus supradcū ē. fo.249.la.1

Q; ordo laycorum pertinet ad vicos ciuitatis: clericorum ad suburbana: monachorum ad vrbem. fo.249.la.1

Q; q̃to quisq; profundius pergit sequens ac peragens negotia mundi: tanto magis elongatur ab eo qui presto est mentibus liberis. s. ⁊ spū scō. fo.249.la.2

Q; cum baptizatur homo: quasi centūquinquaginta dietis lōge distat a patria. Cū efficitur clericus: (si taz dignus est:) quasi centum. Cum autem efficitur monachus: quasi quinquaginta. fo.249.la.2

Q; in tribus iubileis annorum significantur tempora trium statuum mundi in quorum primo floruit vita coniugalis. In secundo vita ⁊ ordo clericorum sub capite in parte. In tertio monachoruz. folio. fo.249.la.2

Q; populus primi status qui in vita floruit coniugali ⁊ non satis spiritualibus pēnis decoratus fit: quasi centumquinquaginta annis. i. quindecim denariјs annorum sm id quod significant: oportet illos expectare: vt perueniant ad diem illum vltimum: in quo generaliter omnes electi peruenient ad regnum dei. s. tertiј status. fo.249.la.2

Q; ordo clericorum qui sm aliquā sui partem in hoc secundo statu claruit in castitate: quasi centum annis. i. decem denariјs in itinere manet: oportet illos ptrāsire secundum ⁊ tertium statum anteq̃z videat diem illum. fo.249.la.2

Q; ordo monachorum non eorum qui alterius causa mysteriј eucurrit hactenus simul cum ordine clericorum: sed eoruz qui in perfectiori vita: aut incepit iaz in aliqua parte orbis: aut incipiet cito quādo ⁊ israel conuertetur ad Deum: sicut non remanet nisi tertia pars itineris ratione mysteriј: opz eum operari in triplum vt quod ordo primus compleuit in tribus iubileis: ⁊ secundus in duobus: iste q̃z deuote in vno compleat. folio. 249.la.2

Q; aliqui sanctorum magne perfectionis totum psalterium persoluebant in die. folio. 250.la.1

Q; in vno die totum psalterium persoluere: est in vnaquaq; etate conuerti ad dominuz: ⁊ mox absq; dilatione dissolui ⁊ esse cum Christo. fo.250.la.1

Q; i sepe dictis generalibus virtutibus. s. humilitate: patientia: fide. spe: ⁊ charitate: quinquies inuocanda est trinitas: deus: q est magister: dominus: pater: amicus: ⁊ iudex. fo.250.la.1

Q; ex eo q Abraam ascendit de egypto: ⁊ postea semper mansit in mōtanis: significat eos qui a pueritia sua dedicantur Domino: ⁊ tres quodammodo dietas coangustant in vna: qui ergo peruenit ad gradum istum: valde est laudabilis. folio. 250 la.1

Q; trium ordinum electorum: aliqui corpore ⁊ animo sunt monachi: aliqui tantum affectu: ⁊ animo: eo q habeant voluntatem relinquendi omnia: ⁊ sequi Christum: aliqui nec sic nec sic: sed stare in ea vocatione qua vocati sunt. Nota. folio. 250.la.1

Q; alia est causa que facit differentiam inter reprobos ⁊ electos: alia inter eos q

iudicabuntur ⁊ saluabuntur: ⁊ eos qui non solum saluabuntur verumetiã iudices erunt: ⁊ alia que inter iudices: ⁊ iudices distantiam facit: vt vnusquisqꝫ propriã mercedẽ accipiat. fo.251.la.2

Q. non est par causa glorie eius qui a pueritia seruit deo: ⁊ eius qui tunc venit ad illud cum sibi iam ex necessitate crucifixus est mundus: nota. fo.250.la.2

Q. cum dicitur in hoc loco. Ad clericos ptinet exercitium doctrine: intelligendi sunt illi qui manere sibiipsis ⁊ habere ꝓprium permittuntur: ⁊ non illi qui ſm regulam sancti Augustini: in primo castitatis proposito communiter ⁊ canonice viuunt: hos enim sanctus Augustinus monachos vocat. fo.251.la.2

Q. tantum distat inter vitam clericorum: ⁊ monachorum: quantum inter vitam laycorum ⁊ clericorum: vide quomodo. fo.251.la.2

Q. clericis ex parte permissum: ⁊ ex parte inhibitum est habere vxores: monachis oĩno interdictũ ẽ. fo.251.la.2

Q. aliqui layci cõiugati sunt monachi: deuotione ⁊ voluntate clericorum etiam aliqui sunt deuotione: ⁊ continentia. Monachi vero deuotione: continentia: ⁊ abnegatione suorum bonorum: ⁊ sui ipsius. fo.251.la.2

Q. tria sunt specialia que monachum faciunt: votum: continẽtia: ⁊ abnegatio suorum ⁊ sui ipsius. fo.251.la.2

Q. laycus coniugatus qui desiderio ⁊ voluntate est monachus habet denarium perfectionis monachalis ⁊ psalmodie: clericus autem duos denarios qui continenter viuit. fo.252.la.2

Q. ſm concordiam respiciunt se mutuis vultibus reges ⁊ reges: sacerdotes ⁊ sacerdotes: leuite ⁊ leuite: noui ⁊ veteris testamenti. fo.252.la.1

Q. ſm spiritualem intellectum: Reges ⁊ principes veteris testamenti significant pontifices noui: ⁊ milites clericos: qui sub eis degunt: sacerdotes rectores cenobiorum: ⁊ leuite monachos qui ⁊ cenobite dicuntur. fo.252.la.1

Q. si monachus non potest continue permanere in feruore nouitio in his que ptinent ad vitam contemplatiuam: saltẽ a studio obtinentie cessare non debet: qꝛ est sibi possessio sempiterna: quam nulla ratione alienare aut ammittere debet. folio. 252.la.2

Quid differat inter eos qui conuertũtur a pueritia ad seruitium dei: ⁊ eos qui differunt vsqꝫ ad senectutem. fo.253.l.1

Q. aurum significat vitam contemplatiuam ⁊ laudantium dominum. Argẽtuꝫ doctrinam eloquiorum domini. Et es significat opus manuum ad sustentationem indigentium: nota. fo.253.la.1

Q. per opus nutriuntur corpora: per doctrinam in Christo paruulorum reficiũtur mentes: ⁊ vtrunqꝫ spectat ad charitatem proximi: tertium vero quod i auro significatur. s. vita contemplatiua spectat ad charitatẽ dei qđ est primũ ⁊ maximum mandatum. fo.253.la.1

Q. in diebus Saulis regis q electus fuit a domino ad significandum populũ primi status reputatum est es. In diebus regis Dauid qui ⁊ ipse electus a domino ad significandum populum secundi status: non es reputatum est propter copiam argenti: ⁊ in diebus Salomonis: qui tertium statum representat: propter nimiã auri copiam: nec argentum reputatum est aliquid. fo.253.la.1

Q. ordo coniugatorum qui inchoatus est ab Adam: claruit in Abraam: ordo clericoruꝫ initiatus a Moyse claruit in christo ⁊ apostolis: ordo monachoruꝫ initiatus ab Helya: iam nunc deo propitio tẽpus est vt ad lucẽ veniat: vt luceat omnibus qui in domo sunt. fo.253.la.1

Q. initiatio tertĳ status pertinens ad spiritum sanctum: fuit in sancto Benedicto occidentalium monachorum: institutore: clarebit autem suo tempore. folio. 253.la.2

Tabula in expõnẽ super psalte.

Q; raptus Pauli in tertiũ celũ significat
vitã ꝯtemplatiuam: ⁊ archana que tunc
nõ licebat homini loq: tpe tertij status
licebit ⁊ manifesta erũt. fo. 253. la. 2

Q; sicut velamẽ super faciem Moysi fuit
euacuatũ in Christo: ita a simili velamẽ
Pauli: vt. s. archana verba euacuabitur
in spiritu sancto. fo. 253. la. 2

Q; primum celum est testamentnm vetus
ꝯditum in patriarchis: secundum celuz
testamentum nouũ ꝯdituz in apostolis:
tertium ex vtroqz emanans: est spiritua
lis intellectus docens nos exire de egy
pto presentis seculi: ⁊ transire per arctã
viam deserti: que ducit ad vitam: nota.
folio. 253. la. 2

Q; primus ordo. s. laycorũ lucratur in die
quasi decem nũmos aureos: secũdus: q/
si viginti. s. clericoꝝ. Tertius quasi trigi
ta: sed primus cuius longior est via: ve/
luti diebus qndecim peragit cursuz suũ
secũdus decẽ: tertiꝰ qnqz. fo. 254. la. 1

Q; predictoꝝ ordinem electoꝝ: duo primi
dñr esse extra vrbem. s. in vicis ⁊ subur/
banis: tertius vero. s. monachoꝝ est in
integrum intus: ad quos pertinent qn
decim psalmi graduales: seu cãtica gra/
duum. fo. 254. la. 1

Q; primi ordinis est dicere. Heu mihi q: i
colatus ẽ meus ⁊c. Secũdi. Leuaui ocu
los meos ad montes ⁊c. Tertij est dice/
re. Letatus sum in his que dicta sunt
mihi ⁊c. fo. 254. la. 1

Q; quatuor ordinibus de quibus supradi/
ctum est: qui viciniores sunt deo: terni:
⁊ terni psalmi graduales deputandi sũt
eo ꝙ quilibet illoruz diuidatur in tres.
folio 254. la. 1

Q; primi hoꝝ quatuor (qui manet ab oriẽ
te:) est dicere. Ad te leuaui. Nisi q: dñs
⁊ Qui ꝯfidũt. Secũdi ab aquilone. In
ꝯuertendo. Nisi dñs. Beati oẽs. Tertij
qui ab occidente. Sepe expugnauerũt
De profundis. Dñe nõ est exaltatuz: q̃r
ti q ab austro. Memẽto dñe. Ecce q̃zbo
nũ: ⁊ ecce nũc bñdicite dñz. f. 254. l. 1

Q; tres primi psalmi ⁊ graduales pertinẽt
specialiter ad tres ordines gñales: duo/
decim vero ad q̃tuor speciales ordines
vt dictum est. fo. 254. la. 1

Q; tria sunt genera monachorum: duo. s.
in spe: ⁊ vnum in re: ⁊ illud quod in re
est: distinguitur in tribus speciebus: nã
alij a pueritia intrauerunt ad hanc vitã
alij in iuuentute: ⁊ alij in senectute: fo/
lio. 254. la. 2

Q; non qui monachus dicitur hz premiũ
sed qui monachus est. fo. 254. la. 2

Q; preueniens mors etatem serotinam in
his qui in pueritia conuertunt: nõ adi/
mit meritum: q: cum ipse deus in tali/
bus articulis necessitatem imponit: nõ
tam de fructu operum: q̃z de corde quis
qz iudicatur. fo. 254. la. 2

Q; quo plus datur homini quod desursuz
est: eo plus infirmatur ⁊ deficit in his q̃
deorsum sunt. fo. 254. la. 2

Q; tria tempora esse didicimus: in qbus
tres ordines isti consumationem accipi
ent. Nota. fo. 255. la. 1

Q; tres populi trium temporum remune/
rationem expectant fidei sue ⁊ laborum
suoruz: primus. s. antiquus qui in fide ꝑ
seuerauit vsqz ad Joannem baptistam:
secundus qui in aduentu Christi credi
dit: ⁊ tertius futurus in fine seculi credi
turus est. fo. 255. la. 1

Q; Joannes baptista cum triginta esset an
norum cepit predicare: sicut ⁊ Ezechiel
propheta, ⁊ ipse Christus eadem etate ce
perunt. fo. 255. la. 1

Q; q in occasione ꝯiugalis vinculi: carna/
libus amplexibus astricti sunt: vix pñt
in extrema etate vite sue fructum boni
operis cõpetẽter afferre. fo. 255. la. 1

Q; q astricti sunt amore ꝓpinquoꝝ suorũ
vt clerici vix media etate vite sue: se ab
illorum finibus (diuisis possessionibus)
absoluunt. fo. 255. la. 1

Q; patriarchis in senectute dati sunt filij:
cum. s. magis amore prolis q̃z libidinis
ꝯueniebãt cũ vxoribꝰ suis. fo. 255. la. 1

Q. tria sunt exercitia pertinentia ad tres ordines.s.laycos:clericos et monachos: que etiam pertinent ad imaginem trinitatis.s.opus:doctrina et laus.s. psalmodia. fo.255.la.1
Q. aliud est operari ad utilitatem propriã aliud ad subsidium proximorum: et aliud ad gloriam et laudem dei. Et similiter de doctrina et de psalmodia. Nota. folio. 255.la.1
Q. quasi tertia pars psalmorum sit oratio pro peccatis: et hinc est quod consueuimus dicere psalmos orantes pro nostra et proximorum salute. fo.255.la.2
Q. psalmodia proprie pertinet ad populũ tertij status qui erit in fine seculi: quando data undique pace et letitia christianis conuertetur pre solito ad laudem dei dicens assidue cum psalmista. Conuertisti planctum meum in gaudium mihi etc. folio. 255.la.2
Q. tante perfectionis sit quindenarius numerus: ut sub ipso contineatur omnis perfectio misteriorum dei. fo.255.la.2
Q. dictus numerus distiguitur in numerum: ternarium: quinarium: et septenarium. fo.255.la.2
Q. deus gloriosus est finis inquisitionis et desiderij nostri. fo.256.la.1
Q. numerus ternarius: quinarius et septenarius pertineat ad totam illam supernam ciuitatem. fo.256.la.1
Q. in superna ciuitate considerãda sunt tria s.vici suburbana et urbs fo.256.la.1
Q. in predictis tribus numeris continetur mysterium deitatis. fo.256.la.1
Q. ternarius numerus pertinet ad tres proprietates personarum: secundum quas unaqueque persona intelligitur per se subsistere et nõ est alia. fo.256.la.1
Q. quinarius numerus pertinet ad quinque relationes. Et septenariũs ad septem modos: quibus dicitur Deus ad se: nota: folio. 256.la.1
Q. moraliter: ternarius numerus pertinet ad tria exercitia.s. opus: doctrinam: et psalmodiam: trium ordinum supradictorum. fo.256.la.1
Q. numerus quinarius pertinet ad quinque virtutes ut supradictum est: et septenarius ad septem virtutes anime naturales. fo.256.la.1
Quomodo in centumquinquaginta psalmis ostenditur nobis iter veniendi ad perfectionem catholice confessionis. Et in quindecim gradibus (in hoc opere:) memoratis ingrediendi aditum ad sancta sanctorum. fo.256.la.1
Q. primo: in fundamento fidei nostre: statuenda est trinitas: ut.s. ante omnia credamus esse tres personas perfectas nõ diuisas: sed distinctas suis proprietatibus. folio. 256.la.1
Q. secundo credere debemus unam personam ab una: et aliam a duabus: et ab ipsis tribus septem spiritus ipsius domini: missos in omnem terram. fo.256.la.1
Q. tertio credatur singulam personam esse verum deum: et duas simul: et tres pariter simul unum deum. fo.256.la.1
Q. Alpha duobus modis scribitur apud grecos: et.ω. Et quomodo per has figuras exponitur pro ipsa trinitate: Nota. folio. 257.la.2
Quomodo pater habet quandam propriam relationem ad filium: et econtra filius ad patrem: et uterque ad spiritum sanctum. Et simul tres ad omnem creaturam. folio. 257.la.2
Q. ad designandam excellentiam tam archani mysterij.s.quinque relationum in diuinis: in exordio prioris testamẽti electi sunt quinque venerabiles viri.s. Abraam: Isaac: Jacob: Joseph: et Effraim. folio. 258.la.1
Quomodo dicti viri accipiantur aliquando: ut pater et ut filius: et quomodo diuersis respectibus hoc fiat: et aliquando pro spiritu sancto. fo.258.la.1
Considera lector ter trinam figuram: et di-

sce quare cantet ecclesia ter ante missaz ter trinum Kiryeleison. fo.258.la.2
Q; septem dona spiritus san ti vocantur spiritus: vt in Apocalypsi d.citur. Et a septem spiritibus qui sunt in conspectu throni eius sunt. fo.258.la.2
Quomodo differant quinq; tempora.s.ab Abraam vsq; in finē secli. fo.259.la.1
Q; monendus est lector: quatenus vbicū que vna persona dicitur operari: non intelligat operari illam solam: sed tres simul. fo.259.la.2
Quare voluit spiritus sanctus apparere: primo in specie columbe: deinde ignis. folio 259.la.2
Q; nos sumus in principio quinti temporis: in quo opz spiritum sanctuz missuz a filio: operari opera sua multo altiusq̄z hactenus: vt omnes discant honorificare spiritum sanctum: sicut patrem ꝛ filium. fo.259.la.2
Q; deus operatus in primo tempore fidē: In secundo patientiam: In tertio zelū In quarto humilitatem: In quinto spē folio. 260.la.1
Q; vsus sanctarum scripturaruz est: vt nomine carnis accipiatur homo: vt est illud. Et videbit omnis caro salutare dei. folio. 262.la.1
Q; quinq; virtutuz de quibus supradcūz est: prima.s.humilitas ꝑtinet ad animaz Christi: secunda.s.patientia ad carnem eius: relique tres ad ipsam trinitatem.s. fides ad patrem: spes ad filium: ꝛ charitas ad spiritū sanctum. fo.262.la.1
Q; qui radicatus est in his quiq; virtutibus: dignus existimatur apud deum: vt accipiat il a septem specialia dona: que sunt septem spiritus domini missi i omnem terram. fo.262.la.1
Q; triginta psalmi pertinent ad notitiam sancte trinitatis: quinquaginta: ad quinque relationes: qbus dicunt ꝑsone ad ꝑsonas: septuaginta ad septē modos: quibus dicuntur ad se. fo.262.la.2
Q; duodeciz sunt intelligentie spirituales ex trino fonte litere: miro modo manantes: non ex tota scriptura noui ac veteris testamenti: sed ex illa que hystorice scripta est: ꝛ hoc secundum partem. folio. 262.la.2
Q; sens litere quē trinuz esse dicimus. Vetus ac nouum testamentuz: ꝛ institutiones sanctorum patrum: inter quas continetur mysterium ecclesie: quod ꝛ multiplex est: ad magnum aliquid designandum a viris apostolicis institutuz. folio. 262.la.2
Q; cum dicitur Abraam duos filios habuit ꝛc. ſm moralem intelligentiam: intelligitur homo nuper conuersus a vanitate seculi ad seruitium dei ꝛc.. nota. folio. 263.la.1
Q; duodecim intelligentiaꝝ: due prime.s. hysto ialis ꝛ moralis: ꝛ quicquid de eis dici potest pertinent ad institutionez vite humane: In reliquis autem decem ostenduntur magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius: ꝛ inuisibilia mysterioꝝ dei. fo.263.la.2
Q; in hystorica intelligentia datis exēplis veterum: roboratur patientia. In morali vero intelligētia solidatur humilitas. folio. 263.la.2
Q; fides pertinet ad resurrectionez domini. Spes ad ascensionem: ꝛ charitas ad aduētum spiritus sancti. fo.263.la.2
Q; decem sunt virtutes que pertinent ad tempus paschale ſm q̄ decem sunt corde psalterij.s.tres theologice ꝛ septē dona spiritus sancti. fo.264.la.1
Q; intelligentia hystorica pertinet ad exteriorem hominem idest institutionez eius ꝛ intelligentia moralis ad interiorē hominem. fo.264.la.1
Q; tertia intelligentia.s.tropologica superexcedit moralem gradu vno: quia i morali agitur de carne ꝛ anima: in ista vero de litera ꝛ spiritu. fo.264.la.1
Q; Abraam in hac specie ꝛ modo signifi-

cat doctorem eccle sie: cuius vxor legitima est spiritualis intelligentia. Cõcubina vero litera quandoqz cũ filijs abijcienda. fo.264.la.1

Q; filij litere sunt sensus carnales: filij vero spiritualis intelligentie sunt meditationes spirituales. fo.264.la.1

Q; quarta intelligentia .s. cõtemplatiua excedit tropologicaz et ipsa gradu vno: o qꝫ magis pre illa virum desideret spiritualem contemnentem vtiqz mundum et ea que mundi sunt: et extendentem se ad ea que sũt spiritus dei. fo 264.la.1

Q; ancilla Abrae significat vitam actiuaz: Sarra contemplatiuam. fo.260.la.1

Q; quinta intelligentia dicitur anagogica supra quam nulla alia inuenit: nam ipsa est superior cunctis alijs. Anagogen iterp̄taꝛ supior intellectus. fo.264.l.2

Q; intelligentia tropologica pertinet ad fidem: quia fides exauditu contemplatiua ad spem: quia illud querimus videre quod amamus et speramus. Anagogica ad charitatem: quia deum quem querimus per eaz charitas est: et qui hꝫ charitatẽ hꝫ totũ simꝉ qđ q̃rit. fo.264.la.2

Q; intelligentia historica proprie designatur in duobus filijs Thare .s. Abraam et Loth. Moralis vero in duabus vxoribus Abrae. Tropologica designatur in duobus filijs Isaac. Contemplatiua in duabus vxoribus Jacob. Anagogica in duobus filijs Joseph: in quo desinit gemina annotatio huius sancte progeniei scilicet Effraim qui fuit q̃ntus ab abraam. fo.264.la.2

Q; in intelligentia anagogica desinit ascensus intelligentiarum: que est quinta ab hystorica: et ẽ supior itellectus. fo.264

Q; mirabile: quid accidit in mysterijs istis: vt vicissim sibi succederent viri: et mulieres: ita vt in primo gradu duo viri: in secũdo due mulieres: in tertio duo viri: in quarto due mulieres: et in quinto duo viri: nota rationem et ꝯueniẽtiaz intelligentiarum in ipsis. fo.264.la.2

Q; septem sunt species intelligentie typice: quas septez spiritus celitus missi operanꝛ i terrã: q̃ sigillati declarãꝛ. fo.265

Q; in sexta specie intelligentie typice abraaz significat p̄latos secũdi et tertij status et Agar ecclesiã laborãtium que p̄ns est. Sarra vero ecclesiã quiescentiũ q̃ futura est in tertio statu cum dabitur Sabbatismus populo dei. fo.265.la.1

Q; necesse est vt tra'eat significatũ petri .s. clericorum: et maneat significatum ioannis .i. monachorum. fo.265.la.1

Q; in lege gratie reprobatur cõsuetudo veteris testamenti de duobus vxoribus simul vni ꝯiũctis viri: vz i Abraã: Jacob dauid: et sacer̃ libellũ repudij. fo.265

Q; tpe tertij status post percussionem babylonis: multi accipiẽt vxores non causa libidinis: sed prolis: et erunt quasi nõ habentes vxores: vt non voluptate carnis: sed sp̄us recreẽtur et seruiãt dño in corde p̄fecto. Et si hoc hoibus videaꝛ i possibile: non tamẽ Deo. fo.265.la.2

Q; septima sp̄ẽs typice intelligẽtie ẽ vltima in q̃ finis est omniũ. fo.265.la.2

Q; sꝫ hãc vltiaz itelligẽtiã abraã significat deũ patrẽ cũ oibus p̄latis q fuerunt ab initio seculi vsqz in finẽ: et sm̃ hũc intellectũ: in ancilla eius designaꝛ to a electorũ ecclesia a principio vsqz in finẽ. In libera ãt illa que sursum est Hyerusalem mater nostra. fo.265.la.2

Q; in primo statu sola fuit ecclesia laborantiũ: in tertio sola eccl sia quiescentiuz et ꝯtemplãtiũ: in secundo vero statu pars vna laborãtiũ est: altera vero quiescentium et contẽplantium. fo.265.la.2

Q; Enoch et Helyas (et apđ aliquos moyses:) reuelandi sunt. fo.266.la.1

Q; Enoc similitudinẽ hũit cũ abraã et Zacharia p̄re ioãnis baptiste. fo.266.la.1

Q; cũ venerit Helias: alij et alij eligentur a spiritu sancto qui mittantur predicare Euangelium regni: sicut factum est in

exordio secundi status quādo dei filius venit in mundum. fo.266.la.1

Q; sicut quindeciz homines ꝛ patriarche fuerunt: Abraam: Isaac: ꝛ Jacob ꝛ filij eorum duodecim. Et similiter quindecim fuerunt: in exordio secūdi status. s. Zacharias: Joannes baptista: ꝛ homo Christus iesus: ꝛ Apostoli eius duodeciz: ita ꝛ in exordio tertij status quindecim eoꝝ similes futuri sūt. fo.266.la.1

Q; hystoricus intellectus est: cum aliquid fit aut agnoscitur esse factum ad similitudinem eorū que ordinata sunt a deo: vt dum tenetur similitudo appetantur ꝛ merita. fo.266.la.2

Q; ad instar duodecim patriarcharum ꝛ duodecim apostolorum obtinuit cōsuetudo: vt duodecim monachi regulares ad nouum monasterium dirigerentur: quod ꝛ beatus Benedictus fecit i duodecim monasterijs. fo.266.la.2

Q; moraliter Abraam significat hominez exteriorem: Isaac interiorez: Jacob liberum voluntatis arbitrium: quinqꝫ eius filij patriarche: quinqꝫ sensus exteriores: septem reliqui: septem motiones mētis qbus mouetur animus ad obtinēda septez dona spiritus sancti. fo.266.la.2

Q; septē motiones sunt quasi septem aptitudines quibus comprehendi possint ipsa dona spiritus sancti. ꝯm q̄ oculo capitur lux aut verbum ꝛc. fo.266.la.2

Q; in quinqꝫ patriarchis filijs Jacob significantur quinqꝫ dona generalia. s. humilitas: patientia: fides: spes: ꝛ charitas. folio. 267.la.1

Q; in septez reliquis patriarchis filijs Jacob: significantur septem dona specialia idest septem dona Spiritus Sancti. folio. 267.la.1

Q; septem cenobia seu monasteria tempore tertij status clarebunt ad similitudinem septem Ecclesiarum Asie. Et hoc cū pertransierit id quod Petrus significat sequens Deum cum Cruce sua. folio. 267.la.2

Q; in quintodecimo ꝛ vltimo gradu ipsarum intelligentiarum: qui est generalis eo q̄ colligat in vnuz totum genus humanum: Abraam significat prelatos primi status: Isaac prelatos secundi. ꝛ Jacob tertij status ꝛc. Nota. fo.267.la.2

Q; in illis tribus magnis mulieribus. s. Sarra: Rebeccha: ꝛ Rachele designātur quedā tria in singulis predictis duodecim gradus intelligentiarum: Nota. plurima. fo.268.la.2

Q; in exordio tertij statue (in proximo futuri:) vocande ꝛ ad fidem conuertende sunt reliquie iudeoꝝ ꝛ gētiū. f.268.l.2

Qualiter due prime intelligentie non sunt de numero duodecim: sed eis addite. s. hystorica ꝛ moralis: quibus instruimur qd agere aut cauer̄ debeamus. fo.268

Q; in morali intelligentia agitur de pugna corporalium vitiorum: ꝛ in tropologica de pugna heresum. In cōtemplatiua vero de pugna spiritualium impugnationum diaboli. fo.270.la.2

Q; pugna que pertinet ad moralem intellectum designata est in trāsitu maris rubri: ille que pertinet ad tropologicū in temptatione deserti. Que autem ad cōtemplatiuum: in acerrimis bellis phylistinorum. fo.270.la.2

Q; ille optime seruat sabbatuz qui relicta vanitate seculi: conuertit se penitus ad seruitium dei. Et hoc ꝯm moralez intellectum. fo.271.la.1

Q; ꝯm tropologiam sabbatum seruare est cessare ab obseruatione legis ꝯm literaz ꝛ seruare legē ꝯm spiritū. fo.271.la.1

Q; contemplatiue sabbatum seruare: est de perfectione vite laboriose ꝛ actiue transire ad vitam otiosam. Anagogice vero ille sabbatizat qui solutus molle carnis requiescit in pace. fo.271.la.1

Q; in prima specie intelligentie typice habuerunt sabbatum filij israel quādo abolita seruitute legis acceperunt spiritum adoptionis.

In secunda specie sabbatizabunt Christiani: cum consumato labore huius secundi status quomodo sustinent electi: propter verbis cuius rebelles quoqꝫ in dei conuertentur ad xp̄m. fo. 271 .la. 1

Q; tempore sexto ecclesie erit duplex tribulatio: ꝛ duplex requies: vt quasi duo gomor colligatur die sexto. fo. 271 .l. 1

Q; dicta tribulatio facta per gentes infideles: durabit sex senis seu septenis mensibus. fo. 271 .la. 1

Q; quemadmodum primus status post lōgum laborem habuit breue sabbatum. Et secundus status similiter post longum laborem dicturus est breue sabbatum: ita a diuerso tertius status: breuis quidem temporis: ꝛ si non breuis laboris transitum habiturus est: sabbatum aūt integrum ꝛ perfectum. fo. 271 .l. 1

Q; in tribulatione quam facture sunt gentes infideles: dominium Babylonis: scilicet Rome dissipabitur: ꝛ in eternuz non erit amplius. fo. 271 .la. 2

Q; populus dei habiturus est sabbatuz generale respectu sex etatū mundi: de quo dicit apostolus. Relinquetur sabbatismus populo dei. fo. 271 .la. 2

Q; sicut ex tribus patriarchis orti sūt duodecim filij israel: ita ex trina concordia litere oriuntur duodecim spirituales intellectus: fo. 271 .la. 2

Q; sicut ex duodecim filijs israel processerunt duodecim tribus: quarum multitudo sicut arena maris: ita ex duodecim intelligētijs innumere expositiones oriuntur: adeo vt prius mundus deficiat: q̄ꝫ mortalis homo tāte plenitudinis exhauriat profundum. fo. 271 .la. 2

Q; sicut decem sunt corde psalterij: decem sunt intelligentie: quibus comprehendimus plenitudinem quandam operum: ꝛ donorum dei: propterea vnaqueqꝫ istarum vsqꝫ ad quindenarium numerum propagatur: ita vt simul omnes res vel de quibus agitur sint centumquinquaginta. fo. 271 .la. 2

Q; in tropologica intelligentia non sunt plures aut pauciores species q̄ꝫ quindecim nec plures virtutes aut pauciores: de quibus agitur in contemplatiua: q̄ꝫ qndecī: ꝛ sic de ceteris octo. f. 271 .l. 2

Q; cum sint decem intelligentie ꝛ vnaqueqꝫ habeat quindecim proportiones: liquet qꝛ decies quindecim: ꝛ quindecies decem proportiones sunt: ac per hoc decem corde ꝛ quindecim gradus: ꝛ psalmi numero. 150. fo. 271 .la. 2

Q; secundum terminum quindecim graduum ꝛ numerum decem cordarum: ꝛ centum quinquaginta psalmorum: libet considerare generationee a principio seculi vsqꝫ in finem: qꝛ iuxta numerum psalmorum numerande sunt. fo. 271 .la: 2

Q; numerando per ordinez generationes seculorum incipiendo ab Adam: in singulis pene decadum generationum inuenitur principium. Et vbiqꝫ manifestum ꝛ lucidum sacre misterium trinitatis. fo. 272 .la. 1

Q; quamuis Adam egerit penitentiam de reatu suo: ꝛ Noe iustus fuerit: ꝛ multi alij sancti extiterint in veteri testamento: nusquam tamen legitur dixisse Deus. Ego sum deus Adam: aut ego sum deus Noe. Sed bene legitur. Ego sum deus Abraā: deus Isaac: ꝛ deus Jacob: ꝛ quare. fo. 272 .la. 1

Q; Zacharias ꝛ Joannes baptista: ꝛ homo Christus Jesus: medij fuerūt inter vtrunque testamentum: ita vt sub eis consumaretur tempus legis ꝛ inciperet tempus gratie: vnde ꝛ lapis angularis: Christus dictus est. fo. 272 .la. 1

Q; ab Adam vsque ad Arphasat nepotez Noe fuerunt tredecim generationes: ꝛ hoc accipiendo Abel pro vna generatione: ꝛ quare. fo. 272 .la. 1

A Noe vsque ad Jacob fureunt tredecim generationes: ꝛ quare a Noe incipit. folio. 272 .la. 1

Q; de semine Sem: natus est Christus se/
cundum carnem: ꝛ populus iudeorum:
ꝛ de Japhet electa ē ecclesia que est spō/
sa Christi. fo.272.la.2

Q; abel in numero generationum est ex/
tra lineam: tamen Christum significat:
quare. fo.272.la.2

Q; tempore primi status filius dei mane/
bat occultus: ꝛ tamen quotidie in miste
rio mactabatur ꝛ nesciebatur. Nota. fo
lio. fo.272.la.2

Q; ecclesia primitiua que abhominabatur
gentiles multos grecorum habuit: qui
appellabantur proseliti. fo.273.la.2

Q; Judei non possunt dicere de solis Pa/
triarchis fore Christum nasciturum: cū
constet ꝛ Raab ꝛ Ruth de gentibus fu
isse: ꝛ tamen ex eis natus est David: de
cuius semine nasciturus erat Christus.
folio. 273.la.2

Q; Noe fuit decimus ab Adam: Abraam
fuit decimus a Sem: Booz fuit deci/
mus ab Isaac: Ochozias fuit decimus
ab Obeth. fo.274.la.1

Quare quidam reges Juda: a Matheo p̄
termissi sunt. fo.274.la.1

Quomodo claruit Joiada summus ponti
fex: qui pro merito iustitie sue in consor/
tio regum Juda sepulturam accepit: sed
filius eius Zacharias cum esset iustus:
sicut Abel ab impio Rege Joas inter/
fectus ē: sicut ꝛ filius dei Christus. fo/
lio. 274.la.1

Q; nullus de regibus Juda: a David usq̧
ad Josiam: occisus est gladio preterquā
tres: scilicet Ochozias: Johas filius ei⁹
ꝛ Amasias filius Johas: quos Mathe/
us pretermittit in genealogia Salvato/
ris. fo.274.la.2

Q; in aliquibus secundum quid: inueni/
tur potius similitudo patris: in aliqui/
bus filij: ꝛ in aliquibus spiritus sancti: ꝛ
hanc regulam generalem notare debet
lector: ubicunq̧ aliquid: ꝛ aliquid alicui
personarum specialiter dicitur attribu/
tum. fo.275.la.1

Q; in Salathiel defecerunt Reges iuda:
ꝛ ceperunt esse principes pro eis: sicut
ꝛ in principio. fo.275.la.1

Q; omnes reges ultimi qui geniti sunt in
trāsmigratione Babylonis pessimi fue
runt in conspectu domini: ꝛ electi sunt
tres viri sancti in spiritu prophetie: scili
cet Hieremias: Ezechiel ꝛ Daniel. No
ta. fo.275.la.1

Q; Hieremie sermo pene: absque ordine
scriptus est: ꝛ ob hoc obscuritate nimia
pre duob⁹ alijs tenebrescit. fo.275.la.1

Q; Ezechielis sermo ex parte obscurus ē:
sed recto ordine cōsumatus. Daniel nō
solum ordinem seruat: veruz etiam his
que vidit: expositionem adiungit. fo
lio. 275.la.1

Q; inter vitam coniugalem ꝛ celibatam:
non minus distat q̄z inter carnem ꝛ spi
ritum: ꝛ celum ꝛ terram: nam vita que
communis est hominibus ꝛ iumentis:
vita hominum est: illa autem: scilicet vir
ginalis ꝛ celibata: non hominum sed
angelorum. fo.275.la.2

Q; sicut in primo gradu generationum:
Abel fuit accipiendus pro vna genera/
tione: ut semper fieret recapitulatio a
decima generatione (hoc est:) a decima
a vigesima: a trigesima: a quadragesima:
a quinquagesima: ita ꝛ in quinto gradu
accipiēdus est: Esaias propheta pro vna
generatione. fo.276.la.1

Q; viri qui significant id q̄d decem corde
Psalterij in hoc quinto gradu sunt.
Primus Achaz. Secundus Ezechias.
Tertius Manases. Quartus Amos.
Quintus Josias. Sextus Joachiz. Se
ptimus Jechonias. Octauus Salathi
el. Nonus Zorobabel. Decimus Abi/
ud. fo.276.la.1

Q; Zorobabel: semotis illis tribus gene/
rationibus que segregāde sunt ab alijs
ratione supradicta: est quinquagesimus
in numero patrum iuxta hystoriam: ꝛ

ſub ipſo aut circa ipſuȝ conſumate ſunt
hyſtorie veteris teſtamẽti. ſo.276.l.1

Q. ſub zorobabel data eſt libertas populo
iſrael: vt ibi oſtenderetur ꝯſumatus ma
gnꝰ iubileus preſertim cum ab Adam:
vſqȝ ad Cyrum inueniantur conſuma/
ti ſeptuagenarij annorum. ſo.276.la.1

Q. anno quo percuſſa eſt babylon ⁊ dile/
ctum imperium Caldeorum: ibi finis
fuit primi magni iubilei: ⁊ completum
eſt qḋ ſignificant primi quinquageſimi
pſalmi. ſo.276.la.1

Q. Salathiel typum gerit dei patris: Zo/
robabel filij: ⁊ Joſedech ſacerdos ma/
gnus: ſpiritus ſancti. ſo.276.la.1

Q. nomina viroꝝ in hoc gradu qui ſignifi
cant id qḋ decem corde pſalterij ſunt.
Primus Eliachiȝ. Secũdus Azor. Ter
tius Sadoch. Quartus Achim. Quin
tus Eliud. Sextus Eleazar. Septimꝰ
Mathan. Octauus Jacob. Nonus Jo
ſeph. Decimus Chriſtus. ſo.276.la.2

Q. in hoc gradu qui eſt ſeptimus a primo
zacharias ſacerdos deſignat deuȝ patrẽ:
Joannes baptiſta filiuȝ: ⁊ Chriſtus ſpi/
ritum ſanctum: ſo.276.la.2

Q. in Chriſto deſecit ex toto linea carnis:
in eo. ſ. gradu qui eſt ſeptimus a primo.
ſolio. 276.la.1

Q. vſqȝ ad dictum ſeptimũ gradum: dinu
merate ſunt corde ⁊ aſſignatum eſt ipſi
us pſalterij ſacramentum. ſo.276.la.2

Q. i quatuor decadis generationũ ſpũaliũ
ſub breuioris ſatis temporis ſpatio: con
ſumandus eſt curſus huius ſecundi ſta/
tus. ſo.276.la.2

Q. in ſcḋo quinquagenario ⁊ ſecũdo iubi/
leo pcutiẽda ẽ noua babylon: ſicut a Cy
ro pcuſſa eſt vetus: de qua agiť in Apo
calypſi in ſpẽ magne meretricis: vt oẽs
doctores concordant. ſo.276.la.2

Q. cum ad pñs ſimus in fine quadragin/
ta generationum timendũ eſt fidelibus
a facie arcus: prima ⁊ eniȝ tribulatio de
lebit imperiũ babylonis: ſcḋa caſtigabit
peccata delinquentis eccleſie: ⁊ exinde
qḋ reſtat tp̄is: conſumabitur opus dei:
⁊ ſic per quindecim gradus vel deca/
das: intrabimus in ſancta ſanctorum.
ſolio. 276.l.2

Q. ſicut in cẽtũ q̄nq̄ginta pſalmis cõtineť
pſalterium: ſic in .150. generationibus
vniuerſitas temporum: hoc eſt ab Adaȝ
vſqȝ ad conſumationem ſeculi: caue tñ
ne longum annorum ſpatium tibi ꝓpo
nas in his extremis quinqȝ decadis ge/
nerationum. ſo.276.la.2

Q. an generationes que future reſtãt: die
rum ſint: an mẽſium: an annorũ: ⁊ quot
anni ſiue menſis per ſingulas ſcient illi
qui ibi futuri ſunt. ſo.276.la.2

Q. quinquagenarius primus pertinet ad
deum patrem: ſcḋs ad filium: ⁊ tertius
ad ſpiritum ſanctum. ſo.277.la.1

Q. ſicut vnus eſt omnipotens deus qui p̄
ſidet ſuper omnia in tribus perſonis. ſ.
pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus: ita vnꝰ
eſt ⁊ dei populus a principio vſqȝ in fi/
nem licet in tribus ſtatibus diſtinctus:
⁊ vnus liber pſalmorum qui cõtinet in
ſe quinquagenarios tres. ſo.277.la.1

Q. ſecunduum numerum graduum: de
cadumqȝ pſalmorum: quindecim pſal
teria decacorda: ſub vno pſalmorum li
bro accipineda ſunt: vt vna queqȝ iuſto
rũ manſio pſallat pariter in ordine ſuo.
ſolio. 277.la.1

Q. quinque pſalteria decacorda pertinẽt
ad primum ſtatum: quinqȝ ad ſecundũ:
⁊ quinqȝ ad tertium. ſo.277.la.1

Q. tunc ſciamus nos exaudiri adeo ⁊ acce
pta fieri in conſpectu eius ſacrificia lau
dum noſtrarum: ſi eum laudamus ſicu/
ti eſt: ⁊ ſi qua laus debeatur ſingulis per
ſonis: ⁊ tribus communiter intelligi/
mus. ſo.277.la.1

Q. quidam volens emendare Arrium: ⁊
Sabellium peruerſius eis dixit: videli/
cet vnam ſubſtantiam eſſe quandã ſum
mam rem communem tribus perſonis

& singulam personam esse illam substantiam quaternitatem. fo.277.la.1

¶ Explicit Tabula Secundi Libri Psalterij de cacordi.

¶ Incipit Tabula Tertij Libri Psalterij decacordi.

Quod sapienter deo psallere: est ipsa verba psalmorum discrete & intente proferre fo.277.la.2
Q. melius est paucos psalmos ordinate proferre: q̄ꝫ multos inordinatos & sine custodia discipline q: non tam q̄titas numerosa verborū q̄ꝫ affectus & deuotio commendat a deo. fo.277.la.2
Q. si q̄titas in diuersis diuersa sit affectus tamen deuotionis ijsdem in omnibus esse debet: alioquin si non suppetunt vires: credendum est potius quantitati: quia non est equa virtus omnibus: folio. 277.la.2
Q. sunt aliqui voluntate seruidi: & deuotione rudes qui dum arcem perfectionis apprehendere volunt: aliquid supra vires: non vsq ad finem perseueraturi presumunt: putantes impossibile ceteris quod ipsi strenue complere non possunt. fo.277.la.2
Q. magni patres qui vitam heremiticam sigillatim ducebant: totum per dies singulos persoluebant psalterium: alij vero plus aut minus: s̄m q̄ eis sancta deuotio diuinitus inspirata suggerebat volētes hoc modo comprehendere: quod in eodem volumine scriptum est. Adijciam super omnem laudem tuam: folio. 277.la.2
Q. nobis (vt ait sanctus Benedictus:) q ista scimus & non facimus rubor confusionis est: est tamen Deo acceptus non soluz centesimus & sexagesimus: sed etiam trigesimus fructus qui est paruulorum. fo.277.la.2
Q. quia bonus est dominus ac pius vt cor da magis q̄ꝫ dona querat proferens oblationem paupercule abundantie diuitū. folio. 277.la.2
Q. non videtur esse parue deuotionis dicere quottidie monachum super horas debitas seu canonicas & consuetas: triginta psalmos ad honorem sancte trinitatis & precipue qui pro diuersis accidentibus & assiduis occupationum curis (q̄ insperate emergunt:) detenti & obligati sunt. fo.277.la.2
Q. clerico dicere quottidie viginti Psalmos non est inertis deuotionis: nam sicut monachi quo ad hoc est tenere tertium gradum: ita clerici secundum. Secularis autem siquis deuotus vellet & ipse immitari posset dicere decem: folio. 277.la.2
Q. id quod monachi vacantes implere satagunt vno die. s. totum psalterium: seculares saltem in quindecim diebus complere studeant q: & illud pro omnibus electis veraciter scriptum est. Sacrificium laudis honorificabit me: & illic iter quo ostendam illi salutare Dei. folio. 278.la.1
Q. non ad solos monachos pertinet psallere & laudare: sed ad omnes christianos & omnes christiani debent diligere psalmodiam. fo.278.la.1
Q. sicut seruitus operis propria fuit primi status. Studium doctrine secundi: ita iubilatio psalmorum (que trahit hominem ad contemplationem dei:) est tertij status: qui in ianuis est. fo.278.la.1
Q. contemplatio & iubilatio psalmoruz est clauis Dauid qua datum est hostiuz apertum angelo phyladelphie: ita vt sine claue ipsa difficile sit aliter intrare i sancta sanctorum. fo.278.la.1
Q. dicere decem psalmi: quod mystice refertur & pertinet ad laycos dicere vigiti

quod ad clericos: et dicere triginta pertinet et refertur ad monachos: ut unicuique pro gradu suo dum vacat et vires suppetunt offerre libet. fo.278.la.1
Q, nonnunquam qui plus laudat ore minus sufficit laudare corda et econtra: qui plus corde minus ore: quia forte quod affectus suggerit labor et occupatio non permittit. fo.278.la.1
Q, non pari modo mens libera esse potest ad psallendum tempore gemitus et laboris: (et si non minus necessarium sit:) quam tempore prosperitatis et gaudij: dicente Apostolo. Tristatur quis in vobis: oret equo animo et psallat: et ideo tali tempore debet frater sibimet inserre vim. folio. 278.la.2
Q, ante omnia observari oportet: ad quod et satis pijs mentibus comparatum est: et diuinis auctoritatibus approbatum: cantare scilicet et psallere in cordibus nostris deo magis: quam in apta voce et crepatione labiorum: quia loqui: et clamare: actionis est: orare et psallere cum silentio contemplationis. fo.278.la.2
Q, in aperto debemus deum nostrum vocis officio confiteri propter eos qui foris sunt: et in occulto pro dono ipsius intrare penetralia cordis nostri: ibique absque strepitu: et sono vocis offerre ipsi soli sacrificium laudis: sicut Anna faciebat. fo.278.la.2
Q, qui vigilanter inspicit sacras scripturas: non sibi sufficere putat: quod ex lege debitoque communi manifeste persoluit: nisi habeat aliquid archani quod secrete offerat deo suo: ne non esse amicus conuincatur sed seruus: si non aliquid spontaneus offerat ex voto suo: sed omnino coactus. fo.278.la.2
Q, omnia bona que facit Christianus debent habere principium: intentionem bonam. Et primo ad laudem et gloriam dei: deinde pro remedio et indulgentia peccatorum suorum: pro vincendis passionibus carnis: pro impetranda gratia spiritus sancti. fo.278.la.2
Q, ut in eis qui psalmis et orationibus vacant fructuosior semper fiat deuotionis affectus: bonum satis et laudabile est: ita dare operam psalmodie: ut per hoc quod exterius ore promitur: mens interius illustretur etc. fo.278.la.2
Q, tres denatij psalmorum pertinent ad ad perfectionem personarum: tricenarius ad unitatem trinitatis. fo.278.la.2
Q, ad gloriam et laudem dei pertinet uniuersum psalterium siue in quinque ascensionibus per triginta: siue in quindecim gradibus per decem psalmos partiri: ut per singulos denos psalmos distinctio fiat: ad honorem et reuerentiam soluantur singulorum. s. patris et filij et spiritus sancti. fo.278.la.2
Q, singulas decadas generationum: tres alique parsone precedunt in typo prestantissime trinitatis: ut ostensum est. folio fo.278.la.2
Q, in secreta quoque persolutione psalmorum assummendi sunt nouem Psalmi de corpore psalterij: qui dicuntur terni et terni in singulis confessionibus ad honorem sancte trinitatis. fo.278.la.2
Q, predicti nouem psalmi dicendi sunt terni et terni per singulas trium decadarum idest antequam decade persoluantur: et ad ultimum fiat commemoratius indiuidue trinitatis: post trigita. s. modulationem psalmorum. fo.279.la.1
Q, fiducia ad persoluendum in illo ponenda est: qui se promittit complere in nobis: (haud dubium:) quod in temporibus istis dicit per Zachariam inter cetera. In die illa queram conterere omnes gentes etc. et effundam super domum David spiritum gratie. fo.279.la.1

¶ Explicit Tabula Tertij Libri Psalterij decacordi.

¶ Explicit Tabula in expositionem super Psalterium decacordum per Abbatem Joachim illustratum. Venetijs in Calcographia Francisci Bindoni & Maphei Palyni sociorum impressum. Expensis vero heredum q. D. Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis: ac sociorum. Anno salutifere incarnationis. M. D. xxvij. Die vero. xvij. mensis Aprilis.

¶ Cautũqz est põtificis priuilegio. S. D. N. Clemẽtis diuina prouidẽtia Pape. vij. Librũ hũc non amplius impressum: quos dicti heredes. q. d. Octauiani Scoti ĩprimere & sua idustria & ope ĩ lucẽ venire fecerit. Nemo alius ĩprimere: aut ĩprimi facere, pcuret: sub penis & cẽsuris: de qbus in dicto priuilegio late constat: quod quidem priuilegiũ ad oẽs gẽtes: populos: & ciuitates: vbi xp̃i nomẽ veneratur locũ habere voluit: vt in eo patet.

Registrum huius operis

A aa bb cc dd A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO.

A dd DD Duerni. Ceteri alij quaternij.

005267006